

HONORATI TOURNELY

SACRÆ

FACULTATIS PARISIENSIS DOCTORIS,
SOCII SORBONICI REGII ET EMERITI
PROFESSORIS, SACROSANCTÆ CAPELLÆ
REGII PALATII PARISIENSIS

CANONICI,

CURSUS

THEOLOGICUS

SCHOLASTICO-DOGMATICUS

ET MORALIS,

SIVE

PRÆLECTIONUM
THEOLOGICARUM

TOMI IX.

PARS SECUNDA

CONTINENS CUM RELIQUIS

DE

POENITENTIA TRACTATUS

I. DE PURGATORIO. § III. DE JUBILÆO.

II. DE INDŪLGENTIIS. § IV. DE UNCTIONE EXTREMA.

COLLEGIT ET DIGESSIT PETRUS COLLET, PRESBYTER
CONGREGATIONIS MISSIONIS, SACRÆ THEOLOGIÆ
DOCTOR ET PROFESSOR.

Cum Privilegio Sac. Cæsar. Majestatis Speciali, & Permissu Superiorum.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
APUD FRANCISCUM WILHELMUM JOSEPHUM METTERNICH,
ANNO MDCCLXV.

A decorative border featuring a repeating pattern of stylized floral and foliate motifs. The central element is a bird, possibly a phoenix or a similar mythical creature, perched on a branch. The border is framed by a double line of stylized leaves and flowers.

Nos FRANCISCUS Divina favente Clementia Electus Romanus Imperator, semper Augustus, ac Germaniae & Hierosolymarum Rex, Dux Lotharingiae & Barri, Magnus Hetruriae Dux, Princeps Carolopolis, Marchio Nomenei, Comes Falcensteinii &c. &c. Agnoscimus & notum facimus tenore praesentium universis, quod, cum Nobis Noster & Imperii fidelis delictus Franciscus Wilhelmus Metternich, Bibliopola Coloniensis, & Consortes humillimè exponi curarint, quem in modum Honorati Tournely Cursum Theologicum Scholastico - Dogmaticum in folio denuo praelo committere statuerint, vereantur autem, ne aemulorum invidia, editionem hanc novam irritantium, impendii, & laboris sui fructu frustrantur, ideoque Nobis demisse supplicarint, quatenus eorum indemnitati Privilegio Nostro Caesareo ad alios decem Annos succurere clementissimè dignaremur, Nos submissis pariter ac aequis eorum precibus annuendum censuerimus: Ac proinde Auctoritate Nostra Caesarea omnibus & singulis Bibliopolis, Bibliopegis, Typographis, & aliis quibuscunque rem librariam, seu negotiationem exercentibus firmiter inhibemus, vetamus, & interdicimus, ne quis supranominatum Honorati Tournely Cursum Theologicum Scholastico - Dogmaticum in folio ex toto, vel in parte sub hac aliave forma aut titulo per ulterius decem Annorum spatium ab hodierno die computandum intra Sacri Romani Imperii fines recudere vel alius recudendum dare, aliorumve impressum apportare, vendere, aut distrabere, citra praefati impetrantis, & Consortum, eorundemque Haereditum ac Successorum voluntatem & assensum in scriptis obtentum ausit, vel praesumat. Si quis verò secus faciendo Privilegium hoc Nostrum seu interdictum violare, contemneretque praesumpserit, eum non solum ejusmodi Exemplaribus, ubicunque locorum repertis, perperam quippe recusis seu apportatis (quae dictus Franciscus Wilhelmus Metternich & Consortes sive propria Auctoritate sive Magistratus illius loci auxilio sibi vindicare poterint) de facto privandum, sed & marcarum auri puri poenae, aerario, seu Fisco Nostro Caesareo, & parti laesae ex aequo pendendae, omni spe veniae sublata, mulctandum decernimus, dummodo tenor hujus Nostrae Privilegii in fronte Libri impressus reperiatur, & consueta quinque Exemplaria Consilio Nostro Imperiali Aulico exhibeantur. Mandamus itaque omnibus & singulis Nostris & Sacri Romani Imperii subditis & fidelibus dilectis tam Ecclesiasticis, quam saecularibus, cujuscunque status, gradus, dignitatis, aut Ordinis fuerint, praesertim verò iis, qui in Magistratu existentes vel suo, vel superiorum suorum loco aut nomine Jus, Justitiarumque administrant, ne quemquam Privilegium hoc Nostrum violare, spernere, aut transgredi patiantur, sed si quos contumaces compererint, contra stitutam à Nobis mulctam eos puniri, & quibuscunque modis idoneis coerceri curent, quatenus & ipsi gravissimam Nostram indignationem, praedictamque poenam vitare voluerint. Harum testimonio Literarum manu Nostra subscriptarum, & Sigilli Nostrae Caesarei appensione munitarum, quae dabantur Viennae die decima quinta Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, Regni Nostri undecimo.

FRANCISCUS mpp.

(L. S.)

Vt Comes de Colloredo mpp.

Ad Mandatum Sac. Cæs. Majestatis proprium.
Matth. Wilhelmus Nob. D' de Haan. mpp.

A'PRO-

APPROBATIO CENSORIS ORDINARIJ.

LEgi Tractatus de *Pœnitentiâ*, *Extremâ Unctione* & *Matrimonio*, cum additis *oçto Dissertationibus*, & *Tabulis Chronologicis* ab Eximio S. Theologiæ in Celeberrimâ Universitate Parisinâ Doctore *Petro Collet* Congr. Missionis Presbytero compositos, qui Prælectionibus Theologicis Eximii *Honorati Tournely* Doctoris Sorbonici typis Parisinis, & Venetis titulo continuationis accessere; ex Theologiæ Dogmaticæ fontibus S. Scripturâ, Conciliorum Decretis, Monumentis SS. Patrum, ac Historiâ Ecclesiasticâ Author acri ingenio, solidâ diacrisi probat asserta, & ab impugnationibus vindicat; errores damnatos refellit; purioris Ethicæ Christianæ viam ostendit; noxii rigoris, & damnosæ laxitatis scopulos declinat; Scholasticorum quæstiones prudenti climatôque judicio discutit; opiniones à Dogmatibus providè secernit; Ministros Sacramentorum praxin tutam docet; Verbi Divini præconibus, Theologis, & Catechistis uberrimam præbet materiam pro Concionibus, Catechesi, Scholasticis concertationibus; ideo post innumeros qui de re Sacramentariâ tractatus ediderunt, meretur typis alemannicis opus hoc imprimi, eamque facultatem concedo lubens merito.

6. Mart. 1765.

JO. GODEFR. KAUFFMANS S. T. D.

Archidicc. Col. Sigillifer. Major, Exam.

Synod. & Librorum Cenfor Ordinarius

Can. Illust. Coll. S. Mariæ mpp.

INDEX

I N D E X

CAPITUM, ET ARTICULORUM.

Caput VII. De forma Sacramenti Pœnitentiæ, seu de absolutione, Pag. 1 Articulus I. In quo sita sit Sacramenti Pœnitentiæ forma, ibid. Articulus II. De sensu & virtute absolutionis, 10 Conclusio I. Sensus ordinariæ formæ non is est: Remitto tibi pœnam peccatis debitam, ibid. Conclusio II. Forma absolutionis in sensu literalis hanc habet significationem: Ego remitto tibi offensam divinam: hanc vero in sensu sacramentali: Confero tibi gratiam, quantum de se est remissivam peccati, 11 Articulus III. Solvuntur variæ quæstiones circa præsentem materiam, 12 Caput VIII. De ministro Pœnitentiæ, 15 Articulus I. An solus Sacerdos sit Minister Pœnitentiæ, ibid. Conclusio: Solis Sacerdotibus, sive Episcopis sint, sive non, competit absolvendi facultas, non autem Laicis vel Diaconis, ibid. Articulus II. An absolvendi potestas Presbyteris omnibus vi ordinis sui competat, 21 Conclusio: Non sufficit Sacerdoti potestas Ordinis, ut valide absolvat, sed necessario requiritur potestas Jurisdictionis, 22 Articulus III. Quis idonea ad absolvendum Jurisdictione præditus censeatur, 25 §. I. Jurisdictione ordinaria, ibid. §. II. De Jurisdictione delegata, 26 Articulus IV. De casibus reservatis, 35 Sectio I. An & qui possint casus aliquos sibi reservare, ibid. Conclusio I. Est in Ecclesia potestas certos casus reservandi, 36 Conclusio II. Casuum reservandorum potestas competit Roman. Pontifici, Episcopis, Religionum Superioribus, & iis qui Jurisdictionem quasi Episcopalem habent, 37 Sectio II. Quod peccati genus reservari soleat, ibid. Sectio III. De casibus Papæ reservatis, 41 Sectio IV. Expenduntur casus Episcopis reservati, 43 Sectio V. De casibus apud Regulares reservari consuetis, 71 Sectio VI. Quinam à reservatis absolvere possunt. Ubi præcipue de Confessariis secularibus, 74 Conclusio: A reservatis absolvere potest virtute ordinaria &c. ibid. Sectio VII. De potestate Regularium quantum ad Casus reservatos, 85 Sectio VIII. De Jurisdictione in articulo mortis, 91 Conclusio: Quilibet sacerdos, etiam ab Ecclesia nominatim præcisus, degradatus, schismaticusve vel hæreticus, quemlibet Pœnitentem à quovis peccato absolvere potest in articulo mortis, ibid. Articulus V. De moribus Ministri Pœnitentiæ, 95 Sectio I. Quibus concedenda sit, neganda vel differenda absolutio, ibid. §. I. An & quibus propter ignorantiam differri debeat absolutio, 96 Conclusio I. Neganda est vel differenda absolutio iis qui præcipua fidei christianæ mysteria Deique & Ecclesiæ præcepta ignorant; aut ab iis quorum curam gerunt, puta filiis vel domesticis, ignorari patiuntur, ibid.	Conclusio II. Iis etiam neganda est absolutio, qui necessaria ad officium suum vel professionem ignorant, nisi aut officio cedere parati sint, aut eam, qua indigent scientiam quam primum comparare & interim ab officio abstinere, 98 §. II. An & quibus differri debeat Absolutio propter occasionem peccati, 99 Conclusio I. Non potest moraliter loquendo absolvi qui in occasione proxima simul & præsentis sponte & volens permanet. Neque etiam qui ab occasione absente recedere non vult, etiam si hanc inquirat sub prætextu boni spiritualis, sive sui sive proximi, ibid. Conclusio II. Si occasio graviter peccandi proxima sit præsens, nec physice aut moraliter dimitti possit, Pœnitens absolvi non debet donec eam quibuscumque poterit mediis, è proxima remotam fecerit, 102 §. III. An & quibus differenda sit absolutio propter habitum peccati, 103 Conclusio I. Pœnitens ignotus, cum grave quid confitetur, interrogari debet num illud ex habitu committat, & interrogatus respondere tenetur, 104 Conclusio II. Regulariter absolvi non debet qui mortaliter peccandi consuetudinem habet, donec idonea emendationis indicia præstiterit, ibid. §. IV. An & quibus ob relapsum differenda sit absolutio, 113 Conclusio I. Homini ex gustu & propensione in idem scelus relapso absolutio hic & nunc communiter negari debet, 114 Conclusio II. Homini, qui in peccatum sine affectu, & occasione quasi nolens cedendo, relapsus est, quandoque impendi potest absolutio, ibid. §. V. An & quibus differenda sit absolutio propter defectum propositi, ibid. Conclusio: Ob boni propositi defectum neganda est absolutio &c. ibid. §. VI. De Defectibus à Confessario commissis, 116 §. VII. An & quando adigendus sit Pœnitens ad generalem exomologesim, 119 Articulus VI. An Sacerdos curam animarum non habens audire confessiones teneatur, 124 Caput IX. De Sigillo Confessionis, 126 Sectio I. Quo jure & qualiter teneatur Confessarius ad sigillum, ibid. Conclusio I. Confessarius ad sigillum tenetur jure naturali, divino & Ecclesiastico, ibid. Conclusio II. Lex sigilli in quacumque materia obligat sub mortali, 128 Conclusio III. Lex sigilli non minus Confessarium ligat quoad mortuos, quam quoad viventes, 130 Sectio II. An ex omni Confessione oriatur vinculum sigilli, ibid. Conclusio: Obligatio sigilli oritur ex omni & sola confessione Sacramentali facta apud Sacerdotem verum vel existimatum, animo obtinenda aliquando absolutionis. Potest tamen ex confessione etiam non Sacramentali nasci quedam secreta naturalis obligatio, vel alia æquivalens, ibid. Sectio III. An solus Sacerdos sigilli lege teneatur, 132 Conclusio: Sacerdos primario quidem tenetur lege sigilli; & eadem secundo tenentur alii plures, ibid.
---	--

Sectio IV. Quotuplici modo violetur sigillum,	137	Caput V. De modo adjuvandi animas defunctorum,	210
Sectio V. An Sacerdos scientia per confessionem habita uti possit,	141	Articulus I. An, & quibus defunctis prosint Ecclesie suffragia,	ibid.
§. I. An confessione uti liceat ad avertendum dam- num, &c.	ibid.	Conclusio: Suffragia vivorum prosunt defunctis ad remissionem pœnæ; non tamen eodem modo prosunt, neque prosunt omnibus.	ibid.
Conclusio I. Nec verbo, nec facto, nec nutu licet in ullo casu, quantumvis Ecclesie vel Reipublicæ dam- noso confessionem revelare,	ibid.	Articulus II. De conditionibus ad valorem suffragio- rum requisitis,	215
Conclusio II. Ne ad servandam quidem vitam licet uti confessionis notitia,	143	Appendix III. De Indulgentiis,	216
§. II. An confessionis scientia uti liceat in exteriori regimine,	145	Caput I. De nomine & essentia Indulgentiarum,	217
Conclusio: Nullatenus eo in casu uti licet scientia confessionis,	ibid.	Caput II. De effectibus Indulgentiarum,	223
§. III. An eadem scientia uti licitum sit ad correctio- nem alterius,	147	Conclusio I. Indulgentia per se non confert remissio- nem culpæ mortalis, imo nec venialis,	ibid.
Sectio VI. De pœnis Confessarii sigillum violantis,	152	Conclusio II. Indulgentia pœnam canonicam remit- tendo, consequenter vere & coram Deo remittit pœnam Purgatorii; quo autem in gradu, & qua mensura, soli Deo notum est,	224
Caput X. De effectibus Sacramenti Pœnitentiæ,	153	Conclusio III. Indulgentiæ viventibus applicantur per modum solutionis simul & absolutionis judicariæ; defunctis autem per modum mæx solutionis, sive per modum suffragii,	225
Appendix I. De sollicitantibus in Tribunali,	154	Conclusio IV. Indulgentiæ nec eximunt, nec quem- quam eximere possunt à laboriosis pœnitentiæ ope- ribus, quæ ad obtinendam cum Deo reconciliatio- nem aliquando prærequiruntur,	227
Appendix II. De Purgatorio,	162	Conclusio V. Indulgentia nunquam eximit à tota pœnitentiæ per Confessarium injuncta. An à parte ejus pœnali eximat, controversatur. Curandum in praxi ut hæc tota impleatur,	228
Caput I. De nominibus & essentia Purgatorii,	ibid.	Caput III. An possit Ecclesia Indulgentias dispen- sare,	231
Caput II. De existentiâ Purgatorii,	163	Conclusio I. Ecclesia recepit à Christo potestatem in- dulgentias conferendi,	ibid.
Conclusio: Existit Purgatorium,	164	Conclusio II. Potentia largiendi Indulgentias non est Ordinis, nec Ordinem præquirit, sed est jurisdictionis,	237
Solvuntur objectiones,	173	Conclusio III. Potestas concedendi Indulgentias tan- tum residet in primis Ecclesie Pastoribus, Episco- pis nimirum, ac præsertim S. Pontifice, qui multo plus hac in parte potest quam Episcopi,	238
Græci à Latinis an discrepent quoad Purgatorii fidem,	177	Dissertatio: De Indulgentia à S. Bernardo Cruce- signatis denunciata,	242
Dissertatio Dogmatica de divina utriusque Macha- bæorum Libri auctoritate,	182	Conclusio: Indulgentiarum dogma vel ex una S. Ber- nardi, Cruciatam, ut ajunt, denuntiantis prædi- catione solide probatur,	ibid.
Conclusio: Machabæorum Libri vere sunt Cano- nici,	ibid.	Caput IV. De Thesauris Indulgentiarum fonte,	245
Caput III. De circumstantiis Purgatorii,	189	Conclusio I. Thesaurus Ecclesie primariò coalescit ex infinite ac superabundantibus Christi meritis atque satisfactionibus,	ibid.
Articulus I. De personis, quibus convenit Purgato- rium,	ibid.	Conclusio II. Coalescit etiam thesaurus Ecclesie ex superfluentibus Sanctorum omnium meritis atque satisfactionibus,	246
Conclusio: Purgatorium neque iis qui plene justi, neque iis qui in peccato lethali; sed iis solum qui in statu gratiæ, at divinæ justitiæ nonnihil obnoxii decedunt, constitutum est,	ibid.	Conclusio III. Satisfactiones Sanctorum ad Indul- gentias concurrunt, non modo per viam impetratio- nis, sed & per modum veræ solutionis,	249
Articulus II. An animæ purgantes mereri possint, vel demereri,	191	Caput V. De Indulgentiarum validitate & usu,	251
Conclusio: Purgantes animæ nec merentur, nec de- merentur,	191	Articulus I. De requisitis ad valorem Indulgentiæ,	ibid.
Articulus III. An animæ purgantes certæ sint de salute sua,	194	Conclusio I. Ut Indulgentia valide concedatur, re- quiratur causa aliqua,	ibid.
Conclusio: Animæ purgantes de salute sua omnino certæ sunt,	ibid.	Conclusio II. Ut valeat Indulgentia, requiritur non solum auctoritas ex parte dantis, sed & causa le- gitima, seu Indulgentia gradui proportionata,	ibid.
Articulus IV. De loco Purgatorii,	196	Articulus II. De conditionibus ad Indulgentiæ con- secutionem necessariis,	257
Conclusio I. Locus damnatorum est inferior & subterraneus,	ibid.	Conclusio I. Ad Indulgentiam lucranda requiri- tur status gratiæ,	ibid.
Conclusio II. Limbus Patrum antiquorum fuit etiam sub terra,	197	Conclusio II. Ut quis Indulgentiam consequatur, ne- cesse non est ut omnia ad eandem præscripta ex- quatur in statu gratiæ, nisi id Pontificio Diplo- mate expressum sit: sufficit ergo & requiritur 1. ut omnia impleat animo vere pœnitenti; 2. ut sit in statu gratiæ cum ultimum opus implet, Plenius tamen Indulgentiam lucrantur, qui vel in statu gratiæ, vel ex vehementiori pœnitentiæ spiritu om- nia præcepta exequuntur,	258
Conclusio III. Limbus puerorum & ipse subterraneus est,	ibid.	Conclusio II. Ad Indulgentiam contritis & confessis propositam non requiritur confessio Sacramentalis iis qui nullam peccati mortalis conscientiam gerunt, nisi expresse requiratur ut pars operis injuncti,	260
Conclusio IV. Est etiam sub terra locus Purgatorii,	199	Conclusio IV. Opus ad Indulgentiam requisitum non potest per alium poni, nec prodest nisi integre po- situm,	261
Dissertatio I. De apparitione Samuelis,	200	Caput VI. De Indulgentiarum subjecto,	263
Conclusio: Etsi damnari non debet opinio quæ dæmo- nem sub phantasmate Samuelis apparuisse suspica- tur, longe tamen probabilior est sententia quæ Sa- muelem ipsum apparuisse contendit,	201		
Dissertatio II. De Prædicatione Christi in inferis,	203		
Conclusio: Christus ad inferos descendit, ibique fau- stum liberationis suæ nuntium iis prædicavit, qui non semper, sed aliquando increduli fuerant in diebus Noe; adeoque irruentibus undique aquis peccata sua detestati erant, eaque quoad culpam saltem aquæ diluvio eluerant,	204		
Articulus V. De diuturnitate pœnarum Purga- torii,	205		
Articulus VI. De qualitate pœnarum Purgatorii,	206		
Conclusio I. Probabilis est ignem Purgatorii esse corporeum,	ibid.		
Conclusio II. Incertum est an in Purgatorio torque- antur animæ à demonibus,	ibid.		
Articulus VII. De gravitate pœnarum Purgatorii,	207		
Conclusio I. Pœna damni non est in Purgatorio om- nium maxima quantum ad acerbitatem,	ibid.		
Conclusio II. Gravissima Purgatorii pœna indubie gravior est gravissima quacumque hujus vitæ pœna. Dantur tamen in Purgatorio pœnæ gravissimis hujus vitæ pœnis leviores,	ibid.		
Caput IV. De officio militantis Ecclesie erga Eccle- siam patientem,	208		
Conclusio: Viventes patientem Ecclesiam multis ti- culis adjuvare tenentur,	ibid.		

CAPITUM ARTICULORUM &c.

Conclusio I. Indulgentiæ ipsis etiam mortuis prosunt, si in forma dicatur ipsas etiam defunctis applicari posse,	ibid.	Conclusio I. Materia Extremæ Unctionis est oleum ex olivis expressum; illudque simplex, non ex balsamo aliisve aromaribus compositum,	334
Conclusio II. Indulgentiæ non prosunt defunctis per modum absolutionis & iudicii, sed per modum suffragii,	264	Conclusio II. Oleum istud debet esse benedictum ab Episcopo, saltem mediate; An autem benedictio hæc sit de necessitate Sacramenti, ambigitur inter Theologos. Probabilius quod non,	ibid.
Conclusio III. Indulgentiæ defunctis verisimiliter prosunt, non solum libera Dei misericordia, proinde ex congruo; sed ex quadam Dei iustitia, proinde ex condigno, (nisi aliud exigat ratio divinæ iustitiæ,) ibid.	ibid.	Articulus II. De materia proxima Extremæ Unctionis,	337
Conclusio IV. Ut Indulgentiæ defunctis prosint, variae requiruntur condiciones,	265	Conclusio I. Non est necessum ad essentiam Sacramenti huius, ut unctio una vel multiplex fiat per modum crucis,	ibid.
Caput VII. De Altaribus Privilegiatis,	267	Conclusio II. Ad Sacramenti huius valorem non requiritur unctio multiplex; hæc tamen ex Ecclesiæ præcepto pro tempore & loco adhibenda est,	338
Caput VIII. Solvuntur variae quæstiones de Indulgentiis,	271	Caput IV. De forma Extremæ Unctionis,	341
Caput IX. De Indulgentiarum abusu,	277	Conclusio I. Sua est indubie forma Sacramento Extr. Unctionis,	ibid.
Appendix IV. de Jubilæo,	278	Conclusio II. Secura est, & alia quæcumque convenientior forma deprecatoria,	ibid.
Caput I. De nomine, essentia, & divisione Jubilæi,	279	Caput V. De subiecto Extr. Unctionis,	345
Caput II. De his qui Jubilæi lucrandi capaces sunt,	281	Conclusio I. Solis infirmis danda est Unctio Extrema,	ibid.
Caput III. De operibus ad lucrandum Jubilæum requisitis,	285	Conclusio II. Non iis solum qui jam jam morituri sunt impendenda est Unctio Extrema; sed & his etiam quorum ægrotudo mortem, licet incerto, præfigit. Illis autem qui levi morbo tenentur, non est danda, saltem juxta Ecclesiæ Latine disciplinam,	347
Articulus I. De Confessione,	286	Conclusio III. Non omnibus etiam periculose infirmis, aut mortis proximæ periculum subeuntibus, danda est Unctio Extrema,	348
Articulus II. De Communione,	288	Conclusio IV. Extremæ Unctionis receptio quandoque sacri Viatici receptionem subsequuta est, quandoque præcessit. Circa ordinem utriusque standum est disciplinæ locorum,	350
Articulus III. De visitatione Ecclesiarum, & oratione in iis facienda,	289	Caput VI. De proprietatibus Extremæ Unctionis,	351
Articulus IV. De Eleemossyna,	290	Conclusio I. Extrema Unctio non est per se necessaria necessitate medii; est tamen necessaria necessitate præcepti, tum divini, tum & Ecclesiastici,	ibid.
Articulus V. De Jejunio,	293	Conclusio II. Extrema Unctio pluries conferri valet. Quin & olim in eodem morbo iterabatur; quod hodie fieri prohibitum est, nisi ægrotudo physice vel moraliter diversa sit,	353
Caput IV. De Privilegiis Jubilæi,	294	Conclusio III. Ad Extremam Unctionem requiruntur animæ & corporis dispositiones, vel remota, vel proxima,	354
Articulus I. De facultate eligendi Confessarium,	295	Caput VII. De effectibus & ceremoniis Extr. Unctionis,	355
Articulus II. De potestate Confessarii quantum ad censuras & casus reservados,	298	Articulus I. De effectibus Extr. Unctionis,	ibid.
Articulus III. De potestate Confessarii quantum ad commutationem vororum,	305	Conclusio I. Extr. Unctio per se & primario ad alleviandum hominem, & aliqua saltem ejus peccata dimittenda à Christo instituta est,	ibid.
Caput V. De suspensione Indulgentiarum, &c.	310	Conclusio II. Extr. Unctio peccata venialia per se & primario remittit,	356
Tractatus de Extrema Unctione,	313	Conclusio III. Unctio Extrema etiam mortalia peccata dimittit, non tamen eo modo quo Pœnitentia,	357
Caput I. De nomine, essentia, & dignitate Extremæ Unctionis,	314	Conclusio IV. Extrema Unctio per se & primario peccatorum reliquias abstergit, & animam alleviat,	359
Conclusio: Unctio Extrema verum est novæ Legis Sacramentum,	315	Conclusio V. Valet etiam Extrema Unctio ad restituendam corporis sanitatem, idque ex opere operato; attamen sub conditione, si animæ salutis expedierit,	362
Dissertatio de auctoritate Epistolæ Sancti Jacobi,	323	Articulus II. De Ceremoniis Unctionis infirmorum,	363
Conclusio Epistola Divi Jacobi vere est Canonica, ibid.	ibid.		
Caput II. De Auctore & Ministro Extr. Unctionis,	325		
Articulus I. De Institutione Extr. Unctionis, ibid.	ibid.		
Conclusio I. Christus non mediate per Apostolos, sed immediate per se ipsum Extr. Unctionem instituit,	ibid.		
Conclusio II. Extr. Unctio nec instituta est, cum Marci 6. acceperunt Apostoli potestatem ungendi & sanandi infirmos; nec post Christi Ascensionem, sed medio Resurrectionem inter & Ascensionem tempore,	325		
Articulus II. De Ministro Extr. Unctionis,	326		
Conclusio I. Solus Sacerdos Minister est Extr. Unctionis,	ibid.		
Conclusio II. Potest Sacerdos omnis, etiam censura percussus, Extr. Unctionem valide administrare; licite vero non potest nisi Parochus, aut alter de ejus licentia,	327		
Conclusio III. Ad validam huius Sacramenti administrationem sufficit unus Sacerdos. Valet tamen rite collatum à pluribus, & ii aliquando necessarii sunt ex Lege Ecclesiastica,	328		
Conclusio IV. Est etiam Episcopus Minister huius Sacramenti,	330		
Caput III. De materia Extremæ Unctionis,	333		
Articulus I. De materia remota Extremæ Unctionis,	ibid.		

APPROBATIO CENSORIS ORDINARI.

LEgi Tractatus de *Pœnitentiâ*, *Extremâ Unctione* & *Matrimonio*, cum additis *oçto Dissertationibus*, & *Tabulis Chronologicis* ab Eximio S. Theologiæ in Celeberrimâ Universitate Parisinâ Doctore *Petro Collet* Congr. Missionis Presbytero compositos, qui Prælectionibus Theologicis Eximii *Honorati Tournely* Doctoris Sorbonici typis Parisinis, & Venetis titulo continuationis accessere; ex Theologiæ Dogmaticæ fontibus S. Scripturâ, Conciliorum Decretis, Monumentis SS. Patrum, ac Historiâ Ecclesiasticâ Author acri ingenio, solidâ diacrisi probat asserta, & ab impugnationibus vindicat; errores damnatos refellit; purioris Ethicæ Christianæ viam ostendit; noxii rigoris, & damnosæ laxitatis scopulos declinat; Scholasticorum quæstiones prudenti elimatoque judicio discutit; opiniones à Dogmatibus providè fecernit; Ministros Sacramentorum praxin tutam docet; Verbi Divini præconibus, Theologis, & Catechistis uberrimam præbet materiam pro Concionibus, Catechesi, Scholasticis concertationibus; ideo post innumeros qui de re Sacramentariâ tractatus ediderunt, meretur typis alemannicis opus hoc imprimi, eamque facilitatem concedo lubens merito.

6. Mart. 1765.

JO. GODEFR. KAUFFMANS S. T. D.
Archidiœc. Col. Sigillifer. Major, Exam.
Synod. & Librorum Censor Ordinarius
Can. Illust. Coll. S. Mariæ mpp.

TRACTATUS

DE

PŒNITENTIA.

PARS SECUNDA.

CAPUT SEPTIMUM.

DE FORMA SACRAMENTI POENITENTIÆ,
SEU DE ABSOLUTIONE.

DUO potissimum quærentur in præsens, 1. quæ sit forma Sacramenti Pœnitentiæ, seu in quo sita absolutionis essentia. 2. Quis ejus sit sensus, quæ proinde efficacia. 3. Quod sit ejus subjectum, seu quibus vel concedi hodie debeat absolutio, vel olim concessa aut denegata fuerit. Postremam hanc quæstionem omittam in præsens, quia ex parte tractatam supra, & infra pertractandam: At in locum ejus varias expendam difficultates, quæ præsentis sunt instituti.

ARTICULUS PRIMUS.

IN QUO SITA SIT SACRAMENTI POENITENTIÆ FORMA.

I. **C**ONSTAT Pœnitentiæ ut & aliorum Sacramentorum formam consistere in verbis quibus dimittuntur peccata.

II. Constat rursus verba hæc hodie saltem in Ecclesia Occidentali esse ista: *Ego te absolvo a peccatis tuis*, &c. Ita nempe decernit, tum Eugenius in Decreto, tum & Tridentinum Sess. 14. Cap. 3. ubi docet sancta Synodus, *Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue vis ipsius sita est, in illis Ministri verbis positam esse: Ego te absolvo, &c. quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariae.* Et vero, ut bene post S. Thomam, 3. part. q. 84. artic. 3. Catechismus Romanus hic §. 19. *Sa-*
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

cramenti novæ Legis forma id significare debet quod in Sacramento efficitur, ut in Baptismate *Ego te baptizo*, internam ablu-tionem. Atqui hæc verba, *Ego te absolvo*, id significant quod in Pœnitentiæ Sacramen-to efficitur, videlicet remissionem peccato-rum, quæ sunt vincula quibus ligantur ani-mæ, secundum id Prov. 5. 22. *Fumibus peccatorum constringitur impius.*

III. Constat 3. verba hæc, *Absolvo te*, aut æquivalentia, sola ad formæ hujus ef-sentiam pertinere, quamvis singula ex Ec-clesiæ mandato recitari debeant. Ratio est, quia duo hæc verba actionem Ministri & Sacramenti effectum satis exprimunt. Et vero si quid insuper requireretur, vel vo-cula *Ego*, vel *a peccatis tuis*, vel demum illud, *In nomine Patris, & Filii, &c.* At-
qui

qui nec requiritur primum, quod satis in verbo *Absolvo* includitur; nec secundum, quia licet vox *absolvo*, tam in censuras & pœnas cadere possit, quam in peccata, planum est illam ex prævia peccatorum accusatione determinari ad peccatorum remissionem: quemadmodum istud Baptifmalis formæ, *Ego te baptizo*, licet de se corporis ablutionem significare possit; tamen ex institutione Christi & circumstantiis solam animæ ablutionem significat. Atqui hinc Rituales quidam Libri, & inter eos Cameracensis an. 1622. expresse statuit verba hæc à peccatis, non esse de necessitate Sacramenti. Demum necessaria non est SS. Trinitatis invocatio per has voces, *In nomine Patris*, &c. licet eadem in Baptismo necessaria sit: Tum quia præcepit Baptifmum in Trinitatis nomine conferri, nullibi præcepit ut idem fieret in absolutione peccatorum: Tum quia distincta trium personarum appellatio, neque ex effectu hujus Sacramenti, qui sine illa satis intelligitur, neque ex Ecclesiæ sensu judicatur esse essentialis: Tum demum quia ideo Baptifmus, distinctam sacræ Triadis mentionem exigit, quia Trinitas primum est objectum Religionis, cujus Baptifmus sollemnis est professio: id autem Pœnitentiæ non competit.

IV. Obijciuntur quædam, & 1. quod absolutio, utpote judicialis actus, eo modo dari debeat, quo in judiciis Forensibus. In his porro fit expressa mentio criminis Reo impacti, 2. quod Eugenius in Decreto voces à peccatis tuis indicet, dum ait formam Pœnitentiæ esse istud, *Absolvo te*, &c. quod & facit Tridentinum, 3. non dictum à Christo, *Quorum remisistis*, sed *Quorum remisistis peccata*, 4. alioqui valituram hanc absolutionis speciem: *Absolvo te à peccatis fratris tui*; quia cum in his *Absolvote*, tota habeatur forma Sacramenti, nihil nocerent cetera, 5. quod nemo Sacerdos urgente etiam Pœnitentium numero solis his vocibus, *Absolvo te*, uti ausit: unde constat eas juxta universam praxim haberi pro essentialibus. Sed hæc assensum non cogunt.

V. Non 1. 1. quia in humanis judiciis omnia sigillatim delicta exprimuntur, quod tamen in Pœnitentiæ foro nusquam factum est, 2. quia per se valeret hæc secularis Magistratus sententia, *Absolvo te*, vel *condemno te ad mortem*: eique cæremonia mera, non substantiale quid deesset, nisi aliud cautum sit arbitraria Lege. Unde nego maj. & min. ad sensum objectionis.

VI. Non 2. neque enim quidquid refert Eugenius essentialē est: cum referat pronomē *Ego*, pro Pœnitentiā, & particulam *enim* in forma Eucharistiæ. Hæc ergo retulit, quia ex Ecclesiæ mandato proferri debeant.

VII. Non 3. 1. quia Christus etiam dixit: *Quæcumque solveritis*, ubi nulla est distincta peccati mentio. 2. quia vox *absolvo* satis in ipso Sacramenti usu determinatur per peccata confessa: secus in Sacramenti institutione.

VIII. Non 4. quia voces *Absolvo te*, tunc

duntaxat Sacramentum perficiant, cum nihil additur, per quod à nativa sua significatione excidant. Ab ea autem excidunt in allato casu, ubi ex prævia Ministri intentione ad impossibile quid determinatur. Pari de causa Tom. 4. p. 153. hanc rejecimus consecrationis formam, *Hoc est corpus meum æereum*,

IX. Non 5. nemo enim in forma Eucharistiæ vocem ullam prætermittere ausit; nec tamen singulæ habentur pro essentialibus. Valeret utique, ait Lugo Disp. 13. n. 33. forma hæc in Ordinatione: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*: nec tamen ausit Episcopus sequentia subticere, *tam pro vivis, quam pro defunctis*.

X. Quale vero admittat peccatum, qui pœnitentiali formæ quidpiam demerit, disputatur. Censent plerique omissionem seu vocis *Ego*, seu verborum, *In nomine Patris*, sublati scandalo vel contemptu, noxam esse tantum venialem; secus si omitatur, à peccatis; quia licet veri admodum simile sit, non tamen certo constat, verba hæc non esse essentialia. Unde impensa sine iisdem absolutio, sub conditione iteranda foret.

His ergo præsuppositis quæritur an absolutionis forma vel deprecativa esse debeat, ut *Absolve quæso, Domine*; vel indicativa seu absoluta, ut *Absolvo te*. Non quæritur an imperativa esse possit, ut *Absolvatur*; quia modus ille, cum de Sacramentorum Ministris agitur, ad deprecativum reducit: neque enim, ait Tournelyus, homines Deo imperant.

Hæcque juris quæstio pendet plurimum ab hac facti quæstione, an olim Ecclesia vel Latina, vel Orientalis formam deprecativam adhibuerit. Si enim ita est, constabit formam absolutam ex institutione Christi non requiri. Absit enim ut directā à Spiritu Sancto Ecclesia formam prorsus essentialē vel ignoraverit, vel abjecerit.

Hic porro ut in difficilibus sciuntur Theologi. Alii nimirum censent formam deprecativam apud Latinos ad duodecimum usque seculum viguisse; semperque & etiamnum apud Græcos. Ita Morinus Lib. 8. Cap. 8. 9. 10. 11. & 12. & hanc opinionem sponte sequuntur recentiores, quos inter Tournelyus pag. 70. Alii ex adverso pugnant, Thomistæ præsertim, à quibus tamen, nec solus recedit Auctor Operis de re sacramentaria Lib. 6. pag. 166. Ut ad verum, si potis est, deveniamus, excutienda sunt utriusque partis momenta. Itaque

XI. Pugnant Morini sequaces, 1. ex Patribus, Ambrosius Lib. 3. de Spir. S. Cap. 18. n. 137. *Homines*, inquit, *in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent. Neque enim in suo, sed in Patris & Filii & Spiritus sancti nomine peccata dimittant*. ISTI ROGANT, divinitas donat. Atqui forma in qua rogat Minister deprecativa est, non absoluta, quæ certe non rogat.

XII. Hieronymus in Psal. 28. *Vox Domini*,

Tom. 2.
App. pag.
190.

mini, inquit, in unoquoque nostrum flammam libidinis per confessionem & gratiam Spiritus Sancti intercedit, id est, per orationem Sacerdotis facit cessare. Utique autem forma in oratione Sacerdotis consistens deprecativa est.

T. 5. pag.
524.

XIII. Augustinus Serm. 99. alias Hom. 23. inter 50. Cap. 8. *Futuri erant homines, qui superbe dicerent, Ego peccata dimitto, ego justifico, &c.* Hos autem, qui Donatistæ erant, increpat S. Doctor exemplo Christi ipsius, qui non dixerit in prima persona, *Ego remitto tibi peccata, sed in tertia: Remittuntur ei peccata.* Atqui, ait Juenius pag. 716. corruisset illud S. Doctoris argumentum, si Ecclesia Africana tunc indicativam formam inter absolvendum in prima persona adhibuisset: nec minus ejus praxim, quam Donatistarum morem ex Christi exemplo redarguisset Augustinus.

T. 9. pag.
117.

XIV. Idem Lib. 3. de Bapt. Cap. 7. *Manus impositio, supra Pœnitentes fieri solita, non sicut Baptismus repeti non potest. Quid enim aliud, nisi oratio supra hominem.*

XV. S. Leo Epist. 82. alias 91. *Multum utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur.* De his plura apud Morinum.

XVI. Pugnant 2. quia quæstio facti non scholasticis rationibus, sed veteribus monumentis definiri debet. Atqui ne unum quidem profertur monumentum seculo decimo tertio antiquius, quod formæ absolutæ meminerit: sed quæcumque eduntur, formam deprecativam continent. Hinc qui tantam opinioni contrariæ vim tribuit S. Thomas Opusculo suo 22. ad id adversarii sui: *Vix anni triginta elapsi sunt, cum omnes sola forma deprecatoria uterentur: id unum respondet, eum de omnibus testimonium perhibere non posse, qui omnes non vidit: sed certum esse quoniam sunt mille ducenti anni & amplius, quod dictum est Petro: Quodcunque solveris, &c.* Quali, vere hinc sequatur Veteres non fecisse, id quod fecisse probantur?

Tom. 20.
p. 443.
col. 1.

Idem S. Doctor objectis sibi auctoritatibus utriusque Guillelmi, Ultissiodorensis & Parisiensis, & Hugonis Cardinalis, non nihil pressus, reponit Cap. 2. sibi de eorum sententia non constare; sed & si, inquit, ita senserunt, nunquid eorum opinio præjudicare poterit verbis Domini dicentis, *Quodcumque solveris, &c.* Numquid etiam si nunc viverent, præjudicare possent communi sententiæ Magistrorum Parisiis Regentium, qui decernunt absque his verbis, *Ego te absolvo, absolutionem non esse per solam deprecativam orationem.* Quæ S. Doctoris ratio ad summum probat Guillelmum & alios male sensisse, non autem eos idem cum S. Thoma sensisse. Quanquam nec opinionem suam totius Parisiensis Facultatis esse dicit Angelicus; sed quod hinc multum discrepat, communem Magistrorum, non omnium, sed Regentium.

XVII. Et vero Guillelmus Parisiensis qui

an. circiter 1230. scribebat, Cap. 9. de Sacram. Pœnit. hæc ait: *Neque more Judicum forinsecorum promuntiat Confessor, Absolvimus te, non condemnamus, sed magis orationem facit super eum ut Deus absolutionem & remissionem, atque gratiam sanctificationis tribuat.*

XVIII. Fatetur tamen Morinus Cap. 9. n. 25. usitatam fuisse sub id tempus à nonnullis formulam absolutam. Id enim demonstrant pauca hæc Alensis 4. part. Summæ memb. 2. art. 2. ubi exempli causa formam utramque proponit his verbis: *Sed si contra objiciatur, quia absolutio Sacerdotis, quæ fit expressione talium verborum, Ego absolvo te, vel, Dominus absolvat te, magis exprimit absolutionem à peccato, quam confessio Pœnitentis, &c.*

XIX. Exinde sensim invaluit formæ indicativæ usus, quæ jam D. Thomæ ævo communis adeo erat, ut ei aliquem contrariari non parvæ præsumptionis esse videretur sancto Doctori. Atque hinc teste Francisco Mayronis in 4. dist. 14. q. 1. cum in Provincia * quidam hac uterentur formula, *Absolvo te Deus Pater, Deus Filius, &c.* ea improbata fuit. Subdit tamen Theologus iste videri, quod non esset inconveniens in confessione totaliter absolvere. Quia tamen, inquit, sacramentalia sunt stricti juris, ideo non debent immutari.

Obiit an.
1325.
* Provençes

XX. Neque tamen ab extremo uno in aliud statim rapti sunt Theologi. Indicativæ enim formæ deprecativam junxerunt, ut probat citato capite Morinus, tum ex Alensi & D. Bonaventura; tum & ex ipso illo Scriptore quem sibi confutandum proposuerat S. Thomas. Refert enim Cap. 3. S. Doctor, quod niteretur ille quandam fingere absolutionem, quæ est oratio absolutionem Dei impetrans, cui addebat indicativa ista verba: *Ego te absolvo.* Et hæc de Latina Ecclesia sufficiant: jam ut eandem apud veteres novosque Græcos fuisse aut esse formam probent.

XXI. Arguunt 1. quia quotquot extant Rituales Græcorum Libri, non aliam quam deprecatoriam absolutionis formam exhibent; quæ ut plurimum habet: *Hærus & Dominus N. J. C. Deus, indulgeat tibi omnia, quæ in conspectu ejus nullitati meæ confessus es.* Vel: *Deus qui per Nathan Davidi . . . pepercit . . . ipse remittat tibi . . . omnia quæ in ipsius conspectu parvitati meæ confessus es.* Vel: *Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, relaxa, remitte, condona peccata, iniquitates, delicta, &c.* quæ omnia ad oculum patebunt, si vel obiter antiqua legeris monumenta, quæ referunt, tum Morinus ad Operis sui calcem, tum Goarius in notis ad Eucholog. Græcorum. Profert quidem Arcudius pag. 678. formulas duas indicativas: verum, ait Tournelyus has à Latinis ad Græcos postremis temporibus missas esse fatetur.

XXII. Arguunt 2. ex Clemente VIII. qui instructione super Græcorum ritibus edita an. 1505. sic statuit: *In casu necessitatis Presbyteri Græci Catholici possunt Latinos absolvere.*

qui nec requiritur primum, quod satis in verbo *Absolvo* includitur; nec secundum, quia licet vox *absolvo*, tam in censuras & pœnas cadere possit, quam in peccata, planum est illam ex prævia peccatorum accusatione determinari ad peccatorum remissionem: quemadmodum istud Baptismalis formæ, *Ego te baptizo*, licet de se corporis ablutionem significare possit; tamen ex institutione Christi & circumstantiis solam animæ ablutionem significat. Atqui hinc Rituales quidam Libri, & inter eos Cameracensis an. 1622. expresse statuit verba hæc à peccatis, non esse de necessitate Sacramenti. Demum necessaria non est SS. Trinitatis invocatio per has voces, *In nomine Patris*, &c. licet eadem in Baptismo necessaria sit: Tum quia præcepit Baptismum in Trinitatis nomine conferri, nullibi præcepit ut idem fieret in absolutione peccatorum: Tum quia distincta trium personarum appellatio, neque ex effectu hujus Sacramenti, qui sine illa satis intelligitur, neque ex Ecclesiæ sensu judicatur esse essentialis: Tum demum quia ideo Baptismus, distinctam sacrae Triadis mentionem exigit, quia Trinitas primum est objectum Religionis, cujus Baptismus solemniter est professio: id autem Pœnitentiæ non competit.

IV. Obijciuntur quædam, & 1. quod absolutio, utpote judicialis actus, eo modo dari debeat, quo in judiciis Forensibus. In his porro fit expressa mentio criminis Reo impacti, 2. quod Eugenius in Decreto voces à peccatis tuis indicet, dum ait formam Pœnitentiæ esse istud, *Absolvo te*, &c. quod & facit Tridentinum, 3. non dictum à Christo, *Quorum remiseritis*, sed *Quorum remiseritis peccata*, 4. alioqui valituram hanc absolutionis speciem: *Absolvo te à peccatis fratris tui*; quia cum in his *Absolvo te*, tota habeatur forma Sacramenti, nihil nocerent cetera, 5. quod nemo Sacerdos urgente etiam Pœnitentium numero solis his vocibus, *Absolvo te*, uti auit: unde constat eas juxta universam praxim haberi pro essentialibus. Sed hæc assensum non cogunt.

V. Non 1. 1. quia in humanis judiciis omnia sigillatim delicta exprimuntur, quod tamen in Pœnitentiæ foro nusquam factum est, 2. quia per se valeret hæc sæcularis Magistratus sententia, *Absolvo te*, vel *condemno te ad mortem*: eique cæremonia mera, non substantiale quid deesset, nisi aliud cautum sit arbitraria Lege. Unde nego maj. & min. ad sensum objectionis.

VI. Non 2. neque enim quidquid refert Eugenius essentialiter est: cum referat pronomen *Ego*, pro Pœnitentia, & particulam *enim* in forma Eucharistiæ. Hæc ergo retulit, quia ex Ecclesiæ mandato proferri debeant.

VII. Non 3. 1. quia Christus etiam dixit: *Quaecumque solveritis*, ubi nulla est distincta peccati mentio. 2. quia vox *absolvo* satis in ipso Sacramenti usu determinatur per peccata confessa: secus in Sacramenti institutione.

VIII. Non 4. quia voces *Absolvo te*, tunc

duntaxat Sacramentum perficiant, cum nihil additur, per quod à nativa sua significatione excidant. Ab ea autem excidunt in allato casu, ubi ex prævia Ministri intentione ad impossibile quid determinantur. Pari de causa Tom. 4. p. 153. hanc rejecimus consecrationis formam, *Hoc est corpus meum æereum*,

IX. Non 5. nemo enim in forma Eucharistiæ vocem ullam prætermittere auit; nec tamen singulæ habentur pro essentialibus. Valeret utique, ait Lugo Disp. 13. n. 33. forma hæc in Ordinatione: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*: nec tamen auit Episcopus sequentia subticere, *tam pro vivis, quam pro defunctis*.

X. Quale vero admittat peccatum, qui pœnitentiali formæ quidpiam demerit, disputatur. Censent plerique omissionem seu vocis *Ego*, seu verborum, *In nomine Patris*, sublati scandalo vel contemptu, noxam esse tantum venialem; secus si omitatur, à peccatis; quia licet veri admodum simile sit, non tamen certo constat, verba hæc non esse essentialia. Unde impensa sine iisdem absolutio, sub conditione iteranda foret.

His ergo præsuppositis quæritur an absolutionis forma vel deprecativa esse debeat, ut *Absolve quæso, Domine*; vel indicativa seu absoluta, ut *Absolvo te*. Non quæritur an imperativa esse possit, ut *Absolvatur*; quia modus ille, cum de Sacramentorum Ministris agitur, ad deprecativum reducit: neque enim, ait Tournelyus, homines Deo imperant.

Hæcque juris quæstio pendet plurimum ab hac facti quæstione, an olim Ecclesia vel Latina, vel Orientalis formam deprecativam adhibuerit. Si enim ita est, constabit formam absolutam ex institutione Christi non requiri. Absit enim ut directæ à Spiritu Sancto Ecclesia formam prorsus essentialiter vel ignoraverit, vel abjecerit.

Hic porro ut in difficilibus sciuntur Theologi. Alii nimirum censent formam deprecativam apud Latinos ad duodecimum usque seculum viguisse; semperque & etiamnum apud Græcos. Ita Morinus Lib. 8. Cap. 8. 9. 10. 11. & 12. & hanc opinionem sponte sequuntur recentiores, quos inter Tournelyus pag. 70. Alii ex adverso pugnant, Thomistæ præsertim, à quibus tamen, nec solus recedit Auctor Operis de re sacramentaria Lib. 6. pag. 166. Ut ad verum, si potis est, deveniamus, excutienda sunt utriusque partis momenta. Itaque

XI. Pugnant Morini sequaces, 1. ex Patribus, Ambrosius Lib. 3. de Spir. S. Cap. 18. n. 137. *Homines*, inquit, *in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus alicujus potestatis exercent. Neque enim in suo, sed in Patris & Filii & Spiritus sancti nomine peccata dimittant*. ISTI ROGANT, divinitas donat. Atqui forma in qua rogat Minister deprecativa est, non absoluta, quæ certe non rogat.

XII. Hieronymus in Psal. 28. *Vox Domini*,

Tom. 2.
App. pag.
190.
mini, inquit, in unoquoque nostrum flammam libidinis per confessionem & gratiam Spiritus Sancti intercedit, id est, per orationem Sacerdotis facit cessare. Utique autem forma in oratione Sacerdotis consistens deprecativa est.

T. 5. pag.
524.
XIII. Augustinus Serm. 99. alias Hom. 23. inter 50. Cap. 8. *Futuri erant homines, qui superbe dicerent, Ego peccata dimitto, ego justifico, &c.* Hos autem, qui Donatistæ erant, increpat S. Doctor exemplo Christi ipsius, qui non dixerit in prima persona, *Ego remitto tibi peccata, sed in tertia: Remittuntur ei peccata.* Atqui, ait Juenius pag. 716. corruisset illud S. Doctoris argumentum, si Ecclesia Africana tunc indicativam formam inter absolvendum in prima persona adhibuisset: nec minus ejus praxim, quam Donatistarum morem ex Christi exemplo redarguisset Augustinus.

T. 9. pag.
117.
XIV. Idem Lib. 3. de Bapt. Cap. 7. *Manus impositio, supra Pœnitentes fieri solita, non sicut Baptismus repeti non potest. Quid enim aliud, nisi oratio supra hominem.*

XV. S. Leo Epist. 82. alias 91. *Multum utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali supplicatione solvatur.* De his plura apud Morinum.

Tom. 20.
p. 443.
col. 1.
XVI. Pugnant 2. quia quæstio facti non scholasticis rationibus, sed veteribus monumentis definiri debet. Atqui ne unum quidem profertur monumentum seculo decimo tertio antiquius, quod formæ absolutæ meminerit: sed quæcumque eduntur, formam deprecativam continent. Hinc qui tantam opinioni contrariæ vim tribuit S. Thomas Opusculo suo 22. ad id adversarii sui: *Vix anni triginta elapsi sunt, cum omnes sola forma deprecatoria uterentur: id unum respondet, eum de omnibus testimonium perhibere non posse, qui omnes non vidit: sed certum esse quoniam sunt mille ducenti anni & amplius, quod dictum est Petro: Quodcumque solveris, &c.* Quasi, vere hinc sequatur Veteres non fecisse, id quod fecisse probantur?

Idem S. Doctor objectis sibi auctoritatibus utriusque Guillelmi, Ulrissiodorensis & Parisiensis, & Hugonis Cardinalis, non nihil pressus, reponit Cap. 2. sibi de eorum sententia non constare; sed & si, inquit, ita senserunt, nunquid eorum opinio præjudicare poterit verbis Domini dicentis, *Quodcumque solveris, &c.* Numquid etiam si nunc viverent, præjudicare possent communi sententiæ Magistrorum Parisiis Regentium, qui decernunt absque his verbis, *Ego te absolvo, absolutionem non esse per solam depretativam orationem.* Quæ S. Doctoris ratio ad summum probat Guillelmum & alios male sensisse, non autem eos idem cum S. Thoma sensisse. Quanquam nec opinionem suam totius Parisiensis Facultatis esse dicit Angelicus; sed quod hinc multum discrepat, communem Magistrorum, non omnium, sed Regentium.

XVII. Et vero Guillelmus Parisiensis qui

an. circiter 1230. scribebat, Cap. 9. de Sacram. Pœnit. hæc ait: *Neque more Judicum forinsecorum promuntiat Confessor, Absolvimus te, non condemnamus, sed magis orationem facit super eum ut Deus absolutionem & remissionem, atque gratiam sanctificationis tribuat.*

XVIII. Fatetur tamen Morinus Cap. 9. n. 25. usitatam fuisse sub id tempus à nonnullis formulam absolutam. Id enim demonstrant pauca hæc Alensis 4. part. Summæ memb. 2. art. 2. ubi exempli causa formam utramque proponit his verbis: *Sed si contra objiciatur, quia absolutio Sacerdotis, quæ fit expressione talium verborum, Ego absolvo te, vel, Dominus absolvat te, magis exprimit absolutionem à peccato, quam confessio Pœnitentis, &c.*

XIX. Exinde sensim invaluit formæ indicativæ usus, quæ jam D. Thomæ ævo communis adeo erat, ut ei aliquem contrariari non parvæ præsumptionis esse videretur sancto Doctori. Atque hinc teste Francisco Mayronis in 4. dist. 14. q. 1. cum in Provincia * quidam hac uterentur formula, *Absolvo te Deus Pater, Deus Filius, &c.* ea improbata fuit. Subdit tamen Theologus iste videri, quod non esset inconveniens in confessione totaliter absolvere. Quia tamen, inquit, sacramentalia sunt stricti juris, ideo non debent immutari.

XX. Neque tamen ab extremo uno in aliud statim rapti sunt Theologi. Indicativæ enim formæ deprecativam junxerunt, ut probat citato capite Morinus, tum ex Alensi & D. Bonaventura; tum & ex ipso illo Scriptore quem sibi confutandum proposuerat S. Thomas. Refert enim Cap. 3. S. Doctor, quod niteretur ille quandam fingere absolutionem, quæ est oratio absolutionem Dei impetrans, cui addebat indicativa ista verba: *Ego te absolvo.* Et hæc de Latina Ecclesia sufficiant: jam ut eandem apud veteres novosque Græcos fuisse aut esse formam probent.

XXI. Arguunt 1. quia quotquot extant Rituales Græcorum Libri, non aliam quam deprecatoriam absolutionis formam exhibent; quæ ut plurimum habet: *Hærus & Dominus N. J. C. Deus, indulgeat tibi omnia, quæ in conspectu ejus nullitati meæ confessus es. Vel: Deus qui per Nathan Davidi . . . pepercit . . . ipse remittat tibi . . . omnia quæ in ipsius conspectu parvitati meæ confessus es. Vel: Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, relaxa, remitte, condona peccata, iniquitates, delicta, &c.* quæ omnia ad oculum patebunt, si vel obiter antiqua legeris monumenta, quæ referunt, tum Morinus ad Operis sui calcem, tum Goarrius in notis ad Eucholog. Græcorum. Profert quidem Arcudius pag. 678. formulas duas indicativas: verum, ait Tournelyus has à Latinis ad Græcos postremis temporibus missas esse fatetur.

XXII. Arguunt 2. ex Clemente VIII. qui instructione super Græcorum ritibus edita an. 1505. sic statuit: *In casu necessitatis Presbyteri Græci Catholici possunt Latinos absolvere.*

Obiit an.
1325.
* Provençes

vere. Utantur forma absolutionis in generali Concilio Florentino præscripta, & postea, si voluerint; dicant orationem illam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverant. Atqui hic & supponit Pontifex Græcos formam tantum deprecativa uti; & eandem formam valere; quandoquidem ne obiter quidem eos carpit, quod ea alii erga alios utantur. Jubet quidem indicativam ab eis erga Latinos adhiberi; tum, quia æquum sit ut in ministerio, ut ita dicam, Romanæ Ecclesiæ proprio, mores Latinorum sequantur; tum ne Ecclesiæ Romanæ formam abjicere credantur; tum quia forma deprecativa Latinis quibusdam anxietatem movere possit.

XXIII. Arguunt 3. quia Arcudius ipse, qui omnem industria manu lapidem movit, ut Latinis Græcos hac in parte conciliaret, Lib. 4. de Pœnit. Cap. 3. ingenue fatetur, non aliam in omnibus Græcorum Euchologiis deprehendi absolutionis formam, quam deprecatoriam. Utuntur quidem eorum nonnulli hac forma: *Habeo te veniam donatum: Habeo te absolutum*; quæ præsens tempus, non præteritum significat, ut illud *Habeo te excusatum*, quod idem est ac *excuso te*. At quod dicit Henno, nullam ab eo referri vel supponi formam apud Græcos, quæ non sit hujusmodi; manifeste falsum est. Certe allata mox formula nec in Euchologiis, quæ legem faciunt, reperitur; nec ulla comprobatur auctoritate publica; unoque recentiorum testimonio nititur. Idem est de hac Russorum forma: *Ego quoque pater tuus spiritualis, potestate mihi à Deo & à Superioribus meis concessa, absolvo te ab omnibus peccatis tuis*, quam in Manuscripto Codice exhibuit Artudio Hispatius Metropolita Chiovensis. Et hæc enim nullo momento antiqua esse probatur. Hinc citatum caput tertium his concludit verbis Arcudius pag. mihi 538. *Est ergo vera forma apud Græcos* (quod quidem satis male probavit) *Sed duo ab illis requirenda, & ut fierent optanda essent. Alterum, ut passim ea omnes uterentur, quod non faciunt. Alterum, ut in re præsentī, nimirum gravissima, atque omnino necessaria, non cuilibet liceret ad libitum bis vel aliis verbis & orationibus eam enuntiare, sed una esset & oratio & forma certa & determinata, quæ omnibus inserviret; quæque in Euchologio contineretur.*

Jam proponenda veniunt oppositæ partis momenta: hæc porro à jure ad factum concludunt: cum primæ opinionis momenta à facto ad jus concludant. Dum ait Morinus: *Sola prioribus sæculis in usu fuit forma deprecativa: Ergo hæc de se valida est*; Reponunt adversarii ejus: *Forma absolutionis, utpote judicialis actus, essentialiter est indicativa: Ergo nunquam viguit forma mere deprecativa.*

XXIV. Primum itaque contrariæ opinionis momentum desumitur ex S. Thoma, qui circa an. 1250. in citato Opusculo 22. Theologi cujusdam dicentis, quod

Sacerdos absolvendo uti non debet hac forma, Ego te absolvo, assertionem uti valde temerariam ac præsumptuosam carpit. Atque si Ecclesia per priora sæcula duodecim formam adhibuerit deprecativam, jam temerarius fuit ac præsumptuosus ipse S. Thomas; ne quid pejus dicam. Si enim toto eo tempore deprecativam formam adhibuit Ecclesia, utique quia hanc ab Apostolis acceperit. Unde non temerarius fuit ejus formæ assertor, sed ejusdem impugnator S. Thomas.

XXV. At, forte inquires, potuit factum illud nesciri à D. Thoma: neque enim qui plura sciunt, præcipue cum de factis agitur, omnia sciunt.

Verum quis facile capiat, Angelicum, qui extremo, ut ita loquar, digito sæculum duodecimum attingebat; quique cum pluribus ejusdem sæculi gravibus & eruditis viris conversatus erat, qui & antiquiores alios viderat, quotidianum id genus factum ignorasse? An vero tam unanimis, tam constantis, tam diuturni universæ Ecclesiæ usus memoria intra 30. aut 40. annos è mortalium omnium animis evanuit, nulla ut ejus superfuerit recordatio? An Thomam latuit Traditio tota? Num verba hæc, *Quæcumque solveritis*, primus contra Patrum omnium mentem, eamque usu continuo exploratam, interpretatus est; ut in iis indicativam, quam nemo huc usque suspicatus esset, formam deprehenderet? An Ecclesia formam, utique legitimam, sine causa mutavit: aut mutationis suæ causam habuit in aliqua quæ tunc nata sit hæres, & cujus ne unus quidem Scriptor meminerit?

XXVI. Secundum momentum sic proponitur: Nunquam adhibuit Ecclesia formam, quæ verbis Christi solvendi potestatem tribuentibus at spondentibus adversatur. Atqui forma deprecativa... Alioqui enim, cum dixit Christus: *Quodcumque solveris*, perinde est ac si dixisset: *Quodcumque petieris solvi*, &c. Atqui non ita est. Tunc namque non tantum licita, sed & plane essentialis esset forma deprecativa. Ut in Extrema Unctione. Id autem nemo est qui dicere præsumat.

XXVII. Confirm. Eatenus potestatem sibi à Christo traditam exercet Sacerdos; quatenus re ipsa solvit legatum. Atqui per formam deprecativam; quantumcumque efficacem nunquam solvet Sacerdos, sed solum à Deo ligatum solvi precabitur: quæ duo ab invicem essentialiter discrepant. Si quidem in Extrema Unctione Sacerdos infallibiliter & ex opere operato gratiam peccati remissivam impetrat. Atqui tunc à peccatis non absolvit. Quare porro? quia is solum vere absolvit, qui ut Superior ac Judex jus dicit Reo peccatum humiliter confitenti. Id autem in Extrema Unctione non habetur, sic nec in Pœnitentia per formam deprecativam haberi potest. Unde si, quod chimericum est, supponeretur Sacerdotem per formam deprecativam in Pœnitente contrito gratiam peccati remissi-

vam

vam operari; tunc equidem conficeretur Sacramentum, sed à Pœnitentiæ Sacramento, quale à Christo institutum est, plane diversum.

XXVIII. Tertium momentum sic exhibent. Ex Trid. Sess. 21. Cap. 2. Nihil potest Ecclesia mutare in Sacramentorum dispensatione, nisi *salva eorum substantia*. Atqui si Ecclesia deprecativæ, quæ olim per duodecim sæcula viguerit, formæ substituerit indicativam, necessario substantialem in Sacramentorum materia mutationem invenit. Mutatio enim formæ in aliam substantialiter diversam est substantialis. Atqui respectu Sacramenti pœnitentiæ mutatio formæ deprecativæ in indicativam est mutatio formæ in formam substantialiter diversam. Formæ enim quæ significationem habent prorsus diversam, discrepant substantialiter. Atqui ∴. Siquidem Sacerdos per indicativam formam, *Ego te absolvo*, &c. significat se agere personam Judicis ac Superioris, sententiam decretoriam pronuntiare, vereque ac proprie absolvere à peccatis. Atqui nihil horum significat per istam v. g. formulam: *Christus te absolvat*, qua expressior nulla inter deprecativas haberi potest. Per hanc enim precatur quidem ut Christus absolvere dignetur; non vero absolvit ipse; facit mediatoris munus, sed Judicis neutiquam, ut notat Alensis: atque hinc discrimen summum quod inter utramque formam constituit S. Thomas cit. Opusc. Ergo.

XXIX. Si objicias Sacramentorum materiam & formam, juxta Theologos plures, à Christo generaliter tantum institutas fuisse. Reponant 1. neminem id unquam docuisse de Sacramento Pœnitentiæ. Ecquis, ajunt, docuit ab Ecclesiæ nutu pendere ut Pœnitentis actus sint vel non sint materia Pœnitentiæ? 2. Aliud est, inquiunt, posse ab Ecclesia determinari formam Sacramentorum institutioni convenientem; aliud posse Ecclesiam formæ quæ Christi institutioni congruit, & primum Sacramenti effectum rite significat, substituere formam quæ neutrum efficiat, quæ proinde ab ipsa Christi forma substantialiter discrepet. Talis porro est forma deprecativa, ut diximus n. præced.

XXX. Quarto urgent præcipue id Trid. Sess. 14. Cap. 3. *Docet sancta Synodus Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis verbis positam esse, Ego te absolvo; quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant; neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessariae*. Unde sic: Illud solum est absolutionis forma, quod est institutionis divinæ. Atqui preces quæ in antiquis occurrunt Ritualibus non sunt institutionis divinæ. Eæ enim preces sunt plane quoad sensum eadem cum precibus, quæ hodiernæ absolutionis formæ adjunguntur. Atqui hæc ex Tridentino laudabiliter quidem institutæ sunt, sed ad Sacramenti administrationem non sunt neces-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

sariæ. Ergo nec ad id necessariæ erant antiquorum Ritualium deprecationes.

XXXI. Ad hæc duo reponunt adversarii, 1. Synodum, cum Sacramenti formam in his reponit verbis, *Ego te absolvo*, necessario subintelligere vel in æqui valentibus. 2. In judiciis, quæ forum redolent, ut est Pœnitentia, certas statui posse leges quibus id abrogatur, quod valebat antea. Unde sequitur fieri nunc posse ut valeat quæ ante non valebat forma indicativa; nec jam valeat, quæ sola valebat, forma deprecativa.

Verum in his absurda multa, quin & errores sibi deprehendere videntur D. Thomæ Discipuli; vel potius Morini impugnatores. Unde

XXXII. Ad 1. regerunt verba deprecativa non esse verbis indicativis æquivalentia, 1. ob dicta superius; 2. quia alioqui male Tridentinum formam absolutionis potius reponeret in verbis, *Te absolvo*, quam in precibus quæ iisdem verbis adjungi solent; cum eæ juxta Christi institutionem Sacramenti effectum plene exprimant & operentur; 3. quia & male dicit sacra Synodus preces illas ex sola Ecclesiæ consuetudine adjungi verbis, *Ego te absolvo*; cum hæc non magis quam illæ ex institutione ad essentiam formæ & ad vim Sacramenti spectent; 4. quia statim ut primam orationem, *Misereatur tui*, &c. recitavit Sacerdos cum intentione faciendi Sacramenti; velit, nolit Ecclesia, Sacramentum juxta Christi institutionem perfectum est, adeoque perfectum est, antequam proferantur verba, *Ego te absolvo*; & tamen Synodus vim Sacramenti præcipuam in hisce postremis verbis reponit. Ita nec sine aliquo æstu Simonnet.

XXXIII. Ad 2. quod idem Theologus rotunde & dure *miserabilem & absurdam evasionem, causidico* digniorem quam Theologo appellat; Responder falsissimum esse quod possit Ecclesia apponere condiciones quibus omissis nullum sit Sacramentum, etiam si ponantur substantialia omnia secundum institutionem Christi. Alioqui fieri posset ut apponeret conditionem, qua non servata nullus sit Baptismus, etsi Minister aquam super infantis caput infundat, & cum intentione faciendi id quod facit Ecclesia, proferat verba: *Ego te baptizo*.

XXXIV. Nec obest quod Pœnitentia sit actus Judicialis. Is enim actus ipsissima est absolutionis formula à Christo instituta. Atqui non potest Ecclesia apponere condiciones ex quibus caduca fiat formula, quam ipse Christus instituerit. Eo enim ipso quod servatur ritus à Christo institutus, ponitur necessario Sacramentum; & tamdiu possum censeretur debet, donec demonstretur Ecclesiæ à Christo permissum esse ut opus suum pro nutu subvertat. Dico *pro nutu*, nec enim unquam probabitur, Ecclesiam gravibus impulsam fuisse causis, ut deprecativæ formæ formam substitueret indicativam.

XXXV. Confirm. Vel Christus deter-

B

minate

Lucin p.
7. 8.

minate instituit formam absolutionis indicativam, vel determinate instituit formam deprecativam, Vel utramque indifferenter instituit. Si 1. nunquam valuit forma deprecativa; quod negant adversarii. Si 2. nequidem nunc valet forma indicativa; quod est hæreticum. Si 3. ergo sicut forma indicativa non potuit non valere semper, quantumvis supponatur Ecclesia prioribus sæculis præscripsisse usum formæ deprecativæ; ita non poterit non valere semper vi Dominicæ institutionis forma deprecativa, quantumvis nunc Ecclesia præcipiat usum formæ indicativæ: sicut nunc valeret Baptismus immersione datus, ut olim valuit; quantumvis eum sic dari vetuerit Ecclesia; & olim valebat Baptismus aspersione datus, etsi eum aliter quam per immersionem dari vetaret antiqua Ecclesia. (Atque hoc, *quidquid plerique in contrarium sentiant*, asserere non dubitat Autor Operis de re Sacramentaria pag. 167. etsi suam hanc responsionem in praxi nec tutam, nec sequendam esse confitetur.) Jam vero si hodieque valere potest forma deprecativa, necessum est ut erret Synodus, quæ ad exclusionem hujus formæ tanquam ab Ecclesia sola institutæ vim Sacramenti in his reponit verbis, *Ego te absolvo*, &c.

XXXVI. At, inquires, Ecclesia contractum clandestinum, qui per sæcula quindecim valuerat ad constituendum, vel saltem ad efficiendum Matrimonii Sacramentum, adeo irritavit, ut jam non valeat ubicunque recepta est Tridentina sanctio. Ergo pari jure deprecativam formam, etsi per sæcula duodecim valuerat, abrogare potuit.

XXXVII. Reponunt 1. retorquendo argumentum. Nunquam effecit aut efficere poterit Ecclesia, ut contractus legitimus ad Matrimonii Sacramentum non sufficiat; quia Christus in genere legitimum contractum ad Sacramentum sufficere voluit. Ergo nec unquam efficere poterit Ecclesia, ut verba sacramentalis effectus sufficienter, juxta institutionem Christi, expressiva, prout secundum adversarios, sunt preces à Græcis prolatae, ad Pœnitentiæ constitutionem non sufficiant; quia Christus verba hæc in genere, utpote actus judicialis sufficienter expressiva, ad congruentem formam evexit.

XXXVIII. Reponunt 2. Ecclesiam posse efficere ne clandestinus contractus ad matrimonium valeat, quia contractum legitimum requirit institutio Christi, & efficere potest Ecclesia, ut contractus defectu cujusdam solemnitatis, gravibus de causis superadditæ de legitimo fiat illegitimus. At supposito quod aliqua verba Sacramenti alicujus effectum ex institutione Christi satis exprimant, & exprimendo producant, sicut efficere non potest Ecclesia ut de facto effectum hunc non exprimant, sic nec efficere potest, ut non producant: & multo minus cum nulla mutationem hanc exigit causa. Ergo in adversariorum opinione nusquam potuit Ecclesia formulam depre-

cativam abrogare; sicut nec institutionem Christi abrogare potuit. Sed de his plura apud citatum Theologum, qui rerum & verborum multitudine obruit.

XXXIX. Jam videndum ut alterius partis momenta solvantur. Reponunt itaque

Ad 1. (supra n. 11.) 1. verba hæc: *Neque enim in suo, sed in Patris, & Filii & Spiritus S. nomine peccata dimittuntur*, non obscure hodiernam hanc indicare absolutionis formam: *Absolvo te*, vel quod idem est, *dimitto tibi*, vel *dimittuntur tibi* (supple à me, ut in Græca Baptismi forma) *peccata tua in nomine Patris*, &c.

2. Merito dictum à S. Doctore: *Isti rogant, divinitas donat*; quia semper indicativæ formulæ adjunxit Ecclesia preces, quibus orat Deum ut peccata condonet. Unde & hodie dicere possumus: *Isti rogant, divinitas donat*, eo nempe instanti, quo isti postquam rogarunt, sententiam absolutionis pronuntiant dicendo, *Ego te absolvo*.

Neque ficta est responsio isthæc, sed ab Ambrosii textu petita. Sic enim profequitur S. Doctor: *In Baptismo quoque peccata donari non est ambiguum: in Baptismo autem operatio Patris & Filii & Spiritus Sancti est*. Namque 1. sicut per hæc verba manifeste alludit Ambrosius ad indicativam hanc Baptismi formam, *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. sic & in præcedentibus ad formam hodiernam Pœnitentiæ, &c. 2. dum S. Doctor ait in Baptismo donari peccata, sicut donantur in Sacramento Pœnitentiæ, illud, *Rogant isti, divinitas donat*, utriusque Sacramenti Ministris convenire significat. Atqui tamen Baptismatis forma tempore Ambrosii erat ut nunc est indicativa. Ergo quia de Pœnitentiæ Ministris dixerit Ambrosius: *Isti rogant, divinitas donat*, perperam infertur absolutionem tunc temporis fuisse deprecativam.

Unde cum antea dicit S. Doctor homines *in remissionem peccatorum non jus alicujus potestatis exercere*; vult tantum Deum ut principalem remissionis peccatorum causam, ad id uti Sacerdotum ministerio tanquam instrumentali causa: non autem eum Sacerdotibus nudum orandi ministerium relinquere. Aliud sane exhibent relata ibid. ab Ambrosio Christi verba: *Quæcunque solveritis*, &c.

XL. Ad 2. (supra n. 12.) extinguit Deus in homine flammam libidinis *per Sacerdotis orationem*, 1. quia Sacerdos Sacramentum conferens, à Deo audiri exoptat & precatur, adeo ut absolutionis verba nihil pene sint quoad durationem respectu precum quæ hunc præcedere & subsequi solent; 2. quia, ut mox videbimus, formæ Sacramentorum omnium passim à Patribus habentur ut preces: Non vero quia quælibet forma sit stricte oratio.

XLI. Ad 3. (ibid. n. 13.) reponunt 1. gravem à Morino inferri Ecclesiæ vel Augustino injuriam nimirum, inquirunt, vel forma indicativa convenit institutioni Christi, vel non. Si 1. qui fieri potuit ut Augu-

stinus

stinus eam velut arrogantem, exemplo Christi adversam, & inductivam erroris abjecerit? Si 2. quomodo hanc demum amplexa est tota Christi Ecclesia, quæ certo Augustini textum legerat, & intellexerat.

Reponunt 2. non reprobari ab Augustino formam indicativam, quasi hanc soli admitterent hæretici, ut censet Morinus; sed abusum formæ huius, quæ apud Catholicos perinde ut & apud hæreticos recepta erat; unde corrumpitur systema Morini de forma per annos mille & amplius deprecative. Agit scilicet S. Doctor contra Donatistas, Catharorum seu Mundorum propaginem, qui superbia elati, peccatorum remissionem, tam in Baptismo quam in Pœnitentia, propriæ suæ sanctitati, suisque meritis adscribebant, rati se vel ipsa sua societate aliis gratiam impertiri; seque tantum à Catholicis infici posse. Unde, subdit Augustinus, *in Collatione nostra cum eis à Cognitore concessus esset oblatas, ut sederent nobiscum, respondebant, Scriptum est nobis cum talibus non sedere: ne scilicet per contactum subsellium ad illos veluti nostra contagio perveniret.* Ut autem eos revincat Augustinus, duo docet, 1. hominem, seu abluat in Baptismo, seu mundet in Pœnitentia, merum esse Dei instrumentum, neque adeo sanctificationem alterius sibi adscribere posse, unde subiungit S. Doctor: *Qui dimittit per hominem, potest dimittere & præter hominem:* 2. Christum ipsum dum peccata dimisit, modestius locutum esse, quam loquerentur hæretici: cum nusquam dixerit, *Ego dimitto peccata, ego justifico, &c.* Atqui utrumque revincebat hæreticos: neutrum vero impetebat Catholicos indicativa forma utentes; cum hi nec sanctitati suæ adscriberent, quod etiam per impios fieri docebant; nec eodem quo Donatistæ sensu dicerent, *Ego peccata dimitto*, id est, Ego quia sanctus, peccata dimitto: imo nec unquam dicerent, *Ego sanctifico, ego sano quemcumque baptizo* utique Catholici per ipsas quas ad Deum fundebant preces, ut quam in ejus nomine tribuebant absolutionem, ratam habere dignaretur, meræ se gratiæ & justificationis instrumenta esse profitebantur. Tota porro instrumenti gloria in principalem causam refunditur.

XLII. Confirm. 1. quia si quis tumida Donatistarum fronte & sensu hodie diceret: *Ego dimitto peccata*, utique à Catholicis omnibus per ea ipsa quæ objicit Morinus Augustini verba retunderetur. Ergo verba hæc absolutam formam reapse non impugnant.

XLIII. Confirm. quia vix dubium est quin Augustinus in Baptismo usus sit indicativa Latinorum aut saltem Græcorum forma. Atqui sensus formæ huius is est. *Ego te à peccatis abluo in vitam æternam.* Ergo objecta S. Doctoris verba indicativam formam non excludunt. Quod enim censet Morinus valuisse tunc Baptismatis his dumtaxat verbis collatum, *In nomine Patris, &c.* mera est & periculosa novitas.

XLIV. Confirm. 3. quia etiam si non dixisset tunc temporis Sacerdos: *Ego te absolvo*, non ideo staret deprecative Morini forma: sicut nec deprecative est apud Græcos Baptismi forma, licet non dicant: *Ego te baptizo*; sed modestiæ causâ, *baptizetur*, N. ut diximus Tom. IV. pag. 299. Esto igitur Augustini tempore dictum sit, *Dimittuntur tibi peccata*; quod utrumque probare possit adductum ab Augustino exemplum Christi peccatricem absolventis, non ideo deprecativam suam formam sanxisset Morinus.

XLV. Confirm. 4. quia ut ex Augustino & ceteris Patribus nihil in gratiam deprecativæ formæ colligi possit, satis est ii Sacramentorum omnium formas uti preces & orationes habuerint. Atqui res ita se habet. Sic enim loquitur Augustinus ipso Lib. 3. de Bapt. Cap. 18. *Exaudit Deus homicidam super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum quibus manus imponitur, deprecantem.* Atqui dubio procul indicativa erat Augustino ut & nobis Eucharistiæ forma. Ergo eam ut & Baptismi ac Confirmationis formam, *deprecationis*, nomine exprimit, seu ob preces eidem ex Ecclesiæ usu adjunctas; seu quia nulla à Sacerdote forma proferatur, nisi ex pio animi deprecantis affectu.

Hinc solvitur objectio (sup. n. 14.) vel enim loquitur Augustinus de cæremoniali absolutione, quæ post solemnem Pœnitentiam tribuebatur deprecative; vel si de sacramentali, eam vocat *orationem*, propter rationes modo allatas.

XLVI. Ad 4. (ibid. n. 15.) hæc respondent cum S. Thoma 3. p. q. 84. art. 3. ad 2. *Verbum Leonis est intelligendum quantum ad deprecationem, quæ præmittitur absolutioni; aut ipsam in affectu comitatur, non autem removet, quin Sacerdotes indicative absolvent.* Eadem est Durandi, Dominici Soto, ceterorumque Scholæ Doctorum responsio. Hic vero Leonem & Patres alios non scite minus quam Launoïus ac Morinus intellexerunt.

XLVII. Ad 5. (supra n. 16.) negant min. nimirum, ait Frassen Tom. 4. p. 275. Ordo Romanus, quem utpote ab Amale-rio & Alcuino Caroli Magni præceptore citatum, nemo antiquissimum esse diffiteri potest, post varias orationes, quibus, non equidem absolvit Sacerdos, ut Morino videtur, sed à Deo gratiam ministerii sui debite & efficaciter adimplendi precatur, has refert absolutionis formulas, primam pro pluribus simul absolvendis: *Nos etiam secundum auctoritatem nobis indignis à Deo concessam absolvimus vos ab omni vinculo delictorum vestrorum, ut mereamini habere vitam æternam, per eum qui vivit, &c.* Secundam vero pro persona singulari, quæ sic habet: *Dominus Jesus qui dixit Apostolis, Quæcumque ligaveritis, &c. ipse te absolvat per ministerium nostrum ab omnibus peccatis tuis, &c.* idem est porro, ait citatus mox Theologus, ac si diceret: *Absol-*

vat

vat te Deus, ut primaria veniæ causa, dum ego ut ejus Minister absolvo te. Quod & discrete exprimit Sacramentarium Gregorianum in Victorina Parisiensi Bibliotheca manuscriptum, ubi sic legitur: *Absolvimus te vice B. Petri Apostolorum Principis, ut quantum ad te pertinent accusatio, & ad nos remissio, sit Dominus omnipotens, tibi vitæ solus & omnibus tuis peccatis indulget.* Ubi & indicativa forma habetur, & ei modestus ille sensus tribuitur, quem contra Donatistas vindicavit Augustinus.

XLVIII. Non absimilem his formam exhibet Menardus è Mss. Codice Rhemenfi, ubi sic habetur: *Ego divinitus vos absolvo à vinculis peccatorum vestrorum*, quibus consonant forma hæc Sacramentarii Ecclesiæ Turonensis, annis 600. antiquioris: *Absolvimus vos, fratres, ab omnibus peccatis vestris*. Neque hinc recedit formula hæc asservati in Rothomagensis Ecclesiæ Bibliotheca Pontificalis: *Ipse Deus vos absolvat; & quantum nostræ fragilitati permittitur, sitis absoluti ante Tribunal D. N. J. C.*

XLIX. Si dicant hujusmodi formulas ceremoniales fuisse, non sacramentales: in promptu erit responsio à minori ad majus. Si enim ausa sit Ecclesia in actione mere ceremoniali formam adhibere indicativam; quanto plus in actu sacramentali?

L. Interim non abs re fuerit animadvertisse perperam aliquando ex monumentorum defectu contra Ecclesiæ praxim disputari. Quot enim vel perire, vel etiamnum in scriniis recondita latent, quæ Catholicis veritatibus mire suffragarentur?

LI. Sed quid ergo responsi fiet illi, de quo superius, S. Thomæ adversario, qui indicativæ formæ usum vix annis triginta antiquiorem plenius faucibus eructat.

Ad hæc duo, 1. nihil esse cur demus fidem homini, cui fidem abnegavit S. Thomas, vir utique ut majoris scientiæ, sic & fidei majoris. 2. fieri facile potuisse, ut per abusum certis in locis vigeret forma deprecativa, prout eam in Provincia Provincie viguisse aliquando docet Franciscus Mayronis: quod autem alicubi factum erat, id ubique factum crediderit Anonymus.

At, inquis, Anonymus ille disertus adducebat auctoritates, potissime vero Guillelmi Parisiensis (supra n. 17.)

LII. Sed 1. etiamsi nec omnino pauci, nec obscuri Doctores de genuina Pœnitentiæ forma dubitassent, non hinc magis convelleretur indicativæ formæ necessitas; quam quia dubitarint, aut potius negaverint viri graves, & inter eos Petrus Cantor, Præpositivus Hugo à S. Victore, verba hæc, *Ego te baptizo*, aut æquivalentia, ad formam Baptismi essentialiter pertinere, convellatur hodiernæ Baptismi formæ necessitas.

LIII. 2. Excludit quidem Guillelmus emphaticam hanc peneque sæcularem formam, *Absolvimus* plurali numero, ut quæ minus modesta sit, & causæ tantum instrumentali, qualis est Sacerdos absolvens, male congruat. Imo nec ullum formam adhiberi vult,

nisi præmissis ante à Ministro precibus, ut Deus per ipsum Pœnitentes absolvat à peccatis, &c. At non ideo formam indicativam excludit; quam vix ignorare poterat ævo suo saltem apud plures vigere; cum eam primo loco referat Alensis, Guillelmo coætaneus. Ita vulgo indicativæ formæ vindices.

LIV. Mihi vero in objectis Guillelmi verbis formam indicativam deprehendere visus sum. Nimirum, bene an male, quaerit Parisiensis ille Episcopus, à quo absolvatur Pœnitens, qui duos apud Confessores confessionem suam partiri cogitur. Respondit porro nullatenus dubitandum esse quin per utrumque absolvatur. Neque enim, inquit, more Judicum forinsecorum pronuntiat Confessor. *Absolvimus te*: (pronuntiat ergo, at non more Judicum secularium) sed magis orationem facit super eum, ut Deus absolutionem tribuat. Quasi dicat Guillelmus: Ut Pœnitentis confessionem suam inter duos dividere coacti, absolutio in utrumque refundi debeat, satis est ut in eam influat uterque. Influit porro. Si enim non influat, utique quia totum sibi assumere debet qui dicit, *Absolvimus*. Atqui non ira Nec enim id dicit more Judicum, qui solo nutu supremo absolvent, dum enim eadem profert verba, magis tamen orat Deum, ut absolutionem tribuat, unde debet Confessor Dominum precari, ut non confessa modo peccata dimittat, sed omnia.

Idem utrumque confirmant obscura hæc ejusdem verba Cap. 21. ubi officia Confessoris enumerans, sic loquitur ab initio: *Horum omnium primum atque præcipuum est officium sanctificationis. Ex quo officio quo ad absolutionem & benedictionem ipsius, divinique nominis invocationem vincula peccatorum dirumpuntur*, &c. Hic duo efficit Confessor ut vincula peccatorum dirumpat, 1. absolvit, 2. divinum nomen invocet. Quidni vero primum formam absolutam importet? Sed de his penes te, Lector, sit omne judicium. Mihi quidem solutio hæc ex ipsa sua novitate suspecta videbatur. At eam subinde reperi in Tractatu historico P. Merlin. p. 127. Jam videndum qui expediri possit difficultas à Græcis petita, (sup. n. 21.)

LV. Respondent autem absolutionis formam non minus in Orientali: quam in Occidentali Ecclesia indicativam fuisse: proinde objectas orationes Græcorum Euchologiis inscriptas esse, non ut per eas absolveretur Pœnitens, absolvebatur.

Cur vero insertæ sint Euchologiis preces illæ accidentales, ipsa vero forma, quæ præcipuum est rei caput, omiſsa fuerit, alias alii rationes reddunt, ajunt quidam cum Frasseno pag. 275. id factum, quia diu vigerit lex ab Innocentio I. lata, ne palam exponerentur Sacramentorum formæ. Verum causa hæc si vixit prioribus sæculis, cum timenda erant infidelium curiositas, & ludibria: an vigere potuit per duodecim sæcula? & cur quoad Pœnitentiam solam vixit, cum ante illud tempus passim inve-

* Verba dicere non possum (quibus utuntur Episcopi, cum tradunt Spiritum Paracletum) ne .: videar prodere. Innoç. I. Epist. I. Cap. 3.

inveniantur aliorum Sacramentorum formæ? Ita Juenin; & satis male, ut coliges ex citato Merlini Tractatu Cap. 8. Ut est, reponunt alii, id factum, quia prolixæ forent orationes quæ formæ absolutionis adjungebantur, brevis autem, & quæ facile memoriæ mandari posset absolutionis forma, nec una apud omnes etsi ubique indicativa. Patet id ex Gersonii Opusculo *super absolutione*, &c. Tom. 2. Edit. Dupin. pag. 406. ubi sic ille: *Petis 1. si apud aliquem Doctorem reperiatur forma authentica absolutionis sacramentalis. Respondeo quod sic: Et de hoc videatur Summa Confessorum, vel Berthelina. Ad tertium quod quæris, unde tot varietates in forma ista absolutionis. R. quod ex ignorantia vel negligentia sufficienter inquirendi quæ agenda sunt circa Sacramenta. Sed cur plus, inquis, circa istam formam, quam circa alias? Ratio una est, quia aliæ formæ dicuntur publicæ, & inveniuntur scriptæ, sicque leguntur: hic autem occulte & absque Libris & arbitris fit negotium. Potest & alia ratio dari, quia actus confessionis & absolutionis est quidem actus judicialis, ubi videtur sufficere quod Sacerdos Judex explicet sententiam suam quibuscunque verbis, Judicialibus scilicet, proinde indicativis. Infra enim p. 407. D. agnoscit formam absolutionis proferendam esse sub modo indicativo propter Sacramenti certitudinem; seu quia ut dicit Thomas in ultim. part. Summæ suæ quæst. 84. de formæ substantia est, Ego te absolvo: Etsi præmittitur oratio, Misereatur tui, &c. ne effectus Sacramenti impediatur ex parte Pœnitentis.*

LVI. Multa igitur erat Gersonii tempore varietas in absolutionis forma, cum alii & recte quidem dicerent, *Absolvo te à peccatis tuis* alii adderent *ab omnibus*, alii *ab oblitis*, alii *à contritis*, alii *quantum possum*, alii *in quantum debeo*, alii *auctoritate mihi commissa*, quæ omnia (quædam tamen immerito) plus minusve improbat Gerfo. Atqui varietatem hanc inde repetit idem Doctor, quod *aliæ* quidem formæ invenirentur scriptæ, in Pontificalibus nimirum vel Ritualibus: non item vero absolutionis forma; quæ si ut nunc scripta fuisset, una, ut nunc est, fuisset apud universos. Atque hinc ut genuinam absolutionis formam indicet Parisiensis Cancellarius, non ad Ritualia, prout nemo non hodie faceret, sed ad Berthelinam Summam, aut similia remittit. Esto igitur vix explicari possit cur tamdiu incerta, quoad modum scilicet, fuerit absolutionis forma; constat tamen eam ne ipso quidem Gersonii tempore, fixa lege eandem ubique fuisse constitutam. Jam vero quod in Ecclesia Latina factum est, cur in Orientalibus factum non sit?

LVII. Nec tamen apud recentiores Græcos ignotus est formæ indicativæ usus. Etsi enim major pars deprecativam adhibet ex ignorantia, non desunt & plures qui absolutam usurpent, alii quidem his verbis: *Habet te venia donatum*, alii his: *Mea mediocritas habet te venia donatum*: à quibus verborum tenor duntaxat recedit hæc aliorum

formula: *Gratia S. Spiritus per mediocritatem meam habet te venia donatum & absolutum*. Hæc enim loquendi ratio est atticismus, quo per participium præteriti temporis, cum verbo auxiliari temporis præsentis, eleganter exprimitur actio præsens personæ, seu hæc in prima, seu in tertia persona loquatur. Unde cum ait Græcus Sacerdos, *Mea mediocritas*, &c. perinde est si diceret: *Mea mediocritas dat tibi veniam & absolvit te*.

LVIII. Sed quid tandem ad Decretum Clementis VIII. supra n. 22. Duplex est responsio: Prima, formam hanc à Clemente vocari deprecativam; non quia reipsa talis sit, sed quia talis esse videatur, Secunda, formam hanc vere quidem à Clemente supponi deprecativam, sed ab eo ad minus haberi ut maxime dubiam; cum veter ne Græcus Sacerdos ea erga Latinum utatur; & permittat, ut, postquam indicativa forma ad mentem Florentini Concilii usus est, deprecativam, quam pro forma habent Græci recentiores, non tamen omnes ut diximus, adhibeat: neque enim permetteret Pontifex ut legitima & indubia forma bis in instanti super eadem materia pronuntiaretur.

Et vero si certo sufficeret deprecativa hæc forma, num rationabiliter prohibuisset Pontifex, ne ea Græci Catholici in posterum uterentur? præsertim cum in eodem Decreto permittat ut Græci Episcopis Latinis subjecti, *ab Episcopo Græco ordinari volentes*, ab eodem ordinentur ritu Græco: utique quia certissime sufficienti. Ergo, inquirunt, Clementis Decreto opprimatur Morinus, nedum juvetur.

LIX. Nec dices, duo hinc sequi absurda, 1. veram absolutionis formam non haberi in Euchologiis Græcorum; 2. male & pessime ab Eugenio IV. dissimulatum esse cum Græcis, quibus cum nonnulla circa Confirmationem, Eucharistiam & Matrimonium exprobrata sint, nihil unquam circa usum deprecativæ formæ exprobatum est.

LX. Reponunt ad 1. in Euchologiis quæ extant non haberi Formam Sacramenti Pœnitentiæ, quia eam non habuere prius edita, sicut nec eam habuere Latina antiqua Ritualia, quæ tamen Baptismi, Confirmationis; Ordinis, & Unctionis Extremæ formam habuerunt, Cur autem ita factum sit, indagare superfluum est, cum sic factum esse constat. Constat autem vel ex lite Anonymum inter & S. Thomam mota, quæ statim Ritualium, aut ejusdem generis Librorum, si quæ unam vel aliam formam habuissent, compressa fuisset.

LXI. Ad 2. reponunt in objectione gratis supponi Ecclesiæ Græcæ Sacerdotes, Eugenii IV. tempore, ut plurimum usos esse formam deprecativam. Hanc equidem nonnulli jam tum usurpare poterant, at id potuit nescire Eugenius: quia ut supra n. 55. Gerfo, *occulte & absque arbitris fit negotium*.

At, inquis, poterat Eugenius ex Græcorum Euchologiis colligere eos forma tantum deprecativa uti.

LXII. R. neg. ant. 1. quia id ne nunc quidem ex iisdem Libris colligi potest; cum ex iis non pauci hodie per indicativam formam absolvant. 2. Quia non id magis ex Euchologiis Græcorum inferre potuit Eugenius, quam ex Latinorum Ritualibus: quæ ubi de absolutione nihil habent præter preceptum, eo etiam tempore, quo juxta adversarios, invaluerat usus formæ indicativæ.

En potissima, non omnia tamen; utriusque opinionis momenta. In primam nativo velut impetu propenderim. At, si optio fieri debeat, omnimodis videtur adhærendum secundæ, ob sacram Tridentini auctoritatem, quæ priori nonnihil lævi videtur.

LXIII. Utramque aliqui conciliare student; alii quidem cum Morino, dum hodiernam quoque Latinorum formam censent deprecativam esse propter hæc verba, *In nomine Patris*, &c. in quibus aliquam SS. Trinitatis invocationem fieri contendunt. Alii ex adverso, dum ipsam hanc Græcorum formam: *Domine Jesu Christe .c. relaxa, remitte, condona peccata*, &c. esse re ipsa indicativam tuentur.

Pag.
408. A.

LXIV. Prior opinio duplici ex capite nutat, 1. quia juxta hanc dicendum erit verba *In nomine Patris* esse absolutioni essentialia. Id autem passim in dubium vocant, aut etiam negant Theologi post Gersonium, qui sit. Opusc. *Quia*, inquit, *Sacerdos non propria auctoritate absolvit, sed quasi Minister convenienter aliquid apponitur: Ego te absolvo. In nomine Patris*, &c. *Vel, per virtutem Passionis*, &c. *Quia tamen hoc non est determinatum ex verbis Christi, sicut in Baptismo, talis appositio relinquitur in arbitrio Sacerdotis*. 2. Qua etsi voces, *In nomine Patris*, &c. aliquando invocationem sonare videntur, ut cum quis Ecclesiam vel lectum ingressus easdem profert ubi tamen de Sacramentis agitur, nihil aliud ex usu communi significant, nisi quod Sacramenta virtute, & auctoritate SS. Trinitatis perficiuntur. Alioqui forma Baptismi, cui essentialis est trium personarum appellatio, deprecativa foret; quod Latinus nemo crediderit.

LXV. Secunda opinio quæ primo intuitu absurdi quidpiam præfert, multam nihilominus veri speciem habet, si verba hæc, *Absolvat te Deus; Domine, remitte, condona*, &c. hunc ex certa & nota Ministri intentione sensum habeant; *Absolvat te Deus per ministerium meum; Domine, remitte, condona, prout & ego in nomine Patris*, &c. *remitto*. Atqui hanc esse Sacerdotis intentionem, eamque per adducta verba, modeste quidem, sed vere exprimi, nemo unus inficiari potest. Quemadmodum igitur si decreverit Princeps nemini qui adversus Delphinum peccaverit, scelus istud condonare, nisi antea à filio suo condonatum sit; censetur is, cum ait Regi: *Dimitte huic, relaxa, condona iniquitatem ejus*, dicere: *remitto, relaxo, & tu quoque dimitte*, &c. Sic in casu præsentis.

LXVI. Atque id multa ex parte admittere debent vividiores deprecatoriae formæ adversarii. Hanc enim Alensis, *Absolvat te Dominus*, pro indicativa habet Franciscus Henno pag. 42. quia subintelligi vult, *per ministerium meum*, quod inquit, idem est ac, *Absolvo te ut Minister Christi*. Hanc rursus è Manuscripto Græco Bibliothecæ Barberinæ, *Deus parcat tibi per me peccatorem*, approbat Frassenius pag. 274. col. 2. quasi idem sit ac, *Ego tibi nomine Dei parco*. Id autem si ita est, quidni in hac formula, *Dimitte, relaxa*, ex intellectu communi saltem Ecclesiæ id suppleatur, *per me*, vel *per ministerium meum*, &c.

LXVII. Merito tamen redargueretur qui cum Anonymo de quo S. Thomas, formam Pœnitentiæ mere deprecativam esse fanciret: quia privata hac sua intentione excluderet sensum indicativum, quem in ea involvi credimus.

Male etiam quis ex opinione vel potius suspitione nostra inferat Extremæ-Uctionis formam pro indicativa habitum iri. Si enim hanc expresse in oratione constituerit Christus, nulla in Ministri eam pronuntiantis mente fingi debet contraria intentio.

Verum hæc doctiorum, Ecclesiæ vero præsertim judicio subjecta sint. Absit ut dum ejusdem gloriæ studemus ex animo, ab ea vel latum unguem recedamus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

SENSU ET VIRTUTE ABSOLUTIONIS.

LXVIII. **S**ENSUM seu verborum significationem jungimus cum efficacia, quia Sacramenta id operantur quod significant. Porro formæ verba vel hunc habent sensum; *Declaro remissa esse tibi peccata*, vel istum: *Dimitto tibi penam peccatis tuis debitam*; vel ex his duobus unum: *Con dono tibi peccata tua*; aut *Confero tibi gratiam de se peccati remissivam*.

Constat ex dictis Cap. 2. nu. 83. & seq. absolutionis verba non habere hunc sensum: *Declaro tibi remissa esse peccata tua*. Superest ergo ut quem ex aliis sensum habeant, investigemus. Sit

CONCLUSIO I. Sensus ordinariæ formæ nonis est: *Remitto tibi penam tantum peccatis debitam*. Est contra Baium, qui cum doceret propos. 56. *in peccato duo tan-*

tum

tum esse, actum & reatum, nihil proinde maculae; adeoque transeunte actu nihil remanere nisi reatum, seu obligationem ad poenam; docebat consequenter solam remitti poenam per absolutionem: Unde; ait proposit. 57. in Sacramento Baptismi aut Sacerdotis absolutione proprie reatus peccati duntaxat solvitur, & ministerium Sacerdotum solum liberat à reatu.

Sess. 6. c. 14.

LXIX. Prob. 1. Sensus absolutionis id omne importat quod per eam remitti debet. Atqui per absolutionem non modo poenae, sed & culpae reatus, seu macula superstes remitti debet; uti docet Tridentinum, quo teste poena aeterna :: una cum culpa remittitur.

LXX. Prob. 2. Ex eodem Tridentino Sess. 14. c. 1. valet absolutio ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos. Atqui ad id non valeret, si solam poenam tolleretur. Neque enim poenae, sed potissimum culpae reatus Deum homini infensum facit.

CONCLUSIO II. Forma absolutionis in sensu litterali hanc habet significationem: Ego remitto tibi offensam divinam: hanc vero in sensu Sacramenti: Confero tibi gratiam, quantum de se est remissivam peccati. Primam partem tradit Lugo disp. 13. n. 72. Secundam Suarez disp. 19. sect. 2. n. 19. quos ut fratres conciliare velim: quanquam rara est concordia fratrum. Porro inter utramque significationem illud est discriminis, quod prior remissionem peccati directe significet, posterior autem secundatio tantum & arguitive. Contra vero posterior gratiam directe significet, sed non tam directe condonationem peccati.

Lugo n. 74.

LXXI. Prob. 1. pars, quia id *Absolvo te*, seu solvo vinculum quo ligaberis, litteraliter non significat gratiae collationem, sed solutionem vinculi. Unde potuisset Christus res sic instituere, ut culpae reatus tolleretur, nec tamen conferretur homini gratia sanctificans.

LXXII. Prob. 2. pars. Forma Poenitentiae id sacramentaliter significat, quod ut talis operatur. Atqui primario operatur reconciliationem cum Deo, seu amicitiae ejus restitutionem, quae gratiam peccati destruetivam requirit, & praestat; seu interim peccatum destruat, seu non, puta quia jam vel plena contritione, vel aliis in confessionibus deletum fuerit. Ergo etsi prior sensus attenta propria vocum significatione magis naturalis est; posterior tamen attenta significatione sacramentali, seu quam habent voces ex institutione Christi, magis genuinus videtur.

LXXIII. Dices neuter sensus probabilis est. Non prior, quia alioqui falsa est forma, cum super peccatis antea remissis profertur. Ut enim idem bis donari non potest; sic nec idem bis condonari: ut soluta semel corporis vincula denuo solvi non possunt; sic nec vincula animae. Et vero peccatum semel dimissum habetur instar peccati nunquam commissi: istud autem condonari nequit.

LXXIV. Non posterior, 1. quia peccati

remissio infusionem gratiae necessario antecedere debet; cum prius sit animam esse peccati expertem, quam gratia locupletata. Porro si absolutio primario gratiam significet, subvertetur is rerum ordo. 2. Quia alioqui absolvi potuisset B. Virgo: cum capax fuerit gratiae, non quae actu remitteret peccatum, sed quae ejus de se remissiva foret. 3. Quia potest peccatum per intrinsicam tantum condonationem remitti; adeoque sine infusione gratiae. Ergo.

Resp. neg. ant. Nec quae contra primam partem objiciuntur, prohibent quin illa defendi possit, tametsi secunda paulo verisimilior apparet.

LXXV. Nam 1. sicut in humanis potest bis eadem offensa dimitti, sic & in Poenitentiae Sacramento: unde secunda remissio est confirmatio prioris.

Nec obest quod eadem domus non possit bis donari; id enim fit quia prior donatio omnimodam rei proprietatem adeo transfert, ut eadem res non amplius in donatarium transferri possit: contra vero condonatio offensae quaedam est cessio juris ex offensa acquisiti ad talem effectum. Haec autem cessio saepius circa peccatum iterari potest: sicut qui saepius religiosam professionem iterat, saepius & vere saeculo & divitiis renunciat. Ita Lugo ead. disp. 13. n. 73.

LXXVI. Neque etiam obest quod idem vinculum physicum bis solvi non possit, id enim fit quia nihil ejus, cum semel sublatum est, remanet: unde jam vere dicere non possum, *Solvo*. At vero cum solutum est vinculum morale, manet semper aliquid ejus, non quidem in ratione maculae, sed in ratione condonabilis: unde quia potest offensus iterum atque iterum renunciare juri quod ex peccato habuerat, potest iterum atque iterum condonare. Unde etsi peccatum semel dimissum se quodammodo habet quantum ad poenam, ac si nunquam perpetratum esset; aliter tamen se habet quantum ad condonationem. Vide Lugo n. 82.

Multo facilius dilui possunt quae contra secundam Conclusionis partem objiciuntur.

LXXVII. 1. Enim ut necesse non est prius expelli tenebras, quam poni lumen solis; sic neque necessum est prius auferri peccatum, quam infundi gratiam; imo sicut solis lumen fugat tenebras, sic & gratia peccatum ejicere intelligitur.

LXXVIII. 2. Gratia sacramentalis de qua agimus, iis tantum tribui potest, qui post Baptismum relapsi peccata sua primo vel secundo confessi fuerint: id autem B. Virgini non competit.

LXXIX. 3. Non hic expendimus quomodo Deus peccatum condonare possit, expendimus tantum quo pacto vi institutionis hujusce Sacramenti condonat. Nusquam porro condonat citra gratiae infusionem.

LXXX. Ex his colliges cum Suare disp. 19: sect. 2. n. 16. & seq. eosdem absolutioni effectus tribui posse, qui virtuti Poenitentiae tribui solent; & 1. quod gratiam sanctificantem pariat; quia Deus mortale peccatum expellendo, gratiam hanc largitur? Et quam-

quamvis ad venialium remissionem non omnino necessaria sit infusio gratiae, nusquam tamen fieri potest ut hæc per absolutionem remittantur, quin nova Pœnitenti gratia adveniat; quia verba hæc non habent vim dimittendi peccata, nisi quatenus vim habent primo gratiam conferendi.

2. Quod virtutes peccato deperditas & amissa merita restituat. Hæc enim ablato peccati mortalis obice sponte reviviscunt.

3. Quod æternam pœnam, imo & semper aliquid temporalis pœnæ dimittat: quia hæc vi Sacramenti in aliquid minus commutatur.

ARTICULUS TERTIUS.

SOLVUNTUR VARIÆ QUÆSTIONES CIRCA PRÆSENTEM MATERIAM.

QUÆRES I. quis sit absolvendi ritus.

LXXXI. Resp. hunc à Paulo V. in Rituali Romano præscribi. *Sacerdos cum Pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius & ab eo acceptata Pœnitentia salutari, primo dicit: „Miseratur tui omnipotens Deus, & „ dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam „ æternam. Deinde dextera versus Pœnitentem elevata, dicit: „ Indulgentiam, abso- „ lutionem & remissionem peccatorum tuo- „ rum tribuat tibi omnipotens & misericors „ Dominus. Amen.*

„ Dominus noster Jesus Christus (qui est „ summus Pontifex per suam piissimam mi- „ sericordiam *) te absolvat: Et ego aucto- „ ritate ipsius (mihi licet indignissimo con- „ cessa) te absolvo ab omni vinculo excom- „ municationis, suspensionis & interdicti, „ in quantum possum & tu indiges. Deinde, „ Ego te absolvo à peccatis tuis in nomine „ Patris, & Filii & Spiritus sancti. Amen.

„ Passio Domini nostri J. C. merita Beatæ „ Mariæ Virginis & omnium Sanctorum, „ & quidquid boni feceris & mali sustine- „ ris, sint tibi in remissionem peccatorum, „ augmentum gratiæ, & præmium vitæ „ æternæ.

In Ritualibus multis præscribitur, ut postquam Pœnitens cruce signatus dixit: *Benedic mibi Pater*, dicat Minister: *Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut vere & humiliter confitearis peccata tua, in nomine Patris, &c.* Postquam vero Pœnitens dixit *Confiteor* usque ad *Mea culpa*; & confessus est, ac prosequitur à *Mea culpa* inclusive, usque ad finem, dicat Sacerdos, *Misereatur tui*, ut sup.

Quæres 2. an is absolvendi ritus erga omnes adhiberi debeat.

LXXXII. Resp. 1. vocem *suspensionis* omittendam circa Laicos, ut pote censuræ hujus incapaces. Idem statuunt recentiores de minoribus Clericis, nullo donatis beneficio; quia cum functiones eorum ab ipsis passim Laicis exercentur, nulla est vera isdem suspensio; nulla proinde ab ipsis absolutio.

LXXXIII. Resp. 2. cum eodem Rituali Romano in confessionibus brevioribus & frequentioribus omitti posse *Misereatur & indulgentiam*, & satis esse si dicatur, *Dominus noster Jesus Christus*, &c. Quod si urge-

at periculum mortis, sufficiunt pauca hæc: *Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis; in nomine Patris, &c.* Imo & hæc pauciora *Absolvo te.*

LXXXIV. An autem seclusis contemptu & scandalo generatim omitti possint quæ veram formam præcedunt, sine peccato etiam veniali, dubitari potest. Afferit Henno, quia, inquit, contraria praxis adversus Ritualis Romani legem præscripsisse videtur. Verum mihi probatio summopere dubia est; cum vix ulli sint Confessarii, qui extra alicujus necessitatis casum ab antefactis precibus abstineant. Certe juxta S. Thomam *consuetudo Ecclesiæ in omnibus est æmulanda*; vixque contingeret, ut qui eam non sequitur, cum facile potest, si non contemptus, saltem alicujus negligentiae reus non sit.

Quæres 3. an absolutio debeat esse verbalis.

LXXXV. Resp. affirm. tum ob universalis Ecclesiæ praxim, à qua nec Concilia, nec Patres usquam recedi posse tradiderunt; tum quia ex Florentino; cui concinit Tridentinum Sess. 14. Cap. 3. *Sacramenti forma sunt verba absolutionis quæ Sacerdos profert, dum ait, Ego te absolvo*: ubi ponderandum illud, *Quæ Sacerdos profert.*

Objiciuntur tria, 1. quod Sacramentum Pœnitentiæ in omnibus sequatur formam judicii civilis: in hoc autem sententia nutibus vel scripto, non autem verbis proferri queat.

2. Quod sufficiat confessio per nutus; ergo & absolutio, saltem in casu necessitatis; 3. quod matrimonium scripto vel nutu contrahi possit.

Resp. ad 1. neg. maj. nam v. g. in foro Pœnitentiæ idem est accusator, testis & reus: item Reo se accusanti, & excusanti fides haberi solet, quæ non fiunt in foro Civili.

Resp. ad 2. neg. conf. debuit enim valere confessio per nutus, ne muti & infirmi plures omni remedio destituerentur. Quæ ratio non valet quoad Sacerdotes: hi enim, miserante Deo tam facile occurrunt, quam aqua ad Baptismum: etsi ut hæc, sic & illi aliquando deficere possint.

Resp. ad 3. neg. conseq. hic enim ut in præcedentibus disparitas petitur à voluntate Christi, qui cum matrimonium ad Sacramenti dignitatem evexit, nihil in ejus contrahendi ratione immutatum voluit: contra vero

* Quæ uncinis inclusa sunt, propria sunt Diœcesis Parisiensis, &c.

vero pœnitentiale iudicium, non quocumque modo, sed certis verbis proferri sanxit. Hæc autem Christi voluntas ex eo legitime colligitur, quod Ecclesia in nullo etiam necessitatis casu aliter fieri permiserit, aut fieri aliter posse docuerit. Porro absolutionis verba submissa voce proferri debent, ne adstantes judicare valeant quis absolutione donatus sit, quis non.

Quæres 4. an valida sit absolutio sub conditione data.

LXXXVI. Resp. 1. absolutionem regulariter loquendo absolute esse conferendam, ita ut qui sine justa causa conditionate absolverit, juxta mitiores etiam Theologos peccet lethaliter. Vide infra n. 91. & 98.

LXXXVII. Resp. 2. valere absolutionem datam sub conditione de præsentī, de præterito, quæ de facto existat, aut extiterit, ut si dicas, *Absolvo te, si restituiisti*, aut *si nunc firmum habes restituendi propositum*. Ratio est quia tunc absolutio non tantum conditionata est, sed & absoluta, juxta tritum istud: *Posita conditione res transit in absolutam*.

LXXXVIII. Resp. 3. licitam aliquando esse absolutionem conditionatam, ut cum quis legitime dubitat an absolutionis verba protulerit: Tunc enim dicere potest, *Si non es absolutus, &c. ego te absolvo*; sicut in dubio an infans rite baptizatus sit: *Si non es baptizatus, ego te baptizo*. Licitum quoque est illud absolutionis genus, erga hominem de quo dubitare est num vivat, aut de quo propter dubia in extremis indicia non vere constat an absolvi velit.

LXXXIX. Idem est, ait Henricus à S. Ignatio num. 2656. cum *omnibus consideratis rationabile dubium est de physica capacitate pueri, an scilicet ad hoc adeptus sit sufficientem rationis usum. Ad hoc quippe judicandum constitutus non est à Christo Juxta sacramentalis*. Verum nec aliis multis, nec mihi probatur decisio hæc extra casum necessitatis. Unde erudiendi sunt pueri, & repetitis vicibus explorandi, donec certam materiam & sufficientem rationis usum dignoscant Confessarii: tumque & à dubiis, & à certioribus peccatis absolventur.

LXXXX. A fortiori non debent absolvi conditionate, five ii de quibus prudenter dubitat Confessarius an rite sint dispositi, five qui alia quam dubia peccata confiteri nolunt; five qui probabiliter peccatum aliquod reticuisse creduntur; five quorum sufficiens dolor, aut efficax propositum merito suspecta habentur: hi enim omnes, quidquid dicant Sporer, Dicastillo, La Croix n. 1770. serio probandi sunt, donec ex fructibus moraliter de eorum dispositione constet. Sane vero id genus Pœnitentes se se pure & simpliciter absolutos rari ad Eucharistiam accedunt, ex primæ absolutionis facilitate gravitatem vel potius peccati levitatem metiuntur; peccata sic dubie aut male absoluta nusquam apud Sacerdotes alios repetunt. Hinc vero quot sacrilegia, quot pereundi discrimina!

LXXXXI. Ceterum cum absolutio conditionate datur, haud necessum est conditionem voce exprimi; & is est communis

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

usus, quem perperam impetit Caramuel, quasi alioqui verba menti non concordent. Neque enim ut verba menti consonent, necessum est ut Minister id omne verbis exprimat quod gerit animo; sed sufficit ut nihil significant quam quod mens intendit. Et vero si ex sola mentis intentione determinentur verba ad sensum sacramentalem, potius quam ad historicum vel jocosum; quidni ex eadem intentione ad sensum conditionatum determinentur; præsertim cum circumstantiæ sensum hunc patiuntur aut etiam exigunt.

LXXXXII. Resp. 4. Non valet absolutio sub conditione de futuro data, si Minister effectum Sacramenti suspendere velit, donec impleatur conditio. Tunc enim nec valet, cum pronuntiatur, quia deest intentio absolventis; nec valet, cum ponitur conditio, quia forma jam non est moraliter præsens, adeoque desiit jam Sacramentum: porro Sacramentum non nisi præsens operatur. His adde voluntatem Christi, qui ut ex totius Ecclesiæ praxi constat, noluit absolutionem sic dari, ut effectus ejus à suspensiva conditione dependeret.

LXXXXIII. At, inquires, Sacerdos non à culpa solum absolvit, sed etiam à parte aliqua temporalis pœnæ, juxta modum satisfactionis quam imponit. Atqui tamen ab hac pœnæ parte conditionate tantum absolvit, nempe si satisfactio in futurum impleatur. Ergo quoad istud punctum suspendit effectum absolutionis. Ergo & hunc quoad culpæ remissionem suspendere potest.

LXXXXIV. Resp. neg. ult. conseq. etsi enim remissio pœnæ ad executionem usque satisfactionis suspensi potest, non tamen culpæ remissio. Pœnæ enim condonatio & secundarius est absolutionis effectus, & ex Christi lege ipsi satisfactionis exercitio alligata est. Neutrum vero de culpæ remissione dici potest; cum hæc & primarius sit effectus absolutionis, & probari non possit sic à Christo fuisse ordinata, ut posset suspendi.

LXXXXV. Dixi, *si Minister effectum Sacramenti suspendere velit*: Si enim Sacerdos intendat hic & nunc ponere effectum absolutionis, ex hypothese conditionis futuræ, censent Lovanienses multi, præsertim vero Leonardus Van-Roy Cap. 3. q. 4. quem sequitur Mart. Grandin Cap. 2. q. 3. sub finem, conditionem illam valori Sacramenti nihil officere: quia, inquiunt, talis conditio, si vere futura sit, resolvitur in conditionem de præsentī: porro conditio de præsentī non impedit quin valida sit absolutio.

LXXXXVI. Hæc tamen doctrina aliis displicet: vel enim, inquiunt, Pœnitens qui sub conditione futuræ restitutionis absolvetur, sincero de peccatis dolori sincerum jungit restituendi propositum, vel non. Si primum valet absolutio, etiamsi deinceps ab eo proposito resiliat; quia ubi occurrunt materia, forma & Sacramenti conficiendi intentio, non potest suspendi Sacramenti effectus. Si vero desit Pœnitenti propositum restitutionis, proinde dolor legitimus, jam nullum est Sacramentum ex materie defectu.

D

fectu. Ergo, ait Daniel Cocina Tom. 9. pag. 584. ineptissima est hujusmodi conditionis adjectio.

LXXXXVII. Quin extra casus assignatos n. 89. graviter illicita est appositio conditionis, illius præsertim, quæ necessario præsupponi debet, ut si dicas, *Absolvo te, si veram habeas contritionem, vel restituendi propositum, vel si habeo potestatem absolvendi te.* Quemadmodum enim stolidus fuerit Judex civilis, qui domum adscribit Petro, si potior sit ejus ratio; quia haud constitutus est ut ancipitem hujusmodi sententiam ferat, sed ut discussis partium juribus unicuique reddat quod suum est; sic & judex spiritualis in propositis casibus; quia ad hoc constitutus est à Christo, ut, cum licet, absolute judicet an peccator idoneis ad absolutionem dispositionibus instructus sit: adeo ut nunquam absolvat in terris, nisi quem absolutum aut mox absolvendum in cælis legitime existimat. Nec ridicula tantum sed & exitialis est absolutio sub hujusmodi conditionibus data, ut liquet ex dictis num. 90. Merito igitur opinionem hanc ab Ecclesia Dei exterminandam ait Cajetanus; ut quæ & Ecclesiæ praxi, & Sacramenti reverentiæ, & Pœnitentium ac Ministrorum salutem pessime consulat. Ita Henricus à S. Ignat. n. 2654. P. Antoine pag. 310. &c.

Quæres 4. an ante liceat quempiam absolvere à peccatis, quam ab excommunicatione.

LXXXXVIII. Resp. negat. cum S. Thoma Suppl. q. 24. a. 1. ad 2. & S. Carolo in Instruct. Confessar. Ratio est quia cujusque Sacramenti, atque adeo Pœnitentiæ, susceptio excommunicatis graviter interdicta est. Unde qui sciens & volens in hoc casu absolvit aut absolvitur, graviter delinquit, nedum vere solvat aut solvatur.

LXXXXIX. Duo hic monet Sylvius ad citatum S. Thomæ locum, 1. in absolutione quæ à censuris datur in exteriori foro, utendum his verbis *Absolvo te ab excommunicatione seu à vinculo excommunicationis, quam ob talem causam incurristi;* in foro autem Pœnitentiæ ista vulgo usitari, *Absolvo te à vinculo excommunicationis in quantum possum & ut indiges.* 2. postrema hæc verba nec omitti debere, nec ad minorem excommunicationem referri, ab eo etiam qui ab excommunicatione majori absolvere non valeat; quia inservire possunt pro tollenda illa censura quæ annexa erat ei peccato quod Pœnitens oblitus fuerat, dum confiteretur habenti facultatem ab ea absolvendi. Docent enim plures quos appellat idem Sylvius ibid. q. 20. art. 2. quæst. 3. eum qui in confessione facta habenti facultatem à reservatis aut censuris absolvendi, oblitus est seu reservati, seu censuræ, posse deinceps à quovis Sacerdote etiam pro reservatis minime approbato absolvi, eo quod Sacerdos præcedens intenderit absolvere quantum poterat, ac proinde etiam à reservatis, saltem

hactenus ut desinant esse reservata. Adde quod multæ sint censuræ nullatenus reservatæ, uti suo loco diximus.

Quæres 5. num ad novam absolutionem nova opus sit confessione.

C. Resp. affirm. quia ad novam absolutionem nova opus est materia ad minus proxima. Unde sacrilegii reus est qui binam super eadem confessione absolutionem impendit, quia posterior defectu materiæ prorsus irrita est.

CI. Potest tamen nova dari absolutio super nova & diversa eorumdem etiam peccatorum confessione; quia cadit tunc absolutio super novam materiam proximam.

CII. Haud tamen redarguerim si quis ut scrupuloso cuipiam animæ pacem conciliet, eum conditionate denuo absolvat, quia asserat se ante & sub ipsum absolutionis tempus, inquirendis quæ effugere poterant peccatis, quadam veluti distractione intentum, contritionis actum omisisse. Imo ut simpliciter absolveretur, sufficeret in rigore id confessionis genus: *Accuso iterum quidquid modo accusavi.* Ministro tamen sollicite cavendum ut Pœnitentes ab anxiiis hujusmodi æternisque examinibus abstineant; tum quia vereri sit ne reconciliationis gratia frustrentur; tum quia oblita peccata remittuntur indirecte; tum & quia quæ post absolutionem redeunt in memoriam, non sunt hic & nunc ante communionem subjicienda clavibus, ut dixi in Gallico de sanctis Mysteriis Tractatu, & infra fortassis repetam.

Quæres 6. an absolutio vel ab uno pluribus, vel à pluribus uni dari possit.

CIII. Resp. ad 1. affirmat. sic enim simul absolvuntur milites multi ante prælium, his verbis: *Absolvo vos,* &c. Eaque absolutio est virtualiter multiplex: unde tot sunt Sacramenta, quot homines qui aliquam cum justo dolore confessionem ponunt.

CIV. Resp. ad 2. eum qui sola venialia, vel mortalia quidem sed ante confessa habens, eorum partem uni, & alteri partem confiteretur, ab utroque deinceps valide simul absolutum iri. Id tamen cum Ecclesiæ consuetudini adversetur, ordinarie illicitum est, ut observat Suarezius. *Ordinarie,* inquam, si quis enim vel bona fide, vel instante naufragio aut incendio pluribus confiteatur, poterit à pluribus inculpate absolvi, ut docet Lugo disp. 13. n. 160. & tunc, ait idem n. 164. duplex esset Sacramentum, quia occurreret Judex diversus, diversa sententia, & duplex virtualiter confessio, &c. An autem tunc valeret hæc dicendi ratio, *Absolvimus te,* fuscè expendit idem Cardinalis nu. 176. quem consule, ne superfluis diutius immoremur.

Quæres 7. an valeat absolutio data absenti.

Resp. negat. patet ex dictis Cap. 5. num. 601.

Sylvius p.
95. D.

CAPUT OCTAVUM.

DE
MINISTRO POENITENTIAE.

IN hoc summi momenti capite videndum I. an Sacerdos, & is solus, sit Pœnitentiæ Minister. II. An ministerium illud omni Sacerdoti competat, eive tantum qui à Superiore debitam jurisdictionem acceperit. III. Quis jurisdictionem illam habere censetur.

ARTICULUS PRIMUS.

AN SOLUS SACERDOS SIT MINISTER POENITENTIAE.

I. **C**IRCA præsentem materiam non una fuit opinio, 1. enim docuit Wiclefus, *Laicum, si vir frugi fuerit, clavium potestatem accepisse.* 2. Waldenses, teste Reinero Lib. 5. senserunt laicum bonum absolvere posse, non malum Sacerdotem. Idem juxta Pallavicinum Lib. 12. Hist. Trid. Cap. 10. sensere Novatores. 3. existimavit Æorinus Lib. 8. de Pœnitent. Cap. 23. Diaconos olim in casu necessitatis, absente Episcopo vel Presbytero, absolutionis sacramentalis Ministros fuisse. Sit

CONCLUSIO: Solis Sacerdotibus, five episcopi sint, five non, competit absolvendi facultas, non autem Laicis vel Diaconis.

II. Prob. 1. ex Scriptura: Iis solis competit potestas absolvendi, quibus solis dictum est, *Accipite Spiritum sanctum: Quorum remiseritis peccata, &c.* atqui id solis Apostolis & eorum legitimis successoribus dictum est, &c. ut patet tum ex ipso Evangelii contextu, tum quia hoc *universorum Patrum consensus semper intellexit*, uti habet Tridentinum Sess. 14. Cap. 1.

III. Prob. 2. ex Patribus, quorum instar, quia pene omnes in Operis hujus decursu allegari huc faciunt, sit Ambrosius Lib. 1. de Pœnit. Cap. 2. ubi, *jus hoc, absolvendi scilicet, solis permissum est Sacerdotibus.* Basilii, qui in Regulis brevioribus, iis peccata necessario vult aperiri, *quibus credita est dispensatio Mysteriorum Dei*, id est, ut sibi interpretis est, Sacerdotibus. S. Leo Epist. 91. ubi sic *divinae bonitatis præsidia à Deo docet ordinata esse, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri: quia Mediator Dei: hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

IV. Prob. 3. ex Concilio Constantiensi, cujus fidem secutus Martinus V. suspectos Wiclefiani erroris interrogari voluit, num crederent, *quod Christianus, ultra contritionem cordis, habita copia Sacerdotis idonei, teneatur de necessitate salutis confiteri Sacerdoti & non Laico, seu Laicis, quantumcumque bonis & devotis.* Sane, ait idem Pontifex in Decretali, *Nec Beata Virgo*

hanc habuit à peccatis absolvendi potestatem.

Idem his decernit verbis Tridentinum Sess. 14. Can. 10. *Si quis dixerit Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & solvendi non habere; aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi Fidelibus esse dictum: Quæcumque ligaveritis: Anathema sit.*

V. Obijc. 1. id Jacobi 5. v. 16. *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Atqui hic & de sacramentali confessione agitur: cum sermo sit de infirmis, quos ad confessionem hanc Apostolus hortari videtur: Et hæc confessio nemini non fieri potest, ut indicat vox *alterutrum.*

VI. Resp. neg. min. dato enim quod negant aliqui cum Scoto, Apostolum de confessione sacramentali, non autem de confessione humilitatis disserere; sensus ejus est non uni Deo confitendum sed hominibus, iis nempe qui ad hoc potestatem habent & idonei sunt. Sic cum Paulus Ephes. 5. 21. vult ut Fideles *subjeti sint invicem*, & Petrus Epist. 1. Cap. 4. v. 9. *invicem hospitales*, neutrum jubet vel omnes esse *subjetos*, sed inferiores Superioribus; vel omnes, etiam ægenos, hospitalitatem exercere, sed divites aut qui domos habent Merito igitur Hugo à S. Victore Lib. de Sacram. *Confitemini alterutrum*, inquit, *hoc est homines hominibus, oves Pastoribus, subjeti Prælati, Laici Sacerdotibus, ii qui habent peccata iis qui peccata dimittendi potestatem habent.* Et vero Jacobi verba Latini & Græci plures de Sacramento Pœnitentiæ intellexerunt. Atqui horum nemini venit in mentem ex iis deducere, potestatem solvendi Laicis perinde ac Sacerdotibus esse concessam. Ergo tenue est ac imbecillum quod ex iis corraditur argumentum.

VII. Inst. 1. Ideo Jacobi verba ad Laicos extendi nolumus, quia solis Apostolis dictum sit: *Quæcumque solveritis.* Atqui hæc ratio admodum caduca est. Solis enim Apostolis dictum est: *Baptizate.* Atqui tamen Laici saltem in necessitatis casu baptizare possunt.

VIII. R. neg. maj. Non enim sola hæc Christi verba argemus, sed affixum iis constanti

stanti Traditione sensum, qui ea ad Laicos protendi vetat. Aliud est porro de Baptismate, quod ab ipsis etiam mulieribus in necessitatis casu administrari posse eadem Traditio docuit. Cur autem diversam utriusque Sacramenti rationem esse voluerit Christus, hæc, præter supremam ejus voluntatem, nobis ab Ecclesia magistra exhibitam, affertur causa ab Angelico Doctore Suppl. q. 8. a. 1. ad 2. quod *Baptismus est magis Sacramentum necessitatis, quam Pœnitentia quantum ad confessionem & absolutionem: quia quandoque Baptismus prætermitti non potest sine periculo salutis æternæ, ut patet in pueris qui non habent usum rationis. Sed non est ita de confessione & absolutione quæ tantum ad adultos pertinet, in quibus contritio cum proposito confitendi & desiderio absolutionis sufficit ad liberandum à morte æterna.*

IX. Inst. 2. quæ Traditio Baptismum ab omnibus in necessitatis casu conferri posse docuit, idem docuit de Pœnitentia in pari casu. Sic enim loquitur qui Traditionem non nesciebat S. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. ad qu. 2. *Minister Pœnitentiæ, cui confessio est facienda ex officio, est Sacerdos: sed in necessitate etiam Laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit.* Idem docent Gratianus, Magister Sentent. Albertus mag. Alensis, S. Raimundus & alii antiqui Scriptores, quos appellat Morinus Lib. 8. Cap. 24. ubi & notum illud refert Jonvillii Campaniæ Senescalli, qui irruentibus in navim, ubi post S. Ludovici captivitatem cum aliquot nobilibus detinebatur, districto ense Saracenis: *Mibi: inquit vicinæ mortis timore percussus, adgemiculatus est Guido de Belino Magister equitum Regni Cypri, & peccata sua confessus est, eique juxta potestatem meam absolutionem dedi; seu ut habet vetus Gallica Lectio, si bene memini: Adonc lui donnaï telle absolution dont Dieu m'avoit donné le pouvoir: & de tout ce qu'il me dit onc mot ne me recordai.* Hi porro viri nobiles, & fidei renacissimi non aliud facere, quam quod ab aliis pari in casu factitari noverant.

X. R. ad 1. neg. ant. Ad 2. neg. conseq. Nam etsi credidere antiqui non pauci eum qui Sacerdoti confiteri nequit, teneri, et saltem utiliter confiteri posse Laico; tum quia hujusce humilitatis rationem habeat Deus; tum quia qui Laico confitetur, monitis ejus ac precibus juvari potest; tum quia posset Laicus instar interpretis supervenienti Sacerdoti peccata morientis detegere; nusquam tamen crediderunt absolutionem à Laico tunc temporis datam, esse vere & proprie sacramentalem: unde peccata sic confessa denuo clavibus, si fieri posset, subijci voluerunt. *Ille qui Laico confitetur, ait D. Thomas, dist. 20. q. unic. art. 1. quæstiunc. 2. ad 3. quamvis impleat quod ex parte sua est de sacramentali confessione, tamen sacramentalem absolutionem non consequitur.* Concinit id Magistri Sentent. Lib. 4. dist. 17. *Tanta vis est confessionis, ut si deest Sacerdos, confiteatur, Pœnitens proximo. Et si ille cui confitebitur, potestatem solvendi non habet, fit tamen dignus venia ex desiderio Sacerdo-*

tis, qui socio confitetur turpitudinem criminis. Ubi absolutio Laica non valet, nisi quatenus adeundi Sacerdotis, & Sacramenti ab eo suscipiendi votum importat.

XI. Objic. 2. S. Cyprianus Epist. 12. quæ est ad Presbyteros & Diaconos Ecclesiæ Carthaginensis: *Quoniam, inquit, video, facultatem veniendi ad vos nondum esse, & jam ætatem cæpisse, quod tempus infirmitatibus assiduus & gravibus infestatur, occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos à Martyribus acceperunt, & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata præsentia nostra, apud Presbyterum quemque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus cæperit, apud Diaconum quoque exomologesim facere delicti sui possint; ut manu eis in Pœnitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt.*

Circa hæc verba, quæ non parum habent difficultatis, ideoque per modum dissertationis tractanda veniunt, tria quærit Gallicus Scriptor vitæ S. Cypriani ann. 1717. editæ p. 553. & seq. 1. Utrum senserit Cyprianus Diaconos in necessitatis casu sacramentaliter absolvere posse; 2. Utrum id solus senserit ipse, an non idem cum ipso existimaverint Ecclesiæ variæ; 3. quod juris est, an ita sentiendo erraverint.

XII. Circa primum caput sic affirmative progreditur citatus Scriptor p. 557. 1. Cyprianus hic concedit Diaconis ob absentiam Presbyteri, id quod concedit Presbyteris ob absentiam Episcopi: *Non expectata, inquit, præsentia nostra, &c.* Atqui Cyprianus dubio procul permisit Presbyteris, ut infirmos de quibus agitur, à peccatis, potissimum vero ab idololatriæ reatu, sacramentaliter absolverent. Ergo & idem permisit Diaconis. Quod & disertim indicat particula quoque, quæ eo loci parem Diacono ac Presbytero potentiam concedi probat; & ex natura sua, utpote quæ copulativa sit, Presbyterum & Diaconum erga Pœnitentem in iisdem functionibus confociat. Et verò ridiculum est dictu, quatuor verba ex æquo per S. Cyprianum Presbyteris & Diaconis applicata, aliud pro Presbyteris, aliud pro Diaconis significare; quomodo dictu ridiculum fuerit, hæc supremi Principis verba: *Qui apud primum Præsidem scelus suum confitebitur, vel, eo absente, apud Senatorem, is è carcere & compedibus solvetur; non parem Senatori ac Præsidi potestatem tribuere.*

XIII. Confirm. quia quod alicui negatur intra certam hypothesim, eidem extra eandem hypothesim concessum intelligitur. Si enim dixero non posse Christianum Feria VI. vesci carnibus, nisi ægrotet; statim intelligitur, eum, si ægrotet, carnibus vesci posse. Ergo qui dicit non licere Diacono, præsentem Sacerdote, absolvere à peccatis; statim intelligitur dicere, Diaconum id posse absente Presbytero.

XIV. 2. Vel potestas à Cypriano Diaconis concessa,

concessa, in eo est ut à peccatis absolvant, vel ut à pœnis canonicis, quæ lapsis excurrerent; vel demum ut à censuris. Atqui neutrum è postremis duobus dici potest.

XV. Non 1. Tum quia insana fuisset agendi ratio illius, qui Ecclesiæ Ministros eo tantum fine misisset, ut hominem jam jam moriturum eximeret à jejunio, vigiliis, aliisque laboribus, à quibus per ingruentem mortem sat superque erat illico eximendus. Tum quia gratis supponitur, aliquam in veteri Ecclesia fuisse formulam absolvendi à pœnis canonicis; cum nec formula hæc comparuerit hactenus; nec usquam existerit: quandoquidem nec gravior morbus impediret, quominus post recuperatam valetudinem superstes Pœnitentia adimpleretur; tum quia Clericorum minimus, hanc à pœnis canonicis, imo & ab ipsa excommunicatione absolutionem deferre potuisset; adeoque nihil opus fuisset Sacerdotem aut Diaconum eo fine ad infirmos deputari.

XVI. Non 2. Collata enim Diaconis ægrotantes lapsos à censuris absolvendi potestas, pro objecto habuisset excommunicationem, quaiidem ligati supponuntur. Atqui fictitia est excommunicatio illa. Hæc enim vel fuisset major; vel minor, ut Nat. Alexandro videtur. Atqui 1. non erat major. Major siquidem excommunicatio non incurrebatur nisi per Ecclesiæ sententiam, vel per schisma, quatenus qui renuntiabant fidem, semetipsos ab Ecclesiæ communione scindebant. Atqui infirmi *Libellatici*, de quibus agit Cyprianus, neutro ligati erant genere excommunicationis. Non per sententiam; cum nulla ejus ullibi extent vestigia. Non per schisma: excommunicatio enim sic contracta, & vi cujus nec lapsi cum aliis Fidelibus, nec Fideles alii cum lapsis communicare poterant, desinebat statim ac constituebantur in ordine Pœnitentium. Ii porro de quibus loquitur Cyprianus, jam in eo ordine constituti erant. Eos nimirum Cyprianus *fratres* vocat; *Occurrendum puto fratribus nostris*. Atqui ii solum, juxta Cypriani phrasim, fratrum cognomine donabantur, qui jam à censuris soluti erant. *Pœnitentes*, ait Epist. 9. *per manus impositionem Episcopi & Cleri, jus fraternitatis acceperunt*. Ergo Pœnitentes per Diaconos non absoluebantur à majori excommunicatione; quæ, uti fatetur Nat. Alexander, jam sublata erat.

XVII. Sed neque, quidquid misere respondeat idem Nat. Alexander, solvebantur ab excommunicatione minori. Cum de hac, Cypriani temporibus, nusquam actum fuerit. Ergo superest ut à peccatis solverentur.

XVIII. 3. De ea loquitur absolutione Cyprianus, quam lapsis impendi optaverant Martyres. Atqui hæc ipsa erat absolutio à peccatis. Hæc enim sola erat quæ *ad Dominum* ducit *cum pace*; non absolutio à censuris, quæ damnationem non impedit; quæque, ut statim diximus, eo ipso lapsis concessa fuerat; quo Pœnitentibus annumerari obtruerant.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

XIX. Et vero ad quid tanta sancti Præfatis attentio, si de sola à censuris absolutione actum esset. Ut quid expectat, non dico morbum; sed ipsum ferme Pœnitentis exitum, nisi quia de re maximi momenti agebatur, quæque nonnisi à Sacerdotibus, ipsoque etiam Episcopo, extra gravissimæ necessitatis casum, perficienda erat.

XX. 4. Lapsi de quibus sermo est, ex Cypriani Decreto tenebantur exomologesim, seu confessionem peragere apud Diaconos. Atqui ad id obligari non potuissent, nisi à delictis suis per Diaconos potuissent absolvi. Confessio enim ad absolutionem relativa est.

XXI. Confirm. Illi à peccatis absolvebant, consequenter ad quorum absolutionem lapsi Eucharistica communione reficiebantur. Atqui consequenter ad datam à Diaconis absolutionem lapsi, &c. Scilicet enim lapsi illi ibant ad Dominum *cum pace*. Atqui juxta Cyprianicam locutionem, *pacis* nomine designatur Eucharistia. Minor, quam confitetur Nat. Alexander, patet ex verbis Cypriani Epist. 52. ad Cornelium Papam, ubi pax & communio promiscue sumuntur. *Nunc, inquit, non infirmis, sed fortibus pax necessaria est: ut quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus*. Ergo, ait citatus Auctor, jam constat, Diaconos absolutionis sacramentalis Ministros esse posse juxta Cyprianum.

XXII. Quod autem opinio hæc non fuerit Cypriani solius, sed ab Ecclesiis pluribus admissa, probat idem Vitæ Cypriani Scriptor, 1. ex Can. 32. Illiberitanæ Synodi, ubi sic habetur: *Apud Presbyterum, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere Pœnitentiam non debere, sed potius apud Episcopum: cogente tamen infirmitate, necesse est Presbyterum communionem præstare debere, & Diaconum, si ei juserit Sacerdos*. Atqui, ut notat Albaspinæus in hunc locum & alibi passim, *communio* quam morituris dari oportebat, ipsa erat Sacramentalis absolutio, qua imprimis egebant Pœnitentes.

XXIII. 2. Ex Alcuino, qui Lib. de divinis Officiis Cap. de Jejunio: *Si necessitas evenierit, inquit, & Presbyter non fuerit præsens, Diaconus suscipiat Pœnitentem, ac det sanctam communionem*: quæ verba & eundem cum Illiberitanis sensum habent, & in antiquo Ordine Romano reperiuntur.

XXIV. 3. Ex Concilio Eboracensi ann. 1194. ubi Patres: *Decrevimus etiam, ut nonnisi summa & gravi urgente necessitate Diaconus baptizet, vel corpus Christi cuiquam eroget, vel Pœnitentiam confitenti imponat*. Quis porro Pœnitentiam confitenti impostam, & ab Eucharistiæ administratione distinctam, idem cum absolutione esse inficietur.

XXV. 4. Ex Concilio Londinensi ann. 1200. Cap. 3. cujus hæc sunt verba: *Non liceat Diaconis baptizare, vel pœnitentias imponere, nisi duplici necessitate: videlicet quia*

E

Sacerdos

T. I. Conca
p. 974.

Ibid. p.
997. C. D.

Page
1036. D.

Sacerdos non potest, vel absens est, vel stulte non vult, & mors imminet puero, vel aegro.

XXVI. 5. Ex Odone de Soliaco, circa an. 1208. mortuo, qui in Synodalibus Statutis, num. 56. *Prohibemus districte, inquit, ne Diaconi ullo modo audiant confessiones, nisi in actissima necessitate: claves enim non habent, nec possunt absolvere.* Hic permittitur Diaconis in arctissima necessitate, quod extra casum ejus sibi temere arrogabant. Atqui Odonis tempore crebro usurpabant Diaconi Ministerium audiendi confessiones, proinde absolvendi, ut patet ex Concilio Pictaviensi sub idem tempus habito, ubi Can. 3. hæc leguntur: *Abusum erroneum eradicare volentes, inhibemus ne Diaconi confessiones audiant, & ne in foro Pœnitentiæ absolvant; cum certum sit ipsos absolvere non posse.*

XXVII. 6. Ex Patro Cantore in summa fol. 205. *Numquid, ait, potest Diacono præcipere Papa ut audiat generales confessiones? De Officialibus Episcopi, & Archidiaconis forte concedendum quod habeant usum clavium ad tempus, etsi claves non habeant, quia talis potestas non datur nisi cum Ordine Sacerdotali.* Ubi negatur quidem Diaconis clavium potestas, sed non omnimode earum usus, si accesserit Pontificia deputatio.

XXVIII. 7. ex Stephano Augustodunensi, juxta quem *Diaconi in quibusdam habent vices Sacerdotis, ut in ministerio baptizandi, communicandi, delicta Pœnitentium misericorditer suscipiendi.*

XXIX. Huc facit Cap. 2. *de furtis*, ubi hæc: *Fures & latrones, si in furando & deprædando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum; sed si comprehensi aut vulnerati Presbytero vel Diacono confessi fuerint communionem eis non negamus;* quæ verba ex Triburiensi Concilio desumpta sunt, & à Burchardo, Yvone Carnotensi, & à Pithæis fratribus, ut modo à nobis, referuntur. Unde hic nullus irrepsit lectionis error.

XXX. Quod ad tertium quæstionis Caput attinet, an nimirum erraverint Cyprianus, & quæ ei in committenda Diaconis absolutione assenserunt Ecclesiæ, duo docet prædictus Auctor, 1. errorem, si quis hic fingatur, tantum materiale fuisse: qualis & ille fuit, quo cum pluribus Ecclesiis existimavit Cyprianus, nullum esse Baptisma collatum ab hæreticis. 2. ligandi & absolvendi potestatem, non uni Petro collatum esse, ut Romani fingunt, sed Pastoribus, imo & ipsi totius Ecclesiæ Corpori, à quo possit, pro sapienti ejus nutu, non Presbyteris tantum, sed & Diaconis communicari. Sed quidni & inferioribus Clericis, quidni Laicis, quidni mulieribus? Verum his nunc omiſſis, quæ fufius perpendi, fufius & confutari mereantur; videndum an non solvi possint, quæ ex Cypriano, & Conciliis aliquot particularibus objecta sunt. Itaque.

XXXI. Respondent nonnulli apud Tournelyum pag. 206. absolutionem de qua citata Epistola loquitur Cyprianus, sacramentalem fuisse, sed hanc à Diaconis, velut in-

terpretibus atque internuntiis, Episcoporum vel Presbyterorum nomine, non autem tanquam à Ministris veris, fuisse delatam. Nimirum, inquiunt, tunc temporis existimabant plures absentem ab absente per medium alterius posse absolvi: quod illustri Serapionis exempla probari contendunt. Cum enim ad eum missa fuisset à Sacerdote Eucharistia, debuit & simul mitti absolutio.

XXXII. Verum solutio hæc, quam intactam relinquit vir doctissimus, duplici ex capite notat; 1. quia tam inferiores Clerici, imo & Laici datæ ab Episcopo vel Sacerdote absolutionis internuncii esse potuissent quam Diaconi, præsertim in casu necessitatis; & tamen solis Diaconis facultatem pro tunc absolvendi committit Cyprianus. 2. vel absolutionis verba proferebat Episcopus absens, vel ea, vi ab ipso accepta proferebat Diaconus. Non 1. quo enim pacto Minister absens, & qui ægroti morbum ac personam sæpius nesciebat, circa ipsum absolutionis verba pronuntiasset? Si 2. vicerunt adversarii: vere enim est absolutionis Minister, licet extraordinarius, qui collata sibi à Superioribus potentia ineptum ligat, & idoneum absolvit; sicut extraordinarius est Confirmationis Minister, qui eandem ex delegata sibi facultate administrat. Hac ergo seposita solutione.

XXXIII. R. ad 1. supra n. 30. neg. maj. Verba enim Cypriani accommodata intelligi debent, ita ut absente Sacerdote præstet Diaconus id quod potest, seu vi Ordinis, seu vi Jurisdictionis sibi per Episcopum commissæ. Neque necessarium fuit ut S. Martyr enucleatius mentem suam evolveret; cum Diaconorum potestatis limites omnibus noti forent.

XXXIV. Nec nocet ea, quam Cyprianus Sacerdotes inter & Diaconos instituit comparatio, sed prodest; quia ne ipsis quidem Sacerdotibus licebat lapsos absolvere sacramentaliter: cum horumce absolutio Episcopis vulgo reservata foret, ut subindicat citata Epistola, & apertius liquet ex Epist. 17. & 18.

XXXV. Moram non facit vocula quoque cui multum innititur adversarius. Nec enim ejusdem semper rationis sunt, quæ eodem textu colligantur. Sic in Decreto Jerosolymitano vetita sunt idololatritia, suffocata & fornicatio. Absit porro ut idem de omnibus feratur judicium: unde fieri potest, non solum ut verba quatuor, sed ut idem verbum sensus plane diversos inferat. Atqui hinc collabitur paritas è verbis Principis supremi deprompta. Si enim omnibus notum foret, Senatorem nonnisi partem gratiæ regiæ largiri posse, nihil profecto ambigui haberet declaratio regia in exemplum adducta. Porro nemini ignotum erat, plus posse vi Ordinis Sacerdotes, quam diaconos quoad lapsorum reconciliationem: vi Ordinis, inquam, jam enim diximus jurisdictionem Presbyterorum quoad lapsos ab Episcopis ligatam fuisse.

XXXVI. Ad confirm. supra n. 13. juxta nos competebat Diaconis absente Presbytero,

tero, quod iisdem non comperebat eo praesente, nimirum ut lapsos solverent à censuris, vel quadantenus à pœnis canonicis. Idem & nihil aliud à Cypriano intantum credimus. Unde.

XXXVII. R. ad 2. supran. 14. 15. 16. & 17. neg. min. & dico absolutionem hanc fuisse ab excommunicatione quasi minori, qua irreti erant lapsi. Nec est quod exclamet Scriptor vitæ S. Cypriani; ignotam fuisse antiquis divisionem excommunicationis in maiorem & minorem. Annon enim lapsi de quibus sermo est à sacra Communionem per Ecclesiasticam legem arcebantur? Atqui id ipsum est quod à nobis vocatur excommunicatio minor. Ignotum fuerit nomen, quid tum; modo res ipsa in usu fuerit? Porro lapsos de quibus agitur, à Sacramentis exclusos fuisse, fateri debet tum adversarius ipse, juxta quem mittebantur Diaconi, ut eis pacem seu communionem restituerent; tum quisquis in Scriptis S. Cypriani versatus est. Docet enim S. Martyr Lib. de Orat. Domin. hanc excommunicationis speciem gravioribus quibusque delictis annexam fuisse: *Intercedente, inquit, aliquo graviore delicto, abstenti & non communicantes à caelesti pane prohibemur.* Hanc porro absolutionem non tollebat, nisi absolutio sacramentalis, vel indulgentia Ecclesiae ad Martyrum preces concessa; cuius applicandæ, si urgeret lapsum exitus, Diaconis potestas fiebat. Ita Nat. Alexander Dissert. IV. in Histor. seculi III. pag. 635. alias 684.

XXXVIII. Huc redit solutio Haberti Cap. 5. juxta quem Cyprianus his verbis: *Manu eis in Pœnitentiam imposita*, permittit, non quidem ut Diaconi sacramentaliter à peccatis absolvant, sed ut pœnas canonicas relaxent Pœnitentibus, eosque Ecclesiae communioni restituant. Nimirum, inquit, ea in Epistola sermo est de lapsis publice Pœnitentibus, quorum alii jam duos Pœnitentiae labores ferebant; alii necdum Pœnitentiae stadium ingressi, ad illud admitti supplices efflagitabant. His porro Episcopus, & cum ipso Presbyteri atque Clerici inferiores imponebant manus in Pœnitentiam, cui tunc subiciebantur. Interim vero, donec stadium decurrissent, à sacris abstinebant Mysteriis, & ideo *abstenti* dicebantur. Cum autem Martyres pro perfecta eorum reconciliatione supplices ad Cyprianum libellos schripisset; S. Præsul, ob persecutionem absens tunc temporis: scribit ad Clerum, permittitque, ut si qui Pœnitentes in gravi versentur periculo, eos reconciliet Presbyter, quamvis juxta receptam Ecclesiae disciplinam illud esset munus Episcopi. Quod si desit Presbyter, concedit Cyprianus, ut accepta eorum exomologesi manum eis imponat Diaconus in Pœnitentiam, quam si convaluerint; persolvere teneantur; continuoque ab excommunicatione, qua sacris interdicebantur, illos absolvat, & Ecclesiae reconciliatos; Viatico corporis Christi reficiat, ut ita veniant ad Dominum cum pace. Quia, inquit S. Thomas Suppl.

quæst. 8. a. 2. *quamvis Sacramentum efficere non possit*, qui non est Sacerdos, *defectum tamen Sacerdotis summus Sacerdos supplet*, nimirum propter Pœnitentiam, humilitatem, contritionem, ac fervens suscipiendi Sacramenti desiderium. Atque sic Cyprianus annuit, quantum potest, votis Martyrum. Hactenus supra laudatus Magister.

XXXIX. Ad hujus porro solutionis lucem vanescunt adversarii objectiones. Mittebatur Diaconus ad infirmum; ut in vicem Episcopi & Sacerdotis, præstandum ab ipso, si convalesceret, Pœnitentiam injungeret; eumque ad Eucharistiam dispositum sacro Viatico reficeret. Non mittebatur autem Clericus inferior, (licet absolute mitti potuisset, ut p. ex ad Serapionem) sicut præsentem Episcopo, non mittebatur ipse Sacerdos. Quid hic, quæso, absurdi?

Ad 3. supra n. 18. dabat Cyprianus ad Martyrum preces quidquid hic & nunc indulgere poterat. An si ut Sacerdos, sic & Diaconus abfuisset, Martyrum vota impleri potuissent? Cederet forte adversarius, consequenter ad systema suum de tradita toti Ecclesiae clavium potentia, potuisse tunc ad infirmi absolutionem deputari Laicum. At id nec Ecclesia crederet, nec Cyprianus fecit, qui sane hos extremæ necessitatis casus præviderat.

XL. Ast, inquit supra n. 19. quorsum illa S. Præsulis attentio, &c.? Quorsum? quia non minimi erat hominem à quacunque censura solvi, inter Pœnitentes adscribi, Eucharistia donari, & quantum per circumstantias licebat, mori in pace.

XLI. Ad 4. supra n. 20. neg. min. quæ stare non potest si ostendatur fuisse apud antiquos exomologesim, seu delicti confessionem, quæ sacramentalis non esset. Atqui constat ex veteribus monumentis. Id enim indicat vetus Ecclesiae Decretum, quod Arausicano Concilio ann. 441. tribunt Gratianus, Burchardus & alii. Ibi nempe præcipitur, ut *excommunicatus, vel anathematizatus, qui Pœnitentia ductus, veniam postulat, & emendationem promittit*, ab Episcopo interrogetur an *Pœnitentiam juxta quod Canones præcipiunt, pro perpetratis sceleribus suscipere velit: Et si ille terra prostratus veniam postulat, culpam confitetur, Pœnitentiam implorat, & de futuris cautela spondet, tunc Episcopus apprehensa manu ejus dextera illum introducat, & ei communionem & societatem Christianam reddat*, &c. Atqui confessio illa quæ fiebat coram Episcopo, Presbyteris duodecim, atque iis etiam quibus injuriam irrogaverat Pœnitens; etsi prævia foret ad communionem Christianam conditio, non erat tamen sacramentalis. Ergo nec necessum est ut sacramentalis fingatur confessio apud Diaconos peracta.

XLII. Et vero exomologesis nomen, etsi sæpius apud Veteres sacramentalem confessionem significat, non raro etiam exprimit ultimum illum solemnis Pœnitentiae ritum, quo lapsi coram Presbyteris, Diaconis,

XL. q. 3.
Can. 108.

nis, & occurrente multitudine sua detestabantur crimina, seque nusquam ad vomitum reversuros sanctissime dejerabant. Hoc sensu vocabulum illud accipit Tertullian. Lib. de Pœn. ubi, *Exomologesis*, inquit, *prosterndi & humilificandi hominis disciplina est. Cum igitur provolvit hominem, magis relevat: cum squalidum facit, magis mundat, &c.* Concinit Cyprianus ipse Epist. 12. his verbis: *Cum in minoribus delictis Pœnitentia agatur justo tempore, & exomologesis fiat, inspecta vita ejus qui agit Pœnitentiam, nec ad communionem venire quis possit, nisi prius illi ab Episcopo & Clero manus fuerit imposita.* Hic porro exomologesis ritus est quidam exterior à confessione proprie dicta longe diversus, proinde ab exomologesis nomine, quo in objecto loco utitur Cyprianus, nihil deduci potest.

XLIII. Nec adversarium juvat, quod S. Martyr hujusmodi lapsis manum à Diaconis imponi velit. Tum quia hæc manus impositio nihil ut plurimum erat quam oratio super Pœnitentem, ut docet Augustinus, Tum quia impositio illa à minoribus etiam Clericis fiebat; & hi tamen non absolvebant sacramentaliter.

XLIV. Ad confirmat. supra n. 32. 1. necessum non est ut pacis nomine Eucharistia ipsa intelligatur; per eam enim intelligi potest Ecclesiastica & canonica reconciliatio; quæ ante concederetur quam Eucharistia. Neque aliud exigit objectus Cypriani textus.

XLV. 2. Neg. maj. & dico Pœnitentibus hujusmodi concessam fuisse communionem non præmissa sacramentali absolutione: quomodo nunc Sacerdos, cui deest Confessarii copia, elicitum solum contritionis actu celebrare potest. Neque nos fugit incumbere Sacerdoti huic necessitatem celebrandi, cui æger probe moriturus non subjacet quoad Viaticum, cujus susceptio non est ad salutem necessaria. Verum non hic inquirimus, an tutior sit præsens Ecclesiæ disciplina, moribundo, qui confiteri nequit, Viaticum recusans, quam quæ olim id permisisset dicitur; bene vero an id olim de facto nonnunquam permissum fuerit. Atqui certum est aliquando concessam fuisse Eucharistiæ participationem iis qui sacramentaliter reconciliati non fuissent. Atque id patet ex historia Serapionis, qui cum turpiter idolis sacrificasset, nec unquam potuisset Ecclesiæ reconciliari, Eucharistica communione, ad se per puerum delata recreatus est; cum Sacerdos, morbo aut aliter detentus, ad eum absolvendum venire non potuisset. Ergo à fortiori potuit iis Viaticum tribui, qui à Diaconis utcumque absoluti fuissent.

XLVI. Reponit Scriptor vitæ Cypriani, 1. historiam hanc Serapionis sapere fabulam: ut quæ veteris disciplinæ praxim penitus subvertat. 1. Quia etsi aliquando permissum est Laicis, ut libimet ipsis communionem administrarent, nusquam tamen id concessum est apostatis, qualis erat Serapion, qui nequidem Pœnitentium ordini

adscriptus erat, ut testatur Eusebius Lib. 6. Hist. Cap. 44. 2. Quia ne ii quidem qui ad Pœnitentiam admissi erant, ab alio quam ab Ecclesiæ Ministro sacra communione donabantur. Qui ergo fieri potuit ut eam Serapion, necdum inter Pœnitentes positus, à puero reciperet. Sane id Serapion ipse pro illicito habuit; neque enim ad Eucharistiæ, sed ad absolutionis receptionem Presbyterum accersivit. *Properate*, inquit, *& me quantocius absolvite: accersere mihi unum ex Presbyteris.*

XLVII. Reponit 2. supposita historiæ Serapionis veritate, tantum ex ea sequi, Presbyterum hunc, qui Eucharistiam per puerum misit, officio suo, sive ex ignorantia, sive ex incuria defuisse. Cum expresse prohibitum esset, ne quis Laico aut feminæ communionem ad infirmum traderet; prout ex S. Udalrico in notis ad hanc historiam observat Valesius.

XLVIII. Verum duplex hæc responsio temeritatem prodit Auctoris. Prima quidem: Ecquid enim tandem certi ex historiis colligi possit, si facta à Scriptoribus pene coætaneis, ex tutiori monumentorum fide relata, levibus adeo de causis vocentur in dubium? Enim vero licet extra Ecclesiam foret Serapion, annon eum absens Sacerdos in tantæ necessitatis casu à censuris absolvere potuit? An Canones, qui prohibebant, ne ab aliis quam ab Ecclesiæ Ministris Eucharistia reficerentur Pœnitentes, ipsos etiam summæ & omnimodæ necessitatis casus complæctebantur? an vigeabant ubique? En quæ ab Auctore fuissent discutienda: & is nequidem Canones illos adducit. Certum igitur sit suspectam non esse Serapionis historiam, de qua ne minimum quidem dubitat Valesius: imo qua contra doctiss. Albaspinæum utitur, ut probet concessam aliquando fuisse Eucharistiam non præmissa sacramentali à peccatis absolutione.

XLIX. Secunda responsio longe deterior est, nec malæ fidei suspensionem evadit; 1. quia Presbyteri illius agendi ratio nullatenus redarguitur à S. Dionysio Alexandrino, qui è contra supponit Serapionem hoc modo veniam fuisse consecutum. *Annon*, inquit S. Pontifex Epist. ad Fabium Antiochensem, quam refert Eusebius, *annon apparet eum, Serapionem, reservatum fuisse, ac tantisper in vita permanisse quoad reconciliaretur, ut deleti crimine pro multis, quæ (ante & post lapsum) gesserat bonis operibus, à Christo agnosci posset & prædicari.* Hæc Dionysius.

L. Quod spectat ad Synodalem Epistolam S. Udalrici, (vel potius Ratherii Veronensis Episcopi, prout ex vetusto Codice Laudunensi colligit Valesius) 1. ea nobis non nocet: cum diu post scripta fuerit, adeoque vim habere nullam potuerit tempore S. Dionysii Alexand. Neque si eo vivente scripta fuisset, in Alexandrina urbe, ubi degerebat Serapion, vim ullam fuisset habitura. 2. Plurimum nos juvat, cum probet, uti advertit Valesius, morem Eucharistiæ ad ægros per Laicum deferendæ, diu admodum

dum viguisse in Ecclesia, & ita sensim invaluisse, ut per Episcopos corrigi debuerit. Ergo jam constat ex obscuro Cypriani textu nihil inferri posse, quo absolutionis ministerium Diaconis certo asseratur. Age videamus an plus urgeant cetera adversariorum momenta.

LI. Ad 1. ex Illiberitano Concilio, supra n. 22. R. cum Nat. Alexandro *communione* nomine intelligi absolutionem tantum canonicam. Agitur enim de solemniori reconciliatione, qua Pœnitentes Ecclesiasticæ communioni restituebantur: quæque licet adeo propria foret Episcoporum, ut vel Chorepiscopis prohibita esset, nihilominus, urgente periculo, à Presbyteris, imo & à Diaconis, ex Episcopi nutu perfici poterat. Hæc autem reconciliatio fiebat per impositionem manus: & iis qui de Pœnitentibus *ordinati* erant in Diaconos prohibita erat. Unde obiter convellitur alia Morini objectio ex Can. 2. Concilii Toletani I. deprompta.

LII. Ad 2. ex Alcuino, supra n. 23. Pœnitentium susceptio spectat exterioris fori jurisdictionem & absolutionem canonicam, cujus impendendæ provincia, non Diaconis modo, sed & inferioribus Clericis demandari potuisset, nisi hanc in necessitatis casibus sequi debuisset Eucharistiæ porrectio, quæ præcipua quadam ratione spectabat ad Diaconos. Quod autem Alcuinus & Ordo Romanus sacramentalis absolutionis facultatem Diaconis abnegarint, perspicuum est ex his utriusque verbis: *Claves Regni Cælestis solis Episcopis vel Presbyteris traditæ sunt.*

LIII. Ad 3. 4. & 5. supra n. 24. & seq. concessum quidem est Diaconis in extrema necessitate, ut auditis confessionibus imponerent Pœnitentias; non autem ut absolverent sacramentaliter. Erat ergo hæc apud Diaconos confessio cæremonia quædam ex earum numero, quas Theologi vocant *sacramentalia*; per quam in impotentia verum consequendi Sacramentum, excitabatur moribundi contritio, & super eum fundebantur preces, ut *sumus Sacerdos* suppleret defectum Sacerdotis; qua etiam de causa ipsis aliquando Laicis fiebat confessio. Et vero Odo de Soliaco in objecto textu expresse negat Diaconos absolvere posse, quod & definit Concilium Pictaviense.

LIV. Ad 6. n. 27. Esto dubitet Petrus Cantor an Diaconus ad audiendas confessiones à Romano Pontifice deputari possit: an non ibidem etiam dubitat an ad tempus deputari possit ad celebrandum? ex huiusmodi vero dubiis quid inferri possit?

LV. Ad 7. n. 28. eadem recurrit solutio: nimirum loquitur Stephanus Aduensis de remissione peccatorum in exteriori foro & quoad pœnas canonicas, quæ à Diaconis ex Episcoporum jussu relaxari poterant.

LVI. At, inquires, Adrianus I. in Canonum Synopsi sic refert Canonem secundum Concilii Ancyranum: *Idem de Diaconis fiat, si similiter peccaverint, sic ut digne Pœnitentibus parcere possint.* Parcere vero quid aliud est quam absolvere?

LVII. Verum reponi facile potest cum Nat. Alexandro, 1. verba hæc passivè accipienda esse respectu Diaconorum, non activè; ideoque hunc esse eorum sensum, ut Diaconi, si peccaverint, Pœnitentiæ legibus subjaceant, sic tamen ut iis parcere possint Episcopi, si Pœnitentia sibi imposita digne defungantur. 2. Eadem verba, si activè intelligantur, de exteriori tantum reconciliatione esse accipienda.

LVIII. Ad 8. supra n. 29. mundum est in textu, unde pro verbis istis, *Presbytero & Diacono* legendum est, *Presbytero & Deo*, prout habetur in Triburiensi Concilio ex quo caput istud desumptum esse notatur. Quanquam si legere malis *vel Diacono*, nihil hinc contra nos, quia confessio hæc non erat sacramentalis: unde Glossa in hoc caput ait: *In necessitate etiam Laico.*

LIX. Nec obest quod reponit Auctor vitæ Cypriani pag. 580. Canonem hunc à Burchardo, Yvone & aliis referri cum voce *vel Diacono*. Qui enim Antonii Augustini Tarraconensis Episcopi Dialogos de *emendatione Decreti* Gratiani legerit, & Gratianum, & alios Canonum compilatores pluribus in locis correctos perspiciet.

At, pergit idem, non agitur in præsens de Triburiensi Concilio, sed de *Digesto*, quod legis ac decisionis vim habet. Verum scire debuerat Auctor, 1. Gratiani Opus non Digestum, sed Decretum vocari; 2. nullam aliam esse Decreto huic auctoritatem, quam quæ variis inest monumentis, unde corpus illud Juris compactum est.

ARTICULUS SECUNDUS.

AN

ABSOLVENDI POTESTAS PRESBYTERIS OMNIBUS VI ORDINIS SUI COMPETAT.

LX. **D**UPLEX in præsentia materia secernitur potestas, *Ordinis* alia, quæ in Ordinatione his aut similibus verbis confertur: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* alia *Jurisdictionis*. Jurisdictio autem quæ in genere est Legiti-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

ma potestas juris dicendi, seu potestas moralis regendi subditos, in præsentia definitur, potestas qua Sacerdos ut judex in alterum tanquam in subditum sententiam fert in foro conscientiae. Quapropter Jurisdictio, licet vulgari apud nos sermone cum appro-

F

batione

batione confundatur, est quid ab ea diversum. Approbatio enim nude sumpta nihil est quam testimonium authenticum de idoneitate alicujus ad excipiendas confessiones: porro non eo quis deputatur, quod deputari posse judicetur. Quin & sæpe approbat unus, & alter dat jurisdictionem. Sic Monialium Carmeli confessiones à secularibus excipi non possunt sine jurisdictione à superiore regulari collata; & hæc sine prævia Episcopi approbatione dari non potest. Jam quæritur an jurisdictio ad licite & valide absolvendum necessaria sit.

LXI. Negant in praxi, & in pluribus, quos ea de re ediderunt Libris, hujus ævi Novatores; quos inter eminent Auctores tum Operis inscripti: *Consultation sur la jurisdiction & approbation necessaire pour confesser, renfermée en sept questions.* 1734. in 4. tum & Voluminis, ipsa sua mole ad Lectorum terrorem nati, cui titulus: *Les pouvoirs du premier & du second Ordre.* 1744. Litem hanc prope diem erudita manu evolvendam brevi expediemus calamo, quia jam nimium excrevit noster iste Tractatus. Sit itaque.

CONCLUSIO: Non sufficit Sacerdoti potestas Ordinis, ut valide absolvat, sed necessario requiritur potestas jurisdictionis.

LXII. Prob. ex Tridentina Synodo, quæ cuicumque vere Christiano nodum præsentem fecat. Sic illa Sess. 14. Cap. 7. *Quoniam natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem.* Unde sic: Absolutio nullius momenti non solum illicita est, sed & plane nulla: alioqui enim multum valeret, ut multum valet quæ à Sacerdote intus malo datur. Atqui ex Synodo Trident. absolutio sine jurisdictione data, nullius est momenti, Idque tum ex natura rei, quæ exposcit *ut sententia in subditos tantum feratur*; tum ex unanimi consensu Ecclesiæ, cui id semper persuasum fuit; adeo ut feria nulla usquam fuerit de eo capite disceptatio, Ergo.

LXIII. Confirm. ex Canone XI. ejusdem Sessionis, ubi sic loquuntur Patres: *Si quis dixerit Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere quominus Sacerdos à reservatis vere absolvat; anathema sit.* Is porro Canon, uti narrat Pallavicinus Lib. 12. Cap. 10. adversus hæreticos conditus est, qui absolutionem ab ipsius etiam reservatis invito Superiore collatam valere contendebant. Atqui errorem hunc renovat, & latum à Tridentino anathema incurrunt Consultator ejusque Sectatores. Si enim habet Sacerdos quique vi Ordinis, & independentem à commissa sibi jurisdictione absolvendi potestatem, fieri quidem potest ut illicite absolvat, at semper ab ipsis etiam reserva-

tis vere absolvet, quod reprobatur sacra Synodus.

LXIV. Ad hæc quid Consultationis Auctor? Tria reponit, quæ pacatiori cuique bilem moveant, 1. absolutionem absque jurisdictione datam nullius quidem debere esse momenti in exteriori foro Ecclesiæ, ita ut qui eam recepit, confessionis præcepto satisfecisse in eo foro non censeatur, nihil tamen obstare, quin potuerit vere absolvi, 2. Decretum hoc nonnisi contra imperitos temporis Tridentini Sacerdotes emissum fuisse; ita ut nullius hodie sit momenti; 3. licitum esse Sacerdotibus de Decreto eodem conqueri, ut quod ipsis inconsultis prodierit à Præsulibus, qui & actores erant & judices. En quo trahit desperatus sacrilegæ novitatis amor. Nihil sane est in triplici illa responsione quod serio confutari mereatur.

LXV. Non 1. quod subvertitur 1. citato Canone, in quo reservatio casuum adeo ad conscientiæ forum, non autem ad externam politiam spectat, ut qui citra jurisdictionem ab iis absolvere præsumit, vere non absolvat, 2. Sess. 23. Cap. 15. ubi decernitur nullum etiam Regularem posse confessiones audire; nec ad id idoneum reputari, nisi ad id officii ab Episcopis approbatus sit: an enim valide absolvit, qui nec absolvere potest, nec ad id idoneus est? 3. unanimi tum Theologorum, tum & Conciliorum quæ Tridentinum subsecuta sunt, consensu. De iis quidem dicit Bnonymus quod de Thomassino dixit, eum videlicet Concilia legisse, sed non intellexisse. At qui eo prorumpit dementiæ, ut misera hæc effutiat, id demum agit ut faciem suam impleat ignominia.

LXVI. Non 2. quod qui legit, vix credit oculis suis. 1. enim ut observat quem hodie lugeat, semper quæ lugebit Ecclesia, illustris juxta & eruditus Senonensium Archiepiscopus in Mandato adversus Consultatorem num. 13. nemo unus ad Anonymum usque Tridentinum Decretum ad certum tempus restringere ausus erat. 2. quicumque aliquo Concilii Decreto se se jam sentiet premi, ipsum, eodem quo Adversarius jure, ad ipsum Tridentini tempus constringet. 3. Constat Tridentinam eam legem hæcenus in Ecclesia tota viguisse, & pluribus renovatam fuisse Galliæ nostræ Conciliis, puta Burdigalensi an. 1583. Aquensi an. 1585. Narbonensi anno 1609. &c.

LXVII. Non 3. ubi abyssus temeritatis abyssum erroris invocatur. Si enim valet sacrilega Anonymi novitas, necesse est ut iniqua sit, tyrannica, jurisque alieni temere usurpatrix lex Concilii generalis: lex, inquam, à Catholicis omnibus pie reverita, quam utiliter, tam constanter in Ecclesiis omnibus observata, universis Regni Status inserta, Regiis sanctionibus fulta, &c. Id vero quis patiens audiat? quis auditum non indignetur? Interim observet Lector quam candide profiteantur Novatores se Concilium Tridentinum venerari.

LXVIII. Prob. 2. Conclusio ex famoso Canone,

Canone, *Omnis utriusque sexus*, quo præcipitur ut Fidelis quisque *saltem semel in anno confiteatur peccata sua proprio Sacerdoti; quod si voluerit alieno Sacerdoti confiteri, licentiam prius postulare debeat & obtinere à proprio Sacerdote, cum aliter ille ipse non possit absolvere, vel ligare.* Atqui postrema hæc verba, & per se significant, & eo semper intellecta fuere sensu, quod omnino nulla sit absolutio citra proprii Sacerdotis approbationem data; ita ut à multis quidem de proprio Sacerdote disputatum sit, nusquam autem de approbationis ejus necessitate.

LXIX. Prob. 3. Si Sacerdos quilibet vi Ordinis sui citra Ordinarii approbationem valide absolvat, possunt Parochi sibi in Confessarium eligere quemlibet Sacerdotem etiam ab Ordinario non approbatum; idem possunt Moniales saltem exemptæ, &c. Atqui propositiones illas n. 100. & 108. reprobavit Clerus Gallicanus an. 1700. uti falsas, temerarias, *Tridentina Synodo adversas, &c.*

LXX. Prob. 4. quia statim ut prodiit Consultatio, movit illa stomachum omnibus qui Ecclesiam amant: ejus propositiones num. 44. reprobarunt applaudente Orbe Catholico Parisienses Magistri sex supra octoginta. Harum propositionum prima: *Sacramenti Pœnitentiæ valor non pendet à jurisdictione*, proscripta est ut erronea, & hæresim à Tridentino condemnatam redolens. Hæc num. 4. *Nullatenus certum est confessionem Sacerdoti jurisdictione destituto factam, à Tridentino declaratam fuisse nullius valoris*, cum præcedentibus aliis quæ in idem conspirant, explosa est ut temeraria, falsa, contra veritatem cognitam maligne ad insinuandam hæresim prolata. Idem de Consultatione, aut saltem de principiis ejus judicium tulere Archiepiscopi Senonensis, Ebredunensis, nunc Lugdunensis, ac Ruthunensis Episcopus Joannes d'Yse de Saleon, exinde ad Viennenses infulas assumptus, vir integritate morum, contemptu mundi, effusa in egenos liberalitate commendandus.

LXXI. Obj. 1. Non indigent Sacerdotes potestate sibi jam vi Ordinis sui collata. Atqui Sacerdotes vi Ordinis sui omnimodam jurisdictionis potestatem receperunt. Hæc enim sita est in absolvendi potestate. Atqui hanc recepere Sacerdotes in ipsa Ordinatione: cum eis, nec falso dictum sit: *Accipite Spiritum sanctum: Quorum remiseritis, &c.*

LXXII. R. ad 1. neg. min. Sacerdotes enim id quidem vi Ordinis sui receperunt, quod absolvendum proxime deputari possint, si nihil obstat: Sed non ideo actu & de facto deputati sunt. Unde nisi nova accesserit ab Ecclesia delegatio, eo ferme modo se habent ac Chiliarchi solo Principis diplomate muniti, (*Colonels à Brèvet*) qui etsi imperandi vim habent, de facto tamen vim illam exercere non possunt, donec sibi assignatæ sint legiones.

LXXIII. Ad 2. dist. potestas jurisdictio-

nis sita est in absolvendi potestate completa tam ex parte principii, quam ex parte termini, C. in potestate radicali tantum & incompleta, N. Porro potestas quam in Ordinatione recipiunt Sacerdotes, est tantum radicalis & incompleta *saltem ex parte termini*, seu subditorum. Unde sicut Judex à Rege constitutus, ut iis jus dicat, qui à Provinciæ Præfecto sibi assignabuntur, licet id audierit à Rege: *Ito, solve, liga: Quæcumque solveris, soluta erunt*, neminem tamen ligare potest aut solvere, nisi cum designabuntur sibi quos solvat aut liget: sic & in Ordinatione accipit Sacerdos potestatem ligandi & solvendi; nec tamen exercere eam potest, nisi de Ecclesiæ mandato: quia qui potestatem dedit Christus, subditos non assignavit ipse, sed Ecclesiæ suæ determinandos reliquit; & pro sapientia sua relinquere debuit. Quid non enim sequeretur mali, si Sacerdos ex pio corruptus, ex perito indoctus, ex Catholico hæreticus, quia jam irrevocabiler Sacerdos, ubique claves exercere, id est, ubique Fideles disperdere valeret?

LXXIV. Dixi, potestatem quæ in Ordine recipitur, *saltem ex parte termini* incompletam esse. Sunt enim qui eam ex parte ipsius principii incompletam esse velint; quique adeo contendunt jurisdictionis potestatem ex parte ipsius etiam principii à potestate Ordinis distinctam esse: quia, inquiunt, potestas Ordinis est quid physici: potestas vero jurisdictionis quidpiam morale. Horum autem unum ab alio distinguitur, ut patet in humanis Judiciis, qui licet omnia in ordine physico ad judicandum necessaria habeant, puta scientiam, prudentiam, gradus lege præscriptos, &c. adhuc tamen indigent jurisdictione, quæ ex ipsius Judicis parte se tenet, non vero tantum ex parte materiæ eidem subjiaciendæ. Aliter censent Scotistæ: quia, inquiunt, Judex à Rege constitutus, ut omnibus sibi à Cancellario assignandis jus dicat, est complete Judex ex parte principii, unde nihil ei novi advenire potest quam materia in quam jus ferat. Hæc ut superflua omitto, quia num jurisdictionis distincta sit ab Ordinis potestate ex parte principii, an ex parte materiæ tantum, nihil ad rem; modo utrinque ratum sit Ordinis potestatem ad actum valide reduci non posse, nisi accedat legitima Ecclesiæ deputatio. Id autem ex æquo fatentur cum Thomistis Scotistæ.

LXXV. Inst. 1. Potestas quæ in Ordinatione datur, vel nihil est, vel est potestas judicalem in peccata sententiam ferendi. Atqui potestas judicalem ferendi sententiam est potestas jurisdictionis. Ergo potestas jurisdictionis in Ordinatione confertur.

LXXVI. R. dist. maj. est potestas latius sumpta, seu radicalis, C. potestas sumpta strictius & completa, N. Itaque accipiunt indubie Sacerdotes potestatem de peccatis judicandi, sine qua ad absolvendum vel ligandum prorsus inhabiles forent. At hæc qualiscumque jurisdictionis species procul à strictiori illa jurisdictione distat, vi cujus com-

committitur actuale Fidelium regimen, & peccata juridice solvuntur: hæc enim illi non semper annexa est. Sic Episcopi mere titulares loci alicujus Fidelibus destituti, ut nullos habent subditos, sic nullam habent jurisdictionem vere & stricte dictam. Atque idem est de Episcopis, qui vel depositi sunt, vel Sedi suæ cum Rom. Pontificis licentia renuntiavere. Vicissim multis competit jurisdictio proprie sumpta, quamvis necdum habeant potestatem Ordinis, ut liquet in Episcopis confirmatis, sed nondum consecratis: qui licet defectu Ordinis absolvere non possint, propriam nihilominus habent jurisdictionem, quam aliis delegare possunt.

LXXVII. Inst. 2. si res ita sit, potestas absolvendi quam habent Sacerdotes, non minus ab Ecclesia erit, quam à Christo. Atqui per absurdum consequens. Neque enim Ecclesia, sed Christus solus dixit & dicere potuit: *Quaecunque solveritis, &c.*

LXXVIII. R. neg. maj. sicut enim in hypothesi superius facta potestas Judicis, non in Cancellarium refunditur, sed in Regem, quia Rex & illum dat potestatis judiciariæ fundum, quem è Ministris ejus nemo dare potest; & ipsi dat Cancellario totam quam habet huic vel illi Judici subditos assignandi potestatem: sic & absolvendi potestas in Christum refundi debet, quia & ejus substantiam confert, & exercitium ejus pro nutu suo Ecclesiæ permittit.

LXXIX. R. 2. neg. min. Sicut enim Ecclesia ex Christi concessione peccata dimittere, sic & ex Christi concessione jurisdictionem ad ea dimittenda necessariam largiri potest, non puidem auctoritate propria & humana, sed ministeriali, & quæ à Christo tota dependeat.

LXXX. Ergo, inquires, Sacerdos absolvens à peccatis, dicere potest: *Ego absolvo te à peccatis auctoritate Ecclesiæ*; sicut dicere potest; *Ego te absolvo à censuris auctoritate Ecclesiæ*. Atqui id blasphemiam sonat.

LXXXI. R. neg. sequel. Cum enim Ecclesia dat jurisdictionem ad absolvendum à censuris necessariam, agit *auctoritative*, ut ajunt, quia circa censuras, non secus ac leges Ecclesiasticas, propriam & humanam auctoritatem exercet. At vero circa ea quæ ad Sacramentorum substantiam pertinent, sicut & circa concessionem indulgentiarum, & votorum dispensationem, ministerialiter tantum potestate prædita est. Ita Simmonet pag. 434.

Ceterum nihil peccat qui dixerit: *Absolvo te auctoritate tum Christi ut principalis causæ, tum Ecclesiæ, cui commisit Christus facultatem Sacerdotes pro sapientia sua ad absolvendum delegandi*. Et id ferre videtur formula, quam certis in Diæcesibus observari animadvertimus Cap. 7. n. 82.

LXXXII. Obj. 2. id vi Ordinis sui pos-

sunt hodierni Sacerdotes, quod Apostoli vi consecrationis suæ. Atqui Apostoli vi consecrationis suæ, absque ulteriori jurisdictione peccata remittere potuerunt complere.

LXXXIII. R. 1. neg. maj. Apostoli enim potuerunt se habere veluti qui hodie non Sacerdotes modo, sed & simul Parochi ordinarentur. Iis autem gemina simul conferretur potestas, Ordinis videlicet & jurisdictionis; quæ ceteris non concederetur.

LXXXIV. R. 2. neg. min. Apostoli enim præter absolvendi potestatem his datam verbis, *Quorum remisistis peccata, &c.* specialem accepere missionem per hæc verba Joannis 20. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Hæc autem missio, ut pote deputatio vera, vera erat jurisdictio.

LXXXV. Obj. 3. Si non valeat absolutio sine jurisdictione data, nec valebit Baptismus, Viaticum, Extrema Unctio à Regularibus data sine consensu Parochi. Atqui id nemo dixerit. Ita Consultator pag. 11. & 27.

LXXXVI. R. neg. maj. & dico cum S. Thoma Suppl. q. 8. a. 4. ad 2. *quod Sacramentum Eucharistiæ, idemque est de Baptismo & Extrema Unctione, non requirit imperium in aliquem hominem*, ut valide conferatur: *secus autem est in hoc Pœnitentiæ Sacramento, ut dictum est; & ideo eadem pro utroque ratio non sequitur*. Unde S. Doctor relata opinione eorum, qui cum Consultatore illicitam quidem, sed validam ajebant esse absolutionem sine jurisdictione datam, non secus ac Eucharistiæ consecrationem, eandem *erroneam* esse pronuntiat Quodl. 11. q. 19. art. 30.

LXXXVII. Obj. 4. Si ad absolutionem necessaria sit jurisdictio, summus Pontifex à nemine poterit absolvi: cum nemini dare possit jurisdictionem in se ipsum. Atqui falsum consequens.

LXXXVIII. R. neg. maj. Potest enim Papa cuilibet Sacerdoti jurisdictionem dare in se ipsum, non quidem ut Papam, sed ut peccatorem, & ovem Christi: quemadmodum supremi Principes dant circa se ipsos in civili foro jurisdictionem Magistratibus, à quibus civilia sua dijudicari permittunt.

LXXXIX. Inst. ideo Papa dat jurisdictionem, quia se lubens huic vel illi Sacerdoti subicit. Atqui potest Fidelis quisque confiteri volens, huic vel illi se Sacerdoti subicere.

LXXXX. R. neg. maj. ad sensum objectionis: neque enim dat jurisdictionem Papa, præcisè quia confiteri vult: sed quia facultatem habet, quos voluerit approbandi: quod & in Diæcesi sua potest Episcopus. Atque hinc uterque pro iis quos incurrit casibus approbat eum cui confitetur: Papa quidem pro universis; Episcopus vero pro iis qui auctoritati suæ subsunt. Quæ ad levandum ab inani scrupulo quempiam annotanda credidi.

ARTICULUS TERTIUS.

QUIS IDONEA AD ABSOLVENDUM JURISDICTIONE
PRÆDITUS CENSEATUR.

JURISDICTIO duplex distinguitur, ordinaria & delegata; de utraque dicendum.

§. I.

DE JURISDICTIONE ORDINARIA.

LXXXXI. Jurisdictio ordinaria ea est quæ alicui competit ratione officii sui, & hanc habent ii omnes qui ex officio sunt Pastores animarum: ac proinde Rom. Pontifex in tota Ecclesia; Episcopus in sua Diœcesi, ubi per se, vel per delegatos, confessiones excipere valet; * Abbates exempti, Generales Ordinum, Provinciales, suos quique erga subditos; Parochi in Parochia sua; sed cum debita ad Episcopos subordinatione. Hæc autem jurisdictio magis afficit personas loci, quam locum: unde si Episcopus aut Parochus cum aliquo sibi subdito peregrinentur; possunt illum ubique locorum absolvere, prout docent Theologi. Ad amovendum tamen scandalum, ait Habert pag. mihi 62. quod daret ignotus & extraneus Sacerdos, in alterius Ecclesia confessiones audiendo, debet illum monere & licentiam petere. Ceterum an. 1730. vetuit ill. & celsif. Princeps Archiep. Remensis, sub nullitatis pœna, ne quis Parochus extra Parochiam suam, sui etiam Parochiani confessionem exciperet.

*F. Coll.
And. hic
T. 1. p.
234.*

LXXXXII. Ordinariæ summi Pontificis jurisdictioni communicant Major Pœnitentiarius, Legati à latere, Nuntii Apostolici in terminis legationis aut Nuntiaturæ suæ: Sed in his spectanda locorum consuetudo Episcopali jurisdictioni communicant eorum Vicarii generales, Capitulum Sede vacante, & Pœnitentiarius, ubi Pœnitentiaria in officium erecta est & non resistit usus.

LXXXXIII. Quæres an ordinaria jurisdictio nonnisi ratione officii acquiratur.

R. eam insuper acquiri, 1. ratione domicilii, aut quasi domicilii Pœnitentis. 2. Ratione privilegii aut consuetudinis, quæ privilegio æqui valeat. 3. Ratione articuli aut etiam periculi mortis, quod subit Pœnitens. 4. Denum ratione erroris communis.

LXXXXIV. 1. Acquiritur ratione domicilii, aut quasi domicilii. Qui enim in alicujus territorio sedem suam in perpetuum, vel ad tempus figit, Parocho subjacet quoad absolutionem. Idque merito constitutum est, ne quem sua in alieno loco detinent, negotia, necessariis, vel admodum utilibus Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis diu privetur.

LXXXXV. Hinc 1. si Titius duabus in Parochiis duo paris ferme moræ habet domicilia, alterutri Parocho pro nutu confiteri poterit, atque ei etiam cujus intra fines actu non versatur, seu ejusdem sit, seu diversæ

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

Diœceseos; quia is non magis desinit esse Parochus Titii, eo quod Titius actu degat in hac Parochia, quam si alibicumque degeret. Atqui ex dictis Parochus valide subditum suum ubicumque absolvit. Decet tamen ut Paschalis confessio & communio in ea fiant Parochia ubi quis actu commoratur; ut diximus Tom. 6. pag. 620. Quanquam non redarguuntur, qui vectigalium causa, in Ecclesia rurali communicant, dum etiam in urbe degunt. Et hi tamen urbis Parochum monere deberent, se officio suo in alio quod habent domicilio, functos esse.

LXXXXVI. Hinc 2. ordinarius Confessor Mercatorum in nundinis, studentium in Academiis, Alicorum in Curiis, &c. est ipse Parochus locorum in quibus iidem degunt: hic enim habent quasi domicilium, id est habitationem legitimam per aliquod anni tempus.

LXXXXVII. Hinc 3, vagi, qui fixam nullam habitationem sortiti ab urbe in urbem transmigrant, quo in loco ad præsens degunt, ibi confiteri valent, idque apud Parochum, pro annua confessione; vel alium de Parochi licentia. Æquum est enim ut ei ad tempus subiaceant, cujus in territorio versantur.

LXXXXVIII. 2. Acquiritur jurisdictio per privilegium, aut quæ privilegio æquivalet consuetudinem: quia hæc, etsi per se conferre nequit jurisdictionem, quam à Superiore oriri necessum est; est tamen indicium consensus sufficienter à Superiore præstiti.

LXXXXIX. Hinc 1. ex Constitutione *Superna*, à Clemente X. an. 1670. emissâ, in *Monasteriis ac etiam Collegiis, ubi juxta regularia instituta vivitur, possunt tam Prælati Regulares, quam Confessores Regularium eorum Monasteriorum, seu Collegiorum, audire confessiones illorum secularium, qui inibi sunt vere de familia, & continui commensales, non autem illorum, qui tantum ipsis inserviunt.* Per quæ ultima verba, ait Henno pag. 255. non excluduntur famuli, qui vere sunt de familia, & ut tales aluntur à Monasterio; sed ii tantum qui prædictis in domibus ad tempus aliquod laborant, postmodum ad propria reversuri. Aliter sentit Sylvius infra n. 639.

C. Hinc 2. ait idem, Confessario, quem Episcopus Monialibus sibi subditis præficit, non autem Parocho, competit regimen tum Monialium, tum & Commensalium de quibus

G

bus

* „ Cum Episcopus in tota sua Diœcesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere; dubium non existit quin in quolibet loco Diœcesis non exempto, per se, vel per alium possit pro tribunali sedere. „ necnon & cetera quæ ad ipsius spectant officium, libere exercere. „ Bonifac. VIII, Cap. 7. de officio Ordinarii, in 6.

bus supra. Idemque est de Confessario, quem Regularis Provincialis pro subditis sibi Monialibus constituerit. Idque à Regio Consilio an. 1688. quoad Commensales perpetuos adversus renitentes Parochos confirmatum fuit; sic tamen ut Parocho reservata sit Baptismi ac Matrimonii administratio. Sed quia subdit citatus Theologus, privilegia hæc à certis Monasteriis recepta sunt, ab aliis vero minime; satagendum, pacis causa, ut quisque secundum receptas ab antiquo leges segerat: possessio enim certior est titulus, quo se Regulares tueri debeant. Utinam, ait Henno, omnes se eo prudenti modo gererent, quo nuper Tornacensis Diæcesis Vicarii Generales, qui ponderatis privilegiis ac possessione Annunciatarum Insulensium, Pastori Magdalenæ, litem paranti, silentium indixerunt. Sed & utinam nemo jura sua prætergrediatur.

3. Acquiritur Sacerdoti cuilibet in quæcumque peccata jurisdictio, ratione articuli mortis. Quod infra.

4. Acquiritur quandoque ratione erroris: quod ut intelligatur.

Not. 1. error duplex est, *privatus* alter, qui paucorum est; alter *communis*, quo tenentur omnes, aut penes omnes qui degunt in loco ubi quis jurisditionem exercet. Is autem vel est cum titulo colorato, id est qui pro vero & legitimo publice habeatur; ut cum aliquis Parochi functiones exequitur, licet reipsa Parochus non sit, quia Beneficium suum simoniace possidet; vel est sine quocumque titulo, ut intrusis, iisve qui se ut approbatos gerunt, licet reipsa non sint approbati. His positis

CI. R. 1. Valet confessio ei facta, qui ob titulum coloratum communi errore habere creditur jurisditionem quam non habet: modo nullum obstat ex parte ipsius naturale impedimentum. Ita Sylvius & alii omnes, quos sequitur Pontas v. *Curæ* cas. 12.

Prob. 1. ex Leg. *Barbarius* ff. *De officio Prætoris*, ubi *qui communiter est receptus tanquam Judex, etiamsi vere non sit Judex*, prout idem Barbarius, qui quoniam servus esset, ad Magistratum evehi non potuerat, *ejus gesta sunt valida*, Hanc porro Cæsarei juris decisionem suam fecit Ecclesia perpetuo Doctorum suorum usu; è quibus est Gracianus Cap. *Infamis* 1. causa III. q. 7.

Prob. 2. quia alioqui simoniaci Pastoris impietas causa esset cur Fideles innumeri perirent. Imo cum aliquando nequam sit, qui probi hominis speciem præfert, vix unquam posset quis circa confessiones suas tranquillus esse. Atqui non decebat piam

matrem Ecclesiam gravia hæc suorum mala pati. Ergo debuit his in casibus jurisditionis defectum supplere & hunc, de facto suppler, sive tituli sui nullitatem compertam habeat Sacerdos, sive hanc ignoret.

Dixi, *modo nullum obstat naturale impedimentum*. Unde si scemina vel laicus pro Sacerdote se gerat, nullæ prorsum erunt ejusdem absolutiones: quia defectum hunc supplere nequit Ecclesia.

Atque hinc valet absolutio non ab eo tantum data, qui necdum didicit approbationem suam esse revocatam; uti docet ibid. Pontas: sed & ab eo collata, qui solus revocationem hanc cognoscit. Is enim titulum coloratum habet cum errore communi.

CII. R. 2. Optandum ut Pastores hominis etiam titulo colorato destituti jurisditionem suppleant in casu erroris communis. At incertum est an id faciat Ecclesia.

Ratio primæ partis est, quia ex defectu jurisditionis in hoc casu eadem pene sequuntur, incommoda, quæ ex ejusdem defectu in præcedenti casu. Et vero quæ ratione errorem excutiet misera plebs? An quæret exhiberi sibi litteras approbationis? an non pro viro frugi eum habebit quem proprius Pastor misere deceptus collocabit ipse in tribunali.

Ratio secundæ partis est, quia hærent in hac lite Theologi: volentibus plerisque non suppleri jurisditionem ubi deest titulus coloratus. Unde, inquiunt, qui falsas approbationis litteras finxit, aut electus quidem fuit ad Beneficium, sed ab Episcopo non est confirmatus, valide non absolvit. Hæc opinio in praxi tenenda est: unde qui apud hujusmodi quempiam peccata sua deposuisset, tenetur, quo salutis suæ consulat, eadem denuo confiteri.

Ergo, inquires, non valebit absolutio data ab excommunicato vel irregulari, quem approbaverit Episcopus, quia statum hunc ejus nesciebat.

Respondent neg. sequel. quia ipsa hæc vere data approbatio locum habet tituli colorati.

CIII. R. 3. *privatus* quorundam error non dat jurisditionem. Ratio est tum quia alioqui nusquam invalida foret confessio defectu jurisditionis: tum, quia nec Ecclesia, nec Respublica ob unius vel alterius errorem à communi sua agendi ratione discedunt: tum quia difficile est ut qui Sacerdoti minime approbato confitentur, brevi ab aliis defectum jurisditionis non edoceantur. Unde non hic idem subest periculum salutis, quod in erroris communis casu.

§. II.

DE JURISDICTIONE DELEGATA.

CIV. Jurisdictio delegata ea est quæ alicui ab habente ordinariam legitime committitur, vel *directe*, ut si Episcopus quempiam approbet ad audiendas in Diæcesi, vel in Diæcesis parte confessiones: vel *indirecte*, ut si idem alicui permittat, ut sibi quem volet, vel simpliciter, quod fieri non debet,

vel è certo numero, eligat in Confessarium. Nequetunc Laicus vel mulier approbat, sed factam ab Ordinario approbationem declarat.

CV. Dixi 1. *ab habente ordinariam*, delegatus enim, nisi id ipsi expresse fuerit concessum, subdelegare non potest: & merito, quia

quia sic quodammodo fieret Ordinarius. Suae quidem sunt regulæ isti exceptiones; sed nullæ quoad præsentem materiam.

CVI. Dixi 2. *legitime*. Ut enim deleget Ordinarius, quædam requiruntur, 1. ut delegare non prohibeatur, seu à *jure*, ut excommunicati vitandi, seu à *consuetudine*, ut quorundam Ordinum Superiores. 2. Ut nonnisi intra jurisdictionis suæ limites deleget: quia *extra territorium jus dicenti non paretur impune*, Cap. 2. *De Constitut. in 6.* 3. ut delegatus delegari non prohibeatur; ut prohibentur tum qui censuris ligati sunt; tum qui ab Episcopis approbati non fuere: unde etsi olim possent Parochi Sacerdotem quemlibet audiendis suorum confessionibus præficere; quia id ipsis ab Episcopo, ut hodie generalibus Vicariis, concessum erat: at id jam, revocata hac facultate non possunt, uti declaravit Congregatio Tridentini interpres, & probat unanimis Ecclesiæ filiorum consuetudo. Cur autem sublata sit facultas isthæc Parochis, iique ad primævæ dependentiæ praxim reducti fuerint, rationem hanc dat Parisiensis Doctor, quod eorum nonnulli delegarent vagos Sacerdotes, flagitiosos & incapaces. Quin Regulares, etiam aliquando apostatæ, sub pretextu privilegiorum Sedis Apostolicæ, renitentibus aut insciis Pastoribus, indiscriminatim peccatores absolvebant. Quibus malis ut occurreret Tridentina Synodus, salubre Sess. 23. Cap. 15. Decretum emisit, de quo supra num. 40. Sicut autem potest Parochus quempiam ex approbatis delegare, ut sibi in audiendis confessionibus opem ferat; sic & illud potest, cui commissum est vicarium Parochi, seu ægroti, seu etiam ad certum tempus tantum absentis, officium; nisi tamen hoc ei prohibitum sit. Verum adscitus ille seu à Parocho, seu ab ejus vicem gerente Sacerdos, non potest alium subdelegare, nisi aliud ferat generalis postremi hujus approbatio, aut locorum usus.

CVII. Quæres 1. quot modis delegetur jurisdictio, seu quotuplici ratione acquiratur jurisdictio delegata.

R. hanc triplici potissimum ratione acquiri, 1. *ab homine*; cum is qui ordinaria jurisdictione gaudet, vel illam verbo, scripto, vel alio exteriori signo* alteri committit: aut cuiuspiam permittit, ut sibi confessarium eligat, prout in Jubilæis accidit 2. à *jure*, quando Canonico jure, aut Lege Pontificia certis concessum est personis, ut vel absolvant, vel ab eo quem eligent Confessario absolvantur: quod ultimum quoad Reges, Principes supremos, ac Bullæ *Cruciatae* participes, privilegium nominatur. 3. à *consuetudine legitima*: quia ut legitima sit, debet esse tacite approbata: approbatio autem etiam tacita, modo vera, Superioris consensum satis exhibet: isque tamdiu durat, donec revocetur à Superiore, ut revocari potest.

Quæres 2. quibus à *jure* concessum sit, ut absolvant, vel absolvantur.

CVIII. R. ad 1. Mendicantes, modo à

suis respective Superioribus legitime præsentati sint, & ab Episcopis approbati, à jure habere, sed non ubique recepto, ut Fideles omnes qui ad eos confluunt, absolvere possint: cum ipsi etiam Parochi ad oves suas aliquando restringantur.

CIX. R. ad 2. his Gregorii IX. verbis Cap. 16. *De Pœnit. & remiss. Ne pro dilatione Pœnitentiæ periculum imminuat animarum permittimus Episcopis & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælati exemptis, ut etiam præter Superioris sui licentiam providum & discretum sibi eligere valeant Confessarium.*

CX. Ut intelligatur hæc Gregorii Decretalis supponendum est cum Enrico Pirrhing hic n. 33. nullum Episcopum, vel Prælatum etiam Episcopo superiorem, posse de jure communi sibi eligere Confessarium; quia nemo absolvi potest vel ligari, nisi à Judice suo proprio; qui in illum ordinariam jurisdictionem habet; ut liquet ex Cap. 12. eod. tit. unde Episcopus de lege communi confiteri debet Archiepiscopo, iste autem Patriarchæ vel Primati, & ii demum Papæ, vel de licentia ejus alteri. Quia vero hinc sequebatur plerumque Pœnitentiæ dilatio, & ex ista periculum animarum, provide constituit Gregorius IX. ut Episcopi & alii Superiores, præter Superioris sui licentiam *discretum sibi eligere valeant Confessarium.*

Verum hic multæ suboriuntur difficultates, seorsim & breviter excutiendæ.

CXI. Prima est quid in eo textu Episcoporum nomine intelligatur.

R. cum eodem Canonista intelligi non quidem simpliciter electos, aut nominatos tantum, sed ceteros, sive consecrati sint, sive tantum confirmati; sive Episcopatum habeant, sive non, ut mere titulares, iive etiam, qui sedi suæ renuntiaverint. Aliud est de degradatis, quia jam pene habentur ac si Episcopi non essent. Utrum vero idem favor excommunicatis, depositivæ competat, ambigitur. Afferunt aliqui, quia etsi id genus homines Ordinis ac jurisdictionis usu privati sunt, non tamen gratiis ac privilegiis. Negant alii, & in praxi melius, quia ad minus dubium est & incertum, an Ecclesia iis favores suos prorogare velit, qui severiores ejus pœnas meruere. Quis autem ex dubia & incerta jurisdictione effectum Sacramenti ac salutem suam suspendere velit? Quod hic dictum est de Episcopis, à fortiori competit Archiepiscopis & aliis, qui in allato textu *superiorum Prælatorum* nomine designantur.

CXII. Secunda difficultas est quid ibidem per *minores Prælatos* intelligendum veniat.

R. intelligi Prælatos Episcopis inferiores. Hi tamem ut privilegio Confessarium sibi eligendi gaudeant, duo requiruntur, juxta citatum Juris Interpretem, 1. ut sint *exempti* ab Episcopi jurisdictione, adeoque Apostolicæ Sedi immediate subjecti; & id disertim habet textus Gregorii. 2. ut præ sint aliis cum spiritali jurisdictione fori contentiosi,

rentiosi, adeoque ut sint Abbates, Præpositi, vel Priores, non claustrales, qui non iunt Prælati, sed conventuales: Ratio est, quia ut notat Barbosa in collectaneis ad prædictum caput Tom. 3. pag. 290. ii soli vere & proprie sunt Prælati, qui jurisdictionem externam habent. Nihilominus censent nonnulli cum Tamburino Tom. 2. de jure Abbat. disp. 6. q. 10. n. 3. eos etiam è minoribus Prælati, qui supra se superiores habent, puta Præpositos suos generales, aut Provinciales, posse, si exempti sint, Confessarium eligere. Idque, ait Pirhing, valde probabile est, quia cum citata constitutio privilegium favorabile, nulli noxium contineat, late est interpretanda.

CXIII. Tertia & gravior difficultas in eo est, an Episcopi vi Gregorianæ Constitutionis possint etiamnum eligere sibi Confessorem non subditum, qui à proprio Ordinario approbatus non sit ad præscriptum Concilii Tridentini Cap. 15. Sess. 23.

Quæstionem hanc fuse versat Fagnan. in Cap. *Ne pro dilatione*, n. 5. & seq. & negative resolvit. 1. quia Gregorii Decretalis exigit ut eligatur Confessor *providus & discretus*. Talis vero censi non potest, qui à Concilio Trid. cit. Cap. 15. ob approbationis defectum declaratur non idoneus ad audiendas Confessiones. 2. quia cum è duobus ad actum aliquem impedimentis, unum dumtaxat tollitur, & aliud remanet, actus expediri non potest, Cap. *Ex tuarum* 5. *De auctor. & usu pallii*. Atqui obstant duone prædictus Sacerdos quempiam absolvere possit, nempe defectus approbationis & jurisdictionis. Ergo quamvis ex privilegio Gregorianæ Constitutionis sublatum sit impedimentum ex defectu jurisdictionis; quia tamen manet alterum ex inhabilitate personæ Confessoris, non potest absolutionis actus expediri, &c.

CXIV. Nec juvat, inquit Fagnan. quod forte consuetudo aliter factam Episcopis licentiam interpretata fuisset: quia consuetudo, quamvis jurisdictionem tribuat, non prodest contra Tridentini Decretum, quod privilegia & consuetudines etiam immemorales sustulit. Atque hinc cum ad hujus dubii decisionem deputata fuisset à Gregorio XIII. decem Cardinalium Congregatio, quorum quinque in partem Episcopi faventem declinarunt, quinque in oppositam, re discussa Pontifex respondit: *In re dubia tutius est adhærere Decreto Concilii Tridentini*, præviam Ordinarii approbationem requirentis. Vide Suarez disp. 28. sect. 4.

CXV. At, inquires, quid ergo proderit privilegium eligendi Confessorem à sacra Synodo Episcopis non ademptum, si in aliena Dicecesi eum eligere non possunt, nisi ab Ordinario loci approbatum: in propria enim Dicecesi nullo egent privilegio; sed ut pro aliis, sic & pro se Sacerdotes approbare possunt.

CXVI. Respondet idem celebris Canonista n. 23. & 24. privilegium illud duo operari, 1. ut possit Episcopus Sacerdoti

alterius Dicecesis, sive Curato, sive approbato, qui alioquin respectu exteri Episcopi alienus esset, se se subicere illum eligendo, ejusque jurisdictionem prorogare: quod non potest alter ab Episcopo. Quidquid enim sit de Regularibus, Presbyteri sæculares non Curati non possunt de jure communi audire confessiones confluentium ex alienis Dicecesibus, etiam in illa Dicecesi in qua sunt approbati: quia cum illorum jurisdictione sit delegata, non extenditur ad eos qui Episcopo deleganti non subsunt. Parochi vero alienorum Parochianorum Confessiones audire nequeunt; ut omnes docent, 2. ut possit Episcopus à Sacerdote quem in propria Dicecesi approbaverit, absolvi etiam extra Dicecesim suam; quod alias non posset: quia Presbyteri qui parochiale beneficium non habent, sive Sæculares sint, sive Regulares, non possunt audire confessiones etiam subditorum Episcopi approbantis extra Dicecesim in qua sunt appropati, ut sæpius declaravit S. Congregatio. Hactenus Fagnan.

CXVII. Sed annon potest Meldensis Episcopus in Dicecesi Tullensi quem volet Sacerdotem pro sua propria Dicecesi approbare? Quid autem vetat ne ei confiteatur, qui pro tota sua Dicecesi, adeoque pro se Episcopo approbatus fuerit?

R. potest quidem Meldensis Episcopus Tullanum Sacerdotem approbare, sed qui functiones suas in solo approbantis territorio exerciturus sit. Unde nisi hominem instituat Parochum, non poterit is extra Meldensem Dicecesim confessionem Meldensium excipere; neque omnium excipiet, sed tantum Parochianorum suorum.

CXVIII. Sed num Parochus quilibet Meldensis pagi poterit in Dicecesi aliena Meldensem Episcopum absolvere? Poterit, ut mihi videtur; quia non plus vel minus uni subjacet quam aliis. Poterit etiam Episcopus & in propria sua Dicecesi approbare extraneum, & in eliena Dicecesi subditum suum; & subinde utrique confiteri.

Sed hæc de jure communi intelligantur. Alicubi enim receptum esse potest ut Episcopi mutua facultatum communicatione, sibi vicissim permiserint, quem vellent Confessarium in itineribus eligere. Tunc enim sunt quantum ad hoc ut Vicarii alii aliorum generales.

Quarta difficultas est an concessa per Gregorii IX. Decretalem Episcopis & aliis Superioribus facultas ad Parochos extendatur. Unde tria hic inquiri possunt, 1. an Parochi apud quemcumque Sacerdotem etiam alioqui ab Ordinario non approbatum confiteri possint. 2. an saltem apud eos omnes qui in Dicecsi approbati sunt, valide confiteantur. 3. an generalem hanc licentiam revocare possit Episcopus, & certum assignare Sacerdotum numerum, ad quos recurrere Parochi teneantur.

CXIX. R. ad 1. negat. Patet tum ex unanimi Catholicorum Doctorum sensu, qui

qui hac in re infiniti est ponderis; tum ex illa juniorum Casuistarum propositione, quam num. 16. reprobavit Alexander VII. an. 1666. *Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere Confessarium, simplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario;* quod erroris portentum, vel doceri, vel in praxim redigi vetat sumus ille Pontifex sub pœna excommunicationis *ipso facto*, eaque Apostolicæ Sedi reservata.

CXX. Longe gravior est difficultas circa secundum caput. Negant enim non pauci Parochos citata Constitutione contineri, negant, inquam, seu directe, dum Parochos expresse excludunt, seu indirecte, dum sub nulla Decretalis hujus voce includunt. Et vero, inquiunt, si Parochi quoad liberam Confessariorum approbatorum electionem in Gregorii Decreto contenti intelligantur, vel sub iis vocibus, & aliis Superioribus, vel sub istis, *necnon minoribus Prælati*; vel demum ex paritate rationis, quæ pro Parochis non minus militet, quam pro Episcopis. Atqui nullum ex his tribus dici potest, saltem cum eo certitudinis gradu, qui ad jurisdictionem, quam certam & indubiam esse oportet, requiritur.

Non 1. Illud enim & aliis Superioribus non inepte intelligi potest, & ab Interpretibus multis intelligitur, de iis qui gradum Episcopali superiorem habent, quales sunt Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, &c. Quod autem ait Pontas v. *Cure*, cas. 7. Papam non dixisse & aliis eorum Superioribus, nullius est plane momenti; cum Jus Civile ac Pontificum suspensis hujusmodi locutionibus refertum esse nemo ignoret.

Non 2. tum quia etsi Parochi Cap. tua nos 4. de Clerico ægrotante, dicuntur *prælationis officio fungi*, & à S. Thoma 3. p. q. 67. art. 2. vocantur *Ecclesiarum minorum Principes*, nihilominus ne semel quidem in toto juris corpore vocantur simpliciter Prælati: imo Clementina *Dudum* 2. De sepulturis Prælati à Rectoribus Parœcialium Ecclesiarum distinguuntur. Tum & præcipue quia Prælati ad quos spectat privilegium Gregorianum sunt *exempti*. Nemo autem Parochos *exemptis* annumerabit.

Non 3. cum, uti advertit Fagnan. in cit. Cap. *Ne pro dilatione*, &c. n. 32. *generaliter in privilegiis non fiat extensio de persona ad personam etiam ex majoritate rationis*. Ergo, ait Barbosa ubi supra, *secundum juris scripti rigorem (semota consuetudine) non possunt Parochi eligere Confessorem*. Et ita docet Suarez disp. 27. sect. 2. n. 7.

CXXI. Aliter censent non infimi nominis Theologi plures, quos inter Sambovius Tom. 1. cas. 3. Pontas v. *Cure*, cas. 7. Van-espen, &c. Nituntur hi partim Cap. *Ne pro dilatione*; quod, ut fatear, non omnem mihi scrupulum in re tanti momenti adimit; partim consuetudine. Nimirum, ait Pontas; consuetudo immemorialis rationabiliter introducta, & legitime præscripta, vim habet legis, ut asserit ipse Gregorius IX. Cap. *Cum tanto*, De consuetudine.

Tournely Theol: Mor. Tom. IX. Pars II.

Atqui talis est consuetudo de qua agimus in præsentia. Excedit enim omnem hominum memoriam: Aliunde vero rationabiliter introducta est; cum rationi omni consonum sit, ut qui singulis momentis ad Sacramenta vocari possunt, quique sæpius animæ suæ sordes etiam dubias excutere debent, ad manum habeant Ministros, quibus conscientiae suæ recessus aperiant.

CXXII. Verum & hæc ratio suas habet difficultates: Siquidem ex Cap. 2. De Pœnitent. & remiss. in 6. *Nulla potest consuetudine introduci, quod aliquis præter sui Superioris licentiam Confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit solvere vel ligare*. Neque vero id mirum; cum, inquit post S. Antonium Suarez cit. disp. 27. Sect. 3. *hoc sit contra jus divinum, quod nulla consuetudine revocari potest*.

CXXIII. Sed quid demum? Annon igitur possunt Parochi Sacerdotem quemvis approbatum eligere in Confessarium? possunt sane, sed neque vi Gregorianæ Decretalis, neque vi consuetudinis, quarum neutra ex dictis effectum illum certo parere potest; sed vi consuetudinis ab Episcopis tacito approbatæ, si non ubique, quod facti est, at saltem in Dicecesibus multis. Præsertim cum consuetudo sola, in materia Jurisdictionis spiritualis, quæ à Solis Superioribus manare potest, nunquam jus certum tribuere possit sine adminiculo vel juris communis, quod hic resistit, potius quam suffragatur; vel taciti Episcoporum consensus.

CXXIV. Atque hinc solvitur tertia difficultas. Dicendum igitur cum Pontasio, 1. consuetudinem hanc ab Episcopis esse conservandam; tum quia ipsa *mutatio consuetudinis etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, ut ait Augustinus Epist. 54. alias 118. n. 6. Tum quia duplex hinc exurgeret incommodum grave, I. quod rarius confiterentur qui venialia sola haberent; II. quod sæpius contingeret Parochos gravi irretitos peccato, sacra facturos sine prævia confessione, eo prætextu quod obvium non haberent Confessorem.

CXXV. At dicendum 2. cum Suarez ead. sect. n. 6. contra Pontasium, etsi timida ac modesta voce, *videtur*, utentem, hujusmodi consuetudines semper à propriis Sacerdotibus, Episcopis nimirum, gravibus de causis posse revocari. Ratio est quia consuetudo irrevocabilis esset *valde onerosa Pastoribus Ecclesiæ, & contra subjectionem illis debitam, multumque contraria convenienti regimini animarum*. Consuetudo autem quæ *hujusmodi est, nunquam prævalere potest, aut jus aliquod conferre*, Cap. 1, & 7. De consuetudine.

Et vero fiat in aliqua Dicecesis parte quatuor aut quinque Parochi, qui, ut, proh dolor! sæpius olim evenit, ludo, epulis, venatione, & aliis forte pejoribus vacent, qui sanctiora Dicecesis Statuta, & latas iisdem censuras palam aspernentur, qui nullibi minus resideant quam in Parochia, qui plebem sibi commissam vix quater in anno erudiant, qui in ea proruant peccata, quo-

H

rum

rum complex complicem absolvere nequit, qui tamen alii ab aliis funestam illam absolutionem recipiant; quam negarent, differrent, aut sine gravibus monitis non imperirentur Præsbyteri alii religiosiores: Quis Episcopo in vitium vertat, si erga ipsos consuetudinem peccati æternæque damnationis incentivam revocet ad tempus?

CXXVI. Obstabit, inquis, lex Gregoriana. At 1. negare possum cum pluribus eam ad Parochos spectare. At 2. habent humanæ leges epikeiam, ut omnes fatentur: habet ergo & Decretalis Gregorii. At 3. *in generali concessione non veniunt, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus*, ex Reg. 81. juris in 6. & Cap. tum final. *De officio Vicarii*, tum 2. *De Pœnit.* ibid. Porro nedum verisimiliter concessurus, quin certo prohibiturus fuisset Gregorius IX. ne pluribus Confessariis is solum eligeretur, qui Pastor esset & idolum, fortassisque idolo deterior. At 4. si quid concessit, nusquam concessit Gregorius ut Parochi sibi pro nutu Confessarium eligerent, sed, quod hinc procul distat, ut *providum & discretum* eligerent. An porro facultate hac misere non abutuntur, qui eum eligunt, quem sapientiores quique Parochi cum Episcopo & ipsa sæpius plebe improvidum & malum judicant. Ergo tum legis corticem sectari videntur, contra spiritum legis delinquant, secundum hanc juris Regulam n. 88. in 6. *In legem committit, qui verba Legis complectens, contra Legis nititur voluntatem.* Ergo, meo quidem iudicio male sibi provident, qui, contradicente Episcopo, Samborii ac Pontasii decisionem sequuntur in praxi; meo, inquam iudicio, quod & Episcoporum, & Parochorum, quos impense semper venerabor, censuræ lubens subijcio.

CXXVII. Quintra difficultas hic moveri possit, an simplex Sacerdos apud alium quemcumque approbatum confiteri possit.

R. affirm. ex tacito scilicet Episcoporum & Parochorum consensu. Cum enim his onerosum fuisset singulos, qui sæpe confiteri debent, numerosæ Parochiæ Sacerdotes audire; sæpiusque in fracti sigilli suspicionem venissent, qui eos ob res aliunde cognitatas redarguissent; facile jam à principio consenserunt, ut inter se se confiterentur: qui consensus non revocatus, consuetudine quasi continuatur, & ipsa consuetudo indicium est ejusdem consensus. Et ad hunc modum, ait Suarez cit. sect. 3. n. 4. jurisdictio consuetudine acquiritur, non sola, sed formali primum, deinde tacito consensu firmata.

CXXVIII. Eadem de causa iter agentes & peregrini, quamvis suum in alia Dicecesi domicilium retineant, possunt vel Parocho loci ad quem devenere, vel alii cuiquam qui eo in loco approbatus sit, confiteri, modo non veniant in fraudem, & ut proprio se Pastori subducant. Alias enim absolvi non possunt, ut declaravit Clemens X. per Constitutionem *Superna* an. 1670. editam. Præiverat S. Carolus in XI. Synodo Dice-

cesana: *Advenas, inquit, & peregrinos, quos intra Parochiæ suæ fines brevi tempore in Dicecesi morari contigerit, audire Parocho, vel alii de ejus licentia, liceat etiam tempore Paschali, nisi forte de industria eo accesserint, ne in Parochiali Ecclesia Sacramenta sumant.*

CXXIX. Hinc qui ad sacras devotionis ædes, puta ad B. Virginem *de lætitia*, variis è Dicecesibus se se conferunt, quandoque & sæpe ibidem possunt absolvi; nempe cum bona fide & religionis causa primario illuc peregrinantur: quia loci illius Sacerdotes ab omnibus Episcopis tacite sunt approbati. Quandoque vero absolvi nequeunt, puta, inquit Habert Cap. 6. q. 7. si eo tantum confugiant, ut Dicecesis suæ disciplinam declinent.

CXXX. Sed ambigi potest quis bona vel mala fide agere dicendus sit. Graviter v. g. deliquit puella; & ne Parocho, quo semper usæ est in sacro Tribunali, scelus suum detegat, peregrinationem instituit; num malæ fidei dicenda est, an bonæ? Si bonæ, quis ergo in his casibus malæ fidei confetur?

R. malam fidem potissimum videri metiendam ex intentione eludendi severiorem loci in quo peccatum est disciplinam, non autem ex sola intentione fugiendi personam Directoris. Alioquin malæ esset fidei puella, quæ ne Parocho lapsum suum detegat, Vicario vel Religioso cuiquam detegit. Erit ergo malæ fidei, quæ neindictam, quod rarum est, Dicecesana lege pœnam subeat; aut quia reservatum sit in eadem Dicecesi peccatum quod admisit; aut sine ullo piæ peregrinationis sensu, alio se transferret, solo obtinendæ absolutionis intuitu. Secus, si ex occasione peccati pios illos devotionis sensus induerit. Bene enim & sancte fieri potest, quod, nisi quid contigisset mali, nequidem cogitatum esset.

CXXXI. Quæres 3. à quo concedi debeat jurisdictio in alterius Dicecesis Pœnitentem, an ab Episcopo loci in quo confitetur, puta Parisiensi Archiepiscopo; an à proprio Pœnitentis Episcopo, puta Episcopo Carnutensi.

R. necessariam esse utriusque Episcopi jurisdictionem: nec enim in Parisiensi territorio vel indigenæ, vel extranei, qui ad me, solius confessionis gratia, accessit, peccata excipere possum; nisi ab Episcopo Parisiensi approbatus sim: cum jurisdictio delegata locum afficiat. Rursum nec sine licentia formali vel tacita Carnutensis Episcopi excipere possum subditi ejus confessionem; quia is Parisiensi Archiepiscopo ex hypothese non subjacet.

CXXXII. Dixi 1. *vel advenæ, qui ad me solius confessionis gratia accesserint.* Si enim is bona fide Versaliis alicujus negotii causa per aliquot dies habitet, censetur Parochiæ in qua degit membrum, non quidem quoad matrimonium, sed quoad jus recipiendi Sacramenta ad salutem utilia. Imo si dum Versaliis ad aliquot horas negotiorum causa degit, inspecta plenariæ Indulgentiæ tabella,

tabella, confiteri velit, ut oblatam Fidelibus gratiam lucretur, vix dubitem, ex viri gravis iudicio, quin valide confiteri possit. Non quod sufficiat bona Pœnitentis fides, ut monet Habertus: alioqui rusticorum imperitia jurisdictionis limites facile transverteret: sed quia approbat Ecclesia, ut quis præsenti, nec quæsita contra leges gratia utatur, cum inde nihil in legitimam auctoritatem resultat mali.

CXXXIII. Dixi 2. *sine licentia formali vel tacita*: nec enim prima quæ verbis expressis vel scripto datur, necessaria est; sed sufficit secunda; cum nempe Episcopus non contradicit notæ consuetudini, secundum quam vicini ejusdem vel diversæ Diceceseos Parochi, se se mutuo in ejusmodi functionibus adjuvant. Est enim non reclamatio hæc indicium & formalis qui olim præcesserit consensus, & ejusdem tacite & virtualiter à variis Episcopis confirmati.

CXXXIV. Hinc deducit Habertus, Parochum qui alienos (ejusdem etiam Dicecesis) Parochianos absolveret, Episcopo propter graves causas contradicente, puta quia omnes indiscriminatim, publicos etiam usurarios, concubenarios, alieni boni raptores admittit, inaniter & perperam vel ex solo jurisdictionis defectu absoluturum esse. Ad diderim ego. 1. graves illas causas, dum etiam non apparent, supponi debere; quia in Superioris favorem præsumi jubent æquitas & religio. 2. in absurda hypothesi, quod Episcopus ex malo in quempiam affectu, eum suos ad Parochianos restringeret, dubias ad minus, quod in his materiis plene sufficit, mihi fore quas invito Episcopo deinde impenderet absolutiones.

Sed quid si Parochus, silente Episcopo prohibeat, ne Parochiani sui apud Parochum alium peccata deponant.

CXXXV. Tria reponit idem qui mox Parisiensis Theologus. 1. Parochis curandum ut hac in parte faciles se præbeant; nisi suspicio sit subditos ad alium confugere, quia molliorem, & omni manu absolventem.

CXXXVI. 2. Absolutionem in proposito casu irritam fore; quia Episcopus ea tantum conditione laudatam consuetudinem approbare præsumitur, ut in eam consentiat Parochus; qui certe ovium suarum necessitates melius novit, quam alius quicumque. Aliud quidem est de Regularibus, qui extra Paschale tempus in Ecclesiis suis omnium confessiones indiscriminatim excipiunt. Verum id ita constitutum est, quia cum pro tota civitate, ac vicinia deputentur, grave nimis & onerosum foret, tum Pœnitentibus, tum & Confessariis, si vigesies in die de Parochorum consensu certiores fieri tenerentur. Quanquam, cum ad Paræcias mittuntur Regulares cum facultate prædicandi & absolvendi, facultas illa solet esse conditionalis, & cum hac clausula, *De Parochorum consensu*: quia id exigit & suavitas regiminis, & ordinis publici tranquillitas.

CXXXVII. 3. Cum Parochi prohibitio

non est in ædificationem, sed ex inordinato affectu, & animo anxio ac moroso procedit, officii esse Episcopalis ut concessam ab Ecclesia Parochianis libertatem conservet, inique cognita causa licentiam det, ipso etiam Paschali tempore, adeundi, renitente licet Parocho, alios probatæ vitæ & doctrinæ Directores. Hæc ille, quæ nobis universa comprobantur.

CXXXVIII. Quæres 4. an Sacerdos in una Dicecesi approbatus, eo ipso in ceteris approbatus censeatur.

R. negat. qui enim hunc approbavit Parisiensis v. g. Archiepiscopus, nihil per se, nec proinde per alios, juris habet in subditos Episcopi Sylvanectensis. Imo nequidem approbatus Parisiis Sacerdos posset Sylvanecti Parisiensem quempiam absolvere. Sic enim loquitur Clemens X. in Constitutione *Superna*, die Junii 21. an. 1676. n. 4. *Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire; quamvis Pœnitentes subditi sint ejus, à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.* Idem docet Fagnan in Cap. *Ne pro dilatione*. Atque id definiit sacra Congregatio apud Barbosam part. 2. de Offic. & potest. Episcopi, alleg. 22. & 35. Eadem est Theologorum opinio, ut Haberti ibid. quæst. 4. Pontasii v. *Approbatum*, cas. 21. qui cas. 10. observat damnatam fuisse an. 1659. hanc Regularium Andegavensium propositionem: *Regulares Ordinum mendicantium semel approbati ab uno Episcopo ad confessiones audiendas in sua Diœcesi, habentur pro approbatis in aliis Diœcesibus, nec nova indigent Episcoporum approbatione.* Ex quibus principii generalis instar colligere est, Confessarium quemcumque ab Episcopo Pœnitentis ipsius approbari debere: quia is solus jurisdictionem in illum ordinariam habet; solus proinde delegare potest.

CXXXIX. Quæres 5. an ad tacitam approbationem sufficiat interpretativa Episcopi intentio, aut rati habitio legitime sperata; qualis esset respectu Sacerdotis, quem certo rogaret Episcopus audire confessiones, si sciret eum solemni die diversari in Paræcia, cujus Parochus ægrotat, & ubi Parochiani plures Sacramenta expetunt.

R. negat. cum Suare, Paludano, & aliis quos sequitur Pontasii ibid. cas. 8. Ratio est quia ad absolutionis validitatem requiritur in absolvente jurisdictio actualis. Atqui hæc in casibus modo adductis non reperitur. Intentio enim interpretativa est quidem dispositio ad approbandum, si hic vel ille rerum status ab Episcopo cognosceretur: Pariter rati habitio sperata est tantum præsumptio futuri consensus. Neutra porro actuale jurisdictionem confert; quia hæc sine actuali & præsentis voluntate non confertur. Unde sic datæ absolutiones ex sequenti Episcopi assensu non convalescunt; secundum hanc juris regulam 18. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.*

Imo

Imo nec sufficit, quidquid contradicant plures, rati habitio de præsenti tantummodo præsumpta; qualis erit si Episcopus aliquem, quem certo sciat haut esse approbatum, in sacro Tribunali videat audiendis confessionibus intentum. Fieri enim potest ut eum hic & nunc non redarguat, ne vel infamet, vel scandalum præbeat multitudini. Unde hic vigere debet duplex isthæc Regula juris in 6. *Is qui tacet non fatetur, &c.* Et *Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi.* Ita Pontas ibid. cas. 11.

CXL. Atque hinc cum eodem cas. 9. colliges, ut minimum dubias esse absolutiones quas dederit Sacerdos, præsumens quidem, sed necdum certus ex Nuncio quem misit, facultates suas, quæ paucis abhinc diebus expirarunt, à Vicario generali renovatas esse. Fieri enim poterat ut abesset Vicarius generalis, qui novam approbationem concessisse præsumitur. Fieri poterat, ut falso mali rumore deceptus approbare noller. Adde quod approbatio necdum manifestata nihil vel parum differat ab ea quæ mere est interior. Atqui approbatio, nullo exteriori signo manifestata, non valet juxta Sylvium: quia hujus Tribunalis potestas debet conferri modo humano.

CLXI. Obj. contra primam hujus decisionis partem, non ergo habitum iri approbationem tacitam ex consuetudine, juxta quam Parochi diversæ Diceceseos mutuam sibi opem ferunt, si Episcopus consuetudinem hanc ignoret.

CXLII. R. ita quidem esse, si consuetudo sit recens introducta, & nesciente Episcopo: secus si introducta sit sub Episcopi prædecessoribus: hi enim eam & novisse & approbasse censentur, imo extra erroris tempus vix unquam fiet, ut ejusmodi consuetudo à crimine oriatur: unde ubi viget, legitime supponitur præcessisse consensum Episcopi, ut observat Suarez.

CXLIII. Obj. 2. ex Regula 10. juris in 6. *Ratihabitionem retrahit, & mandato non est dubium comparari.* Ergo valebunt absolutiones sic datæ, cum ab Episcopo ratæ habebuntur.

CXLIV. R. neg. conseq. Citata enim Regula pro iis solum actibus locum habet, quorum valor in futurum suspendi potest. Atqui, ut diximus, absolutionis valor suspendi non potest: Cum Sacramentorum valor ab actione de futuro pendere nequeat. Ergo. Præterea, absolutio nomine & auctoritate Dei immediate confertur, non autem nomine hominis: Atqui ex Reg. 9. ibid. *Ratum habere quis non potest, quod ipsius nomine non est gestum.*

Quæres 6. an Confessarius licite & valide uti possit jurisdictione, non quidem indubia, sed quam vel probabiliter se habere putat, seu in personam, seu in certum Pœnitentis peccatum; vel saltem probabilius se habere confidit.

CXLV. Fatentur omnes neminem jurisdictione tantum probabiliter uti posse citra gravem causam; quia sic agens exponit se peri-

culo Sacramentum efficiendi nullum; illudque de facto nullum facit, si reipsa desit jurisdictio, quam sibi adesse probabiliter credit; nisi forte concurrat ex parte Pœnitentium error communis. Tota igitur quæstio est, an ejusmodi jurisdictione gravem ob causam uti liceat; puta erga Sacerdotem, qui & nunc necessario tenetur celebrare, nec quempiam habet certa aut probabiliori jurisdictione donatum, aut cui hic & nunc expediat eum confiteri, quia complicem aperiret, aut se vel Confessarium peccati periculo exponeret idem erga militem peccato letali gravatum, qui satis periculosum iter suscipiturus est, & ad annum totum confessionem suam dilaturus, nisi hodie confiteatur; erga eum quoque qui in articulo mortis præ insuperabili repugnantia adduci nequit, ut Presbytero certam aut probabiliorē jurisdictionem habenti confiteatur.

CXLVI. Duplex porro est ea de re sententia. Alii enim generaliter negant cum P. Antonio, usquam licitum esse probabiliter solum jurisdictione uti, qualis aliquando est quæ à certis personis datur, aut quæ certos casus, præsertim reservatos spectat, &c. Horum ratio est, quia extra necessitatis casum non licet gravi nullitatis periculo Sacramentum exponere. Atqui in præsentī casu 1. exponitur Sacramentum periculo nullitatis; imo vere nullum est, si reipsa desit, quæ ut probabiliter adesse potest, sic & probabiliter deesse potest jurisdictio. 2. Exponitur extra necessitatis extremæ casum, ut supponitur, & patet ex allatis exemplis, quæ licet graves causas importet, nullam tamen invehunt necessitatem extremam.

CXLVII. Confirm. quia opinio quæ in præsentī casu absolutionem impendi posse docet, non est certa, sed tantum probabilis, ex eorum à quibus defenditur, confessione. Atqui ab Innocentio I. an. 1679. damnata est hæc propositio n. 1. quæ inter reprobata à Clero Gallicano est n. 124. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Ergo opinionem hanc præctice sequi non licet.

CXLVIII. Aliter sentiunt Suarez disp. 26. sect. 6. n. 6. Lugo disp. 19. n. 29. Bonacina, & alii plures, duplici præcipue de causa, 1. quia Pœnitens in hoc casu semper habet venialia quædam peccata à quibus dum directe absolvitur, ut à quolibet Sacerdote, etiam non approbato, absolvi potest indirecte absolvitur à ceteris; 2. & præcipue, quia sicut quando adest communis error, Ecclesia jurisdictionem supplet propter communem Fidelium utilitatem: ita & quando adest probabilis opinio Doctorum jurisdictionem in certo casu adstruentium, dat etiam Ecclesia jurisdictionem, propter commune bonum, etiamsi opinio illa sit reipsa falsa.

CXLIX. Verum neutra hæc ratio efficax est. Non prima. Etsi enim crediderunt multi, quos incaute secutus est Tornelyus pag. 218. ad 3. quemlibet Sacerdotem vel à venialibus, vel à mortalibus jam dimissis absolvere posse absque jurisdictione speciali: jam

jam apud faniores Theologos constat, ab-
solutionem hujusmodi & illicitam esse, &
suspectam nullitatis.

CL. Quod illicita sit, patet ex gravi In-
nocentii XI. Decreto an. 1679. ubi hæc: *Non
permittant Episcopi, ut venialium confessio
fiat simplici Sacerdoti non approbato ab
Episcopo, aut Ordinario. Si Confessarii
etiam Regulares, aut quicumque alii, secus
egerint, sciant se Deo opt. Max. rationem
reddituros esse, neque defuturam Episcoporum
& Ordinariorum justam & rigorosam ani-
madversionem in contra facientes, etiam Re-
gulares, etiam Societatis Jesu.*

CLI. Quod autem eadem absolutio sit
admodum suspecta nullitatis, suadetur 1.
quia, ut animadvertit Pontas ibid. Cas. 12.
*Decernit sacrosancta Synodus Tridentina
Sess. 23. Cap. 5. nullum etiam Regularem,
cui plura à jure concessa sunt, posse confes-
siones secularium, etiam Sacerdotum audire,
nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epi-
scopis . . . approbationem obtineat.* Atqui non
distinguit sancta Synodus mortalia peccata
inter & venialia; etsi bene norat è Sacerdo-
tibus; qui sæpe confitentur, plures esse, qui,
propitio Deo, venialia tantum deferant. 2.
Quia facultatem à venialibus sine speciali ju-
risdictione absolvendi, quæ ante & post
Tridentinum, Parisiis, aliisque multis in
Dicecesibus vigeat, teste de visu Pontasio
ibid. sustulere omnes fere Episcopi, gra-
vibus de causis, puta quia Parochi non pau-
ci imperitis atque vitiosis Sacerdotibus ute-
bantur, qui graves culpas facile habebant
pro venialibus. Atqui hujus facultatis revo-
catio, pure & simpliciter facta, id genus
absolutiones non illicitas modo, sed & nul-
las prorsus facere debuit. Ergo non valent
jam absolutiones illæ, nisi in iis, si quæ sint,
Dicecesibus, ubi tacito Episcoporum con-
sensu tolerantur.

CLII. Non secunda, quæ ipsam pro so-
lutione quæstionem affert. Tota nimirum
præsentis articuli difficultas in eo est an pro-
babilis opinio (scit autem Deus quid non
apud noviores Casuistas probabile evaserit)
Jurisdictionem conferat. Aliud profecto est
de errore communi, ut ex dicendis consta-
bit.

CLIII. Huic adhærendum opinioni. Si-
cubi tamen oppositam doceri scienter per-
mittunt Episcopi, erit licentia hæc ad minus
tacita jurisdictionis collatio, quæ omnem
difficultatis nodum rescabit. Hinc, ut pau-
lo post dicemus, in dubio juris potest quis à
reservatis absolvere Andegavi, qui id in
aliis Dicecesibus multis non valeret.

CLIV. Sed quid de jurisdictione proba-
bilis adesse judicata? Praxim ejus commu-
niter uti legitimam approbant Doctores, 1.
quia jurisdictio acquiritur consuetudine, ex
Cap. *Cum contingat*, 13. *De foro compet.*
ea porro est ordinaria Confessariorum con-
suetudo, ut quam sibi probabilius inesse pu-
tant jurisdictionem, ea secure utantur. 2.
Quia Confessarii perpetua alioqui anxietate
gravarentur, cum casus iste frequens sit.
Unde non verisimile modo, sed & morali-
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

ter certum est Ecclesiam, ut incommodis
ceteroqui secuturis occurrat, supplere juris-
dictionem, si hanc fortassis deesse contingat.
3. Quia licet opininem probabiliorē sequi,
tamen non omnino indubiam.

Sententiam hanc non improbo; si ea
solum opinio probabilior dicatur, quæ
multo & certo rationum gradu superat op-
positam, prout latius expendi in Tract. de
Conscientia. Imo, cum scrupulus omnis,
qui mentem fatigat, aufertur à Superiore po-
test, ad eum, quam cito licet, recurren-
dum est. Utique melius est ministerium
suum ad dies aliquot suspendere, quam se
suumque Pœnitentem anxietati objicere.

Quæres 7. an Episcopus eos qui se se ad
examen offerunt; vel ab examine repellere
possit, vel post examen, tametsi capaces,
non approbare.

CLV. R. id equidem illicitum esse; quia
Episcopus, cum spiritualis ministerii domi-
nus non sit, sed dispensator, non ad libi-
tum, sed juxta leges à supremo Domino
constitutas; potestate sua uti debet. Unde
peccare possunt, qui ob civilia jurgia, viros
alioqui ad ministerium habiles, ab eodem
removent. Ceterum qui etiam post examen
capax repertus; approbatione donatus non
fuit, absolvere non potest: quia sola sub-
jecti idoneitas missionem non largitur. Un-
de reprobata est an. 1665. propositio hæc
n. 13. ab Alexandro VII. *Satisfacit præcepto
annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari.
Episcopo præsentato, & ab eo injuste repro-
bato.* Qua sanctione multo plus gravantur
Sæculares Presbyteri, quibus necessariae
sunt jurisdictio & approbatio; cum Regula-
res ab Apostolica Sede jurisdictionem habe-
re videantur, tantumque approbatione in-
digeant.

CLVI. Obijciuntur præcipue duo, 1.
quod nemo per iniquam sententiam priva-
tur jure suo. Atqui Regulares jus habent ad
confessiones audiendas: cum à Pontifice
jurisdictionem, adeoque completam pote-
statem habeant, &c.

CLVII. 2. Quod Bonifacius VIII. in Bul-
la *Super Cathedram*, 2. *De sepulturis*, Tit.
6. in extrav. commun. sanxit, ut si *Prælati
Fratribus ad confessiones audiendas per Su-
periores suos electis, hujusmodi exhibere li-
centiam recusarint*, id nihilominus idem
libere, liciteque possint de plenitudine Apo-
stolicæ potestatis: quod & renovavit Cle-
mens V. Clem. *Dudum*, eod. tit. Huic por-
ro, præsertim Clementis V. Decreto non
derogavit Synodus Tridentina tum quia
cum ea dispositio sit Conciliaris, atque in
corpore Juris inserta, in dubio non præsu-
mitur revocata per legem posteriorem;
tum quia expressam Clementinæ hujus men-
tionem non facit Tridentinum. Ita Lessius
apud Dianam part. 2. Tract. 4. Resol. 14.

CLVIII. R. ad 1. cum Lugo supra n. 60.
neg. min. Nullum enim aufertur jus Regu-
laribus, sed tantum non conceditur jus no-
vum seu approbatio, sine qua primum suum
jus exercere non possunt. Sic posito con-
cursu ad aliquam Parochiam, qui prævalet,
jus

jus ad illam habet; & tamen si ei negetur Beneficium, non poterit se se ut Parochum gerere, & confessiones excipere; injusta enim Beneficii meriti denegatio; etsi jus partum non adimit, in causa est cur negetur jus novum, seu potestas audiendi confessiones Beneficio Parochiali annexa.

CLIX. R. ad 2. cum Suarezio, haud necessarium fuisse, ut ipsius etiam Clementinae *Dudum*, licet in corpore Juris inclusae specialis mentio fieret; quia ad veram derogationem sufficit, ut nova lex Tridentini subsistere nequeat, nisi antiquae derogetur. Porro ita se rem habere constat. Ergo citra specialem mentionem *exercite* derogat ipsi etiam Clementinae. De his adi Vivam ad praedictam Alexandri VII. propositionem, ubi num. 13. probat, idem de ceteris praeter annuam confessionibus iudicium esse: licet citata propositio de annua tantum confessione loquatur. Et vero idem Alexander VII. in Brevi an. 1659. die Febr. 26. Hanc Regularium Andegavensium propositionem indistincte proscripsit; *Si Mendicantes ab Episcopis non approbentur, negatio valet, ac si approbatio illa concessu fuisset?*

Quæres 8. an Episcopus valide possit approbationem quoad tempus, locum & personas limitare.

CLX. R. Affirmat. Patet 1. ex quotidiana praxi. 2. Quia Alexander VII. in causa Episcopi Andegavensis & Regularium, propositionem hanc ut falsam & erroneam damnavit an. 1659. *Non possunt Episcopi limitare seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex causa revocare.* 3. Quia invalida est absolutio sine actuali approbatione concessa. Sed qui habet approbationem iuste vel injuste restrictam ad tempus, locum, vel personas, actuali caret approbatione pro alio tempore, loco, aliisque personis. Ita & bene Antonius pap. 323. ex Pontaf. V. *Approbation*, Caf. 1.

Quatuor hic observanda, 1. approbationem ad tempus praescriptum datam, eo finito desinere: quia hæc est approbantis voluntas: unde novam haberi oportet. 2. Approbationes *ad beneplacitum* datas. permanere donec revocentur: unde nec omnino perpetuæ sunt, nec omnino ad tempus. 3. Parochum, qui Beneficio cessit, indigere approbatione ad excipiendas in eadem Parochia confessiones: quia totum jus ejus in Beneficio fundatum erat. Quod si ante initam Beneficii possessionem approbatus esset: desinente ordinaria Beneficii jurisdictione, perseveraret delegata; nisi aliam sibi esse mentem certo vel dubie ostendisset Episcopus, puta Parochum hunc ad Parochianos suos restringendo. 4. Approbationes, in quibus nec Monialium, * nec Casuum reservatorum mentio fit specialis, limita-

tas esse quoad personas, & quoad materiam; prout quoad tempus, & quoad locum limitatae sunt, quæ ad annum dantur, vel in certa Parochia, ejusve vicinia, quales sæpe junioribus Vicariis indulgentur. Tunc autem vicinia hæc ad omnes, quæ approbati Parochiam proxime ambiunt, Parochias extendi debet, non ultra, nisi aliud ex nota Superioribus consuetudine constet.

Quæres 9. an qui semel ab Episcopo approbatus est, possit iterum ad examen vocari, ut prorogetur, vel auferatur ejus approbatio.

CLXI. R. affirmat. Siquidem de Presbyteris secularibus sermo sit, idque patet tum ex universa praxi, tum quia, ut ait Suarez disp. 28. sect. 3. n. 5. *Episcopus semel examinando & approbando, nullo titulo se obligavit illud examen semper habere firmum. Præsertim cum, moraliter loquendo possint occurrere occasiones, ob quas prudenter hoc fiat. Sæpe enim examen per alios fit, & non recte fit, & aliquando moraliter constat, plures, indignos vel negligentia, vel malitia, vel casu inter dignos esse approbatos, & ad vitandam infamiam, vel scandalum expedit omnes iterum ad examen vocari.* Adde quod, cum multis Sacerdotium sit finis studiorum, plures optimæ spei intra aliquot annos eo usque à parte in Seminariis quantulacumque scientia excidunt; ut reprobari potius quam approbari mereantur.

CLXII. Potissima igitur quaestio est de Regularibus. De his autem docet idem Suarez; 1. eos à successore Episcopi examinari posse, quia *novus est Pastor, & propriam obligationem induit: unde non est cur cogatur ratas habere omnes facultates à prædecessore concessas*; 2. posse eos examinari ab ipso qui approbavit Episcopo, si primum approbaverit sine examine; 3. eosdem si semel examinati sint & approbati, vi privilegii Pii V. in Bulla ann. 1571. quæ incipit, *Romani Pontifices*; ab eodem Episcopo iterum non posse examinari.

CLXIII. Sed 1. Constat ex gemina declaratione Sacrae Congregationis Episcoporum, die 20. Nov. an. 1615. & die 30. Augusti an. 1630. quam refert Passerinus Tom. 2. q. 87. art. 1. num. 291. & 292. *Confessarios Regulares, alias ab Episcopis approbatos, ab audiendis confessionibus suspendi posse ex nova causa, ad confessiones ipsas pertinente, ut si contra Dicecelis legem, extra veræ necessitatis casum, mulierum confessiones, non in Ecclesia, & aliter quam per cratem interpositam, excipiant; aut si cum scandalo, vel alias inhoneste vivant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili iudicio Episcopi videantur à confessionibus suspendendi, aut si non servant interdictum ab ipsis Ordinariis positum.*

CLXIV. Constat. 2. ne quidem extra Gal-

* „ Generaliter approbatos ab Episcopo ad audiendas personarum secularium confessiones, nequaquam censerī approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis confessionibus Monialium unius Monasterii, minime posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidem Confessores extraordinarios semel deputatos atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una Vice audiendas, haud posse expleta deputatione, in vim approbationis hujusmodi, illarum confessionum audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit, „ *Clemens X. Constit. Superna.*

Galliam certum esse, quod invalida sit revocatio vel suspensio approbationis citra causam facta: hæret enim eo in puncto Suarez ibid. n. 7. Passerini vero ubi supra n. 296. pag. 71. eandem vult esse quidem irritandam à Sacra Congregatione, apud quam conqueri debent Regulares, sed non ipso jure esse nullam: quia est *ab habente legitimam facultatem*; qui ceteroqui agendi rationis suæ causam Regularibus eorumve Prælati reddere non tenetur. Cum igitur dubia in confessionibus jurisdictione uti non liceat; suspensi Regulares ministerium suum suspendere tenentur.

CLXV. Atque id multo magis indubium est in Gallia, ubi nec viget Constitutio Pii V. nec Clementis X. Bulla, qua idem Regularibus indulgebatur privilegium, quamque Parisiensis Senatus expresse typis mandari vetuit. Quin & Clerus Gallicanus an. 1700. hanc damnavit propositionem: *In ministerio Pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ potest limitari, sed non revocari sine causa.* Et vero rationes quibus evinxit Suaresius Secularium approbationem revocari posse, annon sæpius in ipsos Regulares quadrant? Ceterum non ideo ab exteris multum discrepant Galli: Cum libenter pios & doctos Regulares approbent; & nihil vereantur magis, quam ne concessam semel, seu concionandi, seu confessiones audiendi, facultatem suspendere cogantur.

CLXVI. Quæres 10. an approbatio expiret morte, cessione, vel depositione Episcopi approbantis.

R. negat. & id patet, tum ex quotidiana praxi; tum quia grave esset ac periculosum, ut Sacerdotes quotquot in Diœcesi delegati sunt, simul & semel à jurisdictione exciderent; tum ex cap. 36. *de Præbendis* in 6. ubi *Concesso (quam, cum specialem gratiam contineat, decet esse mansuram) non expirat, etiam re integra, per obitum concedentis.* Et id quoad casus etiam reservados locum habere dixi in Tract. de Legibus; cap. 6. art. 5. pag. nunc 388. contra Pontas, V. *Cas reserve*, cas. 13. ubi & animadverti, facultatem Petro datam ad absolvendum Paulum, non magis expiret re integra, id est, etiamsi Paulus necdum inceperit confiteri Petro, quam expiret concessa eidem Petro fa-

cultas absolvendi omnes, qui ad eum recurrere volent. Contrariadecisio sola nititur distinctione inter gratiam *factum & faciendam*; quæ nihil habet solidi.

CLXVII. Quæres 11. an qui Parochum habet imperitum, hoc ipso habeat facultatem ad alium pro nutu Confessarium recurrendi.

R. sic visum pluribus, qui potestatem hanc ab Ecclesia concessam fuisse crediderunt per Caput *Placuit* 3. de Pœnitentia, dist. 6. ubi sic loquitur Urbanus II. *Placuit ut deinceps nulli Sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri Sacerdoti, ad pœnitentiam suscipere sine ejus consensu, cui prius se commisit, nisi pro ignorantia illius, qui pœnitens prius confessus est.* At nemo facile crederet concessam ab Ecclesia fuisse facultatem, qua Pastores exponerentur examini, & sæpius calumniis fidelium. Unde objecti Canonis sensus est, pœnitentiam à Sacerdote uno impositam, non immutandam esse ab alio, nisi manifestum sit priorem in eadem imponendam pœnitentiam graviter errasse.

CLXVIII. Quæres 12. cui subiaceat pœnæ qui confessiones audit non approbatus.

Respondent aliqui eum suspensionem ipso facto incurrere propter hæc Urbani II. verba cit. cap. *Qui vero contra hæc statuta facere tentaverit, gradus sui periculo subiacebit.* Quia tamen futuri temporis expressio sententiam ferendam significat, aut significare potest, & *in pœnis benignior interpretatio facienda est*; idcirco docet communior opinio, quam tenent Navarus, Rodriguez, & alii quos sequitur Passerinus cit. q. 87. art. 1. n. 360. pœnam hanc ante judicis sententiam non incurrere, nisi aliter locorum lege constitutum sit, ut esse potest, cum gravissimum sit scelus alienæ jurisdictionis invasio.

CLXIX. Si objicias jurisdictionis usurpationem excommunicatione de facto lata plecti in Tridentino Sess. 22. Cap. 11. Reponunt id equidem verum esse de jurisdictione ordinaria, non autem de delegata; præsertim cum hæc non privative ad Episcopum, vel alios usurpetur. Si quis tamen, ait ibid. Passerinus n. 361. jus parochiale, cui annexa est ordinaria jurisdictio, usurparet, is predictæ censuræ subiceretur.

ARTICULUS QUARTUS.

DE CASIBUS RESERVATIS.

ARTICULUM hunc majoris perspicuitatis gratia varias in Sectiones partiemur.

SECTIO PRIMA.

AN ET QUI POSSINT CASUS ALIQUOS SIBI RESERVARE.

CLXX. Not. 1. Casus in præsentem non sumitur, ut sæpe, apud Theologos, pro quæstione morali, sed pro delicto.

CLXXI. Not. 2. Reservatio est jurisdictionis alicui ad confessiones audiendas concessæ limitatio, vi cujus à certo peccatorum genere absolvere non potest. Unde sequitur 1. reser-

reservationem directe & primario afficere Confessarium, cuius potestas restringitur; licet indirecte afficiat Pœnitentem, qui à tali Confessario absolvi non potest; uti notat Fagnan. in cap. *Omnis*, n. 78. *De Pœnit. & Remiss.* 2. Casum reservatum non inepte definiri, Peccatum, cuius Superiores adeo sibi absolutionem retinere, ut hæc à Confessariis communi tantum potestate præditis concedi non possit. His positis videndum an & quibus competat facultas casus sibi reservandi. Sit

CONCLUSIO I. Est in Ecclesia potestas certos casus reservandi. *Est dogma Catholicum*, ait Sylvius in Suppl. q. 10. art. 2.

CLXXII. Prob. 1. ex S. Cypriano Epist. 10. Rigalt. 16. Oxon. ubi sic Presbyteros quosdam carpit: *Tacere ultra non oportet . . . quando aliqui de Presbyteris, nec Evangelii, nec loci sui memores, sed neque futurum Dei iudicium, neque nunc præpositum sibi Episcopum cogitantes, quod nunquam omnino sub Antecessoribus nostris factum est . . . totum sibi vindicent . . . Qui dum sine ratione restituendæ salutis plausibiles esse cupiunt, magis lapsis obsunt, & . . . nondum manu ab Episcopo & Clero imposita, eis Eucharistia datur . . . Scientes, quod si in eisdem perseveraverint, utar ea admonitione, qua me uti Dominus jubet, ut interim prohiberentur offerre.* Et Epist. 13. Rigalt. 18. Oxon. permittit S. Præsul, *ut si qui infirmitatis periculo occupati fuerint . . . apud Presbyterum exomologesim facere delicti sui possint.* Unde sic; Si non possent Episcopi casus quosdam sibi reservare, Presbyteri graviter lapsos reconciliando, facta sibi à Christo auctoritate utebantur. Atqui contra ex Cypriano, qui id præsumebant, non eo solum rei erant, quia præmature & ante tempus absolverent, (quod ab omnibus factum probari non possit) sed quia, contra *Evangelii* legem, & præter metum *futuri iudicii*, Episcopi sui auctoritatem, hætenus sub Antecessoribus ejus intactam, usurparent: unde eis nonnisi *in infirmitatis periculo* exomologesim Pœnitentium recipere concessum erat. Ergo ab initio viguit in Ecclesia graviorum peccatorum reservatio, eaque longe major, quam quæ nunc instituta est, ut animadvertit Thomassinus Tom. 1. Discipl. Eccles. part. 1. Lib. 2. c. 12. n. 2.

CLXXIII. Prob. 2. ex Conciliis tum antiquis, tum & recentioribus. Illiberitanum Can. 32. hæc statuit: *Apud Presbyterum si quis gravi lapsu in ruinam morbi inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sed apud Episcopum.* Ergo gravis lapsus jam tum Episcopis reservatus erat. Idem definiunt Concilia Carthaginense II. Can. 4. Carthag. III. Can. 32. &c. Neque huic recessit posterioris ævi disciplina; etsi Presbyteris favorabilior quam antiqua. Unde Concilium Londinense ann. 1200. statuit Can. 7. *ut qui in dispendium cujuslibet scienter pejeverint, non absolvantur nisi ab Episcopo, aut ejus auctoritate.* Idem habent Concilia Nemausense an. 1284. Ravennatense ann. 1286. Avenionense an. 1316. atque id secuti

sunt omnium locorum Episcopi, ut Odo, de Solliaco, Benedictus XI. extra vag. 1. *De Privilegiis*, Clemens V. cap. *Religiosis* eod. tit. Ergo semper stetit illud Origenis Hom. 10. in Lib. Num. *Laicus peccans indiget quandoque non solum Sacerdote, sed & Episcopo.*

CLXXIV. Prob. 3. ex Concilio Trident. Sess. 14. Can. 11. ubi hæc legere est, *Si quis dixerit Episcopos non habere jus sibi reservandi casus, nisi quoad externam politiam, atque adeo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos à reservatis valide absolvat; Anathema sit.*

CLXXV. Prob. 3. quia, ut loquitur ibidem Sylvius; jurisdictio ad absolutionem valide impendendam necessaria, descendit à Superioribus ad inferiores: Ergo si hanc Superiores negent quoad hoc vel illud peccatum, inferiores eam non habent, adeoque, si tentent absolvere, inaniter absolvent.

Obj. 1. nullum extat in antiquitate tota reservationis explicite monumentum. Ergo reservationes prout hodie fiunt, veteri Ecclesiæ ignotæ erant.

CLXXVI. R. 1. esto totum: quid inde? An non æque arctatur Sacerdotis jurisdictio, si in genere & implicite prohibeatur à gravioribus absolvere, ac si explicite ab hac vel illa peccati specie absolvere prohibeatur? Magis utique in primo, quam in secundo casu constringitur; cum in primo sæpe timere possit ne commissæ sibi jurisditionis limites transiliat; unde & sæpius ad Superiorem recurrere tenetur; In secundo autem pleno jure eos absolvit omnes, qui licet graviter deliquerint, non tamen certo in genere deliquerunt.

CLXXVII. R. 2. Neg. ant. constat enim Cypriani ævo reservatam fuisse formaliter Libellatorum & Sacrificatorum culpam. Ergo erat saltem aliqua explicita reservatio.

CLXXVIII. R. 3. dist. conseq. ignotæ erant, quia longe majores erant, quam nunc sint, ut supra docebat Thomassinus, C. quia nullatenus essent in usu, quod ab adversariis probandum foret, si quid conficere velint, N.

CLXXIX. Obj. 2. Colonienfes atque Lovanienfes Theologi aperte professi sunt decisionem Tridentinam temere assertam esse: quia in veteri Ecclesia publica tantum delicta reservabantur. Ergo nulla est citati Canonis 11. auctoritas.

CLXXX. R. dist. ant. professi sunt . . . si fides habeatur mendaci Historiæ Concilii Tridentini scriptori, C. si spectetur nuda historiæ veritas, N. Si mendaci, nequidem verum dicenti, habeatur fides, multo minus habenda erit ei, qui ut in factis, sic & in verbis mendacium vovisse videtur: idque magis constat, cum testimonium ejus gravibus momentis eliditur, ut in præfenti. Si enim graves utriusque citatæ facultatis Theologi Tridentinum decretum ægre tulissent, aliquantula saltem, ut sæpius alias contigit, superessent hujus quærelæ vestigia. Nulla porro detegere potuit Pallavicinus,

nus, nec facile capiet quisquam praxim toto Orbe frequentatam, & à solo improbatam Wiclefo *, Lovanienfibus displicuisse.

Obj. 3. res gravissima, qualis est reservatio, gravissimas causas exigit. Atqui nulla est saltem gravis, reservationis causa.

* Lib. 5. de
conf. cap. 5.

CLXXXI. R. neg. min. Scilicet enim ex Tridentino Sess. 14. Cap. 7. *Magnopere ad Christiani Populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam & graviora crimina, non à quibusvis, sed à summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur.* Quod autem tanti Patribus visum est momenti, non utique futilibus de causis tale visum est. Et vero intenderunt Patres, 1. ut absolutionis obtinendae difficultas, & in adeundis summis Sacerdotibus verecundia, quasi fræno à gravioribus peccatis coercerent, 2. ut majores plagæ majori peritia tractarentur. Episcopi enim, iive quibus extraordinarias illas facultates tribuunt, plus in consulendo auctoritatis, in exhortando efficaciae, in redarguendo virium habere consueverunt; 3. ut dum ad Episcopos, veluti ad summos primarii tribunalis Judices recurrendum est, eorum *Sedes amplius honorentur*; uti habet Concilium Lateran. an. 1215. Cap. 20. *De Præb.*

CLXXXII. CONCLUSIO II. Casuum reservandorum potestas competit Rom. Pontifici, Episcopis, Religionum Superioribus, & iis qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent.

CLXXXIII. Prob. quia hi omnes vel à se, ut Episcopi, vel à Papa, ut Regulares, potestatem habent jurisdictionis inferioribus suis communicandæ. Atqui eo ipso jurisdictionem hanc extendere possunt vel coarctare, prout exegerit rerum status. Ergo potest S. Pontifex in Orbe toto, Episcopus in Dicecesi, Prælati Regularis in tota sua, ubicumque pater, ditione, quaedam sibi reservare peccata. Unde.

Casus reservati dividuntur in Papales, Episcopales, & Regulares. Ex his vero qui Episcopis reservantur, alii reservantur, *in jure*, ut quaedam Clerici percussiones:

alii *in specie*, seu melius à *Statuto*, quos nempe sibi per speciale Statutum reservat Episcopus. De his infra.

CLXXXIV. Quæres 1. an Parochi possint sibi casus reservare, relative ad Sacerdotes sibi subditos?

Affirmant non pauci, ut Becanus de Sacram. c. 40. q. 2. n. 1. Major in 4. dist. 17. q. 5. Vasquez q. 91. art. 3. dub. 5. Pirombœuf. in Catechismo Morali, q. 3. & alii quorum opinio non videtur improbabilis Sylvio cit. q. 20. art. 1. quæsito 2. Ratio est quia his omnibus competit jurisdictio ordinaria.

Verum reservatio hæc, præterquam, ut observat Pontas V. *Cas réservés*, cas. 37. fieri valide non posset, nisi inferior Sacerdos ab Episcopo approbatus esset sub clausula *de consensu Parochorum*; vix unquam sine ingentibus turbis, & multa Parochianorum commotione fieri posset: præsertim cum inoleverit consuetudo contraria; cavendumque sit ne crescat casuum reservatorum numerus. Et vero, ait post Lugo Benedictus XIV. in celebri Tractatu de Synodo Dicecesana, Lib. 5. c. 4. n. 2. ad quid reservatio illa, cum Parochus impedire non possit; ne Sacerdotes vi jurisdictionis acceptæ ab Episcopo, *cujus imperio tota Parochorum jurisdictio subest*, absolvant, pro gradu auctoritatis sibi ab Episcopo concessæ. Quapropter hortari quidem potest & debet Parochus Sacerdotes qui secum laborant, ut in hoc vel illo casu Pœnitentibus strenue invigilent; non autem eum sibi reservare, nisi consulto prius Episcopo, prout advertit Bail de Exam. Confessar. p. 1. q. 32.

CLXXXV. Quæres 2. an Episcopi casus sibi relative ad ipsos etiam Parochos reservare possint.

R. id à nemine vere & catholice Theologo in dubium vocari; mirumque quod in Dicecesi quadam adoleverit opinio contraria, quæ nedum certo demonstretur (quod tamen ad tranquillandam in re tanti momenti conscientiam necesse foret) ne probabiliter quidem suaderi potest.

SECTIO SECUNDA.

QUOD PECCATI GENUS RESERVARI SOLEAT.

CLXXXVI. UT peccatum reservetur, debet certas habere condiciones, quas his verbis expressere veteres Theologi.

Complectum, externum, certum, mortale: favores

Auge, restringas odia, à potiori ratio nulla est.

Mas annos habeat bis septem, femina bis sex.

Solvo mandantes, quando non jura reservant.

De his, sed alio paululum ordine dicemus.

CLXXXVII. 1. Itaque ad reservationem requiritur peccatum mortale. Etsi enim, ut loquitur Sylvius ibid. art. 2. *Cujusvis generis peccata reservari possunt, & venialia,* Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

& interna, si solum spectetur potestas: quia ad omnium sacramentalem absolutionem necessaria est jurisdictio, quæ cum à Superioribus descendat, potest ab eis limitari, Ecclesia tamen non reservat ullum veniale: tum quia reservatio hæc plurimos ab utili venialium

K

Con.

Confessione arceret, tum quia eadem reservatio quadantenus inutilis foret, cum venialia alia quam Confessionis via dimitti possint. Unde ubique viget id mandati Parisiensis anni 1709. tit. 1. n. 3. *Nullum peccatum reservatum est, quod non sit mortale.* Atque id indicat Trid. Synodus, cum reservationi, prout antiquitus facta est, *atrociora tantum & graviora crimina* subjacuisse docet. Quamquam Can. 11. ubi quæ fidei sunt, distinctius assignantur, decernitur à Concilio anathema iis qui negant *Episcopos habere jus sibi reservandi casus*, nec ulla sit atrociorum casuum mentio. Unde generaliter receptum est, posse à Superioribus reservari peccata, simpliciter, sed vere mortalia. Si tamen penitus spectentur quæ reservari consueverunt, facile apparebit ea omnia, si minus in se, at saltem in miseris quos parere solent effectibus, certum gravitatis genus involvere. Ita & solide Auctor Collat. Andegavensium Tom. I. de casib. reserv. pag. 46. Quod opus qui nuper asserere ausus est ubique despectum esse, id unum egit ut ubique despici mereretur.

CLXXXVIII. Ex his inferes peccatum nullatenus esse reservatum, quoties à mortali excusatur, sive propter ignorantiam, quod in plebeis accidere potest sive ob defectum plenæ deliberationis; ut contingit in semi-dormientibus, vel in primis iis motibus, qui advertentiam ad lethale peccatum necessariam auferunt. Unde fieri absolute potest, ut quis Clerico alapam infligat, & tamen liber sit à reservatione. Hinc etiam, ut à censuris, sic & à reservatione excusare potest ignorantia venialiter tantum culpabilis, de quo vide quæ dixi in Tract. de censuris, p. 1. c. 4. Sane in casibus summo Pontifici reservatis, quidquid excusat à censura excusat & à reservatione; quia casus illi, non nisi propter censuram Papæ reservari solent. Dico, *solent*, quia, ut advertit Lugo disp. 20. n. 25. Sixtus V. in Bulla contra male promotos peccatum illud sibi absque ulla excommunicatione reservat.

CLXXXIX. Unum hic gravis momenti animadvertendum est cum Haberto cap. 7. qu. 3. nimirum *materiam quæ secundum se levis est, vel etiam indifferens, ex circumstantiis tamen & sine quem sibi præstituit Legislator, posse esse gravissimam, & prohiberi etiam sub censuris reservatis, utpote quæ viam aperiat multis criminibus. Sic plures Episcopi, propter gravissimas causas prohibent Clericis frequentare popinas, licet temperanter comedere & bibere in popina non sit res per se mala.* Sic olim consulti an Episcopus quidam summæ pietatis chartarum ludos sub gravi censura vetare potuisset, respondimus id eum potuisse, spectatis temporum & loci circumstantiis, in ea nempe Dicecesi; quæ ab hæreticis circumdata, perpetuam Pseudo-Ministris ansam præbebat Ecclesiæ Romanæ Pastores imperendi ut aleæ & lucri studio deditos, tempus inaniter terentes, id sibi indulgentes quod ne pii quidem sæculares sibi permittant, &c. Unde etiam docent nonnulli, Regulares Prælatos posse sibi

venialia quædam reservare, maxime cum illa percrebrescent, ut frequenter violare legem silentii, Literas infcio Superiore scribere, alterius cubiculum ingredi; quæ Superiores sub pœna mortalis, si sæpius contingant, coercere tenentur. Ita Germanus quidam nomine Faber in compendio de casibus reservatis Ingolstadii edito, an. 1702. pag. mihi 21.

CLXXX. 2. Peccatum ut reservetur, externum esse debet. Etsi enim, ait Sylvius ubi supra, mortale etiam internum reservari potest, quia circa hoc auferri potest jurisdictio; at nequaquam expedit illud reservari; *quia hoc esset injicere laqueum intolerabilem fidelibus, qui sæpe sunt anxii, an cogitationibus internis consenserint, annon;* quibus proinde id genus reservationes in destructionem cederent potius, quam in ædificationem. Ita & SS. D. N. Benedictus XIV. in Tract. de Synodo Diceces. Lib. 5. c. 5. n. 5.

CLXXXI. Hinc hæresis & simonia mere mentalis, quamvis gravia coram Deo peccata, non incurrunt pœnas juris, secundum id Can. 14. *De Pœnit.* dist. 1. *Cogitationis pœnam nemo patitur*, ab homine scilicet; nam bene à Deo, ut explicat Glossa.

CLXXXII. Hinc 2. qui intus in corde dicit; *Nullus est infernus, nulla vera Religio*, à quolibet absolvi poterit eadem de causa. Aliud fuerit, si quis hæresim dicto, verbo, aut facto prodidisset, clanculum etiam & conscio nemine. Licet enim hujusmodi reservationes rarissimas esse velit Gersonius Tract. *De Statutis Carthusiensium*, easque vix ante sæculum XI. in usu fuisse constet; certum est tamen peccata hæc & reservari posse, quia vere & per se externa sunt, tantumque *per accidens* Ecclesiæ ignota; & jam pridem, nullo reclamante, fuisse reservata. Sic Lambethense Concilium an. 1281. c. 8. *absolutionem ab homicidio voluntario, tam publico, quam occulto, soli Episcopo, extra necessitatis articulum reservat*: quod & perpetuæ irregularitati, quæ pœna simplici reservatione est longe gravior, subicit Synodus Trid. Sess. 14. c. 7. de reform.

CLXXXIII. Quæres quid juris, si peccatum prout externum est, ex objecto & specie veniale sit; sed grave ex intentione peccantis: ut si quis vel asses quinque furetur, nummos furaturus centum, si invenisset, vel Monialis 'manum tangat', sed affectu libidinoso?

R. peccatum id generaliter loquendo reservatum non esse, uti docet communis opinio, quam tenent Lugo disp. 20. n. 15. Suarez Tom. 4. de Relig. Tract. 8. Lib. 1. c. 18. n. 12. citatus Faber & alii plures apud ipsum, quibus concinit Collator Andegav. pag. 44. Ratio liquet ex dictis. Si enim ad reservationem requiritur peccatum mortale exterius, ubi deficit alterutrum, nulla est reservatio. Atqui in præsentī casu deficit conditio externi peccati ut lethaliter gravis; cum actus prout exterior, levis esse supponatur.

CLXXXIV.

CLXXXIV. Dixi, *generaliter loquendo*, quia posset reservari impudicitia cum Monialibus, *quocumque modo attentata*, adeoque mortifera in animo, etsi levis in opere, prout die 16. Aprilis 1744. judicavit Romana Inquisitio occasione casus cujusdam in Diœcesi Veneta reservati, & male à Theologo quodam improbari.

CLXXXV. 3. Peccatum reservandum debet in genere suo esse completum. Ratio est, tum quia reservatio, utpote odiosa & pœnalis restringi debet, tum quia si Superior opus etiam tentatum reservare voluisset, non deerant verba quibus mentem suam exprimeret disertius.

CLXXXVI. Hinc 1. si reservatum sit homicidium, is duntaxat reservationi subjacet, qui vere & facto occidit; non qui homicidium proposuit animo, suamve occidendi voluntatem factis, verbis, aut nutibus demonstravit, aut qui venit ad verbera vel vulnera, si mors secuta non sit, aut necdum secuta sit. Idem statuendum si mors non ex vulnere, de se ad occidendum impari, sed ex inopino, qui prœvideri non potuerat, casu, orta sit, etsi citra vulnus oritura non fuisset; ut si quem percussisti, dum aliquid è naribus fundit sanguinis, equo præcipiti obruitur.

CLXXXVII. Hinc 2. si reservata sint adulterium, incestus, sodomia, qui hæc non plene, seu non emisso intra vas debitum, vel indebitum semine exercet, sed in primis casibus retrahit se, ut prolem evitet; licet tunc gravius delinquat, is, inquam, liber est à reservatione; nisi, quod curare debent Superiores, ipsa criminis attentatio expressis verbis reservetur; prout reservari solet provocatio ad duellum, & ejusdem acceptatio, licet non sequatur conflictus; & sapientissime Parisiis reservantur, *sodomiticum peccatum, non modo consummatum, quod perraro contingere audivi, sed & actu ad id per se ducente tentatum*: & quæ est peccatum illo gravius bestialitas.

Et id caute observandum ab iis qui casuum reservatorum seriem instituunt; ne nihil, aut fere nihil reservent.

CLXXXVIII. 4. Ajunt plures peccatum debere esse certum, ea nimirum certitudine quæ dubium quodcumque excludat.

CLXXXIX. Ut hæc intelligatur conditio, quæ plurimum habet difficultatis, duplex secerni debet dubium, aliud facti, aliud Juris. Dubium facti est illud quo quis dubitat, an peccatum quod certo constat esse reservatum, commiserit; vel quoad substantiam, puta an Clericus esset is quem percussit, vel quoad modum, puta an Clericum percussit graviter; vel quoad tempus, puta an cum percussit, pubes esset; necne. Dubium Juris illud est, quo quis certus quidem est se hoc peccatum admisisse, sed dubitat an peccatum illud sub lege reservationis contineatur.

CC. Hic positus, docent multi, præsertim ex veteribus Theologis, ad reservationem requiri illud certitudinis genus, quod

& dubium facti, & dubium Juris excludat: dubium, inquam, prudens, & ortum non ab imperitia Confessarii qui Jus ignorat, sed à Jure; quod sanioribus Casuistis ambiguum videtur. Sicut enim reservationis ignorantia in Pœnitente, eum à reservatione non eximit, sic nec Confessarii ignorantia eidem jurisdictionem confert: sed neque hanc etiam confert audax laxiorum Casuistarum cohors, qui quidquid imaginantur, probabile existimant. Jam

CCI. Probatur hæc opinio, præsertim qua parte respicit dubium Juris, de quo fero solo controversia est; cum Episcopi multi dubios facti casus à reservatione exemerint; alii vero à Theologis eximi permittant: Prob. inquam, 1. quia ex Reg. 15. Juris in 6. *Odia restringi, & favores convenit ampliari*; & Reg. 49. *In pœnis benignior est interpretatio facienda*. Atqui reservatio & odiosa est, tum Confessariis, quorum jurisdictionem coarctat; tum pœnitentibus, qui à peccato mundari non possunt, dum alii mundantur: & pœnalis est utrisque; cum Pœnitentes coram Superioribus sistere se teneantur; vel eorum loco Confessarii, ut absolutionis iisdem impertiendæ facultatem obtineant.

CCII. Non me fugit, à pluribus admitti reservationes minime pœnales, quæ inquiunt, non tam in delicti pœnam; quam in fidelium bonum, & prudens Ecclesiæ regimen institutæ sunt: cujusmodi est reservatio hæresis, in qua quis à puero educatus est, quæque plus misericordiæ exigit, quam vindictæ. At simul fatendum est, reservationes pene universas in ultionem peccati, peccatorisque verecundiam cedere; & ideo pœnales esse: idque ad præcedentis argumenti validitatem sufficit.

CCIII. Prob. 2. Nulla est reservatio ubi Jus ipsum reservationem tollit. Atqui in dubio Juris Jus ipsum reservationem tollit. Quod enim Legislatoris verba, præcise quia ambigua, mitiori sensu intelligi decernit, tollit rigidior reservationis sensum. Atqui Jus. . . Sic enim habet Reg. 57. in 6. *Contra eum qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda*. Sed qui casum ambigue reservavit, apertius loqui potuerat. Ergo.

CCIV. Prob. 3. Non utique durior est pia mater Ecclesia; quam politici Judices; Atqui hi in dubio Juris vel Facti neminem plectunt.

CCV. Prob. 4. ab incommodis. Sane grave est incommodum, quod Pœnitens rite dispositus; quandoque etiam alterius Diœcesis, in qua peccatum quod hic deponit, forte non est reservatum, sacramentali gratia per hebdomadam, & quandoque ultra, privetur. Atqui si in dubio Juris admittenda sit reservatio, sæpe sæpius recurret incommodum illud, Sæpe enim circa legis sensum hærent doctiores Theologi: vixque quid Intenderint, post aliquod tempus meminere ipsi Legislatore. Ergo.

CCVI. Prob. 5. quia constat apud omnes, nullum Papæ reservari casum, nisi qui certus

certus fit, sed dubios omnes ab Episcopo dimitti posse. Ergo à pari ab inferiori Sacerdote dimitti possunt ii, de quibus dubium est an Episcopo sint reservati.

CCVII. Prob. 6. quia opinio hæc ubique docetur, scientibus nec reclamantibus Episcopis. Atqui, nisi, quod absurdum est, officio suo in re gravi deesse supponantur, jam non intendunt observationem legis suæ pro hujusmodi casibus, adeoque in his jurisdictionem conferunt. Ergo.

CCVIII. Nec est quod objiciatur, eum qui dubitat an censuram incurrerit, ad obtinendam ejus absolutionem teneri, tamdiuque se gerere ut excommunicatum, donec eam obtinuerit.

Longa enim est inter utrumque casum disparitas: 1. quia, ut observavimus in Tract. de censuris, part. 2. cap. 1. art. 5. quæsit. 4. statuit Innocentius III. Cap. 5. *De Cler. excom. ministr.* ut qui de lata in se sententia dubitat, viam eligat tutiorem, & à sacris abstineat: Nihil autem hujusmodi sancitum est in materia reservationis, 2. quia longe frequentiores sunt reservationis casus, quam censurarum; unde frequentior è primis, quam è secundis oriretur Confessariorum anxietas; 3. quia censuræ sæpius casibus publicis inhaerent, reservationes vero passim occultis. Occulta autem, non passim, sed summa cautione, ad Superiores remittenda sunt, quia confessionis secretum haud facile promi debet.

CCIX. En opinionis hujus momenta, quæ mihi adeo sana, adeo gravia videntur, ut eam nihil anxius sequer in locis omnibus, ubi publice docetur, nec aliud contraria Superiorum lege constitutum est. Verum hic procul absumus; varia enim est ea de re variarum Diceceson disciplina. Andegavi publica lege sancitum est, *nullum peccatum esse reservatum, quando dubium est, an sit mortale, aut veniale: an sit reservatum, necne*: quod & Burdigalæ viget. * At vero in Dicecesibus Parisiensi, Bituricensi, Vivariensi; & ut conjicere est, in aliis non paucis, præscriptum est ut in ejusmodi Juris dubio, *hoc est, quando dubitatur, an hoc peccatum in terminis comprehendatur, quibus casus reservatus expressus est, ad Superiorem recurratur, qui sensum legis exponat*; Ita Mandatum Parisiense hoc tit. n. 4. cujus rei ratio hæc solet afferri, quod *unde jus prodiit, interpretatio Legis debet procedere*.

CCX. Neque disciplina hæc quorundam duntaxat Galliæ Episcoporum est, sed, & saltem aliquando, fuit Ecclesiæ Romanæ. Siquidem sacra Congregatio de Clementis VIII. Mandato de 9. Januarii an. 1610. prohibuit *Secularibus & Regularibus per universam Italiam extra Urbem degentibus*, ne absolverent à casibus, *non solum clave, sed etiam dubie contentis in Bulla Cænæ, vel alias quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis,*

vel reservandis. Sustulit quidem idem Pontifex die 29. Novemb. anni sequentis verba hæc *clave & dubie*; unde prius Decretum ab eo hac in parte revocatum esse contendit cum aliis quibusdam Pellisarius Tom. 1. Tract. 6. cap. 1. n. 6. sed reclamant alii; de quo nihil ad nos, qui tantum volumus Decretum illud aliquando viguisse.

CCXI. Utra vero disciplina potior sit, an quæ dubium Juris reservat, an quæ mavult non reservare, vix definiri potest; cum id à personarum & locorum circumstantiis plurimum dependeat. Generaliter loquendo in hujusmodi negotiis mitiorem partem; quia multo minoribus obnoxiam incommodis, prætulero. Ad minus, iis qui duriorē partem eligent, consulam, ut in dubio juris tandiu absolvere permittant, donec ex Episcopi responso certo constet, quæ ejus fuerit intentio. Fateor consulendum esse disciplinæ, ne tandem concidat: at simul consulendum Pœnitentibus, ne ob dubia tractentur perinde ac certo rei. Quin & aliquando expedit ut omnis dematur reservatio; unde non sine aliquo lætitiæ sensu hæc legi in Rituali Argentinenfi, auctoritate Em. ac Serenif. Principis Armandi Gastonis Card. de Rohan edito an. 1742. *Ex speciali licentia DD. Episcopi, hac in Dicecesi poterit quilibet Sacerdos approbatus absolvere à quolibet casu reservato, & censura, si quæ casui annexa sit*, 1. eos, quos gravis morbus lecto affixit; 2. eos, qui proxime matrimonio jungendi sunt, 3. mulieres prægnantes partui proximas, 4. denique eos, qui pro prima vice sacram Communionem debent percipere. Quibus Atrebatense manuale addit eos, semel duntaxat, ab omni Confessario absolvi posse, qui generalem Confessionem, ad seriam vitæ emendationem instituunt.

CCXII. Quæres an à reservationis lege immunis sit; qui Sacerdoti pro reservatis minime approbato ut dubium confessus est casum, quem postea deprehendit certo reservatum esse.

Affirmant plures; quia reservatio, prout in Ecclesia viget, est peccati certi & nunquam remissi. Atqui peccatum de quo agitur, per legitimam absolutionem remissum est. Unde ajunt, si fuerit dubium dubio Facti, postea quidem confitendum est ut certum, sed non necessario Sacerdoti pro reservatis approbato. Si autem dubium fuerit dubio Juris, ad nihil tenetur Pœnitens, cum jam peccatum confessus sit ut certum; & vel nulla sit reservatio in dubio Juris; vel hæc, si alicubi vigeat, ut Parisiis, jam per legitimam auctoritatem sublata fuerit.

CCXIII. Mihi opinio hæc veri admodum similis videtur. Optarim nihilominus, quo tollatur scrupulus omnis, ut mentem ea de re suam aperiant Superiores, prout plures circa Facti dubium jam aperuere. Nihil in hac Parisiensi Dicecesi videtur subesse difficultatis,

* En cas qu'il y eut doute bien fondé, si le péché est mortel ou veniel, ou qu'il ne parut pas clairement qu'il, est compris dans les péchés que nous nous sommes réservés, Nous ne mettons à tout Prêtre approuvé d'en absoudre en cette occasion *Rituel de Bordeaux*, p. 132.

cultatis, ubi sic habet Mandatum an. 1709. *Censeri non debet reservatum illud peccatum, de quo dubitatur an mortale sit, aut an jam dimissum fuerit in confessione prius facta, quod dubium Facti vocari potest.* In praesenti autem casu non dubia est, sed certa, quantum esse solet, dimissio peccati.

CCXIV. Quæres 2. an Sacerdos qui de potestate sua dubitat, puta an hanc obtinuerit, aut ea jam expiraverit, legitime absolvat à certo reservatis.

R. negative, quia, stante dubio illo, exponeret se periculo Sacramentum invalide conficiendi. Ita Pellizarius, alique etiam leniores Casuistæ.

CCXV. 5. Ad reservationem requiri solet, ut à pubere, id est, à mare post annum 14. à puella vero post an. 12. impletum, committatur. Non quod ea ætas ad reservationem omnino necessaria sit, cum nec ad censuras requiratur ex Cap. 60. *De sent. exc.* sed quia plus indulgentiæ meretur ætas levis & immatura. Consultit tamen Antonius p. 325. ut consulatur Superior, si nihil ea de re expressim definierit; quia res tota ab ejus intentione pendet. Unde alicubi olim *peccatum contra naturam in ætate etiam puerili* reservatum erat.

CCXVI. Sed quid si Pœnitens admissum ante pubertatem scelus confiteatur jam pubes: aut ut ætatis dubius confiteatur id quod postmodum certo deprehendit à se jam viro esse perpetratum.

R. Eum in utroque casu à communi Sacerdote valide absolvi. In primo quidem, quia superveniens ætas non inducit in actionem præteritam illud gravitatis genus, quod plectere voluit Ecclesia. In secundo autem ob rationem supra allatam n. 209. Et ita sentit Collator Andegavensis pag. 63. & 64.

CCXVII. Dices, Contrahitur reservatio etiam invincibiliter ignorata. Ergo hanc ipsi etiam pueri contrahunt.

CCXVIII. R. concessio cum sanioribus Theologis antecedente, neg. conseq. Neque enim à reservatione liberi sunt impuberes ob ignorantiam legis; cum eam bene multi non ignorent; sed quia inconsulta & præceps ætas vix satis gravitatem ejus ponderare potest. Unde licet absolute reservationi, ut aliquando censuris subijci queat, haud tamen decuit ut subijceretur.

CCXIX. 6. Ad reservationem exigunt aliqui, ut casus frequens sit & communis, sed male: neque enim, miserante Deo,

communia sunt crimina contra naturam, & tamen pluribus in locis reservantur. Sane reservari potest peccatum, tum propter atrocitatem, tum ne licet hodie rarum, sensim inoleseat. Perperam igitur semidocti quidam Laici existimarent, peccata quædam Clericalis status propria, apud Clericos frequentia esse, quia hæc sibi reservaverit Episcopus. Sane ejus est, à potiori gregis parte, nedum dominans, sed & impendens malum avertere: atque in dubio semper judicandum in favorem illius; cum multa norit quæ ceteros latent, & latere debent.

CCXX. Quæres 1. quid in adductis supra versibus sibi velint istud; *Favores auge, restringas odia.*

R. utriusque sensum esse, quod in reservationis materia favendum sit Pœnitenti, quantum, salva verborum proprietate potest, & sic restringitur odium reservationis, quatenus hæc strictiori, quo prudenter potest, sensu intelligitur. Sic approbatus à Papa pro casibus reservatis, pro censuris approbatus intelligitur, quia omnes pene casus Pontifici ratione censuræ iisdem annexæ reservantur. Sic peccatum, nisi aliud lege cautum sit, tunc solum reservatur; quando completum est. Hæc autem regula, ut aliæ vulgo, fallit in pluribus: qui enim ab Episcopo pro casibus reservatis approbatus est, non ideo à censuris ab eodem latis absolvit. Qui ab eodem habet jus eligendi sibi Confessarium, non idcirco, si communem eligat, à reservatis aut censuris solvi potest.

CCXXI. Quæres 2. quis horumce verborum sensus: *Apotiori ratio nulla est.*

R. sensum esse, quod ubi de reservatione agitur, non valet argumentum à fortiori, nedum valeat à pari. Hinc male quis dicat: Reservata est lectio Librorum Calvinianorum: ergo à potiori, quæ periculosior est auditio Calvinianæ prædicationis. Potuit enim illa, non hæc, prohiberi; quia nullum est hujus in his partibus periculum, grave vero illius. Idem constat exemplo adulterii vel incestus per novum crimen non consummati.

CCXXII. Quæres 3. quæ significatio istius; *Solvo mandantes, &c.*

R. sensum esse reservationem adversus eos qui crimen exequuntur, non afficere illos qui crimen illud mandarunt, nisi mandantes & exequentes ex æquo reservationis lege contineantur. Unde non utrosque semper par pœna constringit.

SECTIO TERTIA

DE CASIBUS PAPÆ RESERVATIS.

EX his casibus alii continentur in Bulla, quæ quia quotannis Feria V. Majoris Hebdomadæ à temporibus Martini V. vel forte Clementis IV. promulgatur, Bulla in *Cæna Domini* vocari consuevit; alii in corpore Juris.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

Bulla Cænæ excommunicationem Papæ reservatam decernit.

CCXXIII. 1. In hæreticos, eorumque Libros sine licentia S. Pontificis vel alterius idonei legentes: item in fautores

L

res

res hæreticorum, eosve qui se à Romani Pontificis obedientia subtrahunt.

CCXXIV. 2. In eos, qui à Papa ad futurum Concilium appellant, aut ad id favorem & consilium præbent.

CCXXV. 3. In piratas, ac maritimos prædones, eorum item receptatores, & qui iis subsidium ferunt.

CCXXVI. 4. In rapientes naufragorum bona, scienter ab iis direpta recipientes.

CCXXVII. 5. In eos, qui sine legitima potestate nova pedagia, vel gabellas imponunt, aut adaugent.

CCXXVIII. 6. In eos, qui Litteras Apostolicas, aut Supplicationes auctoritate Apostolica signatas falsificant.

CCXXIX. 7. In eos, qui arma, equos, ferrum, & alia metalla, cunctaque ad usum belli idonea ad Turcas, aliosve nominis Christiani hostes deferunt.

CCXXX. 8. In eos, qui impediunt vel invadunt deferentes victualia, ad usum Romanæ Curiae necessaria; quive id mandant, aut facientibus operam præbent.

CCXXXI. 9. In eos, qui ex proposito Romipetas, seu peregrinos, vel ad Urbem tendentes, vel ab ea recedentes, lædunt aut offendunt, vel lædentibus consilium aut favorem præstant.

CCXXXII. 10. In eos, qui prætextu jurisdictionis quam in Curia non habent, in eadem morantes spoliant, detinent, aut talia fieri præcipiunt.

CCXXXIII. 11. In eos, qui offendunt, interficiunt, mutilant, capiunt, incarcerant, hostiliterve insequuntur Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Sedis Apostolicæ Legatos vel Nuncios: eosve ejiciunt à territoriis suis: aut hæc fieri mandant, vel facientibus consilium aut favorem impendunt.

CCXXXIV. 12. In eos qui percutiunt, spoliant, occidunt, vulnerant accedentes ad Romanam Curiam pro negotiis suis; aut Litterarum Apostolicarum executionem impediunt.

CCXXXV. 13. In Officiarios seclarium Principum, & Ecclesiasticos Prælatos, qui Ecclesiasticas causas ab Apostolicis Judicibus avocant, & Actores ad ea quæ impetravere, revocanda compellunt.

CCXXXVI. 14. In Judices seculares, qui Ecclesiasticas personas, præter juris Canonici dispositionem ad suum tribunal trahunt, aut trahi faciunt; quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, deprimunt, aut quovis modo restringunt.

CCXXXVII. 15. In eos, qui Prælatos Ecclesiasticos impediunt, ne Ecclesiastica sua jurisdictione utantur, quive eorum judicia eludunt, &c.

CCXXXVIII. 16. In eos, qui Sedis Apostolicæ, & cujuscumque Ecclesiæ jurisdictiones, fructus redditus, proventus usurpant aut sequestrant.

CCXXXIX. 17. In eos, qui Ecclesiasticis personis, Ecclesiis, Monasteriis, collectas, decimas, & alia onera sine speciali Papæ licentia imponunt, procurant; con-

fulunt, suffragium dant palam vel occulte; aut sic imposita etiam à sponte dantibus recipiunt.

CCXL. 18. In seculares Judices, qui in criminalibus causis contra quascumque Ecclesiasticas personas se se interponunt, processant, sententiam ferunt, aut exequuntur, neque in his valent privilegia.

CCXLI. 19. In eos qui terras & loca Romanæ Ecclesiæ invadunt, & in iis supremam jurisdictionem usurpant.

CCXLII. 20. In raptos Suppellectilium, Librorum; Scripturarum ac Bonorum Cameræ & Palatii Apostolici, tempore infirmitatis Pontificis, aut dum vacat Sedes Apostolica.

Ceteros casus qui Rom. Pontifici cum censura reservantur exhibuimus in Tract. de censuris p. 1. cap. 5. ad quem recurre, ne dicta repetamus.

CCXLIII. Circa hæc quædam sunt animadvertenda, 1. nullum è casibus in Bulla Cænæ contentis, vi ejusdem Bullæ reservatum esse in Galliis; quia hæc in iisdem nusquam recepta fuerit, nec sine ingenti animorum commotione recipi queat.

CCXLIV. 2. E casibus 29. qui eidem Rom. Pontifici reservantur in corpore Juris, esse non paucos à quibus Episcopi nostri pleno jure absolvant. Tale est in primis crimen hæreseos; à quo, etiam publico, non per se tantum, sed & per delegatos absolvunt Gallicani Præsules; de quo vide quæ dicta sunt. Tractatus nostri de dispensationibus, Epist. 2.

CCXLV. 3. Quædam esse graviora delicta, quæ ubique in Gallia summo Pontifici reservata censentur. In hoc ordine sunt Parisiis sequentia novem: 1. *Exustio Templorum & domorum profanarum procurata & voluntaria, dum incendiarius est publice denuntiatus.* 2. *Effractio & spoliatio Templi, Monasterii, aut alterius Aedis sacrae, quando sacrilegus est publice denuntiatus.* 3. *Simonia realis in Ordinibus, aut in Beneficiis, item confidentia.* 4. *Occisio etiam non cruenta; mutilatio membri; vel atrox percussio cujuscumque in sacris Ordinibus constituti, tonsuram, & vestem suam Clericalem, aut Religiosam gestantis.* 5. *Percussio Episcopi, seu alterius Prælati, etiam non atrox.* 6. *Delatio armorum ad partes Infidelium.* 7. *Falsificatio Bullarum, seu Litterarum summi Pontificis.* 8. *Invasio, deprædatio, occupatio, aut devastatio terrarum Romanæ Ecclesiæ.* 9. *Violatio, interdicti ab eadem sancta Sede impositi.* Quoniam vero notant & notari volunt Episcopi Galli, non hic recenseri casus omnes, Papæ reservatos, sed eos duntaxat, qui his in partibus frequentius contingere possint, ut videre est in Ritualibus Parisiensi, Burdigalensi, Argentineni, &c. Ideo è re est ut Confessarii aliquam casuum omnium S. Pontifici reservatorum notionem gerant animo; ut si quem forte nacti sint, ad Episcopum suum recurrant.

CCXLVI. 4. Graviora hæc delicta non esse Papæ reservata, quoties vel occulta sunt,

sunt, seu non publica juris aut facti, vel ab iis commissa, qui ad Apostolicam Sedem, pro senio, sexu, infirmitate, bello, statu, ut Moniales, & aliis id genus causis, physice vel moraliter recurrere non possunt. Et tunc juxta præsentem disciplinam haud necessum est ut à S. Pontifice obtineatur absolvendi potestas. Idem est de iis qui ratione obicis non perpetui, ab Episcopo ejusve delegatis absolutionem obtinere: hi enim etsi jure communi postmodum Romam se conferre tenentur, non tamen in Gallia, sibi contrario more severitati Legis derogatum est. Hæc in præsentem non prosequor, quia jam expensa in Tract. de censuris part. I. c. 5.

CCXLVII. 5. Sublata per Papam excommunicatione tolli simul reservationem Pontificiam: quia etsi tam peccatum quam censura reservetur; plus tamen reservatur censura quam peccatum: unde, ea sublata, peccatum erit communis jurisdictionis materia.

CCXLVIII. Quæres quid facto opus sit in sequenti casu: Sixtus IV. ejusque decessor Paulus II. per Decretales *et si Dominici* 3. & 5. de Pœnit. & Remis. Extrav. Commun. Apostolicæ Sedi reservarunt absolutionem, 1. à Simonia in Ordinibus vel Beneficiis consequendis contracta, 2. à Presbytericidio, vel mutilatione, aut occisione cujuscumque in sacris Ordinibus constituti; 3. à violatione interdicti per Sedem Apostolicam impositi; 4. ab offensa personali in Episcopum, vel alium Prælatum commissa; 5. à conspiratione in personam vel statum Romani Pontificis, &c. Ita porro uterque Pontifex absolutionem illam Sedi suæ reservavit, ut statuerit aliter Constitutioni suæ non debere judicari derogatum, nisi specialis ejusdem Constitutionis mentio fiat. Jam vero Clemens X. in Brevi quod incipit *Apostolatus officium*, die 26. Sept. 1674. cujusdam

Congregationis Sacerdotibus, modo ab Ordinario approbatis, licentiam fecit à prædictis quinque casibus absolvendi, sed neutri Extravaganti derogavit: num ergo hac Clementis facultate uti licitum est, an secus?

CCLXIX. R. affirmat. quia ceteroqui illusoria & exitialis foret prædicti Pontificis gratia. Illusoria quidem, quia serio gratiam dare videretur, & tamen ob derogationis defectum nihil daret: exitialis vero, quia multi sunt, neque imperiti Sacerdotes, qui nihil unquam audierint de Decretalibus, *et si Dominici*, & præscripta in eis derogatione. Et hi dubio procul quam intrepide, tam inaniter absolverent. Id autem quis putet?

CCL. 2. quia ex cap. 1. *De Constit. in 6. Romanus Pontifex, qui jura omnia* (generalia scilicet) *in scrinio sui pectoris habere censetur Constitutionem condendo posteriorem, priorem, quamvis de ea mentionem non faciat, revocare nescitur.* Ergo à potiori, cum gratiam nulli noxiam, & alioqui exitialem facit, Juri cuicumque contrario derogare censendus est.

CCLI. 3. Ideo non posset hodiernus Pontifex citra specialem derogationem privilegium hujusmodi concedere, quia manus haberet præcedenti Sixti IV. Decreto ligatas. Atqui non habet reipsa; cum par in parem imperium non habeat.

CCLII. 4. Quia cum ex Jure gratiam Principis validam esse deceat, si derogatio ad ejus valorem omnino necessaria sit, ejusdem ommissio uti Amanuensis vitium æstimari debet: seu juxta nostrum loquendi morem, vitium est *Clerici*, non *Legislatoris*. Hæc tenui meo & graviori alterius judicio ad enodandam difficultatem satis esse videntur. Poterunt, qui his minime contenti fuerint, novum accersere privilegium: non nocet abundantia Juris.

SECTIO QUARTA.

EXPENDUNTUR CASUS EPISCOPIS RESERVATI.

Cum casus Papæ reservati ad Episcopum persæpe redeant, hos & Episcopales commixtim, non omnes quidem, sed præcipuos ac communiores explanabimus; idque ordine alphabetico; quæ methodus, nisi fallimur, multis gravior accidet. Itaque reservari solent frequentius.

CCLII. I. *Abortus procuratio.* Casus iste reservatur Parisiis, *sive fœtus animatus sit, sive non; & licet abortus non sequatur. Item ad id dare consilia, aut remedia scienter subministrare. Item si mulier gravida obijciat se sciens periculo alicui verisimili abortus.*

CCLIV. Circa hæc quædam notanda, 1. opere pretium esse ut reservetur abortus, sive fœtus animatus sit, sive non; tum quia procurare abortum fœtus etiam inanimati gravissimum est crimen, ut dixi Tom. 3. p.

149. tum quia circa tempus quo proles animata esse incipiat, hærent Medici doctiores, ibid. pag. 452. Utique si interrogentur, qui abortum fœtus tantum animati reservant, balbutient, quia perspicui nihil reponere poterunt.

CCLV. 2. Non tam in Mandato Parisiensi reservari abortum, quam procurationem ejus, id est, abhibitionem mediorum, quæ ad eum producendum conducunt, etsi non sequatur effectus (quem in quibusdam Dicecesibus, ut Andegavensi, ad reservationem sequi oportet); necessum tamen est ut media hæc, non solum ex prava agentis intentione, sed ex natura rei ad abortum tendant. Unde quæ pie decepta, utilia proli remedia sumeret, rata uti se mortiferis, gravissime quidem peccaret, at citra reservationem:

vationem: quomodo qui quem Sacerdotem putat, graviter percutit, obnoxius est peccato, sed non irregularitati.

CCLVI. 3. Eidem reservationi subiacere consulentes, aut remedia subministrantes, cum à Legislatore exprimuntur, ut exprimi decet, & semper his intelliguntur exprimi verbis, *procurare abortum*, quæ ut in matrem, sic & in alios omnes cadunt, qui crimini ejus cooperantur, *potionibus, medicamentis, venenis, percussionibus, saltationibus, magnis itineribus, oneribus, laboribusque magnis mulieri grægnanti impositis, & aliis infinitis, exquisitis & nobis incognitis rationibus, quas impudici homines & meretrices quotidie adinveniunt.* Ita Joannes Chapeaville in Tr. de hac materia, p. 2. c. 9.

CCLVII. Idem de iis dicendum, qui gravidas mulieres inopino terrore sponte obrunt; quive eas indignis modis exciperent, etiamsi hujus suæ actionis effectum, nec intendissent, nec præ furore suo prævidissent: quia, si nota erat mulieris prægnatio, prævidere debuerunt. Nec refert quod infans, etsi ejectus ante tempus, baptizetur & vivat: quia abortus est præmatura fœtus informis vel formati, animati vel inanimati *ejectio*, ad quam per accidens est, quod vivat, vel non.

CCLVIII. 4. Immunem esse à reservatione mulierem, cui insciæ amarius infelix propinavit aliquid unde proles mors secuta sit; is enim solus tunc reservationem incurret.

CCLIX. 5. Nec eidem subiacere reservationi maritum vel patrem, qui leviter prægnantem percutit; eive dicit aliquid, unde furore percita patitur abortum; quia neuter abortum hunc in se vel in causaprocurat. *Secus, si in castigando, vel objurgando, mortaliter excederet.*

CCLX. 5. Nec eum qui, sive potionibus, sive per crimen Onæ, sive, quod mulierum est, semen ejiciendo conceptionem impedit: (tamen si uterque gravissime peccet, & reservatam Papæ excommunicationem incurrat ubicumque viget Constitutio Sixti V.) ratio est quia qui conceptionem prohibet, abortum non procurat.

CCLXI. 6. Quamvis idem Theologus à reservatione eximat mulierem, quæ ex graviore quod sibi imposuit onere, abortum patitur, si neque hunc intendat, neque simile quid experta sit; nobis videtur probabilius incurri reservationem, si pondus assumptum tale sit, ut infelicem hunc effectum parere prudenter vel dubie judicetur: quia qui vult causam, effectum velle censetur. Idem de iis censemus, quæ ut crimem suum celent, vel ut saltent elegantius, uterum cingunt zona strictiori. Quæ enim femina sanæ mentis nesciat hinc posse fieri, & fieri sæpius, ut proles vel vitiata, vel ante tempus, aliquando etiam mortua edatur.

CCLXII. 7. Sæpe etiam in casum hunc incidunt tum mariti, qui conjugio utuntur intemperantius; non modo si præviderint, sed & si moraliter effectum hunc prævidere

potuerint; tum Medici, qui ut matri succurrant, infantem directe vel indirecte disperdunt. Sed de his dixi Tom. 6. ad quintum Decalogi præceptum.

CCLXIII. Quæres an quæ dubitans num fœta esset, nihil non tentavit ut prolem enecaret, si nihil de statu suo detegat certi, reservationi subiaceat.

R. ita judicari in Pœnitentiaria Romana, ubi vigent Constitutiones Sixti V. & Gregorii XIV. prout docet Navarrus lib. 5. consil. consilio 46. de homicidio. Mitior esse solet apud nos disciplina, quæ dubium facti non admittit.

CCLXIV. Quæres 2. quid faciendum puellæ, quæ abortum procuravit, quamque parentes id suspicati, Parocho suo confiteri jubent, & ad Synaxim accedere, alioqui ab ipsis interficiendam.

Respondet Capeavillæus: puellam hanc si non habeat Parochum secreti tenacem, eidem cetera præter abortum peccata confiteri debere, & postea accedere ad Synaxim. Si vero Parochum habeat discretum, eidem & abortum confiteri debere: *illeque*, inquit, *absolvat ab omnibus, excepto abortu, & postea communicabit. Parochus postea adibit Superiorem pro facultate impetranda absolvendi illam ab abortu.*

CCLXV. Hæc decisio saniori, quam quem præsert, sensu intellecta, valere poterat in Diœcesi Leodiensi, cujus generalis erat Vicarius Chapeaville. Verum nunc ab omnibus rejicitur bipartita illa confessionis methodus. Mihi adolescentula hæc duplici de causa absolvi posse videtur, si nihil aliunde obsit; 1. quia leges humanæ non obligant passim in tanto discrimine; 2. quia nulla est reservatio in periculo mortis. Est autem in periculo mortis, quæ nisi absolvatur, mortem subitura est.

CCLXVI. II. *Adulterium.* Crimen illud dispari modo reservatur, alicubi quidem, si notorium sit Juris vel Facti, etiam prole non secuta; alibi vero, etiamsi, occultum sit, modo hinc proles certo secuta sit. Utrumque viget Andegavi.

CCLXVII. De his nobis isthæc statuenda videntur, 1. illud solum adulterii genus reservari quod formale est. Unde accedens ad feminam quam liberam falso crediderat, non subiacet reservationi, cui ipsa subiacet. Si de statu ejus legitime dubites, & postea conjugatam fuisse deprehendas, non videris liber à reservatione; quia & adulterium voluisti, quantum in te erat, & recipis adulterium commisisti: secus si statum ejus certo deinceps comperire non possis; quia excusat dubium Facti. Si nuptam existimasti, quæ forte vidua erat, mœchatus es coram Deo, non coram Ecclesia. Absit porro ut copula cum uxore de mariti ejus consensu habita, non sit adulterium. Aliter & juste definiit Innocentius XI.

CCLXVIII. 2. Ad reservationem requiri actum liberum. Unde qui reluctanter oppressit, obnoxius est reservationi, non illa. Secus si hæc cesserit comminationi vel ipsius mortis: quia graviter ante Deum rea est, quæ

quæ grave crimen vel ipso mortis metu perpetratur. Neque tunc excusatur, si se se habeat negative, ut patet ex censura Cleri Gallicani an. 1700.

CCLXIX. 3. Et requiri, nisi lex aliter disponat, actum plane consummatum, *per eam intra vas naturale seminis effusionem, ex qua proles nasci possit.* Unde ipsa sodomia imperfecta cum conjugata non est reservationi obnoxia. Ita Collat. Andegav. 10. 3. p. 228.

CCLXX. Auctor fui, quoties se dedit occasio, & ero semper, ut ad reservationem hujusmodi criminum non requiratur plena illa sceleris consummatio per emissionem seminis, multoque minus seminis prolifici. 1. quia alioqui facile eluditur reservatio, idque per novum & gravissimum crimen. 2. Quia quo jure exigis emissum semen à viro, exiget alius, prout re ipsa fecerunt Casuistæ plures, emissum semen à muliere. Hinc vero quot & quam obscenæ interrogationes à Confessario faciendæ? quot in viris dubia facti, quæ reservationem tollunt. 3. quia cum casus, non in genere spectentur, sed in particulari, ambiget quis an qui mulierem 50. annos natam cognovit, subjaceat reservationi: quia ambiget an ex actu suo proles nasci possit. 4. Quia spadones quidam, lascivienti hominum genus; coitus quidem capaces, sed non seminis prolifici, à reservatione immunes erunt. 5. Quia qui cum meretrice adulterium committit, raro incidet in reservationem propter conceptam ex adulterio prolem; cum vix cognosci possit parens proles; & ita definit eruditus idem Auctor, qui supra. Porro an non plurimi interest ut adulteria id genus, & pene semper quasi publica, reservatione coerceantur?

CCLXXI. Sed hæc citra cujusquam præjudicium dicta sunt: sane, standum est legi, ubi lex viget.

CCLXXII. 4. Addendum reservationem ipsos tantum adulteros spectare, nisi eadem contineantur, qui adulterio quomodocumque cooperati fuerint.

CCLXXIII. Quæres, an ubi adulterium est duplex, conjugati videlicet cum alterius conjugata, duplex intercedat reservatio.

R. Videri quod sic; quia in criminibus non necessario geminis, ubi duplex occurrit noxa, duplex constitui debuit poena; nisi Superiori legem suam moderari visum fuerit.

III. *Apostasia.* Hæc triplex; à fide, cum quis à fide in Baptismo professus, non ex parte solum, ut faciunt hæretici, sed ex toto deficit, sive aliam à Christiana Religionem amplectatur; sive nullam. A Religioso statu; cum quis approbatam quam solemniter amplexus erat Religionem, sine licentia deserit, eo animo ut in sæculo, vel laico, vel Clericali more vivat. Ab Ordine, cum Clericus in sacris habitum deserit Clericalem, ut sæcularium more vivat. Vide S. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1.

CCLXXIV. Apostasia omnis, vel est interna tantum, ut cum quis animo duntaxat Christum, Religionemve aut Ordines suos ejurat; & nihil horum demonstrat exterius;

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

vel est tantum externa; ut cum quis eo se modo exterius gerit, quo veriapostata, & nihilominus servat corde fidem, animumve redeundi ad Religionem, aut in susceptis Ordinibus permanendi; vel est completa, seu interna simul & externa, ut cum quis Christum negat corde; & exterius, assumpto v. g. Turcarum pileolo, detestatur. Jam

CCLXXV. Quæritur 1. an ubi simpliciter reservatur Apostasia, ea etiam reservari intelligatur, quæ est ab Ordine & Religione.

R. affirm. quia Apostasiæ nomen, quod defectionem per se sonat, non minus de Apostasia à Religione & à sacris Ordinibus intelligitur, quam de Apostasia à fide. Imo frequentius apud nos Religiosi status defectionem significat, quam fidei; licet Algerii frequentius defectionem à fide significet. Ad minus in eo Juris dubio consulendus esset Legislator, ubi dubium Juris non excusat à reservatione. Sapienter suis consulunt Prælati, qui sibi trinam Apostasiæ speciem expresse reservant.

CCLXXVI. Quæritur 2. an interior tantum, tantumve exterior Apostasia subjaceat reservationi.

R. negat. cum communi. Ratio est quia non reservantur peccata nisi in suo genere completa, præterquam in casibus à lege exceptis. Porro non est completa Apostasia, nisi cum interiori accedit exterior. Monuimus tamen in Tract. de irregul. p. 3. cap. 5. ex Apostasia exteriori incurri irregularitatem: neque id mirum, cum Apostasiæ huic annexa sit gravissima infamia.

CCLXXVII. Quæres 3. an approbatus ad absolvendum ab hæresi, eo ipso apostatam à fide reconciliare valeat.

Affirmant non pauci, quia hæresis & Apostasia specificè non differant, sed secundum magis & minus. Ast opinionem hanc practice sequi non ausim. Licet enim Apostasia & hæresis ex parte termini à quo satis conveniant, differunt tamen insigniter ex parte termini ad quem: neque par videtur esse conditio illius, qui, etsi ad hæresim deflexit, pro Christo moreretur; quæ miseri Christum ejurantis, & apud Judæos vel Turcas circumcisi.

CCLXXVIII. Quæres 4. an ut apostata excipi debeat, qui factis & verbis profitetur se nullam habere Religionem.

R. Ambiguum videri hujusce casus propositionem; quia potest quis multiplici modo impietatem suam profiteri. Si quis, ut sæpe fit, multa temere & inconsulte garriat, quæ religionem offendant, non ideo statim videbitur plene apostata, & apostatarum poenis obnoxius, ut bene Collator Andeg. Tom. 2. pag. 205. Verum si ultra progressus, palam, aperiat sibi Christum non alio loco esse quam Mahumetem, dolere se plurimum quod infans baptizatus sit, &c. Strictè is mihi videbitur apostata: quia ad Apostasiam satis esse videtur plena fidei Christianæ ejuratio, sine ullo ad aliam religionem respectu.

M

CCLXXIX.

CCLXXIX. Quæres 5. an Clericus in sacris, qui habitum suum dimittit ad tempus, cum causa vel sine causa, inter apostatas censeri debeat.

R. negat. cum Capeavillæo pag. 176. & aliis communiter, quia is demum vere est apostata à sacris Ordinibus, qui cum habitu dimittit animum ejusdem resumendi.

CCLXXX. Quæres 6. quid juris de Clerico in minoribus, qui habitum dimittit, re-
rento interim Clericali Beneficio.

R. hunc à citato mox Auctore, & aliis quos sequitur Pirombceuf. p. 2. pag. 14. haberi ut apostatam. Verum disciplina hæc, nullibi, quod sciam, in his partibus recepta est, nisi præcesserit Episcopalis monitio. Haud tamen dubium est quominus graviter delinquant, qui Altare quasi ejurantes, de Altari vivere non desinunt.

CCLXXXI. Quæres 7. an uti apostata haberi debeat, qui Ordinibus renitente animo susceptis, Clericalem habitum abjicit.

R. negat. Siquidem vere & plene dissenserit, dum sibi manus imponebantur ab Episcopo: quia sicut nullum est sine interiori consensu matrimonium; sic & nulla est sine eodem consensu ordinatio. Sed quemadmodum sponso dissensum alleganti non creditur, nisi dissensum probet; sic nec in pari casu creditur Diacono & multominus Sacerdoti. Unde debent ii contra vim sibi illatam secundum ritus ab Ecclesia & locorum Legibus præscriptos reclamare. Quod si exterius probent illatam sibi fuisse vim, quæ de facto illata non est, erunt tamen reipsa apostatæ.

CCLXXXII. Quæres 8. qui complete censeatur apostata à Religione.

R. eum duntaxat, qui postquam Religionem approbatam solemniter professus est, ab ea discedit animo non revertendi, sive habitum adhuc gerat, sive non: ita vulgo Theologi.

CCLXXXIII. Hinc 1. non est apostata, qui à Congregatione sæculari, quæ simplicia tantum vota emittit, discedit in perpetuum. Peccat tamen gravissime, nisi legitimam ab iis quorum interest, dispensationem obtinuerit; nec ante potest absolvi, quam statum suum regredi conatus fuerit. Neque etiam apostata erit, qui in mortis periculo, & necdum expleto Novitiatu emittit vota; quia hæc necdum solemnia esse possunt, sed tantum simplicia. Vim tamen & effectus solemnium votorum multa ex parte habent vota quæ post geminum Novitiatus annum emittuntur à Patribus Societatis.

CCLXXXIV. Hinc 2. necdum etiam est apostata, qui dimisso etiam habitu, ut effugiat, manet adhuc intra septa Monasterii: E contra apostata est, quicumque sive habitu dimisso, sive retento eo pervenit ut extra septa Conventus, sive Monasterii egrediatur. Ita Clemens VIII. in Decreto de Casibus reservatis. Idque verum est, etiamsi facti sui Pœnitens paulo post, ad domum suam, vel Ordinis aliam revertatur.

CCLXXXV. Hinc 3. non est vere apostata, qui dimisso etiam habitu, sed servata

redeundi voluntate fugit, seu animo vagandi, seu ut pœnam imminuentem evitet. Neque hinc tamen multum percipiet lucri; quia etsi Canonistæ omnes fugitivum inter & apostatam caute secernunt; fatentur tamen utrumque, vi privilegiorum cujusvis ferme Religionis, excommunicationi subiacere; & ita docet cum aliis Reiffenstuel in Tit. *De Regularibus*, n. 531. Ceterum pro fugitivo haberi nequit, qui ob gravamina à suis Superioribus sibi illata ad Apostolicam Sedem confugit, modo probet se licentiam ab eis postulasse, quam per Superiores negatam constet: ita Sixtus V. Constitutione *Ad Romanum*, &c.

CCLXXXVI. Quæres 9. an apostata sit, qui ad aliam Religionem commigrat.

R. negat. etiamsi transeat ad mitiorem; quia non deserit Religionis substantiam, sed modum. Verum hæc fusius prosequi, & à proposito nostro alienum est, & in praxi superfluum: cum, ut advertit idem Canonista: Religiones penes omnes hodie habent privilegia, vi quorum prohibentur earum Professi, ad aliam religionem transire sine speciali Romani Pontificis licentia.

CCLXXXVII. Quæres 10. cujus sit excommunicationem ab apostatis contractam solvere.

R. id eis competere, quorum jurisdictioni subjacent, aliquando proinde Episcopis, aliquando Prælati Regularibus. Et hi, licet contraria praxis non parum inoleverit, fugitivos suos, quoties opus est, & se se dat occasio, requirere tenentur: quia Pastor quilibet errantem ovem pro viribus debet reducere. Ita cum aliis sanioris consilii Fagnan. in cap. fin. *De Regularibus*.

CCLXXXVIII. IV. *Baptismus infanti, omiſſis ſacris cæremoniis collatus* sine Episcopi licentia, extra casum necessitatis. Annexæ est excommunicationis censura in Dicecesi Andegavenſi, eaque reservata.

Alibi monuimus sacros Baptismi ritus primævæ esse antiquitatis, gravisque momenti. Unde constat eos sine gravibus causis omitti non posse, quod & vetuere Concilia plurima, atque in his Avenionense an. 1594. Can. 12. Nihil ergo mirum, si Diceceses variæ, ut Andegavenſis, Bellovacenſis, Pictaviensis, disciplinæ hujus transgressionem casus reservati materiam constituerint.

CCLXXXIX. In hunc porro casum incidunt, tum Baptismi hujus Minister, tum & alii qui prolem iniqua illa ratione baptizari curant. Minister quidem, nisi cedat gravibus minis, & quæ virum, ut ajunt, constantem afficere possint. Laici vero, & ut plurimum infantis parentes, 1. cum ad id Pastorem aut alium Sacerdotem quocumque modo adigunt; 2. cum, ut ab Episcopo legis hujus dispensationem obtineant, graves supponunt causas, quæ à parte rei non exstant.

CCLXXXX. Verum nihil est à reservatione metuendum, cum baptizatur infans in probabili, vel dubio mortis periculo; vel etiam in ea mentis commotione, quæ ex tremendo matris situ or-

ta, impedit ne satis ad prolis statum attendatur.

CCLXXXI. Sive porro in Capella domestica, sive in Ecclesiae fontibus abluatur infans, incurritur reservatio; ut quæ non ratione loci, sed ratione omissionis cærimoniarum sancita fuerit.

* On-
deyer.

CCLXXXII. Si levioribus de causis Episcopo propositis obtenta à pueri patre fuerit simpliciter * tingendi facultas, peccare quidem poterit Superior, ut qui futilem ob causam ab Ecclesiae praxi recesserit: at immunis erit pater à reservatione.

Bestialitas, vide v. Sodomia.

CCLXXXIII. V. *Blasphemia*, quæ est contumeliosa locutio in Deum, vel in se spectatum, vel spectatum in creaturis prout Dei sunt, & ut in eis relucet divina sanctitas, potentia, &c. non reservatur Parisiis, nisi *cum publica est vel scandalosa*. Quæ duo differunt: potest enim scandalosum esse, quod utpote coram uno vel duobus admissum, vere publicum non est.

CCLXXXIV. In hac definitione vox locutio latius accipitur: quandoquidem *peccatum blasphemiae, tam scripto, quam viva voce committi potest*, ut an. 1739. monebat Illust. Rothomag. Archiepiscopus in serie casuum sibi reservatorum. Quin & quædam est blasphemia facti, quæ nimirum exteriori facinore, non autem verbis exprimitur, ut cum vel flagellis verberatur imago Crucifixi, quod sceleris genus, in Anglia frequens fuit, vel conculcatur pedibus, ut hodieque fit apud Japonenses, vel minax & indignabunda in cælum manus attollitur.

CCLXXXV. Ad blasphemiam pertinet is etiam sermo quo enuntiantur *de Deo quæ vera sunt, sed ita, ut ex gestu dicendique modo satis appareat ea exprobrari, & convicii loco referri*. Ita idem Rothomagensis Archiepiscopus: & pater in eo qui inopino percussus eventu exclamaret: *Quam providus est Deus!* vel forte cum Juliano apostata: *Vicisti Galilæe*.

CCLXXXVI. Nulla pene circa blasphemiae reservationem statui potest regula: cum alicubi ea solum reservata sit, quæ cadit in Deum, alibi ea etiam quæ Sanctos impetit, alibi ea duntaxat, quæ profertur *animo & voluntate deliberata detestandi vel contemnendi Deum*: quæ modificatio addita est ut tolleretur Confessariorum anxietas. Unde etiam pluribus in locis non reservantur *juramenta seu sacramenta per Deum, seu Dei vitam, mortem* (sicut nec corrupta & dimidiata verba, quibus Deo abrenuntiare videntur) nisi qui ea profert, *intentionem expressam habeat Deo maledicendi & renuntiandi*. Verba sunt Rothom. Archiepiscopi: quæ autem uncino inclusa sunt, habentur in Mandato Parisiensi an. 1709.

CCLXXXVII. Unum est quod vulgo admittitur, videlicet blasphemiam quæ fit sine animo inferendæ Deo contumeliæ, qualis sæpe est, non tamen semper, quæ ex violento iræ motu, aut ex prava consuetudine profertur, licet à gravi culpa raro immunis sit, non tamen subjacere reservationi. Sed

quia varia esse potest variis in locis ea de re disciplina, in hoc, quod frequentissimum est, juris dubio, mature consulendi sunt Superiores, & interrogandi quid sibi voluerint, optandumque ut dum casus sibi reservant, brevi singulorum articulorum expositione mentem suam dilucide explanent. Sane, tamen si reservatos casus multiplicari nolum, dolendum mihi nihilominus, quod ab omni reservatione libera sint dimidiata illa verba, quibus resonant urbes, villæ, viæque publicæ, quæque horrore vel tepidiores Christianos afficiunt. Quidni vero, si minus quam alla peccata, reserventur tamen ad usque certum gradum: adeo ut v. g. in unaquaque urbe duo tantum sint, qui ab iis absolvere valeant, in pagis vero ad viciniorem Parochum aliumve Sacerdotem à poenitentis Confessario caute designatum, recurri oporteat. Hac utique via paulatim comperta foret tanti peccati gravitas.

Clausuræ Regularis violatio, vide Sacrilegium in loca sacra.

Concubitus contra naturam, vide V. Sodomia.

Concubitus sacrilegus, vide Sacrilegium in personas sacras.

CCLXXXVIII. VI. *Confessionum auditio irregularis*. Fidelium confessiones pluribus modis contra legem audiri possunt, 1. quidem, cum vel in locis, vel indebitis temporibus, vel modo alias vetito excipiuntur; puta cum mulieres citra cratem interpositam audiuntur; 2. & præcipue cum audiuntur vel à non approbatis simpliciter; quæ sacrilega consuetudo hodie viget plurimum; vel ab approbatis quidem, sed non ad hunc vel illum casum, ad hanc vel illam personarum speciem. Utrumque aliquando, aliquando alterutrum duntaxat reservatur: nec immerito reservatum dici potest. Prius quidem, utpote pluribus obnoxium periculis; posterius vero, quia nullus est defectus major defectu jurisdictionis.

CCLXXXIX. Circa primum caput hæc paucis notanda, 1. æquum est ut omnia secundum ordinem fiant, adeoque non decet ut passim laici domesticis in cubiculis audiantur. 2. Si tamen is sit Sacerdos, qui sanctiori zelo percitus, milites, artificesve arripiat, cum potest, haud profecto arguendus erit, si eos ubi commode nec indecenter poterit, audiat; eos præsertim, qui ob prolixam confessionem & sociorum dicteria, palam in Ecclesiis confiteri peccata nonnihil erubescunt. 3. Neque id reprehendi solet, quod Sacerdos, Sacerdotis alterius confessionem in privatis ædibus excipiat. 4. Longe cautius agendum cum personis alterius sexus. Unde nunquam extra infirmitatis casum in domo sua, sine speciali licentia audiri debent. Tunc vero ut omnis calumniæ aut vano rumori præcludatur aditus, curandum, & ut prope apertum limen adstet quispian, qui Ministrum & Poenitentem intueri possit, & ut, si casus idem crebro recurrat, utrumque inter media interponatur crates; quod & factum vidi.

CCC. Circa alterum caput isthæc ponderanda,

deranda, scilicet subiacere reservationi, & quæ eam alicubi comitatur censuræ, 1. eos, quorum revocata est approbatio, vel ad certum tempus, quod elapsum est, concessa; 2. eos qui v. g. cum pro juvenibus tantum approbati sint, maturæ ætatis personas audiunt; 3. & eos quoque; qui semel approbati pro Monialibus, ordinarios eorumdem directores se constituunt: 4. qui pro Carmelitanis approbati, Benedictinarum confessiones excipere non verentur, & sic de ceteris; 5. qui ad Parochiam suam restricti, alienas oves admittunt; 6. qui complicem absolvunt, quando complici complicem audiendi subtracta est facultas: prout Parisiis, & bene factum est in gravi luxuriæ peccato; alibi vero, quod multis displicet, in quocumque gravi delicto. 7. Qui pro casibus reservatis approbati, absolverent ab iis qui aliquando specialissime reservantur.

CCCI. Neque in his facile excusat ignorantia: cum quisquis sacro se se dat Tribunali, imprimis scire teneatur quis sit jurisdictionis suæ gradus, & ante omnia justam, quæ nullo negotio comparatur, reservatorum casuum notitiam adipisci. At excusat quandoque inadvertentia, ut cum quis jurisdictionem suam, quæ desit, perdurare ratus, aut pœnitentium multitudine obrutus, incaute solvit, quem ligare debuerat. Monent porro nullam esse absolutionem, quæ tum temporis datur. Atque utinam monerent potius, sese, ne quis pereat, jurisdictionem in his bonæ fidei casibus supplere: de quo infra.

Confidentia vide V. Simonia.

CCCII. VII. *Conjugicidium.* Casus ille sic Parisiis exprimitur: *Conjugi mortem machinari, id est, non solum mente meditari, sed reipsa tentare, licet forte mors non sequatur.* Alibi, ut in Dicecesi Leodiensi simpliciter reservatur *machinatio in mortem conjugis.* Circa quod hæc tantum animadvertenda sunt, 1. ad casus hujus reservationem non requiri, ut conjux, sive maritus, sive uxor comparem occidat de facto: sed satis esse, si ad id tendat, seu per se, seu per auxilium alterius, puta veneno, carcere, verberibus, seu gravibus de se, seu continuis etsi paulo levioribus, rixis item & frequentibus opprobriis, quæ tædio labantem animum fatigent & obruant. 2. Ad eundem casum requiri ut compars comparis mortem intendat. Unde qui furore abreptus uxorem graviter percutit, sine ullo mortis ejus studio, non subiacet reservationi, quia vere mortem conjugis non machinatur. Si tamen talis sit actio ejus, ut ex ipsa mors naturaliter sequi debeat; nonnihil hærerem, quia vult effectum, qui vult causam effectus necessario & probabilissime inductivam, & ubique mortem uxoris velle diceretur, qui eam prægnantem gravibus plagis impetere conspicietur. Quia tamen verbum *machinari*, aliquid studiose ac cogitato præmeditatum importat, in hoc juris dubio ad Episcopum recurri vellem. Ubi autem nulla est in dubio juris reservatio, non ægre ab-

solverem à tali casu, nisi alia ut sæpe, incurreretur reservatio ex opere homicidii.

CCCIII. Quæres quid juris de eo qui pugionem abscondit, vel etiam emit, aut arma sua disposuit, ut data opportunitate uxorem confoderet.

R. Eum reservationem incurrisse; quia non animo tantum, sed & opere externo mortem conjugis meditatus est. Idem est de eo, qui comparem mittit in locum, ubi scit eam à sicariis, seu pretio conductis, seu ibidem fortuito casu existentibus; interimendam esse: licet ex vigili providentia fiat, ut nihil hinc illa reportet mali.

CCCIV. VIII. *Crimen falsi* prout reservatur Parisiis, quatuor sub se species continet; eæ vero sunt, 1. *falsam monetam cudere, aut adulterare legitimam.* 2. *Falsum testimonium seu Sacramentum falso præstitum in propria aut aliena causa coram Judice, aut qui vices Judicis gerit, qualis est qui vocatur Commissarius.* 3. *Falsum testimonium in causa Matrimonii, à contrahentibus, aut aliis mala fide ac dolo præstitum, scripto aut viva voce, ut à Ministris Ecclesiæ matrimonium nullum, vel quavis ratione illicitum benedicatur & celebretur:* & hæc falsi species excommunicatione reservata plectitur. 4. *Falsificatio Bullarum Ecclesiasticarum.* His adjungi posset falsum in negotio Tituli Clericalis: sed de hoc dicam infra n. XIX.

CCCV. Crimen falsi circa monetam duobus modis committitur, 1. cum cuditur falsa, 2. cum adulteratur legitima, vel penes pondus, vel inferioris metalli admixtione. Utrumque capitale est læsæ Majestatis crimen: nec dubium quominus ob gravia quæ in publicam rem invahit detrimenta, merito subiaceat reservationi. Huic proinde obnoxii sunt, 1. qui aurum, argentumve, licet genuinum, Principis effigie citra ejusdem licentiam, consignant; à fortiori qui argenti vel auri scoriam, aliave inferioris gradus metalla, loco veri auri fabricantur. 2. Qui legitimam monetam adulterant, sive refecando, sive aquis causticis imminuendo. Rarum autem est ut in eo casu excuset levitas materiæ. Serio utique tractanda, quæ ad Principem & commune bonum spectant.

CCCVI. Etsi autem ut falsæ monetæ rei plectuntur, qui eam spargunt, quive ad ejus fabricam domos suas commodant; hi tamen reservationem non incurrunt, nisi disertius exprimantur; quia nec cudunt ipsi, nec adulterant: non falsant, ait aliquis, sed falsis utuntur.

CCCVII. Quod attinet ad falsum testimonium, seu juramentum coram Judice aut Commissario præstitum, hujus reservationi subjacent, 1. qui coram quocumque Judice, eo etiam cujus dubia sit & controversa jurisdictio, falsum testimonium jurejurando confirmant; etiamsi forte adferendum testimonium inhabiles sint, ut aliquando, famuli, infames, &c. Hi enim licet invalide, vere tamen testimonium ferunt; 2. qui æquivoce jurant, & sic Judicem,

cem, quantum de se est, in errorem conjiciunt; 3. qui uti certum asserunt, quod sibi dubium est, aut ut dubium, quod sibi indubie constat; 4. qui ut verum asseverant, quod etsi verum est, ipsi tamen habent pro falso*: qui enim in judicio deponit, asserit necessario se id scire & credere quod deponitur: id autem testimonium formaliter falsum involvit; 5. qui veritatem reticent coram Judice; 6. qui essentiali circumstantiam reticent, puta quod qui occidit, in vasorem sui occiderit.

CCCVIII. A reservationis onere immunes sunt, (nisi Legislator perjurium omne reservaverit); 1. qui pejerant, sed non coram Judice; 2. qui ad testimonium vocati, non comparent, peccant tamen, nisi gravis excuset metus; 3. qui promissioni coram Judice sincere factae & Sacramento confirmatae defunt, hi enim perjuri quidem fiunt, sed extra judicium.

Quæres an qui aliquid accepit à vivente, vel depositum retinet, aut aliquid subripuit titulo legitimæ compensationis, aut demum rem primo subreptam confessario tradidit caute restituendam hæredibus, jurare possit se nihil detraxisse ab hæreditate.

CCCIX. R. ad 1. affirm. Ratio est quia *viventis non est hæreditas*. Si tamen illegitima fuisset donatio, incumberet obligatio restituendi.

CCCX. R. ad 2. negat. quia depositum res est adeo sacra, ut compensationem non admittat, prout dixi in Tract. de contract. Aliud est in aliis rebus. Unde quia non rapitalienum, qui suum sibi vindicat, non videtur perjurus, qui negat se alieno bono nocuisse. Si tamen interrogetur, an non abstulerit hanc numero tabellam, huncve Librum, non potest negare, & sic patet solutio ad 3.

CCCXI. R. ad 4. affirm. nihil enim abstulit ab hæreditate, qui nihil hæreditati nocuit. Non nocuit autem qui rem primo ablatam fidæ commisit manui, à quo certissime reddenda sit. Ita mecum sensit Sorbonicus Magister.

CCCXII. Tertium falsi genus committitur in materia matrimoniali, sive à contrahentibus, sive ab aliis. Ut autem falsum istud Parisiis reservationem inducat tria requiruntur, 1. ut mala fide præstitum sit; 2. ut scripto aut viva voce; 3. ut ordinetur ad celebrationem Matrimonii, vel invalidi, vel quavis ratione illiciti. Quartam conditionem exigunt alii, nempe ut testimonium illud feratur coram Episcopo, Officiali, Parocho, vel eorum vices gerentes: Casus Andegavi.

CCCXIII. Ut intelligantur hujusce reservationis, quæ multis in Dicecesibus viget, extensio & limites, caute, ut semper, ponderanda sunt verba legis reservationem inducentis. Parisiis enim illud solum reservatur falsi testimonii genus, quo fieri possit, ut à Ministris Ecclesiæ Matrimonium nullo-
Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

lum, vel quavis ratione illicitum Benedicatur. Andegavi vero illud etiam prohibetur, quod justæ nuptiarum benedictioni obesset. Rursum Andegavi illud duntaxat testimonium reservatur, quod fit coram Episcopo, Officiali, &c. contra vero Parisiis, ubi verba generaliter sonant, & illud reservaretur quod fieret coram Magistratu seculari.

CCCXIV. Jam reservationi subjacent hac in parte, 1. ipsi etiam contrahentes, tametsi Pseudotestium nomine partes ipsæ, quas negotium tangit, venire non solent; 2. qui coram Commissariis ab Episcopo, aut aliis ad quos res pertinent, nominatis, falsum testimonium perhibent; quia quæ coram delegato fiunt, coram delegante fieri censentur; 3. qui falso testantur partes, vel sufficiens habere domicilium, vel banna publicasse, vel parentum, tutorumve assensum obtinuisse; vel ab omni, etiam prohibente, impedimento esse liberas. 4. Qui easdem asseverant esse pauperes, proinde valide in forma pauperum dispensatas fuisse. Secus, si tantum decipiant circa fortunam & qualitatem utriusque vel alterius contrahentis, nisi aliter cautum sit Lege Superioris. Hæc fusius non prosequor, ne dum forte Dicecesis unius mentem evolvo, recedam à mente alterius.

CCCXV. Quartum falsi genus, quod Rom. Pontifici reservatum est, consistit in falsificatione Litterarum Apostolicarum, aut earum corruptarum usu; quæ postrema pars quibusdam in locis supprimitur, ubi proinde tantum viget prima. Circa materiam hanc

CCCXVI. Not. 1. per Litteras Apostolicas intelligi eas tantum quæ nomine Summi Pontificis expediuntur, sive muniantur plumbeo sigillo, quæ Bullæ; sive cera rubea, quæ Brevia nuncupantur. Huic nec privatae Rom. Pontificum Epistolæ; nec ipsa, (juxta Pirring. in tit. *De crimine falsi*, Navarrum in Manuali cap. 27. n. 62. &c.) sacrae Pœnitentiariæ Brevia Litteris Apostolicis annumerantur; quia non Papæ, sed majoris Pœnitentarii duntaxat nomen præferunt.

CCCXVII. Not. 2. Litteras Papales novem modis falsificari posse, qui habentur cap. *Licet, de crimine falsi*. At generatim scire sufficiat, falsificationem hanc fieri, vel cum falsus cuditur integrarum Litterarum contextus; vel cum in Litteris vere Apostolicis ea sit additio, vel detractio, aut mutatio, quæ sensum à concedente intentum mutet: & in utroque casu, si res notoria evaserit, incurritur excommunicatio Pontifici reservata. Atque hinc ad censuram satis esse potest puncti unius, vel virgulæ transpositio; quia hæc sensum quandoque insigniter pervertit. Quod si levis sit, & nihil ad rei substantiam pertineat mutatio facta; puta si apposita sit virgula, ubi omissa fuerat, vel emendatus quidam* latinis error,

N

* Ita sentiunt Capeavilleus part. 2. cap. 18. qu. 1. p. 451. & 455. Pirombœus Tom. 1. Catech. 7. qu. 9. p. 161. Dissentit tamen Collator Andeg. quia tunc à parte rei non occurrit falsum testimonium, quod (saltem Andegavi) cum perjurio jungi debet ad inducendam reservationem.

** Quo sensu falsa latinitas vitiet Rescriptum Papale, vide apud Reiffenstuel & alios in tit. 3. *De Rescriptis*, Lib. 1.

error; nihil hic suberit culpæ, nihil pro-
hinc censuræ obnoxium; quia ad falsitatem
requiritur mutatio cum dolo & injuria. Ab
his tamen, utpote in Romana Curia severe
prohibitis, teste Fagnano in cap. *de consci-
entia* hoc tit. omnimodis abstinendum est.
Sane ante Clementem VIII. Bulla Ccenæ
eos subiciebat censuræ, qui mutarent *pun-
ctum aut litteram*, &c. Ceterum, ut ad-
vertit Pikler eod. tit. *si litteræ exhibeantur
adhuc clausæ, & deprehendatur rasura. Præ-
sumitur eam in Curia factam*: idemque est,
si apertæ quidem sint Litteræ, sed rasura
sit in loco minime suspecto, seu qui nullam
mutationem inducere videatur.

CCCXVIII. Quæres 1. an qui Litteras
Apostolicas vitiat, censuram incurrat, an-
tequam iis utatur.

R. affirm. nisi ut in certis Dicecesibus, re-
quiratur ratio cum falsificatione. Ceterum
censuræ subjaceret is etiam, qui bonum in
finem, Puta ad assertionem certi sui juris,
vel ad Indulgentias, quarum diploma pe-
riisset, Bullam aliquam fabricaretur. Est
enim artificium istud gravis in Apostolicam
Sedem injuria, & innumeris abusibus adi-
tum aperiens.

CCCXIX. Quæres 2. an qui falsis de cau-
sis dispensationes obtinent, ob istud falsi
scelus latæ in Bullarum falsificatores censu-
ræ obnoxii sint.

R. negat. quia hi quidem proprium suum
scriptum vitiant, sed non Apostolicum.
Caput 7. *De crimine falsi*, vel alio intelli-
gendum est sensu, vel his in partibus re-
ceptum non est.

CCCXX. Addit Faber pag. 183. sub
hac censura non comprehendi, qui falsifi-
cant Litteras Congregationis Cardinalium,
Episcoporum, Nuntiorum, Legatorum &
Pœnitentiariorum; *quia hi non expediunt
Litteras tanquam Vicecancellarii*, vel Vices
gerentes. Idem dicendum ex Collatore
Andeg. To. 2. pag. 179. si quis solas tan-
tum Romanæ Curiae *signaturas* adulteret;
quia discrepant eæ à Litteris Apostolicis.

CCCXXI. Aliquando etiam reservatio-
nem incurrunt, qui falsificant Litteras Præ-
lati Rom. Pontifici inferioris, seu is sit Epi-
scopus, seu Abbas, Provincialis, Prior,
Guardianus, Rector, & quisquis in exte-
riori foro jurisdictionem habet.

CCCXXII. IX. *Deprædatio bonorum ad
Christianos naufragos pertinentium*. Et is
unus est è casibus quos sibi reservat S. Pon-
tifex; idemque in maritimis Dicecesibus*
reservari solet; & merito. *Iniquum* est
enim, ait Concilium Nannetenſe, an.
1127. *ut quem divinæ clementiæ magnitudo
à sevientis pelagi voracitate eruit, hominum
sæva rapacitas audeat spoliare . . . Non
enim res hujusmodi aliquis eo animo abjicit
quod habere nolit, sed quo periculum effugere
possit: & qui res ipsas lucrandi animo ab-
stulerit, furtum committit.*

CCCXXIII. Casum hunc non incurrunt,
nisi qui naufraga Christianorum bona sub-

ripiunt: at Burdegalæ, ubi nulla fit distin-
ctio, incurrerent qui Infidelium etiam bo-
na, sive ob tempestatis vim ejecta è navi,
sive cum navi allisâ scopulis deprædaren-
tur. Aliter dicendum, si ex modo projici-
endi colligatur aliquem res suas projecisse
animo derelinquendi, quod raro contin-
gere arbitror: certe qui mortis metu res
nauticas abjicit, sic affectus esse solet, ut
eas recuperet, si possit.

CCCXXIV. Sed quid juris, 1. si quis
bona hæc subripuerit quidem animo ea re-
tinendi; at voluntate statim in melius con-
versa, statuatur ea domino comparenti resti-
tuere; 2. si bona hæc sint piratæ, qui aliis
ea ipsa eripuerit; 3. si eadem bona non su-
bripueris tu naufrago, sed à deprædatore
comparaveris per furtum, rapinam; aut
donationem; 4. si bona hæc talia sint, ut
nisi sustulisses, illico fuissent peritura, ut
sacharum, farina, &c. 5. si non equidem
subripueris, sed furi favorem, aut consilium
efficax furandi dederis.

CCCXXV. R. ad 1. incurrere reservatio-
nem; quia tunc vere commissum est boni
nautici furtum. Sane non ipsa rei consump-
tio, sed deprædatio ejus censuræ obnoxia
est.

CCCXXVI. R. ad 2. incurrere quoque re-
servationem; non prout fit furtum piratæ;
sed prout fit injuria alteri, cujus bona inique
subrepta naufragium facere; neque ei juste
denuo subripi possunt. Aliud fuerit si bo-
na hæc capias animo restituendi, si dominum
detegere possis, vel donandi pauperibus.

CCCXXVII. R. ad 3. reservationem ad
minus incurrendam in Dicecesibus, quæ
disjunctivam Burdigalensem habent. *Rape-
re, vel scienter retinere*. In aliis vero mihi,
quidquid contradicat Faber pag. 179. par
quoque reservatio subiri videtur. Quia non
minus rem naufragam deprædatur, qui eam
rapit ab alio ejusdem minime domino,
quam qui eam rapit è littore maris.

CCCXXVIII. R. ad 4. rursus contra eun-
dem, ad minus hoc in casu consulendum
Legislatorem. Sane quod perituum fuisset,
nisi sustulisses, non desinit esse meum, post-
quam id tu posuisti in tuto.

R. ad 5. quemadum *solvo mandantes*, nisi
à Legislatore exprimantur; sic & consulen-
tes, faventes, &c. nisi furti participes fiant.

CCCXXIX. X. *Duellum, cujus casus rei
sunt omnes certantes in duello, socii certa-
minis, qui certantium patrini dicuntur, qui
ad illud, etiam non secuturum, provocant
scienter; consulentes: ex proposito spectato-
res, & qui locum ad id, arma, aliave sub-
sidia scienter subministrant, cum censura ex-
communicationis ipso facto*. Ita statuta Pari-
siensis Dicecesis.

CCCXXX. Monuimus Tomo III. hujus
Operis pag. 468. ad duellum requiri duorum
paucorumve certamen ex condicto initum.
Unde qui in rixa enses educunt, & alius
alium vulnerare vel enecare nituntur, fan-
citis adversus monomachas pœnis non sub-
jacent,

* Prendre ou retenir sciemment les biens de ceux, qui ont fait naufrage sur mer, *Ritualet Burdig. cas. 17. pag. 134.*

jacent, licet iis quæ adversus homicidas latæ sunt, subiacere possint.

CCCXXXI. At duellatorum pœnas incurrunt, 1. qui ex condicto singulare ineunt certamen; etsi forte neminem occidi aut etiam vulnerari contingat, quia non plectitur eventus, sed periculum cui se se exponunt certantes.

CCCXXXII. 2. Qui ex nefando abusu eorumdem patrini dicuntur, seu ut *secundi* certare debeant, seu tantum iudices esse certaminis.

CCCXXXIII. 3. Qui ad illud scienter provocant, ut famuli, qui cartam provocationis scientes vel dubii deferunt. Nec obstat quod minime sequatur duellum, quia ipsa ejus indictio prohibita est. Aliud tamen est certis in Dicecesibus, cum qui de duello pacti sunt, ab ejus proposito sponte propria recedunt, aut per amicos communes agunt ne succedat. Et quidem si ab initio id sibi proposuerint, ubique videntur in conscientia immunes à pœnis, quia non est id duellum, sed duelli simulatio; ceteroqui tamen prohibita ut species mali.

CCCXXXIV. 4. Qui duellum consuluere, sive sequatur, sive non, nisi, & male, consilium efficax requirat Legislator.

CCCXXXV. 5. Ex proposito spectatores: hi enim pugiles accendunt ad bellum, & iniquo furori arma subministrant. Aliud erit si quis illac transiens, levi intuitu & obiter spectet certantes; quod tamen, quantum potest, cavendum.

CCCXXXVI. 6. Qui arma hunc in finem subministrant. Secus, si emptori cuilibet vendunt: alias nemini enssem vendere liceret, quia eo quisque uti, potest in duellum. De his relege quæ dixi Tom. III.

Effracti Templorum.

Eucharistiæ delatio ad extinguenda incendia.

Ejusdem profanatio.

Exustio Templorum. Circa hæc omnia, vide V. *Sacrilegium.*

Exustio domorum profanarum, vide V. *Incendium.*

CCCXXXVII. XI. *Hæresis, hoc est,* ait Parisiense Mandatum, *opinio aliqua contraria fidei, pertinaciter & ex animo coram pluribus, quasi dogmatizando, & agnitæ fidei Ecclesiæ resistendo, ab homine Christi Religionem profitente, asserta ac defensa, aut in hæreticorum communione vel conventu, etiam ex timore, aut simulando declarata.* Huic annexa esse solet censura excommunicationis ipso facto, eaque reservata: quæ etiam passim plectuntur, qui hæreticorum concionibus intersunt, eorumve Libros sine speciali facultate legunt, retinent, diffundunt, &c.

CCCXXXVIII. Censuræ hujus æquitatem nemo est qui primo intuitu non animadvertat: Si enim teste Apostolo 1. Corint. 15. *corrumpunt mores bonos colloquia mala,* quanto magis longæ ac diuturnæ, seu ore ad os, seu per lectionem confabulationes cum iis quorum sermo ut cancer serpit, qui-

que ut profelytum unum faciant, mare & aridam circumeunt. Jam.

CCCXXXIX. Ut incuratur reservatio hæc, necessarium est, 1. ut hæresis sit vera; unde nec sufficit materialis error, cui ipsi etiam Sancti subjacere non semel; nec satis est adhæsiō voluntaria opinioni quam reprobaverit Ecclesia, ut temerariam tantum, falsamve vel erroneam: quia differt error ab hæresi, uti cum aliis docuimus Tom. 3. in Appendice de propositionibus ab Ecclesia, damnatis pag. 698. Et ita quoad præsens caput tradit Collator Andegavenfis Tom. 2. pag. 224.

CCCXL. 2. Ut hæresis sit externa, & quidem cum animo hæretico: quæ enim vel mere interna est, vel tamen externa, sine animo hæretico profertur, licet grave peccatum sit, aut esse possit, haud tamen Ecclesiasticis pœnis subjacet. Non in primo casu; quia ex dictis peccata mere interna non reservantur. Non in secundo; quia ex S. Thoma 2. 2. qu. 11. art. 2. ad hæresim requiritur *error intellectus*. Is porro deest, ubi deest interior assensus. Ceterum ad hæresim externam sufficit ut ea quovis signo, atque etiam solo nutu, exterius pandatur, nullo etiam præsentē: non enim desinit externum esse id quod occultum est. At non sufficit signum quodcumque: hinc qui in Lutheri hæresim lapsus die verita comedit carnes ex mera voracitate, non incurrit vi facti hujus, pœnas hæreticorum. Aliud fuerit si per hanc Ecclesiasticæ Legis transgressionem hæresim suam manifestare velit. Pari de causa immunis est à reservatione, qui ex solo metu negat se esse Papistam; quia hic sola occurrit fidei dissimulatio, non autem error intellectus. Aliter dicendum, si ipsa exterior fidei negatio reservata sit, ut in Dicecesi Parisiensi.

CCCXLI. 3. Ut eadem hæresis sit ab homine Christi fidem professo. Unde Judæi vel Ethnici qui negant Christum esse Filium Dei naturalem, non censentur hæretici. At hæretici sunt, quidquid dicat recentior, qui à fide apostatant. Imo Cathecumenus, qui post susceptam Christi fidem ad hæreticos deficit, coram Deo vere est hæreticus, licet pœnis ab Ecclesia contra hæreticos latis non subiaceat, quia necdum per Baptisma ingressus sit Ecclesiam: prout docent post Pirrhing. Anacletus Reiffenstuel tit. *De hæreticis* n. 3. & Faber part. 2. pag. 163. Hinc Anabaptistæ, etiam nondum baptizati hæreticis annumerantur.

CCCXLII. Quæres 1. an qui solum dubitat de aliquo fidei capite, hæreticus censerī debeat.

R. affirm. Si is serio & meditare dubitet. Ita S. Thomas, cui consonat id Stephani Papæ c. 1. *De hæreticis; Dubius in fide infidelis est.* Et vero qui voluntarie dubitat, eo ipso negat formaliter vel id quod ab Ecclesia definitur tanquam caput fidei, ad fidem pertinere; vel Conventum hunc, puta Tridentinum, qui se se Ecclesiam dicit, esse Ecclesiam. Utrumque autem fidei adversatur.

CCCXLIII.

CCCXLIII. Quæres 2. an ignorantia mortaliter culpabilis ab hæreseos pœnis excusare possit.

R. affirm. cum Pirrhing. in Tit. *De hæreticis*, n. 2. & aliis. Ratio est quia deest hæresis, & consequenter ejus pœnæ, ubi deest pertinax contra Ecclesiæ definitiones rebellio. Hæc autem deest, cum definitiones illæ, tametsi culpabiliter, ignorantur. Unde hæreticorum instar excipi non debent rustici quidam, & qui Ecclesiæ penitus adhærentes, in punctis gravibus graviter aberrant. Imo nec eum quem expendimus casum incurrunt, qui inter hæreticos nati & educati catholica quædam dogmata respuunt, quia sibi nullatenus, vel non satis proposita ita Layman Lib. 2. cap. 13. n. 5. Faber pag. 166. Hi tamen, nisi ejuratis antea erroribus, in Ecclesiam non recipiuntur; tum quia non præsumitur ignorantia invincibilis; tum quia decet ut qui errorem palam professus est, palam se ab eo recedere declaret.

CCCXLIV. Sed quid de iis quorum ignorantia, non modo culpabilis, sed & affectata fuerit?

Non desunt qui cum Viro Pichler in Tit. *De hæreticis* existiment eos ab Ecclesiasticis pœnis per affectatam ejusmodi ignorantiam excusari, nisi *affectatio* illa ex contemptu auctoritatis Ecclesiasticæ proveniat. Mihi tamen decisio hæc admodum incerta videtur. Nimirum vero ubique judicatur in errore pertinax, qui ab errore resipiscere non vult; non vult autem qui eo fine affectat ignorantiam, ne à concepta primum opinione resiliat.

CCCXLV. Quæres 3. quid sentiendum de iis qui Catholicis veritatibus addicti eos tamen qui Ecclesiæ definitiones impetunt, prædictis veritatibus adversari non credunt.

Respondet Collator Andegavenfis ibid. pag. 226. hujusmodi homines falsi quidem & maxime temerarii judicii reos esse, at non esse proprie hæreticos. Verum decisio hæc, ut vera esse potest, sic & potest in pluribus fallere. Nec enim solum exigit Ecclesia, ut credas, v. g. Christum pro omnibus mortuum esse; sed & ut credas ipsam, utpote à Spiritu sancto directam, non posse constanter ac sacrilege insequi velut hujus fidei violatores, qui hanc pie ac religiose profitentur. Si quid ergo hic culpam minuit, hoc ut plurimum, quod factæ alicujus vexatio non Ecclesiæ toti, sed amariori quorundam zelo adscribi solet à plebe vel imperita, vel Novatorum artibus & clamoribus decepta.

CCCXLVI. Quæres 4. an hæresis quæcumque exterior reservationem inducat.

R. id pendere è varia locorum disciplina: etsi enim hæresis externa ubique excommunicationem inducit, non tamen ubique inducit excommunicationis hujus reservationem. Alicubi nimirum ut Andegavi, necessum est ut hæresis publica sit; quod notorietatem facti à nobis in Tract. de censuris expositam requirere videtur. Alibi, ut Ambiani satis est ut hæresis personis tribus innotescat. Alibi, ut Parisiis; requiritur & suffi-

cit ut hæresis coram pluribus ex animo assertetur & defendatur. Porro *pluralis locutio duorum numero contenta est*, ex Regula 4. Juris in 6.

CCCXLVII. Quæres 5. an censuram reservatam incurrant qui hæreticorum concionibus interfunt, iisve domos suas locant.

R. negat. nisi hæc forte speciali locorum lege verita sint sub pœna censuræ. Potest tamen in utroque casu graviter peccari: potissimum autem in priore, propter grave quod rudibus & imperitis imminere potest seductionis periculum. Quod si quis hæretico quia hæretico, seu ut patet ejus animo adjuvet, domum suam locaverit, utique subiacebit hæreticorum pœnis, quia hæresim hoc suo facto profitebitur. Ubi autem indistincte sub reservationis pœna vetitum est, ne quis hæreticorum conventibus intersit, reservationi subjacet, qui iisdem etiam ignota sibi lingua celebratis interest, solo etiam curiositatis impulsu, quia fieri potest ut ficta pietate, quæ vel apud Turcas, in templi potissimum, emicat, diciatur.

A fortiori reservationem incurrere possunt Typographi & Bibliopolæ, qui obvio cuique hæreticorum Libros venales habent.

Quæres 6. an qui hæresim publice professus est in uno loco, possit in alio ubi catholice vixit, à quocumque absolvi.

CCCXLVIII. R. 1. hæreticum, generaliter loquendo, nonnisi à Sacerdote pro reservatis approbato solvi posse: quia hæreseos crimen ubique reservatum est.

CCCXLIX. R. 2. multiplex esse hæreticorum genus: Alii enim publice contrariam Ecclesiæ Romanæ religionem professi sunt, ut Calvinistæ & Lutherani. Alii licet non id omne credant quod à Sancta Ecclesia definitum est, nedum ab ea schismaticè recedant, unum id formidant, ne ab ejus gremio ejiciantur. Priores ubicumque sint, palam & Episcopi auctoritate reconciliari debent, nisi exigant loci, temporis & personarum circumstantiæ, ut eorum abjuratio, de Superioris consensu, occulte fiat. Posteriores vero statim ut errorem sincere deposuerunt, à quocumque pro reservatis approbato reconciliari valent; modo præstitum à se scandalum vel jam reparaverint, vel reparaturi certo judicentur: Sane frequentatio Catholicorum quos oderas, laus æqua Præfulum quos calumniabaris, aditus Confessarii quo uti noluißes; & Catholicis, & novatoribus præsertim, grave sunt conversionis argumentum.

Quæres 7. quæ à Confessario erga pœnitentem ab hæresi reversum sint observanda.

CCCL. R. 1. quoad forum interius caute observandum à Confessario, ut propria hæreticorum peccata cognoscat. Hæc vero sunt præcipue, injuria in Virginem Dei param & Sanctos ceteros: calumniæ in Summum Pontificem, in Episcopos, & Clerum Catholicum: odium & detestatio virginitatis; sacrilegia in Eucharistiam & Sacramenta, in imagines, in omnes Ecclesiæ ritus: contumelia in fideles, quos cæco ac turpi impetu incusant blasphemix, infidelitatis, superstitionis,

perstitutionis, & idololatriæ. Cavendum tamen ne Confessarius nimis interrogationibus recens conversum obruat; ita ut is vel ab initio suspicetur gravius esse confessionis pondus, quam ut illud in posterum ferre possit. Unde sicut qui in continua fornicatione per annos aliquot vixit, non tenetur exprimere tactus & oscula, quæ regulariter fornicationem comitantur: sic nec tenetur Neophytus in specie exprimere peccata quæ contra Ecclesiæ leges admisit, puta quod non audierit Sacrum festis diebus, quod jejunium & abstinentiam omiserit &c. quia hæc ex ipsa hæresis conditione satis intelliguntur. Imo censent nonnulli cum Bonagratia v. *absolutio quoad sæculares* n. 48. satis esse ut generali modo confiteatur se Pontifici detraxisse, vel Ecclesiæ præcepta contempsisse, quoties se dedit occasio: *Nisi specialem aliquem contemptum Ecclesiæ, blasphemiasve aut calumnias contra Ecclesiasticos, plusquam regulariter ab hæreticis fit: effutiverit, aut scandalum dederit, aut alios perverterit.* Quoniam tamen non in omnibus locis occurrit eadem blasphemandæ Ecclesiæ occasio, satius judicari plenam, quantum sine scrupulo ac nimia molestia fieri potest, confessionem à novo Catholico elicere: ad quod non parum conducent Directoris lenitas, patientia, & unctio verborum.

CCCLI. R. 2. hæc quoad exterius forum cum recens conversis observanda esse à Confessario, 1. ut eos non ante ad fidei professionem & ad sacram confessionem admittat, quam sufficienter fidei veritates edocuerit, ne in errores suos facile relabantur; 2. ut debita ac speciali auctoritate munitus eorum abjuracionem excipiat, prout sancitum est cap. 8. & 21. l. q. 7. quæ abjuratio communiter fit coram Sacerdote & testibus per publicam fidei professionem, qualis in Ritualibus Dicecesanis præscribitur. *Communiter*, inquam, quia abjuratio clanculum aliquando fieri potest, cum id graves exigunt causæ; 3. ut peracta fidei professione is qui ab hæresi resipiscit admittatur ad Confessionem & Eucharistiam. Ita Faber pap. 168.

CCCLII. Verum hæc cum gravi limitatione quoad Eucharistiam his in partibus intelligenda sunt. Cum enim Calvinistæ nostri religionem Catholicam eo tantum fine profiteri soleant, ut in Ecclesiæ conspectu matrimonium, alioqui regis dictis irritum, inire possint; & è ducentis vix unus & alter in religione Catholica, seu jurata, seu coram testibus professus permaneat; constat semper metuendum esse, ne Sanctum, si iis detur, detur canibus; unde à sacra mensa potius abigendi sunt, quam ad eam compellendi. Quod si horum aliqui privatim interrogationum in Catholica fide vivere ac mori velint, non respondeant cathgorice, cavendum erit ne ad confessionem admittantur. Alias obtenta, quæ vix negari poterit, factæ confessionis testificatione, haberi possent pro veris Fidelibus; ad communionem & matrimonium admitti, liberaliores à Catholicis eleemosynas recipere; quod ultimum nonnulli ex iis unice intendunt.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

CCCLIII. XII. *Homicidium voluntarium*, quod Parisiis reservatur, cum etiam ab ebrio aut irato perpetratum est. Circa hunc casum.

CCCLIV. Quæres 1. an homicidium quodcumque reservationi subiaceat.

R. negat. Illud enim solum potuit reservari, quod à Theologis communiter habetur pro mortifero. Est porro certum homicidii genus, quod juxta communioem sententiam vacat à culpa; illud nimirum quo quis vim vi repellens cum moderamine inculpatae tutelæ, occidit ne occidatur. Quod si dubitet occisor annon justæ defensionis limites exceßerit, immunis erit à reservatione; quia hæc ex dictis in dubio facti non incurritur.

Quæres 2. an homicidium casuale subiaceat reservationi.

CCCLV. R. id pendere à circumstantiis. Si enim homicidium præter intentionem orietur à causa de se minime periculosa, & quæ hominis necem parere non consuevit, non inducet reservationem, quamvis alioqui actio sit illicita. Si vero idem homicidium orietur à causa de se periculosa; ut cum quis alium graviter percutit; tunc nisi aliud interdicit Legislator, dubio procul reservationem invehit, quia, & jure quidem, in causa voluntarium censetur.

CCCLVI. Quæres 3. an obnoxius sit reservationi, qui vulnus infixit, à quo quis nonnisi longo post tempore decessit.

R. affirmat. Si medici, quos ea de re consuli oportet, judicent inflictum vulnus fuisse causam mortis. Secus, si compertum sit eam ex aliquo qui supervenerit casu, prodixisse. Dum autem fuit tempus inter vulnus & mortem ex ipso indubie secuturam, vult Comitulus Lib. 4. q. 10. n. 22. in fine, ut cum eo tanquam vere homicida agat Sacerdos; eumque ad Superiorem amandet, si aliunde jus non habet absolvendi. Sane qui eo in casu ad ordines promoveretur, subreptitè promotus censeretur.

CCCLVII. Quæres 4. qui fiat ut reservationem incurrat ebrius homicida.

R. id fieri, 1. quia potest quis eo fine inebriari ut certius occidat; 2. quia plerumque judicare potuit ebrius, se se utpote furem vino, occisurum in ebrietate; 3. quia non omnis ebrietas eo usque rationis usum adimit, ut homicidii libertatem adimat. Quod si quis vel nolens inebrietur; prout Noe contigit; vel nolens quidem, sed expertus se in vino mitem esse & sedatum, nec in priori casu reservationem incurreret, quod certum est; nec in secundo, ut probabiliter opinamur. Quanquam, quia huic numero ebrietati annecti potuit reservatio, satius est tunc Superioris voluntatem explorare.

Quæres 5. an ubi simpliciter reservatur homicidium, subiaceat reservationi; non is solum qui fecit, sed & qui mandavit.

CCCLVIII. Affirmat Capeavillæus p. 2. c. 3. ut ego alibi, nisi Episcopus solam præcise occisionis actionem reservet. Ratio est quia ex Alexandro III. c. *Mulieres* 6. *De sent. excomm.* *Is committit vere, cujus auctori-*

O

tate

tate vel mandato delictum committi probatur. Quapropter non hic fit interpretatio Legis, sed ejusdem extensio ex mente aperta Legislatoris, ut advertit Sylvester V. *Statutum* §. 2. n. 7.

CCCLIX. Aliter sentiunt non pauci, 1. quia reservatio, utpote odiosa, stricte intelligi debet & restringi. Atqui, stricte loquendo, non facit, qui tantum mandat fieri; 2. quia gratis fingit Sylvester, hic non esse interpretationem Legis, sed meram extensionem; Idem enim in alia quacumque materia dici posset; sicque non esset locus restrictioni in odiosis, & evanesceret istud ab omnibus receptum: *Solvomandantes*. Nec nocet objectum Caput *Mulieres*. In eo enim agitur de mandante percussorem Clerici: potuit autem jus statuere specialiter, ut in eo casu mandans eadem plectatur poena, qua executor: sicut ibid. Cap. *Quantæ* eidem subiacet censuræ, qui Percussionem hanc non impedit; & Cap. *Cum quis* eod. tit. in 6. qui eandem ratam habet. Id autem nedum ad ceteros casus extendi debeat, in iis, utpote non expressis, restringi debet.

CCCLX. At inquires, ratio cur Alexander III. eum qui Clerici percussorem mandat, pari plectit poena ac qui Clericum reipsa percutit, hæc est, quod *is vere committat, cujus mandato delictum committitur*. Atqui ratio hæc viget pro casibus omnibus in quibus intervenit mandans.

R. dist. min. viget inductive, id est, probat Legislatorem in quocumque casu potuisse mandantes iisdem subicere poenis quibus executores, C. viget necessario quasi quisquis crimen mandavit, ipso facto pari cum criminis executore poena plectatur, N. id enim alienum est & à communi Theologorum sensu; & à mente Legislatorum, qui mandantes exprimunt cum eos plectere intendunt.

CCCLXI. Ex his rursus colligo 1. fatigendum enixe iis qui casuum reservatorum feriem texunt, ut mentem suam distincte & enucleate aperiant; ne dum breviores esse volunt, obscuri fiant; 2. in prædicto homicidii casu dubium esse an mandans reservationi subjaceat: 3. recurrendum proinde ad Superiorem, cum id sit dubium juris: nisi ipse declaraverit in dubio juris nullam esse reservationem.

CCCLXII. Quæres 6. an in Dicecesibus quæ mandantem homicidium subiciunt reservationi, immunis sit ab ea qui mandatum revocavit.

R. affirmat. Si mandatum vere & efficaciter revocaverit. Confer quæ dixi in Tract. de iustitia p. 2. c. 2. ubi de mandante.

CCCLXIII. Quæres 7. an qui mandavit Petro mortem Joannis, in reservationem incidat, si Petrum ipsum occidi contigerit.

R. negat. Quia nullatenus Petri occisionem intendebat mandans. Excipe, nisi præviderit fieri facile posse ut Petrus interficeretur, tunc enim mortem ejus virtualiter intendisset. Ita cum Suare docui in Tract. de irregul. p. 3. c. 1. a. 1.

Quæres 8. an qui mandavit percussorem, subjaceat reservationi, si mandatarius fines mandati prætergressus sit.

CCCLXIV. R. id pendere à modo quo datum est mandatum, & ab indole tum mandantis, tum & mandatarii. Si enim præceperit mandans ut inimicus suus strenue & citra modum percuteretur. Si is, vel mandatarius, efferæ essent indolis, nec plus hominis vitæ quam avis consulerent, jam uterque reservationem incurrit, quia uterque mortem alterius virtualiter intendit. Si vero mandans verbera quidem jusserit, sed ut David erga Absalon, severe vetuerit ne mandatarius ultra progrediretur, tunc mors & quæ eam sequitur reservatio, solius mandatarii nequitiae erit adscribenda. Confer quæ dixi in Tract. de irregularitatibus, ubi de homicidio, & reservationem ut plurimum metire cum irregularitate ex homicidio.

CCCLXV. XIII. *Incendium*, seu, ut habet Mandatum Parisiense, *Exustio voluntaria domorum profanarum, si incendiarius non est publice denuntiatus*: alioqui enim criminis hujus absolutio Sedi Apostolicæ reservata foret. Huic porro annexa esse solet censura excommunicationis ipso facto. Circa hunc casum.

Quæritur 1. quis incendiarii nomine intelligendus veniat.

CCCLXVI. R. is omnis & solus qui privata auctoritate, & animo saltem implicito nocendi, alienæ domui, seu profanæ, seu sacræ, ignem admoveat atque totam vel ejus partem, quantum ad lethale peccatum satis est, in cineres redigit, Ratio est quia is omnis & solus exustoris proprie dicti nomen meretur.

CCCLXVII. Dixi 1. qui *privata auctoritate*; Unde qui in bello iusto, quale præsumitur quod ineunt subditi nomine legitimi Principis, hostilia quæcumque gladio & flammis disperdunt, nisi Ducum an mandata libere prætergrediatur, à peccato & reservatione immunes sunt.

CCCLXVIII. Dixi 2. & *animo saltem implicito nocendi*. Qui enim exitiales herbas igne consumpturus, vento adversum exurgente vicinam domum perimit, ut à culpa liber esse potest, sic & à reservatione. Secus si hunc actionis suæ effectum præviderit, aut avertere potuerit: quia tunc in causa effectum voluisse censetur.

CCCLXIX. Dixi 3. *alienæ domui*. Si quis namque propriam domum flammis absumat non est proprie & stricte incendiarius; nisi vel hæc partim aliena sit, puta uxoris; vel vicinæ domus incendium trahat ex formali vel virtuali agentis intentione.

CCCLXX. Dixi 4. *domui*. Unde si quis segetibus vel sylvæ flammam admoveat, quamvis gravius peccet, quam si tugurio, non incurrit reservationem: quia segetes non veniunt domus nomine, imo ab ipsa distinguuntur in jure. * Atque hinc Præfules non pauci incendium in genere sibi reservarunt.

CCCLXXI.

* „Qui ædes accervumve frumenti juxta domum positum combussit, vincitus verberatus igni necari jubetur: *Leg. 9. ff. de incendio*.

CCCLXXI. Dixi 5. *domui profanæ vel sacræ*; ut enim profanæ ædes hominum domus, sic & sacræ domus Dei dicuntur, Hinc qui incendium generatim non reservant, exustionem domorum utriusque generis reservant, ut videre est Parisiis n. 4. & 17.

CCCLXXII. Dixi 6. *& totam, vel ejus partem absumit*. Qui enim tugurio incendium parabat, quod exequi non potuit, haud subiacet reservationi. Secus si aliquam ejus partem consumpserit, modo, quod facile fit, damnum ad mortale peccatum pertingat.

CCCLXXIII. Quæritur 2. an incendii complices reservationem perinde ut auctores incendant.

R. negat. nisi statutum ut auctores criminis sic & cooperatores includat, (ut Argentorati, ubi reservatur incendium *opere, consilio, auxilio, mandato* voluntarie procuratum.) In hac enim materia ab uno casu ad alium non fit extensio ex majori etiam ratione, prout ab initio monuimus. Objici quidem possit Canon 32. XXIII. q. 2. qui est Concilii Later. an. 1139. habiti. Verum is vel spectat tantum Pœnitentiam ut incendiariis sic & eorum complicibus imponendam; vel si horum criminis absolutionem ex æquo Papæ reservat, usu contrario absolevit: præsertim cum ipsum incendii crimen non jam reservetur Apostolicæ Sedi, nisi post incendiarii denuntiationem.

CCCLXXIV. Quæritur 3. qua ratione crimen illud denuntiari oporteat, ut Rom. Pontifici reservatum sit.

Duplex est ea de re opinio; prima quam tradit Suarez disp. 22. de censuris, Sect. 2. n. 19. docet ad incendii reservationem satis esse ut præcesserit generalis contra incendiarios omnes Ecclesiæ sententia, qualis identidem intra Missam pronuntiatur adversus hæreticos, vel in Monitoriis, contra eos qui tale furtum occultaverint. Neque inquit, aliud importat Caput *Tua nos* 10. *De sent. excom.* ubi sic; *Incendiarii, ex quo sunt per Ecclesiæ sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sunt mittendi.*

Secunda opinio quam tenere videntur Glossa, Panormitanus, Cajetan, Navarrus, docet tunc solum incendiarii crimen reservatum esse cum is nominatim denuntiatus fuerit; eique opinioni, quam Suarez ipse *absque periculo in praxi* servari posse docet, adhærendum est in his partibus, ubi consuetudo Canonem *Tua nos* hoc postremo sensu interpretata est. Hinc in Statutis Bituricensibus expressim habetur inter casus Papæ reservados; *Incendium Ecclesiæ vel alterius loci, postquam incendiarius publica denuntiatus est nominatim excommunicatus.* Idem tenet Collator Andegav. Tom. 2. p. 148.

CCCLXXV. Quæritur 4. an qui ex gravi negligentia domum comburit, reservationem incurrat.

R. eum teneri quidem ad reparationem damni, sed non ideo reservationis jacere,

nisi effectum hunc præviderit, quia generatim loquendo ad incendii reservationem requiritur animus & propositum nocendi. Quia tamen non quicumque incendii crimen reservant, eam nocendi intentionem requirunt, satius fuerit ea de re Superioris mentem interrogare.

CCCLXXVI. XIV. *Incestus* Parisiis reservatur *intra secundum gradum consanguinitatis, vel affinitatis etiam ex illicita copula.* Unde reservationem incurrunt 1. pater qui filiam, fraterve qui sororem aut filiam ejus, 2. patruelis qui consobrinam; 3. maritus qui conjugis suæ sororem, ejusve filiam tametsi spuriam, turpi concubitu fœdaverit. Alicubi reservatur incestus intra tertium consanguinitatis gradum, &c. De hoc casu hæc statuimus.

CCCLXXVII. 1. Cum ex alibi dictis affinitas non pariat affinitatem, liber est à reservatione frater qui sponsæ fratris sui sororem aut matrem cognoscit; alterutram enim ducere posset in uxorem.

CCCLXXVIII. 2. qui in primo positus gradu consanguineam quarti gradus cognoscit non subiacet reservationi: quia in hac materie gradus remotior trahit ac veluti delet propinquiorem.

CCCLXXIX. 3. qui uxorem ducit, inde aliquando reservationem incurrere potest: ut si quis male vel dubiæ fidei consanguineam ejusdem fidei ducat & tunc affinitas ultra secundum gradum non protenditur. Secus si contrahentium alter sit bonæ fidei,

CCCLXXX. 4. qui consanguineam, quam invincibiliter talem esse ignorat. cognoscit, cum materialiter tantum incestus sit, vacat à reservatione, licet non à gravi peccato. Secus, si eam vel dubius, vel ex ignorantia vincibili cognoscat.

CCCLXXXI. 5. Qui cognoscit quam falso credebat consanguineam, vel simpliciter vel in gradu reservato licet animo & corde incestus sit; liber est à reservatione; quæ incestum afficit, non falsam incestus existimationem.

CCCLXXXII. 6. qui nec scit, nec scire potest an cum affini vel consanguinea peccaverit, in hoc facti dubio, nisi privata lex obsit, à communi Sacerdote absolvi valet.

CCCLXXXIII. 7. qui affinem cognoscit in vase præpostaro, reservationem sodomix alligatam incurrere potest; de quo infra: qui vase naturali, sed emissio foras semine, non incurrit: quia sic placuit Superioribus, quibus contrarium placere debuerat, ne reservatio per novum Onæ crimen eludatur.

CCCLXXXIV. 8. quæ violenter opprimitur, licet in actionis coactæ decursu voluptati cedat, non incurrit reservationem; at incurrit oppressor.

CCCLXXXV. XV. *Incestus spiritualis*, quo nomine intelligi solet crimen, non equidem Ministri baptizantis, aut Patrini cum filiola, (nisi disertim exprimantur ut in quibusdam Dicecesibus;) sed vel Confessarii cum Pœnitente, vel Parochi cum Parochiana. Et istud peccati genus ultricibus flammis

mis aliquando plectitur, sive incestus merito nuncupetur, ut plures volunt, sive non, ut aliis etiam pluribus videtur.

* Greg.
XV.
Const. 54.

CCCLXXXVI. Non una porro est circa * impium illud ac nefandum scelus variarum Diceceson disciplina; quod à Directoribus caute pensandum, ne vel reos absolvant perperam; vel quos absolvere possunt, ad Superiorem remittant. Parisiis id habent recentiora, quæ Diurnalibus Libris inferuntur Statuta, n. III. §. 2. *Concubitus Confessarii cum Pœnitente, & Pœnitentis cum Confessario: item Paroeci cum Parochiana, & Parochianæ cum Parocho.* Tum subditur gravis ea Lex; *Sacerdoti conscio cujuscunque tactus impudici adimitur ipso facto omnimoda facultas audiendi unquam Confessionem ejus, cum quo aut cum qua crimen admisit; & ipsum aut ipsam absolvendi sub quovis prætextu etiam tempore Jubilæi.*

CCCLXXXVII. Mitior paulo Andegavenfis Territorii disciplina, quæ sic habet: *Sciant Confessarii in generali vel speciali facultate absolvendi à casibus reservatis, non contineri facultatem absolvendi à Duello, neque à crimine Confessarii cum Pœnitente, Paroeci cum Parochiana, & Parochianæ cum Parocho, nisi dicti casus nominatim designentur.* Ac præterea *Sacerdotem reum dicti criminis cum Pœnitente, aut Parochiana; dictam Pœnitentem aut Parochianam ab eo crimine nusquam posse absolvere: quamcunque antea obtinuerit, vel postea obtinere possit facultatem etiam specialem absolvendi à casibus reservatis.* Demum *cuiuslibet Confessarii omnem adimi facultatem absolvendi à crimine concubitus, vel alicujus tactus impudici, illum vel illam, cum quo vel cum qua istud crimen admisit, quamcunque ille Confessarius generalem aut specialem facultatem obtinuerit, etiam tempore Jubilæi.* Ubi prohibetur quidem ne Sacerdos luxuriæ suæ complicem ab ea usquam absolvat; non autem ne deinceps alias ejus confessiones excipiat; quod Parisiis severe cautum est. Eadem est Dicecesis Burdigalensis disciplina, nisi quod in ista nemo cujuscunque sceleris complex complicem suum usquam absolvere valet.

CCCLXXXVIII. Non desunt qui Parisiensem disciplinam præferant, aliis, tum ob grave quod Confessario ac Pœnitenti imminere potest novi sceleris periculum; tum quia difficile est ut Confessarius ob leviora plerumque peccata justa severitate redarguat Pœnitentem, cui probe nota est infirmitas ejus in multo gravioribus. Quod ad eam disciplinam spectat, quæ complici qua tali complicem usquam absolvere vetat; censent iidem Doctores eum jugum esse & justo gravius, & non raro plenum periculi. Quid enim si pridie Festi Parochus & Vicarius, ceterum pii, ultra metas de quopiam detraxerint; si ex curiositate folia quædam severe prohibita legerint, vel legentibus ex mala quadam formidine non obstiterint, &c. An fatius erit ut vel Missam cum multa populi

offensione omittant, vel à tribunalis toto mane abstineant, dum ad Parochum alium, tota quandoque leuca, nisi plus, distantem recurrent; vel de perfecta illa contritione præsumant, quam rarissimam esse didicerunt? Esto igitur, agebant iidem Magistri, esto Sacerdotes duo gravi & socia consuetudine obstricti, alter alterum absolvere prohibeantur; at non debuit mutua hæc confessio generali pro quibuscunque casibus lege interdicti. Sic illi, qui forsitan meminisse debuerant, neminem inauditum damnari debere: Profecto difficile est ut lex severissima; diuturno, antequam ederetur, non subjacuerit examini. His præmissis quædam solvendæ sunt multi momenti difficultates.

CCCLXXXIX. Quæres itaque 1. an omne luxuriæ peccatum inter Confessarium & Pœnitentem reservationi subjaceat in Dicecesibus quæ Parisiensem disciplinam sequuntur.

R. his in locis duo cauta esse, 1. ut Sacerdos cujuscunque impuberi facinoris complex, nec hac vice, nec usquam deinceps complicem audire possit; 2. ut peccatum illud, si sit concubitus, à nullo Sacerdote pro communibus tantum approbato, solvi queat. Si vero sit quidpiam concubitus minus, potest à quovis præter complicem Sacerdote dimitti. Porro concubitus nomine intelligenda videtur fornicatio etiam inchoata, seu quæ per feminis effusionem intra vas muliebri consummata non fuerit, prout ferunt variarum Diceceson Statuta.

CCCLXXXX. Quæres 2. an qui necdum Confessarius erat vel Parochus, quando cum alio vel alia paccavit; prædictæ legi subjaceat.

R. subjacere quatenus jam complicem deinceps absolvere nequit; non subjacere vero quantum ad reservationem; quia non reservatur nisi peccatum Confessarii cum Pœnitente, vel Paroeci cum Parochiana. Neuter porro vel Confessarius erat, vel Parochus tempore delicti.

CCCLXXXI. At inquires, si furtum hodie reservetur, pridie furatus subjacet reservationi. Ergo pari jure, &c.

R. neg. conseq. qui enim pridie furatus est, totum commisit scelus quod subinde reservatur. Contra vero Diaconus vel Sacerdos qui cum Titia peccavit, non commisit crimen quod reservatum erat. Nec enim reservatur fornicatio Sacerdotis, sed fornicatio Confessarii cum Pœnitente, aut Paroeci cum Parochiana.

CCCLXXXII. Quæres 3. an qui peccat cum Pœnitente; ratus invincibiliter se peccare cum alia reservationem incurrat.

R. negat. se enim habet ut qui Clericum percutit, ratus invincibiliter se percutere Laicum: Is autem liber est ab irregularitate?

CCCLXXXIII. Quæres 4. an immunis sit à reservatione, qui peccatum Parochiana, vel Pœnitente olim quidem sua; sed nunc alterius.

R. Pro-

* Nul Confesseur, meme ayant pouvoir d'absoudre des Cas réservés, ne peut donner l'absolution d'aucun péché dont il est complice *Ritnal. Burdig. pag. 134.*

R. Probabilius affirmat. 1. quia lex vetare voluit, ne quis parta per confessionem alienae fragilitatis notitia abuteretur: ut autem huic occurreret malo, vetare debuit ne usquam Confessarius cum Pœnitente alias sua turpiter versaretur; 2. quia Statuta non pauca Trecensia præsertim & Sagiensia sic habent: *Concubitus cum persona, cujus confessionem sacramentalem qui exceperit*: quæ quidem ab actuali Pœnitentis statu abstrahunt.

Quia tamen hæc nonnihil habent difficultatis, præsertim quoad Parochum, qui cum loco suo cessit, jam non oves; nec ovile habet, in his casibus recurrendum erit ad Superiorem, qui utinam omnia quæ ad reservationem spectant, tam distincte enuclearet, nullæ ut superessent ambages; quod brevi libello fieri facile possit.

CCCLXXXIV. Quæres 5. quid in Statutis nomine tactus impudici intelligendum sit.

R. eos intelligi tactus, qui ut facile fit, ad mortale assurgunt, quales sunt, qui vel in partibus venereis, aut vicinis fierent; vel in uberibus mulieris. In eodem ordine sunt oscula, non quæcumque, sed libidinosa, de quibus fuse Tom. 3. hujus operis. Item inhonesti tactus alicujus impuberis.

CCCLXXXV. Sed quid si quis tactum de se levem, sed intus & ex animo libidinosum exercuerit?

R. 1. ab his caute abstinendum, dum etiam in sola sensualitate hærent; 2. melius ac tutius sibi consulere, qui ab ea audienda abstinet, quicum familiarius agere cœpit, ne sensim ad graviora deveniat, 3. ex dictis n. 19. hunc non reservari actum.

CCCLXXXVI. Quæres 6. an qui quidpiam egit impudici erga dormientem vel renitentem, confessionem ejus deinceps excipere prohibeatur,

R. negat. stando in lege prout efferri solet. Hæc enim solum verat ne Sacerdos vel absolvat à peccato cujus particeps fuit, vel exinde excipiat confessionem ejus quicum crimen admisit, quæ postrema verba crimen mutuum supponunt. Porro in præfenti casu nihil est mutui criminis, cum ex hypothese pars altera crimini obstiterit, aut saltem nullatenus consenserit.

CCCLXXXVII. Si tamen, ait eruditus Auctor. Collat. Andeg. Tom. 3. pag. 210. *Sacerdos sibi & Pœnitentium saluti consulere velit, deinceps confessiones non excipiet illius, quam licet invitam solus peccando impudice tetigit. Quamvis enim lex suprascripta, stricte & attenta v. verborum non prohibeat hac in circumstantia illius mulieris confessionem excipere; nec ipsa ad eum confessionis gratia accedere debet, nec ipse accedentem admittere. Hinc merito docet Fromageau. v. Baiser. cas. 1. Puellam non debere apud eum Sacerdotem peccata sua deponere, à quo, dum ipsum invisibat, frequenter osculo salutabatur; etsi ipsa nullius hinc delectationis prævæ, vel periculosa cogitationis sibi conscia foret.*

Facilius tamen excipi posset confessio illa.

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

lius quicum dormiente actum fuisset aliquid impudici, quia & eadem est quæ esse debet increpandi libertas; & nihil est in priori actu quod novæ libidinis principium esse possit.

CCCLXXXVIII. Quæres 7. an Parochorum vocabulo in prædictis legibus comprehendantur Parochi, ut ajunt, primitivi.

R. negat. cum Scriptore mox adducto. Etsi enim primitivi Parochi honorifica quædam jura habent; attamen vere Parochi non sunt: cum nullas proprie habeant oves, quas pascant verbo Dei, sacramentis reficiant, &c.

Quæres 8. quid consulendum Parocho in aliquod cum Parochiana facinus prolapso.

CCCLXXXIX. R. 1. ei ponderandum esse istud Cælestini Edictum Cap. 9. & 10. XXX. q. 1. *Si quis Sacerdos cum filia spirituali fornicatus fuerit, sciat se grave adulterium commisisse. Idcirco femina, si laica est, omnia derelinquat, & res suas pauperibus tradat, & conversa in Monasterio Deo usque ad mortem serviat, Sacerdos autem ab omni officio deponatur, & peregrinando duodecim annis pœniteat: postea vero in Monasterium vadat, ibique cunctis diebus vitæ suæ Deo serviat.*

CCCC. R. 2. omissa illa severiori disciplina vix unquam finendum ut Parochus in eo loco remaneat, ubi participem delicti sui feminam nactus sit tum quia in lubrica illa materia pene semper imminet periculum relabendi; cum pleno incedat gradu, qui vel uno passu incessit; tum quia ut nullus est sine fumo ignis, sic nec amor, qui tandem non erumpat; tum quia notum quid furens femina possit, cum præsertim se novæ amasiæ intritu derelictam imaginatur; tum demum, quia *plerumque dum mutatur locus, mutatur mentis affectus*, ex veteri juris effato.

CCCCI. Lenocinum, cujus, juxta Parisiense jus, *rei sunt, qui crimen impudicitiae scienter aut voluntarie procurant aut adjuvant; invitando, consulendo, locum præbendo, epistolas scribendo aut referendo, vel alio quovis modo.* Cum gravissimum sit impudicitiae crimen, sub quo fornicatio & adulterium continentur, æquum fuit ut in illud animadverterent canonicæ leges prout & actum est à politicis, uti videre est apud Ferriere v. *Maquerellage*.

Duo hic moveri possunt dubia, 1. an qui crimen fornicatione minus procurant, iubeant reservationi: 2. an ab ista immunis sit ancilla, quæ ne turpiter ejiciatur, infameturve aut pacta sibi mercede privetur, dominae suæ litteras defert ad amasium, eive noctu fores aperit.

CCCCII. R. ad 1. negat etsi enim graviter peccat, quæ vel osculis, vel inhonestis tactibus aditum pandit, haud tamen stricte & proprie dictum impudicitiae crimen procurat: istud enim de ipso coitu, saltem quantum est ex parte procurantis, intelligi consuevit. Unde etsi stare potest lenocinium sine copula; non tamen sine intentione liberam ejus facultatem procurandi.

P

CCCCIII.

CCCCIII. R. ad 2. 1. incertum videri an famula quæ uni amasio favet, lenonis partes agere dici valeat. Lenocinium enim vel multorum cum multis vulgari usu, vel saltem multorum cum una societatem spectare videtur. Unde consulendus erit Legislator.

CCCCIV. 2. Ut quis reservationi subjaceat, necessum est ut *scienter & voluntarie* influat in malum. Hic autem *voluntarie* sumi debet, prout in his materiis passim sumitur & contingit, ubi perditæ meretrices ad crimen toto conatu alliciunt. Porro quæ ex gravis infamiæ vel detrimenti metu fores aperit, volens quidem aperit, & libere quantum ad peccandum oportet, sed & simul maxime invita, ut supponimus. Ergo dubitari potest an eum *voluntarii* gradum habeat, quem exigit lenocinii conditio. Haberet autem dubio procul, si in hac domo lubens & volens commoraretur. Sed de his rursus adeundi Superiores, ad quos utinam minus frequenter remittere cogemur!

Magia, vide *Sacrilegium* n. 5.

CCCCV. XVII. *Matrimonium illegitime celebratum vel contractum*; quod multiplici modo contingere potest, 1. & præsertim cum ab alio quam à proprio Parocho; aut alio de ejus licentia, benedicitur, 2. cum celebratur clandestine; 3. cum post emissum castitatis votum initur.

CCCCVI. Circa primum Caput passim in usu est, ut qui *alterius Parochiæ sponso sine illorum Parochi, aut Episcopi licentia matrimonio jungit aut benedicit*, ipso facto incurrat suspensionem reservatam, à qua *absolvere competit Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo Benedicto suscipienda erat*. Ita fert Parisiense Mandatum ex Tridentino Sess. 24. de reform. Cap. 1. Eaque sanctio, quæ jam à sacra Synodo plurimum habet commendationis, hinc apparet æquissima, quod Andegavensis v. g. Parochus, qui Cænomanenses duos matrimonio jungit, minus in proprium quam in Cænomanensem Episcopum delinquat. Ergo & ei satisfacere debet, & ab eo tandiu plecti, donec re ipsa satisfecerit. Neque hinc pertimescenda jurisdictionum confusio, quid enim mirum si in alia Dicecesi plectatur, qui contra ipsam, & in ipsa, fictione Juris, peccavit? Ubi tamen mos alius invaluit; ut Andegavi, tranquillum esse oportet; qui à proprio Episcopo absolutus fuerit. Hinc enim occurrit tacita vel formalis vicinorum Episcoporum consensus.

CCCCVII. Quæres an eidem pænæ subjaceat in pari casu Sacerdos Regularis.

R. affirmat. sic enim habet Tridentinum ubi supra: *Si quis Parochus vel alius Sacerdos, sive regularis, sive secularis, etiamsi id sibi ex privilegio vel consuetudine immemorabili licere contendat alterius Parochiæ sponso, sine illorum Parochi licentia, matrimonio jungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tandiu suspensus maneat, quandiu*

ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debeat. absolvatur. Quin & Vienneſe Concilium temerariis hujusmodi Regularibus excommunicationem ipso facto indicit, ut videre est Clement. I. *De privilegiis & excessibus. Privilegiat*. Censent equidem nonnulli severiorem hanc pœnam minori Tridentini Concilii abrogatam esse. Sed obſiſtit Navarrus Lib. 5. Consil. Consil. 5. nec dubium quin duplex à duplici auctoritate eidem delicto pœna constitui possit. *Nec obſtat quod levior pœna legis novæ corrigat durior legiſ antiquæ: quia hoc intelligendum eſt. in pœnis, quæ ab ipſo Judice inferuntur, non in iis quæ ipſo jure incurruntur*; Ita Barbosa de offic. & poteſt Episc. Allegat. 32. n. 192. quem ſequitur Collator Andegav.

CCCCVIII. Quod ſpectat ad alterum Caput de Matrimonio clandestino, advertendum eſt clandestinum magis vel minus proprie dici illud conjugii genus, quod vel omiſſa bannorum promulgatione, vel ſine teſtibus, vel abſente Parocho, vel eodem materialiter tantum præſente celebratur. Ex his nullum eſt quod à gravi peccato immune ſit, & reſervationis materia eſſe non valeat. Hæc autem reſervatio quoque Sacerdotem ſpectat; quandoque contrahentes. Cum vero nulla hinc exurgat ſpecialis difficultas, videndum unicuique quid ferant Diceceſis ſuæ leges. In his ſi reſervatio matrimonia tantum claudeſtina feriat, eidem non ſubjacet, qui ſolam bannorum promulgationem omittit, quia hæc etiam neglecta poteſt matrimonium & à vero Parocho & coram legitimis teſtibus celebrari, quod claudeſtinitatis proprie dictæ notionem abigit.

CCCCIX. Tertiã, in matrimonii materia, reſervationis ſpeciem nonnullis in Diceceſibus incurrunt, qui conjugio junguntur *poſt votum caſtitatis, aut in gradu prohibito ſcienter, vel priori uxore adhuc vivente*.

CCCCX. De prima caſus hujusce parte hæc ſtatuiſumus cum Capeavillæo p. 2. Cap. 13. 1. graviter peccat quæ poſt caſtitatis votum nubit; niſi ante diſpenſata ſit ab iis quorum intereſt; de quo vide quæ dixi Tom. 2. hujus Operis ubi de voto.

CCCCXI. 2. Si ab ea quæ ſimplex emiſit caſtitatis votum interrogetur Confefſarius an valide nuptura ſit: Reſpondebit libere, valere quidem id genus connubia, ſed cum mortali peccato & onere non petendi debiti conjugalis.

CCCCXII. 3. non incurrit caſum hunc, eſſi alias letaliter peccat, qui matrimonium init poſt emiſſum votum vel non nubendi, vel Religionem amplectendi, vel Ordines ſacros ſuſcipiendi. Idem eſt ſi nubat animo Religionem ingrediendi ante matrimonii conſummationem, juxta Cap. *Commiſſum* 16. *De ſponſal. & Matrim.* Modo poſtremum iſtud juſta de cauſa faciat: quod in praxi multum haberet difficultatis, ut dixi Tom. 2. de diſpenſ. Ep. 12. n. 5.

CCCCXIII.

CCCCXIII. 4. Neque etiam hunc incurrit, qui emissio castitatis voto, aliquam cognoscit, facta etiam futuri conjugii promissione, quia ex hypothese reservatur duntaxat peccatum ejus; qui post castitatis votum nuptias init, non ejus qui aliquam cognoscit; aut cum ea sponsalia contrahit.

CCCCXIV. An incurrat, qui castitatem vovit impubes, an item mulier cujus castitatis votum constante matrimonio factum à marito irritatum est, ambigunt Theologi. Negat idem qui supra Scriptor. Aliter opinamur quoad Secundum Caput, quia non credimus hujusmodi votum, post mariti tantum mortem implendum, nihil proinde ejusdem juribus adversum, ab eo posse irritari. Quod spectat ad primum Caput de impubere, qui dubitat num tempore voti habuerit sufficientem rationis usum, credimus hunc, si uxorem ducat, non subiacere reservationi; licet enim in hujusmodi dubio possit quis ad executionem voti obligari, nisi dispensationem obrineat, quia tamen dubium illud est dubium facti, in quo incurri non solet reservatio, ideo nec tunc incurri videtur.

CCCCXV. Subdit prædictus Auctor ibid. pag. 369 casum hunc incurri ab iis omnibus, quæ ut liberior Deo servirent, votum castitatis etiam apud se solas, etiam sola mente emisissent, modo de facto nubant; supple, & matrimonium consumment. Ratio est, quia licet votum tunc temporis sit pure mentale, ipsa tamen ejus transgressio vere est exterior, etsi per accidens non innotescat.

CCCCXVI. De altera ejusdem casus parte docet idem Theologus, 1. eos qui matrimonium scienter contrahunt in gradu prohibito, subiacere excommunicationi latæ Clement. Unic, *De consang. & affin.* modo gradus ille sit consanguinitatis vel affinitatis: qui enim in gradibus prohibitis cognationis legalis vel spiritualis contrahit, nulla afficitur censura. Ceterum dicta mox excommunicatio Jure communi non est reservata.

CCCCXVII. 2. Eosdem reservatione aliquando plecti ab Episcopis, & merito: quia & mortaliter peccant; & à gemino Judice gemina pœna puniri possunt.

CCCCXVIII. 3. Ubi reservationi subjacent ii tantum qui scienter in prohibitis gradibus contrahunt, excusare, si minus à peccato, saltem à reservatione ignorantiam crassam; quia non fecit scienter qui ex ejusmodi ignorantia operatur. Aliud quidem præsumi potest in exteriori foro: sed hic sumus in foro conscientiae, in quo sola veritas attenditur.

CCCCXIX. 4. Idem docet quantum ad reservationem, non quantum ad censuram de iis qui vivente uxore aliam scienter ducunt. Subdit autem ea quæ de marito accuntur, de uxore pariter esse intelligenda: quia Regula quæ odiosa restringi jubet, non currit in correlativis. Ceterum an ad secundas nuptias transire debeant, quibus nondum certo constat de morte conjugis, ex-

pendimus in citato de dispensationibus Tractatu.

CCCXX. XVIII. *Missæ celebratio indebita*, casum hunc in Tractu Parisiensi cum suspensione ipso facto, eaque reservata incurrit, 1. qui Missam celebrat non indutus veste talari. 2. alterius Diœcesis Sacerdos, qui in hac celebrat absque obtenta licentia DD. Archiepiscopi, & honorarium recipit; post dies ab accessu in hanc Diœcesim quindecim.

CCCCXXI. Circa primum una tantum est difficultas, an nempe subiaceat reservationi, qui ex aliqua necessitate celebrat sine veste talari.

R. id pendere ex gradu necessitatis, unde à pœna ut à culpa liber est, non is tantum qui hoc modo celebrat ut sibi vel alii Viaticum præstet, sed & is etiam qui celebrat ne in insigni Festo plebs Missam omitat, ne grave scandalum præbeat, &c. His enim de causis omitti possent cingulum & manipulus. Is autem tantæ ad minus necessitatis est, quantæ talaris habitus.

CCCCXXII. Circa secundum quæritur an qui toto mense in hac Diœcesi celebrat, sed honorarium non recipit, subiaceat reservationi.

R. 1. iis qui ad Missam Ornamenta præbent, cavendum sedulo ne ignotos Sacerdotes, nisi ad hunc effectum approbatos, admittent. Durum quod alicubi Sacerdos etiam Parocho notus, sine speciali Episcopi licentia ad Sacra admitti nequeat, sicque vel ipso Paschatis die instar laici communicare teneatur; at legem hanc invexit miserranda temporum conditio.

CCCCXXIII. R. 2. ponderatis Edicti verbis non videri obnoxium censuræ, qui celebrat sine stipendio. Ad quid enim honorarii mentio, si sola celebratio per se suspensionem inducat? In his autem casibus excusat aliquando bona fides, unde olim declaratum est piissimum Sacerdotem; qui licet in amplo Sodalitio viveret, nihil de hac lege per menses quatuor audierat, nullam, quæ soli gravi peccato debetur, suspensionem incurrisse. Curandum tamen ut qui novam ingreditur Diœcesim, ea ejus Statuta resciat, quæ ad functiones ab ipso peragendas spectat. Sane extat Parisiis Lex antiquior quæ generatim vetat ne Missa sine obtenta prius licentia celebretur.

CCCCXXIV. Alicubi quoque reservationem incurrun, qui sine Episcopi permisso Sacra faciunt, vel in privatis ædibus, vel in Capellis aut minime benedictis, aut sub columbario positis, aut necdum annuo redditu dotatis, aut Festis anni majoribus, quod ultimum ubique pene in usu est.

Monetæ falsæ crimen. Vide supra n. 402. *Crimen falsi.*

CCCCXXII. XIX. *Oppressio tenellæ prolis*: sed ut habet Parisiense Mandatum *Negligentia gravis in oppressione parvulorum, ex qua parvulo nondum ratione utenti accideret vulnus, malumve aliud grave.* Casum hunc alii, ut Andegavenses; sic efferunt: *Suffocatio etiam fortuita infantis positi in lecto,*

lecto, antequam habeat annum completum. Alii sic cum Rituali Burdigalensi pag. 134. *Faire coucher les enfans avec soi dans le même lit, avant l'an & jour depuis leur naissance? avec excommunication, s'il y a eu suffocation.* Supponunt postrema hæc duo Decreta, matrem quæ parvulum in eodem secum lecto reponit lethalis peccati continuo ream esse, seu vi legis quæ id prohibet ob funestos exitus; quod in hisce materiis difficile est; seu ex natura rei, quod multo difficilius videtur; cum multæ sint matres somni admodum tranquilli; multæ quæ vel expenuria, vel in itineribus, prolem alibi quam in proprio strato collocare nequeant; multæ quæ gravibus oppressæ malis vix ac ne vix quidem è cubili exurgere valent, ut infantis vagitus compescant. Hæc equidem à metaphysico facile eluduntur, sed plerumque angunt in praxi. Unde

Quæres 1. an neganda sit his in partibus absolutio matri vel nutrici, quæ una cum tenella prole in eodem lecto quiescit.

CCCCXXVI. R. 1. cum Stephano V. Cap. *Consulisti* 20. II. q. 7. generatim loquendo *monendi sunt & protestandi parentes, ne tam tenellos secum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente suffocentur, vel opprimantur, unde ipsi homicidii rei inveniantur.*

CCCCXXVII. R. 2. cum Capeavillæo hic p. 2. Cap. 10. Navarro Cap. 15. num. 13. aliisque gravibus Theologis, non posse matrem letalis peccati ream judicari, præcise quia secum prolem in eodem lecto reponat. Ratio est, 1. quia id communi magnarum Diceceson praxi repugnat; 2. quia fieri potest ut nullum hic sublit suffocandæ prolis periculum, saltem grave & proximum; puta si amplum sit cubile, si non altum, si mulier jugi experimento comperit habere se inter dormiendum nec agitari, nec loco moveri; si facile evigilet.

CCCCXXVIII. Nec obest quod semel contingere possit, quod nusquam accidit. Neque enim remota hæc, & extra omnem veri speciem posita, attendi debent. Sane contingere potest ut mulier tranquillæ ceteroquin indolis per somnum & somnium è lecto præceps exurgat, infantem etiam in cunis positum, monstri instar vel furis enecat, &c. Ex his autem quorum forte non deforent exempla, quis practice argumentetur?

CCCCXXIX. R. 3. mortalis peccati ream esse, prohinc absolutionis exortem feminam, quæ cum infante dormit in oppositis circumstantiis; præsertim dum suo vel alieno testimonio rescit, se huc atque illuc moveri, brachia quoquo versum agitare; somnare, terribilia quæ totam corporis molem excutiant, &c.

Quæres 2. quibus in casibus non incuratur reservatio ex oppressa prole.

CCCCXXX. R. id pendere è speciali locorum Lege, quæ attente ponderanda est. Sic etsi leniora videntur Parisiensis Dicecesis Statuta, hic tamen latius patet, & facilius quam in aliis plerisque locis incurritur

reservatio: Andegavi enim mulier quæ infantem anniculum vel in eodem secum lecto; vel anno minorem in lecto alio aut in cunis ex negligentia opprimit, licet non à peccato, immunis tamen est à reservatione. Contra vero Parisiis reservationem incurrit mulier, cujus ex negligentia puero necdum septenni (videtur enim ætas illa initium rationis) non modo mors, sed & grave vulnus, aut grave aliud quidpiam malum contingit. Idem est de iis, non matribus tantum, sed & aliis quibuscumque, quæ id genus infantes vel asportant in Ecclesiam ubi à turba offenduntur; vel in iis collocant locis ubi utuntur gelu, vorantur à bestiis; latere ex tectis decidenti graviter cæduntur; item & de iis, perperam renitente Capeavillæo, quæ pinguioris eleemosynæ intuitu, prope nudos objiciunt frigori & imbribus: vel jam gravi incipientes, non eo quo par est modo tutantur, si ea propter morbo gravi corripiantur, in ignem aquamve cadant; aut impingant in lapidem, &c. Aliud fuerit, si matris aut nutricis negligentia fuerit levis aut levissima: puta si id tantum omiserit, quod faciunt diligentiores quæque: ut si dum apud vicinam ignem quæritat, domus suæ ostium apertum relinquit, & interim ædes subit canis vel fues, cujus nulla erat eis in locis suspicio. Ita qui Turonenses casus explicuit, pag. 94.

CCCCXXXI. Quæres 3. quid juris, si mater quia inops, exponat infantem, quem hinc mori contingat.

R. inde contrahi reservationem, si interveniat, ut facile potest, gravis negligentia. Sane quæ Moylen exposuit, per sororem suam vigilabat, ne quid pateretur mali. Quod si absit negligentia, & fortuito casu pereat infans, alicubi, ut Turonibus incurretur reservatio: alibi minime, ut advertit Collator Andeg. Tom. 3. quanquam fortuitus Turonum casus omnino fortuitus esse non potest.

CCCCXXXII. XIX. *Ordinum susceptio illegitima*, puta præcipue cum quis *ordinatur ab alieno Episcopo absque licentia Ordinarii sui; aut à proprio Episcopo, supposita alia persona ad subeundum examen; aut supposito titulo ad majores Ordines requisito.* Annexa est ipso facto, in Dicecesi Parisiensi, censura suspensionis, eaque reservata.

Circa primam hujusce casus partem duplex tantum moveri potest difficultas, 1. quis proprius sit Ordinarius, sine cujus licentia non possit quis canonice ordinari. 2. an ordinari censeatur, qui prima tantum donatur Tonsura.

CCCCXXXIII. R. quoad 1. non censeari semper ab alieno Episcopo ordinatum, qui Ordines recipit ab alio quam originis Episcopo, cum ii canonice, etiam in Gallia, à domicilii vel Beneficii Episcopo recipi valeant, ut bene probant Gibert Tom. 2. Consult. de Ordine, Consult. 7. & Babin in collat. de eadem materia, q. 3. mensis Maji pag. mihi 146. At ab alieno Episcopo reipsa ordinaretur, proinde reservationem incurreret, qui citra verum domicilium,

cilium, aut ex ficto, sibi que tantum ad tempus dato Beneficio ordinaretur. Sed de his plenius in Tract. de Ordine.

CCCCXXXIV. R. quoad 2. receptionem Tonsuræ non inducere reservationem de qua loquimur: quia sola donatus Tonsura suspensioni subiacere nequit; cui ne ipsi quidem minoribus quatuor Ordinibus donati, juxta hodiernam disciplinam: quoad Ordinum suorum functiones subjacent, ut dixi Tom. 2. ubi de suspensione art. 3.

Secunda ejusdem casus pars nihil habet difficultatis.

CCCCXXXV. Circa tertiam quæritur quinam hunc incurrant casum.

R. hunc ab iis incurrere, qui vel re ipsa titulum non habent, vel valoris habent minoris, quam qui Dicecesani Lege constitutus sit.

CCCCXXXVI. In primo ordine sunt, 1. qui Beneficium obtinent, quod simoniace possident, vel quod necdum habent, sed tantum sperant vi indulti; vel quod sibi quidem præsentatum est, sed non collatum, aut pacifice possessum; vel quod re ipsa beneficium non est, sed præstimonia quædam ad nutum vel post certum tempus amovibilis, 2. qui exhibent patrimonium vel quod non existit, vel quod suum non est; vel quod ficte suum est, puta quia concessum videatur ab aliquo, cui pollicitus sis transcriptorem ejus eidem salvam fore, ita ut nisi pro inverecundo haberi velis, re illa nusquam frui valeas.

CCCCXXXVII. In secundo ordine siti sunt, qui ut ab omni onere liberam exhibent domum quæ gravata est hypothecis: qui agri redditus libris octoginta minores ad libras centum attollunt, &c. Et is casus admodum frequens occurrit, cum gravi salutis Ordinandorum ac testium discrimine: hi enim multis in Dicecesibus excommunicatione plectuntur. Quæ autem tunc ab Ordinatis incurritur suspensio, tamdiu manet donec verum titulum obtinuerit Ordinatus; de quo vide quæ dixi in Tract. Gallico de dispensat. Lib. 2. p. 6. Cap. 2. §. 3.

CCCCXXXVIII. Quæres 1. quid juris si in titulum assignetur hæreditas debitis chi-rographariis obnoxia.

R. nullam tunc incurrere suspensionem, quia ex quo non obstiterunt creditores, jam Ordinatum insequi non possunt, ut hæreditatem sibi assignatam vendat. Ita Pontas V. *Titre* &c. cas. 2. Supponit decisio hæc titulum illum cum debitis formalitatibus promulgatum fuisse: alias enim creditor non esset in culpa. *Imputari enim non debet ei per quem non stat, si non faciat quod per eum fuerat faciendum*, ex Reg. 41. Juris in 6.

CCCCXXXIX. Quæres 2. an domus Clerico assignata in titulum, sed cujus partem post obitum patris idem Clericus fratribus suis, alioqui *legitima sua* carituris refundere renebitur, veri tituli locum habere possit.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

Affirmat Collator Andegavensis Tom. 2. pag. 471. cui reluctari non ausim. Satius tamen & æquitati consentaneum magis judicavero, si res tota Episcopo candide renuntietur. Quid enim si veri admodum simile sit, quod aperta post aliquot annos hæreditate, nihil ferme remaneat penes Clericum. Sane aliud fuerit, si id ibi oneris assumant testes, ut defectum, si quis futurus sit, compensent.

CCCCXLI. Quæres 3. an fraudulentum titulum præbere censeatur, qui confidit redditum ejus à Clerico exactum non iri.

R. negat. cum eodem: modo nulla de hoc extet promissio; semperque Ordinando liberum sit sua sibi jura vindicare. Si tamen res iis in locis ageretur, ubi communi more receptum esset, ut nemo fructum tituli, citra infamiæ notam, aut capitis periculum exigere posset, aliter statuendum videretur.

CCCCXLII. Quæres 4. an qui fraudulentum titulum exhibuit, suspensionem incurrat, si vel titulum rejiciat, vel hominem ab Ordinibus repelli contigerit.

R. negat. quia haud completum est peccatum suspensioni obnoxium: neque enim plectuntur, qui falsum titulum exhibent, sed qui *supposito titulo ordinantur*.

Quæres 5. an titulum alienare liceat.

CCCCXLIII. R. non licere sine Episcopi consensu. Ideo enim titulum exegerunt jura Canonicum & Civile, ne Sacerdos ex penuria, vel mendicare, vel ad victitandum indecora moliri cogeretur. Atqui recurreret incommodum istud, si cuiquam liceret suo se titulo exuere. Non absre igitur alicubi plectuntur excommunicatione qui patrimoniale titulum vendunt aut emunt.

Sed quid si *titularem* domum vendat pater, filius autem ex reverentia non contradicat? Quid rursus si Sacerdos præter hanc domum sat habet boni ut commode vivat? Quid 3. si parens bona quæcumque sua in titulum assignet, & hæc ad titulos decem sufficiant? Quid demum, si domus quæpiam in titulum data sic donec Clerico de sufficienti beneficio provisum sit.

Ad 1. respondet Pontas hic cas. 9. immunem esse à peccato filium, qui ne patri ægre faciat, eidem titulum alienaturo non obstitit. At satius duxerim patrem submisit & reverenter moneri, ne id faciat; nisi hominem fingas iracundum, & moniti cujusque impatientem.

Subdit idem Casuista, Sacerdoti licitum esse tunc temporis ab emptore tituli proventus exigere, salvo emptori recursum in venditorem: quia ex Sanctione Aurelianensi, mense Januario à Carolo IX. emissæ, titulum alienari prohibitum est*. Sed quid hinc tandem continget, præsertim si venditor ære alieno gravis sit? Hoc certe unum, ut pater & qui ei tacite consensit filius, tristem hominum malæ frugis notam sustineant,

Q

* Avons déclaré le revenu temporel du Titre inaliénable, & non sujet à aucunes obligations & hypothèques créées depuis la promotion du Prêtre & durant sa vie, Ordonnance d'Orléans art. 12.

neant, & ubique pro dolosis habeantur. Satagendum igitur filio ut vel parentem ab hujusmodi venditione modeste deterreat, vel emptorem de hypotheca, fundo quem emere cogitat, annexa moneri curet.

CCCCCLXVI. Ad 2. vetuit Senonenſe Concilium ne is etiam titulum Clericalem vendat qui aliunde ſat bonorum habet: in eo tamen caſu facile haberi poteſt conſenſus Epifcopi.

Ad 3. nulla lege cautum eſt ne in hoc caſu pater aliquam boni ſui partem abalienet. Idem eſt in quinto caſu, quia tunc de Epifcopi conſenſu deſinit eſſe titulus id quod primum titulus fuerat.

CCCCCLXVII. XXI. *Percuſſio patris, matris, avi, aviae, aut alterius ex aſcendenti- bus, item ſoceri ac ſocrus*: ita habet Pariſienſe Mandatum. Quoniam vero erga nos rationem patrum habent ſpirituales praeſoſiti, idcirco quandoque ſpeciatim prohibita eſt percuſſio proprii Parochi. Generatim vero annexa eſt ipſo facto excommunicatio reſervata percuſſioni gravi, licet non atroci Clerici vel Religioſi, ſaltem in ſacris Ordinibus conſtituti. De his omnibus ſigillatim & breviter differendum. Itaque

CCCCCLXVIII. Quæres 1. an parentum percuſſio ubique eodem modo reſervata ſit.

R. negat. ut enim alias omittam Diceceſes, quarum praxim indagare longum fuerit, Andegavi ea ſolum percuſſio reſervata eſt, quæ *facta* fuerit *cum exceſſu aut ſcandalo*, neque illic reſervatur percuſſio ſoceri aut ſocrus. Lutetiæ contra filetur de exceſſu & ſcandalo; reſervatur autem percuſſio ipſius etiam ſoceri, &c.

CCCCCLXIX. Quæres 2. an igitur Pariſiis reſervata ſit quæcumque prædictorum percuſſio.

R. eam ſolum reſervari quæ peccatum mortale ſit, quod in hac materia facile contingit, ut ſi quis patrem vel alapa cædat, vel pedis ictu aut bacculo feriat.

CCCCCL. Quod ſi percuſſio levis ſit, ut cum filius verbera declinans, ex aliquo etiam iræ motu matrem aſperius tangit & repellit, non eſt locus reſervationi, ut docet Collator Andeg. Tom. 3. pag. 68. Si tamen percuſſioni etiam de ſe levi accederent injuriæ graves, incurreretur pœna: quia lex non tam actionem quam injuriam actionis prohibet: Ita idem Scriptor ibid. pag. 65. & 66. Et hæc iis congruunt quæ Tom. 2. diximus de Clerici percuſſore, part. 2. Cap. 1. art. q. 4. Concinnunt Navarrus, Ricardus Capeavillæus p. 2. cap. 4. pag. mihi 245. quia tamen in his nonnihil difficultatis ſub eſt, cum metaphyſice expenduntur, non abs re fuerit Superiorem interrogare.

CCCCCLI. Neque etiam ſubjaceret reſervationi, qui ſervato moderamine inculpatæ tutelæ, violentas, quod ſummopere dolendum, & pro viribus cavendum, in parentem manus immittit, ob vitandam mortem, vel mutilationem, vel vulnerationem; aut heu! ruinam pudicitiae. Ita Collator Ambianenſis & alii paſſim. Idem docet Capeavillæus de eo, *qui in parentes manus in-*

jicit, ut illos à delinquendo arceat, vel ab inimicis eripiat, vel ſimili incommodo præſervet; ſi ſcopum aliter obtinere nequit. Idem etiam erit, ſi quis vel erret circa perſonam patris, vel ex motu, quem primo primum dicunt, in eum injiciat manus, quas itatim retrahit.

CCCCCLII. Ceterum quia percuſſio etiam minime gravis ſcandalum præbere poteſt, poteſt etiam ſubjacere reſervationi. Atque id pro Diceceſi ſua docet Collat. Andeg. p. 66. Quin & juxta principia ſuperius poſita, eadem percuſſio, ut pote non parum injurioſa, reſervationem inducere videretur.

Fruſtra animadverſerim id quod de filio in genere dicitur, de prole etiam ſpuria eſſe intelligendum; cum nulla ea de re moveri poſſit difficultas.

CCCCCLIII. Quod ſpectat ad percuſſionem Clerici, & quæ ea pejor eſt, proprii Parochi, repetendum id quod de ea diximus in Tractatu de cenſuris part. 2. Cap. 1. art. 4. Unum optarim ut in hac materia mille difficultatum capaci nitide & perſpicue loquantur Reſervatores: quod ſi in ipſo caſuum indice, quem uſus brevem fecit, fieri non poteſt; at in ipſorum expoſitione paululum diſfuſa utiliter efficeretur.

Popinæ aditus vel frequentatio, vide V. *Violatio ſanctitatis Clericalis*.

CCCCCLIV. XXII. *Raptus virginum, vel mulierum honeſte viventium*. Quo caſu ait lex Pariſienſis n. 13. *raptor ipſe, ac omnes conſilium, auxilium, aut favorem illi præbentes, includuntur: cum cenſura excommunicationis ipſo facto*. Ad huiusce caſus intellectum.

CCCCCLV. Not. 1. raptum definiri crimen, quo femina è loco tuto extrahitur, & transfertur in locum, ubi raptoris poteſtati ſub eſt, idque libidinis explendæ, vel matrimonii contrahendi cauſa. Quam definitionem late expoſuimus Tom. 2. hujus Operis ubi de diſpenſationib. p. 2. cap. 2.

CCCCCLVI. Not. 2. raptum eſſe duplicem, alterum *violentiae* quo mulier invita & renitens è loco tuto abducitur, &c. Alterum *ſeductionis*, quo mulier blanditiis, perſuaſionibus, illecebra voluptatis, ſpe matrimonii injecta, aut alio quocumque deluſa motivo, iis à quibus ipſa pendet invitis, deceptorem volens ſequitur. Jam

CCCCCLVII. Quæres 1. an utraque raptus ſpecies ſubiaceat cenſuræ.

R. affirm. quia raptus nomine non iſ ſolum qui violentiæ eſt, ſed & ille etiam qui eſt *ſeductionis* intelligitur potiffimum in Gallia, imo ab Angelico doctore 2. 2. q. 154. art. 6. uti loco mox citato oſtendimus. Atqui cenſetur quiſquis reſervatos caſus inſtituit, Regionis ſuæ & ſaniorum DD. mentem ſequi. Ut minimum ergo conſulendus eſt in hoc caſu Legislator.

CCCCCLVIII. Quæres 2. an raptus ejus quæ virgo eſſe creditur, cum non ſit; aut quæ honeſti eſt nominis, licet clanculum corrupta ſit, cenſuram inducat.

R. affirm. neque enim exigit aut exigere poteſt cenſura, ut rapta mulier, ſancte & honeſte

honeste coram Deo vivat, quod uni Deo notum esse potest, sed ut integræ sit famæ coram hominibus. Talis autem esse potest, quæ secreto vitiosa sit. Unde etiam si vitium illud deinceps innotescat, stabit semper censura, ut quæ vere contrahatur, cum quis mulierem honestam rapit. Hic autem honesta censetur, quæ nullam sibi libidinosæ vitæ labem inussit.

CCCCLIX. Quæres 3. quid juris, si rapiatur mulier, olim quidem liberior, sed publice ad meliorem frugem reversa.

R. Tunc quoque incurri censuram: quia rapta est mulier hic & nunc honeste vivens: nihil autem ultra exigit Mandatum.

CCCCLX. Quæres 4. an ad censuræ huius effectum raptor sit, qui virginem abduxit, sed ea minime abusus est.

Negant plures, quia raptum prout est impedimentum matrimonii à raptu prout est species luxuriæ distinguunt cum Polmano: & posteriorem hunc tantum reservari solere contendunt: ita Capeavillæus part. 2. Cap. 12. qu. 2. Unde, ait, qui virginem abducere tentavit, sed non potuit, vel abduxit quidem è domo paterna, sed pœnitentia ductus, aut ultra progredi non ausus, integram remisit ad parentes, casum hunc non incurrit. Idem est, inquit, de eo, qui virginem per verba de futuro sibi desponsatam, per vim abduxit, & cognovit. Ratio est, quia quamvis peccaverit, vim inferendo, excusatur tamen à raptus crimine; tum quia ex S. Thoma ib. art. 7. ad 3. sponsus ex ipsis sponsalibus aliquid in sponsam juris habet; tum quia ex Cap. *Lex illa* XXXVI. qu. 1. raptus erga eam solum committi dicitur, *de cuius nuptiis nil actum fuerat*. At de iis omnibus adeundi sunt Superiores, qui utinam, toties rogati, omnia sic exponant, nihil ut supersit ambigui.

CCCCLXI. XXIII. *Sacrilegium*, quod in genere est alicujus sacri violatio, aliud est in res sacras, aliud in personas, aliud in loca, aliud immediate in Deum. De his omnibus suo ordine dicendum.

CCCCLXII. *Sacrilegium in res sacras* vel est quælibet extra indignam communionem profanatio, seu impius usus *Eucharistiæ*, *Chrismatisve*, aut alterius *Olei sancti*; vel *matrimonium absque benedictione Sacerdotali* & aliis solemnitatibus ad celebrationem *Matrimonii præscriptis* contractum per verba de præsentem coram Parocho seu ejus vices gerente, ac testibus: & tunc à testibus ac notario Actum conficiente, ut à contrahentibus incurritur excommunicatio reservata. Vel *furtum rei sacræ in quovis loco, aut rei profanæ depositæ in loco sacro*. Ita Parisiense statutum quod hic è vestigio sequimur. De his hæc statuenda:

CCCCLXIII. 1. Profanat Eucharistiam, qui ipsa ad nefarias operationes, puta magicas, vel ad usus medicos, sive hominum, sive animalium, vel ad obfignandam Epistolam sacrilege abutitur. Idem esse videtur, Si quis Sacramentum è pixide trahat, pedibus conculcet, canibus projiciat. Hæc enim omnia & profanationem, & atrum

aliquem rei sacratissimæ usum important. Idem cum proportionem dicendum de pari Chrismatis, Oleive sancti abusione.

CCCCLXIV. Profanatur etiam utcumque Eucharistia, cum ad extinguenda incendia defertur. Idque Parisiis sub pœna suspensionis reservatæ prohibitum est, & merito, cum fieri nequeat ut in medio flammarum tumultu suus Christo præsentem honor habeatur, & ad huius modi finem instituta non sit Eucharistia.

CCCCLXV. 2. Graviter etiam in res sacras delinquant, qui præsentem, sed tacente Parocho, se invicem in conjuges accipiunt. Hæc enim Gominiano more contrahendi ratio, & Sacramenti dignitatem graviter lædit, nisi substantiam perimit, & legibus severe prohibita est. Sed de his uberius suo loco.

CCCCLXVI. 3. Si furtum non adeo grave à Magistratu quandoque capitali pœna plectitur; æquum sane est ut non impunis maneat rei quodammodo sacræ deprædatio, quam Deus terribili ultus est exemplo. 2. Macab. 4.

CCCCLXVII. Porro rei sacræ nomine non ea tantum intelligitur, quæ vel consecrata fuerit ut calix, vel benedicta ut linthea altaris, sed quæ ad Ecclesiæ usus deputata est, & iis fixa ac constanti ratione inservit, etsi alioqui non sit benedicta. Unde qui lampades, candelabra, cereos, Missalia & alia id genus quæ benedici non solent, subripit, censeri debet reservationi obnoxius, nisi aliud declararet Superior. Quod si quis calicem huic vel illi Ecclesiæ destinatum, sed necdum confectum, vel traditum ab aurifice, in huius domo furetur; non videbitur is reservationi subjacere: quia aliud est rem esse actu sacram, aliud rem ad esse sacram destinari. Si quis vero calicem exauratum sed resarciendum ab artifice auferat, reservationem incurrit: quia accidens non tollit rationem rei sacræ. Aliter dicendum, si calix ille aurifici datus sit, ut eo liquato, quo vellet modo uteretur.

CCCCLXVIII. Reservatur etiam pluribus in locis furtum rei profanæ in loco sacro depositæ. Unde qui suppellectilia belli tempore in sacris locis deposita subripit, subjacet reservationi. Idem est de eo qui injectam in gazophilacium pecuniam compilat. Hæc enim quoddam est depositum in gratiam viduæ & orphanæ.

Sed quid precor, nomine loci sacri intelligendum.

CCCCLXIX. R. huius definitionem à Superioribus necessario esse repetendam: quam sane aliter expedient. *Loca sacra impræsentiarum, secundum antiquam Diœcesis Turonensis Statuta, sunt, non Cæmeteria, non Ecclesiarum porticus & vestibula, non Monasteriorum claustra, non Xenodochia, & alia loca transeuntibus & agentibus omnibus aperta: neque vero privata & domestica oratoria; sed Ecclesiæ duntaxat, Capellæ & Sacella ab Episcopo benedicta in quibus sacra peraguntur: atque in Ecclesia non solum adyta, sed & vestiarum, ærarium sacrum seu*

seu fabricalis arca, sacristia, chorus, navis, & quidquid septis templi clauditur: septis, inquam, interioribus, quæ nimirum à pavimento ad fornitem, & à limine ad extremum Sanctuarii protenduntur. Qui enim fornitem inter & tectum superius cujuscumque marsupium furaretur, à reservatione foret immnis; sicuti Ecclesiam non pollueret, qui ibidem fornicaretur.

CCCCCLXXX. Sed quæ quantitas ad reservationem hanc necessaria erit. Ea sane quæ ad letale peccatum sufficit; imo & ea quæ precisa rei sacræ circumstantia non sufficeret. Minus enim in eo casu spectatur quantitas rei, quam injuria Deo illata, seu sacrilegium. *Tanto autem sacrilegium est gravius. ait S. Thomas, quanto res sacra in quam peccatur, majorem obtinet sanctitatem.* Unde qui modicam chrisinatis portionem subripit, ut peccato gravi obnoxius est, sic & reservationi. Idem erit, juxta viros graves, si quis ex pio etiam affectu sacras Reliquias furetur. Hic tamen, si exiguum quid auferatur, non parum bonæ fidei occurrere potest, quod & à tanto, forte etiam à toto excuset.

CCCCCLXXI. Sacrilegii in personas sacras triplex in Parisiensi Decreto genus fecernitur. 1. nempe *gravis, non atrox, percussio Clerici vel Religiosi, in sacris Ordinibus constituti: & huic annexa est excommunicatio ipso facto, eaque reservata.* 2. *concupitus Confessarii cum Pœnitente, & Pœnitentis cum Confessario. Item Parochi cum Parochiana & vicissim* 3. *Concupitus cum sanctimoniali.* At primum exposuimus supra n. 445. & seq. secundum v. *Incestus*, n. 383. porro ex ibi dictis facile intelligitur tertium.

CCCCCLXXII. Sacrilegium in loca sacra inducunt 1. *atrox violenta ac injuriosa percussio in Ecclesia aut in alio loco sacro.* 2. *fornicatio, sub qua, ait Lex Parisiensis, adulterium & alia graviora cum puella aut quavis muliere crimina comprehenduntur, in Ecclesia, aut in alio loco sacro.* 3. *exustio, aut cum spoliatione effractio Templorum, aut Aedium sacrarum; quandiu incendiarius, aut effractor ac spoliator non est publice denunciatus: cum censura excommunicationis ipso facto.* 4. *violatio clausuræ Regularis per ingressum externarum cujuscumque sexus personarum intra septa Monialium absque licentia; cum similis excommunicationis censura. Item egressus Monialium extra septa clausuræ regularis; aut secularem utriusque sexus absque licentia, aut legitima causa intra septa clausuræ regularis admittere; cum excommunicationis censura.* 5. *Magia, sub qua comprehenduntur maleficia, veneficia, divinationes, totiusque artis magicæ exercitium, cum censura excommunicationis. Item magos ac divinos, non per jocos & ex levi curiositate; sed serio & adhibita iis fide consulere.* Ex his quædam facile intelliguntur, quædam fusiori indigent expositione. Itaque

CCCCCLXXIII. Reservati sacrilegii reus est 1. qui atrociter, violente ac simul injuriose aliquem percutit in loco sacro. Proinde qui

alium cædit, vel leviter, ut tenui ictu, vel gravius quidem, sed non injuriose, puta ut eum ab aliquo scelere certo & efficaciter retrahat, reservationi non subiacet, nisi modum ac fines excedat. Ceterum quæ erga unum mediocris foret percussio, ut inflicta juniori rustico alapa, hæc erga Parochum aut Judicem atrox præsumeretur. Hic autem locus sacer ad ipsa etiam cœmeteria extendi mihi videtur: hæc enim, nisi discretim excludantur, nomine loci sacri venire solent; unde non secus ac templa ipsa polluantur.

CCCCCLXXIV. 2. Qui aliquod ex recensitis supra criminibus in loco sacro committit etiam cum meretrice, secus si hæreat in peccatis fornicatione minoribus: etsi hæc veri sacrilegii rationem habent, cum in loco sacro milere peraguntur.

CCCCCLXXV. 3. Qui exurit ædem sacram, eamve effringit simul ac spoliatur: nam utrumque conjunctim ad censuram requiritur. Jam monuimus supra, incendium post denuntiationem Apostolicæ Sedi esse reservatum.

Longe gravior est difficultas circa violationem clausuræ regularis, magiamque & ejus appendices.

CCCCCLXXVI. Primum Caput, quod ad clausuram spectat, satis jam expendimus Tom. II. hujus Operis, ubi de præcipuis Religiosorum obligationibus, art. 3. Unde in præsens annotare sufficiat, 1. censuram de qua hic sermo est; non incurri ab iis etiam mulieribus, quæ Religiosorum ædes ingrediuntur: quia de iis altum est in tota Lege silentium. 2. Eas tamen vi juris communis excommunicari, ut bene probat R.P. Petrididier è Soc. Jesu, in Gallico ea de re Tractatu, Nancei edito an. 1742. quod jus in pluribus Galliæ Provinciis viget; ubi tamen censura hæc, etiam publice contracta, ab Episcopis solvi consuevit; licet R. Pontifici ceteroqui reservata; vide n. 475. infra. 3. Reservationi subiacere, tum & adultas cujuscumque sexus personas, quæ hujusmodi Monasteria ingrediuntur, tum & Moniales, quæ easdem sine licentia vel justa causa admittunt. 4. In lege probabilius includi eas quæ intra Monasterii Septa admittunt pueros etiam septennio minores, quin & lac fugentes, nisi excuset ignorantia; prout ex Clemente VIII. probat & resolvit Comitulus Lib. 6. q. 22. Utique praxim hanc velut abusum proscripsit Card. Noallius in Mandato dato die 27. Septemb. an. 1697.

CCCCCLXXVII. Ab hac lege liberi sunt, 1. viri ac feminae Principes regii sanguinis, quos sequi solent, qui possunt: quinquam optandum ut ei incommodo mederi dignentur; 2. fundatores, ac eximii benefactores, si jus illud sibi vel suis de consensu Episcopi reservaverint: nisi illud vi legis in loco receptæ habeant ex natura rei. 3. qui ratione officii sui Monasteria hæc ingredi solent, quales sunt Medici, Chirurghi, Hortulani, &c. Qui vero horum speciem & habitum induunt, ut ementita forma intro-

ducant-

ducantur, nec à peccato, nec à censura immunes sunt. Idem est de iis qui ingrediendi licentiam ex falsis rationibus extorquent. Si cui vero citra justam causam permittat Superior, ut domus illas introeat, erit is ab excommunicatione liber; quia non violabit propriæ clausuram. Tunc vero & ipse delinquere poterit, & certo delinquet Superior.

CCCCLXXVIII. Sed quid si Monasterium ingressus cum licentia, vel in eo diutius commoretur; vel alio se ferat, quam quo vocatus est: puta si Medicus, vel ad sepulturam vocatus Sacerdos. Totam domum invisant, &c.

Non desunt qui in eo casu peccari credant, & quidem graviter, si mora gravis ac diuturna fuerit. Alii tunc occasionis domum absque peccato etiam veniali per tempus aliquod decurri posse opinantur: quod tempus ad quadrantem limitat Sanchez apud Dianam. Priorem sententiam ut tutiorem in praxi, fundatiorem, & ab omni periculo remotam magis commendat Sambovius Tom. 2. cas. 74. eique adhæret Pontas V. *Monastere*, cas. 7. Vetat tamen idem Sambovius, ne condemnentur qui aliam opinionem secuti fuerint. Neque igitur eos condemnabo: præsertim cum brevis inspectus Refectorii, medicamentariæ officinæ, ac dormitorii nihil præter licitam & usitatam curiositatem involvere videatur. Aliud fuerit, si quis in eo pietatis secessu, malo fine ac per diu commoretur. Sed neque tunc subjaceret censura; quia hæc, ut ferri solet, eos tangit, non qui vitiose steterint in hisce domibus, sed qui eas sine licentia ingressi fuerint.

CCCCLXXIX. Quæres obiter annon etiam peccent, & censura plectantur, tum mulieres quæ Religiosorum ædes subeunt; tum & qui eas libenter admittunt Religiosi.

R. Et introducentes & introductas graviter peccare: ac de jure communi incurrere censuram, quæ lata est à Pio V. per Bullam *Regularium personarum*, datam die 24. Octob. an. 1566. quæque ad feminas omnes, demptis nonnullis casibus ibid. assignatis, extenditur, prout declaravit idem Pontifex die 6. Junii an. 1670. per Decretum ab his incipiens verbis: *Decet. Rom. Pontificem*: ut tandem revocata priori sua opinione agnovit Suarez Tom. 4. de Relig. Lib. 1. Cap. 7. quod totum lege, Idem decrevit Pii V. successor Gregorius XIII. per Bullam *ubi gratia*, die Junii 13. ann. 1573. Id ipsum & plus aliquid sanxit Benedictus XIV. per constitutiones die 3. Januarii an. 1742. editas, quarum fragmenta exhibuimus Tom. 3. unde certo constante debet veritum esse jure communi ne feminæ proprio Marte, aut ex Religiosorum invitatu *Monasteriorum claustra septa, cœnacula, cubicula; aliasque officinas* ingrediantur. Quin nec eis Chorum prope altare positum, aut sacrificiam tam intus quam extus apertam introire permittit Bonacina q. 5. de clausura punct. I. n. 4.

Et si autem constar feminas non subjacere censuræ huic, nisi in locis ubi vel ab Epi-
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

scopis receptæ sunt prædictæ Constitutiones, vel censura eadem ab ipsis Decreta; dubio procul fieri potest ut eidem penæ subjaceant Regulares vi Pontificiarum constitutionum: ii præsertim, qui cum ab Apostolica Sede immediate pendeant; ut ab ea distantur privilegiis, sic & ab ea leges onerosas fortiri debere videntur. At de his penes alios esto iudicium.

CCCCLXXX. Quædam hic annotasse sufficiat, 1. Canonicos Regulares, non secus ac Monachos & Mendicantes prædicta lege adstringi, ut patet ex Bulla *Regularium*, 2. per eandem Bullam à Pio V. concessum esse, ut mulieres claustra Religiosorum ingredi possint, 1. cum *in eis Missa & divina Officia celebrantur*; 2. cum ibidem *processiones fiunt*; 3. cum *Fidelium cadavera ibi sepeliuntur, ac pro eis suffragia fiunt*: 4. cum *tantus est populi concursus, ut commode ingredi & egredi non possent per principalem portam, Ecclesiæ*: . . . *diuimodo recto tramite accedant ad portam qua exitur à Monasterio. Sicque volumus, pariter & indulgemus*: Ita Pius V. Hos quidem usus redarguit & omnino improbat Benedictus XIV. unde optandum ut aliquando desinant. Verum ubi ab Episcopis tolerantur, nullus est censuræ locus. Utrique contraria agendi ratio grave non raro præjudicium inferret Mendicantibus, uti observat Petridier ubi supra p. 32.

CC. CLXXXI. Violant active clausuram Moniales, cum *extra septa* ejus prodeunt, vel sine licentia, vel, quod in idem redit, cum licentia dolose & mendaciter obtenta; vel cum licentia ab incompetenti Superiore concessa; vel demum cum licentia latius interpretata.

CCCCLXXXII. In primo ordine sunt eæ omnes, quæ ex proprio cerebro prætergrediuntur spatium illud quod clausa janua, murisve & aliquando sepi continetur, quodque secularibus ingredi prohibitum est. Unde quæ ad domos Monasterio contiguas, eas etiam in quibus tantum habitant feminæ colligendis elemosynis, aliisve Monasterii obsequiis destinatæ, accedunt: eæ item quæ exteriorem aream, occlusis etiam foribus, ingrediuntur: eæ demum omnes, quæ ad unum vel duos pedes trans januam domus exeunt, licet statim regrediantur, clausuram violant, teste Bonacina in Compendio V. *Moniales* nu. 14. Et si autem censeret idem Theologus Monialem, quæ rotam * ingressa ipsam convertit ad partem secularibus apertam, non omnino violare clausuram, quamdiu è rota non egreditur: sanior tamen est & tutior videtur opinio contraria, præsertim cum secularis per eandem ingressus rotam, clausuram infregisse censeatur, ubi ad partem solis Monialibus liberam accessit. An autem in his casibus à censura excuset materiæ levitas non convenit inter Doctores. Ut minimum tutius fuerit Monialem in hoc casu absolvi ad cautelam.

Hic quidem vix aliud redargui potest quam levitas animi, & curiositatis motus. Verum hæc Virginibus Deo sacris tunc potissimum

tissimum interdicta sunt, cum regulas graves labefactant, & sensim ad graviora trahere possunt.

CCCCCLXXXIII. In secundo versantur gradu, quæ morbos graves fingunt prolevis, quæ ex venalis Medici testificatione Plombarias, aliasve ejusdem generis aquas sibi prorsus necessarias esse clamitant; quæ agunt ut ab alia Abbatissa, quasi negotiorum aut alicujus artis peritæ, ad tempus expetantur. Quæ porro tunc iisdem indulgetur dispensatio, nec à culpa, nec à pœna liberat, imo nec sæpius à gravi Sororum scandalo.

Sed quibus de morbis è Claustro exire Monialibus licitum?

CCCCCLXXXIV. Duos tantum assignat Pius V. in Constitutione *Decoris & honestatis*, an. 1570. edita, lepram scilicet & epidemiam. Utrique his in partibus ex usu junguntur morbi alii graves; idque non in eo tantum casu, ut Monialis valetudo Monasterio toti necessaria judicatur; sed tunc etiam cum de privato bono agitur. Quanquam privatum illud Monialis alicujus bonum in totam refunditur Communitatem, cui durum est & molestum, quod aliquando per annos plures languidam Sororem habere, nutrire, pati etiam teneatur. Adde quod severior erga infirmas agendi ratio sæpius scandalo sit extraneis & domesticis, quæ duritiei tribuunt id quod uni regularis observantiæ studiotribuendum foret.

CCCCCLXXXV. Hic tamen animadverti cupiam, 1. non esse permittendum è Monasterio egressum, sive iis quæ ei cuicumque solatio vi professionis suæ renuntiaverint: sicut nec Carthusiensibus permittitur comestio carnis: sive iis etiam quæ intra Monasterium, ut extra possunt sanari, aut non extra magis quam intra, 2. posse eam, cui ex aquarum beneficio sanitatem spondent Medici, favorem hunc abjicere; prout nec sine laude fecit Monialis una è familia Visitationis; cujus consanguinei facultatem hanc à Clemente XI. obtinuerant. Si tamen aliud videbitur Superioribus, erit obtemperandum; 3. licitum esse egredi è Monasterio, tum ad amplectendum in alio strictioris vitæ genus, ad quod opus est Episcopi consensu; tum ad alterius Monasterii regimen, reformationemve, vel foundationem: cum id æquum judicant Superiores, &c.

CCCCCLXXXVI. Et si autem in citata Constitutione Pius V. ultra morbi casus solum incendii casum inter egressus Monastici causas recenset; est tamen in confesso apud omnes, iis etiam quæ clausuram severiorem voverunt, licitum esse egredi ob aquarum, vel hostium diluviem, &c.

CCCCCLXXXVII. In tertia male exeuntium classe sunt eæ quæ ab incompetenti Superiore egrediendi licentiam obtinent: quæ de re multiplex olim fuit Episcopos inter & Cistercienses Abbates, & ipsam Fontis Ebraldi Abbatissam controversia, vincentibus aliquando qui aliquando victi fuerant. At demum litem hanc composuit Ludovicus XV. per Declarationem die 10. Fe-

bruarii an. 1742. datam, & relatam in Acta tum Majoris Consilii, tum & Parisiensis Senatus! Sic illa: *Faisons très-expresses inhibitions à toutes les Religieuses des Monastères exempts, ou non exempts, d'en sortir : si ce n'est pour cause légitime, & jugée telle par l' Archevêque ou Evêque Diocésain, en vertu de sa permission par écrit : Les dispositions de notre présente Ordonnance seront exécutées : à l'égard de tous les Ordres Monastiques, ou Congrégations Régulières, même de l' Ordre de Fontevault, de S. Jean de Jérusalem, & autres.*

CCCCCLXXXVIII. Est tamen è communi bono, & debita rerum ordinatione, ut Monialis nulla ad Episcopum, nisi consultis antea Superioribus suis recurrat: & id discretim præcipit Pius V. cit. Const. *Decoris*. Quod si dissentiant inferior & superiores, rem totam ad Episcopum deferri, æqualance ponderari, amice componi oportebit.

CCCCCLXXXIX. Sed quid de quarta classe, illarum videlicet, quæ exeundi facultatem sibi concessam latius interpretatæ, vel ultra præscriptum tempus extra Conventum morantur; vel ut amicam invisant, à rectiori tramite deflectunt?

R. in his duo spectanda esse, quæ multum ab indole Superioris, & Instituti natura pendent, 1. an lex severe adeo indicta fuerit, ut ad strictos juris apices esset urgenda; 2. an gravis fuerit mora, gravisve à via deflexio. Si sic: in utroque casu graviter peccatum est: nec tamen, ut opinor, contracta censura, quæ tardiores ad redeundum non ferit, sed exeuntes sine licentia. Si secus, nihil peccatum fuit, quia ubi non agitur tyrannice, parum pro nihilo reputatur. At cave ne parum istud longius portendas, ut facere videtur Bonacina, juxta quem *aliquantulum* duntaxat *deflectit*, quæ 20. aut 25. *milliaribus deflectit*, ut *consanguineos inviset*, aut *piam aliquam ob causam*. Fatendum tamen milliaria decem pluris æstimari in breviori itinere, quam in perlongo.

Jam de magia & aliis sacrilegii speciebus differendum. Eæ autem in Parisiensi Mandato sunt *maleficia*, *veneficia*, *divinationes*, divinorum seria interrogatio, &c.

CCCCCLXXXX. *Magia* prout in præsentia accipitur, est ratio mirabilia quædam operandi ope dæmonis expresse vel implicite invocati, seu per signa ab eo instituta, & cum ejus invocatione saltem tacita. Si magia ad noxium quid referatur, vocabitur maleficium aut veneficium: si ad curiositatem, divinatio.

CCCCCLXXXXI. *Maleficium* est operatio superstitiosa, qua quis nocet alteri in se vel in suis. Seu est invocatio saltem implicita dæmonis ad mali noxiique operis perpetrationem.

CCCCCLXXXXII. *Divinatio* est inquisitio cognitionis soli Deo debitæ, scilicet rerum quæ naturaliter hominibus ignotæ esse debent, quales sunt, vel contingenter futuræ, vel præsentis quidem, sed quæ in alterius animo vel aliter latent. De his & aliis superstitutionis

perstitutionis speciebus relege quæ dixi Tom. 1. ubi de Religione, p. 3. Cap. 2. Jam quo ad hujusce casus reservationem.

Quæres an ad eam incurrendam requiratur, vel ut dæmon expresse invocatus fuerit, vel ut magus effectum intentum obtinuerit.

CCCCLXXXIII. R. ad 1. negat. nisi lex formalem & explicitam dæmonis invocationem requirat, Ratio est quia magicæ operationes ut sic reservatæ sunt. Stat autem operationem vere esse magicam, tametsi dæmon explicite non invocetur; imo etsi operans cuicumque cum dæmonibus pacto abrenuntiet: quia statim ut sciens & volens ponit opus, quod nec ex natura rei, nec ex Ecclesiæ vel Dei institutione ullam habet cum effectum proportionem, necessum est ut eundem effectum à dæmonis auxilio expectet. Unde renuntiatio ejus, utpote facto contraria, mera est illusio.

CCCCLXXXIV. R. 2. varias esse eo de casu Theologorum opiniones, ac Diceceleon disciplinas. Unde vel consulenda sunt locorum Statuta, vel interrogandi Superiores. Nobis multo videretur potior ipsius etiam magici conatus reservatio; tum quia is per se crimen est grave satis ut reservetur. Tum quia opere pretium est, ut quantum fieri potest, omnis ad dæmonem recursus prohibeatur; ad quod ipsa etiam tentamina prohiberi recessum est. Tum denique quia sæpius incertum est an is vel ille effectus, puta mors animalium, filii sanitas & similia, dæmoni vel naturæ adscribi debeat.

CCCCLXXXV. Quæres iterum an qui Bohemis manum exhibent, specula per noctem pulvinari supponunt, &c. ut futuros vitæ suæ casus edificent, obnoxii sint reservationi.

R. hanc esse hujus Dicecesis praxim, ut qui *Magos ac Divinos, aut eos qui Divinos, seu Magos agunt, serio & adhibita eis fide, non autem ex joco, ex levi curiositate, aut per ignorantiam* consulunt, reservationi, non autem censuræ subjaceant. Idem est de divinantibus, nisi quod iis lex censuram minatur. Ex his autem petenda est propositi casus resolutio.

CCCCLXXXVI. Unum hic caute quin & cautissime ponderari deprecor, nempe ut iis qui se magos, & ut ajunt, fortiarior, & qua tales sabbatho interfuisse confitentur, vix unquam ulla habeatur fides; sed in primis sanetur cerebrum. Hæc enim ut plurimum vacui ac deliri capitis somnia sunt & figmenta, quibus si semel crediderit Pastor, germinabit in Parochia ejus numerosa sagarum phalanx; ita ut unaquæque mulier id esse se putet, quod aliam esse audierit. Neque tamen contra Scripturæ, Traditionis ac experientiæ fidem, cum præteritis hujus sæculi genii, aniles inter fabulas recensuerim quidquid de maleficis spargitur. Quode videris Brigenfium Pecuariorum littem apud R. P. le Brun è Congregatione Oratorii Tom. 4. Historiæ superstitionum, pag. 451. & seq. sed & vide opus inscrip-

tum; *Recueil de Leures au sujet des malefices, par le sieur Boistur*; Parisiis apud Olinont, an. 1731.

CCCCLXXXVII. XXIV. *Simonia realis in Ordinibus, aut Beneficiis. Item confidentia.* Utraque si occulta sit, solis reservatur Episcopis; si autem publica, Apostolicæ Sedi. Utriusque definitiones fusc exhibuimus Tom. 1. hujus Operis in speciali ea de re Tractatu, quemadi, si lubet.

CCCCLXXXVIII. Hic quædam annotanda, 1. nullam in Lege mox recensita fieri mentionem de simonia in ingressu Religionis. Nec profecto ubique viget quæ contra eam à Rom. Pontificibus lata est excommunicatio, prout de Dicecesi sua observat Collator Andegav. Tom. 2. pag. 54.

CCCCLXXXIX. 2. Simoniam vel mentalem, vel pure conventionalem, vel semi-realem, seu ex una tantum parte, nondum autem ex altera completam, prædictæ reservationi non esse obnoxiam: quia lex simoniam realem exigit. Non est autem realis nisi quæ utrimque completa est, nimirum traditione Beneficii, & refusione vel tota vel inchoata pretii. Quæ fusc à nobis sunt exposita in cit. Tract. de simonia, & à Clariss. Auctore mox adducto approbantur.

D. 3. Ad simoniam realem non requiri munus à manu stricte sumptum pro pecunia vel mercede: sed sufficere munus ab obsequio: ut si Dominus quipiam spondeat Beneficium præceptori, ea conditione, ut filium gratis edoceat atque informet.

DI. 4. Fieri posse ut munus à lingua materiam constituat realis simoniæ; puta si cuiquam Beneficium ea lege pollicearis, ut te tuosque commendet Principi, facta tua celebret, &c. Ut minimum in hoc casu exploranda erit intentio Superioris.

DII. 5. Dubium esse apud Theologos, an qui chirographum obligatorium, nihil autem summæ in eo contentæ tradit, simoniam complevisse censeatur; rem proinde totam Episcopo aperiendam esse; præsertim cum Antistes quidam ea de re consultus in affirmativam partem propenderit.

DIII. 6. Simonia pœnas non in ea tantum contrahi, quæ divino juri, sed & in ea quæ Legi Ecclesiasticæ adversatur. Ita vulgo Theologi, à quibus, nisi id moneant, recedere non solent casuum reservatores.

DIV. 7. Immunes esse à pœna eos qui cum bona & inculpata fide simoniam exercent: quod in sæcularibus multo facilius contingit, quam in Clericis: tametsi & in his quoque occurrere potest; cum omnium Theologiæ partium scientiam ab initio assequi non possint: Beati si temporum lapsu competentem assequantur.

De his quæ longum esset prosequi, necnon & de confidentia, vide quæ dixi tum cit. loco, tum & fusc satis in Gallico Tract. de dispensat.

DV. XXV. *Sodomia*, & quæ ipsa gravius est crimen *Bestialitas*, reservationi etiam subjacent. Id autem & prudentissime habet Lex Parisiensis, quod ea pœna plectat sodo-

sodomiticum crimen, *non modo consummatum, sed & actu ad id per se ducente tentatum*. Sapientissime, inquam, quia si completum crimen reservetur, vix quidquam in immani illa materie reservatur; cum fere nunquam perfici valeat. Hæc ratio ut plurimum in Bestialitate deficit: optariim tamen ut par foret utriusque quantum ad hanc partem conditio.

DVI. Una hic exurgit difficultas, an nimirum reservationi obnoxia sit, non ea tantum sodomiae species, quæ *perfecta* dicitur, quæque est congressus maris cum mare, vel feminae cum femina: annon ea etiam quæ dicitur *imperfecta*, quæque est congressus viri cum femina, sed extra vas naturale. Placeret pars affirmans ob hujus etiam sceleris atrocitatem: quia tamen aliter vulgo sentiunt Theologi, quorum aliquot adduximus Tom. 3. & quibus hic, jure quidem, accedit Collator Andegavenfis, mitiori huic sententiae adhærendum est in praxi, donec aliud se intendisse significant Episcopi.

DVII. Circa utrumque hoc crimen quædam prædicto loco annotavi, quæ à Confessariis revolvenda erunt. Neque illud omittendum, sodomiam imperfectam, quæ cum propria uxore committitur, gravius esse peccatum, quam si committatur cum soluta; quia non modo totam criminis hujus malitiam habet, sed & Matrimonii sanctitatem, ac connubialis thori munditiam insigniter offendit. Quapropter exprimendum in sacro tribunali num scelus illud cum propria uxore commissum sit: item an cum ea renitente, vel consentiente. De his ad Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 18.

Stuprum, vide infra V. *Violatio virginis*.

DVIII. XXVI. *Testamenti suppressio*. Casum hunc adjecta etiam excommunicationis ipso facto censura reservarunt Episcopi plures. Nec mirum, cum crimen illud quo perimitur suprema hominum voluntas, & morte plecterent Romani, & anathemate percusserint Concilia, ut Santonense an. 1282. Rothomagense an. 1311. Cap. 31. Circa hunc casum nonnulla expendi juvat.

DIX. Quæres itaque 1. an reservationi subiaceat, qui Testamentum exhibet intra tempus à lege præscriptum, octiduum videlicet: sed Codicillum suppressit.

R. affirm. quia Codicillus, utpote extremas defuncti voluntates continens, quædam est species Testamenti. Unde Concilium Turonense an. 1583. Tit. 18. *Eos qui legata pia defunctorum aut negant, aut solvere recusant, illorumve Testamenta seu Codicillos celant . . . ex Concilio Agathensi excommunicationi subjacere decernimus*.

DX. Quæres 2. an qui Testamentum non suppressit prorsus, sed ad tempus celat, eidem obnoxius sit pœnæ.

R. id pendere tum ex modo Legis adversus ejusmodi suppressores latae; tum ex diuturnitate temporis per quod reconditur Testamentum; tum & ex motivis quæ ad hanc agendi rationem determinant. Opti-

me sibi in his casibus consulit, qui cum hic & nunc Testamentum exequi non valeat, recurrit ad Superiorem, eique actionis suæ causas candide & submisse aperit, & sapientibus ejus monitis obsequitur. Ceterum ubi non prohiberetur simplex Testamenti celatio, seu occultatio, prout Andegavi prohibetur, qui Testamentum, utique cum gravi hæredum ac pauperum dispendio, ad longum tempus occultaret, non posset à pœna immunis censeretur. Sane qui non facit cum debet & potest, omisisse judicatur.

DXI. Quæres 3. an qui Testamentum celat, sed illud ad amissum exequitur, prædictæ Legis pœnam incurrat.

R. in hac agendi ratione esse aliquid quod à culpa, quandoque etiam gravi excusari vix possit. Et vero quid sibi vult Testator, dum de bonis suis causa mortis disponit? Hæc profecto; 1. ut benevolum ejus animus, sæpe etiam misericordem, & ab omni simulatis sensu alienum agnoscant consanguinei ejus; 2. ut in amicorum memoria vivat; 3. ut eorum ac pauperum suffragiis juvetur. Porro nec primum nec secundum habet, dum alius, non ipse, donator videtur. Tertium vero non eodem modo habet, ut rem attendenti patebit. Quia tamen primaria ejus intentio adimpletur, haud ægre credam prædictum Testamenti executorem non subjacere reservationi; quod & docet Collator Andeg. pag. 488.

Quæres 4. quid juris de eo qui Testamentum de se invalidum suppressit.

DXII. R. 1. generatim cavendum ne hæredes, aut alii quorum interest, sibi assumant judicium de Testamenti invaliditate: quam enim ceteri purioribus oculis non detegerent, hanc illi primo intuitu haberent indubiam.

DXIII. R. 2. Testamentum, si nullum sit, vel quia revocatum est, vel quia licet olographum, propria Testatoris subscriptione caret; vel quia nihil aliud est quam informata animo Testamenti futuri species; vel quia ab iis receptum sit aut conditum, quibus id à Lege vetitum est; posse tunc suppressi, ut rem quæ evidenter nullius sit valoris. Quanquam malim omnia palam exponi; cum inde nihil imminuat periculi hæredibus, & nonnihil juvetur memoria defuncti, qui honesta multa intendisse videbitur, quæ fato præventus perficere non potuit.

Tituli Clericalis suppositio, vide supra V. *Ordinum susceptio illegitima*, num. 424.

Violatio clausuræ Regularis, vide supra V. *Sacrilegium* n. 472.

DIV. XXVII. *Violatio jejunii vel etiam abstinentiæ ab Ecclesiæ imperata*. Casum hunc in dies frequentiore Episcopi plures sibi reservarunt; alii non reservandum duxere, ne linum fumigans extinguerent.

DXV. Reservationi subjacent qui jejunium vel abstinentiam per mortale peccatum infringunt. Qui autem in eo versentur casu, facillime intelligi potest ex iis quæ dixi tum in primo hujus Operis Volumine, ubi de temperantia; tum & in sexto, ubi actum est

est de secundo & tertio Ecclesiae præcepto.

DXVI. Unum hic repetere sufficiat, nimirum quasdam esse volucres de quibus eruditos inter controvertitur, an intacto abstinentiae præcepto comedi possint. Permittuntur passim ranæ, cancri, lutræ *loutres*, fulicæ, *macreuses*, *pilets*, locustæ, cochleæ seu limaces, testudines etiam terrenæ. Alibi gallinæ aquaticæ, anates marini, &c. quæ aliis in Dicecesibus severe prohibentur. Circa hæc videndum est quæ sit in unoquoque loco piorum consuetudo, ab Episcopis non improbata. Sane in his, quæ unus admittit, alter rejiciet*. Unde nullus erit scrupulorum finis, nisi teneatur locorum consuetudo utcumque approbata; quia consuetudo vere mala nunquam approbabitur.

DXVII. Quæres an ii quibus iusta de causa permittitur quadragesimali aut alio simili tempore carniū esus, à jejunii lege solvantur, si quamvis pisces & alia hujusmodi comedere nequeant, possint tamen jejunare.

Gravis eade re in variis Lombardiæ partibus circa an. 1736. exarsit controversia, quæ plures utrinque libros peperit. At litterem hanc diremit Benedictus XIV. tum Epistola ad omnes Catholicos Episcopos data an. 1741. tum variis quas ad particulares Episcopos scripsit Litteris an. 1742. & 1744. ubi hæc statuit, 1. *Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito sub gravi teneri, easdem facultates non aliter dare, quam geminis hisce conditionibus, videlicet unius in die comestionis, & non permiscendarum epularum*, seu non utendi carne & piscibus; 2. *non licere iis quibus concessum est vesci carnibus, in vespertina refectiuncula, ea quantitate carnis vesci, quæ quantum ad alios cibos jejunantibus permittitur; sed iis utendum esse eo cibo, eaque portione, quibus utuntur homines rectæ ac meticulosæ conscientiae*; & iis servandam esse horam aliis præscriptam; 4. pisces non interdici iis, quibus datur tantum facultas adhibendi ova & lacticia: iis vero interdici quibus carne vesci concessum est; 5. præceptum illud non miscendi utrumque epularum genus, dies quoque Dominicos Quadragesimæ complecti; 6. denique duo hæc præcepta, unius videlicet refectiōis, & non miscendarum epularum, in diebus jejunii urgere extra Quadragesimam.

DXVIII. Ex his colliges eum, cui concessum est vesci carnibus, & cui aliunde vespertina cænula satis esse potest, fracti jejunii reum. proinde reservationi ubicumque viget, obnoxium esse. An idem dicendum sit de eo qui epulas miscet, incertum mihi est; præsertim cum plus ex quadam molitie peccet, quam ex excessu in cibo. Imo si quis è gravi morbo convalescens, pene-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II;

que impatiens cibi, parum quid carnis & piscis manducet, quod palatum nonnihil acuat, neutiquam is tenui meo iudicio reus erit. Hæc tamen suis sunt limitibus arctanda; sicque emollienda Sylvii decisio, quam amplexus sum Tom. 1. ubi de temperantia art. 2. Sect. 3. in fine.

DXIX. Quæres rursus an omnis abstinentiæ violatio reservationem, sicubi lata est, inducat.

R. negat. debet enim violatio hæc ad mortale, atque ideo ad certam quantitatem assurgere. Quæ vero quantitas notabilis æstimanda sit, ex iis utcumque colligitur quæ dixi Tom. 1. ubi abstinentia, vide nunc infra.

Venatio à Clericis exercita. Vide infra n. 528.

Vestis talavis omissio in celebratione Missæ. Vide supra n. 417.

DXX. XXVIII. *Violatio feminae cujuslibet*, præcipue autem *stuprum*, seu *defloratio virginis*. Utraque hujus criminis pars certis in Dicecesibus reservatur: posterior tantum in quibusdam.

Circa primam partem hæc moventur dubia, 1. an in sensu legis vim inferat, qui fraudem & dolo feminae consensum extorquet; 2. an feminae vocabulo in præsentia veniat etiam meretrix, vel concubina, vel ipsa uxor; 3. an cui vis primum inferri cœpit, sed quæ demum precibus ac blanditiis victa est, violenter oppressa censeatur; 4. an idem de ea dicendum sit, in quam facto impetu irruitur, sed quæ non resistit, aut minus renititur, quam poterat; 5. an sufficiat crimen attentatum, an vero requiratur consummatum; 6. an violentiæ complices eidem subiaceant pœnæ, cui ipse criminis consummator; 7. quæ per sacros Canones hujusmodi oppressoribus constituta sit pœnitentia.

DXXI. R. ad 1. negat. nisi aliud expressum sit à Superiore: tum quia fraus & dolo à vi proprie dicta longe differunt; tum quia pene semper ambigi potest, an quæ se Matrimonii promissione deceptam esse clamitat, non ante propriæ libidinis æstu decepta fuerit. Quandoque tamen reservatur ea etiam virginis defloratio, quæ fit *vi aut dolo sub pretextu Matrimonii*. Unde quo tempore scribebat Capeavillæus, reservatum erat Leodii stuprum, *quo virgo precibus importunis, promissis magnis, donis & aliis exquisitis & compositis modis allecta, defloratur & corrumpitur*.

DXXII. R. ad 2. verba hæc *feminae cujuslibet & meretricem & concubinam*, quæ dubio procul feminarum nomine veniunt, complecti: non vero uxorem, quicum, dum etiam resistit, maritus ob sua in eam jura, nec fornicari proprie, nec adulterium committere potest.

S

R. ad

* Hæc scribit R. P. Berthelet in suo de abstinentia Tractatu pag. 264. „En 1708. les Chartreux firent consulter la faculté de Médecine de Paris, pour sçavoir si les pilets ou les blairus étoient chair ou poisson... il fut décidé par la faculté assemblée à ce sujet le 14. Decembre, que les oiseaux en question ne pouvoient passer pour poisson... Num ideo vel pios Regulares, qui hujusmodi aves mihi apposuerunt, damnabo; vel ab iis mihi credam abstinentiam, in iis saltem locis, ubi de expressa Episcoporum licentia comeduntur: prout refert nec improbat pius Coll. Andeg. Auctor. Tom. 3. pag. 121.

DXXIII. R. ad 3. subiacere reservationi eum etiam, qui injecto mortis, verberum aut infamiae metu exteriorum elicit consensum, quem alioqui non obtinuisset. Et is enim vere cogit ad scelus, & mulieris usum violentiae debet. Atque id verum puto, tametsi minas inter & coitum aliquod tempus effluxerit: modo is harum effectus merito judicetur; quod ex circumstantiis haud ægre definiri potest.

DXXIV. R. ad 4. vim proprie non inferri volenti: esse porro volentem, quæ, cum potest, nihil aut parum, ac specie tenus resistit. Aliud est si serio reluctetur mulier, licet non omni quo posset modo.

DXXV. R. ad 5. passim requiri crimen plane consummatum: atque utinam, si fieri potest, impediunt Episcopi, ne per novum scelus eludatur reservatio.

DXXVI. R. ad 6. optandum profecto ut retri adeo criminis complices, eidem subiaceant pœnæ, cui auctores ipsi. At in pœnalibus *solve* vel ipsos *mandates*, ubi lege vel fixo usu non comprehenduntur.

DXXVII. R. ad 7. cum oppressio majus, sit crimen quam fornicatio simplex, pari *ad minimum* pœna plecti debet. Porro *præfinitum* erat in quatuor annis fornicatoribus supplicium. Oportet eos anno primo à precibus expelli, & ipsos deslere ad fores Ecclesiæ. Secundo ad auditionem admitti, tertio admitti ad pœnitentiam. Quarto ad congregationem cum populo, abstinentes ab oblatione. Ita S. Basilius Eo. ad Amphilocho. Can. 22. Tom. 2. Conc. p. 1747.

DXXVIII. Quæ de mulieris oppressione violenta diximus, à fortiori de violenta virginis defloratione, quæ ut ostensum est Tom. 6. hujus Operis, speciale est crimen, intelligenda sunt. Unde hæc sæpius & sola reservari consuevit. Hinc autem reservationem incurrunt, non quidem ille, cui pauperula sui copiam fecit, sperans ab eo dotem. Sed nec ille, qui sciens se à puella diligi, eam, post exhibita amoris indicia, cognovit. Sed nec is, cujus conspectui se multoties obtulit virgo, quemque de amoris sui æstu per Epistolas, lenasve certior fecit: etsi hæc deinceps nonnisi grandibus promissis cesserit, quia, inquit Capravillæus part. 2. Cap. 11. pag. 338. *nullo pacto censeri potest virginem ab eo per preces importunas vim pati, quem prius in sui amorem precibus, aut alia ratione pellexit.* Sed neque is demum, qui longa sollicitatione ad coitum allexit, eam quæ virgo reputabatur, sed non erat. Bene vero, qui gravibus minis, aut, si ita lex ferat, Matrimonii promissione, honestam virginem, quæ frequentius restiterat, allexit ad crimen, etiamsi hæc mediocris esset fortunæ, modo honesta foret, bene educata, & alias nunquam crimini consensura. Item & qui sponsam de futuro ad crimen induxit, comminatus se ceteroqui aliam esse ducturum. Et hæc quidem, ut patet, in his solum locis vigent, ubi ad reservationem sufficit violentia interpretativa. Mihi quidem propter ambages, quæ hic scaturiunt, satius videbi-

tur eam solum vim reservare, quæ in exteriori nisu & oppressione posita fuerit.

DXXIX. XXIX. *Violatio Statutorum Ecclesiasticorum* in certa materia, eorum videlicet, quibus interdiciuntur, 1. ludi aleæ. 2. certa venationis species, 3. frequentatio popinæ, & locorum hujus generis, 4. omisio vestis talaris in celebranda Missa. De hac paucis, sed satis dixi v. *Missæ celebratio indebita*. Cetera hic obiter prosequi juvat.

DXXX. Circa primum, constat ludos aleæ merito Clericis prohiberi. Etsi enim de se liciti sunt, ut dixi Tom. 1. p. 2. Cap. 10. *de contractibus*, nemini dubium esse potest quominus in iis multipliciter peccetur, prout & ostendi Tom. 3. circa initium. Atque hinc olim nec semel ipsis etiam secularibus interdicti fuere.

DXXXI. Unum hic inquiri potest, num scilicet ubi alea subiacet reservationi, hanc semper incurrat, qui alea ludit.

R. ab ea excusare, quidquid à mortali excusat. Excusare autem videntur & tenuitas summæ huic ludo expositæ, & brevis temporis in eundem impensio. An qui uno taxillorum jactu aureos decem exponeret, fieret reservationi obnoxius, definire non auserim. De hac materia, ut de ceteris plerisque utiliter legetur Tractatus de Diocesana Synodo SS. DD. N. Benedicti Papæ XIV. Lib. 7. Cap. 61. ubi vel ipso schaccorum lusu Clericis, nisi privatim fiat, interdicunt.

DXXXII. Circa secundum Caput, venationis scilicet, eod. Tom. 3. ostendimus eam Clericis non uno titulo prohibitam esse. Unde & constat, velint nolint Clerici venatores, eam sub pœna suspensionis ab Antistitibus interdici posse: cum res innumeris Canonibus vetita, ratione scandalii ac frequentiae, hac vel majori pœna plecti possit. An autem venatio omnis, non ea tantum quæ clamorosa est, Clericis, præsertim sacris vel Beneficiatis, prohibita sit, non convenit inter Theologos. In severiorem partem non parum propendit Benedictus XIV. ib. n. 8. Etsi hanc communem vinus, minusque apud Doctores receptam fatetur. Ut est, qui venationi quietæ indulget, immunis est à reservatione, nisi hæc generatim & illimitate feratur: quod ab Episcopis rarissime faciendum opinor.

DXXXIII. Circa postremum Caput de popinarum frequentatione nulla seria moveri potest difficultas, uti patebit relegenti paucula quæ ea de re scripsimus cit. Tom. 3. Hæc admonuisse sufficiat, 1. cauponæ nomen hic proprie sumi, nimirum pro loco ubi omnibus apponitur mensa ad bibendum; sive hæc in ipsa domo, sive in hortis contiguis à domo pendentibus apponatur; 2. haud proinde intelligi Caffea, aliave id genus loca, nisi ea lex exprimat; 3. nec intelligi ædes suppellectibus instructas, ubi vel sibi quisque dapes parat, vel eæ à communi coquo parantur domus incolis, eorumve amicis, non quibuscumque convenientibus. 4. inopibus Clericis qui aliter victitare non possunt, permitti ut in taberna refi-

reficiantur. 5. & id sapienter certis in locis permitti, ut qui vel à caupone, dum modo viro frugi, & raro invitante, ad dapes vocantur, cum ipso in loco privato comedere possint. Idem est si semel & iterum à viro spectato illuc transeunte invitentur. Quod si hoc lex expresse non permittat, nihil faciendum inconsulto Superiore.

DXXXIV. Circa Episcopalem casuum reservationem hæc notanda cum Benedicto XIV. in Tract. de Synodo Diceces. 1. posse Episcopum *semper & quodcumque voluerit*, uti concessa sibi à Deo casuum reservandorum potestate.

DXXXV. 2. *multis tamen nominibus deere*, ut potestatem illam potius in Synodo, quam extra Synodum exercent. 1. quia *cautius se geret*, dum probos atque longa experientia edoctos Sacerdotes in consilium adhibebit, quos profecto nusquam melius & commodius, quam in Synodo habere potest. Quanquam & tunc curandum est, ut consilium illud maxima circumspeditione & cautela petatur; atque præstetur, ne arctissimum sacramentalis confessionis sigillum ulla ex parte videatur violari. 2. quia alioqui conquerentur Parochi suam ordinariam potestatem, ipsis prorsus insciis nimium coarctari. Quamvis enim Episcopus possit jurisdictionem absolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito limitare, & ad paucissimas causas restringere, tanta tamen potestate non potitur quoad Parochos, quorum jurisdictio, etsi Episcopo subjaceat, non est tamen delegata; sed ordinaria; nec potest sine legitima causa, aut prorsus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat. Omnis autem querelarum occasio præciditur, cum reservatio fit in Synodo, ubi si ea plus æquo aucta & extensa videatur, statim possunt Parochi reclamare, & dissensus sui causas Episcopo exponere. quibus auditis aut Episcopus sententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illa reservanda existimat, quibus Parochi acquiescent.

DXXXVI. Subdit idem Pontifex reservationem in Synodo factam induere naturam Legis, quæ proinde perpetua est, & quamdiu non revocatur, perseverat, cum è contra dubium sit apud Theologos an extra Synodum facta reservatio post Episcopi mortem perseveret: aliis negantibus cum Gavanto in Manuali Episcoporum v. *casus reservati* n. 16. Zerola, & Cabassutio Lib. 1. Theor. & praxis, Cap. 14. aliis affirmantibus cum Capeavillæo part. 1. Cap. 5. in fine. Verum in Galliis ubique receptum est, ut reservationes per modum Statuti generalis, seu in Synodo, seu extra Synodum factæ, quales eæ etiam sunt, quæ transmissio quòquoeversum casuum reservatorum Indice exprimuntur, post Episcopi cessum vel decessum perdurent. Sane, ut observat Gibert in prædictum Cabassutii locum, *postremum de casibus in Dicecesi Parisiensi reservatis Mandatum, non coacta Synodo factum & publicatum est*, & tamen post Card. Noalli mortem semper viguit, idque constanti usu in aliis Dicecesibus observatur.

DXXXVII. Quod si præter morem, casus aliqui reservarentur *ab homine*, seu per prohibitionem privatam, desineret reservatio hæc per cessum vel decessum Episcopi, quia *Mandatum* hujusmodi solvitur morte mandantis, leg. 26. ff. *Mandati vel contra*. An autem vacet Sedes, cum Episcopi loco suo cedentis Successor præconizatus est à Cardinali Patrono, an solum à die propositionis; quæstio fuit an. 1722. graviter agitata. Priorem partem tuitus est D. Le Merce Cleri Gallicani Causidicus; atque ejus opinio in Acta Cleri ejusdem relata est Tom. 2. Tit. 3. p. 386. At re in arbitratu posita, posteriori parti adhæserunt Episcopi Meldensis & Ebroicensis; quibus præiverat Rom. Pontifex. Huic autem, si cuipiam, compertum esse debet quo tempore Episcopi cedentis dimissionem acceptet. Unde reservatio *ab homine* Dicecesim suam dimittente facta tunc solum expirat, cum successor ejus propositus est.

SECTIO QUINTA.

DE

CASIBUS APUD REGULARES RESERVARI CONSUEVIS.

DXXXVIII. **S**EMPER & enixe cavit Apostolica Sedes, ut pauci, iique atrociores, aut ad *Christianam disciplinam retinendam* magis necessarii casus ab Episcopis reservarentur, prout late probat Benedictus XIV. in Opere pluries citato Lib. 5. Cap. 5. n. 4. Idem nec immerito constitutum fuit quoad Regulares, quorum aliqui proterve dominantes in Clero suo, obvia quæque & reservationi & anathemati subiciebant. Utei tantæ tyrannidi præcluderetur aditus, sanxit Clemens VIII. die 26. Maji 1593, ne plures quam undecim casus in Re-

ligione reservari possent, nisi *generalis Capituli pro toto Ordine, aut Provincialis pro Provincia, matura decisione & consensu*. Neque tamen eos adstrinxit ad fanciendam horum omnium undecim reservationem. Sunt ii porro

DXXXIX. 1. Veneficia, incantationes, fortilegia.

2. Apostasia à Religione, five habitu dimisso; five retento, quando eo pervenit ut extra septa Monasterii seu Conventus fiat egressio.

3. Nocturna ac furtiva è Monasterio seu Con-

Conventu egressio, etiam non animo apostatandi facta.

4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

5. Juramentum falsum in iudicio regulari seu legitimo.

6. Procuratio, auxilium seu consilium ad abortum faciendum post animatum factum, etiam effectu non secuto.

7. Falsificatio manus sigilli Officialium Monasterii aut Conventus.

8. Furtum de rebus Monasterii seu Conventus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.

9. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.

10. Occisio aut vulneratio, seu gravis percussio cujuscunque personæ.

11. Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad Inferiores, & ab Inferioribus ad Superiores.

Circa hos casus, qui omnes, testibus Bonagratia, v. *Casus reservatos* n. 76. & Henno pag. 275. in Religione Seraphica sunt reservati, non pauca exurgunt dubia, de quibus vix alii secure consuli possint, quam pii & eruditi Monasteriorum Prælati, aut qui probatius de iisdem scripsere.

Hos inter eminet Suarez Tom. 4. de Religione Lib. 2. Cap. 18. n. 4. & seq. hæc ille docet circa prædictos casus, quæ paucis contraham.

DXL. Circa 1. idem & nihil ultra Regularibus prohibetur, quam quod passim ceteris Fidelibus sub reservatione veritum est.

DXLI. Circa 2. ea solum apostasia reservatur, quæ opere consummata est eo modo quem indicat Pontifex. Unde qui habitum sæcularem induit, ut ex ret, de facto autem non exivit, seu quia mutavit animum, seu quia non potuit, reservationi non subiacet. Vide supra n. 282.

DXLII. Circa 3. ea solum reservatur egressio, quæ simul & nocturna & furtiva fuerit; est autem furtiva, quæ sit sine licentia Superioris, vel *sine legitimo ejus consensu*. Unde ipse etiam Superior reservationem hanc incurrere potest; quia licet non habeat præsentem Prælatus, cujus voluntate regatur, *habet tamen Regulam*, & ut minimum *voluntatem totius Religionis*. Addit Henno pagin. 276. non censi nocturne egressum, qui exiit, seu cum vespere discedere desinere; seu cum mane discedere inciperet: *quia*, inquit, *licet physice loquendo, computetur nox ab occasu solis ad ortum, non tamen moraliter*.

DXLIII. Circa 4. una hic movetur quaestio, quæ nimirum quantitas in materia proprietatis ad peccatum mortale pertingat, *Qua in re*, ait Bonagratia ibid. n. 77. *cum tot fere sunt sententiæ, quot capita, eo tandem plerique deveniunt ut id iudicio & arbitrio boni ac prudentis viri relinquunt, pro temporum, locorum Religionum, personarum & aliarum circumstantiarum diversitate*. Vide quæ de his scripsi Tom. 3. Unum hic animadverterim cum Suare ibid. Tom. 3. Lib. 3. Cap. 11. n. 4. esculenta & pocu-

lenta, si tantum ad proprios & actuales atque transitorios usus à Religiosis accipiantur, regulariter ad lethalem culpam non sufficere, nisi religioni inferatur damnum gravius, & in re extraordinaria atque pretiosiori. *Et licet id Prælati displiceat, non tamen ita sunt involuntarii, ut illam reputent materiam gravem in ordine ad paupertatem, sed solum in ordine ad decentiam & perfectionem Religionis*. Ita idem Bonagratia ibid.

DXLIV. Circa 5. per iudicium legitimum eo loco intelligitur *iudicium forense*, secundum *Leges vel Canones* habitum. Unde qui non interrogatur legitime, vel qui à legitimo iudice non interrogatur; etsi perjurus sit, liber est à reservatione, quia non jurat falsum *in iudicio regulari*. Suar. Tom. 4. Cap. 8. n. 7.

DXLV. Quæ ad 6. spectant, intelliguntur ex dictis supra n. 251. & seq.

DXLVI. Circa 7. is manum falsificare dicitur, qui imitando scripturam alterius obedientiales Litteras, Dimissorias item & alias id genus ejusdem nomine, ipso inscio, subscribit. Is vero sigillum falsificat; qui vel alienum furatur, vel aliud idem simile effingit, quo scriptum aliquod consignat, quasi Monasterii Officialis. Officiales autem in præsentii sunt, qui ex munere habent ut soli certo modo consignent, ut Vicarius, Subprior, & à fortiori Provincialis & Generalis. Unde à reservatione liber est, 1. qui privatum Officialis alicujus signum apponit, quia non est signum Officialis ut sic, neque habet auctoritatem Religionis; 2. qui etsi publicum Religionis sigillum sustulit, necdum eo ad consignandum usus est; 3. & is, saltem juxta Henno, qui perditas Superioris sui Litteras gravi de causa assimulat; puta vel ut inter necessarium conficiat, vel ne pro apostata habeatur: *quia*, inquit, *tunc posset præsumi de Superioris voluntate*. An qui familiarem Epistolam, non autem scriptum ad res Officialis aut Monasterii pertinens falso consignat manu vel sigillo ejusdem Officialis, reservationem incurrat, expendit Suarez ubi supra n. 10. & tandem affirmative resolvit, modo actionis hujus materia ad mortale peccatum sufficiat, quia actio hæc, non modo personæ, sed & Officio injuriosa est. Quod quidem mihi ex circumstantiis dijudicandum videtur.

DXLVII. Circa 8. redit difficultas superioris n. 539. proposita, & eodem solvitur modo, id est dubio admodum & incerto. Unum insuper quaeritur, an qui quidpiam subripit non Monasterio, sed Religioso ex rebus ipsi ad usum concessis, in hunc casum incidat. Ad quod respondendum affirmative, tum quia ita definiisse dicitur ipse Clemens VIII. tum quia quod uni è fratribus ad usum conceditur, non desinit esse Monasterii. Imo & Monasterii esse perseverat, seu quoad proprietatem, seu quoad administrationem, donec de Superiorum licentia cuiuspiam extra Religionem detur. Unde ad hanc usque rei traditionem, vel aliquid traditioni æquivalens, semper incurritur reservatio.

DXLVIII.

DXLVIII. Circa 9. docent vulgo Regulares per lapsum carnis opere consummatum intelligi non fornicationem modo, & quid ea gravius; sed quamcumque voluntariam molitiem, unde non sufficiunt oscula, tactusve, ipsave muliebris vasis penetratio, nisi sequatur intra vel extra seminis effusio. Sed ambigunt an necesse sit ad reservationem, 1. ut quis peccatum illud directe intenderit; 2. ut illud in semetipso, non autem in alio committat.

DXLIX. Et quidem lubenter crediderim contra Henno, eum qui turpia legendo, loquendo, aut cogitando polluitur, etsi id non intendat, subiacere reservationi: quia qui vult causam, eam saltem quæ in pluribus facile effectum parit, effectum hunc vel le censeretur: *quantumvis actu elicit* eum *aversetur*, vel potius videatur averfari: Ita Bassæus, Bonagratia, &c. * Mihi magis dubium est quod docet idem Capucinus, incurri prædictam reservationem non ab eo tantum qui se ab alio pollui, seu in molitiem trahi permiserit, quod certum arbitror: sed & ab eo qui alium (cujusque sexus) in pollutionem pertraxerit. Ut enim, nec inepte, notat Henno pag. 277. si casum hunc comprehendere voluisset Clemens VIII. dixisset: *Pollutio in se vel in alio procurata*. Et vero aliud est crimen consummari, seu plene & integre committi; aliud crimen procurari. Posterius istud dubio procul latius patet quam prius; nec auctorem solum, sed & ejus socios complectitur. Ergo cum Pontifex verbo *consummandi* usus sit, non aliam quam Religiosi ipsius molitiem reservari voluit. Mirum sane quod circa Legem ambiguam, & quæ prohi dolor! fictios casus non respicit, necdum consultata fuerit Sedes Apostolica.

DL. Circa decimum casum nihil est quod speciali egeat inquisitione; constat nimirum sermonem hic esse de occisione graviter culpabili, qualis vel non est, vel in jure non præsumitur, quæ ad propriam sit defensionem intra justos æque tutelæ limites.

Circa casum 10. observat Suarez ibid. n. 13. ponderari debere vocem hanc *Malitiosum*; ex qua colligitur non incurri reservationem, si prædicta retardatio fiat vel bona fide, vel etiam imprudenter, & cum gravi negligentia, quia *malitiosum* directam & intentam retardationem importat. *Existimo etiam*, ait idem Theologus, *illud verbum conjungendum esse etiam cum apertione Litterarum*, eam proinde solum reservari quæ ex malitia fit. *Ad hoc autem satis erit, quod fiat intelligendo aut præsumendo id esse contra voluntatem Superioris; nam tunc sufficiens malitia intervenit.*

Ut plenius intelligatur prædictum Clementis VIII. Decretum simulque Regularium potestas, & ejus potestatis limites.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

DLI. Quæres 1. an Superior quandoque possit subditorum confessiones audire. R. sanxisse Clementem in eodem Decreto. *ne liceat Superioribus Regularium, confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte aut proprio motu id ab eis petierint.* Præcipit idem Papa ut *Superiores in singulis Domibus deputent duos, tres, vel quatuor Confessarios pro subditorum numero majori vel minori, iique sint docti, prudentes & charitate præditi, qui à non reservatis eos absolvant; & quibus etiam reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse in primis Confessarius judicaverit.* Quod si Superior hanc absolvendi facultatem denegat ordinario Confessario, qui eam concedi debere judicet, poterit Confessarius hac vice poenitentem Regularem, sine licentia Superioris absolvere, prout ex ejusdem Pontificis Declaratione refert Lugo disp. 20. n. 40. Imo toties quoties licentia hæc ita petita fuerit & negata; prout ex Decreto Sacre Congregationis de consensu Urbani VIII. docent Pellisarius & alii quos citat Dianap. 3. Tract. 2. resol. 126. quem ad id saltem in Compendio v. *Casus reservatus*, n. 16.

DLII. Quæres 2. an possit Capitulum Generale vel Provinciale reservare peccatum aliquod pro una vel altera domo, non pro toto Ordine, totave Provincia. R. affirm. nec enim exigit Clemens VIII. ut reservatio fiat, vel pro tota Provincia; sed ut nulla fiat, nisi vel à Capitulo Generali, vel à Provinciali, &c. Lugo ibid. n. 44.

DLIII. Quæres 3. an non obstante Clementis VIII. Decreto possit Prælati Regularis quibusdam Casibus, nec à Clemente, nec ab ullo Ordinis Capitulo designatis, excommunicationem annectere, eamque sibi reservare. Affirmat Suarez n. 13. eumque sequuntur plures apud Lugo ibid. n. 47. At Congregatio Regularium contrarium definiit die Julii 7. an. 1617. Et vero hac arte facile eluderetur Bulla Clementis, nullus enim esset casus quem eo modo sibi reservare non possent Regulares Prælati: quia satis foret ut unicuique censuram sibi reservatam annecterent.

DLIV. Quæres 4. an in Religione, ubi reservatur peccatum inobedientiæ expressæ, reservationem hanc incurrat, qui præcepto sibi facto sed non in virtute obedientiæ, parere recusat. Negat Sanchez Lib. 6. in Decalog. Cap. 4. n. 72. quia in hac hypothese peccatum illius qui clare dicit; *Nolo parere*, non est inobedientia stricte sumpta, nec directe repugnat voto obedientiæ. Aliter prorsus sentit Lugo cit. disp. 20. n. 49. Ratio est quia ad peccatum mortale, proinde ad reservationem, sufficit gravis contemptus, atque irreverentia in Superiorem ut Superior

* Refert is tamen definitum esse in Capitulo generali Capucinorum an. 1633. *Lapsum carnis ex solo visu, vel ex imaginatione provenientem, non reservari, licet mortale peccatum sit.* Hujus decisionis ratio est quod pollutio ut reservetur, debeat opere fieri, Fieri autem opere est ut volunt, fieri vel contactu manus, vel alio medio externo ad effectum hunc procurandum efficaci. At de hoc si judicent quorum interest. Aliud sentire videtur Henno pag. 276. eique assensirent.

rior est. Hæc autem occurrunt cum quis aliquid ad mortale sufficiens facere iussus, petulanter dicit se id nolle. Ergo etiam si contra obedientiæ votum non peccet, satis peccat contra obedientiæ virtutem, ut fiat

obnoxius reservationi, nisi hæc feratur contra eos duntaxat; qui obedientiæ votum fregerint. Hæc, ut opinor, ex intentione Legislatoris & locorum consuetudine plurimum pendent.

S E C T I O S E X T A.

QUINAM A RESERVATIS ABSOLVERE POSSUNT. UBI PRÆCIPUE DE CONFESSARIIS SÆCULARIBUS.

DLV. **P**RÆNOTANDUM 1. jurisdictionem aliam esse ordinariam, aliam delegatam. 2. Casus alios esse reservatos Papæ, alios Episcopis, alios Regularibus. 3. Confessariis alios esse sæculares, alios Religionem aliquam professos. 4. Utrisque agendum vel cum Sæcularibus, vel cum Religiosis. 5. Et id utrisque etiam competere, ut aliquando cum sanis agant, aliquando cum morientibus. 6. Quandoque etiam fieri posse ut utrique ex imperitia, vel inadvertentia eos absolvant, quos de jure absolvere non possunt. Ex his dubia plura exurgunt, quæ ut pro modulo solvantur, sit

CONCLUSIO I. à reservatis absolvere potest virtute ordinaria; 1. qui reservavit: 2. ejusdem successor, 3. & ejus in foro pœnitentiæ Superior; Potest vero potestate delegata, tum qui ad hoc approbatus est legitime; tum Sacerdos omnis in articulo mortis.

DLVI. Prob. 1. pars: Qui potest ligare, potest & solvere, nisi quid obster; cum generatim per quascumque causas res nascitur; per eas dissolvi possit. Porro qui casus sibi reservat, ligare potest. Ergo; nisi præpediatur, quod hic locum non habet, potest & solvere.

DLVII. Prob. 2. pars, tum quia eadem est successoris potestas, quæ prædecessoris; cum prior posteriori manus ligare non potuerit. Cum quia alioqui mortuo Papa, qui quosdam sibi casus reservaverit, nemo jam ab iis quotidie absolvere valeret.

DLVIII. Prob. 3. pars, quia Superior in eodem foro plus potest quam Inferior. Hinc absolvere potest Rom. Pontifex à casibus quos sibi Episcopus reservavit, non tamen Archiepiscopus, qui quantum ad hoc nihil potest in foro Pœnitentiæ; cum sit duntaxat Superior quoad forum exterius; excepto visitationis casu, quæ in Gallia non viget.

DLIX. Prob. 4. pars, quia Ecclesiæ interest ut qui reservat; facultatem absolvendi communicare possit, & hæc est totius Ecclesiæ praxis. Videndum tamen ut potestas hæc legitime seu valide communicetur. Aliquando enim remanente potestatis substantia, tollitur exercitium ejus in Episcopo, puta si publice denuntietur excommunicatus, &c.

DLX. Ceterum cui datur delegata, imo & ordinaria quædam, ut Parochis, facultas audiendi confessiones, non ideo datur

potestas absolvendi à reservatis; sed hæc expressim concedi debet. Neque cui datur generalis facultas ab iisdem reservatis absolvendi, ideo semper datur facultas ab universis prorsus absolvendi, cum aliquos nonnunquam sibi specialissime reservent Superiores. Nec demum cui specialissima hæc facultas tribueretur, hanc ideo semper quoad omnes exercere posset; puta quoad Sanctimonialia. Imo qui in hoc Ordine, non ideo in alio quovis Ordine professas absolvere potest.

Pars quinta uberius infra expendetur.

Circa hæc quædam multi momenti exurgunt dubia. Unde.

Quæres 1. an Confessarius *communis*, id est pro reservatis minime approbatus, Pœnitentem *alienum*, seu, ut hic intelligimus, alterius Diocesis, absolvere possit, vel à casibus qui in Diocesi Pœnitentis reservati non sunt, sunt vero reservati in Diocesi Confessoris; vel à casibus qui in Diocesi Pœnitentis sunt reservati, non autem in Diocesi Confessoris. Supponimus alienigenam hunc non venisse animo mutandi domicilium, quia alioqui jam obnoxius non esset legibus antiqui domicilii, sed novi.

DLXI. R. ad 1. negat. Ratio est 1. quia tota Confessarii jurisdictione ab eo dimanat, cujus in Diocesi confessiones excipit. Atqui is nullam pro præsentis casu jurisdictionem tribuit; 2. quia extraneus, & quisquis sine fraude iter agit, sortiri debet forum pœnitentiale loci in quo judicatur; prout constat ex tacito ad minus Ordinariorum consensu; quin & ex Eugenii IV. Decreto, ut testatur Cajetanus in Summa, v. *absolutio*, & id eo magis æquum est, quod alienigenæ ad tempus subditi fiant, saltem quoad receptionem Sacramentorum, Ordinariis locorum per quæ transeunt; 3. quia qui in certa hypothese commodum sentit, in alia onus & incommodum sentit, in alia onus & incommodum sentire debet. Is porro de quo loquimur in hypothese contraria commodum sentit, ut ex proxima responsione innotescet. Interim ex priori ista colliges, eum qui peccatum aliquod ante commisit quam reservaretur, ab eo postmodum reservato absolvi non posse nisi à Sacerdote pro reservatis approbato. Jam

DLXII. R. ad 2. affirmat. 1. quia id à contrario probant rationes mox allatæ, 2. quia licet anceps ea de re fuerit Sambovius Tom. 1. cas. 18. nostra tamen opinio jam ab omnibus

bus passim Theologis tenetur; & ut minimum * nititur tacita Episcoporum approbatione, 3. quia sic se gerunt in praxi, nemine reclamante, qui piorum peregrinatorum in locis B. Virgini, vel alii cuiuspiam Sancto devotis confessiones excipiunt.

DLXIII. Obijciuntur duo, 1. id Authenticae *Qua in Provincia*, Cod. Lib. 3. Tit. 15. *Qua in Provincia quis deliquit. illius etiam juri subjaceat, quod jus perpetuum est.* Unde sequitur eum qui Meldis crimen ibidem reservatum admisit, ubicumque juxta Meldensem disciplinam judicari debere; 2. Parochum, qui subditum suum à casu Meldis reservato absolvere non potest, posse eundem absolvere Parisiis, ubi idem peccatum non subjacet reservationi; Quod absurdum videtur. Verum hæc duo parum efficiunt.

DLXIV. Non 1. objecta enim Lex eos tantum spectat casus; qui in exteriori foro dijudicari debent. Ab hujus autem forma & modo non raro differt forum poenitentiale; multoque magis, cum in id consentiunt, penes quos est ejusdem fori directio; ut in præsentis contingit. Sic enim habet Clemens X. cit. toties Constitutione *Superna; Potest Regularis Confessor in ea Diœcesi in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi, à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa ubi idem Confessor est approbatus, absolvere; nisi eos poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.* Quæ porro ibi dicta sunt de Regularibus, ad alios extendi jubent causæ paritas & consuetudo.

DLXV. Ad 2. neg. sequelam. Cum enim Meldensis Parochus subditum suum Parisiis absolvat, non vi jurisdictionis Archiepiscopi Parisiensis, ut supponimus, sed vi jurisdictionis à proprio Episcopo receptæ, nihil plus in illum potest Parisiis, quam in propria sua Diœcesi, prout desertim statuit idem qui supra Macloviensis Antistes. Pari & simul contraria ratione poterit idem Parochus subditum suum item absolvere à casu Parisiis, non autem Meldis reservato, ut bene & consequenter docet Lugo cit. disp. 20. n. 73. Unde rursus credo contra Salmanticenses hic Tract. 6. Cap. 18. num. 27. Confessarium, qui jurisdictionem tantum delegatam habet in Diœcesi poenitentis, in qua casus non est reservatus, non posse eum absolvere in Diœcesi ubi confessionem ejus excipit, & in qua idem casus reservatus est: quia confessionem hanc non audit vi jurisdictionis sibi ab alio Episcopo datæ, sed vi jurisdictionis sibi collatæ ab Episcopo loci in quo ministerium suum exercet. Alioqui enim qui Carnuti approbatus est, posset Aureliæ ubi approbatus non est, Carnutenses absolvere; quod de Parocho solo admittitur.

DLXVI. Ex his colliges, Meldensem,

qui Lutetiæ admittit crimen in Diœcesi sua reservatum, non posse, cum ad sua redierit, à communi Confessario absolvi.

DLXVII. Quæres 2. an eadem sit ratio casus cum censura reservati, quæ casus sine censura, ita ut sicut posterior à quocumque Sacerdote *communiter* approbato, solvi potest in alia Diœcesi ubi reservatus non est, sic & possit prior dimitti. R. affirmat. atque id timide olim in Gallico nostro de dispensationibus Tractatu assertum, eo nunc audentius profiteamur, quod & ab Episcopo præstantis ingenii, nullo in contrarium per tot annos mutiente, approbatum sit, & Diœcesis Andegavensis, qua vix ulla peritior fingi queat, calculo comprobatur.

DLXVIII. Cave autem ne hæc intelligas de censura ab homine per sententiam specialem; qualis ea etiam dici potest, quæ à *Monitoriorum* contemptoribus incurritur. De quo vide quæ dixi in speciali ea de re Dissertatione ad calcem Voluminis secundi, nunc tertii de dispensationibus. Cave & rursus juxta Constitutionem *Superna*, ne decisionem hanc ad eos extendas qui ad alienam Diœcesim *in fraudem reservationis* migrant, id est ut fugiant absolutionis difficultatem, correctionisque, & remediorum, quæ tunc præscribi solent, severitatem. Nemini enim sua fraus & dolus patrocina- tur; nec dignus est Ecclesiæ indulgentia frui, qui leges ejus eludere nititur. *Quæ contra jus sunt, debent utique pro infectis haberi*, ait Reg. 64. juris in 6. Sed an censetur venire in fraudem, qui ad vicinum alterius Diœcesis Sacerdotem, more ab Episcopis approbato, recurrit, vel quia ei confiteri solet; vel quia neminem habet in domicilio suo, ejusve vicinis, qui eum à reservatis absolvere queat. Negant nonnulli, quorum opinio pro priori parte tuta mihi videtur; ad minus vero incerta quantum ad secundam. Quia si in domicilio meo locisve eidem finitimis neminem pro reservatis approbatum reperire valeo; at facile reperiam qui absolutionis mihi impendendæ licentiam obtineant. Si tamen urgeret hic & nunc gravis necessitas vel celebrandi, vel ad sacram synaxim accedendi, pene arbitror; prout nunc sum affectus, futurum ut in hoc casu absolverem, quantum mihi liceret; hac lege ut denuo eadem peccata rite approbato subjicerentur à poenitente, neque id à Deo mihi imputandum existimarem. De hac difficultate, sed sub alio respectu considerata, rursus differam n. seq. Hic tantum animadyerto eum qui in aliena Diœcesi peccatum in propria sua Diœcesi reservatum, ordinario suo Directori confitetur, idem reservationem hanc aperire debere, ut poenitentia paulo graviore afficiatur. Idemque, quantum fieri potest, ab iis præstandum qui extra Diœcesim suam peccata deponunt. Haud tamen id in confes-
fessio-

* Desma-
rers.

* Dixi ut minimum: sic enim loquebatur III. Marefius, Macloviensis Episcopus: "Approbatus à nobis quilibet Confessarius potest absolvere à peccatis in aliena, non in nostra Diœcesi reservatis, si non sit in poenitentibus fraus, quam quidem Confessarii præcavere debent." vide infra n. 564.

fectionibus moræ longioris videtur stricte necessarium; quia quædam fit compensatio, quatenus quæ apud te reservata non sunt, istic plectentur ut reservata.

Quæres 3. à quo absolvi possit, qui hic & nunc absolvi indiget, puta Parochus, cui imminet gravis festa die celebrandi necessitas: quique nec ad vicinam Dicecesim, ut in præcedenti casu, nec ad Superiorem, aliumve quempiam ab eo approbatum recurrere potest.

DLXIX. R. 1. optandum summopere ut Superiores in eo angustiarum casu reservationem suspendant. Id enim dubio procul possunt; neque hinc periclitabitur disciplina; cum e contrario idem peccatum bis aperiri debeat primum quidem ad absolutionem; secundum vero ad exequenda Superioris, aut ejus delegati mandata. Neque id in Ecclesia insolitum est, ut ex iis patet quæ de censuris sub *reincidentia* diximus Tom. 2.

DLXX. R. 2. triplicem esse ea de resentmentiam. Prima eorum est qui censent tunc confitenda esse Confessario communi cetera præter reservatum peccata, quæ dum directe absolventur, reservatum absolvetur indirecte. Secunda docet tunc confitendum esse peccatum reservatum cum aliis, sive venialibus, sive mortalibus, vel nondum remissis, si quibusdam forte gravatur Pœnitens; vel jam remissis, si alia non habeat; ut sic absolvetur, quidem à non reservatis, indirecte vero à reservatis, nisi, ajunt aliqui, hæc annexam habeant censuram. Tertia demum vult ut Pœnitens eo in casu se gerat perinde ac qui Confessarii copiam non habet proinde ut acrem contritionis actum præmittat; & inconfessus celebret.

DLXXI. Prima opinio, quam tenet Alexander; quæque Majori & P. Soto probabilis apparet, communiter rejicitur à Theologis, & à D. Thoma juxta quem Suppl. q. 9. a. 2. ad 3. *si Sacerdos non possit de omnibus absolvere, tamen tenetur Pœnitentem ei omnia confiteri, ut quantitatem totius culpæ cognoscat, &c.* Porro ut bene notat Suarez disp. 31. Sect. 3. n. 8. *more morali*, eaque tanti momenti, non est à communi, peneque unanimi via recedendum. Sane, ajunt Salmanticenses cit. Cap. 13. *Debet Minister dispositiones Pœnitentis examinare, & ideo jus habet cognoscendi totam causam, & totam conscientiam Pœnitentis, & omnes occasiones, vel obligationes ejus, quantum moraliter fieri potest, ut possit illum absolvere.* Hac igitur rejecta opinione, videndum quæ è ceteris tenenda sit.

DLXXII. Secundam admittunt Suarez ibid. n. 3. Coninch, Layman, Bonacina & alii plures, quos sequitur Fromageau hic cas. 2. num. 4. pag. 495. 1. quia præsumi non potest piam matrem Ecclesiam in casu tam urgenti negare jurisdictionem, qua non reservata, directe; reservata vero indirecte absolvantur. Unde, ait Habert, Cap. 7. q. 6. *non sine fundamento præsumitur Superiorem, non tantum excepturum fuisse, si prævidisset (quod ex dictis non sufficit) sed revera excepisse hunc necessitatis articulum,*

qui non est ita extraordinarius, potestas enim reservandi casus concessa est in edificationem & utilitatem Fidelium.

2. Quia ad valorem Sacramenti necesse non est, ut Confessor jurisdictionem habeat in omnia peccata mortalia quibus reipsa ligatus est Pœnitens. Constat enim eum qui non reservata quædam confessus est, & reservatum aliquod ex inculcata oblivione reticuit, ab omnibus valide absolvi, cum nemo propter invincibilem ignorantiam reprobari possit. Quin & receptum videtur, eum qui reservati minime oblitus, hic & nunc illud gravi de causa reticere potest; ab eo indirecte per communem Confessarium absolvi. Ergo idem in proposito casu dicendum: Ita Suarez ib. n. 3. quem sequuntur Salmanticenses ubi supra. Unde deducunt num. 75. id locum habere cum casui reservato annexa est excommunicationis censura. Hæc enim ut dixi in Tract. de censuris, p. 2. Cap. 1. non obest per se Pœnitentiæ valori, sed tantum prohibet suspensionem ejus, cum non urget necessitas. At stante eadem necessitate, sicut non impedit communionem, sic non pœnitentiam. Hæc illi, quæ tamen non minimis obnoxia sunt difficultatibus, ut statim patebit.

DLXXIII. Tertiam igitur opinionem tenent Sylvius in Suppl. q. 20. art. 2. pag. 95. Ethica amoris Lib. 5. n. 2730. Pontas V. cas. reserve, n. 21. Collator Andeg. Tom. 1. pag. 356. adeoque docent, *ei qui non potest absque gravi scandalo prætermittere quin celebret aut communice, id agendum quod ageret si foret excommunicatus, nec haberet copiam Confessarii valentis eum absolvere.* Unde *communicabit aut celebrabit sine confessione & absolutione*; sed non sine gravi & intensa, quantum poterit, de peccato suo contritione.

DLXXIV. Probatur autem hæc opinio, 1. quia, uti jam pridem diximus in Tract. de censuris, p. 1. Cap. 4. si posset Pœnitens cuiquam pro reservatis non approbato, propter gravem aliquam celebrandi vel communicandi necessitatem confiteri, ei etiam qui nullatenus approbatus erit, in eodem casu poterit confiteri. Quidni enim pia mater Ecclesia in uno non secus ac in alio casu jurisdictionem conferre dicatur? Profecto, ubi de sola præsumptione agetur, quæ quisque pro priori casu afferet, hæc alius pro posteriori merito sibi afferre videbitur. Atqui tamen postrema hæc præsumptio citra grave periculum admitti non potest.

DLXXV. 2. Generatim decernit Synodus Tridentina Sess. 14. Cap. 7. *nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam jurisdictionem non habet;* quod quidem quantum ad reservados casus attinet, *non attinet in externa politia: sed etiam coram Deo vim habere* declarat. Atqui Sacerdos in præsentī casu nullam etiam subdelegatam jurisdictionem habet. Hæc enim vel ab homine foret, seu ab Episcopo, qui casus sibi reservavit, vel à jure. Atqui nec

nec ab homine est; cum supponamus nihil hoc in puncto à Superioribus fuisse constitutum; nec est à jure, cum jus, Tridentinum scil. quo nullum in ista materie clarius haberi potest, solum à generali regula casum mortis excipiendo, ceteros omnes, eum proinde de quo nunc agimus in eadem regula inclusisse censeretur.

DLXXVI. 3. Ea solum reservari solent crimina, quæ atrociora sunt & graviora, ut ait ibid. Tridentinum. Vel ergo qui in eorum aliquod incidit, in ipsum incidit diebus aliquot ante Festum, quo urgebat celebrandi aut communicandi obligatio; vel pridie Festi. Si 1. imputet ipse sibi, quod, cum liceret per tempus, ad Superiorem, aliumve quempiam ab ipso delegatum non recurrerit. Si 2. vix unquam decet ut qui heri atroci peccato indulget, hodie sub primum mane ab ipsis etiam approbatis reconcilietur.

DLXXVII. En præcipua hujusce opinionis momenta, quæ præcedentis sententiæ rationes adæquant, vel excedunt. Prima enim quæ è pia Ecclesiæ voluntate deducitur, non magis pro præsentis casu probat, quam pro similibus prope innumeris, in quibus nativa quadam commiseratione id factum esse velimus, quod nec Christus; nec Ecclesia factum voluere. Secunda vero evincit quidem in hoc nostro casu absolute fieri potuisse, quod in casu oblivionis inculpatæ factum est: at non probat id re ipsa factum esse. Et sic utrumque hujus opinionis fundamentum satis convellitur; ut ea tranquillo animo teneri vix possit. Quin & primam Habertirationem improbat Suarez.

DLXXVIII. Hinc Episcopi non pauci, ne dum disciplinæ consulunt, famæ vel saluti Diæcesanorum suorum nocerent promiserunt ut in his aut aliis ejusmodi casibus cuilibet à quolibet communi Confessario absolutio tribueretur. Sic Vivarii nulla est reservatio quoad feminas uno ante partum mense: nulla quoad desponsatas quæ in ordine ad Matrimonium continentur; nulla quoad infirmos qui lecto tenentur. Sic Bellovacii, juxta manuale an. 1637. editum: nulla erat reservatio quantum ad eos, qui citra scandalum & infamiæ notam à communione certæ cujusdam diei abstinere non potuissent. Eadem erat Macloviensis Tractatus disciplina. Utrobique tamen præcipiendum erat poenitentiis sic absolutis, ut ad Episcopum aut potestatem ejus habentes, statim ut liceret sibi, recurrerent. Idem quantum ad aliquid sanciant Instructiones tum Diæcesis Blesensis an. 1730. editæ p. 96. tum Diæcesis Ebroicensis an. 1733. p. 210. & 211. qua de re consulat quisque Episcopi sui Leges & Statuta, non antiqua, quæ sæpius aboleverunt, sed recentiora, quæ prioribus derogant, nisi eadem commendent. Interim semper optare liceat, & humiliter deprecari, ut ibique valeat Suarezii opinio, quæ prodesse multum potest, vix unquam nocere. Ceterum in hac opinione Poenitens sic absolutus, tenetur sub

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

mortali quam primum moraliter potest, sistere se Superiori, vel ejus delegato. Si Superiori sistat se, satis erit, ut in genere dicat se peccatum reservatum commisisse, à quo in tali circumstantia fuerit absolutus. Potest enim reservatio à Superiore tolli extra Tribunal Poenitentiae. Si delegato; erit ei peccatum in specie [confitendum sacramentaliter, quia nihil potest extra Tribunal.

DLXXIX. Quæres 4. an qui apud communem Confessarium peccata deposuit, & reservati cujuspiam oblitus est, peccatum istud, cum in memoriam redit, Sacerdoti pro reservatis approbato aperiri teneatur. R. affirmat. tum quia hæc est generalis Theologorum sententia; tum quia non satisfecit legi & scopo reservationis, eidem deinde satisfacere debet, nisi Lex contrarium statuatur, quod in præsentis locum non habet.

DLXXX. Sed quid si Poenitens apud Superiorem, vel alium ab eo pro reservatis approbatum confessus fuisset? Censet unanimis pene Doctorum turba cum Sylvio ubi supra, Navarro Manual. C. 26. n. 13. Pontas hic cas. 25. alias 23. & fuse Lugo disp. 21. n. 85. & seq. reservationem esse tunc ablatam, adeoque satis esse ut peccatum illud communi etiam Confessario declaratur.

DLXXXI. Opinionem hanc, quam, ut loquitur, *torrente Auctorum quodammodo abreptus*. in praxi Poenitentaria secutus erat Habertus, *re maturius discussa* ex parte retractavit; unde in Tract. de Poenit. Cap. 7. q. 10. docet tolli equidem reservationem, cum Superior quibusdam indiciis manifestavit se eam tollere velle. Si vero, inquit, Superior nequidem cogitavit de aliis peccatis, præter ea quæ ipsi sacramentaliter sunt exposita, nulla lex, nullave efficax ratio proferri potest, ex qua concludere liceat ejusmodi peccata omissa, non esse amplius reservata. Idem docebat an. 1695. Collator Ambianensis, quem ultra progreditur Auctor Resolut. Pastor. Diæcesis Genevensis. Is enim Tom. 2. pag. 4. Cap. 3. resol. 4. contra ceteros contendit ab hac lege ne eos quidem eximi, qui bona fide per Jubilæi tempus confessi, reservatum aliquod inculcate omiserint.

DLXXXII. Mihi quidem prima opinio & practice secuta, & opposita probabilior videtur. 1. quia non solent Episcopi in Statutis suis à graviorum Theologorum *torrente* recedere, nisi id exprimant. Et vero ubi legum ab ipsis sancitarum sensus inquireretur, nisi in probatoribus Magistris quorum lectionem assidue commendant? Quis vero ad unius Sylvii, vel Pontasii qui alios magni ponderis plures adducunt, inspectum, in præsentis negotio hæreat?

DLXXXIII. 2. Constat ex Haberto reservationem in præsentis casu tolli, si absolvens eam tollere velit, idque aliquibus indiciis manifestet. Atqui vult de facto, & id manifestat satis; cum tritam absolvendi formulam secutus, declarat se *ab omni vinculo excommunicationis* absolvere in quantum potest, & indiget Poenitens; quæ ver-

U

ba

ba ex usu communi ad oblita peccata ut & ad confessa extenduntur.

DLXXXIV. 3. Ideo tunc maneret onus reservata confitendi apud Superiorem aut ab eo delegatum, quia ceteroqui reservatio suo caret effectu, qui talis est ut Pœnitens pro tali crimine ad Superiorem recurrat, ejusque monitis humiliter obsequatur. Atqui hæc ratio vel nulla est, vel tanti non est ut propter eam turbanda sit Pœnitentis conscientia. Alioqui sequeretur, 1. eos qui per Jubilæi tempus absoluti fuere, ab oblito quopiam peccato deinceps non posse absolvi nisi per Sacerdotem pro reservatis approbatum; 2. parum vel nullatenus sibi constare Episcopos, qui reservationem in præsentī casu auferunt. Atqui neutrum recte dicitur. Non primum; etsi à Resolutore Genevensi admissum; quia reclamant ceteri pene Doctores, à quibus durum est recedere. Non secundum; quia durius est Pastores primarios, velut imperitos & sibi male cohærentes insequi.

DLXXXV. 4. Quia nostram hanc opinionem passim amplectuntur Episcopi, nec ut sibi propriam amplecti videntur. Sic Instructiones Diœcesis Blesensis Joannis F. P. de Caumartin pag. 95. *Celui qui en se confessant à un Pretre qui a le pouvoir d'absoudre des cas réservés, en auroit omis quelqu'un de bonne foi, sans qu'il y ent de sa faute, ne seroit plus obligé, en cas qu'il s'en souvint, de recourir à lui, quelque cela convint d'avantage; Mais il pourroit en tre absous par tout autre Pretre approuve.* Idipsum & iisdem verbis habent Instructiones Diœcesis Ebroicensis pag. 213. Idem tradit Parisiense Mandatum num. 3. de casibus reservatis, sed tunc tantum quando Pœnitens reservati qui sibi exciderat casus *memor factus*, non facile potest ad eundem cui prius confessus est, regredi. Quod argumento est recursum hunc non adeo necessarium esse seclusa speciali locorum lege, ut omitti non possit; præsertim cum Confessarius in hoc casu quasi deputetur ad solvendam hujusmodi reservationem; nec minus congrua Pœnitenti monita tradere possit, quam si specialem, ut quotidie fit, per litteras facultatem à Superiore recepisset.

DLXXXVI. Quod si cui dubiæ videbuntur nostræ probationes, is utique partem alteram sequi tenebitur, quam tradunt non modo Antonius hic Cap. 3. art. 2. q. 6. sed & multa ex parte Suarez disp. 21. Sect. 4. n. 18.

DLXXXVII. Quæres 5. an admissa secunda hac tutiori opinione Pœnitens semper teneatur regredi ad Superiorem, seu ad Confessarium pro reservatis approbatum. R. negat' neque enim ad id tenebitur, 1. cum expresse recurrit ad Superiorem ut ab eo solveretur à reservatis. Tunc enim eadem est Confessarii intentio quæ Pœnitentis. Unde sicut is ad Superiorem vel delegatum ejus recurrit, ut quantum fieri potest ab omni peccatorum gravamine liberetur; sic & ille gravamen illud, quantum de se est, tollere intendit: adeoque quam-

vis tum aliquis casus reservatus propter oblivionem taceatur, Pœnitens liber manet à reservatione: ita Suarez ibid. n. 15. 2. nec tenebitur, renitente perperam contra ceteros Genevensi Resolutore, quando tempore Jubilæi, indulgentiam lucratus fuerit, quia tunc mens est Rom. Pontificis, ut quisquis privilegio illo uti volet, à Confessario secundum plenitudinem potestatis ipsi tunc concessæ absolvatur, eademque est expressa Pœnitentis intentio. Ergo, ait ibid. Suarez n. 20. *licet per accidens propter oblivionem non fuerit directe absolutus sacramentaliter à peccato reservato intra illud tempus, tamen, ut ita dicam, acquisivit jus per ipsum Jubilæum, ut posset postea libere, seu cuivis etiam communi Sacerdoti confiteri tale peccatum, seu consecutus est libertatem ab ipsa reservatione,*

Atque hinc sequitur præfatam regulam locum habere, etiam si quis censuræ reservatæ oblitus sit. Cum & casus Papæ & reservati, qui Jubilæi virtute dimitti possunt, reservatam id genus censuram complecti soleant; & ii qui majorem v. g. Pœnitentiarum data opera conveniunt, id unum inquirant ut omnimode liberentur, quod & dubio procul intendit Pœnitentiarius.

DLXXXVII. Quæres 7. an tollatur reservatio; cum Pœnitens confessionem defectu dispositionis invalidam emisit apud aliquem pro reservatis approbatum.

DLXXXVIII. Affirmat Cabassutius Lib. 3. Cap. 12. n. 3. post S. Antoninum, Cajetanum, Armillam & Suarem cit. Sect. 4. n. 9. modo, ait n. 4. *Pœnitens, quantumvis aliunde indispositus, accedat cum bona fide, hoc est, sciens & volens non abutatur confessione.* Idem sentit Lugo disp. 20. n. 107. etiam si defectu fuerit in integritate confessionis, modo non circa peccatum reservatum, sed circa alia. Concinit Fromageau ibid. n. 3. licet, inquit, confessio ex doloris defectu invalida sit, modo tamen bona fide fiat. Hi porro suam hanc opinionem probant, 1. quia Pœnitens ille satisfecit fini reservationis, qui non est alius, quam ut Superiori vel delegato ejus se præsentem sistat, quo melius dirigi, & monita salutaria cum pœnitentia satisfactio suscipere possit. Hæc porro præstitit Pœnitens iste, atque adeo ablata reservationis causa tolli debet effectus, seu ipsa reservatio; 2. quia sic absolvens intendit absolvere quantum potest secundum præsentem confitentis dispositionem, quæ quidem est incapax absolutionis à peccato, sed est capax absolutionis à reservatione; 3. quia cum tot tamque graves Auctores hoc asserant, nec Superiores ac Prælati Ecclesiæ ullatenus contradixerint, censentur consentire. Nec enim hic agitur de sententia junioris cujusdam & ignoti Scriptoris, quæ male diceretur per Pæctorum silentium approbari; sed de recepta apud saniores Magistros opinione.

DLXXXIX. Alii nodum hunc aliter expediunt. Vel enim, ajunt, confessio nulla est ex defectu mortaliter culpabili, ut cum Pœnitens lethale aliquod peccatum reticet seu

seu ex verecundia, seu quia non satis conscientiae suae examini vacavit. Vel nulla est ex defectu nullatenus aut leviter culpabili, ut cum credit Pœnitens se dolore supernaturali moveri, licet naturali tantum motu quatiatur. His positis docent in prima hypothese reservationem nec à delegato tolli, utpote qui sacramentaliter tantum à reservatis absolvere valeat; nec probabiliter ab ipso etiam Superiore; quia is licet extra Sacramentum à reservatione absolvere queat; cum tamen in ipso Sacramento absolvit, secundum communes sacri tribunalis regulas operari velle censetur; adeoque dolo & fraudi favere nolle.

DXC. Opinionem hanc adstruere videntur plures Gallicanae Ecclesiae Episcopi. Sic Macloviensis Antistes; *Si Pœnitens invalidam & sacrilegam sua culpa confessionem emisit, de novo recurrat ad Superiorem necesse est.* Sic Mandatum Parisiense tit. de absol. à casib. reserv. n. 3. *Si confessione voluntarie nulla non satisfat præcepto confessionis ab Ecclesia lato, ut nec sacrilega corporis Domini manducatione præcepto communionis annuæ; minus æquum est putari aliquem confessione pariter invalida gratiam indulgentiamque Ecclesiae promereri. Quare qui, seu Jubilæi, seu alio quocumque tempore, casus reservatos confessus est habenti facultatem absolvendi ab eis: & hanc invalidam & sacrilegam culpa sua confessionem emisit, tenebitur eadem peccata rursum confiteri habenti facultatem absolvendi ab illis, nec poterit à non habente hanc facultatem absolvi.* Sic instructiones Dicecesis Blesensis pag. 96. *Quand la confession est nulle par la faute du Pœnitent, alors il est obligé de se confesser de nouveau à un Pretre, qui ait le pouvoir d'absoudre des cas reserves.* Idem habent instructiones Dicecesis Ebroicensis p. 214. hic porro cum non præcipiatur recursus ad Superiorem, nisi cum confessio vere sacrilega est, & nulla ex culpa Pœnitentis, non obscure supponi videtur recursum hunc necessarium non esse, cum Pœnitens confessionem bona fide nullam emisit. Alioqui haud necessum fuisset de confessione sacrilega loqui, quod faciunt priores duo, vel confessionem ex culpa Pœnitentis invalidam commemorare, quod faciunt duo posteriores: sed generatim præcipere ut qui confessionem quocumque modo invalidam emisit, nullatenus à reservatione liber censeatur.

DXCI. Mihi secunda hæc opinio tuta videtur, ubi nihil oppositum privata Diceceson lege sancitum fuerit. Unde nec Cabassutio adhærerem, nisi alicubi recepta esset ab Episcopis ejusdem sententia. Nec generatim statuerem, seclusa scilicet speciali locorum Lege, quod statuere videtur P. Antonius hic art. 2. q. 7. reservationem nulla unquam tolli absolutione quæ sit nulla. Si enim ad reservationis sublationem requireretur valida absolutio, vel ex natura rei, adeo ut Superior ne quidem velle posset ut à reservatis absolveretur, qui hic & nunc ab ipso peccati reatu absolvi non po-

test; vel ex libera Superioris voluntate, qui licet velle aliter posset, aliter tamen legitimis quibusdam de causis facere noller. Primum dici non potest. Quis enim neget diu viguisse S. Antonini, Cabassutii, &c. opinionem; proinde tunc temporis sublatam fuisse ex absolutione omnino nulla reservationem, quæ ex natura rei ab absolutione non pendet, sed id unum exigit ut Superior de crimine certior factus salutaria reo monita tribuat. Si autem admittatur secundum, jam præsens controversia ex legitime præsupposita Superiorum intentione definiri debet. Atqui Superiores recesserunt quidem à prima veterum Theologorum opinione, prout hæc docere videbatur reservationem tolli per confessionem formaliter sacrilegam: sed hætenus non videntur tetigisse alteram hujus opinionis partem; quin hanc excipiunt satis expresse in textibus supra adductis. Horum quidem nonnulli, ut Episcopi Blesensis & Ebroicensis subdunt demum reservationem in hoc casu non tolli, quia *confessio fuerit invalida.* At voces illæ sensu prius ab iisdem Præsulibus asserto intelligi debent; prohic de confessione quæ ex Pœnitentis culpa invalida fit, exponendæ.

Quod si non placeat exemplum confessionis bona fide invalide supra n. 585. allatum, per me non stabit quominus aptiora quædam inquirantur. Sane apud universos receptum est dari confessiones quæ sic invalidæ sunt, ut sacrilegæ non sint.

DXCII. Ex his, quæ ut alia mea; Lectoris pii & eruditi iudicio submissa velim, duo colligam, 1. Curandum iis qui casuum reservatorum indicem texunt, ut nitide, perspicue, raro severe loquantur, 2. eos qui Pœnitentiario, vel alii cuiquam pro reservatis approbato olim confessi, dubii aliquid circa præteritas suas confessiones patiuntur, posse; si eas iterent à quocumque etiam communi Sacerdote absolvi. Eo ipso enim, ait Collator Andeg. Tom. 1. p. 396. quo confessiones hujusmodi *non sunt evidenter sacrilegæ, in earum favorem præjudicari debet.* Unde porro? nisi ex nota Superioris voluntate, qui licet à repetitione confessionis dubiæ, qualis sæpissime est, quæ non est evidenter sacrilega; dispensare non possit, à reservatione tamen in hujusmodi casibus dispensat; vel potius eam confessione etiam nonnihil dubia sublatam fuisse supponit.

DXCIII. Quæres 8. quo pacto gerere se debeat Confessarius communis, qui in confessione audit reservatum aliquod. R. Monendum esse Pœnitentem, ut vel Superiorem, aliumve ab ipso delegatum adeat, si hic & nunc urgeat quædam celebrandi aut communicandi necessitas; vel expectet donec necessariam absolvendi facultatem acceperit ipse à Superioribus. Tunc autem vel obtinenda est generalis potestas à ceteris qui forte in decursu occurrent casibus absolvendi; vel interrogandus Pœnitens circa alios casus reservatos (quæ methodus quia confessionis seriem abrumpit, difficilis est, & raro

raro necessaria) vel expectandus confessionis finis, ut simul & semel omnium absolutionum facultas obtineatur.

DXCIV. At, inquires, necessaria est jurisdictio, non ad absolutionem modo, sed & ad excipiendam confessionem; R. negant. Utpote constanti, saltem in his partibus. Confessariorum praxi adversum. Hi enim à capite ad calcem audiunt eos, quibus nunc non possent, sed poterunt demum impetrata facultate, absolutionem largiri. Qui secus agere velit, non raro Pœnitentem gravi exponeret periculo. Et vero an sine jurisditione confessionem excipit, qui reservatum peccatum nonnisi in fine proluxæ confessionis audit? Si res ita foret, quoti Pœnitentes bis vel ter eadem peccata eidem confiteri tenerentur?

Quæres 9. quid agendum Confessario, qui pro reservatis minime approbatus; quempiam reservatis seu casibus, seu censuris obnoxium absolvit?

DXCV. Respondent aliqui apud Dianam, Ecclesiam tunc tacite dare jurisditionem; *sive Sacerdos peccet*, ut cum mala fide absolvit; *sive non peccet* ut cum longa confessionum serie obrutus, ex inadvertentia absolvit. Mihi, fateor, occurrit vir omni sensu gravis qui ita sentiret. Quin & magni nominis Præfulem hortari ausus sum res ita constitueret, ut nullus bonæ fidei Pœnitens ob Confessarii oscitantiam, vel malitiam, hac reservatorum casuum occasione, æternæ damnationis periculum unquam subiret. Non me fugit, statim objici posse, tolerandam igitur pari de causa absolutionem, quæ à Sacerdote nullatenus approbato tribueretur Pœnitentibus bonæ fidei. At duo responderi possent; 1. posteriorem hunc casum raro evenire; qui enim hodie, licet non approbati, confessiones clanculum excipiunt, non omnium profecto, sed paucorum qui decipi amant, excipiunt, 2. fatigandum ut qui mala omnia avertere nequit, ea saltem avertat, quæ sine gravi incommodo averti possunt. Interim sancire posset Episcopus, ut qui sic absolutus esset, idem peccatum, detecta rei veritate, Superiori vel ejus delegato aperire denuo teneretur.

DXCVI. Quoniam vero nec vota nostra, nec communiter rejecta, quorundam opinio jurisditionem conferunt, dicendum, rebus ut nunc sunt positæ, 1. irritam esse hujusmodi absolutionem; 2. enitendum esse Confessario, ut qua poterit sagaciori via, & consulendo tum suo, tum & præsertim Pœnitentis honori, ad eum se revocet; vel saltem petita humiliter & obtenta licentia eum alloquendi de re ad præcedentem ejus confessionem necessaria, commoneat erroris à se inadvertenter commissi, & vel apud se, vel apud alium Sacerdotem reparandi. 3. Si id præstare nequit; seu quia Pœnitentem à ceteris discernere non potest, seu quia prævidet eum inde graviter commotum iri, & forsan horrorem sacri Tribunalis esse concepturum; hinc quidem debet ingemere coram Deo, eumque supplex deprecari; ne

quid alter ex errato suo patiatur detrimenti; inde vero Pœnitentem bonæ suæ fidei dimittere sub spe justificationis ab eo in sequenti confessione obtinendæ. In hac enim Pœnitens & à non reservatis quæ deponet, directè absolvetur; & indirectè à reservatis & aliis, quæ vel oblitus est, vel invalide confessus fuit. Ita enim habet communis sententia, cui ait Habertus cit. Cap. 7. quæst. 7. *eo ipso consentire censentur Superiores, quo ei non contradicunt; cum eam ignorare non possint.* Et vero, juxta Tridentinum, peccata quæ post diligens examen memoriæ non occurrunt, per absolutionem indirectè remittuntur. Porro, ait idem Doctor, *si Deus sic peccatoribus indulget, nec ratio nec justitia dubitare sinunt, quin fuerit eadem Superioris intentio, cum casus sibi reservavit, ut ab eo casu Inferior indirectè absolveret, qui inculpate à memoria excidit;* quemve Pœnitens prudenter confidit sibi esse remissum.

DXCVII. Addit Henno pag. 293. Confessarium qui absolvit Pœnitentem à censura reservata, posse, *obtenta ad id licentia speciali, ipsum nescientem, imo absentem absolvere;* quia absolutio hæc Pœnitentis præsentiam non requirit sicut sacramentalis absolutio.

DXCVIII. Objic. ex modo dictis post Habertum, Pœnitens qui reservati cujusdam oblitus est invincibiliter, ab eo per communem Confessarium indirectè absolvitur, dum ab aliis peccatis absolvitur directè. Neque id mirum; cum peccata quæ post diligens examen memoriæ non occurrunt, in eadem confessione includantur, ut ait Tridentinum. Alioqui enim Pœnitens ille, si nusquam reservati sui peccati recorderetur, & eodem ad mortem usque utatur Confessario, nec perfectam eam gerat contritionem quæ extra Sacramentum justificat, misere damnabitur, ficque reservatio, quæ ex institutione sua bona est, mortem ei, & quidem sine culpa ejus affert, quod vel cogitatu horrendum est.

Ergo pari ratione ea quæ quis bona fide confessus est Sacerdoti ad eorum reservationem non attendenti, indirectè etiam remitti debent. Absurdum est enim ut melior sit conditio illius, qui peccatum ex oblivione penitus recutit, quam ejus qui idem peccatum bona fide confessus est.

DXCIX. R. Hac quidem ratione moveri posse Episcopos, ut mitiorem quam n. 591. proposuimus sententiam amplectantur. Verum donec id aperte declaraverint, non licet ob *convenientias* tametsi graves à trita semita recedere. Sane in Concilio Basilensi, ubi teste S. Antonino 3. p. tit. 17. cap. 12. agitata fuit hæc quæstio, existimatum est, Confessario qui à reservatis imprudenter absolvit, curandum esse ut legitimam à Superiore absolvendi facultatem obtineat, *qua habita vocet Pœnitentem, & per aliquem modum coopertum interroget de aliquibus quæ sibi confessus est, quasi volens melius informari, ac si non plane intellexisset, & si quæ alia commisit crimina postea, & sic absolvat ab omnibus iterum, & tunc & prius*

prius alias auditis. Ergo tunc irrita iudicatur ejusmodi absolutio, licet in secundo criminis invincibiliter obliti casu, vix ob rationes num. præcedenti adductas invalida iudicari potuerit. Sed quæ demum tantæ hujus disparitatis ratio? Hæc, nisi fallor, quod Sacerdos, cui non subjicitur directe nisi materia quæ ejus juris est, indirecte ab omnibus aliis innoxie suppressis absolvat: contra vero Sacerdos cui directe subjicitur materia in quam nihil potest, nec de ea iudicium directum, nec consequenter de aliis indirectum ferre possit. Unde concessio antec. neg. seq. Nec ideo melior est conditio obliti, quam memoris. Is enim & congrua sibi salutis monita recepit, & per facultatem à Confessario suo impetratam plane absolutus est: ille vero, nec, ut decebat, monitus est, quod grave est malum sincere pœnitenti; nec immunis est à reservatione; cum si deinceps peccati sui meminerit, ad Superiorem aut ab eo delegatum recurrere teneatur.

DC. Quæres 9. an Superior à reservatis absolvere possit, & ad Inferiorem pro communibus remittere. R. cum Pontas hic cas. 16. hanc partiendæ duos inter confessionis methodum olim multo in usu fuisse; ita ut vel Superior à reservatis absolveret, remittendo ad Inferiorem pro non reservatis, cum sibi per tempus non vacabat singula hæc audire; vel Inferior à non reservatis absolveret, ad Superiorem remittendo pro reservatis: quam praxim à S. Antonino, Soto, aliisque veteribus multi propositam commendat S. Carolus Borrom. 4. p. Act. Ecclesiæ Mediolanensis, ubi de Instruct. Pœnit. Sentiebant hi porro vel ex utraque absolutione unum totale fieri Sacramentum, quod absurdum est, & integritati cuiuscumque confessionis à Christo præceptæ adversatur; vel reservationem tolli à Superiore, aut ab eo concedi ut Inferior à reservatis absolveret, imposito Pœnitentibus onere, ut eadem peccata denuo aperirent Superiori ad correptionem. Qui modus pro prima parte etiamnum alicubi viget: pro secunda vero parte id solum habet incommodi, quod omnibus communicet facultatem à reservatis absolvendi sub conditione adeundi postea Superioris. At jam pridem communi usu receptum est, ut vel Superior ejusve delegatus à reservatis & non reservatis simul absolvant; vel communiter tantum approbatus, cum reservata detegit, aut ad Superiorem vel alias approbatum remittat; aut eam quæ sibi deest reservata dimittendi facultatem impetret. Nec jam aliter valeret absolutio ab eo impensa, nisi forte in casibus necessitatis supra descriptis n. 565. Quod si Superior reservata sola audire velit, etsi tunc non à culpa, sed à sola reservatione absolvat, nihilominus ad sigillum tenetur; quia hæc confessio quadantenus est sacramentalis: cum & usum clavium importet, & ad confessionem sacramentalem postea perficiendam ordinetur.

DCI. Quæres 10. an si Superior concedere nolit facultatem alteri confitendi reservata, teneatur Pœnitens ei confiteri. R. affirm.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

cum Capeavilleo p. 1. Cap. 9. diff. 3. si enim ex Lateranensi Concilio *tenetur quisque proprio Sacerdoti confiteri*, ita ut nonnisi de licentia ejus alieno confiteri valeat; palam est eum qui reservata habet, loquendo de rigore juris, adigi posse ut hæc, sive intra Tribunal, sive extra, Episcopo suo declararet. Ita contra Sambovium Pontas hic cas. 17. Et hanc praxim servatam vidi à Superiore, cui nec pietatis, nec scientiæ defectus objici queat. Hujus methodi ratio hæc afferri potest, quod reservatio prout nunc viget, uni pene tantum Confessario incommoda sit; quatenus ei incumbit cura ad Episcopum, ejusve Vicarios scribendi, ut ab hoc vel illo casu absolvat: dum interim id solum oneris habet Pœnitens, ut dies aliquot responsum expectet. Addebat Vicarius quidam generalis se hujusce agendi rationis in speciem acerbæ utilitatem aliquando fuisse expertum. At si expertus simul esset murmura, oblocutiones, recessum à Tribunali Pœnitentiæ, sacrilegia, ipsum etiam aliquando recursum ad Apostolicam Sedem, quæ ex ea praxi scaturiebant; sensisset forsitan, quod vetus fert adagium, *nihil boni magis esse inimicum, quam melius.* Dicendum igitur cum eodem Capeavillæo ibid. *Superiorem non nisi ex gravi*, forsitanque ex gravissima causa sic agere debere. Neque tamen reservatio, positis rebus ut sunt, nihil omnino prodest. Constat enim 1. plures ex iis qui non omnem pietatis sensum exuerunt, à crimine per ipsum reservationis nomen deterreri; 2. graviter plerisque incommodum esse quod pluries ob eandem culpam ad Tribunal accedere teneantur; 3. eosdem graviori subijci pœnitentiæ, cum reservati quid commiserunt; 4. immania quædam esse scelera propter quæ sanciri possit ut semper ad majorem Pœnitentiarium remittantur, nisi hæc accusaverint sub finem confessionis, quam ægre admodum sint iteraturi. His, si non sufficiant, nihil vetat quominus alia adjici possint: dummodo semper caveatur, ne nimia mole gravatus Pœnitens deficiat sub onere, & verum fiat quod dixit Gerso, innumeros esse qui propter casuum reservationem damnantur. Sane tametsi constat eum qui casus nimio plures reservat, valide reservare, prout cum aliis docet Laymam Cap. 12. n. 5. fatentur tamen non pauci, cum mortaliter ideo peccare. Quidni igitur peccet, qui acerbius reservat?

DCII. Quæres 11. an Confessarius, qui à Superiore obtinuit facultatem absolvendi ab incestu aut alio casu pœnitentis, possit eum non ab illo tantum peccato absolvere, sed & ab aliis quorum Pœnitens recordatus fuit, aut quæ postmodum commisit. R. ponderanda esse verba quibus in hujus facultatis concessione usus est Superior. Si verba generalem sensum præferant, ut ista quæ frequenter adhibentur. *Licet Confessario latoris præsentium ipsum à casibus reservatis, pro hac vice absolvere*: poterit is Pœnitentem, non ab incestu tantum, sed & aliis quæ commiserat, aut postea commisit reservatis semel absolvere, cum scilicet eum absolu-

absolutioni maturum judicabit. Si vero Superior responderit, *fiat ut petitur*, seu significet se id tantum indulgere quod postulatum est; tunc videndum an crimen quod postea meminit aut commisit Pœnitens, idem sit specie cum eo quod accusaverat, ac proinde numero duntaxat distinctum; an vero speciei sit diversæ. Si primum, ab eo absolvere poterit Confessarius (nisi Superior facultatem suam ad numerum sibi expositum limitaverit.) Qua de re argue à pari ex iis quæ dixi Tom. 2. de dispensat. p. 3. Cap. 1. n. 13. Si secundum, non poterit; quia ex veteri effato, *Actus agentium non operantur ultra voluntatem eorum*: qui autem pro casu isto licentiam dat, non vult dare pro alio, de quo nequidem cogitat.

DCIII. Duo hic moventur dubia, 1. an qui incaute petiit licentiam absolvendi à casu non reservato, vi facultatis hujus absolvere possit ab alio casu reservatissimo, quem postmodum detexit in Pœnitente. 2. An qui licentiam obtinuit absolvendi aliquem à casu reservato, possit, si eum deinceps non absolvat, vi facultatis hujus alium quempiam ejusdem peccati reum absolvere.

DCIV. R. ad 1. negat. posito quod casum hunc distincte expresseit Superiori; quia nihil est cur præsumatur hæc ejus intentio fuisse. Quod autem Confessarium ab errore suo non retraxerit, inadvertentiæ tribui potest, nisi ut sæpius Romæ contingit, id factum dicatur ad pacandam vel Pœnitentis, vel ipsius etiam Ministri conscientiam. Idem dixerim, etiamsi casum hunc non expresseit Confessor, modo hunc designate animo conceperit. *Siquidem*, ait apud Pontasium hic cas. 23. Pellizarius, *concessio fit juxta tenorem petitionis, ac proinde cum Confessarius intenderit petere facultatem absolvendi à casu reservato, quem tunc animo designaverat, licet exterius non expresseit; hujus facultatem Superior intendit concedere, & non alterius.*

DCV. R. ad 2. negat. contra Bail. sequitur ex modo dictis: Si enim Superioris intentio ad intentionem Confessarii relativa sit, nihil aliud voluit Superior, quam quod voluit Confessarius ipse, cum absolvendi facultatem petiit. Porro facultas hæc talem numero personam spectabat, non aliam. Et vero quis obtenta Titio irregularitatis occultæ dispensatione, hanc Paulo in Tittii defectum applicare ausit?

DCVI. Quæres 12. an qui ex speciali Superioris licentia sibi Confessarium elegit, per eum possit à reservatis absolvi. R. negat. ex Cap. *De Pœnit. & remiss.* in 6. ubi sic Bonifacius VIII. *Si Episcopus suo subdito concesserit, ut sibi possit idoneum eligere Confessorem: ille quem is elegerit, in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nullam habet penitus potestatem.* Et vero ad minus dubia est & incerta Episcopi voluntas in hoc casu. Atqui dubiam Superioris voluntatem interpretari, ipsius est solum non alterius, ex *Lege inter*, Cod. *De Legibus.*

DCVII. Quæres 13. an potestas à reservatis absolvendi expiret per cessum vel de-

cessum Superioris. Affirmant post S. Antoninum Pontas hic cas. 13. & Nat. Alexander Cap. 5. art. 5. Reg. 36. non quidem quoad Majores Pœnitentarios, quorum facultas sine gravi multitudinis damno expirare non posset per mortem delegantis; sed quoad alios Sacerdotes. Verum decisio hæc, quæ nobis grave olim post mortem Em. Card. Noallii dubium movit, omnino rejicienda est; 1. quia nulla solida ratione nititur; 2. quia gravissima traheret incommoda. Quid enim si Parisiis vel Romæ moriatur Episcopus, & tota quindena paschali notos & ignotos à reservatis absolvant delegati ejus; 3. quia pari de causa expiraret potestas à communibus etiam peccatis absolvendi; cum hæc tantum sit delegata; 4. quia ex Reg. 16. Juris in 6. *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum*; nec expirare *re etiam integra per obitum concedentis*, ex Cap. 36. *De Præb.* m. 6. quod ipse Pontasius in dimissorialibus litteris admittit, v. *Dimissoria*, cas. 2. Vide quæ de his & similibus dixi Tom. 3. ubi de Legibus, Cap. 6. in fine, & animadvertite id quod contra definierat clarif. D. Babin in Collat. Andeg. bis fuisse retractatum, prout hic videris apud eruditum ejus Continuatore, Tom. 1. pag. 450. Quod objicit Pontas, non esse penes Episcopum, ut gratiam Successori suo noxiam concedat; nullius omnino est momenti: cum Episcopus statim ut Sedis suæ possessionem iniiit, quidquid in hoc vel simili casu à decessore suo indultum est, revocare valeat.

DCVIII. Saltem, inquires, potestas delegata non in genere concessa, sed in gratiam personæ particularis, re integra, seu nondum incepta hujus confessione, cessare debet, si delegans excedat è vita vel ab officio. Hæc enim gratia non est *facta*, seu completa, sed tantum *facienda*, donec usus ejus fuerit inchoatus. Et vero Bonifacius VIII. cit. Cap. 36. *De præb.* Statuit quod *si super provisione certæ cuidam personæ facienda, sit potestas alicui data, non ob suam, sed ejus cui provideri mandatur, gratiam: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur.*

DCIX. R. cum Suarez & aliis quos citat & sequitur Cabassut Lib. 9. Theor. &c. Cap. 14 n. 8. parem esse conditionem gratiæ quæ delegato vel generatim, vel in favorem particularis personæ conceditur; 1. quia huc faciunt rationes omnes superius allatæ; 2. quia si Prælatus cuiquam tribuerit facultatem eligendi sibi quem volet Confessarium, facultas illa post Concedentis mortem stabit, juxta communioem Theologorum sententiam, & tamen gratia hæc particulari personæ concessa erat; 3. quia Cap. 36. *de præb.* quod pene solum in præsentem obijcitur, re ipsa nihil probat. Tum quia in eo agitur de causis fori externi, è quibus ad forum conscientie nulla est illatio; tum quia in eo fermo est de re admodum odiosa, nempe de mandato conferendi Beneficium ad nutum Papæ, contra vel præter voluntatem Episcopi: porro odiosa hæc restringi debet.

At

At vero in praesenti materia sermo est de re admodum favorabili. Ita ferme Cabassut.

DCX. Ex his deducere est concessam alicui facultatem excipiendi confessiones, seu Monasterii totius, seu hujus speciatim Sanctimonialis, re etiam integra per Episcopi obitum non expirare. Multominus expirabit per mortem Vicarii generalis: is enim non suo, sed Episcopi nomine approbat.

DCXI. Quæres 14. an reservationem incurrant, qui vel ab Episcopis jurisdictione immunes sunt, vel in loco exempto aut nullius Dicecesis, peccatum ab eodem Episcopo reservatum perpetrant.

R. ad 1. negat. is enim solum per reservationem vel censuram ligari potest, in quem Episcopus jurisdictionem habet. Hanc autem non habet in eos qui ab ipsa immunes esse supponuntur. Unde si aleam aut venationem reservaverit, aut censura affecerit Episcopus, neutram incurrent Canonici ab ejus jurisdictione exempti. Hi tamen, si grave in Dicecesi scandalum preberent connivente Capitulo, ab Episcopo per censuras coerceri possent; quia ad eum devolvitur jurisdictio, cujus in gravi casu exercitium negligunt Superiores immediati. Ita Fromageau v. *Exemption*.

DCXII. R. ad 2. non parum esse discriminis locum inter exemptum, & locum nullius Dicecesis. Exempta enim loca nihilominus censetur in Dicecesi: contra vero loca nullius Dicecesis, licet forte intra Dicecesis limites posita sint, juris tamen fictione censentur prorsus à Dicecesis finibus dissita & avulsa*, uti notat Cabassut Lib. 1. Cap. 10. n. 1. & plenius SS. DD. N. Papa Benedictus XIV. in Tract. de Synodo Diceces. Lib. 2. Cap. 10. n. 2. & seq. His præmissis generatim docent Auctores plerique, post Sylvestrum v. *excommunicatio* II. n. 12. Armillam eod. V. n. 30. Avilam p. 2. de censuris Cap. 3. disp. 2. dub. 5. Layman de Legibus Cap. 11. n. 5. nullam tunc incurrere vel censuram, vel reservationem. Ratio est quia locus exemptus & locus extra territorium æquiparantur; unde tametsi locus exemptus est intra territorium quantum ad situm, non tamen quantum ad jurisdictionem. Porro ex trita juris regula: *Extra territorium jus dicenti non paretur impune*, Cap. 6. *De constit. in 6.* Idem fuse & solide probat Suarez disp. 7. de censuris Sect. 4. n. 5. At ubi ad rem devenit, magnam partem ceteris adversatur: *Intelligendum censo*, ait n. 6. *per locum exemptum, non Ecclesias aut Monasteria Religiosorum exemptorum; quæ non nisi ratione talium personarum exempta vocantur, & ideo si aliæ personæ subditæ Episcopis intra ea frangerent Statuta Episcoporum, censuras eorum sine dubio incurrerent.* Loca igitur exempta proprie dicuntur *Parochiæ aliquæ aut oppida, quæ quoad ordinariam jurisdictionem Ecclesiasticam exempta sunt.* At restrictionem hanc uti aliis passim Theologis ignotam rejicit Laymanus ubi supra.

DCXIII. Fateor, hic, ut in pluribus, hærrere mihi aquam. Non desunt hodieque

quibus tuta videatur Laymani opinio, 1. quia reprobior & communior; 2. quia, rebus mature inspectis, nihil habet Oppidum, unde melior sit conditio ejus quam Monasterii; 3. quia qui in certa hypothese sentit onus. Debet in hypothese contraria sentire commodum. Porro ex natura rei, & præcisus Regnorum usibus, qui in Monasterio Libros subriperet, excommunicationi, si quæ contra ejusmodi fures legitime sancita esset, subiceretur. Ergo à contrario, &c. 4. quia nihil hinc detrimenti pateretur disciplina Dicecesis in qua jacet Monasterium. Qui enim in eo casum Dicecesana Lege reservatum commisisset, extra limen à nemine nisi pro reservatis approbato solvi posset. Haud equidem incurrisset censuram; at ea *ab homine*, quod gravius est, percelli posset.

Verum hæc statu oris sui dissipat Gabriel Concinna ubi infra pag. 570. *Hæc opinio*, inquit, *evidenter falsa est, & nimium laxa.* Nihil sane nocuisset aliquantula assertionis hujus probatio. Ut est, si cui scrupulum facessat decisio isthæc à nobis timide, & quasi repugnanter proposita, sponte suadebimus, ut obtenta ad id licentia, absolvat ad cautelam. Et vero concubitus cum Sanctimoniali, nulla facta loci distinctione, multis in Dicecesibus reservatur.

Quæres 15. an sæcularis Sacerdos à reservatis absolvere possit. Regularem.

DCXIV. Non procedit hæc quæstio de Regularibus Episcopo subjectis: hi enim ab ipso vel per ipsum habere debent suos proprios Sacerdotes à quibus absolvantur; uti notat Suarez Tom. 4. de Relig. Tract. 8. Lib. 2. Cap. 15. n. 2. pag. mihi 129.

DCXV. Sed neque de iis exemptis sermo est, qui actu in Claustro degunt, aut quæmpiam è grege suo habent cui confiteri valeant: ii enim cum ab Episcopo quantum ad jurisdictionem non pendeant, sed à suis tantum Superioribus, ab iis duntaxat, aut eorum delegatis, sive hi Regulares sint, ut esse solent, seu Seculares, non autem ab approbatis ab Episcopo solo, possunt valide absolvi. An idem dicendum sit de Novitiis controvertitur, & ideo tutius fuerit eosdem ad ordinarios suos Confessores, vulgo Novitiorum Magistros, remitti: cum per eos à casibus ipsi etiam Episcopo reservatis, quos in sæculo incurrerunt, absolvi valeant: (quod & ad Postulantes extenditur) de quo adi Pontas v. *Approbatum*, cas. 15.

DCXVI. Neque etiam agitur de iis, qui, ut factum vidi, specialem obtinuerunt à Papa, vel à Superiore suo licentiam confitendi apud Sæcularem. Hi enim à Sacerdote etiam per Episcopum minime approbato absolvi possent; nisi aliud exigeret facultas ipsis indulta, quæ attente ponderanda foret. An autem is qui hanc à Papa obtinuerat facultatem, Superioris sui assensum petere teneretur, dubitari potest; Sic enim præcepisse videtur Clemens VIII. per Bullam *Romanis Pontificis*, 24. Nov. 1599. Quia tam grave id plerumque ac molestum foret Superioribus, iis præsertim qui miserum hominem oderunt; quique se suosque despici

* De Membris.

despici conquererentur: auctor sum illis qui in hoc angustiarum casu versantur, ut ab ea Clementinae Constitutionis parte dispensari curent. His ergo prætermisissis.

DCXVII. Dubitatur 1. An sæcularis ab Episcopo deputatus ad excipiendas Monialium exemptarum confessiones, seu quia iis Confessarios præfixo per Tridentinum tempore deneget Superior; seu quia eas in spiritualibus regat Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus; possit eas à reservatis absolvere, si pro his specialiter non sit approbatus.

DCXVIII. Videtur quod sic; quia Moniales illæ, utpote ab Episcopi jurisdictione exemptæ, nullam ejus reservationem incurrunt. At, inquis, peregrinus qui in propria sua Dicecesi deliquit, à jurisdictione Parisiensis Archiepiscopi immunis erat, nec tamen Parisiis à communi Confessario solvi potest. Fateor ita esse: sed peregrinus ille jam est in loco, ubi viget reservatio: prædicta vero Monialis est in loco ubi eadem non viget. Saltem, ais, limitata est prædicti Confessarii jurisdictio: jurisdictio autem quoad casus reservatos limitata nemo in iisdem casibus uti potest. At quidni dixerim, limitatam esse hanc potestatem erga personas & loca minime exempta, non quoad isthæc, in quibus non agit virtute ordinaria, Episcopus, sed vi delegata.

DCIX. Aliter sentiunt Sylvius in Resolutionibus variis v. *Casus reservatus* 2. Pontas hic cas, ulf. Collator Andeg. Tom. 1. pag. 475. iisque adhærendum, tum quia tutior sit eorum opinio; tum quia qui virtute Episcopi agit, jurisdictionis ejus modum sequi debet. Ut autem omne suspicionis, vel generalis etiam infamiae periculum vitetur, satius fuerit, ut qui præsertim mali quid certis in Communitatibus subodoratur, facultatibus necessariis se se curet instrui, priusquam operi incumbat.

DCXX. Sed num poterit idem Sacerdos pro reservatis non approbatus, Moniales præfatas absolvere à casibus in earum Ordine reservatis? Potebit, quia habebit se quasi qui excipit confessionem Pœnitentis territorii alterius. Is porro ex dictis supra potest eum absolvere à peccatis quæ in illa Dicecesi, non autem in Confessoris Dicecesi reservata sunt: ita idem Coll. Andeg. p. 476. Quia tamen decisio hæc nonnihil difficultatis habet, malim recurri ad Episcopum, qui ut S. Sedis delegatus facultatem hanc impertiri potest.

DCXXI. Dubitatur 2. qua ratione gerere se debeat sæcularis Sacerdos cum Regulari qui ad eum de Superioris sui licentia accedit.

R. Videndum quid Superior permiserit Inferiori. Si permiserit ut à peccatis in Ordine reservatis absolveretur, utique poterit ab iis absolvi, quia hanc facultatem commisit Superior. Imo & à peccatis in Dicecesi reservatis à communi Sacerdote poterit absolvi; quia non intendit Episcopus, quoad ejusmodi personas limitare jurisdictionem Confessarii: cum ipsæ de Superioris sui auctori-

tate Sacerdotem etiam ab Episcopo nullatenus approbatum eligere possent, nisi obfisterent Sedis Apostolicæ vel Ordinum Decreta. Quod si Superior nullam casuum in Ordine reservatorum mentionem fecerit, curandum erit ut eam obtineat Pœnitens, nisi satius judicet ad Apostolicam Sedem recurrere. Quanquam mavult Sambovius Tom. 2. cas. 177. n. 7. ut, seclusa gravi causa, Regularis reservato cuiuspiam in Ordine calui obnoxius, ad Monasterii sui Confessarios remittatur. Potebit tamen Episcopus, ait idem Doctor, licentiam hanc largiri, si Regularis ad eam Dicecesim non confugerit in fraudem reservationis hujus. Sed ad quid Episcopi licentia, si reservatio non sequitur Pœnitentem, & is hic & nunc jus habeat confitendi?

DCXXII. Dubitatur 3. quid faciendum Sæculari, quem stationis tempore adit Regularis, ut ab ipso reconcilietur.

Respondet P. Antonius, interrogandum esse hujusmodi Pœnitentem, quid ferant Religionis suæ Statuta, quid negent, quidve concedant. Sane, ait Cap. 3. art. 1. q. 3. n. 4. *Religiosi à domo sua absentes* didicisse debent *ex Superioribus suis, vel ex Statutis Religionis suæ, vel ex recepta consuetudine, quibus & quatenus confiteri possint. Quod si circa hoc nec Superior, nec Religio aliquid statuerit, censetur permittere ut confiteantur cuilibet Sacerdoti approbato, si non habeant socium sui Ordinis Sacerdotem.* Si autem exigit Religio ut Regularis ei tantum qui ab Episcopo approbatus sit, confiteatur (etsi ex natura rei non requiritur Episcopi approbatio ad audiendas confessiones Religiosorum, sed Monialium duntaxat, ut paulo ante ait idem P. Antonius) exigere potest, ut Regularis qui reservatum casum incurrit, nonnisi à Sacerdote pro reservatis approbato solvatur. Sic autem corruebat difficultas quam in fine nu. 617. movebam adversus Sambovium. Sed num Sæculari pro reservatis per Episcopum approbato facultatem hanc tacite tribuit Superior Regularis? Negare videtur Martinus Wigand è Prædicatorum familia, in suo Tribunali Confessariorum, Tract. 13. n. 84. pag. mihi 646. *tum quia casus speciales, uti sunt qui reservantur, non veniunt in generali concessione, nisi exprimentur: tum quia extranei Confessarii non possunt plus quam intranei, seu Ordinis: Hi autem sine speciali Superioris licentia non possunt absolvere à reservatis.* Vel ergo ad Superiorem recurrendum erit, si res moram patiat; vel ad specialem Episcopi licentiam, ut supra innuebat Sambovius.

DCXXIII. Dum hæc scribo, commodum occurrunt mihi hæc quæ nodum omnem solvunt Benedicti XIV. verba in Tract. de sacrificio Missæ Lib. 3. Cap. 11. nu. 8. ut ego infra. *Cum comperissemus in quantis nonnunquam angustiis Religiosi, qui vel in itinere sunt, vel in aliquo morantur loco cum bona Superiorum venia :::: Litteris nostris sub forma Brevis die 30. Martii 1742. cuilibet eorum, sive Sacerdoti, sive Converso, dum extra claustra moratur, cum bona venia,*

venia, & in loco, ubi non alius quispiam ex eorum Ordine reperiatur, facultatem concessimus confitendi peccata & absolutionem recipiendi à quocumque Sacerdote, qui vel Sæcularis à suo Ordinario, vel Regularis à suo Superiore ad confessiones audiendas sit approbatus. Quam facultatem extendimus etiam ad casus juxta Constitutionem Ordinis reservatos, & ad censuras in quas inciderint; addita obligatione tamen, ubi primum potuerint coram Superiore se se sistendi, & nova ab illis casibus & censuris absolutionem impetrandi.

Monet ibid. Wigand n. 83. quod si Regularis Confessarium Ordinis sui habere possit, ejus apud Sæcularem confessio sit nulla; quod, inquit, de Dominicanis clare patet ex eorum constitutionibus. Sed an Lex in Ordinibus universis recepta sit, mihi incertum est.

DCXXIV. Quæres 16. quam incurrant pœnam qui sine licentia absolvent à reservatis. R. ex Clementina I. *De Privilegiis*, Regulares, qui excommunicatos à Canone .i. vel à Sententiis per Statuta Provincialia aut Synodalia promulgatis .i. absolvere quemquam sine licentia præsumpserint, excommunicationis Rom. Pontifici reservatæ ipso facto incurrere sententiam; à qua, utpote quæ præsumptionem exigat, excusant bona fides & ignorantia, modo non affectata. Ita Suarez de censuris disp. 21. in fine.

DCXXV. An autem feriat censura isthæc eos, qui à censuris in Bulla Cœnæ conten-

tis absolvent, pendet à quæstione an Bulla illa rationem habeat Canonis, an sententiæ vel processus ab homine. Postremum admittunt plures, quia Bulla hæc perpetua non sit, sed annis singulis promulgari indigeat. Reclamat utrumque Suarez cit. disp. Sect. 1. n. 2. Quæ quia ad nos non spectant, latius non prosequimur. Ubi vero eadem viget Bulla*, quia à casibus in ea contentis absolvere præsumunt, seu Religiosi sint, seu Sæculares, excommunicationem ipso facto, sed minime reservatam incurrunt, teste eod. Suarez, ibid. Sect. 3. n. 6. Nec obest quod Canone 17. ejusdem Bullæ reservatam excommunicationem incurrant, qui Ecclesiasticam usurpant jurisdictionem, quod faciunt, qui à reservatis sine jurisdictione absolvent. In eo enim Canone non agitur de jurisdictione pure spirituali, sed de jurisdictione Ecclesiastica, prout temporale dominium importat. Fertur enim in eos qui *jurisdictiones, seu fructus, redditus & proventus usurpant*.

DCXXVI. Quod spectat ad sæculares Presbiteros extra spheram Bullæ in Cœna positos, nullam ii, à reservatis temere absolviendo, pœnam incurrunt de jure communi; quia nulla eis constituta est. Ita Pontas hic cas. 24. qui tamen male id post S. Antonium ad Regulares ipsos extendit, si sermo sit de absolutione casuum, quibus annexa sit excommunicatio, ut patet ex cit. Clementina; quam ut in usu positam commemorant Regulares.

SECTIO SEPTIMA.

DE

POTESTATE REGULARIUM QUANTUM AD CASUS RESERVATOS.

REGULARES in Tribunali qui vel aliquasve ex Ordine suo regunt, vel Regulares alterius Ordinis, vel utriusque sexus sæculares, Quid possint sub triplici illo respectu paucis investigandum.

Quæres itaque 1. quid possint Regulares quantum ad familiam suam.

DCXXVII. Prænot. per familiam Regularium intelligi, vel Religiosos Ordinis jam professos, vel Novitios & Postulantes; vel eos qui licet Sæculares in perpetuum eorum domibus sunt alligati; vel famulos, qui iis ad tempus pro suo vel Dominorum nutu deserviunt. His positis,

DCXXVIII. R. 1. Monachi, alique Regulares, qui mutuo se percusserint, possunt absolvi à suo Prælato, ex Cap. *Monachi* 2. *De sentent. excom.* Idque in Religionis favorem, & ut evagandi, Romanam Sedem adeundo, materia subtrahatur, Cap. 32.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

eod. tit. extenditur etiam ad eos, qui ante ingressum Religionis, tale quid commiserunt, nisi excessus ipsorum extiterit difficilis & enormis, de quo infra n. 626.

DCXXIX. R. 2. Prælati Regulares exempti, saltem Mendicantes, & qui cum eis in privilegiis communicant, à casibus Apostolicæ Sedi reservatis, subditos suos absolvere possunt, modo iidem casus non sint enormes. Ita nimirum Dominicanis, iis proinde qui cum iisdem in privilegiis communicant, indulget Pius V. per Bullam Rom. Pontificis, quæ inter Bullas ejus est n. 132. sic ille: *Quia sacrum œcumenicum Concilium Trid. concessit Episcopis, ut absolvere possint in foro animæ, seu conscientie ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout Sess. 24. Cap. 6. habetur .i. Superioribus Prælati, ut ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres & Moniales dicti Ordinis,*

* „ Adverte, ait Henno, pag. 275. Bullam Cœnæ esse hic in vigore, quidquid dicant aliqui volentes non esse debite publicatam & receptam. Quandoquidem Congregatio supremæ & universalis Inquisitionis condemnaverit anno 1657. hanc assertionem ut schismaticam, scandalosam, falsam, &c. Idem tamen pag. 296. contrarium utcumque innuere videtur.

nis, nempe Dominicani, sibi subditos, tam quoad absolvendi & dispensandi hujusmodi, quam alias quascumque facultates, eisdem . . . tenore etiam perpetuo, concedimus, &c.

DCXXX. Idem ferme quoad Religionem suam tradit Anaclet. Reiffenstuel, Ordinis S. Francisci, eruditus Canonici Juris interpres, in tit. *De hæreticis* ubi sic, n. 421. ex Apostolica concessione possunt Generales & Provinciales, eorumque Vicarii & Custodes in suis Custodiis, Fratres sibi commissos, vel Fratres ad eos undequaque declinantes, (qui hospites dicuntur) ab omnibus casibus in quos inciderint, sive ante, sive post ingressum Ordinis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, (hæreticis relapsis,) Schismaticis, Litterarum Apostolicarum falsificatoribus, ad partes Infidelium prohibita deferentibus, Bigamis & homicidis voluntariis exceptis; (qui sunt enormes casus de quibus supra) absolvere, ac etiam in quibusvis sententiis excommunicationis, suspensionis & interdicti, à jure, vel ab homine generaliter promulgatis, ac etiam dispensare in irregularitatibus propter dictas sententias, aut ob celebrationem divinorum in locis interdicto Ecclesiastico suppositis, vel ob suspensionem Ordinum cum prædictis censuris contractis, & ab iisdem casibus à propriis, quos sibi elegerint, confessariis dispensari. Pergit idem canonista: Ita verbatim sonant Statuta nostra generalia novissime recognita, à Sede Apostolica confirmata, & à Reformatâ Provincia Bavariæ acceptata, quibus omnino insistendum censeo. Eadem ferme videris apud Emmanuelem Rodericum tom. 1. qq. Canon. & regul. q. 20. art. 1. ubi eandem facultatem Carmelitis concessam esse animadvertit, quod & alii advertunt quoad Benedictinos, alii quoad Cælestinos &c.

DCXXXI. Dixi 1. *Prælati*, quales sunt Generalis in toto Ordine, Provincialis in districtione sua, Prior conventualis in suo Conventu, ejusque absenti Vicarius, hoc tamen discrimine quod priores duo delegare possint; posterior vero non item, saltem in quibusdam Ordinibus: qua de re quisque Religionis suæ leges consulere & exequi debet.

DCXXXII. Dixi 2. *Religiosi exempti*: qui enim Episcoporum jurisdictioni subjacent nonnisi à Sacerdotibus per eos approbati absolvi possunt, ut supra nu. 610. animadverti ex Suarez: Quod si, ait idem ibid. circa hoc habuerint aliqua specialia privilegia, juxta illa debent quoad hanc partem, seu jurisdictionem, ab Episcopis gubernari.

DCXXXIII. Dixi 3. *Saltem Mendicantes*: Religiosi enim, qui recentius scripsere, & quos, utpote in his materiis exercitatos, præ ceteris consuli oportet, de quibuscunque Regularibus loqui videntur. Sic idem Anacletus ibid. nu. 419. generatim ait: *Regulares Prælati, Generales & Provinciales, possint absolvere suos subditos ab omnibus casibus, à quibus possunt Episcopi suos absolvere de jure communi. Ita communis Doctorum, quos citat & sequitur Herincx.* Idem nec minus generaliter tradit Henno, & probat,

tum ex praxi ubique recepta, secundum quam inauditum est, Regularem aliquem exemptum pro alicujus criminis absolutione, ad Episcopos recurrisse, ex quo fuerunt ab eorum jurisdictione subtrahiti S. Sedis auctoritate. Tum quia jam in confesso est apud omnes, Majores Religionum Prælatos habere in suos jurisdictionem quasi episcopalem: quod quidem traditur cap. *Abbates* 3, *De privilegiis* in 6. Ad quid vero tanta hæc jurisdictio, quæ ut notat Anacletus, ab Episcopis translata est ad Regulares per eorum exemptionem, nisi id quoad subditos suos possint, quod Episcopi erga Dîcecesanos.

DCXXXIV. Concinunt ceteri ejusdem instituti Auctores: *Certum est*, ait R. P. Fælix Potestas, in Opere pluries impresso, cui titulus: *Examen Ecclesiasticum* tom. 1. part. 4. cap. 5. *Prælatos Regulares posse suos subditos & Novitios absolvere ab omnibus casibus, sive ab homine, sive à jure, reservatis Papæ extra Bullam Cænæ; imo & intra Bullam hanc, si eidem Auctori sit fides.* Idem obiter tradit notus ille Daniel Concina in fulmineo de Pœnitentia Tractatu Lib. 2. Diss. 2. §. 2. n. 8. Romanis typis edito an. 1750. Sic ille generatim pag. 571. *Prælati Regulares jure ordinario, in quantum scilicet sunt Pastores ordinarii, possunt vi sui muneris subditos suos ab omnibus culpis, censuris & pœnis Ecclesiasticis absolvere, & in iis omnibus dispensare, in quibus possunt Episcopi cum subditis suis: quia Prælati Regularibus jurisdictio quasi Episcopalis competit.*

Dixi 4. & qui cum eis communicant in privilegiis, id est qui à sancta Sede illud recipere privilegium, ut gratiæ uni Ordini concessæ, ad suum quoque Ordinem statim pertineant, de quo late Interpretes in tit. 33. Lib. 5. Decretal. Constat porro Ordines quotquot sunt Mendicantes absolutam, perfectam, & plenissimam habere communicationem privilegium; prout omnes Doctores hac de re scribentes unanimiter docent, atque ex variis Constitutionibus Pontificiis, præsertim Julii II. Leonis X. & S. Pii V. manifeste patet. Ita idem Anacletus in tit. *De privilegiis* n. 55. qui & id n. 64. extendit ad ea etiam Societatis Jesu privilegia, quorum diplomate cautum est, ne communicentur: quia clausulam hanc revocare subsecuti Pontifices.

DCXXXV. Sed num ego præfata à casibus Papæ reservatis absolvendi licentia carent Regulares Prælati, qui nec specialia habent privilegia, nec sunt è Mendicantium grege?

R. 1. Mihi quidem nihil jam est dubii quin Regulares exempti ea potestate præditi sint; tum quia id probant rationes supra n. 629. allatæ; tum quia id generatim docent Auctores: atque licet voculam, præsertim *Mendicantes*, adhibeant eorum nonnulli, quod & nos fecimus, nemo tamen jus illud ceteris abjudicat, quia & eorum quidam, qui cum laude citantur ab aliis, facultatem illam diferte adscribunt omnibus; Sic, qui materiam hanc inepte versat Auctor Examinis Ecclesiastici ut ego alibi. *His, inquit, privilegiis*

giis absolvendi à Pontificiis casibus, *gaudent per communicationem omnes alii Regulares, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, seu Monachales. Regulares enim ex pluribus Juribus apud Rodrig. in compendio resol. 116. communicant in omnibus privilegiis concessis, aut concedendis, tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus.* Demum qui unus pro millibus est Benedictus XIV. Lib. 3. de Sacrificio Missæ, cap. 11. n. 7. generatim & indistincte, *nemo est, inquit, qui nesciat Regulares Præsilibus suis, quos communi nomine Superiores vocant, in foro sacramentali esse subiectos: Superiores autem auctoritate absolvendi sibi subiectos, plerumque non uti nisi in casibus reservatis, &c.* Quin & Suarez; qui timide loquitur in Tract. de Pœnit. disp. 30. sect. 2. n. 7. statuit nihilominus tom. 4. tract. 8. de Relig. Lib. 2. Cap. 20. n. 8 & 9. 1. quod Prælatus Religionis, partim jure communi, partim ex privilegio, potest absolvere subditos à censuris reservatis Papæ, quæ in jure commissæ sunt Episcopis. Jure quidem ordinario, quia in subditos jurisdictionem habet Episcopalem: ex privilegio autem ob citatam supra Bullam Pii V. in qua facultas illa conceditur Prælati Ordinis Prædicatorum, *quo, inquit, privilegio aliæ etiam Religiones per viam communicationis uti possunt.* Quin & ibid. n. 12. refert privilegium Benedictionis concessum, quo ab iis etiam casibus absolvere possunt, qui enormes adeo forent, ut propter eos Sedes Apostolica esset consulenda. Quod tamen privilegium quia *exorbitans*, aliis Ordinibus, imo nec forte universis Benedictinorum portionibus communicari credidero.

DCXXXVI. Et hæc ad pii cujusdam Novitiorum institutoris levamen dicta sunt, sicut & ejus censuræ subiecta. Quod si facultatem hanc suspectam habere pergat, poterit is vel ab Apostolica Sede jus inconcussum Ordini suo impetrare; vel recurrere ad Episcopum, qui quidquid potest benigne communicet. Regulares enim, ajebat Suarezius, re, ut videtur, nondum bene inspecta, *quoad hæc favorabilia Episcopis subiecti censendi sunt, & multo magis si nihil habeant iuris à Rom. Pontifice; ne alioqui deterioris sint conditionis quam ceteri Fideles, quibus in omnibus ferme casibus promptum ab Episcopis, eorumve generalibus Vicariis præsto est remedium.*

DCXXXVII. Circa hæc tamen quædam notanda. Namque 1. non possunt Regulares vi privilegiorum absolvere suos à censuris ab homine per specialem sententiam latis; ita idem Anacletus in tit. 38. Lib. 5. Decret. num. 257. quæ intelligo de Sententia ab alio quam à Superiore Regulari lata, puta ab Episcopo in casu in quo saltem ut sanctæ Sedis delegatus in Regulares per censuras animadvertit, quod & bene notavit Suarez Tract. 8. de Relig. Cap. 20. n. 4. p. mihi 148. *quia, inquit, in eo actu Episcopi revera sunt Superiores Prælati respectu Prælatorum Religionis: seu agant ut delegati Sedis Apostolicæ; quia tunc sunt quodammodo supremi, utpote qui utantur jurisdictione Pontificia sibi delegata; seu agant ex*

propria auctoritate, quia tunc Regularibus sua aufertur jurisdictio, quoad talem casum. Hæc ille apud quem vide Privilegium à Nicolao IV. ea in materia Regularibus concessum.

DCXXXVIII. R. 2. Nec possunt iidem Regulares absolvere suos ab interdicto locali; quod proinde, ut ceteri servare tenentur: de quo alibi.

DCXXXIX. An autem possint Regulares absolvere suos à censuris in Bulla Cænæ contentis, magno animorum æstu inter eos controvertitur. Negat Suarez cit. mox Cap. 20. n. 10. idque habet *pro indubitato*. Aliter censet qui materiam hanc fuisse & perite versat Auctor Tribunalis Ecclesiastici ubi supra. Alii hærent ancipites cum Henno, qui tamen partem Regularibus favorabilem magis amplectitur. Hujus quantum ad Galliam quæstionis decisio penderet ab ista, num scilicet Regulares, qui privilegia sua habent à Romanis Pontificibus, eorundem privilegiorum limitationem ab ipsis habere non debeant. Si enim res ita sit, Bulla Cænæ, quia in hoc Regno ab Episcopis minime promulgata, non ligabit Sæculares: at per eandem coarctabuntur Regularium jura; præsertim cum qui uno in puncto commodum sentit, onus in puncto contrario subire debeat. Verum de hac difficultate penes eruditos sit judicium.

DCXL. R. 3. Prælati Regulares possunt Novitios suos, quin & Postulantes absolvere, tum à casibus Episcopo reservatis, tum & ab iisdem casibus à quibus Professos absolvunt. Ratio est, 1. quia ita habet communis Doctorum sententia, cui consentit usus Religionum. 2. quia Novitii in favorabilibus veniunt nomine Religiosorum; unde gaudent privilegio non Canonis solum, sed & fori ac propriæ exemptionis, ut ait ibid. Suarez. an valeat Novitii confessio apud extraneum facta. Vide supra n. 611.

DCXLI. Hic tamen duo notanda. 1. non posse Novitium à casibus in sæculo contractis absolvi, si Religionis habitum induisset animo ejusdem postea deferendæ, quia fraus & dolus nemini patrocinantur; 2. nec eum, si in casus Bullæ in Cænâ ante ingressum Religionis incurrerit, ab iis posse solvi, etiam si forte ab iis solvi possint Religiosi: ob Decretum Clementis VII. ann. 1530. Ita Henno pag. 295. Refert quidem Bonagratia v. *absolutio quoad fratres RR. PP. Capucinis Provinciæ Helveticæ speciali Privilegio concessum fuisse, ut Superiores, aliique Fratrum Confessarii Novitios & Sæculares Ordinem ingredi volentes, si sint ex partibus in quibus hæreses impune grassantur, absolvere ab omnibus & singulis casibus, peccatis & excessibus Sedi Apostolicæ etiam in Bulla Cænæ . . . reservatis pro una vice tantum in foro conscientie absolvere valeant.* Verum exceptio hæc regulam firmat.

DCXLII. Sed quid de postulantes? Respondet Sylvius ib. v. *Confessio* 1. Virgines illas & juvenes, qui aliquot mensibus ante susceptionem habitus habitant in Monasteriis, ea intentione ut habitum suscipiant, absol-

absolvi non posse sine prævia Episcopi approbatione; *nisi per privilegium à Pontifice dimanatum aliter disponatur*; quia adhuc sunt Sæculares: unde qui eos percuteret, non incideret in Canonem, *Si quis suadente, &c.* At illud quod quærebat Sylvius privilegium, teste ibid. Bonagratia, concessum est à Clemente IV. itemque Paulo III. pro Societate JESU; ab utroque autem hac lege, ut *nisi mox Religionem ingrediantur, eo ipso in pristinas sententias, à quibus absoluti fuerint, reincidant.* Vixque mihi dubium est quin disciplina hæc passim sit in usu. Pontas v. *Approbation* cal. 15. sub finem.

DCXLIII, R. 4. Prælati Regulares per se suosve possunt sine Episcopi licentia *audire confessiones illorum Sæcularium, qui inibi sunt vere de familia & continui commensales, non autem illorum qui tantum ipsis deserviunt.* Ita Clemens X. Bulla *Superna*, die 21. Junii 1670. atque hæc ultima verba summopere ponderanda sunt ab iis, qui opinabantur se nulla quoad Monasterii famulos indigere Episcopi approbatione. Vide Pontas V. *Approbation*, cal. 15. & 16. & Sylvium in *Resol. V. Confessarii approbatio*, ubi vir scriptis clarus, clarior modestia: *Meo*, inquit, (*salvo tamen meliori*) *judicio R. D. Abbas Ordinis Cisterciensis, melius & securius faceret curare per Episcopum approbati eos Religiosos quos deputat confessionibus hujusmodi Sæcularium.*

DCXLIV. Quæres 2. quid possint Religiosi quantum ad irregularitates. R. eos posse cum subditis suis dispensare in omni irregularitate, excepta ea quæ oritur ex homicidio injusto voluntario, non casuali; vel ex injusta & voluntaria mutilatione; vel ex bigamia seu vera seu interpretativa, exceptis item irregularitatibus ex defectu animi vel corporis, quamdiu durat defectus. At nihil nunc tale possunt quoad sæculares, ex Decreto Clementis VIII. Ita P. Felix p. 239. vide supra n. 626.

DCXLV. Quæres 3. quid possint iidem Regulares Prælati quoad Moniales sibi, non autem Episcopo subjectas. R. easdem possunt ab iis omnino casibus absolvere, à quibus possunt Religiosos suos. Et vero à quibus de lege communi absolverentur, quæ nulli alii subjacent? Excipit R. P. Felix Potestas casum clausuræ Regularis, in quo Moniales Episcopis subesse docet n. 3436.

DCXLVI. An autem qui à Prælato suo præficitur Monialium directioni, eo ipso pro reservatis casibus approbatus censeatur, pendet à locorum disciplina. *Inauditum est*, ait Heuno p. 299. *saltem in Provincia nostra, quod Monialium Confessarii aliquando pro casibus præfatis recurrant ad suos Provinciales.* Certe, inquit, *specialem esse hic concessionis rationem fatebitur omnis ille, qui Monialium dispositionem, clausuram, communionem communes adverterit. Unde non satis prudenter facultas illa Confessariis ordinarii denegaretur.*

DCXLVII. Subdit idem Theologus, eandem facultatem in Ordine suo competere, 1. à fortiori Confessariis extraordinariis qui

ea plus indigent; 2. & iis qui Confessoris ordinarii absentis aut infirmi vices gerunt ex Guardiani mandato; 3. & Confessario omni, quem ex Provincialis licentia quandoque vocant Moniales de Superiorissæ consensu; nisi Provincialis facultatem illam restringat; 4. non ideo Regularem quempiam admitti ad excipiendas Monialium confessiones, quia pro Fratribus suis, vel pro Sæcularibus approbatus fuerit; idque ubilibet observari confido. Sed de his adeat quicunque Ordinis sui Constitutiones.

DCXLVIII. Hic tamen duo cum eodem animadvertenda, 1. Monialium Superiorissam non posse vi officii sui permittere inferioribus suis, ut alteri confiteantur, quam qui vel à Provinciali deputatus est, vel ab Episcopo, in casibus ubi à jurisdictione ejus dependent; 2. ponderanda à diversis respective Prælati verba hæc Tridentini Sess. 25. Cap. 10. *Præter ordinarium Confessorem alius extraordinarius ab Episcopo & aliis Superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat*; non quod omnes peccata sua confiteri teneantur, ut declaravit S. Congregatio; sed quod nulla confiteri volens excludi debeat. Debent tamen omnes se se offerre, vel ad benedictionem, vel ad declarandum sibi hac vice necessarium non esse Confessoris extraordinarii opem; ne aliæ vel ex verecundia, vel ex inani quodam metu ordinarium Directorem offendendi, ab extraordinario illo tribunali abscedant.

Ceterum potest in hoc casu Confessor domum ingredi, si præ morbo quædam ad cratem aut Confessionale accedere non valeant. Interdum plus eget solatio infirma, quam quæ sana est animo & corpore.

DCXLIX. Quæres 4. quid possint Regulares unius Ordinis erga Regulares vel Ordinis ejusdem, vel alterius instituti, qui extra Monasterium suum legitima de causa versantur.

DCL. R. 1. generatim in his omnibus consulenda esse Ordinum Statuta, quorum alia aliis benigniora sunt, alia rigidiora. Unde nulla hic certa & universalis regula constitui potest.

DCLI. R. 2. ad 1. quasdam esse Religiones, in quibus qui approbatus est pro Conventu Parisiensi, non possit in alio ejusdem Provinciæ Monasterio excipere confessiones alumnorum secundi hujus Monasterii; quin & si uno post mense ad Parisiensem Cœnobium revocaretur, nova ad confessiones suorum audiendas indigeret Superioris approbatione. Possent tamen is cum alio Parisiensis domus alumno iter faciens, eum, vi approbationis Parisiis receptæ, *ubique terrarum absolvere*, ait Henno pag. 307. *Si ubique terrarum*; ergo & in alio ejusdem Instituti Conventu, donec uterque ad destinationis suæ locum devenisset: quod tamen, nisi certa vigeat & indubia ea de re consuetudo, facere nolim, quia hospites, qua in domo degunt, ejusdem Superiori omnino debent subjacere de lege communi.

DCLII, R. ad 2. Religiosos unius Ordinis

nis nihil plus posse in Religiosos alterius Instituti, quam in sæculares. Unde licet forte satius sit ut apud Regularem, quam apud sæcularem confiteantur, cum utriusque copiam habent, & nihil obstat; tamen ne valide quidem Religioso alterius Ordinis confiteri possunt, cum deputatum habent Ordinis sui socium. Quod si confiteantur Regulari in Ordine suo pro reservatis approbato, haud tamen per eum à reservatis suis absolvi poterunt, nisi forsan indirecte in iis angustiarum casibus, de quibus supra. Hæc passim Regulares, qui ante relatum supra Benedicti XIV. Decretum scripserunt. Vide supra n. 618. in fine.

DCLIII. Ceterum etsi necesse est ut Regularis sæculari per Episcopum approbato confiteatur (nisi specialem in contrarium habeat licentiam Superioris sui, qui *quidem pro subditis suis Sacerdotem simplicem extraneum approbare potest*) potest tamen confiteri apud Regularem à proprio tantum Religionis suæ Præsule approbatum: ita Auctor Examinis Ecclesiastici Tom. 1. p. 4. Cap. 5. n. 3449. qui n. præcedenti monet generalem cuivis Sacerdoti approbato confitendi licentiam implicite contineri *in ipsa itinerandi licentia*. De his adeat Religiosus quisque sui potissimum Ordinis Scriptores. Interim pios & eruditos Regulares, qui Opellam hanc nostram inspicere dignabuntur, precor ut si quid improvide scripsimus, id nos commonere velint, adductis præsertim auctoritatibus, quæ Lectores nostros à mala quam inierint via ad meliorem revocent.

DCLIV. Quæres 4. quid possint Religiosi erga sæculares extraneos.

R. Regulares exempti, à Superioribus suis legitime præsentati, & ab Episcopo loci ubi confessiones excipiunt approbati, possunt vel potius potuerunt *quorumcunque utriusque sexus Christi Fidelium, ad eos undecumque accedentium confessiones audire, & confessionibus diligenter auditis, ipsos & eorum singulos ab omnibus & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus & delictis, quantumcunque gravibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis. & à quibusvis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris & penis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla Cænæ,) absolvere*. Ita habet privilegium à Paulo III. die 3. Junii an. 1545. Jesuitis concessum, in quo quidem privilegio, ait Felix Potestas, *communicant omnes Regulares, exempti scilicet, vel alius excipiendi Fidelium confessionibus deputati*. Quæ ut exponantur, simul & graviter limitentur, præcipuas hujus responsionis partes evolvere juvat.

DCLV. Dixi itaque 1. Regulares exempti, qui enim Episcopis subjacent, totam suam ab ipsis jurisdictionem mutantur. His tamen aliquando, quin & sæcularibus quibusdam Sodalitiis, specialia quædam à Rom. Pontificibus traduntur privilegia, quibus, modo ab Episcopis approbati sint, ut possunt.

DCLVI. Dixi 2. à Superioribus præsen-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

tati. Unde si Regularis quipiam invito Superiore ab Episcopo approbaretur, eandem ad Summum reciperet jurisdictionem, quam Sæcularis quilibet in pari casu, non vero jurisdictionem Pontificiam, quæ à Papa ad inferiores nonnisi Superiorum ministerium devolvitur. Imo dubium est an tunc temporis valeret Episcopi approbatio. Longe minus, vel potius nullatenus suspecta foret, quæ infcio Superiore conferretur ab Episcopo; puta si is Regularem sibi notum ad aliquod tempus detineat in Parochia, dum interim ad Provinciale scribet, &c.

DCLVII. Dixi 3. *& ab Episcopo loci ubi confessiones excipiunt, approbati*. Etsi enim Regulares à Papa per Præpositos suos jurisdictionem accipiunt, constat tamen ipsos citra Episcopi approbationem, nec licite nec valide operari, & sic prædicto Pauli III. privilegio insigniter, nec in hoc tantum capite derogatum est, ut statim patebit.

DCLVIII. Dixi 4. *Fidelium ad eos undecumque accedentium confessiones audire*: ad id autem requiritur, ut non obstant vel Religionis Statuta, vel Decreta S. Pontificis, vel mandata Episcopi. Unde 1. fieri potest ut Regulares multi ne quidem Ordinis sui Moniales valide audiant, quia id ipsis per Statuta sua à Rom. Pontifice approbata, omnino prohibeatur; 2. ut qui suos aut sæculares valide absolvit, vel nullas, vel unius tantum Cœnobii Moniales absolvere possit, quia pro his vel nullatenus, vel limitate tantum fuerit approbatus. Et ita sanxit Clemens X. in Constitutione *Superna*; 3. ut nihil amplius possint Regulares in hac Dicecesi approbati in subditos vicinæ Dicecesis, quam sæculares: quia vicinus Antistes gravibus de causis prohibuerit, ne subditi sui extra Dicecesim suam cuiquam, extra itineris & moræ casum, confiteantur. Esto tunc non limitetur Regularium potestas: At deerit ex Fidelium parte bona fides, citra quam sicut à casibus in Dicecesi sua reservatis absolvi non possunt in vicina Dicecesi, ubi eadem reservata non sunt; sic nec simpliciter à peccatis absolvi posse videntur. Quanquam in hoc casu deesse penitus jurisdictionem docent non pauci, quos inter Pontas v. *Approbation* cas. 21. ubi adducit Constitutionis *Superna* Clementis X. *Religiosos ad Episcopos ad confessiones Sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire: quamvis Pœnitentes subditi sint ejus, à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati*. Quæ tamen extrarem esse videntur. Aliud enim est quod Parisiis approbatus, confessionem Parisini in Carnuteni territorio excipere nequeam, si in isto minime approbatus sim: aliud quod in territorio Carnuteni approbatus, Parisinum ad me bona fide venientem audire non possim. Nescit nemo moris esse in finitimis plerisque Dicecesibus, ut utrimque admittantur Pœnitentes; neque tunc tamen qui in una solum approbatus est, si in aliam transeat, ejus quem pridie audivit, confessionem excipiet.

Z

DCLIX.

DCLIX. Dixi 5. *Et à peccatis quantumcumque enormibus absolvere, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, &c.* Clausula. hæc quæ pene supremam Regularibus in Tribunali potestatem tribuebat, parumper immutata est temporum decursu; 1. enim venit Congregatio Episcop. & Regular. de Mandato Clementis VIII. ne isti absolverent, 1. à violatione immunitatis Ecclesiasticæ; 2. à violatione Clausuræ regularis ad malum finem; 3. à crimine provocantium & pugnantium in duello; 4. à violenta Clericorum percussione; 5. à simonia reali scienter contracta; 6. demum à confidentia Beneficiali. Quanquam nec inde plurimum gravantur Religiosi, quia mox adductum Clementis VIII. Mandatum eos tantum respicit, qui intra Italiam & extra Urbem (Romam) non autem eos qui extra Italiam aut in Urbe, ejusve suburbiis operantur. Ita toties in ea materia citatus Auctor Examinis Ecclesiastici n. 3475. neque hinc recedit Henno, qui & praxi nititur pag. 315.

DCLX. 2. Limitata est eadem facultas quoad casus in Bulla Ccenæ contentos. Id quidem satis constabat ex Pauli III. privilegio; sed ob lites ea de re motas denuo sancitum est à Clemente VIII. Unde, ait Henno ibid. ne quidem possunt Regulares ab occultis Bullæ in Ccena casibus absolvere, ut patet ex condemnatione hujus Propositionis ab Alexandro VIII. ann. 1666. *Prælati Regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscunque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa.*

DCLXI. 3. Et insigniter limitata est quoad casus Episcopis reservatos: idque, ait Henno, modo certum est, *Et in praxi omnino tenendum*; 1. quia Urbanus VIII. in Decreto 18. Nov. 1628. emissio sanxit, *Regulares cujusvis Ordinis, nec intra, nec extra Italiam in vim privilegiorum, aut confirmationis eorum, quæ vel hætenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt, posse quemquam absolvere à casibus in Bulla Ccenæ, aut Ordinario loci reservatis; ac si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse aut fore*; quia proscripta fuit ab Alexandro VII. propositio isthæc n. 12. *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.* Idem habet Constitutio Superna, ubi definit Clementis X. habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis absolvere posse. Merito igitur cit. supra Theologus, *Tot, inquit pag. 316. tot Decreta, tot Declarationes, tot Constitutiones etiam Papales circa hæc prodierunt, ut dicendum sit vel Papam non posse potestatem illam à Regularibus tollere, quod hæreticum est, vel de facto sustulisse. Dico sustulisse; quia illam obtinuerant à Sixto IV. & aliis Pontificibus.* Hæc ille, quæ solide & invictè confirmat Benedictus IV. in Opere de Synodo Diocesana lib. 5. cap. 5. ubi postquam dixit n. 6. quod nisi Regularium conatibus obstisset Apostolica Sedes Episcoporum jurisdi-

ctionem fere labefactasset; hæc subjungit n. 7. *Cumque Nos sacre Congregationis Concilii Secretarium ageremus, instante Archiepiscopo Electore Colonienfi, ejusdem sacre Congregationis examini subjecimus sequens dubium; An Confessarii Regulares possint Sæculares, extra mortis periculum, absolvere à casibus Ordinario reservatis. Ad quod die 16. Novemb. 1720. responsum fuit, Negative.*

DCLXII. Dixi 6. *Et à quibusvis sententiis, censuris & pænis. absolvere*; quæ quia generaliter prolata ipsas ab homine speciales sententias comprehenderent, cum grano salis eoque multiplici veniunt intelligenda. Et quidem 1. constat Regulares non posse extraneos absolvere *pro foro fori*; cum vel ipsum Pauli III. privilegium de solo conscientiae foro loquatur; ut hæc ejus indicant verba: *Confessionibus auditis, &c.* 2. nec minus certum est eosdem non posse absolvere à censuris nominatim inflictis, aut æquivalentibus, puta quæ ob denegatam Monitorio obedientiam incurruntur, tum quia praxis militat in contrarium, ut fatetur P. Felix n. 3462. tum quia id genus censuræ semper Episcopo reservatæ sunt; ab his autem quæ Episcopo reservantur, absolvere non possunt Regulares. Idipsum confirmant hæc Clementis VIII. verba in bulla, *Quæcumque* 115. data 7. Decemb. 1604. ubi sic: *Ab aliis etiam casibus, tam à nobis, quam à locorum. Ordinariis respective reservatis, & pro tempore reservandis, & etiam à quavis excommunicatione ab homine lata absolvere, & super irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quam occasione delicti contractis, cum aliquo Sæculari dispensare, prætextu dictorum privilegiorum nullo modo possint.* Faxit Deus hæc jam viam habeant perpetuæ leges, ne deinceps alius Sedis Apostolicæ Princeps cum Benedicto XIV. cogatur rursus dicere: *Tot ac toties repetitis sanctionibus minime perterriti Regulares, illas, si non prorsus evertere, saltem debilitare, novo molimine studuerunt, disclitantes nimirum, robur non habere extra Italiam; &c.*

DCLXIII. Quæres 5. annon Rosarii Confratres, aliive id genus, privilegium habeant in quibusdam anni solennitatibus eligendi sibi Confessarium, à quo possint absolvi à casibus Episcopo reservatis.

R. negat. Statim namque ac sacra Congregatio illorum falsam persuasionem detexit, eam radicitus evellere studuit pluribus Decretis; ita idem Benedictus XIV. ibid. n. 8. quem nusquam pigebit consuluisse.

DCLXIV. Quæres 6. quo loco & tempore Regulares exempti fidelium confessiones excipere valeant.

Respondet Henno ib. p. 312. & 313. id eos posse, tum omni tempore, nullo excepto, adeoque nec Paschali, nec articulo mortis; tum ubivis terrarum, adeoque non tantum in suis Ecclesiis, sed etiam in locis privatis, imo in Ecclesiis Parochialibus, si adsit licentia, saltem fundate præsumpta, Parochorum: quia, inquit, licet ipsis contra-

dicenti-

dicentibus possint quidem valide absolvere ob expressam concessionem Summorum Pontificum: illicite tamen fieret, quia hoc natum esset causare confusionem. Quapropter; ait, post Henricum à S. Ignatio, hæc clausula, quam aliqui Belgii Episcopi ponunt in suis admissionibus, De consensu eorum, quorum interest, non reddit invalidam absolutionem Regularis absolventis sine Parochorum consensu: quia non est verisimile, Episcopos erga Sanct. Sedem observantissimos, velle contrarium Apostolicis constitutionibus & privilegiis, quibus concessum est Regularibus, ubique & quovis tempore quorumque confessiones audire; absque ulla Parochorum venia: verba sunt Clementis X. Hæcille, quibus cave ne ultra modum confidas; sed indictam ab Episcopis legem circa tempus & locum sequere incunctanter. Alicubi enim clausula, De Parochorum consensu, meram prohibitionem sonat, alicubi plenam invaliditatem.

DCLXV. Nec obest summa erga S. Sedem observantia Episcoporum: sicut nec ea obfuit, quominus acriter reclamaverint adversus facultatem Regularibus concessam absolvendi à casibus unicuique Episcopo reservatis. Quod nisi strenue fecissent, corruerat tandem omnis Episcoporum jurisdictio, vel saltem pene labefacta erat, ut supra agebat Benedictus XIV.

DCLXVI. Nec nocet rursus, quod in hac hypothesi facere possit Parochus, ut omnium Parochianorum confessione à Regularibus exceptæ, sive in infirmitate, sive in Paschate, sive alio tempore, statim sint invalide; quod, inquit idem Henno, hætenus in Belgio fuit inauditum. Non nocet, inquam, hac modici ponderis objectio; 1. quia nulla erit invalida confessio, ubi nulla excipietur confessio, nulla autem excipietur, ubi deerit conditio, sub qua sola excipi potuit. An ergo contra clausula. De consensu Parochorum, (quam si minus ad validum, saltem ad licitum, observari debere fatentur pii quique Religiosi) confessiones excipient? Sane ingens illud confessiones excipiendi studium haberet aliquid

suspecti. Non ambit vera pietas onus formidandum, sed illud subit humero renitente. 2. Quia si Parochus quipiam sancti & docti Regularis ministerium dedignatur, alii numero plures, iique commendandi magis, opem ejus efflagitabunt. 3. Quia tollent indubie Episcopi clausulam, quæ contra eorum mentem abutantur morosi homines, qui plerumque nec bene agunt, nec ab aliis bene fieri patiuntur. Servanda igitur enixe clausula De consensu Parochorum, alicubi quidem ut solum prohibens, alibi vero ut irritans; uti diximus Cap. 5. An vero hanc apponi conveniat, meum non est perpendere; at pauca hæc referre possum è Benedicto XIV. in Tract. de Synodo Dicecesana Lib. 7. Cap. 42. n. 8. *Sibi licuisse autumabat quidam Episcopus in suis Synodalibus Constitutionibus prohibere, ne ullus Regularium, etsi ceteroquin à se approbatus, accederet ad domum secularium ægrotantium, ut confessiones eorum inibi exciperet, sine speciali licentia Parochi proprii ejusdem ægrotantis. Displicuit hæc Constitutio Regularibus, eo quod ea non tam imminui, quam prorsus ipsis auferri videretur facultas audiendi secularium confessiones. Neminem quippe facile reperiri agebant: qui velit sanus eligere Confessarium, à quo nequeat ægrotans, & mox fortasse decessurus absolvi. Unde S. Congregatio Concilii die 14. Decemb. 1658. censuit: ut liberum quidem esset Regularibus jam ab Episcopo approbatis accedere ad domos secularium, ibique Sacramentum Poenitentiae iisdem administrare, hæc tamen adjecta Lege, ut tenerentur excepta confessionis attestationem in schedula scriptam in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo sacramentali confessione. Idem argumentum denuo versans prælaudatus Pontifex ibid. cap. 64. non minus quoad paschalem confessionem favet Regularibus. Atque hæc utinam inter utrumque Cleri ordinem fœdus æternum sanciant; aut interim sequatur quisque in eo ubi degit loco leges Episcopi. Minimum est quod quis confessiones non excipiat: multum quod invalide vel dubie excipiat.*

SECTIO OCTAVA.

DE

JURISDICTIONE IN ARTICULO MORTIS.

QUæstionem hanc paucis, tantumque ad instituendum aliquod doctrinæ corpus expedire cogitaveram; quia de ea sat pene dixi in Tract. de censuris p. 1. c. 5, art. 1. quia tamen nonnihil anceps hæseram, satius visum est eam quantum ad potissimum caput revolvere. Sit igitur

CONCLUSIO. Quilibet Sacerdos, etiam ab Ecclesia nominatim præcisus, degradatus, schismaticusve vel hæreticus, quemlibet poenitentem à quovis peccato absolvere potest in articulo mortis.

DCLXVII. Prob. 1. ex Tridentino Sess. 14. Cap. 7. ubi sic; *Verumtamen pie admodum ne hæc ipsa, casuum scilicet reservatorum, occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. In eo textu vox omnes Sacerdotes tam late patet, quam vox omnes seu quoslibet poenitentes. Atqui vox quoslibet ipsos etiam excommunicatos &c. comprehendit. Ergo à pari.*

Con-

Confirm. ideo Ecclesia omnem in articulo mortis reservationem sustulit, ne quis *hac occasione periret*. Atqui suum hunc scopum non assequeretur, si facultas absolvendi in eo angustiarum casu nemini excommunicato, vel hæretico competeret. Utrique enim perirent, quibus à nullo præter excommunicatum succurri posset; qui casus, etsi raro in Galliis, multo frequentius in Batavia, & in Oriente contingit.

DCLXVIII. Prob. 2. Ex S. Thoma Suppl. q. 8. art. 6. O. *Quilibet Sacerdos, quantum est ex virtute clavium, habet potestatem indifferenter in omnes, & quantum ad omnia peccata; quod autem non possit omnes ab omnibus peccatis absolvere, hoc est quia per ordinationem Ecclesie habet jurisdictionem limitatam, vel omnino nullam.* Ergo ut in articulo mortis absolvere possit, satis est ut Ecclesia concessam ipsi *ex virtute clavium in omnes & quantum ad omnia peccata* jurisdictionem non restringat in illo necessitatis casu. Atqui nulla solida ratione probatur jurisdictionem hanc in eo casu restringi. Imo contrarium hinc erui potest, 1. quod in Ecclesia, sicut ubivis locorum, *Quod non est licitum in Lege, necessitas facit licitum*, ex Reg. 4. Gregorii IX. 2. Quod jurisdictionem tunc temporis conferri doceant, hodie saltem, omnes pene Theologi, nullo jam reclamante. Ergo.

DCLXIX. Prob. 3. ex Instructione pro Catholicis fœderati Belgii an. 1711. composita * ab Archiepiscopo Anconitano, Sedis Apostolicæ iis in partibus Nuntio cum potestate Legati de latere. In ea porro sic legere est sub finem. *Serio monendi sunt boni Catholici, quod sicuti semper vitare debent Refractarios Sacerdotes, Jansenistas nimirum, quorum aliqui ut Matthias Torch excommunicatione nominatim percussierant, sic cavere debent ne ex tali reflexione exponant se periculo moriendi sine Sacramentis: ac propterea in proximo mortis periculo constituti, si factis opportunis diligentibus habendi Sacerdotem morigerum, id est edictis contra Jansenii doctrinam Constitutionibus rite obtemperantem, uti debent opera cujuscunque Sacerdotis, etiam refractarii, cum in tali casu sufficiat caracter Sacerdotalis ad valide impertiendam absolutionem sacramentalem, sine qua nullomodo decedere debent.* Atqui hic expressim in hæreticis etiam publice denuntiatis agnoscitur facultas in articulo mortis absolvendi. Ergo etiam si ea de re olim dubitatum sit, nihil, jam ex hac parte scrupuli remanere debet.

DCLXX. Objic. 1. Si Sacerdos etiam præcisus in Articulo mortis absolvere valeat; vel jure Divino, vel Ecclesiastico. Neutrum dici post.

DCLXXI. R. neg. min. imo utrumque dici potest juxta D. Thomam: primum quidem, quia ex S. Doctore *quilibet Sacerdos, quantum est ex virtute clavium*, seu, ut statim loquebatur Anconitanus Archipræsul, *ex caractere sacerdotali, habet potesta-*

tem indifferenter in omnes &c. Hæc enim seu clavium, seu caracteris sacerdotalis potestas ab ipso divino jure profluere videtur. Secundum vero; & melius; 1. quia juxta Doctorem Angelicum ib. ad 1. *Ecclesia acceptat ut quilibet Sacerdos absolvere possit in articulo mortis.* Quod autem ab Ecclesiæ acceptione pender, in jus Ecclesiasticum refundi potest. 2. Quia, ut bene advertit Suarez disp. 26. de pœnit. sect. 4. n. 7. nulla in Ordinatione confertur jurisdictio 3. Quia alioqui Sacerdotes omnes in articulo mortis pares essent, adeoque necessum non esset ut alter alteri (secluso peccati vel censuræ cognitæ statu) præferretur, cum jurisdictio divinitus collata omnibus ex æquo competat. Atqui tamen in eo etiam casu aliquis inter Sacerdotes ordo servari debet, ita ut approbatus communiter, seu pro casibus non reservatis, vel in alia tantum Dicecesi, præferatur ei qui nullatenus approbatus sit; nisi aliud ferant dicecesanæ Leges. Quia igitur, ait ibid. Suarez in hujusce jurisdictionis usu servandus erat aliquis ordo & modus, actualis ejusdem concessio, non est immediate facta à Christo, sed ejus Vicariis commissa.

DCLXXII. Inst. si res ita sit, jurisdictio hæc à Papa tolli potest. Atqui absurdum consequens. Alioqui penes eum foret efficere ut innumeri quotidie perirent.

DCLXXIII. R. neg. maj. Papa enim non dicitur posse; id quod solum potest de rigore juris, sed id quod attentis justitiæ ac caritatis legibus potest. Atqui non posset Papa illæsis caritatis ac justitiæ legibus jurisdictionem saltem omnibus tollere in mortis articulo. Cum ex præcepto divino, imo etiam naturali caritatis teneatur in hoc casu *sufficienter providere necessitatibus fidelium.* Suarez ibid.

DCLXXIV. Dixi, *saltem omnibus.* Si enim constaret è Presbyteris duobus, qui in oppido dura lue infecto foli commorantur, unum esse qui mellis suis artibus morientes ad hæresim flectat, huic sane sua, quam misere abutitur; jurisdictio posset auferri.

DCLXXV. Obj. 2. Nostra hæc assertio tota inititur Concilio Trid. Atqui Tridentinum nec hæreticis nec præcisus tribuit facultatem absolvendi in articulo mortis. 1. Enim Sacerdotes quibus Tridentinum dat facultatem absolvendi in articulo mortis, ii ipsi sunt qui extra eundem articulum absolvere prohibentur vi reservationis; ut patet ex ipso Capitis titulo, qui est *de casibus reservatis*. Atqui hæretici, vel præcisus absolvere prohibentur, non vi reservationis, sed vi, ut ita loquar hæresis suæ vel præcisionis. 2. Sacerdotes quibus Tridentinum facultatem in articulo mortis absolvendi concedit, ii ipsi sunt quorum jurisdictionem in eo extremitatis casu semper agnovit Ecclesia; juxta citatum istud; *In Ecclesia Dei semper custoditum fuit &c.* Atqui non semper pro eo necessitatis casu jurisdictionem in hæreticis & præcisus agnovit Ecclesia,

* Extrat Instructio hæc ad calcem Historiæ Ecclesiæ Ultrajectensis in Appendicibus pag. 151.

clesia, cum ante Tridentinum existimarent nobiliores Theologi, Sacerdotes præcisos hoc in casu absolvere non posse; imo & venter Illiberitana Synodus ne præcili eos absolverent qui in adulterium relapsi fuerant. Ergo.

DCLXXVI. R. ad 1. 1. neg. maj. dempta enim Tridentini auctoritate crederet pars Theologorum maxima, id quod, non omnes quidem, sed plures ante Tridentinum credidere, nimirum vel jurisdictionem Sacerdotibus quibuslibet in articulo mortis competere ex jure divino, aut saltem Apostolico; vel piam matrem Ecclesiam, ne suorum quis misere & in æternum pereat, jura sua, fidelibus alioqui exitia, moderari. Esto igitur Tridentinum minus dicat quam dicimus nos: at certe ex totius, vel pene totius Ecclesiæ thesim nostram approbantis consensu efficaciter argumentari possumus.

DCLXXVII. R. 2. neg. min. primi Syllogismi ad 2. 1. neg. maj. licet enim Tridentini verba primo intuitu solum videantur significare, eos qui aliqui à reservatis absolvere non possunt, in articulo mortis absolvere posse, constat tamen ea latiori sensu intelligenda esse; ita ut, quemadmodum ex S. Bonaventura Augustinus *plus* aliquando dicens, *minus vult intelligi*, sic à contrario sacra Synodus, minus utcumque dicens, *plus* intelligi voluerit neque id temere assertum: 1. Quia alioqui Tridentinum iis duntaxat permetteret in articulo mortis absolvere, qui jam pro communibus peccatis essent approbati; ii enim soli sunt qui vi reservationis præcisè absolvere prohibeantur. Atqui nec Fagnanus, nec alius quispiam adversariorum id contendere ausit. Cum ubique semper ratum fuerit, valere in puncto mortis absolutionem à quocumque Sacerdote datam; saltem si is nec hæreticus foret, nec præcisus. 2. Quia postquam dixit Tridentinum, nullam esse reservationem in articulo mortis, subdit generaliter *omnes Sacerdotes posse quoslibet pœnitentes* in eodem articulo absolvere. Porro qui dicit *omnes* neminem etiam præcisum excipit. Unde verba hæc, *atque ideo*, quæ forte opposita sunt, ne quæstio inter Theologos libere hætenus agitata dirimeretur; vel absolutum & independentem à præcedentibus sensum efficiunt; vel saltem absoluto illo sensu ab universis ferme mundi Episcopis intelliguntur; quod in idem pro adstruenda jurisdictione recidit.

Ad 2. 2. neg. maj. Neque enim, quod caute ponderandum est, dicit sacra Synodus, *semper in Ecclesia custoditum* fuisse, *ut nulla esset reservatio casuum in articulo mortis; atque adeo Ut omnes Sacerdotes in eo articulo absolvere possent*; sed quod hinc multum discrepat, statuit 1. nullam unquam fuisse reservationem in articulo mortis, 2. quod ideo possunt *omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes* in eodem casu absolvere. Unde bipartita est Tridentini propositio, & ex juris antiqui concessionem piam ac justam esse novi juris concessionem subinducat, Idem

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

ergo sibi vult, ac si dicat: Nulla unquam fuit in articulo mortis reservatio, & id quidem *pie* constitutum est, ne quis pereat. Ergo eadem de causa constituendum est, ut Sacerdotes omnes possint pœnitentes quoslibet absolvere.

DCLXXIX. Quod spectat ad Illeberitanam Synodum, i vetuit ea ne ab ullo Sacerdote mœchis & relapsis daretur in exitu communio. Ergo nihil hinc contra præcisos inferri potest. 2. Verba ejus de communione Eucharistica intelligi possunt, & de facto ab Innocentio I. Ep. 3. cap. 2. eo sensu intellecta fuere.

DCLXXX. Ergo, inquires, definiit Tridentinum quæstionem inter Theologos libere agitatam. Atqui id ab ejus mente prorsus esse alienum multoties animadvertimus.

DCLXXXI. R. neg. maj. Si quid enim, ex his certe alterutrum definiit Sacra Synodus, scilicet vel posse Ecclesiam ipsis etiam hæreticis & præcis jurisdictionem in articulo motis conferre; vel jurisdictionem hanc ipsis aliquando fuisse concessam. Neutrum porro definiit. Non primum, quod indigebat definiri, cum nemo suam hoc in puncto potestatem Ecclesiæ abnegaverit, Non secundum; quia aliud est præcis adscribere Jurisdictionem in certo casu, aliud asserere ipsos jurisdictionis hujus semper fuisse participes. Prius fecit Tridentinum; de posteriori nequidem cogitavit.

DCLXXXII. Objicies 3. auctoritatem tum S. Thomæ, à quo certe non recessit Tridentinum; tum sacre Congregationis Concilii, quæ apud Fagnan. Tom. 3. in cap. *Non est vobis 11. De Sponsalib. & Matrim.* declaravi excommunicatum denuntiatum non posse pœnitentes in articulo mortis constitutos à reservatis absolvere: quia id negare videtur communis opinio: Nec obstat caput 7. Tridentini Concilii de casuum reservatione: quia debet intelligi de omnibus Sacerdotibus in unitate Ecclesiæ viventibus: referendum ad eos Sacerdotes, de quibus eod. Cap. 7 in prima & secunda parte agitur, qui habent vel originariam, vel delegatam potestatem. Hætenus sacra Congregatio, cujus verba eo plus habent ponderis, quod ei præfuerit Joannes Cardinalis Moronus, qui paulo antefuerat Apostolicus Legatus in Concilio; quem proinde Concilii mens latere non potuit.

DCXXXIII. R. ad 1. cum Sylvio p. 3. q. 82. art. 7. mentem S. Thomæ esse, quod hæretici, quamvis impœnitentes maneat, licite Baptismum conferre possunt; quia *possunt agere non ut personæ ad hoc deputatæ, sed ut subservientes necessitati*: at vero nullum aliud Sacramentum possint licitè conferre, nisi saltem in corde pœniteant, quia in aliorum Sacramentorum administratione necessarium est, ut se exhibeant tanquam Ministros Christi ad hoc specialiter deputatos. Ceterum, ait Duacensis Theologus S. Thomas in suppl. q. 8. art. 6. docet Pœnitentem in articulo mortis à Sacerdote quolibet absolvi posse.

DCLXXXIV, Ad 2. Respondet Neotericus

A a

cus

cus citatam *Congregationis Declarationem* non esse authenticam, ut innuit ipse Fagnanus 1. *Monit. ad Lectorem: ab aliis vero citatur ut definitio, vel declaratio, sed ut quædam discussio quæstionis referendo varios auctores ita sentientes.* Verum solutio hæc videtur esse hominis qui Fagnanum non legit. Is enim ne obiter quidem insinuat sibi suspectam videri præcitatam Declarationem eamve esse puram quæstionis indefinitæ discussionem. Quin & non patitur Fagnanus in dubium revocari quin, *decisionem* hanc ad Gregorium XIII, pro more retulerit Sacra Congregatio. Ceterum monitionis primæ vel secundæ ad Lectionem nullum est vestigium in editione mea Colonienfi an. 1682. quam licet typis parum elegantibus expressam, nemo truncatam esse conquestus est. Interim primo & secundo Lectorem monitum velim, quod pluries monuisse potueram, ne ullam in factis fidem habeat certis Scriptoribus.

DCLXXXV. R. Itaque corruisse jam primum fundamentum, cui innitebatur Sacra Congregatio, nempe quod *communis opinio* præcis Sacerdotibus in ipso etiam mortis articulo jurisdictionem negaret. Cum enim jam invaluerit contraria, eamque ubique pene approbent Episcopi; consequens est eos simul necessariam tunc temporis jurisdictionem largiri. In his autem disciplinæ quæstionibus, quæ uno tempore falsa sunt aut dubia; alio tempore jus certum constituere possunt. Adde quod certo quidem contendat, sed nullo modo probet Fagnan, Declarationem hanc à Papa fuisse approbatam. Eo enim fatente ex *Libris publicis Congregationis non apparet hanc decisionem fuisse relatum Gregorio.* An porro Sacra Congregatio Apostolicæ Sedis approbationem omisisset, quæ tanti ea in re fuisset momenti? ceterum Cardinalis Moronus, qui anno tantum 1563. ad Concilium missus est, non interfuerat Sessioni 14. quæ an. 1551. habita fuit: Isti porro interfuerat Melchior Canus; qui opinionem nostram tueretur.

Quædam hic emergunt dubia. I. An Regularis in eo casu citra Superioris licentiam absolvere possit. II. An qui à Superiore absolvendi licentiam obtinere potest, eam petere teneatur: III. An qui tunc à reservatis absolutus est, Superiorem adire debeat, ut ab eo iterum absolvatur. IV. An approbatus, qui scit pœnitentem multo libentius apud minime approbatum exomologesim facturum esse, teneatur morienti ministerium suum offerre. V. An possit pœnitens minime approbatum præferre approbato. VI. An in periculo esse credendus sit is, de quo incertum est an evadere queat.

DCLXXXVI. R. ad 1. Affirm. Quia tunc Regularis absolvendi potestatem habeat à Superiore Superioris sui.

DCLXXXVII. R. ad 2. Affirm. Cum Capavilleo p. 1. cap. 7. pag. 77. quia Ecclesia non videtur jurisdictionem conferre vel, nisi cum legitime approbatus haberi non potest; aut is ægre admitteretur à pœnitente: de quo statim.

DCLXXXVIII. R. ad 3. negat. Quia seclusa speciali locorum lege, nihil opus est ut qui rite absolutus est à peccatis, ab iis denuo absolvatur. Non idem est ubique de censuris; ut dixi Tom. 2. ubi hæc fusi-
us expensa reperies.

DCLXXXIX. R. ad 4. Generatim loquendo melius esse ac tutius ut pœnitens approbatum Sacerdotem accersat, quam alium quemcunque. Quia tamen vereri est ne qui renitente animo cuiuspiam confiteatur, male confiteatur; existimo non male facturum, qui ut plenam morienti libertatem tribuat, ab eo tunc recedet, hinc Parisiis non approbatus morientis confessionem excipere potest, cum prudenter judicat *moribundum ægre nimis laturum*, quod advocetur alius qui facultatem habeat *absolvendi à casibus reservatis.*

DCXC. R. ad 5. negat cum Sylvio ubi infra, propter rationem supra allatam in resp. ad 2. At ex dictis num. præc. infero; Sacerdotem approbatum, qui præsentit ministerium suum impatienter ferri ab ægroto, facturum melius si quam primum abscedat; tunc enim eligi poterit alter qui plus placet; nisi is hæreticus sit, vel excommunicatus denunciatus; præsertim cum istorum jurisdictio non sit prorsus indubia; & idcirco existiment viri graves factam iis confessionem, ab infirmo; si convalescat, esse iterandam. Quod quidem in his partibus ubi invaluit opinio Fagnani adversa exigere non aulim.

DCXCI. R. ad 6. affirmat. Unde infirmis pessime consulunt, qui docent, Sacerdotem in morbis inexpertum, quique periculum mortis à mortis articulo discernere necit, expectare debere donec accedat Sacerdos approbatus. Quoti enim ea spe delusi vel nullam absolutionem darent morienti, vel tunc tantum darent, cum monitis congruis destituta, multo minus prodesset? de tota hac materia, quæ moribundi absolutionem spectat, vide Sylvi orationes secundam, tertiam & quartam, ubi vir pius æque & eruditus præcipuam nostram opinionem late & solide confirmat, Tom. 5. pag. 745. & seq. Neque id omittendum quod ibid. p. 744. docet, eum videlicet à quovis Sacerdote absolvi posse, cui non equidem mors imminet, sed amentia, quæ vel perpetua, vel diuturna videatur futura: quia cum factus amentis confiteri nequeat: periculum amentiae est quasi periculum mortis. Et vero cum in ejusmodi periculo divinum de confessione præceptum obliget, æquum est ut qui in eo versatur: eodem gaudeat privilegio, quo ceteri propter periculum mortis.

ARTICULUS QUINTUS.

DE DOTIBUS MINISTRI POENITENTIAE.

Confessarii numeris omnibus absoluti doctes, aliae respiciunt ipsam Ministri personam, aliae poenitentem, aliae utcumque ceteros Fideles. in primo ordine sunt jurisdictio, scientia, sanctitas vitae, praesertim in actu ministerii, spiritus orationis, qui in poenitentem alliciat gratiam, quae vel saxum pectus emolliat, vel calefaciat tepidiorem animam, vel jam calentem novis ignibus adurant. In secundo gradu primas

tenet aequa methodus dimittendi & retinendi peccata. Ad tertiam partem pertinet Sigillum confessionis, quo severe cautum est, ne cuiquam reveletur confessio poenitentis. Quae ad primum & secundum hujus divisionis caput spectant, sat pene exposuimus. Tom. III. hujus Operis, in appendice de obligationibus Confessariorum. Horum tamen nonnulla in praesenti refricare juvat; quibus & alia non minimi momenti adjungemus

S E C T I O P R I M A.

QUIBUS CONCEDENDA SIT, NEGANDA VEL
DIFFERENDA ABSOLUTIO.

DCXCII. Certum est 1. illud ante omnia Confessario curandum esse in Tribunali, ut distinctam peccatorum poenitentis quoad numerum, speciem & circumstantias etiam aggravantes confessionem eliciat. Quod ut assequatur, operae praetium est ut certam in interrogationibus suis methodum sequatur, cujus ope singula Dei mandata, praecepta Ecclesiae, capitalia delicta, obligationes statui poenitentis annexas decurrat. Haec vero methodus, si fieri potest, aperienda erit poenitenti ante confessionem, quo facilius conscientiae suae examen instituat. In ipso autem confessionis decursu ad unum quodque peccatum certo vel dubie mortiferum, curabit Confessarius inquirere *quoties* admissum sit, *quoties* item animo propositum fuerit antequam admitteretur. Si quibusdam lentior videbitur haec procedendi ratio, meminerit is, ubique, sed praesertim coram summo Iudice, *sat cito* fieri, quod *sat bene*. Non desunt certe è rapidis illi confessionum expeditoribus, qui opus suum tam male praestent, ut illud Parochi à severitate nimia procul diffiti, ipso poenitentium hortatu, totum redintegrare coacti fuerint Circa quaedam ex istis relege quae dixi Tom. III. circa initium & Tom. 2. ubi de circumstantiis.

DCXCIII. Certum est 2. nusquam majori opus esse prudentia & praecautione, quam in iis quae ad sextum Decalogi praeceptum pertinent. Hic addenda, junioribus praesertim puellis, fiducia, quae demonem mutum abigat; & standum inter moderatae interrogationis limites, ne doceantur quae forte nesciunt. De his adi quae dicta sunt Tom. III.

DCXCIV. Certum est 3. & in id nitendum Confessario ut superflua quaeque à confessionibus refecet, ut proinde nec sinat Poenitentem quoquoersum digredi, nec vanis inquisitionibus propriae suae curiositati indulgeat. Quin & ad confessionis calcem remitti debent, quae fusiori indigent exami-

ne, qualia sunt praesertim quae ad restitutionem, simoniam, irregularitates & alia hujusmodi pertinent. Ubi animadvertendum inauditos debere dimitti eos è Clero, qui gravibus obstricti peccatis, à celebrando abstinere nolunt, quanto tempore necessum erit ut probentur. Quoniam vero sua se penuria tueri solent, pie & religiose huic mederi incommodo curabit Confessarius.

DCXCV. Certum est 4. contritionem esse potissimam hujus Sacramenti partem, ut quae ceteras suppleat, & nulla suppleri possit. Adeam igitur omnimodis adducendus est Poenitens; ad id autem prodesse poterunt quae diximus supra Cap. 4. in fine.

DCXCVI. Certum est 5. concedendam esse absolutionem Poenitenti, quem satis probatum, aut nulla egentem probatione. Confessarius moraliter judicat hic & nunc rite dispositum esse. Habet enim qui vere poenitens est, jus quoddam ad reconciliationem; nec dubium quin majoris sint pretii opera quaecumque ab eo in statu gratiae elicitae. Sicut tamen quae hodie prodesset medicina, ad aliquot dies differtur aliquando, quia creditur profutura magis: sic & quandoque jam disposito potest ad aliquod tempus suspendi absolutionis beneficium; cum prudenter judicatur futurum hinc ut & magis à peccando revocetur, & largiori prece majorem gratiae copiam accersat; nec vereri est quin animis concidat, aut nimium affligatur. Interim concessa absolutione differri nonnunquam potest sacra Communio, ut magis magisque ad eam se disponat Poenitens.

DCXCVII. Certum est denique differendam esse, quin & aliquando negandam absolutionem iis quorum nulla est vel dubia conversio; iis item qui quaedam scitu necessaria culpabiliter ignorant. Quia vero non satis constat, quinam in eo ordine cenferi debeant, juvat praecipuas, quae hic difficultatem movent, classes perscrutari. In his passim

passim numerantur, 1. qui in occasione peccandi; 2. qui in criminis habitu seu consuetudine; 3. qui in funesta quapiam animi dispositione; 4. qui in libera vel etiam co-

acta certarum rerum inscitia versantur. Quæ omnia; sed ordine retrogrado, hic veniunt expendenda. Sit igitur,

§. I.

AN ET QUIBUS PROPTER IGNORANTIAM DEFERRI DEBEAT ABSOLUTIO.

CONCLUSIO I. Neganda est vel differenda absolutio iis qui præcipua Fidei Christianæ mysteria, Deique & Ecclesiæ præcepta ignorant; aut ab iis quorum curam gerunt, puta filiis vel domesticis, ignorari patiuntur.

DCXCVIII. Prob. 1. pars 1. quia Innocentius XI. propositionem istam n. 64. an. 1679. reprobavit: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum fidei; & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mystrium sanctissimæ Trinitatis & Incarnationis D. N. J. C. quam propositionem rursus an. 1700. proscripsit Clerus Gallicanus ut contumeliosam in Christi Mediatoris nomen, erroneam & hæreticam.*

DCXCIX. 2. ex S. Carolo Borromæo in Instructionibus Confessorum: ubi hæc Cap. 12. *Quicumque rationis usum attigerit, sub reatu peccati mortalis omnes Symboli Apostolici. Articulus scire tenetur, saltem quoad substantiam. Item Dei & Ecclesiæ præcepta, quæ sub peccato mortali observanda sunt; Si Confessarius Pœnitentem reperiat istorum omnium ignarum, nec ad ea quam primum discenda dispositum, non debet eum absolvere. Imo si ad ea discenda se paratum exhibuerit, si alias à Confessario suo, vel eodem, vel diverso, aut à suo Parocho sit admonitus, nec debitam diligentiam adhibuerit, ut ea secundum ingenii sui modum cupitumque addisceret, differatur illi absolutio, donec huic obligationi aliqua saltem ex parte fecerit satis. Si vero ea de re nusquam antea monitus fuerit, ipsum, modo aliunde sufficienter dispositum, absolvat, præmissa semper instructione de his rebus necessaria, ut sit in præsentiarum absolutionis capax. Quæ verba & thesim nostram & ejus modum continent. Vide Pontas v. Foi cas. 2.*

DCC. Prob. 2. pars, quæ Patres familias, Præceptores, ipsos, etiam Parochos spectat; 1. ex 1. ad Timoth. c. 8. ubi Apostolus; *Si quis suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit & est infideli deterior.* Porro quemadmodum suorum curam non habet, qui iisdem gravi correptis morbo necessaria ad corporis sanitatem non providet; sic & potiori jure qui iisdem circa animæ animæ necessaria non invigilat.

DCCI. 2. ex eod. S. Carolo ibid. Cap. 13. ubi sic juxta editionem à Sylvio notis illustratam. *Si Patres aut Matres familias fuerint, quæ curæ suæ subditos, sive filios & filias, sive servos & ancillas (quæ particulatim interrogare meminerit Confessor) cum rudimenta fidei non teneant, addiscere non compellunt, vel non advigilant ut Decalogi & Ecclesiæ Romanæ præceptis obediant; vel,*

quod pejus est, ab eorum observatione eosdem prohibeant, ut faciunt qui servos & ancillas usque adeo occupatos diebus profestis detinent, ut propria necessitate urgente diebus festis operari quodammodo cogant; vel temporis tantum non tribuunt, ut secundum Ecclesiæ præceptum sacro Officio Missæ interesse queant: aut qui nescientes quinam eorum qui in familia sua degunt, legitimam habeant impedimentum, promiscue tempore quadragesimali, aut aliis jejuniorum diebus cenam, vel tempore antemeridiano escam ante boram debitam in ædibus suis præbent, vel dari patiuntur; aut si quando hæc præcepta transgrediuntur, eos non reprehendunt nec corrigunt; vel si servi corrigi nolint, & ceteris scandalo sint, è domo sua non quamprimum eos ablegant: in omnibus his peccatis, nisi reipsa præstent officium suum, negligentiamque in familie administratione commissam, quantum ad ea quæ dicta sunt attinet, in posterum emendare promittant, nullo modo eos absolvat. Quod si in se recipiant, seu polliceantur, ea se facturos, nec horum admoniti unquam à Confessario vel Pastore, præscripto modo fuerint, poterit eos absolvere; dummodo ex tota eorum agendi ratione prudenter judicet, se iis fidem habere posse. Quod si sæpius fuerint reprebensi, nec sese correxerint, tamdiu absolutio differatur, donec promissa appareant, veræque emendationis argumenta aliquo temporis spatio ostenderint. Hæc paucis sanctus Pontifex, quæ plerosque Magnatum Confessarios terrere debent; cum vix dici possit quo usque negligatur famulorum cura, quibus nec satis identidem attendunt vel ipsi Sacerdotes, vel ipsæ etiam Communitates.

DCCII. Objic. si vera sit pars prima Conclusionis nostræ, dicendum erit 1. hominem, qui in articulo mortis accusat se, quod primaria fidei Mysteria præ negligentia oblitus sit, aut ediscere omiserit, ne in eo quidem casu absolvi posse, si ob imminens letum ea non possit edoceri. Porro durum & æquo durius consequens; 2. iterandas esse confessions omnes, quas quis in eo ignorantia statu emisit. Id porro nimiam severitatem redolet. Ergo modo negligens ille spondeat emendationem, jam tunc absolvi poterit; sicut absolvi potest, qui ex culpabili negligentia alienæ rei restitutionem omisit; cum promittit eam se illico restitutum.

DCCIII. R. ad 1. 1. vix fieri posse, ut qui suam Mysteriorum ignorantiam accusat, Mysteria hæc breviter edoceri nequeat; cum ad id parum temporis & moræ requiratur.

DCCIV. 2. Neg. seq. maj. poterit enim

is in eo dubii casu duplicem ob causam absolvi, 1. quia pie præsumitur Spiritum sanctum, qui ad hujus ignorantiae detestationem movit, id per se docere, quod jam homo docere non possit; 2. quia dempta fide Dei remuneratoris, quam mediæ necessitate necessariam esse constat, quæque vix homini confitenti deesse potest; ambigunt Theologi an Trinitatis & Incarnationis fides sit necessaria in eodem genere; quibusdam hodieque contendentibus eam ex præcepto solum esse necessariam. Quæ autem ex præcepto solum necessaria sunt, cum impleri actu non valent, absolutionis nullitatem non inducunt. Quia tamen multo certius est utriusque Mysterii fidem necessariam esse necessitate mediæ, Pœnitens non esset tunc nisi conditionate, *si capax sit*. absolvendus.

DCCV. R. ad 2. neg. min. iterandæ enim sunt confessiones ut minimum dubiæ, tales porro sunt confessiones hominis Trinitatem & Incarnationem nescientis, etiam si utriusque fides ex præcepto solum necessaria esse supponatur. Equidem in hac suppositione posset absolvi qui actu Mysteria illa ignorat, modo quam primum illa ediscere statuat; sicut quandoque absolvi potest qui alienum habet, cum restitutionem promptam pollicetur; & ita docuit Marchantius, quem non omnino improbat Viva in 64. Propositionem Innocentii XI. Verum absit ut propter suppositionem penitus incertam quispiam absolvatur extra casum necessitatis.

Sed quid facto opus erit, si Pœnitens quædam ignoret, quæ certo constat solum de necessitate præcepti scienda esse aut credenda.

DCCVI. Videndum an ignorantia illa invincibilis fuerit, annon. Si primum, haud necessum erit ut iterentur præteritæ confessiones; quia ubi est substantia fidei, ibi esse potest & charitas. Unde etiam juxta S. Carolum, hic & nunc absolvi potest Pœnitens aliunde dispositus, si hic & nunc quantum satis est à Confessario erudiri possit; quod ut plurimum difficile est. Si secundum, iterandæ erunt factæ in eo statu confessiones, & accusanda, præter hujus ignorantiae peccatum, earundem confessionum & communionum sacrilegia, Idem est cum prudenter ambigit Confessarius an ignorantia graviter culpabilis fuerit. Id autem, licet non semper, at sæpius suspicari potest Minister; cum ignorantia articulorum fidei plerumque à libro Concionum vel Catechismi neglectu, & salutis incuria originem ducat.

Sed quid rursus, si pœnitens hæbes adeo sit & rudis, ut necessaria etiam necessitate mediæ addiscere non valeat.

R. cum Leonardo Van-Roy in praxi pœnitentiali cap. 7. q. 4. ut ego alibi explorandum esse an hæbetudo illa oriatur ex prava mentis ac cordis dispositione, quæ interiorum oculum obscuret; an ex ingenii imbecillitate.

DCCVII. Si primum, quod sæpe contingit, sensim excutiendus erit teter ille animi affectus, qui facit ut homo videns non vi-

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

videat, & audiens non intelligat; ita ut dum etiam de terrenis rebus splendide discurret, quantum ad spiritualia palpet ut cæcus in meridie, & quia bene agere noluit, similis fiat jumentis insipientibus; *Ad hæc autem quis tam idoneus?* utique hæc dæmoniorum genus non ejicitur, nisi in jejuniis oratione, & eleemosinis. Quibus quoniam parum incumbunt hujusmodi homines, curandum Directori, ut tum per se, tum per Pœnitentis, seu potius peccatoris amicos, fratres, sponsam; matrem, ut aliam Monicam, iisdem sedulo incumbat.

DCCVIII. Si secundum, 1. nulli Parochus, aut qui ejus hac in re vices gerit, labori parcere debet, ut hisce rudibus fidem obtinendæ salutis necessariam inculcet; tum *quia vel maximus centum etiam annorum labor cum unus animæ pretio conferri nequit*; tum *quia sanguinem animarum defectu instructionis pereuntium de manu Pastorum requirit Deus*: Neque hi earundem imbecillitate tueri se poterunt, (nisi hæc perpetuæ dementiæ statum importet) quia non opimas tantum, sed languidas etiam oves eorum curæ commisit, qui pro omnium salute sanguinem fudit.

DCCIX. 2. Si post repetitas Catecheses perseveret supina illa mentis hebetudo, discipendum erit an Pœnitens acre discendi studium demonstret, an ceteroqui Christiane vivat, an ab iis declinet vitiis, quibus natura sola sufficit. Si res ita se habeat, *quavis se verbis explicare, & fidei Mysteria sub consuetis locutionum formulis profiteri nequeat, non videtur omnino Sacramentis privandus*. Quia *stabilis, ut esse potest, Christianæ vitæ tenor internæ fidei signum est*. Ita idem Van-Roy.

DCCX. 3. Quantum ad eos in quibus senium hebetudinem illam parit, neque iis etiam *subtrahenda videntur Sacramenta*; si *constet quod congruam antea Mysteriorum illorum notitiam habuerint, & Christiane cum timore Dei conversentur*. Neque est quod in eo casu Pastor moras neccat spe futuri profectus quia illa intellectus debilitas crescit cum tempore, nedum minuatur. Confer quæ dixi Tom. III. & eos etiam senes & anus, qui diu in oblivione Dei vixerunt, interroga circa primaria fidei capita; persuasus, quod experimento compertum est, eos etiam qui in terrenis ceterorum duces esse solent, non raro sui etiam Catechismi prorsus esse obliros. Quod propter rei gravitatem ratus sum denuo esse admonendum.

Quæres an ad iterandas confessiones adigi debeat, qui grave aliquod, puta mollietiei vel usuræ peccatum reticuit, quia malitiam ejus ignorabat.

DCCXI. R. pendere id à natura & gradu ignorantiae, cum qua & ex qua peccatum est. Si enim hæc invincibilis fuerit, vel vincibilis quidem sed per eam tantum diligentiam, quam attentissimi adhibere solent; non idcirco iterandæ erunt confessiones. Et vero quot multæ etiam pietatis homines circa contractus decipiunt & decipiuntur eo do-

B b

lo

lo, qui juxta Leges *dolus non est*; quod Magister bonus fide, & S. Thom. principiis innixi in fontem secundum allegata & probata morti addicunt, quem alii condemnare nolint? si vero ignorantia cum solitis gratiæ & naturæ auxiliis propelli potuerit, utique nec à sacrilegio, nec prohinc ab iterandis confessionibus excusabit. Talis autem ut plurimum esse videtur ignorantia malitiæ pollutionis, ut docet Pontas v. *Ignorance* cas. 1. Dico *ut plurimum*; si enim juvenis quispiam à misero Casuista, forsan & à corrupto Pastore audiisset, actionem illam merum esse naturæ levamen de se licitum; & alia etiam graviora confitendo & sincere dolendo, sic fuisset affectus, ut & istud confiteretur, si malitiam ejus cognosceret, aliter statuendum videretur.

CONCLUSIO II. Iis etiam neganda est absolutio, qui necessaria ad officium suum vel professionem ignorant, nisi aut officio cedere parati sint, aut eam quæ indigent scientiam quamprimum comparare & interim ab officio abstinere.

DCCXII. Prob. quia Confessarius v. g. Judex, Medicus & hujusmodi, qui artis suæ regulas ignorant, immane, suo quisque modo, publice rei detrimentum afferunt, dum alter animas jugulat, alter cæco impetu fortunas civium subvertit, alter corpora imprudens enecat. Quis porro publicas ejusmodi pestes absolvere ausit? Neque vero satis est ut spondeant se debitam scientiam esse comparaturos; videndum enim 1. an ejus capaces sint; 2. & exigendum ut dum comparabunt, quod utique non est mensis unius, ab officio suo abstineant; 3. & id curandum, ut illata hactenus proximo damna refarciant. Id quidem poterit Judex restituendo; atqui poterit Confessor vel Medicus? Uterque tamen sæpe ad restitutionem tenebitur; prior quidem erga illos, quos à debiti sui consecutione impedit: posterior vero erga uxorem, libros, &c. quibus sponsum vel patrem auferendo, fortunam suam abstulit. Sed de his Tom. I. ubi de jure & injuria.

Quæres an & quando teneatur Confessarius admonere Pœnitentem, qui ex ignorantia facit aliquid illiciti.

DCCXIII. R. Explorandum esse 1. an Pœnitentis ignorantia vincibilis sit, an invincibilis. Dum autem id ex tota Pœnitentis agendi ratione expendit Sacerdos, singulari eget prudentia, *ne prius quam oportet dubium moveat Pœnitenti, tollatque bonam fidem in qua est*: 2. videndum quoque an ignorantia illa sit facti vel juris; si juris; an naturalis, an divini vel humani; 3. expendendum insuper an ignorantiae ablatio fieri possit citra scandalum aut grave damnum: 4. an ex Confessarii admonitione fructus aliquis speretur; an nullus. His positis.

DCCXIV. Dico 1. moneri debet Pœnitens, quoties error ejus vel ignorantia vincibilis est; etiamsi nullus hinc speretur successus, sed potius scandalum Pœnitentis, ira Sanchez Lib. 2. de Matrim. disp. 38. n. 2. Garnerius de officio Confessarii Sect. 2.

art. 3. §. 2 Antonius cap. 3. art. 3. q. 3. Ratio est quia ignorantia hæc & peccatum est, & causa peccati; utrumque autem à Pœnitente suo pro viribus avertere debet Confessor. Nec obest quod hinc non speretur fructus. Saltem enim proderit admonitio isthæc, ut Pœnitens malum in quo versatur statim cognoscat; ut aliquando conscientiae stimulis agitur, & resipiscat; ut non conqueratur absolutionem sibi inique denegatam. Ita idem Sanchez.

DCCXV. A fortiori monendus est Pœnitens. 1. Cum dubitat num hæc vel illa actio sua vacet à peccato, eaque dere Sacerdotem interrogat; tum quia alioqui directe vel indirecte mentiretur Confessor, tum quia taciturnitas ejus Pœnitentem seu in errore confirmaret; 2. cum error Pœnitentis eidem est perniciosus, puta cum pro gravi peccato habet id quod vel leve peccatum est. vel nullum. Ita idem Garnerius ibid. & alii passim.

Sed qua demum ratione deteget Confessarius an vincibilis sit necne Pœnitentis ignorantia?

DCCXVI. R. cum Sanchez ibid. n. 3. videndum esse an Pœnitens nullum in re de qua agitur scrupulum vel dubium habeat, & eatenus se credat in bono statu. Quod tamen, meo quidem judicio, erga eos duntaxat locum habet, qui non obtusæ sunt aut esse incipiunt conscientiae. Fieri etiam potest, ait idem Theologus, ut Pœnitens malæ olim, nunc bonæ fidei sit; puta si quosdam consuluerit, qui, cum haberentur pro doctis, conscientiam ejus sedaverunt.

Sed quid si Pœnitens consultis duobus Theologis deteriore partem amplexus sit.

DCCXVII. Respondet Comitulus Lib. 5. q. 17. n. 4. hominem hunc, si Theologi opinionem minus toto & verisimiliter opinantis scienter arripuit; extra culpam ponendum non esse. Atque idem est, inquit, *se paria contrariarum rationum momenta erant; quia, in dubia morali ea pars complectenda est quæ periculi atque peccati expers fuerit. Si tamen, inquit, alter Magister alterum vitæ innocentia, usurerum, prudentia, ætate, scientiæ opinione & doctrinæ gloria superasset, non posset reprehendi qui ei præ alio fidem habuisset, licet argumentorum pondera ceteroquin æqualia essent. Tot enim adjumentis sublevata, totque ornamentis altera honestata opinio alteram sibi cedere prope modum cogebat*

Dico 2. Pœnitens quacunque juris vel facti labore ignorantia etiam invincibili, erudiendus est, 1. cum ex errore ejus sequitur grave aliquod malum vel scandalum publicum; 2. cum error vergit in damnum injustum proximi: si tamen damnum illud sine graviore incommodo averti possit.

DCCXVIII. Ratio primæ partis est, quia publicum bonum bono privato præferri debet. Unde moneri debet Parochus qui bona fide hæresim pro veritate docet; rusticus qui remedium multitudini exitiale distribuit, &c.

DCCXIX.

DCCXIX. Ratio secundæ partis est, quia malum proximi averti debet, cum potest circa incommodum necessarium. Unde qui contractum usurarium fecit, aut iniqua via lucratus est, moneri debet, ut resiliat ab uno, & aliud restituat. Quod si facere noluit, ipse sibi imputare debet, & interim à Confessario absolvi non potest; quia *noluit intelligere ut bene ageret*. Ita ferme Antonius ubi supra.

DCCXX. Mihi tamen hæc ejus Doctrina dupliciter limitanda videtur: 1. ut dixi, cum *damnum proximi sine graviore incommodo* averti nequit. Sic uxor, quæ à putativo conjuge indigne vapulat, de matrimonio sui invaliditate moneri non debet, ne à tyranno suo recedat cum gravi Parochiæ scandalo, dispendio prolis, &c. 2. cum monitio quæ hic & nunc omittitur, post aliquod tempus profutura judicatur. Fieri enim potest ut qui hodie nascentem pietatis scintillam in se potius suffocaret, quam usurarium contractum rescinderet, post menses aliquot factus vegetior, non modo injuste parta restituat, sed & propria largiatur. In his tamen, ut in ceteris habenda est ratio circumstantiarum, puta an quem audis, ad te reversurus sit: an portas mortis proxime subiturus; an (quod rursus moneo solenter & industrie explorandum) error ejus spectato ejus statu sit inculpabilis. Hinc, quidquid nuper senserint aliqui, merito quæsitum est à Capitaneo, ceteroquin exacte & *dolorose* confessio, an duellum provocatus acceptaret; quia nulla circa dispositionis hujus nequitiam fingi potest ignorantia invincibilis. Ego quidem in hoc casu ut plurimum à limine interrogarem quæ sit multis circa duellum dispositio. Si responderet, ut sæpius evenit, sibi fixum esse animo id facere quod alii solent; hortarer ut singulis hujus hebdomadæ diebus flexo genu coram Deipara id per ejus merita à Deo expostularet, quod uno ante mortem instante fecisse velit, si meliores indueret spiritus, audirem perlubenter. Si secus, non audirem. Ut quid enim longam excipias confessionem, qui postmodum absolvere non possis?

Dico 3. cum ex invincibili Pœnitentis errore sequitur malum aliquod etiam materiale, moneri debet Pœnitens, quoties monitio videtur citra scandalum & grave proximi damnum profutura; alias non. Unde qui Matrimonii sui nullitatem inculpate nescit, moneri debet, cum prævidetur futurum ut dispensationem petat & obtineat; & interim abtineat ab ea quam discit non esse

suam. Alias moneri non debet, sed differenda erit in aliud tempus monitio.

DCCXXI. Ratio primæ partis est, tum quia error etiam materialis quoddam est malum, quod Confessor, ut Doctor & Medicus, avertere debet; cum nihil hinc mali gravioris imminet; tum quia error in hypothesis facta grave invehit malum, nempe privationem gratiæ sacramentalis conjugibus adeo necessariæ; tum quia quæ hodie invincibilis est ignorantia, subinde vincibilis fieri potest, tuncque rebus in pejus conversis non tam facile mala inde prodeuntia sanari.

DCCXXII. Ratio secundæ partis est, tum quia ad actum inutilem, & gratis exitiosum nemo tenetur; tum quia monitio in præfenti se habet ut correptio fraterna; hæc autem sublata spe fructus, & à fortiori dum mali quid speratur, omitti debet; tum quia consultos pari de casu Innocentius III. sic cap. 6. *De consang. & affin.* respondit; *disimulare poteris ut remaneat in copula sic contracta, cum ex separatione, sicut asseris, grave videas scandalum imminere*. Et si enim verbum *disimulare*, juxta non paucos idem sit ac *dispensare*; constat tamen illud in sensu responsionis nostræ optime intelligi; ut videris apud Sanchez cit. disp. 38, n. 12.

DCCXXIII. Sed quid si conjux alia de causa debitum negat ei quem legitimum esse suum conjugem invincibiliter credit; an qui Matrimonii hujus invaliditatem compertam habet Confessor, adigere eam poterit ut debitum reddat.

DCCXXIV. Reponit Soto Confessarium non posse præcipere debiti redditionem in individuo, sed tantum generale, quod inest conjugibus hoc in puncto, debitum urgere. *Sed Fateor*, ait ibid. Sanchez n. 9. *me non assequi, quid distet inter hæc: Redde debitum. vel Uxor tenetur reddere debitum: Cum uterque loquendi modus ad eundem scopum tendat*; & aliunde Pœnitens, utpote qui ratione erroris sui non reddendo peccet lethaliter, absolvi non possit, nisi deinceps reddere statuat: Tunc igitur rotunde loquendum: neque mentietur Confessor dicens, illum esse alterius conjugem, cum talis reputetur; *sicut verum dixit Virgo Luc. 2. cum dixit*; Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamur te; *cum tamen Joseph non esset verus pater, sed sola reputatione*. Hæc ille post Ledesman, Cordubani, &c. Erunt forte qui tunc dicere malint, nihil unquam contra conscientiam in materia præsertim gravi esse agendum: Verum is evadendi modus non multum distat à præcedente.

§. II.

AN ET QUIBUS DIFFERRI DEBEAT ABSOLUTIO PROP- TER OCCASIONEM PECCATI.

Potiores circa gravem hanc materiam regulas indicavi in Tractatu de peccatis; ex quo repetendæ sunt occasiones definitio, ejusque divisiones. Sit itaque

CONCLUSIO I. Non potest moraliter loquendo absolvi qui in occasione proxima simul & præfenti sponte & volens permanet. Neque etiam qui ab occasione absente

te recedere non vult, etiamsi hanc inquirat sub prætextu boni etiam spiritualis, siue proximi.

DCCXXV. Prob. 1. ex Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo* 2. ex Matt. 5. *Si oculus tuus dexter, scandalizat te, erue eum.* Circa quæ sic scribit Chrysostomus; *Diligentius vim ipsam sermonis examina. Non enim dixit, A talium societate discede, sed maximam separationem inducens, erue, inquit, & projice abs te.*

3. ex censura ab Innocentio XI. his iusta propositionibus; LXI. *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere; quin imo directe & ex proposito querit, aut ei se immiscet.* LXII. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.* LXIII. *Licetum est querere occasionem proximam peccandi pro bono spirituali nostro vel proximi.* Quas theses Clerus Gallicanus perstrinxit ut scandalosas, perniciosas, hæreticas, & aperte repugnantes præcepto Christi jubentis manum, pedem, oculum quoque dextrum scandalizantem abscindere & projicere. Præiverat Concilium Romanum V. sub Gregorio VII. ubi hæc cap. 7. *Quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod attentata subiecti fragilitate, sine peccato exerceri non possit: cognoscat se veram penitentiam non posse peragere, nisi arma deponat, ulteriusque non ferat: vel negotium relinquat, vel officium deserat.* Ecce porro? utique quia ut solide & breviter S. Bernardus serm. 1. de resurrectione; *Veræ compunctionis indicium opportunitatis fuga, subtractio occasionis.*

DCCXXVI. Non ergo, ait hic Nat. Alexander art. 3. Reg. 11. *à sanctissimis illis Regulis sinant Confessarii se abduci falsa misericordia erga illos qui dicunt: si hanc domum, si hoc officium, si hanc artem deseram, deest unde vivam.* Nam contra hujusmodi excusationes in peccatis audiendus Dominus qui ait *Querite primum Regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Neque magna illorum habenda est ratio, qui ut in proximis peccati occasionibus adhuc sordescant, lamentando dicunt: *Si ab istius personæ vel domus frequentatione me subtraxero, si hanc ejecero mulierem, quæ consanguinea mea censetur, vel quæ uxori meæ servit, veniam in suspensionem criminis; Nam Salvator noster damnat eos, qui dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam Dei.* Nulla est ergo peccandi necessitas, quia Una est non peccandi necessitas, ut ait Tertullianus.

DCCXXVII. Ad pleniorum horum intelligentiam juvat referre prolixum simul & utilem S. Caroli locum. Sic ille in Confessorum instructione. *Neque hi, ait, possunt absolvi, qui sincerum propositum non habent peccata mortalia, & eorum occasiones fugiendi.* Et quia plurimum refert ut Confessarii clarius hæc intelligant, paulo fufius sunt explicanda.

Peccati mortalis occasiones vocantur, quid-

quid ad peccatum inducit, aut ex sua natura, aut ex parte Penitentis, qui in ea occasione positus ita peccata consuevit, ut probabile sit ex suo pravo habitu illum in eadem peccata lapsum iri, si in illa occasione perseveret.

Occasiones porro quæ ex natura sua inducunt ad peccatum, istæ sunt: aleatorios ludos profiteri, v. g. cartarum & taxillorum: domum hunc in finem paratam habere, hac aleatores recipere: domi retinere aut suo aut alieno nomine personam quicum peccatur; aut alio modo cum ipsa cohabitare. In eadem conversatione, colloquiis, aspectibus, amorisque impudicis significantibus & incentivis perseverare. Penitentem ergo aliqua ex his occasionibus, aut similibus irretitum, si occasio hujusmodi sit præsens, ut retinere concubinam, aut quid simile, non debet Confessarius absolvere, nisi prius ab illa occasione re ipsa discesserit, seque separaverit. Quod autem alterius generis occasiones spectat, ut aleæ professionem, mutuos aspectus, conversationem, nutus impudicos, &c: non absolvatur Penitens, nisi eas dimittere, ea ratione quæ fidem faciat, polliceatur: quod si jam alias id pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio tamdiu differatur, donec emendationem perspexerit.

Et quia contingere potest ut Penitens nullo ex mediis, quæ ipsi proponit prudens Confessarius, extricare se possit ab occasione, illamque dimittere sine scandalo & periculo, Confessarius hæc adhibere debet remedia.

Primo absolutionem differat, donec certa sinceræ emendationis videat indicia. Quod si absolutionem differre non possit sine periculo vel infamia Penitentis, & Confessarius talia contritionis in eo signa perspexerit, debitamque ad excipienda remedia emendationis suæ necessaria dispositionem observaverit, debet illi proponere quæ magis opportuna & necessaria videbuntur, v. g. illi præcipere ne solus cum tali persona colloquatur, orationes aliquas, carnisque macerationes illi præscribere, & frequentem imprimis confessionem, aliaque similia, quæ si Penitens in se recipiat, Confessarius illum absolvere poterit. Quod si tamen hæc jam adhibita, aut à se, aut ab alio Confessario diligentia, Penitens emendatus non fuerit, non absolvatur, donec occasio illa sublata fuerit, vel agendum nobis aliter videntur: de quo nobis in eo casu, celato personæ nomine, aliquid significabitur.

Occasiones peccati mortalis secundi generis, siue quæ tales censentur ex personæ duntaxat infirmitate, sunt eæ res, quæ licet in se licitæ sint, prudenter tamen judicatur Penitentem earum usu in eadem peccata relapsum iri, si in illis, ut antea, perseveret. Talia plerisque sunt bodie, sæculi nostri vitio, bellum, negotiatio, Magistratus, Advocatorum Procuratorumque professio, & alia hujusmodi exercitia, in quibus quis sæpius mortaliter peccare consuevit blasphemis, furtis, injuriis, calumniis, odiis, fraudibus, perjuriis & aliis similibus, ex quibus novit, quod si in his exercitiis perseveret, eadem illi occurrent peccandi occasiones; nec ulla ratio

tio suadet adversus peccatum firmiorem fore quam antea. Ideo qui sic affecti sunt, aut debent à professione ipsis periculosa omnino abstinere, ut ait sanctus Augustinus, aut certe illam non exercere sine licentia & submoderamine probi alicujus prudentisque Sacerdotis, qui non debet absolvere hominem in eo statu constitutum, cum probabiliter judicat ad eadem peccata reversurum, si in iisdem occasionibus perseveret: sed per aliquod tempus emendationem ejus oportet experiri.

Qua in re invigilare eo majus operæ præstium est, quod Confessariorum hac in parte incuria in omnibus artibus & professionibus regnent plures abusus, gravissimaque peccata, sine quibus jam videtur, à multis ne justissimas quidem professiones exerceri posse. Sic v. g. in Magistratuum & aliorum Officiorum institutione, ea solemniter saepe Sacramenta promittuntur, quæ nusquam observantur. Apud Jurisconsultos, Advocatos & Procuratores Clientum improbitati & injustitiæ contra propriam conscientiam servitur. In Malitia, duello, odiis, homicidiis, alea, blasphemis, rapinis & impudiciis peccari solet. Mercatores usuras palam exercent, pro sinceris fucatas merces plerumque proponunt, pretiis longe justo majoribus omnia vendunt; frequentia sunt apud eos perjuria, FRAUDESQUE IN SOLVENDIS PEDAGIIS ET VECTIGALIBUS; aliaque ab illis peccata committuntur. Artifices plurimi festis diebus, ut aliis, laborant; ita ut vix cultui divino unquam vacent, & Dei verbum audiunt, & familiam suam eodem modo tenent occupatam. Quo fit ut eorum plurimi vitam omnem in peccatis mortalibus traducant, qui proinde absolutionis non debent capaces æstimari, nisi primum diligentia omnis adhibeatur ut liberentur ab occasionibus & fortiores quam antea reddantur. Imo Confessarius accuratiori habito examine, forsan inveniet eorum aliquos nunquam recte confessos fuisse: quod si ita fuerit, debet eis suadere, præter emendationis signa quæ dederint, aut professionis ipsius perniciosæ derelictionem, ut generalem confessionem faciant valentioraque pro sua salute adhibeant remedia.

Cautior ac severior sit Confessarius necesse est circa eas actiones & exercitia, quæ Reipublicæ inutilia sunt, aut minime necessaria; quæ licet ad primam speciem occasionum ex se naturaque sua homines ad mortale peccatum inducentium non referantur, quæ propterea dimitti à quocunque debent, ad malum tamen inclinant, & sæpiissime pertrahunt hominem ad diversa peccata mortalia. Hujusmodi sunt choræis interesse, cum blasphemis, rixæ deditis, aliisque improbis hominibus sæpius versari, popinas frequentare, indulgere otio. & id genus alia, quorum occasione, si homo peccare mortaliter consueverit, absolutionem non decet impertiri, quin his omnibus renuntiet Pœnitens, & pollicitus fuerit dictam occasionem reipsa dimissurum. Si tamen spem aliquam, fundatam scilicet, neque futilibus verbis, vel lacrymis, quæ ut fluunt, sic cessant, innixam, Confessarius concepit, semel iterumque promittentem se

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

occasionem dimissurum poterit absolvere ea tamen lege ut deinceps absolutionem differat, donec certis & evidentibus indicis constet, illum ab his occasionibus penitus esse segregatum. Hæc sanctus Pontifex, quæ quia peccata totam circa peccati occasiones doctrinam continent, referenda per longum duximus.

DCCXXVIII. Obijciuntur duo: I. ex communi sententia qui artem ferrarii fabri exercet, licet dives sit, non tenetur die jejunii à labore cessare ut jejunet. Neque qui ad nundinas properat; iter abruptum die festo, ut audiat Sacrum, si interim ab emptionis aut venditionis occasione excidat. Ergo nec tenetur quis concubinam ejicere, si hæc sibi certo in negotio plurimum utilis sit; aut ex ea capiat oblectamentum, sine quo vitam ægre sit ducturus II. potest quis ad hujusmodi oblectamentum novam famulam accersere, quamvis non desit periculum lapsus. Ergo & antiquam eum recidendi periculo servare potest. Ita Joannes Saneius.

DCCXXIX. R. ad 1. permissio antecedente, non concessio; quia dives faber, etsi non omnino à labore cessare, aut eum saltem minuere tenetur, ut Ecclesiæ præceptis obtemperet; quod servata proportione de eo dicendum, qui ad nundinas properat; Neg. conseq. longum enim est discrimen inter positivas jejunii vel Missæ leges, & naturale præceptum vitandi periculum fornicationis. Neque enim intendit Legislator, ut servaretur jejunium vel audiretur Missa, cum neutrum sine gravissimo incommodo præstari potest. At fuga rei intrinsece malæ, ut pote ad salutem necessaria, quocumque tandem emi debet dispendio, atque ipsius etiam vitæ, si malum aliter averti nequit. Unde qui nisi concubinæ domum ingrederetur, aureos ducentos perderet, unde in necessitatem extremam conjiceretur; nisi post jejunia, orationes, & alia solitis majora virtutum exercitia, confidat se, Deo dante, firmiter restitutum; mortem præligere tenetur, quam domum ejus ingredi, seque mortali criminis periculo objicere. Ita Domin. Viva ad proposit. 41. Alexandri VII. num. 9.

DCCXXX. R. ad 2. 1. non idem esse periculum cum nova, præsertim pia quæ ab homine illo quæri debet, ancilla peccandi. ac cum ea quæ jam pudoris limites fregit; 2. si herus conjiciat futurum ut novam famulam corrumpat, non modo oblectamento illi, de quo misere loquitur objectio, renuntiare debet, sed & cuivis hujusmodi personarum consortio. Quoti vel in aliena domo ut convictores, vel in propria sine ancillis degunt.

DCCXXXI. Saltem, inquis, licebit gravi peccandi periculo se exponere ob spirituale proximi bonum? Resp. neg. Quid enim prodest homini, si universum mundum, quocumque, etiam spirituali modo, lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat. Hinc qui certus est, se conversurum esse, à facie ejus, ut à colubri, fugere debet. Idem est de Confessario, qui dum duriora quæque

C c

corda

corda movet & concurit, suum aperit libidini.

DCCXXXII. Quod de Domino quoad ancillam, idem de ancilis quoad dominos dicendum. Eæ enim non modo aliquam mercedis suæ partem, sed totam potius perdere debent, quam in proximo ruinæ periculo commorari. Imo etsi, auxiliante Deo, plenam sibi victoriam pollicentur, quamprimum exire debent è domo, ubi, licet invitæ, sunt occasio peccandi. Tunc tamen ne pacta sibi mercede, ampla potissimum, priventur, ad aliquod tempus expectare possunt; quia quod præbent scandalum, si ita loqui fas est, acceptum est non datum.

DCCXXXIII. Sed quid de iis quæ habitu lasciviam spirante, nudatione pectoris, &c. peccandi occasionem præbent? Unum est quod respondeam, nempe misera hæc & efficacia diaboli instrumenta plena esse incessabilis delicti, horrorem cæli, ruinam terræ, sexus sui opprobrium. Unde qui iis absolutionem impendunt, ipsi se absolutione indignos præstant. Quin & puella, quæ nativa sola nec fucata oris vetustate profanum amorem invita cuiuspiam inspirat, à consortio ejus, quantum potest, recedere, eundem aspera voce alloqui, eaque etiam, quæ juxta Regionis morem alioquidlicita forent, denegare constanter tenetur, prout dixi Tom. 3. Idem quoad Pœnitentes suas observare debent Confessarii, cum eas ultra æquilimites sibi adhærere suspicantur.

DCCXXXIV. Dixi in Conclusionem, 1. qui in occasione proxima & præsentem permanet. Is enim cum ex hypothese occasionem illam statim dimittere valeat, satis testatur se non habere cor à peccato alienum, cum ejus committendi periculum sponte & volens subeat.

DCCXXXV. Dixi 2. moraliter loquendo; quia mors aliquando tam proxime imminet, ut absolvi debeat concubiniarius, etsi necdum amasiam suam ejecerit. Tunc autem absolvi solet, quia præsumitur hominem, qui uno tantum passu à morte & judicio dividitur, peccata sua detestari. Quod si tamen miseram hanc ejicere valeat hic & nunc, non ante erit absolvendus, quam ejecerit. Si ex subita ejectione timeatur violatio sigilli, curandum erit ut sub honesto quopiam prætextu quasi ad tempus eliminetur, puta ut peregrinationem instituat pro impetranda infirmi valetudine, vel bona morte. Sic enim fiet ut moribundus ab objecti periculosi intuitu liber, ab immunis, quæ hinc oriuntur cogitationibus solvatur.

DCCXXXVI. Dixi 3. nec absolvi posse eum qui recedere non vult ab occasione absente, seu extra se quæsitæ, quales sunt Choreæ, lusoriæ domus, tabernæ, personarum absolute vel respective periculorum frequentatio, & alia id genus quæ supra recensuit S. Carolus. Qui enim hæc sibi funesta rursus invisere proponit, amat periculum, adeoque & ruinam periculo annexam. Quod

si spondeat se ab his esse recessurum, videntum erit juxta S. Caroli Doctrinam, num idem jam pollicitus defuerit promissis; & tunc differenda erit absolutio, donec idoneo tempore probatus fuerit. Quod si primum peccata hæc confiteatur, vel olim confessus, haud satis de eorum gravitate monitus fuerit, tunc si vera sinceri doloris argumenta exhibeat, hic & nunc juxta S. Carolum, poterit absolvi. Quia tamen nostro tempore plerique, juvenes potissimum, id omne quod volueris spondent, & eadem facilitate retractant, sibi suisque provide consulit Director, si ad tempus absolutionem differat. Erit autem temporis hujus diuturnitas, tum ex peccatorum modo; tum ex Pœnitentis conatibus, tum ex aliis personæ, loci, Festi etiam circumstantiis metienda. Interim pensandum Directoribus, id quod docet S. Xaverius Epist. 1. videlicet non esse standum solis inimicorum, impudicorum, & rei alienæ detentorum promissis, donec ea executi fuerint. Unde, inquit, cum hominibus horum tractatum, tam promptis & liberalibus ad obligandam fidem, quam ad exolvendam tardis ac signibus, cum arraba transigendum est. Merito igitur, postquam hæc retulit, exclamat Henno pag. 223. *Vellem hic veritatem hanc omnibus Confessariis fortiter inculcare, nempe vix aut ne vix quidem unum, qui mulieri cohabitanti aliquoties mortifere, seu per ultimum crimen, seu per tactus vel oscula, adhæsit, licet necdum res turpis abiisset in consuetudinem, aut occasionem proximam; emendatum fuisse nisi per separationem. Certe ipsa peccati memoria, objecti præsentia, declarationis recordatio sæpius in die renovata, ad relapsum promittas, naturalis ad peccatum hoc propensio, &c. ita sensibiliter emolliunt cor hominis, ut non obstantibus omnibus cautelis, aliquando & sæpius miserabiliter labatur.*

DCCXXXVII. Neque vero semper sufficit ut qui cum muliere lapsus est, ab ejus cohabitatione discedat; sed & ipsum ejus aspectum effugere, eaque, quæ ideam ejus alliciunt, munuscula procul abjicere debet. Hinc Pontas v. *Absolution.* cas. 18. negat impertiendam esse absolutionem feminae, quæ licet cum amasio suo duobus ab annis non peccet, ab eo identidem invisitur, literas ejus lubens recipit, & tabellam ipsius conservat. Atque hinc difficile admiserim quod docet idem ibid. cas. 19. eum nempe qui semel & iterum peccavit cum ancilla, quam ex tunc nusquam solus solam vidit à tribus mensibus, prima vice absolvi posse. Si enim magnum sit, ut esse nemo diffitebitur, in ea cohabitatione periculum; quidni tollatur, saltem cum sine gravissimo incommodo tolli potest. Vide eundem cas. 22. ubi secundo loco validum contra se argumentum suppeditat.

CONCLUSIO II. Si occasio graviter peccandi proxima sit præsens, nec physice aut mortaliter dimitti possit, Pœnitens absolvi non debet, donec eam quibuscumque poterit mediis, è proxima remotam fecerit.

DCCXXXVIII. Prob. ex iis quæ dixi in Tract.

Tract. de peccatis, quæ consuli & mature expendi precor.

DCCXXXIX. Porro nusquam pigebit repetiisse præcipua occasionis debilitandæ mediæ esse orationem crebram, frequentem confessionis usum, frequentiore ad Deiparam recursum, fugam otii ac desidiae, Romanensium Librorum repulsam, piorum lectionem, cogitationem annorum æternorum sui ipsius diffidentiam, eamque potissimum sinceram humilitatem, quæ omnia petit & consequitur; humani iudicii despectum, &c. Hinc quæ consanguineo etiam Sacerdote, vel impotente marito periculose commoratur, neque hic ut soror cum fratre (quod jure permissum est) vivit, aut deinceps victuram confidit, non à thoro tantum, ut debuit, sed & à domo, qua meliori poterit via, separare se tenetur. Specialis cujuscumque peccati capitalis remedia exhibuimus in eod. de peccatis Tractatu.

DCCXL. Quæres an excipi debeat ut in proxima occasione positus, qui semel in anno Lugdunum petiit, ibique cum muliere sibi nota fornicatur.

R. cum hujusmodi homine agendum esse juxta methodum superius à S. Carolo propositam, ita ut si falso jam promiserit se vel in illam urbem minime regressurum, vel si ex urgentibus negotiis regrederetur, feminam hanc ne raptim quidem & obiter invisurum, nec steterit promissis, constanter probandus sit. donec certo moraliter judicet Confessarius futurum ut totam, si opus erit, fortunam salutis suæ postponat. Neque tamen semper toto anno expectandum erit: quia plena conversio quandoque signis tam efficacibus se se aperit, ut omnem suspicioni vel dubio aditum præcludat.

DCCXLI. Quæ hæcenus dicta sunt, à fortiori locum habent in Ministris Christi, ut solide animadvertit Auctor Theoriæ & praxis Sacram. Tom. 2. Cap. 8. §. 6.

Hinc 1. cavebit Confessarius ne Sacerdos, Præceptoris aut Capellani munus acceptet iis in domibus, ubi mulieres lascive compactas sæpius prospecturus sit; cum fieri nequeat quin volens, nolens, multa intueatur & audiat, quæ pacem animæ excutiant, mentem à Deo avocent, imaginationem phantasmatis conturbent. *Averte faciem*

tuam, ait Sapiens Eccli. 8. à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam.

DCCXLII. Hinc 2. & magis, ab iisdem domibus quamprimum retrahendus est, qui jam sensit virtutem suam labefactari, penesque internæ tentationi cessit. Nisi enim ut acerbum illud persecutionis genus declinet, è civitate una fugiat in aliam, vel aliquando tandem cedit, vel ut minimum ab ea cordis tranquillitate excidet, sine qua tepescit ac languet oratio, mens referta nugis fit instar terræ sine aqua, tandemque cor concidit, & voluptatem inhiat. *Quanti*, ait Auctor Libri de singularit. Clericor. ad calcem Operum S. Cypriani, *quanti & quales Episcopi & Clerici, simul & Laici, post confessionem, victoriarumque tolerata certamina, post magnalia & signa mirabilia, noscuntur cum his omnibus naufragasse. Quantos Leones domuit una muliebris infirmitas delicata.*

DCCXLIII. Hinc 3. iidem si jam ad conversationes minus pudicas, ad aspectus vel tactus ejusdem generis devenerint, etsi forte dolore ac gemitibus primam absolutionem mereri possunt, non tamen secundam, nisi exierint, si penes eos fuerit exiisse.

DCCXLIV. Hinc 4. qui cum muliere, quam pro libito invisere potest, peccavit, ab ipso etiam oppido recedere debet, si, ut sæpe, grave aliquod novi lapsus periculum impendeat.

Hinc 5. ab audiendis confessionibus omnino deterreri debet, qui pluries licet à Directore suo reprehensus, sat virium non habet ut iis absolutionem neget, quæ mundano more induuntur, quæ in proxima peccati occasione degunt, quæ theatra frequentant, quæ, licet non impeditæ, Parochiali Missæ continuo defunt. Idem est de eo cui audita in confessione nova sunt in dies occasio ruinæ.

DCCXLV. Hinc 6. & is quoque absolutione privandus, qui vel plebem sibi commissam non pascit verbo; unde innumera peccata scaturiunt: vel Beneficii sui redditus in aleam, venationem, epulas, & quid forte pejus perpetuo impendit, semper promittens meliora, semper promissorum immemor.

§. III.

AN ET QUIBUS DIFFERENDA SIT ABSOLUTIO PROPTER HABITUM PECCATI.

DCCXLVI. Habitus peccati est facilitas peccandi, seu propensio in peccatum per ejusdem actus comparata. Non dico cum quibusdam, per actus sæpius repetitos; cum nec actus repetiti semper tribuant propensionem in peccatum, prout in iis liquet, qui mundano tremore pluries quædam faciunt quæ intus exhorrent; nec ad habitum, moraliter spectatum ut in præsentī, semper requirantur actus pluries repetiti; cum multi ex uno aut altero actu plus ad certum peccatum contrahant facilitatis; quam qui illud

pluries commiserit. Quin & aliquando repetiti actus habitum imminuunt; quatenus fruitio tollit novitatis illecebras & amata rei vanitatem atque miseriam ostendit: unde satietas, fastidium & sensim desuetudo. Ex quibus colliges, si lubet, nec semper habendum pro *consuetudinario*, qui pluries in certo genere deliquit; nec semper pro non consuetudinario habendum, qui ter aut quater tantum peccare inceperit. Utique major ut plurimum est in istius conversione difficultas, quam in conversione alterius, cui crimen

crimen ex ipso usu insipidum evaserit. His præmissis, quæ si physice accurata non sunt, moraliter prodesse valent, tria inquiruntur, 1. an Pœnitens, qui peccatum aperiendo, consuetudinem ejus fileat, circa ipsam interrogari debeat, & respondere; 2. an eidem, si in habitu physice vel moraliter spectato versari deprehendatur, differenda sit absolutio; 3. qua ratione à pravo quem induit habitu possit avocari. Sit.

CONCLUSIO I. Pœnitens ignotus, cum grave quid confitetur, interrogari debet num illud ex habitu committat, & interrogatus respondere tenetur.

DCCXLVII. Prob. 1. pars: Confessarius in Tribunali vices gerit Judicis & Medici. Quatenus Judex prudens imprimis cavere debet ne eum præpropere solvat, qui ligari meretur; quatenus Medicus non modo præterita vulnera curare debet, sed & præcavere futura. Atqui neutrum præstare potest, nisi Pœnitentis statum, proinde habitum vel non habitum peccandi ap. prime cognoscat. Neque enim eum qui semel ex fragilitate vel malitia peccaverit, excipiet eo modo ac qui peccatum velut aquam bibit, qui lætatur, cum male fecerit, qui qua data occasione exultat in rebus pessimis. Nec rursus eadem malo jam obducto præscribet remedia, quæ malo cujusvis hodieque urget maxima; nec semper absolutionem pro delicto raptim commissio differet, uti pro multis differre tenebitur; nec ad iterandas confessiones adiget, cum sæpe ad eas adigendi sint, qui malo in habitu versantur. Ergo

DCCXLVIII. Prob. 1. 1. pars, tum quia correlativæ sunt in hac materia obligationes Pœnitentis & Confessarii, ita ut si alter præcipere debeat, obsequi alter teneatur: tum quia Innocentius XI. hanc n. 58. Thesim reprobavit: *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*: de qua rursus sic sanxit Clerus Gallicanus. *Doctrina hac propositione contenta, falsa est, temeraria, in errorem inducit, sacrilegiis favet, Christianæ simplicitati, Ministrorum Christi, judicariæ potestati, confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat.*

DCCXLIX. Confirm. 1. quia habitus peccandi quædam est circumstantia peccatum insigniter aggravans. Atqui hujusmodi circumstantias tenetur Pœnitens aperire Confessario interroganti, imo etiam non interroganti, ut ex alibi dictis liquido constat.

DCCL. Confirm. 2. quia alioqui, ut ferme advertit Lugo, qui semel per hebdomadam peccat cum Bertha per annos triginta, posset Dominicis singulis suum hoc scelus velut unicum aperire, & juxta Noviorum Casuistarum praxim absolvi. Id porro annon horrescunt aures Christianæ?

DCCLI. At, inquit Sancius, nemo idem peccatum bis confiteri tenetur. Bis porro confitetur, qui habitum pandit. En formidanda gentis illius argumenta, ex quibus falsa temeraria, sacrilegia, &c. docent.

DCCLII. Interim neg. maj. & dico cum

Viva ad propos. 60. Innocentii XI. & Lugo disp. 14. n. 173. novum non esse, quod quis peccata etiam remissa denuo clavibus subicere teneatur, non quasi rursus solvi indigeant, sed ut aptum de iis relative ad præsentia judicium feratur. Sic qui à peccato cum affine suo commissio absolutus est, si deinceps debitum petat, à secundo hoc delicto solvi non poterit, nisi primum explicet. Sic quoque qui prolem spuriam genuit, eamque post annos plures hæredem instituit, novum hoc peccatum detegere non potest, nisi primum detegat, & sic in aliis pluribus.

CONCLUSIO II. Regulariter absolvi non debet, qui mortaliter peccandi consuetudinem habet, donec idonea emendationis indicia præstiterit.

DCCLIII. Prob. 1. ex tota Traditione, quæ festinam hujusmodi Pœnitentes, seu potius peccatores absolvendi praxim, uti Pœnitentium æque ac Confessariorum ruinam semper exhorruit. Sic Clerus Rom. citata alibi ad Cyprianum Epistola: *Ubi vero, inquit, indulgentiæ poterit medicina proficere, si ipse etiam Medicus intercepta pœnitentia indulget periculis, si tantummodo operit vulnus, nec finit necessaria tempore remedia obducere cicatricem? Hoc non est curare, sed, si verum dicere volumus, occidere.*

Sic S. Cyprianus Lib. de lapsis, qui totus nostrum hunc in finem collineat: *Si quis præpropere festinatione... audet præcepta Domini rescindere, dans pacem nondum pœnitentia perfunctis, non tantum nihil prodest, sed & obest lapsis: provocasse est iram, non servasse sententiam.* Unde juxta S. Martyrem crudelis hæc misericordia, *hoc est lapsis quod grando frugibus, quod turbidum sordus arboribus, quod armentis pestilens vastitas & quod navigiis sæva tempestas.* Porro si semel lapsos tam severe probari voluit Cyprianus, quid de vigesies, trigesies, centies & eo plus relapsis statuisset?

Sic S. Gregorius part. 3. Pastoralis, admonit. 31. *qui admissum plangit, nec tamen deserit, pœnæ gravioris culpæ, se subicit; quia & ipsam, quam stendo veniam petuit impetrare, contemnit, & quasi in luto sa aqua semetipsum volvit.*

Sic S. Isidorus Lib. 2. sentent. Cap. 13. *Qui plangit peccatum, & iterum admittit peccatum, quasi si quis lavit laterem crudum, quem quanto magis laverit, tanto amplius lutum fecit.*

DCCLIV. Idem docent nec aliud docere potuerunt Concilia, quorum instar sit Toletanum III. Can. II. ubi hæc: *Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum Ecclesias, non secundum Canones, sed sædissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quoties peccare libuerit, toties à Presbyteris se reconciliari expostulent: ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio jubetur, ut secundum formam Canonum antiquorum detur pœnitentia.*

Non alia mens est Concilii Nicæni I. *Ilud præcipue observetur, ait Can. 18. ut animus & propositum pœnitentium observetur.*

Qui-

Quicumque enim cum lacrymis perseverantibus & bonis operibus, omni tempore conversionem suam, non solo habitu (scilicet ut habet Isidori versio, non verbis solis) sed opere & veritate demonstrant: merito orationibus communicabunt. Atqui verbis ad summum, non opere & veritate conversionem suam demonstrant, qui confessi licet, moniti, reprehensi, uti canes perpetuo fere revertuntur ad vomitum.

DCCLV. Neque hæc absolevit disciplina; ut hinc patet quod eam etiamnum approbet & servari velit sancta Dei Ecclesia. Sic enim habet S. Carolus Borrom. in Confessariorum Instructione, quæ ab Apostolica Sede, approbato Concilio IV. Mediolanensi, approbata est, & repetito jussu Comitiarum Cleri Gallicani an. 1655. 1656. 1657. pluries impressa: *Confessarios monitos volumus, ut donec emendationem perspexerint, absolutionem iis penitentibus procrastinent, quos verisimiles est ad peccata iterum lapsuros. Hujusmodi sunt adolescentes otio ut plurimum dediti, qui in ludis comessationibus, ebrietatibus & impudiciis majorem temporis partem impendunt. Iis pariter accenseri debent blasphemii detrectatores, turpiliquio addicti, innumerique alii impii, qui semel tantum quotannis, tempore Quadragesimali labente, se se Sacerdoti sistunt ad confessionem: sicut universim omnes, qui multos annos in peccatis suis perdurant, & nulla interim adhibita opera ad emendationem vitæ, in eadem peccata iterum atque iterum labuntur.*

DCCLVI. Idem liquet ex censura hujus propositionis apud Innocentium XI. num. 60. *Penitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est deneganda, nec differenda absolutio, dummodo, quod arduum non est, ore proferat se dolere & emendationem proponere. Quod opinionis portentum à Gallicano Clero proscriptum est ut erroneum & ad finalem impenitentiam ducens.*

DCCLVII. Neque alia fuit, aut esse potuit, opinio Sanctorum, qui postremis temporibus vixere. Hanc inter alios docuit vir mansuetudine sua Deo & hominibus dilectus Franciscus Salesius in Instruct. Synodali Tit. 9. Cap. 5 ubi his absolutionem differri jubet, *qui vitiosis habitibus, puta blasphemiae, luxuriæ, &c. eradicandis, omnes nervos non intenderunt, in confessione alias commoniti aut correpti.*

DCCLVIII. Prob. 2. geminam Ministris suis clavem dedit Deus, aliam ad solvendum, ad ligandum aliam. Atqui si solvendi sint, qui nullo efficaci contra vitiosos suos habitus remedio huc usque usi sunt, tantumque ore proferunt se dolere, una tantum clave indigent Sacerdotes: cum ne unus ex iis qui ad sacrum Tribunal serio accedunt, occurrat, qui non asserat dolere se peccatum, & emendationem ipsius proponere. Merito igitur Sanctus Thomas de Villanova Serm. in feria VI. post Dominicam IV. Quadragesimæ. *Quid Ecclesiam Domini perdit, Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

nisi Confessariorum & Pastorum blandiens adulatio? Duas tibi claves Dominus dedit: absolvendi scilicet & ligandi, & tu sine discretionis examine neminem ligas, omnes absolvis, una tantum clave, neque integra quidem, uteris. Et paulo post, Heu! heu, exclamat, in domo Domini horrendum vidi, Pastores, qui Domini sui oves jugulabant, Medicos, qui populi sui ægrotos occidebant. Et iterum: Quid ait de Ninivitis Scriptura: Vidit Deus opera eorum, quod conversi sunt de via sua mala, & misertum est, &c. Non ait: Vidit gemitus, vidit lacrymas, vidit saccos, vidit cineres. Sed quid vidit? Opera eorum, quod conversi sunt, &c. Si vitia non deseruntur, fuge concupiscentiam, dimitte lasciviam, expelle mulierculam, solve catenam: Alias non credo lacrymis; multo minus verbis solis. Prius ergo vadat, & concubinam è domo pellat, pecuniam alienam restituat, contractus usurarios rumpat, famam proximi lesam, prout potest, resarciat, mercenariorum labores & pauperum debita solvat, offenso fratri reconcilietur & veniam petat; & tunc ad Confessarium redeat & absolvatur. Hic rectus est ordo: Hunc ordinem ne transgrediaris: O Medice, cur cui absolutionis beneficium exhibeas, non discernis.

DCCLIX. Prob. 3. Confessarius neminem de via communi absolvere potest, quin antea moraliter certus sit de efficaci ejus peccatum fugiendi proposito. Atqui Confessarius moralem hanc certitudinem ex sola Penitentis consuetudinarii assertionem habere non potest: imo plusquam moraliter certus est Penitentem de novo esse relapsurum. In hac enim quotidiani facti materia multo plus experientiæ credendum est, quam ratiocinationi. Atqui experimento comperit eos, qui semel potandi, venereis indulgendi, proximos venenato dente insequendi habitum contraxerunt; in eundem, ubi semel & iterum aspirat occasio, totis pedibus prorueret; quin & aliquando ea ipsa die, qua vel Christi corpore refecti sunt, vel Sacrum celebrarunt. Et id qui in praxi obliviscuntur Confessores, ipsi prædicant è suggestu, ubi hæc inclamant Scripturæ verba: *Si potest Æthiops mutare pellem suam &c. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit, &c.* Hinc sapientiores quique Episcopi sortem Sacerdotis vino devoti pene desperatam habent; & quod mirabere, desperatam magis quam ejus qui luxuriæ servit. Huic enim quandoque oculos aperiunt idoli sui tyrannis, proborum & improborum suspensiones & murmura, impensæ quibus vix hirudinem suam fatiat, &c.

DCCLX. Prob. 4. Ea opinio exhorreri & procul amandari debet, quæ sacrilegiis patentem januam aperit, quæ efficaciores Scripturæ adversus peccatum regulas subvertit, quæ peccati pondus & gravitatem imminuit, quæ demum, ut aiebat an. 1700. Clerus Gallicanus, ad finalem impenitentiam deducit. Atqui talis est opinio, quæ penitentem, etsi emendationis ipsius spes

nulla appareat, statim ut ore profert se dolere, vult absolvi.

DCCLXI. 1. Aperit januam sacrilegiis, nimirum confessionibus sine doloribus legitime præsumpto factis, & quæ eas sublequi solent malis communionibus.

DCCLXII. 2. Efficaciores Scripturæ adversus peccatum regulas subvertit. Sunt enim hæc, quod plenam conversionem necessaria sit ea totius hominis trasformatio, quæ dominantem Dei amorem dominantæ creaturæ amori substituat; quod ardua sit & difficilis hæc peccatoris, *consuetudinarii* potissimum & *recidivi*, immutatio; quod proinde rata sit, & nusquam, extra casum miraculi, sine ingenti labore fieri solita. Primum patet vel ex eo brevissimo textu Matth. 10. *Qui amat patrem & matrem, à fortiori illicita quæque, plus quam me, non est me dignus*: unde sicut peccator qua talis creaturam amat usque ad contemptum Dei, sic vere pœnitens Deum amare debet usque ad contemptum creaturæ, prout docet Augustinus. Secundum non minus evidens est: id enim adstruunt noti illi ac celebres Scripturæ textus, Eccle. 1. 15. *Perversi difficile corriguntur*. Jeremiæ 13. 23. *Simulare potest Ethiops pellem suam aut pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis male* Ibid. 30. 32. *Insanabilis fractura tua... Curationum utilitas non est tibi*. Huc faciunt tum illud Luc. 18, *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum celorum*; tum & id Hebr. 6. *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati &c.* quæ etiam minori intellecta sensu, ut debent, rem certe difficilem demonstrant. Tertium, è præcedentibus fluit; quæ enim difficilia sunt, ab illis qui eorum usum non habent, raro efficiuntur. Atque id quantum ad præsentem materiam ad terror in usque inculcant SS. Patres. S. Pacianus Epist. 3. ad Semproniam. *Libor ille paucorum est, qui post causam resurgunt*. S. Ambrosius Lib. 2. de pœnit. *Facilius inveni, qui innocentiam servaverunt, quam qui congrue egerunt pœnitentiam*. S. Augustinus Serm. nunc 232. *Abundant hic pœnitentes, quando illis imponitur manus, fit ordo longissimus... Discutio pœnitentes, & inveni male viventes... Mutamini, mutamini, rogo... Quæro unum pœnitentem & non inveni*; id est, paucos admodum inveni. Atqui opinio, quam per Innocentem XI. reprobavit Ecclesia, Regulas illas prorsus omnes subvertit. Num enim ardua, difficilis, multique ac gravissimi conatus eger illa hominibus transformatio, quæ regulariter una vel altera die facta supponi potest; quæ tam facile patet, quam ipse ad crimen redditus; quæ demum contra omnes æqui & veri ac etiam verisimilis regulas præsumitur, dum nullum ejus vestigium, imo *nulla ejus spes apparet*. Facessat monstrum nullo unquam anathemate satis obruendum.

DCCLXIII. Eadem opinio peccati pondus & gravitatem imminuit. Curandum enim ut qui frequenti habitu Deum deserue-

runt, damni sui magnitudinem discant, quo subinde cautiore efficiantur. Unde id Jeremiæ 2. 19. *Scito & vide, quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum*. Atqui jacturam hanc non sentiet, qui reconciliabitur, statim ut quo ore crimen amariæ promisit, eodem promittit Confessario emendationem. Imo fieri nequit ut in eo non impleatur istud Ambrosii in Ps. 118. Octon. 8. *Facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi*. Sed heu! fatalem veniam, quæ contentem non solvit, & Confessarium ligat. Atque hinc

DCCLXIV. Impia hæc opinio ad finalem impœnitentiam ducit; eaque est dubio procul *via*, cujus, etsi forte imperito Directori *justa videtur, novissima ad interitum deducunt*. Qui enim nusquam vere Pœnitentiam egit; qui confessiones ac communionem geminando, geminavit sacrilegia: qui assuetus credere hominem mira facilitate, peneque per ipsam emendationis promissionem justificari, id quoque in extremis credet; ille, nisi fallunt Scriptura & ratio, totis pedibus ad impœnitentiam, proinde ad reprobationem festinat. Atqui, &c.

DCCLXV. Dixi in Conclusionem regulariter non esse absolvendum, &c. quia in periculo mortis is etiam absolvitur, qui dubia & æquivoca doloris specimina exhibet. Tunc autem si *Sacramenta damus*, ut certe *securitatem non damus*.

DCCLXVI. Potest etiam aliquando prima vice absolvi, qui habitum jam excussit, qui à gratia potenter motus, occasione damni, afflictionis, vel inopiæ mortis eorum quibuscum peccabat, austeram pœnitentiæ viam ingressus est, & in ea constanter perseverat. Verum casus iste est extra thesim utpote quæ agat de differenda absolutione iis qui sufficientia doloris argumenta non præbent. Quin & aliquando probandi sunt, nimirum cum se ipsos non satis probavere, ii quos adversus casus ad Deum provocasse videtur. Quod scemina post funestam conjugis mortem, sæculo nuntium remisisse perpetuum creduntur, quæ paulo post rursus captæ mundi illecebris, eandem quam prius vitam vivunt. *Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos; & probabitur spiritus, si vere ex Deo sunt*.

DCCLXVII. Neque probatio hæc quo ad eos semper sufficit, qui publicum scandalum dedere. Hi enim & scandalum auferre, & palam pro data populis offensione satisfacere debent, secundum Ritualis leges, quandoque etiam, ad præscriptum Episcopi, quem in his casibus consuli decet. Quanquam, qui post oblatam scandalum causam pie & sancte perseverat, conceptam de se malam opinionem sensim delet & perimit.

Quæres an extraordinaria doloris signa exhibere censeatur, & ideo absolvi possit, qui longam & difficilem viam confitendi gratia perfecit extra tempus paschale; ex motu proprio, non ex parentum aut Magistrorum jussu,

DCCLXVIII. Affirmat Henno pag. 232.

si pœnitens ille 1. suspiret, gemat, lacrymetur, &c. 2. Si peccatum enorme in aliis confessionibus celatum aperiat cum magno pudore & motu proprio. 3. Si faciendæ confessionis intuitu, *tempore aliquo* à peccatis ordinariis abstinerit, aut jejunia, orationes, eleemosynas, sacrificia obtulerit, ut pœnitentiæ spiritum attraheret; 4. si generalem peccatorum totius vitæ confessionem instituat; & *alia hujusmodi ex quibus*, inquit, *firmare potest Confessarius judicium prudens de legitima sui pœnitentis dispositione.*

DCCLXIX. Verum hæc, quæ nescio ad divinum sumpta prædicto Theologo sufficiant, mihi nequidem conjuncta semper sufficerent, nisi verba hæc *tempore aliquo* moram includunt legitimæ probationi sufficientem. Non desunt, qui peccata sua confitendo irrugant, ut Elau, *clamore magno*; qui hætenus celata tandem aperiunt, præsertim ignoto Sacerdoti; qui quoties jejunent &c. & qui tamen stupenda facilitate post hebdomades duas, aut eo minus, ad propria sua revertantur. Hi ergo juxta habitus gradum, frequentiam occasionis, genii indolem, nativam in certa varia propensionem tentandi sunt. Sane qui fructus pœnitentiæ exigit Christus, non quoscunque, sed dignos exigit.

DCCLXX. Obj. contra Conclusionem, 1. Christum pluries factò & verbo misericordiam commendasse: *Estote misericordes*, ait Luc. 7. quodque magis ad rem facit, ibid. Cap. 17 præcipit, ut *si septies in die peccaverit in te frater tuus, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens: pœnitet me, dimittas illi peccatum*, ergo.

DCCLXXI. R. neg. conseq. misericordes enim dubio procul, & ad veram Christi normam misericordes fuere SS. PP. Atqui hi tamen, nedum flagitioso cuique emendationem pollicenti absolutionem darent, hanc è contra nonnisi crudeli miseratione tribui posse crediderunt. Hinc Cyprianus Lib. de lapsis: *Emersit, Fratres dilectissimi, novum genus cladis: Accessit sub misericordiæ titulo malum fallens & blanda perniciēs contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem: temeritate quorundam laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax datur, periculosa dantibus & nihil accipientibus profutura. Non quærent sanitatis patientiam: Quid impietatem vocabulo pietatis appellant &c.* S. Ambrosius ubi supra: *Sciamus secundum verbum Dei, secundum rationem, dispensandam esse misericordiam debitoribus. Medicus, si: cum debeat resicare vulneris vitium, ne latius serpat, tamen scandali, urvendique proposito lacrymis inflexus ægroti, medicamentis tegat quod ferro aperiendum fuit: nonne ista inutilis misericordia est, imo exitialis, si propter brevem incisionis vel exustionis dolorem corpus omne tabescat, vitæ usus intereat?* Demum mitissimus hominum Augustinus: *Qui vitiis nutriendis parcat & favet, ne contristet peccantium voluntatem, tam non est misericors, quam qui non vult rapere cul-*

trum puero, ne audiat plorantem, & non timet ne vulneratum doleat vel extinctum; apud Grat. XXIII. q. 5. Cap. 38.

DCCLXXII. Nec prodest quod objiciunt ex Luc. 17. 1. Quia textus ille intelligitur de privata injuriæ condonatione, adeoque trahi non potest ad absolutionem Sacramentalem. Alioqui sicut inimico à nobis intus averso noxam dimittere tenemur, quia tenemur inimicos diligere; sic & eum, quem intus à Deo aversum esse sciremus, absolvere teneremur; quod nemo dicere ausit. 2. Quia etsi textus iste ad absolutionem Sacramentalem trahi posset, ut aliquando factum est, non illico tamen absolvendus foret omnis qui dicit: *pœnitet me*; sed is tantum qui, ut in eodem textu fertur, *conversus* dicit *pœnitet me*. Atqui non dicit vere *conversus*, cujus conversio nedum certa sit, moraliter dubia est & plusquam dubia.

DCCLXXIII. Inst. 1. Major haberi debet fides dicenti intra Sacramentum *pœnitet me*. Quam dicenti extra Sacramentum. Atqui huic extra Sacramentum plena habetur fides.

DCCLXXIV. R. 1. neg. maj. quod enim extra Sacramentum credam, nihil habet periculi. Quod autem in Tribunali credam, magnum habet periculum, videlicet profanationis Sacramenti.

DCCLXXV. R. 1. neg. min. Receptum est enim ubique, ut mendaci nequidem verum dicenti credatur in iis quæ ad consequentiam trahunt: unde nemo furi septies agnito marsupium suum committet. Atqui in legitimam mendacis suspicionem merito venit, is qui septies & ultra, factam Deo promissionem fregit; præsertim cum nulla sinceri magis prius animi indicia præbet. Licet ergo huic ex corde culpam dimittere tenearis, quia inde tibi lucrum est; at ei practicam fidem non debes. De his adi fusc ac solide differentem Ethicam amoris hic cap. 128.

DCCLXXVI. Inst. 2. Ex S. Thoma Quodl. 1. art. 12. In Pœnitentiæ foro credendum est Pœnitenti *tam pro se, quam contra se* loquenti, Et vero, ait idem S. Doctor Suppl. q. 8. art. 5. ad 2. Parochus *non potest majorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat*. Ergo cum asseverat pœnitens se peccatum dolere vehementer, sibi bique animo fixum esse, ut non peccet amplius eidem est habenda fides.

DCCLXXVII. R. dist. ant. Credendum est pœnitenti quantum ad ea ex sola ejus confessione resciri possunt, puta quod peccatum hoc non commiserit, quod commiserit ex ignorantia &c. Transeat, quia quandoque certo scit Sacerdos pœnitentem id fecisse quod negat. Credendum est quantum ad ea circa quæ sibi temere blanditur pœnitens, & de quibus prudenter magis judicare potest Confessor quam pœnitens ipse, N. dicat ergo intrepide Minister cum B. Thoma Villanovano, *non credo verbis* imo *nec lacrymis*: ex fructibus de arbore judico.

DCCLXXVIII.

DCCLXXVIII. Quod ex Supplemento additur, extra rem est. Hic enim solum docet D. Thomas à Parocho credendum esse ei qui dicit, *se alteri absolvere valenti fuisse confessum*. An porro, quia circa factum hoc credam Parochiano, (quod tamen non semper fecerim) ideo circa internas ejus dispositiones, nullo fultas, quin & multiplici destructas exprimento, fidem habere tenebor.

DCCXIX. Inst. 3. Si non creditur pœnienti quantum ad ipsius dispositiones, vel quia earum judicatur incapax, vel quia easdem sibi perperam arrogare judicatur. Atqui utrumque male: primum quidem, quia non repugnat quod qui hætenus malus fuit, à malo sincere reverti velit. Secundum vero, quia sic de proximo male sentitur; quod verat Charitas Christiana.

DCCLXXX. R. neg. maj. hoc enim solum judicat Sacerdos necdum sibi de efficaci pœnitentis proposito satis constare; ut illi conferat Sacramentum, quod sine morali de proposito illo certitudine conferri prohibuit Christus. Hæc autem judicii suspensio, non tantum licita est, sed & necessaria in re Sacramentali, ne sanctum detur canibus. Quin nec in civilibus ultra progredi jubet Charitas.

DCCLXXXI. Obj. 2. Relapsus qui fieri potest, vel ex carentia, vel ex mutatione propositi, male judicatur fieri ex carentia potius quam ex mutatione propositi. Atqui relapsus *consuetudinarius*, ac *recidivorum* fieri potest vel ex carentia, vel ex mutatione propositi. Ergo male dicitur fieri ex carentia potius quam ex mutatione propositi.

DCCLXXXII. R. 1. Cum ethica amoris ibid. n. 1326. retorq. argum. Relapsus qui fieri potest, vel ex carentia, vel ex mutatione propositi, male dicitur fieri ex mutatione potius quam ex carentia. Ergo dubia est consuetudinarius & similium dispositio. Atqui in hujusmodi dubio non licet, extra casum justæ necessitatis, Sacramentum invaliditatis periculo exponere. Hinc.

DCCLXXXIII. R. 2. neg. min. Prout supponit judicari relapsum hunc à carentia potius esse quam à mutatione propositi. Neque enim unum potius quam aliud judicat, aut in principiis nostris judicare debet Confessarius, sed solum sibi dubium esse an relapsus ab uno potius quam altero oriatur. In hoc autem dubio gradum sistere debet, ne profanandi Sacramenti periculum incurrat. Ceterum relapsus frequens in ea præfertim crimina, quæ sine plena deliberatione non committuntur, etsi non signum metaphysice certum carentiæ propositi, est tamen vehemens ac morale illius indicium; nec uspiam censebitur firmum habere propositum patris deinceps non affligendi, qui unaquaque hebdomada id semel spondet, & decies fidem frangit.

DCCLXXXIV. Inst. S. Petrus firmum habebat Domini non abnegandi propositum, cum dixit: *Animam meam pro te po-*

nam, & tamen non diu in illo proposito stetit. Ergo à pari firmum in consuetudinariis propositum esse & supponi potest, dum confitentur; etsi eos paulo post relabi contingat.

DCCLXXXV. Confirm. ut quis rite absolvi possit, non necesse est ut etiam probabiliter judicetur deinceps à peccato abstenturus; sed sufficit ut generale concipiat propositum deinceps abstinendi à peccato. Atqui propositum illud habere credendus est, qui coram Deo protestatur se illud habere.

DCCLXXXVI. R. neg. conseq. ut enim advertit idem qui supra Theologus n. 1327. *Ex Antecedente solum* sequitur, quod sicut lapsus unus ex gravissima & improvisa tentatione extortus, non est argumentum fictæ & insincerae promissionis, sed fragilitatis humanæ; sic & recidiva una, non facile sed ex gravissima seu extraordinaria tentatione improvisa proveniens &c. Ast aliter dicendum de recidiva frequenti, facileque & cito post confessionem contingente, non esse tentatione gravissima & extraordinaria, sed ordinaria, seu non alia quam propriæ concupiscentiæ.

DCCLXXXVII. Ad Confirm. dico 1. Haud equidem necessum esse, ut pœnitens judicetur impeccabilis, imo nec ut judicetur nulli etiam vehementissimæ ac extraordinariæ occasione cessurus: quis enim id de se vel de alio confidat? at necessum esse ut pœnitens judicetur peccatum supra detestabile quodcumque detestari, proinde sic affectus ut ejus occasiones sedulo fugiat; ut, cum eæ sponte occurrerint, præscriptis sibi remediis utatur &c. Hæc autem de eo sperari non possunt, qui nihil horum hætenus implevit, imo nec solide tentavit.

DCCLXXXVIII. Dico 2. Sufficere quidem propositum generale non peccandi; at tali opus esse cui Confessarius prudenter inniti possit. Certe non eum omnem hic & nunc absolvere potest Sacerdos, quem hic & nunc Deus absolvit; ut in eo patet, qui licet gravi criminum dolore saucius sit, nulla vel admodum æquivoca ejus specimina exhibet.

DCCLXXXIX. Obj. 3. Ex doctrina, quæ consuetudinariis absolutionem differt, gravia sequuntur incommoda. Ea enim posita, 1. multorum salus periclitabitur: multi enim inopina morte corripiri possunt. 2. Erunt plures qui vix ac ne vix quidem unquam absolvantur. Si enim quis dum præscripta sibi remedia exequetur, in peccatum recadat, ad aliud tempus remittendus erit. Quod si interim denuo labatur, nova opus erit probatione; quæ dum alia alii succedet, fluat vitæ tempus sine absolutione. 3. Parochus, qui in carnis peccatum pluries lapsus erit, vel missam die solemni omittere, cum gravi multitudinis offensione, vel sacrilege non absolutus celebrare tenebitur. 4. Absolvi non poterit, omnibus etiam ad nuptias paratis, qui ex habitu cum sponsa peccavit; quique hanc ideo ducere vult ut fornicandi finem faciat. Unde vel differendum

dum erit cum immani scandalo matrimonium, vel celebrandum sacrilege. 5. Neque hi etiam absolvi poterunt, qui venialia frequenter & ex habitu perpetrant. Id autem quis ferat?

DCCXC. R. ubi utrimque militant incommoda, ea sine dubio praeligi debere quæ minora sunt, quæ præsertim cum opinio contraria vulnus non sanat, sed tegit. Atqui ad minimum sic seres habent in præfenti. Nimirum id habet mollior Casuistarum Doctrina, quod Sacramentum dubiæ saltem profanationi exponat; quod malos peccatorum habitus foveat; quod per lapsus, confessiones & relapsus homines ad interitum ducat, &c. Aliunde nulli vere medetur incommodo, num enim melior erit conditio alicujus, quia eum sacrilege multoties absolveris; quia, male licet conversus, ad Eucharistiam pluries accesserit, &c. An minus coram Deo mortuus erit, et nomen vitæ habeat coram hominibus.

R. 2. Ad objecta capita sigillatim. Dico itaque

DCCXCI. Ad 1. non esse cur moveamur objectione, quam senserunt Patres, quæque non eos tamen gregis sui salutem anhelantes, deterruit à severa sua erga graviter lapsos agendi ratione. Atqui & objectionem nobis propositam senserunt patres; cum vel minimum attendenti se se pandat, & tamen in severioris disciplinæ ad annos plures absolutionem protrahentis, usu diu permanserunt: Rati scilicet futurum, ut qui ad Dominum ex totis viribus revertuntur, vel ad absolutionem perveniant, vel à Deo, si in poenitentia decursu mors immineat, misericorditer reconcilientur. *neque enim, aiebat Cyprianus, deferentur ab ope ex auxilio Domini, qui mites & humiles & poenitentiam vere agentes in bonis operibus perseveraverint, quominus illis quoque divino remedio consulatur.* Et vero mirum, quod sibi tantum ab æterna damnatione timeat vere poenitens, qui tot annos nihil ab ea timuit immaniter peccator.

DCCXCII. Ad 2. quæro quid faciant adversarii erga peccatorem qui singulis mensibus confitetur, & in quo post multas pollicitationes & gemitus, nulla apparet habitus mali imminutio, nulla magis quam ante salutis cura nulla præscriptorum sibi remediorum observatio, nulla occasionum fuga. Quid ergo si is prima, secunda, tertia vice, sicque ad annos & annos in eodem statu permaneat, an erit absolvendus? An qui ei absolutionem negabit, Poenitentia Sacramentum abolere censetur? Nequaquam sane: ut quid ergo increpantur, qui non proprie rigidi, sed cautiores, reconciliationem differunt, donec sibi moraliter constet de sincera poenitentis conversione? Id tamen notandum, quod præter juvenes quosdam, qui ad oculum fervientes, non proprio motu, sed ex Magistrorum pavorē confitentur; pauci sunt, forte nulli, qui humaniter excepti à Confessario, tenere admoniti, ad idonea poenitentia opera benigne animati, non tam severe correpti,

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

cum aliquoties recidunt, quam de multiplici in tentationes victoria sua gratulantur laudati interim tamen hortati ad meliora; trimestri spatio non sic fiant libidine Superiores, ut ei vitæ ipsius dispendio resistere parati sint, Tantine vero sunt comparate ad æternam salutem menses tres aut quatuor, ut illa istorum labore emi non mereatur? At communionem ante tempus volunt poenitentes, volunt & amplius sæpe Confessarii: Hinc in poenitentibus nulla ferme cordis emendatio: Hinc *appropinquant Deo, quasi gens quæ justitiam fecerit: sed & hinc, nisi, quod optem, decipior, multa eorum qui dirigunt & diriguntur, perniciēs.* Et vero nihil pene dubii quin Joannes Sanciū & alii Casuistæ abominandas illas opiniones practice secuti sint, quas demum reprobavit Ecclesia. Optandum sane ut ex bona fide sua excusati sint Poenitentes: sed quid de Confessariis, qui novam suo etiam judicio methodum absolvendi fabricabant. Imo quid de iis saltem Poenitentibus, qui diligentiam hujusmodi directorum suspectam habere poterant? Urique in æternum stabit id Christi *Cæcus, si cæco ducatum præstat, ambo in foveam cadent.*

DCCXCIII. Ad 3. Sint qui absolvant Parochum, qui vel totam noctem pro more indulget fornicationi; imo, si velint, qui tetra hæc scelera ex habitu perpetrat, quæ Cælum ultricibus olim flammis punivit; malim ego, ut nunc sum affectus, vivus comburi, quam vel eum, vel *Absolutorem ejus* absolvere. At ingens sequetur offensio populi, ingens & Pastoris infamia, nisi celebret. Sed quæro; tune alioqui lenis ad scandalum, eum absolvere ausis, si centies pari in casu absolutus, centies à Missa recens ad scortum suum fuerit reversus? Ut quid ergo murmuris & infamiae incommoda venditas, qui his non obstantibus aliquando absolutionem negares? Quod tu pro illo casu, nos pro nostro & aliis hujusmodi reponeamus. Dices: *Ipse sibi imputet, & hoc dico.* Adde cum S. Damiano cap. 8. Gomorrhiani: *Salubrius esse in conspectu hominum temporalem pati verecundiam, quam ante tribunal Supremi Judicis æternam subire vindictam;* & hoc addo. Subjunges miserum hunc Pastorem ipsis pejorem demonibus, non hac vice tantum, non hac hebdomada, non uno mense, ab ara Christi esse removendum; eique forsan confugiendum esse ad eas quas Bernardus commendat *urbes refugii*: Et id quoque, si licebit, subjungam. Felix, si in ipso tandem videatur, quod difficile videtur, Clericus facile poenitens: *Quis enim, ait Auctor Operis imperf. in Matth. quis aliquando vidit Clericum cito poenitentiam agentem? Sed etsi deprehensus humiliaverit se, nec ideo dolet quia peccavit, sed quia confunditur, quia perdidit gloriam suam.*

DCCXCIV. Circa 4. Scinduntur Theologi etiam rigidiores, non quia Conclusionis nostræ veritatem in dubium vocent, sed quia par in eo perplexitatis casu vident periculum concessæ vel dilataæ absolutionis.

E e

Cen-

Censent itaque ex iis nonnulli, huiusmodi consuetudinariis, cum dubia & ancipiti contritione non esse negandam absolutionem, sed permittendum Matrimonium partim ad impediendum in solitas fornicationes relapsum; partim ne ex Matrimonii dilatione gravem infamiam subeant, & gravia in populo scandala oriantur. Ita Van-Roy in praxi pœnitentiali, Cap. 6. q. 5. p. 233. qui tamen tunc absolutionem conditionate tantum dari vult, *modo*, inquit, *valde probabile sit personam serio dolore affici; & hac cautione ut ipsa quamvis sic absoluta non communit, ne periculum sacrilegii incurrat; atque postea confessionem illam, utpote verisimiliter nullam, reiteret.*

DCCXCV. Quoniam vero absolutio hæc, *utpote verisimiliter nulla*, Sacramenti Matrimonii profanationem non impedit, duplex excogitata est malo huic medendi via. Prior est *ut Pœnitentes tantum conditionate, si nempe bene sint dispositi, Sacramentum suscipere velint.* Quo quidem, nisi opinio hæc in sequentem coincadat, absurdus nihil fingi potest. An enim vivent ut maritus & uxor, qui de conditionis huius veritate incerti, de Matrimonii sui veritate incerti erunt? An novum exiget pars altera consensum, si sola conditionem prædictam apposuerit? An eum conjux alter jam sociæ suæ pertæsus iterare tenebitur, &c.? Posterior ergo via removendæ Sacramenti profanationis, quam *non assèveranter, sed propositivè, id est viris doctis* ad discussionem subjiciendo, exhibet Ethica amoris n. 1345. in eo est ut Confessarius dicat nupturis: *Amici, non bene facitis, quod Matrimonio vestro morasnectere renuitis; sitamen in eo statu in quo estis; absolute vultis jamjam Matrimonio jungi, suadeo, ut cum minori potius peccato jungamini, Matrimonium ineundo in ratione contractus, quam cum majori, sacrilege matrimonium ineundo in ratione Sacramenti. Rationem quippe contractus à ratione Sacramenti valide separare potestis (etsi non licite) contractum intendendo, non Sacramentum.* Hanc porro contractus à Sacramento separationem apud ipsos etiam baptizatos nihil habere inauditi probat idem Scriptor ex Staleno Mariani Oratorii Sacerdote, Sylvio, Goneto, & aliis quos plures adducit.

Quoniam vero statim objici potest, separationem hanc fieri facile posse, si contrahentes sint Ministri, non item si Sacerdos; subjungit n. 1346. curandum tunc ut qui Matrimonium celebrabit, omittat formam, *Ego vos conjungo, &c.*

DCCXCVI. At quidquid sit de illa Sacramenti à contractu separabilitate, de qua suo loco, mihi ista hæc agendi ratio practice impossibilis videtur; 1. quia utrique sponso persuadenda foret; plerumque autem non idem est utriusque Director; 2. quia in Sacramento quotidie administrato vix omitti potest forma recitari consueta, quin id plures animadvertant, & factum conquerantur; 3. quia nemo Sacerdos id in se assumere possit inconsulto Episcopo,

qui utique non sinet rem sacramentariam immutari; 4. quia plerumque fieret, ut qui incertas Theologiæ speculationes ignorant Matrimonium sic initum pro nullo haberent; 5. quia si Sacerdos, qui hic & nunc, puta à reservato quoque, absolvi nequit; Missam celebrare & Christi corpus accipere potest, præmisso acri contritionis actu; sic & in proposito: cum major non sit Matrimonii dignitas quam Eucharistiæ.

DCCXCVII. R. itaque in hoc etiam casu intrepide negandam absolutionem iis omnibus, qui ad ipsum Matrimonii tempus in crimine vixerint. Ratio una, sed efficax, est, quod istorum actualis impœnitentia longe sit certior quam conversio, uti jam monuimus superius Tom. 5. Et vero, non argumenta, ut legenti patet, sed incommoda afferunt adversarii. Grave profecto est quod nupturi sacramentali gratia careant; grave, quod omnibus paratis differatur Matrimonium. Sed gravius quod sacrilege absolvantur facinorosi, & in eo statu novum, nubendo, sacrilegium probabilissime admittant. Præterea supponantur ambo sodomix addicti, cui noxæ favebit Matrimonium, an ut scandalum & rumor vitetur, erunt sine qualicumque conversionis experimento absolvendi? Eorum alter vel uterque dirimens impedimentum contraxerit, an sub scandalii prætextu sinendum erit ut nubant? Ad quid ergo tantus ob scandalum rumor, cum ab eo ne ipsi quidem mollioris Ethicæ sequaces semper se extricare valeant. Merito igitur certis in Parochiis, iisque prudentissime administratis, unanimi Confessariorum calculo cautum est, ne quis ignotus pridie nuptiarum ad confessionem admittatur. Huiusmodi enim pœnitentium complures non tam de confessione solliciti sunt, quam de scheda confessionem testificante, sine qua passim non admittuntur. Atque hinc qui banna sua promulgari optant, ad minus tunc temporis admonendi sunt, ut quam primum confiteantur. Quin & optandum ut uno aut altero mense antea id præstent.

DCCXCVIII. Ast, inquit aliquis, absolvi possunt, qui contra *recidivam* efficacissimum adhibere volunt remedium. Sed qui antea impudice conversabantur, Matrimonii ope remedium illud adhibent.

DCCXCIX. Confirm. quia in opinione nostra necessum est ad absolutionem, ut expugnata sit & victa mali consuetudo. At qui id non quadrat cum isto Apostoli 1. Corinth. 7. 9. *Si non se continent, nubant.* Hic enim præcipit Paulus incontinentibus ut nubant; id vero prohibemus nos, donec incontinentiam vicerint.

DCCC. R. ad 1. neg. min. Ii enim duntaxat efficax adversus peccata remedium adhibent, qui ea sincere plangunt, & detestantur supra quodcumque detestabile adeo ut mori malint, quam in eadem relabi. Porro ii de quibus loquimur, à pia illa dispositione tam alieni sunt, ut si forte nuptias eorum ad tempus differri contingat, oculos, ut prius, plenos habeant incessabilis delicti.

delicti, tantumque ab exteriori crimine temperent, cum libera deest ejus admittendi occasio. Esto igitur in Matrimonio inveniant peccati finem; (si tamen peccandi finem inveniant; qui eo tantum fine nubunt, ut passioni suae vacent sicut *equus & mulus*); at certe non inveniunt in eo pii & casti doloris principium.

DCCCI. R. ad 2. neg. min. & nos enim hortamur eos qui arduam sibi ac difficilem fore continentiam sentiunt, ut nubant; quia *melius est nubere quam uri*. At simul volumus ut nubant in Domino, & ad *magnum novae legis sacramentum* impudico corde non accedant. Illud porro cordis genus in iis suspicamus, qui nulla certa veri doloris signa praebent.

DCCCII. Quod additur Apostolum velle ut incontinentes nubant, si de iis intelligitur, qui etiamnum incontinentiae addicti sunt, nec suos in hac materia lapsus intus & ex animo super omnia detestantur, insignis est in Apostolum blasphemia.

DCCCIII. Neque tamen generatim & indistincte exigimus ut ante absolutionem omnino victa sit mali cujuscumque consuetudo. Duplex enim est habituum genus; alii ferunt in actiones, quae quoniam sine pleno voluntatis consensu fieri non possunt, gravia semper sunt peccata; talis est fornicatio, tale & furtum, ceteraque id genus. Alii ferunt in actiones, quae incogitanti saepius incidunt; tale est juramentum per Deum & incongrua quaedam verba, quae jam pene ubivis locorum audiuntur. Hae porro cum aliquando non aliam habeant quam causae suae malitiam, non impediunt ne absolutione donetur Poenitens, statim ut causam hanc sinceris coram Deo gemitibus, & aliis quae à pio Confessore praescribi solent remediis, congrue tractaverit. Ei enim etiam qui circa se ipsum humano more vigilat, multa excidunt quae ad motus primos pertinent, & quae non advertit, nisi à quopiam admoneatur: Quo ferme modo Provincialis homo, licet circa aliquod Gallicae linguae vitium frequenter derisus, in idem, tamen nolit relabatur. Verum aliud est prorsus de peccatis, quae ut adulterium & ipsa molities sine multa mentis advertentia committi non possunt. Qui enim in ea, etsi minus frequenter, recidit, habet quidem aliquod conversionis initium, sed nondum firmam illam conversionem, quae peccatum super omnia detestatur. Unde similis est homini, qui cum primo quotidiana febris laboraret, eo sensim, juvantibus remediis venit, ut quatríduana tantum vexetur. Is porro, etsi utcumque convalescere incipit, debet ad tempus aliquod tractari ut aeger; nec dubium quin ei noceat esca fortium, si hac improvide donetur.

Scio equidem non deesse qui contendunt cum La Croix in iis quae ex consuetudine fiunt *nullam novam esse malitiam*, si nulla prorsus sit advertentia malitiae. Quod, inquit, *verum est secundum multos cum Dica-*

stata. At per doctrinam illam Philosophum reduci nemo est qui non animadvertat cum P. Concina hic pag. 300.

DCCCIV. Saltem, inquires, absolvi poterit qui de adhibendo remedio necdum fuit admonitus, nec ipse sciebat quid foret adhibendum; modo *deinceps aliquod, licet naturae sibi relictæ aliquanto durum & difficile, sit paratus adhibere; & aliunde appareat vere contritus, ac per remedium illud speretur corrigendus*.

DCCCIV. R. esse qui ita sentiunt, praefertim quia S. Carolus permittit absolvi hominem, qui spondet se ab occasione proxima recessurum, si alias id jam non fuerit admonitus. Ita Henno, qui opinionem hanc p. 232. vocat *satis communem*. Verum, ut multo tutior, sic & longe probabilior videtur praxis contraria. Unde, generatim loquendo, statuendum cum P. Antoine hic p. 352. differendam esse absolutionem *implicatis consuetudine peccandi mortaliter, qui nondum efficaciter conati sunt eam emendare, licet emendationem promittant; donec vitiosum habitum sic vicerint; ut periculum proximum, seu probabile peccandi sublatum sit*.

DCCCVI. 1. Quia vera conversio consuetudinarii est valde rara ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri solet; ut constat ex Patribus experientia; quod praecipue certum est de adhæsivo luxuriae peccato.

DCCCVII. Nec obest illud seu Eccli. 5. *Ne tardes converti ad Dominum*: seu Augustini Serm. 16. de verbis Dom. *Cito fecisti rem mortiferam, cito remedium invenisti*. Aliud enim est hominem cito posse converti, & conversum reconciliari Deo; Aliud eum, cum firmato habitu detinetur, & pridem *didicit male facere*, paucos intra dies converti. Et vero, si consuetudinarius in hypothese praesenti secure absolvi potest, quia inquit Henno, *si potuit vere dolere de primo habitudinis peccato*, pari jure dolere potest *de ultimo, de penultimo, & sic de aliis*. Quidni absolvit idem Theologus consuetudinarios omnes, eos etiam qui saepius moniti, semper relapsi sunt, modo *remedium aliquanto durum naturae* amplecti parati sint &c.? Hi enim, ut vere dolere potuerunt de primo habitus peccato, sic & de ceteris. Quidquid is reponet, id sibi responsum putet. Sane, nemini absolutionem negamus, quia vel non possit conversus esse, vel certo judicetur non esse conversus, sed quia nobis incertum est an actu & de facto satis conversus sit; id autem, cum *ex communiter contingentibus* ad minus suspectum sit, satius videtur differre medicinam, quam inconsulto porrigere. Unde

DCCCVIII. 2. Vel consuetudinarius de quo in praesens, gratiam recipiet; vel non. Atqui in neutra hypothese prudenter absolvetur. Non in secunda, ut patet se patet. Sed nec in prima: *Confessarius enim ut Minister Sacramenti citra necessitatem non debet conferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam, nisi eam differat; & sic ut medicus, debet curare ut sanitas quam confert, moraliter stabilis sit, nec tam cito amittatur*.

tatur. Porro gratia Sacramentalis, quæ forte consuetudinario conferretur, subjaceret morali periculo proximæ destructionis, cum majori pœnitentis damno. Quamdiu enim durat malus habitus, homo est in proximo periculo statim & sæpe peccandi. Cum prava consuetudo sit occasio proxima peccandi, & eo pejor quod interna est, unde habitus propensionem maximam, & necessitatem moralem peccandi parit. Ita Antonius.

DCCCIX. Atque hinc mitius agere potuit S. Mediolanensium Anistes cum occasione, ut barbare, sed brevitatis causa, loquantur, quam cum consuetudinario; quia prior uno tantum occasionis, posterior duplici occasionis & habitus nexu tenetur. Quanquam erat cur S. Caroli ævo mitius ageretur, quam nostro tempore. Tunc enim pleraque gregis peccata refundi poterant in Pastores, qui muti prorsus non exprobrabant populo prævaricationes suas; imo tali scatebant ignorantia; ut ex iis aliqui nunquam confiterentur, quia aliorum confessiones excipiebant. Hinc ubi primum miseræ illi Regioni affulsit lux Evangelica, inaudito fragore percussi populi, eo prope modo alii à perversis habitibus, alii ab occasionibus proximis resipuerunt, quo vel Judæi ad unam Principis Apostolorum, vel Ephesii ad validam Pauli prædicationem. Atque id observatum est tum in Xaverii, tum & in Vincentii à Paulo Missionibus, quæ in terris hætenus desertis & inaquosis successum habuerunt humano majorem. Ast voluntarie peccantibus post acceptam vel indigne spretam veritatis notitiam, (quæ esse solet hodierna rerum conditio) sicut majus à Deo iudicium incumbit, sic & major à Ministris Dei necessaria est probatio.

DCCCX. Ceterum nemo dubitat, quin, uti docet Havermans in examine Pentagoli vide infra. absolvi possit homo à mala consuetudine recens, cum extraordinaria veræ conversionis signa edit. Tunc enim judicari potest, divinam bonitatem accelerasse illi gratiam, & multiplicasse cum illo misericordiam, & per velociorem clementiam extraordinarie compensasse illud ad quod diuturna alias requireretur pœnitentia, & de subito ei perfectam dedisse contritionem, quam alii vix multo tempore consequuntur. Verum è casibus extraordinariis ad vulgares non est arguendum. Imo generatim loquendo, tutius pœnitenti suo consulat Sacerdos, si eum admoneat ut gratia sibi concessa bene utatur; ut peccatorum suorum gravitatem perpendat, ut aliquot saltem diebus præscriptis sibi pœnitentiæ operibus sedulo vacet. Neque reluctabitur pœnitens, cum, uti advertit Contenson, genuinus sinceræ conversionis character, sit cor humiliatum, se venia indignum arbitrans, & Sacerdotum iudicio sine repugnantia ulla vel exceptione sese promittent. Hæc idem qui supra Præmonstratensis Canonicus.

DCCCXI. Quoto autem tempore probari debeant, qui in peccati habitu vel occasione versantur, nulla certa lege definiri potest, tum quia id pendet ex iudiciis co-

versionis, quæ parturiente gratia identidem talia sunt, ut à consuetis legibus recedere jubeant; tum quia quandoque plus se probat quis mali habitus victorem una vel altera hebdomada; quam alius quispiam toto mense; ut prior singulis diebus vocatus ad popinam, constanter obstiterit; posterior vero eam quidem toto mense non sit ingressus, sed quia infirmus fuerit, quia careret pecunia &c.

DCCCXII. Super est ut quintam discutiamus objectionem, quæ crebra venialium confessione & absolutione petitur. De hac autem non una est opinatio. Itaque

Duo statuit Henno, 1. non semper absolvi debere eos qui in eadem venialia recidunt, si nempe plus in confessione appareat consuetudinis quam veri doloris & propositi; quod, inquit, accidere posset respectu aliquarum devotarum, quæ ad hoc Tribunal accedunt, vel ut alias imitentur, vel ut placeat Confessario, ejusque bonam existimationem acquirant. Ratio est quia licet nulla sit obligatio venialia confitendi, eo tamen ipso quo clavibus subjiciuntur, debet pœnitens verum de his dolorem animo concipere, eorumque emendationem sibi proponere, saltem si non suppetat alia doloris materia. Addi possit, quod huiusmodi personæ, quæ in confessione id pene unum inquirunt, vel ut non devotæ minus quam aliæ habeantur, vel bonum habeant nomen à Confessario, gravis culpæ reatum incurrere possint.

DCCCXIII. Statuit 2. recidivos in eadem peccata venialia, non tantum semel, sed etiam bis vel ter singulis hebdomadis posse absolvi, si nihil aliud obstat quam relapsus. Tum quia is est piorum seu Sacerdotum, seu & Monialium usus, & hanc praxim confirmavit Synodus Trid. Tum quia ex relapsu in venialia hæc non potest vere colligi doloris aut propositi defectus, sed multa tantum humanæ naturæ infirmitas.

DCCCXIV. Potest id confirmari, quia ut ipsi docent Theologi severiores, in hoc miseræ statu venialia ipsis etiam sanctis maxime sibi invigilantibus facillime subrepunt. Aliunde vero veniale unum sine alio dimitti potest; raro autem contingit, ut qui plura confiteretur, ex iis nonnulla quæ magis rectorquent, non exhorreat sincere, licet hæc sibi identidem excidant: quia ut loquitur Augustinus Serm. 5. in Psalm. 118. *Adversus majora vigilantibus, quædam incautis minuta subrepunt.* Huc facit quod juvante Deo sine mortalibus omnimodo esse possumus & debemus, ut ait S. Cæsarius Serm. 141. in Appendice Augustini; at vero quotidiana seu levia peccata non possunt nisi subripere in animam propter fragilitatem humanam. Atque hinc istam quorundam propositionem approbantibus triginta Episcopis damnavit III. Guido de Seve Atrebatensis Episcopus: *Si consuetudinarii gravium criminum non possint absolvi, nisi notabili tempore ab illis abstinerint, quia alias non constabit Confessario de contritione pœnitentis; etiam consuetudinarii peccatorum venialium non poterunt absolvi, nisi diu ab illis absti-*

*abstinuerint; damnavit, inquam, ut periculofam, falsam, scandalofam: temerariam &c. quapropter hæc Patrum fententia: Ir-
risor est non penitens, qui adhuc agit quod
penitet, de lætiferis intelligitur, non de ve-
nialibus.*

DCCCXV. Quia tamen sunt venialia non-
nulla, quæ nonnifi ex plena mentis adver-
tentia committuntur, *ut sunt, ait Ethica
amorishic n. 1339. diuturnæ feminarum
moræ ante specula, quo suæ satisfaciant va-
nitati, visitationes inutiles, colloquia vana
&c. merito notat. Castoriensis Episcopus
Lib. 2. Cap. 22. Amoris penitentis, ne-
gandam esse absolutionem his qui prædicta
semper confitentur citra ullam emendatio-
nem, nisi cum istis alia in confessione addan-
tur venialia, vel mortale aliquod vitæ ante
actæ, de quo vel quibus vere & ex toto corde
doleat penitens.*

Ethica
&c

Idem.

DCCCXVI. *Tametfi ergo bonum & lau-
dabile est venialia confiteri cum sincero de illis
dolore, non est bonum nec laudabile illa sola
sacramentaliter confiteri, quæ ex habitu seu
consuetudine sic committuntur, ut nulla un-
quam appareat emendatio, nec emendationis
studium post multa promissa; quia vel falsa,
vel merito suspecta est de iis penitentia; sine
qua Sacramentalis confessio non est sine pecca-
to, uti sapienter observat Ludovicus Gran-
tensis, & alii post ipsum. Unde commen-
datum est à Tornacensi Episcopo Giberto
de Choiseul consilium illud celebris cujus-
dam Capucini, ut non accusentur venialia
omnia, sed præcipua solum, quæ quis
emendare proponit & studet. Hæc lauda-
tus supra Theologus, quæ verbis alienis
quam meis dicta malim; quia in hac potis-
simum materia erudiri malim: quam eru-
dire.*

DCCCXVII. Ex his brevem hanc mihi
regulam efformavero. 1. Ex eo quod ve-
nialia ex habitu committens absolvi possit,
non inferam absolvi posse mortalibus ex ha-
bitu addictum. 2. Absolvam non difficul-
ter ab iis etiam venialibus, quæ incautis,
quin & sibi invigilare assuetis, præ humana
fragilitate irrepunt. 3. Severior ero quo-
ad culpas quæ plenam supponunt adverten-
tiam; & absolutionem, multoque magis
sacram synaxim differam, donec aliqua ap-
pareat emendatio, nisi eam ante tempus
dari exigat gravioris peccati vitandi necessi-

tas, aliave quædam hujusmodi gravis causa.

4. Nec ea patiar reticere peccata, quæ licet
stent intra lineam venialium, ad mortale fa-
cile deducerent. Interim repete & confer
quæ dixi tum in Tract. de peccatis p. 2.
Cap. 2. art. 3. Concil. 2. tum in Tract. de
Eucharistia p. 1. Cap. 7. art. 2. sect. 3. Con-
cl. 3.

DCCCXVIII. Quæres an consuetudina-
rii obligari debeant ad iterandas confessio-
nes quas durante habitu fecerunt.

R. quandoque obligari debent, quando-
que non. Exemplum sit in adolescente se-
cretis incontinentiis misere & turpiter per-
tres aut quatuor annos addicto. Is quidem
si in funesto illo habitu pene semper vixerit,
ita ut à crimine, cum urgebat Paschale tem-
pus, nonnifi una vel altera hebdomada ante
vel post absolutionem abstineret; ad novam
pro toto illo tempore confessionem adigen-
dus est; quia sicut dubia fuit vera ejus con-
versio, sic & dubiæ sunt, nisi certo malæ,
eidem impensæ absolutiones. Absit porro
ut ubi æterna salus agitur, hujusmodi du-
bietates animum Confessarii vel penitentis
tranquillent. Unde si penitens sit alieni-
gena nec tempus habeat debitum conscien-
tiæ examen ineundi, dimittendus est, nisi
possit Sacerdos per interrogationes suas de-
fectum supplere; quod aliquando rudibus
sufficit & imperitis, à quibus nihil, nisi at-
tente & patienter interrogando, extundere
possis.

DCCCXIX. Si vero idem juvenis post
absolutionem spatio circiter bimestri à mol-
litie temperaverit; aut eodem pene spatio
ante absolutionem, post quam relapsus non
sit, nisi ex gravi, nec quæsitæ, nec vitatu
facili occasione, puta ex improvise nebu-
lonum ejusdem ætatis consortio, qui reni-
tentem pene traxerint in scelus; tunc abso-
lutioni huic inniti posse videtur Confessarius.
Ideo autem in eo qui paulo post obtentam
absolutionem recidit, exigo ut occasione vi-
vidæ cesserit; quia licet antea, duorum v.
g. mensium spatio, fuerit probatus, si ta-
men mox ab absolutione relapsus sit, ma-
gis ex quadam denegatæ absolutionis infam-
ia, quam ex vero castitatis amore, con-
tinuisse videtur. Et hæc quidem salvo me-
liori aliorum judicio dicta sint. Hic sane
suum quisque onus portabit, utinam non
alienum.

§. IV.

AN ET QUIBUS OB RELAPSUM DIFFERENDA SIT ABSOLUTIO.

DCCCXX. Illud *consuetudinarium* & in-
ter *recidivum* discriminis à Theologorum
vulgo assignari solet, quod consuetudina-
rius omnis sit recidivus, non è contra, Nem-
pe vero; inquiunt, ut quis consuetudine ir-
retitus dicatur, necessum est ut frequenter
in ejusdem speciei peccata proruerit: ut au-
tem recidivus sit, satis est si vel semel rela-
psus sit in idem peccatum quod confessus
erat. Et si enim *recidiva*, ut post, sic &
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

ante confessionem evenire potest; in præ-
senti tamen pro ea sumi debet quæ confessio-
nem subsequitur; quæque ante ipsam non
supponit habitum peccandi: Alias non sim-
plex esset recidivæ, sed consuetudo.

Jam vero easdem multi tum consuetudi-
nariis, tum & recidivis leges constituunt;
unde utrisque absolutionem ex æquo con-
cedunt aut denegant.

Ut nostram ea de re mentem aperiamus,
F f suppo-

supponendum, quod nemini dubium, est, peccata alia esse, quæ ex propensione animi & gustu committuntur, cujusmodi esse solent venerea; alia quæ animo repugnanti, tanquam ex obsequentia: Talis esse potest detractio vel ebrietas in homine iusto vel temperanti. Sit jam

CONCLUSIO I. Homini ex gustu & propensione in idem scelus relapso absolutio hic & nunc communiter negari debet.

DCCCXXI. Prob. Quia timere est, 1. ne relapsus, præsertim facilis, initium sit perverli habitus, qui nonnisi per remedia paululum aspera sanari possit. 2. Ne confessio præcedens legitima contritione destituta fuerit; hæc enim etsi hominem non facit impeccabilem; efficit tamen, ut, saltem ab ordinariis tentationibus aliquamdiu se se teneatur, 3. Ne facilitas veniæ sit incentivum denuo peccandi. Profecto *quod facile sanatur*, aut sanari creditur, *non multum cavetur; ex difficultate autem sanationis erit diligentior custodia receptæ sanitatis*. Hinc Bellarminus Serm. 8. de Adventu: *non esset tanta facilitas peccandi si non esset tanta facilitas absolvendi*.

DCCCXXII. Confirm. quia qui datam fidem in re gravi semel fefellit, nonnisi ex operibus prudenter judicari potest verum & efficax propositum habere. Ergo nisi sincere tactus opera hæc præmiserit, antequam se Confessario sisteret, per ea à Confessario probari debet. *Certum est enim*, ait Lugo disp. 14. sect. 10. *Quando dilatio necessaria est ad implorandum firmum propositum penitentis, de quo non satis constat, debere differri absolutionem*.

Dixi *communiter*, ut exciperem non modo causam mortis, sed & eum in quo insolita apparent doloris argumenta.

CONCLUSIO II. Homini, qui in peccatum sine affectu, & occasione quasi nolens cedendo, relapsus est, quandoque impendi potest absolutio.

DCCCXXIII. Prob. Exemplo alicujus à natura temperantis, qui ad ebrietatem penè coactus sit à viro iracundo, qui sensim vel cedere, vel gravibus injuriis affici, fortassis etiam vapulare oportuit. Atqui penitens ille, si vera sinceri doloris indicia exhibeat, nec jam eidem obnoxius sit periculo, puta quia alter ad sua redierit, vel ita suas penitens constituerit, ut ejus confortium omnino sit declinaturus, hic & nunc absolvi potest. Nulla enim contra ipsum militat ratio ex iis quas in præcedenti Conclusionem attulimus.

DCCCXXIV. Dixi 1. *quandoque*, si quis enim, animo etiam renitente, atro cuipiam

facinori, puta Sodomiae consenserit, per tempus aliquod non tam probandus, quam in asperis penitentiae operibus exercendus erit, ut *peccatum* ejus tunc intervalli sit *semper contra* eum, & profundius sentiat quam altum animæ suæ vulnus inflixerit.

DCCCXXV. Dixi 2. *potest*; neque enim semper necessum est ut hic & nunc absolva- tur, qui solvi absolute potest. Unde si quæ absolutionis dilatio profutura creditur, poterit absolutio differri. Verum hæc, ut alia multa, p urimum pendent à circumstantiis tum personæ, tum penitentiae. Si quis enim horrore criminis extorti percitus se ferme desperationi dedat; si gravem ejus admissi suspicionem incurrat; si ipsum tam amare deflexerit, quam trinam suam negationem Petrus &c. Aliter erit procedendum. raro tamen si fieri potest, permittendum, ut ejusmodi homines statim à prima absolutione ad spirituales agni nuptias accedant.

DCCCXXVI. Quæres quæ aptiora consuetudinariis & recidivis possint præscribi remedia. R. ea ipsis speciatim præscribenda esse virtutum opera, quæ deordinatis ipsorum propensionibus magis contraria sunt, ut ebriosi recessus à taberna, vini paritas, fuga eorum qui ad bibendum potentes sunt; & alia quæ passim in hujus Operis decursu, præcipue autem in Tract. de peccatis recensuimus. Generatim autem omnibus utiliter præscribetur non tantum quæ à nemine prætermitti debet precatio matutina & serotina; sed & propositum à tali peccato abstinendi, Deo per Angelos custodes cum Cælestis auxilii petitione offerendum; frequens, rapidus licet, ad Dei param recursus; Missæ auditio; quædam misericordiæ opera; demissio sui ac diffidentia; fiducia in Deum; frequens confessio apud eundem, pium modo ac prudentem Ministrum; lectio Librorum virtutem, modumque virtutis & bona exempla spirantium, ad arbitrium Confessarii minime suspecti; pravæ, statim ut ingruerit, cogitationis vel motionis repulsa; punitio quædam, cum aliquod exciderit peccatum; puta assis unius largitio; abstinentia quæpiam à cibo vel potu; examen conscientiae circa peccatum magis familiare; vivida de eodem, quoties admissum fuerit, contritio cum punitione; gratiarum actio, si commissum non fuerit; frequentatio Parochiæ; ibique divinis officiis ac sacrae concioni assistentia. De his aditum Enchiridium, tum & institutionem à RR. PP. Gaspare Loarte, & Martino Fornario, utroque Societatis Jesu,

§. V.

AN ET QUIBUS DIFFERENDA SIT ABSOLUTIO PROPTER DEFECTUM PROPOSITI.

DCCCXXVII. Constat ubique gentium negandam esse absolutionem iis omnibus, qui actu adhærent peccato; proinde sincerum ejus effugiendi propositum non habent.

At inquiri potest quinam in eo ordine censendi sint.

CONCLUSIO Ob boni propositi defectum neganda est absolutio, 1. iis omnibus qui

qui aliena retinent, cum restituere possunt; vel illatam in fama, honore aliisve bonis proximo injuriam pro viribus non reparant id quamvis spondeant se satisfacturos, si jam semel vel à Confessario, vel à conscientia admoniti id omiserint; 2. & iis qui quam corde gerunt gravem cum proximo inimicitiam deponere nolunt, eique, quantum penes se est, reconciliari; quive eum alloqui, salutare, cum eo Christiane versari recusant; quando hinc vel sequitur scandalum, vel majus inimici odium, & spes affulget eum aliquo benevolentiae signo placandi. 3. Et iis qui priores fratrem graviter læserunt, nec tamen eum priores invisere, atque ei satisfacere volunt. 4. His quoque qui publicum dedere scandalum, ne haftenus publice emendati apparuerunt. 5. Et iis etiam qui peccandi occasionem præbent, seu picturis lasciviam exhalantibus, seu venditione librorum impietatem, hæresim, vel obscenitatem spirantium; seu obscena vultus compositione, nuditate pectoris &c. 6. Iis qui illicita commercia vel artes prohibitas exercent, quales sunt qui vetitas merces, aut licitas quidem, sed fraudato vectigali introducunt; donec desierint, item Comædi, comædiarumque Auctores, larvarum pro bacchanalibus artifices, &c. 7. Et iis qui officium licitum vel sanctum exercent, sed gravi cum negligentia, ut adolescentes plerique; qui otio vel nugis pene toti incumbunt, vix studio; Magistratus alique omnes, quiquæ sui sunt officii desidiose addiscunt, & desidiosius exequuntur. 8. Litigantibus, qui, cum possent, nullam pacis viam sequi volunt, partem adversam dictariis fatigant; eandem, cum fieri potest sine periculo, ad amicitiam invisere recusant; 9. Et iis qui nimio vestium, suppellectilium, dapumque apparatu, debita contrahunt, quibus deinceps solvendis pares esse non valent. 10. Beneficiariis, qui vel nullatenus vel materialiter tantum resident, aut Ecclesiasticos redditus profane dissipant; Clericus qui Clericalem habitum non gerunt &c. 11. Confessariis omnibus qui prædictos omnes vel horum quempiam sacrilege absolvunt; 12. Et iis qui minus tutæ simulque minus probabili poenitentium suorum opinioni assentiunt.

DCCCXXVIII. Prob. Conclusio 1. auctoritate S. Caroli, qui pene omnia hæc tradit in Instruct. Confess. 2. Quia hi omnes nedum sincerum de peccatis suis dolorem, & efficax novæ vitæ propositum gerant, actu lethaliter delinquant, cum ea sponte in ipso reconciliationis Sacramento facere detractent, quibus omissis se se in inimicitia Dei confirmant. 3. Quia de his omnibus utcumque dici potest id Augustini Epist. 153. alias 54. *Pessimum hominum genus commemoras, cui poenitendi medicina non prodest. Si enim res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit; non redditur hic & nunc, vel redditur per partes, cum tota reddi potest, non agitur poenitentia, sed fingitur &c.* Unde Neapolitana Synodus an. 1576. à Gregorio XIII. confir-

mata, cap. 16. de Sacram. poenit. *Ne quis, ait, cito manus imponens alienis peccatis communicare convincatur, caveant Sacerdotes, ne ante debitam famæ vel pecuniæ satisfactionem, ubi restituendi facultas fuerit, aliquem absolvant, præcipue ubi poenitens datum in superiori confessione præceptum neglexerit.* Ubi ponderanda vox præcipue, potissimum vero cum res restituenda gravissimi est momenti, vel in se, vel relative ad statum aut affectum poenitentis. Tunc enim ordinarie differenda est absolutio, etiam si antea monitus non fuerit poenitens, nam alioqui relinqueretur in gravi periculo non restituendi ob difficultatem talis restitutionis & propensionem magnam differendi.

DCCCXXIX. Ceterum ex eodem Neapolitanæ Synodi textu sequitur eos qui in hoc vel simili casu absolutionem festine impendunt, *alienis*, quæ ex hypothese gravia sunt; *peccatis communicare.* Porro *digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus;* & multo magis qui resistere tenentur. Quis ergo, nisi qui eorum etiam peccatis communicare volet, his *absolutoribus* absolutionem impendat?

De his adeundi sunt Tractatus nostri de justitia, de variis variorum statuum obligationibus; de scandalo, de luxuria, de peccatis &c.

Circa ultimam Conclusionis partem exurgit dubium, an nempe possit Confessarius aliquando absolvere poenitentem, qui privatae opinioni innixus id facere renuit, quod contrariæ adhærens opinioni Confessarius credit esse faciendum. Quæstionem hanc versat Lugo Disp. 22. Sect. 3. sed, nisi fallor; laxius resolvit.

DCCCXXX. R. 1. Si poenitentis opinio, licet in speciem speculativa, in praxim ejus influat, is nullo modo absolvi debet, cum eadem opinio minus tuta est & minus probabilis. Hinc non absolverem eum qui unum intra annos quinque charitatis actum elicit, quia persuasum est Deum nihil ultra exigere. Qui voluntarie distractus Officium recitat, quia à Caramuele quodam acceperit, internam attentionem nullatenus ad pensum istud esse necessarium.

DCCCXXXI. R. 2. Si opinio sit omnimode practica, & communi graviorum Theologorum judicio minus tuta, minusque probabilis, haud absolvi potest, qui contrariam amplecti mavult. Quemadmodum igitur de se agebat Bourdæsius, ignotam sibi esse artem confessiones Parochorum excipiendi; sic & in hoc casu modeste dicerem, ignotam mihi esse artem absolvendi homines tam eruditos.

DCCCXXXII. R. 3. Si poenitens sit doctus, nec suæ adhæreat opinioni, nisi quia ipsam, post maturum examen credit probabiliorē esse, prout & gravibus aliis plurimis videtur ob rationes multi momenti, non est cur ipsi denegetur absolutio: quia, inquit Antonius hic art. 3. q. 4. licet agere secundum conscientiam bene formatam. Et hoc jam fufius dixeram in Tract. de conscientia

scientia post plures magni nominis Theologos, cap. 5. sub finem Conclusionis, n. 787.

Mihi tamen, fateor, opinio hæc gravem injicit scrupulum. Si enim Tribunali meo se fistant Paulus & Joannes, prior eruditus, posterior idiota, reum qui Petrum opinioni suæ perite & tenaciter addictum absolvi,

Joannem dimittam inabsolutum, nisi meum ad sensum accedat? An hujusmodi ignorantia eo usque pœnitentium conditionem mutat, ut alter Dei amicus sit, dum etiam aliud à me cogitat; alter Dei hostis, quia cogitat à me diversum? Hæc qui legent, objuro ut manum præbeant cæcutienti; quæ enim utcumque video vix ausim proferre.

§. VI.

DE DEFECTIBUS A CONFESSARIO COMMISSIS.

DCCCXXXIII. Not. quintuplici præcipue modo, quantum ad præsens attinet à Confessario peccari, 1. cum ex imperitia, vel humano timore, certo vel dubie indignos absolvit; 2. cum absolvit sine jurisdictione; 3. cum positive, vel silentio suo inducit in errorem, unde sequitur præcepti alicujus violatio. 4. Cum restitutionem debitam præcipiti; vel à debita deobligat. 5. Cum male interrogat circa numerum & circumstantias, circa obligationem status &c.

DCCCXXXIV. Circa primum nulla est difficultas, constat enim à sacro ministerio; negata etiam absolutione removendum esse Parochum, qui defectu scientiæ aut firmioris animi, obvios quosque lata manu absolvit; donec vel idoneam scientiam comparaverit, vel virilem, ut ajunt, duritiam induerit. Sed heu! qua demum ratione iustum antea gregi vulnus sanare poterit?

DCCCXXXV. De secundo quantum spectat ad casus reservatos diximus supra n. 591. Quod si quis eo devenisset furoris, ut sciens & volens sine ulla approbatione audiendis confessionibus vacasset, teneretur is exitialem dolum hunc, omni qua posset via resarcire. Hæc, meo judicio, non inepta fuerit, ut reus, si per se ipsum culpam suam reparare non potest, in confessione rem totam aperiat Parocho, cujus prudentiæ dimittat hujus suæ confessionis usum. Sic enim fieri poterit ut sub variis prætextibus quædam saltem iterentur confessiones; aut ad minus pœnitentes nova donentur absolutione, quæ in confessa peccata directe cadat, indirecte vero in alia quæ confessa creduntur; & de quibus generalis exigetur contritio. Ceterum, ait Lugo cit. disp. 22. n. 59. *Licet ille qui inculpate absolutionem nullam alicui dedit non teneatur cum gravi detrimento suo vel alterius eum admonere, nisi forte quando subesset periculum damnationis infirmi, qui morietur cum illa invalida absolutione, vel in casu simili: existimo tamen illum, qui cum culpâ gravi & mortali, sive scienter, sive ignoranter ignorantia graviter culpabili, errorem hunc commisit, debere etiam cum gravi suo damno illum corrigere; non tamen cum damno longe graviore quam quod sequitur ex eo quod Sacramentum irritum perseveret, & peccata illa non nisi indirecte remittantur per subsequentem confessionem.* Aliud esset de eo qui Baptismum vel Ordines invalide contulisset; is enim propter damna pene irreparabilia quæ hinc sequuntur, vix unquam, si

unquam, etiam ex gravissimo incommodo excusari potest ab hujusce defectus reparatione.

DCCCXXXVI. Circa tertium caput, dico Confessarium, qui pœnitentes suos induxit in errorem, ex quo sequitur præcepti alicujus violatio, puta qui eos docuit satis esse si semel in vita eliciant actum charitatis, molliem nihil habere mali, haud esse necessum ut Sacro minoribus festis intersint &c. Teneri errores illos dedocere; tum quia tenetur quisque tollere causam mali etiam inculpate à se positam; quia alioqui foret is causa cur gravia præcepta violarentur. Idem est si solo suo silentio in errorem induxerit Confessarius, & non monendo, id licitum esse persuaserit, quod illicitum est. Nimirum reparari debet periculosa omissio rei ex officio debitæ. Aliunde vero tenetur quilibet satagere, ne alii ex actione vel omissione sua, scandali occasionem, aut materialis etiam legum transgressionis periculum subeant.

DCCCXXXVII. Atque hinc circa quartum caput sequitur, Confessarium, qui etiam inculpate pœnitentem deobligavit à restitutione debita, vel ad indebitam obligavit, teneri saltem jure charitatis, eum errorem dedocere. An autem & quando ad id teneatur ex justitia, non sic aliquo æstu Theologos inter controvertitur.

DCCCXXXVIII. Ad hujus nodi solutionem expendunt plures cum Lugo ibid. n. 61. an Confessarius à restitutione averterit, vel ad eam induxerit positive dicens: *Debes, vel non debes restituere*; an omissive solum, quia nimirum in casu restitutioni obnoxio conticuit. 2. An is Confessarii error culpabilis fuerit, an inculpatus. His positis, ut pedentim progrediamur.

DCCCXXXIX. Dico 1. cum eodem Lugo Confessarium qui ex gravi culpa, seu ut loquitur Antonius hic q. 10. *ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia advertendi*, dixit pœnitenti eum non teneri ad restitutionem, ad quam re ipsa tenetur, teneri errorem dedocere: quod si non faciat; vel si, dum differt, pœnitens sit restituendo impar, qui monitus restituisse, tenetur Confessarius illi tertio restituere. Ratio est, eaque clara, inquit Lugo, quia qui furtum ex gravi sua culpa consulit, tenetur ad restitutionem si fur non restituat. Ergo qui suo consilio, quod in Tribunali semper grave est, injuste rei alienæ restitutionem impedit, non minus ad restitutionem tene-

tur.

tur. Et vero annon violat Confessarius ille jus quod alter habeat, ne à boni consecutione impediretur? Annon est efficax causa damni ipsius? &c. Idem est porro si indebitam restitutionem culpate præcepit, quia pœnitentem decipiendo, iniqua fuit damni ipsius causa.

DCCCXL. Quod si Pœnitens adhuc par restituendo, à te erroris admonitus restituere nolit, jam liber es à restitutione; quia totam quam posueras damni causam abunde sustulisti. An idem dicendum sit, si Pœnitens, qui confessionis tempore ad restituendum dispositus erat, conversa jam in pejus voluntate, non amplius restituere velit, nova est difficultas, quæ ad omnes injustitiæ consiliarios, aut proximi bonum impediētes spectat. Pars affirmans verior mihi est. Si enim Medicus ex officio ægrum invisens, eidem ex ignorantia lata vel ex malitia non consulat medicinam certo profuturam, certoque sumendam, ægro mortem intulisse censetur, etsi ei postmodum in phrænesim verso, jamque remedia omnia abjicienti, pharmacum suum proponat. Scire enim debuit utendum esse favorabili momento, & hisce in materiis moram quamcunque plenam esse periculi. Hæc autem ratio pro casu præsentis militat. Sed tu cogita.

DCCCXLI. Dico 2. eum qui ex gravi itidem culpa Pœnitentem obligavit ad restitutionem, cui non erat obnoxius, teneri errorem retractare: eive si jam restituerit, damnum illud refarcire, Ratio est quia ex cap. 6. *De injuriis; Si culpa tua damnum vel injuria irrogata est. aut hæc imperitia tua, sive negligentia evenerunt; jure super his satisfacere te oportet, &c.* Atqui in hoc casu illatum est Pœnitenti damnum culpa Confessarii, ejusque imperitia vel negligentia.

DCCCXLII. Dico 3. eum qui ex omissione graviter culpabili causa fuit cur Pœnitens id restitueret ad quod non tenebatur, eidem Pœnitenti teneri de damno. Qui enim monere omittit; cum ex officio monere debet, de damno tenetur; cum debeat ex justitia, qui ex officio debet: ita Antonius.

Lis ergo præcipua est an qui ex ignorantia, vel negligentia culpabili, solum omittit Pœnitenti restitutionem injungere, teneatur restituere in ejus locum, nisi hunc postea admoneat, ut saltem ex charitate debet, si potest.

DCCCXLIII. Triplex porro est ea de re opinio. Prima docet nullum Confessorem, etiam si ex officio curam habeat animarum, ut primi & secundi Ordinis Pastores; teneri ex justitia ad monendum Pœnitentem, adeoque ad restituendum in locum ejus, si interim factus sit impotens, restituere. Ita Ledesma, Valentia, Daelman, aliique nec pauci nec ignobiles.

DCCCXLIV. Secunda ex adverso docet quemcunque, etiam simpliciter delegatam, ut sunt Regulares, teneri in hoc casu ex justitia vel monere, vel restituere. Ita Molina, Sayrus, Navarrus, Sylvius, Habert, & alii
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

quorum potior est in moralibus auctoritas.

DCCCXLV. Tertia inter præcedentes extremas media, quæque Lessio admodum probabilis est, docet eos qui ex officio curam habent animarum, ut Episcopi & Parochi, tunc occasionis ad restitutionem teneri; non vero ceteros. Videndum quibus eæ opiniones nitantur momentis; sic enim forte ad verum deveniemus.

DCCCXLVI. Primæ opinionis defensores arguunt 1. in hunc modum. Sola justitiæ violatio inducit obligationem restituendi. Atqui Confessarius qui solum, licet culpabiliter, omittit Pœnitenti restitutionem præcipere; seu habeat; seu non habeat curam animarum, non violat justitiam. Non enim aliam violare potest justitiam, quam quæ debetur creditori pœnitentis sui. Atqui hanc violare non potest, Confessarius enim debet quidem spirituale Pœnitentis bonum procurare; unde omittendo monitionem peccat; sed præcise qua Confessarius non tenetur impedire damnum creditoris; cum nullam habeat justitiæ obligationem vel officium in ordine ad creditorem, sed tantum in ordine ad pœnitentem, nec teneatur ex officio temporale creditoris bonum procurare, sed tantum spirituale bonum Pœnitentis. Ergo cum omittens aut tacens nusquam teneatur de damno quod non impedit, nisi erga eum cujus damnum ex justitia impedire tenetur; non est cur in præsentis casu debitum subeat restituendi. Ita Antonius post Suarem disp. 32. lect. 6. n. 9.

DCCCXLVII. 2. Arguunt ad hominem: ex ipsis Navarro & Sylvio custodes, qui non obstant ne cædantur ligna, vel vectigalia fraudentur, ad damna quidem aut vectigalia tenentur, non autem ad multas, quia non tenentur ex officio præpositos suos monere in ordine ad multas; sed tantum ad avertenda damna, vel solvenda vectigalia. Ergo à pari in casu proposito.

DCCCXLVIII. Confirm. Nulla est cujuspiam ad alium obligatio, nisi ratione pacti saltem taciti. Atqui Confessarius nullo id genus pacto ligatur quoad creditorem Pœnitentis. Esto igitur ex justitia teneatur ad temporale Pœnitentis bonum, at non tenetur ex justitia ad temporale bonum tertii. Subsumo: Atqui ei solum debita est restitutio erga quem violatur justitia. Ergo non tenetur Confessarius huic tertio restituere. Habet quidem iste jus ut Pœnitens sibi restituat, sed non habet jus strictum ut Confessarius qua talis restitutionem illam procuret admonendo; cum ad id se non obligaverit; neque dum se se administrationi Pœnitentiæ dedit, constituerit se ex officio procuratorem temporalium cujuscunque bonorum. Nemo quidem negabit, qui Confessarius, si Pœnitenti interroganti an debeat restituere nihil respondeat, teneatur restituere; quia hisce in circumstantiis silendo, non se habet negative tantum ad restitutionis omissionem, sed ad hanc positive concurrere censetur, ut consulens aut consentiens, juxta veterem hanc juris Regulam; *Qui tacet consentire videtur*

tur. Verum aliter se res habent in casu quem expendimus, ubi Confessarius negative prorsus se habet.

DCCCXLIX. Nec est quod dicas cum Sylvio Prætores, qui subditos suos videt nocere extraneis, neque impedit cum potest, ad restitutionem teneri, licet extraneorum bonum procurare non teneatur: proinde & ad eam teneri posse Confessarium in casu nostro.

DCCCL. Multiplex enim Prætores inter & Confessarium occurrit disparitas. 1. enim Prætor constitutus est in ordine ad temporalia, Confessarius vero tantum in ordine ad spirituale bonum Pœnitentis. Unde obiter sequitur, Confessarium, cujus ex omissione ipse etiam Pœnitens temporale aliquod damnum incurrat, puta majores in restituendo expensas, quas opportune monitus non subiisset, nequaquam ad damnum hujus restitutionem teneri.

DCCCLI. 2. Etiam si supponeretur Confessarium quatenus Sacramenti Pœnitentiæ Ministrum, ex iustitia obligari relative ad temporale Pœnitentis bonum; differret tamen insigniter conditio ejus à conditione Prætoris; quia inter Principes, proinde & Judices ab iis constitutos, virtuali & tacito contractu sancitum est, ut extra tempus belli mutuo prohibeant, ne vicini vicinis quidquam inferant damnum. Unde qui suorum injustitiam permittendo, tacite huic conventioni desunt, tenentur de damno. Atqui nulla est hujusmodi conventio Sacerdotem inter & iniqui Pœnitentis creditorem. Ecquis vero sub lege tam onerosa sese Tribunali dedere velit? Hæc ferme Scriptor quidam infimæ latinitatis.

DCCCLII. Contrariam opinionem, paucis licet, amplexi sumus in Tractatu de jure, & injuria; eique denuo credimus adhærendum. 1. quia longe minor est adversarium nobis Theologorum auctoritas, quam pro partibus nostris stantium, quibus & adungi posse videtur Collator Parisiensis Tom. 4. de rebus, Lib. 6. pag. 483. Edit. 1740. ubi sic: *Un Confesseur est chargé lui-même de restituer, s'il n'a pas obligé son Pénitent de faire les restitutions dont il est tenu.* Concinat & multo disertius Collator Andegav. Tom. 2. de contractibus. q. 4. Mensis Aprilis ut ego alibi.

DCCCLIII. 2. Quia ex adversariis Confessarius, si Pœnitenti interroganti an debeat restituere, nihil respondeat; tenetur restituere; quia qui in hac occasione silet, causa est quadantenus positiva cur Pœnitens non restituat. Atqui hæc ratio coram Deo expensa militat pro eo etiam casu quem nunc expendimus. Annon enim Pœnitens Confessarium adit, ut ab eo doceatur qua ratione unicuique reddere debeat quod suum est? Annon ei sua quæque pandit, ut *scientiam & legem* discat ex ore ejus? Annon se præcise à restitutione liberum credit, quia hanc sibi non injunxerit Confessarius? Ergo idem silentio suo præstat Director, quod præstaret verbis: proinde non minus est causa

damni alieni cum tacet, quam cum restitutionem expresse prohibet.

DCCCLIV. 3. Quia ex Antonio & aliis accuratioribus, qui curam habent animarum ex ipso suo silentio tenentur ad restitutionem, quia utpote Superiores ex officio tenentur pro gubernationis suæ modo impedire, ne qui sibi subjacent alii aliis damnum inferant. Atqui onus illud eamque obligationem suscipiunt delegati Sacerdotes, qui sacrum Tribunal conscendunt. Cum enim ea solum lege à superioribus constituentur judices, ut ipso Superiorum officio defungantur, nec alia conditione acceptentur à populis, profecto id omne debent, quod ipsi Superiores. Ecquis ferat sibi in locum Pastoris substitui hominem, qui minus sibi debeat quam ipse Pastor? Ergo cum ex S. Thoma 2. 2. q. 92. art. 7. ad 3. *Ille teneatur ad restitutionem, qui non obstat, vel qui non reprehendit, quando ei incumbit ex officio*, ad minus dubium est an à restituendo immunis sit, qui Pastoris ad restituendum in hoc casu obligati vices gerit.

DCCCLV. 4. Quia ex Augustino Epist. ad Macedonium, *illud fidentissime dicendum est, eum qui ad se confugientem, quantum boni se potest, ad restituendum non compellit, socium esse fraudis & criminis.* Atqui nedum ad restituendum compellat Minister de quo loquimur, imo à restituendo tacite avertit. Unde si quis rei de qua agitur conficius, pœnitentem faciendæ restitutionis admoneat, is reponet illico se ab ea liberum esse; cum Confessarius re tota audita ne verbum quidem habuerit de restitutione.

DCCCLVI. 5. Quia in dubio pars tutior tenenda est, cum pars adversa non est impendio probabilior. Atqui citra dubium tutior est opinio nostra. Aliunde vero opinio contraria ad summum ejusdem est probabilitatis. Imo si propius fundamenta ipsius intuearis, meram in his peneque miseram subtilitatem deteges. Unde ut hæc, licet jam satis imminuta, magis magisque concutiantur.

DCCCLVII. Ad 2. nego 1. & 2. min. Ad 3. dico Confessarium qua talem teneri de damno cujuscumque, quoties damnum illud fraudulenter procurat. Atqui fraudulenter procurat, qui circa restitutionem virtualiter consultus ab homine *legem requirente*, virtualiter negat vel ex dolo, vel ex ignorantia crassa quæ dolo æquiparatur, restitutionem esse faciendam. Unde fatentur ex adversariis plerique, Confessarium, tametsi de spirituali pœnitentis bono primario & directe oneratum. ad restituendum teneri, seu cum pœnitentem male & imperite ad restituendum obligavit; seu cum interrogatus an ad restituendum teneretur, nihil dedit responsi.

DCCCLVIII. Ad 2. persuasum mihi est custodes non solum de damno, sed & de multis teneri, prout cum viris adversario gravioribus docui in Tract. de jure & injuria. Neque tamen sub hujus difficultatis onere succumbet Sylvius. Reponer enim sylvarum custodes, non teneri de multa

multa, quia nec directe nec indirecte omissioni ejus cooperantur. Contra vero, inquiet, Sacerdos indirecte ut minimum cooperatur omissioni restitutionis; cum hanc vel ipso suo silentio neget esse faciendam.

DCCCLIX. Ad confirmat. 1. neg. maj. fur enim & alii plerique damnificatores ad restitutionem tenentur potius ex rei natura, quam ratione cujuscumque pacti. Et vero.

Ex adversariis, saltem aliquibus, tenetur Confessor ad restitutionem, cum circa ipsam interrogatus à poenitente, nihil respondet. Quæro igitur an tunc temporis virtuale pactum inierit cum poenitentis creditore, annon. Si secundum; ergo citra pactum potest quis ad restituendum teneri. Si primum, quidquid hic pacti reperiet adversarius, id & ego in casu nostro reperiam.

DCCCLX. 2. Neg. min. Parochus enim in Tribunali se habet sicut judex stipendio conductus ut legem dicat, tum in ordine ad Deum, tum & in ordine ad proximum: & hoc ejus officium eo est gravius, quod quantum ad plebejos sit pene una, quam timorati consulant, regula. Ergo mihi stupendum est si dicatur eum, cum oraculi instar virtualiter vel formaliter interrogatur, ex officio teneri ad avertenda seu poenitentium, seu alterius cujuscumque damna. Jam vero hanc officii ejus partem induunt, qui in ejus vicem audiendis confessionibus vacant. Quod autem grave illud onus sibi assumant imperiti, ipsi sibi imputent. Interim si anima eorum pro anima poenitentium futura sit, quid mirum, si ad temporaneam aliquam restitutionem obligari possint.

DCCCLXI. En præcipua gravis hujus controversiæ momenta. Ego quidem secundæ adhærendum puto: qui primæ rationibus movebuntur, id saltem curare debent, ut aliquid restituant; cum ad minus dubium sit, an nulla hic incumbat restituendi obligatio.

DCCCLXII. Superest ut quædam dicamus de quinto Confessariorum defectu, qui in eo situs est, quod male circa numerum, & circumstantias peccatorum circa obligationes status, circa fraudes in certis possessionibus exerceri solitas interrogent. Constat porro à pluribus in hac parte graviter peccari: cum eatenus causa sint cur sua confessioni desit integritas. Huic ut occurrant malo, sibi quam poenitentibus funestioris, necessum est ut circa quodcumque peccatum lethale lethalisve suspectum, interrogent, constanter, 1. quoties mente conceptum sit, antequam executioni mandaretur;

tum propositum & executio non possunt una eademque moralis actio censerī, 2. quoties exterius perpetratum; 3. coram quibus & quot personis admissum sit, præsertim cum de calumnia, detractioe, impudicitia sermo est. 4. Annon eis stipatum sit loci, temporis, personæ circumstantiis, quæ vel facinus notabiliter aggravant, vel mutant ejus speciem. De his relegenda erunt quæ dixi in Tract. de peccatis; nec satis relegetur Praxis Virdunensis: iis quidem incommoda, qui paucos intra dies totam quanta est Parochiam absolvere velint; at iis profutura, qui animarum regimen pro arte artium habere serio didicerunt.

DCCCLXIII. Etsi autem Confessarius circa hæc omnia interrogare debet, non tamen omnes, vel eodem modo. Plus enim examinandi rudes quam periti, & qui raro confessionem frequentant, quam qui sæpius. Neque etiam interrogandi sunt poenitentes de his qui verisimiliter non commiserunt. Hinc ante omnia inquirenda est ætas poenitentis, conditio, status, officium aut professio, examinandumque caute, modeste & prudenter, num quæ ab ejusdem status personis frequentius committuntur peccata commiserit. Ubi obiter animadverterim quandoque interrogandos esse circa quædam puncta eos etiam qui pie degere videntur; puta Pastores circa residentiam, circa mensæ epulas, circa Beneficiorum pluralitatem &c. Constat enim experientia nonnullos ex iis circa hæc quasi inadvertenter allucinari. Ceterum geminanda est attentio, quoties de luxuriæ peccatis agitur, ne scandalum fiat poenitenti, aut quæ ignorat mala doceatur, cum periculo eadem in se vel in aliis experiendi. Unde generatim interrogandus est num turpe quid cogitaverit, num à cogitatione ad exteriora profecerit &c. de quibus vide quæ diximus Tom. 3. ubi de sexto Decalogi præcepto art. 10. Id autem Confessario cavendum ne inutilia exploret, ne fortunam poenitentis sciscitetur nisi in ordine ad eleemosynam, ne interroget nomen ejus &c.

Sed & illud curandum Confessario, ut generalem, sed illæso semper confessionis sigillo, notitiam habeat, tum vitiis quæ in loco ubi degit, dominantur, tum & dolorum qui in certis professionis exercentur. Utrumque autem à piis ejusdem artis hominibus ediscet facillime.

Quam agendi rationem servare debeat Confessarius erga juniores Seminaristas turpibus vitiis infelicitate mancipatos expendimus eod. tertio Volumine cit. art. 10.

§. VII.

AN ET QUANDO ADIGENDUS SIT POENITENS AD GENERALEM EXOMOLOGESIM.

DCCCLXIV. R. 1. averti debent à generali confessione, qui pie & christiane viventes, eam tantum ex anxietate quadam iterare volunt, prout scrupulosis contingere solet. Hujusmodi enim confessiones præ-

terquam aliæ aliis indefinenter succedunt, nec quæsitam pacem conciliant animæ, 1. multum infumunt temporis, quod utilius possit impendi, 2. multa identidem revocant in memoriam periculosa; unde, quos vidi,

vidi, tristes quandoque nascuntur exitus.

DCCCLXV. Nec refert quod hinc fieri possit ut non iterentur confessiones quædam invalidæ. Hunc enim defectum reparassent confessiones subsequentiæ; cum pia & sancta confessio incognitis præcedentium confessionum defectibus medeatur. De hac materia relege quæ dixi Tom. 2. ubi de conscientia scrupulosa.

DCCCLXVI. R. 2. generatim cum Auctore Libri cui titulus. *Director animarum penitentium* Cap. 23. pag. 274. iterandam esse mortalium confessionem, 1. quoties absolutio fuit invalida defectu conditionis aliqujus essentialis. 2. Cum eadem mortalia, vere quidem, sed indirecte tantum remissa sunt. Unde qui aliquot ab annis sincere conversus vitam christianam agit, & ex Librorum lectione, aut alia quapiam via detegit, se suam ante conversionem pluries invalide fuisse absolutum à certis peccatis, quæ vel male expresserat, vel falso ratus esse venialia, conticuerat; eadem, licet perpias quæ exhinc bona fide peractæ sunt confessiones dimissa, simulque sacrilegia tunc temporis forte admitta, denuo clavibus subicere debet. Neque ideo ceteras quas subinde fecit confessiones iterare tenebitur, constat enim confessiones post confessionem nullam & non repetitam factas, aliquando valere, prout monuimus Tom. 5. & ita docent Sylvius in Suppl. q. 9. art. 2. quæsit. 1. Pontas v. *Absolution* cal. 53.

DCCCLXVII. R. 3. Speciatim adigendos esse ad iterandam confessionem 1. eos qui vel voluntarie prorsus, vel ex defectu idonei examinis, vel demum ex imperitia notabiliter culpabili, peccatum grave, aut ex ignorantia habitum pro gravi reticuerunt. 2. Et eos qui confessionem instituerunt quo tempore primaria de quibus supra actum est, Religionis Myſteria ignorabant. 3. Eos qui confessionis tempore cor gerebant male affectum, proinde inconversum; puta qui creaturæ medullitus adhærebant, aut inimicum odio inſequebantur perseveranti.

DCCCLXVIII. Quæres an ad repetendam confessionem adigendus sit, qui injectam sibi satisfactionem omisit. R. repetitionem hanc aliquando exigendam esse, aliquando non. Et quidem exigenda erit, 1. si pœnitens absolutionis tempore non habuerit sinceram injectum sibi pensum exequendi voluntatem. Non enim vere à peccato conversus est, qui præscripta sibi contra peccatum remedia adhibere non intendit. 2. Si pœnitens per aliquot tantum dies pœnitentia sua defunctus sit. Dubia enim & admodum suspecta est conversio, quæ in re gravissima tam cito, tamque facile deficit. Si quis tamen, puta miles vel famulus, quia alio migrare, & longum iter conficere iussi sunt, vel Ecclesias non inviserint, vel jejuniis defuerint &c. aliter judicandum erit.

DCCCLXIX. Quod si pœnitens & sinceram tempore confessionis habuerint satisfaciendi voluntatem, & hanc primum alacriter & pie executus, non nisi temporis

lapsu & per partes abjecerit, non erit idcirco ad repetendam confessionem cogendus: nec enim quælibet bonæ voluntatis desitio indicium est falsæ conversionis.

DCCCLXX. Quæres iterum an iterandæ confessionis oneri subjaceant, qui paulo post absolutionem in peccatum relabuntur. Quæstio de iis est qui ad novum Confessorem accedunt. R. affirm. communiter loquendo: etsi enim vera esse potest, attamen in praxi ut plurimum suspecta esse debet justitia vix perseverans. *Quæ secundum Deum tristitia est*, ait Apostolus 2. Cor. 7. 10. *pœnitentiam in salutem stabilem operatur*; & hoc sensu omnes qui natus est ex Deo, peccatum non facit, 1. Jo. 3. 6. 9. Equidem vel ipsi iusti concidunt, ut liquet exemplo Davidis & Petri: At quod annotari mereatur, in toto Scripturæ contextu, qui annorum quater millium historiam complectitur, neminem reperies justum, qui æqua lapsum inter & pœnitentium partitione, frequenter lapsus frequenter resurrexerit. Et vero justitia per absolutionem vere obtenta est habitus. Atqui ex S. Thomas 2. q. 49. art. 1. & 2. ad 3. *Habitus dicuntur illæ qualitates, quæ secundum suam rationem habent, quod non de facili transmutentur, quia habent causas immobiles*. Ergo saltem dubium est an qui post absolutionem de facili ad vomitum revertuntur, vere fuerint conversi. Ergo & dubium est an peccatorum veniam obtinuerint. In hoc autem dubio quis cum salutis dispendio confessionem suam iterare negligat?

DCCCLXXI. In eo casu versari merito judicantur, qui relapsi sunt quia ab occasionibus sibi funestis non recessere, & præscripta sibi adversus peccatum remedia omiserunt. Quoad eos vero qui ad tempus fugerunt occasiones, & injecta sibi remedia adhibere, examinandum erit 1. quoto tempore utrumque hoc præstiterint: 2. an in his perseverare facile possent; 3. an cesserint tentationi, quæ & prævideri debuisset, & cum ordinaria virtute posset superari; annon econtra cesserint improvisæ tentationi, quæque sine vi extraordinaria vinci posset; 4. quale & quantum crimen admiserint. Quo enim minus quis in remediorum usu præstiterit; quo remedia hæc servatu erant faciliora; quo magis ordinaria fuerit tentatio cui obtemperatum est; eo suspecta magis videbitur conversio.

DCCCLXXII. Dixi iterandam à relapsis confessionem *moraliter loquendo*: quia mitius agi potest 1. cum iis qui violentæ & extraordinariæ tentationi cesserunt; 2. & cum iis qui peccatum à confesſis diversum commiserunt. Si enim constat animum in peccata pluries commissæ multo facilius prorumpere; at simul constat hominem vere conversum multo plus cautum ac munitum esse debere adversus peccata, quorum pondus pluries expertus est & ingemuit, quam adversus inexperta.

DCCCLXXIII. Ex his colliges eos qui raro aut semel in anno peccata deponunt, tumq; emendationi suæ serio per notabile tempus alla-

allaborant ; sed post quatuor aut quinque hebdomadas in eadem recidunt peccata ; si forte primo anno benigne excepti sunt à Confessore, severius excipiendi esse ac diutius probandos annis sequentibus. Qui enim sensit se imparibus ad finem medio usum esse, validiora inquirere debuit. quod cum neglexerit, dubium est an finem vere & sincere intenderit. Ita quem utiliter consules Director animarum poenitentium cap. 11. ubi & nota cum Giberto tom. 2. Consult. de poenit. Consult. 23. non omnem etiam diuturnam cessationem à peccato sufficiens esse veræ conversionis indicium, ut si puella toto anno abstineat à crimine, ut sanitatem suam recuperet, vel propter amasii sui absentiam ; aut quia is jam minus sit liberalis &c.

DCCCLXXIV. Quæres 3. an fieri aliquando possit ut Confessor non teneatur aperire poenitenti obligationem confessionis generalis instituendæ. Affirmat Scriptor mox citatus ib. cap. 24. hac duplici conditione, 2. quod poenitens sincere conversus sit, Christiane vivat, & in bona circa præteritas suas confessiones fide verferetur. 2. Quod prævideat Confessor futurum ut poenitens ex imponenda sibi generalis confessionis obligatione peccet mortaliter, puta quia nusquam adduci poterit ut credat se ad onus illud teneri ; aut quia ex tentatis olim huiusmodi confessionibus, factum sit ut pluries deliquerit letaliter. Ratio est quia poenitens indirecte absolutus bonæ suæ fidei dimitti debet in his quæ juris sunt positivi. cum à bona illa fide sine gravis mali periculo averti non potest. Atqui poenitens noster & indirecte absolutus est in confessionibus quæ confessionem malam subsecutæ sunt ; cum vere sit conversus & Christiane vivat, & aliunde bonæ suæ fidei dimittitur in re quæ jure est divini quidem sed positivi : cum confessio positiva tantum Christi lege præcipiatur. Ergo ut putatitii conjuges gravioris mali formidine in Matrimonio etiam invalido consistere permittuntur, sic & à pari in proposito.

DCCCLXXV. Fatendum tamen, quod & agnoscit idem Scriptor, frequentius contingere, ut invalida connubia tolerari debeant ; quam confessiones invalidæ. Ubi autem exigeret prudentia ut poenitens de alicujus suæ confessionis nullitate certior non fieret, ei tamen confessio plus aut minus generalis per modum consilii proponenda foret. Quod si penitus reluctaretur, saltem solerter & industrie elicienda foret ab eo, quantum fieri posset, aliqua generalis confessionis species,

DCCCLXXVI. Quæres 4. quid præcipue iis commendandum sit, qui generalem vel extraordinariam confessionem meditantur. R. hortandos eos esse sedulo ut longe magis de plena cordis conversione, quam de integra peccatorum accusatione solliciti sint. Nusquam male confitebitur vir sincere & ex toto corde dolens de peccatis : at non raro male confitetur, qui singula sua peccata minutim & ad strictos juris apices

Fournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

recenset. Unde S. Gregorius Lib. 6. in 1. Reg. Cap. 15. *Signum veræ confessionis non est in oris confessione, sed in afflictione poenitiæ.*

DCCCLXXVII. Quæres 5. qua ratione peccata confiteri hebeant, qui frequenter & graviter lapsi generalem exomologesim faciunt. R. iis curandum esse & sufficere, ut aperiant graviora cum præcipuis ipsorum circumstantiis ; cetera vero cum eorum etiam circumstantiis secundum uniuscujusque speciem certas ad classes, certumque ad numerum qui verisimiliter existimabitur, reducant. Is autem numerus ea etiam complectetur quæ se se memoriæ non obtulerunt, sed probabiliter admissa creduntur. Et vero si poenitens unumquodque peccatum cum suis sigillatim circumstantiis aperire vellet, niteretur ad impossibile, multam in animo Confessarii pareret confusio- nem, patentem scrupulis aditum referaret ; vixque aliud tanto è labore quam cerebri subversionem consequeretur.

DCCCLXXVIII. Ceterum curandum est ut poenitens in generali confessione exprimat, quæ nam mortalia necdum confessus sit ; tum quia alioqui non posset Minister materiam necessariam secernere ab ea quæ forte necessaria non est ; tum quia poenitentiam justa minorem imposeret, falso existimans poenitentem & peccata hæc jam esse confessum, & pro iis ex Confessoris præscripto satisfecisse.

DCCCLXXIX. Quæres 6. qua ratione adduci queat poenitens ad generalem confessionem, à qua plurimum alienus est. R. pie & acriter inculcandum esse poenitenti Christianos plerosque eo miserabiliter perire, quia sibi falso persuadeant se peccatorum veniam consequi, statim ut hæc integre confessi sunt, eorumque absolutionem obtinuerunt, licet interim mores suos vere non emendaverint. Tum demonstrata sinceræ conversionis necessitate, inquireret Confessarius an poenitens nihil circa præteritas confessiones habeat anxietatis. Si respondeat se generalem confessionem jam antea fecisse, perpendendum erit an extunc per notabile tempus, puta duos tresve menses christianam vitam & à gravibus, saltem consuetis, immunem duxerit, annon è contra brevi ad pristina, quæ actu confitetur, peccata redierit. Si I. sufficere ut generalem à tempore relapsus sui confessionem peragat. Si II. ostendatur generalem hanc cui tantopere nititur, confessionem, nullius esse omnino valoris, aut saltem valoris dubii maxime, & qui mentem tranquillare nequeat. Quod si pergat ab intento Confessarii alienus esse, non erit tunc temporis nimio opere urgendus, sed monendus leniter ut negotium illud coram Deo revolvat ; ut cogitet quam melius sit æternam sibi pacem struere laboris alicujus dispendio, quam ejusdem laboris horrore subire æternæ reprobationis discrimen. Addetur nihil esse quod importune urgeat ; concessum iri tempus quo indiguerit ; non esse opus illud tam arduum, quam primo in-

Hh

tuitu

*v. supra
n. 866.
& seq.*

tuitu videatur, affore sibi opem Confessarii qui adjuvet in examine, qui interroget &c.

DCCCLXXX. Quo autem futurum illud examen facilius reddat Confessor, monebit pœnitentem, ut, secundum dicta superius, Dei & Ecclesiæ leges, capitalia peccata, propria sui status munia, diversa in quibus vixit loca, diversas quas invisit sodalitates, diversas quæ gesit officia pervolvat. Poterit autem commode examen istud varias in ætates dividi, percurrere scilicet quidquid à primo rationis usu ad duodenum, à duodeno ad ætatem septemdecim aut octodecim annorum, ab ea ætate usque ad Matrimonii tempus, inde autem usque ad tempus viduitatis gestum sit mali &c. Quod si ordinem hunc præ hebetudine sequi non possint pœnitentes hunc ipsorum loco in interrogando sequetur Confessarius, cui & curandum erit ut pœnitens aliena expendat peccata quæ verbis suis, actionibus, exemplo peperit. Sed illud propius investigandum, quod multi negligunt, an pœnitens spiritu fidei vixerit, an æterna bona, quod vere Christiani est, speraverit & sperando inquisierit, an magnum Legis præceptum de adorando Deo in spiritu & veritate adimpleverit. Quoniam vero horum defectus ex mala antea vitæ statu non ægre colligitur, efficiendum erit ut profunde intelligat pœnitens quantum à scopo suo deviaverit, quam sedulo tempus redimere debeat &c.

DCCCLXXXI. Quæres 7. An pœnitens, qui generalem confessionem instituere tenetur, omnia peccata sua denuo confiteri debeat, si ad eum quo semper usus est Sacerdotem recurrat. Respondet idem Auctor, quam in hac tota materia è vestigio sequimur, non esse necessum ut peccata hæc denuo accusentur, si Confessarius aliquam adhuc eorum ideam gerat animo, licet non ita distinctam, quam quæ ex confessione ante aliquot dies facta exurgit. Unde tunc temporis sufficit ut Sacerdos recorderetur quam inordinata fuerit vita pœnitentis; qui, & quamdiu perstiterint mali ejusdem habitus; quam proinde pœnitentiam, quæ remedia ei debeat præscribere. Hinc autem mihi sequi videtur, satis esse pœnitenti cuilibet, ut confusam hujusmodi ideam pariat in animo Confessarii, qui prorsus, puta ob brevitatem memoriæ, vel temporis diuturnitatem, factæ sibi confessionis oblitus esset: quod enim uno in casu sufficit, in alio sufficere debet.

DCCCLXXXII. Quæres 8. utrum expediat ut Confessor, qui prima vece alicujus confessionem excipit, eique generalem confessionem necessariam esse videt, hanc ab initio proponat. R. negat. 1. quia id genus pœnitentes non possunt portare modo tale consilium, sed eo territantur, & aliquando à Tribunali plane recedunt. 2. Quia cum necdum satis peccatorum suorum gravitatem cognoscant, parumque in melioris vitæ proposito confirmati sint, necdum etiam ad grave hujus confessionis onus

dispositi sunt; 3. quia vereri est ne facta statim generali hac confessione nihil non factum existiment, adeoque de dilata sibi absolutione conquerantur, & animo primum, tum deinde proposito deficient. Satiùs itaque fuerit ut Confessarius idonea præscribat remedia, quibus ejusmodi pœnitentes à delictis in particulari confessione accusatis revocentur. Ubi autem horum emendatio secuta fuerit, felicius per generalem exomologesim inchoabitur vitæ totius emendatio. Unde, ut idem Director, si pœnitens proprio motu ad generalem confessionem admitti postulet, monendus erit non esse festinandum in re tanti momenti; sed ante omnia incumbendum esse plenæ conversioni, extirpandis pravis habitibus, augendæ & firmandæ bonæ voluntati quam Deus largiri dignatus est &c. Alioqui enim si primum generalis confessio injungatur, toti incumbunt in sedulum vitæ totius examen, vix autem ingement, orabunt. passionibus suas crucifigent, confessionis donum enixe precabuntur. Hæc ille, quibus addi possit, plerumque fieri ut longum in præcipitis ac proluxæ confessionis auditione tempus perperam insumat Confessor; quia qui primo seriam conversionem meditari videbantur, media via hærent.

DCCCLXXXIII. Crediderim tamen aliter agendum esse, 1. cum sermo est de personis jam pridem conversis, sive his ob aliquem defectum necessaria judicetur confessio generalis, seu tantum utilis ad humilitatem &c. 2. Si præcipiat Confessarius aliquem eo tantum à plena conversione deterreri, quod generalis confessionis intuitu perterreatur. At generatim plena sensus videtur regula citati Scriptoris, in quam, prout alicubi supra indicavi, non admodum propendebam, antequam fundamenta ipsius mature perpendissem.

Quæres 9. Quid facto opus sit si pœnitens neget se aliquod fecisse peccatum, quod Confessarius ab eo peractum esse didicerit. R. vel Confessarius illud pœnitentis peccatum rescivit per confessionem complicitis, vel per rumorem incertum, vel via indubia, ut quia pœnitentem viderit in flagranti delicto.

DCCCLXXXIV. Si 1. debet pœnitentem caute & solerter circa finitima quædam peccata, tum & postmodo circa peccatum illud interrogare. Si neget illud à se perpetratum, post aliquot interrogata adhortandus erit ad plenam & integram confessionem. Si negare pergat, & sub aliquo prætextu differri possit absolutio, hortandus erit ut à Deo per piissimam ejus materiam nitantur obtinere illius confessionis gratiam, quam uno ante mortem instanti perfecisse velit. Si absolutio differri nequit, aut post dilatam perseveret eadem quæ prius non poterit absolutio denegari, quia non licet ut scientia per alterius confessionem parta: imo cavendum ne suspicetur pœnitens factum suum ex confessione complicitis Sacerdoti innotuisse. Ita Collator Andeg. Tom. II. de Pœnit ut ego ante & alii.

DCCCLXXXV.

DCCCLXXXV. Quod si, ut aliquando evenisse didici, criminis socius, veritus ne foror, aliave quicum peccat puella, suum illud scelus reticerent, Sacerdoti licentiam volens & non coacte fecerit confessione sua utendi; tunc, meo quidem tenui iudicio idem faciendum quod in tertio casu de quo statim; modo tamen nihil inde immineat incommodi, & plena fides haberi possit primo complici.

DCCCLXXXVI. Si 2. magis credendum est poenitenti, quam publicis rumoribus, raro certis, sæpe columniosis. Ita passim Doctores.

DCCCLXXXVII. Si 3. divisi sunt Theologi: Alii poenitentem tunc absolvi volunt, utpote cui tam pro se, quam contra se loquenti credendum sit. Alii hunc negant absolvendum esse, ut qui certo sciatur in re gravi fallere. Et hæc potior nobis videtur opinio, cui adhærent resolutiones pastorales Dicecesis Genevensis part. 4. tit. 3. cap. 1. Collat. Andeg. Tom. II. de poenit. 4. 3. mensis Maji in fine.

Quæres 10. an satius sit ut poenitens generalem confessionem instituat apud ordinarium suum Directorem, quam apud alium; numque generatim expediat mutare Confessarium.

DCCCLXXXVIII. R. 1. in genere curandum esse poenitenti, ut si non omnium optimum, at saltem vere bonum, prudentem, & doctum Confessorum inquirat. Is autem tum ex propriis, tum ex eorum quos regit fructibus non ægre dignosci potest. Neque negligenda in re tanti momenti oratio; præsertim quia quandoque qui plures sancte regit, uni regendo impar est, eo quod statum ejus non capiat. Quoti enim contemplationis, & similium orationis viarum imperiti, id quod ignorant blasphemant? Sensit id pluries B. Theresia; pluries & redarguit Henricus Maria Boudon, Ebroicensis Archidiaconus, cujus Opera, præcipue vero Tractatum de oratione, nec non & Librum de diversis orationis statibus ab Ill. Bossueto editum, ab iis qui animas certo vel dubie sublimes regunt perlegi interfuerit; ne forte Angelum lucis in Angelum tenebrarum, aut econtra transvertant.

DCCCLXXXIX. R. 2. Eum qui ad Confessarium eo præcise recurrit, quia, ut ajunt, largioris est manicæ, & pene omnes miseraque facilitate absolvit, peccare lethali, & ad repetendas confessiones teneri; quia gravi Sacerdotis hujus peccato consentit & cooperatur, uti post Filliucium docet Antonius p. 339. Valet tamen confessio bona fide imperito Ministro facta, quia nihil deest ex parte poenitentis; subest vero ex parte Sacerdoti aliqua eorum quæ sibi aperta sunt cognitio, quæ licet accurata non sit, satis tamen est ut exhibita sibi materia iudicet. Et vero si imperitus Sacerdos in articulo mortis absolvat, valet absolutio. Ergo & extra casum hunc valet: cum necessitas validum non faciat id, quod ex natura rei invalidum est.

DCCCXC. R. 3. Eum qui prudentem nactus est Confessarium, eidem constanter adhærere debere. Qui enim poenitentis indolem, mores, habitus tentationes semel apprime novit, & consilia multa salubriora impendet, & remedia magis idonea subministrabit, quam qui nihil vel parum eundem cognoscet. In dubiis tamen & arduis casibus licitum est alium à Confessario consulere: nec enim omnia videt oculus omnis.

DCCCXCI. R. 4. Deficiendum incunctanter à Confessario, non modo qui errorem inspirare nititur, aut ad pravum quid sollicitat; sed qui nimius est nostri assentator, qui corruptioni nostræ blanditur &c. Quod si poenitens vovisset se tali Confessario semper usurum esse, plerumque vituperio dignior foret quam laude: cum fieri tandem possit ut votum illud in præjudicium voventis cedat. Nec dubium quin multo plus rei sint Directores, qui promissa hæc à poenitentibus, puellis potissimum & feminis extorquent. Quin & inconsulta hæc vota pro irrisu haberi voluit Mechliniense Concilium an. 1607. cap. 7. ubi sic: *Nemo aliquem ad perpetuo sibi soli confitendum obliget, & ejusmodi promissionem etiam juratam tanquam irrationabilem & indiscretam hæc Synodus irritam esse declarat, & quatenus opus est irritat.*

DCCCXCII. Potest tamen identidem Confessor exigere ut poenitens ad se per aliquod tempus redeat; ut cum ex generali aut apertiori ejus confessione intelligit, eum certis indigere consiliis, aut certa ratione esse dirigendum; aut, si ad alium recurrat, in scrupulis fovendum esse &c.

DCCCXCIII. R. 5. poenitentem qui prima vice Confessarium adit, benigne ac leniter interrogandum esse, cur ab ordinario suo Directore recedat, & si nihil alleget solidi, hortandum ut ad eum si nihil aliunde obsit, revertatur: *hortandum*, inquam, non tamen urgendum acriter; tum quia hæc communis est etiam timoratorum praxis; tum quia non raro contingit ut Deus unius magis quam alterius ministerio faveat. Durius agendum cum illo devotarum grege, quæ omnes successive Parochiæ vel Urbis Ministros decurrunt atque experiuntur, curiositatis & levitatis animo, non utique studio proficiendi.

DCCCXCIV. R. 6. poenitentes qui apud priorem Confessarium, ceteroqui non ineptum, generalem nuper exomologesim fecerunt, cujus ob proximum relapsum, vel aliunde, suspecta sit sinceritas, ad eum remittendos esse ad aliquod tempus, ut nova absolutione suppleant defectum præcedentis, alias enim, quod semper durum est & aliquando periculosum, ad ejusdem generalis confessionis iterationem tenerentur. Postmodum vero à novo Directore recipi poterunt, si id è bono ipsorum esse credat. Supponit decisio hæc priorem Confessorem esse accuratum. Potest enim vir etiam accuratus absolutionem, seu sibi deinde, seu aliis suspectam, aliquando largiri.

ri. Ecquis in hac materia nunquam decipiat aut decipiatur?

DCCCXCV. Quæres 1. An qui impositam sibi generali in confessione pœnitentiam mutare cupit, confessionem hanc iterare teneatur, si ad eundem Confessarium

pro commutatione hac recurrere nolit aut non possit. R. casum hunc à nobis expensum fuisse Tom. 5. in Appendice de obligationibus Confessariorum, ubi multa ad hanc Pœnitentiæ partem spectantia tetigimus, quæ relegi precamur, ut demum infinito huic Tractatui finem imponere liceat.

ARTICULUS SEXTUS.

AN

SACERDOS CURAM ANIMARUM NON HABENS AUDIRE CONFSSIONES TENEATUR.

Duplex esse potest hujusce quæstionis sensus; prior, an Sacerdos approbatus aliquando confessiones excipere teneatur; posterior, an qui approbatus non est, aliquando approbationem inquirere debeat, ut audiendis confessionibus vacet: annon ei sufficiat lenius aliquid, puta præceptoris officium adimplere.

DCCCXCVI. Quæstio, ut liquet, non procedit de Parocho, aut ejus vicem gerente. Constat enim eos ad audiendas suorum confessiones teneri, non solum paschali tempore, vel in articulo mortis; sed etiam quoties Parochiani juste & rationabiliter confiteri volunt. Si enim qui plebi præfunt in temporaneis, eidem non in necessitate tantum providere debent, sed etiam in communi; æquum est ut qui populo in spiritualibus præfunt, eidem in necessitate etiam communi, quæ moram sæpe periculosam habet, medeantur. Hinc promptam suis opem ferre debent Pastores, nisi ad tempus, quod, quantum fieri potest, breve esse oportet, aliis negotiis detineantur. Sed & cavendum Parochianis ne Sacerdotem suum nimio divexent, ut eæ faciunt quæ singulis diebus per longum tempus audiri volunt, & eadem semper recantant. Lis igitur tota est de Presbytero nullam animarum curam ex officio habente. Hæc autem ut solvatur, supponendum ex dictis Tom. 5. ubi de Charitate, proximi necessitatem aliam esse extremam aut pene extremam, aliam gravem, aliam communem tantum. Jam

CCCXCVII. Dico 1. quilibet Sacerdos etiam mere delegatus, imo nec approbatus tenetur ex charitate, etiam cum vitæ periculo excipere confessionem hominis in extrema aut quasi extrema necessitate constituti. Quisque enim salutem propriam propriæ suæ temporali vitæ præferre tenetur; ergo & salutem proximi, quem sicut semetipsum diligere tenetur. Et ita docet Augustinus Lib. de mendacio cap. 6. his verbis: *temporalem plane vitam suam pro æterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere.*

DCCCXCVIII. At, inquires, nunquam in hac materia vere occurrit extrema necessitas; quando quidem pœnitens in omni casu per solam contritionem cum voto confessionis salvari possit.

DCCCXCIX. R. 1. Dictum esse à nobis in extrema vel quasi extrema necessitate, ut ei difficultati occurreremus.

CM. R. 2. Eum qui morti proximus nihil usquam audierit de medio contritionis, nec unquam cogitavit qua ratione habenda sit contritio; adeoque qui nullum sibi aliud præter confessionem remedium suppetere existimat, in extrema necessitate constitutum esse, ut notat Lugo hic disp. 22. n. 10. Idem est de eo qui primaria quædam religionis Mysteria ignorat; aut qui nuper ab hæretico deceptus, nisi ab errore revocetur, sine confessione moriturus sit.

CMI. Dico 2. Tenetur etiam graviter Sacerdos cujuscunque in gravi necessitate positi confessionem audire; idque etiam cum gravi aliquo damno temporali proprio. Ratio est, quia, uti diximus ubi de charitate exigit ordo charitatis, ut proximum magis diligamus in spiritualibus, quam nosmetipsos in temporaneis. Ad id autem necesse est ut spiritualemente eamque gravem proximi necessitatem removeamus cum gravi damno temporali proprio.

CMII. An autem necessitati huic cum ipsis etiam vitæ periculo mederi oporteat, non convenit inter Theologos. Negant Navarrus, Coninch, & alii quorum opinionem probabiliorē existimat Lugo ibid. n. 12. quia dum proximus se ipsum absolute à periculo liberare potest, non ita meo indiget auxilio, ut ei cum tanto mei damno præstem, quod ipse sibi minori cum expensa præstare potest. Affirmant ex adverso Valentia, Suarez &c. quia licet in vigore possit proximus per contritionem salvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando sine alio medio relinquitur.

CMIII. Mihi hæc ex circumstantiis definienda videntur. Sane multos habet gradus gravis necessitas; nec dubium quin majus subiri debeat periculum in gratiam hominis à Deo & proximo insigniter aversi, quique palam in murmura & imprecationes erumpens, pene ipsum contritionis nomen ignorat, quam in gratiam alterius, qui magna semper, in ipso etiam peccati statu, religionis principia servavit animo; cuique pene sufficiat, si Dei amorem & nomen Jesu eminus inclames.

CMIV.

CMIV. Ceterum ex communi sententia tenetur sub mortali vel ipse privatus Sacerdos, si alii desint, etiam cum periculo vitæ, necessitati Communitatis, quæ v. g. peste infecta sit, opitulari. Tum quia communis id genus necessitas de se in pluribus gravissimum est malum, quod privati alicujus vita merito redimitur; tum quia vix fieri potest, ut eadem necessitas respectu aliquorum non sit extrema. Ita Lugo ibid. n. 13.

CMV. Dico 3. etsi, ut notat Sylvius Suppl. q. 8. art. 5. in fine, assignari facile non potest quando delegatus Sacerdos sub mortali confessiones excipere teneatur extra casum gravis necessitatis; non tamen vacat à culpa vir peritus & prudens, qui ab eis abstinet, cum aliud magna proximi utilitas exigit. Imo periculose ager, qui eas nusquam audire velit, nisi æque aut magis utilibus incumbat.

CMVI. Ratio primæ partis est, tum quia hujusmodi Sacerdos non amat proximum, quantum debet, tum ex hypothesi magnam ejus utilitatem negligat; tum quia commissum sibi talentum fodit in terra; tum quia non satis pendit & observat id 1. Petri 4. *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.*

CMVII. Ratio secundæ partis est, quia gravior est negligentia, quo gravior est gratiæ nobis commissæ abusus. Unde qui semper à spiritualis Tribunalis eleemosina abstinet, se habet ut opum dives, qui nihil temporalis eleemosinæ largitur pauperibus.

CMVIII. Haud tam facile judicandi sunt viri pii, qui parum aut raro Tribunal inviunt. Alii enim ab eo abstinent, ut castitati suæ consulant; alii quia à natura pusillanimes timent ne quem humano metu absolvant; alii quia scrupulis vexati animas torquent, nedum reficiant; alii quia mens ipsorum quoquo versum facile vagatur &c.

Quod spectat alterum propositæ ab initio quæstionis caput, an nempe jucundius aliquod officium, puta Præceptoris, eligere possit Sacerdos præ Confessoris officio.

CMIX. R. 1. cum Giberto Tom. 2. Consult. de pœnit. Consult. 25. munus Præceptoris non esse prohibitum Sacerdoti, licet multis sit aut esse possit impendio periculofum. 2. Fieri posse, ut qui adolescentem multis aliquando præfuturum, ad virtutem & æqui regulas informat, de Ecclesia insignius mereatur, quam qui rurestrium quorundam confessiones excipit; præsertim cum aliquando possit Sacerdos ille alias Ecclesiastici Ministerii partes implere, puta diffundere semen verbi, salubribus Catechismis vacare &c. 3. aliam esse in præsentī casu conditionem Sacerdotis, qui à Superiore suo ad Vicarii aut Confessoris officium vacare; aliam ejus quem, cognitum licet, negligit Episcopus. Posterior is non est culpandus, quia prætermittitur, sed in id niti debet, ut oret in monte, dum fratres sui in acie dimicant. Debet tamen aliquando sese offerre Episcopo, præsertim si videt minus dignum.

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

nos assumi: cum his saltem in casibus vir etiam humilis dicere possit: *Ecce ego, mitte me, si me missu indignum non judicas.*

CMX. Potissimum igitur quæstio de iis est, qui quadantenus fugiunt, & blandiora inquirunt munia, ut minime vocentur. Hi autem non videntur à gravi excusari posse, nisi ex circumstantiis excusentur, puta viri potentis præsidio indigent, ut grave à familia sua detrimentum arceant. Ratio est quia Sacerdotium, quoddam est talentum in proximi gratiam à Deo concessum. Ergo qui talentum illud negligit, vereri debet sortem servi inutilis, qui abiens fodit pecuniam Domini sui. 2. Quia qui hoc in casu Præceptoris officium officio Vicarii præponit, non aliis quam temporaneis rationibus movetur, puta majoris lucri, mensæ lautioris, blandioris commercii, quam quod cum rusticis & agrestibus haberi consuevit &c. Porro qui his regitur motivis, dubio procul ex eorum numero est, qui in re gravi *sua quærunt, non autem quæ sunt Christi.* 3. Quia quisquis Sacerdos inauguratur, obnientiam Prælato suo spondet. Absit autem ut solemnis isthæc promissio meræ instar cceremoniæ habeatur.

CMXI. Sed quid si Sacerdos ad Sacrum Tribunal vocatus se tanto muneri imparem cognoscat? R. vix quemquam sua in causa, sive in bonum, sive in malum, tuto Judicem esse. Unde ex Anania quopiam, id est ex pio & docto Confessore sciscitandum quid nobis facto opus sit. Quod si quis suæ sibi imperitiæ conscius, etiam ex Superioris mandato, sedet in Tribunali, nihil dubium, quod & Filliucius docet, quin mortaliter delinquat. Atque ejusdem peccati reus est, tum qui indoctum approbat aut approbari sinit Superior, tum & qui eundem scienter eligit. Major porro requiritur pro certis locis scientia, quam pro aliis; major v. g. pro civitate mercatoria vel aulica, quam pro pago; major pro audiendis viris forensibus, & aliis qui casus habent implicatos, quam pro feminis, pueris &c. Hinc qui omnes audire parati sunt, ut Pœnitentarii, urbium Rectores aut vicarii, majore quam alii scientia pollere debent; ut bene Antonius.

CMXII. Etsi autem nec possibile est, neque necessarium, ut eadem sit omnium scientia, constat tamen ex dictis Tom. III. in Append. de oblig. Confess. mediocrem illam scientiam, qua ut minimum indigent vulgares Confessarii, latius patere, quam plures existiment, prout liquet ex cit. ibid. S. Caroli text. Falluntur autem 1. qui hujusmodi scientiam sibi semper inesse credunt, quia illam olim comparaverint. Profecto innumera sunt, quæ nisi sæperevolvuntur, sic excidunt animo, nulla ut eorum supersit memoria. Hinc dictitabat olim vir pius æque & doctus, curandum ut semel quotannis relegantur Tract. de justitia & jure, de contractibus, de Matrimonii impedimentis, imo de irregularitatibus & simonia, ab iis qui Clericos plures dirigunt. 2. Et ii etiam decipiuntur, qui in nonnullis, ut vo-

cant, Pœnitentiæ praxibus, aut Instructio-
nibus Confessariorum, totam qua indigent
scientiam expiscari credunt. Valent hujus-
modi Opuscula, ut aliquam eorum quæ
olim didicimus, idæam refricent; at eo
præcipue vitio laborant, quod cum multa

dicere velint, & nihil probent, dubia sæ-
pissime exhibeant pro certis, & non raro
falsa pro veris. Et id quidem, si dederit
Deus, vel uno Libri alicujus, qui manibus
omnium teritur, exemplo probabimus; in
quo nonnulla id genus occurrunt.

CAPUT NONUM.

DE

SIGILLO CONFESSIONIS.

SIGILLUM sic dictum à similitudine sigilli epistolaris, quo litteræ obsignantur, ne
cuipiam innotescant quæ in iis contenta sunt, definitur Religiosa obligatio servandi
secretum circa ea quæ per confessionem Sacramentalem, vel occasione eus quocumque
modo cognita sunt. Singulas hujus definitionis partes vindicabimus in articuli decursu.
Quod ut fiat, videndum 1. an & quo jure teneatur Confessarius ad sigillum &c. 2.
Qua ex confessione oriatur vinculum sigilli; 3. an solus Sacerdos ad illud teneatur; 4.
quotuplici modo violetur sigillum; 5. an Sacerdos scientia per confessionem parta uti
possit. 6. Quæ sigilli violatoribus immineant pœnæ.

SECTIO PRIMA.

QUO

JURE ET QUALITER TENEATUR CONFESSARIUS AD SIGILLUM.

I. SIGILLI legem à veteribus hæreticis
intactam, velut impiam fugillare ni-
sus est Joannes Denison, in impio quem ea
de re scripsit Libro occasione Anglicanæ
conspirationis sub Jacobo 1. Eandem ex
parte imminuit Erasmus, cum asseruit *jam
casus esse quosdam exceptos, in quibus fas
est prodere confitentem.* Quod ultimum an-
tequam expendamus, sit pro præsentis.

CONCLUSIO I. Confessarius ad Sigil-
lum tenetur jure naturali, divino & Eccle-
siastico.

II. Prob. 1. pars. Ad id jure naturali te-
netur Confessarius, quod violare non po-
test sine gravi charitatis, justitiæ, veracita-
tis & salutis alienæ præjudicio. Atqui Sa-
cerdos confessionis secretum prodere ne-
quit, 1. sine gravi præjudicio charitatis.
Vetat enim charitas ne quod nobis fieri no-
limus, faciamus alteri. Atqui nemo pec-
cata sua, cuiquam ad consilium & medelam
exposita, ab eo palam diffundi velit. 2.
Nec illud violare potest sine præjudicio ju-
stitiæ. Exigit enim justitia ut datam fidem
intemerate servemus. Atqui secreti fidem
ad minus tacite spondet, qui confessionem
alterius excipit; nec quisquam est qui sua
etiam leviora peccata aperiat Directori, nisi
hac lege ut æterno premantur silentio. Er-
go in hac præsertim materia viget tum istud
Prov. 11. *Qui fidelis est, celat amici com-
missum;* tum duo hæc Eccl. 24. v. 17. & 14.
*Qui denudat arcana amici, fidem perdit.
Denudare amici mysteria desperatio est animæ
infelicitis:* tum & illud Petri Blesensis Lib.

de amicitia Cap. 12. *Secreti revelatio exe-
crabilis est.* 3. Neque idem secretum de-
tegere potest sine præjudicio veritatis. Cum
revelando detegat ut homo, quæ juxta D.
Th. Sup. q. 11. art. 1. ad 2. non scit ut ho-
mo, *sed ut Deus*, seu ut vices Dei gerens.
4. Nec idem potest sine gravi alienæ salu-
tis præjudicio. Constat enim omissionem
confessionis grave plerisque fidelibus præ-
judicium illaturam esse. Atqui non minus
constat sigilli prodicionem in causa fore,
cur multi, nisi omnes, à confessione deter-
rerentur. Ecquis quæ vel unitam ægre
panduntur, pluribus aperiri ferat? Imo
quis ad confessionem teneatur, cum immi-
net periculum ne peccata sua passim reve-
lentur? *Memini*, ait Lugo disp. 23. n. 4.
*me legisse, quod apud Abissimos vel Æthio-
pes hoc Sacramentum fere abiit in desuetudi-
nem propter malitiam Sacerdotum, qui sigil-
lum religiose non observabant.*

III. Prob. 2. pars. Quod oritur ex ipsa
Sacramenti institutione, ejusdem est juris
ac ipsum Sacramentum, proinde divini.
Atqui sigilli obligatio ex ipsa Sacramenti in-
stitutione oritur. Utique enim Christus
confessionem instituendo, voluit efficaciter
eam frequentari. Atqui ut finem hunc con-
sequeretur, imperare debuit sigillum. Ec-
quis vero amplexus fuisset Religionem, in
qua pœnitens non modo intima quæque sua
referare teneretur, sed & ex eorum reve-
latione ludibria, infamiam, & ipsam quan-
doque mortem incurreret. Ergo æquum
fuit ut strictum secreti omnimodi præcep-
tum

tum imponeret. *Omnimodi*, inquam, quia si quaedam forte excepisset peccata, seu levia seu magna, seu proximo noxia, seu non, brevi futurum fuisset, ut iniqui homines, subtilitatumve amatores, ex epicheia plerumque futuri, aut paritate rationis, plura alia exciperent. Unde Sacramentum hoc odiosum primo, tum deinceps inutile fidelibus efficeretur. Atqui hinc S. Leo Epist. 136. nostram hanc secreti legem vocat *Apostolicam regulam*, seu, ut loquitur Hincmarus in Opere de divortio Lotharii, *Spiritus sancti oraculum*.

IV. Prob. 3. pars ex gravibus pœnis, quas sacri Canones violatoribus sigilli de creverunt, Sacerdos, ait Gregorius Papa, dist. 6. De pœnit. cap. 2. *ante omnia caveat, ne de iis qui ei confitentur, peccata alicui reticet: non propinquis, non extraneis: neque, quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat.* Concinit Concilium Lateranense IV. nisi quod peregrinationis perpetuæ pœnam commutat in arctioris Monasterii pœnitentiam. *Caveat omnino Sacerdos*, ait Innocentius III. in famoso Canone: *Omnis utriusque sexus &c. ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ cautere requirat; quoniam peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum Sacerdotali Officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum. Gravius enim peccat Sacerdos, qui peccatum revelat, quam homo qui committit*, ait idem Innocentius III. Serm. 3. de consecr. Pontif. Hinc mori maluit, quam ad impii Wenceslai preces & minas, Imperatricis confessionem revelare S. Joannes Nepomucenus: adeoque, ut alia Religionis dogmata, suos habuit Martyres secretum confessionis. Qui longam ea de re Traditionem volet, consulat Tractatum Historico dogmaticum Lengletii du Fresnoi.

V. Confirm. quia tanta fidelium animis infidet sigilli reverentia, ut iudices homicidam ex sola sua confessione detectum absolvant, Confessarium vero proditorem ejus plectant morte; prout Tolosæ an. 1572. contigisse dicitur. Quin & Constantino poli primarius Sultani Minister Armenum Sacerdotem, quia factæ sibi confessionis revelatorem, vivum comburi jussit, *donec inquit proditorem alloquens, in inferis, ubi tuus tibi locus constitutus est, in æternum comburaris.* Atqui tanta hæc in secretum observantia non aliunde oriri potest, quam quod ubique gentium persuasum sit legem secreti legibus omnibus superiorem esse. Atque hinc licet summa sit hominis loquacitas, licet è Sacerdotibus alii ad Calvinii partes averfi confessionem pro sectæ genio exhorreant; alii mente alienentur, vix ulla uspiam revelatæ confessionis apparent exempla.

VI. Merito igitur Concilium Senonense

an. 1524. *Obligantur, inquit, Sacerdotes omnes & singuli triplici jure, videlicet naturali, divino & humano celare peccata, quæcumque revelata & dicta in confessione sacramentali, quæ tanto & tali debet claudisigillo secreti, ut nullo casu, nec verbo nec signo aliququaliter reveletur, aut revelari existimetur. Peccat enim graviter 1. contra jus naturale: quia revelando tale peccatum, diffamat proximum, & facit proximo, quod sibi non vellet fieri. 2. Peccat contra jus divinum, quia eodem jure prohibetur revelatio confessionis. quo jure præcipitur ipsa confessio, quæ est de jure divino à Christo instituta; & si liceret in aliquo casu Sacerdoti revelare peccatum sibi dictum in confessione, enervaretur præceptum divinum de confessione facienda, quia nemo esset qui vellet suum peccatum occultum propriæ famæ denigrativum Sacerdoti detegere. Peccat etiam contra præceptum Ecclesiæ, ut habetur in Concilio Lateranensi: Can. Omnis utriusque sexus &c.*

VII. Obj. 1. Si sigillum naturali jure præscriptum sit, ne ipsa quidem Ecclesia relaxationem ejus permittere potest. Atqui permisit olim. Quæ enim voluit ut certorum criminum rei certis subjacerent pœnitentiæ publicæ legibus, eo ipso secreti legem remisit: cum ex gradu pœnæ dignosci posset peccatum. Atqui Ecclesia voluit: Nec dicas id nunquam factum invito ac dissentiente reo. Quid enim interest, an Confessarius meum ipse crimen pandat, an me ad manifestationem ejus, negata alioqui absolute, obliget?

VIII. Confirm. ex Decreto Concilii Tollet. XI. ubi Patres sordidum Potamii delictum per ejus Confessorem agnovisse dicuntur.

IX. R. ad 1. neg. min. quia Ecclesia nunquam exegit ut occulta peccata pœnitentiæ publicæ subjacerent; licet ad id quandoque potuerit hortari, sicut nunc hortari potest Confessarius, ut pœnitens; quo Deo faciat satis, austerum Trappæ institutum amplectatur. Addunt aliqui pœnitentiam publicam, vel saltem ultimum ejus gradum sic potuisse decurri, ut nulla hinc immineret pœnitenti infamia, nullum proinde revelationis periculum.

X. Ad confirm. dico cum Sylvio in textu Concilii legendum esse *confessionem*, non *confessorem*. unde Potamii crimen per ipsam ejus confessionem, non aliunde: cognitum est.

XI. Obj. 2. non potuit Christus ita sigilli legem instituere, ut hæc & pœnitentis & ipsius multitudinis saluti contraria foret, imo & reverentiæ Sacramenti. Atqui arcta illa silentii lex quam sancimus, 1. pœnitentis saluti adversa foret; cum filius quandoque nonnisi à patre efficaciter corripi valeat. 2. Et saluti multitudinis; ut si Provincia tota ferro & flammis devastanda sit, nisi venialis culpa, puta ejus qui ex levitate Epistolam resignavit, Magistratibus aperiatur. 3. Et Sacramenti reverentiæ; ut si ea quam ex fratris confessione graviter ream cognoscis, Sacramento abusura sit, nisi significes te crimen ejus compertum habere. Ergo.

XII. R.

Bochet
Lib. 2.
Decret.
Eccl.
Gall. p.
241.

An.
1383.

XII. R. 1. nullum factum metaphysicis subtilitatibus convelli. Porro sancitam esse à Christo figilli legem constat ex dictis, & ex tota Traditione. Et vero per hujusmodi argumentationes ipsius etiam Providentiæ existentia labefactabitur. Quæret aliquis an vere providus sit, qui tot nationes olim & etiamnum in ignorantiae tenebris dimittit; qui dat Ecclesiæ suæ Ministros, per quos quandoque nomen ejus in gentibus blasphematur; qui virtutem pedibus conculcari finit, dum vitium folio sublimi sedet &c.

XIII. R. 2. dist. maj. non potuit Christus .i. nisi bonum longe majus eam sic institui exigeret, C. secus N. porro custodia Sacramenti, quod sine inviolata figilli lege stare non potest, bonum est longe majus in Christiana Republica, quam facinorosi, ejusve complices emendatio, ceteroque plurimum incerta; imo quam Provinciæ totius conservatio. His adde quod qui unam fracto sigillo Provinciam conservaret, eo ipso perdere posset innumeras; quia nemo jam iniqua quæ animo meditaretur consilia referaret Sacerdoti, si hæc ab ipso revelari posse suspicaretur. Quoti autem per Confessarium ab iniqua machinatione retrahuntur?

XIV. Inst. quisque legitime præsumitur jure suo cedere, cum id nullo ferme incommodo potest, & cedendo bonum parit maximum. Sed nullum ferme incommodum subit is cujus venialem culpam revelas, & tamen fieri potest ut hac revelatione impediatur mors innocentis, vel totius Regni strages. Ergo.

XV. R. neg. maj. quæ in omni materia fallit (neque enim ut pauperi communem tantum aut gravem necessitatem patienti succurras, alienum ex præsumpta Domini cessione rapere potes) & potissimum fallit in præsentī materia; ubi vetat Ecclesia ne quis unquam ex præsumpta pœnitentis voluntate revelet. Imo nec finit Ecclesia ut reveles, cum pœnitens qui sub damnationis pœna jure suo cedere debet, cedere recusat; aut dubium est an vere cedat. Quin etsi sigillum certis in casibus non obligaret jure naturali, quia tamen obligare jure divino, nusquam ex ipsius etiam Ecclesiæ licentia relaxari posset; quia jus divinum non nisi ex certa Dei concessione relaxari potest. At qui nullibi vel in Scriptura vel in Traditione legimus factam fuisse Ecclesiæ hujusmodi concessionem: nec certe, attento Sacramenti fine, decebat eam fieri.

XVI. Obj. 3. Lex naturalis obligat ad servandum secretum. Atqui tamen aliquando illud revelare tenemur; licet hinc fiat ut homines timidius secreta sua committant. Ergo stando in solo jure naturali posset confessio à Sacerdote revelari.

XVII. R. neg. conf. ideo enim aliquando frangi potest secretum naturale, quia bonum publicum vel jus innocentis, cujus ad defensionem revelatur secretum, præponderat juri quod quis ad fidem sibi promissum habebat. At vero nullum est bonum

quod præponderet Sacramento Pœnitentiæ, infallibiliter subvertendo, si sigillum violare liceret. Non ergo potissime servatur sigillum, quia alioqui pœnitens privatur jure quod habet ad secretum; sed quia is jure hoc suo privari non potest quin Ecclesia Sacramento semper utili, & sæpe necessario privetur.

CONCLUSIO II. Lex sigilli in quacunque materia obligat sub mortali.

XVIII. Prob. quia venialis culpæ revelatio, licet gravem pœnitenti infamiam non inurat, adeoque possit tantum esse venialis culpa contra justitiam & fidelitatem, gravem semper in Sacramentum irreverentiam invehit; & ideo semper mortalis est in ratione sacrilegii; cum ad minus homines à sancta & admodum utili venialium confessione retrahat; imo & mortalium; cum pœnitentes multi venialia habeant pro mortalibus, & aliquando malit, miles v.g. grave suum revelari, puta duellum; quam veniale aliquod, puta invidiam in commilitonem; ac demum non raro Confessarii mortalia habeant pro venialibus. Sola igitur in præsens excusare potest inadvertentia, ut cum quis quæ audivit, vidisse ratus, aliis renuntiat. Verum, si usquam, at certe cum de pœnitentium defectibus agitur, vigili opus est attentione; nec abs re fuerit hoc cum Propheta fari: *Pone, Domine; custodiam ori meo &c.*

XIX. Putant quidem aliqui cum Ledefma, revelationem culpæ venialis tunc solum esse mortalem, cum Sacerdos fatetur se eam in tribunali comperisse. Verum, inquit, ibid. Sylvius, *cum gravitas hic non nascatur ex scandalo, sed ex natura Sacramenti, contrarium est tenendum.*

XX. Atque hinc colliges cum Navarro in Man. c. 8. n. 13. Lugo ibid. n. 72. Sylvio p. 72. Parochos vel Confessarios, qui simul plures audiunt pueros doli capaces, aut de quibus dubium sit an doli capaces sint, gravis Sacrilegii reos esse, 1. quia Sacramento utuntur ad risum. 2. Quia pueros illos morali exponunt periculo peccata sociorum revelandi. 3. Quia Canon. *Omnis utriusque sexus*, præcipit ut *solus soli* confiteatur. Atque hinc consuetudo illa, quam olim vidi in usu, à gravioribus Ministris severe condemnata est; eamque jam ubique obsolevisse arbitror.

XXI. Hic duo notanda, 1. ad sigillum pertinere id etiam quod statim ab absolutione dicitur velut præcedentium appendix: quandoquidem & istud ad idem iudicium moraliter spectet, & aperiatur Ministro qualiter. Aliud erit si materia sit ordinis prorsus diversi, talisque ut materialiter dicatur in Tribunali; adeo ut nullatenus ad novam absolutionem dirigatur. Quandoque tamen satius est ut qui rem memorat, supprimat circumstantiam Tribunalis; ne qua ridiculi labem aspergat pœnitenti, qui v.g. ad epulas, vel ad ludum finita confessione invitaverit.

XXII. Sigilli legem extendi non solum ad gravia vel venialia quæcumque, sed & ad

ad eorum etiam objecta, circumstantias, expositiva quædam, ac demum ad ea quæ pœnitentem aut alium etiam indirecte infamarent. Ratio est quia nihil horum revelari potest quin confessio inde vel pœnitenti vel alii reddatur onerosa.

XXIII. Dixi 1. *gravia, vel venialia quæcumque*: quia non licet ullum pœnitentis grave vel leve delictum in specie revelare, puta quod is vel illa mendacium officiosum confessi sint. Imo ne in genere quidem veniale peccatum revelari velim. Unde non placet à Confessario dici, quod permittit Henno hic pag. 325. *Joannes veniale, vel venialia quædam deposuit*: sunt enim timorati vel scrupulosi, qui meras imperfectiones aut tentationes serio & fiebiliter confitentur. Sunt & quos vulgus ab omni etiam veniali peccato immunes, saltem ad aliquod tempus, existimat. His porro ex indiscreta illa Confessarii locutione nonnihil famæ deperiret. Ab iis ergo abstinendum. Imo nec revelanda, ut bene Lugo disp. 23. n. 59. quæ quis falso credidit esse peccata, cum non essent. Multo magis cavendum ne dicatur aliquem plura, aut gravia intra lineam venialis, peccata deposuisse. Neque hic omittendum est, ipsum etiam peccandi propositum, quin & tentationes quæ ad peccatum excitant, caute reticere debere. Sane quæ adversus pudicitiam crebro tentatur virgo sapiens, ægre feret, id propalari.

XXIV. Dixi 2. *circumstantias*: Reticendæ enim sunt auditi in confessione peccati circumstantiæ omnes, non modo quæ speciem mutant, aut aggravant, sed eæ etiam quæ peccatum insigniter minuunt. Unde non licet dicere Petrum à Mævio quidem occisum fuisse, sed inculpabiliter ebrio. Sic enim revelas Mævium esse homicidam; tibi autem hac in parte facilius habebitur fides, quam in inculpabili ejus ebrietate, quæ ad excusationem ejus ficta censetur.

XXV. Dixi 3. *& peccatorum objecta*. Unde si Joannes confessus sit se de Parocho detraxisse, quia avaro; uxorem percussisse quia turpiter inventam; non detractio tantum aut percussio, sed & utriusque objectum manent sub sigillo. Idem est, ait ib. Lugo n. 52. si quis confiteatur, se ab uxore castitatis votum habente exegisse debitum. Tunc enim citra sigilli violationem dici non potest quod illa castitatis votum habeat. Aliter dicendum, ait idem Cardinalis, si pœnitens objectum illud omnibus notum esse supponat; ut cum dicit: *Accuso me quod gavisus sim de homicidio besterno, vel de rixa veri in foro facta*. Nec enim refert quod Sacerdos hæc per accidens ignoraret, cum publica essent. Verum decisio hæc non omnibus probatur, qui proinde statuunt Confessarium de nulla re loqui posse ut per confessionem cognita, (nisi ex pœnitentis licentia, quam in hujusmodi occasione à viro petitam esse scio.) Unde & eos improbant, qui dicunt suas & aliorum Confessariorum aures perpetuis contra hoc aut illud scandalum oblocutionibus vexari. Ut est, auro contra æstimari debet hæc Con-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

cinæ Regula, p. 739. CONFESSARIUM NUMQUAM SILENTII, SÆPE SERMONIS POENITEBIT.

XXVI. Dixi 4. *& expositiva quædam peccatorum*, non tamen omnia. Quod ut intelligatur notandum est ex iis quæ pœnitens ad peccati sui explicationem commemorat, quædam esse quæ ita declarat Confessori, ut alii culibet pariter declararet, puta quod sit conjugatus, quod Gubernator, quod artifex &c. Quædam vero quæ declarat coactus, & quia non aliter peccatum suum explicare potest; puta quod etsi spurius sacros Ordines suscepit, aut suscipere voluerit; Quædam demum quæ non declarat, sed quæ ex confessionis ejus modo innotescunt; & ex his etiam alia nonnihil pœnitenti nocent, ut quod scrupulosus sit, animi arrogantis & morosi: alia in ejus laudem cedunt, ut quod scite loquatur, quod religionem suam instar Theologi calleat &c. Itaque sub sigillum cadunt quæcumque pœnitenti nocere possent etiam ex sola hominum malignitate, ut quod à natura enuchus sit, spurius, irregularis ex defectu, pauper, ære alieno gravatus &c. Item quod sit religionis principiorum inscius, quod in arte sua rudis, quod civili quopiam aut morali defectu laboret; quod scrupulosus, arrogans, tractari difficilis, quod naniis tempus terat, quod caput & aures Confessarii minutiis suis obtundat; quod eum, cum arguitur, dieteris impetat. Hæc quidem Navarrus & Lugo n. 60. negant esse sigilli materiam, quia non audiuntur à Confessario sed videntur. Verum quis neget confessionem ex hujusmodi revelatione odiosam fieri, multumque hinc infamari pœnitentem occasione Sacramenti. Cetera vero quæ licet ad confessionem præambula, eidem plane extranea sunt, & per accidens in loco nesciuntur, *non videntur committi sub sigillo*. Unde non peccat, qui dicit se hodie audiisse Provinciæ Gubernatorem, dominum hujus castelli &c. nisi forte hinc conjici possit eos quæ tales deliquisse; puta quia uterque dignitatem suam celare conſuevit &c.

XXVII. Dixi 5. *& ea quæ pœnitentem infamarent*; qualia sunt, non modo quod puella uterum gerat, quod adolescens ficta nobilitate gloriatur, quod is vel ille à Judæis oriundus sit; sed etiam quæ attentæ sæculi nequitia, ludibrio exponunt, ut quod pœnitens revelationes habeat, quod Angeli colloquio fruatur &c. Etsi enim negant plures quos sequitur Lugo n. 58. hæc sigilli materiam esse, melius tamen & securius premuntur silentio; tum quia horum revelatio gravem pœnitenti molestiam, despectum etiam à plebecula, & apud viros graves suspicionem movere potest, quod & ipse vidi; tum quia hæc pœnitenti superbiam & casus occasio esse possunt. Quæ vero in argumentum mali adversus pœnitentem trahi nequeunt, ut balbuties ejus & surditas, quæ à quolibet adverti possunt, non cadunt per se sub sigillum. *Per se*, inquam, quia quandoque ex modo loquendi colligi posset pœnitentem vel multa vel gravia commisisse.

K k

XXVIII.

XXVIII. Dixi 6. vel *quæ alium à penitente infamarent*, et si forte cederent in honorem penitentis. Hinc nec complicem sceleris, nec inutiles proci ad labefactandam virginis pudicitiam conatus recensere potes; quia hinc ad minus fiet ut aliqui à confessione retrahantur. Imo fieri poterit, ut quæ te sensit revelatorem in hoc casu, jam novas quæ sibi struuntur insidias aperire non auit, & sapientibus destituta consiliis non eadem qua prius virtute renitatur.

XXIX. Dixi 7. *quæ alium infamarent etiam indirecte*, Hinc arguendi veniunt, qui sic laudant sanctitatem unius, vel ejus conscientie munditiam, ut inde colligi possit alios non æque sanctos esse, aut esse peccatores.

XXX. Hac occasione quæritur an tutum sit de quibusdam valde piis dicere, vix ac ne vix quidem in eorum confessionibus occurrere materiam absolutionis; eosdem ad obitum usque sedulos fuisse virginitatis suæ custodes &c.

XXXI. R. Meum non esse hanc carpere agendi rationem, quæ à gravibus viris quoad viros gravem identidem observata fuit. Sic enim virginitatis aut summæ innocentie testimonium à Confessariis suis habuerunt SS. Thomas, Pius V. Ludovicus de Gonzaga, Vincentius à Paulo, quibus addi possint Alanus de Solminiac Cadurcensis, Antistes, Henricus Boudon Ebroicensis Archidiaconus &c. Mihi tamen multo æquius videatur ab his laudibus temperare, seu dum vivunt viri pii de quibus sermo est, seu dum supremam diem obiere. Dum vivunt quidem, quia scriptum est neminem ante mortem facile laudandum esse. Sed nec postquam defuncti sunt, 1. quia encomia hæc jus certum constituere non possunt; 2. quia dum unus laudatur præ cæteris, tacita quædam in mente exurgit comparatio ejus cum aliis, qui eodem uti Confessario dignoscuntur. 3. Qui mirabilia de uno

loquitur, circa alium forte hypocritam indiscrete interrogari potest; inde autem ambages. Atque ita sentientes vidi Episcopum & alios quosdam. Idipsum docet Lengletus cit. Tract. pag. 275. Scio quidem hæc non improbabiler solvi posse: sed ad quid solutiones, quæ raro omnibus placent, cum tota difficultas uno silentio removeri potest.

CONCLUSIO III. Lex sigilli non minus quoad mortuos Confessarium ligat, quam quoad vivos.

XXXI. Prob. 1. Quia æternum pro utroque statu silentium promisit Sacerdos; 2. Quia si scirent fideles futurum ut post mortem suam revelaretur sua turpitudine; nemo unus vivens confiteretur. Inde autem plena Sacramenti subversio.

XXXIII. Hinc sequitur eum qui ex sola confessione didicit puellam esse gravidam, non posse sine consensu ejus ipsa defuncta aperire, ut per Baptismum æternæ prolis saluti consulatur. Ei tamen, nisi hoc moribunda vel à te declarari permittat, vel; quod multo melius fuerit, alii extra confessionem declararet, absolutionem impendere non poteris, ut quæ temporale famæ suæ bonum æterno infantis bono anteponat.

XXXIV. Sed quid si imminente morte puella hæc Confessarium revocari jussisset; & is eam reperisset omni sensu destitutam; an non præsumere posset eam meliores induisse sensus, ac demum consensisse ut prægnatio sua chirurgo saltem aperiretur. R. negat. Neque enim in re tanti momenti sufficit licentia præsumpta, sed requiritur expressa; non concedenda, sed concessa. Ei tamen impendenda foret absolutio, quia ad hanc sufficit aliqua contritionis præsumptio. Ita Sylvius Resol. var. Quod de puella bonæ famæ, idem dic de ea quæ ad suspendium damnata est: neque enim statum ejus vel uni Judici aperire licet, ut æternæ infantis saluti provideatur.

SECTIO SECUNDA.

AN

EX OMNI CONFESSIONE ORIATUR VINCULUM SIGILLI.

XXXV. **C**onfessio quæ ad unum duntaxat obtinendæ peccatorum remissionis finem ex Christi institutione fieri debet; ad plures alios ex hominis nequitia dirigi potest; puta ad illudendum Sacramento, ad decipiendum, subordinandum, tendendum aut irridendum Confessorem. Prima confessio sacramentalis est, seu penitens hic & nunc absolutione dignus sit, seu ad eam se disponere intendat. Secunda non tam confessio est, quam confessionis abusus. His positus, sit

CONCLUSIO: obligatio sigilli oritur ex omni & sola confessione sacramentali facta

apud Sacerdotem verum vel existimatum, animo obtinendæ aliquando absolutionis. Potest tamen ex confessione non etiam sacramentali nasci quædam vel secreti naturalis obligatio, vel alia æquivalens.

XXXVI. Prob. 1. pars: Sigilli lex ei tantum confessioni alligata est, cui hanc Christus annectere voluit. Atqui hanc soli duntaxat confessioni sacramentali annectere voluit; quia hanc solam in æternum subsistere voluit.

Prob. 2. pars, quia exigit lex naturalis ut secreto premantur, quæ vix sine gravi mul-

multitudinis offensione relevari possent. Porro quædam sunt quæ licet mala tantum fide in confessione aperta, vix revelari possint &c. Verum hæc ex singularum Conclusionis partium expositione facilius innotescunt. Itaque

XXXVII. Dixi, 1. *ex omni sola confessione sacramentali*; tum quia hanc solam firmiter munire voluit Christus, ut modo dicebam; tum quia sigilli lex se habet ut proprietas confessionis. proprietas autem omni & soli competere debet.

XXXVIII. Dixi 2. *facta apud Sacerdotem*; quia ex confessione apud Laicum aut inferiorem Clericum peracta, etiam in casu necessitatis, uti D. Thomæ ævo non infrequenter eveniebat, oritur quidem gravissima secreti naturalis obligatio, sed non vinculum sigilli; nisi eo fieret animo ut Sacerdoti superventuro aperiretur; quia audiens tunc indueret rationem interpretis, de quo infra.

XXXIX. Dixi 3. *verum vel existimatum*. Unde, ait Henricus à S. Ignat. n. 2864. si quis accedat ad pedes ejus quem bona fide sed falso credit Sacerdotem esse, vel approbatum; confessio hæc, utpote in intentione sacramentalis, sigillum pariet. An idem dicendum sit de confessione Diacono vel Laico facta, si pœnitens sincere credat se ab iis in absentia Sacerdotis absolvi posse, non convenit inter Theologos. Negant Suarez, Vasquez & Lugo; disp. 23. n. 42. quia tunc pœnitens non apprehendit veram absolutionem à Christo institutam, sed aliam quam sibi ex errore juris fingit. Unde sicut non teneretur sigillum, qui alicujus confessionem coram imagine Crucifixi factam, & à pœnitente habitam pro sacramentali auscultaret: sic nec in proposito casu: Hæc illi: sed quidquid sit, ad minimum hic admittenda est gravissima secreti naturalis obligatio.

XL. Dixi 4. *animo obtinendæ absolutionis*, seu hanc hic & nunc recipere intendat pœnitens, seu Confessarii monitis juvari & dirigi velit ad eam suo tempore recipendam.

XLI. Atque hinc generatim non subiacet sigillo confessio ad illudendum vel subornandum Confessorem facta, licet ei quædam vera vel ficta admisceantur peccata, ut ea confessionis speciem præferens, sigilli obligationem inducere possit. Ita docent omnes gentium omnium Theologi. Pro ceteris erunt in Gallia Merbesius hic p. 146. & Nat. Alexander cap. 5. Reg. 58. In Belgio Joannes Malderus, Antverpiensis Episcopus in insigni Opere de sigillo cap. 8. p. 60. Estius in 4. dist. 17. §. 14. in Germania Tannerus disp. 9. dub. 6. q. 4. Gobat Tom. 1. Tract. 7. n. 187. In Hispania Dom. Soto in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. Suarez disp. 33. sect. 2. n. 6. in Italia Bonacina & alii passim. Hinc teste eodem Soto, cum Cardinalis quidam adversus Papam conspirans, alii Cardinali suam hanc intentionem in Tribunali aperuisset; quo ipsum in idem scelus attraheret; re per aliam viam com-

perta, accusatus est Cardinalis Confessor quod conspiracyem illam sibi notam non revelasset, & pecuniaria multa damnatus, pœna damnandus majori, nisi contestatus fuisset se machinationem hanc ex sigilli reverentia conticendam credidisse.

XLII. Fatendum tamen caute ac lente in hujusmodi occasionibus procedendum esse. 1. Enim videndum est an confitens consilium animo fixum & ratum aperiat, tantumque Confessorem seducere velit; annon gravem tentationem referet, cui, si potis est, medelam quærat: in hoc enim secundo casu non desineret confessio esse sacramentalis; etiam si postmodum crimen perficeretur. 2. Cum nec Ecclesiastica lex nec civilis ferat ut denuntietur crimen quod probari nequit; si de avertendo gravi damno ageretur, utendum esse monitione generali: quæ sic crimen averteret, ut simul confunderet criminoso. Ita suadet Lengletus pag. 143. Nullus tamen dubito, quin ipse criminis artifex detegi possit, si nihil inde denuntiatori Confessario imminet mali, & id evincit relata superius Cardinalis historia. 3. Non placeret decisio quam ut ab Innocentio III. datam refert Cæsarius Cisterciensis Monachus Lib. 3. Historiarum memorabilium, cap. 32. ubi sic rem narrat. *In domo quadam Cisterciensis Ordinis Monachus quidam sine Ordine celebravit. Hoc cum die quadam retulisset Abbati suo confessione, nec tamen cessare vellet à tanta præsumptione; Abbas dolens & lacrymans, ut à blasphemiam tam magna desisteret miserum rogavit, monuit, precepit, sed non profecit. Ille vero timens notari, si cessaret, celebravit ut prius. In sequenti Capitulo Generali Abbas idem proposuit casum eundem, interrogans quid faciendum confessori, si forte tale quid in aliqua domo emergeret. Cumque Dominus Cisterciensis & ceteri Abbates super hoc nihil auderent definire, casum scripserunt Innocentio III. (Auctori Canonis Omnis utriusque sexus) qui convocans Cardinales virosque literatos, casum eis proposuit, & quid de hoc sentirent, à singulis requisivit. Omnibus pene in hoc consentientibus quod confessionis non esset prodenda, respondit Pontifex: ego dico in tali articulo esse prodendam, quia talis confessio non est confessio, sed blasphemiam. Nec debet Confessor blasphemiam talem ac infamiam celare, per quam periculum incumbere poterit toti Ecclesiæ. Et placuit sententia omnibus, scripsitque sequenti anno quod à se fuerat determinatum & à Cardinalibus approbatum.*

XLIII. Circa hoc factum alii aliter sermocinantur. Maimburgus hinc grave Pontificiæ fallibilitatis argumentum expiscari sibi videtur in Tract. de Ecclesia Rom. cap. 13. Alii plures hinc solum deducunt, confessionem quæ sacramentalis non sit, revelari posse. Talem porro fuisse eam de qua loquitur Cæsarius; contendunt. Neque enim in ordine ad absolutionem confitebatur Monachus ille, sed ut *Abbatem traheret in patrocinium vel impunitatem sui criminis*. Alii demum & melius uti admodum sus-

suspectam rejiciunt Cæsarii auctoritatem, utpote qui nimium credulus, præcipue in suo de miraculis & visionibus Opere, nugæ plane agat, & fabulas undecunque corradat. Nec obest quod Innocentio æqualis foret: si quis enim ineptias triginta ab annis relatas, huc & illuc transmissas, typis etiam mandatas exscribere velit: huic nescio an sufficiant volumina viginti in folio. Et vero Cisterciensis ille Monachus fingebat se Presbyteratu donatum in Ordine, vel antequam Ordine ingressus esset. Non 1. norunt enim Superiores qui è suis ordinati sint. Non 2. quod gratis supponit nec probat Maimburgus. Annon enim in domo pie & ordinate constituta examinantur Candidatorem litteræ & testimonia? Annon ab urbe in urbem scribitur informationis habendæ gratia? Annon in ingenti Monasterio, quo confluunt undequaque extranei, facile fit ut deprehendatur non esse Sacerdos, qui se Sacerdotem esse mentitur? Præterea qui fieri potuit ut Cisterciensis Abbas in generali Capitulo ventilaret quæstionem quæ necessario injicere debuit scrupulum & suspiciones. Deinde cur Innocentius cui persuasum erat, se malum cohibere posse, non cohibuit statim, sed anno tantum sequenti rescripsit? Præterea quis non videat absurdam esse, & Pontifice quo vix Ecclesia doctiorem habuit, prorsus indignam, rationem qua is apud Cæsarium decisionem suam fulcit. Demum quis sibi persuadeat Innocentium an. 1216. quo responsum ejus datum supponitur, decisionem definitioni quam ipso anno præcedenti in Lateranensi Concilio emiserat, non admodum congruam dedisse. Ergo fabellam sapit hystoria illa; & nisi quoad substantiam falsa est, cir-

ca gravem aliquam circumstantiam falsa esse potest. Quanti autem sit circumstantiæ alicujus mutatio, nemini opinor ignotum esse.

XLIV. Dixi 5. *Potest tamen ex obligatione non sacramentali nasci quædam secreti naturalis obligatio &c.* Constat enim rarissime utendum cognitione per confessionem etiam minime sacramentalem paria: quia etsi Religio tunc temporis non imperat silentium, imperat prudentia. Unde extraculus hæreseos, aut conspirationis in Principem, quæ immane multitudini præjudicium inferunt, alto premendum est silentio crimen quodcumque privatum ad quod in Tribunali sollicitati sumus. Constat enim fideles severiori sigillo assuetos mirum in modum turbari, si quod in aurem Confessarii dictum est, evulgari detegant. Constat rursus facili futurum ut Sacerdotes imperiti confessionem nullo stipatam dolore haberent pro minime sacramentali: inde vero quanta sigilli strages? Atque hinc in casu nobis olim apud Em. Card. C*** proposito, de Judæo, qui nequidem baptizatus Parochi officium extra Galliam exercebat, idque in simulata confessione aperuerat Presbytero, nonnihil cum aliis pluribus hæsimus incerti. Etsi enim non fugiebat nos scelerati hujus confessionem nec esse, nec esse posse sacramentalem; nihil tamen dubitavimus quin ex ipsius evulgatione ingens sequeretur populorum commotio, cui vix obviam iri posset per instructiones in hisce materiis semper periculosas. Interesse ergo videbatur ut non fieret exemplum ad terrorem, sed res cum Episcopo clanculum tractaretur, & is secrete malum coerceret.

id ibid. p. 144.

SECTIO TERTIA.

A N

SOLUS SACERDOS SIGILLI LEGE TENEATUR.

CONCLUSIO: Sacerdos primario quidem & principaliter tenetur lege sigilli: at eadem secundario & per participationem tenentur alii plures.

XLV. Prob. 1. pars; quia, ut bene Lugo disp. 23. n. 20. non est dubium quin pro Ministro præcipue latum sit sigilli præceptum.

XLVI. Prob. 2. pars; tum quia sigilli lex instituta est ne confessio odiosa nimium & onerosa reddatur: ad id autem necesse fuit, ut secreto ejus adstringerentur ii omnes ad quos devenit notitia ejus. Tum quia notitia hæc utpote rei sigillatæ, & ipsa sigillum quoddam importare debet; quod etsi forsitan non sit proprie sigillum confessionis, ut innuit S. Thomas hic q. 11. a. 3. O. eidem nihilominus quoad grave secreti pondus æquivalet.

XLVII. Hinc sigillo tenentur. 1. Confessor etiam fictus, seu is qui cum non sit Sacer-

dos, gerit se pro Sacerdote: quia peccatum innotescit illi per confessionem ex prudenti penitentis intentione sacramentalem, licet talis non sit ex errore facti. Sylvius in cit. art. 3.

XLVIII. Sed quid si Sacerdos nolens alicujus confessionem excipere, invitatus & jam fugiens unum aut alterum penitentis delictum audiat? Responder Suarez disp. 33. sect. 2. nullam tunc induci sigilli obligationem, quia hæc non imponitur invito. Aliiter sentit Lugo ibid. num. 44. & docet, quod etsi tunc fortasse non inducatur obligatio illa secreti naturalis quæ oritur ex pacto explicito; cum pactum illud non possit contra i ab invito; suboritur tamen vinculum sigilli sacramentalis; quia confessio illa de se sacramentalis est adeo ut mutata Confessarii intentione sufficiat ad absolutionem. Hæc ratio non inepte elidi potest: huic tamen opinioni standum est practice; quia prædicta

Etta confessio non minus in pœnitentis intentione sacramentalis est, quam quæ fit Laico, aut cuivis alii ficto Sacerdoti.

XLIX. 2. Superior verus vel existimatus ad quem pœnitens vel Confessarius pro reservato casu confugit extra confessionem; quia petita hæc à reservatis absolvendi facultas, si à pœnitente fiat, à confessione inchoata promanat.

L. 3. Qui alterius confessionem audivit, vel fortuito & sine culpa; vel de industria, quod grave est sacrilegium; vel eam ex verbis, vultu aut gestibus Confessarii intellexit. Idem est de iis quibus eadem confessio ab huiusmodi auditore revelaretur, etiamsi innumeris revelata esset. *Res enim hæc transit cum onere suo: alioquin onerosa foret confessio & odiosa.* Et vero ex Reg. 39. Juris in 6. *Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo.*

LI. 4. Interpres, prout contra Cajetanum & Sotum, (qui tamen arctissimum hic, quodque nullo unquam in casu revelare liceat, secretum admittunt,) decent Ledesma, Suarez, Malderus & alii quos sequitur Lugo cit. disp. 23. n. 21. Ratio est quia Interpres non aliam habet notitiam nisi quam accipit ut organum medium per quod loquitur pœnitens & audit Confessarius. Hæc porro notitia tota est sacramentalis. Nec refert, ajunt Lugo & Sylvius, quod pœnitens non teneatur per Interpretem confiteri (de quo supra) neque enim etiam vel venialia, vel mortalia jam confessa confiteri tenetur; & hæc tamen sigilli materiam esse nemo ambigit.

LII. Quod de interprete idem dicendum seu de internuncio, si quæ per hunc fieri possit confessio, seu de amico, vel alio, amici aut rudis alicujus confessionem scribente.

LIII. 5. Judex aut Superior statim ut vident, delictum in quod animadvertere parati erant, ex confessione sola innotuisse, desistere tenentur, & reum ejusque complices, nisi aliunde horum facinus compererint, intactos relinquere: si enim vel levissime plectant, sigillum violant in actu exercito. Imo nec inter se, nec cum pœnitente, nec cum aliis qui rem propriis oculis videre, ex sola sua confessionis notitia loqui possunt, sicut nec cum iis loqui posset Confessarius: quia scientia ex confessione resultans, indelebilem sigilli characterem secum defert, nisi jure suo cedat pœnitens. Hinc Cathalanus, qui morte propter homicidium damnatus erat, veniam à Prætoris consecutus est, postquam is ex S. Thoma Villanovano rescivit, crimen illud ex sola rei confessione innotuisse.

LIV. 6. Qui reperit chartam ubi descripta est peccatorum confessio, seu facta, seu facienda, non modo ad naturale secretum gravissime tenetur, ut fatentur omnes; sed probabilius ad sacramentale, saltem si res non physice, ut in his materiis decet, sed moraliter & juxta communem fidelium sensum æstimentur. Ratio est quia scripto hæc, licet non sit confessio actualis, sed ejus futuræ vel factæ instrumentum, est tamen quæ-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

dam confessionis internuncia, seu confessio quædam inchoata. Unde qui peccatum amici quod in charta descriptum invenit, revelat, non ut merus secreti proditor, sed ut confessionis revelator habebitur. Atque ita contra Suarem disp. 33. sect. 4. Lugo n. 47, & alios quosdam docent Malderus, Fagundez, Vega, Vivaldus & alii quos citat & sequitur Diana Tom. 2. Tract. 4. de Sacram. ref. 112. Neque hinc recedunt seculares Magistratus cum enim famosa lite Dominæ de Brainvilliers (quæ suspecta primum, dehinc convicta patrem & utrumque suum fratrem veneno necuisse, capite damnata est die 16. Julii 1676, ac igne cremata) prodisset quædam ejus cartha, ab his incipiens verbis: *Je me confesse à Dieu, & à vous mon Pere*, erudite & Theologice demonstratum est à Parisiensi Causidico D. Nivelles, confessiones scriptas idem esse quoad Deum ad quem diriguntur, ac confessiones quæ viva voce recitantur. Vide additiones ad Bibliothecam Canonicam Bouchelli v. *Confession*, ut ego alibi

LV. Hinc, Auctore Navarro cap. 18. n. 34. *peccat (mortaliter) qui legit, etiamsi non divulget, scandalum, in cujus principio scriptum est: Memoriale meorum peccatorum, aut aliud simile, quo scire teneretur, ejus auctorem nolle ab alio ea legi: quia licet forte non reperiat notabiliter lædentiā, præbent nihilominus justam lædendi causam; ut enim in leve, sic & in gravius peccatum jam ab initio indicare potuit.*

LVI. Dices cum Lugo ibid. *Si pœnitens dum facit apud semetipsum examen ad confessionem, loqueretur voce intelligibili, ille qui audiret, non teneretur ad sigillum, quia non audivit confessionem, sed præparationem ad confessionem.* Ergo nec ad sigillum tenetur, qui scripturam invenit; quia scriptura illa nihil aliud est nisi præparatio ad confessionem.

LVII. R. Meo quidem judicio falsum esse antecedens. Eo enim ipso, quo exterior illa peccatorum recitatio esset vera ad futuram confessionem præparatio, non secus ac scriptura, eadem foret utriusque conditio.

LVIII. 7. Eadem sigilli lege tenentur ii coram quibus ex necessitate, puta naufragii vel pestis tempore, fit confessio sacramentalis: sequitur ex dictis. Aliud fuerit, si pœnitens, sui ipsius humiliandi causa, ultro peccata sua coram aliquibus confiteatur. prout sæpe fecerunt Sancti. Nec intererit an id fiat ante vel post confessionem: quia declaratio hæc publica peccatorum præscindit à confessione, & ab his etiam fieri potest qui de confessione non cogitant. Suberit hic tamen naturalis secreti vinculum, si, quod ad securius præsumi debet non consenserit pœnitens, ut quæ amicis pandit, ad alios defluant.

LIX. Sed quid si pœnitens sui abjiciendi gratia, coram duobus peccata sua confiteatur in Tribunali. Reponit Lugo ibid. n. 39. Confessarium tunc sigillo ligari, non autem alios: *Illam enim locutio, inquit, est virtualiter multiplex; & prout dirigitur ad*

solum Confessarium, est confessio sacramentalis: prout vero dirigitur ex intentione penitentis ad circumstantes, non est confessio sacramentalis, sed narratio ad confessionem & humilitatem propriam. Metaphysico huic casui non est immorandum. penitens *solum soli* Sacerdoti confiteri debet; neque is sibi bene consulat, si testes adesse patiatur; ne forte si audita revelent, veniat Confessarius in suspicionem laesi sigilli. An vero testes illi à sigilli lege immunes sint, pendet ab intentione penitentis.

LX. 8. Tenetur & consiliarius, seu is omnis, quem vel durante confessione, vel post ipsam consulit Sacerdos, sive ex licentia penitentis, sive citra ipsam. Ita post Navarrum, Petrum de Soto, Ledesman, Viguerium, Bonacinam, Suarez ibid. sect. 4. Sylvium & alios plures Lugo ibid. n. 25. Rationem dant aliqui, quia res ad quoscunque transit, cum suo onere transit. Idem quod consultus supplet defectum Ministri quoad clavem scientiæ. Verum utraque hæc probatio à Lugo n. 25. & 26. rejicitur tanquam minus efficax. Prima quidem, quia res alicui sub naturali secreto manifestata non semper transit cum onere secreti. Unde si ad judicem injuste deferatur, is nihilominus procedit ad inquirendum judicialiter. Secunda vero, quia consiliarius vere non habet clavem ad Sacramentum, cum possit esse simplex laicus, sed Confessario suppeditat scientiam ad legitimum clavis usum necessarium. *Ex eo autem quod aliquis sit Magister Confessarii, nullo modo claves ejus participat.*

Ratio igitur à priori hæc est, quod tota Sacerdotis notitia prodit ex confessione, & ideo penitens subordinatur voluntati penitentis, *ut nonnisi ex ejus consensu possit communicari, & à fortiori ut nonnisi cum tali limitatione communicetur.* Unde cum penitens huic vel illi solum rem suam communicari permittit, non potest aliis communicari. Adde quod prima ratio hinc petita quod res transit cum onere suo, minus solide confutetur à Lugo. Neque enim quia res aliqua non transit cum onere suo, idcirco sigillum à Christo immobiliter constitutum non transibit cum onere suo.

LXI. Hic quædam notanda, 1. raro necessarium esse ut aperiatur nomen penitentis, pro quo alius consulitur. Imo si ex consilii petitione innotescere posset delictum ejus in uno loco, ad alterius loci incolam recurrendum esset: quod si urgeret tempus, ut in moribundo, levatis ad cælum suppliciter oculis res tota divinæ misericordiæ committenda foret, agendumque id quod melius & utilius videretur. Hinc merito redarguit Navarrus Sacerdotem, qui cum, ipso vidente, alicujus confessionem exciperet, eo relicto ad ipsum venit petiturus consilium, quo habito statim rediit ut penitentem absolveret: quod quidem, si de licentia penitentis fecit, tolerari potest; sin minus vix excusari potest à sigilli violatione & *in hoc*, ait Lugo n. 142. *aliqui simplices Confessarii solent non raro deficere, consili-*

um petentes à talibus circumstantiis, in quibus persona penitentis non difficile intelligitur. Tunc autem qui consulitur, meo judicio, consulentem cohibere debet, ne revelationi cooperetur.

2. Nusquam, si forte opus erit, declarandum esse penitentem sine expressa, spontanea, & nullatenus extorta ejusdem licentia. Expressa quidem, & aliquando in scriptis; tum quia *debet* Sacerdos *cavere scandalum, ne fractor sigilli reputetur*; tum quia si fracti secreti accusetur, *imminet ei probatio, quod de licentia penitentis revelaverit*, ut docet S. Thomas cit. q. 11. a. 4. de quo infra. Spontanea & liberrima, nulloque pacto per Confessarium, aut alterius preces extorta: quia alioqui à confessione averterentur fideles: Unde, ait Ethica n. 2877. si conjux à marito coacta facultatem Confessori daret revelandi peccatum suum, non posset illud revelare.

LXII. Sed quid si penitens ipse docto cuipiam peccatum suum in ordine ad confessionem, consilii gratia revelet?

Divisi sunt Theologi. Alii unum hic admittunt legis naturalis vinculum; tum quia alioqui latius protenderetur sigillum confessionis: cum frequentissime contingat ut laici viros doctos in ordine ad Sacramentum consulant; tum quia ejusmodi consulentes de imponendo sigilli sacramentalis onere suo cogitant, sed solius naturalis secreti vinculo contenti sunt. Quod si quid vereantur, abstinere possunt à consulendo: quia etsi hinc futurum est ut eorum confessio minus integra sit materialiter, erit tamen, quod satis est, formaliter integra. Ita sentit Sylvius cit. q. 11. art. 3. v. *dices*. Ifambert disp. 23. p. 216. d. Suarez disp. 33. sect. 4. n. 6. Etsi opinionem hanc redarguere non audeo, malim tamen in praxi sequi oppositam. 1. Quia tutior sit & favorabilior Sacramento; 2. quia si quis rogatus conscientiae meae examen mecum instituat, erit utique ad sigillum adstrictus; jam vero examen hoc quantum ad aliquod punctum mecum instituit, is quem super nonnullis casibus consulo; 3. quia si linguae imperitus quæram ab aliquo quibus verbis hoc vel illud peccatum exprimere debeam, is etiam sigillo tenebitur. Atqui idem est in præsentī casu; 4. denique quia si quis palam dicat: *Mane vidi Titium ad penitentiae Tribunal properantem; qui à me inquit. fuit an hoc & illud referare teneretur*; vix è fidelibus quispiam est, qui improvidum hunc garrulum Sacramento & penitenti qua tali injuriam facere non existimet.

Duo hic suboriuntur dubia, 1. an Confessarii duo qui eandem ejusdem confessionem excepere, de ea inter se, consilii captandi gratia loqui possint. 2. Annon saltem Confessarius de auditis in confessione cum penitente suo colloqui possit.

LXIII. R. ad 1, negat. nisi in id libere consenserit penitens. Alioqui uterque fracti sigilli reus erit. Est enim locutio hæc extra confessionem, & onerosa penitenti, quate-

quatenus infamiam ejus confirmat. Ita Suarez disp. 33. sect. v. n. 3. Habert &c.

LXIV. R. ad 2. 1. posse Confessarium qui secundam excipit confessionem, loqui de auditis in prima, arguendo v. g. pœnitentem, quod in eadem peccata reciderit; monendo de commisso defectu &c. 1. quia peccandi consuetudo ad integritatem confessionis pertinet, & graviora exigit remedia; cum alio modo curanda sit lepra perseverans, alio lepra volatilis, ut dicitur Levit. 13. 2. quia in hoc casu agit Confessor, non ut homo, sed ut Dei vicarius. Is autem & potest & sapissime tenetur uti notitia ex aliis confessionibus parata. 3. Quia alias frustra suaderetur Fidelibus, ut eodem semper, modo sagaci, Confessario utantur. Ita Habert, Antonius, & omnes in praxi.

Cavendum tamen ne pristini lapsus congrua pœnitentia expuncti, in memoriam saltem in individuo revocentur. Hæc enim agendi ratio & fatigat, & pudore obruit, & à confessione retrahit. Unde id tantum in præsentī negotio licet, quod pœnitenti expedire judicatur.

Dixi in Resp. *Confessarium, qui secundam excipit confessionem &c.* si enim loqueretur de rebus ex confessione alteri facta cognitis, puta quia forte audierat pœnitentem, aut confessionem ejus scripserat, aut de ejus assensu consultus fuerat; frangeret sigillum; quia notitia hæc ad aliud præteritæ confessionis forum pertinet, non ad forum præsentis. Lugo n. 128. La Croix expressius n. 1981.

LXV. R. 2. posse etiam Confessarium, si quid post datam absolutionem judicet addendum circa dicta in confessione, id facere quamdiu pœnitens est in Tribunalī; tum quia id spectat ad complementum judicii sacramentalis, quod adhuc durare censetur, & cujus actus sunt admonere, corrigere, remedia præscribere &c. Tum quia non censetur moraliter extra confessionem fieri, quod continenter dicitur in confessionario; tum quia hæc communis est Doctorum opinio. Ei quidem repugnat Fagundez apud Lugo ibid. n. 129. quia, inquit, post datam absolutionem finitum est primum Sacramentum. Verum ratio hæc nullius est momenti; tum quia aliqui pœnitentiam imponunt post absolutionem; tum quia potest data absolutione Confessarius, quam graviolem esse intelligit pœnitentiam, commutare in leviolem.

LXVI. Imo, ait Suarez ibid. quem citat nec redarguit Habertus, *Confessor qui commisit defectum in confessione, ex quo obligatur ad pœnitentem monendum, potest & debet dicere illi, se velle cum illo loqui de re necessaria ad confessionem pertinente: & quidem, si ille consentiat, jam habet facultatem: si vero renuat, dicat nihilominus, si commode possit: quia tunc jam vere non loquitur extra confessionem; sed supplet, & perficit eam quæ inchoata & imperfecta manserat, & pœnitens tunc est irrationabiliter invitatus.* Concinunt alii plures apud la Croix

n. 1776. & id quidem non illubens admiserim, si Confessarius tantum dicat se absolutionem non dedisse, seu ex oblivione, seu ex ignoto sibi jurisdictionis defectu: in hoc enim nulla est delicti manifestatio. At extra casum hunc, mihi longe probabilius est, quod docent Tolet, Sylvius, Lugo &c. non licere, nisi petita & obtenta venia, extra Tribunal loqui de iis quæ sub sigillum cadunt; quia jam completum est Sacerdotis ministerium. Quin & verat Henno p. 328. non tantum ne Confessor de auditis loquatur cum pœnitente, quando is jam à Confessionali recessit; sed etiam quando in Confessionali post absolutionem introductus fuit sermo de aliis rebus. Quod ultimum, nisi res cum moroso quopiam agitur, severius arbitror. Quanquam si tunc à pœnitente licentiam petis, sigilli dignitatem & pondus commendas; cui semper summo-pere invigilandum. Unde

LXVII. R. 3. cum S. Carolo part. 2. instruct. cap. 20. *Si Sacerdos necessitate coactus, extra Tribunal cum ipsomet pœnitente de peccatis loqui debeat, id non nisi præfata venia faciat.* Sive enim tunc Sacerdos proprie sigillum non frangat, ut volunt multi; quia sigillum non frangit qui secretum non violat; non violat autem qui cum auctore secreti loquitur, sed qui cum aliis: sive frangat, ut docent cum Scotistis Victoria, Malderus &c. constat Sacerdotem qui extra Tribunal sua pœnitenti peccata revocat, & ei graviter molestum esse, & confessionem ipsi reddere invisam. Et vero qua ratione fieri possit, ut qui vix in angulo peccata sua detegunt, eadem sibi palam recantari non ægre ferant. Annon, si licebit, amare dicant cum Sarephthana muliere 3. Reg. 17. 18. *Quod mihi & tibi vir Dei? Num ingressus es ad me, ut rememorarentur iniquitates meæ?*

LXVIII. Hinc, ut sapienter Henno, peccant in hac parte, 1. qui extra confessionem dant pœnitentibus suis monita quædam generalia tendentia ad emendationem peccatorum in confessione auditorum: cum sit implicite refricare memoriam rei sigillatæ, aut saltem gravi silentio premendæ.

2. Qui è sacro suggestu delicta quædam tot circumstantiis veltiunt & delineant, ut pœnitens sua sibi objici peccata non imprudenter existimet. Ab his ergo quæ exosam faciunt confessionem sedulo abstinendum. Sed non minus cavendum auditori ne temere judicet se depictum ex concione, quæ quandoque pluribus ante ipsius nativitatem annis elaborata est, forte & ab alio empta. Hic vero culpandæ potissimum quædam tenuis cerebri mulierculæ, quæ Confessores suos læsi secreti reos faciunt, etsi necearum nugas animo ad meliora nato conservent; nec si inviti retinuerint memoria, de his inter scribendum cogitaverint.

LXIX. Addiderim consultum esse ultra quam dici possit, ut nusquam, ac ne in genere quidem, misceantur coram sæcularibus sermones de auditis in confessione. Hinc enim tacite inferunt & peccata sua retineri,

retineri, & se propterea averſis oculis reſpici atque contemni. Sane in huiusmodi narrationibus nonnunquam aliquid eſt parum pudici, ſæpe aliquid quod ſcurrilitatem redoleat; nec raro aliquid ab humilitate alienum.

LXX. Non defunt, qui cum pœnitens ipſe prior Confefſarium interrogat vel alioquitur de aliquo quod in confeſſione aperuit, expreſſam nihilominus etiam tum licentiam peti velint, ut major exhibeatur obſervantia figilli. Verum, ait Lugo n. 131. *nimia videtur eſſe hæc cautela.* Qui enim circa peccatum ſuum te compellat, de eo loquendi veniam tribuit in actu exercito. Quanquam hic attendenda pœnitentium indoles, erit enim forte qui involuta quædam efferat, ut experiatur an ſtatim occaſionem arripias arcana ipſius commemorandi. Ceterum ex dictis conſtat datam à pœnitente licentiam, certam eſſe debere, non dubiam vel præſumptam; ſpontaneam, non metu reverentia, non importuna prece, non dolo vel injuria, non aliena vel propria auctoritate exortam; non inani, ſed tantum rationabili de cauſa & in commodum pœnitentis conceſſam: alias qui ea uteretur, fracti ſecreti reus eſſet. Unde licentiam hanc concedens, ſeu ne ſibi inſulte denegetur abſolutio; ſeu quia hanc exigit Novitiorum Magiſter, cui alias non concederetur; reiſpſa nihil concedit.

Quæres obiter an fracti figilli reus ſit, qui de pœnitentis licentia revelat formaliter audita in confeſſione, id eſt audita in Tribunali, ut in eo audita; puta qui dicit: Petrus mihi in confeſſione declaravit, ſe peccatum iſtud commiſiſſe. Joannem non abſolvi, quia necdum ſatis diſpoſitum.

LXXI. Affirmant Scotiſtæ, ideoque nulum pœnitentis delictum revelari poſſe volunt, niſi ex ejusdem conſenſu fiat extra ſacramentum; ita ut pœnitens dicat: Quæ in confeſſione dico, vel dixi, extra confeſſionem dicta ſunt: Ratio eſt, 1. quia figillum primario inductum eſt in gratiam Sacramenti, licet ſecundario proſit pœnitenti. Atqui pœnitens etſi jure ſuo cedere poteſt, non tamen jure Sacramenti: ſicut Clericus licet jure ſuo cedere ſupponatur, non poteſt tamen jure ſeu privilegio Canonis cedere. 2. Quia ſatentibus adverſariis non poteſt Confefſarius, etiam cum licentia imo & ad instantiam pœnitentis, coram iudice vel alio quopiam dicere, ſe huic denegaviſſe abſolutionem; ſicut nec denegationis hujus cauſas aperire. Ergo figillum non à pœnitente duntaxat, ſed etiam à Sacramento vim habet obligandi. Quod autem independenter à pœnitente obligat, ab eo relaxari non poteſt. 3. Quia figillum juris eſt divini, ergo à pœnitente relaxari nequit. 4. Quia Confefſor ſcit ut Deus. Sed qui ſcit ut Deus, non poteſt loqui ut homo niſi detur illi ſcientia hominis. 5. Quia ſi pœnitens licentiam hanc dare poſſet, poſſet Superior ei præcipere ut eam tribueret. Quod ſi non faceret, jam eſſet ſuſpectus criminis. Si vero concederet, poſ-

ſet Sacerdos confeſſionem illius revelare.

LXXII. Aliter ſentiunt Suarez, Sylvius Sylvius. ad art. 4. Lugo n. 133. & apud eum SS. Thomas Bonaventura &c. ex contrario principio, nempe quod figillum primario inductum ſit in gratiam pœnitentis, *ut ſcilicet confeſſio non ſit ei formidabilis & odioſa, non autem in honorem Sacramenti, quamvis hinc pendeat ratio obligandi; ſicut obligatio juramenti promiſſorii tota eſt in favorem ejus cui ſit, ratio tamen obligationis eſt virtus Religionis.*

Confirm. 1. quia quoties pœnitens ad Superiorem per Confefſarium recurrit pro caſu reſervato, confefſarius notitia in Tribunali, parta utitur exterius. Atqui tamen tunc temporis Prælatuſ adſtringitur figillo, nec ab eo liber manet Confefſarius. Ergo ſtat poſſe Confefſarium ut talem notitia Confeſſionis uti.

Confirm. 2. quia ſi pœnitens intra vel extra Tribunal de peccatis confeſſis loqui non poſſet, figillum retinendo, jam peccata ejus non alii quam naturalis ſecreti vinculo ſubjacerent. Atqui horrendum conſequens & confeſſioni exitiale. Licet enim naturale ſecretum ſtrictè obliget, non tamen obligat in omni caſu, puta in præjudicium Reipublicæ. Ergo. Poſtrema hæc opinio probabilior videtur. Nec ſupra modum urgent quæ contra obijciuntur. Unde

LXXIII. Ad 1. neg. maj. ex communiori enim graviorum Doctorem ſenſu figillum ſe habet reſpectu Sacramenti, ſicut promiſſio jurata reſpectu religionis. Atqui promiſſio jurata primario inducta eſt in bonum promiſſarii, licet potiſſimam vim ſuam obligandi habeat à religione. Ergo & figillum primario inductum eſt in gratiam pœnitentis, licet vim ſuam hauriat à Sacramento, cujus ſubſiſtentia providendum fuit. Aliud eſt de Clerico: eo enim juri ſuo cedente, remanet dedecus ſtatus Clericalis, qui cenſetur contemni, dum unus è ſuis contemnitur. Contra vero dum juri cedit pœnitens, nihil detrimenti patitur Sacramentum; *ſed ſuavior & utilior efficitur confeſſio, cum aſſerat figillum, cujus clavem habeat pro arbitrio pœnitens ipſe, ita ut poſſit ex parte aperire & ex parte retinere:* Lugo n. 135.

LXXIV. Ad 2. 1. dubitari poteſt an ſi quis palam dixerit ſibi hac die negatam fuiſſe à Confefſario ſuo abſolutionem; & ideo veniat in ſuſpicionem homicidii, quod paulo poſt detegitur præcedenti nocte perpetratum; non poſſit Confefſarius ad repetitas pœnitentis preces aſſerere ſe huic abſolutionem negaviſſe eo tantum quia Romanenſes Libros legiſſet. 2. Si non poſſit confefſor negatæ abſolutionis cauſas aperire, non quia pœnitens id omnino permittere nequeat, vel Confefſor id abſolute non poſſit de licentia pœnitentis; ſed quia quæ licent, metaphyſice loquendo, non ſemper expediunt: & plerumque quod ad pœnitentis instantiam fieri videretur, eo admodum renitente fieret. Et vero quid non mali, ſi ut in propoſito caſu pœnitentem ab homici-

homicidio excuset, dicendum foret, ei à te denegatam absolutionem, quia cum sorore concubuerit? Præterea, ut bene Suarez d. 33. sect. 5. n. 6. cum tale Confessoris testimonium in assertionem pœnitentis totum resolvatur, quam fidem facere potest in exteriori foro? Demum via hæc fraudibus pateret & sacrilegiis.

LXXV. Ad 3. pœnitens non relaxat præceptum divinum, sed apponit conditionem qua posita præceptum non obligat: quia id solum præcepto cautum est, ne reveletur confessio absque licentia pœnitentis. Sic qui juratam sibi promissionem remittit, divinam legem non relaxat &c.

LXXVI. Ad 4. nego suppositum minoris: Confessarius enim loquitur ad extra ut Dei Minister; cui nempe Deus per os pœnitentis loqui permittit, intra limites sibi à Deo per pœnitentem præscriptos. Adde quod possit ut homo loqui, qui scit ut Deus, cum id concedit pœnitens.

LXXVII. Ad 5. 1. eadem difficultas æque vel magis viget in opinione contraria. Multo enim facilius præcipere poterit Superior pœnitenti, ut quæ in confessione aperuit, hæc vel sibi vel Confessario extra confessionem aperiat. 2. Si quid tale præciperet Superior, tyrannice præciperet; neque vel ei à pœnitente obtemperandum foret; vel Confessario utendum tali licentia, quæ utpote extorta nullius omnino foret momenti. Ita Lugo ibid. n. 135. & sequitur ex dictis.

LXXVIII. Quæres 2. an si pœnitens revelandi licentiam tribuere velit, debeat totum repetere, quasi Confessarius nihil sciret: An vero satis sit ut dicat: *Quidquid in confessione dixi, nunc tibi extra confessionem dictum volo; ut ea notitia securius uti valeas.*

R. Sufficere posteriorem hunc modum: sicut sufficit ut pœnitens in confessione dicat: *Accuso me de eo peccato, quod extra confessionem tibi aperui.* Quemadmodum enim in hoc casu Confessarius totam qua indiget cognitionem virtualiter accipit in confessione; sic & in priori totam qua indiget notitiam virtualiter accipit extra confessionem. Ita Suarez ibid. n. 4. & Lugo n. 137. contra Vasquez. Si tamen pœnitentis culpa culpam complicitis involvat, hujus famæ consulendum erit, non ratione sigilli, quod sublatum est, sed ratione secreti naturalis.

LXXIX. Quæres 3. Quid juris, si Sa-

cerdos qui confitetur, peccatum suum aperire non possit, nisi aperiat peccatum quod in confessione audivit, & cujus auctor à Confessario intelligendus sit.

R. Huic enitendum esse ut Confessorem quærat, cui citra violati sigilli periculum, integre confiteri possit; ut patet ex supradictis de non manifestando complice. Quando autem urget confitendi necessitas, dubio procul tenendum est, peccatum illud hic & nunc reticere debere; quia fortius est vinculum sigilli, quod, ut infra dicam, ne in casu quidem avertendi totius Reipublicæ damni infringi potest; quam confessionis integritas, quæ propter grave pœnitentis aut privati alterius damnum potest omitti.

LXXX. Quæres 4. an pœnitens etiam sigillo teneatur.

R. negat 1. enim non tenetur respectu peccatorum suorum; quæ quandoque sui deprimendi causa palam aperire potest, ut sua Augustinus; quandoque jure naturali reticere tenetur, ne se perperam & periculose infamet. 2. Nec tenetur respectu Confessarii, quia sigillum non in hujus, sed solius pœnitentis gratiam institutum est, ut secure & fidenter intima mentis penetralia detegat. Tenetur tamen pœnitens ex charitate, grati animi sensu & justitia ad secretum circa ea quæ sine injusto Directoris sui damno, aut contra legitimam ejus voluntatem, vel sine Sacramenti præjudicio, revelare non potest. Unde redarguendi sunt qui quæstiones sibi caute ac prudenter factas, monita pie data, satisfactiones impositas, quæ graviores apparent, quia nescitur quibus de causis impositæ sint, plenis faucibus, & ut plurimum deridendo, eruant.

LXXXI. Quod si Confessarius aliquid dixerit vel fecerit quod in commune vel privatum damnum cedat, puta si hæredem doceat, si à Sacramentorum usu avertat, si ad turpia sollicitet; denuntiandus erit Prælato, si malum aliter certo averti non posse videatur. Et si enim apud nos non vigent Pontificiæ Constitutiones Gregorii XV. & Benedicti XIV. quæ nefarios illos sollicitantes denuntiari præcipiunt: at viget lex charitatis, quæ impendens proximo damnum, cum fieri potest, averti jubet. Verum hic, si uspiam, sagacitate indigent Superiores, cum sub fictitiæ sollicitationis prætextu vel ipse Joseph in carcerem detrudi possit.

SECTIO QUARTA.

QUOTUPLICI MODO VIOLETUR SIGILLUM.

LXXXII. FRANGI potest sigillum, vel directe, quod, Deo propitio perrarum est; vel indirecte, quod quia pene inadvertenter contingere possit, sedulo & vigilanter cavendum.

LXXXIII. Sigillum directe frangitur, *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

cum expressis verbis de aliquo etiam mortuo, vel ejus complice, per solam confessionem cognito, dicitur quod tale peccatum seu mortale, seu veniale in particulari, puta mendacium, vel plura venialia commiserit: nec refert quod peccatum exinde

Mm

pub-

publicum evaserit. Quapropter sigilli reus est, tum qui dicit Joannem cum multo dolore confessum esse quod Clericum illum percussisset; tum qui dicit eum id non esse confessum.

LXXXIV. Hinc, mea quidem sententia, arguendus est, si Confessor. qui à Tribunali recens, monet ut ad personæ auditæ communiorem apponatur minor Formula; seu qui, quod aliquando contingit, interrogat num hæc apponenda sit. Sicut enim tunc assentiendo, declarat se absolutionem dedisse; sic alias dissentiendo, negat se absolvisse. Adde quod quandoque non communicent ex scrupulo vel dubio superveniente qui absoluti sunt. Satiùs igitur fuerit, ut Confessor pœnitentem moneat in Tribunali, ut sub Offertorii tempus curet sibi Formulam ad Synaxim apponi.

LXXXV. Sigillum pluribus modis indirecte violatur, ut advertit Suarez citat. disp. 33. sect. 6. & ex jam dictis intelligitur. Et 1. cum Minister, etsi generatim loquitur, seu inter concionandum, seu extra concionem, iis pœnitentem coloribus illinit, qui si certam peccati notitiam non præbent, at suspicionem ejus inducunt. Sane vel ipse rubor pœnitentis, qui se ad apicem delineari sentit, peccatum ejus detegere potest. Nec dubium quin hinc deterreantur à confessione plures, qui aliquando gravius lapsi, parem sibi scenam imminere conjiciunt.

LXXXVI. 2. Qui auditis paucorum confessionibus, dicit, etiam tacito personæ nomine, se tale peccatum audiisse. Jam enim singuli ex indiscreta hujusmodi locutione aliquid patiuntur suspicionis. Et vero qui auditis decem puellis ait se detexisse fornicationem, ubi non suspicabatur, nonne grave omnibus detrimentum parit? Sane, ait Lugo n. 63. non desunt nasci adeo ingenii homines, ut ex facti alicujus narratione auctorem ejus facile colligant.

LXXXVII. 3. Qui Religiosi alicujus, aut Canonici innominati crimen referendo, ejus Ordinem vel Capitulum nominat. Hinc enim *redundat ignominia & Ordinis*, quod per se solum grave est; & *ipsius pœnitentis, qui est pars illius*. Nec dubium quin inde odiosa reddatur confessio. *Id. ibid.*

LXXXVIII. 4. Qui in loco præsertim angusto ubi confessiones exceperit, vigere ait furta, mollitiem in juvenibus, in conjugatis adulteria. Hæc enim nisi aliunde constent & publica sint, gravem toti aspergunt Communitati notam, quæ in singula ejus membra refluit. Imo nota hæc per publicum rumorem, nolim referri ut nota per confessionem. Hujus enim testimonium longe gravius est, quam rumoris publici qui sæpe fallit. Exulet igitur, ut bene Lochon in Addit. p. 120. hæc loquendi ratio: Non satis domui suæ invigilat iste Superior. Non omnes quæ in hoc oppido confitentur, totidem sunt Susannæ. In nupera quam apud hujus loci incolas exegimus Missionem, sacrilegas multas confessiones reperimus &c.

LXXXIX. 5. Qui *verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodit aliquatenus peccatum*, etsi aliunde iis cognitum coram quibus loquitur. Quapropter graviter rei sunt, nisi excuset inadvertentia serio cavenda, tum qui tanto cum æstu loquuntur in confessionali, ut suspicentur adstantes grave quid depositum fuisse; tum qui pœnitentem, quicum ante confessionem amice tractabant, tristi & acerbo inspiciunt oculo, & sceleratam vitam exprobrante. De hisce confessoribus hæc scribit Petrus Blesensis Opusc. de pœnit. *Susceptos ad pœnitentiale, remedium post confessionem publice debonestas: Nam licet infirmitates eorum verbo non publicas, quadam tamen superciliosa & notabili despectione opinionem eorum apud alios sinistra suspitione contaminas &c.* Nec multum interest utrum voce vel signo vel quodam vultuoso contemptu :: secreta conscientiae alienæ vulgentur. De his adito Tract. Gallic. de secreto confessionis Auctore Stephano Lochon, Doctore Navarrico Cap. 5. & 6. & in Addit. p. 122.

XC. 6. Qui vel ait se talem non absolvisse, vel ad certum tempus distulisse, vel talem dedisse pœnitentiam; quæ cum gravis sit, gravis peccati suspicionem jure vel immerito inducit. Quin & quandoque fieri potest ut sigillum prodit qui simpliciter dicit: *Titius mihi hodie confessus est*. Potest enim ex circumstantiis judicari hominem hunc fuisse igitur casu quopiam reservato impedimentum; puta si Confessarium nunquam mutet, & eum illa die præsentem habuerit; interim vero ad alium distantem, quemque parum amat, recurrerit vid. Lugo n. 65. & seq.

XCI. 7. Qui è pœnitentibus suis unum vel unam impense celebrat, quod tantum venialia confiteatur: sic enim alii graviora deponere intelliguntur. Imo nec patitur citatus mox Doctor, ut hæc vel illa laudetur, tanquam sublimi orationi dedita, constanter unita Deo, Mariæ requiem labori Marthæ confocians &c. 1. Quia hæc superbiam parere nata sunt. 2. Quia non una fictitii hujus meriti devota confessoribus suis fucum fecit. 3. Quia ejus crebra commendatio, tacita quædam est aliarum depressio. Hic ponderanda isthæc Haberti nota: *Caveant qui præficiuntur eorum audiendis confessionibus qui ad mortem damnantur, ne quovis modo significant Ministris justitiæ hunc vel illum esse innocentem, quia de aliis silendo, indirecte significarent eos se probasse reos.*

XCII. Hinc rursus cum P. Antoine p. 384. colligo, quod jam monui, cavendum confessorio, ne usquam dicat: *Hæc vel illa peccata audiui in confessione*. Etsi enim non violat sigillum, qui solerter tacitis persona & loco, præclusoque omni cuilibet suspicioni aditu, præcise peccata quædam refert ut in confessione audita; est tamen hic non nihil quod male & moleste sonet, sæpiissime quoad Laicos facile in his rebus scandalici capaces; nonnunquam etiam quoad Sacerdotes. Adde 1. quod hujusmodi locutionem

Cons.
Leter.

Lochon
p. 65.

cutionem à Concilio Lateranensi prohibitam fuisse existiment nonnulli cum Fagnano; quia Concilium illud tunc solum de peccato quopiam, caute suppresso pœnitentis nomine, loqui permittit, cum Sacerdos *prudentiali consilio indiguerit*. Quod autem in uno tantum casu permittitur, in aliis censetur prohiberi. 2. Quia fieri potest ut ex variis quæ secum invicem, contraspe omnium, conferuntur circumstantiis, detegatur reus peccati generatim tantum expressi. Sic dicet pœnitens quæpiam: Ego primo omnium apud Joannem deposui peccata: & aliquanto post nescius hujusce dicti Confessor dicet: Quam primam audiui, adulterii rea erat; & hinc fiet, quod semel factum est, ut utriusque voces confocians maritus, pugione uxorem confodiat. Vide Bail. de triplici examine in ipso fine examinis Confessariorum p. 169. alias 161. ubi relato pari casu ex Baptista Conrado, ait: *Ecce casus: qui habet aures audiendi, audiat.*

Quæres quid respondere debeat Confessarius cum interrogatur 1. an is ejus pœnitens tale crimen commiserit. 2. An huic vel illi dederit absolutionem.

XCIII. Quæstio procedit de crimine per solam confessionem cognito. Qui enim facinus sibi postea confessum vel perpetrari vidit, vel à testibus fide dignis audit, sua hac notitia exterius uti potest; cum peccata nonnisi ut per confessionem nota celare teneatur; & aliunde facile scelestus quisque justitiæ viam præcluderet; duobus, quos solos habuisset criminis sui testes, statim successive confitendo. Hic tamen serio cavendum ne Sacerdos cognitionis extra Tribunal partæ limites transiliat, seu quidpiam addendo quod ex sola confessione audierit, seu firmiter asserendo, quod ante confessionem nonnihil dubium existimabat. Unde qui prævidet se & à Judice interrogatum iri, & rei confessionem excepturum esse, bene sibi consulat, si ante omnia scribat quidquid vel vidit ipse, vel ab aliis audivit. Jam

XCIV. Circa primum quæstionis caput existimavit Gabriel, Confessorem sub juramento interrogatum, teneri ad revelandam confessionem, ne perjurus sit. At explosa, ut decet, opinione hac, quam erroneam pronuntiat Vasquez cum S. Thoma & ceteris; dicendum neque in hoc, neque in alio quopiam casu revelari posse confessionem pœnitentis; & id ex dictis indubie constat.

XCV. Sed quid tum faciet Confessarius. An filebit? An dicet se nescire? An alio se expediet modo? Vasquez, Ricardus, Lugo n. 73. & alii negant tunc silendum esse, quia ex silentio posset identidem suspicio nasci vel augeri. Haud tamen video quid suspicionis ingerat modesta hæc & tanta responsio: *Quoties de pœnitentibus meis agi-*

tur, nihil aliud possum quam conticere. Ut est, potest tunc Sacerdos ex omnium confesso dicere, *Nescio*, vel *non audivi hoc peccatum*. Ratio est quia qui interrogatur, humano more interrogatur, proinde ut homo. Atqui Minister non scit ut homo, *sed ut Deus*; uti docent omnes cum S. Thoma*, vel potius cum tota retro Traditione.

XCVI. Quod si interrogans inique inquirat quid audieris ut Dei Minister; existimant Suarez, Lugo n. 74. & alii cum iis plures tunc etiam responderi posse, *nescio, non audivi*. Verum quia doctrina hæc mille ambagibus obnoxia est, placet nobis hæc, quæ Sambovio placuit, D. Soti Responsio: vel qui hoc modo interrogat, *tyrannus est infidelis*, & tunc *respondendum est illi* .: *Religionem Christianam præcipere de sacramentali confessione in neutram partem quidquam esse loquendum*. Vel est malus Catholicus; & tunc *multo efficacius respondendum est reprobatissimo illi Christiano tanquam Sacrilego*, sive rem audierit Confessarius, sive non: *Non est fas ut ad istam sacrilegam interrogationem quidquam respondeatur. Et in utroque casu si Tyrannus mortem illi Sacerdoti comminaretur, illa esset potius appetenda, quam verbum ullum proferendum, quod in revelationem Sacramenti confessionis vergeret*. Unde hic dicendum à Ministro, quod in alia occasione cuipiam excidium comminanti respondit Ambrosius: *Facies, quod Tyranni, patiar, quod Episcopi*.

XCVII. Sed quidni si pœnitentis innocentiam noverit Confessarius, respondeat se crimen ipsi impactum non audivisse? Duplici de causa, 1. quia nemini ullam de auditis vel non auditis in confessione rationem reddere debet. 2. Quia primum de innocente dolose interrogatus, statim de nocente suspecto interrogaretur: Respon- sique incertus proderet vel hæsitando, quem ne minimum quidem prode debet. Itaque nec respondeat Confessarius, *Audivi*, quia frangeret sigillum: nec dicat, *Non audivi*, quia forsan suspicabuntur reum non integre confessum esse: nec demum taceat; quia qui tacet, quandoque consensu tire judicatur; sed hæc una sit vox ipsius: *Sacrilega est tua hæc interrogatio, ad quam prohibe cum nisi sacrilege respondere possim, boni consule ut fiam sicut mutus non habens verba in ore suo*. Ino, ait Habert Cap. 9. §. 6. q. 6. si Sacerdos sit Pastor, & eo titulo Parochianorum suorum Consiliarius, & in testimonium adversus quempiam ex ipsis vocetur, opponet Judici Pastorale suum munus, ex quo gaudere debet privilegio Advocatorum, qui immunes sunt à ferendo adversus eos à quibus consuluntur, testimonio: quia non stare alioqui humana societas, si privati in negotiis difficilioribus consilium à peritis tuto capere non possent. In casibus tamen extraordinariis, in quibus con-

* „ Nullus ad revelationem confessionis potest ab homine cogi vel licentiarum. Unde si præcipitur sub pœna excommunicationis jam lata quod dicat si aliquid scit de tali peccato, non debet dicere: quia debet existimare quod intentio præcipientis est, si scit ut homo; hoc autem non scit .: . neque excommunicationem tunc incurreret, quia non est subjectus Superiori suo ut Deus, S. Thom. Supp. quæst. 11, art. 1, ad 2.

constaret Pastorem non ex iis quæ fidei suæ commissæ sunt, sed ex visu fortuito testari, non eximeretur à ferendo contra Parochianum testimonio, si necessum foret ad comprimendum malum. Hactenus ille.

XCVIII. Circa secundam quæstionem quomodo nempe loqui debeat Confessarius de eo quem non absolvit, 1. permittunt Cajetanus & Fumus in Armilla, ut dicat, *Non absolvi illum*, quia plures esse possunt non absolvendi causæ. Sed male, quia vulgaris & frequens non absolvendi ratio ex subjecti indispositione nascitur. Unde hic subest indirecta revelatio, pœnis juris obnoxia.

XCIX. 2. Concedunt plerique cum Lugo n. 84. sine peccato dici: *Hunc non absolvi, quia deerat absolutionis materia*. Ab hac tamen locutione temperandum credo; quia licet nulla hic subsit revelatio directa respectu hujus; est tacita quædam illius comparatio cum aliis, quæ nonnihil offendit.

C. Hinc etsi dici potest, *Eum non absolvi, quia generalem suam confessionem hodie perficere noluit; vel quia alio vocatus sum, & aberat, cum redit*; semper consultius erit curiosos alienæ absolutionis interrogatores ad ipsum pœnitentem remittere; vel potius generatim protestari, se nusquam de pœnitente vel absolutione ejus loqui.

Sed quid stricti juris. si vel Superior conqueratur quod Sacerdos publicum absolverit peccatorem, qui ad sacram mensam accedere visus est; vel pœnitens Confessarium vocet ad Superiorem, & ei licentiam concedat exponendi causas denegatæ absolutionis?

CI. Respondent plures hoc solum in priori casu dicendum à Confessario quod suo munere functus sit. Alii & melius volunt simpliciter responderi: *Non licet mihi dicta & acta in confessione revelare sine injuria Sacramenti*. Quin & istud; *Munere meo defunctus sum*, reprobatur Henno p. 343. tanquam sigilli violationem; utpote quod in hujusmodi circumstantiis idem sonet ac *Non absolvi*: Ast id falsum videtur, cum possit quis vel credere suo se munere defungi, cum male absolvit; vel extraordinarias in pœnitente dispositiones percipere, quibus contra communem regulam cedendum sit. Interim Superiori abstinendum est ab hisce interrogationibus, quæ Ministrum fatigant & confundunt; idque perferam, cum multi pseudo pœnitentes se se absolutos fuisse gloriantur, quin & ad Domini mensam accedant minime absoluti. Quod si, ait Lugo ibid. n. 85. *Pœnitens falso se jactet esse absolutum, non potest Confessarius id negare, sed solum dicat, se fecisse debitum suum*. Pergit idem Theologus: *Si vero pœnitens dicat se non fuisse absolutum, quia non erat dispositus; aliqui concedunt posse tunc Confessarium idem etiam dicere. Sed est omnino falsum; quia nec peccata ipsa publica audita in confessione possunt revelari. Imo nec placet, quod aliqui addunt, posse Confessarium dicere: Ipse dicit quod ego eum non absolvi; Hoc enim ipsum videtur approbare veritatem*

negatæ absolutionis, nisi aliquo modo constet Confessarium illud non approbare.

CII. Quod ad posteriorem casum spectat, dicendum cum Magistro Parisiensi, haud licitum esse Superiori discutere hujusmodi controversiam; quia forum internum est Dei solius, non hominum. Ad summum igitur poterit Episcopus prudentem alium delegare Sacerdotem, qui hujusce pœnitentis confessionem excipiat. Confessarius vero licentia illa sibi ad respondendum inordinate concessa uti non potest; quia pugnat contra reverentiam Sacramenti, quod nunquam ad forum externum & contentionem transferre licet. Hæc ille

CIII. Subungere hic liceat quod à P. Turnemino audiui. Conquestus est olim apud Episcopum *** Publicanus quidam, quod sibi à Sacerdote negata esset absolutio, præcise eo quia regium vectigal tractaret. Prodire jubetur Confessor, ut de pœnitentis licentia testimonium perhibeat veritatis. Sensit laqueum nasutus homo, modesteque & breviter pauca hæc locutus est: An Dominum N. absolverim, necne, mihi prorsus ignotum est, ut qui quæcumque in Tribunali dicta sunt, extra Tribunal obliviscar. At si in præsens quæ mihi confessus est, sigillatim recensere velit, dicam, si forte, ut queritur, non absolvi, cur minime absolverim. Non acquievit propositæ conditioni pœnitens, sed barbarum nescio quid infrendens recessit: & laudavit præsul Ministrum, quod molestam spinam sibi prudenter avulsisset.

Quæres 2. quid facto opus sit, si is cui negata est absolutio, confessionis factæ schedulam petat.

CIV. Respondent Bonacina disp. 5. q. 6. sect. 5. punct. 4. n. 7. Lugo 87. & Nat. Alexander Cap. 5. art. 10. Reg. 52. eum qui schedulam hanc negat, fracti sigilli reum non esse; quia nihil facit ex quo alter directe vel indirecte possit cognoscere delicta pœnitentis; neque magis prodit, quam cum absolutionem negat. Nec obest, inquit N. Alexander, quod id à circumstantibus, quod tamen cavendum, observari possit. *Pari enim modo observare possunt, cum aliquos absque absolutione dimittit, nec tamen indignos & impœnitentes absolvere teneantur*. Addit Lugo, quod etsi citra mendacium schedulam hanc dare possit Confessarius, *quia in ea solum testatur hunc confessum esse*; hic tamen reperiri possit peccatum scandalum, ut si detur peccatori publico qui non est emendatus; vel etiam occulto, qui eo modo palliat iniquitatem suam, & satisfacit Parochis ac Dominis, eos decipiendo sub spe virtutis. Non video tamen quomodo in postremo isto casu subsit periculum scandalum. Eset ad summum cooperatio quædam hypocrisis.

CV. Ut est, melius nostro judicio sentiunt, qui cum Sambovio Tom. 1. cas. 5. docent, 1. Non posse Parochos inter conveniri ut iis solum detur schedula, quibus impensa fuerit absolutio: Sic enim aperte revelaretur prava ceterorum dispositio. 2.

Ubi

Ubi firmata est id genus schedularum consuetudo, eas nemini confesso (generatim loquendo) esse denegandas. Si enim iis solum dentur, qui sacra mensa digni sunt, ceteri ea indigni statim ab unoquoque, vel saltem à Parocho judicabuntur. 3. Pœnitentem schedula illa munitum non posse à sacra mensa excludi. Quod rursus morali duntaxat sensu intelligendum; ut paulo post dicam. Atque hinc schedulæ illæ ex usu jam recepto habent: *Anno .: die .: mensis .: audiui in confessione N. in Parochia .: habitantis.*

CVI. Dixi 1. id genus schedulas nemini confesso, *generatim loquendo*, esse denegandas. Reipsa enim peccatori publico, modo indubie tali, seu intus converso, seu non, denegandæ forent, donec datum scandalum reparare incepisset. Neque tunc negarentur ex scientia in confessione parta, sed ex

publica cognitione. In eo autem casu satius iudicaverim, hunc bonæ vel malæ fidei pœnitentem, ante confessionis initium, futuræ hujus denegationis admonere.

CVII. Dixi 2. pœnitentem, qui alieno de proprii Sacerdotis licentia confessus est, ab isto non posse à sacra Cœna excludi; & id *moralis sensu* intelligendum esse: quia publicus ac notorius peccator, ne à Parocho quidem, cui confessus est, ad Synaxim admitti debet. *Quod si*, ait Lugo n. 88. *dicat*: Confessus tibi sum, & tu me absolviisti; *respondere potest Confessarius*: De confessione tua nihil scio: sed scio te esse publicum peccatorem, & ideo te repello à communione. Sane qui etiam Angeli iussu publicum peccatorem reconciliaffet, eum palam ad synaxim admittere non posset, nisi prius palam & publice emendatum.

SECTIO QUINTA.

AN ET QUATENUS SACERDOS SCIENTIA PER CONFESSIONEM HABITA UTI POSSIT.

GRAVIS isthæc quæstio geminam complectitur difficultatem. Prima in eo jacet an Confessarius scientia ex tribunali habita uti possit ad inferiorum suorum vel aliorum regimen; puta an noctu vigilare queat, quia didicit per confessionem quosdam noctu circumcursare an jubere ut occludantur fores, quia rescivit nonnullos citra licentiam vagari; an negare beneficium vel officium, quod animo solum destinaverat

alicui, quem ei omnino imparem iudicat ex ipsius confessione. Secunda est num liceat uti eadem notitia ad avertendum grave quod sibi vel alii cuipiam impendet periculum; puta an abstinere possis à celebrando, quia mox didicisti mixtum esse in urceolo venenum cum vino; an iudicem vel alium de proximo civitatis incendio monere &c. A secunda difficultate uti minus ardua initium ducemus.

§. I.

AN CONFESSIONE UTI LICEAT AD AVERTENDUM DAMNUM &c.

CVIII. Damnum cuius per confessionem habetur notitia, vel alii quam Confessario impendit, ut si didicerit Sacerdos strui infidias Principi, urbem ferro ac flammis quinta post die devastandam, hæresim ope alicujus grassari in urbe, Matrimonium quod paratur, ex impedimento dirimenti nullum fore &c. vel ipsum spectat Confessorem, & istud vel temporale est, ut quod hac nocte in domo sua comburendus sit; vel spirituale, ut per confessionem discit, sibi parari maxime proximam peccandi occasionem; autem, quo utitur, Confessarium, non esse Sacerdotem, vel non esse approbatum.

Circa primum caput senserunt quidam nullam esse sigilli legem, cum de avertenda hæresi, vel Principis morte agitur. Id ipsum Canonistæ nonnulli quoad Matrimonia, quæ ceteroqui invalida forent, docuerunt. Verum opiniones illæ ad minus erroneæ nullas unquam in Theologia radices egerunt. Unde sit.

CONCLUSIO I. *Nec verbo, nec facto, nec*
Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

nutu, nec aliquo signo licet in aliquo casu, quantumvis Ecclesiæ vel Reipublicæ damno, revelare confessionem. Ita S. Thomas Quodlib. 12. q. 10. art. 1. Nat. Alexander ubi supra Reg. 48. & alii.

CIX. Prob. 1. quod juris est divini nullam patitur exceptionem, nisi in casibus eodem jure divino exceptis. Atqui præfati casus, nec in scriptura, nec in sanctiori Traditione excepti sunt. Quin imo ubicumque generaliter sancitum est, quod statim docebat S. Thomas, in nullo unquam casu revelari posse confessionem.

CX. Prob. 2. constat non sunt facienda mala, ut eveniant bona; præsertim cum bona hæc & in genere suo longe minora sunt malis, & per mala hæc comparari non possunt, sed è contra. Atqui 1. revelatio confessionis de se ingens est sacrilegium, ut ibid. ait S. Thomas, & nos supra probavimus. 2. Bonum quod per mali hujus viam obtineretur, longe minus foret ipso malo. Bonum enim illud ad summum foret urbis alicujus conservatio. Hæc autem

N n

quid

quid demum est comparate ad subversionem Sacramenti unius, quo semel sublato hominum millia in æternum perirent? 3. Nec bonum illud compararetur: Ecquis immane excidii Principis vel Reipublicæ consilium versans animo, id aperiet Sacerdoti, à quo se festatim prodendum esse intelligat. Contra vero, si persuasus est, ut esse debet, alto premendum esse silentio quidquid dicet, tentationem suam candide referabit qua profunde cognita horrorem sceleris parata eidem in tempore & in æternum supplicia, infantis familiæ probrum & ignominiam, aliaque id genus, quæ saxeum pectus emolliant, suaviter ac fortiter exhibebit Confessor. Tum fusus in preces & lacrymas per Christi viscera & sanguinem hortabitur ut à sacrilego facinore abstineat; inopi temporum duritiem conquerenti, de suo etiam necessario providebit; nobili, seu in uxore, seu in liberis turpiter inhonestato, suadebit ut dimittat, sicut sibi à Deo dimitti optat & indiget. Hæc porro quæ toties desperatæ mentis viros ad meliora revocarent, quidni patriæ proditorem flectant?

CXI. Confirm. 1. quia, ut refert Ill. Cardinalis Perronius, in sua ad Angliæ regem responsione p. 563. & 564. Scelestus ille Henrici Magni sicarius à proposito suo in Tribunali deterritus fuisset, nisi tunc temporis quidam sparsissent in vulgus, læsæ Majestatis crimen sigillo confessionis minime obstringi.

CXII. Confirm. 2. quia etsi crebra variis in Regnis lege sancitum sit, ut durioribus afficerentur pœnis, qui homines in Principem vel patriam conjuratos non detexissent; nihil unquam tale adversus Confessarios sancitum est; ut liquet vel ex ipso Ludovici XI. principis post homines natos vitæ diu protrahendæ studiosi, edicto.

CXIII. Idem confirmari potest ex colloquio inter Henricum IV. ejusque Confessorem * habito. Cum enim istum Rex interrogasset, an nulla de causâ posset quis liber esse à revelanda conjuratione adversus Regem inita. Respondit ille sagaciter, à nemine unquam violari posse sigillum confessionis; alioqui actum fore de Sacramento pœnitentiæ; graviora multo esse peccata, quæ quis contra Deum meditatur, quam quæ contra moralem, qualis & quantus iste sit; illa tamen, Deo proprium honorem in Sacramenti gratiam remittente, neutiquam posse revelari; demum multo Plus salutis Regum per sigillum confessionis, quam per ejus prodicionem consuli &c. Urgente autem Henrico annon saltem parantem hoc scelus à proposito revocaret. *Imo, inquit, plus facerem: si enim extra tribunal, & crimen & criminis complices referare vellet, flexis coram Majestate tua genibus, veniam ipsi obtinere eniterer.*

CXIV. Subdunt tamen Theologi etiam graves cum Nat. Asexandro ibid. *Posse atque etiam debere Sacerdotem monere Principem, vel eos qui Reipublicæ præsumunt de periculo imminente, speciemque criminis attemptare,*

ti revelare, modo reum ex cujus confessione istud novit, nominatim & in individuo non indicet, non prodat, non revelet. Nec dubium quin ea sit S. Thomæ doctrina, in Suppl. q. 11. art. 1. ad 1. ubi; *Potest etiam Confessor dicere Prælato, quod diligentius vigilet super gregem suum: ita tamen ut non dicat aliquid per quod verbo vel nutu confitentem prodat.* Non desunt porro qui pœnitentem de futura hac monitione moneri velint, ut amplius à crimine deterreatur. Sed nec desunt qui in tota illa agendi ratione aliquid sigillo adversum deprehendant: quod ex dicendis elucescet.

CXV. Obijciuntur duo, 1. quandoque contigisse, ut rei læsæ Majestatis à confessore denunciati damnarentur ad mortem, uti videre est in *Republica* Bodini lib. 2. cap. 5. apud Lengletum p. 112. 2. Instar principii apud veteres fuisse istud: *Hæresis est crimen, quod nec confessio celat.* Unde S. Petrus Cælestinus Opus. 8. cap. 18. *Hæretico & infideli non tenetur Sacerdos secretum servare secundum multos: quod & alii quantum ad dirimentia Matrimonii impedimenta statuerunt, ut videre est apud Guillelmum Altifiodor. Lib. 4. Summæ Tract. 6. q. 4.*

CXVI. R. ad 1. 1. à facto ad jus non semper legitime concludi. 2. Teste Bochetto in Bibliotheca juris &c. v. *Confessio*, solenni Parisiensis Curiae Aresto definitum esse die 23. Octob. an. 1580. *non posse Confessarium adigi ad revelandam delinquentis confessionem, quantumcunque ingens sit ejus crimen, atque etiam si impendio necesse foret illum plecti ad exemplum.* 3. Suspectam esse Bodini narrationem, quam ab uno solum Advocato mutuatus erat. Quis enim sibi persuadeat, memoriam facti recentis, & turbas eo parituri graviores, quod novum sit & insolens, tam cito ex hominum memoria effugisse, nulla ut ejus nisi apud Causidicum unum superessent documenta.

CXVII. Ad 2. docuere equidem multum S. Thoma Suppl. q. 11. a. 1. ad 1. Confessorem *aliquod remedium adhibere debere quantum potest sine revelatione confessionis; sicut monendo eos qui confitentur, & aliis diligentiam apponendo, ne corrumpantur per hæresim.* At tunc simul cum S. Doctore sedulo caveri voluerunt, ne verbo vel nutu confitentem proderet Sacerdos, nisi forte confitens uteretur Tribunali, seu ad insinuandam Confessario ipsi hæresim, seu ad præcludendas ipsi fauces contra hæreticum: quo in casu hodieque censent multi, nullum magis hæretico deberi secretum, quam infideli; quia neutrius confessio sincera sit & sacramentalis, sed mera confessionis abusus.

CXVIII. Quod spectat ad Matrimonii impedimenta, jam ubique ratum est, hæc si per solam confessionem detecta sint, alium silenda esse. Ex eo autem quod id nonnulli in dubium vocaverint, exurgit grave in sigilli favorem argumentum. Si enim in re, à qua dolum & errorem averti tantopere interest, ceteri Theologi pro sigillo re-

reclamaverint, contra legem ejus quibuslibet incommodis superiorem judicatam fuisse.

Circa alterum quæstionis caput, an scilicet ad avertendum quod sibi paratur gravissimum damnum, uti possit Sacerdos scientia confessionalis, duplex est opinio, affirmans altera, altera præfractenegans.

CXIX. Supponendum autem in primis, nec licitum esse in hoc casu revelare confessionem (ut male & erronee docuit Gabriel) quia lex sigilli ex iis est, quæ sicut lex vitandæ fornicationis, nullam ex quocunque detrimento exceptionem admittit; nec ullam esse legem quæ jubeat rationem haberi simulatæ confessionis. Expendendum igitur *maxime*, ait cum ceteris Lugo n. 110. an pœnitens *vero animo confitendi illud dicat; an potius animo iniquo ligandi Confessarium arctissimo sigillo, ne ausit fugere ob metum violandi sigilli; quo casu non tenetur ad secretum*, hoc saltem sensu quod sibi consulere clanculum non possit. Hæc autem confitentis *intentio ex circumstantiis bene potest deprehendi*. Si enim actis eidem gratiis, quod te benigne monuerit, tacite vel expresse consentiat; ut data tibi notitia utaris, nihil jam est à sigilli læsione timendum. Si vero furialiter inclamet, te igitur usurum confessione ipsius; jam evidens est te ab eo moneri, ut in soveam certius demergaris. Quod si in eo deprehendas hominem scelus inter & sceleris omissionem suspensum; qui forte polliceatur abstenturum se ab inferenda tibi morte; sed simul confiteatur, se id ipsum pluries jam promississe, sincere ut sibi videbatur; sed, agente quo possidetur spiritu nequam, vix unquam sterisse promissis: tunc postrema hæc confessio erit sacramentalis: & is est casus circa quem scinduntur Theologi: alii enim cum Scoto, Majore, & Adriano docent tunc temporis licitum esse vitæ suæ consulere. Alii vero id severe prohibent cum Ricardo, Soto, Navarro, Medina, Vasquez, Ledesma, Suarez cit. disp. 33. sect. 7. n. 6. Lugo eod. n. 110. &c. Sit

CONCLUSIO II. Ne ad servandam quidem vitam licet uti confessionis notitia. *Asse communis*, ait ibid. Lugo.

CXX. Prob. 1. Quia nusquam licita est indirecta confessionis revelatio, etiam ad propriam vitam tuendam; sicut nec in eodem casu unquam licita est fornicatio vel mollities. Atqui in præsentī occurrit indirecta confessionis revelatio. Si qui enim sint hujus facinoris complices, ii ut videbunt Sacerdotem Alba jam indutum, qui à necessaria Missa abstinet vel aliud vinum apponit, intelligent huic detectam esse machinationem suam. Si vero confitens unus sit sceleris artifex, (quod vix nisi in amente supponi potest, cum qui atrociam hæc animo volunt, eadem nequiquam confiteantur) is æque præcipiet confessionem suam Sacerdoti prodesse; adeoque famosam illam sigilli legem in irritum deduci animadvertet.

CXXI. Confirm. quia si nulla esse suppo-

natur in eo casu indirecta revelatio, licebit tunc Sacerdoti fugere, tametsi sciat pœnitentem idcirco à complicitibus interficiendum esse velut secreti proditorem. Atqui consequens omnino absurdum est, ut notat Suaresius; *quia multum derogat huic Sacramento, quod aliquis possit ratione illius tam grave detrimentum pati*.

CXXII. Prob. 2. Quia bonum Sacramenti dubio procul vitæ nostræ præferendum est. Atqui exigit bonum Sacramenti, ut in eo etiam casu sigillum inviolate servetur. Namque è bono Sacramenti est, ut peccator, dum sua quæque Sacerdoti pandit, certo confidat hæc, quæ alioqui non manifestaret, nec directe nec indirecte revelatum iri. Alias & præcluditur aditus confessioni, & aperitur Sacerdotibus via ad revelationes saltem indirectas. Quod enim is sibi pro salute propria licitum credet, id sibi alter pro vita matris, pro neptis honore licitum existimabit: sicque demum tam peccator quam Confessor carebunt secunda illa post naufragium tabula, quæ tot cælo peperit cives. Ergo

CXXIII. Confirm. quia si, ut bene Lugo, licitum est Carthusiensi spondere abstinentiam à carnibus, etiam cum dispendio vitæ, propter commune Religionis suæ bonum; ne semel concessa carnes comedendi licentia evanescat salutaris diciplinæ rigor: *quanto magis propter commune bonum Sacramenti adeo necessarii potuit necessitas & utilitas publica obligare ad celandam confessionem etiam cum vitæ periculo: quod quidem periculum non est morale sicut in Carthusiano, sed metaphysicum, & quod nunquam reperitur*.

CXXIV. Obj. cum Coninch. disp. 9. dub. 4. n. 54. & seq. potest in præsentī Confessarius notitia sibi à pœnitente data uti, si nulla hinc immineat revelatio etiam indirecta. Atqui quando soli complices sceleris idem scelus confessum fuisse intelligunt, nulla tunc est etiam indirecta revelatio. Qui enim publicum homicidam mox palam capite plectendum publice absolvit, aperte declarat suum ab eo crimen confessum fuisse. Imo & dicere potest in genere, ipsum multo cum dolore peccata sua referasse. Atqui nulla hic subest etiam indirecta sigilli revelatio. Etsi enim sigillum frangit, qui peccatum revelat, non tamen qui tantum revelat eum apud se fuisse confessum. Unde si hæretici famulus, infcio domino confiteatur Sacerdoti, & subinde dominus mortem minetur Sacerdoti, nisi is rem dicat ut se habet; poterit Sacerdos verum fateri, licet inde sciat futurum ut ea de causa famulus ab hero necetur, & alii id circo à confessione avertantur. Ergo non obligat sigillum ad celandam confessionem in genere, licet alii inde colligant confessionem de tali peccato fuisse; vel aliquod detrimentum ea propter pœnitens subire possit.

CXXV. R. ad 1. dist. min. Nulla est revelatio quando complices intelligunt ex solo confessionis actu peccatum fuisse confessum, C. quando intelligunt ex aperta peccati revelatione peccatum fuisse confessum,

N.

N. Itaque qui dicit duntaxat aliquem sibi esse confessum, non revelat confessionem. (Nisi sic utcumque detegat peccata pœnitentis; ut si dicat Major Pœnitentiarius se audivisse Titium, ordinario suo confessori, qui tunc non aberat, invicte addictum.) At dubio procul revelat confessionem, qui prius revelat peccatum quam confessionem. Atqui in præsentī casu Confessarius multo magis peccatum significat, imo non nisi ex significatione peccati significat hunc hominem esse confessum. Cum enim abstinet à vino propter venenum eidem admixtum, prius & directo significat peccatum veneni præparati; ex quo complices ejusdem peccati confessionem colligunt. Quemadmodum igitur fracti sigilli reus est, si dixerit: Vinum istud toxico mixtum est, vel mihi hac nocte paratæ sunt insidiæ ad mortem; sic & ejusdem læsi sigilli reus est, si id signo dicat vel facto.

Hinc liquet objecta exempla ad rem non spectare. Qui enim homicidam absolvit publice, actum quidem confessionis ejus declarat, sed nullum ejus peccatum utcumque detegit: idemque est de eo qui famulum hunc sibi esse confessum fatetur. Quod autem hinc confessio fiat difficilior, non provenit ex confessione ut confessio est, sed ut est oqus Religionis hæreticis exosum. Contra vero in casu quem expendimus, & declaratur virtualiter peccatum, & ex hac ejus revelatione confessio odiosa efficitur. Hæc in summa Lugo n. 113. & 114. & meo judicio, non innepte.

CXXVI. Obj. 2. Sigillum confessionis non extendi contra Christi intentum. Atqui positis semel principiis non nostris extenditur. Repugnat enim Christi intentio, ut servet quis sigillum evidenti æternæ suæ salutis dispendio. Atqui in principiis nostris servandum esset sigillum, non modo cum temporaneæ, sed & cum ipso æternæ salutis dispendio. Prob. min. Gravi æternæ salutis dispendio obnoxius est, qui semper invalide absolvitur, aut cui imminet occasio peccandi tam gravis, & omnibus inspectis tam proxima, ut ei infallibiliter sit cessurus. Atqui utrumque hoc discrimen in principiis nostris subeundum erit. Supponamus enim Petrum, qui Joanni pluribus ab hinc annis confitetur, ex confessione ejus intelligere Joannem non esse Presbyterum: aut ex speciosæ admodum mulieris, quam audit, & in quam jam enixe propendebat, confessione admoneri, se ab ea sub morbi prætextu, advocandum esse: In his utique casibus imminet grave salutis dispendium. Atqui tamen juxta nos nec à Pseudo Sacerdote recedere licebit, ne indirecte reveletur confessio ipsius; nec proximam peccandi occasionem, quocumque prætextu effugere.

R. ad 1. neg. min. Ad 2. dico cum Suares ead. sect. 7. n. 8. hujusmodi casus potius mente fingi, quam moraliter contingere possint: quia, Deo sic providente, nusquam deerunt media, quibus possit homo sibi consulere. *Amisso tamen quantumvis urgenti casu, semper confessionis sigillum*

servandum est; & ille Sacerdos providebit animæ suæ eo meliori modo quo possit, & conando & orando ad habendam contritionem, vel tentationem superandam, cui non ipse se exponit, sed coactus exponitur: & cum id quod in se est faciat, non deerit, homini præsertim qui sola Sacramenti reverentia movetur, divinum auxilium. Neque hi casus in præsentī materia speciales sunt: similes enim fingi possunt, si quis non possit vitare periculum nisi mentiendo &c.

Ceterum in priori casu, licet ut antea confiterer Joanni, alium tamen in distanti loco mihi Confessarium inquirerem, sic ut nemo quidpiam hinc suspicari posset. In casu autem posteriori pluribus occurrit in commodis, qui nullius præsertim sceminae nisi aperta janua, & quopiam eminus intente confessionem excipit.

Quæres quid facto opus sit, 1. cum pœnitens ob negatam sibi absolutionem, gravem confessario calumniam impingit. 2. An possit Sacerdos Tribunal non adire, ne tempus inaniter terat cum hypocrita, ex præviis confessionibus cognito, qui ut bonum habeat nomen, insulsa multa & prolixa recenset, ne ullo emendationis proposito. 3. An excommunicatum denunciatur, sed tale ex sola confessione notum vitare teneatur. 4. An saltem fugere possit, cum sibi mors, quia absolutionem negat, intentatur.

CXXVIII. R. ad 1. Non licere Confessario tueri se manifestando calumniæ causam, negationem videlicet absolutionis. Et si enim vim vi repellere licet, non tamen cum revelatione Sacramento injuriosa. Aliis ergo rationibus, secundum jura, famæ suæ providendum.

CXXIX. R. ad 1. vel ad pœnitens simulate & fecte confitetur; & tunc confessio ejus non est sacramentalis: vel quamvis indispositus. puta quia restituere non vult, vere confitetur; & tunc vocatus Sacerdos ire tenetur. *Poterit tamen, ait Lugo n. 117. statim initio confessionis eum dimittere, reddendo ei rationem, dummodo id sine nota fieri possit; & petere ne iterum eum vocari faciat inutiliter.* Et hanc praxim in priori etiam casus parte sequeretur.

CXXX. Idipsum sequeretur quoad pœnitentem, cujus conscientiam admodum intricatam esse ex aliis ejus confessionibus intelligerem. Neque enim vel ex e mentitis prætextibus excusare me, vel abscondere aude-rem; ne, quod facillimum est, sua sibi peccata implicite objici sentiret pœnitens, & forte alii: sed humiliter rogarem, ut alium, si quis in vicinia foret, expertum magis adire dignaretur: nisi tamen hujus Pastor essem; aut licet minime Pastor, eo usque cum ipso essem progressus, ut ei jam grave reintegranda apud alium confessionis onus imponi non posset. Si tamen nulla esset spes finendi: subesset vero quod alius finiret, aliter esse statuendum cum utriusque bono. Sed ad propositum regredi juvat. Unde

CXXXI. R. ad 1. negat. siquidem intelligat pœnitens se ex confessionis notitia vi-

tari; quia esset hæc indirecta quædam peccati exprobratio, quæ si severiori vultu fieri non potest, nec etiam huiusmodi fuga fieri valet.

CXXXII. R. ad 4. affirm. quia hæc mortis comminatio non est confessionis istius

materia, sed peccatum in Tribunali coram Sacerdote perpetratum. Unde sicut is effugere potest cum gladium distringit pœnitens sic & cum ejus distringendi minas intentat. Neutiquam tamen licebit dicere, eum tibi mortem comminatum esse; quia absolutionem negasti.

§. II.

AN CONFESSIONIS SCIENTIA IN EXTERIORI REGIMINE UTI LICEAT.

CXXXIII. Certum est non omnem confessionis usum Confessario interdictum esse. Potest enim & debet pro pœnitente Deum precari, ejusque conversionem suppliciter efflagitare. 2. Potest & in dubiis virum doctum consulere, secluso semper quocunque manifestationis periculo. 3. Potest ex unius confessione alium circa quædam necessaria vel utilia interrogare; modo, quod facile est, non intelligat is unde ad huiusmodi interrogationes moveatur Confessor. 4. Potest propriam suam emendare agendi rationem, cum ex duritie sua, vel quodam deridendi aut nugandi modo, murmura, oblocutiones, & aliquod personæ scrupulosæ scandalum enasci animadvertit. 5. Potest rebus propriis diligentius invigilare, non quidem quantum ad ancillam, quæ furtum suum confessa, illico animadvertet illud sibi tacite exprobrari; sed quantum ad alios, quibus locum oppleri intelligit, nebulones. Ratio est quia in his ut jacent, nihil quod ab eo remove possit.

CXXXIV. Tota igitur quæstio in eo est an Sacerdos scientia è confessione parta uti possit ad exterius regimen. Illud autem exterius regimen, vel tale est ut saltem à pœnitente animadverti possit, puta si confessus se noctu è domo egredi, fores præter morem occlusas inveniat; vel à nemine prorsus intelligi potest, puta si Superior pœnitenti non conferat officium, quod ei, nullo præter Deum conscio, mente destitiverat.

CXXXV. Non una porro omnium est circa grave hoc punctum Scholæ sententia. 1. Enim docent non pauci Episcopum, qui solo animo Parochiale Beneficium cuipiam destinaverat, & ex confessione ipsius eundem officio huic prorsus imparem esse detegit, mortaliter peccare, nisi hunc immisericorditer excludat. Ita Sambovius Tom. 3. cap. 18. ubi & longa veterum Scholasticorum, Alensis præsertim, Thomæ, Bonaventuræ, Gabrielis, Paludani, traditione fretus docet posse aliquem pari de causâ vel suffragium suum negare indigno, vel indignum amovere ab officio, quod nec eidem prorogare tenetur, nec à se prorogandum, dicto vel facto insinuavit. Idem sentiunt Morinus, Sylvius, Nat. Alex. Reh. 48. & 57.

CXXXVI. 2. Ultra progrediuntur alii, & docent posse Confessarium scientia è Tribunali hausta uti ad exterius regimen, non quidem particularium, quasi v. g. possit huic pœnitenti suo negare licentiam eundi ad ur-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

bem, ubi peccat; sed ad regimen commune; puta vigilando attentius, occludendo fores &c. mutando feras, muros attollendo, exteris claudendo aditum &c. Sit jam

CONCLUSIO. Nullatenus in utroque casu scientia per confessionem habita uti licitum est.

CXXXVII. Prob. 1. ex Decreto Clementis VIII. dato die 26. Maji an. 1594. ubi sic: *Tam Superiores pro tempore existentes quam Confessarii, qui postea ad Superioris gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis habuerint, ad exteriorem gubernationem utantur. Quemadmodum enim humanum regimen ab hoc Sacramento distat, ita etiam nullatenus ab eo debet dependere.* Atqui hæc decisio, licet directo spectet ad Communitatum Superiores. Confessarios ceteros non minus afficit ex identitate rationis. Tum quia eadem & forte majora ex huius scientiæ usu apud sæculares, qui minus humilitatis & obedientiæ habent, quam apud Religiosos, nascerentur incommoda; tum quia quod exterius regimen, utpote à sacramentali discrepans, nullatenus ab eo dependere debeat, ratio est generalis, quæ omnibus ex æquo convenit.

CXXXVIII. Neque Decreto illo ad præcavendum hunc confessionalis notitiæ usum indiguere sapientissimi quique Religionum Præpositi. Jam enim ab an. 1590. Claudius Aquaviva Superior generalis S. J. severissime prohibuerat ne suorum quis tali notitia uteretur. Unde, ait Lacroix Lib. 6. p. 2: *non licet Superioribus nostris ratione talis notitiæ statuere novas leges, crebrius visitare, magis attendere &c. etiam secluso omnis revelationis periculo.*

CXXXIX. Prob. 2. ex Decreto Romanæ Congregationis die 18. Novemb. ann. 1682. in hæc verba: *Prævia matura consultatione DD. Consultorum facta fuit discussio sequentis propositionis: „ Scientia ex „ confessione acquisita uti licet, modo fiat „ sine directâ aut indirectâ revelatione & „ gravamine pœnitentis; nisi aliud multo „ gravius ex non usu sequatur, in cujus „ comparatione prius merito contemnatur. „ Addita deinde dexplicatione sive limitatione, quod sit intelligenda ad usum scientiæ ex confessione acquisitæ cum gravamine pœnitentis, seclusa quacunque revelatione, atque in casu quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Statuerunt dictam propositionem, quatenus ad-*

O o

mittit

mittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, omnino prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione sive limitatione; & præsentis Decreto prohibent, ne quis ultra audeat talem doctrinam publice aut privatim docere aut defendere, sub pœnis arbitrio S. Congregationis infligendis: Mandantes etiam universis Sacramenti Pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant. Nunc itaque certum est, ait idem qui supra Theologus, illicitum esse uti scientia confessionis cum aliquo gravamine pœnitentis, quamvis absit omnis sigilli revelatio, & quamvis multo majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur.

CXL. Prob. 3. directe contra Sambovium, Nat. Alex. & eorum sequaces. Non potest admitti opinio, quæ Sacramentum in pœnitentis levamen institutum, eidem odiosum reddit & formidabile. Atqui talis est opinio, quæ scientiæ confessionalis usum permittit in eo etiam casu in quo nequidem suspicatur pœnitens Sacerdotem confessionis suæ scientia uti. Eo enim ipso, quo constans erit apud Novitios v.g. vel Seminariorum alumnos, Confessorem scientia illa, ipsis non advertentibus uti posse, quo eos vel à Religionis professione, vel à pingui beneficio removeat, jam eorum nemo conscientiam suam secure aperiet: unde vel, ut sæpius ex inani formidine contingit, ad alios, eosque ut plurimum laxiores Confessarios recurrent; vel graviora sua debita reticebunt, donec hæc libere alii cuipiam confiteri possint. Sane, ait Ethica n. 288 i. si practice probabilis sit Nat. Alexandri opinio, probabiliter timere poterunt praxim ejus. Atqui communis Doctorum opinio est, probabiliter timentem sibi vel aliis grave aliquod incommodum, vel damnum, confessioni extrinsecum, ex certi alicujus peccati confessione, ad confessionem hanc non teneri. Unde fiet, subdit idem Scriptor, ut religiosi omnes, tam Professi, quam Novitii, excusentur ab obligatione gravia crimina confitendi; & sic ab eorum confessione retrahentur.

CXLI. Prob. 4. Quia opinio, quæ frangitur data pœnitenti fides, procul amandari debet. Atqui. Ut enim solide annotat Ysambertus disp. 23. a. 8. p. 225. quoties pœnitens præ verecundia vel præ timore aliquid difficultatis habet in aperiendis minutatim gravioribus delictis; monere solent pii quique & eruditi confessores, ut cum omni fiducia penitiores animi recessus aperiat, ut nihil vereatur; quia quidquid dixerit, mire dictum sit, ob inviolatam sigilli fidem. Atqui hæc Sacerdotis pollicitatio, ceteroqui pia, illusoria erit, ac sæpe fraudulenta, si hominem boni apud omnes, vel ab Ordinibus, vel à Beneficio, vel à quapiam Religionis dignitate, quia sua quæque fidenti animo, tanquam Deo ipsi aperuerit, remove re liceat.

CXLII. Objiciuntur nonnulla, & 1. auctoritas D. Thomæ Antonini, totque aliorum summi nominis, qui opinionem nostræ adversam tuiti sunt. 2. Quod in præ-

fenti casu nulla interveniat revelatio, nulla peccati exprobratio; cum pœnitens Sacerdotis agendi rationem, nec advertat, nec advertere possit: 3. Quod pœnitens nullum habeat jus ad bonum sibi solo Ministri animo destinatum. 4. Quod eum excludendo Minister jure suo utatur. Verum hæc non urgent in præsens.

CXLIII. Non 1. neque enim sola pugnandum auctoritate, cum ei gravia obstant momenta; & in iis quædam, quæ si summis illis Auctoribus cognita fuissent, eos à sua dimovissent opinione; quale est, ut videtur, Clementis VIII. Decretum V. Quanquam, si contra communem omnium sensum, B. Thomam *Laureola distinctionis* prosequi voles, ut jubet Contenson; poteris cum recentiore verba ejus interpretari de defectu, extra confessionem cognito, & propter quem Superior suum alicui negasset suffragium, etsi confessionem non audisset.

CXLIV. Ad 2. non modo obligat sigillum ne reveletur confessio, sed & ne quid fiat unde ea reddi possit odiosa & difficilis. Hinc contra sigillum peccat, qui cum pœnitente de peccato ejus loquitur, quamvis nihil revelet. Atqui ex prædicto confessionis usu redderetur hæc longe difficilior. Nec dubium quin ab ea, vel ex parte vel ex toto avocaretur peccator, si antecederet sciret Confessorem ipsa occulto contra se usurum. Imo plus ab ea retraheretur, quam si nosset hunc ipsa non usurum nisi se ipso advertente: cum & bene Lugo, magis lædant ea quorum causas nescimus, quam quorum causam cognoscimus; quia his possumus per contraria mederi, illis autem minime. Et vero an non lugendum, si pœnitens jam pridem forte conversus, quoties è condiscipulis suis quempiam ad beneficium assumi viderit, secum tacitus dicat ad minus suspicando; Si nusquam apud hunc peccata mea deposuisssem, meas haberem partes, neque jacerem obscurus &c.

CXLV. Ad 3. nihil quidem juris habet pœnitens in officium quo privatur; sed quæ summam securitatem exigit & respondet confessio, jus habet ne quid fiat unde securitas illa, vel auferri prorsus, vel magno pere imminui possit. Atqui ex usu scientiæ confessionalis &c.

CXLVI. Ad 4. Habet quidem jus hunc ab officio excludendi, sed non habet jus eum per media injusta excludendi; Bona enim nonnisi bene faciendâ sunt. Excludit porro per iniqua media, qui per medium amicæ & teneræ confessionis excludit.

CXLVII. At, inquires, pœnitens consentit, ut Minister ex Tribunalis notitia id omne faciat quod ad salutem ipsius magis conduxerit. Ergo cum exigit ejusdem salus, ut ab officio, in quo & seipsum & alios perditurus sit, excludatur, in id omnino consentit pœnitens.

CXLVIII. R. neg. ant. Etsi enim in id aliquando consentire debet pœnitens; at non consentit de facto, nisi mentem suam ea de re diferte & libere aperiat. Alias eo etiam quod gerit officio, etiam cum aliqua

qua famæ suæ luctura, privari posset; quia fatius est vel gravem infamiam pati, quam sibi & aliis æternam damnationem struere. Moneat ergo Confessarius, adhortetur, fleat lacrymis, ingemat coram Deo, ut eos intra muneris sui limites sistat; quidquid enim ultra est, à malo est.

CXLIX. Inst. Nostra hæc opinio innumera absurda invehit charitati perinde ac justitiæ contraria. Ex ea nempe Isequitur Sacerdotem non posse, 1. ejicere famulum, quem ex confessione scit furem esse, & homicidam; 2. à confessionis Ministerio eum excludere, quem eadem via didicit non esse Sacerdotem; 3. carnis vitio impense deditum à communi cum innocentibus pueris cubiculo, aut lecto remove; 4. Tetros Monasterii abusus coercere. 5. Ut intactæ hætenus familiæ honori provideat, declarare eum quem ad furcas comitatus est, ab impacto sibi facinore insontem periisse; 6. Ejicere ancillam, quæ juniorem Presbyterum ad crimen sollicitat. Hæc autem quis suæ & alienæ salutis studiosus patienter ferat?

CL. R. Esse tamen ferenda, imo quia tuæ & alienæ salutis studiosus sis, ferenda esse. Quæ enim ex immobili principio ma-

nent confectaria, quantumcunque aspera sint, omnia ad unum vorari necesse est. Unde

CLI. Non licet ex Confessionis usu famulum nequam ejicere, vel observare curiosius. Quod si in tribunali præcipias ut clavem reddat, vel ut discedat sponte, sigillum fregisti: quia jussio hæc actus est ad confessionem non spectans, eamque abrumpens, quique ideo extra ipsam fieri censetur. Ita Lugo, Averfa, La-Croix n. 1977, Idem est in 2. 3. & 5. casu. Si enim qui plures comitatur ad furcas, declaret Petrum innocentem occubuisse, de aliis tacendo crimen eorum indirecte revelat.

CLII. Quod spectat ad coercendos Monasterii vel Parochiæ abusus, ante omnia certum est Confessarium ex data sibi per confessionem notitia. Non posse adversus ipsum pœnitentem, indirecte etiam, agere. Unde, si quod, Deo miserante non occurreret, omnes Communitatis alicujus alumni ventri vel impuditiæ addicti ex sola confessione dignoscerentur, nequidem solito attentius vigilare posset Superior, ut eos deprehenderet. Paride causa, nec posset Parochus ejicere ancillam, quam ex propria ipsius confessione reseret nepotis, sive Vicarii puditiæ periculose insidiari.

§. III.

AN CONFESSIONIS SCIENTIA UTI LICEAT AD CORRECTIONEM ALTERIUS.

Quæstio est bipartita, num scilicet possit vel pœnitens detegere Sacerdoti complicem, ut ab eo fraterne aut judicialiter corrigatur; vel Confessarius inquirere nomen complicitis aut alterius in confessione generatim expressi, ut eum emendet. Qua de re Malderus, Henno & alii plures.

DLIII. Docent 1. non licere pœnitenti in confessione detegere complicem vel alium quempiam preciseut à Confessario verbis vel factis emendetur. Probant aliqui quia utens confessione ad correptionem complicitis, huic facit injuriam; cum peccatum ejus maneat sub sigillo. Verum ratio hæc nihil habet solidi: quia pœnitens per eam quam Confessario sponte traderet confessione sua utendi licentiam, suum & alterius peccatum faceret extra sacramentale. Probant igitur alii. 1. Quod correctio, si fieri debet, facienda sit juxta modum à Christo institutum: porro non instituit Christus Pœnitentiam ad hujusmodi correptiones; neque ad aperienda, sed ad regenda pœnitentis & aliorum peccata. 2. Quia is Sacramenti usus confessionem reddit odiosam; & præcipitem Confessarium periculo exponit multiplici. Quid enim si complex vel alius crimen sibi impactum neget? Quid si Confessarium, uti jam nec semel contigit, velut calumniatorem insequatur coram judice? Quid si fictus pœnitens, ut à dignitate quam ambit, alium excludat, eum falso accuset? Videat igitur, ajunt, pius & prudens Confessor, ne unquam confessionis via ad externam

pœnitentis vel alterius correptionem utatur. Atque hinc ut observat Lochon in Tractatu, quem & pluries citavi, & quia declarationibus turgidum parvi duco, optandum ut qui Monasteriorum Superiores sunt, non sint Monialium Confessarii; ne in generalibus quæ dant monitis, subrepat vel apex unus, qui à confessione ortum ducat.

CLIV. Docent 2. à fortiori non licere Confessario inquirere nomen complicitis aut tertii alterius in ordine ad pœnam vel correptionem. Rationem dant, 1. quia id generatim prohibuere Concilia plurima, quorum instar sit Leodiense an. 1405. *Inhibemus Sacerdotibus. & omnibus Confessoribus, ne à confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirent, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum designari. Quod si fecerint, ab officio audiendi confessiones noverint se ipso facto esse suspensos.* Idem habent plures aliæ Synodi quas dabit Lengletus cap. 12. n. 13. Atqui nec vetuissent Concilia hæc ne Confessarii scelerum complices inquirerent, si correptionem fraternam hinc pie, sancte, utiliter aut necessario fieri posse credidissent. Neque enim, & multo minus sub pœna censuræ, prohiberi potest quod multum prodesse possit.

CLV. Confirm. ex Decreto à Belgicis Episcopis emisso die 22. Aprilis 1667. ubi sic: *Complicum nomina Confessarius non inquireat, nequidem sub prætextu quod velit aut possit eis prodesse, non obesse.* Multo minus

mus confessione pœnitentis abutatur ad instituendam complicitis denuntiationem vel accusationem: Neque hoc committat ut ad complicitis Superiores scribantur litteræ anonymæ, multo minus à se subscriptæ; neque denique faciat quidquam unde pœnitens vel complex aliquod gravamen accipiat; cum ipsum peccatum & nomen complicitis, si per inadvertentiam pœnitens expresserit, cadat sub sigillo, una cum peccato pœnitentis. Qui articulus ut exactius observetur, adoptamus Canonem Concilii Colonienfis an. 1280. sub Siffriddo ejusdem urbis Archiepiscopo celebrati. „ Sub pœna excommunicationis omnibus Sacerdotibus inhibemus, ne à confitentibus nomina eorum cum quibus peccaverint, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum sciri, inquirent &c.

Idem docere videtur Sambovius Tom. 1. cap. 6. his verbis: *Je conviens avec vous qu'un Curé doit veiller sur son troupeau, & qu'il a droit de s'informer des mœurs de ses Paroissiens hors la confession. Je conviens encore, que quand le pœnitent veut bien lui déclarer par lui même ce qu'il sçait des mœurs des autres, soit parce que cela est utile pour sa propre conduite, soit parce qu'il le juge à propos pour leur bien spirituel ou temporel, le Curé le peut entendre, & s'en servir pour leur bien spirituel ou temporel, quand ce pœnitent le lui permet. Mais je dis que le Curé ne peut s'en informer dans la confession, parce que dans ce Tribunal le Confesseur n'a droit de s'informer que du pœnitent & de ses péchés propres: Je ne condamne donc point le pœnitent, qui déclare le péché des autres pour son propre avantage ou pour leur bien; comme je ne condamne pas le voisin qui avertit le Medecin du mal qu'à son voisin qui l'appelle, & qu'il ne lui découvre pas: mais je condamne le Medecin qui manque à sa profession, pour vouloir s'enformer par des voies obliques & illicites de maladies de son malade, par exemple en se servant des divins: Vous me proposez l'exemple de deux sœurs, auquel je n'ai point de réponse à vous apporter, sinon que vous pouvez bien entendre ce que l'une vous dira de l'autre par elle même: mais qu'il ne vous est pas permis de vous en informer dans la confession, & que vous n'avez droit pour lors que sur celle qui se confesse & sur ses péchés, & non pas sur ceux de sa sœur. Il en est de même de tous les autres exemples, de celui d'un Pretre, d'un mari, d'une fille. C'est à quoi il faut s'en tenir dans la partique.* Hæc eruditi viri decisio bene intellecta non adversatur præcedenti Belgarum Episcoporum Decreto. Vix enim uxoris confessio interelligi potest, quin audiat aliquid de marito, & sic ut plurimum in correlativis.

CLVII. Ex his his infert Henno p. 333. graviter peccare illos, 1. qui pœnitentes absolvere renuunt, nisi sibi præbeat schedulam clausam ad Superiores dirigendam, in qua crimen & nomen complicitis describatur; quia parvi refert an sibi, an aliis revelatio fiat, 2. & Superiores, qui ob similes reve-

lationes, Ordinum collationem differunt, Confessarios suspendunt, aut potestatem renovare renuunt.

CLVIII. Docent 3. non illi solum sed & ceteri omnes, posse & debere Confessarium injungere pœnitenti, ut complicem Superiori vel Magistratui denuntiet, quando agitur de avertendo gravi Reipublicæ vel alterius detrimento, quod alter averti non possit. Ratio est quia Confessarius de eo omni pœnitentem monere debet, ad quod jure naturali tenetur, quodque sæpius ante confessionem præstitisse debuerat. Atqui cum grave, quod impendit Reipublicæ, Religioni, ve alicui privato malum, aliter quam per complicitis manifestationem averti nullo modo potest, ad hanc omnino tenetur. Ergo & hanc ei sub absolutionis denegatione injungere debet Confessarius; sicut & auditis ejus furto, detractione &c. eidem alieni boni vel honoris restitutionem injungere tenetur, vel potius suam ipsi circa hæc obligationem aperire. Hinc Auctor Moralis Gratianopolitanæ disertum negat frangi sigillum à Confessario, qui jubet pœnitentem suum Episcopo denuntiare crimen miseri alicujus à quo inter confitendum sollicitata est. Idem docet Theologus Petrocorensis, alique hujus Regni complures, ut observat Lenglet p. 337.

CLIX. Quamvis autem, ait Henno, pœnitens, quia debitum illud suum adimplere renuit, absolutionis Beneficio privetur; si tamen ejus obtinendæ animo accesserit, debent quæcunque in Tribunali dicta sunt, premi silentio; debetque potius perire Civitas aut religio integra, quam aperiat Confessarius prodicionem, aut imminens Civitatis exitium.

CLX. Tertia hæc responsio omnibus accepta esse solet; At circa primam non æque convenit apud Theologos; & inde aliquid circa secundam certis in casibus suboritur dubii. Duo igitur docet Suarez disp. 33. sect. 3. & 4. 1. posse Confessorem de expressa pœnitentis licentia uti scientia è Tribunali habita in bonum ipsius pœnitentis, puta ut eum tueatur ab importuna complicitis infectione; vel ut ei debitam aliquam satisfactionem procuret. 2. Posse eundem de ejusdem licentia uti hac ipsa cognitione, tam ad emendandum complicem, quam ad impediendum ejus delictum: modo, quod ubique supponendum est, absit quæcunque scandali occasio, & serventur omnes prudentiæ leges.

CLXI. Pars prima probatur 1. quia is confessionis usus nec adversatur sigillo, cum pœnitens, cujus in gratiam institutum est, jure ejus volens & lubens cedat; nec male fit; cum fiat propter bonum spirituale vel temporale pœnitentis; nec fit imprudenter, ut supponitur; nec quod ex his sequitur, reverentiam Sacramento debitam lædit.

CLXII. 2. Quia pœnitens legitima & gravi de causa potest quidquid in Tribunali aperuit Confessario, eidem aperire extra Tribunal, & plenam dare facultatem de eo colloquendi. Ergo à fortiori ean-

eandem licentiam in confessione largiri potest. A fortiori, inquam, quia complicitas causa longe favorabilior est, cum peccatum ejus in sola confessione auditur; quandoquidem strictior sit lex sigilli, quam cujuscunque secreti naturalis.

CLXIII. Si objicias, pœnitentis licentiam sufficere quidem ad tollendum sigilli onus quantum ad pœnitentem: non autem ad tollendum respectu complicitas; quia sigillum quoad hanc partem institutum est in favorem ipsius; nec eo nisi propria sua voluntate spoliari potest. Respondent causam pœnitentis solam esse quæ directe cadat sub sigillum, reliqua vero sub illud solum cadere quatenus ad hanc causam pertinent. Ergo cum pœnitens de tota causa licentiam dare possit, quia ipse solus totam commisit sub secreto, non est cur opus sit licentia complicitas, qui reipsa nihil sub secreto commisit. Et vero quis licentiam hanc peteret à complice? An ipse pœnitens? Non utique: quis enim puellam graviter sollicitatam ad crimen, seductoris sui licentia egeret putet, ut prudens à quopiam consilium obtineat? An Confessor: at si ita est, ergo ex sola pœnitentis concessione potest extra confessionem de auditis in confessione loqui. Vide Suarez cit. sect. 3. n. 8.

CLXIV. Secundam partem probat idem Theologus 1. auctoritate graviorum Scholæ Doctorum, Thomæ præsertim, Alensis, Bonaventuræ, Antonini, Raymundi, & aliorum quos plures adducit sect. 4. n. 4. sed sufficiant pauca hæc Angelici Præceptoris Opusc. 12. q. 6. Non licet revelare in confessione personam complicitas, *nisi salvato ordine correctionis fraternæ*.

CLXV. 2. Quia usus confessionis ex pœnitentis facultate ad emendationem complicitas non est actio mala, quia prohibita, cum nulla Ecclesiæ lex adduci possit quæ id prohibeat; nec prohibita, quia mala. Si enim de se mala sit, vel quia contra Religionem, vel quia charitati aut justitiæ adversatur. Ex his porro nullum dici potest. Non 1. neque enim hic vel læditur sigillum, cum res tota fiat non solum ex licentia pœnitentis, sed ex licentia pie & juste concessa. Neque etiam læditur Sacramenti reverentia; quia etsi assumitur Sacramentum, ad finem ad quem directe institutum non est, non tamen excluditur directus & primarius ejusdem finis. Non 2. neque enim actionis hujus finis aut medium charitati adversantur. Finis enim est emendatio fratris, & malum ab eo propellendum: hæc autem per se intendit charitas. Medium autem est emendatio per viam qua nulla possit esse secretior; quod etiam charitas observat: aliæ vero circumstantiæ ita in individuo possunt servari, ut nihil fiat adversum charitatem: quod si servari non possunt, à correctione abstinendum erit, prout ab ea extra hypothese[m] scientiæ confessionalis quotidie abstinetur. Non 3. quia jure suo utitur pœnitens; cum licentiam hanc tribuit, ut ante dictum est. Ei autem qui jure suo utitur, nulla fit injuria.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

CLXVI. Objiciuntur quædam, & 1. quod in isto confessionis usu sit aliquid inordinati, quatenus res superioris gradus, confessio videlicet, ordinatur ad rem ordinis inferioris, nimirum ad correctionem, ad quam, utpote quæ ad legem naturæ pertineat, non nisi per media ejusdem ordinis tenemur. 2. Quod saltem tunc ordinetur confessio ad finem ad quem non fuit instituta. 3. Quod ille confessionis usus odiosam faciat confessionem. 4. Quod correctio, ut sit efficax, fieri debeat ex notitia certa; talis autem non sit quæ oritur ex confessione: quia licet pœnitens in ordine ad se ipsum fidem faciat, non tamen contra alium; qui proinde correctionem contemnere, & correctorem insequi poterit. Sane si plus pœnitenti credit Confessor quam complici, huic injuriam facit: atque hinc emergent rixæ & scandala. 5. Quod alioqui poterunt Superiores confessionibus subditorum uti ad aliorum correctionem, extorta iis utendi facultate: Hinc autem quam invisâ fieret confessio nemo non sentit. Verum hæc Suarez non movent. Reponit itaque.

CLXVII. Ad 1. non ordinatur in nostro casu confessio ad finem ordinis inferioris, sed tantum cognitio in confessione quidem data, sed quæ per pœnitentis licentiam fit quadantenus extra sacramentalis. Unde tunc, si proprie loqui velis, Confessor ordinat rem inferioris ordinis, vel ad rem ordinis superioris, si cognitione illa utitur ad procurandum spirituale complicitas bonum; vel ad rem ejusdem ordinis, si illa utitur ad procurandum eidem bonum temporale. 2. Nihil obstat quominus res superior ad inferiorem ordinari possit, quando utraque honesta est, & posterior cum prioris fine plurimum conjuncta. Porro nihil emendationi pœnitentis magis conjunctum est quam emendatio complicitas; quæ etiam moraliter spectare potest ad majorem securitatem pœnitentis.

CLXVIII. Ad 2. non repugnat rem ordinari ad finem ad quem non est instituta, modo per ordinationem hanc non excludatur finis ad quem instituta est. An quia ut spiritualis pater pœnitenti veniam primario deprecari teneor, non possum pro complice eius specialiter precari? Annon mulier quæ ex egestate peccat, Sacerdoti in pauperes munifico confiteri potest, ut ab eo adjuta jam non peccet, modo primario stipem non intendat, sed peccati fugam, & ex ea suam cum Deo reconciliationem.

CLXIX. Ad 3. si hinc efficitur odiosa confessio, vel pœnitenti, vel complici. Non 1. tum quia is sponte & liberrime vult uti ad hunc finem Confessoris industria; tum quia cum persuasus est se charitatis lege ad correctionem fratris teneri, nec confidit si per se ipsum agat, rem feliciter esse successuram; pergratum habere debet, quod alius quisquis ille sit, onus illud de se grave & injucundum sibi assumere velit. Non 2. & ipsi enim complici gratum esse debet, quod qui jus vel debitum ejusdem corripiendi habet,

P p

bet,

bet, id faciat via omnium leniori, quæque præ ceteris honori suo consulit. Atqui quod ope Confessarii eum corrigam, quem alterius ope corripere poteram, via est omnium lenissima. Sic enim uni tantum aperio, quod alioqui non raro duobus fuisset aperiendum. Habet equidem omnis correctio aliquid inæroris, & eatenus gravamen parit. At non est id curandum: alioqui nemo erit corrigendus, ne charitas fiat onerosa proximo. Deinde undesciet complex Sacerdotem agere ex confessionis notitia? Non utique à Confessario, qui notitiæ suæ modum ostendere non tenetur, nec debet. Erit ergo id temere iudicatum; cum multi quotidie complices suos per eos corrigere studeant, quibus nec confessi sunt, nec confiteri cogitant. Ita idem Suarez sect. 4. n. 11. & 12. ubi duo addit ponderanda, correctionem in principio tam prudenter esse leniendam, *ut prius peccator recognoscat suam miseriam & lapsum, quam exaspere- tur & resistat.* 2. Talem, moraliter loquendo, esse debere famam & auctoritatem Confessoris, cuius industria pœnitens utitur, ut apud complicem, nisi sit is impudentissimus, in fracti sigilli suspensionem venire non possit.

CLXX. Ad 4. vel objectionis sensus est, notitiam ex confessione habitam minus certam esse, quam quæ aliunde habetur; vel sensus est, correctionem nusquam prudenter fieri posse ex humana testificatione, & alicujus fide digni relatu. Utrumque vero insigniter distat. Primum, quia quod in confessione dicitur, ceteris paribus, plus ob Sacramenti reverentiam, meretur fidei, quam quod extra. Unde licet non ita teneatur Confessor pœnitenti circa alios, quam circa ipsum credere; potest tamen & ipsi quantum ad alios habere fidem, & ex fide hac aliquid in proximi gratiam operari. Secundum unanimi omnium sententiæ repugnat, præsertim vero Augustini qui Serm. 82. alias 16. de verbis Domini, & refertur Cap. *Si peccaverit* II. q. 1. sic habet: *Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoribus suis, plerumque zelantibus, aliquando salutem maritorum quærentibus: nos prodimus palam, sed in secreto arguimus; ubi corripitur maritus ex solo conjugis testimonio.*

CLXXI. Neque ex hac correctione, quia radicem habeat in pœnitentiæ Sacramento, plus quam ab alia quacumque imminet mali, si prudenter fiat. Quod enim, ait ibid. Suarez n. 21. is qui corrigitur, possit interdum illud moleste ferre, & negare factum, *nullum est inconveniens: nam vel Confessor prudentia sua & patientia has difficultates superabat, vel ex discursu & aliis circumstantiis intelliget an sit à correctione cessandum.*

CLXXII. Ad 5. Sicut à malis Superioribus nihil non timendum est in quovis systemate, sic nihil à bene moratis in hac etiam Suarezii opinione timendum, 1. Enim ex Decreto Clementis VIII. de reservatione

casuum quoad Regulares; *Non licet Superioribus Regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte & motu proprio id ab eis petierint.* Unde si Superior totam ad se, contra Decretum istud, jurisdictionem revocare vellet, tyrannica foret hæc ejus agendi ratio, ut ibid. Suarez n. 15. 2. Juxta eundem ib. n. 16. tria hæc à Confessario servari debent, 1. ut personam complices non quærat (addo, nec statim nominari patiat) quia exponeret se periculo apud se infamandi proximum sine causa. Potest tamen generatim à pœnitente inquirere num complex sit in periculo, vel indigeat correctione pœnitentis; & juxta responsum ejus monere poterit ut suæ satisfaciatur obligationi. 2. Ut Confessarius non statim se offerat ad faciendam correctionem, quamvis eam vel convenientem vel necessariam esse arbitretur; Tum quia cum se se promptum ad id muneris exhibet, pœnitens non ea, qua par est, libertate procedit; Tum quia pœnitens fortassis per se, vel per alium quem aptiorem judicat, correctionem facere proponit. Potest sane vel adolescens senem, quem corruptum sensit, Confessariis omnibus efficacius emendare. 3. Ut impendio caveat Confessarius, ne à pœnitente uti strictè debitum exigat, quod re ipsa tale non sit; sed vere & fideliter proponat quid ex præcepto agere teneatur, quidve agere licite possit. Peccaret enim graviter, qui sub falso necessitatis aut præcepti titulo pœnitentem cogeret vel ad revelationem complices, vel ad impertiendam ejus corripiendi facultatem.

CLXXIII. Subdit idem n. 17. aliud esse quod pœnitens uti licite possit Confessoris opera ad correctionem complices; aliud quod eadem uti teneatur. Ut licite possit, tria requiruntur & sufficiunt, 1. ut ex parte complices sit moralis aliqua necessitas. Si enim vel jam emendatus est, vel desit probabilis ratio novum ejus lapsum timendi, *non est facile*, (imo nec utcumque) est infamandus. 2. Ut pœnitens per se ad id muneris debite exequendum non sufficiat, neque id speret probabiliter. Si enim per se possit, non est cur fratrem infamet apud alium. 3. Ut speret se rem utiliter facturum opera Confessarii: nec enim assumi debet, qui non speratur felicem habere exitum.

CLXXIV. Ut autem pœnitens Confessoris opera uti teneatur ad complices emendationem, præter tria quæ mox recensuimus, *necessarium est*, ait idem n. 18. *ut necessitas proximi sit tanta ut charitas obliget ad subveniendum illi vel per se vel per alium, eo modo quo pœnitens potuerit, proinde ut sit gravis, & cum morali periculo novi lapsus, aut alterius gravis detrimenti alicujus proximi.* Posita vero hac obligatione, non statim tenetur pœnitens per Confessorem corripere; potest enim facere per alium, etiamsi per se non possit, & ideo non nisi tales circumstantiæ occurrunt, quæ evidentè ostendunt

dant moraliter industriam Confessoris esse ad id necessariam, vel in tali occasione aut loco nullum alium esse idoneum, qui hoc facere possit, non potest iuste pœnitens ad hoc cogi à Confessore. Posset autem talis casus contingere, vel ex penuria hominum prudentium & idoneorum ad hoc munus; vel si Confessor talis sit, ut non solum consilio, sed etiam auxilio juvare possit ad emendationem delicti. Rursus vero etiam posita hac obligatione in pœnitente, non propterea tenebitur Director uti notitia data in confessione. Potest enim pœnitens totum extra confessionem dicere Sacerdoti, cujus industria uti vult, nisi timeat Sacerdotem non servaturum esse aliud secretum quod minus sit quam sigillum: tunc enim non debet subvenire proximo cum tanto periculo infamationis ejus, si potest illud vitare.

CLXXV. Sicut autem pœnitens aliquando potest, aliquando etiam tenetur Confessoris opera uti ad complicitis correptionem; sic & Confessor aliquando potest, sed non tenetur: aliquando non solum potest, sed & tenetur durum illud munus exequi. Ut possit, sufficiunt eidem tria quæ nu. 173. diximus sufficere pœnitenti. *Ut vero teneatur, aliquando potest obligare charitas, modo concurrant aliæ conditiones n. 174. expressæ: aliquando vero obligare potest Pastoralis munus & officium, quando scilicet etiam complex est illi subditus, & ex officio tenetur spirituales ejus salutem procurare, & prudenter judicat hoc medium esse necessarium.* Subdit Suarez, regulariter loquendo magis expedire, ut pœnitens factum narret Confessario extra Tribunal, quando is complicitis Pastor est, ut sic munere suo liberius fungi possit. *Non debet autem ad hoc cogi pœnitens, nisi in aliquo casu, in quo secreta correctio non censeretur sufficiens; sed recurrendum foret ad denuntiationem, non utique judicalem; quam pœnitens per se ipsum facere debet; & raro debet, si ut complex, quia denuntiaret seipsum, denuntiando complicitem; sed paternam; per quam de expressa pœnitentis licentia, & non aliter, acceditur ad Superiorem ut ad patrem, qui hac occasione non potest inquirere in subditum, vel aliud detrimentum illi inferre, sed solum consilio, oratione & opera illum juvare, auferendo occasiones occultissime, & sine timore suspicionis, & ex facultate à pœnitente data.*

CLXXVI. Etsi autem, juxta eundem Theologum, ille confessionis usus nec ad forensam denuntiationem à Confessore, nec à Superiore ad exterius regimen adhiberi unquam possit; potest tamen, sed concurrentibus, quod nimium inculcari nequit, prædictis circumstantiis, licitus esse, non solum propter spirituales salutem alterius procurandam, sed etiam propter vitandum aliud magnum nocumentum, aut aliam similem causam honestam ad bonum proximi pertinentem; ut v.g. si adultera intelligat maritum machinari mortem socio criminis, potest illum per confessorem monere, ut se intuto collocet. Item si duo fuerint socii in fur-

to, & unus eorum morti vicinus restituit, potest per Confessorem monere complicitem, vel ut intelligat se esse jam liberum ab onere restituendi, si alter totum restituit, & partem socio remittit; vel certe ut intelligat partem illam suis hæredibus esse restituendam. Et similes casus possunt facile excogitari, &c.

CLXXVII. Hæc utriusque partis momenta prolixè, peneque ad nausæam referenda duxi, ne rebus periculose dissimulatis cuiquam in gravissima materie causa essem lapsus vel offensionis.

Sed quis tibi sensus, ajet molestus quispiam interrogator? Dicani paucis, & ea, quæ dubium pene & ancipitem decet, modestia. Verior itaque & longe probabilior videtur Suarezii opinio: nec dubium quin ea prodesse possit, si præscriptæ ab eo conditiones ad amissim observentur; ut à pio & vigili observari possunt. Unde

CLXXVIII. 1. Nusquam exigerem ut revelaretur complex sceleris, cum nec subest periculum relapsus, nec ab eo cuiquam impendet damnum vel ruina. Hic enim prospicitur futuris. nec advertuntur præterita. Eccui, quoniam præter morem nimium semel indulserit mero, non excidant quædam, quæ toto deinceps vitæ decursu exhorrebit?

CLXXIX. 2. Nec in casu impendentis damni vel ruinæ, determinate exigerem, ut mihi Confessario aperiretur complex, sed gravi cuiquam viro, qui malo mederi possit. Quod si hæreret pœnitens, injungerem, ut cœleste auxilium imploraret, quo partem amplecteretur meliorem; nisi periculum esset in mora, ut si virgo sequenti nocte rapienda sit, aut civitas flammis abolenda: tunc enim urgerem suo ut officio faceret satis: alioqui non absolverem. Quod si obsequi renueret, quidquid in sacramentali confessione aperuisset, premerem silentio.

CLXXX. 3. Si declararet pœnitens, se neminem nosse, qui malo efficacius mederi possit quam ipse Confessor, puta quia is Rector sit Parochiæ, & multi in ea ponderis; quærendum erit ulterius, nisi res ex generatim dictis constet, ac sperare sit reum piæ, teneræ ac prudenti correctioni cessurum esse, an non. Si pœnitens fontem exhibeat ut personam meretriciæ frontis, quæ certiora quæque negare, imposturam conclamare, Pastorem insequi parata sit, gendum simul & hærendum protinus. Si vero complex ex iis sit, qui ut necdum perdit utriusque sexus juvenes, licet primum commoti, blandæ tamen exhortationi concedunt, nihil est ex natura rei cur munus illud non suspiciat Confessarius. Voculam ex natura rei exponam n. 182.

CLXXXI. 4. Regulariter loquendo expedit ut complicitis, alteriusve commonendi licentia extra Tribunal detur, quo liberius procedat Confessor; & correpto dicere possit, se peccati ejus extra confessionem admonitum fuisse. Quin & suadent aliqui ut Confessarius, si commode potest, in testimonio-

Suar. ib.
n. 20.

Ibid. n.
22.

stimonium rei extra Tribunal dictæ, declarationem ejus scriptam accipiat à pœnitente; quæ profecto complici non esset exhibenda.

CLXXXII. 5. Et id cavebit Confessarius ut pœnitentis genium atque sinceritatem diligenter exploret, nec cuivis spiritui credat, & multo minus muliebri; seu intra, seu extra confessionem sibi quid aperiatur. *Ea enim cerebella*, ait levide quidam, aliquando tam vehementi invidiæ aut vindictæ æstu quatiuntur, ut nihil non effingant, quo pios Sacerdotes, quandoque etiam Religiosos, quia se se apud eos minori in pretio

esse arbitrantur, disperdant. Et id ego ipse qui hæc scribo expertus sum, ait Marchantius Tom. i. p. 134. Nota est capitalis & atrox piissimi Boudoni, Archidiaconi Ebroidensis infectatio. Hæc autem unde primum nata, nisi ex insano quarundam pseudo devotarum livore? Hinc breviter Antonius p. 391. *Ne Confessarius facile pœnitenti alios accusanti, præsertim fœminæ credat, nec onus monendi in se suscipiat sine necessitate. Nam sæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accusantur.* Et hæc tam nostra quam aliena, non Ecclesiæ tantum, sed & saniori aliorum trutinæ rursus subiecta sunt.

SECTIO SEXTA.

DE

POENIS CONFESSARII SIGILLUM VIOLANTIS.

CLXXXIII. **Q**UÆRES 1. an Sacerdos læsi figilli reus censuræ alicui vel irregularitati subiaceat.

R. negat. cum omnibus contra Majolum. Hæc enim pœna sicubi lata est, profecto Cap. Sacerdos 2. De pœnit. dist. 6. vel Can. *Omnis utriusque sexus*. Atqui utrumque comminatur quidem depositionis pœnam misero huic Confessori; sed neutrum vel censuram infligit actu, vel irregularitatem decernit. Meretur itaque perfidus revelator graviores Ecclesiæ pœnas, quas & proportionate merentur, qui habita ex confessione notitia utuntur, sed nullas ante Judicis sententiam incurrit. Quanquam auctor est Ducassius ut is cui indictum est Decretum personaliter comparendi, à sacro ministerio abstineat, donec innocentiam suam probaverit. Hæc ille p. 2. cap. 9. n. 3. *Trois Arrêts differens du Parlement de Teulose ont jugé qu'un Decret d'ajournement personnel ne porte point d'interdiction contre un Ecclesiastique : Je crois cependant que le scandale de voir dans la ministère le plus saint un Ecclesiastique, contre le quel on presume qu'il y a des charges considérables, & la profanation même de Sacramens, aux quels cet Ecclesiastique accusé s'expose, sont des motifs suffisans pour s'en abstenir &c.* Sed & videndum à quo, & qua de causa accusetur; & quam impacta eidem accusatio pariat in populo fideli affectionem.

CLXXXIV. Quæres 2. an in Gallia crimen fracti figilli delictum sit commune, seu à solo Ecclesiastico Judice puniendum; an delictum privilegiatum, seu mixti fori, & ad sæcularem etiam Judicem deferendum.

R. Varias ea de re circumferri Jurisconsultorum sententias. Alii nempe revelationem per hanc pro casu tantum habent, 1. quia nullo vel Regum nostrorum Edicto, vel publico supremi ullius Tribunalis Arresto regiis casibus annumeratum est; 2. quia Tolosana Curia die 16. Februarii an. 1673. figilli violationem uti casum mere spiritua-

quo adi Catelanum Tom. i. Lib. i. cap. 6.

CLXXXV. Contra censent alii revelationem, si scandalose fiat, casum esse regium, utpote quæ nulla satis gravi pœna ab Ecclesiastico Judice plecti possit. Sane Guido de Seve, Atrebatensis Episcopus, in famoso illo revelationis casu, quo tota obstrepuit Gallia, palam assererat revelatores acerbioribus pœnis dignos esse. Neque id mirum cum *jus gentium* in gravissima omnium materia lædant, ut observabat Cardinalis Peronius.

CLXXXVI. Quæres 3. quomodo delicto isto inquirendum sit, ut in judicio puniri queat.

Hic profecto gravis incumbit difficultas; cum nec testes id quod audierunt, aperire possint, quin rem sigillo sacramentali claudam aperiant; nec Confessor fateri queat se tale crimen revelasse, quin denuo confessionem revelet. Sed quia id ad *Juris peritos magis spectat*, uti observat Suarez disp. 33. sect. 8. n. 3. sufficiat cum eodem animadvertisse, satis probari crimen, cum ipse Confessor dixit, se hoc vel illud in confessione audiisse; ceteroqui agendum esse conjecturis, & interdum sufficere plures testes, quamvis non sint contestes, seu non idem omnes factum testentur, sed alii aliud. Sed heu quam hinc fieri facile potest ut vir omnium innocentissimus sub calumnia succumbat. Deuteron. 19. 15. *Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati & facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.* Quid vero est testis non contestis, nisi testis unus? Ubi tamen plures pietate ac moribus conspicui, sua quisquis ex parte, diversam revelationem adstruunt; si non majores pœnæ tuto decerni possunt, at ea saltem, quæ hominem in perpetuum arceant à sacro Tribunali, ut vel gemat, si deliquit, vel graviores, quæ sibi tandem ab invidia pararetur, pœnam declinet.

Quæ-

CLXXXVII. Quæres 4. Quid dicendum, si asserat Confessor, se vel à pœnitente licentiam accepisse loquendi, vel aliunde didicisse id quod locutus est.

Respondet S. Thomas dist. 21. q. 3. art. 2. ad 2. Confessario incumbere onus probandi; & hanc communem esse Doctorum sententiam testatur Navarrus in cap. *Sacerdos* n. 164. *Sed certe*, ait ib. Suarez n. 4. *est grave onus & difficile, & quod moraliter vix expleri potest*: nec dubium quin inde gravi exponerentur periculo Confessarii suo jure utentes. Quamvis igitur, ceteris paribus, inclinandum sit in gratiam pœnitentis

& Sacramenti; è re tamen est ut in specie considerentur 1. vita & mores tum Sacerdotis, tum & illius in quo incusatur; 2. an Sacerdos aliquid fecerit in damnum pœnitentis & alterius; annon è contra, salvo ejus honore, bonum ipsius intenderit. In priori enim casu contra ipsum, in posteriori pro ipso præsumi poterit, *nisi oppositum aliunde constet*. Ita ferme Suarez. Quidquid sit, facilius semper opprimetur innocens, quam liberetur reus. Atque hinc rursus enixe sibi invigilet Sacerdos *ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodatur peccatorem*.

CAPUT DECIMUM.

DE

EFFECTIBUS SACRAMENTI POENITENTIÆ.

CLXXXVIII. **E**FFECTUS pœnitentiæ sunt remissio peccati cujuscunque mortalis, venialium condonatio, meritorum reviviscentia, & alia id genus, quæ cum fuisse exposita sint hujus partis Cap. 2. non est cur hic diutius immoremur. Unum optamus, ut quemadmodum difficillimi Tractatus scriptio nobis gravem in pœnitentiam cessit, sic & lectio ejus, fin minus animo lubenti, at pœnitenti saltem decurratur: ita ut & pœnitentiæ comes sit studium, & studii pœnitentia. *Fugum grave super filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ.* Sit nobis Jugi hujus pars altera in studio, altera in eorum, quæ studendo didicerimus executione. Væ nobis, si veteris pœnitentiæ normam crebro commendantes, ex

eorum grege simus, qui graviora aliis onera alligant, & digito suo nolunt ea movere. At væ magis, si divitias bonitatis, & patientiæ & longanimitatis divinæ aspernati, eo etiam nunc pateat via ad delinquendum, quia patet ad pœnitendum; ita ut redundantia clementiæ cælestis libidinem faciat humanæ temeritatis. Sit ergo finis peccandi, nunquam sit finis pœnitendi.

Et hæc sunt quæ circa multipliciter operosam Pœnitentiæ materiam dicenda occurrerunt; quæ si facunde minus, at saltem Catholice dicta sint. Omnia interim Magistrorum nostrorum examini, & infallibile sanctæ Ecclesiæ judicio, cui, propitio Deo, ad extremos usque spiritus nobis adhærere fixum est, plene & incunctanter subjecimus, & subicere gloriamur.

Tertul. de Pœnit. cap. 7.

Finis Tractatus Pœnitentiæ.

APPENDICES VARIÆ

AD

TRACTATUM DE POENITENTIA.

SOLENT qui de Pœnitentia scribunt, ad Operis sui calcem, alii de Indulgentiis alii de Purgatorio, cujus fides magnam cum Indulgentiis connexionem habet, quædam exscribere. Placuit hanc methodum sequi, imo & protendere. Unde non tantum differam de Jubilæo, quod species est quædam Indulgentiæ; sed & editas ab Apostolica Sede adversus eos qui in Tribunali ad turpia sollicitant, Constitutiones, quam breviter ac solide fieri poterit expendam; ut Exteris, qui nostrum hoc Opus benigne susceperunt, quin & typis pluries mandare dignati sunt (utinam tamen consulto prius Auctore) præbeam me bene memorem, *Tanto enim, ut cum Plinio juniore loquar, turpius est gratiam non referre, quanto honestior est causa referendæ.*

APPENDIX PRIMA.

DE

SOLLICITATIONE.

CUM editæ hac de re à SS. Pontificibus Constitutiones à Benedicto XIV. confirmatæ sint & ampliatae; ejusque Bulla, ubicumque viget, Confessariorum regula esse debeat; placet hanc integram referre.

Benedictus Episcopus &c.

„ Sacramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncupaverunt; „ Nos licet immerentes ad universi Domini Gregis curam superna dispositione „ vocati, omne studium & pastorem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod „ post amissam Baptismi innocentiam datum „ est divina benignitate perfugium, per dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficium perverſe utentium malitiam, naufragis ac miseris peccatoribus luctuosum „ evadat exitium; & quod in salutem & curationem animarum, à Deo, qui dives „ est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorundam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem atque interitum vertatur.

II. „ §. 1. Dudum quidem à fel. record. „ Gregorio Papa XV. prædecessore nostro, „ per suas Litteras in forma Brevium datas „ Romæ .: die 30. Augusti, 1622. sapienter provisum fuit contra quoscunque Sacerdotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia & inhonesta sollicitantes; „ & deinceps successivis temporibus ad earum Litterarum interpretationem, ac declarationem, plura subinde à Congregatione venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, adversus hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum, sub die 11. mensis Februarii anni Domini 1661. prodierunt Decreta: & à rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter prædecessore nostro in Congregatione generali S. R. Universalis Inquisitionis die 24. Sept. 1665. coram eo habita, inter alias ab Evangelica veritate, & SS. Patrum Doctrina alienas, & dissonas propositiones, sexta videlicet & septima huc revocandæ, damnatæ & prohibitæ fuerunt. Nos itaque mature perpendentes quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique observari, & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem S. Ecclesiæ retinendum, inter sit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant; sed animo secum recolentes, se à Christo Domino Præsides & Judices animarum constitutos, ea sanctitate quæ sublimitati ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent: Mo-

„ tu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, Præfatas Litteras hujusmodi, ac omnia & singula Decreta prædicta ad illarum interpretationem ac declarationem emanata, Apostolica auctoritate, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus & singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: Atque etiam „ quatenus opus sit, denuo committimus; „ & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum universi Orbis Christiani, in suis respective Dicesibus, ut diligenter, omnique humano respectu postposito, inquirent & procedant contra omnes & singulos Sacerdotes, tam Seculares quam Regulares quomodolibet exemptos ac Sedi Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque Ordinum, Institutum, Societatum & Congregationum; & cujuscunque dignitatis & præeminentiæ, aut quovis privilegio & indulto munitos, qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione aut prætextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis in Confessionali, sive in alio loco ad Confessiones audiendas destinato aut electo, cum simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta & turpia sollicitare vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive scripturam, aut tunc, aut post legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones vel tractatus temerario ausu habuerint: Et quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate & circumstantiis, severe animadvertant per condignas pœnas, juxta memoratam Gregorii prædec. nostri Constitutionem. Dantes etiam, si opus sit, & rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum, remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones indicta, & alia adminicula concurrant.

III. „ §. 2. Meminerint præterea omnes „ & singuli Sacerdotes ad Confessiones audiendas constituti, teneri se ac obligari, „ suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo movernere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denunciandi In-

„ quisi-

„quisitoribus, five locorum Ordinariis prædictis, personam quæ sollicitationem commiserit, etiam si Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide imperiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium & pœnitentem mutua fuerit, five sollicitationi pœnitens consenserit, five consensum minime præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio à Confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessarii, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitationes, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant ac promittant.

IV. „§. 3. Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ auctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulant: Ut igitur tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu magnitudinis pœnæ coerceatur; quæcunque persona, quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelestè procurando, ut id ab aliis fiat, à quocunque Sacerdote, quovis privilegio, auctoritate & dignitate munito, præterquam à nobis, nostrisque successoribus, nisi in fine vitæ & excepto mortis articulo, spe absolutionis obtinendæ, quam nobis & successoribus prædictis reservamus, perpetuo careat.

V. „§. 4. Demum magnopere cupientes à Sacerdotalis judicii & sacri Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ecclesiæ injuriam longe submovere, & tam exitiosa hujusmodi mala, prorsus eliminare, & quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam, dæmonis potius quam Dei Ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo ac nostro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt. hac nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum à pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factum esse novimus; omnibus & singulis Sacerdotibus, tam secularibus, quam Regularibus quocunque Ordinis ac dignitatis, tametsi alioquin ad Confessiones excipiendas approbitatis, & quovis privilegio & indulto, etiam speciali expressione, & specialissima nota & mentione digna suffultis, auctoritate Apostolica Potestatis plenitudine interdiciamus & prohibemus, ne ali-

„quis eorum extra casum necessitatis extremæ, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocunque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, confessionem sacramentalem personæ complicitis in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commissio, excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure quacunque auctoritate, & jurisdictione ad qualemcunque personam ab hujusmodi culpa absolvendam; adeo quidem ut absolutio, si quam impertierit, nulla atque irrita omnino sit. Et nihilominus si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, à qua absolvi potestatem nobis solis, nostrisque successoribus duntaxat reservamus, ipso facto incurrat.

VI. „§. 5. Declarantes etiam & decernentes, quod nec etiam in vim cujuscunque Jubilæi, aut etiam Bullæ quæ appellatur Cruciatæ sanctæ, aut alterius cujlibet Indulti, confessionem dicti complicitis hujusmodi quisquam valeat excipere &c. quibus specialiter & expresse derogamus.

„§. 6. Volumus demum ac præcipimus, ut omnes Locorum Ordinarii, tam præfentes quam futuri pro tempore existentes, in approbatione Confessariorum, tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam præsentem hanc nostram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate observari curent; moneantque eos in Domino, atque hortentur, ut sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morumque puritate, & judicii integritate peragant &c. Datum Romæ an. Incar. Dom. 1741. Kalendis Junii, Pontificatus nostri an. I.

VII. Hæc doctissimi Pontificis Constitutio duo facit, 1. confirmat aliorum Rom. Pontificum litteras, & singula Decreta ad earum interpretationem & declarationem emanata. 2. Bullas Pii IV. 16. April. 1561. Clementis VIII. 3. Decemb. 1592. & Pauli V. 1608. quæ pro solis, ubi malum grassabatur, Hispaniæ, Portugaliæ & Algarbiorum Regnis editæ erant, ad fideles omnes extendit, prout jam fecerat Gregorius XV. per Constitutionem *Universi Domini Gregis* die 30. Augusti, an. 1622. Neque tamen Decreta hæc ubique vigent, & multo minus in Galliis, ubi quis naturali quidem, at nullo positivo jure, ad averrenda, quæ nec semel uno apud nos sæculo audire est, scandala teneretur.

Jam ut præcipuas, quæ ex iisdem Constitutionibus emergunt, difficultates enodare liceat, varias proponemus & solvemus quæstiones cum Laurentio Cozza, ex Ordine Minorum, qui materiam hanc solide & nitide pertractavit in Opere cui titulus: *Dubia selecta. circa sollicitationem &c.* Romæ 1709. Itaque.

VIII. Quæres 1. an Constitutionum pœnis

nis subjaceant, qui ad flagitia à venereis diversa sollicitant.

R. negat. 1. quia licet peccata omnia turpia sint, nihilominus per *turpia & inhonesta* intelligi solent venerea: & in pœnalibus ab uno ad aliud non debet fieri extensio; præsertim cum Pontifices, si alia etiam scelera voluissent plectere, explicitam de iis mentionem facile fecissent. 2. Quia in illud sceleris genus animadvertere voluit Roman. Sedes, quod sibi ab Hispaniis delatum erat, & in quod, attenta hominis fragilitate, major est propensio.

Objiciuntur duo, 1. quod qui ad alia quam venerea sollicitat, non minus hæresis suspectus sit, quam qui ad venerea trahere nititur. 2. Quod possit quis ad graviora quam venerea sollicitare, puta ad fortilegam Eucharistiæ abusionem. An porro in ultum manebit crimen atrocius, dum plectetur minus grave?

R. ad 1. Elto qui ad nefarios usus Tribunali abutitur, denunciandus sit ut suspectus de hæresi, ut fatentur Bordon. in Manuali, & Fœlix Potestas Tom. 2. Exam. p. 3. cap. 4. n. 596. at saltem denunciandus non erit ut sollicitans. Unde non denunciabitur in Regionibus ubi moris non est denunciari hæreticos quales eæ sunt ubi hæretici Catholicis præmixti vivunt.

X. Ad 2. Frequenter evenit ut minori delicto quia & communius sit, & magis periculosum, gravior quam majori, quam rariori, pœna inuratur. Notandum tamen quod ex Decreto Inquisitionis Romanæ coram SS. D.N. Benedicto XIV. die 5. Augusti an. 1745. emisso, *Sacerdotes tam seculares, quam Regulares cujuscunque Ordinis: Sacrificio Missæ abutentes ad sacrilegia, præter pœnas à jure, & Apostolicis Constitutionibus: inflictas, perpetuam etiam inhabilitatem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem.*

XI. Quæres 2. quinam ad turpia sollicitare censentur.

R. eum dici ad inhonestam tentare, qui provocat, invitat, aut allicit verbis aut signis de se ad venerea tendentibus; qualia sunt oscula, tactus impudici, tum pœnitentis, tum Confessarii ipsius coram pœnitente, tactus vel osculum manus ejusdem sine causa, studiosa pedis compressio, vellicatio genarum, vel brachiorum, vel intorsio digitorum, voces amatoriae, lascivi gestus & similia *ad conciliandum vanum amorem & levem delectationem.* Item laus vetustatis & elegantiae pœnitentis, vel alterius, puta dominæ ejus vel filiæ, eo animo, ut hæc ad ipsam referantur. Item & munera eidem in Confessionali erogata, nisi hæc meram eleemosynam sapiant. dubiæ item & ambiguae propositiones, qualis ista sit: *Nisi Sacerdos forem, esses mihi conjux.* In his omnibus facienda est denuntiatio; quia signa etiam venialiter de se inhonestam, gravem ex Ministerii circumstantia malitiam contrahunt: De his autem quæ dubia sunt judicare Superiorum est. Ita iidem P. Fœlix ibid. n. 597. & Cozza dub. 3. 4. 5. & 6.

Et hæc, ut obiter dicam, una est è potioribus causis, quæ Galliam nostram ab hujusmodi denuntiationibus averterunt. Quot enim sui amantes puellæ, seque ab omnibus pene statim impense amari existimantes, Confessarium, qui ut eas ab abyssu retrahat. teneris caræ aut carissimæ filiæ nominibus, more Francisci Salesii & aliorum, donaverit; illico sibi fingent se Confessario multum sui amorem inspirasse; & virum frugis optimæ veluti sollicitatorem denuntiabunt? Nullus tamen dubito quin hæc serio pro suis pietate & prudentia mature perpendant Inquisitores; præsertim cum qui amplius denuntiationi favent, ut Cozza dub. 5. exigant *dubium non leve*, & quod facile fallere non possit.

XII. Quæres 3. an denunciandus sit, qui puerum, aliumve sui sexus turpiter sollicitaverit.

R. affirm. liquidem Gregorius XV. denunciari vult eos *qui personas quæcunque illæ sint, ad inhonestam sollicitare vel provocare tentaverint.* Atqui nomen personæ de utroque sexu perinde dicitur, ut patet ex cap. 7. de privilegio in 6. & vox *quæcunque* propter generalitatem ad omnes qui sollicitari possunt extenditur. Idem constat ex citata Benedicti XIV. Constitutione, ubi pœnis ejusdem subjacent, *qui aliquem pœnitentem, quæcunque persona illa sit, sollicitare non erubuerint.* Atque id jam à Paulo V. die 29. Novemb. 1612. in terminis declaratum erat, uti refert Cozza dub. 2.

XIII. Quæres 4. an sit denunciandus, qui pœnitentem sollicitavit in gratiam alterius, non sui causâ.

R. affirm. ita expresse definiit Benedictus XIV. cit. Const. n. 2.

XIV. An autem denunciandus sit, qui Confessario mandat ut pro se sollicitet, non convenit. Affirmant Riccius & alii plures, tum quia mandans plus in Sacramentum & pœnitentem delinquit, quam mandatarius ipse; tum quia unum est mandantis ac mandatarii crimen; sicque unus esse debet utriusque iudex. Negant vero Diana Tract. 9. resp. 76, & 77. Cozza dub. 39. 1. quia verba legis stricte interpretanda sunt: unde mandans aliquid fieri, nisi exprimatur, latas contra facientem censuras non incurrit. 2. Quia Bullæ omnes quæ sollicitationis materiam attingunt, spectant tantum Confessarios, non simpliciter, sed per ordinem ad Sacramentum pœnitentiæ: mandans porro à Confessore prorsus discrepat. Huic opinioni, quam teste eodem Cozza, supremum Tribunal sub die 11. Febr. an. 1661. probabilem judicavit, adhærerem in praxi, donec aliter à S. Sede fuisset definitum.

XV. Quæres 5. An ad denunciationem necesse sit ut sollicitatio in ipso confessionis decursu peracta sit, id est eo tempore, quod inter confessionis initium & absolutionem intercedit.

R. negat. Ex eadem quippe Bulla denunciandi sunt, qui *aliquem pœnitentem: vel in actu*

actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione aut prætectu Confessiones, sollicitant. Verum non convenit inter Auctores, quid sit sollicitare, vel *immediate ante*, vel *immediate post confessionem*. Nobis autem, ut & aliis quibuldam probabilius est, voculum *immediate* non physice accipiendam pro momento, quod nullo interjecto spatio præcedit aut subsequitur confessionem; sed pro brevi illo temporis intervallo, quo quæ fiunt, ex communi prudentem judicio ante vel post confessionem immediate fieri dicuntur. Unde qui feminam, quæ vel petit confiteri, vel paulo post ad confessionem accessura scitur, sollicitat, immediate ante confessionem sollicitare dicitur; licet breve aliquod temporis spatium sollicitationem inter & confessionis initium effluat. Qua etiam de causa immediate post confessionem sollicitare diceretur, qui pœnitentem vel statim ab absolutione, vel cum primum è Tribunali egreditur, provocaret ad malum.

XVI. Hinc denunciandus qui mulierem vel à se extra Tribunal posito petentem ut audiatur; vel Tribunal ingressam, antequam Crucis signum faceret, prævenit, & dilata in aliud tempus confessione sollicitavit: ita P. Fœlix n. 605. 2. qui feminæ confessionem petenti dicit se eam audire nolle, vel quia se ad præsentiam ejus totum commoveri sentis; vel quia cum ejus amore captus sit, & veretur ne cadat. Hæc enim loquendi ratio & inhonestum amorem exhibet; & ad malum sub callide dissimulato peccati metu invitat: Ita Cozza dub. 27.

XVII. Hinc & denunciandus, 1. qui finita confessione dicit puellæ: *Memento mei, qui te medullitus & ex corde amo.* 2. Qui mulieri, qua cum nihil habet negotii dicit: *Expecta me paulisper in Ecclesia te allocuturum* si eam sollicitet. 3. Qui juvenem à Tribunali duxit ad cubiculum, & inhonesta rogavit. 4. Qui eidem præcepit ut hac die in suam (Sacerdotis) domum veniret, confessionis schedulam obtenturus, & ingressum sollicitavit. 5. Qui mulieri mox à confessione dat chartam sollicitationis domi legendam. Ratio est quia in his omnibus occurrit sollicitatio immediate post confessionem, & ex ipsa principium ducens. Unde damnata est die 24. Sept. 1665. ab Alexandro VII. propositio sequens: *Confessarius, qui in Sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem invitatur, non est denunciandus.*

XVIII. Quid autem facto opus sit, si malus Sacerdos audita pueri confessione nihil dixerit, sed delato in domum ejus confessionis chyrographo, eum tunc sollicitare incipiat, ambigi potest. Negant Bordon. & Fœlix n. 608. eum esse in hoc casu denunciandum; quia sollicitatio hæc non est immediata, nec proxime pendet à confessione. Idem docet prædictus Fœlix n. 603. de eo, qui audita mulieris confessione, domum ejus adit, eamque ibi vel in itinere sollicitat. Ratio potissima est, quia licet Confessor ille ex auditis in Tribunali ad hu-

jusmodi crimen motus fuerit, id tamen nullo exteriori signo demonstravit; quod necessum est ut humanæ pœnæ subjiatur.

XIX. Mihi, fateor, opinio hæc neutiquam arrideret, præsertim si sollicitatio ipsa confessionis die & ex auditis in ipsa contingeret. Id enim cavere voluit Apostolica Sedes ne comperta sibi pœnitentis fragilitate in malum ejus abutatur scelestus Minister. Id autem facit, & quantum ad humanas pœnas satis est, exterius facit in præfenti casu & similibus. Esto non immediate post confessionem, at saltem occasione illius, de quo statim. Et eo tandem redit prædictis Auctor eod. n. 603. in fine.

XX. Quæres 6. Quid sibi velit clausula hæc constitutionis: *seu occasione, vel prætectu confessionis hujusmodi, etiam ipsa sacramentali confessione non secuta.*

R. Differre occasionem & prætectum. Occasio enim dicitur de confessione vere petita; prætectus vero de confessione quæ non est, aut quæ falso esse fingitur, vel quæ esse desiit. Utrumque porro denunciationi locum præbere potest.

XXI. Hinc denunciandus, 1. qui post auditam mulieris confessionem, & in ea adulterium, ipsam vel in itinere, vel in domo ejus sollicitat; & renitenti ait, quod non sibi minus quam aliis cedere possit. Is enim ex audita confessione occasionem sumpsit sollicitandi; & id, quod juxta dicta in præced. necessarium non erat, exterius significavit, violato insuper confessionis sigillo. 2. Qui ex tacita vel expessa confessionis petitione motivum sollicitandi desumit; etsi non sequatur confessio. Is enim est qui medicinam vel panem petenti, venenum aut scorpionem porrigit. Unde qui sincere vel dolose vocatus domum, ut confessionem excipiat, & seposita confessione vel sollicitat ipse, vel sollicitanti acquiescit, denunciari debet; quia vere inhonesta gessit prætectu confessionis. Idem est tum de eo, qui invitata ad confessionem muliere, eandem ante foras Ecclesiæ præstolatur, ibique sollicitat; tum & de eo qui puellæ in Ecclesia existenti dicit: *Vis mihi confiteri*; seu enim annuat vel renuat, Confessarius misere & turpiter sollicitans Constitutionum pœnis obnoxius erit.

XXII. Ab his tamen immunis judicatur, tum Regularis qui ut licentiam exeundi obtineat, fingit sibi audiendam esse confessionem infirmæ, quam tamen non audire, sed corrumpere intendit; tum & mulier quæ ut facilius peccet, ex consilio Sacerdotis fingit se ægrotam, & familiares suos abigit. Ratio est quia neutro in casu verus occurrit confessionis prætectus ad mentem Bullarum. Non in priori: Prætectus enim est color ac species confessionis cum pœnitente: hic autem non fingitur confessio cum muliere, sed futura fingitur, ut deludatur Superior. Non in posteriori: Sollicitatio enim ex confessione non oritur, sed ex pacto extra ipsam initio, ut supponimus. Aliunde vero confessionis prætectus ad sollicitationem proxime non ordinatur, sed ad avertendam ma-

li suspicionem. Omnino autem, ait Fœlix n. 113. denuntiandus est, si inhonesta tractans confessionem simulet ad faciendum adstantibus fucum.

XXIII. Quæres 7. Quis sit huiusce clausulæ sensus: *Sive extra occasionem confessionis in Confessionario.*

R. His verbis designari qui denuntiandi sunt ratione loci in quo ad inhonesta provocant; eos nimirum, qui licet nec excipiant confessionem, nec eam excipere fingunt, audent tamen è loco, ubi Fideles animæ salutem inquirunt, iis gravem peccandi materiam præbere. Unde denuntiandus est, non modo qui ex Tribunali ubi sedebat, feminam ante Tribunal stantem sollicitavit; sed & qui dum unam audiret, alteri inhonesta signa fecit. Si enim hæc confitendi tempus expectabat, denuntiandus est Sacerdos ut sollicitans occasione confessionis; quia expectatio hæc est virtualis quædam confessionis petitio. Sin autem ibi alio fine verfabatur; at saltem denuntiandus est uti sollicitans in Confessionali.

XXIV. Quæres 8. Quid significant voces istæ: *Aut in loco quocunque, ubi confessiones sacramentales audiuntur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem audire confessiones.*

R. Triplex in utraque Gregorii XV. & Benedicti XIV. distingui locorum genus in quibus audiri solent confessiones. Primus est Confessionale ordinarium, quod in Ecclesia collocatur; & de eo sermo est n. præced. Secundus est locus quicunque ab illo distinctus ubi confessiones aliquorum saltem audiuntur. *Tales sunt*, ait post P. Fœlicem Philippus de Carboneano in notis ad Theologiam Antonii ut ego alibi *in domibus Religiosis cellula quædam in primo Claustro, aut in Sacristia*: quanquam & in Sacristiis quandoque sunt vera primi generis Confessionaria. Tertius locus, ait idem Fœlix, *is est quem Confessarius ex sui placito pro eo tempore quo confessionem excipit, elegit.* His positus,

XXV. Denuntiandi sunt juxta n. præced. qui in vel è primo loci genere sollicitant, etsi nec audiunt nec audire fingunt personæ sollicitatæ confessionem. Qui vero è loco secundi vel tertii generis sollicitant, denuntiandi non sunt, nisi confessionem actu excipiant, aut excipere simulent. Ratio est quia in his Gregorii verbis: *Sive extra occasionem confessionis in Confessario, aut in loco quocunque ubi confessiones audiuntur, simulantes ibidem audire confessiones*: quæ quoad sensum à Benedicto XIV. adoptantur, particula *aut* utpote disjunctiva, casus secernit.

XXVI. Hinc 1. denuntiandus qui Monialem sollicitat ad cratem, si hæc ad confessiones audiendas destinata sit: secus si tantum ad loquendum; nisi in hac confessionem fingat.

XXVII. Hinc 2. denuntiandus non est, qui sedens in scamno, ubi plurimum confessiones excepit, interpellatur à muliere, quæ ut eum commodius alloquatur, genu-

flectit, & quam nullatenus simulans confessionem ejus audire, sollicitat ad malum. Etsi enim denuntiandus foret si in Confessionali sedens feminam etiam stantem sollicitaret; non tamen si extra Confessionale sollicitet, nisi confessionem fingat; quod in præsentī locum non habere supponimus. Porro fingitur confessio, cum Sacerdos & pœnitens ea exterius faciunt, ex quibus præsumi solet alterum alterius confessionem excipere: puta cum prior benedicit, faciem velat manu, hancve extendit super pœnitentem: quasi absolvat. Posterior vero flexo genu signum Crucis facit, percutit pectus, manus jungit, eoque humili tono loquitur, qui exterius peccatorum accusationem redoleat.

XXVIII. Quæres 9. An etiam denuntiandi sint, qui inhonestos cum pœnitente sermones miscent, sine animo sollicitandi ad crimen.

R. affirm. Duplicem enim clausulam habent Constitutiones, eosque denuntiari jubent, *qui ad inhonesta & turpia, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu sive per scripturam, tunc aut postea legendam, aliquem pœnitentem sollicitare vel provocare tentaverint; aut cum eo illicitos & inhonestos sermones vel tractatus habuerint.* Cum ergo leges non ferant clausulam superfluum, & quæ cum alia confundatur; dicendum subjacere denuntiationi non eos tantum qui ad malum sollicitant, sed qui citra perversum hunc finem inhonesta tractant.

XXIX. Hinc denuntiandus est 1. qui pœnitentis suæ venustatem laudat, nisi id bono fine faciat; ut si hanc avertere velit ab usu fuci, quia vultum ejus deturpaturi. 2. Qui sopitam in Tribunali, ubi confessionem expectabat, feminam minus pudice tangit; 3. Qui inhonesta quædam protulit, quæ à pœnitente, quia distracta, vel surdastra non percepta fuere, bene vero à vicina solertioris auditus. Denuntiationis enim lege tenentur quicunque Confessarii scelus certo resciant.

XXX. Sed quid si malus Minister aliquam sollicitet, quæ tunc quidem præ simplicitate sensum ejus affecuta non sit, nupta vero deinceps intellexerit. Eane tunc denuntiare tenebitur?

Negant aliqui, quia quæ vim verborum minime intellexit, nec debuit denuntiare tempore confessionis, ut patet; nec postea, quia sollicitatio postmodum cognita, non potest dici facta immediate ante vel post confessionem. Alii affirmant denuntiandum esse, donec effluxerint 20. anni, quia crimina quæcunque tam publica quam privata, præter hæresim, annis 20. præscribuntur. Sollicitatio autem, licet suspicionem hæresis importet, non tamen hæresim: unde hæreticus post mortem etiam denuntiat, non vero sollicitator. Alii tandem denuntiationem in hoc casu imperant, & melius; tum quia denuntiandi onus incipit statim ut quis sollicitationis notitiam habet; & pendet à fidei virtute, quæ omnes ad eam adversus hæreticorum calumnias protegendam

dam obligat; tum quia ex quibusdam Inquisitorum Edictis constat, nullam temporis præscriptionem excusare in casibus qui ad sanctum Officium pertinent; tum præcipue quia litem hanc diremit Benedictus XIV. his verbis: *etiamsi longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit*. Esto igitur sollicitans non denuntietur post mortem instar hæretici formalis; at ialtem ut suspectus, quamdiu vivit, denuntiandus est. *Verum etiam est*, ai Cozza dub. 29. *id denuntiationibus post longum tempus factis Superioribus magna cum cautela procedere, ob imposturæ timorem*.

XXXI. Quæres 10. An denuntiatio fieri debeat, cum mutua fuit pœnitentis & Confessarii sollicitatio.

R. affirm. Ita enim habet in terminis idem Pontifex. Unde qui sollicitanti feminae consentit, denuntiandus est; non quidem ut sollicitator, sed ut inhonesta tractans in consensum suum, nec quod prior sollicitaverit, aperire tenetur; prout ex inquisitionis Decreto probat Cozza dub. 24. Unde tunc mulier non spectatur ut complex, sed solum ut testis alienæ & multum periculosa fragilitatis.

Sed quid si Confessarius, vel nihil respondit sollicitanti, vel ad coitum sollicitatus, hæserit in tactibus & osculis, vel non nisi ex gravi metu cessit, puta quia in domo, ubi se infirmam fingeat, comminata est clamaturam se sibi vim inferri, nisi consentiret.

XXXII. R. in 1. casu esse denuntiandum, si nullo signo declaraverit se à proposito crimine alienum esse: aut si tranquille permiserit ut rea quidquid impuro corde gerebat, eructaret: *qui enim sacra tractans, tunc temporis tacet consentire videtur*. Non esse vero denuntiandum, si vel ad initium scelestæ petitionis fenestram tacitus clauserit, vel fugam, unde ut plurimum in his materiis pendet victoria, arripuerit.

XXXIII. R. in 2. casu prorsus esse denuntiandum, quia & inhonesta tractavit, & gravi re ipsa peccato consensit.

XXXIII. R. in 3. casu non esse denuntiandum; tum quia cessit gravissimo metui, qui licet non à peccato excuset, ab humanæ Legis pœna excusat; tum quia non ipse, sed femina, confessionis occasione tractatus inhonestos habuit: porro Decreta Pontificia non pœnitentes, sed Confessarios de inhonestis tractantes afficiunt; tum quia pene intolerandum est, ut qui renitentem vi majore traxit ad scelus, eundem quasi fontem insons gravissimis pœnis addicere possit. Atqui hinc mihi dubium est an denuntiari debeat, qui magicis artibus ad insanum amorem flexus est. Nemini sane fraus adeo enormis patrocinari debet: patrocinaretur autem ei quæ miserum juvenem perdere vellet. Ut est, qui in hoc postremo casu denuntiaretur, mitiori longe pœna plectendus esset.

Quæres 11. A quo fieri debeat sollicitantis denuntiatio.

XXXV. R. 1. Faciendam dubio procul à

pœnitente sollicitato, cui donec hoc suo officio functus sit, absolutio est deneganda; utpote qui grave proximi detrimentum, & horrendam Sacramenti profanationem non avertat, cum potest.

XXXVI. R. 2. Esse quoque faciendam, tum ab eo qui fortuito casu vidit aut audivit sollicitationem, vel ab ore seu Confessarii ipsius, seu pœnitentis fide digni didicit.

XXXVII. Imo qui audivit à personis levibus nec dignis fide, juxta Dianam & Felicem n. 692, denuntiare debet; tum quia in Tribunalibus Sancti Officii, propter materiæ gravitatem, quæ est hæresis vel ejusdem suspicio, admittuntur testes ceteroquin inhabiles, quales sunt excommunicati, perjuri, infames; ex cap. *In fidei favorem, de hæreticis in 1.* tum quia meum non est, sed Superiorum discutere, quam hujus aut illius testimonii rationem habere debeant.

XXXVIII. Fatendum tamen esse plures qui contra sentiant: quia qui in hoc casu denuntiaret, & sibi & alii tristem incurreret notam; sibi quidem, quia *qui cito credit, levis est corde*: cito autem credit, qui credit ei cujus nullam in materia minoris momenti haberet rationem. Alii vero, quia Sacerdotem exponeret infamiae pœnæve aut afflictionis periculo. Vix tamen credo facile afflictum iri vel infamatum, qui apud Superiorem à perditio quopiam nebulone accusaretur. Ecquis securus sit, si ad pœnam satis sit à perditis quibusdam denuntiari?

Quæres 12. An denuntiare teneatur vel pœnitens, si se reus ipse denuntiaverit; vel testis de auditu, si denuntiaverit ipse pœnitens.

R. In priori casu faciendam esse denuntiationem; tum quia parendum est legiquæ eam præcipit; tum quia facile lex eludi posset, dum sollicitans vel falso assereret se sponte comparuisse; vel sponte comparando crimen suum insigniter minueret. Atque ita definiit *supremum*, ut Itali vocant, Tribunal. die 26. Julii 1628. In posteriori autem casu testis de auditu quandoque ad denuntiationem tenetur, quandoque non. Tenetur quidem, si forte sollicitationem audierit: tunc enim alius est à pœnitente testis, hujusque assertionem fortiter confirmat. Non tenetur vero, si à pœnitente ipso sollicitationem didicerit; quia tunc rectificatio ejus, utpote innixa tantum pœnitentis fide, non habet vim majorem quam ipsa pœnitentis assertio. Ceterum Confessarius sollicitans cogendus non est ad sui ipsius denuntiationem, nec proinde ad eam tenetur. Ei tamen consuli potest ut proprio motu crimen suum aperiat Superioribus; quia si nullis præventus sit indiciis, gaudebit beneficio sponte comparentium; si vero sit præventus, gaudebit beneficio comparentium uon citatorum. Ita Cozza dub. 44.

XL. Quæres 13. An cum à denuntiatione excusatur pœnitens, excusetur pariter alius qui sollicitationis notitiam habet.

Affirmat Bordon, quia, inquit, sciens uti

uti accessorius, non alia lege obligatur quam principalis. Sed male: fieri enim potest ut pœnitens à denuntiatione immunis sit ex gravis mali timore, non autem alius ille de quo loquimur. Ubique tamen constat quod mortuo sollicitatore expirat quoad omnes denuntiationis onus: quia cessat finis à lege intentus, emendatio scilicet rei, & ejus in aliorum exemplum punitio.

Quæres 14. An persona sollicitata ad denuntiationem teneatur, quamvis grave hinc sibi damnum impendeat, puta mors, abscissio membri, famæ jactura notabilis, amissio magnæ bonorum partis.

XLI. R. 1. Raro contingere ut hæc ipsis etiam mulieribus natura timidis metuenda sint; quia & rarum est ut sollicitantes sint formidandi, & fieri facile potest, ut contra eos imploretur propriæ familiæ, vel sancti Officii auxilium.

XLII. R. Supposito gravis mali periculo cessare denuntiandi obligationem ex communi Doctorum sententia; quia humanæ leges non obligant cum tanto dispendio. Unde ne eo quidem in casu urgeret obligatio denuntiandi hæreticum occultum; nisi is in magnam Reipublicæ Christianæ perniciem dogma sua diffunderet: Tunc enim tenetur quisque pro patria vitam ponere.

XLIII. R. 3. Nunquam tamen posse quemquam à denuntiatione eximi per simplicem Confessarium: debet enim is ex Edicto Inquisitionis Rom. dato die 13. Sept. 1623. vel S. Congregat. si in Urbe sit; Episcopum, si extra Urbem degat, consulere, & ab eis edoceri quid sibi hic & nunc facto opus sit. Quod si aliquando ante factam denuntiationem absolvat; nusquam absolvat nisi sub conditione futuræ denuntiationis, posito quod cessent causæ quæ actu silentium imperant.

XLIV. Quæres 15. An denuntiare teneatur, qui sollicitationem accepit sub secreto naturali.

R. Secreti legem, nisi à Sacramentali confessione profluat, nullam esse quæ à denuntiando excuset. Ratio est quia ex S. Thoma 2. 2. q. 70. art. 1. ad 2. *Ea quæ aliter quam per confessionem homini sub secreto committuntur: quandoque sunt talia, quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare tenetur: puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem vel corporalem, vel in grave damnum alicujus personæ, vel si quid aliud est hujusmodi.* At qui dubio procul hæresis & sollicitatio, per quam sacrilege invertuntur Sacramenta, perinet ad corruptionem &c. Hinc nequidem à denuntiando liber est, qui secretum istud sub juramento, vel sub hac clausula à loquacioribus etiam sceminis apponi solita, *hoc dico tibi tanquam in confessione*, recepit. Juramentum enim tacitam hanc habet conditionem, *nisi obest lex naturalis*: alioqui oret iniquitatis vinculum. Et vero voces: *id dico tibi ut Confessario*, veram reipsa confessionem non faciunt. Ita cum aliis pluribus Cozza dub. 47.

Quæres 16. An mater filium, fraterve

aut soror fratrem, quem sollicitatorem esse norunt, denuntiare teneantur. Quæstio eadem moveri solet de patre hæretico, de matre soga & venefica.

Affirmant plures denuntiandum; pugnantque his potissimum Comitoli rationibus Lib. 4. Resp. q. 8. n. 3, & seq. 1. Quod Dei, summi omnium parentis, cuique non corpus tantum sed & animam debemus, honor & gloria, ipsi etiam terreni patris vitæ præferenda sit. 2. Quod bonum commune & divinum; privato cujusque hominis bono longe potius sit. Porro Religionis bonum quod hæretici, sollicitantes, soga, suo quisque modo impie subvertunt, commune est & divinum; 3. Quod carior nobis esse debeat anima parentum, quam eorundem corpus: si autem Ecclesiasticum ex delatione nostra judicium subeant, probabile est eorum animæ melius futurum esse. 4. Quia si sciat filius matrem suam toti familiæ perniciem certam parare, non solum poterit, sed & tenebitur eam ad Magistratus deferre, si non alia quam eorum auctoritate impendens malum avertere valeat. Ergo.

XLV. Aliter sentiunt quidam de hæreticis ipsis, & paulo plures de sollicitantibus; tum quia pater, filius, maritus, uxor & fratres, una inter se persona esse censentur; jure autem naturali nemo seipsum prodere tenetur; tum quia secutura filii vel fratris infamia totam in familiam recidit.

XLVI. Fatendum opinionem primam multo receptiorem esse & communiorem, quam secundam. Ego quidem neutram omnino sequer, vel abjicerem omnino. Unde non denuntiarem filium, quem mihi constaret vel ex insolito quopiam vini æstu cessisse malo, illudque ex tunc ubertim deflevisse; vel, ne rursus succumbat, sacro Ministerio in perpetuum renuntiasse. Eum vero à quo nihil boni sperari possit, curarem à functionibus suis, quam leniter & secreto fieri liceret, seu ab Episcopo, seu ab alio Superiori suspendi. Sic enim & maternis visceribus, & honoris Religionis, & Sacramentorum dignitati, & rei ipsius saluti providerim.

Quæres 17. An denuntiari debeat, seu minor jurisdictione ad absolvendum destitutus, seu minor Clericus, qui quandam ad se bona vel mala fide accedentem sollicitat in Confessionali.

XLVII. R. ad 1. affirm. idque jam extra dubium esse debet post hæc Benedicti XIV. verba. sup. n. 3. denuntiandus est etiam Sacerdos, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat. Atque id jam à Supremo Tribunali declaratum erit die 11. Febr. an. 1661.

XLIX. R. ad 2. Laicos vel Clericos minores, qui Missam celebrare, aut se pro Confessariis exhibere audent, esse equidem denuntiandos Inquisitoribus; imo ab istis, si Clerici sint, prævia de gradatione tradendos Curiae sæculari; prout sanxerunt Clemens VIII. & Urbanus VIII. at nequaquam subiacere pœnis contra sollicitantes sancitas.

Unde

Unde Clericus qui existens in Confessionali rogaretur à femina confessionem ejus audire, eamque statim, ne audito quidem ejus confessionis verbo, sollicitare inciperet, nec pœnis contra non promotos, nec pœnis adversus sollicitatores constitutis subjaceret, Ratio est quia in omnibus quæ hætenus ea de re prodierunt Bullis sermo est de Sacerdote pure ac simpliciter dicto. Fictus porro Sacerdos, non est Sacerdos pure ac proprie dictus.

L. Qua etiam de causa pœnitentis interpretis, qui eum sollicitat, denuntiari necessario non debet; tum quia nec Confessarius est, nec talem se esse fingit; tum quia interpretis potius se tenet ex parte pœnitentis, quam ex parte Confessarii; adeoque etiam si Sacerdos esset, non sollicitaret ut Confessarius; tum interpretis casus raro contingit; pro his autem quæ raro contingunt, non constituuntur Leges, ex L. *Nam ad ea, ff. de lege.* Ita Cozza cum aliis dub. 40.

Quæres 18. An sollicitantis denuntiationi præmitti debeat correctio fraterna.

L. Affirmant Fagundez & alii quidam, 1. quia præceptum correctionis fraternæ est de jure tum naturali, tum divino, cui nulla lex Ecclesiastica prævalere potest. 2. Quia S. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. O. sic scribit: *Quædam peccata occulta sunt, quæ sunt in nocumentum proximorum, vel corporale, vel spirituale; puta si aliquis occulte tractet quomodo civitas tradatur hostibus, vel si hæreticus privatim homines à fide avertat: & quia qui sic occulte peccat, non solum in te peccat, sed etiam in alios, oportet statim procedere ad denuntiationem, ut hujusmodi nocumentum impediatur: nisi forte aliquis firmiter existimaret, quod statim per secretam admonitionem posset hujusmodi mala impedire.*

LII. Negant tamen alii permittendam hujusmodi correctionem, cum de hæresi, aut hæresis suspitione agitur, prout in præsentia, 1. quia Alexander VII. die 8. Julii 1660. statuit incumbere in his casibus obligationem denuntiandi, *etiamsi nulla fraterna correctio vel admonitio præmissa fuerit.*

LIII. 2. Quia id non obscure docet S. Thomas in loco mox objecto. Vult enim Angelicus, ut in peccatis quæ in proximi nocumentum vergunt statim ad denuntiationem procedatur, *nisi forte aliquis firmiter existimet, quod statim per secretam admonitionem possit mala hæc impedire.* Atqui, ut bene ponderant Ultramontani plures, vix unquam fiet, ut mulier sollicitata firmiter confidere possit sacrilegi corruptorem statim emendatum iri. Is equidem ut denuntiationem fugiat, fingit sibi lubenter acceptam esse correctionem, ager gratias ore, solvetur identidem in fletus. inadvertentiam ac mentis evagationem allegabit, modestius se geret quam antea: sed ubi prima se dabit occasio, tentabitur primum, tum postmodo tentationi cederet. Ecquis vidit Clericum cito pœnitentem?

3. Quia atsi ante denuntiationem Evangelicam, cujus objectum sola est peccantis *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

emendatio, requiritur correctio fraterna, cum utilis fore præsumitur; non tamen ante denuntiationem judicalem, cujus objectum est fontis punitio, & procurata aliis ab unius punitio securitas: quod in præsentia locum habet, ut in aliis delictis multitudini exitialibus. Unde statim & citra monitionem denuntiatur homicida, vel virginum raptor. Confer quæ dicit de hæreticis Suarez disp. 20. de fide, sect. 4. n. 15. ut ego alibi. Nihil ergo mirum si opinio quæ in sollicitationis crimine fraternam correctionem denuntiationi præmitti volebat, ab inquisitione Rom. proscripta sit die 27. Sept. 1628. ut *falsa, disciplina Ecclesiastica relaxativa, & Bullas reddens inutiles.*

LV. Ex his liquet denuntiandum esse eum etiam, quem emendatum esse constiterit; quia & hunc sua pœna debetur. A fortiori denuntiandus est, qui in confessionis decursu gravem lapsus sui dolorem exhibet: alioqui posset quisquis dolore ficto sollicitationem facile declinare.

LVI. Quæres 19. An mulier ad turpia sollicitans sit denuntianda.

R. neg. Cum communi. 1. Quia Apostolicæ Constitutiones loquuntur tantum de Presbyteris sollicitantibus, non vero de feminis. 2. Quia longe gravius peccat Sacerdos in confessione sollicitans quam femina. Neque si par foret crimen par quoque foret denuntiandi obligatio, quia leges pœnales rejiciunt Argumentum à pari, à majori, & à contrario sensu. 3. Quia rarum est ut femina sollicitet: Ex dictis autem leges rara attingere non solent. 4. Quia majus est periculum in sollicitatione viri, cum facile persuadere possit, quædam minus gravia, ut oscula, nihil habere mali, quod non persuadebit femina.

LVII. Quæres 20. Cui facienda sit sollicitatoris denuntiatio.

R. Id pendere à locorum moribus: in Hispaniis, siquidem eo usque spectat denuntiatio hæc ad Inquisitores, ut ab ea liber non sit, qui denuntiat Episcopo. Alibi vero passim recurrendum ad Episcopos.

LVIII. Si vero, quod avertat Deus, Episcopus ipse, vel Inquisitor, tanti adeo criminis reos se fecerint; Episcopus (idemque est de Nuntiis, Apostolicæ Sedis Legatis, & Officialibus qui ad generalia ejusdem Sedis negotia deputantur) Rom. Pontifici denuntiandus erit: Inquisitor vero vel supremo Inquisitionis Tribunali, vel ipsi Papæ.

LIX. Generalis autem Ordinum Præpositi, non modo iis Religiosorum suorum causis quæ ad hæresim, hæresive suspitionem spectant, immiscere se prohibentur per edicta Pauli V. & Alexandri VII. sed & ipsi in iisdem causis vel privatae locorum Inquisitioni subjacent, ut volunt plures, vel à privatis Inquisitoribus ad supremum Tribunal remitti debent, ut censet Diana.

Quæres 21. Quotum intra tempus denuntiatio facienda sit.

R. Id pendere ab Inquisitorum Edictis. Hispana Inquisitio dies sex aut septem assignat, Romana vero dies 12. juxta Cozza dub.

46. Docet autem P. Fœlix dies termini non computari in termino; & subit contra Leandrum eam quæ Edicti notitiam habuit, sed præ impedimento non potuit parere, eodem cessante statim teneri ad parendum, seu ad denuntiandum.

LX. Quod si futurum impedimentum prævideat, debet terminum prævenire; alioqui & peccat mortaliter, & excommunicationem adversus eos qui statim tempore denuntiare negligunt, incurrit. Porro generatim loquendo absolvi non debet mulier antequam denuntiaverit, nisi urgeat necessitas communionis, & pœnitens timorata conscientia spondeat se quamprimum officio suo defuncturam esse. Quod si id jam promississet, vel gravis rea foret negligentia, differri deberet absolutio, donec obtemperasset.

Hic notand. feminas nobiles, puellasve quæ Inquisitionis Tribunal adire verentur, per internuntium monere debere Inquisitorem, ut aliquem in domum mittat, qui suscipiat denuntiationem. Et id munus juxta Philippum à Carboneano non inepte Confessori ipsi committitur, si præsertim sermo sit de Monialis denuntiatione, quæ ne Monialibus aliis innotescat severe cavendum. Is autem qui ad officium hoc deputatur sollicitationis assertionem juramento firmatam in scriptis recipere debet ex jussu Urbani VIII. die 26. Sept. 1624.

LXI. Quæres 22. An quæ propter omissionem denuntiationem incidit in censuram, facta postmodum denuntiatione, à quolibet Confessario absolvi possit.

R. Excommunicationem hanc manere reservatam, quia lata ea de re Edicta sanciunt quidem pœnitentes sollicitatos absolvi non posse, nisi denuntiaverint; at non dicunt, quod facta denuntiatione à quolibet Confessario absolvi possit. An autem censura hæc à Regularibus vi Privilegiorum, aut ab aliis vi Bullæ Cruciatæ auferri possit, controvertitur. Partem Affirmantem tenent Diana & Fœlix n. 741. Aliter sentit Cozza dub. ult. & ex Romano quod adducit Edicto, perspicue probat absolutionem hujus censuræ nunquam nisi à sancto Officio, vel cui ab eo concessa est facultas, impendi posse.

LXII. Quæres 23. An graviter peccent Sacerdotes, qui pœnitentes de denuntiandi obligatione non admonent.

R. Mortaliter peccare, ut qui mandatum à Superioribus in gravissima materia sibi impositum transgrediantur: unde & à locorum Ordinariis & Inquisitoribus *pro modo culpæ* puniendi sunt, uti statuit Gregorius XV.

Et hæc de injucunda ista materie sufficiant, quæ utinam nec nominetur in Sanctis.

APPENDIX SECUNDA.

DE

PURGATORIO.

SECUNDUM hanc apendicem, seu potius integrum de Purgatorio Tractatum, in quinque Capita partiemur. Primum erit de nomine & essentia Purgatorii. Secundum existentiam ejus contra veteres, recentioresque hæreticos vindicabit. Tertium potiores ejus circumstantias, subjectum videlicet, pœnas, pœnarumque gradum, durationem, locum &c. expendet. Quartum militantis Ecclesiæ Officia erga purgantem prosequetur. Quintum aperiet quibus hæc mediis ab illa juvari possit.

CAPUT PRIMUM.

DE

NOMINIBUS ET ESSENTIA PURGATORII.

Purgatorium multis apud veteres Liturgiis donatur nominibus. In illis enim passim vocatur Locus doloris & gemitus; Locus purgationis; Ignis transitorius; Via tenebrosa; Lacus profundus; quin & Infernus. Ut autem qui nobis circa rem nomine significatam consentiebant Græci, ne nomine quidem dissentirent, sanxit Innocentius IV. in Epist. ad Ottonum Cardinalem Tusculanum, ut *de cetero apud illos*, quemadmodum & apud Occidentales, *isto*

Purgatorii nomine appelletur locus in quo post mortem mundantur animæ, quibus luendum aliquid superest.

II. Purgatorium definitur Locus doloris, in quo iustorum animæ luunt pœnam suis peccatis debitam, donec ab iis penitus mundatæ transeant ad societatem Beatorum.

III. Dicitur I. *Locus doloris*, quæ est vox loco generis: per eum enim convenit Purgatorium cum tartaro, atque etiam, juxta plures, cum infantium minime baptizatorum

rum Limbo, si fortè is à reprobis distingatur.

IV. Dicitur 2. *In quo justorum animæ.* Purgatorium enim neque constitutum est reprobis, quibus nulla est redemptio, nulla proinde mundatio; neque justis omnibus, sed aliquibus tantum. Unde

V. Dicitur 3. *Luunt*, seu, ut alii dicunt, *satispatiuntur pœnam peccatis suis debitam.* Sublato enim culpæ reatu manet aliquando pœnæ reatus: is autem cum in præsentī vitā expunctus non est, in alia necessario debet expungi, prout ex dicendis innotescet.

VI. Dicitur 4. *Donec ab eis mundatæ transeant ad societatem Beatorum.* Exigit enim divina benignitas, ut qui parem levi-

oribus suis delictis pœnam tulere, in æterna tabernacula aliquando tandem recipiantur; sicque *per ignem* salvi fiant, prout loquitur Apostolus.

VII. In hac nostra definitione voces, *in quo justorum animæ &c.* differentiæ locum habent: per eas enim distinguitur Purgatorium, tum à beata Sanctorum regione in qua *neque luctus est, neque clamor, neque dolor*; tum ab inferno; cuius incolæ *nocte ac die cruciabuntur in sæcula sæculorum*; tum à Limbo Patrum; quia quæ in eo detinebantur justorum animæ, jam expiatæ erant, seu dum in vivis degerent, seu in igne purgatorio; tum & ab infantium Limbo, qui & eorum sedes est æterna, & à pluribus in Superiori inferorum parte constituitur.

Apocal. 21, 4. Ibid. 20, 10.

CAPUT SECUNDUM

DE

EXISTENTIA PURGATORII.

MULTI recensentur Purgatorii hostes; & quidem I. Acrius, vir Armenus, Sebasteni Xenodochii Rector, Arianæ factionis vindex acerrimus. Is enim docuit seculo IV. vivorum suffragia non prodesse defunctis, prout referunt Epiphanius, hæc. 75. & Augustinus, hæc. 53.

Verum, ut solide advertit Suarez, Tom. 4. in 3. p. S. Thomæ, disp. 45. sect. 1. etsi error iste affinis sit errori eorum qui Purgatorium inficiantur, nullam tamen cum eo necessariam connexionem habet. Posset enim quis & confiteri Purgatorium, & negare *purgantes animas* juvari à viventibus. Id autem ab Acrio factum suadent utcumque hæc ejus apud Epiphanium verba: *quæ ratio est post obitum mortuorum appellare nomina. Nam ut vivus oret, aut in pauperes bona sua dispenset, quid ex eare tandem ad mortuum redit? Quod si superstitem preces iis qui ex hac vita discesserint, opitulari possunt; nemo pie deinceps agat aliquid, neque boni quidquam faciat: sed amicos sibi aliquos quacunque ratione velit, adjungat: sive pecuniarum largitione, sive precibus hoc ab illis sub vitæ finem impetret, ut pro se Deum exorent, ut ne illic aliquid incommodi patiatur, nec immanium à se facinorum pœnæ repetantur.* Ubi non negat Acrius hominem in alio seculo *aliquid incommodi* pati; sed supponit ita pati, ut ab alio homine juvari non possit: nisi forte crediderit, aut credere finxerit, reprobos, in opinione Catholicorum, posse viventium suffragiis adjuvari: quod & postrema ejus apud Epiphanium verba subindicant. Quanquam in eo sæpius peccant Theologi, quod Hæreticos accurate & in omnibus ad amissim discurrisse contendunt: tamen vel ipsi Ecclesiæ Patres, non semper solide argumentati sint. Ut ut est.

IX. Secundum inter Purgatorii hostes locum obtinere solent Albanenses, sic nun-

cupati ab Albania olim Macedoniæ Provincia, & sub Leone III. circ. ann. 786. exort. Erant hi indigna Manichæorum & Apollinaristarum propago, sed digna quæ Lutheranis & Calvinistis hac in parte præiret.

X. 3. Idem sensus diserte affingitur tum Waldensibus à Guidone Carmelita & S. Antonino; tum Apostolicis, (si tamen hi à Waldensibus differant) viris, teste Bernardo, Serm. 66. in Cantic. agrestibus, *qui non credunt*, ait Sanctus Doctor, numer. 11. *ignem purgatorium restare post mortem, sed statim animam solutam à corpore, vel ad requiem transire, vel ad damnationem.*

XI. 4. In idem conspirarunt Henriciani, quorum dux Henricus quidam Eremita, circa an. 1147. Petrobrussiani, ab antesignano suo Petro de Bruis, nomen sortiti; Albigenes, qui cum Purgatorio etiam infernum tollebant, prout ex B. Antonino refert Bellarminus, Tract. de Purgatorio, Lib. 1. Cap. 2. Tom. 2. p. 572.

XII. 5. Idem commentum à quibusdam tribuitur Wiclefistis & Hussitis: forte falso, ait ibid Bellarminus, *cum nihil tale eis tribuat Concilium Constantiense, nec Thomas Waldensis.* At jam dicere licet, non forte, sed indubie falso: cum Purgatorii fidem à Joanne Hus constanter fuisse assertam, invictè probet Jacobus Lenfant, in sua Concilii Constantiensis Historia, Lib. 3. n. 54. ut ego alibi. Idem de Wiclefo tradit Illust. Bossuetus, Lib. 2. Historiæ Variationum, num. 157. Uterque merito. Siquidem Joannes Hus, Tract. de Corpore & Sanguine Domini, Cap. 4. hos Eucharistiæ effectus recenset: *Purgari à peccatis, proficere in virtutibus, liberari à pœna Purgatorii, quam deberet homo pati.* Wiclefus vero, Lib. 2. Trialogi, Cap. 22. *Est, inquit, Ecclesia triplex, scilicet militans, dormiens & triumphans. Militans est corpus prædestinatorum, dum hic vivat ad patriam.* Ecclesia

Edid. pet. T. 1. 907:

sia dormiens est prædestinati in Purgatorio patientes, &c. Et Cap. 40. *Cum multæ animæ sint interim in Purgatorio expiandæ, &c.* Ecce ut Doctores illi, quos Pseudo-reformati uti Magistros suos venerantur, exitiales, teste infra Calvino, errores docuerunt.

XIII. 6. Idem error Armenis & Græcis adscribitur à prædicto Guidone; vixque dubium quin Græci in hujus erroris suspicionem venerint; cum & eum impugnaverit S. Thomas, in Opusculo contra Græcos, & eundem in ultima Sessione repro- baverit Florentina Synodus, cui propo- situm erat certos vel dubios Græcorum errores profligare. Constat tamen à Græcis in Ferrariensi Concilio, Sess. 1. assertum fuisse, quod Purgatorium ejusque tenebras & labores minime negarent, sed tantum Purgatorii ignem. Aliud porro est modum, aliud rei substantiam inficiari.

XIV. 7. Lutherus vir ad conditionum & opinionum variationes natus, primum illibatam habuit Purgatorii fidem. Ego, aje- bat in disputatione Lypsica, *qui credo fortiter, imo ausim dicere, scio Purgatorium esse, facile persuadeor in Scripturis de eo fieri mentionem.* At non diu sterit No- vator intra puræ fidei limites, sed sensim & per gradus eo devenit, ut *fortiter crederet & sciret non esse Purgatorium.* Unde in Libro ad Waldenses: *Cum, inquit, negatis Purgatorium, damnatis vigilias, Cænobia, Monasteria: per omnia etiam probo.*

XV. 8. Non is erat Balvinus, qui na- tam longius ab Ecclesia Romana disceden- di occasionem totis ulnis minime arriperet. Docet ergo, Lib. 3. Institut. Cap. 5. §. 6. Purgatorium esse *exitiale Satanae commen- tum, quod Christi Crucem evacuat, quod contumeliam non ferendam Dei misericordiae irrogat, quod fidem labefacit, &c.* Idem sensere ceteri ejusdem temporis Hæretici, præcipue vero Bernardinus Ochin, Petrus Martyr, &c.

XVI. In aliud extremum cessit Origenes: is enim sic admisit Purgatorium, ut nullas posthanc vitam pœnas agnoverit, nisi pur- gatorias; unde non impiis modo, sed & ipsis dæmonibus æquo tandem cruciatu pur- gatis salutem pollicitus est, ut refert Augu- stinus, Lib. 21. de Civitate Dei, Cap. 17. ubi & alios adducit, qui non equidem dæ- monibus, sed hominibus universis indul- gentiam hanc sponderent. Sit jam.

CONCLUSIO Existit Purgatorium. Est de fide.

XVII. Probat 1. ex veteri Testamen- to. Tob. 4. Postquam Tobias senior fi- lium suum, eam quam cum egenis viventi- bus agendi rationem servare deberet, his edocuit verbis, *Panem tuum cum esurien- tibus comede, sic prosequitur versic. 18. Pa- nem tuum & vinum super sepulturam justî constitue.* Atqui non aliud esse potest ver- borum istorum sensus, quam iste: *Post justî mortem largire pauperibus eleemosynam, ut ea suscepta orent pro anima defuncti.* Mi- nor patet 1. quia non utique intendebat To-

bias, ut super justî sepulturam constituerentur panis & vinum ad ejusdem justî pabulum, prout moris erat apud Paganos. Neque enim vel eo usque desipuit vir sanctus; vel praxim hanc quæ apud Judæos tempore Christi perseverabat ut impiam redarguere omisisset Christus, ut tot alia levioris momen- ti in Phariseis redarguit. 2. Quia nostrum hunc sensum iisdem verbis constanter affi- xere Patres & Interpretes: *Cur, inquit Chrysostomus, Homil. 32. in Matth. post mortem tuorum pauperes convocas? Cur Presbyteros. ut pro eis velint orare, obse- cras?* 3. Quia hinc nata est consuetudo, quæ olim in Ecclesia fuit, nec desit omni- no, ut affines defuncti instruant convivium, & ex cibo & potu aliquid mittant ad paupe- res, ut orent pro anima defuncti. 4. Quia eo tendit illud Eccli, 7. v. 37. *Mortuo non prohibeas gratiam.* Certe ut non est Deus mortuorum, sic nec cadaveri gratia est. Er- go hæc solam mortui animam afficere po- test. Qua porro ratione, nisi illius macu- las ablundo?

XVIII. II. Machab. Cap. 12. Judas Ma- chabæus, vir pietate quam armis insignior, *facta collatione duodecim millia dracmas ar- genti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitans.* Nisi enim, ait Sacer Scriptor, eos qui ceciderant, *resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis.* Et quia considerabat quod *hi qui cum pietate dormitionem accepe- rant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro de- functis exorare, ut à peccatis solvantur.* At- qui his in verbis habetur plenissima Purga- torii fides. Ex iis enim sequitur 1. non semper in morte expiari omnes peccatorum reliquias, uti Luthero placet. 2. Posse pro- inde hominem pie & sancte mori, & ta- men debitum aliquod habere solvendum, vel ob venialia, quæ nondum dimissa sint, vel propter satisfactionem non plene exple- tam pro mortalibus remissis. 3. Vivorum orationes & Sacrificia prodesse, ut à pecca- tis solvantur. Ergo.

XIX. Reponunt Novatores 1. Macha- bæorum Libros non esse canonicos. *Quod ex Machabæorum historia proferunt, ait Cal- vinus, Lib. 3. Institut. Cap. 5. numer. 8. responsione non dignabor, ne Opus illud vi- deatur in sacrorum Librorum catalogum refer- re.* Sic vero concidit robur totius argu- menti.

XX. 2. In objecto textu errorem conti- neri manifestum, nempe animas perire si- mul cum corporibus, & cum eis resurgere. Si enim non supponeret hujus Operis Scri- ptor, animas cum corporibus mori, ne- quaquam diceret vanam esse & superfluum orationem pro mortuis, si mortui non re- surgunt: quia sublata etiam corporis resur- rectione, posset anima superstes orationi- bus ac suffragiis viventium adjuvari.

XXI. 3. Conclusionem hanc, *sancta er- go & salubris est cogitatio, &c.* Historico non convenire; illam proinde habendam esse

esse pro additione marginali, quæ in textum violenter intrusa sit.

XXII. 4. Ex eo textu, si canonicus sit, plus confici quam velimus, preces scilicet viventium iis etiam prodesse, qui in peccato mortali decesserint. Is enimerat status eorum pro quibus Judas sacrificium offerri voluit: cum sub eorum tunicis reperta sint quædam *de donariis idolorum, à quibus Lex severissime prohibet Judæos*, Deuteron 7. quam propter transgressionem iidem in postremo prælio ceciderant, ut patet citat. Cap. vers. 40. Verum hæc straminea sunt, & facile confringuntur. Itaque.

XXIII. Ad 1. probabimus sub finem Capituli Libros Machabæorum esse canonicos. Deinde dato quod canonici non sint, ejusdem, ut minimum, quoad Judaicos ritus, auctoritatis erunt, ac profani Scriptores quoad ritus Gentilium. Atqui Scriptori profano ethnico ritus scribenti nemo fidem abnegat. Præterea Lutherani Libros Machabæorum in Bibliorum Codice reponunt, eosque ajunt recte in Ecclesia legi *ad morum ædificationem*. Ergo oratio pro defunctis saltem bonis moribus congruit. Ita in Theologia sua polemica, q. 972. VVitus Pichler, cui ut Germano Lutheranos inter versanti fides haberi possit.

XXIV. Ad 2. Non supposuit Auctor animas cum corporibus mori & resurgere; sed ex eo quod corpora olim resurrectura sint, conclusit animas esse immortales; & ideo, si necdum ab omni labe purgatæ sint, viventium precibus juvari posse. Atqui nihil est absurdi quod ex resurrectione corporis inferatur animæ immortalitas: quia apud Judæos utraque res ita connexa erat, ut qui unam admitteret, admitteret alteram; & qui hanc negaret, illam inficiaretur. Sic utramque rejiciebant Saducæi, & utramque Pharisei admittebant, & quidem jure ac merito; quia cum anima sit vera corporis forma, proinde vera pars hominis, non est verisimile Deum, qui omnia suaviter disponit, voluisse ut anima sine corpore, quod ejus laborum particeps fuit, perpetuo viveret. Hinc Christus, ut Saducæis corporum resurrectionem probaret, isto utitur Scripturæ testimonio: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob*; & subjungit; *Non est Deus mortuorum, sed viventium*. Atqui argumentum hoc nihil concludit, nisi supponatur quæstionem de animarum immortalitate & de resurrectione corporum pro una & eadem quæstione accipi. Posset enim alioqui negari consequentia; quia Deus erit viventium Deus, etiam si mortui non resurgant; quandoquidem vivunt animæ, quarum Deus est. Pari ratione Apostolus, cum ait 1. Corinth. 15. *Quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*, nihil concludit, nisi præsupponat animas esse mortales, si corpora non resurgunt. Si enim immortalis est anima, tamen si corpora non resurgant, multum proderit jejulare & bene vivere; quia id proderit ad gloriam animæ acquirendam. Ergo Auctori.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

ctor Historiæ Machabæorum non alio loquitur modo quam Paulus & ipse Christus; & idem cum ipsis præsupponit, nimirum mortales esse animas, si mortui non resurgant, proinde superfluum esse ac vanum orare pro mortuis, nisi speretur resurrectio. Ita Bellarm. cit. Lib. 1. Cap. 3.

XXV. Ad 3. 1. Perperam assutus dicitur textus, qui nulla in versione, nullo in exemplari deest. 2. Non est insolitum Historicis ex iis quæ scribunt, nonnunquam aliquid colligere quod ad imitationem & bonos mores pertineat: idque multo magis, cum reprimenda est, quæ grassari incipit, male sentientium hæresis. Porro ipso Machabæorum tempore, vel eo saltem quo scripta est eorum Historia, jam serpere poterat hæresis Saducæorum, quæ tam altas Christi ævo radices jecerat. 3. dempta etiam ista consecutione: *Sancta ergo & salubris est cogitatio, &c.* stat tota vis argumenti nostri. Ad quid enim oblata Sacrificia pro peccatis mortuorum, nisi ut ab illis solverentur? Id vero cum in reprobis locum non habeat, in *purgantibus* locum habere debuit.

XXVI. Ad 4. neg. antec. quia, ut jam diximus in Tractat. de Eucharistia, Tom. 5. fieri potuit, 1. ut Judæi illi donaria acceperint ex sola quadam ditescendi cupiditate, quæ venialis esse potest. 2. Ut legem qua id prohibebatur, etsi non fine aliqua negligentia, ignorarent; 3. ut si eam scienter transgressi essent, suum hoc facinus, vindicem Dei manum experti, detestati sint in extremo vitæ spiritu; & id pie à Juda Machabæo præsumptum sit.

XXVII. Probatur secundo. Conclusio nostra è locis pluribus novi Testamenti. Matth. 12. 32. *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittentur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro*. Atqui ex eo textu, quidquid contendat Dupinius, Dissert. 10. in Apocalyp. p. 596. legitime concluditur esse Purgatorium. *Neque enim*, ait Augustinus, Lib. 21. de Civitate Dei, *de quibusdam veraciter diceretur, quod non eis remittatur, neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi essent quibus, etsi non in isto, tamen remittitur in futuro*. Et vero alternæ hujusmodi propositiones locum non habent in iis quæ pro uno statu impossibilia sunt. Unde ut inepte quis dixerit: *Non ducam uxorem, neque in hoc seculo, neque in futuro*, sic & inepte in textu citato locutus esset Christus, si nulum in futuro sæculo remitteretur peccatum. Idem ex eodem textu colligunt S. Gregorius, Lib. 4. Dialog. Cap. 39. (Tom. 2. p. 441.) Beda in Cap. 3. Sancti Marci, (Tom. 5. p. 116.) Bernard. Serm. 66. in Cantic. numer. 9. & 11. (Tom. 1. p. 1497.) & alii plures.

Reponunt Calvinistæ, primo verba hæc: *Neque in hoc seculo, neque in futuro*, idem esse ac nunquam, prout exposuit Marcus, capite 3. ubi ait: *Non habet remissionem in æternum*. Quomodo Petrus, Joannes 13. dice-

Tt

dicebat: *Non lavabis mihi pedes in æternum.* Sic quoque Dupin.

XXVIII. 2. Vel ex eo loco nihil probari, vel probari ipsa etiam gravissima peccata, in futuro sæculo remitti. Christus enim peccatum contra Spiritum Sanctum comparat cum blasphemia in Patrem & Filium. Atqui comparatio hæc exigit, ut si quod in futuro sæculo peccatum dimitti possit, hæc certe blasphemia possit remitti, cum de ea fermo sit. Verum hæc non urgent.

XXIX. Non 1. nam fuit equidem mens Christi ut diceret peccatum contra Spiritum Sanctum nunquam remitti*, seu non remitti in æternum; at id dixit utendo verbis quæ refert Matthæus à S. Marco contractus. Atqui verba hæc, si quem, eum certe sensum habent, quem iisdem cum Patrum agmine adscribimus. Unde aliter vocem *in æternum* accepit Marcus, proprie scilicet pro toto hujus & futuri sæculi spatio; aliter Petrus apud Joannem: inepte enim dixisset, *Non lavabis mihi pedes, neque in hoc sæculo, neque in futuro*; cum in futuro non laventur pedes.

XXX. Non 2. 1. quia dicit quidem Christus esse aliquod speciale peccatum, quod neque in hoc, neque in futuro sæculo remittatur; etsi evidenter indicet esse aliquod peccatum quod in utroque dimittitur. 2. Quia loquitur Christus de remissione adæquata & plena, quæ culpæ & pænæ remissionem complectitur. Porro utraque remissionis species certis in futuro sæculo peccatis competit. Levia enim quoad culpam, graviora vero quoad pœnam in alio sæculo dimittuntur: & sic remitti potest ipsa in Patrem & Filium blasphemia.

XXXI. Matth. 5. vers. 25. & 26. *Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo: ne forte tradat te adversarius Judici, & Judex tradat te Ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.* Quæ verba licet de Judice politico & communi carcere intelligi absolute possunt, ut ea intellexit Chrysostomus (minus tamen bene, quia contra ceterorum torrentem) prout tamen referuntur Luc. 2. 38. de solo Dei judicio intelligi debent; cum & sensum hunc exigit Capitis contextus; hæc potissimum verba. *Sint lumbi vestri præcincti: vigilate, quia qua hora non putatis, Dominus veniet*; & eundem his communiter affixerint Sancti Patres præcipue vero Ambrosius, qui recte animadvertit Christum verba hæc bis & in variis occasionibus locutum fuisse. Atqui verba hæc, *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem*, perspicue indicant esse locum in quo minuta quæque debita persolvantur, & unde iis persolutis, sed non antea, in plenam libertatem exire liceat. Et id probat scopus & institutio parabolæ. Hujus enim similitudo non est sumpta ab homicida, vel adultero, vel proditore; qui ad mortem

aut perpetuos carceres damnantur, sed à debitore, qui non propter crimen, sed propter pecuniarium debitum in carcerem conjicitur, donec solvat: solent enim illud hominum genus, postquam satisfecerunt, egredi. Ergo scopus parabolæ est ut in hac vita quæ via est, componamus cum Deo, quem, etsi peccatis nostris adversarium, lenire facile possumus; ne nos tradat Christo, cui Pater judicium omne dedit, & ab eo severe in altera vita puniamur. Et ita quoad rei substantiam docent SS. PP. à Bellarmino, ibid. Cap. 7. congesti.

XXXII. 1. Corinth. 3. versic. 11. *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus & Jesus. Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit. Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Si cujus opus manserit, quod superædificavit, mercedem accipiet: Si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Atqui ex illa Pauli sententia, licet juxta Augustinum in lib. de fide & operibus (Tom. 6. Cap. 15. p. 180. num. 27. B.) plane ad intelligendum difficili, duo sequuntur contra Pseudo reformatos, 1. Nempe dari peccata venialia, quæ per lignum, fœnum & stipulam denotantur; 2. Et dari Purgatorium, quod punctum præsentis est instituti. Purgatorium enim est doloris mansio, in qua qui lignum, fœnum & stipulam ædificaverunt, id est qui peccata alia aliis graviora, non tamen letalia peregerunt, per ignem, quisquis ille sit, mandantur, donec salvi & beati fiant. Atqui mansionem hanc non obscure admittit Apostolus in citato textu. Unde S. Ambrosius in hunc locum sic habet: *Cum Paulus dicit: Sic tamen quasi per ignem, ostendit quidem illum salvum futurum, sed pœnas ignis passurum, ut per ignem purgatus fiat salvus, & non sicut perfidi æterno igne in perpetuum, torqueatur.* Hæc autem interpretatio, licet non una sit apud Patres, ob summam loci hujus difficultatem, vel ex eo præferenda est, quod apud Latinos & Græcos Doctores longe sit frequentior, & nihil habeat violenti, nihil contorti.

XXXIII. Reponunt, 1. ignem per quem quis salvus sit, esse vel hujus vitæ tribulationes, ut docent S. Augustinus & Gregorius: vel ignem æternum; qui graviæ peccata, per lignum, fœnum & stipulam expressa, punit; ut videtur Chrysostomo; vel ipsum Dei judicium, quod præcipue in hora mortis veram doctrinam approbat, ut ignis aurum perficit, & falsam uti fœnum consumit. Hæc autem quæ Calvinus est & Petri Martyris expositio, hinc confirmatur, quod alioqui nomen ignis in eadem sententia varie acciperetur ab Apostolo, semel pro judicio Dei in his verbis: *Opus quale sit, ignis*

* Quo sensu blasphemia in Spiritum Sanctum sit irremissibilis; fuse expendi in Tract. de Pœnit. Tom. 5.

ignis probabit; semel pro Purgatorio igne in istis: Sic tamen quasi per ignem.

XXXIV. Resp. Nullam ex interpretationibus mox objectis admitti posse. Non primam, quæ licet Patribus nonnullis haud displicuerit, male congruit cum verbis Apostoli. 1. Quia hujus vitæ tempus non est certa quædam ac specialis dies, contra, ut ex Græca lectione patet, de die quam in textu nostro indicat Apostolus, quæque evidenter illa ipsa est de qua dicitur 1. Timoth. 4. *Quam reddet mihi Dominus in illa die*, & ibid. 2. *Potens est depositum meum servare in illum diem.* 2. Quia præsentis vitæ tempus non dicitur in Scripturis dies Domini, sed nostra; sicut à contrario tempus alterius vitæ dicitur dies Domini, non nostra. Primum liquet ex Luc. 19. *Si cognovisses & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi:* & ibid. 22. *Hæc est hora vestra.* Secundum constat ex Sophoniæ 1. *Juxta est dies Domini magnus.* Joel. 2. *Venit dies Domini, tenebrarum & caliginis.* 3. Quia vitæ præsentis tempus non declarat quale sit opus uniuscujusque: cum tribulationes justis & injustis perinde eveniant: & sæpe à Stoico patientius, quam à Christiano ferri videantur.

XXXV. Non 2. ignis enim de quo Apostolus, examinabit ædificium quodcunque. etiam ex auro, argento, &c. Atqui ignis æternus nihil in prædictum ædificium habebit juris; imo nec in ædificium ex ligno & sceno; cujus artifex *salvus* erit, licet per ignem.

XXXVI. Non 3. 1. Quia qui transit per ignem de quo Apostolus, *detrimētum patietur.* Atqui judicium per quod in hora mortis purgarentur errores, nihil afferret detrimenti, sed è contra lucrum grande, nimirum cognitionem veritatis, per quam incunctanter credit Petrus Martyr. Beatos Bernardum, Franciscum, Dominicum & alios similes, salutem adeptos esse, quia in puncto mortis à Deo illustrati suos de Monachatu, Missa & aliis hujusmodi, errores agnoverunt & damnaverunt. 2. Quia admissa hac Novatorum expositione, omnes qui salvantur, *per ignem* salvarentur; cum Deus ut doctrinam, sic & alia omnia, & ipsas etiam injustitias judicaturus sit. Hoc autem est contra distinctionem Apostoli, qui eos solum per ignem salvari docet, qui retento fundamento, id est vera in Christum fide, lignum eidem ac stipulam superædificavere.

XXXVII. Nec obest quod juxta nostram hanc interpretationem vox *ignis* gemino accipiat sensu, semel pro judicio, & semel pro Purgatorio igne. 1. Quia non est infuetum Paulo duplicem in eodem versu asserere sensum uno vocabulo. Sic enim peccati nomen varie accipit 2. Corinth. 5. ubi: *Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 2. Quia æquivocatio

hæc, vel potius elegans allusio, ab ipso textu exigitur. cum enim ignis materialis aurum & argentum examinare non possit, possit vero & debeat operarios, non omnes quidem, sed eos qui lignum & stipulam ædificaverunt, purgare, ut per ignem salvi fiant; palam est ignis nomen duplici, quin & triplici sensu, eo in loco accipi. Sed de his adfuse, & sapienter & profunde differentem Bellarminum eodem Lib. 1. Cap. 5. Neque probationem hanc, ut facilius à Tournelyo* factum est, deserito: cum hæc à longe majori Patrum numero tradita fuerit.

XXXVIII. Reponunt 2. Particulam *quasi*, non veritatem significare, sed similitudinem.

XXXIX. Sed 1. Male, si generaliter loqui velint. Istud enim Jo. 1. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre*, non similitudinem Unigeniti, sed veritatem exprimit. 2. Vox *quasi* in Apostoli textu similitudinem exhibet, non ignis, quasi is metaphoricus sit; sed alicujus per ignem transeuntis: ita ut sensus sit: Qui ædificavit scenum, ad salutem perveniet; sed eo modo quo ad locum aliquem pervenit, qui transit per ignem, id est salva quidem vita, sed læsis capillis.

XXXX. Aliud depromit Bellarminus argumentum ex 1. Corinth. 15. v. 29. ubi Apostolus: *Quid faciunt qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt: ut quid baptizantur pro illis.* Hic Paulus, ut Sadducæos resurrectionem negantes debellet, argumentatur, non quidem à Christianorum consuetudine, quæ ut nova & exotica incredulis, nullius apud eos momenti fuisset, sed à more Judæorum, qui orabant, jejunabant & affligebant se pro mortuis: hæc enim pietatis opera nomine Baptismi exprimuntur in Scriptura, ut Marc. 10. *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum, & Baptismo quo ego baptizor, baptizari;* & Luc. 12. *Baptismo habeo baptizari.* Jam vero vanum & superfluum foret varia hæc pati pro mortuis, si per ea nullatenus juvari possent; nec certe per ea juvari possunt, qui vel in cælo regnant, vel torquentur in inferis.

XXXXI. Vim tamen non faciam in hac argumentatione: quia sicut (juxta multos, quos tamen fuse impugnat R. P. Calmet. Dissert. in hunc locum) Baptismi nomen in Apostoli textu sumitur metaphoricè pro afflictionibus, iis præsertim quas ab aliis patimur; sic & mortuorum nomen pro iis sumi potest, qui per peccatum mortui sunt, ut Matth. 8. 22. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos;* & Ephes. 2. 1. *Cum essetis mortui delictis, &c.* Unde hic plus forte probat superstitio, quam pietas. Siquidem constat fuisse hæreticos plures qui pro mortuis non baptizatis Baptismum susciperent, ut eos liberarent à pœna: Ita Cataphryges juxta

* Tournely, Tom. 1. de Attributis, p. 592. qui dum ait ex eo textu probabile argumentum deduci, vel sibi parum constare, vel uti probabile habet, quod probabile dici non mereatur.

juxta Philastrium, Marcionitæ juxta Chrysostomum, & alii juxta Terrullian. & Epiphani. hæresi 28. Atqui licet hoc Baptismi genus constanter rejecerit Ecclesia, nunquam scopum ejus, id est, desiderium juvandi mortuos culpavit. Ergo hæc constans fuit ipsius doctrina, mortuos viventium precibus juvari. Quod ut invictè pateat.

XXXXII. Prob. III. Conclusio ex perpetuo Ecclesiæ sensu, quem verbis & praxi sua constanter expressere SS. Patres. Terrullianus, Lib. de Monogamia ultra medium, fidelis viduæ erga maritum officia sic describit (p. 531. A.) *Pro anima ejus orat, & refrigerium interim adpostulat ei, & in prima resurrectione consortium, & offert annuis diebus dormitionis ejus.* Ergo moris erat publici ut pro defunctorum anima oraretur, ut ei refrigerium à Domino postularetur, &c.

XXXXIII. Cyprianus, Epistol. 66. alias 17. *Episcopi antecessores nostri, inquit, censuerunt ne quis frater excedens, ad Tutelam vel Curam Clericum nominaret, ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur: neque enim apud Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece. qui ab Altari Sacerdotes & Ministros voluit avocare.* Et ideo Victor, cum contra formam nuper in Concilio à Sacerdotibus datam, Genunium, Faustinum Presbyterum ausus sit Tutorem constituere, non est quod pro dormitione ejus apud vos fiat oblatio, aut deprecatio. Atqui hic habetur & deprecatio & sacrificii oblatio pro defunctis, eaque Cypriani ævo frequentata, prout Episcoporum ejus antecessorum tempore frequentata fuerat. Ergo.

XXXXIV. Arnobius qui circa an. 285, floruit, in iis quos contra Gentiles scripsit Libris, hæc de Christianorum cætib. habet: *In iis summus oratur Deus, pax & venia postulatur: adhuc vitam degentibus & resolutis corporum vincione.* Porro nec Sanctis pax, nec reprobis venia postulabatur.

XXXXV. S. Basilii qui III. & IV. Ecclesiæ sæculo vixit, sic loquitur in Psalm. 7. *Existimo strenuos Dei athletas, qui cum invisibilibus inimicis per omnem vitam suam valde colluctati sunt: prope vitæ finem constitutos, à seculi principe examinari, ut si reperiuntur aut vulnera ex certaminibus, aut aliquas maculas; aut peccati vestigia retinuisse detineantur: Sin autem inveniantur invulnerati & intemerati, à Christo tanquam invicti & liberi in requiem transferantur.* Orat igitur David pro vita præsentis & futura, &c. unde sic: Ex Basilio sunt Fideles quidam qui in exitu vitæ detinentur, dum alii statim à Christo transferuntur in requiem. Sed qui detinentur, non in perpetuum detinentur ut reprobi: Cum sint strenui athletæ Dei, qui aliquas solum peccati maculas, quædam & vestigia retinuerunt, & pro quibus in futura vita orandum est. Ergo solum detinetur ad tempus. Atqui Purgatorium dicimus eam mansionem ubi detinentur Fidelium animæ, nec profecto de-

tinentur, nisi ut maculas & vestigia peccati, quibuscum decessere, abluant. Ergo.

XXXXVI. Idem, vel quisquis sit antiquus certe Scriptor, diu habitus pro Basilio, in Cap. 9. Isaïæ, postquam locutus est de peccato digno plane quod depascatur ac devoret purgatorius ignis, sic pergit: *Non omnimodam internecionem comminatur, sed innuit purgationem juxta Apostoli sententiam: Ipse autem salvus erit quasi per ignem.* Hic præsto est & Purgatorii nomen, & res nomine expressa; locus nimirum in quo devoratur peccatum, non ad internecionem peccatoris, sed ad peccati purgationem, ut qui ejusdem concius occubuit, salvus sit per ignem.

XXXXVII. Sanctus Epiphanius, qui quarto exeunte & ineunte quinto sæculo floruit, Aerium, quia idem cum Protestantibus de oratione pro mortuis sentiret, inter Hæreticos, nullo contradicente annumeravit, hæresi 75. (Tom. 1. p. 908.) *Quod vero, inquit, spectat ad ritum illum, quo nostrorum nomina pronuntiantur, quid eo esse potest utilius, quid opportunius, aut vero admiratione dignius.* Et infra: *Ceterum quæ pro mortuis concipiuntur preces, eis utiles sunt.* Necesse facere illud Ecclesiam dico, quæ traditum sibi ritum illum à Majoribus acceperit. En quod Calvinus in exitiale commentum transvertere auder, dogma est à Majoribus, id est ab innumeris Christi Martyribus & Confessoribus acceptum, quo nihil utilius esse possit, quodque necessario in Ecclesia tenendum sit & sequendum.

XXXXVIII. S. Cyrillus Jerosolymit. Catech. 5. Mystagogica (num. 9. p. 328.) *Denique, inquit, pro omnibus oramus qui inter nos vita functi sunt, maximum esse credentes animarum juvamen, pro quibus offertur precatio sancti illius & tremendi, quod in Altari positum est, Sacrificii.* En exosa tria Novatoribus, Altare, Sacrificium, & in eo precatio, quæ mortuis juvamen sit maximum.

XLIX. S. Chrysostomus plurimis in locis, sed præsertim Homil. 41. in Epist. 1. ad Corinth. num. 4. (Tom. 10. p. 201.) explicans quid faciendum in gratiam mortui: *Ei, inquit, succurre, non lacrymis, sed precibus, supplicationibus, elemosynis & oblationibus.* Non enim sunt hæc temere excogitata; neque frustra eorum qui mortui sunt in divinis Mysteriis meminimus. Rogantes Agnum, qui mundi peccatum tulit; sed ut inde eis aliqua sit consolatio. Neque abs re is qui adstat Altari, dum reverenda peraguntur Mysteria, clamat: *Pro omnibus qui in Christo dormierunt: hæc enim sunt ordinatione Spiritus.* Hic oratio pro defunctis, non turpe lucris desiderium, ut petulanter blasphemant Calvinistæ, sed in ipsam S. Spiritus ordinationem refunditur.

L. Idem Homil. 3. in Cap. 1. Epistol. ad Philip. num. 4. (Tom. 2. pag. 216. & seq.) *Non frustra hæc ab Apostolicis sunt Legibus constituta, ut in venerandis atque horrificis Mysteriis memoria eorum fiat, qui decesserunt.*

runt. Noverant hinc multum ad illos lucrī accedere. multum utilitatis: Eo enim tempore quo universus populus stat manibus passus: quomodo non Deum placabimus pro istis orantes? Atque id quidem de iis qui in fide decesserunt. Catechumeni vero, neque hac dignantur consolatione, sed omni auxilio sunt destituti, uno quodam excepto. Quale vero hoc? Licet pauperibus pro ipsis dare, atque hinc aliquid percipiunt refrigerationis.

LI. Ambrosius qui annis ante Chrysostomum undecim decessit, toties defunctorum, Theodosii præcipue, Valentiniani, Gratiani, ac Satyri fratris sui animas, applaudente Fidelium cetero, Deo commendavit, ut superfluum sit sententiam ejus latius prosequi. Sufficiunt pauca hæc Epist. ad Faustinum de obitu sororis. Non tam deplorandam, quam prosequendam orationibus reor, nec mortificandam lacrymis tuis, sed magis oblationibus animam ejus Deo commendandam.

LII. Hieronymus in Epist. ad Pammachium loquens de Paulinæ, hujus uxoris, obitu: Ceteri mariti, inquit, super tumulos conjugum spargunt violas, rosas, lilia, floresque purpureos, Pammachius noster sanctam favillam ossaque veneranda eleemosynæ balsamis rigat: sciens scriptum: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum. Ergo ipsa etiam defunctorum peccata eleemosynis extinguuntur. Atqui non in cælo, ubi non est peccatum; non in inferis, ubi est quidem, sed non extinguitur.

LIII. S. Paulinus, Nolanus Antistes, vir vel ipso Reformatorem judicio* in Deum pius, in pauperes summe beneficus, Martino, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, summisque ubilibet viris tenere dilectus, suam erga defunctos pietatem passim & luculente exhibet. In Epistola ad eundem Pammachium, gratulatur ipsi quod corpori & animæ uxoris æque satiascerit, corpori lacrymis & fletibus, animæ per eleemosynas.

LIV. Idem Epist. 5. ad Delphinum, ubi fratris sui animam ipsi commendat: Fac, inquit, ut orationibus tuis condonetur tibi. & ut illius animam de minimo sanctitatis tuæ digito distellans refrigerii gutta despergat.

LV. Sancta Monica, Augustini bis mater, quia & mundo eum peperit & Cælo, morti vicina filium his, quæ in tota qua patet Ecclesia celebrata sunt, verbis compellavit, Lib. 9. Confess. Cap. 11. nu. 27. Ponite hoc corpus ubicunque; nihil vos ejus cura conturbet: tantum illud vos rogo, ut ad Domini altare memineritis mei ubi fueritis. Huic autem nunquam satis laudandæ sceminæ voto, ab Augustino factum est satis, cum ibid. Cap. 12. n. 32. oblatum est pro ea sacrificium pretii nostri. Ad hæc quidem Calvinus, Lib. Inst. Cap. 5. n. 10. breve istud; Monicæ scilicet votum anile fuisse; quod Augustinus non exegit ad normam Scripturæ, sed pro naturæ affectu probari Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

aliis voluit. Hæc qui legis, horrorem comprime, si potes; & monstrum, quod in sanctis duobus sanctos ad unum omnes proterve subsannat, anathemate percellito.

LVI. Augustinus specialem edidit Librum de Cura pro mortuis, ubi sic, (Cap. 1. Tom. 6. p. 516. n. 3. C.) in Machabæorum Libro legimus oblatum pro mortuis sacrificium; sed & si nusquam in Scripturis veteribus legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ à Domino Deo ad Altare ejus funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Et Cap. 4. (ibidem, p. 516.) Non sunt præmittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis: sub generali commemoratione suscepit Ecclesia, ut quibus ad ista desunt parentes aut filii, aut quicunque cognati vel amici, ab una eis exhibeatur pia matre communi. En ergo quæ toto in orbe claret Ecclesiæ auctoritas & consuetudo orandi pro mortuis. Atqui, velint, nolint Protestantes, vel ipse communis sensus docet, quod, si quid tota per orbem frequentat Ecclesia quin ita faciendum sit disputare, insolentissimæ insanix est; pro ut monet, idem Augustinus, Epist. 54. ad Januarium, alias 128. n. 6. Ergo insolentissimæ insanix rei sunt, &c.

LVII. Eadem tradit Sanctus Doctor, Lib. 21. de Civit. Dei, Cap. 24. Tom. 7. p. 642. & alibi passim, præcipue vero in Lib. de hæresi, ubi Cap. 53. Aerium hæreticis annumerat, quia negaret sacrificia pro mortuis offerenda. Sed his plura congerere superfluum fuerit; qui enim Monicæ vota pro anilibus, qui præstitum ab Augustino iisdem votis obsequium pro humano affectu habent, idem sane de ceteris S. Doctoris textibus judicium ferent.

LVIII. Sanctus Cæsarius Arelatensis, sexto sæculo eadem quæ quarto & quinto Augustinus, edocuit. Sic ille Serm. 104. n. 4. (in append. Aug. Tom. 5. p. 186.) Si nec in tribulatione Deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tamdiu in illo Purgatorio igne moras habebimus quamdiu supradicta peccata minuta, tanquam lignum, fenum, stipula consumantur: Sed dicit aliquis: Non pertinet ad me quamdiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam pervexero. Nemo hoc dicat, fratres carissimi; quia ille Purgatorius ignis durior erit, quam quidquid potest in hoc seculo pœnarum aut cogitari, aut videri, aut sentiri. Et: unde scit unusquisque utrum diebus ac mensibus, an forte etiam & annis per illum ignem sit transiturus. Hic rei substantia & modus ex æquo traduntur.

LIX. Sanctus Gregorius Magnus qui sæculo VII. floruit, Lib. 4. Dialog. Cap. 39. (Tom. 2. p. 441-) Sed tamen, inquit, de quibusdam levibus culpis esse ante judicium Purgatorius ignis credendus est: sed hoc de parvis

U u

* Vide Guil. Cave, v. Pontius Paulinus. Obiit is ann. 431. ætat. 78.

parvis minimisque peccatis fieri posse credendum est. Idem, Lib. 2. in 1. Reg. Cap. 3. num. 26. *Qui perfectionem bonæ voluntatis habuerunt in confessione peccati, post mortem Purgatoria pœna ad vitam transeunt, si ad delenda peccata sufficientem vim amoris nequaquam habuerint: unde & Paulus dicit: Sic salvi sunt quasi per ignem. Sed peccator, qui ibi salvari per ignem meruit, hic per afflictionem carnis adimpleat hoc quod sibi de vi amoris deesse cognoscit.*

LX. Eadem fuit Ilidori, Bedæ, Bernardi & ceterorum sententia tam constans, tam unanimis, ut Calvinus, Lib. 3. Instit. Cap. 5. §. 10. hæc putido ore evomere coactus fuerit: *Omnes, fateor, in errorem abrepti fuere.* Miseros antiquæ Ecclesiæ Patres, qui Calvinum non habuerint pædagogum! vel potius infelicem Calvinum, qui florentiori Ecclesiæ seculo ab omnibus una cum Aerio prædamnatus sit. Interim qui ad fidei suæ robur plura de hoc argumento vollet, Patrum testimonia, perlegat Tractatum Theologico dogmatico-Historicum, quem Gallice de Purgatorio edidit R. P. Thomas Mangeart, Benedictinus, è Congregatione S. Vitonis & Hidulphi.

LXI. Probat. 4. Ex usu Synagogæ, qui dubio procul ut à veteribus Hebræis manavit ad Machabæos, sic & Machabæis ad subsequi temporis Judæos profluxit. Hunc porro usum sic exhibet Bartholoccus in Bibliotheca Rabinica, Tom. 2. p. 149. & 151, *In particulari iudicio, si animæ justorum repectæ fuerint cum reatu peccati mortalis remissi, vel cum levioribus culpis decesserint; credunt eas in gebennam ignis descendere, inde postea ascensuras.* At infra Hebræi non tam necessarium existimant pro purgandis animabus gebennæ locum assignare, quin & alibi aliquando purgantur animæ; in illis videlicet locis à Deo ad id destinatis, sive igne, sive aliis miris & diversis modis, à quibus eas per hominum suffragia & orationes liberari credunt: hæc consuetudo etiam hodie viget inter Hebræos cujuscunque nationis, ut infra annum emortui parentis filius eandem orationem reticet pro expiatione delictorum Patris, & deliberatione illius animæ à Purgatorii pœnis, quæ oratio vocatur oratio orphani. Idem docet Ricardus Simon in Libro, quem de Judæorum ritibus Gallice dedit sub ficto Simonvillæ cognomento. Atqui plena hic habetur Purgatorii fides, & hæc tam antiqua ut origo ejus in primævam gentis Deo amicæ fidem merito refundatur.

LXII. Prob. 5. Ex Liturgiis in hunc modum: Quod in præstantissima Religionis actione à primis incunabilis fecit Ecclesia, non humano ritu, sed divina sanctione constitutum est. Atqui Ecclesia vel ab exordiis suis pro defunctorum requie in universis Liturgiis oravit.

LXIII. Quod ab exordiis suis id fecerit, certum est, quia etsi Liturgiæ sero, id est

IV. vel V. seculo scriptis traditæ sint, ut & symbolum * ac deinceps Sacramentorum formæ; sicut tamen ab initio viguit in Ecclesia sacrificium, sic & viguit aliquis ejusdem offerendi ritus, diversus quidem penes accidentalia, sed quoad substantiam idem ubique. Unde Epiphanius hæres. 79. nu. 13. Apostolos vocat *Mysteriorum auctores atque conditores.*

LXIV. Quod autem in Liturgiis omnibus pro pie defunctis preces fuderit Ecclesia, idque tam uniformiter, ut legem credendi lex statuat supplicandi, prout agebat Cælestinus I. Epistol. ad Gall. Episcop. Cap. 11. Probat. 1. ex Liturgia Romana, quæ, ut loquitur Innocentius I. Epistol. ad Decentium, à Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ tradita est. In hac porro eandem, quæ hodieque, sit pro mortuis oratio: *Memento etiam, Domine, famulorum famularumque tuarum, &c. Ipsi & omnibus in Christo quiescentibus locum refrigerii & lucis ut indulgeas deprecamur*, ut videris in Sacramentario Sancti Gregorii Magni, Tom. 3. part. 4.

LXV. 2. Ex Liturgia Ambrosiana, quam alii S. Ambrosio, alii S. Barnabæ adscribunt. Hæc enim & Missas pro defunctis habet, non secus ac nostra; & in una è quatuor orationibus quæ fiebant *super oblata*, iisdem fidelibus mortuis requiem & pacem adprecatur.

LXVI. 3. Ex Liturgia Gallicana, quæ licet à Romana usque ad octavi seculi finem discrepaverit, idem cum ista habet *Memento mortuorum.*

LXVII. 4. Ex Liturgia Mozarabica, quæ hanc habet & semper habuit orationem: *Offerimus tibi, Deus, hostiam immaculatam: pro sancta Ecclesia tua: ac requie vel indulgentia Fidelium defunctorum, ut mutata sorte tristium mansionum, felici perfruantur societate justorum.*

LXVIII. 5. Ex Liturgiis Orientalibus, quarum prima quæ habetur Lib. 8. Constit. Apost. Cap. 4. sic habet: *Pro fratribus nostris qui in Christo requieverunt, oremus ut hominum amans Deus, qui animam defuncti suscepit, ei remittat omne peccatum voluntarium & non voluntarium, & propitius clemensque factus collocet eum in regione piorum quiescentium in sinu Abraham.* Porro Liturgia hæc disciplinam Ecclesiæ Græcæ in multis exhibet, teste Alaspinaeo, Lib. 1. Obscrv. Cap. 3.

LXIX. Secunda quæ D. Jacobi nomine inscribitur, sic orat: *Memento etiam, Domine, Sacerdotum orthodoxorum, pridem defunctorum, Diaconorum & Subdiaconorum: De animabus, corporibus & spiritibus illorum requiem, eos: dignos efficiens gaudio, quod est in sinu Abraham &c.*

LXX. Tertia quæ Basilii dicitur, ut & quarta quæ Chrysostomi, multa inter quæ pro mortuis effunduntur, hæc continet, *Defunctorum, qui à nobis separati ab hoc sæculo*

* „ Symbolum nemo scribit ut legi possit; sed ad recensendum ne forte deleat oblivio quod tradidit diligentia, sit vobis codex vestra memoria. August. de Symbolo ad Catech. Vide P. le Brun, Tom. 2, Dissert. 2, art. 2.

saeculomigraverunt spiritibus, Christe, quietem praesta cum piis & justis. Crux tua pons sit illis, & Baptismus tuus tegumentum, Corpus tuum & Sanguis tuus sanctus via sint quae deducat ad regnum tuum. Jam vero fieri nequit ut doctrina, quae cum Ecclesia nata est, & ubique ut verbis sic & usu perpetuo confirmata fuit, exitiale sit diaboli commentum. Ergo qui verbum hoc evomuit Calvinus, exitialiter blasphemavit.

LXXI. At, inquit, iisdem in Liturgiis orat Sacerdos ut Deus det *animabus, corporibus & spiritibus defunctorum requiem, liberans eos à damnatione infinita.* 2. Ut Deus parcat peccatoribus in die judicii eos dignos efficiens gaudio quod est in sinu Abrahæ; 3. Ut praestet requiem, bonamque memoriam, Prophetis, Apostolis, & potissimum sanctissimæ Deiparæ Mariæ, prout habet Liturgia Syriaca, Tom. 6. Bibliot. Patrum, p. 36. Atqui hæc totidem sunt errores; cum prima oratio eo tendat ut reprobi à damnatione æterna liberentur; secunda vel eodem referatur, vel supponat fore Purgatorium in die judicii; tertia Sanctis & ipsi Deiparæ requiem precetur. Jam vero si his in capitibus errarunt Liturgiæ veteres, quidni erraverint in puncto Purgatorii?

LXXII. R. Nihil esse erroris in triplici quod objicitur capite. Absit enim ut in rebus apertissimis, & quæ nec ipsos Catechumenos latebant, jam ab initio invaluerit error. Unde.

LXXIII. Ad 1. Preces quas fundit Ecclesia, ut defuncti à damnatione æterna liberentur, ad ipsum mortis punctum ex intentione Ecclesiæ, vel ipsius infantibus nota, referuntur. Nemo sanè hodiernam Ecclesiam eo usque insanire credet, ut arbitretur reprobos viventium precibus adjuvari. Atqui tamen orat pro defuncto ut à pœnis inferni, à profundo lacu, ab ore leonis liberetur. Ergo idem veteri Ecclesiæ sensus affingi potest. Si autem potest, omnino debet. Quod enim semel in Ecclesia æterna creditur, id in ea semper creditum est, ait III. Bossuetus.

LXXIV. Ad 2. Potest & debet Ecclesia orare, ut Deus peccatoribus parcat in die judicii; tum quia vix justus salvabitur, & vel ipsi laudabiliore vitæ timendum est, si seclusa misericordia discutiatur; tum quia erunt in die judicii, qui necdum paratas sibi in flammis purgantibus pœnas exolverint, imo qui nec inchoaverint; puta qui ad illud usque tempus superfuerint in vivis.

LXXV. Ad 3. Aliud est, ut bene advertunt Walemburchici fratres, Lib. 13. Cap. 4. num. 5. Tom. 2. p. 298. in Missamemoriā facere Sanctorum, aliud requiem petere pro defunctis. In his enim Liturgiis fit etiam memoria Domini Deique ac Redemptoris Nostri J. C. qui tamen nihil petitur. Hanc porro memoriā Ecclesia vetus ita distinxit ab oratione, nulla ut suppetat hac in parte erandi occasio. Cyrillus Hierosol. citat.

Catech. 5. pag. 241. Hoc, inquit, Sacrificium tibi offerimus, ut meminerimus etiam eorum qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum suscipiat preces nostras: Deinde pro defunctis patribus. Epiphanius hæres. 75. num. 7. p. 911. Justorum pariter & peccatorum mentionem facimus: peccatorum quidem ut iis à Domino misericordiam imploremus; justorum autem: Apostolorum: Martyrum, ut Dominum N. J. C. ob collata eis beneficia singulari quodam honore prosequentes, ab ceterorum hominum ordine segregemus. Quippe, ait Chrysostomus, Homil. 21. in Act. Apostol. ingens est Martyribus honor ita nominari Domino praesente: insignis gloria in memoria tunc haberi: sicut quando Regum trophæa statuuntur, tunc celebrantur & quicunque victoriæ socii fuerunt. Demum Augustinus, Serm. 159. numer. 1. Habet Ecclesiastica Disciplina quod Fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitantur ad Altare Dei, ubi non pro ipsis oretur; pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria enim est pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari.

LXXVI. Ex his patet objectum Liturgiæ Syriacæ textum, quæ omnium sola omnibus permixtim defunctis requiem & gloriam sine distinctione apprecatur, per accommodam distributionem intelligi debere; ita ut aliis requiem oret, aliis gloriam non tam oret, quam acceptam gratuletur. Neque id aliunde, sed ex ipso Liturgiæ hujus contextu nobis eruendum est. Sic enim post precatam Deiparæ memoriā bonam, prosequitur. In cujus honorem & gratiam hæc offertur oblatio. Et infra: Accipe animas servorum tuorum, quorum memoriā facimus, & colloca eos, Domine: in mansionibus benedictis Patris tui, cum Abraham, & Isaac, & Jacob amicis tuis, & cum omnibus Sanctis tuis. An vero quibus persuasum erat Abraham omnes Sanctos in Patris mansionibus gloria & requie perfrui, id de Beata Virgine in dubium revocabant? Sed de his fusius ubi de intuitiva Dei visione post mortem. Vide Wital. Tom. 2. de Attrib. Walemb. quæst. 11. artic. 1. sect. 5. Non ergo satis p. 296. est ut cum Calvino, Lib. 3. Instit. Cap. 5. §. 10. agnoscant Reformati, ante mille & trecentos annos usu receptum fuisse ut preces fierent pro defunctis, fatendum expressim cum Petro Martyre, Ecclesiam semper pro defunctis exorasse. Addendum cum Grotio, in voto pro pace Ecclesiæ p. 122. Nullum inveniri alicujus auctoritatis Scriptorem, qui ei mori contradixerit, quod, aiebat, mihi quidem sufficit. Prosequendum ulterius, seu cum Augustana Confessione, non prohiberi orationem pro mortuis; seu cum Lutero, non esse peccatum ex libera devotione orare, ut Deus animæ, si in tali statu sit, misereatur. At insuper cum tota Christi Ecclesia concludendum, sanctam & salubrem esse cogitationem orare pro defunctis, &c.

LXXVII.

LXXVII. Probatur 6. ex Conciliis, quæ idem adstruunt dogma, non quidem directe definiendo, quia dempto Aërio nullius nominis homine, nulla fuit de re ubique admiffa difceptatio; fed indirecfe, aut quafi per accidens.

Labbe, T. 1. p. 141. 1. Occurrit Concilium illud cujus meminit Cyprianus in Epift. 17. edit. Pamelii, in eo nempe conftitutum eft, ut *fi quis ad Tutelam vel Curam Clericum nominaret, non offerretur pro eo, nec Sacrificium pro dormitione ejus celebraretur.*

16. T. 2. p. 411. 2. Concilium Carthagin. III. an. 390. vel 397. ubi fic Cap. 2. *Placuit ut Sacramenta Altaris nonnifi à jejuno celebrentur :... Nam fi aliquorum pomeridiano tempore defunctorum :... commendatio faciendaeft, folis orationibus fiat.*

16. pag. 1206. 3. Concilium Carthagin. IV. ann. 399. quod Cap. 79. hæc edicit: *Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, fi casu in itinere vel in mari mortui fuerint :... memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur.*

16. T. 3. p. 1146. 4. Concilium Valenfe ann. 422. idem quoad prædictos pœnitentes decernit, Canon. 2. *Quia, inquit, nefas eft eorum commemorationes excludi à falutaribus Sacris, qui ad eadem Sacra fideli affectu contendebant.* Et is Canon in pluribus fubinde Conciliis renovatus eft, puta Aurelianenfi II. Can. 4. 7. an. 452. Romano VI. ann. 502. Agathenfi, Can. 4. anno 506. Aurelianenfi III. Can. 22. ann. 538. &c.

16. T. 5. p. 840. 5. Concilium Bracarenfe II. an. 563. Canon. 16. 17. & 21. ftatuit, *ut qui fibi ipsis, aut per ferrum, aut per venenum :... vel quolibet modo violentam inferunt mortem, nulla pro eis in oblatione fiat commemoratio, neque cum Psalmis ad fepulturam eorum cadavera deducantur, &c.* Item placuit *ut Catechumenis fine redemptione Baptismi defunctis fimili modo neque oblationis commemoratio, neque pfallendi impendatur officium,*

LXXVIII. Circa poftremam hujus Canonis partem tria obiter notanda. 1. Hunc facrificii pro Catechumenis non offerendi morem, diu ante Bracarenfem Synodum viguiffe; cum difertim meminerit Chryfoftomus, fupra numer. 50. 2. Licitum tamen fuiffe pro iis & eleemofynas largiri, ut ibid. tradit Chryfoftomus, & orationes privatim fundere. 3. Hæc Decreta præfertim conftituta fuiffe adverfus eos, qui eum præ fœcordia Baptifmum negligenter, morte præventi erant. Unde huic legi derogavit S. Ambrofius in gratiam Valentiniani junioris, qui ab Arbogafte Viennæ in Gallia ftrangulatus erat; quique & fuma præditus erat pietate, & paucis ante mortem diebus Baptifmum ab Ambrofio abfente enixe flagitaverat.

Labbe, T. 7. p. 128. LXXIX. 6. Concilium Cabillonense II. anno 813. hæc ftatuit Canon. 39. *Visum nobis eft, ut in omnibus Miffarum folemnitatibus, pro defunctorum fpiritibus loco competentis Dominus deprecetur :... Antiquitus hunc morem fœccla Ecclefia tenet.*

LXXX. 7. Concilium Lateranense IV. 16. T. 1. an. 1215. Cap. 66. fupponit ut indubium part. 1. ex Traditione & ufu dogma Purgatorii; fed *pravas*, quæ à Clericis quibufdam fiebant *pro exequiis mortuorum exactiones*; prohibet; ut & approbat *laudabilem* aliquid Ecclefie erogandi *confuetudinem*, quam licet pia devotione Fidelium introductam, quidam laici ex fermento hæreticæ pravitatis nitebantur infringere. p. 220.

LXXXI. 8. Diffuffis cum Ferrariæ, tum 16. T. 13. & Florentiæ quæftionibus quæ ad Purgatorium fpectant, prodiit tandem iftud uniendæ utriufque Ecclefie Decretum in feff. ultim. *Item fi vere pœnitentes in Dei charitate decefferint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commiffis fatisfecerint & omiffis, eorum animas pœnis purgatorii poft mortem purgari, & ut à pœnis hujusmodi releventur, prodeffe eis Fidelium viventium fuffragia, Miffarum fcilicet facrificia, orationes & eleemofynas & alia pietatis officia, quæ à Fidelibus pro aliis Fidelibus fieri confueverunt fecundum Ecclefie inflituta, &c.* p. 515.

LXXXII. 9. Demum Synodus Trid. feff. 6. Canon. 30. hanc totius retro antiquitatis fidem complexa eft. *Si quis, inquit Patres, poft acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori pœnitenti, ita culpam remitti, & reatum pœnæ æternæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exfolvendæ, vel in hoc fœculo, vel in futuro Purgatorio, antequam ad regna cœlorum aditus patere poffit, anathema fit.*

LXXXIII. Probatur 7. rationibus Theologicis. 1. Certum eft ex dictis in Tract. de Pœnitentia, dimiffa per pœnitentiam culpa fœpius fupereffe temporalem pœnam; quæ neceffario perfolvenda fit. Atqui pœna hæc non femper in præfenti vita exfolvitur; partim ex aliquali negligentia; partim quia citius poft obtentam veniam rapitur pœnitens, quam ut debitum omne fuum expungere poffit. Ergo neceffum eft, ut pœna hæc poft alteram vitam perfolvatur. Alioquin, ut bene Sanctus Thomas, Lib. 4. contra Gentes. Cap. 91. *melioris conditionis eße negligentes, quam folliciti, fi pœnam quam hic pro peccatis non implent, non fufineant in futuro.*

LXXXIV. II. Ut admittatur Purgatorium fufficiunt hæc quatuor, 1. ut fint peccata quædam venialia; 2. ut de his rationem reddituri fint homines in die judicii; 3. ut hæc rationis redditio fit ad pœnam; 4. ut pœna hæc luenda fit antequam ad regna cœlorum pateat aditus. Atqui 1. funt peccata quædam venialia, ut probatum eft in Tractat. de peccatis; & cum ipfa evidenti ratione docet Auguftinus, Lib. 83. qq. quæft. 26. ubi: *Alia funt peccata infirmitatis, alia malitiæ :... quisque igitur :... poteft exiftimare quæ fint venialia peccata.* 2. De his peccatis, atque de ipfo etiam verbo otiofo rationem reddituri funt homines in die judicii, Matth. 12. 36. Hæc rationis redditio, non utique ad laudem & præmium futura eft; ergo ad ultionem ad pœnam. Atqui 4. pœna hæc ante ingreffum cœli per-

Grot. T. 4. p. 626. perfolvenda erit; quia *nihil coinquinatum intrabit in Jerusalem cœlestem*, Apoc. 2. 27. Ergo. Rationem hanc urget Grotius ipse, in Annot. ad Consulta Cassandri. Ex his, inquit, *qui hunc morem Ecclesiæ universalis improbant, quæro, cum ipsi fateantur nihil in Cælum intrare cui adsint illæ infirmitates quæ humanis animis adsunt in hac vita, ab illis infirmitatibus ubi fieri repurgationem existiment. Si dicant in itinere animæ inter terram cælumque, jam hoc erit ejus Purgatorium.*

LXXXV. Nec dicas vel animam hanc re ipsa coinquinatam non esse, vel quidquid in ea erat fordium, per ipsos mortis dolores ablutum fuisse.

LXXXVI. Utraque enim hæc responsio adversariorum inopiam prodit. Prima quidem, quo enim pacto coinquinata non sit anima, quæ tot scatebat peccatis, ut propere vel ab ipsa sacra Mensa, saltem ad tempus, fuisset removenda; quæ iracundiæ, otio, nugis, detractiōni, levi quidem, sed nihilominus peccaminosæ, serviebat, &c. Secunda vero, 1. quia non raro, qui plus venialibus adhærent, minus in obitu doloris ferunt: imo nec ullum quandoque ferunt, ut iis contingit qui vel mortem sopori consociant, vel fulmineo belli ictu, aliisque innumeris modis concidunt, &c. Cum ergo æquum non sit, ut vel is qui nuptialem charitatis habitum gerit, in exteriores tenebras cum impiis projiciatur; vel qui necdum maculas suas omnes abluit, purissimis Angelorum cœtibus illico admisceatur, exigebat severa Dei justitia ut sordes Sion in loco ad id destinato penitus munderentur. Quin & id exigebat quæ ubique apud Deum justitiæ obviat misericordia. Constat enim opinionem, quæ Purgatorios ignes tollit, obstare insigniter ne caveantur leviora peccata, vel congruis pœnitentiæ fructibus redimantur. Ut enim solide Bellarminus eod. Lib. 1. Cap. 11. in fine: *Qui cogitat nullum esse Purgatorium; sed omnia peccata per mortem aboleri in iis qui moriuntur cum fide, facile dicet apud se: Quorsum ego laboro in jejuniis, precibus,*

continentia, elemosynis? Cur fraudo cor meum deliciis & voluptatibus? quandoquidem in morte, sive pauca, sive multa peccata habuero, omnia delebuntur. An qui cogitat remanere præter gehennam ignem acerrimum Purgatorii; & quidquid hic deletum non fuerit pro debita pœnitentia opera, ibi diluendum, certe diligentior cautiorque evadit.

LXXXVII. 3. Idem adstruunt variæ animarum purgantium apparitiones, quæ viventium opem imploraverunt, quæque referuntur à S. Gregorio M. Lib. 4. Dialog. Cap. 40. à B. Gregorio Tournonensi, Lib. de Gloria Confessorum, Cap. 5. à S. Petro Damiani, in Epistola ad Desiderium, à Venerabili Beda, Lib. 3. Hist. Angl. cap. 19. à S. Bernardo, in vita B. Malachiæ. Atqui hæc, licet à Luthero & Magdeburgensibus fabulas inter censeantur, ut à Calvino sanctæ Monicæ votum inter anilia vota; eam tamen apud pios quoscunque fidem merebuntur, quam exigit pietas summa raræ doctrinæ conjuncta. Nec facile conjiciet quisquam minus in his oculatos fuisse Ecclesiæ Doctores non paucos, quam fuerint Lutherani, quorum Antesignanus à Diabolo doceri debuit & meruit.

LXXXVIII. 4. Purgatorii fides fuit mundi totius. Hanc scilicet admiscere Hebræi, ut patet tum ex Libro Machab. tum ex Josepho, Lib. de bello Judaico, cap. 19. ubi indicat Judæos pro mortuis orare solitos esse, non tamen pro iis qui se interemissent. Hanc admiscere & admittunt in Alcorano suo Mahumetani. Hanc admiscere Gentiles tam Philosophi, ut Plato, quam Poetæ, ut Virgilius. * Hanc demum toto quæ patet orbe confessi sunt Christicolæ omnes, licet sæpius in aliis divisi. Atqui opinio tam longe lateque diffusa, vel ab indito universis naturali lumine prodiit, ut censet Bellarminus citat. cap. 11. vel potius à Noe filiis tradita, tam constanter disperforum hominum animis insedit, ut non magis ab eis deleri potuerit, quam constitutæ bonis mercedis, & malis pœnæ, primitus exhibita imago.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

LXXXIX. Objic. 1. id Psalm. 126. *Cum dederit electis suis somnum, ecce hæreditas Domini.* Atqui posita Purgatorii opinione non statim à morte daretur dilectis hæreditas Domini.

XC. Resp. 1. In textu Hebraico, quem Versioni Latinæ præferunt Pseudoreformati, legitur, *dabit dilectis suis*, &c. sicque ruit tota vis argumenti. Nec enim exprimitur, quando adventura sit hæreditas Domini.

XCI. Resp. 2. esse hunc juxta doctos complures, naturalem hujus loci sensum: *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

cum Deum somnum tranquillum dederit vobis, dabit & filios, qui (quod Judæi ambiebant maxime) erunt hæredes vestri, quique è lumbis vestris prodeunt, erunt merces laboris vestri ac patientiæ.

XCII. Resp. 3. Si in eo loco de hæreditate æterna sermo sit, ut exponit Augustinus, sensum esse; quod post generalem resurrectionem hæreditas Domini electis ejus à mortis somno suscitatis, statim donanda sit. Unde qui ex eo loco inferunt animas quibus nihil luendum superest, statim à morte corporis Deum intueri, minus bene argu-

* Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum Supplicia expendunt, alii panduntur inanes Ad ventos, aliis sub gurgite vasto Infestum eluitur scelus, aut exurit igni. Virg. Aeneid, 6.

gumentantur. Et vero *non* *propalata* *Sanctorum* *via* nemo ante resurrectionem Christi ditatus est visione intuitiva.

XCIII. Objic. 2. Eccle. 9. 10. sic habetur: *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Quibus congruit id capituli 11. vers. 3. *Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Ex iis textibus sic in forma. Admisso Purgatorio, admitti necessario debet remedium aliquod in altero sæculo; debet & admitti locus austrum inter & aquilonem medius. Atqui primum repugnat priori loco, secundum posteriori. Ergo

XCIV. Resp. neg. min. Pro utraque parte, quia neuter textus id probat quod ab adversariis intenditur.

XCV. Non prior, tum quia contendunt multi Salomonem hic loqui in persona impiorum, qui non modo Purgatorium, sed & gehennam tollunt, & nihil omnino præter hanc vitam esse arbitrantur; tum quia censent alii Salomonem, non equidem serio, sed per irrisionem, seu potius indignanter hortari impios, ut per breve hujus vitæ tempus voluptati, quoad poterunt, indulgeant; cum apud inferos quo properant, nihil sibi profutura sint ingenium, sagacitas & industria, quibus, dum vivunt, suas in libidines proterve abutuntur; tum quia, si Ecclesiastæ verba de ipsis etiam justis intelligentur, hunc certe nec violentum sensum habent: Quodcunque facere potes, nunc operare; quia post mortem, ne labor vel dolor tuus tibi ad meritum vel satisfactionem proderit ex parte operantis; nec ipsis viventium operibus juvari poteris, nisi per bona quæ vivens gesseris opera merueris adjuvari. Ita S. Gregorius, Lib. 4. Dialog. cap. 39. Ita Suarez, Bellarmin. Wallembruchici.

XCVI. Nihil plus urget locus posterior; enim Sapiens litteraliter loquitur de morte corporali, idque unum significat, quod sicut lignum aliquando tandem cadat, ibique manet & putrescit, ubi cecidit; sic & necessario homines morituri sint, nec unquam per se è sepulturæ loco surrecturi. 2. Si eadem verba ad animæ statum accommodari placet, sensus erit, post hanc vitam non esse locum vel excidendi ab amicitia divina, vel eandem recuperandi; proinde perpetuo standum esse, seu ad austrum ubi invariabiliter diligemur à Domino, seu ad aquilonem ubi constanti ejus odio devovebimur. Quapropter purgantes animæ, cum ad austrum ceciderint, id est ad statum salutis, in eo perpetuo sunt remansuræ. 3. Nec pigebit dixisse per austrum gloriam intelligi, per aquilonem vero gehennam sed non omnes cadere ad austrum vel aquilonem. Siquidem Patres ante Christum dubio procul ceciderunt. Atqui nec ad gehennam, ut per se patet; nec statim ad gloriam, cujus non nisi post Christi resurrectionem participes affecti sunt. Ergo sicut objectus textus non nocet medio huic Patrum

loco, five is Abrahæ sinus, five limbus Patrum, five infernus nuncupetur; sic nec Purgatorio adversari potest. Atque id ab ipsis præsertim Novatoribus admittendum, qui longe plus quam Catholici medium gloriam inter & gehennam locum agnoscunt; eum scilicet in quo justorum animæ degunt, donec intuitiva visione post ultimum judicium reficiantur. De quo adi Thomam Burnet, in Opere inscripto *de statu mortuorum resurgentium*, Roterodami edito an. 1729. cap. 4. ut ego alibi.

XCVII. Inst. 1. Qui post mortem juvantur precibus nostris, partem haberent in hujus sæculi operibus. Atqui ex Eccle. 10. 6. *Non habent tamen partem mortui in hoc sæculo, & in opere quod sub sole geritur.* Ergo.

XCVIII. Resp. dist. min. Non habent partem in operibus, id est in doloribus & gaudiis hujus sæculi, C. id est in piis operibus, N. Solutionis hujus veritatem probat vel rapida textus inspectio. Hæc ibi: *Amor quoque & odium & invidiæ simul perierunt: nec habent partem in hoc sæculo. Vade ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe, &c.*

XCIX. Inst. 2. Ut animæ partem haberent in piis viventium operibus, necessum foret ut Deus, & severe quidem, earum iniquitates recordaretur. Atqui Ezech. 18. 21. *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis: omnium iniquitatum ejus non recordabor,* ait Dominus.

C. Resp. dist. min. Deus non recordatur iniquitatum ad pœnam æternam, C. ad pœnam transitoriam, Subdist. non recordatur, cum impius plenam & peccati parem pœnitentiam egit, C. secus, N. quod autem hoc sensu intelligenda sint Prophetæ verba, patet 1. quia Deus iis etiam qui à peccato sincere resipuerunt, graves in hoc sæculo pœnas decernit, ut patet vel uno Davidis exemplo. 2. Quia Deus eodem modo oblivioni tradit iniquitates impii conversi, quo justi perversi justitias obliviscitur. Atqui has equidem ita obliviscitur ut à gehenna non liberent, sed non ita ut nulla iis constituta sit temporalis merces: cum bona impiorum opera in hoc sæculo remunerentur, ut docent Chrysostomus, Hieronymus, August. Lib. 5. de Civ. D. cap. 15. Ergo.

CI. Obji. 2. Scriptura duos tantum exhibet ordines hominum, quorum alii post mortem Deo fruuntur; alii statim detruuntur in tartarum.

CII. Prob. ant. Pluribus Scripturæ testimoniis. Matth. 25. 34. dicitur electis: *Venite, benedicti Patris mei, & possidete Regnum,* &c. Joann. 5. vers. 24. *Qui verbum meum audit, & credit ei: transit à morte in vitam.* Apocal. 14. 13. *Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodo jam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus suis,* &c. Sapient. 3. vers. 1. *Justorum animæ in manu Dei sunt,* &c. 4. 7. *Justis si morte præoccupatus fuerit in refrigerio erit.* 2. Corinth. 5. 1. *Scimus, quoniam terrestris domus*

domus nostra .: dissolvatur, quod habemus domum non manufactam æternam in cælis. En quoad electos: idem porro esse de reprobis constat ex Matth. 25. *Ite, maledicti in ignem æternum,* Jonn. 3. *Qui credit, non judicatur, qui non credit, jam judicatus est, &c.* Ergo.

CIII. Resp. dist. antec. Duos solum distinguit ordines in extremo judicio, C. in judicio particulari quod mortem proxime sequitur, Subdist. Duos tantum distinguit, quorum alter, electorum scilicet, varios habet gradus, ita ut vel intuitive Deo fruatur, vel eo fruatur ex aliqua tantum parte, C. secus, N. Solutionis veritas constabit ex brevi singulorum qui objecti sunt textuum examine.

CIV. Matth. 25. de extremo ac publico mundi totius judicio sermonem haberi res est per se manifesta. Idem liquet de objecto Joannis textu, ut ex iis constat quæ proxime sequuntur verbis: *Venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei. .: & procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, &c.* Nec absimilis est sensus cap. 14. Apocal. ubi vox *Amodo* non significat id quod ab uniuscujusque morte statim futurum sit, sed id quod continget statim ab extremo judicio, ut patet ex vers. 7. ibid. *Timete Dominum. .: quia venit hora judicii ejus,* & ex vers. 15. ubi terra universa ab Angelo meti jubetur. Quanquam nihil noceat textus iste, si de particulari judicio intelligatur; tum quia hic sermo fiat viris perfectis, potissime autem de Martyribus, quos eo loci consolatur Scriptura, quique simpliciter & plene *in Domino moriuntur*, non autem imperfecte, ut justī non pauci, quos ideo partim *Dei filios*, partim *filios hujus sæculi* vocat Augustinus, Lib. 3. contra Epistolas Pelagian. cap. 3. tum quia aliud est justos requiescere ab hujus vitæ laboribus quos inter non minimum locum habet timor à justitia finaliter excidendi; aliud eos impertransito medio ad gloriam evolare. Sic Abraham, & qui in sinu ejus recumbebant justī ante Christi adventum requiescebant à laboribus suis, nec tamen Cælum ingrediebantur.

CV. Non plus urget quod objicitur ex Libro Sapientiæ. Scilicet justī in ipso etiam Purgatorii medio, sunt *in manu Dei*, seu in tutissima ejus custodia; nec tantum ab omni tentatione, diabolique & hominum insidiis immunes, sed de sua æterna beatitudine certissimi. Unde & *in refrigerio* sunt, tum quia se ipsos felicitatis certo consequendæ intuitu consolantur; tum quia intolerando tentationum hujus sæculi æstu liberi manent. His tamen aliud refrigerii genus adprecatur Ecclesia in Canone Missæ; prout sibi illud peroprabant in limbis suis Patriarchæ, ubi citra dubium ingeminabant istud Isaïæ: *Rorate cæli desuper, &c.*

CVI. Ad textum Apostoli R. ex eo quidem merito colligitur, paratam esse justis in cælo domum æternam; ad eos in ipsam omnes statim recipi, nec aperte, nec obscure indicat Apostolus, sed potius contrarium,

cum addit: *Si tamen vestiti & non nudi inveniamur.* Hinc enim efficitur eos qui virtutibus ac meritis, perfecta proinde penitentia vestiti sunt, mox cælestem in domum deduci, alios autem salvari equidem posse, sic tamen quasi per ignem, ut alibi docet idem Apostolus.

CVII. Inst. 11. Ex eodem, 2. Corinth. 5, 10. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum; sive malum.* Atqui si post hanc vitam superesset locus purgationi, non referret unusquisque prout gessit in corpore suo; quin & referret id quod alii pro ipso per preces suas facerent.

CVIII. R. neg. min. Ut enim solide arguunt Bellarminus, hic cap. 12. & Wallemburg. p. 303. qui purgationis locum in futuro sæculo inveniunt, id recipiunt unum, quod in corpore suo promeruerunt, *Quia*, uti notat Augustinus, Enchir. capit. 110. ubi hunc D. Pauli locum objicit sibi & solvit, *etiam hoc meritum sibi quisque, cum in corpore viveret, comparavit, ut ei possent ista viventium suffragia, post mortem prodesse: quare non omnibus profunt, nisi propter differentiam vitæ, quam quisque gessit in corpore?* Idem docent Dionysius vulgo Areopagita, Gregorius Mag. &c. Præterea dicit quidem Apostolus futurum ut quisque recipiat prout in corpore gessit; quod quidem de merito & augmento gloriæ intelligitur; sed non dicit neminem accepturum, vel à malo pænæ liberatum iri, nisi prout gessit in corpore. Sic dicit Christus, omnem qui petit, accepturum; sed non dicit neminem accepturum nisi petat. Et vero accepit Paulus ad preces Stephani conversionem suam, quam profecto non petebat.

CIX. Ad hunc modum intelligenda sunt isthæc: *Reddit unicuique secundum opera sua. Quæ seminaverit homo, hæc & metet. Unusquisque onus suum portabit.* Horum enim sensus est, unumquemque vel propter sua, non aliena puniendum; vel aliorum meritis jvatum non iri, nisi propria ipsius, dum in vivis ageret, præcesserint merita; vel ex iis quæ per vitam gessit, ita in extremo judicio esse dijudicandum, ut aliorum precibus adjuvari non possit. Et vero qui, ut Lutheri verbis utar, Purgatorium esse credimus, imo scimus, hæc Apostoli verba frequenter usurpamus. Quare porro? quia in futura hominis conditione id solum inspicimus, quod eum ad supremi Judicis dextram vel sinistram stabiliter constituet. Hinc cum Hieronymo, in cap. 6. in Epistola ad Galat. è sugesto prædicamus, *Nos dum in præsentī sæculo sumus, sive orationibus, sive consiliis invicem posse coadjuvari: cum autem ante tribunal Christi venerimus, non Job, non Daniel, nec Noe rogare posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum.* Hæc porro quæ in Ecclesia Catholica dicuntur, palam est ejus sensu intelligi.

CX. Inst. 2. Qui pie decedunt, sunt in Christo Jesu. Atqui ex Apost. Rom. 8. *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu.* Unde Latroni, qui utpote in extremis tantum

Rom. 2.
Galat. 6.

tantum conversus, parem delictis suis penitentiam agere non potuit, dictum est à Christo, Luc. 23. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Et vero, ut pie Chrysostomus, in Psalm. 50. *Ubi misericordia est, pœna non expectantur.* Porro in omnes justos viget summa Dei misericordia.

CXI. R. dist. min. Nihil est damnationis, id est nihil ex inordinatis concupiscentiæ motibus contrahunt detrimenti, qui iisdem in Christo, seu per Christi gratiam resistunt, C. nihil est damnationis quoad pœnam, Subd. quoad pœnam æternam, si usque ad finem sint in Christo, C. quoad pœnam temporalem, Iterum dist. si quidquid delinquerunt, congrua penitentia diluerint, C. secus, N. agit eo loci Apostolus de motibus concupiscentiæ, quos Prophetico calamo contra Calvinistas demonstrat nihil peccati habere, nihil inferre damnationis: ergo textus ille non pertinet ad præsentem controversiam. Si tamen & ad istam detorqueri placet, dicendum iis qui in Christo sunt, nihil esse æternæ damnationis, imo nec temporaneæ, si congruis fletibus præteritas labe absterferint. Et is fuit status pii latronis, qui Christum palam confessus est, dum eum vel ipsi Apostoli negarent; qui blasphemantis ex adverso fratris sui linguam compescuit; qui non à morte quam durissimam patientissime ferebat, liberari postularit; sed id experiit unum, ut aliquam cum Christo partem haberet, &c. Adde cum Bellarmino, quod paucorum privilegia legem non faciunt: nullum autem fuit majoris privilegii tempus, quam cum actu redemptionem nostram fuso sanguine operabatur Christus. Præterea unde habent adversarii latronem ab omni Purgatorio liberum fuisse. Potuit sane in eo per aliquot tempus torqueri, ita ut pœnarum duratio per earum intensiorem suppleretur; & exinde in Paradiso eadem die constitui.

CXII. Ad Chrysostomi textum dist. Ubi misericordia est, non expectantur pœnæ ad ruinam & perditionem peccatoris, C. ad ablutionem peccati, N. Si enim nullæ ab iis in quos misericordiam suam exierit Deus, expectantur pœnæ, cur ob misericorditer remissum Davidi peccatum, mortuus est infans criminis partus? cur non recessit gladius ab ejus domo? cur ipse lacrymis suis stratum rigavit? Haud sane ignota erant ista Chrysostomo. Ergo longe aliud in objecto textu sensit, quam Novatores.

CXIII. Objic. 3. Communis est SS. PP. doctrina post hanc vitam non esse locum satisfactioni. Sic S. Cyprianus in fine Operis contra Demetrianum: *Quando isthinc excessum fuerit, nullus jam penitentiae locus est, nullus satisfactionis effectus.* Chrysost. Hom. 2. de Lazaro: *Cum hinc discesserimus, non est in nobis situm pœnitere, neque commissæ diluere.* Et rursus: *Neque enim qui in præsentī vita peccata non abluerunt, postea consolationem aliquam inventuri sunt.* S. Gregorius Nazianz. Orat. 15. (Tom. 1. p. 229.) *Jam, in alio sæculo, pœna temporis erit, non purgationis.* S. Ambrosius,

Lib. de bono mortis: *Qui enim hic non acceperit remissionem peccatorum, illic non erit in patria Beatorum.* Quin & S. Doctor omne sanctificationis genus ambigit in cap. 22. S. Lucae, ubi: *Lacrymas Petri lego, satisfactionem non lego.* S. Cyrillus Hierosol. Catech. 18. (pag. 216. D.) *Penitentiae & remissionis peccatorum tantum in hac vita præscriptum tempus habemus.*

CIV. Resp. 1. Mirum videri quod qui antiquos Patres sibi quoad præsens Purgatorii punctum adversari fatentur, ex iisdem contra nos dimicare velint. An ut Calvinianos sibi cohærere dicamas, sanctos Ecclesiæ Doctores aliud & aliud locutos esse profitebimur?

CXV. R. 2. Dist. SS. PP. docent post hanc vitam non esse locum satisfactioni quantum ad remissionem peccati mortalis & peccatoris conversionem, C. Quantum ad remissionem vel culpæ venialis, vel temporalis pœnæ quasi nulla luenda superfit, aut ablui valeat, N. His itaque in locis id unum dicunt Patres, quod apud nos quotidie inclamant Concionatores sacri, nullum videlicet esse post mortem locum merito, & immotam fore hominis seu in malo, seu in bono conditionem. Sic post temere objecta à Brentio Cypriani verba, hæc uno contextu legere est: *Hic vita aut amittitur, aut tenetur.* Sic Chrysostomus exemplo Epulonis, qui in flamma æternum cruciatur, probat nullam esse quæ profit in alia vita conversionem. Idem est Ambrosii sensus, qui subdit impœnitentem, non posse post mortem ad vitam æternam pervenire, quia *vita æterna remissio peccatorum est.* Nemo autem Catholicus docet lethales culpas in Purgatorio, vel alibi uspiam remitti. Istud S. Doctoris: *Lacrymas Petri lego, non satisfactionem,* quod à Petro Martyre infusæ objicitur, non de condigna peccati expiatione, sed de vana ejus excusatione intelligendum est, uti jam observavimus in Tract. de Pœnitent. Unde laudat Ambrosius Petrum; quod crimen suum non excusaverit, quomodo fecit Adam, sed lacrymis confessus sit, & diluerit. Quapropter subjungit S. Doctor: *Quod defendi non potest, ablui potest.* Idem est ceterorum sensus, ut probat Bellarm. ibid. cap. 13. ut ego alibi.

CXVI. Objic. 4. Cum Calvino id Augustini Tract. 49. in Joan. *Habent omnes animæ, cum de sæculo exierint, diversas receptiones suas, habent gaudium boni, & mali tormenta.* Et infra: *Requiem quæ continuo post mortem datur, si ea dignus est, tunc accipit quisque cum moritur.* Consonat istud ejusdem in Psalm. 31. *Si Deus texit peccata (secundum id Davidis Beati quorum tecta sunt peccata) noluit advertere, si noluit advertere, noluit animadvertere, si noluit animadvertere, noluit punire, noluit ignoscere.* Unde sic: Quæ statim post mortem gaudium & requiem habent, non subjacent Purgatorio igni, in quod nec gaudium est nec requies. Atqui ex Augustino animæ justorum continuo post mortem, &c.

CXVII. R.

CXVII. R. Dist. maj. Quæ gaudium ac requiem habent eodem prorsus modo, C. quæ gaudium ac requiem habent diversimode, N. Qui in charitate decedunt, statim à morte habent gaudium ac requiem, quatenus & ab æstu libidinis liberi sunt, & continuo de æterna sua salute certi efficiuntur; quod genus gaudii nemo est Catholicus qui non vehementissime propter. At idem gaudium non eodem modo omnibus contingit, sed diversimode pro diversitate meritorum. Unde quibusdam datur sine doloris admixtione, quibusdam cum multiplici doloris sensu: ita ut fortiatur quisque requiem, prout *ea dignus est*, ut loquitur S. Doctor. Unde, Lib. 2. de Genes. cap. 20. hæc habet omni jexceptione majora: *Qui forte agrum non coluerit, & spinis eum opprimi permiserit: post hanc vitam habebit, vel ignem Purgationis, vel pœnam æternam.*

CXVIII. Inst. 1. Si res ita sit, advertit & animadvertit Deus in eos quorum textit peccata. Atqui ex August. non advertit, &c.

CXIX. R. dist. min. non advertit æterna pœna, quæ cum æternum Dei odium supponat, sola pœnæ nomen proprie meretur, C. Non advertit pœna transeunte, N. contrarium patet ex testibus passim ad ductis.

CXX. Inst. 2. Augustinus, Epist. 199. alias 80. n. 2. sic loquitur: *In quocunque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies, quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo judicabitur.* Sed justī transeunte etiam pœna plecterentur, non esset eorum quisque in novissimo die mundi, id quod fuit in die mortis suæ.

CXXI. R. dist. maj. dies mundi novissimus hominem comprehendet qualis fuit in morte, quantum ad gloriam & gloriæ gradum, item & quantum ad gehennam ejusque tormenta, C. quia post motem non crescunt merita vel demerita. Eum deprehendet qualis fuit quoad debitam quibusdam peccatis nondum expiatis satisfactionem, in statu quodam intermedio exolvendam, N.

CXXII. Inst. 3. Atqui statum hunc medium desertum excludit Augustinus. Sic enim loquitur, Lib. Hypognostici ultra medium: *Primum locum fides Catholicorum divina auctoritate credit regnum esse cælorum: secundum gehennam: Tertium penitus ignoramus; imo nec esse in Scripturis sanctis invenimus.*

CXXIII. R. 1. Librum hunc esse Marii Mercatoris, cui in Mifs. tribuitur; non autem Augustini: quia tamen S. Doctor quædam similia tradit, Lib. de peccat. mirit. & remis. cap. 28.

CXXIV. R. 2. Neg. ant. Nam excludit quidem Augustinus tertium locum qui medius sit in sensu Pelagianorum, juxta quos pueri sine Baptismo morientes, naturali extra cælum & gehennam beatitudine fruebantur. At nusquam excludit locum medium in sensu Ecclesiæ Catholicæ; tum quia

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

non ignorabat sinum Abrahamæ, in quo ante Christi passionem quiescebant justorum animæ, nec cælum fuisse, nec infernum; tum quia Purgatorii locum ubique constanter & invictè agnoscit. Unde objecta verba de locis æternis, non autem de temporalibus necessario sunt intelligenda.

CXXV. Inst. 4. Non admittit invictè Purgatorium, qui circa illud hæsit pluribus in locis. Atqui Augustinus hæsit, ut patet ex Lib. 21. de Civit. Dei, Cap. 26. Lib. de fide, & Operib, cap. 16. Lib. de octo Dulcitii quæstionibus, &c.

CXXVI. R. Augustinum ne instanti quidem uno hæsisse circa Purgatorii substantiam, sed tantum circa nonnullas eius appendices; puta 1. an certa puædam ibi, & quidem igne, plectantur v. gr. nimius amor uxoris, mariti, filiorum, &c. qui tamen Deo præpositi non fuere: ita cap. 68. Enchiridii. 2. An purgantes animæ eum adhuc corde gerant amorem, quo terrenis rebus adhæserunt, & ex pristini status recodatione etiamnum earundem capiantur illecebris: ita in prima ex octo Dulcitii quæstionibus. 3. An Purgatorii pœnæ sint *ignis transitorie tribulationis*, quo terreni amores, ligni instar & stipulæ, in justis consumantur: ita cit. lib. & cap. de Civ. Dei. Sed qui circa rei circumstantias adeo sollicitus est, substantiam rei non inficiatur, imo ut indubiam admittit. Ergo. Ita Bellarm. cap. 5. Tournely, &c.

CXXVII. Objic. 5. Hieronymus in cap. 9. Amos sic loquitur: *Quando anima vinculis laxata corporeis, volandi quo velit, sive quo ire compellitur, habuerit libertatem, aut ad inferna ducetur: aut certe ad cælestia sublevabitur.* Atqui nihil hic est medium inferna inter & cælestia.

CXXVIII. Resp. Hieronymum non loqui de morte naturali, sed de separatione animæ à corpore speculationem. eo enim loci disputat de anima impia, quæ quocunque se per cogitationem verterit, Deum inveniet ultorem. Unde post verba hæc: *Ad cælestia sublevabitur*, sic pergit: *ubi sunt spiritualia nequitie in cælestibus, & sibi vere circumcissionis scientiam voluerit vindicare, & humilitate concepta habitare in montibus, & ibi scrutantem Dei manum evadere non poterit. Quod si desperans salutem, oculos Domini vitare tentaverit, & ii ultimos salsorum fluctuum terminos pervenire, etiam ibi mandabit Dominus serpenti tortuoso & antiquo, qui est inimicus & ultor, & mordebit eam. Capta quoque vitiis & peccatis gladio Domini percutietur, & per cruciatus atque supplicia ad Dominum revertetur.* Hæc Bellarminus, cap. 18. in fine.

CXXIX. Objic. 6. Græci à Latinis circa Purgatorii doctrinam dissentiant, ut constat ex habitis ea de re in Concilio Florentino disputationibus.

CXXX. Resp. dist. Græci à Latinis dissentiant circa accidentia Purgatorii Conc. circa rem ipsam, Neg. Licet enim dubitent Græci an idem sit Purgatorii & Inferni locus, an ut in isto, sic & in illo veri ignis pœna

Y y

na sustineatur; an probetur hoc vel illo Scripturae textu; rem tamen ipsam confitentur quicumque apud eos orthodoxi audiunt; nec dubitant quin pie defuncti juventur vivorum suffragiis. Ecqui vero in dubium id vocent; cum omnes eorum Liturgiæ disertas pro iis qui in Christo dormierunt, orationes contineant. Hinc teste & approbante Photio in Bibliotheca, Cod. 171. Euthathius Ecclehiæ CP. Presbyter in tertia parte Tractatus quem sæculo VI. de animis defunctorum scripsit, *hoc studiose prosequitur, oblata pro iis qui in fide obierunt, à Sacerdotibus sacrificia atque donaria... supplicationesque & eleemosynas pro iisdem factas, ad Fidelium salutem ac delictorum remissionem, iis valere omnino pro quibus hæc offeruntur.* Adde quod habeant Græci in pretio antiquam dialogorum Sancti Gregorii versionem: in ea porro frequens est & Catholica Purgatorii mentio. Hinc in Moldaviensi Græcorum Synodo, quæ contra male famosum Cyrillum Lucarum habita est, reproatus est decimus-octavus ejusdem Cyrilli articulus, in quo expressim docebat, *eos qui in præsentis vite justificati sunt, nullam in alio sæculo pœnam esse subituros, proinde non admitendum esse fictum Purgatorii dogma.* Hinc enim sequebatur nullam à viventibus fieri debere mortuorum commemorationem; quod quidem Græcæ fidei adversum declarat prædicta Synodus; quia inquit, *speramus Deum ad viventium preces concessurum mortuis requiem & liberationem ab angustiis quæ eos circumdant.* Quid porro ad rei substantiam interest, an medius cœlum inter & gehennam locus nomine Purgatorii, vel angustiarum seu amaritudinis donetur; modo constet & locum hunc existere, & incolis ejus prodesse viventium suffragia.

CXXXI. Hos equidem Græcos latinisantes, ut vocat, velut impostores, perfidos, calumniatores exhibet Editor Operis inscripti: *Lettres anecdotes de Cyrille Lucar*, Amstelodamensibus typis editi ann. 1718. Verum quo bilem suam vel ipse, vel ejus locum quivis alter, plenius evomat, hæc recentiorum Græcorum testimonia superaddemus. Primum Moldaviensis cujusdam, Dynastæ, qui hæc scribebat ann. 1667. *Denique & pro mortuis Ecclesia Orientalis semper orat Deo supplicat. Dicit enim Magnus Athanasius quod eleemosinæ non parum mortuis afferant emolumenti, ut si sunt justi, magis resplendeant, si sint peccatores, requiem consequantur.* V. Perpetuitatem fidei ad calcem Tom I. p. 54.

CXXXII. Secundum est Synodi in Insula Cypriana habitæ ann. 1667. ubi sic Capitulo 7. *Confidenter decernimus, quod qui misericordiæ opera, & oblationes & similia, quæ pro defunctis in fide & pœnitentia fiunt, tollunt, negantque juvari his animas, quæ in privatione atque dilatione beatitudine versantur in doloribus, ad refrigerium & diminutionem dilationis, hi sane Orthodoxorum partis alieni, & Apostolicarum ac pa-*

ternarum traditionum prævaricatores judicentur, ibid. p. 74.

CXXXIII. Tertium est responsio Uscani, Episcopi Erevanensis Armeni, ad varias quæstiones sibi, dum in Batavia commoraretur, propositas. Sic ille §. ult. *Qui negant Fidelibus vita functis oblationes & opera misericordiæ prodesse ad obtinendam citius requiem, & purgatoriarum pœnarum remissionem: hos damnant Armeni.* Ibid. p. 79. Jam vero qui post mortem admittunt locum doloris, locum certa requie destitutum, simulque animas eo in loco degentes per orationes, per sacrificia, per eleemosinas viventium adjuvari, hi profecto Purgatorii Catholici factum ac substantiam profitentur.

CXXXIV. At, inquit citatus supra declamator ac Cyrilli Lucaris vindex; præstantissimi Romanæ Communionis Historici fatentur Purgatorium negari à Græcis, tametsi non negent hi orandum pro mortuis. Sic Ludovicus Moreri, sic Caucus quidam Corcytensis *Episcopus, quem de Græcorum erroribus diligenter scripsisse testatur Ricardus Simon in Historia critica fidei Orientalium; sic demum idem Simonis, ibid. p. 20.

CXXXV. Verum hæc non urgent: non auctoritas Morerii, quem non audebat legere Nenagius, ne, quia, ut ipse ait, felici memoria gaudebat, innumera ejus menda retineret. Hinc dictum illud periti viri, Dictionaria imperitorum Libros esse. Quot heu! errores in ipso Morerii Continuatore redarguit vir impendio Litteratus, claris D. Saas Rothomagensis nunc Ecclesiæ Canonicus.

CXXXVI. Non auctoritas Cauci, vel Simonis, qui suam de Cauci mente mentem fix exprimit: *Ce que Caucus affirme, aussi bien que plusieurs autres ecrivains, que les Grecs nient le Purgatoire... il faut entendre cela par rapport à l'opinion des Latins, qui établissent un lieu de Purgatoire, & un feu qui tourmente les âmes.* Quæ verba ipse, sed contra se, profert adversarius: ex iis enim sequitur Græcos negare quidem purgantes animas certo in loco plecti supplicio ignis; circa quod hærent etiam Judæi, ut videris supra, numer. 61. apud Bartholoccium: At neutiquam sequitur quod negent animas in altera vita ubilibet & quomodolibet pati, & juvari per viventium suffragia. Is porro est difficultatis ac controversiæ cardo.

CXXXVII. Objic. 7. Purgatorii fides supponit aliquam dimissa culpa pœnam remanere. Atqui id falsum est. Siquidem dimissio culpæ fit per meritum passionis Christi, quod utpote infinitum plene sufficit ad tollendam ex æquo pœnam & culpam.

CXXXVIII. R. Ad 1. Neg. min. Et si enim nulla post remissam culpam manet pœna æterna, manet utique temporalis multiplex, eaque non in futuri peccati remedium ut suo loco (Tom. 5.) probavimus, & abunde demonstrant infantium, qui pec-

cati

cati actualis capaces non sunt, morbi & miseriae; ergo ad peccati vindictam.

CXXXIX. Nec obest meritum satisfactionis Christi; quia sicut hæc licet infiniti valoris non delet culpam, nisi per Sacramenta applicetur; sic nec delet poenam temporalem, nisi applicetur per opera satisfactoria. Atquinon semper per nostra hæc opera in præsentis sæculo applicatur. Ergo necessum est ut applicetur in futuro. Neque hinc detrahitur meritis Christi, quin & ea insigniter commendantur; cum nostra quæcunque est satisfactio suam ab ipsius cruce vim trahat. Unde non in se, sed in Domino gloriabantur Apostoli; cum agebat Coloss. 1. 25. *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea.*

CXL. Inst. Non minus est efficax Christi passio in poenitentia, quam in Baptismate. Atqui in isto poenam omnem tollit & culpam; idque quoniam infiniti est meriti. Ergo idem efficere debet in Poenitentia, quæ certa quædam est Baptismi commemoratio, imo & quidam Baptismus.

CXLI. Resp. dist. maj. Non minus est efficax de se passio Christi, sed quantum ad nos minus liberaliter applicatur in Poenitentia, *sumpta scilicet pro Sacerdotali absolutione*, Conc. non minus est efficax, & eodem in gradu applicatur, Neg. in Baptismo agit Deus liberalissime, & Christi merita tam effuse applicat, ut etsi, quod posset, hujus vitæ poenas non tollat, tollat tamen & culpam, & omnem futuri sæculi poenam, id est tam gehennæ quam Purgatorii: At in Sacramento Poenitentiae nonnihil manum contrahit; & licet cum culpa æternam poenam tollat, exigit nihilominus ut temporalis poena, vel in vita præsentis per dignos poenitentiae fructus redimatur, vel exolvatur in futura. Idque non modo ita constitutum est, sed & constitui debuit; quia æquum est ut Baptizatorum peccata, utpote iis quæ ante Baptismum committuntur, longe graviora, poena majori expiantur. Hinc Patres Poenitentiam vocant Baptismum laboriosum, lacrymarum, ignis &c. Hinc poenitentia publica semel tantum concessa prioribus Ecclesiæ sæculis. Hinc demum illud; Apostoli, Hebr. 6. *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati*, id est, Baptizati, *rursus renovari ad poenitentiam*, baptismalem scilicet, prout dixi, Tom. 5.

CXLII. Hinc patet Christi passionem, non ideo solum omnem in Baptismo poenam tollere, quia valoris sit infiniti; sed quia ex justa simul & benigna Dei constitutione abundantius applicatur. Vide Trident. sess. 14. cap. 2.

CXLIII. Dixi, *in poenitentia sumpta pro sacerdotali absolutione*: quia si poenitentia integre sumatur, prout contritionem, confessionem & satisfactionem plenam & perfectam continet; potest totum argumentum concedi: cum perfecta & adæquata hujus vitæ satisfactio omnem vitæ alterius poenam, non secus ac Baptisma, expungere possit, ut bene Bellarmin. cap. 14.

CXLIV. Inst. 2. Peccata eo modo in Baptismo & Poenitentia remitti debent, ut Christo soli suus Redemptoris honos asseratur. Atqui si possit mortalis homo satisfacere pro poena, jam Redemptoris honorem dividit cum Christo, estque aliqua ex parte Redemptor sui; nec prohinc totam suam salutem debet Christo, sed ejus partem sibi.

CXLV. R. neg. min. Etsi enim redargui non potest qui cum Scriptura dicit Daniel. 4. *Peccata tua elemosynis redime*, & Philipp. 2. *Cum metu & tremore salutem vestram operamini*; ubi homo sui Redemptor ac salvator utcunque appellatur; ubique tamen & merito receptum est ut Redemptoris nomen ei soli tribuatur, qui peccata nostra abluit in sanguine suo; qui fidei nostræ auctor est & consummator; qui operibus nostris totam quam habent satisfaciendi virtutem misericorditer indulget. Hinc non magis suus Christo subtrahitur honos, quia passiones ejus in se adimplet homo, quam sua Deo subtrahatur gloria, quia per causas secundas operatur. Atqui nedum divinæ gloriæ quidquam depereat, hinc contra magis apparet, quod non solum operari possit, sed aliis etiam rebus vim tribuat operandi. Adde quod si eo quia satisfactionem Christi nobis per bona opera applicamus, possimus dici nostri Redemptores, tales quoque dici poterunt Lutherani, qui eandem sibi per fidei actum applicant.

CXLVI. Inst. 3. Si poenitens per opera sua satisfactionem Christi sibi metipsum applicet, vel inde duplex exurgit satisfactio; vel una tantum. Si duplex, ergo uni culpæ poena respondet duplex, contra tritum id: *non bis in idem*. Si una tantum, vel hæc est Christi, vel hominis. Si Christi; ergo non satisfacit homo. Si hominis; ergo excluditur satisfactio Christi. aut saltem honorem ejus partitur homo, ita ut pro culpa Christus, pro poena satisfaciatur homo.

CXLVII. Resp. aliqui cum Bajo, Lib. de Indulgentiis, Cap. ult. esse unam tantum satisfactionem, eamque Christi; proinde hominem non satisfacere proprie, sed tantum facere aliquid, cujus intuitu Deus applicat nobis Christi satisfactionem, quod idem est ac si dicatur, opera nostra meras esse condiciones, sine quibus non applicaretur nobis satisfactio Christi, vel ad applicationem istam dispositiones. Verum, ait cit. cap. 14. (p. 621. C. (Bellarminus, sententia hæc erronea mihi videtur. Tum quia Scriptura & Patres passim vocant opera nostra satisfactiones, & peccatorum redemptiones. Tum quia si potest homo justus per bona sua opera vitam æternam mereri de condigno; quidni possit proprie satisfacere pro poena temporali, quod est minus?

CXLVIII. Respondent igitur alii duas esse satisfactiones, quarum una ab altera pendeat. Et is modus non videtur Ballarmino improbabilis. Etsi nimirum, inquit, una sufficeret Christi satisfactio, tamen ad majorem gloriam Dei cui satisfacit, & majorem honorem hominis satisfaciens, placuit Christo conjungere nostram suam. Sic licet una

una sanguinis Christi gutta mundo toti redimendo sufficeret, voluit tamen Christus sanguinem totum profundere, ut esset copiosissima redemptio. Sic rursus iustus homo titulo duplici jus habet ad eandem gloriam, uno ex Christi meritis sibi communicatis per gratiam, altero ex meritis propriis.

CXLIX. Respondent 3. Idem Cardinalis, probabilius sibi videri quod una tantum sit actualis satisfactio, eaque hominis. Neque, ait, hinc excluditur Christus, vel ejus satisfactio; quia ab ipsa habemus satisfaciendi gratiam: & hoc modo dicitur nobis applicari satisfactio Christi; non quod ipsa ejus satisfactio immediate tollat poenam temporalem nobis debitam, sed quod tollat eam mediate, quatenus scilicet ab ea gratiam habemus, sine qua nihil valeret nostra satisfactio. Hæc ille.

CL. Ego quidem non ægre admiserim unam tantum satisfactionem, sed quæ ex satisfactione Christi ut primaria, & ex nostra ut secundaria coalescat: ita ut nec solus Christus in actu secundo satisfaciatur, nisi iuxta ordinationem ipsius cooperetur homo; nec homo solus satisfaciatur, nisi Passionis suæ virtutem & efficaciam ejusdem operi imprimat Christus. Sic autem & hominis, & multo plus Christi satisfactioni sua tota dignitas asseritur. Eaque videtur esse mens Tridentini Concilii, Sess. 14. cap. 8. ubi hæc: *Neque vero ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exsolvimus, ut non sit per Jesum Christum: in quo satisfacimus, &c.*

CLI. Sic porro una tantum uni culpæ respondet poena; vel si duplex, nihil absurdi; tum quia illud fit secundum Dei constitutionem; tum quia si Regis amicus gratiam rebellis filii supplicis ab illo postulat, ut à Davide Joab gratiam absalon, poterit Rex præter hujus intercessionis poenam, novam à filio poenam repetere, quod & à Davide factum est.

CLII. Obj. 8. Ubi non est meritum, ibi nec est satisfactio. Atqui in Purgatorio non est meritum.

CLIII. Resp. neg. maj. Ad merendum enim & demerendum requiruntur duo ex communi Patrum sententia, libertas scilicet & status viæ. Neutrum porro requiritur ad satisfactionem. Certe qui invitatus dat poenas, aut in carcerem detruditur, vel à Judice coactus solvit debitum, vere satisfacit, etsi non mereatur. Quod si, ait Pichler, in Theologia Polemica, ut ego alibi hanc satisfactionem putes non esse propriè talem, quia libera & meritoria non est, poteris eam vocare *satispassionem*; & sic animæ purgantes non tam satisfaciunt divinæ justitiæ, quam satisfacientur.

CLIV. R. 2. diff. in Purgatorio non est meritum actuale quod novas gratias, & novos gloriæ gradus obtinet, C. non est meritum, in causâ quidem præteritum, sed perseverans in effectu, N. Ut enim ait Augustinus, Serm. 171. alias 32. de verbis Apostoli: *Non omnino ambigendum est ista*

viventium suffragia prodesse defunctis; sed talibus qui ita vixerint ante mortem, ut possint hæc illis utilia esse post mortem.

CLV. Inst. Ex prima responsione sequitur, 1. vel ipsos dæmones divinæ justitiæ, coactos licet, satisfacere posse; 2. justos pro quibus nulla fierent suffragia, in purgatoriis ignibus perpetuo esse mansuros. Atqui neutrum admitti potest.

CLVI. R. neg. seq. 1. Enim dæmones, ceterique damnati, licet divinæ justitiæ horrendis modis satisfaciant, inaniter tamen; tum quia non *ita vixerint ante mortem, ut tormenta sua eis utilia essent post mortem*; tum quia eorum poena cum summa animi desperatione ac consummato Dei odio semper conjuncta est: unde in eis æternum manet reatus mortalis culpæ: ubi autem is manet, manent & æternæ poenæ; qua etiam de causa *in inferno nulla est redemptio.*

CLVII. Ad 2. merito notat Tournelyus falsam esse hanc hypothesim. Etsi enim huic pietatis officio deessent amici & parentes, uti Calvinistæ ad fidem converso accideret, nunquam tamen deerit pia & communis mater Ecclesia, ut ex quotidiana ejus praxi compertum est, & docet Augustinus, Lib. de Cura pro mortuis, cap. 4. Quamquam, si tale quid in fine mundi futurum esset, nullus dubitet, quin res à Deo ita constituantur, ut pia poenæ acceptatio extinctionem ipsius promereatur.

CLVIII. Obj. 9. Se habet charitas ad gloriam, sicut peccatum mortale ad æterna supplicia: imo plus gloriam accelerat charitas, quam peccatum mortale supplicia; quia Deus longe propensior est ad miserendum, quam ad puniendum. Atqui peccatum mortale ejusdem reos statim ac sine mora æternis suppliciis addicit. Ergo à fortiori charitas eos qui ipsius sunt participes, statim transmittit ad gloriam.

CLIX. R. 1. Forſan aliquando factum esse ut peccatum mortale sui reos nec statim, nec postmodo ad infernum detruderet. Plures enim mortui ab Eliseo, à Christo, & à Discipulis ejus suscitati sunt. Atqui horum aliqui lethali peccato infecti esse potuerunt. Ergo non statim, &c.

CLX. Resp. 2. neg. maj. Ut enim fert vetus axioma, *Bonum ex integra causa, malum ex quocunque vel minimo defectu.* Ergo peccatori sua conditio sufficit ad poenam; iustus autem, nisi perfectissima, & omnis defectus experte præditi sint, non semper sua ad gloriam sufficit charitas.

CLXI. Nec obest quod Deus ad misericordiam propensior sit quam ad ultionem. Sic enim ad misericordiam propensus est, ut justitiæ suæ jura servare velit. Atqui exigit justitia hæc summa, ut qui labes suas in hoc sæculo abstergere neglexit, easdem diluat in futuro. Cum ergo qui pie decedit, per sordes quibus coinquinatur, displiceat Deo, licet ei ratione charitatis sit acceptus; qui vero impie moritur, ex omni parte oculos ejus offendat; æquum est ut is ad supplicia confestim detrudatur, ille vero salvus quidem sit, sed quasi per ignem.

CLVII.

CLXII. Obj. 10. Si Purgatorium aliquibus constitutum sit, vel iis qui cum peccatis venialibus moriuntur; vel iis quibus peccatum quoad culpam dimissum est, non tamen quoad omnem poenam. Atqui neutrum dici potest. Non primum, quia nullum in altera vita peccatum dimitti potest; cum & ibi sumus in termino, & nullum diluatur peccatum sine poenitentia, cui non est locus in futuro saeculo; & ejus sit à culpa resurgere, cujus est in culpam incidere, quod iustis in altera vita non competit, utpote qui in venialia labi non possint. Non secundum, 1. quia poena omnis est propter culpam; unde crescente vel decrescente culpa, crescit vel decrescit poena. Atqui nulla est culpa, ubi culpa omnis dimissa est; 2. quia non exigitur solutio debiti jam remissi: porro culpa remissa debitum vere remissum est; & quidem non gratis, cum nulla culpa adultis remittatur sine poenitentia. 3. Quia reatus culpae reipsa non distinguitur à reatu poenae. Ergo sublato illo aufertur & iste.

CLXIII. R. ad 1. neg. min. utpote constanti, quam supra exhibuimus, Ecclesiae Traditioni directe contrariam.

CLIV. Nec urgent quae contra primam partem obijciuntur.

CLXV. Non 1. 1. Quia dubio procul potuit Deus sancire, ut quaedam ipso termino dimitterentur peccata. Hanc porro fuisse ejus intentionem liquet ex toto Ecclesiae sensu. 2. Quia animae purgantes quodatenus adhuc sunt in via, cum necdum sint iu termino, seu aeterna beatitudine.

CLXVI. Non 2. Cum in materia quam Deus referare noluit, dici possit venialia peccata quoad culpam remitti, vel in ipso animae iustae egressu, vel statim post egressum animae, vel in poenarum Purgatorii decursu, quia anima haec indubie peccata quaecunque sua retractat, vel de iis formaliter dolendo, vel Deum super omnia diligendo; qui dilectionis actus, utpote peccatis contrarius, est poenitentia virtualis, adeoque capax omnia etiam in termino remittendi peccata, saltem si ad hunc effectum acceptetur à Deo; quod quando faciat, certo definiri non potest. Repete quae dixi in Tract. de Poenit. cap. 3. n. 85. & seq.

CLXVII. Non 3. Etsi enim is solum à mortalibus resurgere potest, qui potest in ea incidere; potest tamen liberari à venialibus, qui jam venialiter peccare nequit. Et hic est animarum purgantium status: eae enim & à peccato ablui possunt, quia habent media ad id proportionata, nempe actum dilectionis peccato contrarium; & tamen denuo peccare non possunt, quia non solum carent fomite peccati, sed etiam in bono confirmatae sunt.

Haud gravioris sunt momenti quae contra secundam partem obijciuntur. Unde breviter.

CLXVIII. R. ad 1. dist. maj. poena omnis est propter culpam, vel praesentem, vel praeteritam C. ratione subjectae materiae.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

riae. Poena omnis est propter culpam actu perseverantem, N. Contrarium patet vel uno infantium exemplo, qui post Baptismum nihil habent culpae, & tamen non parum poenae ferunt.

CLXIX. Ad 2. neg. min. intellectam ut debet de poenae reatu seu debito: sua enim Davidi culpa condonata est, nec tamen condonata omnis poena, quam peccando promeruerat. Et vero quotidie quis in gratiam recipitur, ea tamen lege, ut aliquam subeat poenam, sed iusta ac debita leniorem. Sic Judex reum civem vita donat, cui tamen exilium ad tempus, aut aliquid simile praescribit. Cur porro non possit Deus, quod per saepe faciunt homines? Hanc vero esse ejus agendi rationem supra probavimus.

CLXX. Ad id quod additur, debitum nostrum non dimitti gratis à Deo, quia non dimittitur sine poenitentia nostra; R. poenitentiam hanc adeo modicam esse, generatim loquendo, ut vix minimam peccati nostri partem adaequet. Quod si acris admodum sit & intensa, poterit haec totum debitum exsolvere.

CLXXI. Ad 3. neg. ant. cujus falsitas indubie constat ex iis quae diximus in Tract. de Poenit. p. 2. cap. 1. n. 112. & cap. 6. n. 14.

CLXXII. An autem culpae reatus à reatu poenae distinguatur realiter, inanis est Scholae disceptatio. Alii alterum ab altero realiter distingui negant; & hi dicunt, remisso quoad culpam mortalem mortali peccato, remanere saepe culpam aliquam aequivalenter venialem, cujus ob reatum permanet temporalis poenae reatus. Alii duplicem poenae reatum admittunt, alium remotum & radicalem, alium proximum & formalem. Illum cum reatu culpae identificari contendunt; hunc autem ab illo inadaequate distingui docent; quia pro parte dicit negationem remissionis aut persolutionis poenae: quae negatio saepe datur etiam dimisso reatu culpae, & sublato reatu poenae, remoto radicali & conditionato. Ita Pichler, nec admodum clare. Clarius est quod subdit: *Loquere ut vis cum hac aut alia parte: quia nihil decisum est.* Addo ego: *Futilia haec & otiosa negligere.* Sed non semper dimitti poenam temporalem cum culpa, & stabit fides.

CLXXIII. Obj. 11. Dicitur potest quod venialia peccata, & omnis poenae reatus tollatur; 1. per ipsam mortem; 2. per fidem actualem morientium; 3. per non imputationem.

CLXXIV. Resp. nihil horum dici posse. Non primum, 1. quia alioqui vel ipsi Turcae ceterique infideles à peccatis suis munderentur, quia hi quoque mortem subeunt; 2. quia mors est poena peccati originalis, non actualis, cum ei subjaceant infantes multi, qui nullum commiserunt actuale peccatum; 3. quia mors secundum se spectata est quid naturale, cui ex aequo subjacent boni & mali; ergo secundum se non potest purgare animas. Si vero spectetur mors, ut

Z z

cum

cum aliquo voluntatis actu conjuncta, non ipsa mors, sed actus ille purgabit; quem tamen non eliciunt, sive qui repentina morte obruuntur, sive qui rationis usu destituti è medio excedunt. 4. Quia si mors animas ablueret, deberent pessimi acerbissimam mortem ferre & optimi lenissimam: & tamen contrarium docet experientia.

CLXXV. Non secundum, 1. quia gratis tribuitur tanta virtus soli actualis fidei exercitio. 2. Quia plures repentina morte abripiuntur; plures sine usu rationis, aut cogitationibus aliis abstracti occumbunt. In iis porro ubi actualis fides? Quo igitur commigrant? Certe in infernum, juxta

Lutheranos. Ut quid ergo hi salutem sibi certo promittunt, cum incerti sint de eliciendo in extremis actu fidei, sine quo misere damnantur.

CLXXVI. Non tertium 1. quia ut peccatum non imputetur, & sic dimittatur omnis poena, saltem requiritur, juxta Novatores, actus fidei: is autem ex mox dictis sæpissime deest, 2. Quia ubi manet peccatum, debet imputari. Manet autem quoad maculam, donec eluatur; fictaque est non imputatio Lutheranorum, ut in Tract. de Justificatione solide probant Catholici. Ita idem qui supra Polemicus Scriptor.

DISSERTATIO DOGMATICA

DE

DIVINA UTRIVSQUE MACHABÆORUM LIBRI AUCTORITATE.

CLXXVII. **Q**uamvis maneat invicta Purgatorii fides, etiam si ex Machabæorum Libris invictè probari non posset, quia hanc ab incunabulis suis rota unanimi calculo admisit Christi Ecclesia; non abs re tamen fuerit Operis hujus auctoritatem expendere. Quod antequam aggrediamur, duo nobis sponte confitenda sunt.

CLXXVIII. 1. Incertum esse qui fuerint celeberrimæ illius Historiæ Scriptores; an Joannes Hyrcanus, Simonis filius, quem Pontificatu & imperio diu potitum, & futurorum quoque præscium fuisse narrat Josephus, Lib. 13. Antiquit. Cap. 18. An Judas quidam Essæus, vir multæ Ægyptios inter Judæos auctoritatis; an ipsi Machabæi Duces, quorum sua quisque facinora scriptis mandaverit; an alius quispiam: de his nihil certi statui potest. Unde S. Isidorus Hispalensis, Lib. 1. de Ecclesiasticis officiis, cap. 10. *Judith & Tobiam, sive Machabæorum Libris qui scripserint, minime constat.*

CLXXIX. 2. Machabæorum Libros non ab omnibus Ecclesiis in Canonem olim relatos fuisse; imo à Canonicis Scripturæ Libris identidem fuisse distinctos. Scilicet enim Melito Sardenis Episcopus, Origenes, Synodus Laodicensis, SS. Athanasius, Gregorius Nazianz. Joannes Damascenus, in suis Canonicorum Librorum Indicibus, Libros Machabæicos prætermittunt. Ulterius progreditur Hieronymus, præfationes in Libros Salomonis, ubi hæc: *Machabæorum quidem Libros legit Ecclesia: sed eos inter Canonicas Scripturas non recipit.* Idem est Eusebii sensus, in Chronico. Quin & qui diu post utrumque floruit Gregorius, Lib. 19. Moral. cap. 13. testimonium ex priori Machabæorum Libro adducturus, hæc præmittit: *Non ordinate agimus, si ex Libris licet non Canonicis, sed tamen*

ad ædificationem Ecclesiæ editis, testimonium proferamus. His tamen non obstantibus, sit

CONCLUSIO: Machabæorum Libri vere sunt Canonici.

CLXXX. Prob. Ut Machabæorum Libri Canonicis Scripturæ Libris merito annumerentur, duo sufficiunt; 1. ut ita senserit, longe major Ecclesiæ Doctorum numerus; 2. ut hujus partis auctoritas contradicentium auctoritate nec frangi, imo nec imminni possit. Atqui rem ita esse constat. Major propositio indubia est; tum quia exigit prudentia Christiana, ut quisque in *Canonicis Scripturis Ecclesiarum Catholicarum quamplurimum auctoritatem sequatur, inter quas sane illæ sint, quæ Apostolicas Sedes habere, & Epistolas accipere meruerunt*, uti docet Augustinus, Lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 8. tum quia Christus permittendo ut moralis Doctorum unanimitas Librum minime sacrum haberet pro hagiographo, eidem graviter errandi occasionem præstitisset, quod citra impietatem fingi animo non potest. Itaque

CLXXXI. Probat. min. quoad primam partem, ex innumeris prope omnium sæculorum Scriptoribus. Origenes, quamvis Præfatione in Psalmos, ubi Hebræorum Canonem sequitur, Machabæorum Libros prætermittat, attamen in Libro 2. *Periarchon*, ubi ex propria sententia & Ecclesiæ Traditione loquitur; eorum authenticitatem supponit & docet. *Ut autem*, ait, cap. 2. *Ex Scripturarum auctoritate hæc ita se habere doceamus, audi quomodo in Machabæorum Libris, ubi mater septem Martyrum unum ex filiis cohortatur ad toleranda tormenta, ait ei: Rogo te, fili, aspice cælum & terram, &c.* Et in cap. 5. Epist. ad Romanos, ut Valentinianos, qui neminem in veteri Lege pro Deo mori ausum effutiebant, invictè retundat: *Legant*, inquit,

inquit, *Machabæorum Libros, ubi cum omni instantia beata mater cum septem filiis martyrium suscepit, &c.*

CLXXXII. Tertullianus; Lib. *adversus Judæos*, cap. 4. ex Machabæorum Libris probat temporariam fuisse observationem Sabbathi. Sic ille: *Nam & temporibus Machabæorum Sabbathis pugnando fortiter fecerunt . . . Unde manifestum est ad tempus & præsentis causæ necessitatem hujusmodi præcepta valuisse.* An porro quidpiam ex Libris Apocryphis manifeste probaretur. Sanctus Cyprianus, Lib. *de exhortatione Martyrii*, ut Fideles ad mortem alacriter ferendam accendat, cap. 11. exhibet in Machabæis septem fratres, & natalium pariter & virtutum sorte consimiles, qui cum matre pro Dei legibus mortem fortiter oppetierunt: iisdemque addit Eleazarum senem, qui nequidem idolothytorum esum simulare voluit. Atqui hæc adducit Cyprianus in Opere, quod ad roborandos Christi milites de divinis Scripturis hortamenta complectitur; in quo credentium fidem divina lectione se firmaturum præfatur, quo subtractis humani sermonis ambagibus, statuit ponere illa sola quæ Deus loquitur . . . & præcepta ipsa divina velut arma pugnantibus suggerere. Ergo, ait Nat. Alexander, Propos. 2. Libros Machabæorum non Minus Canonicos existimavit Sanctus Cyprianus, quam reliquos veteris ac novi Testamenti Libros, ex quibus sua illa ad Martyrium hortamenta composuit. Idem Epist. 55. ad Cornelium Papam, Libros Machabæorum, ex quibus testimonium depromit Scripturam divinam nuncupat. Jam vero legitime judicatur eandem fuisse Ecclesiæ Africanæ sententiam, quæ Cypriani, ejusdem Ecclesiæ oculi.

Cave.

CLXXXIII. Lucifer Calaritanus; in vivo adversus Constantium Libro, cui titulus: *De non parcendo in Deum delinquentibus*, hæc habet: *Loquitur sacra Scriptura dicens in Machabæorum Libro 1. Et scripsit pro omni regno suo, &c. 1. Machab. 1.*

CLXXXIV. Hegefippus, non primus ille Historiæ Ecclesiasticæ parens, qui Justinus Martyris & Athenagoræ temporibus floruit; sed recentior alter, qui post Constantinum, imo ad declinantis sæculi IV. finem vixit, in prologo Librorum de excidio Hierosolymitano: *Machabæorum*, inquit, *res gestas propheticus sermo paucis absolvit: ubi propheticus sermo idem est qui facer ac divinus.*

V. Cave.

CLXXXV. Quintus Julius Hilario, qui circa an. 397. claruit nisi tamen idem sit cum Quinto Julio Africano, in Libello Chronologico de mundi duratione, seu de eursu temporum, sic loquitur; *Darium interfecit Alexander Magnus Macedo, à cujus tempore Historia Machabæorum Græcorum annos divina narratione percurrit.*

CLXXXVI. S. Chrysostomus in speciali de septem Machabæis Homilia, eorum laudes celebrat. Etsi vero divinum Macha-

baicorum auctoritatem diserte non adstruit, satis tamen significat se plenam eis fidem habere.

CLXXXVII. Sanctus Ambrosius, Lib. de Jacob, &c. cap. 10. 11. & 12. Eleazari & fratrum septem Machabæorum constantiam totis facundiæ suæ splendoribus illustrat. Idem, Lib. 3. de Officiis, cap. 29. Heliodori historiam, sicut in Libris Machabæorum legimus, recenset atque evolvit. Atqui nihil amplius facere possit, ut de prædicti Operis canonicitate indubie constet.

CLXXXVIII. S. Hieronymus ex propria sententia loquens, Lib. 5. Comment. in Isaiæ 23. Hoc inquit, Scriptura commemorat, quod Alexander Rex Macedonum egressus sit de terra Cethim. Id autem habetur 7. Machab. c. 1. Ergo Liber ille ad Scripturam pertinet. Per Scripturam porro sacros Libros exprimi quis in dubium vocet?

Idem facit S. Doctor in cap. 7. & 9. Ecclesiastæ; ergo in aliis quæ obijciuntur locis non tam ex propria, quam ex aliorum sententia loquebatur; unde Lib. 2. contra Rufinum fatetur se aliorum sententiam circa Scripturæ Canonem referre. Qui me criminatur stultum inquit, se sycophantam probat; non enim quod ipse sentirem, sed quid illi contra non dicere solent, explicavi.

CLXXXIX. S. Augustinus, Lib. 18. de Civ. Dei, cap. 36. Machabæorum libri, inquit, quos non Judæi, sed Ecclesia pro Canonicis habet. Idem Lib. De Cura gerenda pro mortuis, ex sacrificio pro mortuis, agente Juda, oblato, probat orandum esse pro mortuis. Vide supra num. 56. Idem. S. Doctor, Lib. De Doctrina Christiana, postquam hanc sanxit legem, ut quisque in Canonicis Scripturis Ecclesiarum Catholicarum quam plurimum auctoritatem sequatur, hujus sui principii memor, Totus, inquit, Canon Scripturarum . . . his Libris continetur; Quinque Moysis, id est Genesis &c. Item Job & Tobias, & Esther, & Judith & Machabæorum Libri duo, & Esdræ duo.

CXC. Concilium Carthagin. III. Canon. 47. qui postea in Græcorum Nomocanonem insertus est, atque ideo utriusque Ecclesiæ fidem probat; Romanum sub Galasio, cui interfuerunt Episcopi septuaginta; demum Innocentius I. Epistol. ad Exuperium, duos Machabæorum Libros annumerant Canonicis. qui divinam in Ecclesia nacti sunt auctoritatem, & horum quidem Conciliorum definitioni, non solum Ecclesia Latina acquievit, sed etiam Græca hanc postmodum recepit, ut constat ex Græcorum testimoniis, quæ in fine Operis ne perpetuitate Eucharistiæ fidei leguntur. Ita Matth. Petrididier, in Dissertationibus suis, pag. 99. Jam

CXCI. Prob. minor quoad 2. part. scilicet enim tanta, totque ex omni tribu & lingua testium auctoritas, nedum frangi, sed nec imminui potest auctoritate omnimodis inferiori. Atqui talis est quæ in præ-

senti

fenti nobis adversatur. Ea enim nec majoribus Ecclesiis innititur, quales sunt Romana per Romanum Gelasii Concilium loquens, & Africana per Synodum Carthagin. III. Africanæ totius Ecclesiæ plenariam; nec testes profert in hac parte accuratos, aut qui sibi met ipsis consentiant; cum Librum Esther omittant Melito, Athanasius in Epistola Festuli, Gregorius Nazianz, Leontius, &c. Joannes vero Damascenus Canones Apostolorum inter novi Testamenti Scripturas recenset, ac demum Origenes, Hieronymus & alii quidam, eosdem Machabæorum Libros quos omisere in Catalogo suo, aut etiam in Apocryphorum classem amandavere*, alibi ut sacros & divinos laudent, atque ex iis varios, data oportunitate, depromant textus, quibus Catholica dogmata confirmant. Hinc enim patet eos ex Hebræorum sententia prædictos Libros omisisse; at ex sua, eosdem habuisse pro Canonicis: nisi malis ipsos ad tempus dubitasse, donec victi Ecclesiæ judicio, quod clarescebat in dies, idem cum ceteris Patribus senserint. His quidem omnibus opponent forte Novatores *Beati*, ut sacrilege vocant, *Lutheri* auctoritatem: sed cum is ex Reformationum omnium confesso turpiter aberraverit, D. Jacob Epistolam rejiciendo ut stramineam; mirum si nobis plenam fidem faciat in præfenti controversia.

CXCII. Merito igitur Tridentina Synodus Sess. 4. in Decreto *de Canonicis Scripturis* duos Machabæorum Libros recensuit.

CXCIII. Objic. 1. Fieri non potest, ut qui Libri olim Canonici non fuerunt, id est singulari Sancti Spiritus afflatu conscripti, postea Canonici fiant, & tales ab Ecclesia declarentur; cum novæ non fiant Ecclesiæ revelationes. Atqui Machabæorum Libri non fuere primitus Canonici; cum omissi sint tum à Judæis in Canone Scriptorum, tum à Melitone, à Concilio Laodiceno, à S. Cyrillo Hierosolym. S. Hilario &c.

CXCIV. Resp. neg. min. Hi enim Libri, non secus ac Epistolæ ad Hebræos, B. Judæ, B. Jacobi, de quibus nonnulli olim dubitarunt, semper fuere Canonici, licet eorum canonicitas à quibusdam in dubium fuerit revocata. Non ergo facit Ecclesia ut Liber à Spiritu Sancto minime inspiratus, in sacrum & divinum mutetur; prout frigidè nobis imponunt hæretici: sed explorata Traditione declarat hunc vel illum Librum esse divinum vel apocryphum. Ad id autem nulla nova opus est revelatio, sicut nulla indiguerunt Lutherani, ut Jacobi Epistolam Luthero derivam Canonicis Operibus accenserent. Equidem si majores Ecclesiæ, Romana potissimum, cui *Apostoli Petrus & Paulus totam Doctrinam cum sanguine profuderunt & in qua*

semper servata est Apostolica Traditio, quæque reliquarum totius orbis Ecclesiarum mater est & magistra, Librum aliquem ut Canonicum, vel apocryphum olim habuissent, non posset nunc temporis aliud de eo ferri judicium. Unde Librum tertium & quartum Esdræ, vel Librum *Pastoris*, Et si à Veterum nonnullis in Scripturarum Canones recensitos nulla unquam auctoritas Libris sacris annumerabit. At fieri potest ut nonnihil obscura & quasi delitescens Libri alicujus veritas, tandem plene se prodatur: sicut factum est ut Millenariorum fabula, etsi non contemnendis quondam suffulta testimoniis, ubique tandem obsoleverit.

CXCV. De cetero nihil mirum quod Libri illi in antiquo Judæorum Canone non inveniantur. Is enim ab Esdra diu ante Machabæorum tempora conscriptus est; & de eo intelligi debet quod dicit Josephus Lib. 1. contra Apionem, Libros Scripturæ tot esse, quot Alphabeti litteras nempe viginti duos. Hinc Machabæorum Libri, licet apud Judæos minori utcumque essent pretio, ut scribit Josephus, seu olim de ipsis dubitatum esset, seu quia etiamnum de his aliqui dubitarent, nihilominus ut sacri habebantur à sapientioribus: hinc Josephus ipse, Lib. 2. contra Apionem, eam sententiam Eccli. 22. 14. *Melior est iniquitas viri, quam mulier beneficiens*, ait depromptam esse *ab ipsa Lege*; qui rursus in fine libelli de Martyrio septem Machabæorum: *Hæc itaque*, inquit, *quæ in monumentis veterum & sacris Litteris de divinis comperi Machabæis, posteritati æternum legenda consecravi*.

CXCVI. Objic. 2. Libri divini secum concordant. Atqui non sic Machabæorum Libri, qui quantum ad chronologiam impendio dissident. Sic Libro 1. cap. 6. vers. 16. Antiochi Epiphanis mors refertur ad ann. æræ græcæ 149. & tamen Lib. 2. cap. 11. recensentur filii ejus Antiochi Eupatoris litteræ, post patris mortem datæ ann. ejusdem æræ 148. Idem videre est alibi passim, ut Lib. 1. cap. 6. v. 20. comparato cum Lib. 2. cap. 13. vers. 1.

CXCVII. Resp. 1. Nec ipsum saluum fore Evangelium, si hisce tricis immorari liceat: quod Joannem inter & alios Evangelistas in speciem discrimina circa tempus mortis Christi, circa supremum ejus Pascha? quot eruditos inter circa veteris Testamenti chronologiam dissidia?

CXCVIII. Resp. 2. neg. min. Siquidem æra Seleucidum alia erat Judaica, quæ à Nisan seu mense verno incipiebat; alia Antiochena, seu Alexandrea, quæ ab autumno subsequente & mense Tisri, ac proinde sex post Judaicam mensibus, ducebat initium. Priorem secutus est Auctor Libri primi Machabæorum, posteriorem Auctor Libri secundi. Sic autem necessario factum est, ut quæ prior scribit contigisse anno 149. utique

Nat. Al.

* Hæc tamen omissio quibusdam fuit errandi occasio: Unde, ait Frassen, in aureis suis Disquisitionibus, p. 637. excusandi veniunt inferiores Hieronymi ætate Scriptores, qui sine discussione accipientes id quod ille habet in Prologo Galeato, Machabæorum Libros, sicut ille ibi, Canonicos esse negarunt.

que post Mensē Nisan, hæc posterior, cum ante mensē Tisri contigerunt, anno 148. evenisse scribat. Sic non ita pridem in Anglia scripsisset alter veterum stylum sequens, Regem mortuum esse ipsa die Paschatis; alter novi styli assecla, scripsisset eum secunda post Paschatis festum Dominica occubuisse. Sic porro alteruter in speciem, neuter re ipsa aberrasset. Sed de his vide vel Usserium in Annalibus, & Petavium, Lib. 10. *de doctrina temporum*, vel quod satis fuerit, & multo facilius, Nat. Alexandrum, aut Frassenium, in Disquisitionibus Biblicis, pag. mihi 643.

CXCIX. Objic. 3. Antiochus Eupator, ex Lib. 1. cap. 6. cum Judæis pacem iniit ann. 150. Epochæ Judaicæ à Nisan, & proinde eodem an. Epochæ Antiochenæ à Tisri; qui quidem annus erat Sabbaticus, ut constat ex vers. 49. Atqui juxta Librum 2. cap. 11. v. 31. & 33. pacem hanc iniit Eupator ann. 148. qui in neutra æra, seu à Nisan, seu à Tisri deducta, sabbaticus esse potuit.

CC. Resp. neg. min. his enim pacem cum Judæis composuit Eupator, 1. per Lyfiam, statim à morte Antiochi Epiphanis; & de hac pace agitur 2. Machab. 11. 2. postquam à Juda arcem obsidente devictus; & adversus Philippum arma convertere coactus est; & de hac pace sermo est tum Lib. 1. cap. 6. tum Lib. 2. cap. 13. Ita doctissimus Petavius. Unde liquet non debere esse suspectam Librorum sacrorum fidem, quia in his difficilia quædam occurrant; sive hæc aliquando tandem explicent Petavii, sive permittat Deus ut à nemine unquam bene evolvantur.

CCI. Obj. 4. Judas Machabæus, Lib. 1. cap. 9. interfectus dicitur an. 152. Regni Græcorum. Atqui triginta post annos supererat in vivis, ex Lib. 2. cap. 1. v. 10. cum an. 188. Epistolam ad Aristobulum scripserit una cum Judæorum Senatu.

CCII. Resp. vel Epistolam quæ anno 188. scripta est, non à Juda Machabæo scriptam esse, sed aut ab Aristobulo Joannis Hircani filio, qui etiam Judas vocabatur, teste Josepho, Lib. 20. Antiq. cap. 18. & in Senatu Judaico multæ erat auctoritatis; aut à Juda Esseno, quem idem Josephus Lib. 13. cap. 19. ob sapientiam & infallibilem futuri prædicendi scientiam insigniter commendat: vel hæc verba Anno 188. ab his quæ proxime sequuntur: *Populus qui est Jerosolymis, &c.* non virgulæ solius, sed puncti interpolatione esse sejungenda; adeo ut istud, anno 188. sit clausula superioris Epistolæ; illud vero, *Populus qui est Jerosolymis*, sit initium posterioris, quam Judas scripsit, sed quæ verisimiliter non nisi post mortem ejus, conciliatamque Judæis pacem temporibus Joannis Hircani, ad Judeos in Ægypto commorantes directæ fuit; cui Judæi Jerosolymitani brevem illam priorem adjunxerunt, notato quo scribebant anno, id est 188. Et vero verba hæc media sunt inter finem Epistolæ unius & initium alterius. Porro annorum numerus in fine potius quam ini-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

tio Epistolæ consignari solet. Favent Græci Codices, qui hæc inter verba, anno 188. & isthæc: *Populus qui est Jerosolymis*, punctum interponunt. Ita Bellarminus, Frassen. &c. Hæc porro an solide à Lutheranis confutari possunt?

CCIII. Objic. 5. Ex 1. Mach. 4. vers. 52. purgatio Templi à Juda Machabæo facta est ante mortem Antiochi, de 25. mensis noni ann. 148. Atqui eadem purgatio 2. Mach. cap. 10. facta refertur post ejusdem Antiochi mortem.

CCIV. Resp. neg. min. etsi enim Auctor Lib. 2. qui omnia ad Antiochum Epiphanem spectantia, pro more sacris Scripturis familiari, breviter colligere voluit, post narratum ejus mortem de Templi purgatione loquitur, non tamen ea post mortem Epiphanis factam esse indicat.

CCV. Objic. 6. Liber uterque circa Antiochi Epiphanis mortem discordat. Nam Lib. 1. cap. 6. narratur eum ab Elimaide Persidis civitate repulsum venisse in Babylonem, ubi audita suorum in Judæa clade, præ tristitia in languorem incidit, & mortuus est. At Lib. 2. Cap. 1. scribitur ipsum in Perside cecidisse, in ipso Naneæ Templo. *Cum intrasset Antiochus Templum Naneæ (seu Dianæ aut Veneris) ibidem v. 16. Sacerdotis mittentes lapides percusserunt Ducem & eos qui cum eo erant, & dividerunt membratim, &c.* Hæc porro secum conciliari non possunt. Quin & secum conciliari non potest idem Libri 2. Auctor. Qui enim citato mox Capite Antiochum in Naneæ templo cum suis membratim divisum esse scribit, sui immemor cap. 9. scribit eum à Persipoli turpiter fugatum, accepta prope Ecbatanam Nicanoris ac Timothei, Ducum suorum strage, furore adversus Judæos percitum, cum ad ultionem impetu properaret, cecidisse de curru, & postum vermibus miserabiliter interiisse. Jam vero fieri nequit ut idem Princeps bis obierit, semel apud Persidem in templo Naneæ, semel peregre in montibus prope Ecbatanam, Mediæ Metropolitim.

CCVI. Resp. Hæc facile hunc in modum conciliari. Antiochus ab expilatione Templi Naneæ repulsum passus, & vitata, nescio quo pacto morte diffugiens, postmodum copiosiori militum apparatu regressus est, ut hanc sibi ab Eleemaitis, seu Persipolitanis illatam injuriam vindicaret. At denuo victus cum salutem quantocius fugiendo, inquireret, in Mediam divertit. Hic circa Ecbatanam, regiam Mediæ urbem, à Nuntio audivit triste exercitus sui in Judæa excidium. Hinc rabie furens, cum sine intermissione iter ageret, celesti cum judicio perurgente :::: Contigit illum impetu euntem de curru cadere, & paulo post mori.

CCVII. At, inquires, qui cum suis in Naneæ templo lapidibus obrutus fuerat, & membratim divisus, nec Persipolim regredi, nec inde in Judæam contendere potuit. Atqui ex citato cap. 1. lib. 2.

A a a

Machab.

Machab. Antiochus, &c. Sicenim, habetur vers. 13. *Cum in Perfide esset Dux ipse, Antiochus . . . Excidit in templo Naneæ, concilio deceptus Sacerdotum Naneæ,* & vers. 16. *Cum intrasset Antiochus, apertoque occulto aditu templi, sacerdotes mittentes lapides percusserunt Ducem & eos qui cum eo erant & diviserunt membratim.*

CCVIII. Resp. Textum hunc ut alios plures intelligendum esse moraliter, ita ut qui Deæ templum ingressi erant, omnes pene lapidibus obruti fuerint, ii verò præsertim qui idoli donaria propius contigerunt; ita ut Antiochus effractis foribus effugerit. Nec obest quod dicatur in templo cecidisse. Siquidem Scripturæ phrasi percussus esse ac cecidisse dicitur, non solum qui interiit, sed & qui fusus ac debellatus est. Sic Genesis 14. v. 10. legitur: *Rex Sodomorum & Gomorrhæ . . . ceciderunt ibi;* & tamen v. 17. *Egressus est Rex Sodomorum in occursum Abrahæ.* Similia legeris Josue 7. v. 5. & Danielis 11. v. 30. Ita Eftius, Frassen, Nat. Alexander, &c.

CCIX. Respondent alii, ut Rupertus, Medina, Sigonius, Serrarius, Tirinus, &c. eo loci sermonem non esse de Antiocho Epiphane, sed de Antiocho Sedete; qui licet initio videri voluerit Judæis amicus, 1. Machab. 15. vers. 1. postmodo tamen in acerbissima adversus eos odia prorupit, ibid. vers. 27.

CCX. Respondet demum Sa his verbis: *Ego Epistolam istam non puto habere auctoritatem Sacræ Scripturæ magis quam alias quæ in his Libris inseruntur, ut Romanorum, Spartianorum, aut Judæorum. Solum enim refert Scriptura tales ita scripsisse.* Sic sermo Judith ad Holofernem vere quidem habitus est, sed non ideo vere est sermo Spiritus sancti.

CCXI. Objic. 7. Librorum Machabaicorum Historia pugnat cum omnibus Græcorum Historiis: Nam Lib. 1. cap. 1. & cap. 6. Alexander primus in Græcia regnasse dicitur, & tamen plures ante ipsum Principes in Græcia regnasse constat ex Græcorum Historicis 2. eodem cap. 1. dicitur Alexandrum, *cum adhuc viveret, divisisse Regnum suum* pueris nobilibus, *qui cum eo nutriti erant à Juventute.* Et id post mortem ejus factum esse scribunt Justinus, Diodorus Siculus, & Q. Curtius 3. Antiochus Epiphanes seu illustris, filius Antiochi magni, dicitur eodem cap. 1. vers. 11. regnasse in anno 137. *Regni Græcorum.* At fidem facit Eusebius illum regnasse anno 153. & reipsa ab origine imperii Græcorum ad usque Antiochi exordia anno 153. numerandi sunt. 4. ibidem 8. vers. 16. scribitur quod Romani *committunt uni homini Magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ & suæ omnes obediunt uni, &c.* at nescit nemo Consules duos Romæ quotannis creatos fuisse, penes quos foret summa Reipublicæ potestas. Ergo.

CCXII. Resp. 1. ad 1. In Græco textu legi, qui *primum* regnavit in Græcia, antequam scilicet Darium & Persas profliga-

ret: sic autem evanescit difficultas. 2. Eum hoc sensu primum regnasse, non quod nulli ante ipsum Reges fuissent in Græcia; sed vel quia primum omnium in tota, quæ patebat, Græcia regnavit, sicque primus fuit imperii Græcorum fundator & Monarcha; vel quia, ut Grotius videtur, primus regnavit in Syria & Ægypto, quæ Regnum *Javan* seu *Græcorum* nuncupabatur, quo tempore scriptus est Liber prior Machabæorum; vel demum quia primus sit, qui *egressus de terra Cethim*, in Græcia regnaverit. Neque ideo necessum est ut qui post eum regnaverunt, vel pari cum ipso potestate donati fuerint, vel egressi sint de terra Cethim: Namque juxta Scripturæ praxim, primus dicitur, quia antecessores non habet, etsi nullos habeat successores. Sic Exodi 12. 29. Angelus Ægypti percussor dicitur *omnia primogenita* interfecisse: cum tamen dubio procul ex iis plura forent unigenita. Sic & B. Virgo. *Primogenitum suum* peperisse dicitur, Matth. 1. vers. 15. quæ tamen nullum exinde peperit.

CCXIII. Resp. Ad 2. 1. Potiorem nobis esse Historici Sacri, quam profanorum auctoritatem, præsertim cum ille loco & tempore propior vixit, ut vixit Machabaicus Scriptor: siquidem Q. Curtius qui omnium optime Historiam scripsit Alexandri, floruit sub Vespasiano, ut probat Vossius. 2. Haud ægre conciliatur sacer Scriptor cum profanis plerisque. Ad id enim satis est ut Alexander, vel proximus morti condiderit testamentum, quo, post mortem ejus reserato, facta sit ex suprema ipsius voluntate divisio Provinciarum; vel hujus partitionis potestatem fecerit Perdiccæ, cui moriens annulum suum, summæ auctoritatis omen, tradidit. Quod autem à perdicca post Alexandri mortem factum est, ab eo vivente factum vere dici potuit; cum quis hæredem sibi vivens constituat. Ait quidem Curtius *vanam* esse prædicti testamenti *famam*. At ei opponi possunt, non modo Josephus Gorionides, qui diu post vixit, sed Diodorus Siculus, Lib. 20. Bibliothecæ, ubi scribit Alexandrum, Rhodi, quam urbem præ ceteris coluerat, *testamentum de toto Regno* deposuisse.

CCXIV. Resp. Ad 3. Cum Bellarmino & aliis passim, auctorem Lib. 1. Machab. non numerare Regnum Græcorum ab Alexandro, sed à Seleuco Nicanore, qui undecimo post Alexandri mortem anno regnavit in Syria. His enim undecim annis si addas annos quinque, ex quo subversa Persarum Monarchia Alexander Græciæ totius imperium obtinuit, conficitur numerus annorum sexdecim, quibus minor erat, juxta rationes computandi Hebraicas, Monarchiæ Græcæ supputatio.

CCXV. Resp. Ad 4. Cum eodem Bellarmino, Frassen, Nat. Alexandro, tametsi Consules duo apud Romanos simul crearentur, ipsos tamen alternis imperasse; cujus rei argumentum est infelix pugna Cannensis exitus, non aliunde repetendus quam ex temeritate

temeritate Varonis Consulis, cui fors ejus diei imperii erat. Atque id à primo consularis dignitatis exordio institutum est, ne, ut ait Livius, lib. 2. *si ambo Consules fasces haberent, duplicatus terror videretur.*

CCXVI. Addunt Estius, Sa, Menochius, hic referri quod de Romanis audiverat Judas, ibid. vers. 1. at ex iis falsa quædam esse poterant, ut quod non esset *invidia, neque zelus inter eos*, ibid. vers. 16. Sic, ait Tyrinus, certum est blasphemos Judæos dixisse de Christo, quod *potator esset vini, populi seductor, dæmonio plenus*; nec tamen hæc vera erant. Refert enim Scriptura id quod dictum est, sed non affirmat id quod dictum est, verum esse.

CCXVII. Objic. 8. Machab. 2. cap. 2. Legitur Jeremiam, dum à Chaldæis incenderetur Jerosolyma & Templum, abscondisse Tabernaculum & Arcam fœderis in spelunca montis Nibo. Atqui hic duo fabulosa & sacris Libris adversantia referuntur. 1. Enim falsum est quod Jeremias hæc facere potuerit; cum ante Jeresolymitanum à Chaldæis excidium in carcere conclusus esset, ut ipse scribit Prophetiæ suæ cap. 37. & 38. 2. Nec minus falsum est quod Tabernaculum & Arcam fœderis servare potuerit; 1. quia ex IV. Regum, cap. 25. constat Nabuzardan, exercitus Babylonici Principem, succendisse Templum, ejusque columnas, bases, mare æneum, vasa aurea, argentea, ærea transfuisse Babylonem. Quis autem in hujus incendii æstu, ac generali direptione, concipiat potuisse Jeremiam Tabernaculum & Arcam intacta subripere, & alio madias inter Chaldæorum turmas transferre? 2. Quia nusquam post reditum à captivitate comparuerunt Arca & Tabernaculum; cum nulla deinceps eorum fiat mentio, sive in Libris Esdræ vel Prophetarum, qui post reditum à captivitate floruerunt; sive in Historia Judæorum. Sane vero quid Pompejus in templo viderit, ad amissum describit Josephus, Lib. 14. Antiqui. cap. 8. Fusc etiam recenset, Lib. 7. de Bello Judaico, cap. 17. & 19. quæ è Templo abstulit Titus in excidio Jerusalem; & tamen ne verbum quidem habet de Arca & Tabernaculo. Quin & docet, Lib. 6. cap. 6. nihil prorsus tunc fuisse in Sancto Sanctorum.

CCXVIII. Resp. neg. min. Nimirum Nabuchodonosor ter in Judæam cum numeroso exercitu irrupit, 1. quidem tempore Joachaz, 2. Paralipp. 36. vers. 6. 2. tempore Joachin, 4. Reg. 24. vers. 15. 3. Demum temporibus Sedeciae, quo regnante Jerusalem cum Templo, quin & Judæa omnis funditus devastata est. Etsi vero Jeremias sub Sedeciae regno semper in carcere conclusus fuit, tamen regnante Joachim erat liberri- mus, tantaque apud omnes pollebat auctoritate, ut verisimillimum sit, Joachin consilio ipsius (Jerem. 27. v. 29.) sese Nabuchodonosori tradidisse. Potuit ergo Jeremias de consensu Joachim Arcam & Tabernaculum transferre in montem, & ibi abscondere; cum vir futuri prælagus, im-

pendentem urbi & Templo ruinam non ignoraret: & insuper *divino responso* jussus esset utrumque *secum* asporare, 2. Machab. 2. 4. Quin & id exequi potuit Sedecia regnante, post captam à Chaldæis Jerosolymam, antequam templum flammis traderetur. Cum & à Nabuzardan Militiæ Babylonici Præfecto libertate donatus sit, & apud eum gratia valuerit plurimum. Neque id à tanto viro petium negasset Nabuchodonosor, cui pergratus erat ut ipse scribit cap. 39. v. 12. Unde scribit Eupolanus apud Eusebium Lib. 9. Præpar. Evang. cap. 39. utrumque, Arcam dico & Tabernaculum, à Nabuchodonosore Jeremiæ fuisse donata. Certe quod duo hæc tanti pretii monumenta non asportarint Chaldæi, colligitur ex cap. 52. ejusdem Prophetæ. Hic enim enumerantur quæcunque à victoribus in Babyloniam transvecta sunt usque ad phialas & mortariola, nec ulla tamen fit mentio Arcæ vel Tabernaculi.

CCXIX. Quid autem de utroque factum sit, non una est omnium opinio. Nimirum scinduntur Catholici Interpretes circa verba hæc 2. Machab. 2. vers. 7. *Jeremias, postquam in montem Arcam & Tabernaculum abscondisset culpas eos qui locum observare voluerant, dixit, quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, & propitius fiat. Et tunc Dominus ostendet hæc, & apparebit majestas Domini, & nubes erit, sicut & Moyse manifestabatur, &c.* Quidam nimirum cum Menochio censent illud Jeremiæ vaticinium (quod Machabaici Scriptoris ævo legebatur, nunc autem non superest) impletum fuisse quoad loci hujus ignoti revelationem, sub regno Darii Histaspis, cum loco ignis olim à Sacerdotibus absconditi inventa est aqua crassa, qua cum Nehemiæ jussu perfusa essent sacrificia *accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur*, 2. Machab. 1. 21. Utrique, addit Menochius, non aliud potest tempus proferri, quo apparuerit *majestas Domini*, ut Moyse & Salomoni, quam illud quod Deus præsentiam majestatis suæ in igne mirabiliter accenso demonstravit, & quo nubes solem, sacrificia & altare obtegebat, ut Moyse & Salomonis temporibus. Ergo hæc populi congregatio non alia intelligi debet, quam quæ post captivitatem Babylonicam facta est sub Cyro, Dario & Artaxerce.

CCXX. Neque, inquiunt, ohest argumentum inficiale ea silentio Esdræ, Nehemiæ, ipsiusque Josephi testimonio petium; cum positive asserta negativis argumentis non elidantur. Præsertim cum Arcæ imaginem in Arca triumphali Titi etiamnum Romæ observari contendunt eruditi nonnulli.

CCXXI. Existimant tamen alii hanc materialis Arcæ, & Tabernaculi typici revelationem non contigisse sub Dario. Et hi duas in partes scinduntur. Arcam hanc & Tabernaculum mystico sensu intelligunt de Christo, vera novi fœderis Arca, veroque Tabernaculo, *quod fixit Dominus & non homo*

homo, ut loquitur Apostolus Hebr. 8. 2. Unde quæ à Joanne. Apocal. 11. 19. *visa est Arca testamenti in Templo*, Christum utique, novi antiqui fœderis mediatorem, exhibebat. Sensum hunc post D. Ambrosium, Lib. 3. de officiis, cap. 14. amplexus est & scite evolvit Rupertus Abbas, Lib. 10. de victoria Dei, cap. 21. ubi sic: *Animalis Judæus: hoc putat Jeremiam dixisse, quod Judæorum, qui in omnes gentes captivi ducti sunt, congregatio debeat fieri, nescio quo tempore; Templumque illud restitui, cum apparente tali nube, qualis erat ubi Moyses legem accepit: Nos vero post illud tempus quo hæc scripta sunt, post victoriosa prælia Machabæorum, nullam scimus populi Dei congregationem, præter illam quam idem Spiritus qui loquesiatur in Prophetis, nobis in Evangelista Joanne depromit: quia Jesus moriturus erat non solum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Tunc utique apparuit gloria Dei, gloria Filii Dei cum resurrectione mortuorum effulgentis: Et ex tunc nubes, sicut manifestabatur Moysi, ut legem accepit: nubes, inquam, ex tunc est similiter, scilicet cæcitas Judæorum: Usque ad illud tempus, ignotum erit, aut Jeremias, ubi sit Tabernaculum, & Arca, & Altare incensi. Id est non cognoscetur à populis vel gentibus, quorum vel qualium exemplaria cælestia illa fuerunt.*

CCXXII. Alii veram Arcam, verumque Moyse Tabernaculum in citato textu designari censent: at contendunt utrisque revelationem per Henoc & Eliam novissimo mundi tempore faciendam esse, & Judæorum conversioni subservituram. Ita Ricardus à S. Victore, Mariana, & alii quos sequitur Tirinus. Unde, inquit, Altare incensorum, quo post reditum à captivitate usi sunt Judæi, non fuit Mosàicum, sed ad illius imitationem constructum: idemque est de tabulis & Cherubin, quos à Pompejo, cum intima quæque Templi lustraret, visos fuisse scribit Egesippus, Lib. 1. cap. 17. Quod autem figuram Arcæ in Triumphali Titi arcu conspici hodieque nonnulli dicunt, mera est illusio, quæ mensam panum propositionis cum arca confundit.

CCXXIII. Objic. 9. Historia quæ multa habet probis moribus adversa, quæ incerti est Auctoris, forte etiam ethnici, rejici debet ut apocrypha. Atqui talis est Machabæorum historia. 1. Quidem habet quædam moribus adversantia; cum ex ea sequatur orandum pro iis qui in mortali peccato decesserunt: cum item in ea, Lib. 2. cap. 14. laudetur ut *eligens nobiliter mori*, Razias, sui ipsius truculentus interfector, cujus postmodum exemplo Donatistæ & circumcelliones, homicidia sua excusabant, teste Augustino, Lib. 1. contra Gaudentium, cap. 31. unde S. Doctor, Lib. 2. contra eundem, admonet Historiam hanc sobrie legendam esse. 2. eadem Historia incerti est Auctoris. Quin & primarius Auctor Libri secundi videtur fuisse ethnicus: is enim Liber videtur esse compendium Librorum

quinque Jasonis Cyrenæi. Atqui hunc gentilem fuisse indicat patria ejus Cyrene, quam Judæi nulli incolebant.

Resp. neg. min. Pro prima parte. Ad 1. prob. respondimus supra numer. 26.

CCXXIV. Ad 2. Hærent Doctores circa factum Radzæ Augustinus Epist. 204. alias 61. ad Dulcitium. *Quamvis, inquit, homo ipse fuerit in Machabæorum Libris laudatus factum tamen ejus narratum est, non laudatum, & judicandum potius quam imitandum. Scriptum est quod voluerit nobiliter & viriliter mori, sed nunquid ideo sapienter? ... Magna hæc sunt, nec tamen bona. Non enim bonum est omne quod magnum est, quoniam sunt magna etiam mala. Deus dixit: Innocentem & justum ne occidas. Si ergo iste innocens & justus non fuit, cur proponitur imitandus? Si autem innocens & justus fuit, quare interfector innocens & justus, id est, ipse Razii, insuper putatur esse laudandus? Idem de Razia censet S. Thomas 2. 2. q. 64. a. 5. ad 5. eumque sequuntur Estius, Nat. Alexander & alii complures.*

CCXXV. Non desunt tamen qui Razia facinus vel excusent, quia is bona fide crediderit licitum esse sibi mortem inferre; vel approbent, quia ad id speciali Dei instinctu permotus fuerit, prout de Samfone certum est: & agnoscit Augustinus ipse Lib. 1. de civ. Dei, cap. 21. & 25. de nonnullis Virginitibus, quæ ut insectatores pudicitie suæ devitarent, in flumen, vel ignem se projecerunt. Atque id, inquiunt, suadet pia ipsius, sanctæque Razia vita, tot decorata virtutibus: suadet pia ipsius in hoc facinore intentio, ne scilicet subditus fieret peccatoribus, vers. 42. & forsan blanditiis, cruciatibusve, vel dolosis stratagematis, aliquid ex ore ejus eliceretur, quod honori divino, vel populi sui bono officeret. Suadet sancta admodum oratio, qua Deo jam moriturus invocatur. Suadet demum eximia laus, qua factum illud Razia prosequi videtur sacer Scriptor, quali sane encomio Liber Judicum nullibi prosequitur factum Samsonis, quod tamen nemo jam alii adscribit quam Spiritui sancto. Et vero nobiliter, & viriliter non egisset Razias, nisi ex vivido Spiritus divini motu egisset; cum sui ipsius occisio animi sit pusilli, non ex Augustino tantum & Lactantio, aliisque Christianis, sed ex ipsis etiam ethnicis, Aristotele potissimum, Euripide, Virgilio; & aliis quos citat Serarius. Id quidem nobiliter, ad Razia, vel populi, non vobis ad sacri Scriptoris mentem dictum volunt Augustini sequaces. At textum legenti responsio hæc primo & forte secundo intuitu, non nihil contorti habere videbitur. Sic illi; Ego quidem, ait eum in locum R. P. Calmet, SS. Augustini & Thomæ opinioni adhæreo, & licet Raziam omnino condemnare non ausim, at nec ausim vindicare.

CCXXVI. Ad 2. Resp. 1. neg. min. pro secunda parte. Non enim magis periclitari debet Librorum Machabaicorum auctoritas, quia incertus sit eorum Auctor, quam aliorum, quorum ignorantur Auctores, quales

quales sunt Libri Job, Judith, Ester & alii plures. Et vero in his non attenditur Scriptoris dignitas, sed divina S. Spiritus assistentia; qui quos voluit, velut Amanuenses scribere curavit. Sed nec periclitatur eadem auctoritas, tametsi Libri illi è profani auctoris Operibus quantum ad aliquid excerpti sint: potuit enim profanus quis vera scribere, & his Spiritus sanctus auctoritatis suæ sigillum inurere. *Quis nesciat, inquit Hieronymus Epist. ad Magnum, & in Moyse, & in Prophetarum voluminibus quædam assumpta de Gentilium Libris. Sed & Paulus Apostolus Epimenidis Poetæ abusus versiculo est,* scribens ad Titum: *Cretenses semper mendaces,* &c. in alia quoque Epistola Menandri ponit senarium: *Corrum-punt enim bonos mores colloquia prava:* Et apud Athenienses in Martis Curia disputans, Aratum testem vocat. *Ipsius enim, & genus sumus,* &c.

CCXXVII. Resp. 2. neg. min. Ecquis nimi-

rum usquam probabit, Jasonem, quantumvis Cyrenæum, fuisse Gentilem, non vero Judæum. Plures fuere urbes, Cyrenes nomine. Alia quidem in Cypro insula; alia in Lybia, à qua dicta est Lybia Cyrenaica, ut docet Hieronymus in vers. 16. Capitis 2. Act. Ex ea autem fuisse Jasonem, qui Machabæa facta scripsit, veri admodum simile est; tum quia in hanc facilius & frequentius quam Cyrenem Cypriam migrare poterant Judæi; tum quia cum irruit sacra Pentecostes die Spiritus S. in Apostolos, erant inter advenas, qui ex omni natione quæ sub cælo est, Hierosolymam convenerant, aliqui ex Lybia, quæ est circa Cyrenem. Ergo potuit Jason ille ex iis oriundus esse Judæis, qui in eam Lybiæ partem, sæviante crudelis Antiochi persecutione, fuerunt deportati. Et vero quis ethnicum, quasi à natura Judæis aversum, Judaicas res ita cordi habuisse credat, ut egregia eorum contra ethnicos alios facinora Libris quinque complecti voluerit?

CAPUT TERTIUM.

DE

CIRCUMSTANTIIS PURGATORII.

IN hoc tertio Capite expendimus cum Bellarmino hic Libro 2. 1. quibus personis conveniat Purgatorium; 2. an animæ purgantes mereri, vel demereri possint; 3. an iis de sua æterna salute constet; 4. quis sit Purgatorii locus, 5. quæ duratio ejus, 6. quæ & quales pœnæ.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

PERSONIS QUIBUS CONVENIT PURGATORIUM.

CIRCA præsens punctum multiplex fuit error. I. Enim senserunt aliqui cum Origine, neminem, dempto Christo à probatione purgatoria immunem fore. Sic ille in Psal. 36. *Omnes, inquit, nos venire necessum est ad illum ignem, etiamsi Paulus sit aliquis, vel Petrus.*

II. 2. Existimarunt alii Purgatorium iis etiam constitutum esse, qui in statu peccati mortui essent; modo vel eleemosynam impendissent, vel Catholicam, imo Christianam Religionem fuissent professi.

III. Ulterius progressus est Origenes, qui omnes malos, ipsosque etiam dæmones, eva-uato tandem inferno, salvatum iri omnesque adeo pœnas post hanc vitam purgatorias esse somniavit. Sit paucis te aperta.

CONCLUSIO. Purgatorium neque iis, qui plene justi, neque iis qui in peccato lethali; sed iis solum qui in stat gratiæ, at divinæ justitiæ non nihil obnoxii decedunt constitutum est.

IV. Prob. 1. pars, 1. Ex Concilio Flo-Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

rentino Sess. ultima, ubi definitum est, aliquas animas mox à corporis resolutione in infernum, aliquas in Purgatorium, aliquas in cælum recipi. Sed quæ mox recipiuntur in cælum, à Purgatorio immunes sunt.

V. 2. Quia docet constanter Augustinus, præsertim autem Libri 2. de civit. Dei, cap. 16. eos qui statim à Baptismo moriuntur, nullam Purgatorii pœnam sentire posse. Quod & docet Cyprianus de iis qui in sanguine suo baptizantur. Unde tritum id Augustini: *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.*

VI. 3. Quia Purgatorium iis solis convenit, quibus aliquid temporalis pœnæ pro actualibus peccatis luendum superest. Atqui præter infantes, qui statim à regeneratione intereunt, non pauci sunt præstantis justitiæ homines, qui per omnia mundi ex isto sæculo commigrant.

VII. Prob. 2. Pars: quia ex totius Ecclesiæ sensu, quem in Tract. de peccatis

B b b

asse-

asseruimus part. 1. cap. 5. art. 3. pœna reprobis constituta, durabit in æternum. Unde Augustinus, lib. 21. de civ. Dei, cap. 17. Origenes, inquit, hac in re misericordior profecto fuit, qui & ipsum diavolum atque Angelos ejus post graviora pro meritis atque diuturniora supplicia, ex illis cruciatibus eruendos, atque sanctis Angelis sociandos credidit: sed illum propter hoc: reprobat Ecclesia. Hinc commune illud effatum, *In inferno nulla est redemptio*. Hinc rursus pro reprobis nec orari, nec sacrificium propitiationis offerri potest.

VIII. Prob. 3. Pars ex duabus præcedentibus. Si enim Purgatorium neque omnino iustis, neque omnino iniquis constitutum est; oportet ut iis constitutum sit qui licet à gravibus peccatis mundi, aliquid leviores ob culpas divinæ iustitiæ debent, quique auro ac lapidibus pretiosis lignum, fœnum ac stipulam superædificaverunt: atque ut supra cap. 2. n. 45. agebat S. Basilus, nonnulla ex suis cum hoste certaminibus vulnera, aut aliquas maculas, aut peccati vestigia retinuerunt.

IX. Objic. Contra 1. part. non pauci è Patribus idem cum Origene de iustorum omnium Purgatorio senserunt. Sic Ambrosius in Ps. 36. *igne ergo, inquit, purgabuntur filii Levi, igne Ezechiel, igne Daniel*. Et in Psal. 118. Serm. 20. n. 12. (Tom. 1. p. 1285.) *Omnes oportet transire per flammam, sive ille Joannes sit, sive Petrus*. Et infra ne quem à lege generali excipiat: *Unus ignem illum sentire non potuit, qui est iustitia Dei, Christus*.

X. Concinit S. Hilarius in Psalm. 118. Litt. 3. n. 12. (p. 261. edit. novæ) ubi sic: *An cum ex omni otioso verbo rationem finis præstituri, diem iudicii concupiscemus, in quo nobis est ille indefessus ignis subeundus, in quo subeunda sunt gravia illa expianda à peccatis animæ supplicia? Si in iudicii severitatem capax illa Dei Virgo (Maria) deventura est, desiderare quis audebit à Deo judicari*. Ubi subinsinuat ne ipsam quidem Deiparam ab illo igne liberam fore.

XI. Concinit id Lactantii, lib. 7. Instit. cap. 21. (Tom. 1. edit. nov. p. 574.) *Sed & iustos cum judicaverit, etiam in igne eos examinabit*.

XII. Eadem est sententia tum D. Hieronymi in cap. 7. Amos ad hæc verba: *Ecce vocabit ignem ad iudicium*; tum Ruperti, lib. 3. in Genes. cap. 37. ubi, quod & fecit Ambrosius in Psalm. 118. docet, flammeum illum gladium, quem Deus Genes. 3. vers. 24. ante Paradisum collocavit in manu Cherubim, esse ignem Purgatorium, per quem necessario transit quicumque Paradisum ingreditur. Ergo.

XIII. Resp. neg. ant. Nam docent equidem nonnulli ex objectis Patribus, futurum ut omnes per ignem transeant; sed non docent ignem hunc ab omnibus sentiendum esse; persuasi videlicet eum non esse ab iis sentiendum, in quibus peccati reliquias omnes ante mortem decoxerit charitas. Atque id patet de Lactantio, qui post objecta ver-

ba sic prosequitur: *Tum quorum peccata vel pondere vel numero prævaluerint, perstringentur igni, atque amburentur: Quos autem plena iustitia & maturitas virtutis incoxerit, ignem illum non sentient*. Habent enim in se aliquid Dei, quod vim flammæ respuat ac repellat. Doctet id egregie S. Paulinus Nolanus Epistola 28. alias 9. ad Severum his verbis: *Si iis operibus cives Sanctorum fieri mereamur. non ardebit opus nostrum; & ignis ille sapiens transeuntes nos per examen suum non severo ardore ambiet puniendos: sed ut commendatos suscipiens, blando lambet tactu, ut possimus dicere: Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*.

XIV. Jam vero ad hunc sensum, qui quarto sæculo non infrequens erat, flecti possunt Ambrosius & Hilarius. Siquidem Ambrosius ab hujus ignis sensu eximit, n. 12. S. Joannem per hæc verba: *Sed Joanni cito versabitur igneus gladius, non invenitur in eo iniquitas quem dilexit æquitas: & si quid in eo vitii humani fuit, charitas divina decoxit*, & n. 13. S. Petrum; cui, quoniam toties mortem suam obtulit pro Christo, dicitur, *Transi, recumbe*. Imo generatim pronuntiat, quod *qui habuerit charitatis ignem, illic ignem gladii timere non poterit*. Quapropter quod subdit n. 14. unum esse Christum, qui ignem illum sentire non poterit, non ita intelligendum est, quasi omnes prorsus igne illo purgandi sint: (id enim Ecclesiæ fidei quoad B. Virginem, & infantes statim à Baptismate raptos adversaretur) sed eo sensu quod Christus solus pleno divinæ suæ sanctitatis jure non tantum ab igne purgante, sed & à probatorio, id est ab igne iudicii divini fuerit immunis. Huic enim ceteri omnes præter Christum obnoxii erant, secundum id Pauli 1. Corinth. 3. *Uniuscujusque opus quale sit ignis probabit*.

XV. Idem est sensus Hilarii, cum num. 13. supponat, posse aliquem in tanta innocentia manere, ut tuto jam & sine metu, iudicii terrorem desideret. Quanquam non tam eo loci de purgatorio igne loquitur S. Doctor, quam de iudicii igne, cui cum Apostolo omnes homines merito subicit. Neque vero si de purgante igne loqui supponatur, quidquam hinc B. Virginis integritati deperibit. Ut enim hic advertunt Hilarii Editores, dicit is quidem Mariam per ignem transituram, sed passuram non dicit.

XVI. Hieronymus de eodem iudicii divini igne explicandus est. Rupertus vero de igne purgatorio, sed per quem iusti quidam insignes illæso pede transitori sint.

XVII. Quin & eo sensu explicari facile possit adductus num. 1. Origenis locus. Verum benignam non capiunt interpretationem hæc ejus verba, Homil. 14. in Lucam: *Ego puto quia & post resurrectionem ex mortuis indigeamus Sacramento eluente nos atque purgante*. Nemo enim absque sordibus resurgere poterit; nec ullam posse animam reperiri, qua universis statim vitis careat.

ARTICULUS SECUNDUS.

A N

ANIMÆ PURGANTES MERERI POSSINT VEL
DEMERERI.

XVIII. **L**utherus quamdiu Purgatorium admittit, admittit etiam animas purgantes mereri posse & demereri. Sic loquitur Art. 32. ex iis quos ann. 1520. reprobavit, Leo X. (Tom. 14. Concil. p. 394.) *Animæ in purgatorio non sunt certæ de earum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus aut Scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ charitatis.* Et art. 33. *Animæ in Purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quærent requiem & horrent pœnas.* Aliter sentiunt Catholici omnes, quibuscum sit.

CONCLUSIO. Purgantes animæ nec merentur, nec demerentur.

XIX. Prob. 1. Ex veteri Scriptura. Eccl. 9. vers. 5. *Mortui nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem.* Ibid. v. 10. *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia boni practica erunt apud inferos, quo tu properas.* Ergo, ait, in hunc locum Hieronymus, *donec vivunt, homines, possunt fieri iusti; post mortem vero nulla datur boni operis occasio.* Et infra: *Nec iuste quippe possunt agere, nec peccare: nec virtutes abjicere, nec vitia.*

XX. Hinc rursus idem Ecclesiastes cap. 11. vers. 3. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Et Eccl. 18. vers. 22. *Ne verearis usque ad mortem justificari.* Seu, ut habetur ibid. cap. 14. *Ante obitum tuum operare iustitiam, quia non est apud inferos invenire cibum.* Jam vero qui post mortem nihil ultra mercedis habent; qui in inferis, nec opere ullo, nec sapientia sua coram Deo juvari possunt; qui quo in loco ceciderunt, in eodem manent, proinde nec superius assurgunt, nec cadunt inferius; qui demum saragare debent utificentur usque ad mortem, quia post mortem nihil invenitur unde anima nutiri possit; iiprofecto ut demeriti, sic & meriti prorsus sunt incapaces. Ergo.

XXI. Confirm. ex Sapientiæ 4. vers. 11. ubi sic: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* Atqui si in Purgatorio peccari posset, perperam raperetur vel ipse iustus, (qui gratis ab omni prorsus culpa immunis fingeretur, cum *iustus septies peccet* in die) ne malitia mutaret intellectum ejus.

XXII. Prob. 2. Ex recentiori Testamento. Joan. 9. *Venit nox, in qua nemo potest operari.* Atqui Origenes, Chrysostomus, Augustinus, Hieronymus, & alii summo consensu noctem hanc interpretantur de tempore vitæ alterius, in qua nemo quidpiam operibus suis in ordine ad salutem mereri potest.

XXIII. 2. Corinth. 5. v. 10. *Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, sicut gessit, sive bonum, sive malum.* Atqui per propria corporis ea tantum intelligi possunt, quæ quis gessit eo tempore quo in corpore fuit. Certe enim multa solum animo, non per corpus, nec per ullum corporis membrum geruntur, quæ ante tribunal Christi referenda sunt, sicuti est, ut alia taceam, quod dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Ita Augustinus, Lib. de Prædestinatione SS. cap. 12. n. 24.

XXIV. Galat. 6. vers. 3. & 9. *Quæ seminaverit homo hæc & metet. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes: ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* Atqui, ut eum in locum observat Hieronymus, ferere est bene operari. Id autem non potest homo, nisi dum tempus habet, utique vitæ præsentis. Hinc Apocal. 10. vers. 5. & 6. *Angelus stans super mare & terram, juravit per viventem in sæcula. quia tempus non erit amplius, scilicet meritorie agendi: erit enim tempus electis laudandi Deum, reprobis vero eidem in æternum maledicendi.*

XXV. Prob. 3. Ex Patribus, quorum instar sit qui Ecclesiæ totius doctrinam exhibet S. Augustinus. Sic ille eod. Lib. de prædest. SS. cap. 14. n. 28. *His atque huiusmodi doctor ille, Cyprianus, sententiis in Catholicæ Fidei luce clarissima, satis aperteque testatur, usque ad huius corporis depositionem peccandi pericula tentationesque metuendas; deinde nulla talia quemquam esse passurum. Quod etsi non testaretur, quando de hac re Christianus qualiscunque dubitaret? Ergo juxta Augustinum Lutherus nequidem est Christianus qualiscunque, ut qui neget id de quo Christianus nemo dubitare ausit.*

XXVI. Idem est ceterorum Patrum sensus. Sic Chrysostomus Homil. 37. in Matth. *Præsens hæc vita, inquit, tam recte, quam contra, tibi vivendi tribuit potestatem: postquam vero diem tuum obieris, iudicium & pœna consequetur.* Sic Hieronymus in cap. 9. Eccl. *Mortui nec iuste possunt agere, nec peccare.* Sic Damascenus, Lib. 2. de orthodoxa fide, cap. 4. *Quod est Angelis casus, id est hominibus mors.*

XXVII. Obijc. 1. Animæ quæ imperfectæ sunt in charitate, proficere debent & mereri, ut in charitate proficiantur. Atqui animæ purgantes imperfectæ sunt in charitate. Minor constat, 1. quia si animæ illæ essent perfectæ, non punirentur. Quorum enim puniantur spiritus perfecti? Et vero si perfecti sint, utique per charitatem. Atqui *charitas operit multitudinem peccatorum,*

rum, 1. Petr. 2. 2. Quia eadem animæ pœnas timent: Non timerent porro, si essent perfectæ, quia *perfecta charitas foras mittit timorem*. 3. Quia nihil perfectum esse potest extra Deum, juxta id 1. Corinth. 13. *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*. Prob. itaque Major, tum quia impossibile est ut in eodem gradu stet, qui adhuc est in via; cum oporteat progredi vel regredi, ut ait S. Bernardus. Eæ porro animæ sunt adhuc in via, quia nondum ad terminum pervenerunt: Tum quia *virtus in infirmitate perficitur*, 2. Corinth. 2. & aurum lucidius fit in fornace. Tum quia charitas major erit in Cœlo. Ergo augebitur. Porro nonnisi per merita augeri potest.

XXVIII. Resp. 1. Ut sæpe, in his quæ à Dei voluntate per Scripturam, & constantem Ecclesiæ sensum, manifestata dependent, perperam ad futes argutias, quarum aliæ aliis contradicunt, recurri. Tale autem est quidquid in hac materia obtrudit Lutherus: qui enim in primo isto argumento vult animas mereri easdem in secundo constanter demereri contendet.

XXIX. Resp. 2. dist. maj. Animæ imperfectæ debent proficere & mereri, quamdiu nondum advenit nox, in qua nemo jam operari potest, C. secus, N. Porro animæ purgantes noctem illam, quæ nostrum unicuique post obitum contingit, attingere. Unde licet quadantenus in via superesse dici possint, sunt tamen in termino quantum ad meritum & argumentum gratiæ.

XXX. Resp. 3. In tota hac Lutheri argumentatione nihil esse solidi. Unde major & minor, atque hujus & illius probationes vitio scatent multiplici. Quod ut paucis innotescat.

XXXI. Ad 1. dico, purgantes animas, licet eo sensu in charitate imperfectæ dici possint, quod pauciores charitatis gradus habeant, quam aliæ quædam quæ in eodem Purgatorio, aut etiam in terris supersunt; aut ipsæmet aliquando habituræ sint in Cœlis; re ipsa tamen esse in charitate perfectas hoc sensu, 1. quod substantiam habent charitatis; qui enim substantiam charitatis habet, *in hoc charitas Dei perfecta est*, 1. Joan. 2. 2. Quod Deum ex totis suis viribus diligunt. Equidem hæc eorum charitas adaugebitur in gloria: sed augmentum illud non erit novi meriti merces, sed merces omnium quæ per vitam comparaverunt meritorum, quæque ut fructus à visione beatifica damnans, non secus ac eadem visio differtur. Unde, ait Bellarminus, Lib. 2. cap. 3. *dupliciter augetur charitas: uno modo in genere gratiæ, ut fiat homo aptior ad magis merendum, & hoc augmentum non datur post hanc vitam: altero modo in genere gloriæ, ut remunerentur omnia merita præterita: & hoc fiet in ipsa beatitudine. Pars enim præmii erit, ut Augustinus dicit Lib. de corrept. & gr. cap. 10. tanta copia charitatis, ut nunquam excidere possit à beatitudine & justitia; qui ea copia charitatis præditus erit.*

XXXII. Vult quidem Lutherus ut spiritus perfecti puniri non possint, quia, inquit, charitas, ex D. Petro, operit multitudinem peccatorum. Sed male prorsus; perfecta enim fuit anima Davidis, postquam intensâ charitate peccatum suum à se transferri promeruit. Atqui tamen ex tunc gravissime punitus est. Ergo licet charitas operiat multitudinem peccatorum quoad culpam, non tamen eodem operit modo quoad pœnam: namque culpam actu suo proprio delet; pœnam autem per opera satisfactoria, quæ imperat. Et licet quandoque ad satisfactionem hanc sufficere possit dolor animi intensissimus, & ab intensissima charitate procedens, fieri tamen potest ut nec dolor, nec charitas quæ principium est, ad plenam hanc satisfactionem iustificent.

XXXIII. At, inquires, qui divinæ justitiæ aliquid debet, puta decem jejunii dies, plenam habet Deo satisfaciendi voluntatem, si plene Deum diligit. Atqui Deus voluntatem acceptat, ubi non invenit facultatem. Ergo vel huic condonatur debitum, vel si non condonatur, non erit in charitate perfectus.

XXXIV. Resp. Eum qui quidpiam debet justitiæ divinæ, habere voluntatem satisfaciendi secundum leges à Deo constitutas. Est autem ea Dei lex, ut qui in præsentī vita non satisfecit, in altera satisfaciatur, vel satisfaciatur. Et vero quot satisfaciendi desideria, licet à charitatis habitu procedant, in actum tam tepide & remisse transeunt, ut nova satisfactione dilui utcunque mereantur. Nihil ergo mirum, si desideria hæc ad integram satisfactionem non acceptentur à Deo. Mirum potius, & multæ misericordiæ tribuendum, quod non omnino repellantur.

XXXV. Ad 2. dico, non ideo posse censeri aliquem imperfectum, quia pœnam timet; cum Christus ex mortis timore sanguinem sudaverit, Luc. 22. Unde id Joannis: *Perfecta charitas foras mittit timorem*, non intelligitur de timore pœnæ simpliciter: cum justiores quique, etsi secundum naturam pœnas timent, nihil secundum spiritum timeant magis quam quod ab omni pœna & cruce immunes sint, secundum id B. Theresiæ, *Aut pati, aut mori*; sed de timore servili, seu de timore culpæ propter pœnam magis quam propter Deum.

XXXVI. Dico 2. animas purgantes non proprie timere pœnam (timor enim est futuri mali, non præsentis) sed pati. Etsi vero eadem animæ refugiant pœnas quatenus contrariæ sunt naturæ. at eas tamen quodam modo amant, prout à divina justitia infliguntur: hanc enim amant, eique medullitus obsequuntur. Unde nihil est dubii, quin afflictæ licet, in omni tribulatione sua, gaudio cœlesti superabundent.

XXXVII. Ad 3. fateor animas illas non nihil habere imperfecti, si præsens earum status cum futuro ipsarum gloriæ statu comparetur. At nihilominus simpliciter perfectæ dici possunt, tum ratione multæ quæ flagrant charitatis; tum ob enixam pœnarum

rum quibus cruciantur acceptionem. Sic Paulus & se imperfectum dicit, & perfectis se confociat. *Non quod jam perfectus sim*, inquit, Philipp. 3. Et infra: *Nos qui perfecti sumus*.

Neque plus urgent congestæ à Luthero Majoris probationes.

XXXVIII. Non 1. quia animæ purgantes sunt in termino, non autem in via, quantum ad augmentum meriti. Sicut igitur transacto certaminis tempore, non potest aliquid cursu vel lucta obtineri, quamvis præmia nondum sint distributa; sic nec sanctæ illæ animæ quid jam mereri possunt. Ita Lessius in Opus. de Purgat. cap. 3. dub. 1. ut ego alibi.

XXXIX. Verbum Bernardi ad præsentem vitam spectat, non ad futuram, ubi lignum erit quocunque in loco ceciderit. Imo hanc S. Doctoris sententiam moraliter accipit Bellarminus, non mathematicè.

XL. Non 2. tum quia juxta Græcam phrasim quæ habet *virtus mea*, non hominis, sed Dei Virtus in infirmitate perficitur; quia eo plus emicat potentia Dei, quo vel debilioribus utitur instrumentis, vel ei plura obsistunt. Tum quia hominis virtus tamdiu solum in infirmitate & tribulationibus perficitur, quamdiu ei datum est crescere in gratia; quod solum est vitæ præsentis. Quanquam & in Purgatorio virtus eo sensu perficitur, quod ab ea aufertur rubigo peccatorum: qua ratione aurum perficitur in fornace, non quia ei quidquam additur, sed quia à vilibus, quæ ipsum inficiebant, separatur.

XLI. Non 3. nam equidem augebitur charitas in Cælo, sed non per nova quæ post hanc vitam comparentur merita: bene vero quia meritis per vitam comparatis rependetur visio beatifica, ferax charitatis principium.

XLII. Objic. 2. Ex adverso. Eæ animæ continuo peccant, quæ crucem suam non ferunt sponte: atqui tales sunt animæ de quibus loquimur. Si enim sponte ferrent, jam crux iis non foret pœna; cum amanti pœnæ dulcescant: neque pro iis orandum esset ut à pœnis liberarentur, cum eæ pœnas suas diligerent.

XLIII. Resp. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. maj. neque enim vere amanti sic dulcescunt pœnæ, ut eas non sentiat; sed sic ut licet amaras, libenter ferat propter amatum. Hinc illud Eleazari senis, 2. Machab. 6. *Tu scis, Domine, quia cum à morte possem liberari, dueros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior*. Hinc Augustinus, Lib. 10. Confess. cap. 24. de pœnis loquens: *Tolerare eas jubes, non amare; nemo autem quod tolerat, amat, quamvis tolerare amat*. Merito igitur orat Ecclesia ut defuncti à pœnis suis liberentur; tum quia cum istis impossibilis est visio Dei intuitiva, quod magnum tenere amantibus supplicium est; tum quia pœnæ eorum, tametsi lubbenter acceptæ, sicut calix in passione oblatus Christo, pœnarum rationem habent.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

re non desinunt. Nec dubium quin per eas, reproborum instar, in rabiem agerentur, nisi præsto esset ardens charitas, & pia divinæ justitiæ satisfaciendi cupido.

XLIV. Saltem, inquires, animæ illæ, dum à pœnis liberari exoptant, quærunt quæ sua sunt, non quæ Dei. Unde Deum solo concupiscentiæ amore diligunt. Atqui hæc à culpa non vacant.

XLV. Resp. neg. maj. Quæ enim cito liberari exoptant, ut magis & melius Deum laudare possint, non quærunt quæ sua sunt, sed honorem Dei: unde & Deum amore amicitiae diligunt, quia in Deum de fiderium omne suum refundunt. Atqui sanctæ illæ animæ, &c. Adde quod summe licitum sit quærere quæ sua sunt, quando hæc juxta ordinem à Deo constitutum inquirentur. Sane licet in Purgatorio quod licite fit in præsentī vita.

XLVI. Objic. 3. cum quibusdam Catholicis: Animæ purgantes habent omnia ad merendum necessaria, gratiam scilicet, fidem, spem, charitatem & libertatem, saltem quoad exercitium. Sed quæ necessarias habent ad meritum conditiones, mereri possunt.

Confirm. 1. Quia beati mereri possunt, ut patet de Christo, qui semper fuit beatus, & tamen merebatur.

XLVII. Confirm. 2. Quia dives in inferno pro se suisque exoravit, Luc. 16. Ergo & purgantes animæ etiam orare possunt. Atqui hæc earum oratio, ut ex charitate procedens, dubio procul exaudiri meretur.

XLVIII. Confirm. 3. ex D. Thoma, qui in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 3. (Tom. 10. p. 387.) *Dicendum*, inquit, *quod post hanc vitam non potest esse meritum respectu præmi essentialis: sed respectu alicujus accidentalis potest esse quamdiu manet homo in statu viæ aliquo modo: & ideo in Purgatorio potest esse meritum quantum ad remissionem culpæ venialis*. Et vero licet Purgatorii pœnæ non sint voluntariæ absolute, (sic enim nulla pœna est voluntaria, quia ex hoc est ratio pœnæ, quod voluntati contrarietur,) potest tamen esse voluntaria conditionalis, sicut ustio est necessaria propter sanitatem consequendam: & sic pœna Purgatorii est voluntaria: Quidam autem dicunt quod non est aliquo modo voluntaria, quia ita sunt absorpti pœnis, quod nesciunt se per pœnam purgari, sed putant se esse damnatos: sed hoc est falsum, quia nisi scirent se liberandos, suffragia non peterent; quod frequenter faciunt. Ita idem ibid. art. 1.

XLIX. Resp. ad 1. neg. maj. His enim animabus deest status viæ. Atqui ex probatis Deus ea solum ad meritum vel demeritum acceptat opera quæ fiunt in via. Ergo eadem animæ carent aliquo ad meritum vel demeritum essentiali.

L. Ad 1. confirm. neg. ant. Beati imperare quidem multa possunt, sed non mereri. Nec obest exemplum Christi, qui cum simul in terris & Viator & foret Comprensor, qua parte viator erat, mereri potuit. Unde post mortem suam, quia viator

C c c

tor esse desit, nihil meruit amplius. Bellarmin. ibid. ut ego alibi.

LI. Ad 2. confirm. Possunt quidem animæ purgantes seu pro se, ut nonnulli volunt, seu pro nobis aliquid ex præteritis meritis impetrare, juxta probabilem multorum sententiam, quam Tomo hujus Operis 1. amplexi sumus, At nihil vere & proprie merentur: quomodo nunc Sancti orando pro nobis impetrant, licet non mereantur.

LII. Ad 3. confirm. Respondent ibidem Bellarminus, *S. Thomam mutasse sententiam: nam quæst. 7. de Malo, artic. 11. disertè docet in Purgatorio nullum posse esse meritum, nec essentialis, nec accidentalis præmii; quod idem docent Bonaventura, Scotus, Durandus, & alii. Forte D. Thomas in 4. nomine meriti non proprie uti voluit, sed improprie. Vocavit enim actum dilectionis in Purgatorium meritorium remissionis culpæ venialis, quia est remissorius, licet non per modum meriti proprie dicti, sed per modum contrarii tollentis suum contrarium.*

LIII. Circa quæ notandum S. Thomam, tit. 4. art. 11. de malo, hanc sibi objectionem proponere n. 6. *Præterea ejusdem rationis esse videtur, quod aliquis mereatur præmium essentialis vel accidentale, & quod ei remittatur peccatum. Quia eadem ratione qua aliquis accedit ad unum oppositum, recedit ab altero. Sed homo post mortem non potest mereri neque præmium essentialis, neque accidentale. Ergo pari ratione non potest percipere remissionem peccati, neque venialis, neque mortalis. Hanc porro objectionem brevibus his verbis solvit S. Doctor: Ad 6. dicendum quod meritum gloriæ*

essentialis vel accidentalis pertinet per se ad profectum spiritualem, qui est per augmentum spiritualis boni: unde non est similis ratio. Ubi manifeste concedit Antecedens, tantumque negat consequentiam. Vere pro hinc dictum est à Bellarmino eum sententiam mutasse.

LIV. Non desunt tamen è nostris, qui licet contra Lutherum doceant, animas purgantes nulla sibi nova merita comparare; docent simul eas per preces quas fundunt, per frequentes charitatis & patientiæ actus, tria hæc mereri; 1. peccatorum venialium quoad culpam & pœnam remissionem; mortalium vero quoad pœnam; 2. progressum ad beatitudinem, quam bonis suis in hac vita operibus promeruerant; 3. beneficia, quæ pro viventibus à Deo expostulant. Ita citatus Auctor Tractatus Gallici de Purgatorio, cap. 3. art. 8.

LV. Aliter nodum hunc solvit Sylvius in Suppl. quæst. 71. art. 2. p. 275. ubi sic: *Ad 8. mortui orationibus quas pro se fundunt, non juvantur per viam meriti vel satisfactionis, quia sunt extra statum non solum meriti, sed etiam satisfactionis ejus quæ fit pro pœna, & quæ redemptionem seu compensationem pœnæ dicit:.. Ceterum videntur loqui probabilius. qui affirmant quod Fideles defuncti se ipsos, orando, juvent per modum impetrationis. Nam in officio defunctorum introducuntur orantes pro sua liberatione; estque pietati valde consentaneum, quod omnis anima fidelis in sua tribulatione clamet ad Deum: quem clamorem utiliter fieri non est cur dubitemus. Hæc ille, quæ quatenus meritum arcent à Purgatorio, & impetrationem admittunt, tenenda videntur.*

ARTICULUS TERTIUS.

AN

PURGANTES ANIMÆ CERTÆ SINT DE SALUTE SUA.

LVI. **N**EGAVIT Lutherus, ut constat ex citato supra ejus art. 32. Negarunt & Catholici quidam: Alii quia inter Purgatorii pœnas hanc omnium maximam, non omnibus equidem, sed nonnullis animabus constitutam esse credant, ut æternam suam sortem pœnitens ignorent: atque ita Bellarmino sentire videtur Dionysius Carthusianus, ob quasdam visiones quas ipse refert, Lib. de quatuor novissimis, a. 47. Alii quia existimant levia peccata non nisi ex misericordia Dei habere, quod veniam obtineant; unde cum in æternum ex natura rei plecti possint, nesciunt animæ an re ipsa Deus eas sic in se ipsis plectere intendat. Ita Gerſo, Lect. 1. de vita spirituali; & postmodum Michael Bajus, Lib. 2. de meritis Operum, cap. 8. quas opiniones jam reprobavimus in Tract. de peccatis, part. 2. cap. 2 sit.

CONCLUSIO. Animæ purgantes de salute sua omnino certæ sunt.

LVII. Prob. 1. Quia contraria Lutheri opinio à Leone X. & per ipsum ab Ecclesia reprobata est. Hujus vero fundamentum, vel non convincit, prout à Dionysio Carthusiensi refertur; vel errorem Novatorum sapit, quale exhibetur à Gerſonio, atque in Bajo à Pio V. & Gregorio XIII. proscriptum est.

LVIII. Prob. 2. Quia, ut solide Bellarminus Lib. 2. cap. 4. si animæ de salute sua certæ non sint, vel quia hæc possunt demereri; vel quia nondum judicatæ sunt; vel quia, licet judicatæ, ignorant sententiam Judicis; vel quia dolorem æstu ita absorbentur, ut certitudinem hanc perspicere non possint. Atqui nullum ex his dici potest. Non 1. ut liquet ex cap. præced. Non 2. docet enim totius Ecclesiæ fides particulare

culare iudicium statim post mortem fieri. Et id quidem evincitur, tum ex eo Eccli. 11. 28. *Facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.* Et vers. 29. *In fine hominis denudatio operum illius;* tum quia toti Ecclesiae persuasum est impios statim ab interitu ad æterna supplicia rapi, ut de Epulone constat ex Luc. 16. justos vero ad æterna gaudia extolli, ut Luc. 23. manifestum est de Latrone converso. Porro concepimus nequit coronas aut supplicia ante distribui, quam fiat iudicium. Non 3. 1. quia non fertur à Iudice sententia, nisi ut hæc innotescat iudicando; 2. quia sententia hæc saltem ab effectu innotesceret. Statim enim videbit anima num infernis devoveatur, num cœlestem gloriam perficiat, num addicatur Purgatorio. Non 4. tum quia dives epulo, licet ad rabiem usque cruciaretur, quod in sanctas animas non cadit, sciebat tamen quæ ad statum suum suosque fratres spectabant; tum quia quod homines in hac vita ex doloris acerbitate male iudicent, non tam dolori ipsi, quam organorum læsioni tribuendum est: in Purgatorio autem mens ab hisce organis expedita est, plenaque fruitur in corruptibilitate; tum quia desperatio quam purgandis animabus tribuit Lutherus, desperatæ mentis commentum est. Etsi enim harum nonnullæ mirum quantum patiuntur; at plena cum pace patiuntur. Unde eas exhibent Liturgiæ ut dormientes in somno pacis. Quæ autem dormiunt in somno pacis, immentam doloribus suis lætitiæ segetem conjungunt, tum ex charitate, qua refertæ sunt, tum ex salutis certitudine exortam.

LIX. Confirm. Qui certo vident se non esse ex numero reprobatorum, de salute sua dubitare non possunt. Atqui animæ illæ... Vident enim se nec Deum odisse, nec blasphemare sanctum nomen ejus, nec gravium, quæ non diluerint. peccatorum incurari. Ergo.

LX. Obj. 1. Ecclesia dum pro defunctis orat, hæc eis applicat verba, Psalm. 6. *Anima mea turbata est valde...* Conturbata ossa mea. Hæc idem Psalm. 114. *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me.* Atqui tanta hæc anxietas atque conturbatio, ex defectu charitatis & salutis incertitudine necessario oritur, non autem ex pœnis solis; cum pœnæ solæ justos non conturbent, secundum id Proverb. 12. *Non contristabit iustum quid quid acciderit ei.*

LXI. Resp. 1. neg. maj. Est enim ineptissimum singula Psalmi integri verba defunctis applicare, eo quia Psalmus ille in eorum Officio recitetur. Neque enim dubio procul de iis intelligentur hæc ejusdem Psalmi 6. verba: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Quapropter Ecclesia ob unam vel alteram sententiam, quæ ad rem præsentem facit, totum aliquem Scripturæ locum legere solet, etiamsi major ejus pars ad rem præsentem non faciat. Sic in dedicatione Ecclesiae legitur Evangelium de Zachæo, quia

postrema ipsius verba: *Hodie salus huic domui facta est*, consecrationi Ecclesiae quandantenns conveniunt. Sic in assumptione B. Virginis legitur Evangelium de Martha & Magdalene, ob hæc quæ in Deiparam quadrant verba: *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Sic demum legitur in Officio defunctorum Psalmus 6. propter verba isthæc: *Miserere mei, quoniam infirmus sum*: & Psalmus 14. ob ista: *Placebo Domino in Regione vivorum.*

LXII. Resp. 2. neg. min. Potest enim conturbatio & tristitia ingens cum salutis certitudine & charitate plurima compati. Quandoquidem Christus de se ait, Joann. 12. *Nunc anima mea turbata est.* Et Luc. 26. 38. *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Objecti vero Proverbiorum loci sensus est, iustum ob graviores quosque casus non deprimi ea tristitia, quæ in murmuris erumpendo, mortem operatur. quamque Apostolus, 2. Corinth. 7. vocat tristitiam huius sæculi. Ita & totidem ferme verbis Bellarminus, ibid. cap. 5.

LXIII. Objic. 2. Si animæ purgantes de salute sua certæ forent, non oraret Ecclesia, ut liberentur *de pœnis inferni, de profundo lacu.* Atqui tamen id post lectum Evangelium orat in Missa pro defunctis.

LXIV. Resp. neg. maj. Vel enim per pœnas inferni purgatorios ignes intelligit Ecclesia, vel si tartareos cruciatus intelligit, preces suas ad illud instans refert, quo animæ migrant à corpore suo; prout satis exposuimus part. 2. de Eucharistia, cap. 8. Adi & Bellarminum ibid. p. 643.

LXV. Obj. 3. Supponit nostra hæc assertio, animas mox à morte iudicari. Atqui id gratis supponitur; 1. quia dici non potest ubi, à quo, & qua ratione iudicentur. 2. Quia ex variis Historiæ monumentis constat, quosdam diu post mortem iudicatos fuisse; quod tum de iis certum est, qui ad tempus resuscitandi erant; tum de eo Parisiensi Doctore, qui dum ejus exequiæ fierent præsentem S. Brunone, ad hæc verba: *Responde mihi quantas habeo iniquitates*, sublato extra feretrum capite, prima die exclamavit: *Iusto Dei iudicio accusatus sum*; secunda: *Iusto Dei iudicio iudicatus sum.* Imo iudicium hoc aliquando ante mortem peractum esse docet S. Gregorius Mag. Lib. 4. Dialog. cap. 38. ubi Chrysarium illum, qui *inducias vel usque mane* supplex efflagitabat, damnationis suæ sententiam audivisse scribit. idem confirmant, tum S. Joannes Climacus, in Scala sua, gradu 7. ubi recenset factum solitarii, cui, licet adhuc viventi, sua minutim peccata omnia exprobabantur; tum venerabilis Beda, qui Lib. 5. Historiæ, cap. 14. & 15. narrant duos obiisse desperantes, quia sententiæ adversum se jam latæ conscii erant.

Resp. ad 1. neg. min. Nec nocent quæ obijciuntur.

LXVI. Non 1. 1. Quia de substantia particularis iudicii abunde constat, licet de circumstantiis ejus non eodem modo constet; 2. quia dici, nec improbabiler potest.

LXVII.

LXVII. Ad 1. animas à Deo ubique per immensitatem suam præsentem, in eo judicari loco, ubi à corpore solvuntur. Neque enim, ait hic Lessius, cap. 3. num. 29. credibile est eas in cælos coram Christo deduci, inde sæpius ad supplicia detrudendas.

LXVIII. Ad 2. Quod licet non sit omnino certum animas à Christo post mortem judicari: cum loca Scripturæ in quibus dicitur *Judex vivorum & mortuorum*, de generali judicio facile intelligi possint, veri tamen simillimum sit, judicium particulare, non jam à Deo ut ante passionem, sed à Christo exerceri; tum quia *data est ipsi omnis potestas in cælo & in terra*, proinde, quæ non omnium infima est, potestas judicaria; tum quia jam è Cruce magna potestatis hujus specimina exhibuit, cum latroni uni gloriam spondit, alterum vero indurari passus est; tum quia Patrum animas è captivitate abduxit.

LXIX. Ad 3. Nihil dubii est quin illud fiat in ictu oculi, cum ad illud sufficiat ardens divini luminis radius, quo & animæ sua quæque facta, & supremi Judicis sententia, simul & semel innotescant.

An vero animæ Christum videant dum judicantur, incertum est. Probabile quod sic, quia decet ut Judicem suum vel ad terrorem, vel ad solatium conspiciant. Et ita censet Innocentius III. Lib. 2. de contemptu mundi, cap. 43. Lata porro sententia, animam, si ab omni labe munda sit, statim ad Cælos ab Angelis transvehi; colligitur ex Luc. 16 ubi Lazari anima ab iisdem Spiritibus in sinum Abrahæ portari dicitur. Eadem vero, si gravi cuipiam culpæ obnoxia sit, à demonibus trahitur in tartara. Si autem necdum prorsus purgata sit, vel sponte concedit in locum supplicii, quia hanc Dei voluntatem esse intelligit; vel eo, quod multam veri speciem habet, ab Angelis, saltem à Custode suo, dolorem ipsius leniente, deducitur. Ita docent multæ apud Bedam visiones, quarum examen sit in manu Lectoris.

LXX. Non 2. quia quæ extra consuetum Providentiæ ordinem fiunt, in argumen-

tum trahi non debent. Nec certe mirum est, animas quæ paulo post vivis reddendæ erant, judicium suum non subiisse.

LXXI. Quod ad famosam S. Brunonis visionem spectat, alii eam omnino negant, utpote Scriptoribus coætaneis prorsus ignotam: alii eandem habent pro indubia; nec deest inter ejus assertores non imperitus quispiam, qui grave ejus monumentum in antiquis sibi detegere visus sit, quod & exhibuit mihi. Ut ut est, vel Doctor ille simul & semel accusatus fuerat, judicatus & condemnatus; sed tantum unam hanc sententiam, Deo sic permittente, per partes majorem ad terrorem renuntiavit; vel in judicio ejus à communi forma recessum est. Et ita sentit Bellarminus, ibid. cap. 4.

LXXII. Quod attinet ad Chrysalium, & alios de quibus Beda, &c. dicendum eos non fuisse judicatos ante mortem, ut qui adhuc in via forent, atque in melius possent converti; sed vel propter scelera sua in desperationem venisse, ita ut sibi jam damnati viderentur; vel à dæmonibus peccatorum suorum graviter accusatos fuisse; ut vel ipso piorum exemplo constaret nobis quam horrendum sit in manus Dei viventis incidere. Certe dæmonem morientibus adstare, ut vel ipsos, si possit, sanctos devoret, liquet ex vita B. Martini.

LXXIII. Objic. 3. Si animæ post mortem de salute sua certæ sint, maxime quia vident se Deum diligere. Atqui hæc ratio non convincit. Nam & nos quoque sentimus Deum à nobis diligere; nec tamen de salute nostra certi sumus.

LXXIV. Resp. animas post judicium de salute sua certas fore, tamen non aliter charitatem suam cognoscerent, quam nostram nos cognovimus. Vident enim se nec Deum blasphemare, nec blasphemantibus consociari: quæ duo certa sunt salutis & justitiæ argumenta. Sed id habent animæ illæ, quod corporis exutæ phantasmatis, bonos quibus à Deo ditatæ sunt habitus plenissime cognoscant; nec jam expedit ut in ea versentur circa salutem suam anxitate, quæ nobis ad nostram cum metu & tremore operandam necessaria est.

ARTICULUS QUARTUS.

DE

LOCO PURGATORII.

Cum de hac quæstione nihil sit ab Ecclesia definitum, nihil mirum est varias de ipsa opiniones circumferri.

LXXV. Alii ergo senserunt animas purgari in locis ubi deliquerunt; quod etsi verum esse potest, non tamen verum esse probatur: præsertim cum plures pluribus in locis peccaverint, nec verisimile sit eas in his omnibus pati: & S. Severinus, qui in palatio Imperatoris peccaverat, in quodam flumine purgaretur, juxta Epistolam Petri Damiani de miraculis sui temporis.

LXXVI. Alii existimarunt animarum loca non esse corporalia: Ita Augustinus, Lib. 12. de Genesi ad lit. Verum id retractavit, Lib. 2. Retract. cap. 24.

LXXVII. Alii purgatorium, quin & Infernum, nihil aliud esse crediderunt præter conscientiam peccata redarguentem & punientem. Ita Origines juxta Hieronymum in Epist. ad Avitum, Et male: alioqui enim non minus & vita, quam post mortem essemus in Purgatorio & in Inferno.

LXXVIII.

LXXVIII. Alii referente Chrysostomo Infernum, proinde Purgatorium, utpote vicina loca, constituerunt in valle Josaphat. Forte quia Christus infernum vocat Gehennam: Gehenna autem sit vallis valli Josaphat conjuncta, pars ut ejus esse videatur.

LXXIX. Alii rati sunt pœnalem animarum locum non esse terram, sed caliginosum illum aerem in quo demones versantur. Ita Gregorius Nissenus, ac Chrysostomus.

LXXX. Communior Scholæ opinio Purgatorium, & Infernum eidem vicinum, in terræ visceribus constituit. Nimirum Scholastici plerique quatuor intra terram sinus, vel unum in quatuor partitum admittunt, pro reprobis unum; alterum pro purgandis; tertium pro infantibus sine Baptismo mortuis; quartum, qui nunc vacuus sit, pro justis, qui ante Christi passionem moriebantur. Nempe, inquiunt, pœna omnis aut damni est tantum, aut sensus, rursumque vel æterna, vel temporalis. Puerorum limbus est pro æterna damnitantum pœna. Limbus patrum pro eadem damni pœna, sed temporali. Infernus pro æterna damni & sensus pœna. Purgatorium pro temporali pœna damni & sensus.

LXXXI. Quoniam vero hæc veluti fabulas aniles ridet Calviniani, atque imprimis eorum Antesignanus, Lib. 3. Inst. cap. 16. §. 9. his paulisper immorandum. Sit igitur

CONCLUSIO I. Locus damnatorum est inferior & subterraneus. Propositio est de fide, ait hic Lessius Cap. 1. dub. 2.

LXXXII. Prob. 1. Quia hunc loci illius situm probat vel ipsum *inferorum* nomen, quo Hebraicè, Græcè & Latine utitur Scriptura. Neque enim vox *inferi* sepulchrum significat, ut inepte volunt Calviniani, sed locum nobis longe inferiorem; quique ut locus imus tanquam summo opponitur. Hinc Job. 11. vers. 8. *Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno & unde cognosces?* Isaiæ 14. vers. eodem *Dixisti Ascendam supra altitudinem nubium :: Ad infernum detraberis, in profundum Laci.* Psalm. 138. v. 8. *Si ascendero in Cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades.* Matth. 11. vers. 23. *Et tu Capbarnaum, numquid usque in Cælum exaltaberis? usque ad infernum descendes.* Porro ridicula foret antithesis Cælum inter tot stadiorum millibus distans à terra, & sepulchrum vix ab ea ulnis duabus distans; quandoque etiam supra terram positum, præsertim Christi tempore, quo mortuorum cadavera non humo, sed cavernis supra soli superficiem mandabantur: Nec grande quid Capbarnaitis comminatus esset Christus, si solum admonuisset, eos post mortem in sepulchris repositum iri. Ergo.

LXXXIII. Conf. Luc. 16. dives epulo in inferno sepultus esse dicitur, ibique tormentis cruciatus. Atqui non cruciebatur scelestus ille tormentis in sepulchro: nisi quis velit animas in sepulchris esse cum corporibus.

LXXXIV. Prob. 2. Quia damnatorum *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

sedes passim in Scriptura vocatur, *abyssus, lacus, profundum laci, puteus, vorago, caminus ignis, stagnum ignis & sulphuris.* Atqui nomina hæc non sepulchrum sed aliquid in profundo terræ reconditum indicant. Et vero Lucæ 8. demones Christum rogabant, ne eos mitteret in abyssum. Atqui non rogabant ne eos in sepulchra mitteret; neque enim sepulchra dæmonibus parata sunt. Ergo abyssus non idem est ac sepulchrum. Sed neque, ut fabulatur Brentius, est spirituale quid ubique diffusum: alioqui enim non potuissent demones non mitti in abyssum.

LXXXV. Prob. 3. Ex Patribus: Tertullianus Apolog. 47. infernum vocat *arcani ignis subterraneum thesaurum.* Arnobius, Lib. 2. contra Gentes de Platone sic ait: *Non est absone suspicatus, jaci eas animas in flumina torrentia, flammarum globis, & cænosis voraginibus tetra.* Hieronymus in Cap. 14. Isaiæ: *Dicimus quod infernus sub terra sit.* Concinnant Augustinus, Lib. Retractat cap. 24. Gregorius Lib. 4. Dialog. cap. 42. Beda, Primasius & alii, quorum auctoritatem sua, quæ semper minor erit, auctoritate non frangent Calviniani.

LXXXVI. Prob. 4. Ratione: quia sicut locus justorum, qui mundi amorem & creaturarum vicerunt, est summus, nempe supremum Cælum; sic & locus impiorum qui creaturarum amorem Deo præposuerunt, debet esse infimus secundum id Proverb. 15. vers. 24. *Semita vitæ sursum est ad erudendum, ut declinet ab inferno inferiore.* Hinc ruit commentum Angli, non memini cujus, inferos non ita pridem in sole constituentis.

CONCLUSIO II. Limbus Patrum antiquorum fuit etiam sub terra. Et id, ait idem Lessius, pariter tenendum est de fide.

LXXXVII. Prob. 1. Vel Patrum animæ erant in limbo subterrestri, vel, ut Calvino placet, in Cælis ubi solum carebant visione beatifica. Atqui posterius istud dici non potest, tum quia nullum habet fundamentum in Scriptura, quæ sola est Calvinianorum regula; tum quia assertio hæc in tota Dei Ecclesia prorsus inaudita est, quod licet ad commendationem ejus Calvino sufficere possit, ceteris sufficere ad ejus confutationem.

LXXXVIII. Prob. 2. Pius erat Jacob, pius & Joseph. Atqui neuter post mortem ascendit in Cælum sed uterque in inferos descendit. Prob. min. ex Genes. 37. ubi Jacob ait: *Descendam ad filium meum in infernum.* Atqui eo loci nec per infernum intelligi possunt Cæli, ut per se liquet; nec sepulchrum. Quandoquidem Jacob, qui filium suum à feris devoratum arbitrabatur, non speraret se eidem uniendum fore in sepulchro, quo caruisse ipsum existimabat.

Prob. 3. Ex Lib. 1. Reg. Cap. 28. ubi anima Samuelis apparens Sauli de terra ascendere visa est. Quia tamen non desunt qui apparitionis hujus veritatem negent, de ea nobis in speciali Dissertatione agendum erit.

D d d

LXXXIX.

LXXXIX. Prob. 4. Ex Apocalypsi. 5. v. 2. & 3. ubi postquam exclamavit Angelus voce magna : *Quis est dignus aperire librum, & solvere signacula ejus?* subditur quod nemo poterat, neque in terra, neque subtus terram, aperire Librum. Hic sane loquitur Joannes de Justis : cum præter hos nemo dignus videri possit aperire Librum. Atqui ex justis illis, quidam erant subtus terram; Jam vero vel hi erant Limborum patres. quia licet illi jam Dei conspectu fruerentur, cum Apocalypsim scripsit Joannes; fieri tamen potuit ut is eorum conditionem, qualis erat dum Messiam expectarent, describeret; vel erant animæ purgantes. Ergo ex eo textu colligitur id quod de subterranea defunctorum sede docent Catholici.

XC. Non nego verba hæc *subtus terram*, de reprobis ipsis à S. Gregorio, Lib. 4. Dialog. Cap. 42. intelligi. Verum expositio hæc, quæ à communi aliorum Doctorum interpretatione dissidet, nec textui satis convenit, id saltem habet, quod primam nostram Conclusionem adstruat.

XCI. At, inquires, verba hæc *subtus terram*, metaphorice intelligi debent, non secus ac isthæc vers. 23. *Et omnem creaturam quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo: omnes audivi dicentes: Sediti in throno, & Agno, benedictio, & honor, & gloria. &c.*

XCII. Resp. Neg. paritatem. Frequens enim est in Scripturis ut creaturæ omnes, etiam sensu destitutæ, Deum laudare ac benedicere perhibeantur. At quod eas inter quæ sensu destitutæ sunt, requiratur quæ digna sit Librum aperire, & mysteria ejus referare, prorsus inauditum est. Adde quod verba hæc, *& quæ sunt in mari*, de hominibus qui in mari navigant, aut quibus jam inter aquas pendulis instat naufragium, intelligi valeant.

XCIII. Prob. 4. Ex Symbolo Apostolorum, juxta quod Christus *descendit ad inferos*. Quibus verbis consonant non pauca Scripturæ verba; hæc videlicet Eccli. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino*; quæ licet in Græco textu desint, plurimam à Vulgata versione commendationem habent. Hæc item Ephes. 4. *Qui ascendit, ipse est & qui descendit in inferiores partes terræ*. Atqui per hunc ad inferos descensum, nec intelligi potest ascensus ad Cælos, ubi antiquos Patres gratis collocat Calvinus, nec, quidquid fingat Beza cum universa sua phalange, descensus in sepulchrum. 1. Quia male quis diceretur in inferiores partes terræ descendisse, eo quod in sepulchro repositus fuisset; præsertim cum sepulchrum Christi non esset in inferioribus partibus terræ; sed in spelunca superiore humo; 2. Quia in articulo præcedente Christus dicitur mortuus & sepultus; ergo descensus ejus ad inferos non, idem est ac ejus sepultura. Utrique in Symbolo, quod est compendium fidei brevissimum, summum vitium esset aliquid re-

peti. Neque potest sententia posterior esse prioris expositio: quia notum per ignotum explicareretur; 3. Quia longe aliter locum hunc intellexere Concilia & Patres, quam Calviniani; ut patet ex Conciliis Toletano IV. & Lateranensi sub Innocentio III. quorum prius sic habet, Cap. 1. *Descendit ad inferos, ut animas quæ illic tenebantur, erueret*; posterius sic loquitur, Cap. 1. *Descendit ad inferos, resurrexit à mortuis, ascendit in Cælum: sed descendit in anima, resurrexit in carne, ascendit pariter in utroque*. Idem docent unanimi concentu Patres, qui huic subscribunt S. Martyris Ignatii sententiæ Epist. ad Trallianos: *Descendit ad infernum solus regressus est cum multitudine*: seu ut loquitur Hieronymus in Cap. 4. Ephes. *Descendit in inferiora terræ, ut sanctorum animas quæ ibi tenebantur inclusæ, secum ad Cælos victor abduceret*. Sed longam ea de re & apertam Traditionem vide apud Bellarminum, lib. 4. de Christo, cap. 14. Thom. 1. ut ego alibi.

XCIV. His adiungi solet celebris ille D. Petri locus Epist. 1. cap. 3. *Christus . . . his qui in carcere erant spiritibus veniens prædicavit*. At hunc, quia semper habitum pro obscurissimo ad finem articuli brevi dissertatione expendemus.

XCV. Objic. Potissima nostra probatio ex his deducitur Symboli verbls: *Descendit ad inferos*. Atqui nihil ex iis colligi potest. Namque Christi anima reapse non descendit ad inferos secundum substantiam; sed tantum quoad operationem. Cum animæ à corpore separatæ non nisi per operationem suam possint esse in loco. Et ita sentit Durandus in 3. dist. 22. quæst. 3.

XCVI. Et vero si Christi anima ad inferos reapse descendit, vel ad omnia eorum loca, vel ad aliqua duntaxat. Neutrum autem dici potest, nisi divinando.

XCVII. Resp. Ad 1. neg. min. ad 2. nihil ad veritatem limbi Patrum inter est, an eo Christus secundum substantiam descenderit, an penes operationem: quia locus in quo Christi anima operatur, necessario existere debet; eumque vere admittit Durandus. Merito tamen opinionem uti erroneam redarguit Ballarminus eodem Lib. 4. cap. 15. 1. Quia Concilia & Patres eodem modo loquuntur de descensu animæ Christi ad inferos, quo de mansionem corporis ejus in sepulchro. Porro corpus Christi, non metaphorice & quoad effectum, sed vere & proprie mansit in sepulchro. 2. Quia si anima Christi per effectum ad inferos descendisse dicitur, quia ibidem operata est, dicendum erit eam simul fuisse in Inferis, in Cælis, & terris, in Paradiso terrestri. Utrique enim aliquem iis omnibus in locis effectum produxit, illustrans Patrum animas in Limbo, lætificans Angelos in cælo, consolans Henoc & Eliam in Paradiso, gratiam hominibus dispertiens in terris. 3. Quia ex Durandi commento sequitur Christum nullo pacto descendisse ad inferos. Si enim semel constet, quod ipse contendit, animas

animas non nisi per operationem esse in loco; rursumque eas nullam extra corpus suum, cujus sunt formæ, operationem habere posse; perspicuum est animas separatas non esse vere in loco. Unde rursum colligere erit, nec damnatorum animas esse nunc in Inferis, nec Beatorum animas esse nunc in cælo.

XCVIII. Ceterum quod dicit Durandus, animas non posse esse in loco corporeo, nisi per operationem quam ibidem exercent; rursumque eas nihil extra corpus suum operari posse; gratis dictum est; 1. Quia nihil vetat quominus animæ sint in loco per essentiam suam, quæ cum sit res finita, necessario est præsens uniloco, & non alteri, nisi in isto à Deo constituatur. 2. Quia licet animæ non possent certo loco aliter quam per operationem à corporibus suis dependentem applicari de via ordinaria; possent tamen supernaturaliter, Deo sic ordinante, extra corpus suum operari, movere corpora, viventibus apparere, eosdem alloqui; ut de Samuele paulo post dicemus.

XCIX. Ad quæstionem n. 96. propositam, R. Christum probabiliter ad omnia inferni loca descendisse, secundum id Eccli. 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, inspiciam omnes dormientes.* Et vero Cyrillus Alexand. lib. 12. in Joannem, cap. 36. alique Patres docent Christum descendisse ad inferos, ut vivorum & mortuorum dominaretur, sui que totius Regni possessionem iniret. Porro ad ipsius Regnum pertinent etiam reprobi, ut qui in carceribus iussu ejusdem contineantur. De ceteris quæ ad separatam Christi animam spectant, adeundus est Bellarminus ibid. pag. 466. & seq.

C. Objic. 2. cum S. Augustino Epistol. 164. Antiqui justi erant in sinu Abrahamæ. Atqui sinus Abrahamæ non erat in inferno, sed ab eo remotissimus; cum esset cahos magnum inter divitem & Lazarum, qui stabat in sinu Abrahamæ.

CI. R. neg. min. Quam demum falsam esse agnovit Augustinus Tract. in Psalm. 85. & lib. 20. de civit. Dei cap. 15. Nec nocet cahos illud magnum reprobos inter & justos. Ad id enim satis erat ut longe inferior esset damnatorum sedes; & multo magis ut ab una ad aliam transmeare nunquam liceret.

CONCLUSIO III. Limbus puerorum & ipse subterraneus est.

CII. Prob. Ex Concilio Florentino Sess. ult. ubi definitur *animas illorum, qui in peccato mortifero actuali, vel originali decedunt, mox in infernum descendere, pænis tamen disparibus puniendas.*

CIII. Præverat Augustinus, lib. 4. de Baptismo cap. 2. ubi docet, Fidem Catholicam duo tantum agnoscere loca, ubi homines sint perpetuo futuri, Cælum Beatorum, & Infernum reproborum.

CIV. Docet tamen communior Scholæ opinio Limbum puerorum in altiori esse loco, quam sit Purgatorium, ita ut ignis ad eum non perveniat. De his adi quæ dixi-

mus, Tom. 1. ubi de peccato originali sub finem.

CONCLUSIO. IV. Est etiam locus Purgatorii.

CV. Probant aliqui cum Bellarmino ex Act. 2. vers. 24. ubi S. Petrus de Christo loquens: *Quem, inquit, Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Nimirum, inquiunt cum Augustino Epist. 99. & Epiphano ad hæresim Tatiani, Christus solvit dolores non reproborum, non etiam omnimode justorum. Ergo animarum purgantium. Atqui erant hi dolores inferni, seu in inferno perpeffi. Ergo animæ illæ erant in inferno.

CVI. Verum expositio hæc non uno titulo difficilis est, ut notat eum in locum Maldutius differt. 8. 1. Quia juxta ipsum vox *solutis* refertur ad Christum, quasi solverit dolores inferni. Atqui contra vox ea referri debet ad Deum, qui Christum resuscitando, eundem solvit à doloribus inferni; ut patet, tum ex ipso textu, tum & maxime ex Græca lectione quæ sensum alium non admittit. 2. Quia ratio S. Petro subnexa, quod nimirum *impossibile erat Christum teneri ab inferno*; perspicue demonstrat non alium hic exhiberi ut solutum à doloribus, quam Christum. 3. Quia negat Bellarminus, lib. 4. de Christo cap. 16. cum S. Thoma 3. part. quæst. 52. art. 8. purgantes animas per Christi ad inferos descensum liberatas fuisse; nisi *quæ jam sufficienter purgatæ erant; vel etiam in hoc sæculo meruerant per fidem & devotionem ad mortem Christi; ut eo descendente, liberarentur à temporali Purgatorii pæna.* Non desunt tamen qui cum Estio autument Christum universis animabus dimisisse, quidquid ad plenam earum satisfactionem luendum supererat; ut suo in inferos descensu consecraret primitias illius indulgentiarum potestatis, quam Ecclesiæ suæ collocaturus erat: Idque approbat Maldutius Differt. 29. paulo post citanda.

CVII. Sed quomodo Christus solvi potuit à doloribus inferni? Resp. Græce haberi: *solvens*, vel *cum solvisset à doloribus mortis*: Syriace vero *à funibus mortis*. Jam vero haud difficulter concipitur Christum, virtute Dei, solutum fuisse à doloribus seu funibus mortis. Funes enim mortis eos quos semel vinxerunt, ligant usque ad judicium extremum. Ab iis porro, qui tercia die resurrexit Christus, divina virtute solutus est, prout prædixerant Prophetæ: David vero potissimum, qui non de se ipso, sed de Christo tot antea sæculis dixerat: *Non derelinques animam meam in inferno, &c.* Psalm. 15. & Actor. 2. 27.

CVIII. Prob. Itaque Conclusio melius, 1. Ex sensu Ecclesiæ, quæ dum anxie precatur, ut Deus liberet *animas omnium defunctorum de pænis inferni & de profundo lacu*, easdem in Inferis, aut loco Inferis vicino torqueri supponere videtur. 2. Ex unanimipene Theologorum suffragio, qui lubenter hanc S. Thomæ doctrinam admittunt

tuntin 4. dist. 21. q. 1. art. quæstiunc. 2. (Tom. 10. pag. 383.) *Ad 2. q. dicendum quod de loco Purgatorii non invenitur aliquid expresse determinatum in Scriptura. Tamen probabiliter & secundum quod consonat magis Sanctorum dictis, & revelationi factæ multis, locus Purgatorii est duplex: unus secundum legem communem; & sic locus Purgatorii est locus inferior, inferno conjunctus; ita quod idem ignis sit, qui damnatos cruciat in inferno, & qui justos in Purgatorio purgat; quamvis damnati secundum quod sunt inferiores merito, & etiam loco inferiores ordinandi sunt. Alius est locus Purgatorii secundum dispensationem: & sic quandoque in diversis locis aliqui puniti leguntur, vel ad vivorum instructionem, vel ad mortuorum subventionem; ut viventibus eorum Pena innotescens, per suffragia Ecclesiæ mitigaretur.*

CIX. Confirm. Animæ purgantes eandem patiuntur pœnam, quam damnati, pœnam videlicet damni & sensus; nec differt prior à posteriori, nisi quod hæc æterna sit, non illa. Ergo è re fuit, ut eodem in loco, & eodem igne torquerentur.

CX. Quæres an defunctorum animæ suis è receptaculis egredi possint; sive ita ut ab uno receptaculo transeant ad aliud; sive ita ut è loco suo exeant ad tempus, eo postmodum regressuræ; sive ita ut hinc egressæ, redeant ad vitam, & sortem sibi novam, vel in bonum, vel in malum comparare possint.

CXI. R. 1. Non dari regressum seu ex inferno damnatorum, seu ex puerorum limbo: dari autem ex limbo patrum & ex Purgatorio. Ratio est quia animæ reproborum igne sempiterno torqueri debent, uti & perpetuo exilio animæ puerorum, qui sine Baptismo decesserunt. Contra vero animæ Patrum, temporali tantum exilio, aut pœna probandæ erant. Idem est de iis quæ Purgatorio mancipiantur. Quod obijci possit, Traiani animam de inferno erutam esse per preces S. Gregorii; meram esse

fabulam evicimus Tomo hujus Operis secundo.

CXII. Resp. 2. Possent animas, Deo ita pemittente, tum è Cœlis, tum è subterraneis quibuscunque receptaculis egredi ad tempus, seu ut viventibus opem ferant, seu eos terrore salutari impleant, seu ut horum opem efflagitent. Non defunt sane gravia exempla, quæ id de omnibus, præter infantium limbum, receptaculis doceant. Circa quæ consulendi Eusebius, Lib. 6. Hist. cap. 6. Augustinus Lib. de cura pro mortuis, cap. 16. & alii quos dabit Bellarminus, Lib. 2. de Purgat. cap. 8.

CXIII. R. 3. Certo constat plures è Patrum Limbo, vel Purgatorio ad vitam fuisse revocatos. Siquidem in alterutro loco indubie erant ex iis fidelibus plures, quos Elias. Elisæus, Christus ipse, Petrus & Paulus ad vitam revocarunt. Neque ullum inde sequitur in conveniens; tum quia is ad vitam reditus, nihil est aliud quam exilii vel carceris mutatio; tum quia qui ex iis locis revocati ad vitam, dubio procul in gratia confirmati fuere, ne salutis, quam usque ad mortem bene operando promeruerant, jacturam ullo modo subirent. Ita post Abulensem q. 57. in 4. Regum, Bellarminus eod. cap. pag. 652.

CXIV. An autem è Beatissimis vel damnatis aliqui ad vitam revocati fuerint, ambigi potest, præsertim quoad secundum: cum ex historia constet ethnicos plures à morte fuisse suscitatos; atque imprimis teste S. Ambrosio Serm. 90. Sempronii Præfecti filium, qui à diabolo, eo quod S. Agnetem violare vellet necatus fuerat; & ab ipsa vitæ redditus est. At dicendum, neminem à Cœlo vel Inferis rediisse ad vitam. Unde qui in impietate mortui, subinde resurrexerunt, ex speciali Dei providentia non fuerunt post mortem suam decretorie judicati: licet secundum præsentem suam injustitiam puniri potuerint; ut docet S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 2.

DISSERTATIO PRIMA.

DE

APPARITIONE SAMUELIS.

CXV. FAMOSAM hanc apparitionem refert Scriptura 1. Regum, Cap. 28. ubi, cum Saul irritò nisu Dominum consuluisset, mutato habitu venit in Endor ad Pythonissam, & ait illi: divina mihi in Pythone, & suscita mihi quem dixerò tibi. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul. Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei Rex: Noli timere, quid vidisti? & ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei; qualis est forma ejus? Quæ

ait: Vir senex ascendit, & ipse est amictus pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terram, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitaver? Et ait Saul: Coarctor nimis, siquidem Philistini pignant adversum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit, neque in manu Prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te, & transierit ad Æmulum tuum? Faciet enim tibi Dominus, sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum de manu

manu tua, & dabit illud proximo tuo David, quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris in Amalec. Idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthim. Cras autem tu & filii tui mecum eritis. Sed & castra Israel tradet Dominus in manu Philisthim, statimque Saul cecidit porrectus in terram, &c.

Jam quæritur an ipsa Samuelis anima Sauli apparuerit: an vero aliquod Samuelis phasma suppositum à dæmone, ut Saulem, Deo permittente, deciperet.

CXVI. Multiplex volvitur ea de re opinio. Alii nempe Samuelis apparitionem nihil aliud esse volunt quam fraudem Pythonissæ, quæ ut Saulem deciperet, finxerit Samuelem à se videri, licet nihil illa videret. Et hæc opinio ait in dissertatione ad hunc locum Calmetus, temeraria est, periculosa, sacro textui contraria.

CXVII. Alii non Samuelem ipsum, sed dæmonem, sub Samuelis forma apparuisse contendunt; simulque & Pythonissæ & Sauli fucum fecisse. Ita Tertullianus, SS. Basilius Magnus, Gregorius Nissen. Hieronymus, Cyrillus Alexand. Theodoretus, & alii plures, quorum opinio Nat. Alex. Differt. 23. probabilis videtur.

CXVIII. 3. Non defuere qui crediderint, nec dæmonem, nec Samuelem apparuisse; sed phasma Samuelis à Deo immediate, vel ab Angelis, Deo jubente, confictum.

CXIX. 4. Senferunt olim Patres plerique, & etiamnum censent potiores Theologi, Samuelem ipsum reipsa visum fuisse & locutum.

CXX. Hujus autem opinionis asseclæ duas in partes scinduntur. Alii enim apparitionem hanc magicis Pythonissæ incantationibus adscribunt: quia animas omnes justorum sub dæmonis arbitrio tunc temporis fuisse existimant. Ita Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone, & acrius Origenes in cap. 28. Lib. 1. Regum. Alii apparitionem non in evocationes magicas, quæ præcesserant, sed in summam Dei voluntatem refundunt. Verum hi de re, ut liquet consentientes, de modo tantum disputant. Sit.

CONCLUSIO. Etsi damnari non debet opinio, quæ dæmonem sub phasmate Samuelis apparuisse suspicatur; longe tamen probabilior est sententia, quæ Samuelem ipsum apparuisse contendit.

CXXI. Probat. 1. Pars. Reprobari non debet opinio, quam Ecclesia præ sapientia sua hætenus reliquit intactam; quæque à defensoribus suis non modicam commendationem habet. Atqui opinio, de qua nunc, 1. Nusquam hætenus ab Ecclesia proscripta est; cum nullum extet ipsius ea de re Decretum. 2. Eadem opinio non minimum à defensoribus suis commendationis habet. Sunt enim hi Sanctus Pionius Presbyter & Martyr, cujus hæc refert Simeon Metaphrastes in ipsius vita. *Non igitur Samuelem in hanc vitam reduxit mulier illa ventriloqua, sed tartarei dæmones Samuelis personam atque similitudinem induentes, se se mulieri ventri-*

Journely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

loque & Sauli, qui à Deo defecerat, conspicuos præbuerunt. Tertullianus, Lib. de anima, Cap. 57. *Pythonico tunc spiritui licuit animam Saulis effingere. Absit alioum ut animam cujuslibet Sancti, nedum Prophetæ, à dæmonio credamus extractam, edocti quod ipse satanas transfigureretur in Angelum lucis, &c.* In eundem sensum scribunt SS. Eustathius Antiochenus Episcopus, Basilius, Gregorius Nyssenus, & alii plures quos ibidem dabit Nat. Alexander. Unde Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 174. art. 5. ad 4. licet contrariæ opinioni adhærere videatur, hæc tamen subdit: *Quamvis etiam dici possit, quod non fuerit anima Samuelis, sed Dæmon ex persona ejus loquens, &c.*

CXXII. Prob. 2. Pars: 1. Quia Scripturæ verba in obvio & naturali sensu accipienda sunt, cum nihil hinc contra fidem & bonos mores sequitur absurdi. Atqui Scripturæ verba in obvio & naturali sensu intellecta, veram Samuelis ipsius apparitionem indicant; neque ex intellectu isto quidquam sequitur absurdi.

Quod Scripturæ verba veram Samuelis ipsius apparitionem naturaliter expriment, patet vel ex sola textus inspectione; qui ut Samuelem ipsum indicaret, non potuit aliter loqui. Hæc iterum subjicio: *Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me, ut suscitaver. Ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te. Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis.* Atqui hæc eo usque verum Samuelem indicant, ut qui ea placido sensu legerit, unum hic Samuelem, non umbram ejus, ac multominus dæmonem suspicari possit. Hic gravis sermo & dignus Prophetæ. Hic exprobrata Sauli impietas sua. Hic prædictum quidquid eidem evenit. Hic non dicitur: *Et putavit*, sed, *& intellexit quod esset Samuel.* Hic sexies repetitum nomen Samuelis absque vocola, quæ dolum aut præstigias indicet.

CXXIII. Confirm. ex Eccl. 46. ubi inter ceteras Samuelis laudes hæc recensetur vers. 23. *Post hoc dormivit, & notum fecit Regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltavit vocem suam de terra in Prophetia delere impietatem gentis.* Græce: *& postquam ipse dormivisset, prophetavit.* Syriace vero: *& post mortem interrogatus est, ostenditque Regi viam ejus, & exaltavit de terra vocem suam in prophetia ad cessare faciendum peccata.* Hic sua præ ceteris Domini virtutibus laus tribuitur Samueli, quod post mortem prophetavit. Atqui nulla dubio procul Samueli laus inde accederet, quod formam ejus accepisset dæmon, sicque per umbram suam serviisset Pythonissæ. Ergo pro certo tenendum est ipsum Samuelem de terra prophetasse. Nec dubium, ut monet in hunc locum Cornelius à Lapide, quin idem nobiscum sensissent objecti Patres, si his sac cognita fuisset Libri Ecclesiastici fides & auctoritas. Unde S. Thomas 1. part. quæst. 89. artic. 8. ad 2. *De Samuele dici potest*

E e e

quod

quod ipse apparuit per revelationem divinam, secundum id quod dicitur Eccli. 46. &c. vel illa apparitio sua procurata per dæmones: si tamen Ecclesiastici auctoritas non recipiatur, &c. Atqui Libri hujus auctoritas indubie recipienda est Ergo.

Quod autem admissa veri Samuelis apparitio nihil contra fidem & mores invehat absurdi, ex objectionum solutione constabit.

CXXIV. Prob. 2. Ex Patribus, quorum multi contra multos causam nostram juvant. Justinus Martyr in Dialog. cum Tryphone. *Animas, inquit, superstites manere, etiam eo demonstraverim, quod & Samuelis animam ventriloqua Pythonissa, ita ut Saul petierat, evocavit.* Atqui petierat Saul ut verus Samuel evocaretur, non dæmon sub spectro Samuelis; quod si factum esset, non inde probaretur animæ humanæ immortalitas, ut bene Nat. Alexander. Ergo.

CXXV. Origenes idem pluribus probat in cit. cap. 28. Libri 1. Regum.

CXXVI. Ambrosius in cap. 1. S. Lucæ: *Samuel post mortem, secundum Scripturæ testimonium, futura non tacuit.*

CXXVII. Augustinus, Lib. de cura pro mortuis gerenda, cap. 15. *Mitti quoque ad vivos, inquit, aliquos ex mortuis, sicut è contrario Paulus ex vivis in Paradisum raptus est, divina Scriptura testatur. Nam Samuel Propheta defunctus, vivo Sauli etiam Regi futura prædixit: (quamvis nonnulli non ipsum fuisse qui potuisset magis artibus evocari, sed aliquem spiritum, tam malis operibus congruentem, illius existiment similitudinem figurasse) Cum Liber Ecclesiasticus, quem Jesus Filius Sirach scripsisse traditur:... contineat in laude Patrum, quod Samuel etiam mortuus prophetaverit, &c.*

CXXVIII. Idem docent Sulpitius Severus, Lib. 1. Historiæ Sacræ; S. Zeno Veronensis, seu alius quivis vetus Auctor Sermonis de resurrectione; antiquus Auctor Carminum contra Marcionem. At eos recensere superfluum fuerit; quia in materia quæ Patres dissentientes habet, non pensandæ sunt auctoritates sed momenta. Unde

CXXIX. Probat. Ratione Theologica. Admitti debet apparitio, quæ gravibus fulcitur argumentis; & admodum exilibus confutatur. Atqui vera Samuelis apparitio gravibus fulcitur momentis; 1. enim initur litteræ sacri textus, quem qui Sine partium studio leget, non magis Samuelem apparuisse dubitabit, quam dubitabit Saullem mutato habitu contulisse se in Endor, & à Pythonissa sciscitatum ut Samuelem evocaret. 2. Eadem apparitio veridicam crastinæ Israelitarum stragis, ejusque cir-

cumstantiarum historiam complectitur, eamque qualem Deus solus indicare poterat. Quod enim respondent adversarii, res Saulis eo tunc devenisse, ut verisimillime cædendus esset à Philisthæis, nihil omnino probat. Annon enim, nisi res tota à Supremo fortunarum omnium arbitro disposita esset, Saul tam serio admonitus, sibi, suisque, fugiendo, consulere poterat, & debebat? annon poterat sterni acies ejus absque eo quod ipse interimeretur? annon saltem evadere poterant filii ejus? Ergo quidquid hic prædictum est, suggerente Deo prædici debuit. Quo si id dæmoni à Deo revelatum esse dicatur, jam multiplex admittendum erit miraculum, ne obvium unum admittatur. Præterquam enim recurret gravis difficultas è littera Scripturæ, quæ ubique Samuelem designat, explicandum erit quo pacto fieri queat ut sexies tremendum nomen *Jehova* repetat dæmon; ut Dei nomine exgrobret Sauli peccata, quorum ipse promotor fuerat; ut ei futurorum præscientiam commiserit Deus; imo ut & eum per os Ecclesiastici sub Samuelis nomine laudaverit. Hæc quæ nemo ferat divisa. quis conjuncta pertulerit?

2. Eadem apparitio levibus admodum conjecturis impugnatur. Quod ut pateat.

CXXX. Objic. 1. Admissa Samuelis ipsius apparitione dicendum est dæmoni concessam esse potestatem animas ipsorum etiam Sanctorum evocandi. Atqui nihil fingi potest magis insulsum.

CXXXI. R. 1. neg. maj. Non enim necesse est ut Pythonissa magicis artibus Samuelem evocaverit: satis est ut Deus, ad terrorem impij Principis, id summo suo imperio effecerit, quod perperam à ventriloqua expectabatur. Rem porro sic contigisse patet ex cit. cap. 28. Lib. 1. Reg. Vix enim expetierat Saul sibi Samuelem suscitari, cum mulier eo inspecto exclamavit: *Quare imposuisti mihi, tu es enim Saul?* * Ergo necdum magicas suas incantationes perfecerat, cum eæ morosæ & longæ forent. 2. Turbata est mulier, cum Samuelem vidit. Cur porro, nisi, quia enim vidit antequam evocasset.

CXXXII. Neque desunt hujus Dei agendi rationis exempla in sacro textu. Sic cum Balaam vellet dæmonem consulare in gratiam Balac Regis Moab, prævenit eum Angelus Dei, & sublimem illam per eum de Israele & Christo prophetiam edidit, quæ habetur n. 22. vers. 32. Sic quoque cum Ochosias Rex Israel mitteret nuntios ad consulendum Beelzebub de sanitate sua, prævenit eum Elias, & vicinam ei mortem prænuntiavit, 4. Reg. 1. 16.

CXXXIII.

* Ajunt Rabbinii Pythonissam exclamasse, quia Samuel non eo modo apparuit, quo evocati mortui apparere consueverant; sed erecto sursum capite, ut in vivis esse solent homines; cum alii apparerent gerendo pedes sursum, vel supini, ut sunt in sepulchris. Ratio aptior clamoris hujus ea est, quod prius adfuerit Samuel, quam mulier carmen suum negromanticum absolvisset, aut etiam incepisset. Quod autem dixit: *Video Deos ascendentes de terra*, non ideo dicitur quod Moyse apparuerit cum Samuele, ut fabulantur Rabbinii, sed phrasi Hebraica, quæ ad designandam rei dignitatem plurali numero utitur in vicem singularis. Sic Exodi 32. de vitulo aureolo qui unus erat, dicitur: *Hi sunt Dii tui.* Vox *Elohim*, qua utrobique utitur Scriptura, passim Deum unum significat. Indicat ergo pythonissa, tantum esse illius qui apparebat splendorem, ut non mortalis quispiam, sed Deus esse videretur. Quod & Saul optime intellexit, rogando in singulari: *Qualis est forma ejus?* Et mulier quoque, relicto jam numero plurali, responderet: *Vix senex ascendit, amictus pallio.* Ita Tirinus,

CXXXIII. Nec obest illud Samuelis ad Saul: *Quare me inquietasti, ut suscitaver?* Id enim, ut vere dici potuerit, necesse non est ut Samuel à Pythonissa efficienter evocatus fuerit; sed satis est ut sacrilega Saulis curiositas fuerit occasio cur suscitaretur Samuel. Ait porro se à Saule inquietatum, quia commotus fuit, & iratus indignitate modi, quo Saul eum per magiam suscitare conabatur: vel quia inquietari dicitur, qui è loco pacis & quietis eductus, molestis negotiis implicatur. Ita Corn. à Lapide, & Menochius.

CXXXIV. Resp. 2. neg. min. Primi syllogismi. Ut enim solide Augustinus, Lib. 2. de diversis quæstionibus à Simpliciano propositis, Q. 4. *Si hoc movet quod liceat maligno Spiritui excitare animam justam, & tanquam de abditis mortuorum receptaculis evocare, nonne magis mirandum est quod Satanas ipsum Dominum assumpsit, & constituit super pinnam Templi? Quolibet enim modo fecerit, ille etiam modus quo Samueli factum est ut excitaretur, similiter latet. Nisi forte quis dixerit, faciliorem Diabolo fuisse licentiam ad Dominum vivum unde voluit assumere, & ubi voluit constituendum, quam ad Samuelis defuncti Spiritum à suis sedibus excitandum, &c.*

CXXXV. Objic. 2. Anima Prophetica neque falsa prædicere potest, neque mentiri. Atqui spectrum Sauli apparens ex hac utraque parte peccavit. 1. Prædicta falsa in his verbis: *Cras tu & filii tui mecum eritis.* Neque enim sequenti die evenit strages Israelitici exercitus, & mors Samuelis; cum quæcunque à profectione Saulis in Endor, usque ad mortem ejus narrantur, præsertim de Davide, quinque ad minus dierum intervallum postulent, ut solide probat Leo Allatius, & ex ipso Nat. Alexander. 2. Saul reprobus non erat futurus cum Samuele in loco quietis. Ergo mentiebatur quisquis dicebat: *Mecum eritis.* Nec enim Saul impius cum Samuele, vel innocens Jonathas cum dæmone futurus erat.

CXXXVI. Resp. ad 1. neg. min. Ad 1. probationem, Resp. 1. adverbium *cras* non semper diem proxime sequentem significare, sed sæpius rem imminentem, licet aliquando post futuram, ut observant Hieronymus & Theodoretus, quorum prior sic loquitur in cap. 6. Matthæi: *Cras in Scripturis futurum tempus intelligitur, dicente Jacob: Exaudiet me cras justitia mea. Et ubi Altare extruitur à duabus Tribubus Ruben & Gad.* Respondit Phinees, idcirco se altare fecisse, ne cras filiis suis colendi Deum possessio denegaretur. Et multa istius modi reperies in veteri Testamento.

CXXXVII. R. 2. Saulem cum suis die post Samuelis vaticinium proximo cecidisse. Quæ enim apparitionem inter & mortem Saulis de Davide narrantur, & longiorem quam unius diei moram requirunt, dicta sunt per anticipationem. Ita & solide Theodoretus, Q. 63. in Lib. 1. Regum.

CXXXVIII. Præterea si prædictio Samuelis post mediam noctem facta supponatur, ut supponi facile potest, cædes Saulis ad triginta, & eo plus, horas differri poterit; modo Hebræi dies civiles media à nocte inciperent; de quo alibi.

CXXXIX. Ad 2. Probat. R. cum Augustino, ibid. verba hæc, *Mecum eritis*, referenda esse non ad æqualitatem felicitatis, sed ad parem conditionem mortis.

CXL. Objic. 3. sacro textu Saul agnito Samuele, *inclinavit se super faciem suam, & adoravit.* Atqui vera Samuelis anima nunquam passa fuisset se adorari. Ergo.

CXLI. Resp. neg. min. Nec enim eo loco agitur de adoratione suprema, quam latrariam dicimus; sed de supplici observantia, quæ viris dignitate & sanctimonia præeminentibus apud Hebræos solebat exhiberi. Sic 1. Reg. 25. *Abigail procidit coram David super faciem suam, & adoravit.* Sic ibid. David *pronus in terram adoravit Saulem.* Notiora sunt hæc, quam ut iis immorandum sit.

DISSERTATIO SECUNDA

DE

PRÆDICATIONE CHRISTI IN INFERIS.

CLII. **D**IFFICULTATI huic occasionem præbent verba hæc 1. Petri 3. 18. *Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu: in quo & his qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noë, cum fabricaretur Arca, in qua pauci, id est octo animæ, salvæ factæ sunt per aquam.* Circa hunc textum, quem Beza & Gormarus, queis ceteroqui nihil in Scripturis obscu-

rum est, difficillimum esse consentunt, quærunt Interpretes quæ qualisque fuerit, & quibus facta hæc Christi prædicatio. Potissimum eorum conjectiones exponam breviter, eam quæ veri magis similis apparebit, selecturus.

CXLIII. 1. Itaque censet Calvinus in Pscopannychia, id est animarum dormitione, spiritus de quibus loquitur S. Petrus fuisse Sanctorum animas non quidem existentes in carcere, ut habet vulgatus Interpres, sed in specula, id est in Cælo, ubi Christi adventum & mortem expectabant, his ve-

ro Christum prædicasse, non personaliter, sed causaliter, eas è specula sua liberando, & ad beatitudinem transferendo. Ratio ejus est, quod vox *φύλαξ*, non carcerem tantum, sed & speculam significet.

CXLIV. Refellitur 1. Quia etsi Græca vox speculam quandoque, seu vigiliam noctis significat, non tamen in his Scripturæ locis, ubi nulli sunt hostes speculandi. Porro Sanctorum animæ, ubicunque ante Christum detentæ fuerint, nihil ab hostium incurfu timendum habebant. 2. Quia, quidquid contradicat Calvinus, constat Christum reipsa descendisse ad inferos. Unde hic Syrus vertit: *Predicavit animabus illis quæ detinebantur in inferno.*

CXLV. 2. Beza contendit Christum *in spiritu*, id est vi divinitatis suæ, per ministerium Noe prædicasse incredulis, qui ob incredulitatem suam tempore diluvii damnati, nunc sunt *in carcere*, seu in inferno.

CXLVI. Refellitur 1. Quia veteres omnes vertunt, qui *erant* in carcere, non autem qui *sunt*, ut modo in Syriaco vidimus. 2. Quia sanctus Petrus per *spiritum* Christi animam ejus intelligit: hanc enim opponit carni seu corpori ejus. 3. Quia anima Christi sola venit, græce *profecta est*, in carcerem, non autem ejus divinitas; quia semper & ubique præsens fuit.

CXLVII. 3. Augustinus, Epist. 164. alias 99. & ex eo Beda, Hugo, D. Thomas, 3. p. q. 52. art. 2. ad 3. per *carcerem* intelligunt corpus, quod est quasi carcer animæ; per *spiritus* vero animas corpore inclusas tempore Noemi. His enim, inquit, prædicavit Christus per Noe, qui dum arcam perficeret, eosdem ad penitentiam hortabatur.

CXLVIII. Refelluntur 1. Quia expositio hæc, quæ per carcerem intelligit corpus, symbolica est, non litteralis & germana. 2. Quia non convenit scopo Apostoli. Ut enim bene à Maldutio observatum est, D. Petrus eo loci totus est in commendanda mortis Christi efficacia. Quod autem Christus per Noe prædicaverit hominibus in impietate mortuis, nihil facit ad commendandam mortis ejus virtutem. Unde aliud profecto inquisisset exemplum Apostolus, puta prædicationem Ninivitis factam, &c. 3. Quia nec ipsi Augustino placuit hæc ejus interpretatio; unde fatetur se locum hunc intellexisse, & rogat ut quæretur ratio locum hunc de inferis explicandi.

CXLIX. 4. Censent quidam Christi animam post mortem reipsa descendisse, ad inferos, ibique damnatis prædicavisse, eosque qui minus mali fecerant convertisse. Ita ex Herma dicere videtur Clemens Alexand. Lib. 6. Stromat. Concinit Nicetas Gregorii Naziaz. interpretes Platonicus, qui refert Platonem Christiano cuidam, à quo maledictis laceratus fuerat, apparuisse, & dixisse: *Ego quidem me peccatorem esse haud quam inficias ivero, Verum cum Christus in infernum descendit, nemo ante me ad fidem accessit.*

CL. Refelluntur, tum ex constanti Patrum doctrina adversus hujusmodi fabulas, Augustini præcipue, Lib. de hæresib. cap. 79. tum quia *in inferno nulla est repemptio.* Unde S. Gregorius M. *Christus*, inquit, *descendens ad inferos, solos per suam gratiam liberavit, qui eum & venturum esse crediderunt, & præcepta ejus vivendo tenuerunt.* Sit igitur cum agmine Doctorum primi & infini temporis.

CONCLUSIO: Christus ad inferos descendit, ibique faustum liberationis suæ nuntium iis prædicavit, qui non semper, sed aliquando increduli fuerant in diebus Noe: adeoque irruentibus undique aquis peccata sua detestati erant, eaque quoad culpam saltem aquæ diluvio eluerant.

CLI. Probat quia sensus iste ceteris præferri debet, utpote admodum litteralis, si nihil habeat absurdi, vel in se, vel in circumstantiis, & D. Petri scopo egregie conveniat. Atqui 1. sensus ille nihil habet absurdi in se. Si enim absurdum non sit credere descensum Christi ad inferos, nec absurdum erit credere bonum redemptionis ipsius nuntium ab ipso illuc delatum fuisse. 2. Nec habet quidquam absurdi in circumstantiis; harum enim præcipua est, quod Christus iis spiritibus prædicaverit, qui aliquando increduli fuerant in diebus Noe. Atqui nihil hic absurdi fingi potest; quia absurdum non est, quod multi ex iis diluvii jam è mari, è terra, è cælo erumpentis testes, ad Deum per penitentiam recurrerint. Imo vix fieri potest ut res aliter contigerint; cum in adversis, præsertim in eluctabilibus, homines ad Deum confugere soleant, secundum id psalm 77. 34. *Cum occideret eo, quærebant eum.* 2. Et hic sensus scopo D. Petri apprime convenit. Scopus enim ejus ut commendet virtutem Passionis Christi, qui *semel pro peccatis nostris mortuus est.* Atqui hanc efficaciter probat. 1. Ex resurrectione ipsius; quia *mortificatus est carne, vivificatus est spiritu.* 2. Ex efficacia ejusdem mortis, quæ ad eos etiam se extendit, qui, Noe tot annos penitentiam prædicante, increduli fuerant, & tandem in extremis resipuerunt.

CLII. Objic. Saltem nulla est ratio cur Christus iis solum prædicasse dicatur, qui increduli fuerant tempore Noe: cum præter istos tot alii forent in eodem casu. Ita Augustinus.

CLIII. R. 1. Inquiri posse ab Augustino pari de causa, cur potius dicatur Christum in diebus Noe prædicasse, quam in diebus Abraham, vel ceterorum Patriarcharum, vel etiam aliorum hominum.

CLIV. Ref. 2. Prædicasse equidem Christum in inferno bonis quotquot ibidem erant spiritibus; at expressos nominatim illos fuisse, qui in diebus Noe fuerant increduli; 1. quia majus erat dubium an ii, vel ex iis aliqui, quos tamdiu *expectabat patientia Dei*; (sic enim habet Græca Lectio multo clarius) salutem fuissent consecuti; 2. quia eo plus divina misericordia commendabatur, quod æternæ morti ob brevem immersionis

merfionis pœnitentiam subduxisset homines omnium fcelestiffimos: *Omnis quippe caro, diluvii tempore, corruerat viam suam: 3.* quia à diluvio facilis erat descensus ad Baptismum, de quo vers. seq. loquitur Petrus, his verbis: *Quod & vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma:* quorum sensus par-

tim expresse, partim tacite indicatus, is est, Baptismum similem esse, tum Arcæ, in qua Noe cum suis salvus factus est; tum aquis diluvii, quibus sic corpora immerfa sunt, ut animæ per pœnitentiam salvæ factæ sint. Vide Maldutium. Dissert. in hunc locum.

ARTICULUS QUINTUS.

DE

DIUTURNITATE POENARUM PURGATORII.

CLV. **S**ENSIT Origenes, Homil. 14. in Luc. Purgatorii pœnas & post resurrectionem duraturus esse. Sed erronee: *nullus*, ait Augustinus, Lib. de Civ. Dei, cap. 16. *purgatorias pœnas futuras opinetur, nisi ante illud ultimum tremendumque judicium.* Sane vero Diminus, Matth. 25. duos tantum hominum ordines admittit, beatorum unum, alterum damnatorum. Et vero licet corpus, ut bonorum malorumve animæ operum particeps, merito in inferis puniatur, & in cœlis exultet, non est tamen cur purgaretur; quia purgatio à peccatis in animam solam proprie cadit.

CLVI. Lutherus contra Purgatorii tempus nimis contraxit, cum omnes peccati reliquias in iis qui Fideles moriuntur, mortis doloribus purgari commentus est. Etsi enim mors pro Christo perpeffa, seu martyrium, omnes procul dubio reliquias peccati abstergit; unde, juxta August. *injurea est orare pro Martyre:* non tamen id præstat mors quæcunque. 1. Quia mors quandoque omni caret doloris sensu, ut in iis qui repentino casu opprimuntur. 2. Quia si mors peccati reliquias mundare deberet, leniorem experirentur viri optimi, durior & durissimam minus boni; quod experientiæ communi adversatur. 3. Quia non defunt equidem, qui mortem æquo animo propter peccata sua tolerant: nec dubium quin iis ad satisfaciendum profuit patientia. Sed an profuit satis ut omne eorum debitum expungat, nemini certo compertum est.

CLVII. Dom. Soto, in 4. dist. 19, q. 3. existimavit neminem manere in Purgatorio ad decem annos. Erat hæc ejus ratio, quod in præfenti vita per breves aliquot mensium pœnas ab omni pœna liberari possumus. Ergo & idem multo citius in altera vita deficere debet: cum in ea pœnæ præfentibus in infinitum graviores subeantur.

CLVIII. Sed male. 1. Quia ab hujus vitæ pœnis ad pœnas vitæ alterius concludi non potest; quia erit hic misericordiæ tempus, illic tempus justitiæ. 2. Quia potest quidem Deus extensionem intenso pœnarum gradu compensare, at non vult. Alioqui doloris gradum adaugendo, Purgatorium ad unam horam redigeret. 3. Quia repugnat huic opinioni consuetudo Eccle-
Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

fiæ, quæ anniversaria sacra pro Fidelibus ante plura sæcula defunctis celebrat. Hinc proscripta ab Alexandro VII. hæc thesis, n. 43. *Annuum legatum pro anima relictum non durat plus quam per decem annos.* Et merito, cum debitum certum ex justitia semper urgeat, donec certa sit ejus extinctio, quod in casu nostro, citra revelationem, locum habere non potest.

CLIX. Ergo, ut cum Bellarmino loquar, (Lib. 2. de Purg. cap. 10.) quando liberentur animæ, *res est incertissima, & non nisi temere definiri potest.*

CLX. Senferunt tamen SS. Patres vereri esse ne illic diu torqueantur animæ. Sic Cyprianus, Epistol. 59. ad Antonianum, ut Fideles ad martyrium hortetur: *Aliud est, inquit, ad gloriam pervenire, aliud missum in carcerem non exire inde, donec solvant novissimam quadrantem. Aliud statim fidei & virtutis accipere mercedem; aliud pro peccatis longo dolore cruciatum emundari, & purgari diu igne.*

CLXI. Sic Augustinus non satis habens pro matre sua ante viginti annos mortua precari, eam futuris suis Lectoribus commendat, Lib. 9. Conf. c. 13. n. 37. his verbis: *Inspira, Domine meus, Deus meus, inspira servis tuis fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, quibus & voce, & corde, & Litteris servio, ut quotquot hæc legerint, meminerint ad Altare tuum Monica famulae tuæ cum Patricio quondam ejus conjugem: Ut quod illa à me poposcit extremum, uberius ei præstetur in multorum orationibus.*

CLXII. Idem S. Doctor, Lib. 6. Operis imperf. contra Julianum, n. 12. 22. & 30. docere videtur, Adamum nunc duntaxat, adeoque post annorum aliquot millia, a pœnis liberatum esse, *quando Christus pro nobis mortuus, ad loca mortuorum, non necessitate, sed potestate, descendit, & doloris solvit inferni.*

CLXIII. Sic demum S. Cæsarius Arelatensis, Serm. 104. num. 4. (in Apend. August. Tom. 5. p. 186.) *Cum de die judicii scriptum sit, quod erit dies unus tanquam mille anni, & mille anni tanquam dies unus; unde scit unusquisque utrum diebus, an mensibus, an forte etiam & annis per illum ignem sit transiturus.*

CLXIV. Idem asstruunt visiones multæ à Beda, Dionysio Carthus. & aliis relatæ,
F f f ex

ex quibus constat animas nonnullas in purgantibus flammis usque ad iudicii diem permanuras esse. Verum hæc pro more no-

stro omittimus, non quia nobis sint fabularum loco; sed quia qua vivimus ætate, *Visionarius* audit, qui visiones referre audet.

ARTICULUS SEXTUS.

DE

QUALITATE POENARUM PURGATORII.

CLXV. **P**OENA duplex, alia *damni*, quæ in carentia divinæ visionis posita est: *sensus* altera, quæ aliunde quam ex carentia visionis beatificæ nascitur.

CLXVI. Constat animas purgantes pœnæ damni obnoxias esse. Nec enim citra mœrorem videre possunt, se propter culpam suam, summi, quod ardentè sitiunt, boni fruitione privari. Tota itaque lis est de pœna sensus: potissimum vero an hæc in igne corporeo posita sit, numque is in animas agat ope ac ministerio dæmonum. Qua de re sit

CONCLUSIO I. Probabilius est ignem Purgatorii esse corporeum.

CLXVII. Prob. 1. Quia hæc est longe communior Patrum doctrina. Origenes, Homil. 13. in Jerem. de eo differens qui non plane à culpis suis purgatus moritur: *Iste, inquit, peccator est, qui ignis indiget Baptismo, qui combustionè purgatur, ut quidquid habuerit lignorum, semet & stipulæ, ignis consumat.*

CLXVIII. Cyprianus, ubi supra: *Aliud est purgari diu igne, aliud peccata omnia purgasse.*

CLXIX. S. Hieronymus, in Psalm. 36. n. 26. (Tom. 1. p. 790.) *Væ mihi, inquit, si opus meum arserit. Salvi erimus per fidem, sic tamen salvi quasi per ignem; & si non exurimur, tamen uremur.*

CLXX. S. Augustinus, enarrat in Psalm. 37. vum. 3. *Quia dicitur: Salvus erit, contemnitur ille ignis. Gravior tamen erit ille ignis, quam quidquid homo potest pati in hac vita.*

CLXXI. S. Gregorius, Lib. 4. Dialog. cap. 39. (Tom. 2. p. 441.) *De quibusdam levibus culpis ante iudicium purgatorius ignis credendus est.*

CLXXII. Jam vero ignis vitæ alterius, juxta eundem sanctum Gregorium, indubie corporeus est, prout ibidem probat, cap. 29. p. 417. ubi: *Si diabolus ejusque Angeli, cum sint corporei, incorporei sunt igne cruciandi, quid mirum si animæ ante quam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta?* jure ergo S. Thomas, in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 1. *Idem ignis est qui damnatos cruciat in inferno, & qui justos in Purgatorio purgat.* Ex iis sic in forma: Verba Scripturæ & Traditionis literaliter sunt accipienda, cum ex his nihil sequitur absurdi, juxta regulam Augustini ubique receptam. Atqui Scriptura & Traditio purgatorium ignem constanter exhibent, ut patet ex iis quæ hæcenus dicta

sunt. Jam vero quod ignis ille litterali sensu accipiatur, nihil habet absurdi. Etsi enim explicari non potest quo pacto corporeus ignis incorporeas animas afficiat; fieri tamen potest ut eas reapse afficiat; sicut licet explicari non possit, quo pacto mens corpori suo uniatur, eique vitam det, simul & cum ipso patiatur & gaudeat, fieri potest, & de facto fit, ut hæc extra dubium omne posita sint.

CLXXIII. Prob. 2. Ex communiori nunc & olim Theologorum consensu, qui, ut ait hic Bellarminus cap. 11. non potest nisi temere contemni. Docet equidem Dupinus, Dissert. 10. in Apocalypf. p. 68. & seq. quæstionem hanc ab Augustino (Lib. de octo Dulcitii quæstionibus, q. 1. n. 12. Tom. 6. p. 127. & Lib. 21. de Civit. Dei, cap. 9. n. 2. Tom. 7. p. 636.) tam quoad purgantes animas, quam quoad damnatos ipsos, libero cujusque arbitrio permissam fuisse. Verum ea de causâ non male vapulavit à citato jam Thoma Mangeart, Tom. 2. p. 249. & seq. Utique postquam S. Doctor multa disputavit de igne vitæ alterius, sic demum cit. cap. 9. concludit: *Eligat unum de duobus quisque quod placet, utrum & conscientiæ vermem ad corpus proprie, an ad animum, translato à corporalibus ad incorporalia vocabulo, existimet pertinere. DUM TAMEN nullo modo illa corpora talia futura esse credamus, ut nullis ab igne afficiantur doloribus.*

CLXXIV. Hinc citatus mox Scriptor nostram hanc thesim ita negat de fide esse, ut eam fidei proximam esse contendat, ibidem p. 241. Mitiori stylo Bellarminus eam tantum *probabilissimam* nuncupat; nec ultra progredi audet: *Quia Græci in Concilio Florent. Sess. ultim. etsi fateantur se semper credidisse Purgatorium & orationem pro defunctis, tamen dicunt se dubitare utrum igne corporeo crucientur, an tenebris duntaxat, vel alio aliquo modo, quam eorum sententiam Concilium tolerat.* Verba sunt Lessii, num. 18. p. 827.

CONCLUSIO II. Incertum est an in Purgatorio torqueantur animæ à dæmonibus.

CLXXV. Prob. quia eas torqueri negant graves Theologi cum S. Thoma, in 4. dist. 20. art. 5. tum quia non decet justitiam divinam, ut quæ in ultimo conflictu diabolus vicerunt, ab ipso, id est ab hoste victo crucientur: tum quia diabolus justos homines ideo vexat, ut eos in peccatum aliquod trahat præcipites. Atqui id non sperat

sperat de sanctis Purgatorii spiritibus, quos in gratia confirmatos esse novit.

CLXXVI. Aliunde tamen non desunt, qui easdem animas à dæmonibus interdum torqueri sentiant. Ita inter alios S. Bernardus, Serm. 42. de diversis, ubi hæc: *Vadam in istam Regionem, & videbo visionem banc grandem, quomodo pius pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquat, non ad occisionem, sed ad purgationem, &c.* Favent Liturgiæ, in quibus oratur Deus ut

animas illas eruat de ore Leonis. Consonant apparitiones variæ, tum apud Bedam, Lib. 3. Hist. Angl. cap. 19. tum in vita S. Bernardi, Lib. 1. cap. 10. Neque hic defunt congruentiæ, quia satis æquum est, ut quæ ex parte à diabolo victæ sunt, illecebris ejus consentientes, ab eo vincantur ex parte, & scævitiâ ipsius experiantur. Verum hæc neutrinde plurimum urgent. *Maneat igitur & hoc inter secreta, quæ nobis suo tempore aperientur.* Bellarminus, ibid. cap. 13.

ARTICULUS SEPTIMUS.

DE

GRAVITATE POENARUM PURGATORII.

CLXXVII. **D**UO docet circa præsens punctum S. Thomas, in 4. dist. 30. quæst. 1. art. 2. 1. pœnam damni esse maximam pœnarum, quæ vel in purgatorio, vel in hac vita reperiri possint. 2. Minimam Purgatorii pœnam maxima hujus vitæ pœna graviolem esse; ut quæ ad minus importet pœnam damni, quæ est omnium maxima.

CLXXVIII. Aliter sentit D. Bonaventura, in 4. dist. 20. art. 1. & docet 1. pœnam damni in Purgatorio non esse majorem omni pœna, seu Purgatorii, seu vitæ hujus. 2. Maximam Purgatorii pœnam esse graviolem maxima hujus vitæ pœna. De his fit.

CONCLUSIO I. Pœna damni non est in Purgatorio omnium maxima quantum ad acerbitatem.

CLXXIX. Prob. 1. Si pœna damni omnium foret gravissima etiam in Purgatorio, dicendum esset Patres in Limbo, ubi visione beatifica carebant, pœnam omnium gravissimam sustinuisse. Atqui hoc adeo falsum est, ut Luc. 16. Abraham de Lazaro dicat ad divitem: *Nunc autem hic consolatur: tu vero cruciaris.* Unde Augustinus Epistol. 164. alias 99. negat. id Act. 2. *Solutis doloribus inferni*, de SS. Patribus intelligendum. Gregorius vero Lib. 13. Moral. cap. 22. dicit Patres in inferno non tormenta ulla, sed requiem habuisse.

CLXXX. Prob. 2. Ideo pœna damni summa est in inferno (quod tamen negat Lessius num. 20. & satis male probat exemplo impiorum, qui parum curent divino intuitu privari, si eis concessum esset sæculi hujus Deliciis frui in perpetuum) quia pœnæ huic annexa est desperatio certissima cujusunque solatii experts. Atqui contra in Purgatorio spes affulget certissima liberationis; eaque multiplici conjuncta solatio, ei præcipue quod ex pura divinam voluntatem adimplendi voluptate nascitur. Hinc Patres, qui pœnas Purgatorii omnium maximas esse docent, pœnam ignis commemorant, non damni, nisi prout hæc desperationi juncta est in inferno.

CLXXXI. Dixi pœnam hanc non esse

omnium maximam quoad acerbitatem: quia omnium est maxima appetitive. Siquidem Sanctæ illæ animæ, quæ omnia suis momentis æstimant, visionis Dei carentiam, plus dolent quam quodvis aliud malum, cum quo bonum hoc posset consistere. Ergo mallent quodvis pati & frui hoc bono, quam boni hujus carentiam pati. Ergo maxime dolent de hoc malo appetitive. Et id, ait ibid. Lessius, in hac etiam vita videmus in viris sanctis, quia eo inclinatur charitas perfecta.

CONCLUSIO II. Gravissima Purgatorii pœna indubie gravior est gravissima quacunque hujus vitæ pœna. Dantur tamen in Purgatorio pœnæ gravissimis hujus vitæ pœnis leviores.

CLXXXII. Prob. 1. pars, Ex citato jam Augustini textu in Psalm. 37. *Gravior erit ille ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita.*

CLXXXIII. 2. Ex S. Cæsario Arelateni Serm. 104. num. 4. (Tom. 5. Append. S. August. p. 186.) ubi hæc scribit: *Sed, dicit aliquis, non pertinet ad me quamdiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam perrexero. Nemo hoc dicat, Fratres charissimi, quia ille Purgatorius ignis durior erit, quam quidquid potest in hoc sæculo pœnarum aut cogitari, aut videri, aut sentiri. Et cum de die judicii scriptum sit, quod erit dies unus tanquam mille anni, & mille anni tanquam dies unus; unde scit unusquisque utrum diebus, an mensibus, an forte etiam & annis per ignem illum sit transiturus? Et qui modo nec unum digitum suum in ignem vult mittere, timeat necesse est, vel tunc parvo tempore cum anima & toto corpore cruciari.*

CLXXXIV. 3. Ex S. Bernard. Serm. 6. in Purificat. B. Mariæ, num. 5. ubi de purgatoriis flammis hæc serio ponderanda loquitur: *Et quidem dies qui ad purgandum nobis dati sunt, velimus, nolimus, implemus: Sed vae nobis, si dies implentur, & purgatio minime impletur; ut postea necesse sit illo nos igne expurgari* QUO NIL POENALIS, NIL ACRIUS, AUT VEHEMENTIUS IN HAC VITA EXCOGITARI POTEST. Quod & rursus docet

docet id Augustini, Lib. de Civit. Dei, cap. 10. (Tom. 7. p. 631) *Cruciantur miris, sed tamen veris modis.*

CLXXXV. Probat. 2. Pars, quia Patres, qui Purgatorii cruciatus idæam nusquam imminuere, semper statuerunt eundem delictorum mensuræ seu gravitati similem esse. Unde juxta ipsos, præsertim vero Cæsarium Serm. 252. (Tom. 5. Append. August.) *Quantum stulte iniquitas gesserit, tantum sapiens pœna deserviet. Quantum exegerit culpa, tantum sibi ex homine vindicabit quædam flammæ rationabilis disciplina.* Unde purgans ille ignis ab eodem Cæsario vocatur *ignis arbiter*. Jam vero quædam sunt delicta ex omni parte tam levia, qualis est otiosa quædam vocula, ut vix concipi possit quempiam ob ea gravioribus plecti suppliciis, quam quæ Nero, Domitianorum, Japonicorum Principum furor & rabies adversum Christianos invenerint. Ergo.

CLXXXVI. Confirm. quia licet inter Theologos dubium sit. 1. an animæ ad unam omnes pœna ignis torqueantur; 2. An earum pœna ab initio ad finem semper sit æque gravis, an non in dies, ex viventium suffragiis aut mensura tormentorum, defervescat, & imminuatur; multo tamen probabilius est, nec omnes torqueri flamma, nec flammam hanc, quas torquet, semper in eodem gradu torquere. Atqui

posita hac opinione, quæ admodum congruit iudicio illius, qui nequidem in ira sua continet miserationes suas; perspicuum est non quamlibet Purgatorii pœnam esse majorem maxima hujus vitæ pœna. Pœna enim quæ ad finem vergit, debet adeo esse remissa, ut amplius remitti non possit. Hic autem occurrunt pœnæ intensissimæ, quæ possent plurimum remitti. Ita Bellarm. cap. 14. Lessius num. 22. (à quibus tamen circa hanc pœnæ imminutionem dissentit Suarez disp. 46. sect. 4. num. 8.)

CLXXXVII. Idem, ut assolent, confirmant ex visione duplici; altera quidem Malachias, qui teste D. Bernardo, cum pro defuncta sorore oraret, eandem conspexit. 1. in veste nigra & extra Ecclesiam: 2. in veste subfusca & intra limen Ecclesiæ; 3. in veste candida & juxta Altare cum sanctis ceteris: altera vero Orithalmi, qui apud Bedam, Lib. 5. cap. 13. in amenissimo loco multa animarum albatum millia, Dei laudes concinentium prospexit, ita ut locum hunc pro Paradiso haberet: quæ tamen necdum penitus expiatae erant. Unde & iste locus ad Purgatorium pertinebat, sive sub terra, sive super terram fuerit. Supra enim ex D. Thoma monuimus, animas licet devia communi sub terra expientur, alibi purgari posse. Nec dubium quin initio ablutæ in infernis, pœnitentiam in locis superioribus perficere valeant.

CAPUT QUARTUM.

DE

OFFICIO MILITANTIS ECCLESIAE ERGA ECCLESIAM PATIENTEM.

I. CONCLUSIO. Viventes patientem Ecclesiam multis titulis adjuvare tenentur.

Prob. 1. Enim ad præstandam hanc defunctis opem tenentur titulo humanitatis. Si quidem *omne animal diligit simile sibi, sic & omnis homo proximum sibi*, Eccli. 13. 19. Hinc ne ipsi quidem Cœlites obliviscuntur nostri, sed licet de sorte sua securi, de nostra sunt solliciti; & precibus suis agunt, ut quem attigere felicitatis portum, eo nos quoque appellamus. Jam vero qui in Purgatorio patiuntur, ejusdem nobiscum naturæ sunt, eodem patre Deo sati, eodem per ipsum limo compacti. Nunquid enim, ait Malachias, capit. 2. vers. 10. *non pater unus omnium nostrum? Numquid non Deus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum proximum suum?* præsertim vero positum in angustiis, in quibus juvari facillime possit. Ergo ait S. Bernardus Serm. de diversis 42. *restat ut ad eos transeamus per compassionem, quibus juncti fuimus per humanitatem.* Ergo rursus illis compassionem debemus & orationem propter similis naturæ consortium, ut pius pater auferat

scordam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reassignet ad beata gaudia civitatis. Et vero quis, modo necdum omnem exuerit humanitatis sensum, manum porrigere recuset ei, quem lacrymabile voce audierit perpetuo ejulantem: *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus*, Psalm. 41. 2. Provide igitur & pie Apostolus Hebr. 13. *Memento victorum tanquam simul victi.*

II. 2. Ad id tenentur ut plurimum ratione cognationis. Nimirum etsi humanitas exigit ut homo hominem sublevet, *diligentius tamen & æquius facit hæc quisque pro necessariis suis, quo pro illo fiant similiter à suis*, inquit Augustinus Lib. de cura pro mortuis, cap. 18. num. 22. Atqui ex iis qui languent in Purgatorio, plures indubie sunt, qui ad viventes sanguine vel affinitate pertineant: Avi scilicet, patres, filii, conjuges, aliique id genus. Quin & raro contingit ut non torqueantur causa nostri; pater quia prolem lenius emendaverit, enixius locupletare studuerit; mater quia filia

filiae elegantiam laudaverit, modestiam iusta paulo minorem indulserit; filius quia obtemperaverit, cum obediendum non esset; parentes, à quibus male vexabatur, non sat reveritus fuerit; uxor, quia plus mariti fortunæ, quam saluti consuluerit; frater quia fratri fuerit peccandi occasio; & sic de ceteris. Quo igitur ingrati animi sensu contingit, ut, quos tradidimus flammis, hos inde eripere neutiquam conemur; atque dum eorum laboribus vescimur, nullam ipsis horum partem applicemus: imitati fratres illos nequam, qui, ut loquitur Amos 6. vers. 6. *Bibentes vinum in pbalis, & optimo unguento delibuti, nihil patiebantur super contritione Joseph, quem miserant in lacum?* Utrique nostram hanc duritiem arguunt vel ipsi Ethnici, qui ut loquitur Tertullianus, Lib. de corona militis: *Defunctis parentebant impensissimo honore.*

III. 3. Et ad id tenentur ratione amicitiae & necessitudinis. Ut enim in purgantibus flammis languent, idque nostri causa, nonnulli ex consanguineis, & affinibus nostris; sic & eadem de causa in iis languent quandoque non pauci ex iis amicis, de quibus, ut olim, utrinque dicebatur: *Anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam.* 1. Reg. 18. vers. 1. Jam vero ut habetur Eccl. 37. 6. postulant amicitiae leges, ut *non obliviscaris amici tui in animo tuo, & non memor sis illius in opibus tuis*; præsertim cum is opum indiget, secundum id ibidem 22. 28. *Fidem posside cum amico in pauperate illius: & in tempore tribulationis permane illi fidelis.* Ergo si dicere lubet cum Ambrosio in oratione de obitu Theodosii Magni, numer 36. *Conteror corde, quia ereptus est vir, quem vix possumus invenire*; lubeat cum eodem addidisse: *Dilexi viventem, & ideo prosequor usque ad Regionem vivorum; nec deseram, donec fletu & precibus inducam virum, quo sua merita vocant in montem sanctum, ubi perennis vita.* Et quem misereat amici, nisi amicum his aut similibus verbis suppliciter invocatum: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.*

IV. 4. Ad id etiam obligantur titulo religionis. Docet enim fides ex animabus purgandis, ex sanctis in Cælo regnantibus, & iustis qui hodieque in vivis supersunt, unam coalescere Ecclesiam & societatem. *Inter Martyres*, ait Chrysostomus Homil. 41. in cap. 15. Epistol. 1. ad Corinth. *inter Confessores, inter Sacerdotes, mortuos recensemus: unum enim corpus omnes sumus, sicut membra, licet, alia aliis illustriora.* Unde Augustinus, Libr. 20. de civit. Dei, capit. 9. numer. 2. *Neque enim priorem animæ mortuorum separantur ab Ecclesia, quæ etiam nunc est regnum Christi. Alioquin nec ad Altare Dei fieret eorum memoria.* Et vero animæ illæ Deum habent patrem, Christum caput, Ecclesiam matrem, fidem re-

gulam, Cælum spem, charitatem vestimentum. Atqui non modo sanctum & salubre, sed & æquum est ut ejusdem Societatis membra mutuam sibi opem præstent. Ergo cum *neque negandum sit defunctorum animas pietate viventium relevari*, uti loquitur Augustinus, Enchir. cap. 110. nu. 29. præstandum nobis id erga defunctos, quod vivis negare non ausimus, sicque omnis quoad omnes implenda iustitia, secundum id Eccl. 7. 37. *Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.*

V. Atque id ab incunabulis servatum in Ecclesia, ut his verbis docet Tertullianus, Lib. de anima, n. 51. *Oblationes pro defunctis annua die facimus :: Harum & aliarum hujusmodi disciplinarum Traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* Hinc Apostolus Onesiphoro jam, secundum multos, defuncto misericordiam precabatur *in die illa*, 2. Timoth. 1. v. 18. Hinc Græci Episcopi mortuorum corpora deducendo ad sepulchrum, rogabant ut Deus eos collocaret *in regione piorum quiescentium in sinu Abrahami, Isaaci, & Jacobi, cum omnibus qui à seculo placuerunt Deo*, Constit. Apost. Lib. 8. cap. 40. Hinc tot Augustini pro Theodosio & Satyro orationes, &c.

VI. 5. Demum ad id tenentur ex iustitia erga semetipsos; 1. Quia orando pro defunctis iustitiam divinam placabunt pro se ipsis. Non enim sic aliis profunt satisfactiones nostræ, nihil ut ex iis capiamus emolumentum. Prodest utique fratri suo, qui potum dat ei calicem aquæ frigidae: & tamen *non perdet mercedem suam*, Matth. 10. 42. Hinc Angelus ad Tobiam, cap. 12. vers. eod. *Quando orabas cum lacrymis & sepeliebas mortuos :: ego obtuli orationem tuam Domino :: Et nunc misit me Dominus ut curarem te.* 2. Quia gratiam præstando fratribus suis, parem sibi gratiam obtinebunt, secundum illud Augustini supra: *Facit hæc quisque pro necessariis suis, quo pro illo fiant similiter à suis.* Nimirum *in qua mensura emensi fueritis, remetietur vobis*, ait Veritas Marc. 4. 24. Ergo faciet Dominus vobiscum *misericordiam, sicut fecistis cum mortuis*, Ruth. 1. 8. Et vero quis capiat animas precibus nostris ad gloriam tandem evectas, eorum esse immemores, quibus bonum hoc acceptum debent. Fiet sane aliquando ut, si ad interitum vergatis exclament unanimis, sicut olim populus Israel: *Ergone morietur Jonathas, cum fecit salutem hanc magnam in Israel*: quique si defuisset nobis, hodieque in igne & per ignem torqueremur? Surgam ergo in adiutorium illis: *interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam; ut si forte videat Dominus & judicet, laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam.* S. Bernardus Serm. 42. de di-vers.

CAPUT QUINTUM.

DE

MODO ADJUVANDI ANIMAS
DEFUNCTORUM.

I. **E**X dictis præsertim cap. 2. liquet pœnam superstiti piarum animarum reatui debitam per propriam earum passionem solvi posse. Nunc videndum an & quomodo solvi possit per viventium actionem vel passionem iisdem communicatum; quæ quidem communicatio, ut notat Suarez, Tom. 4. in 3. P. D. Thomæ disp. 48. *suffragium* appellari solet. Suffragium enim ex D. Thoma & aliis in 4. dist. 45. est Auxilium quoddam quod unus fidelis præbet alteri, ad obtinendum ipsi temporalis pœnæ remissionem, vel aliquid hujusmodi.

II. Tria porro sunt suffragiorum genera, videlicet Sacrificium Missæ, oratio, & opera quælibet pœnalia & satisfactoria, ut eleemosina, jejunium, piæ peregrinationes & similia. Ubi oratio, tametsi & ipsa sit satisfactoria, à ceteris operibus satisfactoriis distinguitur; quia oratio duobus modis juvat defunctorum animas, 1. Nempe ut opus quoddam pœnale & hoc sensu poterat revocari ad opus satisfactorium; 2. Ut est impetratoria, quod proprium est orationis: quo etiam pacto orationes Beatorum nobis & animabus Pur-

gatorii profunt, licet satisfactoriæ non sint.

III. Perperam autem redargueretur tripartita hæc divisio, eo quia nulla in ea fiat mentio Indulgentiarum, quas tamen defunctis prodesse suo loco dicemus. Siquidem Indulgentiæ revocantur ad tertium prædictæ divisionis membrum; quia nihil aliud sunt quam applicatio defunctis facta operum pœnaliū Christi & Sanctorum. Et idcirco dicuntur concedi defunctis, non per absolutionis modum, sed per modum suffragii. Non enim potest Pontifex defunctos absolvere à pœnis, quomodo absolvit viventes; cum in viventes jurisdictionem habeat, non in defunctorum animas, quæ jam Dei solius foro subjacent; at ut summus dispensator thesauri Ecclesiæ, potest bona opera pœnalia, quæ in eo sunt, iisdem communicare. Ita Expresse Bellarminus eod. lib. 2. cap. 16. de quo Tract. Seq. Hæc autem ut elucescant, & quantum ad præsens necesse est, probentur, expendam 1. an suffragia Ecclesiæ profint defunctis, quibus, & quomodo. 2. Quæ ad suffragium defunctis profuturum requirantur conditiones.

ARTICULUS PRIMUS.

AN

ET QUIBUS DEFUNCTIS PROSINT ECCLESIAE
SUFFRAGIA, &c.

VIVORUM suffragia ullis defunctis prodesse negant, quicumque Purgatorii veritatem inficiantur. Sic.

CONCLUSIO. Suffragia vivorum profunt defunctis ad remissionem pœnæ; non tamen eodem modo profunt, neque profunt omnibus.

IV. Prob. 1. pars. Si vivorum suffragia non prodesse defunctis, nec sancta & salubris esset cogitatio pro iis orare; nec pro eis utiliter offerrentur sacrificium Missæ, & alia quæcunque satisfactoria pietatis opera. Atqui primum repugnat Scripturæ; secundum vero constanti Ecclesiæ praxi, uti vidimus, Cap. 2. Ergo.

V. Prob. 2. Ecclesia universa corpus unum constituit, cujus caput est Christus. Atqui tam caput quam membra unius ejusdemque corporis se se invicem juvare possunt & debent; secundum id 1. Corinth. 12. 25, *Pro invicem sollicita sunt membra: Et si quid patitur unum membrum; compatiuntur omnia membra.* Ergo si defuncti ad corpus istud

pertineant, debent & possunt, ut afflicta membra, quæ sibi metipsis opem ferre non valent, juvari à viventibus. Jam vero & ipsi defuncti membra sunt corporis hujus. *Neque enim*, ait Augustinus Lib. 20. de Civit. Dei, cap. 9. *piorum animæ defunctorum ab Ecclesia separantur, quæ etiam nunc est Regnum Dei: Alioqui nec ad Altare fieret eorum memoria.* Et infra: *Cur enim ista fiunt, nisi quia fideles, etiam defuncti, ejus membra sunt.*

VI. Confirm. quia Christus Ecclesiæ Caput, vivens profuit viventibus, ut cum peccata dimisit Magdalene; mortuus mortuis, cum ad inferos descendens eorum dolores solvit; vivens mortuis, cum Lazarum & alios suscitavit; mortuus vivis, cum morte sua vitam æternam nobis promeruit. Ergo æquum fuit ut ad Capitis nostri formam eadem in membris omnibus constitueretur ratio se se invicem adjuvandi. Hanc autem de facto constitutam esse liquet.

VII. Quod enim à viventibus juventur, patet

patet vel ex hoc uno Jacobi textu, cap. 5. *Orate pro invicem, ut salvemini.*

VIII. Quod vero mortui profint mortuis, constat ex 4. Reg. 13. ubi Elisæus mortuus mortuum alium suscitavit; & Luc. 16. ubi Abraham mortuus Lazarum mortuum in sinu suo suscipit & consolatur. Nec ulli dubium esse potest, temere ac perperam reclamante Dom. Soto in 4. dist. 45. qu. 3. art. 2. quin Sanctorum animæ cum Christo regnantes orent pro sanctorum animabus in Purgatorio cruciatis; cum & id disertim tradat Augustinus Lib. de cura pro mortuis; & Ecclesia tota in oratione: *Deus veniæ largitor.* enixe Dominum precetur, ut *intercedente B. Maria cum omnibus Sanctis* defunctorum animas *ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire* concedat.

IX. Quod autem mortui profint viventibus, evincitur ex 2. Machab. 15. ubi Onias & Jeremias jam dudum defuncti exhibentur pro Judæis viventibus orantes. Nec sanæ mentis fuerit, qui collata viventibus Sanctorum ope beneficia in dubium vocaverit. Veri etiam simillimum est patientes animas pro nobis orare; tum quia Paschalii, & Severini animæ, licet adhuc Purgatorio detentæ, miracula operabantur, ut patet ex S. Gregorio lib. 4. Dialog. cap. 40. (Tom. 2. pag. 444.) & Petro Damian. in Epistol. de miraculis sui temporis; tum quia nihil est causæ cur non orent pro nobis, uti ostendimus Tomo I.

Ergo pari jure & forma superest ut viventes defunctis prodesse valeant.

X. Prob. 2. pars, nempe quod suffragia non eodem modo, seu eadem vi profint omnibus. Scilicet enim suffragia pro defunctis, ut & pro vivis, potissimum consistunt in Sacrificio Missæ, in orationibus, & in eleemosinis; prout solide probat Augustinus Serm. 172. de verbis Apostol. num. 2. ubi sic: *Orationibus vero Sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari, & eleemosinis quæ pro eorum spiritibus erogantur: non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordia agatur à Domino, quam eorum peccata meruerunt. Hoc enim à Patribus traditum universa observat Ecclesia.* Jam vero triplex illud suffragii genus non eodem modo operatur in defunctis. Siquidem sacrificium Missæ in iis agit ex opere operato prout diximus Tom. 5. & alibi passim. Atqui is operandi modus nec operationibus convenit nec eleemosinis. Cum nulla possit ratione probari utramque sic institutam fuisse à Deo, ut cum tali virtute operaretur. An autem operatio hæc conveniat sacramentalibus, expensum est Tom. 4. Sed & an competat Indulgentiis, expendetur Tract. seq.

XI. Probat. 3. pars, quia suffragia nec Beatis profunt ad dimissionem pænæ, cum in eo loco degant ubi *abstergit Deus omnem lacrymam ab oculis eorum*, Apocal. 7. 17. nec damnatis, cum citra spem solatii quantumcunque crucientur *die ac nocte in sæcula sæculorum*, ibidem 20. 10. Sed &

de his fuscè dictum est Tom. 5. ubi & expositum est quo sensu Sacrificium in honorem Sanctorum offeratur.

XII. Objic. contra 1. part. Ut viventium suffragia defunctis profint ad remissionem pænæ, non sufficit ut viventes impetrent defunctis pænæ, suæ remissionem, eamve de congruo mereantur, sed necessum est ut pænā hanc eorum loco exsolvant, pro ipsis satisfaciendo. Atqui non possunt viventes pœnas defunctorem per suam satisfactionem exsolvere. Siquidem debitum pænæ est debitum personale. Atqui debitum personale non potest per alium quam debitorem exsolvi. Minor constat; cum eo debitum personale distinguatur à reali, quod istud expungitur per rei debiti traditionem à quocumque factum: illud vero per propriam debitoris actionem vel passionem expungi debet. Prob. itaque major, 1. quia per peccatum fit homo dignus pœna in se, non in alio. Ergo contrahit debitum à se ipso, non ab alio persolvendum. 2. Quia debitum pænæ non potest per opus alienum contrahi, sed duntaxat per proprium. Ergo à contrario debiti ejusdem consolutio non potest fieri per opus alienum, sed tantummodo per proprium. 3. Quia debitum satisfaciendi pro culpa quantum fieri potest, id est se se disponendi ad obtinendam culpæ remissionem; ita personale est, ut per alium solvi nequeat. Ergo à pari debitum pænæ adeo personale est. &c. 4. Quia meritum gratiæ & gloriæ ita personale est, ut nemo possit alteri meritum suum præstare, quo ei valeat ad obtinendam gloriam, & sit quasi merces ejus. Ergo eadem ratione non potest unus pro alio pænæ temporalis reatum solvere. 5. Quia pœna peccatis debita est medicinalis, & ad majorem hominis munditiam spectat. Atqui nemo per medicinam alteri applicatam curatur; aut purior fit per bona illius opera. 6. Quia Scriptura de hujusmodi pœnis loquitur ut ab unoquoque reo persolvendis: Siquidem *unusquisque onus suum portabit*, Galat. 6. *Unusquisque referat propria corporis prout gessit*, 2. Corinth. 5. &c. 7. Quia defuncti ne ab ipsis quidem Sanctis juvari possunt, ut patet ex historia divitis Epulonis, Lucæ 16.

XIII. Resp. Nonnullos, quorum nomen prætermittit Suarez citat. disp. 48. sect. 2. existimasse quidem *non posse unum Fidelem alteri suffragium ferre pro illo satisfaciendo; sed solum impetrando ac merendo de congruo, ut Dens remittat talem pœnam, sive immediate, gratis illam condonando propter orationem alterius, sive dando aliquod auxilium propter easdem orationes; quo alter bene operetur ad hujusmodi remissionem obtinendam.* Verum, ait idem Doctor numer. 4. *sententiam hanc censeo esse falsam, & valde novam in Theologia, ideoque omnino vitandam in materia adeo gravi.* Tum adductis auctoritatibus SS. Thomæ, Bonaventuræ, Durandi, & aliorum complurium, ab his definit Catechismi Romani verbis de Sacramento

cramento pœnitentiæ numer. 61. mihi 108. & seq. *In eo summa Dei bonitas & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda est, imbecillitati hoc condonavit, ut unus possit pro alio satisfacere.* Infra vero explicans modum hujus satisfactionis: *Qui divina gratia præditi sunt, inquit, alterius nomine possunt, quod Deo debetur persolvere: quare fit ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur. Nec vero de hoc cuiquam Fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo Sanctorum communionem confitemur.* Et vero hanc Sanctorum communionem sic Ecclesia semper intellexit, aut omnem boni communicationem possibilem & convenientem includeret. Atqui possibile est & conveniens, ut Deus pœnalia unius opera in satisfactionem pro alterius pœna misericorditer acceptet: Sicut possibile est & conveniens ut unum plectat in alio, Davidem puta in filio propter adulterium.

XIV. Confirm. 1. Quia constans est ea omnium vox, unum pro alio satisfacere ex meritis Christi, sicut Christus pro nobis ex propriis meritis satisfecit. Atqui satisfacere, in proprietate sermonis, non est impetrare gratuitam remissionem pœnæ, sedolvere debitum pro ea. Alioqui possent etiamnum Sancti pro nobis satisfacere; quia pœnæ remissionem impetrare nobis facilius possunt, quam viator unus alteri viatori eandem impetrare possit.

XV. Confirm. 2. Ex Indulgentiarum doctrina, quæ supponit non tantum Christi sed & Beatorum satisfactiones superabundantes posse aliis applicari ad expungendam istorum pœnam. (Vid. Tract. seq. cap. 4. n. 45. & seq.)

XVI. Confirmat. 3. Quia duobus modis potest alter alteri per modum meriti vel impetrationis obtinere à Deo remissionem alicujus debiti, 1. quidem ei impetrando gratiam, qua bonum quid faciat, vi cuius remissionem hujusce debiti obtinere valeat, 2. impetrando eidem ut debitum ipsius gratis & sine ulla satisfactione tollatur. Atqui neuter hic modus veram & proprie dictam satisfactionem, quæ post Sanctum Thomam ab omnibus admissa est, importat. Non prior, tum quia is in animabus Purgatorii locum habere non potest; cum eæ jam per propria sua opera pœnas suas satisfactorie diluere non possint; tum quia Fideles pro aliis satisfacere possent quoad culpam mortalem & venialem; eo quia possint eis impetrare gratiam, qua se, ut possunt, disponant ad satisfaciendum pro hisce peccatis. Hoc autem satisfactionis genus, nec admitti potest, nec à quopiam hætenus admissum est. Non posterior; 1. quia nemo sibi gratuitam temporalis pœnæ remissionem obtinere potest. Ergo multo minus eam poterit alii obtinere: cum ceteris paribus efficacior sit oratio ad impetrandum sibi, quam alteri. 2. Quia non decet, ut qui par est solvendo, gratuitam postulet condonationem, seu dispensationem à lege justitiæ. 3. Quia ne ipse qui-

dem Christus aliter quam pœnam ferendo, pœnarum nobis debitarum remissionem obtinuit. Ergo superest ut Fidelium suffragia quoad remissionem pœnæ temporalis non aliter prosint quam per modum solutionis atque satisfactionis. Jam ut solvatur objectio.

XVII. R. ad 1. Neg. min. Ad 2. dist. maj. debitum pœnæ est debitum personale, quatenus per se & vi sua talem personam constituit debitricem, & ab ea legitime exigipotest, C. Est personale, quasi necessario per solam debitoris actionem aut passionem solvi & expungi possit, N. Alioqui enim nec ipsa Christi satisfactio posset cuiquam applicari per modum satisfactionis, sed tantum per modum impetrationis & meriti, quod absurdum est.

XVIII. Ad 1. prob. neg. conf. sicut enim Christus Caput fidelium potuit pro membris satisfacere, exolvendo pœnam quam membra sibi promeruerant: sic & membra corporis ejus alia pro aliis pœnas, quas personaliter meruerunt, exolvere valent. Ratio est quia pœnæ illæ non sic taxatæ fuerunt, ut in propria persona necessario solvi deberent, sed ut vel per nos, vel pia amicorum nostrorum opera solverentur: Quod & summam Dei benignitatem, & Sanctorum inter se communionem mire commendat.

XIX. Ad 2. nego rursus consequ. ex qua sequeretur Christum non satisfecisse pro nobis. Et vero temporalis pœnæ debitum non contrahitur nisi per actuale culpam, in qua non potest esse communicatio. Solutio autem pœnæ fit per bona opera, in quibus esse potest, & decet ut sit communicatio.

XX. Ad 3. neg. iterum consequ. remissio enim culpæ in adultis requirit proportionatam illius cui culpa remittenda est, dispositionem; adeoque & actionem ejus; quia remissio hæc pertinet ad intrinsecam ejus sanctificationem. At vero remissio solius pœnæ temporalis, cum hominem non reddat sanctiorem, fieri potest per actionem extrinsecam, seu per solutionem alterius alteri communicatam.

XXI. Ad 4. negatur consequ. propter eandem rationem. Meritum enim gratiæ debet hominem intrinsecus disponere ad gratiam, quod de via communi sine propria illius actione fieri non potest. Verum remissio pœnæ non requirit novam sanctitatem intrinsecam, aut propriam virtutis dispositionem, ut de Purgatorii spiritibus constat.

XXII. Ad 5. 1. neg. maj. pœna enim aliquando tantum est vindicativa, ut patet in iisdem Purgatorii spiritibus, in quibus nec crescunt virtutes, nec timentur vitia.

XXIII. 2. Etsi nemo per medicinam alterius intrinsece curari potest; potest quis tamen condonationem debiti ex alterius liberalitate consequi; modo & is par aliquid offerat, & debitor unum pro alio acceptet; quod & fecit Christus pro nobis, & à nobis pro fratribus fieri concessit.

XXIV.

XXIV. Ad 6. dist. loquitur Scriptura de pœnis tanquam ab unoquoque reo ferendis, quatenus nemo propter aliena peccata (nisi hæc sua fecerit) condemnabitur; nemo item in finali iudicio nisi personali pœnæ addiceretur, C. quatenus nemo per alium adjuvari possit, N. Unde hic tacita subest conditio hæc, nisi alter alteri opem ferat. Alioqui nec per indulgentias, nec per sacrificia adjuvari possent animæ patientes, quod hæreticum esse fatentur ii contra quos dimicamus.

XXV. Ad 7. Fatemur defunctos qui exciderunt à communione Sanctorum Ecclesiæ tum militantis, tum & triumphantis; qualis erat epulo ille in inferno sepultus, omni prorsus ope destitui. At negamus idem de iis dicendum, qui plenam cum utraque Ecclesia communionem retinent, quales sunt omnes in Domino mortui.

XXVI. Saltem, inquit, qui satisfaciet pro alio, privabit se fructu satisfactionis illius, quantum ad pœnæ remissionem.

XXVII. R. In hoc nihil esse absurdi, & ita docere communiter Theologos cum S. Thoma in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. q. 4. Ratio est quia opus finiti valoris, si uni debito sit equivalens, solutione huius exhauritur. Aliud est in impetratione, quæ sic alteri prodest, ut æquè profit ipsi impetranti; quia in ea non attenditur operis æqualitas, sed illius qui oratur liberalitas & beneficentia. Similiter etiam satisfactio pro alio, & meritum pro se non repugnant, quia in principiis diversis fundantur; meritum quidem in bonitate actus, satisfactio autem in ejus pœnalitate. Sed de his adeatur Suarez, ubi supra.

XXVIII. Objic. 2. S. Ambrosius, Lib. 1. de Abraham, cap. 9. *Non, inquit, diutius adhæreamus mortuis; sed quantum satis est officii deferamus.* Ergo Doctor eam quam admittimus satisfactionis speciem rejicit.

XXIX. R. Ambrosium hic agere de luctu & funeris pompa, quam merito vult esse moderatam; non autem de oratione pro mortuis, quam nusquam credidit nimio majorem fieri posse. Unde in oratione de obitu Valentiniani junioris; Gratianum & Valentinianum defunctos alloquens: *Beati ambo, si quid orationes meæ valebunt: nulla dies vos silentio præteribit, nulla nox non donatos aliqua precum mearum contentione transcurreret; omnibus vos oblationibus frequentabo.*

XXX. Obj. 3. Hieronymus, in id Galat. 6. *Unusquisque onus suum portabit*, docet nos, dum in præsentī sæculo sumus, sive orationibus, sive consiliis invicem posse coadjuvare; cum autem ante tribunal Christi venerimus, non Job, non Daniel, nec Noe rogare posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum. Atqui hæc nostram de satisfactione pro mortuis doctrinam pessumdant.

XXXI. Resp. neg. min. Vel enim loquitur Hieronymus de iis qui in peccato mortali decedunt, ut explicat Gratianus qui *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

verba hæc refert cap. in præsentī XIII. quæst. 2. vel de novissimo iudicio, quando cessante Purgatorio, cessabunt etiam suffragia. Sane ambigua non potest esse sententia Hieronymi; cum in speciali Opere Vigilantium insectetur acriter, quia falso asseruisset viventes viventibus, non autem mortuis, orando, prodesse posse.

XXXII. Objic. 4. Melius est, & majori præmio dignum, quod quis per se, quam per alium satisfaciatur. Ergo non est orandum pro defunctis, ne eorum præmia minuantur.

XXXIII. in hac quidem vita melius esse, ut quis per se satisfaciatur, quam per alium; quia per se satisfaciendo, gratiæ simul & gloriæ augmentum meretur. At in Purgatorio, ubi non merentur animæ, & à summi boni fruitione retardantur, melius esse ut quis per alium satisfaciatur, quam per se ipsum.

XXXIV. Obj. 5. Non magis potest homo bonis alterius satisfactoriis frui, quam ob peccata ejus puniri. Atqui non potest. Cum ex Ezech. 18. *Filius non portet iniquitatem patris*, & vicissim.

XXXV. R. neg. maj. Quod enim quis ob alterius delicta, quorum nec consensu, nec imitatione particeps fuit, puniatur, injustitia est & crudelitas. Quod autem volens quis bonis alterius volentis fruatur, misericordia est & liberalitas.

XXXVI. Objic. 6. Defuncti suis ipsorum precibus juvari non possunt. Ergo nec alienis. Et vero lata à supremo Iudice in eos sententia reformari non potest.

XXXVII. R. ad 1. neg. consëq. Disparitas est, quod defuncti, utpote qui sint ultra terminum meriti, per nullam actionem Christi satisfactiones applicare sibi valeant. At qui vivunt, possunt in suam & aliorum gratiam operari.

XXXVIII. Ad 2. Fert Iudex sententiam operibus pie defunctorum commensuram: at ea conditione ut per viventium suffragia leniri possit. Sic Ninivæ morti addicta est, sed conditionate, nisi videlicet ad pœnitentiam flecteretur.

XXXIX. At, inquiunt, plerumque nescimus ubi degant mortui nostri; nec rarum est, ut quos in Purgatorio versari credimus, in inferno sint vel in Cælo.

XL. cum Augustino, Lib. de cura pro mortuis, cap. ult. satius esse ut supersint suffragia iis qui non indigent, quam ut desint indigentibus: sicut satius est stipem largiri ficto mendico, quam vere pauperi negare. Adde quod bonum opus sit meritum facienti, licet ei non profit, cujus in gratiam efficitur. Hæc Bellarminus, Lib. 2. cap. 15.

Obj. 7. Si per sacrificia juvantur animæ patientes, vix attentata Missarum quæ ubique celebrantur, multitudine, fieri potest, ut Purgatorium non evacuetur quotidie.

R. Huic objectioni satisfactum esse Tom. 5.

Quæres 1. Annon etiam rei alienæ restitutio
H h h

tio pro fit defunctis, & quartum sit genus suffragii. Sæpe enim narratur apparere defunctorum spiritus, & precari ut ea restituantur, quæ vel obliti sunt, vel non potuerunt restituere.

XLI. Respondent Dom. Soto, in 4. dist. 54. quæst. 2. art. 3. & Bellarminus, ibid. cap. 16. restitutionem hanc non juvare si fiat, nec obesse defuncto, si non fiat. Vel enim, inquiunt, defunctus peccavit non restituendo, vel non peccavit. Si non peccavit, quia bona fide possedit, aut restituere non potuit, nihil est cur puniatur. Si autem peccavit, modo venialiter tantum, punietur pro negligentia sua in Purgatorio, at ubi pares pœnas dederit, salvabitur, seclusa etiam restitutione. Jam enim restituendo impar est; nec debet pendere salus ejus ab alterius voluntate; alioqui posset ex defectu restitutionis in perpetuum ignibus purgatorii addici; Quare peceabit quidem hæres alienum injuste retinendo, sed non nocebit animæ: si vero restituat, non proderit, quia restitutio non est satisfactio pro culpa: quandoquidem satisfactio est opus pœnale; pœnale autem est dare suum, non restituere alienum. Hæc illi.

XLII. Crediderim tamen 1. cum Lessio hic, nu. 36. restitutionem, si ex amore justitiæ fiat, prohinc meritorie, prodesse defunctis per modum deprecationis: omne enim opus bonum ad alterius levamen per orationis modum referri potest; 2. & eam per modum suffragii prodesse posse, quia restitutio quandoque admodum pœnalis est & onerosa. Adde quod potest Deus patientis animæ salutem alligare precibus quas creditor vel alii pro defuncto effundunt; unde non adeo stupendum videtur quod ait S. Birgitta, Lib. 6. Revelationum, cap. 66. animas tandiu cruciari, donec restituantur injuste ablata: neque hinc timendum quod veretur Bellarminus, ne anima defectu restitutionis crucietur perpetuo; quia non finet Deus, ut restitutio ad plenam animæ liberationem necessaria, in æternum differatur.

XLIII. Quæres 2. an candelarum, olei, & similium oblatio defunctis pro fit.

R. cum S. Thoma, Suppl. q. 71. art. 9. ad 6. defunctis prodesse *in quantum sunt elemosinæ quædam: dantur enim ad cultum Ecclesiæ, vel etiam in usum Fidelium.*

XLIV. Quæres 3. an suffragia pro multis facta, æque profint singulis, ac si pro uno tantum fierent.

R. Vel suffragia consistunt in sacrificio, vel in operibus quibuscumque à sacrificio diversis.

XLV. Si 1. videtur etiamnum nobis cum pluribus contra plures, effectum sacrificii non minui eo quod inter plures dividatur,

sed unicuique secundum dispositionem suam prodesse; prout Tom. 5. p. 2. cap. 6. dictum est, ubi hæc duo animadvertenda sunt; 1. non inde sequi, quod attenta sacrificiorum multitudine, quæ diebus singulis offeruntur, patientes animæ statim à Purgatorio educi debeant, ibidem, 2. In praxi agendum, quasi effectus sacrificii inter plures divisus, minor contingat singulis; quia in his quæ à sola Dei voluntate non satis manifestata dependent, quæque inter Doctores non improbabiler hinc & inde disputantur, ea pars tenenda est, quæ & tutior sit, & nihil habeat periculi.

XLVI. Si 2. docent plerique Theologi, cum S. Thoma, Suppl. quæst. 71. art. 13. quod suffragia hæc, *si considerentur secundum quod valent ex virtute charitatis unientis membra Ecclesiæ, pro multis facta, tantum singulis profunt ac si pro uno tantum fierent; quia charitas non minuitur, etsi dividatur effectus ejus in multos; imo magis augetur. Si autem consideretur valor suffragiorum in quantum sunt satisfactiones quædam per intentionem facientis translatae in mortuos, tunc magis valet suffragium alicui quod pro eo singulariter fit, quam quod pro eo communiter fit & multis aliis.* Favet censura hujus propositionis Wiclefi, numer. 19. (Tom 12. Concil. pag. 46.) *Speciales orationes applicatae uni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus profunt eidem, quam generales, ceteris paribus.*

XLVII. Nec nocet illud capitis 24. dist. 5. de consecrat. *Dum pro cunctis animabus Psalmus vel missa dicitur, nihil minus quam si pro uno quolibet ipsorum diceretur, accipitur.* Non nocet, inquam, quia, inquit Sylvius, in 3. p. art. 1. Quær. 16. *auctoritas illa non invenitur apud Hieronymum: unde nec in Editione Gregoriana (adde & Pithceana) notatur unde Gratianus desumpsit.* Sed quidni locus ille, qui secundum nos nihil habet difficultatis quoad Missam, de Psalmo intelligatur, *secundum quod valet ex virtute charitatis unientis membra Ecclesiæ*, prout supra, nec clare admodum loquitur S. Thomas.

XLVIII. Quæres 4. an qui mandavit pro se fieri suffragia, damni aliquid ferat, cum ea differuntur.

Resp. eum dubio procul percipere fructum ex merito bone hujus suæ dispositionis; at differri fructum, tam qui esset ex opere operato suffragiorum, quam qui esset ex opere exequentis. Unde patet quod executoribus non liceat tardare distributiones elemosinarum, nisi forte ad modicum tempus, & ut res defuncti vendantur plures, & ita plures sint elemosinæ distribuendæ. Ita Sylvius, Suppl. quæst. 71. art. 6. in fine.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

CONDITIONIBUS AD VALOREM SUFFRAGIORUM
REQUISITIS.

UT suffragia iis profint pro quibus offeruntur, certas requirunt conditiones Theologi, tam ex parte illius cuius in gratiam fiunt, quam ex parte eorum à quibus præstantur.

Circa primum caput: Quæres 1. an ut quis suffragiorum capax sit, requiratur ut fuerit baptizatus; proinde an fieri possint suffragia pro Cathecumenis pie defunctis.

XLIX. Respondet Suarez cit. disp. 48. sect. 6. num. 9. Cathecumenos esse quidem capaces privatorum suffragiorum, quæ unusquisque de propriis satisfactionibus pro illis offerre potest; 1. quia ad id sufficit unio charitatis, intentio operantis, & indigentia recipientis. 2. Quia potest Cathecumenus pro alio vel Cathecumeno, vel defuncto baptizato suffragia sua offerre. Ergo à fortiori poterit Cathecumeno defuncto suffragari vivens baptizatus. 3. Quia ad hunc effectum necessarius non est Baptismus.

L. Verum subdit idem Theologus, suffragium illud quod operatur ex opere operato non posse offerri pro Cathecumenis defunctis. Idem docet Vasquez, disp. 227. cap. 3. & 4. ubi fatetur quidem in Missa orari posse pro Cathecumenis, at negat Missam pro eis offerri posse. Aliter sensimus in Tract. de Sacrificio, cap. 8. art. 1. Nec dubium est quin Ambrosius sacrificium pro Valentiniano Cathecumeno obtulerit; (licet alia foret agendi ratio Chrysostomi, ut patet ex cap. 2. supra n. 51.) Concinunt Lugo, disp. 19. de Eucharistia, sect. 10. Pignatellus, in Monte Propitiorio, Lib. 5. q. 3. num. 10. &c. Vide idem cap. 2. n. 83.

LI. Quæres 2. an ut suffragium profint alicui ad remissionem pœnæ, necessum sit ut culpa ratione cuius pœnam meretur, eidem jam remissa fuerit.

Affirmat ibid. Suarez, sect. 7. ut ego alibi. quia, inquit, fieri non potest, ut remittatur pœna ante remissam culpam: quandoquidem manente culpa homo semper dignus est pœna; neque potest quis præter Christum, pro culpa alterius etiam veniali satisfacere, sed ad summum obtinere ei gratiam, qua se disponat ad culpæ huius suæ remissionem, vel illam mereatur. Vide n. seq.

LII. Quæres 3. an nemini nisi jam iusto profint suffragia?

Supponit hæc quæstio, quod verum est, 1. posse aliquem habere reatum pœnæ ex culpis olim sibi remissis, nunc autem non esse in statu gratiæ; 2. posse aliquem esse in statu gratiæ, nec tamen ab omni culpa veniali immunem.

LIII. An autem duæ illæ conditiones in animabus Purgatorii semper conjunctæ sint, ita ut eæ non solum sint in statu gratiæ, sed & in instanti mortis obtinuerint remissionem cujuscumque venialis delicti, dubitari potest. Afferunt Durandus, Suarez, ibid. num. 2. & alii complures. Ast dissentire videtur Pignatelli, Lib. 5. q. 7. n. 27. & pene necessario dissentiunt, qui sacrificii valorem tam extensive, quam intensive infinitum esse opinantur. Verum hac præcissa quæstione, in thesauris Dei forte signata.

LIV. Resp. suffragia non prodesse homini iniusto ad remissionem pœnæ temporalis, cui ille obnoxius foret ob peccata quædam alias sibi dimissa. Ratio est 1. quia jacens in peccato mortali, utpote Dei inimicus, omni tam culpæ, quam pœnæ remissa indignus est. Imo quamvis orari possit pro peccatore, ut ei remittatur culpa per congruas quæ in ipso efformabuntur dispositiones; non tamen citra peccatum orari pro eo posset, ut manente culpa, eidem pœna remitteretur. 2. Quia suffragiorum communicatio fundatur ex parte nostra in unione charitatis: unde S. Thomas Suppl. q. 27. art. 1. *Membrum mortuum non suscipit influentiam ex aliis membris mortui*. Ergo ubi deest charitas, nec locum habere possunt suffragia. 3. Quia alioqui Indulgentiæ iis qui in peccato versantur, applicari possent. Id autem nec intendunt Pontifices, qui solum *contritis* Indulgentias etiam particulares applicant; nec intendere possunt; quia id utique non intenderunt juxta voluntatem præsumptam Christi, qui jura sua in gratiam inimicorum suorum relaxare velle censi non potest.

LV. Quod spectat ad conditiones ex parte offerentis suffragia requisitas, tres eæ recenseri solent; 1. ut qui alium suffragando juvare vult, sit in statu gratiæ; 2. ut opus ejus tale sit ratione sui, quod ad satisfactionem acceptari possit; 3. ut qui opus illud facit, per illud alteri suffragari intendat.

LVI. Et quidem 1. requiritur, ut qui alium, seu viventem, seu defunctum juvare vult, sit in statu gratiæ. Ita Bellarm. ib. cap. 17. Suarez, sect. 8. & alii plures. Rationem dant, quia homo iniustus non potest pro se ipso satisfacere; ergo multo minus pro aliis.

Hæc doctrina, si intelligatur de satisfactione stricte congrua, nihil habet quod moram faceat. Verum si eo intelligatur sensu quod opus in statu peccati, sed ex actuali gratiæ auxilio factum, nulla omnino ratione satisfactorium esse valeat, am utique

que non parum habet difficultatis, ut colligere est ex dictis Tom. V.

LVII. Ut ut est, fatentur omnes, 1. Missam corrupti Sacerdotis defunctis suffragari; sicut & eleemosina quæ ex domini justis præcepto per injustum ministrum datur. Tunc enim, ait Bellarminus, non injustus minister, sed dominus justus suffragatur. Aliud fuerit, si Prælati justus præcipiat ut filii sui spiritaliter orent vel jejunent, & ii sint in statu peccati. Oratio enim & jejunium, ut subditorum opera propria, ex iis, non autem à Prælati merito suum trahunt. Unde juxta Hieron. Lib. contra Vigilantium, melius est pauperi justo stipem dare, quam iniquo; quia ille orans pro benefactoribus exauditur, non iste.

LVIII. 2. Orationes quæ fiunt nomine Ecclesiæ, uti Officium divinum, licet à Capitulo v. g. secundum se totum perverso fiant, habere tamen vim impetrandi apud Deum: quia quando quis alterius nomine operatur, valor operis non pensatur ex dignitate proximi operantis, sed ex dignitate ejus, cujus nomine operatur; ut si Rex per Nuntium aliquid petat, dignitas petitionis non æstimatur ex conditione Nuntii, sed ex Majestate illius cujus nomine fit.

LIX. Verum eadem orationes, etsi à malis Ministris nomine Ecclesiæ fieri dicantur, non videntur valere per modum satisfactionis & suffragii in ratione solutionis, quia opus satisfactorium est, quatenus est pœnale, prohinc quatenus est à persona, quæ illud faciendo patitur. Atqui opus quod fit ab Ecclesiæ Ministris non habet pœnosi operis rationem relative ad ipsam Ecclesiam, sed relative ad operantem. Ergo quando operans est Dei inimicus, opus ejus non potest esse satisfactorium per modum solutionis pœnæ.

LX. Atqui hinc liquet magnum esse discrimen inter impetrationem & satisfactionem. Impetratio enim fundatur in oratione quatenus est simplex petitio, & significatio desideriorum Ecclesiæ, quæ quia

unum est corpus mysticum, loqui potest per hunc aut illum Ministrum; ita ut hæc ejus locutio quandam ab ipsa recipiat virtutem impetrandi. At satisfactio, quæ per eandem orationem fieri potest, fundatur in illa quatenus est opus pœnale, sub quo respectu non refertur ad Ecclesiam, neque, ut ita dicam, nomine illius, sed personaliter sustinetur.

LXI. Quod si cum Navarro dicas, suffragia hæc ex institutione Ecclesiæ impetratoria esse ex opere operato, eaque ideo pari jure dici posse satisfactoria. Reponet Suarez, ibid. n. 5. neg. assumptum. Hæc enim suffragia, inquit, sunt tantum impetratoria ex opere operantis; sed ut operans, seu orans, intelligatur esse tota Ecclesia, licet per Ministrum oret; non est autem Ecclesia per Ministrum satisfaciens, ut supra dictum est. Sed de his quæ non nihil obscuri habent, consulatur idem profundæ sermocinationis Theologus: an semper juste viderint alii.

LXII. 2. Ad rationem suffragii de quo loquimur, necesse est ut opus de se habeat proportionem cum satisfactione. Etsi porro tria hujusmodi opera, (operantis scilicet) operationem videlicet, eleemosinam & jejunium assignant Theologi; nullum tamen est bonum opus, quod ad hunc finem assumi non possit: quia vix ullum fingi potest virtutis opus, quod homini pœnale esse non possit.

LVIII. 3. Ad suffragii effectum requiritur ex parte operantis, ut per actionem suam alii suffragari intendat. Jus enim & bonum unius sine hujusce consensu in alium transferri non potest, quia quædam est ejusdem boni alienatio. Unde si nemini fructum operis sui applicet, solus ex eo percipiet fructum; si uni vel duobus, seu per modum impetrationis, seu per modum suffragii, percipient ii fructum, minorem tamen, prout divideretur in plures. Ipse vero operans, si totum det, sibi equidem merebitur, at non satisfaciet pro se, seu propriam pœnam non exolveret. Ita idem, ibid. n. 23.

APPENDIX TERTIA.

DE

INDULGENTIIS.

PRÆSENTIS hujusce Tractatus novem erunt Capita. Primum Indulgentiarum nomen & essentiam aperiet. Secundum potissimos ipsarum effectus referabit. Tertium expendet an in Ecclesia sit potestas Indulgentias concedendi. Quartum differet de fundamento Indulgentiarum, seu de Ecclesiæ thesauro. Quintum Indulgentiarum valorem & usum explanabit. Sextum de iis ager, qui Indulgentias lucrari possunt. Septimum erit de Altaribus privilegiatis. Octavum varias circa præsentem materiam difficultates expendet. Nonum abusus qui occasione Indulgentiarum quandoque irrepunt, recensabit.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

DE NOMINE ET ESSENTIA INDULGENTIARUM.

I. **INDULGENTIÆ** nomen aliquando pro licentia cuiuspiam ad male agendum concessa, secundum illud: *malam in partem sumitur, nimirum*

Magna patrum segnes facit indulgentia natos.

Sed & aliquando sumitur in bonum, videlicet pro benigna debiti alicujus remissione. Sic Isai. 61. *Spiritus Domini... misit me, ut... predicarem captivis indulgentiam: seu remissionem*, ut habet Lucas, cap. 4. Quamvis autem remissio possit esse peccati, vel quoad culpam, vel quoad pœnam, usu tamen Ecclesiastico receptum est, ut in præsens sumatur pro condonatione pœnæ, quam subire debent pœniteres propter peccata, etiam si fuerint sibi per Pœnitentiæ Sacramentum quoad culpam dimissa. Ita Sylvius, Suppl. qu. 25. unde Indulgentia definiri potest: *Remissio pœnæ temporalis, quæ post culpam & pœnam æternam condonatum luenda superest; à legitimo superiore extra Sacramentum concessa per applicationem thesauri Ecclesiæ.*

II. Dicitur 1. *remissio* seu condonatio pœnæ temporalis, (ejus scilicet quæ Deo debita est, non justitiæ civili vel Ecclesiasticæ) remissio enim seu culpæ, seu pœnæ æternæ non fit per Indulgentiam, sed simul cum culpa per Sacramentum Pœnitentiæ, in re, vel in voto.

III. Dicitur 2. pœnæ quæ post culpam & pœnam æternam dimissam luenda superest. Siquidem dimisso peccato non semper tolli pœnam omnem, fuisse probavimus in Tract. de Pœnitentia.

IV. Dicitur 3. extra Sacramentum concessa. Fit enim quidem in quolibet Sacramento rite suscepto, atque etiam per Missæ Sacrificium, aliqua pœnæ remissio, per applicationem satisfactionum Christi: Verum remissio hæc non est Indulgentia sensu ordinario intellecta. Aliunde Indulgentia neque Sacramentum est, nec idonea quæ Sacramentorum instar, gratiam sanctificantem infundat.

V. Dicitur 4. à Superiore legitimo, id est à Prælati Ecclesiæ, nimirum summis Pontificibus & Episcopis, qui soli ordinariam habent potestatem dispensandi thesaurum Ecclesiæ. De quo infra cap. 5.

VI. Dicitur 5. per applicationem thesauri Ecclesiæ, seu per applicationem superabundantium satisfactionum Christi vel Sanctorum, in acceptatione divina permanentium. Dixi porro Christi vel Sanctorum, Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

quia ut ex Ballarm. Lib. 1. de Indulgentiis, cap. 4. observat Eusebius Amort. * part. 1. §. 1. ad indulgentiam sufficit ut hæc applicetur in parte sui præcipua, prout scilicet constat ex meritis Christi; non autem necesse est ut simul adhibeantur merita Sanctorum, quamvis id laudabiliter fiat & ab Ecclesiæ initio factum fuerit.

Indulgentia ex Extrav. Unigenitus 2. de pœnit. & remissionib. dividitur à Clemente VI. 1. in plenariam seu totalem; & partialem, seu non plenariam.

Indulgentia plenaria ea est quæ remittit totam pœnam temporalem debitam peccatis quoad culpam remissis.

VII. Indulgentia partialis est ea quæ solum remittit certam ac determinatam partem pœnæ iisdem peccatis quoad culpam remissis debitæ, eamque majorem vel minorem, juxta tenorem indulgentiæ. Pœnæ, inquam, debitæ, actu vel potentia. Nec enim ut quis partialem Indulgentiam lucretur, necessum est, ut sit debitor pœnæ totius quam partialis Indulgentia remittit; alioqui viri sanctiores ad hujusmodi Indulgentias minus idonei forent, quam minus sancti, quod absolum foret. Unde si quis vel minus, vel id tantum debeat, quod per Indulgentiam relaxatur, hæc etsi de se partialis, per accidens respectu ipsius plenaria erit.

VIII. 2. Indulgentia plenaria à Bonifacio VIII. in Extrav. com. Antiquorum 1. de pœnit. & remiss. dividitur in plenam, plenioram & plenissimam, **

IX. Circa divisionis hujus sensum hærent Theologi. Alii per plenam indulgentiam eam intellexerunt, quæ pœnam solis mortalibus debitam remitteret; per plenioram seu largiorem, quæ insuper pœnam debitam venialibus condonaret; per plenissimam vero, quæ præter utramque hanc pœnam remitteret ipsam venialium culpam. Alii plenam dixerunt Indulgentiam, quæ injunctam in Pœnitentiæ Tribunali pœnam totam relaxaret; plenioram, quæ pœnitentiam secundum antiquos Canones olim adimplendam dimitteret; demum plenissimam, quæ pœnam totam secundum Dei ipsius judicium debitam remitteret

I i i

* De origine: progressu, valore ac fructu Indulgentiarum... Notitia historica, dogmatica, polemica, critica...
Auctore D. Eusebio Amort. Canonico Regulari Lateranensi... Augustæ Vindelicorum & Græcii, 1735. Volum. in fol.
** Non solum plenam & largiorem, imo plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum, Bonifacius VIII, cit. cap.

mitteret. Alii crediderunt nullum à parte rei esse discrimen inter indulgentiam plenam, pleniorē, &c. At iis vocibus per emphasim quamdam usos esse Pontifices, ut ostenderent se divinæ misericordiæ thesauros aperire quantum possent, & ad id gravissimis de causis impulsos fuisse. Alii demum, & nostro quidem iudicio melius, divisionem hanc non repetunt ex effectu Indulgentiæ; quæ statim ut plenaria est, pœnam totam peccatis debitam ex integro dimittit, si fructus ejus ex integro percipiatur: sed ex privilegiis eidem Indulgentiæ annexis; adeo ut dicatur plenaria, *quando tota pœna in foro & iudicio Dei debita remittitur; plenior, quando superadditur potestas extraordinaria absolvendi à casibus & à censuris reservatis; plenissima; quando dispensandi in votis & hujusmodi vinculis potestas communicatur*, secundum Diplomatis formam, quæ semper attente pensanda est. Ita Marchantius, in Tribunali, Tom. 3. Tract. 5. tit. 2. q. 3.

X. Indulgentia plenaria vocatur aliquando Indulgentia ad instar Jubilæi, vel in forma Jubilæi. Hæc tamen nihil aliud importat, quam plenariam pœnarum remissionem, non vero specialia, nisi hæc diserte exprimantur in Diplomate: unde, quod indirecte observat Suarez, disp. 50. sect. 4. n. 8. cavendum iis qui hujusmodi Indulgentias denuntiant, ne Fidei ulli persuadeant iis annexa esse eadem quæ Jubilæis privilegia. Neque enim id nisi expresse intendit Pontifex, sed tantum ut vehementius ad lucrandam Indulgentiam excitentur Fideles, & sciant eam urgentioribus de causis concessam fuisse.

3. Indulgentia partialis multiplex feceritur, alia nimirum est quadragenæ, seu quarantenæ; alia septenæ; aut centum dierum, vel annorum, alia de injunctis pœnitentiis.

XI. Indulgentiæ quadragenæ, seu ut alii brevius loquuntur, quadragena, est remissio tantæ pœnæ temporalis, quanta in Dei iudicio remissa fuisset per pœnitentiam communem quadraginta dierum olim ex præscripto Canonum pro quibusdam peccatis adimplendam.

XII. Dixi, *per pœnitentiam communem*; Indulgentia enim qua remittebatur rigorior pœnitentia quadraginta dierum in pane & aqua; sicut & eadem pœnitentia, Carena, seu Carenæ Indulgentia vocatur. Carena enim, juxta plures, dicitur à carentia cibi & potus, queis uti homines consueverunt.

XIII. Indulgentia septenæ est remissio pœnitentiæ per annos septem juxta Canones adimplendæ; seu remissio tantæ pœnæ, quanta condonaretur per Canonicam septem annorum pœnitentiam. Sunt qui velint Carenam complecti remissionem tam rigidioris pœnitentiæ quadraginta dierum, quam pœnitentiæ sequentis annorum septem. Nituntur ii cap. 13. *de accusationib.* ubi sic: *Quadraginta dies in pane & aqua, quod Carena vocatur, cum septem sequenti-*

bus annis pœniteat. Verum prior Catenæ interpretatio magis recepta est. & textui mox citato amplius consonat.

XIV. Ex his intelligitur Indulgentiam tum 40. aut 100. annorum, tum mediæ, tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, nihil aliud esse quam remissionem vel pœnæ totius, vel partis pœnæ, quæ intra certum tempus fuisset juxta Canones exsolvenda. Dico *juxta Canones*, non autem in Purgatorio, proptet rationes infra exponendas.

Duplex hic exurgit difficultas; 1. quorum plenariis Indulgentiis aliquando jungantur partiales, puta quadragenæ: ad quid enim dierum vel annorum aliquot Indulgentia, ubi plenaria præsto est? 2. Quid de iis 10. 20. 50. imo 100. annorum millium indulgentiis sentiendum sit, quæ apud varios Scriptores à diversis Pontificibus concessæ leguntur.

XV. Ad 1. Respondet Suarez, ibidem, numer. 9. 1. se nullam talium Indulgentiarum formam invenisse, vel in Decreto aliquo Juris, vel in authentica quapiam Bulla; 2. posito quod aliquæ id genus indulgentiæ extiterint, eas, si verba finant, ad diversa tempora referri debere; ita ut quis primum plenariam lucratur Indulgentiam; postmodum vero, si novæ pœnæ reatum incurrerit, partialem lucrari valeat; 3. si ad idem tempus utraque pertineat, verisimile esse concessionem hanc sic esse dispositam, ut plenaria Indulgentia cadat in commodum agentis; partialis autem in commodum alterius, seu vivi, seu defuncti, pro quo hanc per modum suffragii offerre voluerit. Addunt alii Indulgentias, si quæ tales occurrant, à diversis concessa fuisse Pontificibus, quorum alter partialem tribuit; quam posterior fecit plenariam; utramque vero conservatam esse, ut si forte finalis causa Indulgentiæ non sufficeret ad plenariam, ut minimum sufficeret ad partialem.

XVI. Ad 2. Respondent Gerſo. Estius & alii passim, abnormes hujus generis Indulgentias omnino fictitias esse. *Non enim, ait Bellarminus, Lib. 1. cap. 3. solebant antiqui Indulgentias concedere, nisi tot annorum, quot annorum pœnitentiæ injungebantur: pœnitentiæ vero non solebant injungi, nisi unius, duorum, trium, quinque, septem, decem, viginti annorum, aut ad summum per totam vitam, quæ ultra centum annos porrigi non solet.*

XVII. Subdunt alii prædictas Indulgentias, si forte aliquando in usu fuerint, respondisse numero annorum, per quos facinorosi quidam ob geminata in uno vel multiplici genere crimina, juxta Canonum rigorem plecti meruerant. Is enim numerus cum juxta proportionem arithmeticum cresceret, crescebat in immensum. Si enim adulter & homicida annorum viginti pœnitentia dignus erat, qui centies utrumque hoc scelus geminaverat, quoti, quæſo, temporis pœnitentiam merebatur? Quid ergo si idololatriam, alia-

que

que paris mensuræ portenta portentis prioribus junxisset, ut ii faciunt, qui *bibunt quasi aquam iniquitatem*, Job. 15. Ita ibidem Bellarminus (Tom. mihi 7. .) Nec grandem moram facit quod respondet Tournelyus, pag. 350. nimirum hanc computandæ pœnitentiæ rationem Veteribus plane incognitam fuisse. An enim non eam promerebat peccator, quia ab Ecclesia non indicebatur? Si merebat autem, quidni ab ea potuerit absolvi. Facile tamen crediderim istud Indulgentiæ genus nunquam certe Fidelium multitudini fuisse concessum; at privatis nonnullis potuisse concedi, qui ob innumera flagitia pene acti in desperationem, indigebant ut sibi tota quanta est misericordia Dei patienter exhiberetur.

XVIII. Indulgentia *de pœnitentiis injunctis* est Condonatio pœnæ æquivalens illi remissioni, quam in judicio Dei obtinebant antiquitus, qui pœnitentias pro certis criminibus per Canones injunctas adimplebant. Porro fatentur saniores quique cum Marchantio supra q. 2. à solo Deo posse statui, quanta esset, in judicio Dei remissio pœnæ, quæ vi pœnitentiæ per Canones injunctæ obtinebatur. Sane ait idem Theologus, *quæstiones de illis hoc generant nisi opiniones, &c.* An autem Indulgentia hæc dimittat solum pœnas quæ à Canonibus pro certis peccatis injunctæ erant. an eas etiam quas quis meruerat per alia peccata, quibus nullæ per Canones indicebantur pœnæ, gravis est inter Scholasticos controversia,

XIX. Censent plures cum Durando, Cajetano & aliis apud Suarez, disp. 50. sect. 3. n. 2. per Indulgentiam de pœnitentis injunctis, non remitti omnes profus pœnas, sed eas solum quæ vel à Canonibus injunctæ fuissent, vel à Confessario injunctæ sunt. Unde duo infert Cajetanus; 1. per ipsas etiam pleniores Indulgentias non remitti nisi pœnas quæ injunctis pœnitentiis correspondent; 2. plus ex Indulgentiis lucri ab iis percipi, quibus graviores à Confessario impositæ erant pœnitentiæ. Quapropter, inquit, orare debet pœnitens ut gravior illi satisfactio indicatur, quo deinceps per Indulgentiam à gravissima pœna illi corresponde liberetur.

XX. Alii vero cum Suarez, ibid. sect. 5. n. 8. & 14. docent Indulgentiam tam sine, quam cum particula *de pœnitentiis injunctis*, non solum remittere pœnitentias injunctas, seu pœnas illis correspondentes, sed etiam alias quaslibet *juxta quantitatem seu largitatem concessionis*, ita ut verba *de pœnitentiis injunctis*, non sint restrictiva, sed ampliativa, adeoque eorum sensus sit *etiam de pœnitentiis injunctis*.

XXI. Quod indulgentia, quæ simpliciter, & absque clausula *de pœnitentiis injunctis* conceditur, pœnam omnem remittat, probant 1. quia Indulgentia valet prout conceditur, neque restringenda est, sed potius instar favoris amplianda, quantum verba ferunt. Ergo cum verba generalem sensum ferant, generaliter, cum id in animarum favorem cedat, sunt interpre-

tanda. 2. Quia Bonifacius VIII. in frequenti Cardinalium Consistorio declaravit suam hanc esse intentionem, ut tam Plenam indulgentiam concederet, quam per Ecclesiæ claves concedi posset. Atqui dubio procul poterat idem Pontifex indulgentiam in prædicto sensu, seu ad quaslibet pœnas concedere.

XXII. Quod autem Indulgentiæ sub clausula *de injunctis pœnitentiis*, eas etiam pœnas remittant, pro quibus nullæ pœnitentiæ injunctæ fuerint: Probant 1. quia sic sentiunt SS. Tomas in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. ubi simpliciter docet Indulgentias valere ad remissionem pœnarum, si ve pœnitentiæ sint injunctæ, si ve non; Antoninus 1. part. tit. 10. Cap. 3. alique plures gravissimi. 2. Quia quod solvit majus, debet in eodem genere solvere minus. Atqui indulgentiæ quæ solvunt injunctas à Confessario pœnitentias, majus quid solvunt, quam aliæ. Majus est enim remittere pœnam à Judice constitutam, quam quæ ab eo necdum inflicta sit: siquidem in priori casu duplex tollitur vinculum; unicum autem in posteriori. 3. Quia probabile est eum, qui per voluntarias pœnitentias ex opere operantis pro peccatis suis satisfacit, prius extinguere pœnam debitam peccatis, pro quibus nulla sibi pœnitentia injuncta est, quam eorum quæ jam in confessione judicata sunt: quia pœnæ hujus remissio reservatur pœnitentiæ ex Confessarii præcepto postea adimplendæ. Ergo pari jure credendum est Indulgentiam prius & facilius extinguere pœnam debitam peccatis, quibus nulla constituta est pœnitentia, quam extinguat pœnam iis debitam peccatis, pro quibus injuncta est pœnitentia. 4. Quia remissio de pœnitentiis injunctis, vel intelligeretur de pœnitentiis impletis, vel de non impletis. Neutrum porro dici potest. Non 1. Quia tunc vel nihil remittitur, eo quod jam satisfactum sit, vel remittitur pœna aliis peccatis debita; quod intendit Suarez. Non 2. Quia alioqui melior esset conditio illius, qui pœnitentiæ sibi injunctæ executionem distulit ex negligentia; quod absurdum est.

XXIII. Alii demum mediam ineunt viam cum Lugo, disput. 27. de pœnit. n. 1. & docent, Indulgentiam, si absque clausula *de injunctis pœnitentiis* concedatur, ad omnes pœnitentias, etiam non injunctas, extendi; eandem vero addita prædicta clausula ad eas tantum pœnas extendi, quæ impositæ sunt.

XXIV. Probant primam partem, tum ex dictis num. 19. tum quia sic expresse declaravit Pius V. apud Bellarminum hic, Lib. 1. cap. 7.

XXV. Secundam vero partem probant, quia constat Indulgentias olim magna ex parte inductas fuisse, ut temperarentur gravissimæ pœnitentiæ quæ juxta Canones pœnitentibus imponebantur. Eæ enim primitus multo fervore implebantur; at cum tepescere pietatis æstu languerent, sæpe etiam omitterentur, cœperunt Pontifices

ces per Indulgentias aliquid de injunctis pœnitentiis detrahere, remittendo vel annos, vel dies aliquot ex illis qui in pœnitentiam injungebantur. Ergo prima Ecclesiæ intentio fuit, ut injunctum pœnitentibus onus, quod ii præ fragilitate sua ferre non poterant, imminuerent atque moderarentur. Jam vero nihil est cur relaxatio ad unum pœnitentiæ genus ex Ecclesiæ intentione relata, ad aliud extendatur. Ergo.

Nec nocent quæ contra objiciuntur à Suarez.

XXVI. Non 1. Ubi enim Doctores Doctoribus opponuntur, habenda est ratio probationum, non auctoritatis.

XXVII. Non 2. Hæc enim regula: *Qui solvit majus, solvit & minus*, de iis est intelligenda, quorum unum in alio, minus scilicet includitur in majori: Qua de causa dispensatus ad Sacerdotium, ad inferiores ordines dispensatus censetur. Porro dispares pœnæ in se invicem non includuntur. Neque ulla est connexio inter liberationem ab uno debito, etiam majori & liberationem ab alio.

XXVIII. Non 3. Quia aliud est pœnam facilius remitti posse; aliud Pontificem velle ut ea per Indulgentiam remittatur. Imo ne tollatur pœnitentis satisfactio, simulque ut ad eam implendam accendatur; æquum est ut à graviore pœna liberetur, sed non ab omni. Valet enim exhortatio isthæc: Debes centum: remittentur tibi misericorditer octoginta: age ergo, & saltem enitere ut reddas viginti.

XXIX. Non 4. Hæc enim remissio intelligitur de pœnitentiis non impletis, sive per incuriam, sive per oblivionem, sive quia necdum advenerat tempus quo implendæ essent. Neque, ait ibidem Lugo num. 13. novum est, quod hujusmodi concessiones minus prosint diligentioribus. Nam quando per Jubilæum conceditur facultas commutandi vota; is qui votum suum jam implevit, nihil ex eo favore lucri habet: habet vero qui ex negligentia, vel aliam ob causam distulit executionem voti, imo propter ejusmodi personas minus diligentes fiunt ejusmodi concessiones, ut liberentur à periculo, quod ob fragilitatem, vel negligentiam suam possunt incurrere.

XXX. At, inquires graves illæ antiquorum Canonum pœnitentiæ jam injungi non solent. Ergo inutiles erunt Indulgentiæ, per quas pœnitentes ab his solum pœnitentiis liberarentur.

XXXI. Respondet idem qui mox Cardinalis num. 14. Graves quidem illas veterum Canonum pœnitentias jam de facto propter Fidelium fœcordiam non imponi ab homine; sed tamen imponi à jure. Unde qui eas à Confessario per accidens non recepit sub obligatione, poterit adhuc per indulgentias liberari ab illo radicali onere & debito, quod ex lege habebat subeundi graves ejusmodi pœnitentias. Sicque con-

ciliabitur utraque opinio, ita ut Indulgentia non solum ab injunctis de facto pœnitentiis liberet, sed ab iis insuper; iis nimirum quæ de jure injungendæ erant. Hæc ille, quæ ex dicendis partim innotescunt, partim æquis limitibus coercebuntur.

XXXII. 4. Dividitur Indulgentia in *temporalem*, quæ ad certum tempus, puta ad septennium concessa est; *indefinitam*, quæ simpliciter & absque temporis seu durationis determinatione tribuitur; & *perpetuam*, quæ in perpetuum conceditur. Fatentur communissime Theologi, Indulgentiam sine determinatione temporis concessam, eandem habere vim, ac quæ in perpetuum tribuitur; sive quia agitur de materia favorabili, quæ verba quantum possunt, extendi postulat: sive quia decet Principis privilegium, quod limitatum non est, tanquam perpetuo concessum reputari, verum Theologos inter controvertitur, an Indulgentia in perpetuum concessa, reapse perpetua sit. Negant Pontas, v. *Indulgence*, cas 7. Tournely, p. 380. uterque ex Gamachæo, qui cap. 6. de Indulgentiis (Tom. 3. p. 380.) nixus Regula 57. Cancellariæ Romanæ, docet *Indulgentiam absolute concessam alicui Ecclesiæ pro tali die cujuslibet anni futuri, restringendam esse ad viginti annos, aut ad summum ad annos viginti tres*, id est usque ad tempus magni Jubilæi.

XXXIII. At nemini jam licet dubitare, quin Indulgentia in perpetuum, vel indefinite concessa, reapse perpetuo duret nisi forte revocetur, quod fieri non solet. Ita expresse contra Pontasium docet R. P. Theodorus à Spiritu S. sacrae Indulgentiarum Congregationis Consultor, in suo de hac materia Tractatu Romæ impresso ann. 1743. ubi & quinquagesimam septimam Cancellariæ regulam à Gamachæo pessime citatam esse ostendit; & à Clemente VIII. revocatam. Idipsum Inviçte probat R. P. Servatius Le Febvre, in supplemento Theologiæ Francisci Henno: ubi p. 381. refert authenticum ejusdem S. Congregationis Decretum, quo ad instantiam Provincialis sui definitum est die 22. Januarii, an. 1753. Indulgentias, quæ conceduntur, seu *pro tali die cujuslibet anni futuri*; seu sub forma, *in perpetuum*, non reduci ad viginti annos, sed in perpetuum durare.

5. Dividitur Indulgentia in localem, realem & personalem.

XXXIV. Localis ea dicitur quæ certo loco affixa est, quam proinde lucrantur, qui sub conditionibus in Diplomate expressis locum hunc invisunt. Hæc porro ut plurimum particulari cuidam diei affixa est. Aliquando tamen singulis diebus durat in perpetuum; qualis ea est quam percipiunt, qui certa Terræ sanctæ Loca,; vel limina Apostolorum Romæ visitant. Et tunc, ait S. Thomas in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 3. quæst. 2. ad 4. *quoties vadit aliquis ad hunc locum, toties, * servatis servandis, Indulgentiam*

* Hæc S. Thomæ decisio limitanda est ex dicendis, cap. 5, q. 5.

gentiam consequitur. Secus de indulgentia non perenni, quæ semel tantum percipitur. Vide Pontas ibidem Cas. 16. qui Cas. 8. observat non posse plenariam novam Indulgentiam constitui in loco, qui aliam jam simili vel dissimili Indulgentia fruatur; ob hanc Brevis Pontificii clausulam: *Volumus autem, ut si alias Fidelibus in quocunque alio anni die dictam Ecclesiam, seu Capellam, aut Altare in ea situm visitantibus, alia aliqua Indulgentia, vel perpetua, vel ad tempus nondum elapsum, concessa fuerit, præsentibus nullæ sint.* Quod apud Sylvium in resolutionibus, vers. *Indulgentia*, num. 3. declaravit Urbanus VIII. 2. Possè tamen quibusdam ejusdem loci incolis, v. g. ob Confraternitatem, cui se se adscribit, novam aliam, eamque plenariam Indulgentiam concedi: quia etsi de jure communi locales duæ Indulgentiæ simul non subsistunt; potest tamen localis alia subsistere cum alia personali. qualis ea est quæ piis Sodalitiis conceditur. Unde S. I. Congregatio die 16. Martii anno 1677. approbante Papa declaravit, prædicta clausula *minime contineri Altaria privilegiata pro defunctis, neque Indulgentias aut certo personarum generi concessas, ut confraternitati, Regularibus & Capitulo, aut certum pium opus in ipsa Ecclesia peragentibus, ut Litanias, aliasve hujusmodi preces recitantibus, ac iis qui Christiana doctrina erudiuntur, vel alios erudiant, & qui SS. Eucharistiæ Sacramenti expositioni cum oratione quadraginta horarum intersunt, neque stationum Urbis, & septem Altarium Indulgentias, instar septem Altarium Basilicæ Vaticanæ concessas; neque demum quæ pro una vice conceduntur.* Ceterum, si alia Indulgentia, sive plenaria, sive non plenaria, in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio R. Pontifice generatim Christi Fidelibus Ecclesiam, vel aliquod ejus Altare, seu Capellam visitantibus, eodem anni die, vel diverso concessa fuerit, de qua non fiat mentio in Litteris Apostolicis, has litteras ob adjectam clausulam esse prorsus irritas ac nullas, ita refert Ferraris, vers. *Altare privilegiatum*, n. 7. Ut solvantur nonnullæ aliæ difficultates.

Quæres 1. Quid juris, si pereat locus, cui anexa erat Indulgentia, vel in profanum convertatur?

XXXV. Resp. 1. Certum est non perire Indulgentiam, si Ecclesia per partes tantum & paulatim destruaturs atque reædificetur: Quia semper perseverat eadem numero Ecclesia.

XXXVI. Resp. 2. Si Ecclesia penitus concidat, nec reædificetur, perire cum ipsa Indulgentiam, utpote eidem affixam.

XXXVII. Resp. 3. Si reædificetur Ecclesia; vel in eodem loco extruitur, vel transfertur in alium. Si 1. Probabilis satis est opinio eorum, qui Indulgentiam perseverare opinantur; præcipue si statim inchoetur reædificatio: quia propter actus vicinitatem censetur eadem Ecclesia moraliter perdurare. Imo videtur etiam subsistere Indulgentia, licet instauratio ad multum

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

tempus differatur: quia idem est situs quoad locum, idem & templum in morali hominum æstimatione. Si 2. multo per dubitat Suarez, ibidem disput. 52. sect. 1. n. 9. an permaneat indulgentia. Isthæc enim concessa fuit huic numero Ecclesiæ, non autem in communi Ecclesiæ talis oppidi. Porro Ecclesia in alium locum translata nullatenus manet eadem Ecclesia, vel quoad ædificium, vel quoad solum, seu situm. Ergo multo verisimilius est Indulgentiam in hoc casu extinguere, nisi aliunde ex privilegiis verbis satis constet Indulgentiam non restringi ad hunc locum quasi materiale, sed concedi vel Ecclesiæ quam hæc vel illa Religio aut Communitas eo in loco habet; vel intuitu Patroni. Hactenus ferme Suarez. Bene, meo quidem judicio, sibi consulent, qui in casu Ecclesiæ, non modo translatae, sed & continenter in eodem loco reædificatae, novas sibi, quod facile est Indulgentias accersent; nisi ex privilegiis verbis probabilissime constet priores perdurare.

Quæres 2. An, quando annexa est Indulgentia visitationi alicujus Ecclesiæ, necesse sit eam corporaliter ingredi, & an ingressus ille sufficiat.

XXXVIII. Resp. ad 1. pensanda esse privilegiis verba; hæc enim si expresse requirant ingressum in Ecclesiam, vel actionem quæ sine hoc ingressu fieri non potest, puta celebrationem aut communionem in tali Ecclesia, visitationem quinque Altarium, non poterit quis Indulgentiam lucrari, etiamsi per vim, vel propter populi multitudinem ab Ecclesiæ ingressu arceatur. Si autem verba impleri possint per moralem accessum ad Ecclesiam, ut impleri posse videntur, cum Bulla solum exigit ut quis Ecclesiam visitet, imo, & probabiliter, cum exigit ut quis in Ecclesia oret; tunc qui ob vim, puta quia occlusæ sunt januæ, vel ob populi turbam, nonnisi ante fores orare poterit, nihilo minus lucrabitur Indulgentiam; quia ex morali hominum existimatione Ecclesiam invisisse reputabitur. Ita Suarez, ibidem n. 7. Honoratus à S. Maria, in Gallico de Indulgentiis & Jubilæo Tractatu, p. 133. alias 112. Blasius ab Assumptione, in Opere cui titulus: *Cecueil d: Cas de conscience, & de questions qui concernent le Jubilé*, cap. 5. cas. 11. ut ego alibi. Quanti, in Tract. de Jubilæo, p. 120. Lugo, disp. 27. num. 98. ubi, etsi non requirit motum corporis ad hoc Altaria censeantur visitari, cum quis in eo Ecclesiæ loco & situ est in quo moraliter reputetur orare coram unoquoque ex iisdem Altaribus; credit tamen non esse satis ut quis intra Ecclesiam positus animo convertatur ad tale Altare. Imo, inquit, *etiamsi sis in loco apto, ut in medio Ecclesiæ, vellem tamen aliquo gestu vel conversione capitis aut corporis, significari conversionem ad singula Altaria.* Nam exigitur visitatio sensibilis; hoc est, talis actio, quæ exterius significet orationem fieri ad tale Altare.

XXXIX. Resp. ad 2. Vel cum visitatione Ecclesiæ percipitur aliquod speciale opus in

K k k

Eccle-

Ecclesia faciendum, puta orationum aliquot recitatio; vel non. Si 1. extra dubium est non percipi Indulgentias ab iis, qui solo in Ecclesiam ingressu contenti, iisdem orationibus defuerunt. Si 2. constat quoque Indulgentiarum expertem fore, qui locum hunc, ut & alia loca profana, puta ex curiositate, aut illuc transeundo inviseret: Quia visitatio ad Indulgentiam requisita, debet necessario pia esse ac religiosa, & in Dei aut Sancti honorem cedere. Ita idem Suarez, numer. 4.

XL. Indulgentia realis est ea quæ annexa est quibusdam rebus piis, puta cruci, numismatibus, seu medaliis, ut passim loquuntur, Rosariis, &c. Et conceditur Fidelibus, qui res easdem devote gestant, sub conditionibus in Indulto expressis. De his infra.

XLI. Sed hic exurgit dubium, quod non-nihil etiam locales indulgentias spectat. Quid enim ad pietatem vel satisfactionem interest, quod quis in hoc potius Templo preces fundat, quam in alio, iisve potius ad orandum calculis utatur, quam istis.

XLII. Resp. cum eodem Suarez, ibidem Indulgentiam huic Templo affixam multum conferre ad augendam devotionem, tum erga locum ipsum, tum erga Sanctum qui in eo colitur, quemque magis ac magis honorari intendit Ecclesia. Faciunt etiam Indulgentiæ, ut Fideles cultum & gloriam Dei & Sanctorum ejus in eodem loco per eleemosynas adaugeant; qui finis semper honestus est, & ad indulgentiæ effectum accommodatus.

XLIII. Pari jure cum Indulgentia conceditur imagini, cruci, reive cuiuspiam alii per se ipsam dignæ reventiæ; sit ex concessione ista ut imago hæc majori sit in veneratione, & Fidelium devotio in prototypum ipsius vehementius exardescat. Quod vero ad calculos seu grana benedicta pertinet, ut iis annectatur Indulgentia, satis est quod ex se ante Indulgentiam, sint veluti quædam actus religiosi, orationis nempe, instrumenta; & eam secum deferre, quædam sit virtualis professio fidei. Cur autem his numero granis alligetur Indulgentia, non aliis, ratio præcipue duplex affertur: alia quod non deceat Indulgentias, ne vilescant, Rosariis omnibus annecti: alia quod eadem res, ut majoris boni principium, longe pluris æstimentur, quatenus signa speciali modo ad profitendam fidem, & exercendos religionis actus deputata.

XLIV. Circa realem Indulgentiam hæc

breviter annotanda; 1. re moraliter destructa, ita ut nec eandem formam gerat, nec eadem res esse in æstimatione communi censeatur, perire Indulgentiam; 2. ex adverso perseverare Indulgentiam, si res ita priorem formam retineat, ut pro eadem moraliter habeatur. Unde qui per eundem Rosarii funiculum funiculo novo refarcit; aut pauca grana deperditis substituit numero minori, non excidit à jure Indulgentiæ; 3. ad lucrum indulgentiæ realis necessum sæpius esse ut rem deferamus nobiscum, juxta tenorem privilegii; eo scilicet tempore quo intenditur consecutio Indulgentiæ; nec enim ex corona Indulgentiam lucratur, qui eam servat domi, dum recitat; 4. contra Bonacinam hic, disp. 6. quæst. 1. punct. 7. num. 2. neminem posse lucrari Indulgentiam utendo re alteri ad Indulgentiam concessa; quia Indulgentia, licet, realis ordinem dicit ad personas quibus res sacræ distribuuntur. Hinc qui habet numisma vel coronam, quibus ex indulto Papæ annexa est Indulgentia, si hæc alteri donet vel commodet, non transfert cum iis Indulgentiam, nisi id expresse concesserit Pontifex: atque ita declararunt Alexander VII. die 6. Februarii 1657. & Innocentius XIII. die 15. Junii 1721. De his rursus cap. 8. n. 6. & seq.

XLV. Indulgentia personalis est ea quæ conceditur immediate personis, seu in individuo, seu in communi, non tamen omnibus generatim, sed tali v. g. Sodalitio vel Confraternitati adscriptis: & hi, ubicunque fuerint, Indulgentiam per opera præscripta, seu sani, seu in articulo mortis lucrari possunt, secundum tenorem ejus.

XLVI. Circa hæc tria veniunt notanda, 1. sub Indulgentiis alicui Oppido vel Civitati concessis, ipsos etiam Clericos comprehendendi; quia & ipsi pars sunt Christianæ plebis. Idem de Religiosis etiam exemptis dicendum, quoad ipsas Episcopales Indulgentias. Nam sunt exempti in favorem, non vero in detrimentum; adeoque quoad favorabilia censentur subditi, eo ipso quo sunt de talis Episcopi territorio. Ita idem Suarez cit. disp. 52. sect. 1. n. 13.

XLVII. 2. Eum qui Indulgentiam concedit, ejus participem fieri posse.

XLVIII. 3. Paucos esse qui Indulgentiam in articulo mortis, summe licet utilem, lucrentur; quia pauci præstant quæ tum præstari debent. Sed de his, Deo dante, in decursu.

CAPUT SECUNDUM.

D E

EFFECTIBUS INDULGENTIARUM

UT intelligatur plenius, & simul, quantum opus erit, vindicetur allata in præcedenti Capite Indulgentiæ definitio operæ pretium est ut partes ejus potissimas revocemus ad examen, & à cavillis pluribus tueamur. Discutiendum igitur in præsens, 1. an Indulgentia, temporalem solum pœnam, non item æternam, vel ipsam culpam dimittat; 2. an vere coram Deo remittat id omne quod remittit; 3. qua ratione effectum hunc præstet; 4. an Indulgentia eos quibus applicatur, ab operibus pœnitentiæ eximat; 5. quo instanti effectum suum pariat indulgentia. De quibus sit

CONCLUSIO. I. Indulgentia per se non confert remissionem culpæ mortalis, imo nec venialis.

I. Prob. 1. pars, quam de fide certam existimat Suarez, disp. 50. sect. 1. num. 2. Prob. inquam, 1. quia peccatum mortale nunquam remittitur sine infusione gratiæ sanctificantis, uti docet Tridentinum, Sess. 6. cap. 7. Atqui gratia sanctificans non potest infundi, seu per Indulgentiam, quæcunque ea sit, seu per ullam remissionem extra Sacramentum factam. Minor est de fide: cum Tridentinum, Sess. 6. Can. 4. & sess. 14. cap. 2. expresse doceat, neminem sive infidelem, sive baptizatum consequi posse justificationis gratiam sine Baptismi aut pœnitentiæ Sacramentis, vel contritione cum eorum voto. Jam vero Indulgentia, nec octavum quoddam Sacramentum est, nec contritio. Atque etiamsi recipiens quis Indulgentiam, haberet contritionem cum Sacramenti voto, jam Indulgentia non operaretur remissionem peccati mortalis, sed inveniret illud deletum perfecta contritione, quæ peccatum quodcunque tollit, etiam ubi deest Indulgentia, aut cum eam homo hic & nunc lucrari non intendit. Ergo.

II. Prob. 2. Quia Ecclesia non solvit actualia peccata, nisi per modum judicii: atqui Indulgentiæ non conceduntur per modum judicii.

III. Prob. 3. Quia omnes Indulgentiarum formulæ semper declarant per illas compensari satisfactionem in pœnitentibus contritis vel confessis. Ergo præsupponunt ad earum effectum requiri ut jam ablatum sit mortale peccatum, seu per confessionem, seu per contritionem.

Atque hinc sequitur pœnam æternam mortalibus peccatis debitam per Indulgentias remitti non posse. Quæ enim culpam, pœnæ æternæ principium, remittere non possunt, non possunt pœnam hanc remittere. Unde ea vel cum culpa concomitanter remittitur, vel consequenter per satisfactionem, &c.

IV. Prob. 2. pars, 1. quia Indulgentiarum formulæ non concedunt pœnæ remissionem, nisi contritis & confessis. Ergo supponunt culpam alterutro modo prius tollendam esse, quam solvatur pœna.

V. 2. Quia culpa venialis de lege ordinaria tolli non potest sine hominis actu; quo prior ejus voluntas aliquo modo immutetur: secus de pœnæ remissione, quæ mutationem hanc non requirit. Atqui per Indulgentiam non datur actus hujusmodi contra peccatum veniale. Indulgentia enim neque dat contritionem, cum eam nec ipsa Sacramenta dent; nec ejus defectum supplet, ut facit pœnitentia, quæ justificat cum attritione, ad justificationem extra Sacramentum impari. Quoties enim remissio culpæ etiam venialis contigit sine dispositione per se sufficiente ad remissionem ejus, necessum est ut interveniat causa, quæ ex opere operato ad hujus culpæ remissionem concurrat, cujusmodi est Sacramentum. Atqui Indulgentia, nec ad culpæ etiam venialis, nec ad alium quemvis effectum concurrere potest per actionem ex opere operato; utpote quæ solis Sacramentis competat. Ergo. Et hæc communior est Theologorum opinio contra Paludanum & alios paucos.

VI. Dixi in Conclusionem Indulgentiam non conferre *per se* remissionem ullius culpæ, immediatam videlicet; quia indulgentia ad remissionem hanc concomitanter prodesse potest, quatenus nimirum & varia postulat pietatis opera, quæ indubie ad obtinendam Dei misericordiam disponunt, & varios, qui ab ea remonent, obices tollit, puta reservationem peccati censuras, ipsa etiam quandoque vota, quod tamen solæ Jubilæorum Indulgentiæ præstare consueverunt.

VII. Obje. Nonnulli Pontifices in Diplomatis suis testantur se absolvere *à culpa*, vel *à peccato*. Atqui verba hæc, utpote generalia, de peccato etiam lethali intelligi debent, ad minimum autem de veniali. Ergo.

VIII. Respondent aliqui neg. maj. Indulgentiæ enim *tali tenore*, seu quæ à culpa & pœna simul absolvant, *nusquam à Sede Apostolica emanant, ut dicit Felinus in Tract. de Indulgentia*, & post eum Barth. Fumus, in Armilla: ita ex bonis Theologis refert Maldonatis, Tom. 2. de Pœnit. q. 6.

IX. Atque hinc Sabbatina, ut ajunt, Bulla, in qua Joannes XXII. ex jussu B. Mariæ quæ sub habitu Virginis Carmelitæ eidem apparuerat, Carmelitis tribuit Indulgentiam: qua *Fratres dicti Ordinis à supplicio absolventur & culpa*; gravi falsitatis suspitione apud eruditos plures laborat. Nescit nemo

mo quot Indulgentiæ variis temporibus prodierint, quæ nedum à S. Sede profluerent, ab eadem indignanter rejectæ sunt. Sane si *falsa latinitas vitiat Rescriptum*, habet Bulla hæc quam refert Amort, p. 146. unde explodatur. Sed & hinc vitiosa est, 1. quod juxta eam, *qui sanctum intrabit Carmelitarum Ordinem, salvabitur*; 2. quod, & ibidem sic loquitur B. Virgo ad Confratres & Conforores Ordinis prænominati: *Ego Mater gratiose descendam Sabbatho post eorum obitum, & quod inveniam in Purgatorio liberabo*. Hinc Bulla hæc, *vera an ficta, non disputo*, inquit Amort, sic explicata est sub Saulo V. ut Carmelitis *permittatur prædicare, quod populus Christianus possit pie credere*, B. Virginem prædictis Fratribus & Sororibus, qui christiane decesserint, *speciali protectione post eorum transitum, præcipue in die Sabbathi, adfuturam*.

X. Resp. 2. dist. maj. Testantur quandoque Pontifices se absolvere à culpa vel peccato, id est à pœna peccatis debita, C. id est ab ipso peccatorum reatu, subdist. absolvere dispositive, quatenus varia concedunt privilegia, quæ ad obtinendam peccati remissionem non parum conducunt; C. Formaliter & efficienter, N. peccatum non raro sumitur pro pœna peccati; ut cum Christus *pro nobis peccatum* factus esse dicitur, 2. Corinth. 5. 21. quo sensu Theologorum pars maxima illud intelligit 2. Machab. 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*; neque enim, ajunt, eo loci agitur de ipsa remissione peccati, quod in primo post mortem instanti dimittitur per vividum contritionis actum; sed de condonatione pœnæ peccato debitæ. Sed, quidquid de eo sit, constat Pontifices eo sensu culpam remittere per Indulgentias, quod multam ejus remissionis obtinendæ facilitatem procurent; tum plures Confessarios offerendo; tum & removendo non paucos obices, ut statim diximus.

CONCLUSIO II. Indulgentia pœnam canonicam remittendo; consequenter vere & coram Deo remittit pœnam Purgatorii: quo autem in gradu, & qua mensura, soli Deo notum est.

XI. Probl. 1. pars 1. Ex ratiocinio S. Thomæ, Suppl. q. 25. art. ubi sic O. *Dicendum quod ab omnibus conceditur, Indulgentias aliquid valere, quia impium esset dicere, quod Ecclesia aliquid vane faceret. Sed quidam dicunt quod non valent ad absolvendum à reatu pœnæ, quam quis in Purgatorio secundum judicium Dei meretur; sed valent ad absolvendum ab obligatione qua Sacerdos obligavit penitentem ad pœnam aliquam, vel ad quam etiam obligatur ex Canonum Statutis. Sed hæc opinio non videtur vera. 1. Quia est expresse contra Privilegium Petro datum, cui pictum est, at quod in terra remitteret, in quo remitteretur. Et præterea Ecclesia habusmodi Indulgentias faciens, magis damnificaret, quam adjuvaret; quia remitteret ad graviores pœnas, scilicet Purgatorii, absolvendo à penitentis injunctis, per quas citra dubium eadem Purgatorii*

pœnæ immiata fuissent; (unde, prout notat Sylvius ibidem, verum esset quod dixit Lutherus, Indulgentias esse fraudes seu deceptiones Fidelium.) Ergo *remissio quæ Indulgentiam fit quantum ad forum Ecclesiæ, valet etiam quantum ad forum Dei*.

XII. Confirm. quia clavium Ecclesiæ effectus proprie respicit futurum sæculum; cum ideo claves cæli vocentur. Atqui Indulgentiæ fundantur in potestate clavium; ut infra dicemus. Ergo.

XIII. Prob. 2. Quia condonatio quam incesto fecit Apostolus, 2. Corinth. 2. 10. non minus efficax fuit, quam si à Christo ipso facta esset: quandoquidem facta sit Christi vice & auctoritate, seu ut loqui audeat Apostolus, *in persona Christi*. Atqui condonatio à Christo ipso facta, in foro Dei rata fuissent & efficax. Ergo.

XIV. Prob. 3. Profunt, quocunque tandem modo, defunctis Indulgentiæ, ut paulo post ostendemus. Atqui non profunt eis quoad solutionem pœnæ cujusvis ab homine, quia jam isti non subjacent. Ergo profunt quoad solutionem pœnæ in foro Dei debitæ.

XV. Prob. 4. Non minor est efficacia Indulgentiæ per Christi & Sanctorum merita nunc concessæ, quam illius quæ olim lapsus concedebatur per libellos Martyrum. Atqui hæc sic à dcenis humanis, si ita loqui fas est, solvebat, ut etiam coram Deo valeret. Minor patet, tum ex S. Cypriano, qui Tract. de Lapsis agnoscit *merita Martyrum* coram Deo plurimum valere; nempe, ait Epist. 14. p. 27. *ut lapsi Fideles cum pace à Martyribus sibi promissa ad Dominum remittantur*. Unde Tertullianus, jam ad Montani partes abreptus, Martyres, quod sibi assumerent potestatem dimittendi per merita sua pœnas divinæ justitiæ debitas, his verbis fugillabat, Lib. de pudicitia, cap. 22. (p. 575.) *Sufficiat Martyri propria delicta purgasse: ingrati & superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consecutus*. Ergo.

XVI. Prob. 5. Tum ex Sixto IV. S. P. qui in institutione, *Licet ea*, proscripsit istam Petri Oxoniensis thesim: *Romanus Pontifex Purgatorii pœnam remittere non potest*. Tum ex Leone X. qui inter alios Lutheri Articulos hunc n. 14. perstrinxit: *indulgentiis qui eas veraciter consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud justitiam divinam*. (Tom. 14. Concil. p. 395.)

XVII. Prob. 2. pars contra eos, qui tot Purgatorii dies vel annos per Indulgentiarum remitti credunt, quot in Bulla Indulgentiæ exprimuntur. Prob. inquam, 1. quia Indulgentia quadragenæ v. g. vel septenæ, solum pœnas remittit, quarum quis obtinuisset remissionem canonicam per dies 40. vel septem annos penitentiam obeundo. Atqui prorsus incertam est an per hujusmodi penitentiam obtinuisset remissionem pœnæ in Purgatorio per dies 40. vel annos septem subeundæ. Nec dubium est quin & duobus qui æque rei eandem penitentiam

tentiae mensuram praestant, multo plus veniae obtineat, qui poenitentiam hanc jugi & alacri studio decurrit, quam qui remisse & segniter exequitur. Ergo.

XVIII. Prob. 2. Quia fieri facile potest, ut Deus secundum aequilimas sapientiae suae leges, graviores aliquando sed breviores sed diuturnas magis, defunctis poenas constituat. Atqui in hac hypothese, quae supremo omnium rerum arbitro nihil repugnat, fieri naturaliter non potest, ut numerus annorum Purgatorii decrescat pro numero annorum poenitentiae, vel impletae, vel indulgenter remissae. Ergo *inscrutabilis iudicii est* definire quoto in gradu operetur Indulgentia. Sed unum id scire refert, remissionem poenae eo futuram majorem, quo major fuerit poenitentis cujuslibet, aut Indulgentiam lucrantis devotio. Unde tritum illud, de quo infra, valere Indulgentias quantum sonant, *modo nec clavis erret, nec Fidelis deficiat.*

Objectiones quotquot hic proponi possent, Capite proxime sequenti expenduntur.

CONCLUSIO. III. Indulgentiae viventibus applicantur per modum solutionis simul & absolutionis judicariae; defunctis autem per modum merae solutionis, sive per modum suffragii.

XIX. Ut intelligatur Conclusio, praenotandum est Indulgentias per modum absolutionis judicariae applicari, quando Ecclesia satisfactionum Christi superabundantium dispensatrix, virtute clavium immediate & moraliter Fidelibus sibi actu subditis applicat easdem Christi satisfactiones, quibus solvuntur poenae temporales à Fidelibus debitae pro peccatis. Contra vero Indulgentiae applicantur per modum suffragii, solutionis merae, & oblationis, quando Ecclesia satisfactiones Christi è thesauro suo virtute clavium extractas, offert Deo in satisfactionem poenarum justitiae divinae debitarum: pro illis qui non amplius subjacent iurisdictioni ipsius, quod aliqui satisfactionum applicationem moralem vocant, alii oblationem vocare malunt. Quapropter Pontifex quoad vivos se habet instar viri, qui debitoribus in proprio ejusdem carcere inclusis dat in manu pecuniam unde se redimant: quoad defunctos vero, instar viri qui extraneos in alieno carcere inclusos juvare volens, nec suam ad eos pecuniam immediate transferre valens, quia id non sinunt leges loci, seandem hujus carceris Domino offert, ut eos ab ergastuli ærumnis misericorditer eruere dignetur. Jam

XX. Prob. 1. pars: Ut indulgentiae vivis applicantur per modum solutionis simul & absolutionis judicariae, duo sufficiunt, 1. ut Ecclesia Indulgentias largiendo, solvat debita Fidelium quibus eadem applicantur: 2. ut debita haec non solvat simpliciter, sed solvat, subditos suos juridice absolvendo. Atqui 1. Ecclesia per Indulgentias solvit Fidelium suorum debita. Quae enim locum satisfactionis à Fidelibus debitae, pro potestate sibi concessa offert infinitas Christi ip-

sus satisfactiones, haec utique non gratis relaxat debita suorum, sed abundantissime solvit & persolvit. Atqui Ecclesia in locum satisfactionis, &c. Nimirum vero Ecclesia in dispensatione thesauri sibi commissi non se habet ut domina, quae pro arbitrio absolvat, sed ut iudex, Christi judicis personam sustinens. Atqui iudex qua talis detestatur justitiae jura servare illaesa. Ergo quod una parte dimittit, ex alia solvendo ad minus aequivalenter, compensare debet. Atqui hinc Clemens VI. in Extrav. comm. *Unigenitus*, 2. de poenitentiis, &c. Docet per Indulgentias fieri solutionem ex thesauro Ecclesiae. Merito igitur S. Thomas, Suppl. q. 25. art. 1. ad 3. docet, quod *faciens Indulgentias, solvit poenam de bonis Ecclesiae communibus.*

XXI. 2. Ecclesia Fidelium debita solvit absolvendo. 1. Quia potestas Ecclesiae quantum ad Indulgentias his nititur Christi verbis: *Quaecunque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis.* Atqui verba haec juridicam absolutionem important. Unde Martinus V. plenariam Indulgentiam tribuens in Constantiensi Concilio, dicit se *absolutionem plenariam* concedere; quo etiam *absolutionis* verbo frequenter utitur Gregorius VII. 2. Quia indulgentia vivis concessa non valet, nisi concedatur subditis. Ergo requirit ut concedens in eos quibus concedit, iurisdictionem habeat, Atqui iurisdictionis haec non est necessaria nisi ad absolvendum juridice. Unde Alexander III. cap. *Quod autem*, 4. de poenitentiis, &c. Cum, inquit, *à non suo Iudice ligari nullus valeat, vel absolvi, Indulgentiae solis illis profunt, quibus proprii Iudices eas indulserunt.* 3. Quia Indulgentiae eo distinguuntur à suffragiis, quod haec privata auctoritate fieri possint, non illae. Ergo Indulgentiae vivis concessae sunt absolutiones.

XXII. Prob. 2. pars. Ex dictis, ad absolutionem requiritur iurisdictionis in eum qui absolvitur. Atqui Ecclesia nullam habet iurisdictionem in defunctos, utpote qui iam solius Dei foro subiaceant. Unde, juxta aliquos, non dixit Christus generatim: *Quaecunque solveritis*; sed *Quaecunque solveritis super terram*; id est, interprete, ut volunt Christo, Joan. 21. quidquid solveritis quantum ad eos qui velut oves in hoc mundo pasci à vobis possunt, *erit judicialiter solutum in caelis.*

XXIII. Non desunt equidem qui ista Christi verba sic explicant: *Quosunque super terram positi feceritis solutionis & ligationis actus, ii in caelo rati erunt.* At ii simul docent per solutionem non intelligi solum absolutionis proprie dictae actum, sed generaliter quamcunque remissionem, dispensationem, relaxationem, &c. Sicut etiam per actum ligandi generaliter intelligitur ligatio per legem, per decretum fidei aut morum, per excommunicationem, per poenitentiae injunctionem. Ita Sylvius, ad q. 71. art. 10. Porro juxta expositionem hanc quae Suarezio non improbabilis est, stat defunctorum animas in terris, seu à

Pontifice solvi, nec tamen propria judicialiter absolvi.

XXIV. Confirm. Quæ nullos alios jurisdictionis actus, in subditum necessario exercendos, in animas Purgatorii exercere potest, non potest in easdem exercere actum absolutionis judicariæ à pœnis. Atqui Ecclesia nullos alios actus jurisdictionis, qui in subditos solos exerceri possint, in animas purgantes exercet: sic enim nec excommunicantur defuncti, licet quandoque declarentur mortui esse in vinculo excommunicationis; nec ab excommunicatione per vitam contracta liberantur, quamvis viventes aliquando liberentur ab onere non communicandi cum ipsis per orationem & suffragia. Ergo Indulgentiæ defunctis applicantur per modum solutionis. Cum autem solutio hæc nunquam pro defunctis pendatur à viventibus, nisi per pœnalia quædam opera à Pontificibus præscripta, merito dicitur habere rationem suffragii. Quia suffragium nihil est aliud quam *Opus bonum & pœnale, remissionis pœnæ proximi impetratorium*. De his adi Suarez, citat. disp. 53. sect. 2. & 3.

XXV. Objic. 1. contra 1. part. Absolutio dari potest invito, ut patet in Censuris. Atqui Indulgentia non potest invito dari.

XXVI. R. ad 1. dist. maj. Absolutio, quæ nullam in suscipiente dispositionem vel actionem requirit, dari potest invito, quemadmodum ea quæ tollit censuras, C. Absolutio, quæ certas requirit dispositiones, ut absolutio sacramentalis à peccatis, aut Indulgentia, N.

XXVII. Objic. 2. Ad absolutionem Judicariam prærequiritur causæ cognitio. Atqui Indulgentia hanc causæ cognitionem non requirit. Unde dari solet in communi iis omnibus qui hoc vel illud executi fuerint.

XXVIII. R. dist. maj. Ad absolutionem judicariam, quæ datur in particulari, secundum allegata, requiritur causæ cognitio, C. ad absolutionem generalem, & conditionate tantum datam, sub dist. Requiritur cognitio generalis causæ, C. cognitio in specie, N. Itaque absolutio particularis, seu *ab homine*, particularem causæ cognitionem requirit, ut patet in absolutione sacramentali à peccatis. Verum absolutio communis, seu *à jure*, communem tantum causæ notitiam requirit: hæc autem nunquam deest. Novit enim Ecclesia Fideles suos summa Dei Indulgentia indigere: etsi alunde investigare debet an hic & nunc Indulgentiæ thesauros aperiri expediat.

XXIX. Obj. 3. Si Indulgentiæ per modum absolutionis juridicæ concedantur, Papa earum particeps esse non poterit; cum nemo in eum jurisdictionem habeat, nec semetipsum absolvere valeat. Atqui falsum consequens.

XXX. R. neg. sequel. majoris: potest enim Rom. Pontifex Indulgentiis frui, vel subjiendo se Sacerdoti, qui eum sicut alios à culpa per Sacramentum Pœnitentiæ absolvat, & à pœna per Indulgentiam; vel quia,

licet se ipsum directe absolvere non possit, potest tamen iis uti rebus, quas aliis concesserit; neque enim ad Indulgentias participandas accedit ut Prælati, sed tanquam unus de Christi grege, cui illæ in communi sunt propositæ. Ita Sylvius p. 109.

XXXI. Obj. 4. contra 2. part. Si quid obstat ne Indulgentiæ per judicii & absolutionis modum concedantur defunctis, id præsertim quod defuncti jam Ecclesiæ jurisdictioni non subsint. Atqui falsum consequens. Ecclesia enim mortuos aliquando excommunicat, aliquando solvit ab excommunicatione. Ergo.

XXXII. Resp. ad 1. neg. min. Quæ omnino sensui Ecclesiæ regugnat. Dum enim Pontifices in gratiam defunctorum Indulgentias largiuntur, hanc pene semper adhibent clausulam, *per modum suffragii*; prout videris in Diplomatis Alexandri VI. Clementis VII. Julii III. Gregorii XIII. Leonis X. in Epistol. ad Cajetanum, quam laudat Estius in 4. distinct. 20. §. 11. Unde cum Joannes Angeli propositionem hanc emisisset: *Animæ in Purgatorio detentæ sunt de jurisdictione Papæ*, Sacra Facultas Parisiensis eam, prout refert qui præsens aderat major, in 4. distinct. 20. qu. 2. reprobavit ut *suspectam, scandalosam, & nullatenus publice prædicandam*.

XXXIII. Ad 2. dico Ecclesiam nec mortuos percutere censuris, nec à censuris solvere directe & quoad ipsos, sed quoad viventes, quibus declarat vel errore facti damnatum fuisse innocentem, vel eodem errore absolutum reum. Ita Bellarminus hic, Lib. 1. cap. 14. & nos jam pridem, ubi de censuris.

An autem reipsa ex Indulgentiis per suffragii modum juventur defuncti, expendemus cap. 6. In præsentem enim absolutionem suffragio opposuimus. ut magis de utriusque discrimine constaret.

Circa quæstionem quartam, an scilicet Indulgentia eximat ab operibus pœnitentiæ, quædam recepta sunt apud Theologos, quædam in controversiam vocantur.

XXXIV. Et quidem 1. constat per Indulgentiam, quin & sine Indulgentia spaciali, eximi peccatorem à laboriosis illis Canonicæ Pœnitentiæ operibus, quæ fusc à nobis Tom. 6. part. 1. recensita sunt. His enim jam nunc nemo subijcitur.

XXXV. Constat 2. neminem esse, qui ob Indulgentias quempiam ab omni prorsus pœnitentiâ eximat. Tunc enim ad minus in locum pœnitentiæ à Confessario injunctæ ea subingreditur, quæ ad Indulgentiam præscripta est; quæque non raro gravior est ea quam pluribus vere Christianis injungeret Confessarius; ut patet in magnis Jubilæis, quæ & jejunia nonnulla, & crebras Ecclesiarum plurimarum visitationes, & in iis preces pie recitatas inducunt.

XXXVI. Sed & constat 3. neminem per Indulgentiam, quæcunque ea sit eximi à pœnitentiis medicinalibus sibi in Tribunali sacro impositis. Unde cui injunctum est, ne tabernam, ne puellam hanc, ne hunc perditæ

perditæ famæ adolescentem frequenter, id ad amissum observare tenetur, alioquin Indulgentiam minime lucraturus; quia qui periculum amat, jam reus est peccati, cuius se periculo gravi exponit, prout alibi expendimus.

XXXVII. Tota igitur lis est, an ab aliis quibuscunque pœnitentiis dispenset Indulgentia: Porro circa quæstionem ad hosce limites redactam non una est omnium sententia. Sunt enim plures, non infimi nominis Theologi, qui pœnitentem ab omni, modo non medicinali, pœnitentia, per Indulgentiam eo usque eximi opinantur, ut hunc ei deesse tuto posse existiment. *Omnes fere Catholici conveniunt*, Suarez, disp. 50. sect. 3. n. 1. *per Indulgentias relaxare pœnitentias injunctas in Sacramento Pœnitentiæ*. Concinit Lugo, disp. 27. n. 22. ubi hæc: *Communis sententia, ni fallor. Antiquorum & Recentiorum simpliciter & universaliter affirmat liberari pœnitentem ab obligatione implendi pœnitentiam: quam videtur expresse docere Sanctus Thomas, in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 1. (Suppl. quæst. 25. art. 1.) his verbis O Dicendum est quod Indulgentiæ valent, & quantum ad forum Ecclesiæ, & quantum ad iudicium Dei, ad remissionem pœnæ residuæ post contritionem, & absolutionem, & confessionem, sive sit injuncta, sive non.* Unde vult duntaxat consulendum esse eis qui Indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant, ut etiam ex his remedium consequantur, quamvis à debito pœnæ essent immunes; & præcipue quia quandoque sunt plurimum debitores, quam credant.

XXXVIII. Idem apud Lugo docent expresse Navarrus, Sylvester, Angelus, Armilla: generatim vero, qui citra distinctionem ullam docent, per Indulgentias tolli obligationem pœnitentias implendi, ut Alexander Alensis, S. Bonaventura, Durandus, &c.

XXXIX. Eadem est Sylvii doctrina in eand. q. 25. art. 2. p. 112. qui tamen ob citatas S. Thomæ rationes consulit ne Fideles propter Indulgentias ab operibus pœnitentiæ sibi injunctis abstineant.

XL. Consonat Habertus, §. 1. de Indulgent. ubi hæc habet, ut ego alibi. *Quia pœnitentes non accedunt satis parati, ut per absolutionem reatus pœnæ totaliter expungatur, Sacerdotes ex præcepto divino tenentur imponere satisfactiones congruas ad eluendum quod superest pœnæ temporalis.* Porro Indulgentia est ejusmodi satisfactionis remissio & pœnæ relaxatio. Qui rursus §. 3. Resp. 1. sic statuit: *Indulgentiæ quæ absolute & absque restrictione conceduntur, se extendunt ad omnem pœnam temporalem, sive injunctam, sive injungendam.* Vult nihilominus idem Magister, ut nemo injunctæ sibi pœnitentiæ desit; quia nemo certus est an Indulgentiam lucratus sit.

XLI. Non desunt tamen qui per Indulgentiam eas tantum remitti pœnas credant, quæ vel olim à Canonibus imponebantur; vel à Sacerdote injungerentur, si, non ha-

bita fragilitatis pœnitentium ratione, parem delictis eorum pœnitentiam injungeret, quam passim minorem indicare consuevit. Ita vir minime suspectus Rev. P. Hontatus à S. Maria, in Gallico de Indulgentiis Tract. ut ego ante ubi tamen utcumque contradictoria loqui videtur. Ad hanc opinionem non parum accedit Tournelyus, p. 353. ubi statuit Conclus. 5. quod *Indulgentiæ vix unquam hominem penitus eximunt ab omni pœna temporali, & laboriosis pœnitentiæ operibus.* Dolendum sane quod partem hanc arripiant lubenter, qui Indulgentias deprimere amant. Sed quid non tollendum à Theologia, si ab ea refecari oporteat id omne quo abutuntur viri *prurientes auribus*, & Ecclesiæ parum addicti? Nos ut dissentientes animos, si potis erit, conciliemus, hæc arbitramur statuenda, quæ pio & erudito examini sponte subjicimus.

CONCLUSIO IV. Indulgentiæ nec eximunt, nec quemquam eximere possunt à laboriosis pœnitentiæ operibus, quæ ad obtinendam cum Deo reconciliationem aliquando prærequiruntur.

XLII. Prob. 1. Indulgentia nec eximit, nec eximere potest ab iis quæ ad ejus consecutionem ex natura rei prærequiruntur. Atqui ad Indulgentiæ consecutionem prærequiritur status gratiæ, & vera cum Deo reconciliatio; quæ potissimum in peccatoribus crimini jam pridem addictis nonnisi per prævia laboriosæ pœnitentiæ opera impetrari solet. Minor constat, 1. ex iis quæ diximus Tom. 6. Part. 1. cap. 6. n. 166. 2. Ex agendi ratione Apostoli, qui 1. Corinth. 5. v. eodem. Incestum Corinthium gravi addixit pœnitentiæ, ut *spiritus ejus salvus fieret in die Domini*; id est, ut cum Deo reconciliari mereretur; quam quidem pœnitentiam non ante indulgenter relaxavit Apostolus, quam scelestus ille per annum totum ea defunctus esset. 3. Ex S. Cypriano graviter eos redarguente, qui Libellaticis, priusquam judicari possent ad divinam reconciliationem habiles, pacem & communionem, quam iis exposulaverant Martyres, præpropere indulgebant. *Contra Evangelii vigorem*, ait Tract. de lapsis, (p. 173.) *contra Domini ac Dei legem temeritate quorundam laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & accipientibus nihil profutura.* Minus tamen quid, ob Martyrum preces & commendationem exigebat S. Doctor, quam ceteroquin exegisset. Unde Eipist. 10. Peto, inquit. alloquens Confessores qui Libellaticis veniam orabant, *ut eos, quos ipsi videtis, quos nostis, quorum pœnitentiam satisfactioni proximam conspiciatis, designetis nominatim libello, & sic ad nos fidei ac disciplinæ congruentes Litteras dirigatis.* Ubi observanda verba hæc, *pœnitentiam satisfactioni proximam*, id est, quæ ad æqualitatem accedat.

XLIII. Prob. 2. Quia, ut bene Tournelyus, p. 354. contraria opinio plura invehret absurda & incommoda: ex ea enim sequeretur 1. hodiernas Indulgentias veteribus

ribus longe dissimiles fore; istæ enim; ut mox vidimus, gravem exigebant pœnitentiam; nostræ vero aut nullam, aut levissimam. 2. Facilius in gratiam recipi, qui peccaverunt post Baptismum, quam qui ante: cum his per Indulgentias succurri non possit, illis possit facillime; præsertim in urbibus, quæ Indulgentiæ non desunt. 3. Majorem fore vim Indulgentiarum, quam Sacramenti Pœnitentiæ; quandoquidem raro contingat totam pœnam in isto Sacramento dimitti. His adde quod si Fidelium vulgo semel persuasum esset, omne pœnæ debitum per indulgentias sine congrua pœnitentia extingui; hinc erumperent torpor, negligentia disciplinæ Ecclesiasticæ, ipsarumque consequenter Indulgentiarum despectus. Unpe patens hæreticis, aliisque non tam Indulgentiæ quam Papæ osoribus, aperiretur campus Ecclesiæ insultandi.

CONCLUSIO V. Indulgentia nunquam eximit à tota pœnitentia per Confessarium injuncta. An à parte ejus pœnali eximat, controversatur. Curandum in praxi ut hæc tota impleatur.

XLIV. Probat 1. pars: Ex Tridentino, Sess. 14. cap. 8. Confessarius pœnitenti satisfactionem injungere tenetur, tum, *ad peccatorum vindictam atque castigationem, tum ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum.* Atqui nulla est in terris potestas, quæ à postrema hac dispensare valeat; præsertim cum major sit pœnitentiæ ut medicinalis necessitas, quam ut simpliciter afflictivæ, prout Tom. 6. part. 1. ostendimus. Et vero quis ob Indulgentiam permittere ausit, ut tabernam vir devotus vino, amasiam impudicus, pro more suo antiquo invisat. Merito igitur Suarez, disp. 50. sect. 2. n. 7. *Quia Indulgentia nec moderatur passiones, nec pravam consuetudinem seu habitum remittit, non obstante Indulgentia manet eadem obligatio applicandi medicinam præservativam: in quo etiam Doctores conveniunt.*

XLV. Recessit quidem ab ea communi opinione Card. de Lugo disp. 27. n. 22. quem secutus est Martinon, disp. 53. n. 79. Uterque nimirum contendit, per Indulgentiam tolli debitum pœnitentiæ etiam ut medicinalis: scilicet, inquiunt, quamvis Confessarius sit simul Judex & Medicus, *non tamen obligat ut Medicus, cujus est solum consulere, non præcipere.* Ergo solum obligat ut Judex, proinde quatenus pœnitentiam imponit in pœnam peccati. Atqui cessat obligatio pœnæ, eo ipso quod per Indulgentiam condonatur pœna.

XLVI. Et vero, pergit Lugo n. 26. si condonata pœna Sacerdos adhuc obligaret ad jejunium per modum medicinæ, vel jejunium illud peberetur ut satisfactio sacramentalis, quæ sit pars Sacramenti, vel non. Porro deberi non potest ut satisfactio, quia qui nihil jam debet pro peccatis, non potest obligari ad solvendum; nec potest puniri à Judice ille cui condonata est pœna. Ergo jejunium illud non imponitur ut satisfactio. ergo non erit pars integralis Sacra-

menti. Ex hoc autem inferitur, nec posse illud imponi ut puram medicinam; quia inauditum est, quod pœnitens ex mero præcepto Confessarii obligetur ad aliquid, quod si ponatur, non possit esse pars integralis Sacramenti.

XLVII. Hæc ille, quæ si à moroso quopiam paulo severius expenderentur, gravem forte censuram non effugerent. Quod enim quia terreni Medici consulunt, non autem præcipiunt, Confessarius qua Medicus, dum pœnitentiam medicinalem imponit, consulat tantum, non præcipiat; in Ecclesia Dei prorsus inauditum est. Profecto ubique receptum est, quod pœnitentiæ Minister, sive præterita peccata puniat, sive præservet à futuris, id Dei auctoritate, & clavibus utendo, faciat. Ergo non obstantibus argutiis dicendum, quod pœnitentia quæcunque ab eo imposita, sit vere sacramentalis, & ut sic ex opere operato producat; seu remissionem pœnæ, si quæ luenda superfit; seu gratiam, qua pœnitens contra futuros lapsus muniatur.

XLVIII. Prob. 2. Pars, quia circa punctum istud Theologi graves gravibus adversantur. Qui pœnitentiam pœnalem vi Indulgentiæ remitti credunt pugnant, 1. unanimi pene Theologorum consensu, de quo supra Suarez. Ab eo autem non est recedendum sine gravibus argumentis.

XLIX. 2. Quod pœnam omnem dimittit, eam etiam dimittit quæ à Confessario imposita. Atqui Indulgentia, plenaria scilicet, per se omnem pœnam dimittit, seu, ut loquitur Habert. Ut ego alibi. pœnam, sive injunctam, sive injungendam.

L. Prob. min. 1. Quia Christus Matth. 16. absolute & absque limitatione ulla dedit Apostolis potestatem solvendi. Nec est cur ea potestas ad has vel illas pœnas restringatur. Licet enim Indulgentiæ quædam sub clausula *de injunctis pœnitentiis* tribuantur: plures tamen, potissimum à Bonifacio VIII. in extravag. *Antiquorum*, à Clemente VI. in extravag. *Unigenitus*, Sixto IV. in extravag. *Quemadmodum*, & aliis subinde, præsertim autem in Jubilæis, plenarie & citra restrictionem concessæ sunt; seu quantam claves se se possunt extendere, prout teste Glossa in prædictam extravag. *Antiquorum*, declaravit ipse Bonifacius VIII.

LI. 2. Si Indulgentiæ pœnitentiam à Confessario injunctam non remittunt de se; vel quia effectum hunc habere non valent, vel quia ad effectum alium destinantur à Pontifice; nempe ad remissionem pœnæ Canonice, vel ad supplendam quæ pœnitentibus inest; plene satisfaciendi impotentiam. Atqui nullum ex his dici potest. Non 1. Ecquis enim neget sanguinem Christi sat habere virtutis ut suppleat pauca quædam jejunia à Confessario indicta. Non 2. tum quia Pontifices volendo, quod identidem, volunt, ut Indulgentia omnem, quem claves ferunt, effectum foriatur, effectum hunc non restringunt, tum quia alioquin Indulgentiæ iis solum prodes-

sent

sunt primi ordinis peccatoribus; qui totam misere crimina, ut ea nulla idonea satisfactione redimere possint: non autem iustis insignibus, qui duntaxat venialium ex obreptione rei, eadem non ita difficulter abluere valent, & sæpe satis abluunt, ut statim à morte gloria cælesti donentur; tum quia si quis pœnitentiam mortali suo delicto parem à Confessario accepisset, quod fieri potest, is nullam ex indulgentia perciperet pœnæ suæ relaxationem; quia nihil esset tunc in ejus pœnitentia supplendum. Ergo dicendum videtur per Indulgentias remitti pœnam, sive injunctam, sive injungendam; vel potius eam in opera ad Indulgentiam præscripta commutari.

LII. His tamen non obstantibus contrariam opinionem tenent non pauci: atque inter eos Amort ad calcem Tractatus præcitati; ubi postquam confessus est minus posse pœnitentias ratione Jubilæi, hanc statuit thesum, pag. 46. *Doctrina Theologorum illorum, qui asserunt per Indulgentias plenarias tolli obligationem ad satisfactionem sacramentalem repugnat intentioni summorum Pontificum, menti Conciliorum, communi sensui Patrum & Theologorum primi ordinis, ac denique traditioni & praxi constanti Ecclesiæ per quatuordecim priora secula.* Congerit is quidem non pauca quæ solvi possint; sed & non pauca habet quæ suam hanc causam solide juvent; ut quod Martinus V. concessa per Bullam Cruciatæ Indulgentia maxima, velit ut hæc proficiat. *injuncta pro modo culpæ salutaris pœnitentia;* quod Sixtus V. in Jubilæo ann. 1589. præcipiat ut *juxta modum delicti* imponatur salutaris pœnitentia, &c. Sed de his, quibus non egent cauti Confessarii, quæ vix profunt laxioribus, adeantur tum idem Theologus, tum quæ in Jubilæis edi solent Pastoralia Episcoporum Documenta. Unde

LIII. Probat. 3. pars, 1. Quia cum quæstio hæc in opinione posita sit, pars quæ Sacramenti integritati magis consulit, præferri debet; cum præcipue sine gravi incommodo præferri potest. Porro Sacramenti integritati consulit, qui injunctam, sibi in sacro Tribunali pœnitentiam exequitur.

LIV. 2. Quia potest quis à sacramentali satisfactione immunis esse, nisi prout certus est se Indulgentiam totam lucratum esse. Id autem non ita certo constare potest, & ei multominus qui parcus in Deum, pœnitentiam ut plurimum satis modicam omit- tit.

LV. 3. Quia ut Indulgentia tota percipiatur, necesse est, ut nec Fidelis deficiat, nec clavis erret. Atqui plerumque deficit Fidelis; & fieri potest ut clavis erret; licet id minime sit præsumendum. Ergo cum debitor tamdiu debitor teneatur, quamdiu illud solutum fuisse non probat; pœnitens, non obstanti Indulgentia, Pœnitentiam injunctam exequi debet.

LVI. 4. Quia Pontifices rebus mature expensis, hanc suis Jubilæorum diplomati- bus clausulam apponunt: *Injuncta salutaris* Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

pœnitentia. Ergo non debet præsumi eorum mentem esse ut ab ea immunes sint qui Indulgentiam lucrari volunt. Hinc suspectum videri possit, quod narrat Glossa in extravag. *Antiquorum Depœnit. & remiss.* videlicet Bonifacium VIII. in anni sancti Jubilæo, quod sub ipsius Pontificatu ann. 1300. celebratum est, noluisse ut Confessarii ullas Pœnitentibus illud lucraturis pœnitentias indicerent; & ægre tulisse, quod à nonnullis fuissent indictæ. Tutior sane & salubrior est praxis quam tenuere plerique ejus successores. Atque id demum communissime fatentur utriusque partis Theologi.

LVII. Hinc colliges dubium esse id quod post Lugo, ibidem, numer. 31. tradit Martinon citat. disput. 63. numer. 83. *pœnitentes scilicet, quibus ex præcedentibus quibuscumque confessionibus supersunt multæ pœnitentiæ implendæ, juvari posse & levari hoc onere per Indulgentias plenarias, ad quarum opem recurrere possint, sive ex consilio vel præcepto Confessariorum: (quod inquit, præceptum aut consilium dari potest non auditis peccatis pro quibus illæ fuerint injunctæ, atque etiam extra sacramentalem confessionem)* sive ex voluntate propria, & sine cujusquam consilio vel jussu: quia hæc non est commutatio juridica ad quam necessaria sit potestas jurisdictionis & cognitio causæ; ut quando pœnitentia injuncta ab uno confessario mutatur ab alio: Sed est simplex obligationis cessatio per subtractionem materiæ: quæ subtractio materiæ fit à Summo Pontifice concedente Indulgentiam, & condonationem pœnæ, quæ condonata cessat obligatio satisfaciendi. Id, inquam, ob rationes modo propositas nonnihil dubii habet. Quanquam opinio hæc (quam, inquit, ibid. Lugo, *viri doctissimi Salmaticenses à me consulti approbarunt, & in Mss. approbaverat Alphonsus Rodriguez*) inservire possit erga eos, quibus confessio etiam utcumque generalis, (qualem ab iis faciendam esse, qui pœnitentiæ sibi injunctæ obliti sunt, innuimus Tom. 5.) vel admodum incommoda esset, vel ob scrupulos, tentationes, aliaque id genus periculosa.

LVIII. Objic. contra 1. part. cum Lugo ubi supra: Satisfactio quæcumque, etiam medicinalis, est pœna; neque ad eam obligare potest Confessarius, nisi quatenus eam imponit in pœnam peccati. *Sicut, licet judex debeat procurare quod pœna delinquentis sit talis, ut simul sit medicina in futurum; non tamen posset imponere illam pœnam, nec verberare reum, si pœna fuisset à Principe condonata.* Atqui ubi condonatur pœna omnis, ut fit per Indulgentiam, jam nulla est obligatio ad pœnam. Ergo.

LIX. Resp. Disting. min. Ubi condonatur pœna omnis, tam quæ est à medico, quam quæ est à Judice, Conc. pœna omnis, sed tantum prout est à Judice puniente, Neg. si enim idem homo Judicis semel & Medici partes agat, & multo plus Medici, quam Judicis; fieri facile potest, imo & debet, ut qui vindictam remittit, non remittat,

mittat medicinam. Idque in exemplo quod à Lugone proponitur, videre est. Si enim Princeps cuiusdam homicidium in taberna horumce criminum feraci condonet; potest Iudex, gratiæ Regiæ executor, non consulendo tantum, sed & præcipiendo, taberna hac reo in perpetuum interdicere. Et vero, si Indulgentiæ omnem prorsus etiam medicinale pœnitentiam remitteret, qui lucrata Indulgentia, pœnitentiam sibi à Confessario inunctam lubens adimpleret, ut moris est, nullum per eam ex opere operato fructum consequeretur. Id autem, licet à Delugo concessum, nemo, ut quidem existimo, admittet. Quidni enim Medicina contra peccatum gratias ad peccati fugam necessarias, ex opere operato producat. Adde dubium semper esse an ipsa etiam pœna, quæ est à Iudice, condonetur; quia semper dubium est an percipitur totius Indulgentiæ fructus.

LX. *Objic.* Contra 2. part. Non potest ab ullo mortalium irritari sententia in supremo Tribunali lata. Atqui suprema est sententia qua Confessarius hominem ligat, & pœnitentiæ addicit. Is enim qua Iudex nullum in terris Superiorem agnoscit. Ergo.

LXI. Respondent qui cum Suarez sentiunt, disting. major. Non potest irritari directe, proprie & per veram dispensationem sententia suprema, Conc. Non potest irritari indirecte, & per materiæ subtractionem, Neg. Se habet Prælati, dum Christi satisfactiones cuiusdam applicat, quoad pœnitentiam à Confessario inunctam; sicut se habet vir opum dives, tametsi debitorem à lege sibi imposita eximit, nullam tamen jurisdictionem habet in Senatum qui legem hanc tulit; sed tantum materiam ejus aufert. Ergo pari de causa Pontifex, dum indulgentias largitur, nullam in Confessarii pronuntiatum auctoritatem habet; sed tantum ejus materiam subtrahit. Sane vero posset Christus pœnitentiam alicui à Confessore inunctam dimittere, illum ab omni pœna liberando. Atqui quod facit Vicarius Christi, id Christus ipse facere censetur.

LXII. Ergo, inquires, gravium reus criminum, propter quæ ex Confessarii præcepto tenetur eleemosinas largiri, orationi ac jejuniis incumbere, &c. Ab his per Indulgentiam plenariam immunis erit. Id autem quis ferat.

LXIII. Resp. 1. neg. ant. ex his enim non pauca erunt necessaria ad comparandum illum justitiæ statum, sine quo non percipiuntur Indulgentiæ. Nec enim gravium criminum rei statim cum Deo reconciliari solent.

LXIV. Resp. 2. Dist. ab his immunis erit, si constet ipsi quod Indulgentiam plene lucratus sit; & aliunde operæ hæc in meram vindictam imposita sint, non autem ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, C. Secus, N. porro nullus, absque revelatione speciali, certus esse

potest, reatum pœnæ, cui obnoxius erat, per indulgentiam esse expunctum. Et si enim pœnitens confidere potest, se in gratiam Dei rediisse: at tegeratiam, ut non peccatum modo, sed & omnes peccati pœnas absterferit. Unde David, qui peccatum suum à se translatus esse resciebat, graves ex eo sibi pœnas imminere expertus est; & sæpius inclamavit: *Amplius lava me, &c.* Adde quod homo de Indulgentiæ lucro certus, à vindictiva quidem & mere pœnali satisfactione liber foret; non autem à pœnitentia medicinali; ut supra ostensum est.

LXV. *Inst.* Ex hac responsione sequitur Indulgentias nullius jam esse utilitatis. Cum enim hodie non vigeant antiqui pœnitentiæ Canones; levior quæ peccatoribus indicitur satisfactio, magis est ad novæ vitæ custodiam quam ad vitæ præteritæ vindictam. Atqui ex dictis per Indulgentias non remittitur satisfactio tantum medicinalis. Ergo nihil est quod remittatur.

LXVI. R. Neg. sequel. *Imo*, ait Habertus, pag. 419. *Quia Ecclesia propter refrigerantem charitatem de pristina sua disciplina aliquid remisit*, imo multum fideles existunt amplius obnoxii; & debitores justitiæ divinæ; magisque indigent Indulgentiarum subsidio.

LXVII. *Objic.* 2. Sacramentum Pœnitentiæ non potest privari ea sui parte, quæ ad minus est integrans, quin & in voto essentialis jure divino. Atqui talis est satisfactio, ut patet ex Trid. Sess. 14. cap. 3. & 8.

LXVIII. R. 1. Sacramentum nunquam privari tota satisfactione; cum ea semper adimplenda sit, prout medicinalis est. Quin nec usquam privatur satisfactio pœnali; tum quia hanc semper, ob incertitudinem percepti Indulgentiæ fructus, exequi student Fideles ex Confessarii præcepto; tum quia nulla Indulgentia comparatur sine operibus à Pontifice præscriptis. Porro Confessarius hæc ad minimum injungere censetur ei qui Indulgentiam lucrari volet. Unde hic occurrit substitutio pœnitentiæ, non autem ejus ablatio.

LXIX. Resp. 2. Disting. min. Satisfactio est pars integrans Sacramenti, cum manet ejusdem satisfactionis fundamentum, scilicet reatus pœnæ in foro Dei, Conc. Cum fundamentum illud aufertur per ipsam Dei auctoritatem, Neg. Sacramentum pœnitentiæ non postulat integritatem satisfactionis, nisi ut dimittatur pœnæ reatus coram Deo. Ergo qui hunc effectum consecutus est, nihil detrahit Sacramento, eo quia integritatem hanc omittat. Imo, ait Suarez disp. 50. sect. 3. numer. 7. cum Sacramentum pœnitentiæ sit justum, ex se postulat ut satisfactio non exigatur, si debitum jam alia via solutum sit, vel remissio consecuta. Verum hæc vix ullius in praxi sunt utilitatis ob rationes passim mox expositas.

CONCLUSIO. VI. Indulgentiæ effectum suum pariunt, quo instanti consummatum est moraliter opus ad eas lucrandas præscriptum.

LXX. Probat. Quia percipitur fructus indulgentiæ, cum ponitur conditio, cui annexa est Indulgentia. Atqui ponitur conditio hæc, cum moraliter consummatum est opus, ad eam lucranda necessarium. Ergo.

LXXI. Dixi, cum consummatum est moraliter. Si enim tali jejunio alligata sit Indulgentia non videtur necessarium ad ejus consecutionem, ut jam præterierit physice dies tota, adeo ut non possit jam frangi jejunium hujus diei; sed satis est, ut homo peracto jam, ut moris est, jejunio, ad illud punctum devenerit, ut conscio Deo, jejunium minime sit violaturus. Quo pacto Martyrium, uti Tom. 4. diximus, effectum suum obtinet, non in ipso physico mortis instanti, quo jam anima à corpore separata est, quodque est primum hominis non esse, sed aliquo antea instanti, quo & mors necessario secutura est, & charitas nusquam amittenda.

LXXII. Non nego, gratiam Indulgentiæ percipi posse per partes; ut si concessa sit iis qui divina Officia in tali Festo audierint; fieri poterit ut quis Missam audiendo, deinde vesperas, postea salutem, quæ poterit dici pars respectu Indulgentiæ diei totius. Sic enim qui satisfactionem sacramentaliter injunctam adimplet per partes, per partes aliquam pænæ sibi debitæ remissionem consequitur: alioqui nihil ex ea perciperet lucri, si quid omitteret; quod sine dubio falsum est, ait, Suarez disp. 52. sect. 2. numer. 9. Verum stat in hoc casu Indulgentiæ partem nonnisi opere, cui annexa est, v. g. audita Missa, obtineri.

LXXIII. An Indulgentiæ sapienter concessæ effectum suum habeant infallibiliter, liquebit ex dicendis in decursu. Nihil longius videtur mihi, quam ut Indulgentiarum existentiam, unde cetera pendent, vindicem. At vix earum definitio poterat intelligi, nisi satis intelligerentur effectus.

CAPUT TERTIUM.

A N

POSSIT ECCLESIA INDULGENTIAS DISPENSARE.

Indulgentias negarunt duodecimo Ecclesiæ sæculo Valdenses, quorum articulus XVI. in Consilio Lateranensi III. proscriptus is erat: *Prælatorum Indulgentiæ nullus sunt valoris*. Idem error à pluribus tribuitur Wiclefo, ut qui articulo suo XIV. dixerit: *Fatum esse Indulgentiis credere*. Scribit tamen Jacobus Leusant, in Historia Concilii Constantiensis. Wiclefo non ipsam rem, sed rei abusionem improbatum fuisse.

II. Fuerunt & Indulgentiæ lapis offensionis, in quem impegit Lutherus. Is videlicet, ut norunt omnes, dolore furens & invidia, quod Princeps Albertus, Moguntinus Archipræsul, Indulgentias, quas sub certa stipe, adversus Turcas, & ad construendam Divi Petri Basilicam infundenda concesserat, Leo X. in Saxonia prædicandas commisisset, non Augustinianis, ut moris erat antiqui, sed Joanni Tetzelio è Dominicanarum familia, insurrexit primo in abusus qui graves erant; tum, pro erroris indole, ipsam rerum substantiam impugnavit eo quo solebat furore. Unde cum primo dixisset Indulgentias esse *pias fraudes*, postea dixit: *Revoco hoc, & dico, Indulgentias esse impias sceleratissimorum Pontificum fraudes & imposturas*. Novatorem è vestigio secuti sunt Zuinglius & Calvinus Novatores. Contra eos sit.

CONCLUSIO: Ecclesia recepit à Christo potestatem Indulgentias conferendi.

III. Prob. 1. ex Matth. 16. vers. 19. ubi sic Christus Petro: *Tibi dabo claves Regni Cælorum: & quodcumque solveris super ter-*

ram, erit solutum in Cælis. Atqui generalis hæc & amplissima promissio, nullum, quodcumque sit, vinculi genus excipit. Ergo sicut indubie ad peccata in Sacramento Pœnitentiæ quoad culpam remittenda extenditur; sic & extendi debet, si potest, ad remittendas extra idem Sacramentum pœnas peccati. Atqui ad has etiam potest extendi; tum quia nihil repugnat quin superstites peccatorum pœnæ ex applicatis Christi passionibus abluantur; tum quia exigebat infinitus erga nos Christi amor, ut medium tribueret, quo omnia, salutis impedimenta ab Electis suis removerentur quæ inter salutis impedimenta est etiam vinculum, seu reatus pœnæ temporalis; tum denique quia ex iisdem verbis semper collegit Ecclesia datam sibi esse potestatem solvendi vota, & juramenta; quæ ceteroquin divini juris sunt. Ergo.

Probat. 2. Potestas qua semper usæ est Ecclesia, nonnisi ab ipso Christo profluere potest; neque enim directa à Spiritu Sancto Ecclesia transfuit fines suos. Atqui hac indulgentiali potestate, si ita cum nonnullis loqui licebit, semper, & ab ipsis primordiis usæ est Ecclesia.

IV. Prob. min. inductione. Et quidem 1. ex agendi ratione Apostoli erga incestum Corinthi, quam totam refero ex II. Corinth. 2. ubi sic vers. 6. & seq. *Sufficit illi, qui ejusmodi est, incesto videlicet, objurgatio quæ fit à pluribus; ita ut è contrario magis donetis & consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeat, qui ejusmodi est :::: Cui autem aliquid donastis, & ego*

Et ego : nam & ego quod donavi , si quid donavi , propter vos in persona Christi , ut non circumveniamur à satana , &c. Ex iis sic in forma. Ut ex eo loci concludatur Indulgentiarum usus , sufficit ut Apostolus non dimittat incesto ipsam peccati culpam. aut pœnam exteriorẽ excommunicationis , cui is propter crimen suum addictus erat ; aut ulteriorem , quam in Ecclesiæ foro debebat satisfactionem ; adeoque dimittat , quantum in se erat , pœnam peccati , prout hodieque in Ecclesia per Indulgentias dimittitur. Atqui

V. 1. Apostolus dimittit ipsam peccati culpam , tum quia loquitur de absente , in quem non exercetur pœnitentiæ ministerium ; tum quia quod dimittit Apostolus , id ad Corinthiorum preces dimittit : porro absolutio sacramentalis , per quam dimittitur culpa , non datur ad preces aliorum , sed ad confessionem & instantias pœnitentis.

VI. 2. Nec dimittit exteriorẽ excommunicationis pœnam , uti minus recte sentit Searez , disp. 49. sect. 2. Namque 1. illud in persona Christi , quod in his fundatur Christi verbis : *Quaecumque solveritis super terram* , ad amplius aliquid , quam excommunicationem extendi potest. Ergo nihil est cur ad eam restringatur , contra communem Theologorum sententiam ; 2. quia perspicue indicat Apostolus se donare aliquid diversum ab eo quod donaturi erant Corinthii : *cui donastis* , inquit , seu , ut interpretantur versio Arabica & Tertullianus , *cui donabitis* , & ego donavi. Atqui Ministri Ecclesiæ Corinthi incesto donaturi erant absolutionem à censura , quam & ipsi contra eum tulerant ex eo mandato Apostoli , 1. Corinth. 5. vers. 13. *Auferte malum ex vobis* , Ergo quod donat Apostolus non est solutio ab excommunicatione ; 3. quia utcumque dubitat Apostolus num aliquid donet : *Quod donavi* , inquit , *si quid tamen donavi*. Atqui non erat cur dubitaret an incestum solveret à censura , siolvere voluisset ; esse vero poterat cur dubitaret , an eum à superstite delicti pœna solveret , quia dubium erat an pœnæ alicujus debitor maneret , qui crimen suum tam acri diluebat pœnitentia , ut verendum esset , ne tandem abundantiori tristitia absorberetur.

VII. 3. Demum , non relaxat Apostolus satisfactionem in solo Ecclesiæ foro debitam. Cum enim dixisset : *Si quid donavi propter vos , in persona Christi* , subjungit continenter : *Ut non circumveniamur à Satana ; non enim ignoramus cogitationes ejus*. Ergo utilis erat incesto condonatio eidem ab Apostolo facta. Atqui si condonatio hæc pœnam tantum in Ecclesiæ foro , non autem in foro divino debitam relaxasset , jam nedum fuisset utilis incesto , fuisset eidem insigniter noxia. Sane vero utilior est duræ pœnitentiæ continuatio , quæ debitas in foro Dei pœnas exsolvit , quam ejusdem relaxatio cum subjectione iisdem pœnis.

Prob. 2. eadem minor propositio ex usu Ecclesiæ , tum secundo , tum tertio sæculo.

VIII. Tertullianus , Lib. 1. ad Martyres , cap. 1. testatur Confessores carceribus deventos Indulgentias hujusmodi procurasse iis qui in persecutione lapsi erant. Sicille , p. 137. *Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes , à Martyribus in carcere exorare consueverunt ; & ideo eam etiam in vobis habere , & fovere , & custodire debetis , ut si forte & aliis præstare possitis*. Hanc quidem Indulgentiarum potestatem suggillat Tertullianus idem factus Montanista , Lib. de pudicitia , cap. 22. at dum impugnat , à Catholicis probatam fuisse ostendit.

IX. Cyprianus aliquando equidem cum Martyribus disputavit quoad Indulgentias ; at non circa potestatem eas concedendi , sed duntaxat circa usum , quem illegitimum credidit quoad eos , qui necdum pœnitentiam delictis suis pene parem egissent ; quam & hos , si urgeat periculum mortis , in pace dimitti velit Sanctus Doctor. Qui , ait Epistol. II. pag. 25. *libellum à Martyribus acceperunt , & auxilio eorum adjuvari apud Dominum in delictis suis possunt , si premi infirmitate aliqua & periculo ceperint , exomologesi facta , & manu eis in pœnitentiam imposita , cum pace à Martyribus sibi promissa ad Dominum remittantur*. Atqui , per hos textus lapsi non tantum liberabantur à pœnitentiis juxta Canones subeundis , uti docuit Petrus de Osma à Sixto IV. condemnatus , sed & à pœnis divinæ justitiæ debitis solvebantur. 1. Quia lapsi , per Martyrum Indulgentias apud Dominum in delictis suis adjuvabantur ; qui autem apud Dominum juvantur , non ab exterioribus solum Ecclesiæ vinculis immunes fiunt. 2. Quia ex iisdem Indulgentiis ad Martyrum preces concessis fiebat , ut lapsi Fideles ad Dominum cum pace sibi à Martyribus iisdem promissa remitterentur. Porro si Indulgentia hæc solum ab Ecclesiæ pœnis exempta fuisset , nedum ad Dominum misisset cum pace , nihil aliud ea fuisset , uti blasphemavit Lutherus , quam *impiissima* , non *Papæ* , sed *Martyrum impostura* , *noxia Fidelibus* , *eosque in infernum deducens falsa spe* consecutæ remissionis , quam per canonicas pœnitentias obtinuissent ; nullatenus autem in gratiam Martyrum à Deo poterant consequi. 3. Quia Tertullianus jam Montanista , ut Martyrum Indulgentias derideret , hæc Lutheri more eructabat : *Sufficiat Martyri propria delicta purgasse. Ingrati vel superbi est in alios quoque spargere , quod pro magno fuerit consecutus*. Ergo tunc Ecclesiæ toti persuasum erat , ex Martyrum meritis purgari Fidelium delicta. Atqui non quantum ad culpam , quæ non nisi ex præviis pœnitentium actibus purgari potest. Ergo quoad pœnam ; non exteriorẽ , quam obtinuisse non erat pro magno Martyribus , qui huic obnoxii non fuerant. Ergo interiorem & coram Deo.

X. Idem confirmari potest ex pluribus Conciliis : Nicænum I. Can. 11. alias 12. statuit , ut qui serio pœnitentiæ vacant , Indulgentiæ aliquid ab Episcopo obtinere possint. *Licebit* , ajunt Patres , *Episcopo de his aliquid*

aliquid humanius cogitare. Idipsum habent Concilia Ancyranum, cap. 5. Laodicense, Can. 12. Neocæsariense, Carthagineuse IV. quæ proinde sicut Nicænum, volunt ut qui segnius pœnitentia defuncti fuerant, totum ejus stadium emetiri cogantur. Atqui nihil est id aliud, quam prioribus indulgere, non vero posterioribus. Nec quisquam facile capiet, Concilia hæc satisfactionem saluberrimam minuendo, haud eam ex Christi & Ecclesiæ meritis compensasse: fuisset enim hæc alioqui crudelis misericordia, ut toties Pontificibus objecere Lutherani. Ergo jure ac merito declarat Trid. Synodus, in Decreto de Indulgentiis, ad calcem Sess. 24. *quod potestas conferendi Indulgentias à Christo Ecclesiæ concessa sit, atque hujusmodi potestate divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit.* Neque id ex solis, quas modo adduxi, auctoritatibus comprobatur, sed ex pluribus antiqui ævi monumentis. Unde

XI. Probat. 3. eadem prima minor ex concessione Indulgentiarum facta à plurimis Pontificibus pietate simul & scientia conspicuis. Namque 1. S. Gregorius Magnus qui sæculo VI. labente vixit, in diebus Stationum Indulgentias concessit, prout referunt Sanctus Thomas in 4. dist. 20. num. 1. art. 3. & qui eum præcessit Guilielmus Altifiodorensis, Lib. 4. Summæ Theol. Tract. 6. cap. 9. ac diu post Bonifacius VIII. 2. Idem fecit Leo III. qui anno 795. sedere cœpit, qui *per Allemanniam & Galliam multas Indulgentias* contulit, ut testatur S. Ludgerus, in Epist. de S. Sviviberto, quæ post hujus vitam extat apud Surium, Tom. 2. 3. Sergius junior, seu II. qui circa anno 844. trium annorum Indulgentiam fecit iis qui S. Martini Ecclesiam in montibus per diem ejus festum inviserent, ut constat ex ejus rei memoria, quæ in eadem Ecclesia extat in marmore antiquissimis litteris inciso, nulla ut fingi possit fraudis suspicio. Atqui nemo sibi in animum inducat, prædictos Pontifices. viros procul dubio sanctissimos malique doli incapaces, rem novam ac præteritis retro temporibus inauditam, comminisci ausos fuisse. Sed nec concipiet quisquam, neminem è tot Episcopis ac Doctoribus, qui *per Allemanniam & Galliam* florebant sæculo octavo, rei novitate attonitum, contra sacrilegam profanationem reclamasse. Ergo quidquid ab his Pontificibus factum est, id ab eorum decessoribus factum erat: rarius quidem, quia quamdiu viguit pœnitentia canonica, veritum est ne sanctæ ejus severitati derogaretur, aliquando tamen, cum id speciales causæ exigèrent.

XII. Huic tamen, quod utcumque est Bellarmini, argumento nolim admodum inniti. 1. Quia Joannes Diaconus, in vita S. Gregorii, Lib. 2. cap. 28. scribit equidem sanctum hunc pontificem hunc Pontificem Stationes per Basilicas, & Martyrum Cœmeteria ordinasse; at de Indulgentia ne verbum quidem habet, sicuti, nec Anastasius, aut Guilielmus, uterque Bibliothecarius, uterque etiam pene ad finem usque *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

noni sæculi superstes. 2. Quia nullo magnæ fidei memento probari potest, Indulgentias ad tres vel septem annos à quopi- am Pontifice ante sæculum XI. fuisse concessas. Porro Stationarias, ut ajunt, S. Gregorii Indulgentias septennes fuisse scribit S. Thomas, ibidem ut & Guilielmus, Antifiodorensis primum, subinde Parisiensis Episcopus. Ita Franciscus Pagi in Sergio II. num. 12. Quanquam fieri potuit ut Stationibus à S. Gregorio M. annecterentur Indulgentiæ, quæ temporum lapsu pro Septennibus à populo habitæ fuerint: nec prorsus obest argumentum negans è silentio Bibliothecarii utriusque petitem; cum neuter omnia prorsus gesta Pontificum exscripserit.

XIII. Multo infirmioris est momenti Epistola S. Ludgero adscripta, quam in vita ejus, §. 4. n. 34. potenter excutiunt Bollandistæ, simulque affectam Leoni III. Indulgentiarum effusionem.

XIV. 3. Demum, exploratæ fidei non est marmorea tabula, quam ad an. 747. exscripsit Baronius, & ut fraudis expertum habet Bellarminus. Hujus auctoritatem solide convellit Papebrochius, in Conatu Chronico-Historico, Dissert. 17. ubi lapidis hujus inscriptionem, quanta est redarguit falsitatis & convincit.

XV. Non desunt tamen his temporibus certa Indulgentiarum exempla, quæ mortuis facilius quam vivis concessa videantur. Sic, ut advertit Mabillonius in præfat. ad sæculum VI. Benedictinum, n. 108. & 109. Joannes VIII. Indulgentiam his qui in bello contra Paganos anno 878. occubuerant, vel in futurum occumberent, concessit; eandemque gratiam Episcopi Bajoariæ petierunt à Joanne IX. sub annum 900. pro Arnulpho Imperatore mortuo, cujus animam ipsius auctoritatis potestate absolvi postularunt. Sibi quoque *ab Apostolico* Indulgentiam, quam fletibus multis rogaverat, obtinuit Salomon, Episcopus Constantiensis, qui trium adversariorum suorum necem procuraverat.

XVI. Nec dubium quin variis temporibus Indulgentiæ plures concessæ sint, quarum periit memoria. Sic in Codice Mss. Lucensis Ecclesiæ, inter Vaticanæ Bibliothecæ Libros asservato legitur Alexandrum II. peracta anno 1070. ejusdem Ecclesiæ dedicatione, concessisse, *ut octo dierum spatio dedicationis memoria perageretur annis singulis, concessa Indulgentia.* Idem, sed specificata *anni unius de injunctis pœnitentiis* remissione, fecit Honorius II. in consecratione Ecclesiæ Casæmarii, ut videre est apud Baronium ad annum 1130. Speciales posteriorum temporum Indulgentias fusius prosequi superfluum fuerit. Nescit nemo quot & quales à S. Gregorio VII. an. 1084. & 1090. à Paschali II. an. 1100. & aliis deinceps Pontificibus fuerint erogatæ. Veniendum ad eas, quæ in frequentibus Conciliis concessa fuerunt.

XVII. Prob. itaque 3. Conclusio ex Conciliis pluribus quæ Indulgentiarum largitionem

nem approbando, Catholicum de iis dogma necessario approbaverunt.

XVIII. Concilium Claromontanum an. 1095. cui interfuerunt Archiepiscopi tredecim, & tam Episcopi, quam Abbates baculo insigniti 205. comprobavit datam Crucigeris Indulgentiam, qua Urbanus II. iisdem *injanctas pro suis delictis penitentias* relaxabat: ita ut, aiebat Pontifex, *qui in vera penitentia decesserint, & peccatorum indulgentiam, & fructum æternæ mercedis se non dubitent habituros.*

XIX. Concilium Lateranense numerosissimum an. 1116. celebratum, Indulgentiam dierum 40. iis qui ad ipsum convenerant donatam, lubentissime suscepit. De quo vide Abbatem Uspergensensem, in Chronico ad eundem annum.

XX. Concilium Lateranense IV. generale, sub Innocentio III. habitum, cui interfuerunt Episcopi 412. varios, qui circa Indulgentias prodierant, abusus emendavit, ut patet ex cap. 14. *de penit. & remiss.* abusus Porro testatur rem esse antiquissimam: non enim irrepunt abusus, nisi in rebus quæ diu fuerunt in usu.

XXI. Concilium Constantiense, non solum damnat errores Wiclefi de Indulgentiis, sed & plenariam, quam in exitu Concilii tribuit Martinus V. Indulgentiam humiliter & grata mente acceptat.

XXII. Denique Concilium Trid. Sess. 25. ita Indulgentiarum abusus reprobatur, ut rei substantiam approbet atque revereatur.

Ex eo autem quod hanc Conciliorum sibi adversantium auctoritatem derideant Pseudoreformati, non magis sequitur eam re ipsa deridendam esse, quam quia Nicænum Ariani, Ephesinum I. Nestoriani, Calcedonense Eutychiani deriderent, sequitur hæc contemptu & ludibrio digna fuisse. Moris est ut qui in Tribunali quocunque causa cecidit, Tribunal illud mordaci dente infectetur.

XXIII. Prob. 4. Dogma miraculis indubiis confirmatum extra omenem dubii aleam positum esse debet. Atqui Indulgentiarum prædicationem à S. Bernardo factam Deus miraculis insignibus confirmavit. Minor patebit ex dicendis in brevi Dissertatione, ad hujus capituli finem apponenda.

XXIV. Objic. 1. Admitti non potest doctrina, quæ nullum habet in Scriptura vel Traditione fundamentum. Atqui Indulgentiarum doctrina.

XXV. Non in Scriptura, cum textus Matth. 16 19. ad summum de remittenda per claves culpa peccati intelligatur; nihil vero prober exemplum incesti Corinthii; tum quia nihil erat quod ei condonaretur; seu quia non ei constituta erat certa penitentiae mensura; seu quia impositam sibi penitentiam anni totius decursu impleverat; tum quia nondum ille à culpa fuerat absolutus sed à culpa simul & pœna ad imperium S. Pauli absolutus fuit.

XXVI. Non in Traditione, cum altum sit apud Græcos atque Latinos Patres de Indulgentiis silentium. Ergo.

XXVII. Resp. ad 1. neg. min. constat enim ex allatis probationibus, quarum sensus in Ecclesia quasi de manu ad manum transmissus est, datam fuisse Petro ejusque successoribus potestatem penitentibus, secundum pietatis leges, indulgenter subveniendi. Nec obsunt quæ contra futiliter objiciuntur.

XXVIII. 1. Verba enim Christi, quantum generaliter fieri potest, salvis vocum proprietate, & Christianæ prudentiæ regulis, intelligi debent. Ergo ad peccatorum dimissionem in solo Penitentiae Sacramento impetrandam restringi non debent, ut jam diximus, n. 2.

XXIX. Non 2. Nihil enim dubium est quin gravis, eaque diuturna, *in interitum carnis* indicta fuisset Corinthio illi penitentia; quam etsi jam anno forte toto impleverat, necdum impleverat, scandaloso suo crimini adæquatam. Unde meruerat quidem fervore suo, sed & simul indigebat, ut sibi per Indulgentiam opitularetur Apostolus; quod & fecit, non quia jam culpæ suæ pœnam exhausisset incestus, sed, *ne abundantiori tristitia absorberetur.*

XXX. Quod additur Corinthium hunc nondum à culpa sua absolutum fuisse; 1. gratis dicitur, cum Corinthius & ex plena sua contritione, & sacramentaliter, quod nemini non contumaci negat Ecclesia, potuisset absolvi. 2. Si verum esse supponatur, nihil probat. Nihil enim ad Indulgentiam interest an ea ante absolutionem concedatur, an postea; licet de facto ab iis solum percipiatur, qui cum Deo reconciliati fuerint.

XXXI. Non 3. quod è Traditionis silentio eruitur; 1. Quia ex allatis Tertulliani & S. Cypriani textibus, non inepte colligitur indulgentiarum doctrina. Sane ex eorum verbis constat, eos qui lapsi erant, non quidem sine satisfactione, sed ante congruam, ut alioqui futura erat satisfactionem, in omnia non lapsorum jura fuisse restitutos. Atqui non restituebantur, nisi quia judicabantur, partim ex propriis, partim ex Martyrum operibus, divinæ justitiæ satisfecisse. Hæc autem divinæ justitiæ satisfactio, vel nulla erat, vel pœnam in foro Dei debitam remittebat. Utrique lapsorum satisfactio propria remittebat pœnam, ut facile intelligunt omnes præter Lutheranos. Ergo & eandem pœnam remittebat aliena Martyrum satisfactio, quæ propriæ æquiparabantur.

XXXII. 2. Quia Patres alii, licet speciatim de Indulgentiis non differant, sæpe tamen de concessa Ecclesiæ tam solvendi, quam ligandi potestate differunt. Atqui sub illa solvendi potestate continetur potestas Indulgentias erogandi; quemadmodum sub ea continetur potestas dispensandi in votis, & juramenta relaxandi, quam Patres in specie non attingunt.

XXXIII. 3. Quia obstabant, ne Patres Indulgentias fusius commendarent; alterum, quod id ad vindicandam fidem non esset necessarium, nondum exortis Indulgenti-

dulgentiarum calumniatoribus; alterum, quia id utcumque noxium fuisset salubri, qui tum vigeat disciplinae rigori. Nescit nemo quod ambagibus ex paulo notiori Indulgentiae doctrina obnoxius fuerit Cyprianus.

XXXIV. Inst. Si S. Cyprianus credisset penas peccati remitti ad Martyrum vota, non tantum exegisset à lapsis satisfactionem; sed iis statim et prioribus sinceræ poenitentiae indicibus pacem reddidisset. Atqui falsum consequens. Ergo credidit quidem poenam ab Ecclesia exterius remitti, sed tunc tantum, quando vi contritionis perfectæ jam à Deo remissa esse præsumebatur.

XXXV. Resp. neg. maj. Plura enim obstabant ne confestim pax lapsis restitueretur. 1. Terror aliorum, qui instante nova persecutione, ex severiori erga lapsos disciplina in officio continendi erant. 2. Quod qui pacem ex Martyrum libellis quærebant, eam uti rem stricto jure sibi debitamurgerent; cum tamen Indulgentiarum concessio sit penes Episcopum. 3. Quod ex lapsis reconciliationem Ecclesiasticam tam vivide ambientibus, multi nullo pene suo opere gratiam hanc promeruisse viderentur. Cyprianum audisse juvet; sic ille Epistola 11. ad Confessores in carceribus detentos: *Credideram quidem Presbyteros & Diaconos, qui illic præsentibus sunt, monere vos & instruere plenissime circa Evangelii legem, sicut in præteritum semper sub Antecessoribus nostris factum est, (nota antiquam consuetudinem) ut Diaconi ad carcerem committentes, Martyrum desideria consiliis suis & Scripturarum præceptis gubernarent. Sed nunc cum maximo animi dolore agnosco... à quibusdam Presbyteris contrarium fieri. Illi contra Evangelii legem, contra vestram quoque honorificam petitionem, ante actam poenitentiam, ante exomologesim gravissimi atque extremi delicti factam, ante manum ab Episcopo & Clero impositam, offerre lapsis pacem, & Eucharistiam dare, id est, sanctum Domini corpus profanare audent. Et infra: Oro vos quibus possum precibus, ut Evangelii memores, & considerantes quæ & quanta Antecessores nostri Martyres concesserint, quam solliciti in omnibus fuerint; vos quoque sollicite, & caute petentium desideria ponderetis... inspicatis & actum, & opera, & merita singulorum; ipsorum quoque delictorum genera & qualitates cogitetis, ne, si quid abrupte & indigne, vel à vobis promissum, vel à nobis factum fuerit, apud Gentiles quoque ipsos Ecclesia nostra erubescere incipiat. Ubi & Indulgentiarum antiquitas traditur, & quam caute dispensari debeant ostenditur; quod, ut patet ex Historia Cypriani, & relatis mox verbis, non satis caute observabant nonnulli ex Martyribus.*

Neque tamen, quia tot dispositiones à lapsis requirebat Cyprianus, idcirco arbitrabatur per eas expunctam fuisse poenam omnem, quam eorum culpa merebatur; (alioqui enim nihil concessisset votis Martyrum) Sed id persuasum habebat quod & hodie persuasum habet Ecclesia, nec San-

ctorum, nec ipsius Christi satisfactiones cuiquam applicari posse, nisi obices, quibus earum effectus retardari possit, perferri poenitentiae, non tamen omnimodæ, labores removeantur.

XXXVI. Objic. 2. Augustinus & alii Patres instar principii supponunt, peccatum vel ab homine in præsentī vita puniri, vel à Deo in futura. Atqui in hypothēsi Indulgentiarum, neque homo peccatum suum puniret in hac vita; quando quidem non punitur quod gratis condonatur; nec Deus in altera; quia non punitur quod remissum est.

XXXVII. Resp. dist. maj. Supponunt peccatum puniri, nisi ab homine in præsentī vita puniatur, adæquate, vel inadæquate, C. Nisi puniatur adæquate, subdist. Supponunt puniri, cum defectum humanæ satisfactionis non compensat superabundans Christi aut Beatorum satisfactio, C. secus, N. Punitur hominis peccatum donec satisfactione congrua expungatur. Verum ubi meruit homo, ut satisfactioni suæ accedat juxta Ecclesiæ consilium satisfactio Christi, tunc peccatum ex aliqua parte punitur, & ex aliqua indulgenter relaxatur. Idque, ut ubique misericordia & veritas obvient sibi, vel in ipsis inferis, dispari tamen sensu, locum habet. Qui enim Sanctos ultra condignum remunerat Deus, idem reprobos plectit citra condignum, ex communi Doctorum sensu.

XXXVIII. Instabis 1. Poena temporalis, si quæ post remissam culpam luenda supersit, divino jure debita est peccato. Sed quod lege divina peccato debitum est, ab homine condonari nequit. Ergo.

XXXIX. Resp. disting. min. Non potest condonari ab homine per propriam ejus virtutem, C. per potestatem utendi clavis à Deo concessam Ecclesiæ, N. & vero majus est remittere peccata, quod nemo de se potest, nisi Deus, quam remittere poenam peccatis debitam. Atqui tamen peccata remittit homo per claves; cum scriptum, sit Joannes 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ergo & eodem jure potest à fortiori homo poenam peccati, solvendo dimittere; cum scriptum sit Matth. 16. *Quaecunque solveritis.* Neque inde gloriandum homini, cum quidquid condonat, id, Apostoli exemplo, donet in persona Christi,

Ceterum cui per Indulgentiam dimittitur poena, non absolvitur gratis, sed ex Christi satisfactionibus debitum solvit. Sicut vere sovit debitum, qui illud alieno ære sibi misericorditer concesso persolvit. Ita S. Thomas, Suppl. q. 25. art. 1. ad 2.

XL. Inst. 2. Usus clavium non potest extra tribunal poenitentiae exerceri. Atqui Indulgentiæ conceduntur extra Tribunal illud.

XLI. Resp. neg. maj. Etsi enim usus clavium quoad culpæ remissionem, quæ juridicam causæ totius notitiam requirit, non nisi intra Poenitentiae tribunal exerceri potest, potest tamen ille multis in casibus

extra

extra idem tribunal exerceri, patet in iuramentis & in votis, quæ nonnisi per usum clavium solvuntur. Ergo pariter quoad dimissionem pœnæ temporalis extra pœnitentiæ tribunal poterit exerceri. Et vero ideo potestas solvendi reatum pœnæ non ab Ordine sacro dimanat. Atqui contra potestas solvendi reatum pœnæ non ab Ordine sacro profuit, sed mera est potestas jurisdictionis, uti subinde dicemus. Ergo.

XLII. Inst. 3. Remissio pœnæ peccatis, debitæ, extra Sacramentum, pertinet ad potestatem *excellentiæ*, quæ solius Christi propria est. Ergo potestas hæc tanta in hominem transfundi non potest.

XLIII. Resp. dist. conseq. Non potest in hominem transfundi ab homine, C. Ab ipso Christo, N. Qui enim largiri potuit facultatem remittendi culpam, potuit & magis largiri facultatem remittendi pœnam. Distat tamen insigniter vel ex eo capite Minister à Domino. Is enim vi propria & culpam & pœnam sine satisfactione condonare poterat: id vero non potest Minister, sed tantum satisfactionem Christi infinitam miseræ hominis satisfactioni substituendo.

XLIV. Neque tamen hinc inferas, nullam pœniti in diebus plenariæ Indulgentiæ, à Confessario injungendam esse satisfactionem, ab operibus ad Indulgentiæ lucrum præscriptis diversam. Tum quia semper cavendum est, quod enixe cavebat Cyprianus, ne concidat propriæ satisfactionis studium; tum quia satisfactio, qua parte pœnale aliquid habet, habet & quod medicinalis sit; tum denique quia semper vereri est ne quis Indulgentiam, saltem quanta indiget, minime percipiat. Sed de his jam supra.

XLV. Objic. 3. Lex & Prophetæ non aliam peccatorum remissionem annuntiant, quam per Christum, cujus in sanguine mundari nos docet Evangelium. Atqui doctrina Indulgentiarum annuntiat nobis remissionem peccatorum per libellos supplices, ac merita Martyrum. Ergo doctrina hæc Legi, Prophetis & Evangelio contradicit.

XLVI. Resp. neg. min. Quatenus, ut quid prober, falso & calumniose supponit, vel libellos, vel satisfactiones Martyrum per propriam & independentem à virtute Christi efficaciam concurrere ad satisfactiones nostras. Cum è contra doceamus Catholici, partim cum B. Petro, Act. 4. 12. *Non esse aliud nomen sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos*, quocunque modo *salvos fieri*; partim cum Apostolo dilecto, I. Joan. 2. vers. eod. Christum esse propitiationem *pro peccatis nostris*, non *pro nostris autem tantum*, sed *etiam totius mundi*. Annectimus quidem Sanctorum satisfactiones satisfactionibus Christi; sed ut commendemus, tum omnipotentiam ejusdem Christi, qui ut amicos suos nimis honoraret, iis concessit unde sua & aliena debita utcunque redimerent; tum summam illam benignitatem, qua, ut loquitur Ambrosius, Lib. 5. in. Luc. cap. 5. *Aliorum*

merito ignoscit aliis, & dum alios probat, aliis relaxat errata.

XLVII. Inst. Esto Deus ex aliorum merito ignoscat aliis; inde profecto nihil in gratiam Indulgentiarum depromi potest. Siquidem ad eas non sufficit ut adhibeantur Beatorum intercessionibus ad obtinendam pro peccatis nostris misericordiam Dei, sed requiritur ut Ecclesia satisfactiones Sanctorum pro alienis delictis dispenset auctoritative, ut ajunt. Neque enim jam amplius Papa Sanctos precatur ut orent pro pœnitente, sed eorum satisfactiones etiam ab invitis sumit, & pro genio suo implicat. Unde damnata est hæc Baji propositio, num. 60. *Per passiones Sanctorum in Indulgentiis communicas non proprie redimuntur nostra delicta; sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur. ut digni simus, qui pretio sanguinis Christi à pœnis pro peccatis debitis liberemur*. Cum igitur constet nihil aliud olim à Martyribus factum esse, quam ut pro lapsis intercederent; constare debet doctrinam Indulgentiarum ex Martyrum facto nullatenus probari. Quæ ut paucis contrahantur, sic pisputo in forma. Ut ex Patrum textibus & Martyrum facto aliquid in gratiam moderni Indulgentiarum dogmatis elici possit, necesse est ut probetur, non quidem Martyres intercessisse pro lapsis, ut erga eos temperaretur Canonice pœnitentiæ rigor; id enim extra dubium est; sed satisfactiones Martyrum lapsis juridice fuisse applicatas. Atqui postremum istud nequiquam probari potest. Unde nusquam contigit ut Martyres Indulgentias lapsis orarent, sed tantum ut isti ad Eucharistiæ participationem, relaxata sibi Canonica pœnitentia, ante tempus admitterentur. Ergo.

XLVIII. Resp. dist. min. Non potest probari Martyrum satisfactiones lapsis juridice applicatas fuisse, si per applicationem juridicam ea intelligatur, quæ fit imperiose, & citra deprecatoriam Ecclesiæ oblationem, C. Si per applicationem juridicam ea intelligatur, in qua ad preces Ecclesiæ, & ex Christi benevolentia, satisfactio superabundans unius compensat coram Deo debitum satisfactionis alterius, N. itaque certum est 1. satisfactiones Sanctorum non ita dispensari ab Ecclesia, quasi hæc supremam earum se dominam esse confidat, ac de iis pro nutu, invitis quadantenus Christo & Sanctis, disponat, prout impudenter subindicat objectio. Certum est 2. ut bene observat Amort, ibidem p. 9. quod sicut omnis sive Sanctorum, sive Ecclesiæ oratio, aliquam involvit oblationem; quia oratio per bona opera Deo commendari debet; & vicissim oblatio omnis, qua Deo exhibentur propria vel aliena iustorum opera pro effectu indebito, involvit tacite aliquam deprecationem. Ergo Martyrum intercessio non obest Indulgentiarum dogmati, posito quod Martyrum satisfactiones pœnam à lapsis debitam ex parte exolverint, & utcunque redemerint. Atqui rem ita esse constat ex supra dictis. Constat nimirum

rum lapsos hinc habuisse ut ad Dominum cum pace mitterentur, ut ex ipsa remissa sibi pœnitentia nihil funesti detrimenti caperent, ut iustitiam divinam placasse censerentur. Ergo.

XLIX. Potest id non male confirmari ex iis quæ scribit Sozomenus Lib. 7. Histor. capit. 16. ubi sic: *In Occidentalibus Ecclesiis, & maxime in Romana, est manifestus pœnitentium locus. Stant enim in eo mœsti, & cum lamentatione se in terram pronos projiciunt. Tum Episcopus similiter humi cum ejulatu collabitur, de tota Ecclesiæ multitudo lacrymis suffunditur. Pœna demum quasi pro debito exsoluta, quisque à peccatis absolvitur.*

L. Consonat id Ambrosii, vel alterius, quisquis ille sit, Auctoris Lib. 1. de pœnitentia, cap. 15. Bene, ait Apostolus: *Expurgate vetus fermentum. Velut enim operibus quibusdam totius populi purgatur, & plebis lacrymis abluitur, qui orationibus & fletibus plebis redimitur à peccato, & in homine mundatur interiore. Donavit enim Christus Ecclesiæ suæ, ut unum per omnes redimeret, quæ Domini Jesus meruit adventum, ut per omnes redimerentur. Tota Ecclesia suscipit onus peccatoris, cui compatendum & fletu & oratione, & dolore est; & quasi fermento ejus se totum conspergit, ut per universos ea quæ superflua sunt in aliquo pœnitentiam agente. purgentur.* Atqui supposito, quod verum est, Ecclesiæ thesaurum non modo ex Sanctorum qui jam in cœlis regnant, sed & ex iustorum qui adhuc vivunt, meritis coalescere; vera & germana se in textibus mox adductis præbet Indulgentiæ imago. Ubi enim unus per alium, ex concessione Christi, redimitur; ubi onus, non quidem peccati, quod personale est, sed pœnæ, ab omnibus suscipitur, ita ut quod ejus residuum erat, purgetur, hic sanè est æternæ pœnæ relaxatio, quæ Indulgentiam constituit. Atqui ex textibus modo adductis, præsertim autem ex posteriori, unus per alium redimitur, &c. Ergo.

LI. Nec obsunt duo quæ in contrarium objecta sunt. Non 1. Neque enim damnata est Baji propositio, quia assereret iustorum opera pro nobis per tacitam deprecationem offerri; hanc enim admittunt ut minimum iis omnes, qui censent opera illa, ut pro alienis peccatis valeant, indigere gratuita Dei acceptatione; sed quia propior Lutheri assecla crederet nullam iis operibus inesse condignitatem, nullam gratiæ inhabitationem, vi cuius acceptentur ratione sui, ita ut Deus ab his etiam operibus moveatur ad indulgendum nobis: quod dubio procul Catholici omnes rejiciunt.

LII. Non 2. Etsi enim Martyres non exorabant formaliter & explicitè Indulgentiam pro lapsis; eam tamen virtualiter & implicitè pro iisdem orabant; cum precabantur ut ii quasi peracta pœnitentia ad Eucharistiæ participationem admitterentur, & ad Dominum cum pace migrarent. Nec dubium quin Episcopi votis Martyrum annu-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

endo, Indulgentiam hanc largirentur; cum aliena hac satisfactione satisfactionem à lapsis divinæ iustitiæ debitam ita redimi crederent, ut lapsos coram Deo vere adjuvari arbitrarentur.

LIII. Confirm. tum quia alioqui hæc pœnitentiæ relaxatio lapsis admodum funesta fuisset, uti supra ponderavimus; tum quia relaxationem hanc semper intellexit Ecclesia eo quo nunc intelligimus sensu; quandoquidem Indulgentias largiendo, id unum facere credidit, quod primitus à S. Paulo, & à S. Cypriano factum est.

LIV. Neque est quod obijciatur S. Cyprianum sæpius de huiusmodi Indulgentia conquestum esse: nec enim ipsam rei substantiam redarguit, sed duntaxat abusum, qui tantus erat, ut nonnulli Sacerdotes contra Evangelii legem, contra honorificam Martyrum petitionem, ante actam à viris sanis pœnitentiam, ante exomologesim gravissimam atque extremi delicti factam, &c, lapsis pacem & Eucharistiam dare præsumerent. Porro qui solum abusum redarguit, rem ipsam approbat.

Objic. 4. Si Ecclesiæ insit potestas Indulgentiarum, ea vel Ordinis erit, vel jurisdictionis; & hæc rursus vel à solo summo Pontifice, vel ab aliis exerceri poterit. Pro solutione fit.

CONCLUSIO II. Potentia largiendi Indulgentias, non est Ordinis, nec Ordinem prærequirit, sed est jurisdictionis. Ita communiter Theologi cum S. Thoma, in 4. dist. dist. 20. q. 1. art. 4. quæst. 2. Ita etiam Canonistæ.

LV. Prob. 1. pars. Si potestas illa esset potestas Ordinis, posset Sacerdos quilibet vi ordinationis suæ conferre Indulgentias. Atqui id non potest: cum id nequidem possit Episcopus simplex, id est absque Episcopatu reali consecratus: quia neuter vi ordinationis solius quemquam ligare vel solvere potest. Cujus rei ratio à priori est, quod nemo ex sola Ordinis potestate subditos habet: nullus autem nisi subditis Indulgentias conferre potest, uti definit Alexander III. cap. 4. de pœnit. & remission. Ergo.

LVI. Prob. 2. pars. Si quem Ordinem prærequirat potestas illa, maxime sacerdotalem, qui solus ad remittenda peccata institutus est. Atqui hunc non requirit.

LVII. Prob. min. Ex usu Ecclesiæ, secundum quem Cardinales & alii non Sacerdotes ex Pontificis gratia Indulgentias largiuntur; quas etiam tribuit Papa electus, licet necdum consecratus, sicut & absolvit à censuris. Ergo potestas Indulgentiarum nec est de se potestas Ordinis, nec Ordinem prærequirit.

LVIII. Et vero si Indulgentia Ordinem prærequireret, maxime quia per eam verà datur absolutio, idque per clavium potestatem. Atqui hæc ratio nulla est. Licet enim ad remittendam in Sacramento Pœnitentiæ culpam, & cum ipsa pœnam æternam requiratur potestas Ordinis, non tamen ad absolvendum à pœna temporali:

O o o

hujus

huius quidem remittendæ facultas oritur à potestate clavium, sed inadæquata & partiali, qualem habere possunt etiam inferiores Ecclesiæ Ministri, qui idcirco in iuramentis & votis dispensare aliquando possunt. Non nego, Indulgentias communiter percipi in foro Pœnitentiæ, quia communiter percipiuntur cum absolutione à peccatis, ad quam prærequiritur potestas Ordinis; sed nego eas per potestatem Ordinis dari, seu offerri.

LIX. Prob. 3. pars, 1. quia actus qui à Iudice nonnisi in subditos exerceri potest, est de se actus jurisdictionis, sive Ordinem sacrum prærequirat, sive non. Atqui Indulgentia nonnisi in subditos erogari potest. Minor patet ex citat. capit. 4. *de pœnitentiis & remission.* ubi consultus Alexander III. *an Indulgentiæ, seu remissiones, quæ fiunt in dedicationibus Ecclesiarum . . . aliis prosint quam bis qui remittentibus subsunt*, respondet non prodesse, eo quod à non suo Iudice ligari nullus valeat, vel absolvi.

LX. Probat. 2. Dispensatio in aliqua lege, & concessio alicujus privilegii, actus est jurisdictionis. Atqui Indulgentia magnum sane importat privilegium, quo gravis vitæ alterius pœna in pœnam operis alicujus multo levior commutatur; rursus per eandem Indulgentiam fit certa quædam dispensatio in lege, quareus certæ satisfactioni addictus erat. Ergo.

LXI. Objic. Durandus 1. quod jurisdictionis etiam in invitum exerceri possit; non autem Indulgentia tribui invito; 2. quod alioqui Indulgentiæ largitor non posset ejusdem particeps esse; quia nemo in se ipsum jurisdictionem exercere potest; 3. quod Ecclesia Indulgentias applicet defunctis, in quos jurisdictionem non habet. Verum hæc flocci facienda. Unde

LXII. Ad 1. dist. Jurisdictio coactiva in invitum exerceri potest, C. jurisdictio gratiosa & voluntaria, quæ certas ex parte subiecti dispositiones requirit, N. Itaque jurisdictio coactiva in invitum exerceri potest, ut patet ex omnium Tribunalium praxi. At jurisdictio gratiosa, quæ sine piis subiecti dispositionibus prodesse nequit, & voluntaria quædam ejus opera prærequirere solet, non potest in invitum exerceri, ut patet ex terminis. Ceterum jurisdictio in Indulgentiis exerceri solita, non est semper ex parte Superioris omnino voluntaria; potest enim quandoque ad eam obligari, *saltem ex charitate, si magna sit subditorum necessitas*, ut bene Suarez, dist. 19. sect. 3. num. 8. Sed neque Indulgentiarum consecutio prorsus semper est voluntaria: quia potest quis à Confessario, vel à Superiore ad eas lucrandas obligari. Verum obligatio hæc non nascitur ex illa Indulgentiarum jurisdictione, sed ex alia, quam habent Sacerdotes ad ligandum vel solvendum in foro sacramentali, quæ longe diversa est, quæque, quatenus etiam ligare ac punire potest, aliquid participat jurisdictionis contentiosæ.

LXIII. Ad 2. neg. seq. potest enim vel

ipse Papa alicui in se ut in peccatorem non-nihil tribuere jurisdictionis, quantum ad pœnam; sicut & tribuit in sacro Tribunali, quantum ad culpam. Deinde cum jurisdictionis in totam Communitatem exercetur, effectus ejus redundat in ipsum Judicem, tanquam partem Communitatis.

LXIV. Ad 3. Nihil quidem jurisdictionis habet Ecclesia in defunctos, sed habet in viventes, quibus concedit ut per modum suffragii lucentur Indulgentiam pro defunctis. De hoc infra.

CONCLUSIO III. Potestas concedendi Indulgentias, tantum residet in primis Ecclesiæ Pastoribus, Episcopis nimirum, ac præferim summo Pontifice, qui multo plus hac in parte potest, quam Episcopi.

LV. Prob. 1. pars. Potestas Indulgentiarum est actus jurisdictionis, & quidem ex virtute clavium dimanans. Atqui jurisdictio hæc, si quibus, certe primariis Ecclesiæ Pastoribus competit; iis nempe quibus jure quodam proprio competit solvere & ligare, oves Christi pascere, & regere Ecclesiam Dei, Matth. 16. 19. Joan. 21. 17. Act. 20. 28. Ergo.

LXVI. Confirm. 1. Indulgentiarum concessio est dispensatio boni communis, seu thesauri Ecclesiæ concessio. Atqui dispensatio boni communis non privato cuilibet, sed iis solum competit, qui Communitati præficiuntur. Ergo.

LXVII. Confirm. 2. ex Concilio Constantiensi (Tom. 12. Concil. pag. 270.) ubi Martinus V. hæresis Wiclefianæ suspectum interrogari jubet, *utrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis ac confessis, ex causa pia & justa concedere possit Indulgentias in remissionem peccatorum; & quod singuli Episcopi suis subditis, secundum limitationem sacrorum Canonum, possint etiam illas concedere.*

LXVIII. Et vero constat ex dictis potestatem hanc à S. Cypriano & Collegis ejus, secundum id quod ab antecessoribus eorum factum erat, quoad lapsos exercitam fuisse. Atqui quod potuere priores Episcopi, possunt id posteriores, nisi quid resistat; quæ restrictio ex mox dicendis innotescet. Ergo.

LXIX. Hinc colliges cum multis contra multos, quos sequitur Sylvius hic, quæst. 26. art. 3. Episcopos non à jure solum Ecclesiastico, sed à Divino, subalterno tamen, & juxta Canones restringibili, potestatem habere concedendi Indulgentias: Etsi enim Petro datum est, ut cum agnis ipsas etiam oves pascat, datum est tamen Episcopis ut agnos pascant, ut ligent & solvant, &c. Hæc autem quæ à Christo est potestas, ad Indulgentias etiam, sicut & ad vota & juramenta extenditur. Unde in his potest equidem, ex Christi institutione restringi, prout patet ex usu; sed non omnino extingui. Et vero, ex confesso Sylvi, habent Episcopi potestatem ordinariam concedendi Indulgentias, non mere delegatam, quia hanc habent *ex vi muneris, seu officii Episcopalis.* Ergo sicut officium Episcopale

pale habent à Christo, sic & ab ipso habent potentiam largiendi indulgentias.

LXX. Neque solum potestatem hanc divino jure habent Episcopi, sed & vetare possunt ne ullæ in Dicecesibus suis, nisi de licentia sua, publicentur Indulgentiæ; prout statutum est in Conciliis, Cameracensi, an. 1567, Rothomagensi, an. 1581. Turo-nensi, an. 1583. Narbonensi, an. 1909. & à Clero Gallicano, in generalibus Comitiis, anni 1625, Ratio est, tum quia cavendum ne Indulgentiæ apocryphæ pro genuinis exponantur; tum quia ponderandum est, an quæ generatim salubres sunt, huic vel illi loco profuturæ sint, an non potius contemptui, licet iniquo, futuræ. Jam.

LXXI. Prob. 2. pars, quia æquum erat, ut qui gregem totum, & oves ipsas cum agnis, seu cum populis Episcopos ipsos regit atque moderatur, in quacumque materia, (potissimum vero in præsentī, quæ ipsum Christi thesaurum spectat;) plus quam ceteri haberet auctoritatis. Id autem de facto contigit. Nimirum vero Papa & omnibus Christianis Indulgentias tribuere potest, uti supra agebat Martinus V. & plenarias, data causa largiri valet, & non ita raro largitur. Contra, Episcopi, nec aliis quam Dicecesanis suis beneficium hoc impendunt; neque illud tam ample largiri audent. Licet enim Cypriani ævo potestas eorum quantum ad præsens hoc caput solis recti & æqui limitibus restricta fuisse videatur, ab ea tamen non minimum detractum est à Concilio Lateranensi IV. Cap. 62. eo quod ipsa plures in Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum abuterentur. En Concilii verba, prout referuntur cap. *Cum ex eo*, 14. *de pœnitent.* &c. *Quia per indiscretas Indulgentias, quas quidem Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervantur, decernimus, ut cum dedicatur Basilica, non extendantur Indulgentiæ extra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis consecratur; ac deinde in Anniversario Dedicationis tempore quadraginta dies injunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat. Hunc quoque numerum dierum Indulgentiarum Litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet causis aliquoties conceduntur.* Hac occasione

LXXII. Quæres 1. an hæc potestatis Episcopalis restrictio non solum in foro exteriori locum habeat, quod fatentur omnes, sed & in foro pœnitentiæ; ita ut Episcopus non possit, audita confessione pœnitentis, ampliorem ei tribuere Indulgentiam, quam quæ sibi à Concilio Lateranensi permissa sit.

LXXIII. Negat Suarez id eum posse; tum quia Episcopi in pœnitentiæ foro non se gerunt proprie ut Episcopi, sed ut Sacerdotes habentes jurisdictionem huic foro proportionatam, ex vi cujus nulla potest indulgentia concedi; tum quia si simul uti velint jurisdictione Episcopali ad concedendas indulgentias, jam formaliter non remittunt

in foro pœnitentiæ, sed in foro indulgentiarum, quod ab illo distinctum est. Quod autem simul cum altero concomitanter & secreto exerceatur, per accidens est, nec mutat naturam talis actionis. nec excludit illam à limitatione Concilii generalis, quod absolute loquitur, & universalem ponit negativam, Hæc ille.

LXXIV. Aliter, (si tamen aliter; secunda enim Suarezii ratio quæstionem de nomine instituere videtur) post Innocentium, Joannem Andræam, & quosdam alios Canonistas sentiunt Sylvester V. *Indulgentia*, numer. 1. & Prosper Fagnan, in citat. cap. *Cum ex eo* 14. *de pœnitent.* &c. numer. 17. qui assertum suum non probat. Ratio esse possit, tum quia restrictio juris Episcopalis, utpote adiosa, stricte interpretanda est, proinde limitanda ad concessionem publicam, de qua sola loquitur Concilium Lateranense; tum quia cum Episcopi, aliis dissentient negotiis, raro confessiones excipiant, non est verenda illa hæc indulgentiarum profusio, quæ è tot Antistitibus totum per orbem sparsis immineret, & cui occurrendum ipsi etiam Episcopi agnoverunt in Lateranensi Concilio.

LXXV. Nihil, meo quidem judicio, vetat quominus opinionem hanc practice sequantur Episcopi, qui Missionibus per se ipsos incumbunt. Si enim forte potestatis suæ limires excedant, non valebit quidem Indulgentia quoad excessum, sed valebit quoad gradum jure permissum; quia in iis quæ dividi possunt, *utile per inutile non vitiatur* & ita post Navarrum alios plures tenet Barbosa, part. 3. de officio & potest. Episcopi, Allegat. 88. numer. 22. ut ego alibi. Subdit idem numerum 24. non posse Episcopum Indulgentiam concedere pro mortuis, quia ejus facultas videtur ab Apostolica Sede restricta ad ejus subditos degentes in hac vita. Et id quoque, licet traditum à non paucis, mihi dubium est. 1. Quia ut jam dixi, restrictio, ut odiosa, præsumi non debet, sed certo probari. 2. Quia defuncti non magis immediatæ summi Pontificis, quam Episcoporum, jurisdictioni subsumuntur; unde eos nonnisi viventium ope juvare potest: quidni autem id per subditos suos possint Episcopi: 3. Quia limitatio, quæ ad gloriam Dei non confert, Apostolicæ Sedi nonnisi per injuriam affingi potest. Atqui limitatio vi cujus non posset Episcopus patri, matri, & aliis familiæ suæ defunctis succurrere per Indulgentiam, non utique conferret ad gloriam Dei. Ergo hæc non debet, nec potest supponi. Cavendum tamen ne Episcopi ultra potestatis suæ fines excurrere præsumant.

LXXVI. Quæres 2. An Episcopus ante consecrationem suam possit Indulgentias largiri, & num id possit per delegatum.

LXXVII. Resp. ad 1. affirm. modo sit post nominationem vel electionem suam confirmatus. Ratio est quia ex tunc fruitur potestate jurisdictionis; & ita docent multi apud Barbosam, ibid. n. 7. unde.

LXXVIII. Resp. ad 2. posse Episcopum ope

ope delegati conferre Indulgentias, quia potestas jurisdictionis de se habet quod delegari possit.

Non potest tamen facultas illa committi laico, quia laici de jure ab Ecclesiasticis muneribus, quale istud est, excluduntur. Ita idem Barbosa, num. 11.

LXXIX. Ut vero Episcopus per se aut per delegatum Indulgentias tribuat, necesse est ut per Ecclesiasticam censuram non sit ab usu jurisdictionis suæ suspensus; tunc enim ne eas quidem Indulgentias, quæ per modum suffragii, non autem absolutionis, conceduntur, impertiri valide posset. Esto enim concessio Indulgentiæ per modum suffragii non sit actus jurisdictionis; at saltem est actus administrationis Ecclesiasticæ, qua etiam privatur excommunicatus. Ita Suarez, ibid. n. 18.

LXXX. At non obesset Indulgentiarum validitati status peccati in quo versaretur, sive Papa, sive Episcopus, qui eas concederet; quia peccati status validum jurisdictionis usum non impedit. *Et ideo*, ait S. Thomas, Suppl. quæst. 26. artic. 4. O. *Indulgentiæ æque valent, si fiant ab eo qui est in peccato mortali, sicut si fierent ab eo qui est sanctissimus*; quia neuter dat de suo, sed solum de thesauro Ecclesiæ. Idem docet Suarez, ibidem num. 20. ubi addit, eum qui in tali statu Indulgentias tribuit, *per se loquendo, & secluso scandalo*, non peccare; *quia ibi non intervenit absolutio sacramentalis, neque illa est tam sacra, tamque gravis actio, nec confert aliis essentialem sanctitatem, ut eam in Ministro requirat tanquam condignam dispositionem*. Fatendum nihilominus non adeo levem esse actionem, qua dispensantur Christi merita, ut qui eam facere vult, sinceræ contritionis actum tuta conscientia omittere posse videatur.

LXXXI. Quæres 3. An Episcopi pure titulares, vel Episcoporum Coadjutores, proprio jure Indulgentias erogare possint.

Resp. Negat. sequitur ex eo quod facultas illa, non ipsi characteri annexa sit, sed pendeat à jurisdictione, quam nec titulares Episcopi habent, nec Coadjutores. Atque ita definiit sacra Congregatio 13. Jun. 1591. apud Ferraris v. *Indulgentia*, num. 20. Possunt tamen utrique ad id muneris ab Episcopo, cui subsunt, delegari, cum vel ipsi Clerici ad illud deputari valeant.

LXXXII. Quæres 4. An Episcopus illam jurisdictionem extra territorium suum exercere possit.

LXXXIII. Resp. Episcopum, qui extra Dicecesim suam degit, Indulgentias concedere posse, non quidem incolis alienæ hujus Diceceseos, in quos nullam habet jurisdictionem; sed propriis suis subditis, sive hi in sua Dicecesi, sive in alia commorentur. Ratio est, tum quia jurisdictio voluntaria ab absente in absentem subditum exerceri potest; tum quia Episcopus Dicecesanum suum, ubicumque sit, sacramentaliter absolvere valet, aut etiam à censuris solvere. Quod autem Jura dicunt, neminem extra territorium jus dicere posse, id intel-

ligendum de jurisdictione contentiosa, quæ publicum tribunal requirit.

LXXXIV. At, inquires, cum plures Episcopi Ecclesiam consecrant, eorum quisque plenariam anni unius Indulgentiam confert; nec tamen tunc subditis suis eam confert; sed incolis loci, in quos ad summum ex eis unus jurisdictionem habet.

LXXXV. Resp. In hoc casu dari à jure singulis Episcopis jurisdictionem in incolas loci illius; qui proinde, tametsi vacaret Episcopalis Sedes, eandem Indulgentiam largirentur; sed quod notandum est, ad annum duntaxat; quia Episcopi ii omnes per modum unius se habent.

LXXXVI. Ceterum possent singuli iidem Præsules, propriis quisque Dicecesanis eandem largiri Indulgentiam, hac conditione ut recentem Basilicam pie inviserent. Quia nihil repugnat, quin Indulgentiam annectant operi à subditis suis extra proprium territorium adimplendo, ut bene Suarez cit. disp. 55. sect. 3. num. 17. Favet, quod utcumque obijci posse videretur, caput *Quod autem*, 4. de *pœnit. & remiss.* ubi Alexander III. decernit, *Remissiones*, seu Indulgentias, quæ fiunt in *dedicationibus Ecclesiarum, aut ex charitate conferentibus ad ædificationem pontium* : prodesse illis tantummodo, quibus *ut prosint, proprii Judices*, seu Episcopi, *specialiter indulserunt*. Siquidem in hypothesis nostro quilibet Episcopus Basilicæ consecrator, est Dicecesanorum suorum proprius Judex. Ergo si remissionem iis prodesse velit sub certa conditione, proderit indubie, si conditionem hanc impleant Dicecesani illius.

LXXXVII. Quæres 5. An Archiepiscopus easdem in Provincia sua Indulgentias concedere possit, quas Episcopus in propria sua Dicecesi.

LXXXVIII. Resp. Affirm. siquidem sermo sit de locis in quibus viget invecita per Decretales disciplina. Hæc enim licet extra visitationis aut appellationis casus ordinariam quantam ad cetera jurisdictionem abneget Archiepiscopis; extraordinariam nihilominus quoad Indulgentias iisdem concedit, Cap. *Nostro* 15. eod. tit. *De pœnit.* ubi sic Honorius III. *Breviter respondemus, quod per Provinciam tuam libere potes concedere Litteras remissionis; ita tamen quod Statutum generalis Concilii non excedas.*

LXXXIX. Quæres 6. An Concilium generale, cui Papa nec per se, nec per Legatos suos præest, possit Indulgentias Ecclesiæ toti concedere.

XC. Negat. fusc Suarez cit. disput. 55. sect. 1. quia Concilium acephalum nec potestatem hanc habet à Christo, qui eam non contulit Ecclesiæ; cum hæc ad ejus regimen necessaria non sit pro brevi eo tempore quo Ecclesia caret Capite: Nec à Pontifice, cui hanc immediate contulit Christus, quandoquidem supponatur vel nullus esse Papa, vel saltem potestatem hanc prædicto Concilio non impertiri; nec demum ab Ecclesia; cum ea corpori Ecclesiæ tradita non fuerit à Christo. Nec refert quod Concilium tunc Congregatum repræ-

repræsentet universalem Ecclesiam; hanc repræsentat sine capite, atque adeo sine illa potestate. Ita & Sylvius hic q. 26. art. 3.

XCI. Aliter sentiunt Canonistæ plures & Theologi, nec immerito; 1. Quia opinio contraria supponit, totam, quæ singulis Pastoribus inest, jurisdictionem à Rom. Pontifice, ceu à fonte rivulos, in eosdem Pastores derivari; quod falsum esse suo loco probabimus. 2. Quia Indulgentia, *brevi eo tempore quo Ecclesia Capite caret*, longe utilior esse potest, quam quæ quotidie conceduntur à Papa; puta cum, ut olim, agitur de extinguendo exitiali schismate. Ergo non est cur facultatem ejus impertiendæ in casu tam urgenti censeatur Christus denegasse. 3. Quia Concilium, vacante Sede Apostolica, generales censuras ferre valet. Si autem generaliter ligare potest, quidni & per Indulgentias solvere. 4. Quia Concilium Basileense, non modo sess. ultim. ubi jam ad schisma conversum erat; sed & sess. 24. quam contra Sylvium legitimam fuisse agnoscit Suarez ibidem numer. 18. Indulgentiam concessit. Reponit is quidem Indulgentiam hanc concedi potuisse ex generali summi Pontificis licentia, cujus legati nondum recesserant: at licentiam hanc vel à Papa datam fuisse, vel à Concilio, quasi ea indigere crederet, fuisse acceptatam non probat. Quia tamen incertum est quo usque Concilium illud legitimum fuerit; aliis canonicitatem ejus ad sexdecim primas sessiones restringentibus; aliis ad sessionem 25. protendentibus; aliis illud semper illegitimum fuisse opinantibus cum Cabassutio in Notitia Eccles. vix certi quidpiam ab hujus Concilii factis elici potest, donec auctoritas ejus eliquata fuerit; quod non est præsentis loci.

XCII. Quæres 7. An Cathedrale Capitulum Indulgentias, sede vacante largiri possit.

XCIII. Negant plures cum Dom. Soto, & Suare disp. 55. sect. 4. nu. 5. quia licet Capitulum succedat Episcopo in jurisdictione, non tamen in dignitate. Porro jura potestatem Indulgentiarum annectunt, & quasi reservant Pontificiæ dignitati. Et ita tenent Navarrus & alii quorum opinionem approbat Sylvius qu. 26. art. 7.

XCIV. Aliter sentiunt Sylvester v. *Capitulum*, & Zerola in praxi, v. *Indulgentia*. Quin & teste ibidem Sylvio, *usus obtinuit quod Vicarii generales Sede vacante concedunt indulgentias 40. dierum sicut Episcopi*. Atqui, juxta Suaresium ibidem n. 3. consuetudo, licet per se solam non possit esse origo hujus jurisdictionis, quando tamen præscripta est, est indicium jurisdictionis aliquando legitime concessæ. *Quia non est verisimile in re tam gravi, propria auctoritate fuisse usurpatam, & tanto tempore tacentibus Prælatiis continuatam*. Ergo quisque antiquum Ecclesiæ suæ morem sine scrupulo sequi potest.

XCV. Quæres 8. Quid in indulgentiali materia possint Cardinales, Archidiaconi, *Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

Pœnitentarii. & generales Episcoporum Vicarii.

XCVI. Resp. Eos nihil posse jure ordinario: quia jus illud nec à Christo accipere in persona Apostolorum, quibus non succedunt; nec generatim, ab iis quibus à Christo creditum est. Ergo nihil in præsentis negotio possunt, nisi quod ex speciali licentia, vel præscripta consuetudine, sibi concessum fuerit. Sic Legati ex speciali vel generali summi Pontificis auctoritate Indulgentias in universis legationis suæ locis impendere possunt. Sic referente Navarro, Cardinales largiuntur Indulgentias centum dierum; quod *magis consuetudine, quam lege niti* declarat Bellarminus, Lib. 1. capit. 11. Sic demum parem centum dierum Indulgentiam à majoribus Pœnitentiariis erogari posse, scribit Paludanus in 4. dist. 20. quæst. 4. art. 2. quod ipsi ex loci, in quo defudant, consuetudine dijudicare debent.

XCVII. Quæres 9. Quid juris de Abbatibus, Prælati Religionum & Parochis?

XCVIII. Non defuere, qui cum Angelo & Barth. Fumo, vers. *Indulgentia*, numer. 5. & num. 2. crediderint Parochos, imo Sacerdotes omnes, qui jus habent confessiones audiendi, posse in ipso confessionis Sacramento Indulgentias concedere, remittendo id quod expiandum superest, cum minorem injungunt pœnitentiam, quam quæ sufficiat ad exhauriendam pœnam totam peccatis debitam. Verum *sententia communis contrarium docet*, ut testatur Bellarminus Cit. Capit. 11. & quidem merito, cum Innocentius III. in Concilio generali, Lat. IV. can. 60. qui refertur Capit. 12. *De excessib. Prælat.* severe redarguat *graves & grandes quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea quæ sunt dignitatis Episcopalis extendebant, concedendo etiam Indulgentiarum Litteras*. Unde, inquit, *præsentis Decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit evitare periculum, nisi forsitan quiscumque eorum speciali concessione, vel alia legitima causa, consuetudine videlicet, valeat se tueri*. Atqui hæc decisio Superiores Religionum, Parochos & alios tangit; cum his minus quam Abbatibus insit *Episcopalis dignitas*, cui annexa est Indulgentiarum potentia. Ergo.

XVIX. Confirm. 1. Tum quia potestas largiendæ Indulgentiæ, quam parochis & Confessariis tribuunt Angelus & alii pauci, non oritur ab Ordine, prout ipsi male supponunt; tum quia si ab Ordine proflueret, non idcirco competeret parochis. Hi enim sicut & quicumque alii Sacerdotes approbati, nullam habent jurisdictionem nisi in foro pœnitentiæ. Atqui de ratione Indulgentiæ est ut fit remissio pœnæ independentem à Sacramento. Quod enim Indulgentia in ipsa etiam confessione dari possit concomitanter, non mutat naturam ejus. Unde qui hanc in sacro Tribunali largitur, potest & extra ipsam largiri.

P p p

C. Con-

C. Confirm. 2. Quia potestas dispensandi thesaurum Ecclesiæ non convenit nisi veris Prælati, qui Rectores sunt integri populi. Atqui soli Episcopi, ut qui præsent toti populo, atque hominibus omnium ordinum, sexuum, conditionum, sunt proprie, & simpliciter Prælati. Abbates enim qui solis præsent Monachis, sunt tantum quasi partes unius vel multiplicis domus: Parochi verò plebi suæ præsent tanquam uni familiæ. Ergo *Sacerdotes Parochiales, vel Abbates, aut alii hujusmodi Prælati* (qui non sunt simpliciter & proprie Prælati) non possunt Indulgentias facere. Ita S. Thomas Suppl. quæst. 26. art. 1.

CI. Objic. 1. Religionum Præfecti spiritalia communitatis suæ bona quibusdam benefactoribus suis, per *affiliationis* Litteras communicare solent. Atqui communicatio hæc est Indulgentia proprie dicta.

CII. Resp. Neg. min. 1. Quia communicatio hæc non fit ex thesauro meritorum Christi & Sanctorum, sed ex piis operibus. 2. Quia per eam non applicantur satisfactiones præteritæ, quæ cum superabundarunt, in Ecclesiæ thesaurum transvectæ sunt; sed futura tantum opera; 3. Quia per communicationem hanc non solvitur quis à debito faciendi satisfactionem injunctam, ad quam obligatus est ex præcepto Ecclesiæ; secus de Indulgentiis. Ita ibid. S. Thomas; cujus tertia hæc ratio ex dictis cap. præced. metienda est.

CIII. Objic. 2. Quilibet Sacerdos sacramentaliter absolvendo, non culpam tantum, sed & pænæ aliquid remittit. Atqui remissio hæc vera est Indulgentia.

CIV. R. Neg. min. Indulgentia enim, ut dictum est, est remissio pænæ per exter-

ni fori jurisdictionem concessa, & vi cujus pænâ alioquin debita, saltem ex parte imminui potest. Porro Parochi & confessarii qua tales non habent jurisdictionem fori externi; nec possunt auctoritate Christi satisfactionem à pœnitente debitam auferre: quam contra delictis parem injungere debent; vel si id non ferat pœnitentis infirmitas, *residuum ei committere, per se assumendum, vel à Deo expectandum.* Ita idem S. Thomas.

CV. Obj. 3. Ipsi Corinthii Fideles incesto fecerunt Indulgentiam, secundum id Pauli 2. Corinth. 2. *Cui aliquid donastis, & ego.* Nec dubium quin id quotidie faciant ii etiam de populo, qui aliis satisfactiones suas applicant. Ergo.

CVI. Resp. Dist. fecerunt Indulgentiam, quatenus voto, precibus, commiseratione obtinuerunt: ut ab Ecclesiæ præpositis donaretur; quo sensu Augustinus Lib. 3. de Bapt. cap. 18. Ait *remissionem peccatorum dari per gemitus columbæ*, Conc. Fecerunt per se ipsos, Neg. Non aliter Corinthia plebs incesto residuum pænæ remisit, quam ipsum vel impœnitentem vinxit anathemate, vel pœnitentem ab eodem anathe solvit. Atqui neutrum hoc per se ipsam fecit, sed per Episcopos. Ergo nec Indulgentiam eidem concessit, nisi hoc sensu, quod hanc ipsi per intercessionem suam acceleravit.

Quod additur de satisfactionibus quas aliis quandoque applicant Fideles constat eas ab Indulgentiis plurimum differre; tum quia, etsi quandam important pænæ solutionem, non tamen juridice applicatam; tum quia cum iis stat hominem à nulla pœnitentiæ sibi injectæ parte liberari. Ita idem Sylvius.

DISSERTATIO.

DE

INDULGENTIA A S. BERNARDO CRUCE SIGNATIS DENUNCIATA.

CVII. Nescit nemo bellum sacrum adversus Saracenos Terræ Sanctæ invasores, & Christiani nominis hostes infensissimos, à S. Bernardo, hortante Ludovico VII. cognomento, juniore; impetrante autem Eugenio III. anno R. S. 1146. prædicatam fuisse in Galliis primum, deinde in Germania; ubique autem tanto successu, ut, quemadmodum scribit Otto Frisingensis Episcopus, *non solum ex Romano Imperio, sed etiam ex vicinis Regnis, id est ex occidentali Francia, Anglia, Pannonia, innumeris populis ac Nationibus hac expeditionis fama ad sumendam Crucem commotis repente totus pæne occidens siluerit*; atque ut scribit ipse Bernardus, urbes &

castella incolis destituta remanerent, & uxores viduæ ante mortem maritorum.

Cum autem Cruce Signatis ad id belli profecturis amplissimas Indulgentias concessisset Eugenius III. videlicet *omnium, de quibus corde contrito confessio facta fuerit, peccatorem remissionem*; juvat expendere an Indulgentiarum dogma vel ex ipsa Bernardi prædicatione confirmari possit. Difficultatem movet infelix belli hujus exitus, in quo tot Signatorum millia, morbo, ærumnis, & hostili gladio corruerunt, ut frequentibus per Orbem ferme totum dictis Bernardus impeteretur. Sit paucis

CONCLUSIO. Indulgentiarum dogma vel ex una S. Bernardi *Cruciata*, ut ajunt, de-

denuntiantis prædicatione, solide probatur.

CVIII. Prob. Dogma innumeris hominis insigniter sancti miraculis confirmatum, pro indubio haberi debet. Atqui Indulgentiarum dogma innumeris, & quidem viri insigniter sancti, miraculis confirmatum est.

CIX. Major constat. Etsi enim contendunt plures dæmonem prodigia quædam, non specie tenus, sed ipsa re vera operari posse; at nec ea usquam per viros insigniter sanctos, nec Ecclesiæ ipsius jussu & nomine; nec demum in iis circumstantiis perpetrabit, in quibus nec ab auctoritate ulla rejici, nec aliis efficacioribus signis elidi possint.

CX. Prob. Itaque minor ex Gaufrido, recte coætaneo, & plerumque oculato. Sic ille in vita D. Bernardi, cap. 4. (edit. 2. Mailloni, Tom. 2. p. 1120.) *Evidenter verbum hoc prædicavit, nempe ut Occidentales in penitentiam & remissionem peccatorum iter in Palestinam arriperent, aut liberaturi fratres, aut suas pro illis animas posaturi.* Et prædicavit quidem, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. *Sed quantis & quam multiplicibus signis? Quanta vel numerare, nedum narrare difficile foret.* Nam & eodem tempore scribi cæperant, sed ipsa demum Scriptorem numerositas scribendorum, & materia superavit Auctorem: nimirum cum aliquando una die viginti, seu etiam plures ab incommotis variis sanarentur, nec facile ab hujusmodi curationibus die ulla vacaret. Denique plures eo tempore Christus per servi sui tactum & orationem, ex ipsis etiam matrum uteris cæcos videre, claudos ambulare, aridos convalescere, surdos fecit audire & mutos loqui; mirabilius restituyente gratia, quod minus præstitum fuerat à natura.

CXI. Nec solum ante Jerosolymitanum iter, sed & post infelicem ejus successum probavit Sanctus Bernardus se ore Dei ipsius & jussu fuisse locutum. Sic enim ibidem num. 10. prosequitur Gaufridus, (p. 1121.) *Accedit autem, ubi primum de ejusdem exercitus dissipatione lamentabilis intra Gallias insonuerat rumor, ut illuminandum Dei famulo filium cæcum offerens pater, multis precibus vinceret excusantem.* Et imponens Sanctus puero manum, orabat ad Dominum, *quatenus si ab eo verbum prædicationis illius exierat, & prædicanti Spiritus ejus affuerat, in illius illuminatione ostendere dignaretur.* Dum vero post orationem orationis præstolaretur effectum: *Quid facturum sum?* ait puer; *video enim.* Attollitur illico clamor adstantium, plures enim non modo è Fratribus, verum etiam è sæcularibus adorant, qui ut puerum videre videntem, multipliciter consolati, Deo gratias referebant.

CXII. Miracula hæc quæ in genere solum recenset Gaufridus, plura sigillatim refert qui præsens Thaumaturgo aderat in Germania Philippus, Legionensis Archidiaconus, exinde à S. Bernardo in Mona-

chum Clarævallensem conversus. Verum hæc tot & tanta sunt, ut hæc apud Auctorem ipsum legi oporteat, Lib. 6. vitæ S. Bernardi, p. 1. cap. 2. & seq. (Tom. 2. p. 1167.)

CXIII. Idem fatetur, ceteroquin Bernardus nequaquam favere solitus, Otto Frisingensis, Lib. 1. de gestis Friderici, cap. 39. Narrat enim Bernardum, quem cogente factorum evidentia, *sanctum Abbatem* vocat, cap. 60. *plurima in publico vel occulto fecisse miracula.* Sane vero eam, quam infinitis hominibus Cruce signationem persuasit, vix aliter persuasit quam miraculis: cum eo quod *Romana lingua* loqueretur, vix à populo intelligi posset. Adi vitam ejus eodem Lib. 6. cap. 4. num. 16. p. 1173.

CXIV. Quin & de miraculis in expeditionis sacræ susceptionem à se perpetratis, ut quæ nemine laterent, Eugenium ipsum, modeste tamen, interpellare audent Bernardus, post auditam Cruce-signatorum intercessionem. Sic enim loquitur Lib. 2. de Considerat. cap. 1. ubi apologiam suam instituit, (Tom. 1. p. 417. num. 3.) *Sed dicunt forsitan isti, obrectatores Bernardi: Unde scimus quod à Domino sermo Cruce signationem annuntians, egressus sit? Quæ signa tu facis, ut credamus tibi? Non est quod ad ista respondeam: parcendum verecundiæ meæ. Responde tu pro me & pro te ipso, secundum ea quæ audisti & vidisti.*

CXV. Quod autem Bernerdus vir fuerit eximie sanctus, haud quidem probabimus eorum suffragio, qui misera hac nostra ætate, sub Christiani larva, quam prorsus deponere non ausint, impii faciem obtegunt; sed nec ex judicio Ecclesiæ, quam tacite dedignantur: venient nobis in suppetias ejusdem Ecclesiæ hostes infensissimi, qui Sancti Doctoris mores & vitam commendavere. Bernardus, judice Luthero, in Colloquiis Convivialibus, *omnes Ecclesiæ Doctores vincit.* Eundem virum Dei nuncupat Bucerus, Lib. de concordia, art. de justificatione. *In Libris de consideratione ita loquitur, ut veritas ipsa loqui videatur,* ait Calvinus, Lib. 4. Institut. cap. 10. & 12. Bernardi Meditationes, ait Heinsius, *orat. 3. rivus paradisi, ambrosia animarum, pabulum Angelicum, medulla pietatis.* David Chytræus, in orat. de Phil. Melancthone, *Bernardus admirabili Religionis studio, & sacrarum Litterarum peritia :::: Melliflui nomen non immerito adeptus est.* Georgius Carleton, in consensu Ecclesiæ Catholicæ, &c. *Utinam tales multos, imo vel unum talem hodie haberemus :::: qualem Bernardum fuisse constat, &c.* Et hæc contra quemdam tacite dicta sunt, quia silendum à bonis.

CXVI. Obj. Prædicatio temere suscepta, & cujus exitus orbem lacrymis implevit, temere ad minus in argumentum veritatis trahitur: Atqui talis fuit Cruciatæ prædicatio à S. Doctore facta.

CXVII. Resp. neg. min. pro prima parte. Nec enim temere factum est, quod cogente utriusque Potestatis imperio factum est, & à Deo per innumera prodigia confirma-

firmatum. Atqui nemo nescit denuncia-
tam à S. Bernardo fuisse Crucis-signationem,
primum ex jussu Ludovici VII. postmodo
autem; (quia nihil inconsulata, in negotio
tanti momenti, Sede Apostolica, tentan-
dum esse crederet Bernardus) jussu Summi
Pontificis. Unde in eodem cap. 1. Libri 2.
de Consider. *Quasi vero, inquit, temeri-
tate in opere isto, aut levitate usi simus. Cu-
currimus plane in eo, non quasi in incertum,
sed jubente te, imo per te Deo, & sermonem
confirmante sequentibus signis; ut supra aje-
bat Gaufridus, & à nobis probatum est.*

CXVIII. Resp. ad 2. part. neg. maj. Ne-
que enim funestus belli sacri exitus argu-
mentum est malæ Bernardi prædicationis,
sed pessimæ Crucigerorum conversationis,
qui viam suam omni criminum genere vi-
tiantes, sacram expeditionem sacrilege de-
honestarunt, ut tradidere coævi Scriptores,
& in his Willelmus Tyrensis. At Bernardum
de his temperate loquentem audire placet.
Sic ille ibidem num. 2. (p. 415.) *Et quo modo tamen humana temeritas audet
reprehendere, quod minime comprehendere
valet? Recordemur supernorum judiciorum
quæ à sæculo sunt, si forte sit consolatio...
Rem dico ignotam nemini, & nunc nemini
notam. Nempe sic se habent mortalium cor-
da. Quod scimus, cum necesse non est, in
necessitate nescimus. Moyses educturus po-
pulum de terra Ægypti, meliorem illis pol-
licitus est terram... Eduxit, eductos ta-
men in terram, quam promiserat, non in-
trodixit. Nec est quod Ducis temeritati im-
putari queat tristis & inopinatus eventus;
omnia faciebat Domino imperante, Domino
cooperante, & opus confirmante sequentibus
signis. Sed populus ille, inquis, duræ cer-
vicis fuit... Bene illi, Hæbrei, increduli
& rebelles, hi autem, Cruce-signati, quid?
Ipsos interroga. Quid me dicere opus est,
quod fatentur ipsi? ... Quod si illi ceci-
derunt & perierunt propter iniquitatem suam;
miramur istos eadem facientes, eadem passos?
Sed nunquid illorum casus adversus promissa
Dei? Ergo nec istorum. Neque enim ali-
quando promissiones Dei justitiæ Dei præju-
dicant. Et audi aliud.*

Ind. 20.

Num. 3. *Peccavit Benjamin: accingun-
tur reliquæ Tribus ad ultionem, nec sine nu-
tu Dei. Designavit denique ipse Ducem præ-
liaturis: itaque præliantur, freti & manu
validiori, & causa potiori, & quod his ma-
jus est, favore divino. At quam terribilis
Deus in consiliis suis super filios hominum!
Tergâ dedere sceleratis ultores sceleris, &
paucioribus plures. Sed recurrunt ad Domi-
num, & Dominus ad eos: Ascendite, in-
quit. Ascendunt denuoque fusi & confusi
sunt. Ita Deo primum quidem favente, se-*

*cundo & jubente, justi justum certamen in-
eunt, & succumbunt. Sed quo inferiores
certamine, eo fide superiores inventi sunt.
Quid putas de me facerent isti, si meo bor-
tatu iterato ascenderent, iterato succumbe-
rent? &c.*

Num. 4. ... *Hæc pauca vice apologiæ
dicta sint, ut ipsa qualiacunque habeat con-
scientia tua ex me, unde habeat me excusa-
tum, & te pariter, etsi non apud eos qui
facta ex eventibus æstimant. Perfecta &
absoluta cuique excusatio, testimonium con-
scientiæ suæ. Mibi prominimo est ut ab illis
judicer, qui dicunt bonum malum, &c. Et
si necesse sit unum fieri è duobus, malo in nos
murmur hominum, quam in Deum esse. Bo-
num mihi, si me dignetur uti pro clypeo.*

His concinit Otto Frisingensis, cit. cap.
60. ubi hæc: *Si dicamus sanctum illum Ab-
batem spiritu Dei ad excitandos nos afflatum
fuisse, sed nos ob superbiam lasciviamque
nostram salubria mandata non observantes,
merito rerum personarumque dispendium re-
portasse, non erit id ab antiquis rationibus
vel exemplis dissonum.*

CXIX. Neque tamen magno successu ca-
ruit expeditio sacra, quæ coram hominibus
infelix, multos cives peperit cælo, qui si
fratres suos non liberaverunt, suas pro illis
animas posuere; ita ut si ex profectione illa
Orientalis Ecclesia liberari non meruit,
certe cælestis meruerit impleri & lætari,
nempe ob eorum mortem, qui ut scribit
Gaufridus ubi supra, in fructibus peniten-
tiæ purgatas variis tribulationibus Christo
animas reddiderunt. Quod & Joannes Ca-
sæ-Marii Abbas sanctus sibi ex revelatione
compertum Bernardo significavit, ut vide-
re est in ejus ad eundem Bernardum Epi-
stola; quæ apud Mabillonium est inter Ber-
nardinæ, n. 386.

CXX. Et hæc, si forte nonnihil extra
rem dicta videbuntur, singulari nostræ in
S. Doctorem observantiæ indulgebit Le-
ctor. Dolemus sane tanti viri memoriam
à nonnullis de industria obscurari. Nuncu-
pet eum quis hominem sine titulo & sine
caractere; præponat ei Sugerium, imo
forte fastos Historiæ qui Sugerium cele-
brant, fastis Ecclesiæ, qui Bernardum coli
jubent; ægre quidem feremus, sed non
impendio admirabimur. Unum timemus,
ne qui carnalia hæc legunt Clerici juniores,
hominum facta non ex Evangelii regulis
æstiment, sed ex mundana celebritate,
quam ceteris majorem habere solent repro-
bi, quæque nihil profuisset Sugerio, nisi
Bernardi monitis obtemperans, & suos,
& Cœnobii sui mores immutasset. Quid
enim prodest homini, si mundum universum
lucretur, &c.

CAPUT QUARTUM.

DE

THESAURO, INDULGENTIARUM
FONTE.

IPER Ecclesiae thesaurum quæ vox in præfenti metaphorica est, intelligitur cumulus & congeries bonorum spiritualium, quorum dispensatio Ecclesiae concredita est. Patet porro ex dictis cap. præced. & ex mox dicendis confirmabitur, thesaurum hunc existere, videlicet in invisibilibus mentis divinæ ærariis, & Dei acceptance. Verum tria hic inquiruntur; 1. an thesaurus ille primario & essentialiter coalescat ex meritis Christi, & de hoc nulla est inter Theologos difficultas; etsi Franciscus Maironis, de Minorum familia, minus apte quid ea de re scripserit; 2. an ipsa Sanctorum, seu jam regnantium cum Christo, seu hodieque superstitem merita ad thesaurum illum pertineant; 3. posito quod sic, an Sanctorum merita ad Indulgentiam concurrant per modum suffragii tantum, seu intercessionis impetratoriae; an non etiam per modum solutionis & absolutionis; quod quidem circa caput salva fide disputant Theologi. Sit.

CONCLUSIO I. Thesaurus Ecclesiae primario coalescit ex infinitis ac superabundantibus Christi meritis atque satisfactionibus. Conclusio videtur esse *de fide*, ait Suarez infra, & *saltem contraria sententia erronea censetur.*

II. Probat. 1. Quia non est ditior fundus, unde coalescere possit thesaurus Ecclesiae, quam merita Christi, qui, teste Paulo, 2. Corinth. 3. vers. 9. *Propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis.* Unde Clemens VI. in Extravag. *Unigenitus, De pœnit. &c. In ara Crucis innocens immolatus Salvator, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad verbum pro redemptione totius generis humani suffecisset; sed copiose velut quoddam profluvium noscitur effudisse.* Quantum ergo exinde, ut nec supervacua, inanis & superflua tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesiae acquisivit? Quem quidem thesaurum, non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per B. Petrum, Cæli clavigerum, ejusque successores, suos in terris Vicarios, commisit Fidelibus salubriter dispensandum.

III. Prob. 2. Si thesaurus Ecclesiae non coalescat ex meritis Christi, vel quia hæc in se ipsis finita sint, ut censet Durandus; vel quia licet infinita supponantur, sufficiens præmium habuerunt; cum propter ea exaltatus sit Christus, & habuerit nomen quod est super omne nomen, uti docere videtur Maironis. Atqui neutrum dici potest. Non 1. Constat enim merita Christi, non solum ex acceptance divina, quæ ea, ut sic loquar, pluris æstimaverit, quam valerent,

infinita esse, sed in se & ex se, *propter unionem ad Verbum*, ut statim agebat Clemens VI. & fufius probant Theologi in Tractat. de Incarnatione; alioqui enim Christus non fuisset per se Redemptor perfectus, ut qui ex sola Dei indulgentia haberet, quod merita sua nobis in omni gratiarum & satisfactionum genere prodesse. Non 2. quod hæresim sapit, ut observat Maldonatus hic, quæst. 2. generali, p. 371. Vel enim, cum dicit Maironis suum Christi meritis par præmium retributum esse, loquitur de præmio essentiali, nimirum de visione beatifica; vel, quod ratio ejus probat, de præmio accidentali, id est de exaltatione humana Christi, de dilatatione Ecclesiae, &c. Atqui neutro sensu admitti potest opinio ipsius. Non priori, quia præmium essentiali, vi unionis hypostaticæ Christo debitum erat, & ei connaturale. Non posteriori: 1. quia confundit merita Christi cum ejus satisfactionibus; quæ tamen duo longe diversa sunt: unde etsi Christus supponatur secundum merita remuneratus, manent tamen ejus satisfactiones, quæ cum ipsi non profuerint, nobis, ne superflue dicantur, prodesse debent. 2. Quia nomen super omne nomen, quod Christo datum est, quantumcunque sit, cum infinito valore operum Christi comparari non potest. 3. Quia si jam exhausta foret per accidentalem Christi gloriam merces operum ejus, jam nec quidquam per Christi merita postulare, nec per ea remissionem peccatorum in Sacramentis aut ex Sacrificio consequi possemus; quæ omnia, ait Suarez, disp. 51, sect. 1. num. 5. sunt absurda & hæretica. Ergo.

IV. Obj. Ex assertionem hac nostra duo sequuntur, 1. thesaurum hunc, utpote infinitum, etiam post judicii diem perpetuo duraturum, & sine condigno pretio permansurum; 2. eum ne ab ipso quidem Deo exauriri posse & condigne remunerari. Atqui primum justitiæ Dei, secundum omnipotentiae ejus repugnat. Ergo.

V. Resp. Concessa maj. neg. min. Sicut enim perpetuo durat potentia Dei, nec vere otiosa dici potest, licet non operetur infinita, quæ operari posset; sic & perpetuo durabit thesaurus satisfactionum Christi, licet non durent quibus applicari possit. Neque id derogat vel justitiæ divinæ, quæ concedit totum id ad quod efficaciter ordinatur Christi satisfactio; vel divinæ potentiae, cui sufficit ut tantum remunerare possit, quantum Christus mereri potuit; unde merita Christi non vincunt potentiam Dei, sed potentiam, vel potius impotentiam hominum ad peccandum; quia plus potuit ipse

ipse solus satisfacere, quam possint omnes homines demereri. Ita idem Suarez n. 9.

CONCLUSIO II. Coalescit etiam thesaurus Ecclesiae ex supereffluentibus Sanctorum omnium meritis atque satisfactionibus.

VI. Prob. 1. ex citata jam Clementis VI. Decretali, in qua sic profequitur: *Ad cuius quidem thesauri cumulum B. Dei Genitricis, omniumque Electorum à primo iusto usque ad ultimum, merita adminiculum præstare noscuntur: de cuius consumptione seu minutione non est aliquatenus formidandum tam propter infinita Christi merita, quam ex eo quod quanto plures ex ejus applicatione trabuntur ad justitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum.* Atqui his Conclusio nostra diserte continetur.

VII. Confirm. ex Bulla Leonis X. quam videris apud Cajetanum, 3. p. q. 48. art. 5. ubi docet, Indulgentias concedi *ex superabundantia meritorum Christi & Sanctorum*, subditque *thesaurum meritorum Christi & Sanctorum* à Pontifice dispensari.

VIII. Prob. 2. Ut Ecclesiae thesaurus ex ipsis Sanctorum satisfactionibus coalescat tria sufficiunt, 1. ut Sancti multi satisfactiones multas habuerint. quibus non indigebant; 2. ut probabile non sit eas otiosas manere & inutiles; 3. ut proinde Deus & ipsi Sancti nobis eas applicari velint. Atqui constat. 1. Sanctos non paucos ex suis pro Christo passionibus satisfactiones habuisse plurimas, quibus non indigerent. Quis enim id neget de B. Virgine, quæ etsi ab omni labe immunis, tot tamque acerba pertulit, ut animam ejus gladius doloris pertransierit? Quis id inficietur de Christi Præcurfore, qui ab infantia degens in desertis satisfactiones satisfactionibus per totam vitam, potissimum vero in morte cruenta cumulavit? quis id vocet in dubium de tot Martyribus, qui à Baptismo recentes, proinde ab omni culpa & pœna liberi, atrociora quæque Neronum ac Domitianorum supplicia perpeffi sunt?

IX. 2. Nec probabile est hujusmodi satisfactiones otiosas manere. Deus enim nullam condigni meriti partem absque præmio relinquit. Ergo quæ uni superflua sunt, alteri indigenti applicare existimandus est; præsertim si id exigant leges ab eo constitutæ, eoque collineent sanctorum vota. Atqui, &c.

X. 3. Utrumque istud merito supponitur. Constat enim ex scripturis Dei Sanctorum precibus moveri ad condonandas ipsis etiam impiis pœnas, quas promeruerunt. Sic pepercit non tantum iusto Loth propter fidem Abrahæ; sed & rebellibus Israelitis propter Moysen servum suum: ipsi Sodomæ parciuntur, si decem in ea iustos reperisset. Atque ea erat intima primæ Ecclesiae fides, cum ad Martyrum vota debitas lapsis pœnas moderabatur. Quin & id utcumque exigit quæ à Deo instituta est *communio Sanctorum*. Per hanc enim efficitur ut membra se invicem juvent, & quod ab uno perficitur, ad alium quodam jure, quantum fieri potest, pertineat.

Ergo nihil est cur Sanctorum merita ab Ecclesiae thesauro excludantur; est vero cur in eodem dicantur asservari, non ut quid essentiale, quasi absque iis non sufficiant merita Christi; absit; sed ut secundarium aliquid, per quod Deus sanctos suos honorari voluit.

XI. Obj. 1. Admitti non debet opinio, quæ cedit in dedecus Christi. Atqui talis est opinio quæ satisfactiones Sanctorum coadunat Christi satisfactionibus. Annon enim istæ sufficiunt? Annon indignum est quod operi divino uniatur humanum? An plus recipit homo ex applicatis sibi Sanctorum satisfactionibus, quam ex solis Christi? An utræque simul applicantur, vel seorsim; ita ut juventur homines partim à Christo, partim à Sanctis.

XII. Resp. ad 1. neg. min. Imo hinc insigniter commendatur Christi satisfactio, quæ tantæ virtutis fuisse ostenditur, ut ipsis etiam hominum operibus vim tribuerit, qua non sibi tantum, sed & fratribus suis prodesse valeret. Utique sufficit sola Christi satisfactio: at dignum erat, ut, quo amicos suos honoraret, non minus satisfactiones ipsorum ad pœnæ nostræ remissionem acceptaret, quam Stephani preces ad conversionem Pauli. Sane ad conversionem hanc sufficiebat gratia; & tamen in divinis consiliis decuit ut ad eam concurreret mortalis homo. Neque id mirum; cum in hac regenda & conservanda rerum universitate Deus causis secundis utatur, non ex necessitate quidem aut indigentia, sed ex libera, imo & ex omnipotenti sua voluntate.

XIII. Nec obsunt quæstiones in argumento propositæ; tum quia operationis divinæ modum & viam rimari temerarium est; tum quia quæ tantam adversariis bilem movent, nihil præferunt absurdi. Neque enim absurdum est 1. quod operi divino annectatur humanum; cum id quotidie fiat & in naturali hominum ac brutorum conservatione; & insigniter factum sit in generis humani per Incarnationem redemptione; & pluribus consecratum sit Scripturæ exemplis, ut cum Exodi 14. 31. dicitur *Israelitas credidisse Domino & Moysi servo ejus*: cum IV. Reg. 19. v. 34. dicit Deus: *protegam urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum*; cum Apostolus 1. Corinth. 3. se facit *adjutorem, &c.*

XIV. 2. Nec absurdum est quod quis ex Christi & Sanctorum satisfactionibus unitis plus recipiat, quam ex solis Christi. Non quod tantundem & amplius à Christo solo dari non potuerit; sed quia quod per se daturus erat, in sanctos suos referri voluit; præsertim cum quidquid in iis est boni, ab ipso dimanet. Hinc.

XV. 3. Nec absurdum est, quod partim à Christo, partim ab homine juventur homines, sive id simul & semel fiat, sive seorsim, quod à suprema ejus voluntate pendet. Id enim & ad Sanctorum gloriam eximie confert; & Christi meditationi non adversatur. Absit enim ut Sancti dicantur Redemp-

Redemptores etiam ex parte : cum is solus possit dici redemptor , qui propria virtute pro alio perfecte solvit , & ex perfecta iustitia meruit , ut sua solutio pro aliis acceptaretur . Ita idem Suarez , disput. 51. sect. 2. num. 21. ut ego alibi vide infra n. 42.

XVI. Objic. 2. Satisfactio unius non nisi de voluntate ejus alteri applicari potest. Alioqui , ait Maldonatus , qui superfluas satisfactiones non habet , pro aliis posset satisfacere ; imo posset quis non cogitando , satisfacere pro omnibus . Atqui Sancti non potuerunt velle ut bona opera quibus incubuerunt , pro futuris deinceps aliorum peccatis applicarentur ; tum quia non potest quis hodiernam suam orationem pro futuro alterius peccato applicare ; quia nemo dominus est operis sui nisi dum operatur ; tum quia Sancti præ modestia sua , vix se levioribus suis delictis expungendis pares existimabant.

XVII. Resp. 1. Neg. maj. & dico cum Lugo disp. 27. num. 37. applicationem hanc non ab ipsis Sanctis fieri , sed à Deo , qui satisfactionis eorum Dominus est ; & ex ea moveri potest ad dimittendam aliis pœnam , quam promeruerunt ; non modo sicut movebatur Deus ex meritis David ad protegendam Jerosolymam ; sed & moveretur Princeps ad compensandam fratris injuriam intuitu pœnæ quam frater ejus innocens laudabiliter perpeffus esset . Porro Deus nec aliis applicat satisfactionem , quæ mihi necessaria est ; nec pro omnibus idoneam habet satisfactionem , quæ non sufficit pro omnibus.

XVIII. Resp. 2. Neg. min. Sancti enim generalem habuere intentionem , ut Deus quo vellent modo de eorum satisfactionibus , seu per se , seu per Ecclesiæ ministerium disponderet . Ex eo autem quod alius alii orationem hodiernam pro futuro ejus peccato applicare nequeat ; non sequitur quod ea à Deo per Ecclesiam pro præteritis peccatis applicari non possit . Ita ferme Suarez , cit. sect. 2. n. 17. quem male satis emendat Lugo ubi supra.

XIX. Nec obest Sanctorum modestia ; cum ea non obstante semper exoptent ut fiat voluntas Dei , sicut in cælo , & in terra.

XX. Obj. 3. Supponit assertio nostra esse quædam Sanctorum opera ipsis superflua : Atqui id falsum est . Non est enim superfluum id quod mercedem suam habet . Atqui nullum est vel minimum opus Sanctorum quod mercede sua careat , saltem accidentali . Sic Confessoribus datur ex Martyrio laureola sua , sicut & Virginibus , &c.

XXI. Confirmatur , 1. quia Sancti nihil fecerunt , nisi quod facere debuerunt , secundum id Luc. 17. *Cum feceritis omnia , quæ præcepta sunt vobis , dicite servi inutiles sumus , quod debuimus facere , fecimus.* 2. Quia non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam , quæ revelabitur in nobis . Rom. 8. v. 18.

XXII. Resp. Dist. maj. supponit assertio quædam esse opera Sanctorum ipsis superflua , seu superabundantia in genere pœnæ

& satisfactionis , C. in genere bonitatis & meriti , Neg. Fatemur nullum esse Sanctorum opus in genere meriti , quod eis ad mercedem quamcunque superfluum sit . At contendimus esse non paucas Sanctorum satisfactiones , quæ eis superfluentes sint ad remissionem pœnæ propriis peccatis debitæ ; quia fieri potest , ut vel nullam hujusmodi pœnam promeruerint , quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia ; vel si quam , meruerint , certe multo minorem quam quæ per pœnalia eorum opera compensari possit ; secundum illud Job. 6. *Utinam appenderentur peccata mea , & calamitas quam patior , in statera , quasi arena maris hæc gravior appareret.* Jam vero mirum fuerit , si excessus ille otiosus maneat , & nemini cedat in bonum ; præsertim cum ejus applicatio Sanctis honorifica sit , & iis præmii *accidentalis* loco esse queat.

XXIII. Nec obest quod Martyribus sua tribuatur aureola ; hæc enim vi legis à Deo constitutæ datur , non vero propter ipsas Martyrii pœnalitates . Unde licet Martyr tota hac pœna , imo longe majori indigeret ad satisfaciendum pro peccatis suis : quod supponi facile potest in Romanis militibus , qui à gentilitate ad fidem una die conversi sunt , & morte damnati ; haud tamen sua ipsi deesset aureola . Idem de virginibus , sed cum proportionem , dicendum.

XXIV. Ad 1. Confirm. disting. Sancti qui sola præcepta implent , nihil faciunt nisi quod debent , Conc. Sancti qui ipsa consilia exequuntur , subd. nihil faciunt nisi quod debent , id est quod Deus ab ipsis exigere non possit multiplici titulo , Conc. quod non debeant stricte , Neg. Est tota hæc Patrum solutio : si Sanctus Bernardus Tract. de præcept. & disp. non ita longe ante finem : Dicit Christus : *Servi inutiles sumus , &c. ac si dicat : Si solis contenti estis præceptis . . . & non sponte etiam perfectionis vos conciliis mancipatis , liberi quidem estis à debito , non tamen pro merito gloriosi , evasistis pœnam , sed non acquisistis coronam ; insignem scilicet , quæ præcepta simul & consilia exsequentibus præparata est.* Qui enim pœnam evadit , coronam aliquam necessario assequitur . Præterea aliud est , quod Sancti humiliter dicant se servos inutiles esse ; aliud quod omnino tales sint ; cum enim id dicunt , dicit Christus : *Euge serve bone & fidelis* , ut observat S. Chrysostomus.

XXV. Ad 2. Confirm. Fatemur hujus temporis passionibus , per se & à gratia seclusas , nullam habere cum gloria proportionem , imo nec , quocunque spectentur sensu , eidem gloriæ pares esse ; quia breves & modicæ sunt ; gloria autem immensa & perpetua . At cum eo stat gloriam rependi ut laboris nostri mercedem . Ut autem eam vere merentur Sancti ; sic & eam aliis procurare suo modo possunt ; sive iis gratiam impetrando ; quod fit per intercessionem ; sive ab iis removendo ejusdem gloriæ obices , quod fit per satisfactionem.

XXVI. Objic. 3. Ex Conclusionem nostram

strasequatur, 1. Thesaurum Ecclesiæ ante Christum, proinde ante Ecclesiam incepisse; 2. eum quotidie augeri, cum tamen in infinitum augeri non possit; 3. ad eum deferri ipsas justorum viventium satisfactiones. Atqui hæc totidem sunt portenta.

XXVII. Neg. min. 1. Nihil absurdi quod satisfactiones Abelis, Jobi, & aliorum id genus in memoria divina vixerint, suo tempore applicandæ. Quod quidem negat Suarez eadem sect. 2. num. 20. factum in Sinagoga cui cælorum claves datæ non erant. Unde thesaurus ille usque ad Christum clausus fuit, nemini hætenus data illius aperiendi potestate.

XXVIII. 2. Nihil absurdum est quod infinitum intensive augeatur extensive per novas satisfactiones.

XXIX. Nec absurdum quod viventium qui in iustitia morituri sunt, satisfactiones in thesauris cælestibus recondantur. An autem eæ, dum adhuc in terris degunt, parentibus aut amicis eorum applicentur, solus novit, qui pro supremo nutu facit.

XXX. Obj. 4. In Sacramentis non applicantur nobis satisfactiones Sanctorum. Ergo neque per Indulgentias.

XXXI. Confirm. quia Pontifex Indulgentias largiendo, non absolvit auctoritate Sanctorum. Ergo.

XXXII. R. ad 1. neg. conseq. Voluit Christus in Sacramentis, quæ fidei nostræ fundamenta sunt, & totam ab eo vim suam habent, solus operari; voluit vero in Indulgentiis, sicut & in precibus quas alii pro aliis fundunt, operationem suam utcumque partiiri cum hominibus; sic tamen ut totum sit præcipue ipsius, quia ab eo totum descendit.

XXXIII. Ad 2. Nego rursus conseq. quia licet ex Sanctorum satisfactione fiat solutio, non fit tamen per potestatem ab ipsis sanctis acceptam, sed per potestatem acceptam à Deo; qui solus & Sanctis dedit unde satisfacerent; & satisfactionem hanc à pœna præterita repetitam acceptare potuit pro pœna nunc debita.

XXXIV. Obj. 5. Non cohæret nostra hæc doctrina cum doctrina Clementis VI. Is enim non dicit augeri Ecclesiæ thesaurum ex satisfactionibus, sed *ex meritis* Sanctorum.

XXXV. R. Meriti nomen vel à Clemente VI. summi materialiter, quia satisfactio quævis habet etiam rationem meriti, licet sub hac meriti ratione non reponatur in thesauro; vel summi latiori sensu, pro omni bono opere, quod à Deo acceptari potest in satisfactionem; & sic sæpe loquuntur Theologi.

XXXVI. Inst. Si Clemens VI. non loquatur de meritis formaliter ut meritis, stare non potest id quod ipse dicit, videlicet ad hujus thesauri cumulum pertinere *omnium Electorum merita*, à primo justo usque ad ultimum. Nam habuere quidem iusti omnes merita; sed non omnes habuere satisfactiones superfluas; seu quia eas aliis, vivis aut defunctis, applicaverint, seu quia iis

pro semetipsis indigerent, ut de eis constet quibus aliquid superfuit in Purgatorio abluendum.

XXXVII. Confirm. 1. Quia dicit idem Pontifex, *de hujus thesauri minutione non esse formidandum, pro eo quod quantum plus ex eo trahitur ad justitiam, tanto magis augetur.* Quæ ratio non valet, si de satisfactionibus intelligatur. Neque enim quicumque thesauri participes sunt, eum propriis augent satisfactionibus, licet omnes propriis eum adaugeant meritis. Ergo necessum est ut de meritis proprie dictis intelligatur Clemens VI.

XXXVIII. Respondent aliqui cum Suarez, ead. sect. 2. num. 14. & seq. justorum omnium merita congrua manere in thesauro, quorundam vero tantum satisfactiones, eorum videlicet qui sibi superfluas habuerunt.

XXXIX. Alii vero, quibus non placet hæc solutio; respondent cum Lugo, disp. 27. num. 44. verba Pontificis non esse intelligenda de omnibus Electis materialiter, sed per accommodam distributionem, ita ut sensus sit satisfactiones Electorum omnium, qui quasdam habuere superfluas, in thesauro reponi. Sunt enim Electi innumeri, qui nec congrua merita, nec ullas prorsus satisfactiones habuere, ut infantes post Baptismum mortui, & ex iis plures qui jam destituti sensibus, per Baptismum aut Pœnitentiam, quæ antea experierant, reconciliati sunt in extremis. Hoc ergo restricto sensu intelligendus est Clemens VI. cujus mentem clarius expressit Leo X. cum pœnæ nobis debitæ solutionem fieri dixit ex superabundantibus Sanctorum satisfactionibus; & hanc fuisse Romanæ Ecclesiæ doctrinam.

XL. Quæres 1. an in thesauro reponantur etiam superfluæ justorum aliquando reprobantium satisfactiones.

XLI. Respondet Lugo, ibid. num. 47. eas quidem manere in thesauro, quamdiu ii sunt gratia; at post mortem deleri; quia scilicet imitantur merita, quæ per peccatum mortificantur. Et vero quis credat, Deum nunc alicui condonare pœnam intuitu satisfactionis olim præstitæ à Juda, dum esset in statu gratiæ. Merito igitur Clemens VI. ubi de thesauro, solum Electorum mentionem facit.

XLII. Quæres 2. an Indulgentiæ nunquam aliunde quam ex thesauro concedantur; & vicissim an nunquam dispensetur thesaurus nisi per Indulgentias.

XLIII. Resp. ad 1. affirm. Tum quia falsum est quod docuit Medina, Pontificem posse immediate, & citra thesauri opem, pœnam remittere, sicut ex causa in voto dispensare potest: tum quia exigit rectus ordo, ut divinæ justitiæ, dum etiam gratis condonare dignatur, satisfiat per condignam satisfactionem. Hæc autem satisfactio, utpote non solum remittens pœnam, sed vere redimens, è thesauro, quis satisfactiones continet, depromi debet. Unde hanc Indulgentiæ concessionem solent Pontifices appellare solutionem & dispensationem thesauri.

XLIV. An

XLIV. An autem ad omnem Indulgentiam concurrant Sanctorum satis satisfactiones, sicut & Christi, non omnino constat. *Verisimile est tamen ita fieri; quia cum Christus voluerit Sanctos honorare, admittendo eos ad suum consortium in hac pœnæ remissione operanda, magis videtur ad eorum honorem pertinere, si nunquam eorum consortium in hoc effectu rejiciat.* Ita Lugo, num. 55 ubi & conjectat thesauri hujus distributionem sic à Deo dispositam esse, ut in fine mundi omnes satisfactiones Sanctorum superflue, quæ in illo continentur, suum effectum adæquatum habuerint.

XLV. Resp. ad 2. cum eodem, num. 56. satisfactiones Christi in thesauro contentas dispensari etiam per Sacramenta; & quoties, etiam extra Sacramenta, remittitur seu culpa quæpiam, seu etiam pœna, absque condigna satisfactione. At vero conclusæ in eodem thesauro Sanctorum satisfactiones nonnisi per Indulgentias ab Ecclesia dispensari posse videntur. Sacramenta enim totam suam efficaciam habent ex meritis & satisfactione Christi. Ergo nihil ad ea Sancti concurrunt. *Extra Sacramenta autem non apparet quando aut quomodo Ecclesia possit facere talem applicationem, nisi per Indulgentias.* Hæc idem, quem de ceteris interroga. Vide Bellarminum, Lib. 1. cap. 3.

XLVI. Jam expendendum est quomodo Sanctorum satisfactiones nobis prosint; id enim dupliciter fieri posse intelligitur. 1. Ita ut Sanctorum merita, non per modum solutionis, sed tantum per modum impetrationis concurrant ad pœnæ nobis, vel mortuis debitæ relaxationem; quatenus scilicet merita Sanctorum ab Ecclesia offeruntur Deo, non ut quædam solutio pœnæ hujus, sed ut motivum ex quo Deus propitiatur peccatoribus, eosque dignos efficiat, quibus Christi merita per Indulgentias applicentur. 2. Ita ut ipsa Sanctorum merita, seu magis satisfactiones, ad remissionem hanc immediate concurrant per modum veræ solutionis; quatenus nimirum ex superfluis eorum satisfactionibus eruit Ecclesia pretium aliquod, per quod una cum infinitis Christi satisfactionibus pœnæ nostræ vere solvantur. Is autem modus longe distat à priori: aliud est enim impetrare ut alicui debitum suum ab alio remittatur; aliud remissionem hanc soluto in ejus locum debito illo consequi. Sit jam

CONCLUSIO III. Satisfactiones Sanctorum ad Indulgentias concurrunt, non modo per viam impetrationis, sed & per modum veræ solutionis.

XLVII. Prob. 1. Quia satisfactiones Sanctorum non concurrunt immediate ad Indulgentias per modum solutionis, seu veræ satisfactionis; maxime quia, ut adversarii volunt, non potest quis pro alio satisfacere, solvendo pœnam ejus. Atqui falsum est non posse hominem in virtute Christi pro alio satisfacere, pœnam ejus solvendo. 1. Quia opinio id negans valde nova est in Theologia, ideoque omnino vitanda in materia adeo gravi, ut docet, cui hac

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

in parte fides haberi possit, Suarezius, disp. 48. sect. 2. num. 4. ubi contra citat. Sanctum Thomam in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 2. S. Bonaventuram, & alios complures. 2. Quia evidenter repugnat Catechismo Romano, qui sub finem materiæ de pœnitentia, num. 61. hæc loquitur: *In eo summa Dei bonitas & clementia maximis laudibus & gratiarum actionibus prædicanda est, qui humanæ imbecillitati hoc condonavit, ut unus pro alio possit satisfacere; ita ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur.* Nec vero, subdit, de hoc cuicumque Fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo Sanctorum communionem profitetur. 3. Quia communis est Ecclesiæ sensus quod justus unus pro alio satisfacere possit. Atqui in proprietate sermonis satisfacere, non est gratuitam pœnæ remissionem cuiquam obtinere, sedolvere debitum ejus: alioqui Cœlites pro nobis satisfacere possent, quia etiamnum pro nobis orare possunt, & pœnæ remissionem nobis efficacius impetrare, quam possit viator viatori alteri. Ergo

XLVIII. Probat. 2. Quia opinio contraria male admodum cohæret cum verbis Pontificum, qui de Indulgentiis sermonem habuere; præsertim autem Leonis X. qui in Bulla à Cajetano relata, docet per Indulgentias remitti pœnas temporales *ex superabundantia meritorum Christi & Sanctorum.* Atqui, ut bene ponderat Suarez, disp. 51. sect. 2. num. 8. vocula *ex* non dicit causam intercedentem, sed proprie indicat pretium ex quo fit solutio: idque eo certius est, 1. quod Pontifex sola *superabundantia* Sanctorum merita recenset, non autem alia, quæ tamen non minus intercederent; 2. quod paulo post subdit, *thesaurum meritorum Christi & Sanctorum dispensari*, idque per modum *absolutionis vel solutionis.* Atqui dispensare merita alicujus, non est propter ipsa quidpiam impetrare, & multo minus cum ea *per modum solutionis* dispensantur.

XLIX. Probat. 3. Quia vel superflue Sanctorum satisfactiones nobis per modum solutionis prodesse possunt, vel non. Si non; dicant adversarii unde & quo pacto id repugnet. Si sic; ergo non debet his denegari effectus ille, qui quanti apud Deum sint Beati evidenter demonstrat; qui impedit ne satisfactiones eorum effectu sibi admodum congruo priventur; qui demum ostendit in eis ad apicem impleri illud Christi apud Lucam 21. *Et capillus de capite vestro non peribit.*

L. Probat. 4. Ex censura hujus Baji propositionis, num. 60. *Per passionem Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta, sed per communionem charitatis nobis eorum passionem impartuntur, ut digni simus qui pretio sanguinis Christi à pœnis pro peccatis debitis liberemur.* Atqui censura hæc opinionem nostræ adversam directe afficit. Neque enim negabat Bajus Sanctorum passionem nobis prodesse impetrando, sed tantum negabat prodesse redimendo, seu condignum

R r r

pretium

pretium solvendo. Hinc & alia ista ejus propositio, numer. 59. pariter confixa. *Quando per eleemosynas aliaque penitentiae opera Deo satisfacimus pro penis temporalibus, non dignum Deo pretium offerimus, sicut quidam errantes autumant: nam alioqui essemus saltem aliqua ex parte nostri redemptores; sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur & communicatur.* Quod & expresse ratum Theologus hac thesi, num. 10. *Solutio penae temporalis, quae peccato dimisso saepe remanet, & corporis resurrectio proprie non nisi meritis Christi attribuenda est.* Ergo eodem modo, licet non eadem nativa vi, profunt nobis humanae satisfactiones, quo satisfactiones Christi; nec inde timendum quod ex parte simus redemptores nostri. Atqui satisfactiones Christi nobis, non impetrando solum profunt, sed vere & proprie solvendo. Ergo.

LI. Obj. 1. Opinio haec Scripturae & Patribus adversatur; Scripturae quidem, ubi Christus lavit nos à peccatis nostris, Apocalyp. 1. *Et semetipsum dedit redemptionem pro omnibus*, 1. Timoth. 2. Patribus autem, sic enim Origenes, Homil. 84. in Num. *Talis haec fuit hostia, ut una sufficeret pro totius mundi salute. Ceteri enim precibus peccata, hic sola potestate dimisit.*

LII. Augustinus, Tract. 24. in Joan. *In fraternorum peccatorum remissionem nullus sanguis Martyrum funditur.*

LIII. Sanctus Leo, Epistol. 97. alias 83. *Quamvis multorum Sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi: acceperunt justi, non dederunt coronas Singulares quippe in singulis mortes fuerunt. nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit.*

LIV. Demum qui pressior est Sanctus Thomas, 3. p. q. 48. art. 5. ad 3. *Passiones Sanctorum proficiunt Ecclesiae, non quidem per modum redemptionis, sed per modum exempli & exhortationis.*

Unde sic: Si Sancti ad Indulgentias per modum solutionis concurrerent, jam Christus neque solus à peccatis lavisset nos in sanguine suo, neque solus fuisset propitiatio mundi. Atqui falsum consequens, ex citatis textibus. Ergo.

LV. R. neg. maj. qui enim primaria & essentialis est redemptionis nostrae origo, seu cum eam per se facit, seu cum dat Sanctis ut ei suo modo cooperentur; ille solus proprie nos lavit à peccatis, & mundi propitiatio nuncupatur. Atqui Christus solus, &c.

LVI. Inst. Ad minus ex opinione nostra sequitur Sanctos nobis aliter prodesse quam per preces, per exempla, per modum exhortationis, eosque ideo debitum nostrum aliquatenus persolvere. Atqui id negant citati Patres.

LVII. Resp. disting. min. Negant Patres

Sanctos nobis aliter prodesse quam per preces, quantum ad remissionem culpae & poenae aeternae, de qua ex professo loquuntur, ut Christi redemptionem commendent, Conc. Quantum ad remissionem poenae alicujus temporalis, subdist. Negant nobis aliter prodesse, quam per preces, quia satisfactiones Sanctorum nobis non applicantur, nisi per gemitus columbae, & supplicem Ecclesiae oblationem, Conc. Quasi ea nullo sensu nobis applicari possint, Neg. Constat itaque 1. Sanctos non nisi pro nobis intercedendo, nostram à peccatis resurrectionem obtinere posse; 2. eorum satisfactiones non habere ex propria virtute, quod poenae nobis debitae reatum extinguant; unde & ad hunc finem à Deo acceptari debuerunt, & aliunde non acceptantur, nisi consequenter ad demissam Ecclesiae oblationem. At simul constat, posita utraque hac, tum divinae acceptationis, tum & factae per Ecclesiam oblationis conditione, prodesse nobis easdem satisfactiones, etiam titulo solutionis; tum quia ex eo titulo primævis temporibus in gratiam lapsorum acceptatae sunt; tum quia id nullus objectorum Patrum negavit. Qui enim plus facessit Angelicus Doctor, dicit quidem passionem Sanctorum valere nobis *per modum exempli & exhortationis*; sed nec expendit eo loci an etiam valeant per modum satisfactionis; quia id non postulabat necessario textus Apostoli ex Coloss. 1. vers. 24. quem explicat; neque eas sic valere negat: quin & expresse statuit sic valere, tum artic. 2. ibidem ad 1. ubi haec: *Dicendum quod caput & membra sunt quasi una persona mystica: & ideo satisfactio Christi ad omnes Fideles pertinet. In quantum etiam duo homines sunt in charitate, unus pro alio satisfacere potest.* Et Suppl. q. 13. art. 2. O. *Quantum ad solutionem debiti, unus potest pro alio satisfacere, dummodo sit in charitate.* Qui rursus ibidem quaest. 23. art. 1. *Sicut aliquis consequeretur remissionem poenae, si alius pro eo satisfecisset, ita, si sibi satisfactio alterius per eum qui potest, distribuatur.* Ergo prodest Sanctorum satisfactio per Pontificem distributa, sicut prodest satisfactio ab uno alteri applicata in charitate. Atqui haec indubie prodest per modum solutionis, licet haec non sine precibus fiat. Ergo.

LVIII. Objic. Ex citata Clementis VI. Extravagante, *omnium Electorum merita conferunt ad cumulum thesauri.* Atqui non omnium Electorum merita ad eum conferunt per viam satisfactionis; cum ex eis plures in Purgatorio debita suaolvere cogantur. Ergo necesse est ut ad eam conferant per viam impetrationis.

LIX. Resp. Huic argumento à nobis esse satisfactum num. 34. & seq. unde dicendum vel merita congrua Sanctorum ad thesaurum etiam pertinere; vel vocem *omnium* ad eos debere restringi, qui superfluas satisfactiones habent.

CAPUT QUINTUM.

DE

INDULGENTIARUM VALIDITATE, ET USU.

COMMUNE est apud Theologos effatum, *Indulgentias tantum valere, quantum sonant, vel prædicantur*; modo clavis non erret, nec Fidelis deficiat. Nunc igitur videndum quid, vel in clavi requiratur, ne erret; vel in Fideli, ne deficiat: quæ duo duobus Articulis prosequemur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

REQUISITIS AD VALOREM INDULGENTIÆ.

UT solvatur prima quæstio, quæ claves spectat, videndum an & quæ causæ ad Indulgentiarum concessionem requirantur.

I. Causa porro quadruplex statuitur à Philosophis, *efficiens*, à qua producitur effectus; *finalis*, seu *motiva*, quæ ad agendum determinat; *materialis*, quæ vel est *in qua*, seu subjectum; vel *ex qua* res quæpiam coalescit; ac demum *formalis*, per quam res in esse suo constituitur.

II. In præsentī non movetur quæstio de causa efficiēti principe; hanc enim unum esse Christum misericordiæ omnis & veniæ fontem confitentur omnes. Sed nec sermo est de causa materiali; vel *ex qua*, quæ dubio procul in Ecclesiæ thesauro consistit, vel *in qua*, seu de Indulgentiarum subjecto; quod Capite sequenti expendemus. Demum nec agitur de causa formali, quæ ex Indulgentiæ definitione satis deducitur. Præcipua igitur difficultas est de causa finali, licet occasione hujus de aliis etiam nonnulla disputari possint. Sit

CONCLUSIO I. Ut Indulgentia licite concedatur, requiritur causa aliqua. Ita omnes.

III. Probat. Potestas Indulgentiarum in ædificationem data est Ecclesiæ Pontificibus, non in destructionem. Atqui Indulgentiæ sine causa concessæ in destructionem & grave Ecclesiæ damnum vergerent, pro ut declaravit in Concilio Lateranensi Innocentius III. capit. *Cum ex eo 14. de pœnitent. &c.* ubi ait, *quod per indiscretas & superfluas Indulgentias .∴ & claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur.*

IV. Objic. Ut alicui detur temporale subsidium, causa sufficiens est indigentia ejus. Ergo & ut dispensetur spiritalis Indulgentiæ eleemosina, sufficit indigentia lucrantis Indulgentiam. Atqui hæc semper reperitur. Ergo.

V. Resp. neg. ant. intellectum de eo cuius desidiā, otium & facilitatem prorurandi in vitia foveret intempestiva liberalitas. Atqui Indulgentia citra causam concessa occasionem daret licentius peccandi, & *pœnitentialem satisfactionem* paulatim enervaret; præterquam pro mala hominum indole, quibus communia vilescunt, facillime veniret in contemptum. Ergo Indulgentiæ sine causa concessio *non esset opus misericordiæ, sed crudelitatis.* Ite Cardin. de Lugo, disput. 27. numer. 138. Adde cum Sylvio hic, quæst. 25. pag. 114. eleemosinam fieri ex bonis propriis, quorum quisque dominus est; Indulgentiam vero ex bonis communibus, quorum Prælati sunt tantum dispensatores. Sed de hoc plenius Conc. seq.

CONCLUSIO II. Ut valeat Indulgentia requiritur non solum auctoritas ex parte dantis, sed & causa legitima, seu Indulgentiæ gradui proportionata.

VI. Prob. 1. pars, quia ex vulgari Juris effato, non est major defectus quam, defectus potestatis.

VII. Prob. 2. pars 1. ex communi Theologorum sententia, contra vereres nonnullos, quorum meminit Paludanus.

VIII. 2. Ex modo loquendi Pontificum, qui omnes justam ad Indulgentias causam requirunt. Sic Clemens IV. citat. Extrav. 2. *de pœnitent. Ecclesiæ thesaurum* Petri successoribus commissum esse dicit, *Fidelibus salubriter dispensandum, ex propriis ac rationabilibus causis.* Sic, ut alios eodem sensu loquentes præteream, Martinus V. vult in fide dubios interrogari, num credant Indulgentias justis de causis à Papa concedi posse.

IX. 3. Quia nec Papa, nec quivis alius, dominus est thesauri Ecclesiæ, sed merus dispensator, secundum illud D. Pauli, I. Corinth. 4. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, ut dispensatores Mysteriorum Dei,*

Dei; tum Petri, Epistolam I. cap. 4. *Sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Atqui dispensator non potest sine causa de rebus domini disponere.

X. 4. Ideo non potest Pontifex sine causa valide dispensare in voto, quia vinculum ejus est de jure divino. Atqui pariter vinculum seu reatus pœnæ est de jure divino. Ergo.

XI. 5. Quia, ut ait Lugo, ibid. num. 139. si Papa supremus esset Indulgentiarum arbiter, posset diebus singulis omnes Purgatorii animas uno verbo liberare. Id autem quis vel cogitare ausit;

XII. Quod autem causa hæc Indulgentiæ gradui proportionata esse debeat, secus ac præeunte S. Thoma senserunt plures apud Suarem, disp. 54. sect. 3. num. 1. Prob. 1. ex locutione prædictorum Pontificum qui potestatem Indulgentiarum exerceri volunt *ex justis & rationabilibus causis*: justa enim causa ea est quæ cum boni distributione proportionem habet. 2. Quia fidelis dispensator non solum indiget causa, sed & causa æquali, si non secundum quantitatem, certe secundum proportionem. 3. Quia tam dissonum est rationi pro causa modica Indulgentiam magnam, quam modicam pro causa nulla largiri. Ergo si non valeat posterioris hujus concessio, nec valebit concessio prioris. 4. Quia Bonifacius VIII. cum Indulgentiam plenissimam anno sancto visitantibus Basilicas SS. Petri & Pauli concederet, subjunxit: *Unusquisque autem plus merebitur, qui Basilicas ipsas devotius frequentabit.* Supponit igitur, ait Lugo, num. 141. certiores esse Indulgentiæ effectum, quo major fuerit causa.

XIII. Objic. 1. Valet collatio Beneficii facta indigno; licet conferens non sit dominus, sed dispensator, & peccet contra jus divinum. Ergo pari jure valet Indulgentia sine causis paribus concessa; licet in hoc, ut in Beneficii casu, graviter peccet dispensator.

XIV. Resp. *Quidquid sit de antecedente*, neg. consequ. Ex his enim quæ sunt contra jus divinum; quædam per se irrita sunt, quædam vero gravibus de causis tolerantur, donec irrita fiant. Sic donatio prodiga, & collatio iniqua Beneficii prohibentur divino jure; & tamen subsistunt, donec per leges aut Superiores irritentur. Et vero grave esset incommodum, quod quis pro vero haberetur Parocho, licet talis non esset: neque ex eo quod valeat collatio ipsi facta, sequitur incommodum irreparabile, cum jure suo privari semper possit & debeat. Aliud est de Indulgentia, sicut & de voti dispensatione; utraque enim divino jure irritatur; partim quia irritatio hæc nihil habet incommodi, partim quia existimata utriusque hujus dispensationis validitas, funestos haberet exitus. Quid enim gravius quam ut voto ligatus votum non impleat, aut ut dimissam sibi peccati pœnam existimet, cui pœna hæc dimissa

non est. Ergo à Beneficio, etiamsi indigno valide collatum supponatur, ad Indulgentiam sine causa factam nulla est illatio. De his adi Suarem, disp. 54. numer. 12. & seq.

XV. Objic. 2. Indulgentiæ duobus nituntur; 1. meritis Christi & Sanctorum; 2. potestate absolute à Christo concessa *quodcumque solvendi*. Porro quæ nituntur solis Christi meritis nullam causam requirunt; sed id solum ut legitimo à Superiore dispensentur. Unde Pontifices Indulgentiam absolute concedunt iis qui præscripta opera præstant, nec de causa loquuntur. Annon vero deciperent Fideles, absolute permittendo id quod solum conditionate largiri valent?

XVI. Resp. dist. maj. Nituntur meritis Christi, sed fideliter dispensandis, C. Dispensandis temere & pro arbitrio, N. Absolutio à peccatis, & votorum dispensatio, nituntur etiam meritis Christi, & potestate *solvendi* per eum concessa. Atqui tamen neutra valet, si absque causa legitima datur. Ergo nec pari jure valet Indulgentia citra causam concessa. Utique in Evangelio reprobat Villicus dissipans bona domini sui; neque dissipationem thesauri suo acquisiti ratam habet Christus. Ergo *hic*, ut alibicumque, *jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.*

XVII. Quod additur, Pontifices de causa nihil loqui, 1. falsum est, cum finem à se intentum in Diplomatis suis exprimere soleant; & is aliunde ex circumstantiis facillime intelligi possit. 2. Nec, si quandoque verum sit, quidquam probat; quia, ut bene Sylvius, in verbis sine restrictione prolatis, conditio quæ ex rei natura inest, per se satis intelligitur. *Talis autem est aliqua necessitas, vel causa proportionata, ad hoc ut æconomus fideliter dispenset thesauros sibi concreditos.* Unde neminem decipiunt Pontifices, qui cum generatim docuerint se *ex piis & justis causis* Indulgentias largiri posse, id in speciali quocumque casu præstare censendi sunt.

XVIII. Objic. 3. Si vera sit assertio nostra, Fideles semper anxii erunt de valore: atque adeo de lucro Indulgentiæ. Id autem absurdum est.

XIX. Resp. neg. maj. Namque 1. non erunt anxii Fideles, quoties causa effectui manifeste proportionata erit, quod sæpe contingit. 2. Nec anxii esse debent, cum causa, licet de se impar, à Pontificibus tamen prudenter æstimatur sufficiens & vere proportionata. Censent enim multi pie & probabiliter cum Suare, disp. 54. sect. 3. num. 11. & Lugo, ibid. num. 145. valere eo in casu Indulgentiam, quia id unum à dispensatore requiritur, ut secundum prudentiæ regulas agat; nec infidelis dissipator dici potest, qui sic operatur. 3. Nec anxii erunt, si causa evidenter improporionata sit: (quod difficile supponi, & difficilius præsumi potest) quia tunc perspicua erit Indulgentiæ nullitas non quidem ex omni parte, sed quantum ad excessum.

Docent

Docent enim communiter Theologi, Indulgentiam, quæ errante clare, seu deficiente causa omnimodis pari, non valet ad totum, valere ad partem. 1. Quia Pontifex id saltem quod potest, remittere intendit: ergo si non potest remissionem totam ponere, ponet partem illius; sicut absolvens poenitentem, qui venialia quatuor confessus, de uno non dolet, absolvit à tribus, quia id vult & potest. 2. Quia in divisibilibus *utile per inutile non vitiatur*, ut constat ex cap. 3. de poenit. & remiss. Præcipua ergo Fidelium anxietas ex eo repetenda est, quod raro opera sibi à Pontificibus præscripta eo animi & cordis fervore adimpleant, quo ad obtinendum finem & effectum Indulgentiæ, eadem impleri necesse est. De quo infra.

XX. Objic. 4. Nonnisi temere dici potest. Pontifices irritas Indulgentias sæpissime largiri. Atqui id posita opinione nostra certum & apertum erit. Namque 1. sæpius concedit Papa Indulgentiam inæqualem, propter eandem causam. Ergo sine proportionem. 2. Plenissima anni sancti Indulgentia conceditur Romano civi, Urbis Basilicas invisenti, quod opus levissimum est. 3. Pontifex non raro grandes pro vivis atque defunctis Indulgentias tribuit recitanti paucas orationes; quæ certe causa nihil habet cum tanta gratia proportionis. Idem à fortiori dicendum de Indulgentia iis concessa qui præ foribus Ecclesiæ S. Petri adsunt, dum Papa solemniter benedicit populo in die Paschatis.

Resp. ad 1. neg. min. quæ triplici quod objectum est argumento pessime probatur. Unde

XXI. Ad 1. Ex eo quod major quandoque, quandoque minor eandem ob causam concedatur Indulgentia, non sequitur causam majori Indulgentiæ imparem esse; sed tantum Pontificem non id omne largiri quod posset; *in quo non errat, sed minus est liberalis*, ut observat Suarez, disp. 54. sect. 2. numer. 17. Adde cum eodem & Sylvio, pag. 114. 1. proportionem ad Indulgentiæ effectum requisitam non consistere in indivisibili, sed varios habere gradus, & moraliter æstimandam esse, ut ferme pretia rerum. 2. Fieri posse, ut eadem causa uno tempore sit magis ob circumstantiarum mutationem proportionata ad effectum quam tempore alio. Utrique eadem oratio, idem jejunium, eadem elemosina, plus cum Indulgentia majori proportionis habet, quando major est Ecclesiæ necessitas.

XXII. Ad 2. Resp. cum Lugo, numer. 142. proportionem causæ in ordine ad Indulgentiam, non debere desumi ab his vel illis personis in particulari, nec ab opere uniuscujusque per se considerato. (sic enim incerta forent omnia, cum idem jejunium aliis asperum sit, aliis facile) sed è bono communi, & intento per Indulgentiam fine, qui ex eo Bonorum operum agere obtinetur, quique non minus ad honorem Dei, Ecclesiæ bonum, ac pietatis

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

augmentum in Fidelibus conducit, quam integræ satisfactio à poenitente adimpleta. Porro maxime cedit in honorem Dei, Ecclesiæ utilitatem, professionem fidei, & Fidelium unionem, quod orbis totus pari charitatis æstu succensus confluat ad eundem locum, ubi est Vicarius Christi, & omni auro prætiosiores innumerosum Martyrum, Petri præsertim & Pauli Reliquiæ conquireunt. Ergo potuit opus istud, etsi aliquibus leve, quia tamen grave ratione finis, plenaria Indulgentia compensari. Hac de causa per Bullam Cruciata, non Indulgentiæ solum maximæ, sed & privilegia non pauca iis erogantur, qui, ad fovendum contra Infideles bellum, Juliorum duorum stipem largiuntur; etsi enim elemosina hæc opus est exiguum respectu divitis, bonum tamen quod ex illa elemosinarum congerie profluit, maximi est momenti. Unde Maldonatus: *Fieri potest, inquit, ut melius agat poenitentiam, qui jejunaturus erat per integrum annum, dato uno aureo nummo ad redimendos captivos, aut defendendam Ecclesiam ab hostibus, quod Indulgentiis præscribitur, quam si jejunaasset totum annum. Non quod non sit facilius unum aureum nummum dare, quam jejunare totum annum, sed quod propter præsentem necessitatem & alias circumstantias, pluris est ad Dei gloriam, proximi salutem, Ecclesiæ præsidium, dare unum aureum, quam jejunare.* Pari jure valere potest Indulgentia dierum 40. iis concessa, qui Horas canonicas concludunt per orationem *Sacro sanctæ & individue Trinitati*, &c. quia magnum est quod conjunctis animis Clerici Sacrosanctam Trinitatem, Virginem Deiparam, Sanctos omnes, suo quemque ordine & gradu concelebrent. Sed heu! quam pauci, nisi decipior, quod enixe velim, Indulgentias illas, quarum de nimia facilitate conquerentur, etiam ex parte (quod in omni opinione fieri potest) lucrantur de facto. Utinam semel in mense.

XXIII. Ad 3. dico 1. hujusmodi indulgentias non concedi solum propter brevisculam hanc precum recitationem; sed ob plures circumstantias quæ transeunt in partem causæ; puta propter Religiosam Professionem quam eæ personæ amplexæ sunt; propter augendum cultum alicujus Sancti, cujus veneratio multum Fidelibus profutura sit; propter egregia merita Principis alicujus, *ad cujus instantiam & preces fit concessio.* Quæ autem Indulgentiæ extrinsecis id genus motivis non juvantur aliis juvantur; & talis est quæ ipso Paschatis die præ foribus Divi Petri tribuitur à Summo Pontifice. Etsi enim eo concurrere facile est pluribus; at magnum est quod coadunata plebs Pastori, in homine mortali Christi Vicarium palam veneretur, & protefteretur facto, se nunquam à fide & communione ipsius esse divellendam.

XXIV. Dico 2. nemini Theologo venire in mentem ut quamcumque Indulgentiam vindicet in specie; an enim semper interveniat causa reapse proportionata, *res est facti.*

S s s

Esti: quare sicut non est certum absolvi eum valide, quem Papa absolveret; aut semper validam esse dispensationem voti quam concederet; sic non oportet quod sit certus valor Indulgentiæ concessæ. Hæc tria certa sunt & sufficiunt; 1. in dubio præsumendum pro valore Indulgentiæ; multa enim norunt Superiores, quæ latent ceteros, quæque efficiunt ut coram Deo æquum sit quod philosophantibus non ita æquum videretur; 2. nullam esse Indulgentiam ex qua non possit quid lucri percipi, quia nulla est quæ pro gradu operis & motivi non valeat ad certum aliquem gradum; 3. dolendum quod in amplis urbibus, quæ plenarias Indulgentias non raro exhibent, tam pauci, & ii vix unquam qui hac gratia magis indigent, eam sibi procurare enitantur.

Saltem, inquires, arguendum quod Indulgentiæ nonnullæ absque ullius operis impositione concedantur; puta iis qui certa numismata secum deferunt, aut jacentibus in articulo mortis, qui jam plerumque omni sensu destituti sunt.

XV. R. ad 1. errare & turpiter errare eos, qui ad Indulgentiæ lucrum satis esse putant, ut cruces, numismata, & similia materialiter deferantur. Hæc ergo non profunt, nisi sub certis precibus, quæ licet ratione sui modicæ, non tam ut facilius, quam ut ferventiori animo recitentur, multum conducunt ad augendam devotionem, seu erga Christum à Cruce pendentem, seu erga Virginem Deiparam.

XXVI. Resp. ad 2. Indulgentias pro articulo mortis certas etiam conditiones requirere, de quibus infra suo loco. Ceterum Indulgentia, si quæ sine opere actuali conceditur, conceditur in gratiam operis antea præstiti.

XXVII. Objic. 5. Sanctus Thomas, Supplem. quæst. 25. artic. 2. expresse refellit eos qui contendunt, quantitatem remissionis mensurandam esse *secundum causam pro qua Indulgentia datur*. Idem in Resp. ad 1. hæc loquitur: *In arbitrio dantis Indulgentiam est, taxare quantum per Indulgentiam de pœna remittatur. Si tamen inordinate remittat, ita quod homines quasi pro nibilo ab operibus pœnitentiæ revocentur, peccat faciens tales Indulgentias: nihilominus quis plenam Indulgentiam consequitur.* Et ad 5. *Causa, inquit, non requiritur ad hoc quod secundum eam mensurari debeat remissio pœnæ, &c.* Jam vero grave est ab Angelico dissentire.

XXVIII. Respondet Sylvius hic, pag. 114. non usque adeo clarum esse quid senserit D. Thomas; siquidem quæst. 71. artic. 10. hæc profert: *Ut Indulgentiæ valeant, requiritur causa conveniens.* Et Suppl. quæst. 26. artic. 3. *Potestas, inquit, faciendi Indulgentias plene residet in Papa, quia potest facere quod vult; causa tamen existente legitima; quæ postremæ voces bene ponderandæ sunt.*

XXIX. Quod ergo in objectis textibus dicit S. Doctor, sic intelligi potest, ut nolit quidem ad Indulgentias requiri causam

effectui commensuratam secundum absolutam æqualitatem; (tunc enim non daretur à Pontifice Indulgentia, sed adæquata ex parte hominis satisfactio, aut saltem unius operis in aliud æquale commutatio) sed tamen requiri causam vere justam, aut quæ à Superiore prudenter talis reputetur. Sed de hac facti quæstione adeatur Sylvius. Ut solvantur nonnullæ difficultates.

XXX. Quæres 1. An Indulgentia quæ defectu causæ non sufficit ad pœnæ remissionem, valeat in ceteris, puta quoad absolutionem à censuris, & casibus reservatis, commutationem voti, &c. Ratio dubitandi est, quia favores illi conceduntur in ordine ad Indulgentiam. Ergo si hæc nulla est, & ipsi debent nulli esse: quia ubi corrumpit principale, corrumpere debet & accessorium.

Dicendum nihilominus cum Suare, disput. 53. sect. 2. numer. 17. huiusmodi facultates validas esse, licet Indulgentia ipsa non valeat. Ratio est, quia quod possit quis hunc aut illum vel absolvere à censuris, vel, existente legitima causa, dispensare à voto, res est quæ à voluntate Pontificis omnino dependet. Et licet hæc concedat in ordine ad Indulgentiam, non tamen vult ut Indulgentiæ valor sit conditio ad eorum valorem omnino necessaria; sed in utroque vult operari quantum potest. Hæc ille, quibus addideris, futurum alioqui ut Fideles circa factum sibi votorum commutationem sæpius anxii forent: quia licet de valore Indulgentiæ præsumere debeant, sciunt tamen ne ipsum quidem Papam de eo plene certum esse. Quanquam vix fieri potest, ut Indulgentia quæ non valet ut plenaria, nequidem valeat ut aliquatenus partialis.

XXXI. Quæres 2. an ad Indulgentiam requiratur causa publica, vel privata sufficiat.

Resp. cum Lugo, cit. disp. 27. numer. 145. ad Indulgentiam particularem sufficere causam privatam; ad generalem vero requiri causam generalem, nisi forte bonum privatum tanti foret momenti, ut publico bono æquivalere prudenter judicaretur.

XXXII. Quæres 3. quæ præcipue sint Indulgentias largiendi causæ.

Resp. cum Sylvio, Suppl. quæst. 25. artic. 2. concl. 3. has inter causas censeri præcipue Basilicarum extructionem & consecrationem, conversionem Infidelium, hæreseon extirpationem, devotionem Christianæ plebis, tum erga Sanctos, tum erga Sedem Apostolicam, gloriam Martyrum, eorumque vitæ & passionis commendationem, morbum corporibus, aut periculum animabus impendens; quæ posteriores causæ, licet ut plurimum privatae sint, id tamen habent, quod multum commendent mansuetudinem Ecclesiæ, quæ membris suis tenere compatitur, ne abundantiori tristitia absorbeantur, II. Corinth. 2.

XXXIII. Quæres 4. an Indulgentiæ causa,

sa, non solum ex conferentis, sed & ex suscipientis parte, eidem debeat esse proportionata.

Resp. affirm. cum eodem ibidem Concl. 5. alioqui enim è duobus, quorum alter pie & christiane vixit, alter immania quæque scelera perpetravit, uterque per eadem plane opera, neque ferventius ab isto quam ab illo facta, plenam consequentur remissionem: Id autem nemo facile vel difficile concipiat. Hinc Bonifacius VIII. in Extravag. *Antiquorum*. Unusquisque, inquit, plus merebitur, & Indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas amplius & devotius frequentabit. Concinit Bonoventura in 4. dist. 20. q. ult. ibid. Ille qui dat Indulgentias, considerat causam pro qua reputet eum dignum tanta gratia; & secundum quod plus vel minus accedunt homines ad illam causam, plus vel minus participant de Indulgentia. Et Adrianus: Concedo, inquit, quod eorum qui idem opus faciunt, unus plus consequitur de Indulgentiis, quam alter; quod & probat his B. Thomæ verbis, quæst. 25. art. 2. ad 3. Quando indeterminate datur Indulgentia contribuentibus ad fabricam Ecclesiæ, intelligitur tale auxilium quod sit conveniens ei qui auxilium dat, & secundum quod accedit ad hoc, secundum hoc plus vel minus de Indulgentia consequitur.

Quæres 5. quomodo cesset valor Indulgentiæ.

XXXIV. Resp. cessare pluribus modis; & quidem 1. cum jam obtenta est, si pro una tantum vice concessa sit. Porro pro una vice concessa censetur, quæ tali diei affixa est, uti contra Angelum & Rosellam docent Suarez, disput. 57. sect. 1. num. 7. Bonacinia, disput. 6, quæst. 1. punct. 5. numer. 32. Lugo ibidem numer. 96. Quæ vero per totam octavam, propter populi concursum & commoditatem perduraret, singulis semel diebus percipi probabiliter posset, ut sentit idem Lugo. Quod si Indulgentia iis qui talem Ecclesiam inviserint, perpetua sit, poterit quis eam lucrari toties quoties eandem Ecclesiam visitaverit; dum tamen actio hæc humano modo repetatur. Si quis enim ingrediendo & egrediendo, sexcenties Ecclesiam hanc inviseret, non utique sexcenties lucraretur Indulgentiam; quia non esset hæc alia moraliter visitatio, sed eandem moraliter continuata. Ita iidem.

XXXV. Verum hæc nunc de Indulgentia solum partiali intelligi possunt; quandoquidem, teste Dom. Viva, ut ego alibi declaravit Innocentius XI. Indulgentiam plenarium non posse pluries eadem die comparari. Quare solum, ait idem Viva, Indulgentia non plenaria potest sæpius eodem die obtineri; & probabiliter etiam plenaria, si ea pro variis demum defunctis applicetur, quando conceditur à Pontifice, quod possit iis applicari; tum quia sic nullus pluries eodem die Indulgentiam lucrabitur; tum etiam quia si in concessione Indulgentiarum non intelliguntur eæ concessæ pro defunctis per modum suffragii applicabiles, nisi id exprimi-

tur; ut declararunt Sixtus IV. & Leo X. .: à fortiori dicendum quod in revocatione Indulgentiarum, non intelliguntur revocatæ pro defunctis, nisi fiat specialis mentio; cum revocatio sit odiosa, atque adeo restringenda.

XXXVI. An possit quis Jubilæi ejusdem Indulgentiam pluries lucrari, quæstio est suo loco expendenda.

XXXVII. Sed num translato in alium diem Festo, cui annexa est Indulgentia, transfertur & ipsa Indulgentia.

XXXVIII. Respondent Sylvius in resolutionibus v. Indulgentia, 2 Azor. Tom. 2. Lib. 1. cap. 28. quæst. 8. & alii quos sequitur Pontas eodem verbo, cas. 6. vel Indulgentia huic Festo cum præfixa eidem die annexa est, puta Festo Beati Vincentii, quod in diem Julii 19. cadit; vel simpliciter Festo citra diei mentionem alligata est. Si primum translato Festo, seu ob Festi majoris concursum, seu in gratiam populi, non transfertur Indulgentia, nisi id specialiter in Pontificio Diplomate expressum sit; sed manet diei affixa. Si secundum transfertur; quia pro Festo independenter à die concessa est. Favet vulgata hæc regula: Beneficium Principis, quantum verba ferunt, plenissime interpretandum est.

XXXIX. E contra censent alii Indulgentiam non transferri, si Festum transferatur, (seu in Choro tantum, seu in Choro simul & foro) nisi forte festum sit ex natura sua, vel usu mobile. Probant. 1. Ex hac S. Congregationis decisione, quam referunt La Croix Lib. 6. part. 2. numer. 2055. Amort. in qq. quæst. 15. &c. Translato Festo, in cujus die conceditur Indulgentia, non transfertur etiam Indulgentia, nisi ex concessione speciali. 2. Quia sæpius concessit Papa vel Sac. Congregatio, ut cum Festo transferretur Indulgentia, puta RR. PP. Minimis pro Festo Sancti Francisci de Paula, Jesuitis pro Festo Annuntiationis, &c. His porro concessionibus nihil opus fuisset, si Indulgentia cum Festo etiam solemni (addo contra Amort, etiam maxime mobili) ex conditione rei transferretur. Huic opinioni adhaerendum in praxi. Unde qui festum suum in aliam diem legitimis de causis transferre cogitant, & id cogitare debent, ut Indulgentiæ translationem obtineant.

XL. 2. Cessat Indulgentia per revocationem concedentis successoris, aut Superioris; & hoc, etiam si quis jam inceperet facere opera ad Indulgentiæ hujus lucrum necessaria. Peccaret tamen qui sine causa Indulgentiam alioqui utilem revocaret; & multo gravius, si jam graves ad ejus consecutionem sumptus facti essent; ut si quis belli sacri Indulgentiam consecuturus jam pene omnia ad id necessaria præparasset.

XLI. Docent porro Sylvester h. v. n. 17. Navarrus de Jubilæo Notat. 31. n. 28. & alii, Indulgentiam subsistere, donec revocatio ejus moraliter perveniri potuerit ad locum, cui eadem concessa erat.

An autem valeret revocatio per actum mere interiorem facta, disputant Theologi. Affirmat

Affirmat Suarez, disput. 57. sect. 2. num. 10. quia cum Indulgentiæ efficacia pendeat ex concedentis voluntate, non potest illa vel dari ab initio, vel in decursu subsistere, cum deest voluntas ejusdem dandæ vel continuandæ. Aliter sentit Lugo ibidem num. 148. quia cum claves tam ad claudendum, quam ad aperiendum, pertineant ad jurisdictionem visibilem, non possunt operari valide, nisi hæc per actus visibiles atque externos exercentur. Hæc disquisitio practice inutilis est, quia nulla unquam Indulgentia vel dabitur, vel semel data revocabitur, nisi per actum exteriorem. Unum igitur addere sufficiat, videlicet Indulgentiam generaliter concessam, si pro tali determinare loco revocetur, non ideo pro locis aliis revocari, ut docet ibidem Navar. Notab. 26. num. 8. quia stare potest Indulgentia Lugduni, licet desinat Parisiis. Qua etiam de causa si communem Ecclesiæ alicujus Indulgentiam revocari contingat, non revocantur Indulgentiæ, vel uni Capellæ, vel pio cuiuspiam ejusdem Ecclesiæ Sodalitio concessæ; secundum hanc Juris Regulam in 6. *Odia restringi, favores convenit ampliari.*

XLII. 3. Indulgentia cessat aliquando per mortem concedentis, aliquando & sæpius non cessat. Cessat quidem si concessa sit ad beneplacitum dantis; quia ex capit. *Si gratiose*, 5. *De Rescriptis*, in 6. *Beneplacitum* omne *per obitum* Roman. Pontificis *omnino extinguitur*. Non cessat vero, *si usque ad Apostolicæ Sedis beneplacitum gratia concedatur*. Tunc enim (quia *Sedes ipsa non moritur*) *durabit perpetuo, nisi à successore fuerit revocata*. Hinc generaliter post mortem concedentis permanent privilegia, gratiæ & facultates ab eo concessæ; quia hæc vel illimitate conceduntur, vel ad beneplacitum Sedis, non personæ.

XLIII. 4. Cessat Indulgentia, vel ex parte subjecti cui conceditur, vel per mortem ipsius, vel per ejus ab Ecclesia præcisionem: excommunicati enim nullam in communibus Ecclesiæ bonis partem sibi possunt vindicare; quod probabilius in ipsis etiam contritis locum habet, ut dictum est in Tract. de censuris, part. 2. cap. 1. art. 3. sect. 1.

XLIV. 5. Cessat, uti jam supra dictum est, ex parte rei cui annexa erat, per mortalem ejus destructionem. Solet tamen concedi, ut si amittatur vel frangatur imago, granumve talem habens Indulgentiam, possit prima vice granum aliud, vel alia imago in locum prioris cum eadem Indulgentia substitui. Sed cuinam annexa erit Indulgentia, si prior imago quæ post idoneam diligentiam inveniri non potuit, tan-

dem reperitur? *Et quidem ego credo non amplius priorem, sed posteriorem habere Indulgentiam; quia verificata fuit conditio, ut posset rite eligi secunda, nempe quod prima fuisset amissa. Tutius tamen erit utramque retinere.* Ita Lugo, num. 150. qui subdit electionem hanc, utpote quæ non sit actus jurisdictionis, sed conditio mera ad valorem Indulgentiæ, fieri posse per solum mentis actum, sine actu exteriore.

XLV. 6. Cessat Indulgentia, cum cessat causa propter quam indefinite concessa erat; ut cum conceditur ad obtinendum sibi felicis Ecclesiæ regimen, Jubilæum à novo Pontifice, qui paulo post moritur, ut contigit Pio III. qui diebus 26. Marcello II. qui diebus 22. Urbano II. qui diebus 12. Leoni XI. qui diebus 25. sederunt. Si vero ad eam sufficiebat, non cessat, etiamsi causa jam desierit. Unde si indictum fuerit ad hebdomadas duas Jubilæum pro obtinenda pace, & pax hebdomada prima sanciat, perseverabit tamen Indulgentia; quin ab eis percipi poterit, qui nullam, nisi stabilitam pace, Jubilæi hujus notitiam habuere. Ratio est, quia concessio hæc à principio valida fuit propter necessitatem tunc urgentem, quæ proportionem habebat cum tota illa. Unde causa cur perseveret Indulgentia hujusmodi, non est perseverantia illius necessitatis, sed necessitas præterita, quæ sufficiebat ad concedendum pro tempore sequenti quidquid concessum est. Ita idem Cardinalis, num. 152. cujus opinio confirmari potest, tum quia gratiæ ab initio legitime concessæ semper durant, ut patet in dispensatione voti absoluta; tum quia Deus ex futurorum operum intuitu moveri potuit ad dandum sine mora id quod fortasse diu distulisset.

XLVI. 7. Cessat quandoque ad tempus Indulgentia propter concursum alterius celebrioris; uti contingit tempore Jubilæi. Sed de his suo loco.

XLVII. Quæres an cesset Indulgentia per renuntiationem internam illius cui concessa est.

Resp. Eam nequidem per renuntiationem externam, nisi hæc à concedente acceptata fuerit; quia cum totus rei hujus valor proveniat ab applicatione thesauri facta per habentem claves, non potest is per voluntatem alterius impediri. *Poterit hic quidem eam non lucrari; non potest tamen facere quod non maneat potestas eam lucrandi: Idem ubi statim.* Melius aut saltem clarius dixeris, Pontificem semper intendere & peroptare ut gratia semel concessa iis etiam proficiat, qui ab initio eandem dedignati sunt, si meliores & salutis viciniore sensus postmodum induerint.

ARTICULUS SECUNDUS.

D E

CONDITIONIBUS AD INDULGENTIÆ CONSECUATIONEM
NECESSARIIS.

QUÆSTIO est an sicut ad Indulgentiæ valorem iusta requiritur causa ex parte Indulgentiam largientis; sic ad lucrum ejus iusta requiratur cooperatio ex parte subiecti; imo annon præter hanc aliæ quædam requirantur conditiones.

XLVIII. Et quidem 1. fatentur omnes ad Indulgentiæ effectum prærequiri, ut quis characterē baptismali insignitus sit; neque enim à Pastore dispensari potest thesaurus, nisi iis qui pertinent ad ovile, cujus ipse est Pastor. Sicut tamen Indulgentia defunctis indirecte conceditur, sic & indirecte per modum suffragii Catechumenis prodesse potest. Ad id enim sufficit ut ex facultate Pontificis possint hominis iusti opera ad eum dignitatis gradum elevari, ut alii cuicunque iusto valeant ad remissionem pœnæ. Id autem etsi quoad baptizatos fieri non solet; ne eorum, qui sibimetipsis opitulari possunt; inertia foveatur, non tamen absolute repugnat fieri. Ergo sicut potest iustus in gratiam Catechumeni jejuna, eique satisfactiones suas applicare; sic & ei Indulgentiæ fructum applicare posse videtur; prout docet Lugo, num. 77.

XLIX. 2. Constat etiam Indulgentiam iis tantum prodesse, qui aliquando rationis usum habuerint; quia Indulgentia ad id solum valet, ut tollat reatum pœnæ temporalis; hunc autem non habent, qui nullum actuale peccatum, defectu rationis, commiserunt: aliunde tamen certum est, ut quis Indulgentiæ effectum obtineat, non requiri ut actu compos sit rationis. Qui enim ut Indulgentiam consequatur, jejunavit, fructum ejus, transacto jejunio, assequetur; licet tunc vel dormiat, vel delirio ex febris labore.

L. Quin etsi credunt non pauci, eum qui ex rationis usu in amentiam incideret, non posse Indulgentiam subinde concessam lucrari; quia Indulgentia se habet per modum privilegii, quod ignoranti non acquiritur, sed scientiam & acceptionem privilegiati requirit: Non desunt tamen, qui cum Lugo, hic num. 81. existiment, ad Indulgentiam lucrandam nihil opus esse ut quis eam vel sciat, vel lucrari intendat; 1. quia fructus suffragii, seu ex opere operantis, seu ex opere operato, puta sacrificii, etiam ignoranti prodesse potest. Ergo & pari de causa prodesse poterit fructus indulgentiæ, ex communi Ecclesiæ thesauro, etiam ignoranti, per Pontificem applicatus; 2. quia etsi quædam sunt privilegia, quæ privilegiati actionem requirunt, non tamen sic se habere videntur ea, in quibus aliquid pro alio solvitur: und sicut potest ab aliquo solvi debitum Petri, licet Petrus solutionem hanc ignoret; sic & potest communis the-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

sauri dispensator ex eodem solvere debitum tuum, licet id ignores. Atqui id de facto intendere videtur Pontifex, seu cum moribundo sensibus destituto, seu cum post Missam à se in Basilica celebratam omnibus qui præsentibus sunt, licet omnes id non audiant, vel sciant, Indulgentias largitur. Ita idem, num. 82. ubi subdit, aliud fore, si ad Indulgentiæ consecutionem certa quædam opera pro speciali quapiam necessitate applicanda requirantur, v. g. orationes contra imminens periculum recitandæ; quia, inquit, non potest opus fieri cum tali intentione, sine aliqua ejus notitia. Verum hæc inutilia sunt, quia nullæ de facto ignorantibus conceduntur Indulgentiæ.

His præmissis, quæ partim certa sunt, partim non improbabilia, quæritur 1. num ad lucrandam Indulgentiam requiratur status gratiæ in fine operum ad eandem Indulgentiam præscriptorum; 2. annon etiam requiratur in toto eorundem operum decursu. 3. an ad assequendum hunc gratiæ statum requiratur sacramentalis confessio cum ejus mentio sit per hæc Pontificii Diplomatis verba: *Contritis & confessis*; 4. An opera ad Indulgentiam præscripta per alium impleri queant; vel profint non omnino impleta. Quæ ut cum aliis nonnullis solvantur, sit

CONCLUSIO I. Ad indulgentiam lucrandam requiritur status gratiæ. Ita communiter Theologi post S. Thomam, quodlib. 2. art. ult.

LI. Probat. 1. Indulgentia est remissio pœnæ temporalis peccato debitæ. Atqui pœna peccato debita remitti non potest, quamdiu manet peccatum; quia peccatum, quamdiu manet, sua pœna dignum est. Hinc est quod in Bullis dicantur Indulgentiæ concedi *contritis & confessis*. Ergo.

LII. Prob. 2. Remissio pœnæ temporalis non indulgetur nisi in ordine ad vitam æternam. Atqui nemo in statu mortalis peccati capax est vitæ æternæ. Ergo nec in eodem statu capax est remissionis pœnæ præsertim cum ante omnia deberet assequi remissionem pœnæ æternæ, quam profecto obtinere non potest, qui lubens & volens perseverat in statu peccati. Unde sicut graviter reis non profunt aliena suffragia, sic nec iisdem profunt Christi vel Beatorum satisfactiones per Indulgentias applicatæ.

LIII. Prob. 3. Participatio Indulgentiarum pertinet ad communionem Sanctorum in charitate fundatam. Ergo cum per peccatum habituale tollatur hujusmodi communicatio, tolluntur & quæ in ea fundantur Indulgentiæ.

Imo Fidelis nemo, quantumvis in gratia sit constitutus, potest obtinere remissionem

T t t

nem

nem pœnæ peccati etiam venialis, cuius necdum veniam obtinuerit; prout docent uno ore Theologi: quia culpa, quamdiu manet, meretur & quasi exigit pœnam.

CONCLUSIO. II. Ut quis Indulgentiam consequatur, necesse non est ut omnia ad eandem præscripta exequatur in statu gratiæ, nisi id Pontificio Diplomate expressum sit: sufficit ergo & requiritur, 1. ut omnia impleat animo vere pœnitenti; 2. ut sit in statu gratiæ, cum operum, quæ ad Indulgentiam præscripta sunt, ultimum adimplet. Constat tamen eos plenius Indulgentiam lucrari, qui vel in statu gratiæ, vel ex vehementiori pœnitentiæ spiritu omnia præscripta exequuntur.

LIV. Prob. 1. pars, 1. Ex multo communiori Theologorum sententia.

LV. 2. Ex Bonifacio VIII. in Extravag. *Antiquorum*, ubi plenariam Indulgentiam concedit, *non solum pœnitentibus & confessis accedentibus ad Basilicas* designatas, sed *etiam iis qui vere pœnitebunt & confitebuntur*. Ergo potest Indulgentia percipi, seu præcedat, seu subsequatur confessio. Atqui hinc, ut advertit Sylvius in quæst. 27. art. 1. in variis Jubilæis, puta anni 1606. & 1617. præscribitur jejunium Feriis quarta, sexta, & Sabbatho, cum confessione prævia, vel sequente. *Signum est ergo non esse necessarium quod opus impleatur in statu gratiæ, cum peccatores ordinariè non justificentur ante confessionem*.

LVI. 3. In Jubilæis præcipi solet, quod & injunxit Bonifacius VIII. in cit. Extravag. ut Romani Ecclesias visitent per dies quadraginta, forenses vero per quindecim. Atqui *moraliter fieri nequit ut omnes illæ visitationes passim fiant ab omnibus in statu gratiæ*. Hinc

LXII. Prob. 2. pars, quæ quatenus dicit satis esse, ut injuncta opera fiant animo vere pœnitenti, sequitur ex mox dictis: quatenus vero id requiri asserit, non obscure traditur à Gregorio VII. Is enim apud Baronium, Tom. XI. concedens Episcopo Lincolnensi peccatorum Indulgentiam, subdit: *Si tamen bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris corporis tui habitaculum, Deo mundum templum exhibueris*. Quæ verba expendens prædictus annalium Ecclesiasticorum Scriptor, ait Sedis Sanctæ Indulgentias eis impendi, qui quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt, non autem ignavis, otiosis, ac desidia torpentibus.

LVIII. Confirm. Ad Indulgentiam requiritur opus, quod natum sit movere Deum per modum intercessionis, ad concedendum effectum qui per Indulgentiam intenditur. Atqui nullum opus; nisi vel in gratia fiat, vel saltem animo pœnitenti, cuius fervor defectum gratiæ suppleat, Deum movebit ad concedendam pœnæ remissionem, quæ per Indulgentias intenditur. Ut quid vero vindicem Dei manum à se averterunt Ninivitæ, nisi quia *plenam terroribus pœnitentiam egerunt*, ut docet Tridentinum.

LIX. Confirmat. 2. Vel is qui Indulgentiam

lucrari vult, aliquem habet motum *bonæ pœnitentiæ*, ut loquitur ibidem Sylvius, p. 116. vel perseverat in affectu ad peccatum suum: vix enim, si vix, potest eo in casu medium quid inter utrumque fingi. Atqui nemo concipiet posse hominem, qui in affectu ad peccatum perseveret, utcumque promereri remissionem pœnæ eidem debitæ. Ergo rejiciendum id quod post Suarez, disp. 52. sect. 6. docet hic Lugo, n. 85. *opus licet in individuo non sit bonum*, elevari per Indulgentiam ad obtinendum ipsius finem.

LX. Prob. 3. pars, videlicet ad Indulgentiam sufficere & requiri ut postremum opus fiat in statu gratiæ. Siquidem ex Conclusionem prima ad Indulgentiæ perceptionem requiritur status gratiæ. Atqui is non requiritur in decursu operum præscriptorum, ex Conclusionem secunda. Ergo requiritur saltem in fine, & quando vel lucranda est Indulgentia, vel ei renuntiandum.

LXI. Prob. 4. pars 1. Ex ipsius Ecclesiæ sensu, quæ hanc S. Bonaventuræ doctrinam approbat, in 4. dist. 20. quæst. ult. *Ille qui dat Indulgentias, cum eas tribuit, considerat causam pro qua reputat eum dignum tanta gratia, & secundum quod plus vel minus accedunt homines ad illam causam, plus vel minus participant de illa gratia*.

LXII. Concinnunt Bonifacius VIII. in cit. toties Decretali *Antiquorum*, ubi de Jubilæo quod anno 1300. amplissimum concessit. verba faciens: *Unusquisque tamen, inquit, plus merebitur & Indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas amplius & devotius frequentabit*. Et Innocentius IV. in cap. *Quod autem*, 4. de Pœnitent. &c. ubi: *Licet, inquit, generaliter fiat Indulgentia propter laborem, propter devotionem &c. tamen unus plus præ alio habet intrametam à Prælato constitutam, secundum quod plus devotus est, vel plus laborat, vel majoribus periculis se exponit*.

LXIII. Prob. 2. Indulgentiæ non efficacius operantur quoad remissionem pœnæ, quam Sacramenta quoad effectus suos. Atqui hæc plus operantur in iis qui ad ipsam ac devote accesserint. Ergo.

LXIV. Objic. contra 1. part. Opera per quæ recipiuntur Indulgentiæ, talia esse debent, ut Deus per ea placari possit. Atqui placari non potest Deus per opera extra statum gratiæ facta, cum ea mortua sint.

LXV. R. cum Sylvio, ibid. 1. Indulgentiam non niti labore nostro, nostrisque satisfactionibus, sed meritoriis Christi & Sanctorum operibus, quæ in gratia perpetrata fuere.

LXVI. R. 2. neg. min. Si enim vero quodam sensu placatus est Deus per Ninivitarum pœnitentiam, quæ non tota in statu gratiæ perfecta est, potest dispositive placari per opera extra gratiæ statum perpetrata. Neque vero, ait Sylvius, opera quæ fiunt à pœnitentibus necdum justificatis, sunt prorsus mortua, cum fiant per spiritum Dei, & prosint ad salutem vitæ æternæ.

LXVI.

LXVII. Si tamen præciperet Papa, prout potest, ut opus injectum perficiatur in gratia; tunc gratiæ status necessarius foret, cum opus præstaretur, & quando Indulgentia esset percipienda.

LXVIII. Obj. contra 2. part. cum Lugo, num. 85. Si ad Indulgentiæ affecutionem inutilia sint opera cum peccato facta, qui præscriptam ad Jubilæum eleemosynam dabit ex vana gloria, Jubilæum non lucrabitur. Atqui id durum est.

LXIX. Responder Sylvius ibidem Conclus. 1. & 2. his verbis: *Si peccatum veniale committatur quando Indulgentia est percipienda, & non vitiet opus ad eam consequendam præscriptum, non impedit fructum Indulgentiæ, nisi quoad remissionem pænæ illi veniali peccato debitæ; ut si quis inter jejunandum pro consequendis Indulgentiis, officiose mentiatur. Ratio est, quia peccatum mortale potest remitti sine veniali, & unum veniale sine alio: nullum autem remitti potest, quando geritur affectus ad illud. Si autem peccatum veniale vitiet opus injectum, ita ut illud ipsum sit peccatum, quamvis veniale, impedit fructum Indulgentiæ; ut si quis jejundet vel oret ob vanam gloriam. Tale enim opus non est dispositio requisita ad Indulgentiam. Ita Adrianus in Tractatu de clavibus. Sed his addendum quod dictum est in Tractat. de actibus human. cap. 4. artic. sect. & concl. 2. videlicet posse actui cuiuspiam nostro advenire circumstantiam venialiter malam, quæ totam ejus bonitatem ac meritum non auferat; ut si quis non eundem ex vana gloria, sed cum aliquo ejus motu stipem erogat. Quod autem is cuius actio omnino mala esse supponatur, ad Indulgentiæ finem non deveniat, non est durum, sed æquissimum; & ita docent Bellarmin. Layman, Amort, in quæstionibus, quæst. 36.*

LXX. Saltem, inquires, si quis ultimum opus in peccato confecerit, & id sincere post aliquot dies doleat, tunc demum Indulgentiam lucrabitur.

LXXI. R. Hanc Indulgentiæ reviviscen-
tiam à nonnullis admitti, sed negari à pluribus, quia nullum est fundamentum unde erui possit hanc esse Pontificis intentionem.

LXXII. Obj. contra ult. part. Indulgentia, juxta Theologos, effectum suum parit quasi ex opere operato. Ergo eum non parit ex proportionato operantis concursu, sed ex simplici præscripti operis positione.

LXXIII. Resp. neg. conseq. Indulgentia effectum suum parere dicitur quasi ex opere operato, quia remissio pænæ non respondet merito actionum ad Indulgentiæ consecutionem præscriptarum, sed obtinetur per applicationem satisfactionum Christi. Verum applicatio hæc responder gradu cooperationis nostræ, quæ se habet per modum conditionis sine qua non. Unde *Indulgentiam efficacius consequitur*, qui præscripta opera *amplius & devotius* exequitur. Et vero, ut dictum est, Indulgentia non concurrir efficacius ad remissionem pænæ, quam Sacramenta ad productionem gratiæ.

Atqui tamen majori gratia donatur, qui Sacramenta pie magis suscipit. Ergo,

LXXIV. Instab. Indulgentiæ valent quantum sonant. Atqui non tanti valerent, si plus prodesse ei qui pie magis operatur, minus autem minus disposito.

LXXV. R. dist. tantum valent positis ponendis, Conc. secus, N. sicut enim non valent ut plenariæ quæ ut tales conceduntur sine causa sufficiente, sic nec plene profunt quæ cum sufficiente causa datæ, minus perfecte suscipiuntur. Utrique enim, ait idem Servatius Faber p. 415. si magnus quilibet peccator per communem præscriptorum operum executionem lucrari posset plenariam Indulgentiam, perinde ac justus, qui non nisi venialibus culpis obstricti sunt, sequeretur gravissimos quosque peccatores, ceteris aliunde paribus, virtute clavium ad celos transferri posse in curribus & in equis; justos vero, non nisi incedendo pedibus, & flendo, mittentes semina sua.

LXXVI. Neque hinc, ut jam observatum est, sequitur, majorem, minoremve subiecti devotionem esse causam meritoriam remissionis pænæ per Indulgentias obtentæ; sed tantum eam se habere per modum conditionis ad applicationem satisfactionis Christi requisitæ.

LXXVII. Quæres an Indulgentiæ iis etiam profint, qui cum per se ipsos satisfacere valeant, minima contenti quæ sibi à Confessario injungitur pœnitentia, postmodum desides manent, ea spe quod residuum pænæ sibi debitæ in Purgatorio sint exsoluturi.

Duplex est ea de re opinio. Prima, quam post Altifiodorensem & Paludanum tenet Cajetanus Tractat. 10. de suscipientibus Indulgentiam, existimat hanc iis duntaxat prodesse, qui solliciti sunt ut in hac vita integre satisfaciant pro peccatis, atque ideo vel condignas satisfactiones sibi imponi curant, vel sponte assumptas implent pro viribus.

LXXVIII. Fundamenta hujus opinionis, quam in postremo Jubilæo è sacro suggestu annuntiavit Ill. Ecclesiæ S. ****. Princeps, isthæc sunt. I. Qui cum potest, satisfacere non vult, indignus est cui applicetur aliena satisfactio. Atqui Ecclesia thesauri sui beneficium indigno applicare non intendit, sicut in Republica bene instituta non distribuuntur bona communia aere alieno gravatis, si per se ipsos satisfacere valeant. Sed nec ab amico recte petes id quod tibi ipsi præstare possis.

LXXIX. 2. Cyprianus Confessores enixe precabatur, ut ad pœnitentiæ relaxationem eos solum Episcopo commendarent, quorum pœnitentia idoneæ satisfactioni proxima foret. Idem graviter redarguebat Presbyteros, non modo quod citra Episcopi consilium, sed quod ante justum tempus lapsis Indulgentiam darent, iisdem in damnum cessuram. Ergo sentiebat B. Martyr iis solum prodesse Indulgentiam qui satisfactione sua ad modum proportionatæ satisfactioni vicinum accessissent.

LXXX. 3. Concilia à nobis passim adducta iis duntaxat pœnitentiam relaxari volunt, quorum

quorum sancta opera relaxationem hanc promeruerunt. Unde S. Chrysostomus, Homil. 5. in Matth. negat prodesse nobis Sanctorum merita, si ipsi desides fuerimus. sed tunc demum prodesse ait, si nostram ipsi quoque sollicitudinem impendamus.

LXXXI. 4. Indulgentiae non conceduntur nisi vere poenitentibus; non sunt autem vere poenitentes, qui non habent propositum faciendi dignos fructus poenitentiae.

LXXXII. Haec sententia, ait Estius, in 4. dist. 20. aliis plerisque non placet; eamque ut antiquae opinioni contrariam rejicit Sylvius in eadem quaest. 27. artic. 1. *Quaeritur* 2. Rationes ejus sunt, 1. quod qui vivum est Christi membrum sit capax influxus, qui à Christo per Indulgentiam emanat. 2. Quod etiam particeps sit communionis Sanctorum, proinde illorum satisfactionibus juvari possit. 3. Quod dum opus ad Indulgentiam praescriptum adimplet, curat pro parte sua satisfacere quantum requiritur, atqui ita non omnino iners dici debet. 4. Quod Indulgentiarum usus ideo invaluit, quia exigit quadantenus pietas Ecclesiae, ut adjutricem praebeat manum Fidelibus, quorum animos & corda debilitaret antiquae poenitentiae rigor. Atque hujus rei argumentum sumi potest ab Apostolo, qui remissae incesto satisfactionis hanc reddit rationem, *ne forte is abundantiori tristitia absorbeatur*. Unde apparet iis utiliter relaxari poenitentiam, qui graviores ferrent impatienter: quapropter Chrysostomus, Homil. 4. ineundem Pauli locum haec scribit: *Non enim quod dignus sit, neque quod sufficientem exhibuerit poenitentiam, sed quod infirmus sit. Ideo, inquit, dignor illum veniam*. Quibus verbis videtur Chrysostomus id adstruere quod negat Cajetanus, videlicet indignum, defectu scilicet proportionatae satisfactionis, Indulgentiae fructum consequi. Neque obfunt Cajetani argumenta; Unde

LXXXIII. Ad 1. neg. maj. Non enim vere indignus est, qui licet possit, non vult tamen aliter quam per Indulgentias satisfacere, modo ita sit affectus, ut per se ipsum, si deficeret Indulgentia, satisfacere niteretur.

LXXXIV. Ad confirm. Dicendum cum Sylvio, bonorum communium dispensatorem, licet ordinarie non possit solvere debitum ejus, qui de suo satisfacere potest, id tamen posse, si iusta quæpiam causa occurrat; ut si debitor ex insolito labore, cui se, ad satisfaciendum, dedere cogetur, gravi tristitia obruendus sit, & animum desponsurus; idque magis verum est, si boni communis thesaurus non possit exhauriri; & sic nihil unquam ex eo ad indigentium opem deficiat. Sed nec amicitiae repugnat ab amico aliquid petere quo ipse non eget, etiam si aliunde possis tibi succurrere.

LXXXV. Ad 2. reponit idem Sylvius Cyprianum voluisse quidem ut lapsi ante certam satisfactionem minime reconciliarentur. quia id postulabat ratio Ecclesiasticae disciplinae, non vero quia is satisfactionis gradus omnino & quasi ex natura rei necessa-

rius foret. Ceterum non deest omnis satisfactio ei qui praescripta ad Indulgentiae consecutionem opera fideliter exequitur.

LXXXVI. Ad 3. eadem est responsio, neque iners prorsus dici debet, qui multo cum dolore confitetur, qui poenitentiam sibi injunctam adimplet, prout implere solent Fideles, &c.

LXXXVII. Ad 4. 1. *Vere poenitens* dici potest, *qui habet propositum satisfaciendi per se, vel per alium, quatenus opus fuerit*; quique omnia laboriosi Jubilaei opera exequitur animo sincere contrito. Haec illi.

LXXXVIII. Postrema haec opinio speculative defendi potest, ut ex modo dictis liquet. At priori practice, quantum fieri poterit, adharendum. 1. Quia posterior non probatur invicte, 2. quia ab Indulgentiis id omne removendum est quod torporem fovere possit, & Catholicum dogma maligno hostium ejus denti exponere; 3. quia Indulgentiae majorem vel minorem effectum pariunt, pro majori vel minori poenitentis pia dispositione. Nec dubium quin debilem prorsus effectum in eo parerent, qui sub earum praetextu sibi deinceps otiose indulgere intenderet; 4. quia cum satisfactiones nostrae vix pares sint quae debitorum gravitati respondeant, raroque vel ipsae pleniores Indulgentiae secundum se totas prosint, sapienter sibi consulit, qui proprie satisfactioni Indulgentias, & Indulgentiis proprias satisfactiones adjicit. Unde nec otiosa erit Indulgentia, quae satisfactionis defectum supplebit; nec satisfactio, quae aliqualem Indulgentiae abusum resarciat; & is videtur esse Tournely nostri sensus, p. 374.

LXXXIX. Ex dictis colliges pro praxi, 1. eum qui quaedam ex operibus ad Indulgentiam praescriptis fecit cum affectu peccati mortalis, Indulgentiam non lucrari, nisi eadem iteret, vel in statu gratiae sanctificantis, quod male exigit Tournely, pag. 375. vel pie & religiose. Quod si haec jam repeti non possint, in alia quae fieri valeant, mutanda erunt à Confessario.

XC. 2. Rarum esse ut Fidelis post lucratam quamcunque Indulgentiam ab omni post hanc vitam poena immunis coram Deo efficiatur; quia rarum est ut omnem ad certas veniales culpas affectum deponat, proinde ut remissionem poenae iisdem debitae obtinuerit. *Saepe tamen*, ait Faber p. 415. *videmus homines melioris vitae, majori cum fervore & spiritu poenitentiae implere opera ad Indulgentias requisita, quam homines vitae communis*: Habenti dabitur, & abunda dabit, &c.

XCI. 3. Non tamen negligendam esse Indulgentiarum praxim, iis qui se in virtutis via languidos esse animadvertunt; cum quas ex integro non lucrantur, aliqua saltem ex parte percipiant, quae pars longe superat, seu opera, quae ad Indulgentiae lucrum fecerunt, seu quae in plurimum proprio motu fecissent.

CONCLUSIO III. Ad Indulgentiam contritis & confessis propositam non requiritur confessio sacramentalis iis qui nullam peccati

cati mortalis conscientiam gerunt, nisi expresse requiratur ut pars operis injuncti.

XCII. Prob. 1. pars contra Sanchez, Lib. 8 de Matrim. disp. 15. num. 19. & alios quosdam. Ut confessio in praesenti casu minime requiri dicatur, sufficit ut ea non requiratur à Pontifice, nisi ut dispositio ad statum gratiae: qua quidem dispositione non egent qui per Dei gratiam à mortali-bus sunt immunes. A qui confessio non ut pars operis, sed ut dispositio ad gratiam requiritur in praesenti casu. Probat. min. ex communi Doctorum sensu, qui ambiguae leges interpretatur. Sic enim cum Suarez, disp. 52. sect. 3. n. 6. docent Theologi innumeri, quos congerit & sequitur Diana, Tom. 1. Tract. de Bulla Cruciatæ, Resol. 107. Jam vero non paterentur Pontifices, qui opinionem hanc non nesciunt, eam ubique doceri cum magno Fidelium detrimento, si ab eorum mente aliena foret. Quin & consultus ea de re Clemens XI. ab uno è nostris remisit eum ad Theologos. Id autem docere censentur Theologi, quod eorum pars longe major & gravior docet.

XCIII. Imo existimat Suarez, disp. 52. sect. 3. n. 10. cum Gersone & aliis pluribus, confessionem in voto sufficere ei qui perfectam gravis sui peccati contritionem habet. Sed quia opinio contraria securior est, ut ipse fatetur, & aliunde rara est perfecta contritio, curandum semper ut confiteatur, qui Sacerdotis approbati copiam habet. Vide Tract. seq. cap. 3. n. 3.

XCIV. Prob. 2. pars, quia si confessio requiratur ut pars praescriptorum operum, non minus necessaria erit, quam opera quaecunque cetera.

XCV. Porro censebitur requiri ut pars eorundem operum, quando non concedatur Indulgentia nisi illis qui confessionem praemiserint. Tunc autem satis erit si fiat de peccatis non confessis. Quamvis enim Diploma annuntiet Indulgentiam peccatorum omnium, de quibus quis contritus fuerit & confessus, non dicit quod jam de novo debeat esse contritus & confessus de omnibus tota vita factis. Ita Sylvius, eadem quaest. 27. art. 1. Neque tunc sufficere communicio pridie facta; quia Indulgentiae à primis vespers, non à mane incipiunt; sed nec forte sufficit confessio duobus ante communionem diebus peracta; quia juxta hodiernam Ecclesiae disciplinam confessio non solet ordinari ad communionem, nisi eadem die fiat, vel praecedenti. Ita Amort in qq. quaest. 32. ubi hæc subdit: *Si quæ tamen persona haberet consuetudinem in hebdomada bis confitendi, sæpius autem communicandi, crederem confessionem etiam praecedentem sufficienter ordinari ad communionem.* Et id quoque non illubens credidero: sed quis in hujus momenti rebus incerta certis sciens & volens præponat?

CONCLUSIO IV. Opus ad Indulgentiam requisitum non potest per alium poni; nec prodest nisi integre positum.

XCVI. Prob. 1. pars, quia facere ut alius

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

jejunet, vel preces fundat, non est jejuna-re vel precari. Ergo cum Bulla præcipit ut jejunes vel ores, non sufficit ut hæc per alium exequaris.

XCVII. Aliud est, si concessum sit ut quid per alium præstes, puta ut alium in tui vicem Jerosolymam tuis impensis mitas. Idem potest per alium dari eleemosyna; quia hanc vere dat, qui de suo pauperi benefacit. Unde sicut Indulgentiae expers est, qui pecuniam furto, vel male partam, tribuit manu propria, sic & ejus particeps efficitur, qui suam largitur per famulum.

XCVIII. Prob. 2. pars, quia Indulgentia non conceditur divisibiliter pro partibus operis, sed indivisibiliter pro toto opere: sicque, ait Lugo, num. 89. differt à satisfactione sacramentali, quæ divisibiliter operatur; unde qui dimidium operis ad Indulgentiam præscripti exhibet, non lucratur dimidium Indulgentiae, nisi hæc etiam iis concessa sit, qui certam, sed totam, operis partem implent; puta qui tali die matutinis aut vespers interfunt. Tunc enim pars quælibet spectatur ut totum respectu operantis.

Ut solvantur nonnullæ difficultates.

XCIX. Quæres 1. an qui opera ad Indulgentiam præscripta tempore designato exequi non potest, eadem alio tempore exequi possit.

R. non posse, si opera hæc certæ diei affixa sint, puta visitationi hujus Ecclesiae die quarta Octobris; posse vero si certæ diei annexa non sint, ut aliquando jejunium, vel eleemosyna: tunc enim ex prudentis Confessarii dispensatione, vel commutari, vel in aliud tempus differri possunt; sic tamen ut semper Indulgentiae præmittantur.

C. Quæres 2. an possit quis uno & eodem actu lucrari plures Indulgentias, distinctis titulis seu causis concessas: an v. g. qui habet grana duo benedicta diversis benedictionibus, quorum cuique concessum est ut, recitatis semel Litaniis, anni unius Indulgentiam præstet, duos Indulgentiae annos lucretur; semel Litanias recitando.

Resp. neg. cum Suarez, eadem disput. 52. numer. 1. quia aucta Indulgentia necessum est augeri causam; præsertim cum causa vix de se ad Indulgentiam simplicem sufficiens videtur; quæ enim uni Indulgentiae proportionata est, impar est pluribus. 2. Quia unaquæque Indulgentia postulat actum ad effectum illius applicabilem. Atqui idem actus finitus, si ad multa applicetur, minor est in singulis; 3. Quia alioqui qui duplici via haberet, quod recitando coronam B. Virginis, immunis foret à Breviario, semel recitando coronam, à geminæ diei officio liberaretur, quod absurdum esse merito advertit Lugo, ibidem num. 92.

CI. Hic tamen notandum 1. ut quis plures in pluribus Ecclesiis Indulgentias lucretur, sufficere ut in singulis oret, etsi in una tantum Eucharistiam recipiat. An autem sufficiat unica communicio, si secunda Indulgentia non eadem die, sed sequenti, vel

U u u

intra

intra debitam distantiam occurrat, non convenit inter Theologos. Affirmat Lugo, n. 93. quia confessio & communio non videntur exigi directe ad Indulgentiam, sed præsупpositive, & ut Fideles Indulgentiæ sint magis idonei. Sed ut tutior, sic verior apparet opinio negans; tum ob rationes num. præced. allatas, quæ recurrunt in præsentia; tum quia unica Lugonis probatio negari facilius potest, quam admitti.

CII. Notandum 2. actum unum ad Indulgentias plures sufficere, cum eæ per aliam tertiam concessæ sunt ad modum unius; ut cum talem Ecclesiam invisenti conceduntur omnes omnium Urbis Ecclesiarum Indulgentiæ. Sed & hic optandum quod causa tot & tantis Indulgentiis proportionata sit.

Quæres 3. an possit quis eodem tempore lucrari diversas Indulgentias, partiales scilicet (plenaria enim una, si integre percipiatur, idem facit quod plures) per actus distinctos, qui eodem tempore poni valeant: v.g. qui *Saluti* interest, & Rosarium recitat, simul & Indulgentiam quæ *Saluti* huic annexa est, & quæ annexa est recitationi Rosarii percipiat.

CIII. Affirmant nonnulli, quia sicut præcepta duo impleri possunt, puta audiendæ Missæ, & recitandi Officii, sic & annexa utrique actioni merces simul potest obtineri.

CIV. Mihi decisio hæc, nisi absurda, ut minimum dubia videtur; 1. enim si quis audiendo Missam, & simul Officium recitando, duplicem, quæ unicuique harum actionum annexa est, Indulgentiam percipiat, eo plus quisque lucrabitur, quominus perfecte ager. Constat siquidem eum agere perfectius, ne quid ultra dicam, qui suum Missæ tempus, suum & Breviario speciale assignat; 2. cum Ecclesia iis qui Missæ vel *Saluti* interfunt, Indulgentiam tribuit, iis sane qui pie & religiose interfunt. Ergo & iis qui pias fundunt preces, seu Rosarii eæ sint, seu aliæ quas voluerint. Ergo qui per *Salutis* tempus Rosarium recitat, eligit quidem è multis precibus unam, vi cuius Indulgentiam *Saluti* annexam promereatur; sed nihil facit unde novam Indulgentiam lucrari possit. Ad summum ergo duplicem Indulgentiam lucrari posset, qui *Saluti* huic pie simulque flexis genibus interesset. Verum hic occurreret duplex actio, alia hominis Salutem pie audientis; alia hominis Salutem flexo genu audientis.

Hinc colliges ad minus dubium esse num ad Indulgentiam sufficiat opus aliunde præceptum, puta recitatio Breviarii, vel adimpletio pœnitentiæ sacramentalis, cum Indulgentia pias preces requirit. Ratio est, quia, extra particulares circumstantias, censetur Pontifex studium pietatis per opera supererogatoria promovere velle. Hinc Eugenius IV. Monachis Vallisoletanis Indulgentiam pro mortis articulo concessit,

ea lege, ut jejunarent singulis feriis sextis, & aliam diem jejuniis huic constituerent, si prædictis feriis ex præcepto Ecclesiæ, injuncta pœnitentia, voto, vel alias jejunare teneantur.

CV. Si tamen aliud constet de mente Pontificis, ut in Jubilæis, ubi, ob alia quæ concurrunt opera, contentus est jejuniis aliunde præscripto; vel quando neglectæ alicujus Legis observantiam revocare intendit, tunc sufficeret actio jam præscripta. Sic multæ die 19. Octobr. 1606. Præmonstratensibus concessæ sunt Indulgentiæ, si dimidia hora vacarent meditationi, Matutinis de nocte adessent, &c. Vide Amort qu. 33.

CVI. Quæres 4. an possit quis pluries eodem die lucrari Indulgentiam iis concessam, qui quasdam certa die Ecclesias pie inviserint.

Resp. neg. si sermo sit de Indulgentia eodem titulo concessa: unde qui in Festo Divi Benedicti mane invisit Ecclesiam Monachorum hujus Instituti, vespere autem sacras ædes Monialium ejusdem Ordinis, unam tantum Indulgentiam lucratur. Si autem sermo sit de Indulgentia non eodem, sed duplici titulo concessa, puta in honorem SS. Bernardi & Francisci, & quæ ad utramque præscribuntur opera, pluries iterari valeant, nihil est cur non possit quis hanc & illam una die lucrari. Vide quæ supra diximus n. 258.

CVII. Quæres 5. num ad lucrandam Indulgentiam requiratur opus externum.

Resp. negat. quandoque enim conceditur Indulgentia iis qui conscientiæ examen cum sincero contritionis actu instituunt; quandoque & iis, qui in mortis articulo, si ore non possunt, corde saltem nomen Jesu invocaverint. Et vero ipsis etiam vivis, qui de Ecclesia bene meriti sint, aliquando citra opus ullum actuale conceditur Indulgentia, causa scilicet & titulo remunerationis, solatii, medicinæ, &c. Ita Lugo ibid. n. 86.

CVIII. Quæres 6. qualis ad lucrandas Indulgentias requiratur intentio.

R. Quando Bulla determinatam intentionem requirit, puta ut oretur pro concordia Principum, pro hæreseon extirpatione, &c. ut minimum requiri ut oratio fiat *secundum intentionem Ecclesiæ*. Imo censet Amort, in qq. quæst. 31. generalem hanc intentionem non sufficere, sed requiri expressam, saltem virtualiter perseverantem in iis qui ejus capaces sunt; quia preces cum intentione specifica longe validiores sunt, quam quæ generatim funduntur. Opinio hæc, etsi rigidior, vel ex eo tenenda est, quod prodesse potest, non autem nocere; tenenda tamen absque nimia sollicitudine: quotidie enim expositas Indulgentias lucrantur Fideles cum generali intentione id præstandi quod optat Ecclesia, quodque quale sit in specie ut plurimum ignorant.

CAPUT SEXTUM.

DE

INDULGENTIARUM SUBJECTO.

I. **C**ONSTAT apud Catholicos omnes, Indulgentias Fidelibus Ecclesiæ militantis per charitatem Christo conjunctis applicari posse. Cum enim ii & indulgentiarum capaces sint, & Ecclesiæ jurisdictioni feliciter subsint, nil est cur erga ipsos non exerceatur clavium usus. Tota igitur difficultas in eo est an ipsi etiam Fideles defuncti per Indulgentias juvari possint, & qua ratione; an per modum absolutionis, vel per simplicem viam suffragii; an infallibiliter, an ad merum Dei beneplacitum; quid item ad id necessum sit. Quæ ut intelligantur, nonnulla juvat prænotare.

II. Not. itaque 1. auxilium spirituale unus posse alteri prodesse septem modis; 1. nempe per modum meriti condigni: sic Christus hominum redemptionem condigne promeruit. 2. per modum Sacramenti: sic per manus impositionem recipiunt Fideles Spiritum sanctum. 3. Per modum sacrificii; sic incruenta Altaris victima ab uno pro aliis offertur. 4. Per modum intercessionis: sic Coloss. 1. dicit Apostolus: *Non cessamus pro vobis orantes & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus in omni sapientia, &c.* 5. Per modum meriti de congruo, ut quis jejuset, aut Eucharistiam sumat ad obtinendam alterius conversionem; quo sensu ait ibidem Paulus: *Adimpleo ea quæ defunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore ejus quod est Ecclesia.* 6. Per modum absolutionis, qua ratione Indulgentiæ vivis profunt. 7. Per modum suffragii, seu oblationis simplicis ad Deum directæ.

III. Not. 2. duo hic præcipue inquiri à Theologis; 1. an Indulgentiæ defunctis profunt per modum absolutionis, an per modum suffragii; 2. in quo hæc suffragii ratio consistat.

IV. Sensit olim Joannes Angeli, animas in Purgatorio detentas esse de jurisdictione Papæ; quam ejus propositionem, uti cap. 2. animadvertimus, reprobavit sacra Facultas Parisiensis. Ex hac porro doctrina sequebatur Indulgentias mortuis prodesse per modum absolutionis.

V. Aliunde Cajetanus & Corduba existimarunt, Indulgentiam per modum absolutionis prodesse, cum infallibiliter prodest; prodesse vero per modum suffragii, cum applicato ejus non parit effectum infallibilem. De his quædam nobis statuendæ Conclusiones; sed tamen ut quæ jam cap. 2. dicta sunt, strictim tantum & obiter refricemus.

CONCLUSIO I. Indulgentiæ ipsis etiam mortuis profunt, si in forma earum dicatur ipsas etiam defunctis applicari posse. Pro-

positio pertinet ad fidem, ait Sylvius, in q. 71 Suppl. art. 10.

VI. Prob. 1. ex citata pluries Augustini regula, Epist. 54. alias 118. num. 6. *Quod tota per orbem frequentat Ecclesia, quoniam ita faciendum sit disputare insolentissimæ audaciæ est.* Atqui tota per orbem Ecclesia Indulgentiarum mortuis applicationem frequentat. Prob. min. 1. quia, ut docet S. Thomas. ibid. arg. 1. *Ecclesia facit prædicari crucem, ut aliquis Indulgentiam habeat pro se, & duabus vel tribus, & quandoque etiam decem animabus, tam vivorum quam mortuorum;* quod esset deceptio, nisi mortuis prodesse. Ex constanti doctrina SS. Pontificum; siquidem Sixtus IV. teste apud Sylvium Gabriele, declaravit Indulgentias per modum suffragii prodesse animabus in purgatorio igne detentis, cum ad eas per Rom. Pontificem disertim extenduntur. Idem fecere Paschalis I. Pius II. Innocentius VIII. unde Leo X. in Bulla ad Cajetanum, legatione Pontificia tunc defungetem, (extat hæc apud eundem Cajetan. in 3. part. q. 48. art. 5.) sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, decernit ab omnibus tenendum, quod Indulgentiæ per Rom. Pontificem, sive viventibus, sive defunctis concessæ, eisdem valeant ad pœnæ remissionem.

VII. Prob. 2. Ut Indulgentiæ defunctis proficere valeant, duo sufficiunt, 1. ut defuncti Fideles sint nobiscum ejusdem corporis mystici membra, per fidem & charitatem coadunata. 2. Ut ejusdem corporis membra se invicem quacunque possibili ratione adjuvare possint. Atqui certissime constat, 1. defunctos Fideles ejusdem mystici corporis nobiscum membra esse. *Necque enim,* ait Augustinus Lib. 20. de Civit. Dei, cap. 9. *piorum animæ defunctorum ab Ecclesia separantur... Cur enim pro eis ista fiunt, seu offeruntur sacrificia, nisi quia Fideles, etiam defuncti, ejus membra sunt?* 2. Nec minus constat ejusdem corporis membra alia aliis mutuo sibi opitulari posse; cum teste Apostolo, 1. Corinth. 12. 25. *Pro invicem sollicita sint membra;* ita ut si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. 3. Et illud etiam constat, posse viventes defunctis applicare Indulgentias: Non enim id magis repugnat, quam repugnet viventes sua vivis aut defunctis suffragia, suas & satisfactiones applicare; quod quidem ultimum fieri posse, & de facto fieri tota docet Ecclesia. *Non est igitur aliqua ratio,* ait ibidem S. Thomas, *quare Ecclesia possit transferre communia merita, quibus Indulgentiæ inmittuntur, in vivos, & non in mortuos.*

VIII. Dixi

VIII. Dixi in Conclusionem, *Si in formā, &c.* quia, ut bene Sylvius, licet Fidelis quilibet possit opus proprium offerre Deo per modum suffragii impetratorii, tam pro vivis, quam pro defunctis, atque ita pro illis satisfacere; nemo tamen Indulgentiam cuiuspiam alteri applicare potest auctoritate propria, sed tantum ex intentione concedentis; quia privatus nemo dispensator est satisfactionum Christi & Sanctorum; sed is solum cui thesauri communis dispensatio specialiter commissā est: atque hinc solus Papa Indulgentias defunctis applicabiles concedere valet; quia ad extendendum extra militantem Ecclesiam Ecclesiae thesaurum, requiritur plenitudo potestatis clavium, quae ad unum Christi Vicarium pertinet. Ita saltem D. Thomas, hic q. 26. art. 3.

CONCLUSIO II. Indulgentiae non profunt defunctis per modum absolutionis & iudicii, sed per modum suffragii.

IX. Prob. 1. pars, tum quia, ut jam dictum est cap. 2. defuncti non subsunt iurisdictioni Pontificis, cum is nec eos citare possit, nec causas diiudicare; tum quia non nisi in oves, quas Jo. 21. pascendas suscepit, auctoritatem habet. Defuncti autem non sunt ex eis ovibus; cum Ecclesia nullum eis vitae vel doctrinae pabulum praebere possit.

X. Probat. 2. pars, tum ex ibidem dictis, tum quia Indulgentiae nulla alia quam suffragii via defunctis communicari valent; non per viam iudiciariae absolutionis, ut ex modo dictis liquet; non per modum meriti cuiuscunque aut impetrationis; cum Indulgentia, qua talis, nec sit meritoria, nec impetratoria. Ergo superest ut defunctis prosit *per modum suffragii satisfactorii, id est eo modo quo suffragium satisfactorium prodest, scilicet per modum solutionis, satisfaciendo nimirum pro illis, & penas ab eis debitas solvendo de satisfactionibus Christi & Sanctorum, in Ecclesiae thesauro reconditis, quae à Pontifice offeruntur Deo in compensationem.* Ita post Navarrum Sylvius, cit. q. 71. pag. 279.

XI. Objic. 1. Papa nec directe, nec indirecte defunctum ligare potest, poenam ejus augendo, vel protrahendo. Ergo nec directe, nec indirecte eum solvere potest, poenam ejus minuendo, vel coarctando.

XII. R. Praetermisso antecedente, neg. conseq. Disparitas est, quod claves Pontifici datae sint in favorem Fidelium; (unde ne unum quidem per censuras ligare potest, nisi ut huic & aliis prosit) non autem in eorum perniciem: gravis porro contingeret perniciēs animae, cui jam terribiliter afflictæ, nova nec merita adderetur afflictio.

XIII. Objic. 2. Ex communione Sanctorum non sequitur Indulgentias defunctis applicari posse; hujus enim Sanctorum communionis participes sunt Catechumeni. Atqui tamen non possunt Indulgentiae Catechumenis applicari.

XIV. R. ad 1. neg. ant. Ad 2. dist. Non possunt Indulgentiae Catechumenis applicari per modum absolutionis, quia non subja-

cent iurisdictioni Ecclesiae, C. per modum suffragii, N. Si enim pro iis utiliter orari, atque etiam sacrificium offerri potest, quidni & Indulgentiae applicari. Adde quod defuncti Fideles plus ratione Baptismalis characteris ad Ecclesiam pertinent, quam Catechumeni.

XV. Objic. 3. Si Indulgentiae profunt defunctis, vel directe, vel indirecte. Neutrum dici potest.

XVI. Resp. cum Gamachæo, disp. de Indulgentiis, cap. 11. (Tom. 3. p. 840. col. 2. B.) *Indulgentias non tribui ipsis defunctis directe, sed potius indirecte ac mediate per homines viventes, quibus conceditur, ut pro defunctis illas obtineant, iisque applicent, si velint; quemadmodum & possent suas satisfactiones privatas illis communicare, unde & hoc vocatur per modum suffragii.* Idem praedocuerat S. Thomas, cit. quaest. 71. art. 10. ubi: *Dicendum, inquit, quod Indulgentia dupliciter alicui prodesse potest. Uno modo, principaliter. Alio modo, secundario. Principaliter quidem prodest ei qui Indulgentiam accipit, scilicet qui facit hoc pro quo datur Indulgentia, ut qui visitat limina alicujus Sancti. Unde cum mortui non possint facere aliquid horum pro quibus Indulgentiae dantur, eis directe Indulgentia valere non possunt; sed secundario & indirecte, de ceteris objectionibus vide quae diximus sub finem Tractatus de Purgatorio.*

CONCLUSIO III. Indulgentiae defunctis verisimiliter profunt, non solum ex libera Dei misericordia, proinde ex congruo, sed ex quadam justitia, proinde ex condigno, (nisi aliud exigat ratio divinae justitiae) ita Martinon, disp. 63. n. 58. ubi in idem adducit Doctores Angelicum & Seraphicum, Alensem, Suarez, &c. Est contra Estium, in 4. dist. 20. §. 11. Sylvium ad quaest. 71. art. 1. Tournely, p. 370. &c.

XVII. Prob. 1. ex Bulla Leonis X. ad Card. Cajetanum transmissa, ubi dicitur: *Omnes tam vivos quam defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias hujusmodi consecuti fuerint, à tanta temporali poena secundum divinam institutionem pro peccatis suis debita liberari, quanta concessae & acquisite Indulgentiae aequivalet.* Atqui his significat Pontifex defunctos per Indulgentiam liberari infallibiliter, si iusta ac rationabilis Indulgentia veraciter acquiratur; non autem liberari, si Indulgentia hæc acceptetur pro libero Dei arbitrio; hoc enim idem esset ac dicere, eos liberari, si liberentur. Ergo.

XVIII. Confirm. Quod Deus ex libera misericordia acceptat, id pro nutu acceptat vel rejicit, uti consequenter loquendo docent plures ex Adversariis. Atqui fatetur ibidem Sylvius, Conclus. 4. Indulgentias, *positis omnibus requisitis, prodesse defunctis infallibiliter*, quod solide probat, tum quia Deus illa, quae pro defunctis offeruntur, Ecclesiae suffragia, semper acceptat, prout docet Augustinus, Enchir. cap. 110. & Lib. de cura pro mortuis, &c. cap. 1. tum quia Indulgentias defunctis infallibiliter prodesse tradit D. Thomas, hic quaest. 25. art. 2.

Ergo

Ergo Indulgentiæ acceptantur quidem ex misericordia Dei, eo sensu quod Deus easdem ut vivis, sic & defunctis instituerit; sed non eo sensu, quod posita semel hac institutione, dubium maneat an profint, necne.

XIX. Probat. 2. Ut Indulgentiæ defunctis profint de condigno, duo sufficiunt. 1. Ut satisfactionem divina justitia dignam exhibeant; 2. ut veri admodum simile sit intervenisse divinam de satisfactionis hujus acceptatione promissionem. Atqui primum constat; secundum vero pie & probabiliter credi potest. Et quidem 1. nemini dubium est quin Indulgentiæ satisfactionem divina justitia dignam exhibeant; quandoquidem ipsas Christi satisfactiones completantur; 2. tam probabiliter quam pie credi potest intervenisse certam acceptationis hujus promissionem, in ipsa scilicet quæ Petro facta est clavium promissione. Clavis enim, nisi errat aut inepta est, id omne solvit ad quod solvendum destinata est. Porro non absurde creditur datas esse Petro claves, non quidem ut defunctos absolveret, sed ut iis viventium ope per Indulgentias mederetur. Siquidem per *solvendi* potestatem non absolutio tantum judiciaria; sed & favor omnis vi potestatis hujusce concessus, intelligi aptissime potest, & melius intelligitur, prout ex ipso Sylvio advertimus, supra cap. 2. n. 22.

XX. Et vero, ut bene Suarez, disp. 53. sect. 3. n. 4. nisi sub *solutione*, de qua loquitur Christus, intelligeretur ipsa etiam thesauri applicatio per modum suffragii, jam Indulgentiæ nec virtute clavium, nec Apostolica auctoritate tribuerentur pro defunctis, uti definit Leo X. sed fieret per modum deprecationis, quomodo possunt quilibet Fideles orare Deum, ut propter Christi merita purgantes animas liberet à flammis: hinc autem plurimum decreveret Indulgentiarum dignitas.

XXI. Atque hinc colliges cum Martinon, ibidem num. 59. potestatem largiendi Indulgentias, non esse generatim potestatem jurisdictionis, sed cujusdam auctoritatis thesauri Ecclesiastici dispensativæ, quæ circa vivos adjunctam quidem habet rationem jurisdictionis & absolutionis; circa defunctos vero, dispensationis tantum, & solutionis factæ per modum suffragii.

XXII. Objic. Si Indulgentiæ ex aliquali Dei justitia & infallibiliter profint defunctis, ii semper per quascunque Indulgentias plenarias ab omni pœna solventur; unde jam pro iis orandum non erit. Absurdum consequens.

XXIII. Resp. neg. seq. maj. 1. quia ex his quæ in opinione posita sunt, non est argumentandum practice, potissimum in rebus unde pendet animarum pœna, vel liberatio. Fatemur porro cum Bellarmino opinionem nostræ oppositam esse *rationabilem*, etsi nostram, quam idem uti *piam* habet, paulo verisimiliorem esse conjicimus. 2. Quia incertus est fervoris ac pietatis gradus, quo viventes Indulgentiam lucrantur, quam de-

functis applicent. 3. Quia incertus quoque est gradus charitatis in quo Fideles decesserint; & ista tamen regula est vel esse potest gradus Indulgentiæ quæ eis applicatur.

XXIV. Hinc Maldonatus, Tract. de Indulg. quæst. 6. has quorundam Altarium inscriptiones redarguit: *Qui hic Missam facit, liberat animam Purgatorii, &c.* Licet enim sensus sit per hanc celebrationem offerri Deo pretium æquivalens toti, quæ ab hoc vel illo defuncto debetur, satisfactioni; semper tamen incertum est an pretium illud ea qua par est pietate offeratur. Imo & incertum est an à Deo acceptetur, quia incerta est opinio nostra.

XXV. Quin etsi moraliter loquendo, Indulgentiæ ex condigno prodesse defunctis, nihil absurdi foret, si regula hæc suas, pro summa Dei sapientia & æquitate, restrictiones pateretur, ne quis ante tempus à tota ferme pœna geminatis sacrificiis & Indulgentiis solveretur. Atque hæc exceptio iis potissimum timenda est, qui temporali vel spirituali in proximum misericordiæ defuerunt: quod legitime inferri potest, tum ex Parabola servi nequam, quem, quia in fratrem suum immisericors fuisset, *tradidit dominus tortoribus, quoad usque redderet universum debitum*, Matth. 18. 34. tum ex iis Marci 4. *in qua mensura, mensi fueritis, remetietur vobis*. His forte adjungi possit, quod refertur in vita Rabani Mauri, videlicet à Deo rejecta fuisse suffragia oblata in favorem Monachi, qui vivens partem eleemosinæ pauperibus per Abbatem constitutæ subtraxerat. (Regnald. Tom. 7. part. 2. q. 5. fol. 289.) Favere possit quod in Bulla ad Cajetan. ait Leo X. videlicet eos quibus profunt Indulgentiæ, à tanta pœna *secundum divinam institutionem* liberari, quanta concessæ Indulgentiæ æqualeat; hæc enim divina institutio potest quidem intelligi de effectu, infallibiliter, sed juxta gradum & mensuram à Deo constitutam, obtinendo. Sed de his, quæ soli Deo nota sunt, satis hætenus.

CONCLUSIO IV. Ut Indulgentiæ defunctis profint, variæ requiruntur conditiones.

XXVI. Prob. inductione; 1. enim requiritur ex parte concedentis, ut à summo Pontifice concessæ sint, quia ei soli tanta auctoritas concessa est. Ita Sylvius, ibid. Bellarminus, Lib. 1. cap. 14. & alii, à quibus non est temere recedendum.

XXVII. 2. Requiritur ex parte ejusdem causæ justæ; hæc enim si necessaria est, cum agitur de viventibus, qui humano foro subjacent; quanto plus requiritur quoad defunctos, qui ad forum Dei specialiter pertinent? Unde S. Thomas, in 4. dist. 45. q. 2. *Non quantam voluerit Pontifex defunctis potest concedere remissionem; sed quantam postulat ratio, seu causa conveniens*, ut loquitur idem S. Doctor, Suppl. q. 71. art. 10. alioqui posset pro arbitrio Papa totum

evacuare Purgatorium, quod uti ridiculum explodit Angelicus cit. dist. 45.

XXVIII. Porro, ut bene ubi supra Bellarminus, *non sufficit pro causa utilitas illarum animarum, vel gloria Dei quæ redundant ex animarum illarum liberatione: Nam si ista sufficerent, Christus ipse, pius ac misericors, jam omnes animas liberasset. Itaque requiritur causa aliqua particularis pertinens ad honorem Dei, & Ecclesiæ utilitatem, sicut de Indulgentiis pro viventibus diximus; ita ut S. Pontifex arbitretur gratiorem esse Deo rem illam, cujus gratia Indulgentiæ conceduntur, quam executionem justitiæ, quæ exercetur in expiandis animabus Purgatorii.* Atque hinc, meo quidem iudicio, præcipue repetendum, quod Indulgentiæ, licet quoad ipsos defunctos, positis omnibus ponendis, infallibiliter operari dicantur, pene semper maneant incertæ. Ecquis effatim nosse potest, an Deo *gratior* sit illarum liberatio, quam prolixior cruciatus.

XXIX. 3. Requiritur ex parte viventium pia operis cujuscunque ad Indulgentiam hanc præscripti executio: Cum enim, ut supra docebat S. Thomas Indulgentiæ directe & primario solis viventibus tribuantur, mortuis autem indirecte, non possunt hi, nisi per illorum opera adjuvari. Ergo his vel deficientibus, vel minus religiose positis, indulgentia ex toto, vel ex parte deficiet.

XXX. 4. Ex eorundem viventium parte requiritur ad *omnino tutius*, status gratiæ: Licet enim non desint, qui statum hunc, nisi in Diplomate exprimatur, probabiliter non requiri credant cum Sylvio & Suarez, disp. 53. sect. 4. n. 6. Corduba, &c. eo quia opus ad hujusmodi Indulgentias præscriptum, non est causa earundem meritoria, sed solum conditio ab iis præstanda qui Indulgentiam lucrari volunt; multo tamen probabilius est requiri statum gratiæ, saltem si sacrificium exceperis. Ratio est 1. quia opera præscripta non se habent ut conditio mere sterilis, sed ut complementum causæ finalis, ob quam conceditur Indulgentia. Ergo sicut ad Indulgentiam sibi met lucrandam requiritur status gratiæ, sic & ad eam aliis lucrandam. 2. Quia peccator non est idoneus qui Christi satisfactiones Deo in aliorum gratiam offerat. Nec obest quod malus Sacerdos possit per Missæ sacrificium remissionem pænæ obtinere aliis, non autem sibi; quia in sacrificio occurrit victima per se ipsam intercedens, non in Indulgentiis. 3. Quia ex Rescripto Innocentii XII. cujus meminit Tournelyus pag. 372. constat Innocentium X. Alexandrum VII. Innocentium XI. certas in mortuorum gratiam concessisse Indulgentias *utriusque sexus Fidelibus vere pœnitentibus & confessis*. Hæc autem conditio, cum pia sit, & Indulgentiarum securitati consular, quidni non suppleatur ubi non est expressa?

XXXI. 5. Et id etiam ex eorundem parte requiritur, ut injuncta opera fiant exinten-

tione obtinendi defuncto Indulgentiam. Alioqui enim opera hæc non essent formaliter opera Indulgentiarum, id est nulla ratione fierent in gratiam hujus defuncti; quod tamen in Pontificia Bulla requiritur.

XXXII. Disputant Theologi an ex parte eorum quibus applicatur Indulgentia, requiratur character Baptismalis. In affirmativam propendet Suarez, ib. n. 8. ea præsertim ratione, quod negent Patres sacrificium Missæ pro Cathecumenis efferri posse ad remittendam iis pœnam temporalem ex opere operato. Verum alibi observavimus, Patres aliquos pro Cathecumenis sacrificium obtulisse, puta Ambrosium pro Valentiniano: nec absurdum quod Indulgentiæ nullam jurisdictionem postulantis participes sint, qui non equidem ratione Baptismi, sed ratione fidei & charitatis ad Ecclesiæ animam, & Sanctorum communionem pertinent.

XXXIII. 7. Ambigunt etiam Doctores annon, ut defunctis prosit Indulgentia; necessum sit ut de congruo in vivis meruerint eam sibi prodesse. Censet enim Cajetanus, hic Tract. 16. q. 5. Indulgentiam iis solum defunctis prodesse, qui dum viverent, devoti fuerunt clavibus Ecclesiæ, mortuos juvare studuerunt, & pro peccatis suis satisfacere non neglexerunt. Atque id ex eo probat, quod juxta celebrem Augustini textum, Enchir. 109. suffragia non omnibus mortuis prosint, sed iis tantum qui in hac vita meruerunt, ut sibi prodesse possent.

XXXIV. Sententiam hanc Cajetani piam ac utilem esse dicit Bellarminus, cit. cap. 14. Lib. 1. quia viventes ad bona opera excitat. Sed eam minus veram esse, & ideo *ab omnibus passim refelli* contendit. Urique vero, inquit, Augustinus in adducto loco, nullas ex iis [quæ in Purgatorio degunt animas, à suffragiis excludit; sed solum animas reproborum, quia hi, utpote in peccato mortui, non meruerunt juvari post mortem.

XXXV. Mihi quidem hæc Cajetani opinatio sapit plurimum; & iis quæ superius n. 24. secundum rationis, ut existimo, & justitiæ leges dixi, non parum consonat. Neque mirum foret, si dum reprobi, quia nihil boni meruerunt, à suffragiis omnibus excluduntur, justi à certa suffragiorum specie excluderentur, quia id per aliqualem eorum despectum meruissent.

XXXVI. Quæres an Indulgentiæ pro sint specialiter eis pro quibus in particulari suscipiuntur, an omnibus in communi.

Sensit Præpositivus, de quo S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. suffragia semper prodesse defunctis in communi, eisque amplius qui liberationi propinquiore sunt: quo fere pacto lucerna pro Rege accensa, vel Liber pro eo lectus, omnibus profunt, & quibusdam magis quam Regi. Aliter censent Doctores ceteri: licet enim fateantur, Indulgentias omnibus defunctis prodesse quoad gaudium accidentale; quia facit charitas, ut quis de alieno bono lætetur vel

vel uti de proprio; docent tamen unanimes, suffragia, proinde & Indulgentias quæ per modum suffragii mortuis proficiunt, eis solis prodesse, quorum in gratiam suscipiuntur. Atque id patet 1. ex Bullis Pontificum, puta Paschalis I. Alexandri VI. Clementis VII. qui concessas à se Indulgentias per modum suffragii tribuunt animabus patris, matris, vel cujuscumque alterius pro quo suscipiuntur. 2. Ex sensu totius Ecclesiæ, & omnium Fidelium. 3. Ex Augustino, qui Lib. de cura pro mortuis, cap. 4. scribit, Ecclesiam suffragia quædam communia transmittere ad animas defunctorum, ut quibus specialia defunt à consanguineis vel amicis, non defint aliqua à communi matre, quæ est Ecclesia. 4. Quia nihil est cur satisfactiones uni cuiquam animæ per intentionem satisfaciens applicatæ, vel ei non plus profint quam aliis, vel aliis ullo modo profint. Nec oppositum probat gemina Præpositivi similitudo; neque enim Indulgentiæ, vel privata suffragia, quidpiam habent similitudinis cum lucerna vel libro, sed cum pecuniæ summa, quæ in unius redemptionem expensâ, alium redimere non potest. Ita Bellarminus eod. cap. 14.

XXXVIII. Quæres 2. an verum sit omnes Indulgentias ex recenti summi Pontificis concessione posse applicari defunctis.

R. negat. cum Amort in qq. practicis, ad prolixum Operis calcem, pag. 53. Id eundem optaverat Ill. de Lerma, Congrega-

tionis Indulgentiarum Secretarius, prodieratque ab eadem Congregatione Decretum in favorem; (in quo quidquid pene à SS. Pontificibus in gratiam pie defunctorum constitutum est, fuisse recensetur; idque inter cetera annotatur, suspensis per annum Jubilæi ceteris Indulgentiis, eistamen quæ pro defunctis sunt, integras perseverare, prout à Clemente X. die 5. Maii. an. 1674. declaratum est.) Verum Decretum illud neque à Papa subscriptum est, neque publicatum.

XXXIX. Quæres 3. an Indulgentiæ quæ in defunctorum gratiam concessæ sunt iis qui certam Ecclesiam pie inviserint, obtineri possint ab iis qui prædictam Ecclesiam, vel quia absunt, vel quia legitime sunt impediti, visitare non valent.

R. negat. ita enim quoad vivorum Indulgentias responsum est Roma an. 1709. 1716. 1724. 1732. ut videris apud eundem Amort, ib. Porro eadem est omnium Indulgentiarum ratio: unde etiam qui opus aliquod ex ignorantia vel oblivione prætermittit, excidit ab Indulgentia. Si tamen omnia pars esset quid minimi, ut in Rosario *Pater & Ave*, non nutaret Indulgentia, ex communi Theologorum sensu, cui non immerito præsumitur congruere intentio Pontificis; cum prudentia œconomica quæ Doctores saniores regit, Pontificem dirigat. Eodem modo iudicandum de jejuniis, auditione sacri, &c.

CAPUT SEPTIMUM.

DE

ALTARIBUS PRIVILEGIATIS.

PRivilegiata dicuntur Altaria, in quibus Sacerdos pro defunctis celebrans, plenariam eidem Indulgentiam lucrari potest. De his variæ proponuntur quæstiones, quæ cum multam sui partem sint facti, sola auctoritate resolvi possunt.

I. Quæres 1. an Sacerdos celebrans in Altari privilegiato, non Indulgentiam tantum, sed & Missam in defuncti subsidium applicare debeat.

Resp. affirmat. idque extra dubium esse constat, 1. quia Indulgentia ex Rom. Pontificis intentione annexa est sacrificio prout ad hoc Altare oblato; 2. quia is est communis sensus Doctorum & simplicium, qui cum Missam in huiusmodi Altaribus postulant, eandem defuncto applicari intendunt. Porro nefas fuerit legitimam hanc intentionem frustrari; 3. quia non defunt, qui ad plenam animæ à Purgatorio liberationem, fructum Indulgentiæ una cum fructu Sacrificii concurrere velint; uti subindicat La-Croix, Lib. 6. part. 2. numer. 518. Vide infra, quæst. 4.

II. Quæres 2. cui profit Missa in Altari

Privilegiato celebrata pro defuncto, si is jam sanctus, vel reprobis, ipsa non indigeat.

Resp. eam vel à Deo acceptari in solamen eorum præsertim pro quibus non funduntur suffragia, uti docet D. Thomas, in 4. dist. 45. qu. 3. art. 2. vel si defunctus jam regnet in cælo, eam his applicari, de quorum salute magis est sollicitus; vel demum juxta tacitam petentis intentionem, ad amicos ejus, sanguineosve, aut alios indigentes devolvi. Quoniam vero hæc incerta videri possint, expedit ut qui Missam petit, celebrat, intentionem hanc concepte efformet.

III. Quæres 3. an Missa in Altari privilegiato celebrata, necessario esse debeat de defunctis.

R. nec debere, nec semper posse celebrari de *Requiem*. Ut autem tota hujus materiæ doctrina concipi facilius possit, varia S. R. Congregationis Decreta quæ huc spectant, referri placuit, prout habentur apud Meratium in Indice, n. 296. 430. 439. & 625.

IV. Primum

IV. Primum sic jacet: *Omni*bus & *sin-*
gulis Sacerdotibus, tam *Sæcularibus*, quam
Regularibus cujusvis Ordinis, etiam neces-
sario exprimendi, *districte* præcipitur, ut
Missas privatas pro defunctis, seu de Re-
quiem in duplicibus nullatenus celebrare au-
deant, vel præsumant. Quod si ex Bene-
factorum præscripto, *Missæ* hujusmodi cele-
brandæ incidant in Festum duplex, tunc mi-
nime transferantur in aliam diem non impe-
ditam, ne dilatio animabus suffragia expe-
ctantibus detrimento sit, sed dicantur de Festo
currenti cum applicatione sacrificii, juxta
mentem eorundem Benefactorum. Sac. Rit.
 Congregat. approbante Alexandro VII. 5.
 Augusti anno 1662. ubi notandum in hoc
 Decreto de solis Missis privatis sermonem
 haberi; quod ut cujuscumque dubii expers
 foret, prodiit die 20. Novembris 1664.
 Decretum istud ab eodem Pontifice com-
 probatum: *Anniversaria* & *Missæ* cantatæ
 de Requiem, relictæ ex dispositione Testa-
 torum quotannis in die ipsorum obitus, etiam
 in duplici majori contingentis, possunt cele-
 brari, & proinde in Decreto die 5. Augusti
 1662. edito, non comprehenduntur.

V. II. sic habet: *Missæ* de Festo duplici
 celebratæ in Altari pro animabus in perpe-
 tuum privilegiato. ∴ suffragantur ac si ce-
 lebratæ fuissent pro defunctis, (seu de Re-
 quiem) ut declaravit Alexander VII. 22.
 Januar. 1667. Tunc autem addenda est
 Collecta pro defuncto, exceptis Festis pri-
 mæ classis; quia dubium est, quidquid di-
 cant Navarrus, Bellarminus, &c. an suf-
 ficiat commemoratio defuncti sub solo Me-
 mento.

VI. III. Præcedentis extensio est, & his
 exponitur verbis: *Privilegium* Alexandri
 VII. die 22. Januarii 1667. circa *Missas*
 de Festo duplici in Altaribus perpetuo pri-
 vilegiatis celebratas, extenditur etiam ad
 Altaria, non in perpetuum, sed ad septen-
 nium, seu aliud brevius, vel longius tempus,
 ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus
 tantum hebdomadæ diebus privilegiata; ac
 proinde *Missæ* quæ ibidem de Festo currenti,
 in quo *Missæ* defunctorum celebrari non pos-
 sunt, sive ex obligatione, sive ex sola Fide-
 lium devotione celebrabuntur, suffragantur;
 ita ut animæ Christi Fidelium, pro quibus
 celebratæ fuerint, Indulgentias per privile-
 gia hujusmodi concessas consequantur in om-
 nibus ac per omnia, perinde ac si *Missæ* de-
 functorum ad formam eorundem privilegio-
 rum celebratæ fuissent. S. R. C. 20. Julii,
 annuente Clemente IX. 3. Augusti 1669.

VII. IV. Hæc statuit: *Declarationes* Ale-
 xandri VII. 22. Januarii 1667. & Clemen-
 tis IX. 23. Septembris 1664. circa *Missas*
 defunctorum in Altari pro animabus Purga-
 torii privilegiato non celebrandas, licet lo-
 quantur tantum de Festis duplicibus, tamen
 intelligendæ sunt etiam de diebus Dominicis
 & infra Octavas Paschatis, Pentecostes,
 Corporis Christi, aliisque anni diebus, qui-
 bus, licet à Festo duplici non impediuntur,
 adhuc tamen *Missæ* defunctorum juxta ritum
 Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenus nimi-

rum *Missæ*, quas iisdem diebus celebrare li-
 citum est, servata ceteroquin Privilegiorum
 forma ad Altaria privilegiata celebrarentur.
 Sac. Rit. Congr. 3. Aprilis 1688. ab Inno-
 centio XI. per Breve quod incipit, *Alias*
postquam, 14. Maii. confirmatum, & de-
 nuo ab eadem demandatum 15. Septembris
 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem
 mensis. Ergo ut defunctis in Altari privi-
 legiato acquirantur Indulgentiæ, necessum
 non est ut in iisdem diebus impeditis cele-
 brentur *Missæ* de Requiem, sed sufficit ut
 iis applicetur *Missæ* de Festo vel de die cur-
 renti. Idque quidquid dicere videatur
 Amort, pag. 70. non de iis duntaxat *Missis*
 verum est, quæ ex fundatione Testato-
 rum celebrandæ essent de Requiem, sed de
 iis etiam quæ ex sola Fidelium viventium
 devotione pro mortuis expetuntur: unde hi,
 si stipendium determinate conferant pro
Missæ de Requiem, monendi sunt eam hac
 vel sequenti die, utpote impeditis celebrari
 non posse, juxta declarationem nu. 4. re-
 censitam.

Sed quid juris 1. si privilegium Altari
 cum restrictiva hac clausula *ad dies non im-*
peditos, ante declarationem Alexandri VII.
 concessum fuerit? An ei suffragabitur ejus-
 dem Alexandri VII. declaratio, ita ut per
Missas in eo celebratas de Festo currenti
 acquirantur Indulgentiæ. 2. Si Sacerdos
 juxta Dicecesis suæ ritum, Officium recita-
 vit de duplici, & in aliena Ecclesia ubi Of-
 ficiū de semiduplici vel de feria recitatum
 est, *Missam* celebret in Altari privilegiato;
 an ut privilegium defuncto acquirat, tene-
 bitur *Missam* celebrare de Requiem, vel
 juxta Officiū suum de Festo celebrare?

VIII. R. ad 1. negative, & ita teste Amort.
 pag. 61. declaravit S. Congregatio 16. Julii
 1725. nec immerito, cum privilegium iis
 tantum diebus valere possit, pro quibus con-
 cessum est.

IX. Ad 2. respondet Merati, in titul. 5.
 part. 1. Rubric. Quod cum ex Decreto Sac.
 ejusdem Congregationis die 11. Julii 1701.
 possit Sacerdos in tali casu celebrare in aliena
 Ecclesia *Missas* votivas, vel de Requiem ad
 satisfaciendum suis oneribus; hinc fit quod
 in prædicto casu tenetur celebrare *Missam* de
 Requiem ut privilegium præfati Altaris in
 quo celebrare, suffragetur defunctis pro qui-
 bus offert sacrificium: Privilegium quippe
 Alexandri VII. solummodo habet locum in
 illis *Missis* de Festo duplici: vel de die occur-
 renti celebratis, in quibus non possunt juxta
 Rubricas & specialia Decreta celebrari *Missæ*
 de Requiem. Cum igitur in præfato ca-
 su, & inhærendo antedicto Decreto, præ-
 dictus Sacerdos in aliena Ecclesia celebrans,
 possit dicere *Missam* de Requiem, ut satisfa-
 ciat suæ obligationi, & Indulgentias Altari
 privilegiato concessas pro animabus in Pur-
 gatorio existentibus acquirat, debet pro Festo
Missam non de suo Officio duplici, sed de
 Requiem celebrare. Ita etiam præscindendo
 à tali Decreto sentit Hagerer. Hæc ille,
 quæ propter auctoritatem Scriptoris hujus,
 in Italia tota celeberrimi, admiserim ma-
 gis

gis, quam propter Decretum cui innititur, quodque hæc solum habet apud eundem Merati in Indice Decretorum num. 558. *Sacerdotes etiam Regulares diebus quibus propria Officia recitant sub ritu duplici, celebrantes in aliis Ecclesiis, quando peragitur Festum cum solemnitate & concursu populi, debent celebrare Missas conformando se ritui & colori eorundem Ecclesiarum: in aliis vero diebus possunt, sed quando prohibentur Missæ votivæ, vel defunctorum, debent se uniformare, saltem quoad colorem.*

X. Quæres 4. an qui stipem recepit ut pro defuncti anima celebret in Altari privilegiato, oneri huic satisfaciatur, si in Altari communicebret, applicando defuncti animæ Indulgentiam aliam pro defunctis, quam v. g. annexam ipse habet recitationi coronæ B. Virginis.

R. negat. cum Lezana, Fabro, & aliis, 1. quia certior est & authentica magis Indulgentia privilegiato Altari per Missæ celebrationem affixa, quam quæ recitationi hujus vel illius precis, vivæ, ut plurimum, vocis oraculo alligata est; 2. quia obtemperandum est legitimæ stipendium dantis intentioni: is porro Missam privilegiatam postulat, quam & tacite ad minus, spondet Sacerdos. Ergo.

II. Quæres 5. cum in concessione Altaris privilegiati apponi soleat clausula hæc: *Dummodo in Ecclesia tot, v. g. viginti, quindecim & ad minus septem Missæ quotidie celebrentur*; an teneat concessio, si minor in ea celebretur Missarum numerus.

Resp. 1. ex omnium confesso perire vel suspendi privilegium, si certus Missarum numerus ad ejus valorem præscribatur, tanquam conditio: an autem ita de facto præscribatur, controversatur. Negant plures apud Dianam part. 9. Tract. 2. id regulariter ita esse, adeoque clausulam hanc volunt non apponi ut conditionem, quæ ad privilegii valorem necessaria sit, sed narrative tantum, ut innotescat Pontifici magnum esse in Ecclesia, cui privilegium oratur, Sacerdotum numerum. Id autem suadere conantur, 1. quia in hujusmodi Brevibus non idem semper exprimitur numerus Sacerdotum; sed in aliis septem, in aliis quindecim, in aliis vero quadraginta. Quæ diversitas non aliunde oritur, quam ex diversitate supplicationum, quas recenset Pontifex, cum gratiam largitur. 2. quia particula, *dummodo*, regulariter modum significat, non conditionem. Porro modus actum, seu privilegium non constituit, sed eidem perfecto adjicitur, hæc illi.

XII. Aliter sentiunt plures cum Sylvio in Resolut. part. 2. v. *Altare privilegiatum*; eique opinioni, prout multo tutiori adhaerendum esse opinamur. 1. quia Sedes Apostolica privilegium de quo agitur ægre admodum, vixque unquam concedit Ecclesiis, quæ pauciores quam septem diebus singulis Missas habent; quod argumento est clausulam, *dummodo* non esse narrativam modi, sed expressivam conditionis; tum quia nunquam Fidelibus ut certa exhi-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

beri debet gratia, cujus valor, gravium ac timoratorum judicio dubius & anceps videatur. Et vero, cum tam facilis Romam pateat accessus, quidni interrogetur largitor gratiæ?

XIII. Non me fugit pluribus ex adversariis certum videri, vel admodum probabile, quod posita probabili opinione, licet reapse falsa, de valore Indulgentiæ, ea nihilominus acquiri possit, prout docet Viva hic q. 3. ut ego alibi. Verum etsi id admitti solet de ea probabilitatis specie quæ tanta est apud cautiore Theologos, ut errorem communem generet: at rejiciendum prorsus, si de illa intelligatur probabilitate, quæ Scholas tot annos invalit, ipsumque pene divini amoris neglectum fecit probabilem.

XIV. Resp. 2. Cum eodem Sylvio & aliis sanioribus communiter. Si fortuito accidat ut una vel altera die desit missarum numerus, modo ut plurimum & communiter occurrat, non ideo suspenditur Indulgentia; tum quia hujusmodi conditiones non physice, sed moraliter intelliguntur, ex leg. 3. 4. 5. & 6. ff. *De legibus*, tum quia ita declaravit Sac. Congregatio anno 1707. his verbis: *Si tempore Quadragesimæ vel Adventus, quo Regulares in pagis & villis extra domum concionari solent, desit Sacerdotum numerus, Suspenditur Altare privilegiatum: secus, si desit propter infirmitatem alicujus Sacerdotis.* Unde merito colligit Faber pag. 438. suspendi privilegium, licet Missarum numerus, ut in casu mox adducto, deficiat sine culpa rectoris Ecclesiæ. Ceterum reviviscente post aliquod tempus numero Sacerdotum, reviviscet & privilegium; ita colligitur ex Decreto S. Congregationis 10. Junii 1720. Imminuto tamen (non ad dies aliquod, vel ad certum tempus quasi accidentaliter) præscripto Sacerdotum numero, extinguatur omnino privilegium ex declaratione ejusdem Congregationis die 16. Julii 1725.

XV. Nec obest hæc Juris civilis Regula: *Cum non stat per eum ad quem pertinet, quominus adimpleatur conditio, haberi debet ut adimpleta*, hæc enim ut aliæ non paucae, fallit in pluribus; atque in his præsertim, quæ ex nota Superioris voluntate habent se ut conditiones necessariae. Sic militarem gradum non assequitur, qui præliandi cupidine succensus morbo detinetur domi. Sic, ne ex presenti campo egrediamur, qui Ecclesiam præscriptam invadere nequit, expers est Indulgentiæ. Quod & de eo dicendum, qui gravi adstrictus peccato, ex Confessarii defectu clausulam *Confessis* implere non valens, actum sinceræ contritionis elicit, prout à sacra Congregatione declaratum est 20. Septemb. 1634. cujus integrum decretum refert Amort.

XVI. Resp. 3. ad valorem actualem privilegii nihil interesse an Missæ per Sacerdotes Ecclesiæ addictos celebrentur, an per extraneos, qui illic fortuito celebrent; quia Pontifex tot equidem Missas requirit, at non requirit ut ab his vel illis celebrentur. Ad-

Y y y

de

de quod pietatis est certam Presbyterorum multitudinem ad Ecclesiam suam accersere.

XVII. Fieri tamen potest ut extranei Sacerdotes, quam per sacrificia sua loco procurant Indulgentiam, ipsi minime lucrentur, si nempe domesticis tantum Sacerdotibus concessa sit. Tunc autem eam nequidem acquirerent ejusdem Ordinis religiosi, tantum hospites & advenæ; quia ut ibidem advertit Sylvius, licet ejusdem sint instituti, imo, licet per Constitutiones suas, domorum ad quas diversantur Præpositis, quamdiu ibidem degunt, obsequi debeant; non sunt tamen vera ejusdem domus membra, sed in ea tantum hospites. Unde si de electione Prioris ageretur, non haberent jus suffragii. Concinit Pontas vers. *Indulgence*, cas. 11. Nihilominus cum in Apostolica concessione dicitur privilegium Altaris *solis Ecclesie* hujus *Sacerdotibus* profuturum: per eos Sacerdotes non intelliguntur tantum Canonici, Parochie aut Convictores ejusdem Ecclesie, sed & alii etiam qui ei deservire solent, ut *Cantores, Organædi, habentes cooperaturam, Coadjutoriam expectantiam, ac in primis Beneficiati. Ita colligitur ex responso Sac. Congregationis dato 1713. Mense Septembris Amort ibidem pag. 70.*

XVIII. Subdit Faber pag. 440. ex speciali Benedicti XIV. Indulto, dato 1740. Presbyterum etiam sæcularem, qui in aliquo Ecclesiarum D. Francisci Altari celebrat *pro anima fratris aut Sororis ejusdem Ordinis*, eidem perinde suffragari ac si in Altari privilegiato celebrasset.

XIX. Quæres 6. an per privilegiorum communicationem ipsæ etiam pro defunctis Indulgentiæ & cum his Altarium privilegia communicentur.

Resp. communicari Indulgentias pro defunctis non autem Altarium privilegia, quæ pro favore, ut ajunt, exorbitante habentur, & speciali egent concessione. Ita semel & iterum declaravit S. Congregatio apud Amort. pag. 61.

XX. Quæres 7. an cum obtinetur renovatio privilegii, pro Altari, cujus privilegium nondum expiravit, valeat renovatio hæc, non obstante clausula: *Volentes Ecclesiam N. in qua aliud Altare privilegiatum non reperitur erectum, hoc speciali dono illustrare, &c.*

Resp. affirm. secundum superius dicta cap. 1. n. 31. Ratio est quia clausula hujus finis est excludere multiplex Altare privilegiatum, & quidem ejusdem rationis, ab una eademque Ecclesia. Atqui tunc non inducitur multiplex in eandem Ecclesiam privilegium; sed solum efficitur ne idem etiam ad tempus deficiat.

XXI. Quin & ex ibid. dictis, si concessum fuerit Ecclesie Altare privilegiatum pro defunctis omnibus, non obest prædicta clausula, quin aliud obtineri possit pro certo personarum genere, puta pro certi Sodalitii Confratribus, pro defunctis alicujus familie in hac Cappella sepultis, &c.

XXII. Quæres 8. an Altari tantum portatili, cum Sancti alicujus imago apposita

sit, annecti possit privilegium de quo loquimur.

Resp. Annecti posse; at dubium esse an de facto annectatur; quia gratiam hanc ægre, nec statim, concessit sacra Congregatio an. 1715. Unde hujusmodi privilegium oraturi, longe melius sibi & aliis providebunt, si hujus sui Altaris conditionem candide exponant. Vide Amort. p. 70.

XXIII. Quæres 9. an diruta Ecclesia, vel etiam Altari, concidat privilegium Altaris.

Resp. concidere in priori casu, (manente etiam Altari, ut decisum esse tradit Diana) & aliquando denegari pro nova Ecclesia, ut patet ex responso S. Congregationis an. 1710. & 1712. apud Amort. in responsis, p. 5. & 10. Non concidere autem, si manente, solumque reparata eadem Ecclesia, nova loco priorum Altaria constituantur. Ita eadem Congregatio an. 1723.

XXIV. Quæres 10. an Indulgentiæ Altaris privilegiati suspendantur in Jubilæo.

Resp. non suspendi, sicut nec ceteras pro defunctis Indulgentias. Ita declaravit Innocentius X. præsentè Diana, & Clemens X. quorum sensui inhærere merito præsumuntur alii Pontifices, vide Amort. ibidem p. 71. quicum obiter animadvertes falsum esse, quod pio S. Rosarii Sodalitio concessum fuerit Altare perpetuo privilegiatum: quandoquidem illud de septennio in septennium renovari debeat, uti mense Majo an. 1729. respondit S. Congregatio. Unde, inquit, *vehementer deciperetur populus, si in hac & similibus confraternitatibus non peteretur confirmatio privilegii singulis Septenniis; quia in hac materia error populi non tribuit privilegium Altari.*

XXV. Quæres 11. an privilegium Altaris ad septem annos concessum, incipiat à die gratiæ concessæ, an à die factæ ejus publicationis.

Resp. S. Congregatio die 18. Maji 1711. declaravit, non die publicationis, sed à die *Datæ Brevis, septennii tempus incipere.* Idque à Clemente XI. approbatum est.

XXVI. Quæres 12. quid requiri soleat ut Altari alicui tribuatur privilegium.

Resp. Id nulla certa lege definiri posse. Communius tamen privilegium tribuitur Ecclesiis, quæ ab ingenti peregrinorum numero pie invisuntur, aut in quibus Missæ plures diebus singulis celebrantur. Constat id ex pluribus decretis, quæ adducit Amort. in Responsis, &c.

XXVII. Quæres 13. Quid remedii, si ex Missis ad Altare privilegiatum celebrandis, tot supersint, ut omnibus satisfieri non possit.

Resp. Suppliciter agendum esse apud S. J. Congregationem, ut Missæ illæ in alio Altari cum simili privilegio celebrari valeant. Atque id an. 1710. & 1714. ab eadem S. Congregatione indultum est. Tunc tamen negatum sæpius Altare aliud privilegiatum, etiam à secunda Novembris die usque ad Pascha. Quin & an. 1706. die Decembris 11. à Clemente XI. mandatum est Thianensi Episcopo, ut in loco publico affigeretur tabula

tabula juxta decretum an. 1628. à sacra Concilii Congregatione editum, sequentis tenoris: *Sacr. Congregatio Concilii censuit, eleemosynas tuto accipi posse, dummodo Sacrista, vel alius Minister admoneat singulos qui eleemosinas offerunt, tam magno celebrandarum numero, illorumque intentioni satisfieri non posse ipsa Missarum celebratione ac sacrificii distincta applicatione, sed tantum eos participes fore Missarum, quæ singulis diebus in dicta Ecclesia celebrabuntur.* Idem ibidem p. 14.

XXVIII. Quæres 14. Cur sæpius defunctis applicentur plenariæ Altarium Indulgentiæ; cum iis una sufficiat.

Respondet Bonacina id fieri, 1. quia fieri potest ut defectus aliquis intervenerit in concessione Indulgentiæ, ut si absque sufficienti causa concessa sit; 2. quia contingere potest defectus ex parte accipientis Indulgentiam, unde minuatur valor ejus, 3. quia fieri potest ut Deus Indulgentiam non acceptaverit. Quæ postrema ratio in nostra etiam opinione locum habere potest, ut superius dicta tantillum meditati apparebit.

XXIX. Quæres 15. An cœnera perpetua & fundationes ad Altaria privilegiata recipere liceat.

Resp. neg. Ita respondit S. C. die 14. Decembr. 1711. Amort in qq. quæst. 20.

CAPUT OCTAVUM.

SOLVUNTUR VARIÆ QUÆSTIONES DE INDULGENTIIS.

QUÆSTIONES illas proponam sine ordine, sed non sine delectu.

I. Quæres itaque 1. an Rosaria Terræ sanctæ, &c. si vendantur, excident ab Indulgentia.

Resp. affirm. Ita definitum à sacra Congregatione, 14. Decemb. 1722.

II. Quæres 2. An cui concessum est à Pontifice, ut cum numismatibus, v. gr. Indulgentias, seu, ut ajunt, *intentiones* vel *benedictiones* distribuatur, suam hanc facultatem distribuendi, possit alii in toto, vel ex parte impertiri.

Resp. neg. 1. quia hæc tanta facultas merito præsumitur cuiuspiam ob singularem ejus prudentiam concessa. 2. Quia sanxit Alexander VII. die 6. Febr. 1657. ne Indulgentia Rosario vel numismatibus affixa ab una persona in aliam transfret, (citra ipso speciale privilegium.) 3. Quia qui contrariam opinionem tradiderat Gobatus, eandem revocavit ob rationes Dianæ de opposita Romanæ Curiae praxi testantis.

III. Unde colliges, quod si Religiosus *intentiones*, ut vocant, non distribuit dum ageret in vivis, non possit ejus Superior eas post illius mortem distribuere; quia sic non ab eo distribuerentur, cui soli demandata est distributionis hujus facultas.

IV. Quæres 3. quid sint Indulgentiæ Stationum, qui eas lucrari possint, & qua conditione.

Resp. Indulgentias Stationum iis concedi qui certas Ecclesias * certave Oratoria pie inviserint. Indulgentiæ illæ, quæ ante sæculum XIII. *magnam remissionem* indeterminate spondebant, post Nicolaum

IV. anni unius Indulgentiam, saltem pro Basilica Vaticana continent. Adeas porro lucrandas Religiosi preces suas offerre debent *pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Rom. Pontificis salute*, æterna, simpliciter; temporali conditionate, *ac sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione*. An autem in Ecclesiis Regularium, qui cum aliis Regularibus in privilegiis communicant, Stationum Indulgentias lucrari valeant sæculares, vel ipsis Religiosis hodieque incertum est. Negant multi, tum quia sicut per communicationem privilegiorum non communicatur favor Altaris privilegiati; sic nec per eam gratia Regularibus facta ad sæculares transire posse videtur; tum quia ita sibi ab erudito, qui eruditos alios plures Romæ consuluerat, responsum esse scribit Gobat, part. 2. cap. 8. n. 343. Eadem erat sententia Eusebii Amort, qui Opus suum an. 1735. juris fecit publici. Nihilominus docet R. P. Fœlix potestas, in Examine Confessariorum, Tom. 1. part. 4. cap. 8. de Ministro pœnitentiæ, numer. 3810. pia loca *viæ Crucis*, seu *Calvarii*, si à Minoritis erecta sint, prodesse ad Indulgentiam *omnibus Christi Fidelibus utriusque sexus*. De quo infra.

V. Quæres 4. Quæ sint annotanda circa Indulgentiam Portiunculæ.

Resp. Hæc notatu digna esse; 1. Indulgentiam hanc ab Honorio III. concessam esse an. 1221. 2. eam ab initio affixam esse rurali prope Assisium Capellæ, dictæ *de Angelis*; idque ad annum usque 1480. unde iis etiam D. Francisci Religiosis vel Monialibus, qui Indulgentiam hanc consequi attende-

* Ecclesiæ illæ in Urbe Roma sunt septem, nimirum patriarchales quinque, videlicet S. Pauli intra muros, quæ Alexandrino Patriarchæ; S. Mariæ Majoris, quæ Antiocheno; S. Laurentii extra muros, quæ Jerosolymitano; S. Petri, quæ Constantinopolitano, si quando Romam ob negotia adventarent, assignatæ erant; & Lateranensis, seu Salvatoris, quæ omnium Ecclesiarum mundi antiquissima dicitur, & Rom. Pontifici, totius Occidentis Patriarchæ adscripta est. Quia vero in harum Ecclesiarum visitatione transeundum erat per duas alias Basilicas impendio celebres, videlicet SS. Fabiani & Sebastiani, ubi est innumerorum Martyrum Cœmeterium, & S. Crucis, ut pars sanctæ Crucis affectuatur maxima; ideo invaluit usus ut hæc duæ Ecclesiæ cum aliis quinque inviserentur.

attenderent, prædictam ad Capellam eundem erat ad diem 2. Augusti. 3. Hanc à Sixto IV. & aliis subinde Pontificibus sic extensam, ut qui vel quæ in Ordine Seraphici Patris clausulam servarent, eandem in Ecclesiis suis lucrari possunt. 4. Eandem PP. Capucinis à Paulo V. ad decennium, subinde à Gregorio XV. anno 1622. in perpetuum concessam fuisse; prout & anno 1634. ab Urbano VIII. ad Ecclesias tertii Ordinis sancti Francisci propagata est; unde deducit Gobat Indulgentiam hanc non competere omnibus Minorum Ecclesiis per privilegiorum communicationem. 5. Indulgentiam illam non posse pluries eadem die acquiri, prout ex dictis, atque è pluribus S. Congregationis Declarationibus generatim constat. 6. Ad eam extra Assisium * lucrandam requiri confessionem, communionem, visitationem Ecclesiæ, & orationem juxta tres consuetas intentiones. Dico *extra Assisium*, qui Assii communionem requiri negat Rodriguez, Tom. 1. quæst. 55. 18. 7. Eandem tempore Jubilæi non suspendi in ipsa B. Mariæ de Angelis Ecclesia, sed ceterarum instar in ceteris Ordinis Seraphici Ecclesiis suspendi. 8. Eam in eadem S. Mariæ Angelorum Ecclesia quotidianam esse, seu quotidie acquiri posse, ex Indulto Innocentii XII. 28. Augusti 1695. 9. in aliis ejusdem Instituti Ecclesiis posse ipsam bis comparari, semel pro vivis, semel & pro defunctis, iterata Ecclesiarum visitatione, prout à Concilii Congregatione anno 1700. & 1723. declaratum est. 10. Si forte possit quis Indulgentiam Assisiensem lucrari per alium qui Ecclesiam hanc suo nomine inviset, quod asserit Auctor *Portiunculæ Theologicæ*, & alii negant: non posse hanc intermedio hoc modo in aliis Minorum Ecclesiis certo percipi; unde id cum ad minus valde incertum sit, non est populis prædicandum, inquit Amort, ibidem quæst. 44. Nec obest quod Portiunculæ Indulgentia an. 1622. Minorum Ecclesiis communicata sit; quia aliud est communicari Indulgentiam, aliud communicari privilegia eidem annexa; sic Jubilæi tempore non suspenditur Assisii, quæ tamen ubivis locorum suspenditur Indulgentia. 11. Et id notandum, Indulgentiam hanc profanis esse ludibrio, indevotis cuidam despectui, vere piis pretiosam, & perpetuo salubrem, prout B. Franciscus prædixerat, & eventu comprobatur.

VI. Quæres 5. quid avertendum circa Indulgentias reales, id est certis rebus affixas, puta numismatibus, Rosariis, granis, aliisque hujusmodi.

Resp. 1. constitutum esse ab Alexandro VII. die 6. Februarii 1657. ut Indulgentiæ coronis, imaginibus, & aliis id genus concessæ, *non transeant personam illorum qui ea de facto obtinent; neque commodari, aut etiam precario dari possint; alioquin caveant*

Indulgentiis concessis. Insuper ut alicui ex rebus præmissis perditæ altera pro ea subrogari nullo modo possit, nisi id expresse concessum sit.

VII. 2. Indulgentias non solere concedi medalliiis Beatorum, sed Sanctorum duntaxat; non referre tamen si ex parte una sit Beati effigies, modo in altera sit effigies Sancti alicujus, prout an. 1710. declaravit S. J. Congregatio.

VIII. 3. Ad hujus Indulgentiæ assecutionem aliquando requirit ut quis rem secum deferat; aliquando tantum ut eam domi decenter asservet. Unde inspiciendus concessionis tenor.

IX. 4. Fracta re, sic ut in æstimatione morali non eadem sit quæ prius, perire Indulgentiam. Idem est si res deperdatur, de quo jam supra, cap. 1. num. 39. Indubio an res moraliter destructa sit, non potest jam proponi Indulgentia, nisi ut dubia.

X. 5. Dubitari posse an uni eidemque Rosario plures applicari possint Indulgentiæ, stantibus Decretis quæ hodie Indulgentias plenarias non concedunt Ecclesiis, nisi sub hac clausula: *Si alia Indulgentia concessa fuerit, præsentibus nullæ sint.* Si enim ne ipsis quidem Ecclesiis multiplex conceditur Indulgentia, an concedetur privatis?

XI. 6. Iisdem rebus venditis, aut commodatis, perire in priori casu Indulgentiam, non prodesse in posteriori. Ita pluries definitum à S. C.

XII. 7. Rosarii nomine in Bullis Pauli V. Gregorii XV. & Urbani VIII. teste Gobatio, intelligi Psalterium B. Virginis, seu 150. salutationes Angelicas cum orationibus Dominicis quindecim; per coronam Christi triginta tres *Pater* & *Ave*; per coronam Dominiæ nostræ, 72. *Ave* cum septem *Pater*, &c. Quanquam cum postremi Pontifices Coronis ac Rosariis Indulgentias tribuant, videntur nomina hæc populari quam nunc habent significatione intelligere.

XIII. 8. Concessas prædictis ab Innocentio XI. Alexandro VIII. & Innocentio XII. Indulgentias, esse sequentes: Qui semel in hebdomada recitant Coronam Domini ex 33. *Patre* & *Ave* constantem; aut Coronam B. M. Virginis, ex 63. *Ave*, interjectis septem *Pater*; aut tertiam Rosarii partem; aut Officium B. Virginis, vel Defunctorum; hi quotiescunque communicant in primariis anni Festivitatibus, videlicet Natalis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, SS. Trinitatis, Corporis Christi, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis B. M. Nativitatis S. Joannis B. in Festis duodecim Apostolorum, ac in solemnitate Sanctorum omnium, ac denique in articulo mortis, invocato SS. JESU nomine, præmissis, si fieri potest, confessione & communionem, plena-

* Id est extra Ecclesiam B. M. de Angelis. quod norandum, quia Conventuales S. Francisci in Civitate Assisiensi Indulgentiam & ipsi quotidianam habent ex Brevis Innocentii XIV. *Commisso nobis.* Ita P. Felix Potestas, num. 3798

plenariam lucratur Indulgentiam, quam & defunctis applicare valent.

XIV. 9. Numismata hæc quotidie à Papa post Missam benedici solere, & quidem quot quis, etiam plura numero millia obtulerit.

Quæres 6. quid advertendum sit circa Regularium Indulgentias.

XV. Respondet Amor, q. 50. p. 71. 1. Indulgentias omnes quæ antea Regularibus directe concessæ fuerant, à Paulo V. per Bullam *Rom. Pontifex*, an. 1606. revocatas fuisse, neque subinde revalidatas esse, ut patet ex propositionis hujus censura: *Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.*

XVI. 2. In revocatione hac eas solum Indulgentias contineri, quæ utriusque sexus Regularibus directe concessæ erant; non autem quæ ipsis etiam sæcularibus communes sunt, ut sunt Indulgentiæ Jubilæorum; aut quæ sæculares solos pertinent, quales sunt quæ in certis Sanctorum Ordinis Festivitatibus concessæ sunt parentibus, cognatis, famulive Religiosorum.

XVII. 3. Indulgentias Ordini uni vel Monasterio concessas tunc solum ab Ordinibus aliis per communicationem participari, quando Monasterio vel Ordini quatenus parti status Religiosi directe vel immediate concessæ sunt; non item si eidem concessæ sint relative ad sæculares. Sic concessa uni Monasterio per triduum Bacchanalium Indulgentia, ut populus ab hujus temporis impietate retrahatur, nedum Ordinibus aliis ejusdem Instituti domibus communicatur: alioqui infinita esset in æconomia Indulgentiali confusio. Idem.

XVIII. In generali Indulgentiarum unius Ordinis ad alium communicatione non comprehendendi eas, quæ cum soleant difficillime concedi, ob specialia merita huic vel illi Ordini concessæ fuisse præsumi debent. Sane absurdum fuerit, ut quæ profusi in Ecclesiam laboris merces sunt & remuneratio, iis etiam qui de Ecclesia nihil bene, quin & aliquando male merentur, citra delectum & examen applicanda venirent. Unde sequitur in dubio an extraordinaria quædam Indulgentia huic Instituto vel Domui, tanquam gratia singularis, concessa fuerit, extensionem ad alios Ordines dubiam esse; adeoque ex Decreto de *Indulgentiis dubiis*, non posse promulgari. Idem pari de causâ de aliis privilegiis dicendum. Unde si verum sit istud ejusdem Scriptoris: *nunquam, aut raro possumus esse certi, an non intercedat in concessione Indulgentiæ factæ uni ordini prorsus speciale motivum, quo non extante in aliis Ordinibus, Indulgentia non censeatur extendi ad alios Ordines per generalem communicationem*; multam sui partem corrumpet summa illa privilegiorum & Indulgentiarum communicatio, cui tantopere innotantur plerique Regulares.

5. Non ita abstulit Paulus V. erogatas Regularibus Indulgentias, ut omnes demerit: imo certiores istas benigne largitus est, apud Amor, part. 1. sect. 5. p. 169.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

XIX. Plenariam cuicumque Fidei Christiano suscipienti habitum Religionis approbatæ cum intentione profitendi, modo habitum contritus, confessus, & sacra communione refectus suscipiat.

XX. 2. Plenariam cuilibet Novitio, qui pœnitens, confessus & sacra communione refectus, completo probationis anno, vota solemnia emisit.

XXI. 3. Plenariam cuilibet Religioso, qui in principali Festo Ordinis sui contritus, confessus & Eucharistia refectus, oraverit pro Ecclesiæ exaltatione.

XXII. 4. Plenariam cuilibet Religioso Sacerdoti primam Missam celebranti, & omnibus aliis Religiosis; qui, sacra refecti Eucharistia, Missæ eidem interfuerint, aut ipso die Missam similiter celebrabunt.

XXIII. 5. Plenariam cuilibet Religioso, qui pœnitens, confessus, ac sacra communione refectus, nomen Jesu ore, si potuerit, sin saltem corde, devote invocaverit in articulo mortis.

XXIV. Plenariam iis qui de suorum Superiorum licentia, à negotiis per decem dies alieni in Cella commorabuntur, aut ab aliorum conversatione separati, in piorum Laborum, & aliarum rerum spiritualium animos ad devotionem inducentium, lectionibus operam suam dederint; addendo sæpe considerationes & meditationes Mysteriorum fidei, divinorum beneficiorum, quatuor novissimorum, Passionis D. N. J. C. & aliorum exercitiorum, orationum jaculatoriarum; aut vocalium, saltem per duas horas in diem & noctem, orationibus mentalibus se exercendo, adjunctis etiam confessione, communione, aut celebratione sacri, quoties hoc exercitium peregerint. Hæc exercitia pro Minoribus ad octo dies ab Alexandro VII. die 11. Junii 1659. restricta fuere.

XXV. 7. Religiosi intra claustra viventes, qui suam Ecclesiam devote visitaverint, & devote coram venerabili Sacramento oraverint pro exaltatione Ecclesiæ, &c. consequentur Indulgentias, quas visitantes Ecclesias Urbis & extra Urbem, diebus Stationum consequuntur, in omnibus diebus, perinde ac si ipsas Urbis Ecclesias personaliter visitassent.

XXVI. 8. Quilibet Religiosus claustrali-ter vivens, & devote recitans quinquies *Pater & Ave*, coram venerabili Sacramento Ecclesiæ suæ, in quolibet die quinque annos & totidem quadragenas lucratur.

XXVII. 9. Easdem Indulgentias lucratur Religiosus, qui de Superiorum licentia extra Claustrum existens, seu in itinere, seu alibi degens tanquam Prædicator & Lector, eadem coram cujuscumque Ecclesiæ Altari præstiterit.

XXVIII. 10. Quilibet Religiosus qui per mensem integrum singulis diebus spatio mediæ horæ orationem mentalem fecerit, ac confessus, & sacra communione, ultima Dominica mensis bujusmodi refectus fuerit, sexaginta annos Indulgentiarum, & totidem quadragenas percipiet.

XXIX. 11. Religiosi, qui contrito corde
Z z z &

Et pœnitentes, culpas suas & peccata ac imperfectiones in Capitulis culparum accusabunt, & spiritualiter communicabunt, exercitium virtutum facient, tres annos lucrabuntur & totidem quadragenas.

XXX. 12. Religiosi à Papa, vel à legitimo Superiore missi ad terras infidelium vel hæreticorum, Evangelii prædicandi causa, contriti, confessi & Eucharistia resecti, plenariam Indulgentiam bis lucrantur, *videlicet quando se itineri accingunt, seu in egressu Conventus sui, & quando Provinciam, id est, Missionis suæ locum ingressi fuerint.*

XXXI. 13. Lucrantur & plenariam, qui spatio saltem duarum horarum in diverso tempore interfuerint orationibus quadraginta horarum, quas Superior in visitatione generali ordinaverit, si pœnitentes, confessi & communione resecti, pro finibus consuetis, & pro disciplina Regularis augmento oraverint.

XXXII. Hæ Indulgentiæ, subdit idem Pontifex, *etiam suffragantur Monialibus perpetuam clausuram servantibus. Omnes autem & singulas Indulgentias quibuscunque Ordinibus & Institutis Regularibus, etiam Mendicantibus, tam vigore Litterarum Apostolicarum, quam vivæ vocis oraculo, aut alias quovis modo per quoscunque Rom. Pontifices concessas, confirmatas & innovatas, revocavimus. Datum Romæ 23. Maji 1606.*

XXXIII. Negat tamen Amort cit. quæst. 50. per hæc postrema verba revocatum esse, tum privilegium communicandi in Indulgentiis cum aliis Ordinibus, an 1519. quibusdam Mendicantium Ordinibus concessum; tum privilegium facultatis lucrandi in propria Ecclesia Indulgentias Ecclesiarum ejusdem civitatis, Lateranensibus Canonicis indultum. Ratio ejus est, quod *privilegium hoc non sit Indulgentia, sed privilegium versans circa Indulgentiam.*

XXXIV. Ut ut est, (forte privilegium istud nonnullis videbitur esse virtualis quædam Indulgentiæ concessio) sunt & aliæ Indulgentiæ quas lucrari possunt Regulares, puta quæ variis Confraternitatibus & Ecclesiis concessæ sunt, modo ad eas præscripta sicut & alii observaverint: sed & dubio procul earum capaces sunt, quæ Fidelibus aut Ecclesiæ Ministris in communi tribuuntur. Harum nonnullas expendere juvat. Unde

XXXV. Quæres 7. puid juris de Indulgentia pro defectibus in Breviarii recitatione commissis.

Resp. Indulgentiam hanc, per quam Leo X. orationem Sacrosanctæ, &c. devote post Officium recitantibus defectus & culpas in compersolvendo ex humana fragilitate contractas indulget, nonnullis suspectam videri, eo quia is loquendi modus culpas indulget, in authenticis Pontificum Indulgentiis sit insolitus. Sed cum Indulgentia hæc Breviariis jussu Urbani VIII. per aliquot eruditos & sapientes viros recognitis præfixa sit, nihil est cur authenticitas ejus in suspensionem veniat. Nec desunt Bullæ quæ peccatorum remissionem spondent, ut ex passim dictis liquet. Unde hic, ut in illis, per culpas intelligi debent Pœnæ culpis debitæ, sumpta causa

pro effectu. Porro per culpas ex humana fragilitate commissas intelliguntur solum eæ veniales, quæ nonnihil irreverentiæ habent, quales sunt, ait post Gobatium Amort, *deproperatio, distractio brevis voluntaria, vana gloria de amenitate vocis, indignatio propter muscam, &c.* Subdunt iidem, ut Indulgentia hæc percipiatur, satis esse, si prædicta oratio post totum Officium, imo si duabus aut tribus horis post Completorium recitetur etiam si Completorio subnexus sit Matutinum diei sequentis. His absolute reniti nolim. Solent tamen melioris notæ Sacerdotes orationem hanc post Matinum & Laudes, post minores Horas, ac demum post Vesperas & Completorium exsolvere. Nec timendum ne pluries per diem acquiratur Indulgentia; timendum ne quotidiana exercitatio sæpius fastidium & inattentionem redolens, prohibeat ne vel semel comparetur.

Quæres 8. Quæ sint Indulgentiæ Fidelibus omnibus communes, & quid circa illas observandum.

XXXVI. Resp. 1. Nec tutum esse, nec consultum varias Fidelibus Indulgentias ex hujusmodi gratiarum Compilatoribus exscriptas proponere; quia fallunt plerumque vel falluntur. Hinc Decretum de apocryphis indulgentiis ab Innocentio XI. approbatum, & *inviolanter servari* jussum, die 7. Martii 1678. quod videris ad calcem hujus Operis; sed & ipsum illud Decretum prout à nobis primo editum est, quædam habet parum accurata, uti deinceps annotavimus.

XXXVII. Resp. 2. Constare de sequentibus Indulgentiis, 1. Quilibet Fidelis confessus divino assistens Officio in Festivitate Corporis Christi, percipit Indulgentiam 400. dierum, si Missæ; 400. si Matutinis; 400. si Vesperis; 160. si cuilibet ex Horis minoribus intersit. Infra Octavam vero, mediam ejusdem Indulgentiæ partem lucratur, si iisdem intersit Officiis, proinde Indulgentiam 200. dierum, si Missæ, Matutinis, aut Vesperis; 80. vero, si minoribus Horis assistat.

XXXVIII. Eandem concessit Sixtus IV. iis qui divinis Officiis in Festo & per Octavam immaculatæ Conceptionis intersunt in Ecclesiis Minorum.

XXXIX. Sed & pares concessit Clemens VIII. iis qui Officio SS. Nominis Jesu assistunt, & pro finibus consuetis devote precantur.

XI. 2. Qui hoc modo salutaverint alios, nempe suo vulgari, seu Latino sermone: LAUDETUR JESUS CHRISTUS; & qui sic responderint: IN SÆCULA vel AMEN, aut SEMPER, utrisque tam salutantibus, quam respondentibus ubicunque id factum fuerit, Indulgentiam 100. dierum concessit Sixtus V. quam 22. Januarii, 1728. renovavit Benedictus XIII. uterque vero iis qui per vitam præfata agere consueverint, si in articulo mortis constituti, & ore, vel si non potuerint, saltem corde SS. nomen Jesu & Mariæ invocaverint, insuper plenariam Indulgentiam adjecit

adjecit. Sed & uterque easdem Indulgentias tribuit Prædicatoribus, qui inter prædicandum hortati fuerint, ut modo supra exposito SS. Nomen Jesu laudantes, se invicem salutent, & idem Nomen Jesu & Mariæ invocent, ceterisque omnibus, qui hanc salutationis formam usui esse curaverint.

XLII. 3. Ex eodem Sixti V. Indulto, qui devote recitaverint Litanias SS. Nominis Jesu, trecentos; qui autem Litanias Deiparæ ducentos dies Indulgentiæ lucrantur.

XLII. 4. Qui facem deferunt, cum ad infirmos portatur Viaticum, lucrantur Indulgentiam septem annorum, totidem quadragenarum, ex Indulto Innocentii XII. die 5. Januarii 1695. Qui vero sine lumine Sacrosanctum Viaticum comitantur, annorum quinque, & quadragenarum totidem Indulgentiam percipiunt. Sed qui legitime impediti facem per alium deferri curant, Indulgentiam annorum trium, triumque quadragenarum sibi comparant, ex eodem Indulto, Indultum Innocentii XI. 1. Octobris 1688. ampliante.

XLIII. 5. Qui devote publicis quadraginta horarum precibus interfunt, & coram venerabili Sacramento orant per horæ unius spatium, lucrantur Indulgentiam trium annorum. Si interfuerint Processioni Cathedralis, quæ in principio vel fine hujusmodi precum instituitur, decem annorum; si vero aliarum Ecclesiarum Processionibus adfuerint, annorum quinque Indulgentiam percipiunt. Idem frequentius piis earundem 40. horarum exercitiis præsentibus, contriti, confessi, & sacra communione refectioni, plenariam omnium peccatorum remissionem obtinent, ex Indulto Gregorii XIII. die 5. April. 1580.

XLIV. 6. Qui ad Campanæ pulsum de vote ac flexis genibus, mane, meridie & vespere recitaverint *Angelus Domini*, contriti, confessi, & sacra communione refectioni, in uno cujuslibet mensis die ad placitum eligendo, plenariam Indulgentiam; in reliquis autem diebus, singulis vicibus dieum centum Indulgentiam lucrantur, ex Indulto Benedicti XIII. 14. Septembris 1724. (idem Pontifex 5. Decembr. 1727. Regularibus per Litteras in forma Brevis concessit, ut si quo tempore pulsatur campana, rebus ad regularem observantiam pertinentibus impediti sint, eandem lucrentur Indulgentiam, cum sublato impedimento eandem precem flexo genu recitabunt.) Gratiâ hanc confirmavit die 20. Aprilis 1742. Benedictus XIV. & addidit posse Paschali tempore loco *Angelus* recitari Antiphonam *Regina cæli*, cum versu & oratione. Vide num. 46.

XLV. Duo hic exurgunt dubia, 1. an Salutatio Angelica ipso etiam Paschali tempore flexo genu ad Indulgentiam recitari debeat. 2. An Idem ei addenda sit strophe ultima *Sancta Maria Mater Dei*.

Ad 1. negative responder Amort. qu. 52. p. 74. 1. Quia non ea fuit intentio Pontificis ut ritum induceret novum, veteri qui admodum antiquus est & laudabilis abroga-

to. Porro ritum standi ad preces tempore paschali perantiquum esse patet ex Nicæno Concilio can. 29. ubi hæc: *Quoniam sunt quidam in die dominico genua flectentes, & in diebus Pentecostes, ut omnia in diversis locis consonanter observentur, placuit sancto Concilio à Paschate usque ad Octavas Pentecostes, stantes Domino vota persolvere, vel Deo orationes effundere.* Idem diu ante observaverat Tertullianus, 2. quia Benedictus XIII. exigendo ut oratio hæc flexo poplite recitaretur, iisdem usus est verbis, quibus Joannes XXII. usus erat, dum eandem orationi huic Indulgentiam alligavit. Atqui Bulla Joannis XXII. nusquam in Italia sic intellecta est, ut constet ex Romanis Scriptoribus, qui omnes cum Angelo Rocha Ordinis S. Augustini docuerunt, quod *Salutatio Angelica tribus vicibus recitari solet, genibus quidem flexis, Paschatis, Resurrectionis, & Pentecostes diebus exceptis atque idem Dominicis, & vespere Sabbathi totius anni, &c.*

XLVI. Quia tamen genu flexionem expresse requirunt prædicti Pontifices, eaque res est facilis aleæ, satius cum Sorbonistis quibusdam vere piis credideram adhærendum esse litteræ Bullarum, ubi id incommode fieri potest: præsertim qui in Carmelitarum Cæremoniali præscribitur ut *ad pulsationem Angelicæ salutationis Fratres, etiam tempore Paschali genu flectant, exceptis Dominicis diebus à primis Vesperis, in quibus non genuflectent, sed stabunt.* Verum qui Indulgentiam hanc confirmavit anno 1742. Benedictus XIV. voluit, 1. ut precatio illa à Vesperis cujuslibet Sabbathi usque ad Dominicam totam sequentem à stantibus recitaretur, 2. ut tempore Paschali loco *Angelus*, diceretur, etiam stando, Antiphona, *Regina cæli lætare*, cum versiculo & oratione respondente, *Deus qui per resurrectionem*; ita tamen ut qui Antiphonam hanc memoriter nesciverint, eandem ex recitatione orationis *Angelus* Indulgentiam percipiant. Idem Pontifex die 23. Decembris 1740. *omnibus & singulis Christi fidelibus, qui singulis feriis sextis totius anni hora tertia post meridiem ad sonum campanæ Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Parochialium (quarum, inquit, Parochis, rectoribus, aliisque quocunque nomine appellatis Superioribus, ut Campanam uniuscujusque Ecclesiæ hujusmodi pulsari faciant, injungimus, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus)* flexis genibus quinque orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam devote recitaverint, & oraverint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, necnon salutari perditorum hominum emendatione pias ad Deum preces effuderint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta, relaxavit. Vide Theodor. à Spiritu Sancto Tomo 2. de Indulgent. pag. 189. edit. in fol.

XLVII. Ad 2. Respondet idem, Indulgentiam

gentiam iis etiam accrescere, qui versum *Sancta Maria*, &c. omittunt, juxta morem patrium, prout, saltem Navarri tempore, in magna Belgii parte, & ante annos 140. in Augustanis Germaniæ Breviariis, teste ibidem Amort, omittebatur. Idem de iis est, qui ultima hæc, magni tamen & pii momenti verba: *Nunc & in hora mortis nostræ* prætermittuntur, prout docente eodem Navarro à Belgii & Hispaniæ laicis omitti solent. Huic decisioni non illubens accessero; quia conditiones ad Indulgentias præscriptæ juxta morem locorum intelligi debent, innumeris alioqui nusquam profuturæ. Valent profecto ad Jubilæorum gratiam jejunia, prout in Gallia & Germaniis observantur; neque in his tamen à butyro & lacticiis abstinetur, ut fit in aliis locis.

XLVIII. En præcipuas Indulgentias, quæ Fidelibus universis obviæ sunt, & quibus adjungi possint, quæ cerebro in amplis Urbibus hinc & inde proponuntur. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite & comedite: Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac*, Isaïæ 55. Sed heu! quot, ferrea hac virtutis ætate, Indulgentias nesciunt, quot stolidè despiciantur, quot vel ex ipso Clero risum moveas, si his in itinere tenerrimam hanc & pietatis plenam salutem exhibeat: *Laudetur Jesus Christus!* quam tamen nos olim in Germaniæ litoribus frequentissimam exultanti animo vidimus. Doceant hanc praxim populos suos rurales Parochi, tum è suggestu, tum & præcipue exemplo: erit procul dubio ut cum tempore germinet atque coalescat. Hanc ego, auspice te, piissime Jesu! docebo pro viribus, nec plebeculam tantum, quæ docilior esse solet, sed &, si potis erit, magnates ipsos: persuasus videlicet, neque præter nomen tuum esse nomen aliud in quo nos oporteat salvos fieri, neque illud satis unquam invocatum iri.

XLIX. Quæres 10. quid annotari oporteat circa Indulgentias Confraternitatum.

Resp. Tria hæc potissimum; 1. adscriptos Sodalitiis hujusmodi non teneri sub peccato preces in iis denotatas recitare; quod quidem, ait Navarrus in Miscellaneis, numer. 8. & 14. *provide factum est ad tollendos scrupulos, quibus multi omittentium* (præsertim ex negligentia, ibidem) *anguntur*. 2. Eos die, hebdomada, vel mense, quibus hæc omiserint, alienos esse ab Indulgentia, quam alias lucrati essent. Sic Altare privilegiatum suo frustratur effectu, cum desunt requisitæ ad eum conditiones, quibus denuo positis reviviscit idem effectus. 3. Non posse unam Confraternitatem alteri aggregari cum participatione Indulgentiarum ejus, uti semel & iterum respondet S. Congregatio.

Quæres 10. quid statuendum de Indulgentia in articulo mortis.

L. Resp. 1. articulum mortis esse unum illud vel multiplex temporis punctum in quo cuipiam impendit proximum mortis

discrimen, seu ex morbo, seu à casu, puta naufragio, pugna imminente, &c.

LI. 2. Dubium esse inter Theologos an Indulgentia hæc profit in articulo mortis probabiliter *præsumptæ*, an tantum in articulo *veræ* mortis. Sunt qui eam in articulo tantum veræ mortis valere credant, cum Navarro: sunt & qui eam valere opinentur, quoties mors probabiliter imminet; tum quia hæc intentio ex parte Pontificis plus rationi congruit quam opposita, adeoque *legalis* est & vera: tum quia durum est quod æger qui omnia ad hujus Indulgentiæ fructum accurate implevit, eodem orbatus maneat; tum quia non decet gratia hæc prima vice extinguatur (prout censent alii) quia Pontificis mens est ut Fidelis ex hac vita mundus discedat. Quia tamen responsio hæc non est certa, suadet Navarrus, ut qui plures habet hujus generis Indulgentias; aliam in articulo mortis præsumptæ, aliam in articulo veræ mortis applicare nitatur.

LII. 3. Episcopos non posse aliis delegare facultatem largiendæ *agonizantibus* Indulgentiæ pro articulo mortis, juxta responsum S. Congregationis, an. 1710. Fuit tamen Episcopo cuidam concessa facultas Indulgentiam hanc, seu Monialibus per earum Directorem, seu aliis nocturno tempore per Confessarium applicandi.

LIII. 4. Prædictam Indulgentiam non suspendi tempore Jubilæi, prout contra Layman, Tannerum & alios quosdam docet Viva hic, quæst. 4. tum ex declaratione Urbani VIII. tum quia in generali dispositione non veniunt quæ quis non esset in specie comprehensurus. Absit autem ut pii Pontifices hominem in extremo agone positum, tanta gratia privatum voluerint, præsertim si Indulgentiæ Jubilæi percipiendæ incapax sit.

LIV. 5. Indulgentiam hanc non prodesse iis Confraternitatum sociis, qui vel ab eis propria sponte discesserunt, vel ob discolos mores ejecti fuere; vel cum iis inscripti sunt, non habuerunt seriam earum statuta implendi voluntatem.

LV. 6. Indulgentiam hanc eo plus prodesse, quo serius applicatur; quia cum per eam commissa tantum, non vero futura peccata dimittantur, fieri potest ut ea suscepta quis venialiter ante mortem peccet, & sic novis pœnis obnoxius fiat. Et id notandum à Confessariis.

LVI. 7. Indulgentiam hanc raro prodesse, seu propter inadvertentiam moribundi, seu propter Confessarii imperitiam.

Et quidem ex moribundi parte necessum est, ut conditiones ad Indulgentiam hanc præscriptas observet sedulo. Sunt autem eæ, 1. ut Confessarium seligat Indulgentiam hanc sibi applicaturum; 2. ut peccata sua ore confiteatur, & corde detestetur; 3. ut ad minus voluntatem hæc faciendi declaraverit verbis, aut saltem, quæ D. Antonini opinio est, eam animo sincere conceperit. Siquidem, teste Rodriguez, quæst. 88. art. 2. declaravit Gregorius XIII. sufficere

cere confessionem & communionem in voto, quoad eos qui neutrius in actu exercito capaces erunt. Favet praxis recentiorum Pontificum, qui ægris, corde, si ore non possunt, nomen Jesu invocantibus, plenariam tribuunt Indulgentiam, quando confiteri, & Eucharistia refici non valent.

LVII. Ex hac parte Confessarii requiritur ut Indulgentiam applicet, quod his verbis fieri consuevit: *Auctoritate Sedis Apostolicæ mihi pro nunc commissa, concedo tibi plenariam remissionem peccatorum tuorum, de quibus es contritus & confessus, exceptis his quæ in confidentia hujus Indulti commisisti.* Haud tamen, ex communiori opinione, nutaret Indulgentia, si demerentur hæ voces, *exceptis his, &c.* Imo idonea & sufficiens videtur formula quæcunque Indulgentiam satis declarans, qualis ista fuerit: *Concedo tibi Indulgentiam plenariam in hac Bulla contentam.* Quod si ægrum, re integra, in phrænesim rapi contingat, poterit nihilominus applicari Indulgentia, si hanc ejus intentionem fuisse ex præterita ipsius agendi ratione conjici possit. Ita ferme R. P. Honoratus à S. Maria, ubi Confessarios monet ut à moribundis sciscitentur, annon ratione alicujus Confraternitatis, vel aliunde, aliquo hujusce generis privilegio insigniti sint.

Quæres II. quid sit Indulgentia *viæ Crucis*.

LVIII. Resp. Indulgentias *viæ Crucis* eas esse quæ à variis Pontificibus concessæ sunt iis qui viam Crucis, seu varias stationes quas decurrit Christus sub aditum passionis, pie inviserent Jerosolymis. Has Benedictus XIII. an. 1726. extendit ad Fideles omnes, qui in Ecclesiis FF. Minorum *Exercitium viæ Crucis* obirent. Ast Clemens XII. an. 1731. eandem gratiam concessit iis qui exercitium illud obirent extra Minorum Ecclesias in locis ab eorum Ordine non dependentibus; dummodo *via Crucis* à deputatis prædicti Ordinis Religiosis erigeretur. Erigitur autem depictis passim tabellis 14. in quibus exhibentur præcipuæ Christi passuri aut patientis stationes. Quæ vero cuique stationi respondeat Indulgentia, definiri non potest, cum id vetuerit S. Congregatio; constat tamen ex iis quasdam esse partiales, quasdam & plenarias. Ad earum acquisitionem necessaria est in unoquoque loco brevis meditatio passionis Christi, vel privatim facta, si Indulgentia privatim, vel publice lecta & corde imbibita, si Indulgen-

tia *provisionaliter* comparetur. Indulgentia hæc pro vivis aliis suscipi non potest, *sed pro se duntaxat, vel pro defunctis.* Itafert Encyclica Epistola Provincialis Minorum Bavariae, apud Amort, q. 58. p. 82.

LIX. Quæres 12. Qua hora incipiunt vel desinunt Indulgentiæ certis diebus affixæ.

Resp. Cum eodem inspicendum esse confessionis tenorem. Unde quando conceditur Indulgentia à primis Vesperis usque ad solis occasum, ut fieri solet pro diebus festis, incipit ea hora, qua in eo loco, vel in vicinis Vesperæ dici consueverunt; desinit autem qua hora sol infra horizonem, vel eidem loco, vel si is in imis vallibus jaceret, vicinis montibus descendere incipit. Si autem Indulgentia absque Vesperarum expressione tribuatur, v. gr. pro feria secunda vel tertia ante Cineres, probabilius est eam pro usu in Ecclesia recepto à medio ad medium noctis perdurare; quia feriæ non habent primas Vesperas.

LX. Quæres 13. An Indulgentiæ concedi soleant pro cultu Beatorum vel Sanctorum qui Martyrologio non inscribuntur.

Resp. Id perraro impetrari, ut liquet ex responsis à Sacra Congregatione datis an. 1715. 1718. 1722. 1731. 1732. &c.

LXI. Quæres 14. Quibus sub conditionibus soleat Indulgentia concedi pro peregrinis.

Resp. Quandoque ob celebritatem loci, & aditus difficultatem concedi, etsi non ita frequens sit peregrinorum concursus; quandoque attendi ad numerum seu Missarum, quæ annuatim celebrantur in loco, seu processionum quæ eo confluunt. *Nunc regulariter requiritur numerus centum millium peregrinorum ad novam concessionem; & ne tunc quidem semper conceditur, quando in vicinia est Ecclesia similem habens Indulgentiam. Sed pro confirmatione semel obtentæ gratiæ aliquando conceditur pro minori, dummodo testetur Episcopus concursum priorem, qui fuit motivum concessionis prioris, non fuisse imminutum.* Sequuntur hæc ex variis S. Congregationis responsionibus. Idem, ibidem quæst. 65.

LXII. Quæres 15. an pro authentica haberi possit Indulgentia, quando habetur duntaxat authenticum ejus exemplar.

Resp. affirmat. modo constet exemplar illud, vulgo *Copiam* dicunt, ex Originali transumptum esse. Ita declaravit an. 1711. S. C. apud eundem, quæst. 59.

CAPUT NONUM.

DE

INDULGENTIARUM ABUSU.

CUM, uti pie scribit Servatius Faber, nostrum non sit Angelos Ecclesiarum *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

judicare, de iis tantum abusibus loquemur, qui ex Fidelium parte occurrunt; & hos

A a a a

quidem

quidem cum appellato mox Scriptore ad quinque revocabimus. Itaque

I. Indulgentiis abutuntur 1. qui sub spe plenariam in articulo mortis remissionem peccatorum consequendi, desides languent; nec satisfactoriis operibus incumbunt. Quasi nempe ignorent Dominum instar furis ea hora qua non putant, venturum esse? Quasi rursus contritionis donum eos certo maneat, qui nulla ratione illud promereri studuerint? Quasi demum Ecclesia intendat tepidorum inertiam per beneficia sua fovere, ac veluti promovere. *Ecce spes ejus frustrabitur eum, videntibus cunctis precipitabitur* Job. 40.

II. 2. Qui indiscretas Indulgentias promulgant aut distribuunt; quod quidem Religiosis sub interminatione æternæ damnationis prohibetur Clement. 1. *de privilegiis*. Indiscretæ porro dicuntur Indulgentiæ, 1. quæ vel nusquam concessæ sunt, vel defuerunt lapsu temporis, vel revocatæ sunt. Nusquam autem in rei veritate concessæ sunt, quas subreptitie vel obreptitie impetrari contigit; 2. quæ ultra concessionis limites extenduntur, quæ privilegia nequaquam indulta continent, quæ media ad gratiæ lucrum prærequisita dissimulant, ne ab his deterreantur Fideles, &c. Hæc sane figmenta improbat, quæ in omnibus verax est Ecclesia; sic tamen ut dum deceptæ plebi nihil profunt, graviter noceant deceptoribus; 3. quæ dubiæ sunt, seu in radice ipsa, seu in progressu: unde nec jam licet tales exponere, nec usquam vere licuit: quod malum ut averteret Trid. Synodus, statuit Sess. 21. cap. 9. *Indulgentias & alias spirituales gratias per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo... publicandas esse.*

III. 3. Qui Indulgentias quasi venales exhibent, & turpes earum occasione quæstus faciunt. Hanc Lutherani erroris ori-

ginem fuisse nemo nescit. Quapropter rursus Tridentinum, Sess. 25. in Decreto de Indulgentiis *statuit pravorum quæstus omnes pro his consequendis, unde plurima in populo Christiano abusuum causa fluxit, omnino abolendos esse.* Quod ut insigniter exequeretur Pius V. per Constitutionem *Etsi Dominici*, 13. Februarii anno 1567. revocavit Indulgentias qualescunque, pro quibuscunque, & quacunque, etiam redemptionis captivorum maxime favorabili, causa concessas, *pro quibus consequendis manus porrigendæ sunt adjutrices*; id est dandum aliquid eleemosynæ ad Ecclesiæ Fabricam, aliudve pium opus. Hinc & solent Pontifices hanc Diplomatum suis clausulam apponere: *Si aliquid datum fuerit ad obtinendum Indulgentiæ hujus privilegium, ea statim nulla sit & irrita*: ut semel norint Indulgentiarum osores, cœlestes Ecclesiæ thesauros non auro contra æstimari, sed acceptos, gratis in Fidelium spirituale levamen dispensari.

IV. Hic obiter notandum, quod si eadem Bulla Indulgentias duas, quarum una duntaxat quæstuarium sit, complectatur, alia non, posterior isthæc, revocata priori, perseveret; quia utile per inutile vitari non debet. Ita resolvit Sacra Congregatio an. 1715.

V. 4. Et ii scæde Indulgentiis abutuntur, qui certas orationes, imagines, amuleta sacra, cum annexis, ut ajunt, Indulgentiis, Fidelibus, nec utique gratis, distribuunt; & quæ ut plurimum ex certa quam requirunt orationum formula, aliisque circumstantiis superstitionem redolent. De his generalem hanc regulam post Marchantium statuit prædictus Faber: *Quidquid in Indulgentiis non mensuratur ordinaria & clara Pontificum regula, & moderatione ad sacram Theologiæ limam, id tibi ut superstiosum & vanum suspectum sit.*

APPENDIX QUARTA.

DE

JUBILAEIS.

MENS erat amplum & uberem de Jubilæo Tractatum exhibere: verum quia moralem hanc Theologiam Voluminibus quindecim absolvi decet, breviori oratione complectendum erit, quod prolixiori dicendum meditabar. Summa igitur rerum fastigia secutus, dicam 1. de nomine, essentia & divisione Jubilæi; 2. de his qui Jubilæi percipiendi capaces sunt; 3. de operibus ad lucrandum Jubilæum præscriptis; 4. de privilegiis Jubilæi, præsertim in ordine ad censuras & vota; 5. de suspensione Indulgentiarum tempore Jubilæi.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

DE

NOMINE, ESSENTIA, ET DIVISIONE
JUBILAEI.

I. JUBILÆUS, vel Jubilæum; (utrumque enim promiscue dicitur, etsi malint aliqui ut annus quo Indulgentia conceditur, dicatur *Jubilæus*, ipsa vero Indulgentia Jubilæum) derivatur juxta quosdam à voce Latina *Jubilare*, quæ idem est ac ingentis lætitiæ signum edere; quod tunc fieri maxime potest cum Fidelibus aperiuntur Ecclesiæ thesauri; juxta ceteros à voce Hebraica *Jobel*, unde melius Jobelæus quam Jubilæus nuncuparetur. *Jobel* autem pro variis unde deducitur radicibus, idem est ac deducere in libertatem, dimittere, germinare, tuba clangere, &c. quæ omnia Hebræorum Jubilæo post quinquaginta annos redeunti apprimè conveniebant. Tunc enim & servi manumittebantur, & remittebantur debita, & possessiones avitæ pristinis possessoribus sine pretio restituebantur, &c. Unde Levit. 25. 10. *Sanctificabis annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ, ipse enim est Jubilæus: revertetur homo ad possessionem suam, &c.* Sed tunc vel agri sponte germinabant, vel anno Jubilæum præcedente geminam frugum mensuram dabant. Demum Jubilæus annus buccinæ sonitu indicebatur.

II. Jubilæum novæ legis, quod & uberioris & ordinis longe superioris gratias spondet & præstat, definiri vel describi potest: remissio totius pænæ temporalis peccatis debitæ in foro Dei, extra Sacramentum, cum singularibus privilegiis concessa per applicationem satisfactionum Christi in communi Ecclesiæ thesauro contentarum. Brevius vero, Indulgentia plenaria cum privilegiis annexis sub certis conditionibus concessa. Jubilæum quatenus *remissionem* importat, convenit cum Sacramentis, quæ etiam peccata suo quæque modo remittunt; quatenus *pænæ totius temporalis* remissionem dicit, convenit cum Indulgentiis; quatenus demum magna & singularia privilegia importat, ab iisdem distinguitur.

III. Cavendum porro ne Indulgentiis quæ privatis Ecclesiis *in formis Jubilæi* aliquando conceduntur, eadem inesse credantur privilegia, quæ Jubilæis ipsis, ut male docent Vega, Filliucius, &c. hæc enim opinio nec practice tuta est, ut docet ipse Gobat: nec ulla verisimili ratione nititur: quin & probatur falsa esse, tum ex praxi, quæ optima est legum interpretis; tum quia Jubilæum nonnisi præmissis jeuniis, orationibus, &c. concedi solet; tum quia nec ipsum anni sancti Jubilæum hunc præstare favorem solet, ut quisque approbatum ab Ordinario Confessarium eligere

possit, per quem à reservatis absolvatur. Ita Suarez, Tom. 5. in 3. part. disp. 7. sect. 5. Navarrus, Dom. Viva, hic qu. 1. art. 1. num. 4.

IV. Jubilæum dividitur 1. in Romanum, Compostellanum, & extraordinarium.

V. Romanum illud est quod Romæ per totum annum sanctum, singulis 25. annis hodie recurrentem celebratur. Et illud quidem in Festo Ascensionis Domini, tum pro ceteris Orbis Fidelibus promulgari solet. Incipit vero in Nativitatis Dominicæ vigilia, qua post meridiem aperitur porta sancta, à Papa quidem porta S. Petri, à tribus vero Cardinalibus portæ Basilicarum S. Pauli, S. Joannis Lateranensis, & S. Mariæ Majoris. Perdurat autem toto anno usque ad ejusdem Nativitatis Dominicæ pervigilium, quo eadem porta sancta novo muro occluditur, qui manet integer, donec iterum annus sanctus recurrat.

VI. Compostellanum illud est quod Compostellæ celebratur toto illo anno: quo S. Jacobi Festum incidit in Dominicam, & à vigilia Circumcisionis usque ad ultimam anni sequentis diem, tam incolis loci, quam peregrinis eo affluentibus apertum est.

VII. Extraordinarium est illud, quod vel post annum sanctum pro aliis Dicecesibus extra Romam, vel post inaugurationem Pontificis, aut in gravi Ecclesiæ periculo, aliove quocunque urgenti casu conceditur.

VIII. Jubilæa Romanum & extraordinarium in eo conveniunt, quod utrumque & à solo Papa conceditur, & plenariam omnium peccatorum Indulgentiam Fidelibus confert. Discrepant autem 1. quod Jubilæum anni sancti per annum integrum perduret; extraordinarium vero per unum aut alterum mensem, plerumque per duas tantum hebdomadas, 2. quod illud determinato tempore, quolibet nimirum vigesimo quinto anno, conceditur, istud ad Pontificis beneplacitum, & prout exigunt casus, indulgeri consuevit; 3. quod in Jubilæo anno sancto variæ adhibentur cæremoniæ, ut portæ sanctæ apertio, non in aliis; 4. quod certius obtineatur anni sancti, vel sequentis in aliis Dicecesibus, Indulgentiæ; quia hæc & opera graviora magisque proportionata requirit, & universaliorum habet causam, nempe Fidelium totiusque Christiani populi salutem; 5. quod in Jubilæis extraordinariis semper concedatur facultas commutandi vota reservata, (Religionis & continentiae perpetuæ exceptis) non autem, saltem expresse, in Jubilæis anni sancti.

IX. An autem privilegia extraordinariis Jubilæis

Jubilæis concessa, ipsi etiam anni sancti, seu ut hic intelligimus, romano Jubilæo competant, ambigunt Doctores. Negant Lugo, Gobat, Blaius ab Assumptione, part. 2. qu. 1. & alii non pauci; 1. quia in his materiis Pontificia Indulta non plus valent quam sonant. Atqui Indulta seu Bullæ, quæ anni sancti gratiam recensent, plenariæ solum Indulgentiæ mentionem faciunt; de potestate vero eligendi Confessarium qui à reservatis absolvat, vota communiter, &c. penitus silent.

X. 2. Quia Pontifices, qui extraordinaria Jubilæa concedunt, postquam dixere se largiri Indulgentiam anni sancti, subjiciunt: *Insuper cupientes, ut omnes Fideles tanti thesauri participes fiant, facultatem concedimus eligendi sibi Confessarium qui à reservatis absolvat, &c.* Atqui si facultas ista Jubilæis anni sancti tacite inesset, perperam diceretur superaddi Jubilæis extraordinariis.

XI. 3. Quia Clemens X. *de gratiis Indulgentiæ anni sancti annexi solitis*, à Jesuita quodam anno 1651. interrogatus, *expressse negavit se illas concedere*, prout refert Gobat num. 562. quod & rursus in *Notificatione* sua declaravit.

XII. Contrariam nihilominus opinionem veluti *probabilem* cum aliis multis, (dempta tamen eligendi Confessarii facultate) amplectitur Dom. Viva, quæst. 3. art. 3. unde cum per ipsum ib. art. 2. *probabilissimum sit Jubilæi favores*, non tamen Indulgentiam, *obtineri, sequendo opinionem probabilem, etiamsi à parte rei falsa sit*; consequens est, privilegia de quibus loquimur, re ipsa prodesse, licet ea Pontifex largiri non intenderit. Sua quidem sunt utrique opinioni huic momenta; sed nec si graviora sint, quemquam movere debeant, ut sibi per auctoritatem dubia extra necessitatis casum in rebus tanti momenti provideat.

XIII. Dividitur 2. Jubilæum in Jubilæum simpliciter dictum, & Jubilæum *ad instar*. Verum hæc divisio coincidit cum præcedenti; Jubilæum enim simplex est ipsum Jubilæum anni sancti: Jubilæum *ad instar* idem est cum extraordinario, neque est *ad instar*, nisi ratione plenariæ Indulgentiæ, cum ceteroquin ex mox dictis plura habeat privilegia, quæ non habet, aut saltem certo non habet Jubilæum anni sancti. Id solum observari oportet per Jubilæum *ad instar* illud unum à pluribus intelligi, quod à Pontificibus extra annum sanctum vel sequentem conceditur. Certe moris est ut in Galliis anno v. g. 1726. & 1751. Jubilæum anni sancti lucrari dicamur.

XIV. Quæres 1. cui competat facultas concedendi Jubilæum.

R. Hanc soli Pontifici competere, cum ipse solus & plenariam Indulgentiam & potestatem à certis votis dispensandi tribuere possit.

XV. Quæres 2. quis fuerit Jubilæi institutor.

R. Veri non est simile, quod cum Polydoro Virgilio narrant plures, Jubilæi usum à Bonifacio VIII. pro anno 1300. institutum esse. Constat enim ex Extravag. *Antiquorum, de penitent. & remiss.* Bonifa-

cium non instituisse, sed renovasse, & ad summum de novo statuisse, ut Jubilæum determinato tempore, quovis nimirum centesimo anno celebraretur, & plenatunc perciperetur Indulgentia ab iis qui Apostolorum limina pie inviserent; quod quidem tanto Gentium omnium concursu anno 1300. factum est, ut rota anni hujus serie ducenta peregrinorum millia in Urbe commorarentur. Verum dubio procul altius repetenda est institutio Jubilæi; cum Alexander III. qui Ecclesiæ ab an. 1159. adeoque 130. & amplius annis ante Bonifacium præfuit, Compostellanæ Basilicæ Jubilæum instar Romani concesserit, quod in Bulla sua jam pridem à decessoribus suis Calixto II. Eugenio & Anastasio, eidem Ecclesiæ indultum fuisse agnoscit. Quin & plures institutionem Jubilæi vel ab Apostolis, vel ab eorum successoribus ortam esse contendunt, ut apud Ferraris & Palaum videre est.

XVI. Ut ut sit, Clemens VI. Annum sanctum, qui post unum duntaxat sæculum rediens, paucis admodum prodesse poterat, ad quinquagesimum quemque annum reduxit an. 1350. Sed quia & hoc etiam temporis intervallum longius foret, Urbanus VI. an. 1378. Jubilæum post annos triginta tres in memoriam annorum quibus Christus vixisse communiter creditur, haberi voluit; quod & servatum est à Martino V. & Nicolao V. uti refert Paulus II. in Constitutione *Ineffabilis providentia*, qua an. 1470. statuit ut in posterum celebraretur annus Jubilæus anno quolibet vigesimo quinto, ut ætas omnis fieri posset tanti thesauri particeps. Atqui hoc tempus annorum 25. hætenus à successoribus Pauli II. religiose observatum est; siquidem Alexander VII. Jubilæum pro an. 1500. edixit, Clemens VII. pro an. 1525. Julius III. pro 1575. Clemens VIII. pro 1600. Urbanus VIII. pro 1625. Innocentius X. pro 1650. Clemens X. pro 1675. Innocentius XII. pro an. sæculari 1700. Benedictus XIII. pro an. 1725. ac demum Benedictus XIV. pro an. 1750.

XVII. Quæ vero sit epocha Jubilæi extraordinarii post annum sanctum Regionibus aliis concessi, non omnino certum est. Constat id equidem à Clemente VIII. pro an. 1601. ab Urbano VIII. pro an. 1625. &c. factum esse; sed an ante factum non esset, haud omnino constat. Id certum, gratiam hanc à Papa, non *motu proprio*, sed ad instantiam, vel Nuntiorum, vel Episcoporum, quandoque etiam Regum indulgeri.

XVIII. Sed neque constat quis omnium primus post coronationem suam Jubilæum concesserit. Nullus quidem, saltem in utriusque Cherubini Bullario, id ante Sixtum V. an. 1585. fecisse reperitur. Verum quia idem Papa in Constitutione sua, quæ incipit: *Vivium nostrarum infirmitate, &c.* signate præmittit: *Similem indictionem per omnes fere Pontifices* promulgari solitam, extra dubium est concessionis hujus originem in Sixtum V. male refundi. Sed de his quæ ad praxim, hujus Operis summam, nihil pertinent, hætenus plus satis.

CAPUT SECUNDUM.

DE

HIS QUI JUBILAEI LUCRANDI CAPACES SUNT.

XIX. **C**ONSTAT ad hoc ut Jubilæum comparare quis possit, requiri 1. ut viator sit; neque enim lucrari Indulgentiam possunt pie defuncti; etsi hæc eis applicari potest; 2. ut compos sit rationis, quia alioqui præscripta opera humano modo adimplere non potest: quanquam ut à dormiente, cum jejunii tempus impletur, percipi potest Indulgentia: sic & ab eo, juxta plures, recipi posset, qui præstitis universis aliis Jubilæi operibus, in dementiam lapsus, absolveretur & Eucharistia reficeretur; 3. ut Fidelis sit & Baptizatus; tum quia alias confessionis & Eucharistiæ incapax est; tum quia thesaurus Ecclesiæ solis ejus membris dispensari potest; 4. ut ab excommunicatione, saltem majori, liber sit, ea enim ligatus, quamvis serio contritus, nec absolutione donari, nec Eucharistia refici potest: Quæ ex dictis Tom. II. metienda sunt. His ergo prætermisissis, quæ nihil difficultatis, saltem in præsentī expendendæ, habent.

XX. Quæritur 1. Quinam Romanum, seu anni sancti Jubilæum lucrari valeant.

Resp. Eos solum, qui Romam, se conferunt, ibique opera præscripta secundum Ecclesiæ intentionem devote exequuntur: nisi ex privilegio habeant facultatem Jubilæum in proprio domicilio, vel extra Romam lucrandi.

XXI. Quæritur 2. Quibus competat privilegium istud.

Resp. Privilegium istud à Papa iis tribui, 1. qui vel in Urbe, vel etiam in itinere ad Jubilæi lucrum suscepto, ante morbo corripuntur, quam injuncta opera vel absolvere, vel inchoare possint; 2. & iis etiam saltem ex Bullis Innocentii X. & Clementis X. qui Romam contendere non possunt, puta Sanctimonialibus, Anachoretis, Eremitis, iis item qui in carceribus, vel diuturna infirmitate detinentur. Ut autem hi gratia sibi oblata fruamur, necessum est 1. ut hypotheticam quidem, sed veram & seriam Urbis invisendæ, si liceret voluntatem habeant; 2. ut vere sint pœnitentes & confessi; 3. ut opera sibi vel à Superioribus, vel à prudenti Confessario injuncta pro viribus implere studeant; 4. ut prædictis obicibus, non autem aliis, qualis est conditionis status, detineantur. Nec enim Causidicus, Judex, Mercator, quia suo quisque officio alligatus est, etiam cum sincera itineris voluntate Indulgentiam lucrabuntur.

XXII. Quæritur 3. Quid Sanctimonialium vel Eremitarum nomine intelligendum veniat.

Resp. ad 1. Monialium nomine intelligi, *Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

tum eas quæ tribus Religionis votis obstrictæ sunt, tum & eas, juxta Vivam, quæst. 7. art. 1. quæ licet tria hæc vota non emittant, de licentia Episcopi collegialiter intra Monasterium aliquid vivunt, cum obligatione servandi perpetuam clausuram. Veniunt & Novitiæ, quæ in favorabilibus sub Religiosarum vocabulo comprehenduntur; quin & juxta eundem Vivam eodem fruuntur privilegio, Quæstuariæ, quæ quibusdam in locis civitatem, stipis captandæ gratia, circumeunt, dum interim reliquum Monasterii corpus clausuram servat; quia stat eas membra esse communitatis ad clausuram adstrictæ; quod in privilegiis quæ late interpretanda sunt, sufficit. At sub Monialibus non veniunt educandæ quæ cum iis convivunt; quia eæ nullo sensu perpetuæ clausuræ subjacent. Hæc ille, à quibus dissentit P. Mansuetus Koch, Canonicus Regularis Lateran. in Opere cui titulus *Jubilæum universale*, ubi, p. 76. ad privilegii hujusce usum perpetuam cum tribus votis clausuram exigit; & meo quidem judicio non inepte; puellæ enim quæ sine iisdem votis clausuram servant, sunt veræ sæculares, etiam si vota simplicia emittant, & eo nomine parentibus succedunt in bonis, nisi obsistat Lex Regia. Porro sæculares puellæ à Monialibus omnino distinguuntur.

XXIII. R. ad 2. Cum eodem Viva, Eremitarum, seu, quod idem sonat, Anachoretarum nomine veniunt, qui seorsim ab hominum consortio eremum incolunt in solitudine, ut contemplationi vacent, etiam si Religiosi sint, ut Camaldulenses. Monachi tamen cum seorsim ab hominum societate non vivant, sub Eremitis quoad præsens non comprehenduntur. Unde Cassianus, Collat. 18. cap. 4. distinguit Monachos Cœnobitas ab Eremitis. Subdit idem Viva, Carthusienses, seu in Conventibus intra civitates, seu extra degant, eodem privilegio potiri, tum quia raro conveniunt inter se, tum quia & ipsi in cellulis vivunt ut cœlestium meditationi vacent. Nec obest, inquit, quod de domo in domum transmigrent; quia hinc sequitur paulo leniorem esse ipsorum clausuram, quam Sanctimonialium, quæ & ipsæ identidem nihilominus ad salubres aquas, vel ob aeris incommodum alio transeunt non tamen eos perpetuæ, quales viros decet, clausuræ non esse mancipatos. Sane vero Carthusienses, quo meditationi vacent, & cellulis propriis non exeunt, nisi ad Ecclesiam, aut gravibus de causis.

XXIV. Quæritur 4. Quid carceratorum, vel infirmorum nomine intelligendum sit.

B b b b

Resp.

Resp. ad 1. Carceratorum appellatione veniunt, qui contra propriam voluntatem ita detinentur, ut quo visum fuerit vagari non possint; quales sunt non ii modo qui continentur in ergastulis, sed & qui civitatem habent carceris loco: idem qui sub fideiussione relaxantur, quia hi statim ut à Judice vocati fuerint, comparare tenentur; & potiori jure damnati ad triremes. Aliud est tum de militibus, tum de Religiosis; licet neutri arcem vel clastrum deferere possint, haud tamen contra propriam voluntatem, quæ ad minus subsistit in causa, detineri censentur. Quod si sub indignationis comminatione vetuerit Princeps ne quis è certo loco abscedat, is, ut honestiori, sed tamen vero carcere detentus, privilegio frui possit.

XXV. Resp. ad 2. per infirmos à nonnullis eos intelligi, qui præ morbo Extremæ Uctionis capaces sunt. Sed male, quia multo durius in re favorabili, & quantum verba ferunt, extendenda. Malim ego cum aliis eos intelligi, qui præ caduca valetudine, quantumcunque velint, quod semper est supponendum, sanctam peregrinationem sine notabili periculo tentare non possent. Atque in eo ordine erunt epileptici, qui ægritudine sua non raro corripuntur. Leprosi, cæci, claudi, saltem si Roma longius distent; senes item minime vegeti. Ubi notandum cum Viva, eadem quæst. 7. art. 2. n. 2. infirmitatem in Bulla requisitam, quod & idem de carcere dicendum; debere esse diuturnam, id est quæ majori anni parte duratura sit, aut saltem diu duratura præsumatur.

XXV. Quod de senibus & infirmis dictum est, spectat ad Religiosos, qui peioris non sunt conditionis quam ceteri, modo & itineris faciendi licentiam obtenturi essent, & sinceram ejus decurrendi voluntatem gerant. Hac occasione duo exurgunt dubia. Unde

XXVII. Quæritur 5. An Regularibus, qui nisi obesset infirmitas, Apostolorum limina essent invisuri, opera pia ad lucrandum Jubilæum Ordinarius locorum injungenda sint, an etiam à Superioribus eorum possint injungi.

XXVIII. Resp. Posse ab ipsis etiam Superioribus injungi, 1. quia vix probabile est mentem Pontificis esse ut in iis quæ jurisdictionis sunt, Regulares subiciat Ordinariis; 2. quia Pius V. anno 1571. in Const. 132. Dominicanis concessit, ut in Religiosos ac Moniales Ordinis sui id possent, quod in Clericos & sæculares sibi subjectos possunt Episcopi, tam in ordine ad absolvendum & dispensandum, quam in ordine ad alias quasunque facultates. Istud autem privilegium, quod *exorbitans* dici nequit, ad Regulares alios privilegiorum communicationem habentes extenditur. Si cui dubia erit decisio hæc, quia Pontifex, cum de Sanctimonialibus & Eremitis loquitur, dicit opera ad Jubilæi lucrum esse iis ab eorum Superioribus, vel de ipsorum mandato à Confessariis injungenda; cum autem

de infirmis aut carcere conclusis verba facit, jubet eadem opera ab Ordinario indicari: is & sua & Episcopi auctoritate uti poterit.

XXIX. Quæritur 6. An Papa, qui Fideles universos ad anni sancti gratiam invitat, Religiosis eo ipso licentiam faciat Romam absque Superiorum facultate contendendi.

Resp. neg. quia hæc vagorum cursitatio vergeret in summum Regularis disciplinæ detrimentum. Sane qui tunc prætenderetur favor, & dubius admodum foret, & plurimis, juvenibus præsertim, impendio exitialis.

XXX. Quæritur 7. an peregrini, qui transeunt per Dicecesim vel Civitatem, cui apertum est Jubilæum aliquod, illud lucrari possint, ut incolæ loci, aut qui in eo quasi domicilium habent; modo præscripta ad ipsum opera perficiant.

Resp. affirmat. modo peregrini illi in hac Dicecesi vel Civitate adimpleant opera, non dico quæcunque, sed localia, quæ videlicet in hoc loco præstari debent, scilicet Ecclesiarum visitationem. Unde qui Basilicas in hac urbe invisit, & in alia, etiam ubi apertum non est Jubilæum, jejuna, rursusque in alia peccata deponit, & Eucharistia reficitur, Jubilæi Indulgentiam obtinet: an etiam privilegia suo loco expendam.

XXXI. Ratio primæ partis est, 1. quia usu communi receptum est, ut gratiæ Pontificiæ alicui loco concessæ ad peregrinos & advenas extendantur. Neque vero eas Bullæ concedunt *incolis*, sed *Fidelibus* hujus loci: sunt autem in hoc loco Fideles, qui loci incolæ non sunt. 2. Quia Jubilæi favor non est *mere* personalis, sed etiam localis & realis, quatenus ad sui consecutionem certa opera in tali loco præstanda, puta hujus vel illius Basilicæ visitationem exigit; 3. quia Episcopi legitimi gratiæ Pontificiæ interpretes in Diplommatibus suis, citra ullam incolæ & advenæ distinctionem testantur gratiam Jubilæi ad eos omnes spectare, qui præscripta opera compleverint; 4. quia gratia Jubilæi, utpote nemini nocens & de se favorabilis, late est interpretanda, quantum finit verborum proprietas, 5. quia alioquin vagi, aut qui rerum suarum causa iter faciunt, vix summæ Jubilæi gratiæ participes fieri possent; quod quam durum sit nemo non videt. Imo nec illud ii consequi possent, quorum Episcopis à Papa fuisset denegatum, uti non ita pridem contigit.

XXXII. Ratio secundæ partis est, quod ad Jubilæi consecutionem sufficit opera præscripta adimplevisse. Sed qui designatas Ecclesias Lugduni invisit, & Viennæ confitetur atque Eucharistiam recipit, omnia ad Jubilæi consecutionem præscripta exequitur. Haud equidem sufficeret ut Ecclesias Viennæ, ubi vel non est, vel non erit Jubilæum, invisat; quia necessum est, ut non quasunque Ecclesias, sed designatas visitet. Verum necessum non est ut in hac potius quam in illa Ecclesia peccata deponat,

nat, vel communicet, quia id nulla lege constitutum est. Sane moris est, ut quisque in Parochia sua communicet; nec tamen quælibet Parochialis Ecclesia semper est ex earum numero quæ visitandæ sunt.

XXXIII. Confirm. quia privilegium Jubilæi ita locale est; ut personam afficiat. Ergo qui in hoc loco opera designata incepit, jus acquisivit ad idem Jubilæum; proinde illud alibicumque, cetera necessaria implendo, lucrari potest; modo hæc intra tempus constitutum, puta bimestre, exequatur. Nec dubium quin variis in Dicecesibus, modo in iis apertum sit Jubilæum, & adhuc dureret, Stationes suas exolvere possit; quia sic verum est quod designatas Ecclesias, quoties locali lege præscriptum erat, inviserit.

XXXIV. Hinc 1. qui Meldis hebdomada prima Ecclesias quot quot opus erat, invisit, Jubilæum lucrabitur, etiamsi Parisiis jejunium, confessionem & alia perficiat, sive Parisiis apertum sit Jubilæum, sive non.

XXXV. Hinc 2. qui Meldis Jubilæum lucrari neglexit, in vicinam Dicecesim transmeare potest, & Ecclesias invisendo, quamdiu stat Jubilæi tempus, gratiam ejus consequi.

XXXVI. Imo in Jubilæis *ad instar* potest toto anno Indulgentia obtineri; quia Jubilæa hæc ab initio Fidelibus universis concessa sunt & aperta. Quod autem dicitur ea nondum in hac aut illa Dicecesi aperta esse, eo solum sensu verum est, quod in hac Dicecesi necdum in iis designata sunt seu jejuniorum tempora, seu Ecclesiæ quæ visitari debeant. Ita Mansuetus Koch, & melius Blasius ab Assumptione, in Libro cui titulus: *Recueil de Cas de Conscience... sur le Jubile*, cap. 1. cas. 16. & seq.

XXXVII. Quæritur 8. an qui in Dicecesi sua Jubilæum lucratus est, illud denuo in alia, repetitis quæ præscripta sunt operibus, lucrari possit.

Negant plures cum Suarez, Navarro, Layman, Bonacina, & aliis contra non paucos, è quibus sunt Diana, part. 5. Tract. 12. Resolut. 28. Koch, qu. 1. num. 99. 1. quia qui Jubilæum Romanum in Urbe lucrati sunt, idem denuo lucrari possunt, ex speciali privilegio. Ad quid vero privilegium istud, si quisque bis Jubilæum lucrari possit? 2. Qui Jubilæum in Urbe lucrati sunt, illud tantum altera vice ad suos reversi lucrari possunt. Ergo deterioris forent conditionis, quam qui ad Urbem, seu Romanam, non contenderunt; hi enim si bis, utique decies & vicies Jubilæum lucrari possent. 3. Quia ita respondisse fertur Clemens VIII. & indubie idem anno 1620. resolvit Sacra Congregatio. 4. Quia si quis Jubilæum bis obtinere posset; posset bis à censuris & reservatis casibus, quos denuo incurrisset, absolvi. Atqui id non concedit Papa, sed solum ut *hac vice*, & *adhuc* Jubilæi lucrandi effectum absolvi valeant. Ita idem Blasius, eodem cap. cas. 2. Quia tamen nemo certo scit se Jubilæi gratiam

promeruisse, sunt qui pie Jubilæi opera repetant, ut si prima vice gratiam ejus non attigerint, hanc novo conatu promereantur. Et id, si sine anxietate fiat, laudandum. Hæc illi, ad quos sponte accederem. Aliud tamen definiit Benedictus XIV. in Bulla *Convocatis*, §. 52. ubi hæc: *Qui hoc anno sancto bis, aut pluries omnia & singula Jubilæi opera... iteraverit bis quoque aut pluries poterit hoc anni sancti Jubilæum lucrari. Non enim habita ratione annui spatii, ad quod hujusmodi Jubilæum protenditur* (quæ ratio pro ceteris ejusdem formæ Jubilæis militare videtur) *ita de Apostolica liberalitatis plenitudine concedimus. Hoc tamen declarantes, neminem posse, nisi semel, id est prima tantum vice frui, seu potiri favoribus huic Jubilæo adjunctis*, quales sunt, ut ibidem dicitur, absolutio à censuris & casibus reservatis de novo contractis, commutatio votorum, &c.

XXXVIII. Quæritur 9. an viatores ab itinere reversi Jubilæum lucrari possint, & quamdiu.

R. In Bullis Jubilæorum *ad instar* concedi viatoribus ut ad sua reversi Jubilæum lucrari possint; de hoc autem fileri in Jubilæis anni sancti, quæ in præsentī distinguimus à Jubilæis *ad instar*. Sed quia Bullæ pro Jubilæis anni sancti Ordinariis concedunt facultatem procurandi viatoribus ad sua reversi Jubilæi, constat viatores gratiam hanc consequi posse, si id exprefferit Episcopus, quod cavendum ne unquam omittat.

XXIX. Quamdiu autem perseveret facultas gratiam hanc consequendi, nonnisi ex Episcopalis Mandati tenore dijudicari potest. Si enim exprefferit Episcopus futurum ut Jubilæi participes essent qui *immediate* post reversionem sacro operi incumbere, excident à gratia, qui ex ignorantia vel desidia rem aggredi prætermiserint. Si vero nullam præscripserit tempus, existimat citatus Casuista, p. 1. cap. 5. cas. 25. posse viatorem, qui etiam *per plures menses* à reditu de Jubilæo non cogitavit, illud tandem, ad meliores sensus reversum, promereri. Quoniam tamen decisio hæc pia magis est quam certa, provide sibi consulunt, qui quamprimum moraliter valent, præscriptis operibus vacant.

XL. Quod si ab Episcopo constitutum sit ut viatores Jubilæum lucrentur, si intra duos à reditu menses præscripta opera fecerint, gratiæ ejus particeps fieri poterit, qui uno aut altero die ante postremi mensis exitum, Confessarium pro tunc approbatum in Tribunali convenerit; is enim opera præscripta in alia, juxta prædictum Auctorem, commutare poterit, quod difficile videtur, vel Jubilæi tempus eidem prorogare, prout iis quotidie fit qui procrastinando, ad ultimos designati temporis dies devenerunt. Vide eundem Blasium ad Assumpt. cit. cap. 5. cas. 28. & seq.

XLI. Quæritur 10. an ad Jubilæi consecutionem sufficiat inceptio habitualis vel inter-

interpretativa, ita ut qui Jubilæi plane nescius opera omnia ad ejus lucrum ponit, gratiam ejus obtineat.

Affirmant Laymam, Lib. 5. Tract. 7. cap. 6. n. 5. Diana, part. 5. Tract. 12. Resol. 6. Koch, q. 1. sect. 5. n. 75. Blasius, cap. 2. cas. 9. 1. quia si justus justo alii plane nescio satisfactiones suas applicare valet; potest universalis Ecclesiæ Pastor satisfactiones Christi & Sanctorum nescio cuiquam, præscripta tamen exequenti, applicare; 2. quia in humanis potest alter alterius inscii debita expungere; 3. quia qui Missam festa die audit, nescius Festi, Ecclesiæ legi sufficienter obtemperat, &c. Hæc fusius non prosequor, quia summe inutilia. Quis enim, nisi in fictitiis Casuistarum hypothefibus, jejunia, stationes in his numero Ecclesiis, orationes secundum Pontificis intentionem persolveret si de Jubilæo nihil audierit? Imo quis, nisi forte æger, qui id de industria celabitur, nullam, dum villæ & urbes Jubilæi resonant, Jubilæi notitiam habebit; cave habita omnia ad consecutionem ejus necessaria præstet, absque virtuali ejusdem lucrandi intentione? Longe facilius fieri potest eadem hypothefis quoad communes Indulgentias: nec enim mirum est, si quis earum inscius communicet in Ecclesia cui affixa sunt, & oret pro exaltatione S. Ecclesiæ, pro Principum concordia. In hoc autem casu Indulgentiam satis probabiliter percipi diximus in Tract. præced. cap. 5. num. 40.

XLII. Quæres 11. an possit quis Jubilæi Indulgentiam alii seu vivo, seu defuncto applicare.

R. ad 1. Etsi, quod tuentur multi, concedere possit summus Pontifex, ut vivus vivo alii Indulgentiam hanc applicet, nusquam tamen id ab eo permissum esse; quia quisque eam sibi lucrari ipse potest, & aliena indignus est ope, qui sibimet opitulari non vult.

XLIII. R. ad 2. esse hanc apud multos simplicioris judicii Fideles persuasionem, quod post consecutum sibi priore hebdomada Jubilæum, illud posteriori defunctis lucrari possint; Sed perperam: In his enim quæ à Superioris voluntate pendent, id unum possumus quod ipse concessit. Porro non solet Pontifex concedere ut Jubilæi Indulgentia defunctis cedat. Ita passim Theologi.

XLIV. Quæritur 12. an Jubilæum ante lucriferi valeat, quam fuerit promulgatum ab Episcopo.

R. ita multis videri, qui non improbabiler docent, moribundum, si ad promulgationem usque victurus non creditur, à Confessario opera postmodum præscribenda commutante, ad Jubilæi consecutionem posse disponi. Ratio est quia licet Pontifex, cum Jubilæum largitur; Episcopo certarum Ecclesiarum designationem committat, non tamen eo usque conditioni huic gratiæ valorem annectit, ut ea in necessitatis casibus ante designationem hanc prodesse non possit. Quia tamen hæc à Legislatoris vo-

luntate non satis cognita dependent, addendum est, moribundo, si præter spem vitam protraxerit ad tempus Jubilæi, aut etiam omnino convalescit, curandum prorsus ut promulgato deinceps Jubilæo, vel eadem opera iteret, vel nova ex Confessarii præscripto exequatur.

XLV. Quæritur 13. an Fidelibus incumbat obligatio lucrandi Jubilæum.

R. non equidem incumbere per se, quia Jubilæum offertur tanquam favor, non autem ut onus sub præceptum cadens; at vix posse fieri ut quis sciens & volens sine omni peccato consecutionem tantæ gratiæ negligat: quia, secluso etiam contemptu qui à letali immunis non esset, subest hic desidiosus torpor, & spiritualis boni negligentia, sæpe etiam scandalum aliquod, quæ ab omni culpa excusari non possunt.

XLVI. Quæritur 14. an qui præscripta opera præstant, omnes ex æquo Jubilæi gratiæ participes sint.

Non movetur quæstio de Jubilæi privilegiis. Constat enim omnes qui Jubilæum vere lucrantur, etsi cum minori devotionis affectu, ex æquo à casibus reservatis & censuris absolvi, item frui votorum commutatione, &c. Alioqui tam pœnitentes quam Confessarii gravibus obnoxii forent scrupulis, si pietatis gradus in prædicta relaxatione diversitatem induceret. Tota igitur difficultas est de primario Jubilæi effectu, qui in Indulgentia plenaria consistet.

XLVII. Et quidem constat per Jubilæum à Fidelibus, tametsi opera æquali fervore obeant, non semper obtineri Indulgentiam materialiter æqualem. Ratio est, quia non omnes æqualem pœnæ reatum habent; sed alii pluribus obnoxii sunt pœnis, alii paucioribus.

Sed dubitatur. 1. an Fideles omnes qui opera præscripta non eodem, sed tamen sufficienti affectu adimplent, ita ut alter pinguiorem eleemosinam largiatur, severius jejuset, in Ecclesiis ferventius & diutius precetur, alter hæc omnia præstet remissius, pie tamen, eandem formaliter Indulgentiam, id est pœnæ omnis, licet multum inæqualis, veniam consequantur; 2. an ad minus Indulgentiam hanc formaliter æqualem recipiant duo, qui eadem opera simili fervoris gradu exolvunt, sed in gradu admodum diverso debitores sunt justitiæ divinæ.

XLVIII. Affirmant multi pro utraque parte, 1. quia Fideles omnes, qui opera præscripta exequuntur, ponunt condiciones omnes ad Indulgentiæ propositæ consecutionem injunctas. 2. quia velle potest Pontifex ut ii etiam qui fervide minus, pie tamen præscripta opera adimplent, totius Indulgentiæ participes sint. Ergo id probabiliter vult, nisi contrarium exprimat, quod facere non consuevit; 3. quia Indulgentia remissionem pœnarum confert ex opere operato, scilicet ex meritis Christi & Sanctorum, non autem ex opere operantis. Ergo major minorve operantis fervor, nihil ad remissionem hanc præstat.

XLIX.

XLIX. Aliter quantum ad primam partem sentiunt Navarrus, Coninch & alii, quos in præced. Tract. secuti sumus cap. 5. nu. 61. & seq. Neque vero contraria opinio nutriendæ pietati, sed minuendæ potius inservire potest.

L. Quod spectat ad alteram partem, nobis hic hærendum incertis; cum pænæ re-

missio non à sola hominis, sed potissimum à Dei voluntate pendeat, juxta quam vult. Valere, nisi fallor; in præsentī potest istud Christi de peccatrice, Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum, cui autem minus dimittitur, minus diligit*, sicut minus remittitur ei qui minus diligit.

CAPUT TERTIUM.

DE

OPERIBUS AD LUCRANDUM JUBILÆUM REQUISITIS.

Opera ad Jubilæorum consecutionem præscribi solita, sunt 1. animus pœnitens, 2. confessio, 3. participatio Eucharistiæ, 4. visitatio Ecclesiarum, atque in iis fundenda oratio; 5. largitio eleemosinæ; 6. jejunia.

II. Circa hæc generatim certum est, vel admodum probabile, 1. in materia jubilæi ad amissim sequendum esse Pontificii diplomatis tenorem, 2. requiri ut eadem opera honeste fiant, ut à peccato, saltem mortali vacent * 3. ut integre ponantur, etsi enim levissima quæpiam omissio non noceat, obesset tamen notabilis, qualis est unius *Pater & Ave*, quia precatio hæc, licet in se levis, est quid grave respectu quinque *Pater & Ave*; 4. Opera hæc inter præfixum tempus, dempta tamen confessione ** absolvenda esse, proinde intra annum, si de Jubilæo Romano, intra menses duos, duasve hebdomades, si de aliis sermo sit; quæ ex dictis exceptionem patiuntur in moribundis; 5. ex his tamen operibus esse nonnulla, tria videlicet jejunia, quæ eandem intra hebdomadam perfici debeant; 6. nihil interesse quo ordine prædicta opera compleantur, nisi, quod fieri non solet, eorum ordo à Pontifice præscriptus sit. Excipienda sane confessio, quæ si necessaria cuipiam erit, Eucharistiæ præmitti debet; 7. perinde esse quod opera in hoc vel illo loco fiant, dempta tamen Ecclesiarum visitatione, quæ extra designatas ab Ordinario præstari non potest; licet in viatoris gratiam à Confessario in aliud opus possit commutari; nisi viator privilegio suo post reditum uti velit; 8. curandum ut qui opera præscripta adimplent, non solum Jubilæi gratiam lucrari intendant, sed, quod multi è mitioribus Theologis pene judicant certo

necessarium, ut saltem initio precum *** intendant pro finibus à Pontifice assignatis orare, puta *Pro peccatorum suorum remissione, pro pace inter Principes Christianos conservanda, hæreseonextirpatione, S. Matris Ecclesiæ exaltatione, præsentibus Ecclesiæ necessitatibus*, aliisve quæ fuerint injecta. 9. neminem posse sibimetipsi præscripta opera etiam in aliquid melius commutare; posse vero hæc, si iuxta id ratio postulet, à Confessario commutari, etiam extra Tribunal, imo etiam absente, juxta Lugo disp. 27. n. 113. Roch. q. 2. num. 35. unde sequi videtur Confessarium posse extra Tribunal Jubilæum prorogare, puta quia instante Jubilæi exitu non possit omnium confessionis excipere. 10. in commutatione minus habendam esse rationem pœnalitatis operis, quam respectus ad finem à Pontifice intentum; 11. Multo satius esse ut opera præscripta commutentur in alias indebita; imo id à pluribus requiri ut conditionem veræ & idoneæ commutationis; tum quia qui ex voto eleemosinam debet, non satisfacit dando ei cui debet ex iustitia; tum quia, ut bene Viva qu. 8. artic. 1. opus pro Indulgentia injectum habet rationem oneris; quod autem ex pacto oneroso præstandum est, alias indebitum esse debet: unde sicut qui ex præcepto ad audiendam die festâ Missam tenetur, non satisfacit Pœnitentiæ sibi injectæ; sic qui aliunde ad hoc vel illud opus tenetur, non potest vi ipsius legem sibi à Papa indictam adimplere, nisi mens ejus sit ut per opus alias debitum satisfiat, ut quando jejunia pro Jubilæo indicit quadragesimali tempore. His quæ fusiori, sed in præsens minime possibili expositione indigerent, obiter præmissis, sit

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

C c c c

ARTI-

* Vide Tractatum præced. cap. 5. n. 57.

** Vide ibid.

*** Dixi, *initio precum*, quia non videtur exigere Pontifex ut jejunia, & eleemosynæ eadem intentione fiant. Etsi autem melius est ut quis pro assignatis finibus distinctim oret. nobis tamen cum citato P. Blasio cap. 5. cas. 17. satis esse videtur, ut quis generalem habeat intentionem orandi ad mentem Pontificis. Imo, ait idem. qui orat ex intentione lucrândi Jubilæi, virtualiter orat secundum intentionem largientis jubilæum. Hortandi tamen sunt Fideles ut cujusque stationis initio, præscriptos à Pontifice fines, si non in specie singulos, at saltem in genere animis revolvant.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

CONFESSIO NE.

I. **Q**uæres 1. an confessio, non secus ac opera cetera in Pontificis Diplomate expressa, ad Jubilæi consecutionem necessaria sit.

Resp. confessionem semper requiri in eo qui conscientiam mortalis habet, ut certo Indulgentiam consequatur. Ratio est, 1. quia de contritione perfecta, quam difficile haberi fatentur omnes, potest quis sibi perperam blandiri; 2. quia ad minus dubium est an confessio in hoc casu, licet etiam à Pontifice per modum conditionis non requiratur, non sit tamen ex mente ipsius dispositio ad Indulgentiam Jubilæi necessaria, sicut & ad Eucharistiam. Id quidem negant Paludanus & alii, quorum opinio Suari probabilis est: at cum fateatur ipse, quod diffiteri nemo possit, nostram esse securiorem, quis salutis suæ vel saltem profectus spiritualis vere studiosus, incerta certis & facilius præponat.

II. Objiciuntur quatuor, 1. quod verba hæc *contritis & confessis* disjunctive intelligi possint, ita ut Jubilæum tam contritis pro sit, quam confessis; 2. quod confessio non requiratur ut opus injunctum, sed ut dispositio ad gratiam. Hanc porro dispositionem habet ad gratiam qui perfecta contritione donatur; 3. quod Pontifex thesaurum Ecclesiæ dispensare censeatur, quo potest meliori modo; potest autem etiam contritis dispensare; 4. quod alioqui necessario foret confessio habenti solum venialia; quia Pontifex non distinguit inter habentem mortalia, & non habentem, & aliunde venialium confessionem instar dispositionis prærequirere potest. Verum hæc absque negotio solvi possunt. Unde

III. Resp. ad 1. non esse gratis & cum periculo recedendum à verborum proprietate. Porro voces *contritis & confessis*, utriusque dispositionis conjunctionem literaliter postulant: alioqui, quod facile erat, dicendum fuisset *contritis vel confessis*. Nec obstat quod vocula & sensum disjunctivum habere possit: id enim quia rarum est, nisi clare probetur, præsumi non debet.

IV. Resp. ad 2. Nihil interesse pro præfenti an contritio requiratur per modum operis injuncti, an per modum puræ dispositionis: statim enim ut carebit homo, non quidem dispositione, quam per contritionem habere supponitur, sed perfecta illa & certa dispositione, quam Confessione alligavit Pontifex, ea dempta erit quidem capax Indulgentiæ ut sic, sed non hujus numero Indulgentiæ.

V. R. ad 3. pontificem dispensare thesaurum, 1. eo modo quem disertim exprimit, 2. eo modo qui, quod unice ambit, peccatores ad Deum certius reducat. At qui & confessionem exprimit, & ea longe certius ad Deum revocat. Ergo.

Pro responsione ad 4.

VI. Quæres 2. num. ad Indulgentiam Jubilæi necessaria sit etiam venialium confessio.

Resp. ex dictis Tract. præced. cap. 5. num. 95. confessionem venialium esse necessariam, si per modum operis ac conditionis præscribatur à Pontifice; secus, si duntaxat per modum dispositionis. Ratio primæ partis est, quia non percipitur gratia, nisi adimpleantur conditiones, quibus hæc alligata est. Ratio autem secundæ partis, quam contra Sanchez, Soto, Sylvestrum, & alios quosdam tuentur Suarezius, Layman, Viva, Comitulus, & alii communiter, ea est, 1. quod confessio simpliciter dicta intelligitur de mortalibus; 2. quod confessio non magis necessaria sit per se ad Jubilæi lucrum, quam ad Eucharistiæ participationem. Ergo sicut extat præceptum de confessione ante Eucharistiam, neque illa tamen intelligitur de venialibus; sic & in præfenti.

VII. Quando autem confessio requiratur ut opus injunctum, seu per modum conditionis, ex ipso Diplomatis tenore definiendum est. Si habeat Diploma: *Qui peccata sua confessi*, vel *Qui præmissa confessione Ecclesias visitaverint: &c.* absque eo quod quidquam de pœnitentia vel contritione adjungatur, videtur multo tutius ut præmittatur venialium quorundam confessio, licet id non pauci requiri negent. Si vero Pontificium Breve gratiam jubilæi offerat *contritis & confessis*, vel *pœnitentibus & confessis*, tunc non equidem requiritur confessio de solis venialibus, sed mortaliū reo præscripta censerī debet, prout docent cum supra citatis, Navarrus, Bellarminus, Peyrinis, & alii quos sequitur Koch eadem quæst. 2. nu. 65. Atque utinam difficultates istas elevent SS. Pontifices, pro ut his verbis fecit in Jubilæo suo Benedictus XIV. *Cum Confessio Sacramentalis in hoc Jubilæo sit opus injunctum, peragenda eadem erit etiam ab eo, qui solis peccatis venialibus teneatur, si hoc Jubilæum lucrari velit.* Vide Theod. à S. Spiritu cap. 6. de Jubil. numer. 6.

VIII. Quæres 3. an Confessio, seu mortaliū, seu venialiū, cum hæc ut opus Jubilæi præscripta est, adeo necessaria sit, ut ea vel inculpate omīssa, vel per inſcitiam aut nequitiam Confessarii defectuosa, non possit Jubilæi gratia comparari.

Resp. contra Dianam & alios quosdam affirmat. nisi in aliud opus commutetur, quod à Confessario etiam absente, puta in carcerato, vel relative ad incarceratum, fieri posse diximus. Ratio est quia ad Jubilæi consecutionem necesse est ut observetur forma à legislatore præscripta. Nec magis

magis prodest ejus servandæ impotentia, quam profit ignorantia Jubilæi: unde sicut qui nullam ejus notitiam habuit, idem, post elapsum tempus lucrari non potest, sic nec qui lucrari quidem voluit, sed necessaria ad ipsum, formaliter aut æquivalenter implere non potuit. Non est tamen dubium quin Deus magnam bonæ hujus voluntatis rationem habeat.

IX. Quæres 4. qualis ad Jubilæum confessio requiratur & sufficiat.

Resp. non sufficere sacrilegam, prout sacrilege quidam existimaverunt; sed sufficere veram, quæ in alio quocumque casu ad absolutionem valere possit, qualis est signis & nutibus facta, in eo qui verbis confiteri non potest; integra solum formaliter, facta absque perfecta contritione; quia licet Bulla de *contritis & confessis* loquatur, non alio sensu, nomen contritionis accipit, quam à Tridentino acceptum est sess. 14. cap. 4. ibi autem pro eo etiam doloris imperfecti gradu accipitur, qui ad fructuosam confessionem cum Sacramento sufficit.

Quæres 5. an ad idem Jubilæum sufficiat unica confessio; seu an denuo confiteri teneatur, tum qui post receptam absolutionem, unius vel multiplicis peccati inculpate obliti recordatur; tum qui in novum grave peccatum relabitur. Et hæc quidem quæstio de eo procedit, qui necdum opera omnia præstitit. Si enim præstiterit, jam Indulgentiam lucratus est.

X. Resp. ad 1. non teneri ad confessionem hic & nunc: ita Granadus, Palao, Vasquez quæst. 66. Lugo disput. 27. numer. 102. Viva quæst. 8. artic. 3. numer. 4. Blasius cap. 3. cas. 5. contra Suarez tom. 4. disput. 52. sect. 3. numer. 7. Ratio est, tum quia ad Jubilæum sufficit status gratiæ per confessionis viam obtentus; & is habebitur in præsentia, tum quia ex alibi probatis nequidem nova requiritur confessio ad Eucharistiæ receptionem, in casu peccati invincibiliter obliti. Neque si hæc ad Eucharistiam requiri dicatur, ideo ad Jubilæum requiri dicenda foret; quia urgeret in uno lex Ecclesiæ, quæ in alio non urget.

XI. Resp. ad 2. nova tunc opus esse confessione. Ideo enim præcipitur confessio ut quis obices omnes qui gratiam impedire possint, qua securiori potest via removeat. Sed qui denuo in peccatum proruit, obices illos hac efficaci via non removet. Quandoquidem in eo sit quoad Jubilæi gratiam statu, in quo primam ante confessionem versabatur. Ergo tametsi se perfecte contritum supponat, in quo falli non ægre potest, dubium est ad minus an Indulgentiam consequatur. Ergo ad novam Confessarii absolutionem recurrere debet. Ita Blasius ab Assumpt. cas. 7. Suarez disp. 52. sect. 3. cujus sententiam solidioribus niti fundamentis observavit Benedictus XIV. qui ideo novam in hoc casu ad Jubilæi sui lucrum exegit confessionem, ut videris apud eund. Theodor. ibid. ut ego alibi.

XII. Sed quid si pœnitens ille ad Confes-

sarium reversus postrema die, reconciliationis beneficium ab eo consequi non potuerit?

Respondet idem Blasius, eum, si vere contritus erat, & absolutionis beneficio injuste privatus est, Indulgentiam nihilominus esse consecutum; 1. quia quantum de se fuit, præscripta quæcunque opera executus est. 2. quia Pontificium Diploma exigit quidem ut pœnitens delicta sua deponat, non autem ut ab his absolvatur; 3. quia alioqui quis omnia ad Jubilæum præscripta adimplens, invitus & plane nolens gratia Jubilæi privaretur; quod durum est.

XIII. Ego quidem, si per tempus liceret, orarem ut Jubilæi tempus prorogaret; potest enim tempus legitime impedito prorogari. Atqui legitime impeditus est, qui extrinsece atque etiam inique à medio ad finem necessario, aut saltem multo securiori impeditur. Ergo.

XIV. Idem observari velim, si cui ob venialium consuetudinem differatur absolutio, quod ex dictis in Tract. de Pœnit. fieri aliquando potest & debet.

XV. Quæres 6. quo tempore ad Jubilæi consecutionem facienda sit confessio: an ante omnia opera, ut censet Navarrus, an in fine hebdomadis, ut alii volunt.

Resp. Nihil interest an præcedat confessio, an interponatur, an fiat in fine. Patet id tum ex Fidelium praxi, tum ex Doctorum consensu, tum quia ex eo quod in Diplomate confessio ceteris operibus præponitur, nihil concludi potest, cum ordo rerum ad substantiam rei minime pertineat. Et vero cap. *Licet*, 47. de testib. & attestat. multa reperire est in dispositione testium præstanda, quæ tamen non eo debent ordine fieri quo recensentur.

XVI. Imo potest confessio fieri, antequam alia opera peragere liceat, puta Sabbato, vel etiam feria VI. præcedente Dominicam primam Jubilæi; tum quia sic usu receptum est, propter confitentium multitudinem; tum quia confessio non est necessaria iis, qui conscientiam mortalis non habent, nisi id ex Bulla indubie constet. Porro, ut supponimus, non habet conscientiam mortalis, qui una aut altera post confessionem die, cum jam apertum est Jubilæum, Eucharistiam recipit. Nec nocet quod Jubilæi lucrandi tempus diebus quatuordecim concludatur; in nostra autem hypothese extendatur ad dies sexdecim: id enim de aliis operibus intelligendum, non de confessione, quæ tantum iis necessaria est, qui lethaliibus sunt innodati.

XVII. Sed num poterit confessio differri in Dominicam Sequentem?

Videtur quod non: Siquidem plerumque dicitur in Bulla: *Qui eadem vel sequenti hebdomada dictas Ecclesias visitaverint, nec non feria IV. & VI. & Sabbato ejusdem vel sequentis hebdomadæ jejunaverint, atque peccata sua confessi, sequenti saltem Dominica SS. Eucharistiæ Sacramentum reverenter sumpserint, &c.* Constat nihilominus confessionem non minus quam communio-

nem,

nem, ad tertiam usque Dominicam posse differri; 1. quia Dominica hæc, licet re ipsa initium sit hæbdomadæ sequentis, ex peculiari privilegio in materia Jubilæi habetur tanquam complementum hebdomadæ præcedentis, prout docent Card. de Lugo, Bonacina & alii, qui Ecclesiæ Romanæ usum propius intuiti sunt; 2. quia quæ mox relata sunt Bullarum verba ad sensum hunc citra vim ullam flecti possunt; 3. quia hanc confessionis dilationem ad tertiam usque Dominicam approbat consuetudo, optima legum & privilegiorum interpret. Unde observant Layman, Lib. 5. Tract. 8. cap. 8. n. 7. Palao, Tract. 24. Koch, q. 1. n. 24. duas Jubilæi hebdomadas non 14. diebus concludi, sed quindecim constare, nimirum tribus Dominicis, & diebus duodecim intra eas inclusis.

XVIII. An autem consultius sit ceteris operibus præmittere confessionem, vel postponere, vix respectu Fidelium omnium

definiri potest. Nam inde quidem videtur melius ut confessioni reliqua opera præmittantur; tum ut mens per eadem opera ad uberiores Sacramenti gratiam præparetur; tum quia qui ultimo loco confitetur & Eucharistiam recipit, de suo gratiæ statu certior est. Hinc vero magis videtur expedire, ut à confessione ducatur exordium; quia opera deinceps ab homine jam jam justificato perpetrata, vim merendi apud Deum atque impetrandi majorem habeat. Et ita fieri post S. Carolum optabat Benedictus XIV. in sua ad Minores Pœnitentiariorum Epistola Encyclica, n. 73. apud Theodor. p. 315. & seq. Sed quid tantum si semel initio, semel sub finem Jubilæi confiteantur Fideles.

Ceterum ex dictis in Tract. præced. consequitur neminem sub indulgentiæ cuiuslibet, obtentu à pœnitentiali satisfactione esse eximendum; licet hæc ob gravia Jubilæi opera utcumque imminui possit.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

COMMUNIONE.

XIX. **Q**uæres 1. an in omni Jubilæo necessaria sit Communio.

Resp. in Jubilæis Romanis, seu quæ per annum sanctum comparantur Romæ, ne verbum quidem de communione apponi; unde cum hæc nec divino jure, nec lege Pontificis præscripta sit, haud requiri videtur. Quia tamen hanc ex consuetudine & praxi necessariam esse credit Filliucius, & cum eo pauci quidam, hortandi sunt Fideles ne ei desint, quod hominibus gratiæ statum consecutis & facile est, & impendio salubre. Ceterum quin in Jubilæis *ad instar* necessaria sit communio nemini dubium esse potest. Tunc porro non sufficere sacrilegam, quidquid contra eructare ausi sint Filliucius, Suarez ipse, disp. 52. sect. 6. Henriquez, & alii apud Vivam hic, quæst. 8. art. 4. liquet ex censura hujus propositionis apud Innocentium XI. 53. *Præcepto communionis annuæ satisficit per sacrilegam Domini manducationem*, quæ à pari vel à fortiori concludit in præsens. Quis enim dixerit velle Pontificem sacrilegis, qua talibus, Indulgentiam & favores Jubilæi impendere?

Sed neque sufficit communio mere spiritalis; quia in usu communi per communionem non intelligitur metaphorica. sed realis & exterior.

XX. Quæres 2. annon ergo Jubilæum lucrari possit Antonius, qui ultima Jubilæi Dominica tantillum aquæ imprudens deglutiit.

Resp. posse, quia legitime impeditis potest aliquod Jubilæi opus in aliud à Confessario commutari, vel eidem prorogari Jubilæum. Atqui id ultimum factum opus erit, si pœnitens ea ipsa die qua communionem meditabatur, in grave aliquod peccatum deciderit, propter quod hic & nunc absolvi non possit.

Quæres 3. an ad Jubilæi lucrum sufficiat communio solum informis, non autem formaliter sacrilega; qualis est cum quis ab ultima confessione gravem cominist noxam, quam levem ratus, nec pœnitentia, nec idoneo dolore ante Eucharistiam expiavit.

XXI. Negat Viva, ibidem num. 3. quia etsi opera cetera extra statum gratiæ peracta ad Indulgentiam prodesse valent, non tamen communio; cum isthæc tantum prodesse possit, quando est animæ reflectiva, & omnes piæ communionis conditiones habet.

XXII. Mihi nonnulla distinctione opus esse videtur. Si enim quis peccatum illud suum nullatenus doluerit, non potuit Indulgentiam promereri; quia ultimum opus adeo in gratia perfici debet, ut nulla hic opituletur ignorantia etiam invincibilis, prout fatentur omnes. Si vero quis eam attritionem habuerit, quæ Eucharistiæ receptioni conjuncta gratiam primam tribuit per accidens, uti Tom. 5. diximus, tunc non videtur Indulgentiæ expers; quia & communionem utilem fecit, & ipso
ultimi

* Testatur, si memini, Benedictus XIV. se primum omnium Communionis hujus legem indixisse.

ultimi operis tempore in statu gratiae constitutus est. Ita Blasius, capit. 4. cas. 6. Neque hinc recedit ipse Viva; loquitur enim de communione informi: non est autem informis, quæ licet per accidens, viram tribuit & gratiam.

XXIII. Quæres 3. an pueris qui necdum ad sacram communionem admissi sunt, hæc in aliud opus sit commutanda.

Negant Vasquez, Viva, &c. Rationem dant, quia ex capit. *Tua, de Testamentis*, conditio de jure impossibilis, etiamsi apposita sit, habetur pro non apposita. Atqui communio relative ad pueros est conditio de jure impossibilis; neque profecto id ignorat S. Pontifex. Et vero facultas opera injuncta commutandi ad eos tantum extenditur, qui fortuitum & accidentale impedimentum habent, ut infirmi, carceribus detenti, &c. Qui porro à jure impedimentum habent, non sunt in eo casu.

XXIV. Quoniam tamen tanti non est Ecclesias quinque pro quatuor invisere, aut invisere per dies sexdecim, dum alii per quindecim invisunt; & præcipere solent Ediscopi ut communio pueris in aliud quodvis opus à Confessario commutetur; idcirco quantumcunque probabilis judicetur Vivæ opinio, contrariæ adhærendum est in praxi, quam & in Jubilæo suo secutus est Benedictus XIV. Et vero Monialibus de jure impossibilis est Ecclesiarum visitatio, & hæc tamen iis in alia opera debet commutari.

XXV. Quæres 4. quo tempore peragenda sit communio.

Resp. hanc præscripto per Diploma tempore perficiendam esse, adeoque expendenda Diplomatis verba, quæ quantum ad præsens non semper eadem fuere, uti probat Koch, q. 2. n. 92.

ARTICULUS TERTIUS.

DE

VISITATIONE ECCLESiarUM, ET ORATIONE IN IIS FACIENDA.

XXVI. **C**onstat in Jubilæo Romano præter confessionem requiri ut Incolæ per dies triginta continuos vel interpolatos, advenæ vero per dies quindecim visitent Basilicas quatuor S. Petri, S. Joannis in Laterano, S. Mariæ Majoris, & S. Pauli, ibique orent pro sua & totius Christiani populi salute. Constat rursus in Jubilæis *ad instar* visitari debere Ecclesias quæ ab Ordinario designatæ fuerint. Verum hac occasione non pauca emergunt dubia.

XXVII. Quæres itaque 1. an hic locum habeat parvitas matetiae; ita ut Romanus qui Ecclesias vices novies tantum inviserit, à gratia Jubilæi excidat.

Resp. eum qui unicæ visitationi defuerit, minime lucraturum Indulgentiam. Ratio est quia conditio, cum formæ rationem induit, stricte servari debet, ex capit. 34. *de præbendis*. Ergo cum conditio sub qua tribuitur Indulgentia, in hoc definite numero consistat, nequaquam ab eo recedere licet. Nec prodest quæ in contrarium objicitur præsumpta Pontificis benignitas; quia non licet à præsumpto ad expressum procedere.

XXVIII. Quæres 2. annon saltem, cum præcipitur quatuor Ecclesiarum visitatio, liceat eam partiri, sic ut duæ vel tres hodie, cras autem una vel duæ invisantur.

Resp. negat cum Navarro, Quarti, & aliis communius. Obstat enim praxis Fidelium, qui omnes in hoc puncto Bullam stricte interpretantur. Atqui praxis & observantia declarant Jus, ex cap. 8. *de consuetudine*, prout cum communi Doctorum tradunt Baldus, Viva, hic art. 5. &c.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

XXIX. Quæres 3. quæ Ecclesiæ visitatio requiratur.

Resp. eam requiri quæ devotè & religiose fiat: fieri autem devotè, quæ sit mente ad Deum pie elevata, & precibus attente recitatis. Et si autem quo nutriatur ille devotionis affectus, plurimum decet ut ipsum iter non sine aliquo Religionis sensu conficiatur, si quis tamen jocando se ad Ecclesiam conferret, non deesset substantia operis præscripti, modo post ingressum colligeret animos, & reverenter precaretur: Imo nec venialis circumstantia, puta aliquis gloriose motus, non quidem causans actionem, sed eam stipans, valori ejus obesset absolute. Sed nec id faceret habitus peccati mortalis; cum fide constet ex Tridentino, Sess. 6. cap. 7. non omnia quæ ante justificationem fiunt opera, mala esse. Si tamen Ecclesiæ visitatio ultimum esset opus, dubio procul in statu gratiæ peragenda foret. Ceterum nihil ad substantiam interest an quis pedes vel eques Ecclesias visiter, an ab iis longo vel brevi itinere distet: licet viæ defatigatio & molestia citra dubium coram Deo computentur.

XXX. Quæres 4. an satis sit extra fores Ecclesiæ præcari.

Resp. id à nobis expensum esse in Tract. præced. capit. 1. numer. 34. Unum nunc addere sufficiat, nempe si trium aut quatuor Ecclesiæ Altarium visitatio præcipiatur, non satis esse ut oretur ante fores; quia etsi moraliter Ecclesiam visitare dicitur, qui eam ingredi non valens, ante limen orat; non tamen hoc vel illud Altare visitare dicitur, qui extra januam preces fundit. Sed

D d d d

neque

neque satis erit ut in medio templi positus ad altaria sese animo convertat: Quia præscripta visitatio debet esse sensibilis, sicque fieri ut exterius appareat orationem aut aliud pietatis opus ad hoc vel illud Altare dirigi. Sed de hoc jam in cit. Tract. ubi supra.

XXXI. Quæres 5. qualis esse debeat oratio, an expresse finem intendens, an vocalis, & quanta.

Resp. ad 1. melius esse ut quis, cum potest, saltem in primæ Ecclesiæ visitatione, fines à Pontifice expressos expressim recolat; satis tamen esse ut pro iis in genere precetur. Nec vulgo aliud potest plebecula, maxime cum plurimos fines assignat Diploma Pontificium.

XXXII. Resp. ad 2. mirum, ac pene dolendum, quod hujusmodi quæstiones versent Scholastici. Annon ex omnium confesso tutius est, quod orationi mentali jungatur vocalis; An vocalis quinquæ Dominicæ orationis recitatio tam ardua est, ut in ea persolvenda desudandum sit; An etiam in minimis studendum est mollioribus Fidelium, &c. Esto eum qui bona fide mentaliter solum oraverit, consolari enitatur; & dicam quod non improbabilius Jubilæi gratiam consecutus sit: sed ut quid nonnihil dubia, forte etiam falsa, ante actionem proponam? At, inquit Viva; quæst. 8. art. 5. oratio mentalis magis est proprie oratio, quam vocalis. Sane magis est oratio quam labiale murmur verba sine sensu & affectu effundens: Sed num magis quam vox cordis voci oris intime conjuncta? An minus bene orat Ecclesia, quæ in Jubilo & cantu, quam pii Fideles qui mente solum præcantur? Hinc Benedictus XIV. in Bulla *Convocatis*, num. 51. *Qui sola mente ad fines designatos devote orare voluerit, laudandus est: Aliquam tamen etiam vocalem orationem adjungat.*

XXXIII. Resp. ad 3. Si Pontifex cujusque devotioni preces suas permiserit, prout fecit Innocentius X. & ante eum alii, hac solum usi clausula, *ibique devote Deum oraverint*, sufficere videtur oratio etiam brevis, modo non ridicula ex brevitate. Sed quidquid de eo sit, semper consulendum Fidelibus, ut ad minimum per tempus re-

peritæ quinquies Dominicæ orationes cum Angelica Salutatione precentur. Non quod brevior temporis mora minime sufficere possit; sed quia non decet ut Fidelis in Deum tam parvus sit, cum Deus suas in eum opes pleno cornu effundere dignatur.

Quæres 6. Quid facto opus sit, si Ecclesia in stationem designata in urbe ab Episcopali, paululum dissita, inopino casu corruerit, prout an. 1702. evenisse scribit Blasius ab Assumpt. cap. 5. cas. 12.

XXXIV. Resp. recurrendum esse ad Episcopum, qui aliam designet, atque in eorum gratiam qui Stationes necdum decurrerunt, Jubileum protrahat. Neque enim satis est ut hujus Ecclesiæ loco aliam invisant Fideles; quia Indulgentia non cuicumque Ecclesiæ, sed designatæ annexa est. Quod si qui ante collapsam ædem orare perrexerint, credimus eos satisfecisse penso suo, priusquam alia ab Episcopo designata esset Ecclesia, non autem postquam hæc designata fuit, quia designatio hujus fuit virtualis revocatio illius quæ collapsa est.

XXXV. Quæres 7. an Episcopus Stationes quatuor à Pontifice præscriptas ad unam, puta ad unius Parochialis Ecclesiæ visitationem reducere possit.

Resp. id equidem posse in gratiam eorum, quibus, præ infirmitate & locorum distantia plures invisere difficilius fuerit; non posse vero generali lege, quæ ad omnes etiam vegetos se extendat: quia alioqui temere dispensat in Lege Superioris. Ceterum Ecclesiæ loco potest designari ruralis Capella, crux ad venerationem exposita in bivio, &c.

XXXVI. Quæres 8. an Episcopus Confessariis largiri possit facultatem Stationes ad minorem numerum coarctandi iustis de causis.

Resp. posse, imo & debere; 1. quia cum per semetipsum his omnibus invigilare non possit, necessum est ut minutiorem eorum curam aliis committat, ne quis à Jubilæi gratia excidat, aut circa ejus executionem anxius sit & incertus; 2. quia ex alibi dictis *delegatus ad universalitatem causæ subdelegare potest*. Episcopus porro ad universalem Jubilæi causam delegatus est; 3. quia idem habet Dicecesion praxis, nativa Legum interpretes.

ARTICULUS QUARTUS.

DE

ELEEMOSYNA.

XXXVII. **E**leemosina duplex, corporea, quæ est boni temporalis erogatio facta pauperi; & spiritualis, quæ etiam diviti, mentem ejus divinis pascendo, impendi potest.

XXXVIII. Dubitatur 1. an cum Bulla Jubilæi præcipit eleemosinam, sufficiat spiritualis.

Resp. negat. quia eleemosina vulgari ser-

mone de corporea intelligitur; & multo magis cum *pauperibus* facienda præscribitur, ut in Jubilæis. Unde nec satis esset ut quis infirmos visitaret, & consolaretur.

XXXIX. Dubitatur 2. an tunc temporis sufficiat eleemosina quælibet, etiam modicissima.

Affirmat contra communioem Pasqualigo, qu. 133. quia modicam stipem erogans

gans, erogandæ stipis legem implevit. Negant alii passim, quia cum præcipitur eleemosina, dubio procul, sicut & oratio, præcipitur secundum prudentiæ regulas. An porro secundum prudentiæ regulas operatur divis, qui decem aureos facile largiri valens, æris dat minuta duo. Alii Bullæ verba ponderari volunt. Hæc autem aliquando habent, ut Indulgentiam lucretur, *qui dederit eleemosinam*, vel quod in idum recidit, *qui dederit juxta devotionem & arbitrium*, vel prout cuique suggeret sua devotio; quandoque autem: *Qui dederit eleemosinam quantum pro sua cuique facultate visum fuerit*. Et quidem in hoc postremo casu Indulgentiam non lucrabitur modicissimæ eleemosinæ largitor, imo nec semper qui mediocrem dabit, quia hæc facultatibus ejus non erit proportionata. At in priori lucrari poterit, qui stipem aliquam, licet ceteroqui facultatibus longe minorem dabit. Dico *lucrari poterit*, non autem certo lucrabitur; quia si ex avaritia, quæ de se mortale est peccatum, sit in pauperes parcus, jam quia in gravi peccato positus, gratiæ Jubilæi incapax erit. Sic autem hic & nunc parum det legitimis de causis, puta quia paulo post Jubilæum prævidet & affore sibi nubem pauperum, quibus benefacere consuevit; nihil est cur à Jubilæi gratia exclusus censeatur: imo dat pro facultate sua præsentis, prout cuicumque rem penitus intuito constabit.

Dub. 3. an ipsi pauperes ac Religiosi stipem erogare teneantur.

XL. Negant Faustus, Navarrus, &c. 1. quia veri non est simile Legem his constitui, qui ejus servandæ incapaces sunt. 2. Quia ex Leg. *Num ad ea*, &c. ff. de legibus: *Quæ semel aut bis accidunt, contemnunt Legislatores*, neque pro his regulam faciunt. Porro vix unquam accidit, ut quis de obolum quidem impendere valeat. Hinc deducunt necessum non esse ut iis eleemosina in aliud opus commutetur.

XLI. Aliter sentiunt Doctores plerique, quos sequuntur Viva, quæst. 8. art. 6. Koch, qu. 2. nu. 104. &c. & eleemosinam omnibus adeo necessariam esse docent, ut nisi fiat, aut in aliud opus commutetur, percipi non possit Indulgentia; & his ducimus assentiendum, 1. quia ad Jubilæi consecutionem servari debet forma per Bullam præscripta. Atqui hæc eleemosinam, non secus ac jejunium & communionem requirit. Ergo sicut duo hæc commutari debent infirmis, qui ea ex morbo vel vomitu adimplere non valent, sic & illa, 2. Quia nemo tam egenus est, ut obolum dare non possit, vel ab alio ut det, petere. 3. Quia opinio hæc & tutior est, & ad minus æque probabilis ac opposita.

XLII. Hinc sequitur Religiosos ipsos ad stipem, seu per se, seu per Superiores erogandam teneri; quod & de uxoribus, filiis, familiis, servis, &c. dicendum. Etsi autem docent aliqui subditum, cui negaretur à Superiore stipis egeno danda, posse aliquid ex Monasterii bonis clanculum subri-

pere, ex præsumpta, non quæ sit, sed quæ esse debeat, Superioris voluntate; id tamen merito ab aliis rejicitur. Stat enim Superiores potestate sua abuti, & eis tamen parendum esse: sua enim potestate abutitur Episcopus, qui Sacerdotem excipiendis confessionibus idoneum approbare recusat, aut approbatum excludit, & huic tamen omnino parendum est. Quapropter sibi Religiosus in hoc casu per viam commutationis providere debet; quod & faciendum erit, si Superior exeundi domo ad visitandas Ecclesias facultatem juste vel injuste recuset.

XLIII. Nec obsunt rationes in contrarium num. 41. adductæ. Non prima. Non enim voluit quidem Pontifex ut fieret quod fieri nequit; at velle potuit, & velle censeatur, ut quod fieri non posset, in aliud possibile commutaretur. Sciebat utique Papa non defore infirmos, qui jejunare non possent. Ergo sicut his jejunium commutari intendit, sic & intendere potuit ut aliis commutaretur eleemosina. Si autem potuit, ergo dubium est an non voluerit. In dubio autem quis prudens subeat periculum gravis detrimenti?

XLIV. Non secunda; aliud est enim quod Legislator pro casibus fere metaphysicis leges non sanciat; aliud quod favorem certæ conditioni annectens, conditionem hanc vel in se, vel in æquivalenti adimplere non intendat. Ergo cum de conditione constet, non autem de exceptione, pessime sibi consultit; qui eam in se ipsa perficere non valens, eandem non implet in æquivalenti per viam commutationis.

XLV. Dubit. 4. an eleemosina hæc in simplici tantum pecuniæ alicujus traditione consistat.

R. negat. hæc enim per alia corporalis misericordiæ opera satis impletur, unde qui pauperem cibis, qui Religiosum excipit hospitio, qui nudum vestit, qui sepe lit mortuum inopem, qui mutuum dat egeno, imo qui vehiculum aut similia eidem commodat, conditionem à Bulla injectam exequitur; quia hæc omnia stipis corporeæ vocabulo intelliguntur à Theologis post S. Thomam, 2. 2. q. 32. a. 3. Ita partim Koch, q. 2. n. 106. partim Blasius ab aff. cap. 2. cas. 18.

Dubitatur 5. an Jubilæi particeps sit, qui eleemosinam famulo commisit distribuendam, sed quæ vel distributa non est, vel non nisi post elapsum Jubilæi tempus distributa fuit.

XLVI. Duplex est iis de casibus opinio, utraque probabilis. Prima docet tunc obtineri gratiam, 1. quia vere dat eleemosinam, qui se rei dominio exuit in gratiam pauperis. Id autem fit in prædictis casibus, quod autem pauper vel serius, vel nunquam rem ad se missam recipiat, cum sit per accidens, & præter intentionem dantis, nihil ei nocere debet. Et vero de substantia eleemosynæ est ut per eam sublevetur indigentia. Si quis tamen ficto pauperi stipem tribuat, non sublevat indigentiam, & ta-

men

men Indulgentiam ex omnium confesso lucratur. 2. Quia non decet pietatem Pontificis, ut *rem quæ culpa caret*, totumque suum coram Deo meritum sortitur, *in damnum* vertat. Sic sentiunt Vega, Sa, & alii plures, qui inde colligunt dominum, si tempestive famuli sui nequitiam cognoscat, non teneri ad novæ stipis erogationem.

XLVII. Secunda opinio, quam tenent Card. Lugo, disp. 17. num. 112. Corduba, Leo, & alii, quos sequitur Viva, ibid. n. 3. docet in eo casu non percipi Indulgentiam. Rationem dant, 1. quod ubi deest conditio ad Jubilæi affecutionem necessaria, non acquiritur Jubilæum. Atqui non distributa, sed tantum distribui mandata stipe, deest conditio, quia vere deest eleemosyna; ad hujus enim substantiam spectat, ut indigenti propter Deum tradatur. Ergo si nihil tradatur indigenti, sed duntaxat tradendum committatur, deest substantia eleemosynæ. Neque vero magis de facto eleemosynam largitur, qui tantum largiendam committit, quam de facto Matrimonium contrahit, qui tantum alteri committit ut nomine suo contrahat; 2. quod donec eleemosyna vere detur pauperi, dominus semper summæ commissæ proprietarius manet, ita ut repetere eam possit sine cujusdam injuria cum nulla donatio valida sit ante acceptationem. Ergo nihil huc usque indigenti vere datum est; nec proinde acquiritur quæ soli dono annexa est Indulgentia; 3. quia sicut non restituit, nec justitiæ actum complete exercet, qui rem debitam committit Joanni ut Petro restituatur, si hæc de facto ad Petrum non perveniat; sic non donat, nec eleemosinæ actum complete exercet, qui dat eleemosynam indigenti distribuendam, donec ea ad indigendam perveniat.

Hæc opinio licet non nihil dura, priori verior videtur. Nec obstant quæ in istius gratiam, ingeniose licet, excogitata sunt. Unde

XLVIII. Ad 1. 1. Non exiit se vere dominus proprietate rei suæ, cum eam sibi, quamdiu apud famulum manet, revendere possit; quod à multis non semel factum est. 2. Nec sufficit abdicandæ proprietatis intentio, nisi proprietashæc ad alium re ipsa devolvatur. Alias qui pecuniam seposuit ante Jubilæi finem dandam egeno, & ex oblivione non dedit, Indulgentiam lucraretur; quia & hic subest actus aliquis eleemosynæ incompletus, cui sua coram Deo merces erit. Atqui tamen nemo dicet id sufficere, nec qui dixerit fidem merebitur, ut bene Viva, num. 4. Aliud sane est cum quis ficto pauperi eleemosynam tradit; 1. quia is omni prorsus dominio sese exiit; 2. quia alioqui severe discutienda foret petentis inopia, quod sanctorum Patrum consiliis adversatur. 3. Quia eleemosynæ titulo datur, quidquid re ipsa datur ad sublevandam egeni necessitatem; unde eleemosynam dedit, qui dat ei cujus necessitas non sublevatur, seu propter furtum alterius, seu quia interea dives avadit. Ceterum Bullæ ali-

quando solum præcipiunt ut fiat eleemosyna, absque pauperum mentione, ut advertit Lugo, disp. 17. n. 113. ut ego alibi.

XLIX. Ad 2. Sicut non facit pietas Pontificis, ut qui dandæ stipis, vel stationis faciendæ oblitus est, Indulgentiam percipiat; sic nec in præsentī casu eleemosynæ defectum supplere censenda est. Et vero quidni utcumque intenderit Pontifex, ut eleemosyna saltem aliqua, tutiori qua potis esset via, erogaretur?

L. Dices in casu ficti pauperis non fit vere eleemosyna: ad hanc enim requiritur animus dominium transferendi. Atqui animum hunc non habet, qui solum vero pauperi donare intendit.

LI. Respondet Lugo ibid. in his minutioribus esse regulariter animum transferendi dominium, licet propter dolum revocari possit donatio. Solutionis hujus difficultatem nemo non sentit; præsertim cum largior quandoque eleemosyna in his occasionibus fieri possit, quam nemo in fictum pauperem transmissam velit; unde dicendum videtur per eleemosynam in præsens ex communi Ecclesiæ sensu intelligi quidquid reapse datur animo sublevandæ paupertatis; unde qui Angelo indigentis formam præferenti daret, Indulgentiam consequeretur. Nec dubium quin in præcitatis casibus id misericorditer suppleat Dominus, quod ex parte hominum deficit.

LII. Dubitatur 6. An cum eleemosyna pro alio erogatur, necesse sit ut illud resciat, eamque donationem ratam habeat tempore Jubilæi.

Respondet Lugo, ibid. num. 117. Superiorem, idemque est de marito respectu uxoris, domino respectu famulorum, &c. qui daret eleemosynam inficiis subditis, nec saltem intra hebdomadæ decursum rati habentibus, nihil iisdem ad Indulgentiam esse profuturum: Quia dare eleemosynam est actio moralis, ad quam prærequiritur aliqua cognitio & voluntas: unde operæ prætium est ut ante de stipe ipsorum nomine largienda omnes admoneantur; quod & in Communitatibus bene ordinatis fieri solet. Id autem cum *longe securius* esse fateantur virtuales rati habitationem, in sola Jubilæi lucrandi voluntate positam, sufficere existimant, nunquam est omittendum.

LIII. Dubit. 7. Quoties & quando ad Jubilæi gratiam fieri debeat eleemosyna.

Relp. ad 1. Sufficere ut eleemosyna semel detur; quia etsi Bullæ de eleemosynis loquantur in plurali, non tamen plures à singulis, sed tantum ab omnibus exigunt. Si tamen Pontifex triplicis jejunii loco triplicem eleemosynam requirat, uti fecit Sixtus IV. cum an. 1585. Jubilæum indixit tempore Paschali, quo, ut agebat, *jejunia non inducuntur*, non sufficeret eleemosynam semel largiri, sed trinam dari oporteret, eamque consueta majorem, quia hæc bini operis vices gereret.

LIV. Resp. ad 2. Eleemosynam posse fieri ante vel post communionem, imo quovis alterutrius hebdomadis die, modo intra hujus

hujus temporis spatium impendatur. Ratio est, qui Bulla, ex communi Doctorum intellectu, non exprimit tempus quo facienda est eleemosyna; nec ex eo quod eam identidem post opera alia recenscat, sequitur hanc iis esse postponendam; quia operum

ordo non est de substantia Jubilæi. Si tamen eleemosyna certæ diei affixa sit, prout Feriis IV. VI. & Sabbatho per Sixtum V. annexa erat, non est dubium quin statuto tempore debeat erogari.

ARTICULUS QUINTUS.

DE

JEJUNIO.

LV. **Q**UÆRES I. An jejunia semper ad Jubilæi affecutionem requirantur.

Resp. neg. Neque enim exiguntur in Jubilæis anni sancti, & ea quæ extra Urbem in aliis Regnis consequi solent. Exiguntur vero in Jubilæis *ad instar*, seu extraordinariis ut peragenda Feria IV. & VI. & Sabbatho, & quidem unius ejusdemque hebdomadæ.

LVI. Quæres 2. Quali ad Jubilæum opus sit jejunio.

Resp. Idem & non aliud requiri, quam quod Fidelibus ab Ecclesia certis diebus præscriptum est. Quia cum nihil speciale de jejunio statuatur Pontifex, pure Ecclesiastico contentus esse videtur. Unde sicut Ecclesiastico jejunio facit satis, qui certis in Regionibus utitur ovis & lactiniis, sic & jejunio Jubilæi satisfacere existimandus est. Idem dixeris si quis iusta de causa sub meridiem cœnulam faciat, & cœnet sub noctem. Etsi autem permittunt boni & faciles Germani cum Gobat, n. 209. Koch, n. 99. ut quis non modo *potum vel aliquid simile sumat ad sedandam sitim*, vel *interdiu extra refecutionem vinum, cerevisiam, vel aquam bibat*; id sane nos constanti traditione freti rejicimus, (vid. Tom. I. Moralis nostræ jam ab initio secundæ edit. & sequentium.) Quod vero docent iidem, eum qui *per immoderatum potum se inebriat, peccare contra temperantiam, non tamen contra præceptum Ecclesiæ, nisi forte se inebriet, ne difficultatem jejunii persentiscat*, ut ridiculum æque ac veræ pietati adversum exhorremus.

LVII. Quæres 3. An si Jubilæum Paschali tempore lucrandum proponatur sub conditione jejunii, possit jejunium illud ab Episcopo in triplicem eleemosynam commutari.

Affirmat Gobatius, cap. 28. n. 202. quia sic à Sixto V. factum sit: Sed male; quia Episcopi præscriptam à Superiore formam commutare non possunt, nisi cum eam hic & nunc adimpleri impossibile est. Porro jejungere tempore Paschali, nec impossibile est de facto, ut per se patet; nec de jure, cum Ecclesia etsi tunc temporis non jejunat, voluntaria tamen jejunia commendat, ut constat ex cap. 10. & 11. dist. 76. ubi refertur id Hieronymi, Epist. ad Lucinium: *Utinam omni tempore jejuna possimus, quod in Actibus Apostolorum diebus Pentecostes* &c. cre-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

entes fecisse legimus, &c. Porro jejunium Jubilæi voluntarie fit ab iis qui illud lucrari cupiunt. Et vero Urbanus VIII. Paschali tempore Jubilæum indicens, jejunia tridua præscripsit. Ergo hujus temporis circumstantia non est ratio sufficiens ut Episcopus jejunium commutet.

Quæres 4. Annon saltem commutari possit jejunium: quod in præcipuum loci aliqujus Festum inciderit.

Resp. Non posse jejunium tunc in aliud opus ab Episcopo commutari, sed posse in aliam diem transferri. Nam, ex cap. 2. *De observat. Jejun.* Solemnitas Festi de jure communi est causa anticipandi jejunium, prout fit in urbe Sanquintiniana, ubi una ante Vigiliam omnium Sanctorum die jejunatur, ne ipso S. Quintini die jejunetur. Si tamen festivitas quædam in antiqua, quæ toto in orbe certæ diei affixa sint, jejunia sæpe incidat, ut Rojæ festum S. Florentii, melius dubio procul erit Festum transferri, quam jejunium.

LXI. Quæres 5. An omnes ad jejunium pro Jubilæi consecutione teneantur.

Resp. Teneri universos, adeoque senes etiam & adolescentes, nisi per accidens, nimirum ex nimia virium imbecillitate, aut ex alio capite sine notabili incommodo jejunare non possint. Etsi enim juvenes annis 21. minores non adigit Ecclesia ad jejunia quæ cum multa sint, adolescentiæ non parum onerosa forent, rarum est tamen ut jejunia tria sustinere, non valeant. Quapropter si iis ob solam ætatem commutetur jejunium ab improvido Directore, non assequantur gratiam Jubilæi.

LX. Etsi autem generatim statuit Mansuetus Kock n. 100. pauperes, Messores, aliosque artifices, qui à jejunio Ecclesiastico excusantur, ut se, suamque familiam laboribus suis sustentent; nobis tamen æquus est ac tutius quod docet Viva ibidem n. 4. talibus scilicet jejunium commutari non posse, *si absque notabili incommodo possint vel jejunare, vel à laboribus cessare*. Quoti non raro à labore vacant, ut vacent ebrietati? Subdit idem Viva, quod licet ceteris paribus major ad dispensandum, quam ad commutandum requiratur causa; major tamen requiratur causa ut cuiuspiam commutetur jejunium Jubilæi, quam ut is à jejuniis Ecclesiasticis dispensetur. Ratio est, quod hinc quidem jejunium Jubilæi offertur tan-

E e e e

quam

quam conditio voluntarie acceptanda; inde vero Ecclesiastica jejunia, ut quæ frequenter recurrunt, multis grave præjudicium inferrent.

LXI. Quæres 6. quando jejunandum sit ob finem Jubilæi.

Resp. Jejunandum esse 1. intra tempus pro Jubilæi consecutione designatum; 2. eadem hebdomada, & iisdem diebus, quibus jejunium fieri præscriptum est; unde si designatæ sint hebdomades duæ, non satisfacit qui semel prima, bis autem secunda jejunat; aut qui loco Feriæ IV. jejunat Feria V. Ratio est 1. quia Diplomatis verba ex se ipsis, atque ex communi Doctorum sensu exprimunt jejunia & prædictis diebus, & intra eandem hebdomadam facienda esse. Ecquid aliud sibi velint isthæc: *Qui Feria IV. VI. & Sabbatho primæ, vel secundæ hebdomadæ aut alterius ex duobus hebdomadis jejunaverint*; 2. quia scopus Pontificis, dum jejunia hæc præscribit, est ut affligatur caro: ad id vero non parum conducit quod eadem jejunia sibi proxime succedant; 3. quod Jubilæi jejunia quandam habent cum quatuor temporum jejuniiis affinitatem. Hæc autem, juxta omnes, una eademque septimana observari debent.

LXII. Nec obest quod continua tria Feriæ V. VI. & Sabbathi jejunia, ut quæ continuo ductu fiant, sint magis difficilia, & ideo meritoria magis, quam si interpolatis diebus fiant. Namque 1. in positivis, non

tam operis præstantia, quam Pontificis intentio spectanda est; 2. & hæc Pontificis intentio jejunia utcumque faciliora efficientis, inde commendanda est, quod & ea via curare voluerit ut plures afflicta simul iisdem diebus carne, vim quandam Cælo inferrent; & è familiis abigere dissidia, quæ facile erupissent, si suam quisque pro libitu jejunio suo diem affixisset.

LXIII. Quæres 7. Quid juris si elapso jejuniorum tempore accedat quis ad Confessarium die Dominica, sibi que, ut Jubilæum lucretur, jejunia commutari efflagitet.

Resp. Cum Viva quæst. 8. art. ult. si pœnitens inculpabiliter & ex Jubilæi ignorantia id fecit, dubio procul poterunt jejunia, vel in eleemosyna, vel in alias preces eo die præstandas commutari, ut jam tunc Indulgentiam lucrari valeat. Si vero id mala fide fecerit, poterit, quin & debet Confessarius illum plectere commutando jejunia præterita in jejunia ponenda tribus primis diebus, vel paulo post, semper tamen intra eandem hebdomadam, ut servetur Jubilæi forma. *Nam quamvis voluntarie reditus sit impotens, adhuc tamen est potens postmodum ponere injuncta jejunia; & in casu impotentiae potest Confessarius tempore Jubilæi opera injuncta commutare etiam in opera post Jubilæum ponenda, quoties datur causa differendi consecutionem Jubilæi, ut videtur adesse in casu hujus inculpabilis impotentiae, hæc ille.*

CAPUT QUARTUM.

DE

PRIVILEGIIS JUBILÆI.

I. CIRCA Jubilæi favores attente ponderanda sunt Diplomatis verba; quandoquidem in negotio Indulgentiarum valet tritum istud axioma: *Quod non est in Bulla, non potest esse in praxi.* Unde male quis ex eo quod gratia hæc vel illa in tali Jubilæo concessa fuerit, statim inferat eam proinde in præsentis Jubilæo concessam supponi debere.

Duo igitur duntaxat hic emergunt dubia, I. an si contingat Pontificem mori paulo post Jubilæum, ad causam quæ jam non subsistit, puta ut Ecclesiam feliciter gubernaret, concessum; & ante cognitam ejus necem fideles à censuris, aut votis absolvantur, valeat hæc absolutio, seu commutatio. II. an omnes Jubilæi gratiæ, puta absolutio à censuris, & votorum commutatio ab uno eodemque Sacerdote conferri debeant.

II. Resp. ad 1. affirmat. Ratio est 1. quia ex dictis Superius cap. 8. numer. 101. error communis, saltem cum titulo colorato dat jurisdictionem, idque merito ad vitanda animarum pericula. Atqui in præsentis

casu datur error communis, & adest titulus Pontificiæ delegationis. 2. Quia tamen potestas Vicarii Generalis, utpote quæ eadem sit cum potestate Episcopi, statim expiret etiam in causis jam cæptis. ut habet communis doctrina apud Sanchez Lib. 3. de Matrim. disp. 30. valent tamen Vicarii acta, quamdiu mors Episcopi publice ignoratur, uti docent Henriquez, Lessius, Barbosa part. 3. de offic. & pot. Episc. alleg. 54. p. 152. Reiffenstuel in tit. 28. Lib. 1. n. 104. &c. Ergo à fortiori valent absolutiones & commutationes post mortem Pontificis factæ in locis ubi ea communiter ignoratur, à fortiori, inquam, quia potestas delegati post mortem delegantis diutius ex juris dispositione perseverat, quam Vicarii potestas: hæc enim in causis etiam cæptis statim desinit; illa vero etiam post cognitam delegantis mortem perseverat usque ad finem causæ jam cæptæ, ut docent omnes ex cap. *Gratum* 20. & cap. *Licet* 30. *De Officio & potest. Judic. delegati.*

III. Quin & censet utcumque Suarez disp. 57. sect. 2. num. 9. revocationem Indulgentiæ

gentiæ etſi alias ſatis promulgatam, non nocere quoad abſolutionem à peccatis reſervatis, ei qui Indulgentiæ revocationem invincibiliter ignorans, ea confeſſus eſt. Et ego quidem cum eodem Scriptore cupio eſſe veram hanc ſententiam, quia valde favorabilis eſt & pia: eritque vera, ſi hæc ſit voluntas Pontificum: unde autem hæc voluntas colligatur non ſatis apparet. Ergo cum inniti non liceat iuriſdictione, quæ non ſatis apparet, contraria opinio tenenda eſt in praxi. Quod ægre quidem dico, & pluribus ab hinc annis circa gravem hanc materiam ita ſuſpenſus, ut aliquando me humana quædam miſeratio in partem leniorem trahat; aliquando timor revocet ad durior, quæ ſola ſaluti tuto providere videatur.

IV. Reſp. ad 2. Poſſe vel unum eligi qui omnia privilegia conferat, id eſt qui ſimul à cenſuris abſolvat, & vota commutet; vel plures, quorum alter peccata, vota alter relaxet. Ratio eſt quia Bullæ, præſertim recentiores, nihil habent quod ſtrictè exi-

gat, ut omnia ab eodem Confeſſario fiant. Harum verba hæc eſſe ſolent; *Insuper omnibus & ſingulis Chriſti Fidelibus &c. facultatem concedimus, ut ſibi eligere poſſint quemcunque Presbyterum Confeſſarium, tam ſæcularem, quam cujuſvis Ordinis & Inſtituti Regularem ex approbatis, qui eos &c.* atqui verba hæc nullatenus exigunt, ut omnia ab uno fiant. Stat enim, præſertim in materia admodum favorabili, proinde extendenda, hominem ab electo Confeſſario abſolvi, ſtat & eidem ab electo Confeſſario vota commutari, etſi abſolvat alius, alius vero commutet. Et vero quid mali, ſi anceps an emiſſum caſtitiæ non perpetuæ votum commutari poſtulem; ſub initium hebdomadæ à Confeſſario, quem primum inveni, ab omnibus peccatis abſolvat; ſub finem vero ejuſdem hebdomadæ, ab ordinario Confeſſario voti mei commutationem obtineam? Atque ita docent Card. Lugo diſp. 27. n. 120, & alii plures. His in antecelſum præmiſſis, ſigillatim expendendi veniunt univerſi Jubilæorum favores. Sit igitur

ARTICULUS PRIMUS.

DE

FACULTATE ELIGENDI CONFESSARIUM.

V. **Q**UÆRES I. An Jubilæi tempore poſſit quilibet Sacerdos in Confeſſarium eligi.

Reſp. Neg. Is enim ſolus eligi poteſt qui ab Ordinario approbatus fuerit. Imo nec ſemper ſufficit approbatio generalis; quia poteſt Epicoſopus certos Jubilæi confeſſarios, aliis prætermiſſis designare; tuncque prætermiſſi, vel omnino ab audiendis confeſſionibus ceſſabunt, ſi ita Superiori videbitur; vel ut antea confeſſiones excipient, ſed Jubilæi privilegia non dabunt. Patet id ex diplomatum pro Jubilæis extraordinariis tenore, ubi hæc: *Concedimus ſingulis Chriſti Fidelibus facultatem, ut ſibi eligere poſſint quemcunque Presbyterum confeſſarium ex approbatis à locorum Ordinariis, qui eos ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & aliis Eccleſiaſticis ſententiis abſolvant*, vid. q. 3.

Quæres 2. à quo Ordinario approbatus eſſe debeat Sacerdos Jubilæaris.

VI. Reſp. 1. Non ſufficere approbationem datam à quocunque Epicoſopo, cujuſcunque loci ſit, uti perperam & ridicule docent Henriquez, Poſtellus, Lezana & alii apud Vivam q. 9. art. 3. n. 3. Ratio eſt 1. quia ſi valeret approbatio Epicoſopi nullam habentis iuriſdictionem vel in Confeſſarium, vel in pœnitentem, poſſet quis in India Epicoſopus Sacerdotes omnes per litteras approbare; quo nihil abſurdius fingi poteſt; 2. quia iuriſdictio nonniſi ſubdito, vel ſaltem relative ad oves ſubditas committi poteſt. Atqui iuriſdictio à quocunque Epicoſopo commiſſa, nec ſubdito committeretur, nec relative ad oves commit-

tenti ſubditas, ut patet, tum ex terminis, tum ex hypotheſi.

VII. Reſp. 2. Controverti inter Theologos an ſufficiat approbatio facta à ſolo pœnitentis Epicoſopo. Eam ſemper, maxime autem Jubilæi tempore, ſatis eſſe docent Suarez diſp. 28. ſect. 6. Sanchez Libr. 3. cit. diſp. 33. Ledefma, Sylveſter, & alii quos ſequitur Viva ibidem n. 1. Horum rationes ſunt, 1. quod approbatus ab Ordinario pœnitentis habet iuriſdictionem in illum quocunque in loco; quia quatenus Confeſſarius gerit vices Chriſti, cujuſ iuriſdictio nullo loco circumſcribitur: 2. quia Epicoſopus ſubditum ſuum ubilibet abſolvere poteſt, cum iuriſdictionem voluntariam in foro etiam exteriori extra Territorium exercere valeat. Atqui quod per te facere poteſt Epicoſopus, hoc alii faciendum demandare poteſt. Idque adhuc certius eſt Jubilæi tempore, quo approbat quidem Epicoſopus, ſed iuriſdictionem tribuit Summus Pontifex.

VIII. Aliter ſentiunt Rodriguez, Layman Libr. 5. Tractat. 6. cap. 11. in fine, & alii quos ſecuti ſumus, ſuperius cap. 8. n. 131. ubi Epicoſopi utriuſque, loci ſcilicet & pœnitentis, iuriſdictionem neceſſariam eſſe diximus. Neque hinc recedendum; cum in his ſaltem Regionibus uſu conſtanti receptum ſit, quod iuriſdictio delegata, non ſubditum modo, ſed & locum afficiat. Et vero quid non ſcandali, ſi Sacerdos Verſaliis non approbatus, forte & interdictus, eorum quos ad ſe mitteret vicinis Carnotenſium

fium Episcopus confessiones palam audiret, vel clanculum audire resciretur.

IX. Confirm, Quia Clemens X. in Bulla, quam die 2. Augustian 1670. edidit, disertim declarat, Regularem ab Episcopo approbatum ad audiendas sæcularium confessiones in sua Diœcesi, non posse in alia Diœcesi audire pœnitentes eidem Episcopo subditos citra approbationem Episcopi Diœcesis in qua versatur. Atqui definito hæc, quidquid regerat Viva, à paritate rationis militat contra Presbyteros sæculares; nec est quod ad alia quam Jubilæi tempora restringatur: cum ex violatione ipsius eadem quocunque tempore consequantur incommoda; nec Jubilæum violandis Constitutionibus debeat inservire. Ergo de his ad qui contra Vivam fuisse differit, Theodorum à Spir. S. cap. 8. ut ego alibi.

X. Resp. 3. Nullatenus etiam sufficere approbationem ab Episcopo solius Confessarii, non autem pœnitentis factam. Ita idem Viva cum Ugolino, Barbosa, & aliis pluribus contra Suarem disp. 28. de pœnit. sect. 6. Cordubam, Henriquem, &c. Ratio est 1. quia Episcopus neminem approbat nisi relative ad oves suas, quas solas, cognovisse supponitur, & quæ solæ regimini ejus subjacent; nec plerumque quem suis, quia ductu facilibus, committeret, cum alienis, quia difficilioribus, committeret. Ergo qui relative ad Episcopi sui gregem approbatus est, se ad gregem Episcopi alterius habet perinde ac si non esset approbatus; 2. quia ad solum Pastorem spectat ovibus suis consulere, quod & quasi rationem Deo redditurus, omni qua potest vigilantia facere tenetur. Atqui non raro ovibus suis pessime consuleret, qui eas ad quemcunque Ministrum à vicino Episcopo approbatum recurrere permetteret. Cum fieri possit ut vicinus Antistes, quia faciliior, vel suspectæ fidei, obvios quosque, & suspectos præ ceteris approbet.

XI. Objic. Equidem variæ S. Congregationis declarationes: Sed quia earum nulla est quæ vere sit authentica; quin & aliæ aliis adversantur; idcirco nihil ex iis certi deduci potest, Confer cap. 8. de pœnitent. num. 133.

XII. Quæres 3. an Confessarius pro diœcesibus Parisiensi & Meldensi ab utroque Episcopo approbatus, possit in utraque absolvere à casibus reservatis, &c.

Resp. Id eum aliquando posse. Potest quidem in Jubilæis *ad instar*, quia in in hisce Jubilæis quilibet Confessarius est Confessarius *Jubilæi*; in Jubilæis vero anni sancti non potest, nisi *ad hoc* expresse nominatus sit. At nominatus in una Diœcesi, non ideo in alia nominatus erit. Ita Blasius ab assumpt. part. 2. cap. 2. cas. 2.

XIII. Quæres 4. An qui ab Episcopo designatus est Confessarius Jubilæi, in tota diœcesi absolvere possit.

Resp. posse, si approbatio ejus illimitata sit: si vero ad hanc Parochiam, vel ad ruris incolas sit restricta, non poterit aliorum confessiones excipere, vel simpliciter,

si nullatenus quoad istos approbatus sit, vel quantum ad censuras & casus reservados, si non sit approbatus ut Sacerdos Jubilæi.

XIV. Quæres 5. An valide Jubilæi Confessarii munus obeat, qui illimitate quidem approbatus est, sed ali. laborat impedimento audiendi confessiones, puta Regularis, cui à Superiore interdictum est ne confessiones sæcularium excipiat, aut qui censuris ligatus est vel irregularitate.

Resp. Regularem in priori casu graviter peccare contra obedientiam, à qua utique per Jubilæum non eximitur. At cenleo contra Joannem de Cruce, Rodriguem, &c. valere absolutiones ab eo datas, cum ab Episcopo, & eo mediante, à Papa jurisdictionem accepit. Neque enim jurisdictioni huic obstat, mandatum Prælati Regularis, sed tantum habet se velut conditio necessaria, ut omnia debite & secundum ordinem fiant. Aliud fuerit, si à Papa constitutum esset, ut Regularis nemo sine proprii Superioris approbatione à quopiam jurisdictionem valide accipere posset. Tunc enim secluso erroris communis casu, invalidæ forent absolutiones ab hujusmodi interdicto concessæ.

Quod spectat ad casum de excommunicato vel irregulari, repetenda sunt quæ de utroque in specialibus ea de re Tractatibus dictum est Tom. II.

Quæres 6. an Regulares vi Jubilæi Confessarium extra Religionem eligere possint.

XV. Circa præsens punctum, atque utinam in eo solo, adversantur sibi Regulares. Affirmant Lugo, disput. 20. de pœnit. n. 187. Mizarius, Ugolin, & alii plures quos sequitur Navarrus, Koch, &c. 1. quia privilegia Communitatibus concessa, ne quis suorum extra Ordinem sibi Confessarium eligere possit, in casu Jubilæi desinunt; cum eis expressissime deroget Bulla his verbis: *Quibus omnibus & singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica & individua, seu quævis alia mentio facienda esset: . . . hac vice specialiter ad effectum præsentium derogamus.* 2. Quia Gregorius XIII. die 19. Decembr. an. 1581. in Consistorio respondit: *Tempore Jubilæi posse omnes Regulares confiteri peccata Sacerdotibus, etiam sæcularibus, approbatis ad confessiones: quia in Bulla non fit mentio nisi de Ordinario eorum qui audituri sunt confessiones, non de Ordinario pœnitentis.* 3. Quia privilegium ne Religiosi à sæcularibus absolvi possint, respicit immediate Religionem, & consequenter est privilegium generale: contra vero privilegium quod in Jubilæis conceditur, respicit particulares personas per se & primario, proinde est privilegium speciale. Atqui privilegium speciale posterius derogat privilegio generali priori, ut communiter docent cum Covarruvia & Menochio. 4. Quia privilegium, quod Regulares extra Religionem Confessarium eligere non possint, sic intelligi potest, ut id nec ordinarie possint, nec in extraordinariis etiam casibus Indulti vel Jubilæi specialis, non autem quod id non possint

possint in Jubilæo universali; quia hujus favor, quam rationabiliter potest, extendi debet; illud vero, cum animarum utilitati adversetur, quantum potest, debet restringi. Atque ideo S. Thomas, in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 3. docet Prælatos esse debere faciles ad concedendam subditis facultatem aliis confitendi, ne multis ac sibi ipsis damnationis laqueum injiciant.

XVI. Contrariam opinionem tenent Reginaldus & alii plures quos sequitur Viva, cit. quæst. 9. art. 1. num. 2. Horum ratio est 1. quia Jure communi, videlicet cap. *Cum igitur*, De privilegiis, vetitum est ne quis Religiosos invitis eorum Superioribus absolvat. Atqui Bullas novasque Leges sic semper interpretari debemus, ut juri communi non derogent. Ergo Jubilæi Bulla sic interpretanda est, ut huic communi juri non adversetur.

XVII. 2. Quia idem Gregorius XIII. die 24. Octobris anno 1584. vivæ vocis oraculo declaravit non esse suæ mentis, ut per Bullas Cruciatæ, Jubilæorum, aut similes, huic Religionum privilegio derogaretur, etiam si in Bullis apponantur clausulæ privilegiorum derogatoriæ, & addantur voces; *Quacunque prohibitione sublata*; prout liquet ex Compendio privilegiorum Societatis JESU, v. *Gratiarum usus*. Unde necessum est ut Gregorius XIII. concessionem anno 1581. à se factam revocaverit.

XVIII. 3. Quia idem Gregorius an. 1575. privilegium (in quo aliæ etiam Religiones communicant) Societati Jesu concessit, ne quis vi Jubilæi Confessarium extra Religionem à solo loci Ordinario approbatum eligere posset, aut facultatibus in Jubilæis, Bullis Cruciatæ & similibus concessis absque expressa Superiorum licentia uteretur. Ergo neutiquam id agere tutum fuerit, præfertim à Patribus Societatis, quibus, teste Viva, ibid. ut ego alibi à Congregatione VI. generali, Decreto 5. sub gravibus pœnis vetitum est, ne quis unquam doceret, in conscientia securum esse, qui vi Bullæ Cruciatæ sibi ad absolutionem à reservatis Confessarium eligeret.

XIX. 4. Quia Benedictus XIV. in Bulla *Convocatis*, ubi à trita Prædecessorum suorum via recedens, permittit quibuscunque Regularibus, ut à minoribus Pœnitentiis Basilicarum quatuor Romæ urbis absolvi valeant; id ut & alia multa *pro hoc duntaxat anno sancto* indulget. Ergo in ceteris locum non habet, nisi exprimatur.

XX. En utriusque partis momenta; eo sane præferenda est posterior, quod in materia ad Sacramentum pertinente sit tutior. Unde qui ex invincibili repugnantia nollet cuiquam ex Fratribus suis confiteri, à Superioribus suis obtinere deberet licentiam ad alium Sacerdotem recurrendi, quod & illi negare non deberent, præsertim si in Oratoris domo pauci adessent Sacerdotes. Quia tamen erunt forte nonnulli, qui priori sententiæ in damnum suum adhæreant.

XXI. Quæres 7. A quo approbatus esse *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

debeat Sacerdos apud quem confiteri vult Regulares ex Jubilæi gratia.

Resp. Vel Sacerdos ad quem confugiet Religiosus, est sæcularis, vel Regularis alterius Instituti. Si 1. debet hic approbari ab Ordinario loci; tum quia hujus approbationem requirit Pontificium Diploma; tum quia Religiosus ad eum confugiens se habet ut simplex quilibet Fidelibus. Si 2. docet cum aliis non paucis Sanctarellus satis esse quod ille à proprio suo Regulari Superiore approbatus sit; 1. quia Regularis Superior est vere subditorum suorum Ordinarius; 2. quia Gregorius XIII. ex dictis supra n. 15. requirit approbationem Ordinarii Confessariorum, non autem pœnitentium.

XXII. Verum longe melius docent Suarez, disp. 28. sect. 6. Lezana, &c. istud *ab Ordinario loci*, intelligendum esse de Ordinario, seu Episcopo Diœcesis, nec proinde sufficere Regularis Prælati approbationem. Ratio est. 1. quia nomine Ordinarii locorum veniunt solum Episcopi, & qui Episcopalia jura in sæculares exercent, uti notat Rota, decis. 798. part. 4. 2. Quia cum Pontifex requirit approbationem Ordinarii, intelligi debet de approbatione secundum formam juris, atque adeo de ea quam præscribit Tridentinum, Sess. 23. cap. 15. quia dispositio omnis intelligitur facta secundum jus commune, ad cujus sensum verba dispositionis reduci debent, ut advertit Barbosa. Porro Tridentinum citato loco Episcopi approbationem requirit. Ita in terminis Viva, qui hinc, quod utique notandum est, colligit contra nonnullos, Regularis, ut Indulgentiam & favores Jubilæi assequatur, non esse satis ut eligat Confessarium à suo duntaxat Superiore approbatum, nisi is etiam ab Episcopo approbatus sit; quia approbatus à Superiore Regulari non dicitur approbatus ab Ordinario loci, sed ab Ordinario Communitatis.

Quæres 8. an Moniales eligere possint quemcunque Sacerdotem ab Ordinario, seu Episcopo approbatum.

XXIII. R. 1. cum eodem Viva, ibid. art. 2. Moniales, ut Jubilæum lucrentur, eligere non posse Confessarium à solo Prælati Regulari approbatum: sed eligere debere approbatum ab Episcopo. Ratio est, quia in hac materia se habent perinde ac Religiosi. Ergo, ut & illi, eligere debent approbatum ab Ordinario loci: solus porro Episcopus ex communiori Doctorum sensu est Ordinarius loci. Ita & Suarez, ibid.

XXIV. Resp. 2. Neque etiam sufficit ut Moniales quemcunque ab Episcopo approbatum eligant; sed requiritur ut eligant approbatum pro Monialibus. Ratio est, 1. quia ut possit quis in Confessarium Jubilarem eligi, non sufficit quæcunque approbatio ab Episcopo facta; sed requiritur approbatio relative ad personam à qua eligendus est. Unde qui solum pro viris approbatus fuerit, non potest virtute Jubilæi in Confessarium eligi à mulieribus, ut quantum ad ipsas sit non approbatus. Atqui approbatus simpliciter ad audien-

audiendas Monialium Confessiones; prout ann. 1670. definiit Clemens X. & ex praxi constat. 2. Quia approbatus ad certum locum vel tempus, non potest universim eligi in Confessarium virtute Jubilæi. Sed qui ad Moniales approbatus non fuit, non est ad certum locum approbatus. Minor per se patet. Major communiter admittitur, iisque tantum dubia est, quibus dubia fuere præcipua Christianæ Moralis capita. 3. Quia sacra Congregatio, (apud Theodorum à Sp. S. p. 160.) die 3. Sept. 1671. definiit *Moniales eligere non posse Confessarium sibi bene visum, etiam tempore Jubilæi, sed teneri eligere unum ex approbatis pro Monialibus.*

XXV. At, inquiunt, Bulla universis utriusque sexus Fidelibus permittit, ut Confessarium ab Ordinario loci approbatum absolute sibi eligere possint. Ergo nulla est ratio cur specialis quoad Moniales requiratur approbatio. Et vero Urbanus VIII. in Bulla *Pontificia sollicitudo*, expresse Sanctimonialibus concessit ut in Jubilæo quemcunque ex approbatis ab Ordinario eligere possent.

XXVI. R. neg. ant. non enim aliud permittit Bulla, quam quod permisit qui temere objicitur Urbanus VIII. per Constitutionem *Pontificia sollicitudo*. Atqui per hanc tantummodo concessit Urbanus VIII. ut Moniales eligere possent Confessarium *ad id probatum*, id est, ut habet communis intellectus, ad audiendas earum confessiones: Quod etiam habetur in Bulla Innocentii X. ann. 1650. Clementis X. an. 1675. & ut alios prætermittam Benedicti XIV. an. 1750. Ergo Bullæ quæ paulo generalius loqui videntur, ad hunc sensum necessario flecti debent.

XXVII. Sed num poterunt Moniales, exemptæ scilicet, ad Confessarium ab Episcopo approbatum recurrere, contra Superiorum suorum voluntatem?

Negat Viva; alioqui enim, ait, ibid. n. 4. *Jubilæi tempore possent omnes Confessarii reluctantes Prælati Regularibus ad Monasteria Monialium accedere ad confessiones audiendas; quod certe magnum aperiet ostium laxitati, & in destructionem potius cederet, quam in ædificationem.*

Longe aliter sentit Blasius ab Assumpt. p. 290. quia, inquit, Bullæ facultates Confessariis concessas, non à Superiorum beneplacito, sed ab Episcopi approbatione suspendunt. Optandum ut in eo casu nec Superioribus invisos approbent Episcopi, nec ab Episcopis approbatos facile rejiciant Superiores.

XXVIII. An autem vi Jubilæi possint Moniales eligere sibi Confessarium generatim duntaxat pro Monialibus approbatum, disputant Theologi. Negat Matthæuccius, quia Clemens X. absolute & simpliciter statuit, approbatos pro Monialibus unius Monasterii, non posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii. Hæc sententia à Theodoro à Spir. S. rigidior videtur: quia nihil ex privilegio Jubilæi Moniales commodi perciperent, si tenerentur ei solum Presbytero confiteri, qui pro earum Monasterio esset approbatus. Favet quod Benedictus XIV. in Constitut. *Paternacharitas*, ann. 1749. *Monialibus earumque Novitiis, pro prima vice duntaxat*, indulget, *ut Confessarios quoscunque à locorum respective Ordinariis ad audiendas Monialium confessiones approbatos eligere valeant.* Nec nocet declaratio Clementis, quæ de Jubilæi privilegia magna habentis tempore non procedit. Si tamen Episcopus certos certis Monialibus Confessarios designet; quod gravibus de causis facere potest, his vel confitendum erit; vel Jubilæi privilegiis renuntiandum.

XXIX. Quæres 9. an Parochus & quicumque Pastorale Beneficium habet, in Confessarium Jubilæi eligi possit.

Resp. posse eligi in Confessarium, qui à peccatis simplicibus absolvat, & sic pœnitentem percipiendæ Jubilæi gratiæ idoneum reddat: At non posse, juxta non paucos, nisi ad id approbatus sit, eligi in Confessarium Jubilarem, id est qui à censuris absolvat, vota commutet, &c. Unde nec Moniales etiam Episcopo subditas, in suæ etiam Parochiæ finibus positas absolvere magis potest tempore Jubilæi, quam extra idem tempus. Ceterum qui Beneficio, ratione cujus tantum approbatus erat, cessit, ne quidem in simplicem, nedum in Jubilarem Confessarium assumi potest.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

POTESTATE CONFESSARII QUANTUM AD CENSURAS ET CASUS RESERVATOS.

XXX. **U**TRAMQUE potestatem conjungimus, quia casus Papæ reservati censuram annexam habere consueverunt. De facultate porro ab iis absolvendi sic vulgo sanciunt Pontificia Jubilæorum Diplomata, quæ severo oculo legi debent. Qui, Confessarius ad id approbatus, *Fideles ab*

omnibus excommunicationis, suspensionis, & aliis Ecclesiasticis censuris, à jure vel ab homine quacunque causa latis & inflictis, necnon ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus & delictis, quantumvis gravibus & enormibus, etiam locorum Ordinariis, sive nobis & Sedi Apostolicæ, etiam in Literis

teris die Ccenæ Domini legi solitis, contentis, & alias per quasunque nostras, aut Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutiones : . . . quomodocunque reservatis, in foro conscientie; & hac vice tantum, absolvere & liberare valeant : . . . injuncta tamen eis in supradictis omnibus casibus penitentia salutari. Et infra : Non intendimus autem per præsentis super aliqua irregularitate publica vel occulta, nota, defectu, incapacitate, seu inhabilitate quoquo modo contracta dispensare, vel aliquam facultatem tribuere dispensandi, seu habilitandi, & in pristinum statum restituendi, etiam in foro conscientie : Neque etiam easdem præsentis iis qui à Nobis & Apostolica Sede, vel ab aliquo Prælato, seu Judice Ecclesiastico excommunicati, suspensi, interdicti, seu alias in sententias & censuras incidisse declarati vel publice denunciati fuerint, nisi infra tempus dictarum duarum hebdomadarum satisfecerint, aut cum partibus concordaverint, ullo modo suffragari posse aut debere. His præmissis.

XXXI. Quæres 1. an ea potestas absolvendi à censuris ad omnes omnino censuras & casus reservatos se extendat.

Resp. eam extendi ad censuras omnes tam à jure, quam ab homine, etiam per sententiam specialem ubicunque latas; imo ad casus in Bulla Ccenæ contentos; ut liquet ex verbis mox adductis, quæ tamen positis ponendis intelligenda sunt, uti ex dicendis innotescet.

XXXII. Quin etiam contendunt aliqui futurum ut ea extenderetur, tam ad casus Bullæ in Ccenæ, quam ad casus Episcopis reservatos; etiam si de utrisque altum silet Pontificium diploma.

XXXIII. At primam decisionis hujus partem rejiciunt Suarez, Sanchez, & alii multi quos sequitur Diana, part. 5. Tract. 12. Resol. 34. quia casus in Bulla Ccenæ contenti, non nisi propter specialem, quæ iis ab Apostolica Sede inesse judicatur, gravitatem reservati sunt. Atqui vix in animum induci possit, casus qui ut gravissimi habentur, ex concessione admodum vaga & generali relaxari posse : Cum ex Regula 81. in 6. *In generali concessione non veniant, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.*

XXXIV. Longe probabilior est secunda pars ejusdem decisionis, quam cum Suarez, disp. 7. de censuris, cap. 5. Laymano, Vasquez, Viva, quæst. 11. art. 2. tenent pluri contra non paucos. Ratio est 1. quia ex Regula 53. in 6. *Cui licet quod est plus, licet & quod est minus.* Porro majus est à casibus Papæ reservatis absolvere, quam à casibus reservatis Episcopo. 2. Dictio hæc, *à quibusvis casibus*, tam late, præsertim in materia quæ gratiam & favorem continet, explicanda est, quam finit verborum proprietates. Atqui finit, quin & jubet proprietates verborum, ut dictio hæc, quæ de se admodum universalis est, generali sensu intelligatur. 3. Quia vox *etiam*, utpote *implicativa*, dum casum magis dubium

exprimit, minus dubium involvit & supponit. Atqui casus Romanis Pontificibus reservati, quia ceteris omnibus longe difficiliore sunt, sunt dubii magis. Ergo cum Bulla eorum reservationem aufert, Episcopali *etiam*, & à fortiori, reservationem tollere censetur. 4. Quia potest Papa per se ipsum ab Episcopali casibus absolvere, non valide modo, sed licite, nisi obstet ordinis servandi necessitas. Atqui quod Papa semel intra quindecim aut viginti annos, quo amplam Fidelibus universis gratiam procuret, per Sacerdotes ab ipso Ordinario designandos suas & alienas censuras relaxet, nihil tranquillo Ecclesiarum regimini nocet : neque sic ordinem subverti conquiretur quisquam, nisi juris sui proterve studiosus.

XXXV. Objiciuntur tria, 1. quod ex cap. 1. *De constitut.* in 6. Lex generalis non derogat consuetudinibus particularibus. Ergo nec generalis facultas absolvendi à reservatis Papæ, particulari Episcoporum reservationi derogabit. 2. Quod Clemens VII. statuit an. 1601. nequis à casibus Ordinario locorum reservatis prætextu cujusunque privilegii aut facultatis absolvere possit. Unde & Alexander VII. propositionem hanc num. 12. proscripsit : *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtenta Episcoporum facultate*; & tamen Mendicantes fruuntur privilegio à casibus Pontificiis absolvendi. 3. Quia præsumi non debet Pontificem inferre velle præjudicium Episcopis, contra dispositionem capituli *Super eo*, 15. *De officio Judic. deleg.* aut derogare Tridentinæ sanctioni, Sess. 25. cap. 18. de reform. qua Episcopis sua casus reservandi potestas asseritur. Ergo huc reddit citata superius Lex : *In generali concessione non veniunt, &c.* Verum hæc nec ægre ab aliis solvuntur. Reponunt itaque.

XXXVI. Ad 1. neg. consequ. Ideo enim lex generalis non derogat privatæ, quia Pontifex hujus notitiam habere non præsumitur, prout monet objectum caput 1. *De Constitut.* & aliunde lex universalis quæ particularibus Statutis derogaret, privatæ Diceceſeon utilitati non raro insigniter & constanter adversaretur. Neutrum porro locum habet in ea quam nunc expendimus materia : quia nec ignorat Rom. Pontifex Episcopos sibi casus reservare, nec quam obiter & semel largitur eos solvendi facultas, seriam Diceceſanæ ulli disciplinæ plagam inferre potest; imo eo tendit unice, ut reconciliatis intuitu gratiæ amplissimæ cum Deo populis, ubique vigeant ordo & tranquillitas. His adde quod in Jubilæo facultas à casibus reservatis absolvendi, cum ad unam tantum vicem tribuatur, non se habeat per modum Legis, sed per modum dispensationis. Atqui dispensatio universalis hinc quidem ad omnia se extendit; inde vero cum unico actu exhauriatur, nihil damni Episcopis inferre potest. Quin & his id unum timendum est ne rebelles populi oblata sibi gratia uti recusent.

XXXVII.

Ad 2. Decretum Clementis VIII. sicut & Thesis ab Alexandro VII. reprobata procedunt de privilegiis particularibus, quorum usus, utpote admodum frequens, grave Episcopis & disciplinæ præjudicium inferebat. Nos vero loquimur de universali dispensatione, cujus exercitium ab Episcopis approbantibus dependet, quodque cum una tantum vice & ex causa Fidelibus admodum favorabili concedatur, prodesse potest, non autem nocere.

XXXVIII. Ad 3. Pontifex nullum Episcopis præjudicium infert; 1. quia qui jure suo admodum moderate utitur, non violat alienum. Porro jus habeat Pontifex per se, vel per alios absolvendi à casibus cuicunque reservatis, præsertim cum id exigit Fidelium salus; 2. quia gratiæ suæ executionem committit Episcopis, qui hanc, cui solum libet, committunt.

XXXIX. Neque verum est, ait Viva, quod in generali ista à reservatis absolvendi facultate Pontifex non esset verisimiliter concessurus licentiam absolvendi à reservatis Episcopo: cum & facultatem tribuat à casibus Cænæ gravissimis, & aliisque quantumlibet enormibus absolvendi; & hæc illius concessio Fideles in charitate coadunans, Episcopis unam Fidelium suorum salutem anhelantibus jucundissima accedere debeat.

XL. Ex his colliges vi Jubilæi posse quempiam absolvi, 1. ab excommunicatione contracta propter duellum, procurationem abortus, ingressum in Monialium aedes, 2. à suspensione propter ordinationem sine titulo, vel ante ætatem legitimam, vel contra eos qui feminas intra septa Regularium inducunt, statuta; 3. ab interdicto alicui culpæ per jus annexo; licet de eo nulla, ut in antiquis Jubilæis mentio fiat. Ratio est quia verba hæc: *& aliis Ecclesiasticis censuris*, nihil excipiunt.

XLI. An autem ejusdem Jubilæi virtute ab hæresi, si expressa non fuerit, absolvere liceat, controvertunt graviter extranei. Affirmat Lugo, disp. 23. de fid. n. 102. & cum eo recentiores multi, tum propter aliquam sacræ Pœnitentiariæ responsionem anno 1617. tum quia cum nemini ignotum sit opinionem hanc à gravissimis Doctoribus practice teneri; Pontifex hæresim diserte exciperet, si veller excipere, ut à simili colligitur ex cap. 2. *De translat Episc.*

XLII. Aliter sentiunt Suarez, Avila, & alii innumeri, apud Dianam, part. 1. Tract. 5. Resolut. 1. & docent, quod cum ipsis vi Jubilæi docerem, quod solam à reservatis in Bulla Cænæ casibus absolvendi facultatem largitur, neminem ab hæresi etiam occulte absolvi posse. Ratio est 1. quia concessa per Jubilæum facultate à casibus simpliciter reservatis absolvendi, non intelligitur ex communiore, ut & tutiori Doctorum opinione facultas absolvendi à casibus in Bulla Cænæ contentis; quia hi strictam habent & gravissimam reservationem. Atqui pariter casus hæresis strictam habent & specialem in Pontificio jure reservationem; cum ad discussionem hæresis speciale Tri-

bunal institutum sit; nec absque expressa clausula privato cuique commissa censeantur, quæ gravissimo Senatui demandata sunt. 2. Quia Sixtus V. an. 1589. & Clemens VIII. an. 1594. licet casus Bullæ Cænæ concessissent, in specie tamen concesserunt hæresis crimen. Ergo non videtur in generali concessione venire.

XLIII. Fatentur tamen iidem Theologi contra Azorium & alios quosdam, ex privilegio Jubilæi absolvi posse, tum receptatores & fautores hæreticorum, tum qui retinent, legunt, imprimuntve eorum Libros; tum & schismaticos qui schismati hæresim minime conjunxerint; tum & dubios in fide, qui positive dubii non sint, sed negative duntaxat, quatenus judicium suum circa res fide suspendunt. Nempe, inquiunt, ad hæresim requiritur error contra fidem in intellectu, & pertinaciâ voluntatis. Atqui fautores hæreticorum, alique mox recensiti, licet gravissime peccent, nullum in intellectu errorem habent. Ergo proprie non veniunt nomine hæreticorum. Ergo etiam si hæresis à Jubilæi favore excipiat, non tamen ea crimina. Hæc illi, quæ ubicunque viget Bulla Cænæ, haud difficulter sequeretur, præter ultimum caput, quod dubium negativum spectat, quodque expositione, ut reor, indigeret plurima. Verum hæc, Deo dante, nullius in Gallia sunt utilitatis; cum Episcopi nostri juxta constantem Regni hujus usum, ab hæresi tam occulta, quam publica, per se & per alios absolvant; uti fuscè in Gallico de dispensationibus Tractatu, Tom. III. Epist. 3. probatum est.

XLIV. Quæres 2. An qui nominatim percussus est censura, virtute Jubilæi absolvi possit, & quando.

Resp. absolvi posse, cum Bulla sancitum est ut absolvi possit, prout supra n. 30. Tunc autem necessum est, quod caute præscribit Bulla, ut *infra præscriptum tempus satisfecerit, aut cum partibus concordaverit*. Hic porro per *satisfactionem* intelligitur restitutio, seu honoris, seu famæ vel alterius boni, cujus ob læsionem excommunicatio fuit inflicta; per *partes* autem non iple Prælatus aut Judex, cujus auctoritas utcunque contempta est, (cum, ut advertit Suarez, disp. 7. de censuris, sect. 5. n. 46. Benedictus XIV. in Epist. Encyc. ad minores Pœnitentiares, n. 66. contemptus ille in omni censura interveniat, & aliunde Prælatus absolutionis facultatem demandans, jure suo cedere censeatur;) sed persona una vel plures, cui vel quibus illata est injuria quæ censuram promeruit. Quapropter si quis excommunicatus sit propter violentam Clerici percussorem, licet per hoc Ecclesiæ injuriam irrogaverit, poterit tamen absolvi, si vel veniam petierit à percusso, vel ei percussus offensam expresse aut tacite remiserit, pristinam ei suam familiaritatem restituendo. Qui vero censura percussus est, donec concubinam ejiciat, vel damnum alicui illatum reparet, non est absolvendus nisi hoc vel illud cum effectu præstiterit; unde peccaret graviter

graviter qui quempiam his nondum adimpletis absolvet, quia & magnum læsæ parti præjudicium inferret, & commissæ sibi potestatis limites transgrediretur. Hinc, meo quidem judicio, recte docet Suarez, ibidem n. 41. cum communiori sententia, Sacerdotem, qui *contentus proposito, promissione aut juramento* pœnitentis hic & nunc satisfacere, aut saltem idoneam de satisfaciendo cautionem dare valentis, eundem absolvet, non illicite modo, sed & invalide operaturum; quia absolvendi potestas non est eidem data, nisi sub hujus satisfactionis conditione.

XLV. Quin & existimat Soto in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. pœnitentem qui ex impotentia non potest præsentem tempore vel loco satisfacere, haud posse absolvi ab homine, licet coram Deo absolutus sit. Quia *facultas non est amplior quam verba sonant; verba autem simpliciter requirunt ut pars jam sit satisfacta.* At duriores hanc sententiam merito rejicit Suarez, ibidem n. 40. & docet, quod si absolutio differri non possit, nisi per multum tempus, vel cum magno pœnitentis detrimento, sufficiat ut ille faciat satis eo modo quo de præsentem valet, id est præstans cautionem, vel pignorationem, si potest, vel juratoriam, si majorem non potest; & talia exhibendo pœnitentiæ vel propositi signa, ut Confessor probabiliter judicet absolutionem & pœnitenti profuturam, & læsæ parti nullatenus nocituram esse. Ratio est 1. quia cum Pontifex ait, *satisfacta parte*, intelligendus est, quantum pœnitens satisfacere valet; quia prudens nemo conditionem impossibilem exigere censetur. 2. Quia jus sæpe largitur facultatem absolvendi sub simili conditione, & tamen prædicto semper modo intelligitur, ut colligere est ex Clement. 1. & 2. *De hæreticis*, & observat Navarrus in Summa, cap. 27. n. 47. & 48.

XLVI. Sed quid, si pœnitens, qui juratoriam cautionem dedit, & ideo absolutus est, postmodum satisfacere negligat.

R. eum non ipso facto in censuram reincidere, at eidem de novo posse subijci, ut colligitur ex cap. 8. *De officio Jud. ordinarii*. Ratio est, quia pœnitens per Jubilæi Bullam absolvitur simpliciter, non autem ad reincidentiam, si conditioni sibi impositæ desit.

Quæres 3. An Jubilæi Confessarius possit extra Sacramentum tollere reservationem, & proinde ad communem Confessarium remittere, qui à peccatis ipsis absolvat.

XLVII. Resp. Confessarium nec peccati reservationem extra tribunal auferre posse, quod communiter admittunt Doctores; nec censuræ reservationem, quod male docent Lezana, Diana, Koch, q. 3. n. 69. &c. Ratio primæ partis est, 1. quod licet Superior ipse, qui peccatum sibi reservavit, reservationem auferre valeat non audita pœnitentis confessione, id tamen Jubilæis Confessariis per Bullam minime conceditur; nec concessum intelligi potest absque eo quod innumeri per Jubilæi tempus consti-

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

tuantur Majores Pœnitentarii; quod certe non intendunt Rom. Pontifices. Unde & contrarium habet constans Ministrorum Jubilæi praxis. 2. Quia Pontifex, cujus delegatum agit Jubilæi Confessarius: non aliter quam juxta communem usum tribuere censendus est facultatem à reservatis absolvendi; quod etiam nonnulli eorum suis in Bullis expresseverunt. Atqui communi usu sancitum est ut Confessarius simplex extra Tribunal non absolvat à reservatis. Ergo.

XLVIII. Ratio secundæ partis est, 1. quod solide probari non possit, absolutionem à censuris à privato Sacerdote extra confessionem impendi posse. Quis autem, præter Dianam & Dianæ sequaces, in materia tam gravi potestate incerta uti audeat? 2. Quia generatim periculosum est, ne à censuris gravibus absolvas eum, cujus intimas dispositiones nescis: unde id licet facere possint Episcopi, rursissime faciunt. 3. Quia Pius V. in Bulla Jubilæi an. 1568. declaravit non posse extra confessionem absolvi à censuris, quod autem régerit Diana declarationem hanc istud duntaxat Jubilæum spectasse, nisi falsum est, est saltem dubium; quod vanæ probabilitatis osoribus sufficit. 4. Quia Sixtus V. in Bulla sua expresse decernit eligendum esse Confessarium, qui *auditis diligenter pœnitentium confessionibus eos absolvat.* Hæc autem absolvendi ratio censuras æque ac casus reservatos completitur; & ubi expressa non est, subintelligi debet. 5. Quia Benedictus XIV. in Bulla *Convocatis*, §. 25. expresse habet: *Advertant insuper Confessarii prædictas absolutiones, commutationes, dispensationes non à se exercere extra Sacramentum Confessionis.*

XLIX. Imo nec vult Suarez, ibidem n. 35. ut Confessarius etiam in Tribunali, pœnitentem necdum ad reconciliationem plane dispositum, à censuris prius quam à peccatis absolvat, ut sacro intersit, &c. Quod etsi non probat invictè, uti tutius tenendum est, nisi prius habita sit specialis ea de re licentia; quam, ut olim ego, sic & alii non ægre obtinebunt.

L. Quæres 4. an possit à reservatis absolvi, qui in ea ex spe Jubilæi incidit.

R. affirm. Etsi enim privilegio carere meretur, qui ex spe illius peccat, non ideo tamen gratia illius privatur: alioqui sacramentaliter absolvi non possent, qui ex spe confitendi peccata germinaverunt. Et vero qui ex spe Jubilæi delinquit, novi quidem præsumptionis peccati reus est; sed quod nullam habet reservationem. Nec obest quod ex Chrysostomo, hom. 13. in cap. 7. Ep. ad Hebræos (& refertur cap. 128. dist. 4. de consecrat.) peccans spe veniæ, pœna dignus sit, non venia. Sensus enim est, uti eum in locum notat Glossa, non raro fieri ut qui ex Baptismo, aliisque Sacramentis veniam sperando, interea peccatis indulgent, ad veniæ obtinendæ tempus nequaquam deveniant.

LI. Quæres 5. An etiam à reservatis absolvi possit, qui ea post Jubilæi promulgationem commisit.

G g g g

Negat

Negat Glossa in Extrav. *Antiquorum, de poenit. & remiss.* sed male prorsus; 1. quia quæ Jubilæi tempore datur à reservatis absolvendi facultas, amplissima est, nec ad peccata hoc vel illo tempore commissæ restringitur; 2. quia licet condonatio peccata duntaxat præterita respiciat, ipsa tamen absolvendi facultas, tam commissæ, quam committenda ante absolutionem peccata respicere potest, & de facto in Jubilæis respicit, ut quæ indistincte tradatur.

LII. Quæres 6. An qui jam lucratus est Jubilæum, denuo reservatis in quæ postea decidit, absolvi possit.

Affirmat post Leonem Viva, quæst. 11. art. 3. num. 3. quia censet Jubilæum obtineri posse, quoties quis injuncta opera perficit. Unde, ait, *Si quis post accusationem Jubilæi in reservata incidit, & possit vel iterum ponere injuncta, opera, vel si nequeat, obtinere à Confessario commutationem illorum, poterit denuo à reservatis absolvi.* Idem docet Pontas, v. *Jubilæ*, cas. 17.

LIII. Aliter sentiunt, non ii modo qui contrariam opinionem tenent, cum Sanchez, Lib. 4. in Decalog. cap. 54. num. 22. & Sylvio in Resolutionibus, v. *Jubilæum*, 2. & 3. sed & quicumque Jubilæum bis acquiri posse rati, negent ejus privilegia bis prodesse. Ut ut est, quamvis teneatur prima opinio, cui favet Benedictus XIV. ut dictum est cap. 2. n. 37. tenendum omnino est in praxi, eum qui semel à reservatis absolutus Jubilæi gratiam promeruerit, ab iisdem altera vice absolvi non posse. Et vero isthæc Bullarum verba, *hæc vice tantum absolvant*, in obvio sensu de una duntaxat absolutione ad unius Jubilæi lucrum relativa intelligi posse videntur.

Quæres 7. an cui dilatum est Jubilæum, quia actu Indulgentiæ incapax foret, à reservatis quæ commisit post finitum Jubilæi tempus absolvi possit, & à quo.

LIV. Resp. ad 1. affirmat. Ratio est, quia potest absolvi poenitens quamdiu sibi durat Jubilæi tempus. Atqui tempus illud, licet ceteris finitum, ei tamen perdurat cui dilatum est Jubilæum. Ergo absolvi potest à reservatis, quæ ante, per, & post Jubilæi tempus incurrit.

LV. R. ad 2. posse poenitentem hunc absolvi, non solum ab eo Confessario, qui ei absolutionis simul & Jubilæi gratiam distulit, sed & ab alio quocunque, modo is unus foret è Jubilæi Confessariis: quia Jubilæi privilegia impendere potest omnis & solus, cui id muneris ab Episcopo commissum est. Et vero cur summa Jubilæi gratia privaretur, qui ad eundem Confessarium, quia vel mortuus sit, vel alio transierit, vel durior aut lenior appareat, recurrere non potest.

LVI. Quæres 8. an qui jam à reservatis absolutus fuit, ab iis denuo absolvi valeat, si necdum Indulgentiam lucratus sit.

R. posse & debere, cum aliter Jubilæum lucrari non possit. Ratio est, quia potest quis à quibuscunque peccatis absolvi, quoties id necessum est ut Jubilæi gratiam lucraretur. Ergo si semel absolutus, denuo in

reservatum incidat, antequam impleverit opus ultimum, cui annexa est Indulgentiæ perceptio, necessum est ut secunda vice absolvatur, seu ab eodem, seu ab alio Jubilari Confessario. Potest autem ab his absolvi, quia eorum potestas nonnisi per ipsam Jubilæi acquisitionem erhauretur.

LVII. Quæres 9. an qui reservati peccati in confessione sua oblitus est, ab eodem post Jubilæum lucratum à quocunque Confessario etiam minime Jubilari absolvi possit.

Resp. eum qui in Jubilæi confessione oblitus est reservati alicujus, illudve hic & nunc confiteri debuit, ab eo etiam post Jubilæi tempus absolvi posse à quocunque etiam simplici Confessario. Ita Reginaldus, Sylvester, Gabriel, Navarrus, Lugo, disp. 20. de poenit. num. 100. Pontas, & alii quos contra Suaren, Habertum, & alios quosdam secuti sumus, Tom. XI. cap. 8. n. 576. & seq. Ratio est, 1. quia hinc quidem poenitens absolutionem reservatorum interpretative petit; inde vero Sacerdos, quoad ejus fieri potest, concedit. Ergo sicut culpam indirecte tollit; sic & reservationem indirecte aufert. 2. Quia consuetudinem hanc induxisse videtur communis Theologorum sententia. Unde hanc, ægre tamen, admittit Blasius ab Assumpt. pag. 347. Idem, sed sponte, facit Theodorus à Sp. S. cap. 9. num. 11. *Nisi*, inquit, *Sacerdos contrariam intentionem habeat*; quod non est præsumendum.

LVIII. Obijciuntur tria, 1. quod actus agentium non operantur ultra voluntatem eorum. Porro Jubilaris Confessarius, idemque est de Superiore, solum habet generalem intentionem conferendi Sacramentum, non vero tollendi reservationem; 2. quod Sacerdos non potest absolutionis sententiam proferre nisi cognita causa, Tridentin. Sess. 14. cap. 5. Ergo si nihil prorsus de reservatis peccatis cognoscat, non potest ferre sententiam super reservatione, nec proinde eandem tollere; 3. quod reservatio in eo casu nec directe, nec indirecte auferatur. Non directe, cum non exponantur reservata oblita; non indirecte, quia absolutio indirecta ad ea solum se extendit, ad quæ se extendit gratia per Sacramentum conferenda: hæc autem tantum se extendit ad peccata removenda, non vero ad tollendam reservationem.

LIX. Resp. ad 1. neg. min. vult enim Absolvens levare poenitentem dispositum ab omni onere quantum potest ipse, quantumque indiget poenitens ad percipiendum omne Jubilæi privilegium. Et vero si culpam tollere vult, quod maximum est, à fortiori reservationem tollere intendit.

LX. Ad 2. 1. Sacerdos reservationem tollendo, non judicat de peccatis oblitis, sed eorum judicium ad inferiores remittit. Non est autem absurdum quod inferiores per accidens judicium ferant de peccatis reservatis, quando hæc in memoriam redeunt. 2. Etsi generatim loquendo ad æquam sententiam opus est ut Sacerdos causam omnem cognoscat, non tamen id in omni

omni prorsus casu absolute necessarium est: alioqui nemo per signa, aut dimidiate tantum confessus absolvi unquam posset; quod fidei, ut & praxi omnino adversatur.

LXI. Ad 3. Sacerdos pro reservatis approbatus reservationem oblitorum indirecte tollit: ideo enim peccata oblita remittit indirecte quoad culpam, quia gratiam horum remissivam confert, absque eo quod de illis directe judicet. Atqui etiam confert eorundem oblitorum absolutionem quoad omne eorum onus quod tolli potest, proinde quoad reservationem. Ergo licet de iis directe non judicet, eorum reservationem indirecte tollit. Unde licet gratia sanctificans nonnisi ad culpam delendam se extendat, quia illi soli opponitur, absolutio tamen se ad censuras & reservationem extendit, quia & hanc & illas tollere potest, & quantum potest intendit.

LXII. Institut. Per verbum *absolvo*, non tolluntur censuræ, nisi exprimantur, aut saltem nisi absolvens explicitam habeat intentionem ab iis absolvendi. Ergo neque per verbum *absolvo* tollitur reservatio, nisi specialis de ea mentio fiat, saltem mentaliter. Imo cum censuræ & reservatio per solum mentis actum non tollantur, necessum est ut intentio ejusdem tollendi pœnitentibus innotescat, quod in casu nostro minime habetur.

LXIII. Respondet Viva citat. quæst. 11. art. 4. num. 3. per verbum *absolvo* satis innotescere, quod Sacerdos intendat tollere omne peccatum, ejusque onus, quoad fieri potest, & consequenter reservationem; etiamsi de ea mentionem explicitam non faciat; idemque dicendum de censuris, quamvis ad securitatem soleat & debeat earum mentio explicita fieri, ne forte juxta Vasquesii & aliorum opinionem, Sacramenti effectus per censuras occultas impediatur. Quia vero reservatio occulta non impedit Sacramenti effectum, ideo non solet de ea mentio fieri, cum non est ratio dubitandi ne ea subsit. Hæc ille, quæ pro prima parte hinc confirmari possunt, quod sicut per datam à Christo ligandi potestatem tam intelligitur facultas decernendi censuras, quam retinendi peccata; sic & per absolutionem æque intelligitur censuræ ac peccati remissio.

Quæritur 10. an etiam à reservatis inculpate oblitis absolvi possit, qui vel sacrilegam confessionem fecit in Jubilæo, vel post, validum Jubilæum sua culpa minime lucratus est.

LXIV. R. ad 1. negat. licet male & misere contradicat Lugo, disp. 20. nu. 113. Ratio est, quia confessio sacrilega ignem æternum meretur; quod autem pœnam meretur à Deo, non potest à Dei Vicario mereri Jubilæi privilegia.

LXV. Major est circa caput secundum controversia; existimant enim Sanchez & alii quos sequitur Viva, ibid. nu. 4. eum qui bona fide, & cum animo lucrandi Jubilæum confessus est, quamvis deinceps nec injuncta opera præstet, nec Jubilæum lucretur, per quemvis subinde Confessarium à reser-

vatis oblitis posse absolvi. Ratio est, ajunt, quia is vere absolutus est, quantum potuit Sacerdos. Atqui poterat Sacerdos hominem rite dispositum à quibuslibet reservatis directe vel indirecte absolvere. Ergo licet à reservatis absolvi non possit, qui Jubilæum lucrari non cogitat, potest tamen ab iis absolvi qui lucrari actu intendit, subinde vero voluntatem mutat. Et vero extra dubium est, quod pœnitens ille à reservatis quæ confessus est absolutus fuerit; cum absolutio eidem simpliciter, pure, & citra ullam de futuro conditionem data sit. Atqui eo ipso quo à confessis reservatis directe absolutus est, non confessis indirecte fuit absolutus. Ergo.

LXVI. In oppositam sententiam propendet Suarez, tom. 4. disp. 31. sect. 4. num. 23. ut *maxime tutam*, quod nemo negaverit, & *valde probabil. m.* Ratio est, 1. quod omnia Jubilæi privilegia in ordine ad comparandam Indulgentiam tribuuntur. Ergo si ad eam non perveniatur, non licet iisdem privilegiis frui, nisi quatenus jam executioni mandata sunt. Unde peccata quæ directe remissa sunt, manent quidem non reservata, quia jam non manent subjicienda clavibus: At peccata oblita, quæ clavibus necessaria sunt subjicienda, à reservatione libera non sunt; quia defuit finis, cujus intuitu sublata fuisset reservatio. 2. Quia peccata hæc nec directe remissa sunt pœnitenti, neque is Superioris intentioni satisfecit. Ergo non est cur tractetur ut qui satisfecit eidem intentioni. Opinionem hanc licet non demonstratam sequeretur in praxi, quoad eos maxime, qui Jubilæi lucrum culpa sua omiserunt. Quantum ad eos vero qui ex inopino eventu à gratia ipsius excidissent, non ægre partem prima amplecterer: quia nemo jure jam acquisito sine sua culpa privandus est.

Sed num peccat qui virtute Jubilæi à reservatis absolutus, opera injuncta subinde non implet?

LXVII. Fatentur omnes contra Ugolinum, eum qui à censuris, reservatis absolutus est, nec in reservationem, nec in censuram relabi, si opera injuncta non præstet; quia absolutio non fuit ei data ad reincidentiam; & id docet Benedictus XIV. cit. Constit. *Convocatis*, §. 54. „ Absolutiones à censuris . . . commutationes „ item votorum, dispensationes, juxta concessas hoc anno respectivas facultates, semel obtentæ, permanent in suo vigore, „ etiamsi contigerit illum qui illas jam obtinuerat, mutato postea, quod prius habuerat, sincero & serio proposito Jubilæum hoc lucrandi, ac proinde reliqua „ ad id lucrandum necessaria opera adimplendi, de eodem Jubilæi consequendo „ amplius non laborare. “ Rursum fatentur omnes eum mortalis reum fore, si ex contemptu gratiam hanc negligat. Verum an secluso contemptu peccet, aut quæ sit peccati ejus gravitas non conveniunt. Negant eum peccare Sanchez, Bonocina, &c. quia obligatio lucrandi Jubilæum ei nec à Pontifice

fice, nec à Confessario imposita est. Censent alii cum Bosio eum venialiter delinquere. At letalem ei culpam nec immerito adscribunt Suarez, cit. disp. 31. sect. 4. Vasquez, Filliucius, Viva, ibid. art. 5. n. 2. Ratio est, quia qui favorem certæ conditioni annexum acceptat, tacite spondet se conditionem hanc impleturum esse, neque ei, si gravis sit materia, sine gravi peccato deesse potest. Atqui pœnitens, dum à censuris, aut reservatis casibus virtute Jubilæi absolvitur, favorem acceptat, sub ea tantum propositum conditione Fidelibus, ut Jubilæi opera præstando, gratiam ejus acquirant, &c. Ergo.

LXVIII. Dices: Si Jubilæi virtute absolutum pactum cum Pontifice tacite initum violare dicatur, dici poterit, quod in censuris reincidat. Atqui tamen non reincidit. Minor patet ex concessis. Prob. maj. quia ut in censuras reincidere dicatur, satis est ut ei absolutio à censuris non absolute data sit, sed sub pacto quod Jubilæi opera adimpleret. Atqui, &c.

LXIX. Resp. ad 1. neg. maj. ad 2. neg. min. nam data quidem est absolutio ex spe, quod tacitam quam fecit de implendis Jubilæi operibus promissionem adimpleret; sed non data est sub conditione ut fidem hanc violando, in censuras reincideret; quia nunquam incurritur reincidentia, nisi exprimitur. Et vero si censura revivisceret, vel propter delictum præcedens, vel propter præsens neglecti Jubilæi peccatum. Atqui nec reviviscit propter delictum præteritum, quod jam absolute remissum est, cum absolutio sacramentalis semper sit absoluta; neque propter peccatum præsens, cum hic nec à jure, nec ab homine annexa sit censura. Ergo nullatenus reviviscit.

Quæres 11. an Jubilæi Confessarius, ut à censuris absolvere, sic & ab irregularitatibus dispensare valeat.

LXX. Negant omnes de irregularitate ex defectu, sed affirmant aliqui, ut Soto & Corduba de irregularitatibus, quæ cum sint ex delicto, pœnæ rationem habent. Moventur 1. quia irregularitas hæc est censura; porro per Jubilæum datur facultas à censuris omnibus absolvendi; 2. quia tamen non esset vere censura, est tamen pœna. Atqui Jubilæi Bullæ permittunt ut absolvatur pœnitens à censuris & pœnis Ecclesiasticis. Ergo.

LXXI. At dicendum cum Suarez, Tom. 4. de Relig. Tractat. 10. lib. 9. cap. 2. nu. 42. Reginaldo, Molina, & aliis pluribus, nullam à Confessario virtute Jubilæi irregularitatem, aliamve inhabilitatem, (nisi hæc sublata censura per se tollatur) relaxari posse; 1. quia per Bullam præcise datur facultas absolvendi à censuris. Atqui irregu-

laritas nec censura est, nec censuræ nomine venit, ut olim Tomo hujus Operis II. probavimus, & colligitur ex cap. *Quærenti* 20. de verb. significat. 2. quia Bullæ Jubilæi solam tribuunt absolvendi facultatem, nequaquam vero dispensandi. Atqui irregularitas per absolutionem non tollitur, sed per solam dispensationis viam; 3. quia opinio contraria, neque juri, neque Doctorum antiquorum traditioni, neque praxi Romanæ Curiae, neque demum rationi consentanea est, ut advertit Suarezius, tom. 5. in 3. p. disp. 40. sect. 3. n. 3.

LXXII. Huic opinioni, (nisi aliud expresse Indulgeat Pontifex *) adhærendum, præsertim post notificationem Clementis X. die 1. Februarii an. 1675. emissam, ubi sua Sanctitas declarat, *se non intelligere aut dispensare, aut dare facultatem dispensandi, aut habilitandi, & in pristinum statum restituendi, quæ ad irregularitatem publicam, aut occultam, vel notam, defectum, incapacitatem, & inhabilitatem quomodocumque contractam spectant, nequidem in foro conscientiae.* Quapropter Ecclesiasticæ pœnæ, quas Bullæ Jubilæares tolli aliquando permittunt, non de irregularitatibus intelligi debent, sed verb. grat. de censurarum aggravatione & reaggravatione, de condonatione apostasiæ, puta quod Religiosi apostatæ ad Ordinem suum impune reverti possint, uti concessum est ab Urbano VIII. Clemente X. Benedicto XIII. & XIV.

LXXIII. Quæres 12. an Confessarius tempore Jubilæi possit criminis sui socium absolvere, ubi id per Statutum Synodale prohibetur.

Affirmant nonnulli, modo tamen absit relabendi periculum. Horum ratio est, quod Jubilæi Confessarius absolvit tanquam delegatus à Pontifice. Ergo eos omnes quos Pontifex ipse absolvere possit. Verum ut sanior, sic & longe certior est contraria opinio, quam tenent Bonacina, disp. 5. de Sacram. quæst. 7. punct. 5. §. 3. n. 10. Viva, q. 11. art. 3. n. 4. Ratio est, quia in Confessario requiritur approbatio relative ad personas, quarum confessiones excipit. Atqui Confessarius, cui per Statuta loci prohibetur absolutio complicitis, nullam relative ad ipsum approbationem habet; non ab Episcopo, ut liquet, non à Pontifice, qui disciplinam pie & sapienter constitutam infringere non vult. Imo Benedictus XIV. in Constitut. *Sacramentum Pœnitentiæ*, declaravit, *quod nec etiam in vim cujuscumque Jubilæi*, possit quis suum in peccato inhonesto complicem, extra mortis articulum unquam absolvere; utpote, inquit, *qui in hujusmodi peccati & pœnitentiæ genere, jurisdictione careat, & absolvendi facultate à nobis privatus existat.*

ARTI-

* Concessit Benedictus XIV. in anno Jubilæi sui relaxari posset irregularitas ex occulta censurarum violatione proveniens. Constit. *Convocatis*, n. 12.

ARTICULUS TERTIUS.

D E

POTESTATE CONFESSARII QUANTUM AD
COMMUTATIONEM VOTORUM.

EX innumeris quæ circa hanc materiam proponuntur quæstionibus eam feligam quæ ad praxim maxime spectant.

Quæres itaque 1. an in omnibus Jubilæis detur facultas commutandi vota.

LXXIV. R. neg. hæc enim verba: *Et insuper quæcumque vota (Religionis & castitatis exceptis) in alia pia & salutaria opera commutare valeant*, in solis Jubilæorum ad instar Diplomatis haberi solent. Rursum vero sola eadem Diplomata tribuunt Confessariis licentiam opera ad Jubilæi acquisitionem præscripta in alia commutandi. Quia tamen eadem Bullæ præmittunt Ordinariis ut quæ idonea magis animarum salutis judicaverint remedia, afferant; possunt Confessarii, si permiserint Episcopi, ut debent & facere solent, opera hæc commutare. Ita Blasius, part. 2. cap. 1. quæst. 1. Idem docet Koch, quæst. 3. num. 77. qui negat ad suam usque ætatem (scribebat ann. 1700.) in ullo anni sancti Jubilæo ad regiones extra Romam transmissio facultatem vota commutandi fuisse traditam. Quod si ita est, ab hoc Prædecessorum suorum recessit Benedictus XIV. in Bulla pro Jubilæo an. 1751.

Quæres 2. an vota omnia à Jubilari Confessario commutari valeant.

LXXV. Resp. commutari posse vota omnia quæ per Jubilæi Bullam non excipiuntur: unde cum sola excipiantur vota castitatis, Religionis, eaque quæ sine præjudicio tertiæ personæ commutari non possent, planum est cetera quæcumque vota, ut peregrinationis ad limina Apostolorum, &c. posse commutari: sed & ipsa castitatis ac Religionis vota quandoque ex sola Episcopi facultate commutari possunt, ut si castitas solum ad tempus vota fuerit, si non omnimode, si non in se, sed in alio, puta in voto suscipiendi Ordines, si absque sufficienti advertentia, si sub conditione nondum impleta, &c. de quibus vide dicta Tomo hujus Operis primo.

LXXVI. Quæres 3. an etiam commutari possint vota juramento confirmata.

Affirmant plures cum Suare, Viva, q. 12. art. & num. 1. quia Pontifex largitur facultatem *vota quæcumque*, duobus exceptis, commutandi. Ergo & jurata; præsertim cum gratiam multitudini concessam decedat latius interpretari; aliud enim est, ait Viva, si commutandi licentia detur ad petitionem particularis personæ, quia in tali casu tanquam dispensatio & vulnus legis est stricte interpretanda.

LXXVII. Subdunt iidem Theologi commutari posse etiam juramenta ceteroquin Apostolicæ Sedi reservata. Quia licet di-
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

versa sint voti & juramenti vincula active, si ita loqui fas est, sunt tamen passive similia, quatenus idem Deo jus acquirunt. Atqui Pontifex commutationem voti permitiendo, intendit jus Deo acquisitum Dei ipsius nomine relaxare. Ergo ut voti, sic & juramenti relaxationem permittere intendit.

LXXVIII. Verum ut tutior, sic & probabilior videtur opinio contraria; 1. quia major requiritur potestas ad solutionem duplicis vinculi, quam ad solutionem unius. Porro votum & juramentum duo sunt vincula longe diversa; 2. quia Benedictus XIV. in Bulla an. 1750. expresse dedit facultatem vota jurata commutandi. Ergo non credidit hanc de jure inesse Confessariis; 3. quia Jesuitæ quibus ampla concessa erat facultas vota simplicia commutandi, vi illius vota jurata commutare ausi non sunt, donec id à Gregorio XIII. an. 1579. obtinuerint. Quapropter communes Jubilæorum Bullæ dant quidem potentiam vota *quæcumque*, id est omnia, duobus exceptis, commutandi, sed non vota quocumque modo facta.

Quæres 4. an votum emissum primario in honorem Dei, secundario autem in proximi utilitatem, licet jam acceptatum, possit commutari.

LXXIX. Affirmat Sanchez, Lib. 4. cap. 51. nec dissentit Viva, ibid. num. 3. quia *accessorium sequitur naturam principalis*, ex Reg. 42. in 6. Verum opinio hæc neque satis tuta est, neque probata satis ut admittatur. Sane quodcumque votum, si religiose fiat, fit primario ad gloriam Dei: nec dubium quin vota sic passim fieri supponant Pontifices. Atqui tamen à commutationis favore excipiunt vota, quæ sine præjudicio tertii commutari non possent. Quæ autem objicitur Juris Regula, non paucas habet exceptiones, quarum nonnullas in Gallica hujusmodi Legum expositione adduximus. Ergo à fortiori exceptionem habet, cum de alterius damno agitur.

Quæres 5. an voti commutationem petere possit, qui vovit se eam non esse petiturum.

LXXX. Respondent Suarez & alli communiter affirmat. Tum quia privata voventis intentio non potest Superiorem jurisdictione sua privare; tum quia fieri facile possit, ut votum hoc sine gravi voventis præjudicio servari nequeat; tum quia censent plures cum Sanchez, Lib. 4. cap. 8. num. 21. contra Sylvestrum & alios, votum hoc esse de se irritum, sic ut votum non mutuandi, aut fide jubendi; quia licet

H h h h

vota

vota hæc in quibusdam circumstantiis, possint esse de meliori bono, & eatenus valida, si tamen generaliter emittantur, non sunt de meliori bono. Ut ut est, cum favor Jubilæi late, modo tamen sane interpretandus sit, non est cur ad præsentem casum minime extendatur.

Quæres 6. an voti commutatio fieri possit in aliquid minus & suavius.

LXXXI. Resp. posse dubio procul fieri in aliquid pœnitenti suavius; cum vix alio fine à Papa permittatur, & possit quis vota quæcumque, modo Apostolicæ Sedi non reservata, neque in tertio præjudicium cessura, in aliquid omnibus inspectis evidenter melius commutare. At non ideo possunt eadem vota in aliquid moraliter minus commutari, prout docent Soto, Suarez, Azor, & alii plures. Ratio est, quia commutatio definitur *Substitutio operis honesti loco alterius per votum promissi, eodem voti vinculo remanente*. Atqui opus substitutum operi promisso moraliter æquale esse debet; alioqui enim jam non esset commutatio, sed partialis dispensatio, cujus facultas Jubilariis Confessariis non tribuitur. Unde qui jejunium in unam Orationis Dominicæ recitationem commutat, factæ sibi potestatis limites transilit. In his tamen ex æquo & bono procedendum est, cum operum æqualitas vix à quopiam physice appendi possit; & quæ uni levia sunt; & confessio frequens, alii quam utilia sunt, tam sint onerosa. Provide ad tollendas anxietates sanxit in Jubilæo suo Benedictus XIV. ut vota *dispensando commutare* liceret.

LXXXII. Quæres 7. an & quæ ad voti commutationem requiratur causa in Jubilæis.

Resp. procul dubio requiri: Commutatio enim sapienter & religiose fieri debet, ad quod requiritur causa. Unde in ultimo Jubilæo vetuit Benedictus XIV. ne vota à peccato præservativa commutare liceret, nisi in opera quæ æque ab iisdem præservativa forent. Est autem justa voti commutandi causa, cum difficulter & ideo parum pie impletur; cum modica ex executione ipsius redit utilitas; cum nova voventis conditio nova remedia postulat, & alia id genus, quæ cum ex circumstantiis loci, temporis, personæ metienda sint, nulla certa regula universim definiri potest. Interim quo major est commutandi ratio, eo minor esse debet materia quæ subrogatur, ut si votum satis indeliberate emissum sit; si materia voti ratione ætatis, morbi &c. facta sit nimis onerosa. &c. Vide Tract. nostrum de virtute Religionis, Tom. I.

LXXXIII. Quæres 8. an Confessarius pœnitenti commutationem hanc legitima de causa petenti acquiescere teneatur.

Resp. teneri, & quidem quantum est de se, sub gravi; quia pœnitens ex Jubilæo jus habet ad commutationem illam; jure autem maximi momenti nemo inculpate privari potest. Censent autem aliqui cum Kochio, q. 3. n. 98. Confessarium suæ obligationi facturum satis, si quia in hac materia minus

expertus sit, pœnitentem ad alium remittat qui vota ejus commutet. Neque id improbavero, cum nihil intersit à quo commutentur vota, vel potius à quo substituantur novi voti materia; modo auctoritate legitima commutentur. Interim si Confessor ex malitia vel oblivione non commutet votum, semper subsistet ejus obligatio; quia negligentia vel malitia nihil in votis operantur. Ita Sanchez, lib. 4. in Decal. cap. 54. n. II.

LXXXIV. Quæres 9. an vota hæc solum in confessione commutari possint.

Resp. vota nonnisi à Confessario ad id electo commutari posse, cum ita sanciant Bullæ Jubilares; sed ambigi an nonnisi audita confessione mutari possint. Censent plures apud Dianam, par. 5. Tract. 12. Resol. 50. non requiri præviam confessionem; quia nulla est commutationem inter & confessionem connexio, seu ex natura rei, ut per se liquet, seu ex Bulla Pontificia, quæ de confessione facienda non loquitur.

LXXXV. Verum opinio hæc prorsus rejicienda est. Ad quid enim exigit Pontifex ut pœnitens ad Confessarium approbatum recurrat pro votorum commutatione, nisi, quia idem Confessarii simul & commutantis personam agere debet? An non, sæpissime saltem, intima pœnitentis cognitio ad hoc plurimum prodest, ut votum longe melius commutetur? An demum, quo periculum omne viæ minus turæ abigatur, tantopere arduum est paucula quædam venialia apud Sacerdotem deponere? Huic ergo standum postremæ opinioni, & ex ea contra Sanchez, Bonacinam & alios inferendum cum Azorio, Lib. 5. cap. 15. quæst. 16. Sylvestro & aliis, Sacerdotem Jubilarem non posse propria sua vota, nisi in quid certo melius, quod omnes possunt Jubilæi temporibus commutare. Sane commutatio omnis, ut & dispensatio est actus jurisdictionis; hæc autem à nemine in se ipsum exerceri potest. Favet his omnibus id Bullæ Sixti V. *Qui confessionibus eorum diligenter auditis, eos absolvat, vota commutet, &c.* Vide supra n. 48. ibique adducta Benedicti XIV. verba.

LXXXVI. Quæres 10. an commutatio voti necessario intra tempus Jubilæi fieri debeat.

Quæstio hæc plures patitur sensus; unde ut secundum omnes, vel præcipuos excutatur.

Resp. I. Necesse non est ut commutatio intra ipsum Jubilæi tempus fiat per subrogationem operis alterius in opus votivum. Nihil enim mali est, si Confessarius, vel Jubilæi negotiis distentus, vel ut rem totam maturius expendat, dixerit pœnitenti: *Commuto nunc votum tuum in illud opus quod tibi post tres aut quatuor hebdomadas designabo*. Imo non redarguerim si vota in genere tantum indicata commutet Sacerdos, aut commutaturum spondeat his verbis: *Post Jubilæum indicabis hæc mihi, & commutabo*. Quin & commutationem hanc ad laicum

laicum remitti posse docent Gobat ex Lef-
fio, ut ex utroque Kochius num. 103. his
propriis verbis: *Commuto tuum votum in
eam rem, quam talis aut talis vir doctus,
à te consultus, prudenter judicaverit esse sub-
stituendam.* At postremum istud fieri no-
lim, nisi tale sit votum, cujus commuta-
tio specialem pœnitentis notitiam non re-
quirat.

LXXXVII. An autem in his casibus sub-
sistat voti prioris obligatio, donec facta sit
substitutio alterius operis operi votivo, am-
bigi potest. Subsistere in secundo casu, qui
solum commutationem spondet, non au-
tem facit; at in primo & tertio nequaquam
permanere existimant Germani iidem Theo-
logi, viri à natura mites, & ipsa Jubilæo-
rum Indulgentia indulgentiores. Ratio ho-
rum est, quod cum supponatur facta esse
commutatio voti, jam extincta est ejus obli-
gatio, & successit alia, non quidem alterius
operis quod hic & nunc præstari oporteat.
cum ante designationem impleri non possit;
sed acceptandi opus illud, quod à Confes-
sore, vel à viro docto designabitur.

LXXXVIII. Verum hæc nobis ut & aliis
pluribus laxiora videntur. 1. quia commu-
tatio quæ non hic & nunc simpliciter abso-
luta, sed mere conditionalis, non omnino
tollit prius vinculum. Atqui talis est com-
mutatio sub conditione operis designandi,
si pie & sancte fiat, ut fieri supponenda est.
Ecquis prudens Christi Minister tranquille
cupiam dixerit; *Vovisti triplex singulis
hebdomadis jejunium, commuto illud in opus
post quatuor septimanas designandum: inte-
rim liber esto, bibe & epulare.* 2. quia com-
mutatio fieri debet in opus moraliter æqui-
valens. Atqui opus quod non fit, sed fiet
in posterum, non est æquivalens operi quod
actu fieret, nisi, gravitate sua præsens &
præteritum compensare supponatur; qua
ab hypothese procul distant Germani; cum
opus votivum in minus aliquod commutari
posse velint. Ergo tunc non fit commu-
tatio, sed dispensatio à parte quæ subtrahi-
tur. Hæc autem dispensatio Jubilaribus
Confessariis interdicta est. 3. quia si Pon-
tifex dispenset in voto, & Confessario man-
det, ut examinata precum veritate, dispen-
satum esse declaret; orator, si voti tempus
recurrat, voto tenetur ante declarationem.
Atqui ideo tenetur, quia dispensatio, licet
utcumque concessa, non fortitur plenam
vim ante declarationem. Ergo cum com-
mutatio plenam vim non sortiatur, donec
opus novum subrogetur alteri, prout fert
ipsum commutationis nomen, non est unde
prioris materiæ obligationem perimat. 4.
quia alioqui si Confessarius ratione morbi
vel itineris ad tres, quatuorve menses, nul-
lum pœnitenti novum opus designat, isve
alio rapiatur, erit tamdiu à voti executione
immunis. Id autem quis Deo gratum ac-
cidere cogitet? Ergo ne his cavillis refe-
retur aditus, curandum semper ut Sacer-
dos, votum, assignato modo commutans,
declaret prioris voti ligamen tamdiu substi-

tutum esse, donec alia ejus in locum præfi-
gatur materia.

LXXXIX. Resp. 2. controversi in Scholis
an Confessarius pœnitenti Jubilæum lucrato
possit vota, quæ is vel oblitus est, vel li-
cet horum memor, iusta de causa sibi com-
mutari noluit, post finitum Jubilæi tempus
commutare. Ubi clarum est de iis tantum
votis sermonem esse, quæ vel ante Jubi-
læum, vel eo durante emissæ sunt. Nec
enim quis somniavit usquam hominem qui
semel Jubilæum lucratus est, ab omnibus
quæ postea emittere votis, solvi posse. Af-
firmativam partem tenent Sanchez Lib. 4.
cap. 54. num. 40. ut ego alibi Layman,
Diana, & alii quos approbat Viva qu. 121
art. ult. num. 3. Horum ratio est. 1. quod
licet opera ad Jubilæi lucrum præscripta cer-
to tempori alligata sint, non tamen ipsum
Jubilæi privilegium, quod semper durat;
ut patet ex ipsius tenore qui sic habet; *Con-
cedimus ut possint hac vice tantum idoneos
Presbyteros approbatos eligere, qui eorum
confessionibus diligenter auditis, licite valeant
ipsos absolvere, &c. necnon & vota commu-
tare.* Ergo sicut si Pontifex faciendi ali-
quid certo die privilegium quoddam indul-
geat, opus quidem alligatur tempori, sed
non privilegium; sic & in præsentia. 2. quod
Pontifex in Bulla Cruciatæ disertim expres-
sit, finito anno desinere omnia ejus privi-
legia. Ergo cum id pro Jubilæo non ex-
presserit, noluit privilegia ejus certo tem-
pore concludi.

XC. Aliter sentiunt Suarez, Bonazina,
Filliucius, quos in Gallico de dispensat.
Tractatu, Tom. 1. part. 4. cap. 2. §. 5.
num. 12. secutus sumus. Ratio est. 1. quod
ridiculum sit, ut alicujus vota, quia semel
olim Jubilæum lucratus est, decem aut vi-
ginti postea annis commutari possint; 2.
quia Confessarii Jubilares non præcise quia
designati, sed quia à Pœnitentibus electi,
Jubilæorum privilegia applicare possunt,
ut ex iis vel similibus Diplomatum verbis
constat; *Licentiam concedimus ut sibi ad
hunc effectum eligere possint Confessarium,
qui eos hac vice Absolvere valeat, & insuper
vota commutare.* Atqui cum semel trans-
actum est Jubilæi tempus, jam non habent
pœnitentes licentiam sibi Confessarium eli-
gendi à quo sua sibi vota commutentur;
cum privilegium illud iis duntaxat conce-
sum esset, ut ad Indulgentiæ luctum allice-
rentur. Ergo ubi desiit Jubilæi tempus,
desiit simul, tum privilegium pœnitentis in
ordine ad electionem Confessarii, tum Con-
fessarii facultas in ordine ad commutatio-
nem votorum pœnitentis. Unde qui jam
duo commutasset pœnitentis vota, tertium
quod ille oblitus erat, commutare non pos-
set; quia ubi *res est integra*, seu necdum in-
cepta, nihil jam auctoritatis habet Confes-
sarius.

XCI. Sed num saltem durante adhuc Ju-
bilæo commutari potuerunt vota illius jam
à prima hebdomada Jubilæi gratiam lucra-
tus est?

Resp. Probabiliter affirmat. non propter
rationes

rationes hic à Pontasio cas. 16. allatus, ex quibus male probare vult, eum qui semel à censuris absolutus est, & Jubilæi gratiam comparavit, posse secundo à novis quas subinde contraxit censuris absolvi; quod falsum est: Sed quia Bulla quæ una tantum vice à censuris aut reservatis casibus absolvi permittit, nihil habet quod commutationem votorum ad unam vicem limiter. Permittit enim ut eligatur Confessarius, qui hac vice absolvere possit à censuris, & qui *insuper* vota commutare possit. Ergo semel quidem tantum à censuris absolvere potest, si comparata sit Jubilæi gratia: at quamdiu durat Jubilæum vota commutare potest. De his adi Blasium ab Assumpt. fuse differentem part. 2. cap. 1. quæst. 17.

XCII. Quæres 11. an à Confessario Jubilæi commutari queat simplex castitatis votum, cujus post emissionem vovens contraxit Matrimonium.

Supponendum 1. ex supra insinuatissimè posse Confessarium Jubilarem commutare quæcumque Religionis & castitatis vota Rom. Pontifici minime reservata, & ab Episcopo ex ordinaria ipsius potestate dispensabilia. Unde potest commutare. 1. votum ingrediendi Religionem nondum ab Ecclesia approbatam; quia Religio ab Apostolica Sede necdum approbata, non est vere & proprie Religio; 2. Votum ingrediendi aliquam ex iis utriusque sexus Communitatibus, quæ simplicia tantum vota emittunt, quia eæ cum seculares sint, à religioso statu insigniter discrepant: Neque ideo tamen dispensare potest à votis in iisdem jam emissis; quia id cederet in præjudicium tertii; 3. à voto paupertatis in seculo servandæ, vel obedientiæ cuiquam, puta Confessario exhibendæ, quia per hæc non promittitur amplexus Religionis, sed disjunctive aut conditionaliter factum; ut voveo me vel Carthusianam Religionem amplexurum, vel nullam; Item voveo me vel Religionem ingressurum, vel aureos quinquaginta daturum: nisi postea materia reservata, seu Religio per absolutam voluntatem electa esset. 5. Votum factum sub disjunctiva, cujus pars altera fiat impossibilis, ut in casu mox allato: qui enim aureos 50. largiri non valet, non ex vi voti, sed ex impossibilitate materiæ ad religionem tenetur. Ita bene, vel male Romani, quibus in re per praxim cognita, adhæreri posse videtur. 6. Votum hujus Religionis puta strictioris, vel hoc anno ineundæ: qui enim votum hoc in alterius Religionis votum commutat, vel executionem ejus legitimis de causis protrahit, non commutat operis substantiam, sed modum & circumstantias. 7. votum perseverandi in Religione; quia votum illud discrepat à voto ingrediendi Religionem: hoc enim exigit ut novitiatum ingrediaris, non autem ut in eo perseveres, si statum hunc tibi nequaquam convenire animadvertas.

XCIII. Potest etiam idem Confessarius commutare votum. 1. castitatis ad certum tempus emissæ. 2. nunquam nubendi, per-

manendi in statu viduitatis, suscipiendi Ordines sacros; quia per vota hæc non promittitur ipsa castitas: unde frangit quidem votum vidua quæ secundo nubit; sed non quæ turpibus delectatur, nisi aliud intenderit; 3. nunquam tangendi feminam, Deum nullum impuritatis peccato offendendi, leges matrimonii pie servandi; 4. votum, quo unus conjugum sine vel cum alterius licentia vovit se non petiturum unquam debitum; vel sponpondit uterque se nec petiturum esse, nec redditurum; uterque enim is conjux salvo voto post alterius mortem novas nuptias inire posset; imo nec reus esset voti, si committeret adulterium. Aliud fuerit, si conjux uterque, vel alter altero non solum permittente, sed & approbante, perpetuam continentiam voveat; tunc enim votum Papæ reservatum erit, proinde nec commutari. 5. addunt non pauci, cum Theodoro à Sp. S. p. 214. vota plura diversa, ex quibus simul sumptis exurgeret perfectæ castitatis obligatio, puta si quis vovisset primo abstinentiam à nuptiis; 2. à fornicatione; 3. à venereis omnibus, posse commutari; quia cum horum quodlibet seorsim non sit votum perpetuæ castitatis, nec ex iis conjunctim idem votum exurgit per se, sed tantum per accidens. Videri tamen possit id difficile: Quia nihil interest an eleemosynam numerorum triginta simul voverim, an per partes ternas, nisi forte cum partem unam vovi, alterius neutiquam meminissim? Quoniam tamen non decet ut reservationem latius protendamus quam Romani, nihil est cur hæc eorum opinio non teneatur. Unde etiam cum iis dicendum, in vim Jubilæi commutari posse eadem vota quæ vel ex levi metu ad ea extorquenda incusso; vel à vovente ex animo se solum sub veniali peccato obligandi emissæ fuerint.

XCIV. Supponendum 2. Confessarium Jubilæi posse commutare omnia Religionis & castitatis vota, in quæ Episcopus ordinariam habet dispensandi vel commutandi potestatem. Ratio est quia Confessarius potestatem habet in omnia vota, quæ Rom. Pontifici reservata non sunt. Atqui Rom. Pontifici reservata non sunt vota, quæ Episcopus jure proprio, vel simpliciter, vel commutando, relaxare potest; & ita omnes docent.

XCV. Supponendum 3. idque rursus ex communi consensu per praxim confirmato, posse aliquando Episcopum in votis Rom. Pontifici reservatis dispensare, cum nempe urget gravis quæpiam necessitas, ex qua merito præsumi possit, Papam suas Episcopo ad dispensandum vel commutandum vices in eo casu committere; ut cum quis in gravi versatur fornicandi, periculo, nisi quam primum uxorem ducat, aut qui puellam corrumpit, eam ante ducere vult, quam infametur, aut difficilis est ad Urbem recursus, &c. In his porro circumstantiis, non tam ex proprio jure dispensat Episcopus, quam ut Delegatus Sedis Apostolicæ:

Quia

Quia votum generatim reservatum, de se semper reservatum est; licet æquum fuerit, & re ipsa contigerit, ut qui, propter periculum moræ, reservationem ejus tollere nequit Pontifex, eam alii, promptiorem opem allaturo, committat. Unde in remotioribus Insulis eadem, quantum ad hæc, potestate fruuntur simplices Presbyteri, qua in Europa Episcopi. His præmissis

XCVI. Resp. neg. 1. Quia opinio quæ facultatem votum illud commutandi Jubilæis Confessariis abnegat, & Theologos inter longe communior, & praxi magis consentanea; 2. quia Confessarius Jubilæis ea solum vota commutare potest, in quæ Episcopus jus primum exercet, non autem vice alterius. Atqui Episcopus, utpote qui ob solam necessitatem à prædicto voto dispensare valeat, eo ipso non dispensat proprio jure, sed jure sibi per alium commissio. Minor constat ex principiis num. præced. posit. Major non minus evidens est; quia quæ Episcopus jure quasi mutato dimittit, semper manent intrinsece Pontifici reservata, tantumque ab eo solvi possunt, cui suas is vices commisit; quod erga Jubilæos Presbyteros fecisse probari non potest. Ergo.

XCVII. Quæres 12. An qui durante Jubilæo obtinuit voti commutationem, novam ejus post Jubilæum commutationem obtineri possit.

Resp. affirmat. Quia Confessarius rem inceptam, & necdum ut par est finitam, perficere potest. Ita Blasius ab assumpt. cit. cap. 1. quæst. 19. qui quæst. 21. subdit commutationem hanc probabiliter ab alio etiam Confessario fieri posse; ne quis per mortem vel absentiam prioris Confessarii privilegio per Jubilæum acquisito privetur. Et id non illubens admittam, modo tamen posterior Confessarius sit è numero Jubilæorum.

XCVIII. Quæres 13. An valeat commutatio facta ei, qui postmodo vel sine culpa, vel ex culpa, Jubilæum lucratus non est.

Affirmant communissime Theologi cum Sanchez in Decalog. Lib. 4. cap. 54. num. 49. Viva q. 12. art. ult. num. 1. cum Blasio part. 2. cap. 1. q. 12. Ratio horum est 1. quia potestas absolvendi à reservatis & commutandi vota, eodem tenore in Bulla absolute conceditur. Ergo statim ut legitime facta est, extinguit obligationem voti prioris circa materiam pristinam. Atqui extincta semel obligatio non amplius reviviscit. 2. quia commutatio quæ non est condicionalis, fit absolute, atque adeo independentem à futuro eventu. Atqui commutatio illa non est condicionalis; cum is cui ea facta est, statim ab observatione voti sui immunis sit. Ergo.

XCIX. Idem statuit Sanchez ib. num. 50. pro casu, quo Confessarius vota sibi tantum in genere indicata commutavit in opera, quæ postmodum à se, vel ab alio præscriberentur: quia sic vere facta est commutatio.

C. Verum aliud sentit tum de votis, quorum in confessione oblitus esset pœnitens; *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

tum de iis quæ vere non commutavit Confessarius, sed post maturius examen commutanda distulit. Quia cum vota hæc de facto commutata non sint, neque comparatum sit privilegium obtinendæ eorum commutationis; non est unde in posterum valeant commutari, & id etiam docet Suarez Tom. 2. de relig. Tract. de voto, Lib. 6. cap. 16. n. 7.

CI. Ast contraria opinio, quantum ad eos saltem, qui Jubilæi lucrum culpa sua omisere, ut pietati, sic & rationi longe magis consentanea videretur, nisi priorem quæ lenior est, amplexus fuisset Benedictus XIV. supra num. 66. quod an in aliis deinceps Jubilæis vim habiturum sit, nobis incertum est. Nimirum ex Sanchii confesso ibid. num. 53. potest Confessarius commutare vota sub ea solum conditione, ut non habeat vim commutatio, donec Jubilæi opera præstentur, & ex iis comparetur Jubilæum. Atqui conditionem hanc Confessarius, quisquis vere sapit, apposuisse censei debet; idque ad mentem Pontificis, nisi is expresse resistat. Ecquis enim virtualiter dicat? Emisisti votum bis in hebdomada jejundandi; id autem absolute commuto tibi, seu deinceps Jubilæum lucreris, seu ex culpa tua lucrari negligas. Quis etiam id à rationabili ac pia Pontificum mente non judicet prorsus alienum? Numquid eorum mens est, ut gratiis singularibus tota vita fruatur, qui per nullum virtutis præscriptæ opus iis se dignos effecere.

CII. Nec est quod objicias eum, qui à reservatis absolutus est, absolutum manere, licet subinde Jubilæi opera non impleat. Hujus enim ratio est, ut advertit Sanchez ipse ibid. n. 53. quod absolutio à peccatis, & quæ ipsam præcedit absolutio à censuris, debeat esse absoluta, neque hæc sub reincidentiam à simplici Confessario dari possit. Ast votorum commutatio conditionate fieri post. Si potest, debet, ne immerito favor conferatur. Si debet, sic facta legitime præsumitur; quia quisque id fecisse præsumendus est quod debuit. Unde etsi lubens concedo commutationem hanc iis absolute factam esse, qui pro viribus Jubilæum lucrari conati sunt; eosque, licet deinde circa lucrum hoc non nihil dubii patiantur, circa ipsam votorum commutationem tranquillos esse debere; haud tamen induci possum ut credam hanc absolute factam esse iis, qui intra dies aliquot à lucrando Jubilæi voluntate excidunt. Interim proderit nostra hæc conjectatio ut Jubilæos Confessarii desinant potius, quam incipiant à votorum commutatione; ne factum doleant, quod satius fuerat omisisse.

Quæres 14. An cui ab habente potestatem commutatum est votum Papæ reservatum, in materiam eidem minime reservatam, materiæ hujus subrogatæ commutationem in Jubilæo obtinere possit.

R. Affirmat. Quia cum posterior materia non sit reservata, nihil est cur de novo commutari non possit. Quod autem objicitur, *subrogare sapere naturam rei,*

cui subrogatur: verum est de iis quæ ad rem subrogatam intrinsece pertinent, non de eis quæ huic sunt intrinseca. Unde materia posterior ad Dei cultum apta esse debet, sicut & prior; sed non ideo de-

bet esse reservata; quia referri ad Dei cultum est intrinsecum voto; huic autem vel illi reservatum esse, est quid eidem extrinsecum.

CAPUT QUINTUM.

DE

SUSPENSIONE INDULGENTIARUM, &c.

SOLENT Romani Pontifices in Bullis Jubilæorum non omnium utique, sed solum anni sancti, Indulgentias atque etiam privilegia Regularibus vel aliis concessa suspendere, *ne propter alias Indulgentias*, quas quisque in propria Regione lucrari posset, *annus Jubilæus intermittatur*; sed ut *Fideles ex toto terrarum orbe in alma Urbe in fidei ac religionis unitate congregati, eodem pietatis ac devotionis spiritu præscriptas Ecclesias, quo maximo fieri poterit concursu, toto anno visitent ac frequentent*. Verum suspensio hæc tot variis in Bullis habet discrimina, prout ex collatis secum invicem Sixti IV. pro an. 1475. Gregorii XIII. pro an. 1575. Clementis VIII. pro an. 1600. Urbani VIII. pro an. 1625. Innocentii X. pro an. 1650. Clemens X. pro an. 1675. Innocentii XII. pro an. 1700. Diplomatum constat, ut ex iis nulla certa regula possit efformari. Unde recurrentibus Jubilæis nihil est factu melius, quam ut singula Bullæ verba mature perpendantur. Interim id commune habent Jubilæa Diplomata; 1. quod contineant suspensionem Indulgentiarum, facultatum & Indultorum, quæ quibuscunque Ecclesiis, Congregationibus, personis, &c. in perpetuum, vel ad tempus quomodocunque concessa sunt; 2. quod sub excommunicatione latæ vel ferendæ sententiæ, & aliis pœnis Ordinarii arbitrio infligendis prohibeant, ne durante anno sancto Indulgentiæ aliæ publice vel privatim nuntientur, vel in usum demandentur; ac simul declarent usum seu Indulgentiæ alterius, seu Indulti, nullum omnino & invalidum fore. His præmissis potissimas quæ hic suboriuntur difficultates, prout ab extraneis Theologis ut plurimum solvuntur, & nos solvemus. Quod ut fiat.

II. Quæres 1. An omnes prorsus Indulgentiæ per Jubilæum anni sancti suspendantur.

R. neg. Namque 1. ex probabiliore opinione non suspenditur Indulgentia Bullæ Cruciatæ; tum quia ita à Clemente VIII. declaratum esse refert Rodriguez; tum quia Bulla hæc ipso etiam anni sancti tempore publicatur, quod non est ignotum Pontifici; tum quia Indulgentia hæc ejusque privilegia per modum contractus tribuuntur cum ad id duorum Regalium eleemosynam erogari oporteat: Non quasi venalis sit In-

dulgentia, sicut nec ex retributione venalis est Missa; sed quia æquum est ut eorum pietatem compenset Ecclesia, qui pugnantibus pro fide arma subministrant.

III. 2. Non etiam suspenduntur Indulgentiæ pro defunctis immediate concessæ, quales sunt quæ ex Altaribus privilegiatis habentur; vel quæ applicantur in articulo mortis. Utrumque constat ex Notificatione Clementis X. Et vero semper Ecclesiæ propositum fuit ut in extremo agone constitutis pro viribus opitularetur: aliunde cessat hic ratio legis, cum qui ad interitum vergunt, Romam ad Indulgentias contendere non possint.

IV. At cessant 1. Indulgentiæ *pro vivis*, id est in favorem vivorum concessæ, etiam si eas quæ Romæ dantur comparare non possint, puta quia carceri, aut perpetuæ clausuræ mancipati sunt; nisi his ex gratia speciali succurrat Apostolica Sedes, quod & facere consuevit.

V. 2. Quod mirum magis, cessant & Indulgentiæ quas vivi sic sibi comparare possunt, ut eas etiam defunctis applicare valeant per modum suffragii. ita habet citata pluries Clementis X. Notificatio, quam totam referunt Gobat, in Append. ad cap. 48. Jubilæi, Viva ad calcem Tractatus sui de Jubilæo. Ratio esse potest, quia sublato principali tollitur accessorium. Atqui quod Indulgentia quæpiam à viventibus possit applicari mortuis, videtur esse accessorium. Ergo sublata pro vivis Indulgentia, tollitur ea etiam quæ mortuis applicari possit.

VI. 3. Cessant Indulgentiæ non solum locis, sed & rebus, ut coronis, granis, imaginibus affixæ, quia & hæc fidelis populi ad Urbem concursum impedirent.

VII. Non cessant tamen quæ speciali privilegio à suspensione per Bullam indicta excipiuntur; quales sunt, 1. concessæ Ecclesiis Urbis Romanæ; 2. Indulgentiæ Jubilæi Compostellani; 3. domus Lauretanæ, prout die 19. Septemb. 1674. declaravit Clemens X. 4. Portiunculæ, die 2. Augusti, in ipsa B. M. Angelorum Ecclesia Assisienti, prout anno 1625. declaravit Urbanus VIII. eo quod Indulgentia hæc ab Honorio III. ex Christi ipsius imperio concessa fuerit: quæ ratio cum in aliis Minorum Ecclesiis locum non habeat, docet probabilior opi-

nio in iis Indulgentiam suspendi, 4. Bullæ Cruciatæ, de qua supra n. 2.

Quæres 2. An eodem anno suspendantur etiam Indulgentiæ partiales.

VIII. Resp. Negant Filliucius, Lezana, Viva, & alii quos sequitur Kochius. q. 1. num. 39. quia Sixtus IV. & Gregorius XIII. in suspensione sua de plenariis tantum Indulgentiis loquuntur. Quod autem subsequi Pontifices Generatim dicunt se omnes & singulas Indulgentias suspendere, ad plenarias restringi potest; tum quia fatentur iidem se in hac suspensione sequi Decessorum suorum vestigia: hi porro plenarias tantum suspendebant; tum quia partialis Indulgentiæ lucrum non retrahit à visitatione liminum Apostolorum; tum quia ex Leg. *Præcipimus*, Cod. *dn appellat*. *Quidquid in posteriori Lege non fuerit expressum specialiter, in veterum Constitutionum regulis relictum esse intelligendum est.*

IX. Ex quibus deducunt 1. eos qui numismata partialibus Indulgentiis affecta habent, item Congregationes, Sodalitiae, &c. quæ annorum centum, vel mille, Indulgentias habent, easdem posse lucrari, quia eadem partiales sunt; 2. non suspendi Indulgentias anni unius in Dedicatione Ecclesiæ, & dierum 40. in Anniversario Dedicationis, aut alias à præsulibus concedi solitas; tum quia & eæ partiales sunt; tum quia Pontifices proprias quidem gratias ut & facultates suspendunt; non autem quæ Prælati Papa inferioribus comperunt.

X. Postemum istud caput nemo non admiserit: at dicendum ceteras quæ ab Apostolica Sede profluunt Indulgentias partiales suspendi. Ita docet Theodorus à Spir. S. in Tract. de Jubilæo, cap. 12. p. 223. edit. fol. 1750. idque modo tam certum esse vult, ut opinio opposita sit quacunque probabilitate intrinseca destituta. Ratio ejus duplex, utraque gravis; 1. quod ante Clementem VIII. Romani Pontifices plenarias tantum Indulgentias suspenderent; at vero Clemens VIII. Indulgentias simpliciter suspendit; quæ vox, utpote generalis, tam partiales, quam plenarias complectitur; 2. quia idem Clemens VIII. ejusque successores Indulgentias quasdam partiales à generali suspensione exceperunt: ad quid autem exceptio hæc, si partiales quæcunque Indulgentiæ subsisterent? Et id secutus est Benedictus XIV. in Litteris suis quæ incipiunt, *Cum nos super*, editis 16. Calendas Junii 1749. ubi: *Ceteras omnes & singulas Indulgentias, tam plenarias, quam non plenarias . . . suspendimus, & suspensas esse declaramus.* Hinc dubium mihi quod ex Navarro & Sanchez docet Viva, quæst. 4. art. 5. non suspendi per Jubilæum plenarias Indulgentias, quas ceteroqui lucrantur, qui vota Religiosa emittunt, aut Novitiatum ingrediuntur.

XI. Quæres 3. quæ partiales Indulgentiæ à suspensione hac præservata sint.

Resp. nodum hunc certius solvi non posse, quam ex citati mox Diplomatis verbis. Sic ibi Benedictus XIV. *Præservatis ac firmis remanentibus Indulgentiis concessis in ar-*

ticulo mortis, ac facultatibus, seu indultis illas impertiendi . . . iisque pariter quas Benedictus XIII. cunctis Fidelibus Salutationem Angelicam, seu alias preces de tempore, mane aut meridie, seu vespere ad campanæ pulsum, de genu, vel juxta dierum & temporum rationem stando recitantibus . . . atque illis etiam quas Innocentius XI. & Innocentius XII. Fidelibus SS. Eucharistiæ Sacramentum, cum ad infirmos deferatur, devote comitantibus, vel lumen aut faciem per alios ea occasione deferendam, seu deferendam mittentibus, similiter concesserunt. Item salvis & firmis remanentibus Indulgentiis Altarium privilegiatorum pro Fidelibus defunctis, aliisque eodem modo pro solis ipsis defunctis concessis; atque etiam aliis quibuscunque Indulgentiis & peccatorum remissionibus, alias pro vivis concessis ad effectum duntaxat, ut Christi Fideles illas animabus Fidelium defunctorum, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii directe applicare valeant, &c.

XII. Quæres 4. an etiam suspendantur Indulgentiæ ad septennium, vel aliud definitum tempus concessæ.

Resp. suspendi; quia pro suspensione illarum eadem militant rationes, quæ pro aliarum suspensione. Ast cum plerisque Theologis subjiciendum puto, nullam ex suspensione hac sequi diminutionem in numero annorum, sed solum Indulgentiæ interruptionem pro toto Jubilæi anno. Unde si Jubilæum incidat in septimum septennis Indulgentiæ annum, licebit ea uti toto anno Jubilæum proxime subsecuturo. Ratio est, quia licet septennium importet sex annos continuatos, ubi tamen eorum unus rollitur à Pontifice, habetur in septennio interrupto tota ea quæ tunc possibilis est continuatio. Sic, ait Viva, quæst. 4. art. 3. cum piis locis conceditur ut prædia sua locent ad triennium, non computatur in eo annus sterilis, ex communiori Doctorum sententia.

Censet tamen Gobat, & ex eo Kochius, aliud dicendum fore, si Pontificium Diploma Indulgentiam concederet *ad proximos septem annos*, vel *ad proximum septennium*; quia voces *proximos* & *proximum*, ut initium, sic & finem temporis designare videntur. Ratio hæc subtilior videtur quam solidior. Non igitur redarguerim, si quis in isto casu ad minus dubio. suas octavo etiam anno Indulgentias; utcunque proponat.

XIII. Quæres 5. an acquiratur Indulgentia ab iis qui hujus suspensionem ignorant, vel non acquiratur ab eis qui suspensionem illius sublatam esse nesciunt.

Resp. Fatentur omnes ignorantiam non prodesse ad lucrum in primo casu; quia sicut ea non efficit ut Indulgentia subsistat, sic nec efficere potest ut comparetur. Verum existimant plures cum Lugo, citat. disp. 27. de pœnitent. numer. 81. ignorantiam nullatenus nocere in secundo casu; quia ad Indulgentiæ lucrum non requiritur
vel

vel intentio eam lucrandi, vel ejusdem concessionis notitia; ied sufficit ut hæc concessa sit, & ponantur opera ad eam lucrandam concessa. Et id est quod jam supra mihi difficile visum est; nisi quis generatim intendat totum id ex operibus suis consequi, quod eis alligaverit Ecclesia, & ea mente hæc exequatur; quod in quibusdam Indulgentiis ad solam Dei vel B. Virginis gloriam ordinatis facilius est; in aliis minus facile videtur.

XIV. Quæres 6. quid incurrant pœnæ qui suspensas Indulgentias promulgare, vel in usum demandare præsumunt.

Resp. ab iis quidem peccari, qui scienter Indulgentias suspensas lucrari student; cum à Superiorum intentione recedant; at nulli eos pœnæ obnoxios fieri, quia nulla adversus ipsos constituta sit. Qui vero ejusmodi Indulgentias vel populo denuntiant, vel *in usum demandant*, id est, prout in præsentis intelligitur, ad earum usum Fideles inducunt, excommunicationi, quam Pontifices omnes Sixtum IV. subsecuti confirmarunt, ipso facto subjacent; nisi excuset bona fides, & censuræ ignorantia.

Quæres 7. an durante Jubilæi anno suspendantur facultates à Papa Regularibus concessæ ad absolvendum à casibus Apostolicæ Sedi reservatis, ad vota commutanda, &c.

XV. Circa hanc quæstionem, gravis utique momenti, sciuntur Doctores. Alii, ut Laiman, Tannerus, Lugo, disp. 20. n. 145. Viva, ibidem artic. ultim. contendunt eas solum facultates suspendi, quæ concessæ sunt intuitu Indulgentiarum, seu ut quis Indulgentiam certis in locis expositam lucretur; at manere easdem facultates extra hunc casum. Horum rationes sunt, 1. quod Sixtus IV. in Extravag. *Quemadmodum 4. De pœnit. & remiss.* id expressim declarat. Porro alii Pontifices, licet in Diplomatis suis diverse locuti sint, & Indulta atque facultates à reservatis absolvendi suspende- rint indefinite, ad Sixti IV. normam locuti fuisse merito existimantur. 2. Quia Clemens & Urbanus VIII. id ipsum declaraverunt, prout ibid. refert Lugo. 3. Quia subsecuti Pontifices dicunt se in suspensione sequi Prædecessorum suorum exempla. Ergo perinde ac illi non alias, quam quæ Indulgentiarum causa prodesse, facultates revocant. 4. Quia cum iidem Pontifices publicationem sub excommunicationis pœna prohibent, de sola Indulgentiarum, non autem de facultatum publicatione loquuntur. Ergo ea solum suspendunt privilegia, quæ ad Indulgentias relativa sunt, non cetera. 5. Quia alioqui non posset Regularis Superior per totum Jubilæi annum subditos suos à reservatis casibus absolvere: id porro quam durum sit, nemo est qui intelligat. Hæc utique gravia videntur; neque ullus ferme est pœnitens, aut Confessarius, qui hisce inniti vereatur.

XVI. Dicendum tamen cum Theodoro à Sp. S. hic cap. 11. p. 229. prædicta privilegia quoad exteros omnino per Jubilæi

tempus suspendi, nisi hæc expresse præserventur, prout an. 1575. à Gregorio XIII. factum est; 1. quia finis hujusce suspensionis non alius est, quam ut recurrente Jubilæo Fideles ad invisenda Apostolorum limina. ibique Jubilæi gratiam cum annexis favoribus percipiendam alliciantur. Porro finis iste multam sui partem corrueret, si Fideles alibicunque nancisci possent Confessarios, qui non minus potestatis circa censuras Rom. Pontifici reservatas haberent, quam Romani Confessarii.

XVII. 2. Quia in formula suspensionis, quæ in quatuor Jubilæis Gregorio immediate anterioribus observata est, hæc totidem verbis habebantur: *Omnes & singulas commutandi vota, & deputandi Confessores cum potestate absolvendi, etiam in casibus Apostolicæ Sedi reservatis, facultates & concessiones tenore præsentium suspendimus.* Atqui clausula hæc tam generalis est, ex communi omnium intellectu, ut cum in Jubilæo anno 1550. publicata fuisset, Patres Societatis ex speciali gratia obtinuerint à Julio III. ut quod eis nuper concesserat Paulus III. à casibus Apostolicæ Sedi reservatis absolvendi privilegium, eo anno intactum maneret. Porro singulare hoc privilegium, nec ab iis postulatum esset, nec à Julio concessum, si per jubileum annum subsisterent prædictæ Regularium ab omnibus solito more absolvendi facultates.

XVIII. 3. Quia nova quæ post Gregorium XIII. inolevit suspensionis formula ad nostram usque ætatem, sic habet: *Omnes & singulas Indulgentias ac facultates & Indulta absolvendi, etiam in casibus Sedi Apostolicæ reservatis, Monasteriis, Ordinibus, Congregationibus Conventibus, Magistris, Superioribus, & tam sæcularibus, quam quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regularibus personis suspendimus, & & suspensas esse declaramus.* Hæc porro citra vim manifestam alio quam generalis suspensionis sensu intelligi non possunt.

XIX. 4. Quia nedum ulla in Regularium favorem ea de re prodierit Declaratio, imo cum anno 1675. in particulari Congregatione die Januarii 17. dubium hoc discuteretur: *An per Bullam suspensionis Indulgentiarum & facultatum ac Indultorum absolvendi à casibus reservatis, extra Urbem factorum cuilibet personæ Sæculari vel Regulari, intelligatur de facultatibus & indultis absolvendi ad consequendas Indulgentias tantum, vel absolute loquendo; taliter quod Episcopi, Missionarii, & Officiales Inquisitionis ad quinquennium, vel etiam Pœnitentarii in perpetuum, in diversis Diœcesibus à Summis Pontificibus instituti, teneantur abstinere ab usu earum facultatum, durante anno sancto?* Clemens X. ex prædictæ Congregationis voto illæsas duntaxat Missionariorum & Ministrorum Sacræ Inquisitionis facultates absolvendi à reservatis declaravit: De aliis vero in dubio proposito expressis nihil censuit innovandum. Ergo cum exceptio firmer regulam in casibus non exceptis,

ptis, habendum pro certo Regularium privilegia hoc anno suspendi.

XX. 5. Quia Benedictus XIV. citatis supra Litteris *Cum nos nuper*, præservat quidem à suspensione facultates Officii Inquisitionis, *Missionariorum quoque & Ministrorum*, qui ab eodem Tribunali, seu à Congregatione propagandæ fidei adversus hæresim deputati fuerint: item facultates, quæ ab Officio Penitentiariæ Apostolicæ, *Missionariis in locis Missionum*, earumque occasione ab ipsis exercendæ, conclusæ fuerint: insuper & facultates tam Episcoporum, in suis respective Diœcesibus, circa dispensationes & absolutiones suorum subditorum in casibus occultis, etiam Apostolicæ Sedi reservatis, prout ipsis à sacra Tridentina Synodo, seu alias etiam in publicis, à jure communi Ecclesiastico, & ab eadem Apostolica Sede, pro certis personis & casibus indultæ, permissæque dignoscuntur; quam etiam Superiorum Ordinum Regularium in Regulares sibi subiectos. Verum ceteras facultates & Indulta absolvendi etiam à casibus Sedi Apostolicæ reservatis ::::: seu relaxandi censuras, commutandi vota, aut dispensandi etiam super irregularitatibus & impedimentis, quibusvis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, Domibus, Militiis, Ordinibus, etiam Mendicantium, Congregationibus etiam sæcularibus, omnino suspendit. Quæ cum ita sint, nemo de sua & aliorum salute tantisper sollicitus contrariam opinionem in praxim redigere jam potest. Nec nocent quæ in contrarium obijciuntur.

XXI. Non 1. potuerunt enim alii Pontifices facultates à Sixto IV. intactas coarctare. Atqui id fecisse præsumi debent, cum aliter quam ipse locuti sint.

XXII. Non 2. tum quia hæc Clementis & Urbani Declaratio ad summum probaret eos à trita Prædecessorum suorum semita recessisse; quod nihil probat quantum ad alios Pontifices; tum quia dici non potest cui, & qua die declaratio hæc facta fuerit; tum quia iidem Pontifices declarant se Præ-

decessorum suorum vestigiis inhærere. Hi porro, ut n. 17. probatum est, facultates prædictas generali sua locutione restrinxisse merito judicantur. Unde patet responsio ad 3.

XXIII. Non 4. quia licet Rom. Pontifices nullas iis pœnas constituissent, qui durante Jubilæi anno Indulgentias alias promulgarent, eæ tamen Indulgentiæ vi omni destitutæ forent. Ergo & vi omni carent prædictæ facultates, quamvis nulla ea publicantibus inuratur censura. Adde Indulgentias appositis tabellis publicari, non autem facultates.

XXIV. Non 5. quia suam Superioribus quoad subditos suos jurisdictionem, sub ipsum Jubilæi tempus, asseruere Pontifices, ut ex adductis, n. 20. Benedicti XIV. verbis apertum est.

XXV. Quæres 8. an prædictarum facultatum suspensio spectet eos etiam à Regularibus, qui durante Jubilæo Romæ commorantur.

Resp. omnem ea de re difficultatem à Benedicto XIV. quantum saltem ad Jubilæum anno 1750. pertinebat, sublatam fuisse his verbis: *Suspensio facultatum absolvendi, &c. non comprehendit ipsam Romanam Urbem, in qua hoc maxime anno præstat Operariorum copiam non imminui, &c.* Subsecutorum Pontificum Diplomata interrogabunt nepotes nostri.

XXVI. Quæres 9. quando incipiat aut desinat hæc Indulgentiarum aut facultatum suspensio.

R. eam incipere ab initio primarum Vesperarum Nativitatis Domini, & finitis anno sequenti iisdem Vesperis, absque novo Papæ consensu, & speciali revocatione suspensionis finire, juxta probabiliorem, ut & communiolem sententiam. Ratio est, quia Clemens VIII. & ceteri retro Pontifices declarant se Indulgentias nonnisi durante anno sancto suspendere. Quod autem nonnisi ad annum suspenditur, eodem finito suspendi desinit.

TRACTATUS

DE

EXTREMA-UNCTIONE.

TRACTATUM hunc absolvent Capita septem. Primum erit de nominibus & essentia Extremæ-Unionis. Secundum institutionem ejus & Ministrum expendet. Tertium materiam ejus indagabit. Quartum differet de forma. Quintum de Subjecto; Sextum de proprietatibus; Septimum de effectibus & cæremoniis.

CAPUT PRIMUM.

DE

NOMINE, ESSENTIA, ET DIGNITATE EXTREMÆ - UNCTIONIS.

I. **P**LURA sunt nomina sacri ritus de quo nunc loquimur; 1. enim communi, non tamen antiqua, apud Latinos appellatione dicitur *Extrema- Unctio*; tum quia infirmis in extremo vitæ periculo constitutis administrari solet; tum quia cum multæ sint in Ecclesia unctiones (unguntur enim Catechumeni in pectore & inter scapulas, oleo simplici benedicto; unguntur baptizati Chrismate in summo vertice; unguntur in fronte ab Episcopo qui confirmantur; unguntur in manibus Sacerdotes eodem Chrismate; Reges autem in humero vel brachio, sed oleo tantum, &c.) nostra hæc unctio omnium postrema est, solaque Sacramenti materiam facit, perinde ut Chrisma Confirmationis.

II. Dicitur 2- *Unctio infirmorum*, vel *Sacramentum exeuntium*, quia iis datur, quos æternitatis domum verisimiliter ingressuros Ecclesia ad Dominum cum pace transmittere nititur.

III. Dicitur 3. à Tridentino Sess. 14. non modo pœnitentiæ, sed & totius Christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativum Sacramentum; quia peccatorum reliquias abstergit, & ipsa peccata delet, de quo infra.

IV. Dicitur 4. à Græcis, *Oleum sanctum* vel *Oleum cum oratione*; quia oleum, materia ejus, Ecclesiæ precibus & benedictione sanctum, & sanctitatis morientibus conferendæ instrumentum efficitur. Quibus de causis dicitur etia *Oleum benedictionis*, *Olei sacri unctio*, *Sacramentum sacræ unctio- nis*, &c.

V. Unctio extrema definitur à Catholicis: *Sacramentum à Christo institutum, constans olei unctione & oratione Sacerdotis, ordinatum ad salutem animæ & corporis, (si expedierit) hominis graviter infirmi*. Hujus definitionis veritas ex dicendis firmabitur: quod ut nunc fiat quoad præcipuum caput, jam videndum an Extrema-Unctio inter Sacramenta recenseri debeat.

VI. Negarunt indubie Calvinus, & Lutherus, quorum priori, Lib. 4. Institut. c. 19. §. 18. *Extrema-Unctio fictitium est Sacramentum, & histrionica hypocrisis*. Posteriori vero mitior quoad voces, sed non dispar quoad sensum est opinio. Sic ille, Lib. de Captiv. Babylonica: *Huic ungentorum infirmorum ritui duas additiones sese dignas addiderunt Theologi nostri, (Catholici) unam quod Sacramentum appellant; alterum quod extremam faciunt. . . . Igitur Unct. extremæ nostrum Sacramentum non damno; sed hoc esse quod ab Apostolo Jacobo præscribitur, constanter nego. . . . Nume-*

rabinus tamen ipsum inter ea Sacramenta quæ nos constituimus, ut sunt aquæ & salis consecratio & aspersio.

VII. Errantes Magistros secuti sunt discipuli; eo tamen discrimine, quod Chamierus quondam in Gallia Calviniani gregis Minister, fatetur Lib. 4. de Sacram. cap. 21 Unctionem extremam semper in Ecclesia viguisse: *Neque enim*, inquit, *tam ignota nobis historia Ecclesiæ, ut id eamus inficias*. Contra vero Dallæus in singulari de hac materia Opere, Lib. 2. Unctionem hanc prioribus Ecclesiæ sæculis prorsus ignotam fuisse contendit. Unde Cassandrum & Grotium, qui eam etiamnum in Ecclesia retinendam scripserant, acriter redarguit. Hæc certa.

Sed ambigitur quinam errori huic præluserint. Potissima difficultas est de Waldensibus & Wiclefistis.

VIII. Quod ad Waldenses attinet, ii à Guidone Carmelita & Bellarmino, quos secuti sunt à Catholicis plures, in Extrem. Unctionis adversarios recensentur; nec desunt sua opinioni huic momenta. De iis enim sic scribunt 1. Aeneas Sylvius, in Hist. Bohem. cap. 35. *Confirmationem, quam Chrismate Pontifices inducunt, & Extrem. Unctionem, inter Ecclesiæ Sacramenta minime contineri docent*. 2. Reynerius, Lib. contra eosdem, cap. 5. *Sacramentum Unctionis etiam reprobant*. 3. Philchdorffius in suo contra eosdem Opere, cap. 25. *Reprobant Waldenses hæretici Chrismatis & olei unctiones*. Demum Ebrardus, Libro itidem adversus ipsos edito, cap. 11. *In- unctionem olei subsannantes, nec Chrisma, nec oleum sibi poscunt*.

IX. Aliter sentit Jacobus de Saintebeuve, in suo de Unction. extrema Tractatu, disp. 1. art. 2. quia oblata à Waldensibus Uladislao Ungariæ Regi, fidei professio disertim habet: *Sacramenta septenario inclusa numero Ecclesiæ Christi utilia esse pandimus*. Quod autem regerunt Henno, Tom. 8. pag. 347. Simonnet, pag. 598. & alii, Waldenses mentitos esse, ne à Rege Catholico vexarentur, verum quidem esse potest, sed nisi verum certissime probetur, potest & debet haberi pro falso; tum quia postulat æquitas ut cuiuspiam fidem suam profitenti magis credatur, quam adversariis ejus, præsertim cum is ceteros errores suos non dissimulat; tum quia si potest hæreticus decipere, possunt & qui eum insectantur, circa sensum ejus penitorem decipi.

X. Neque invicte urgent quæ contra obijciuntur; aliud est enim quod quis rei substantiam, aliud quod appendices ejus atque circum-

circumstantias improbet. Fatemur porro Waldenses nonnulla in Extr. Unctionis modo & ritu, partim bene, quia abusus essent, partim male redarguisse. Redarguerunt quidem & merito, quod quibusdam in locis Unctio extrema solis divitibus daretur, & nullis sine pretio. Redarguerunt & male, quod cum oleo solemniter benedicto administraretur. Ex his bene concidunt quæ obijciuntur. Unde

XI. Ad 1. Æneas Sylvius, qui deinde Pius II. obiit an. 1464. proinde diu post natam Waldensium hæresim, cujus epocha à pluribus post Hermantium circa anno 1160. constituitur, sic intelligi potest, ut Waldenses nec Extr. Unctionem, nec Confirmationem negaverint, sed utramque per oleum à Pontificibus benedictum conferri improbaverint, prout diximus in Tractat. de Confirmatione, pag. 3. Waldenses enim & Episcopos, & quidquid ab Episcopis profuebat, ferebant impatientissime.

XII. Reynerius, vel Raynerius, incertæ ætatis Scriptor, quem alii ad annos 1410. alii ad annos 1333. vel 1301. referunt, longe plus noster est, quam adversariorum. Sic ille: *Sacramentum Unctionis reprobant, quia tantum divitibus datur, & propter plures Sacerdotes ibi necessarios. & nulli datur sine pretio. & licet honestum sit plures Sacerdotes induci, tamen sicut Baptismus & Confirmatio per unum dantur, sic & Unctio.* Ergo carpebant equidem graves abusus, qui in Unctionis administratione erant, vel fingeantur, sed non magis ipsam, quam Baptismum vel Confirmationem rejiciebant.

XIII. Ad 3. Fatemur reprobatas fuisse à Waldensibus olei & chrismatis unctiones, prout in Ecclesia sancta ex liquore solemniter benedictos fieri solent: negamus ipsam rei substantiam ab iis rejectam fuisse. Improbant Calviniani benedictionem aquæ baptismalis, nec tamen Baptismum ipsum improbant.

XIV. Ad 4. Eadem est responsio: Waldenses qui paupertatem profitabantur, unctionis oleum non poscebant; non quia unctionem hanc utilem esse negarent, quod expressim in sua fidei professione agnoscunt; sed quia ex multiplici abusu, vero, vel ficto, solis divitibus, aut iis qui possent *saltem habere duas vaccas*, & à Sacerdotibus multis, qui ad id *duodecim lumina* requirebant, conferretur. Quanquam fieri potest ut eorum nonnulli post impetum rei abusum, ipsam rei substantiam impetierint, prout quoad Indulgentias fecit Lutherus.

XV. Quod ad Wiclefitas spectat, nihil est unde Sacramentum istud delevisse judicentur. 1. Quia Constantiense Concilium Sess. 8. nullum refert Wiclefi errorem citra Unctionem extremam. 2. Quia Philchdorffius, qui ceteros Wiclefi errores singulari libro expugnat, nullam istius mentionem facit. 3. Quia Wiclefus in Trialogo, ubi potissimum suum virus eructavit, nihil habet huic Sacramento adversum. 4. Quia ab ea accusatione Wiclefum absolvit Thomas

Waldensis. 5. Quia Joannes Hus doctrinæ Wiclefi adhærebat in omnibus, ut patet ex 6. ejus articulo inter reprobatos à Synodo Constantiensi. Atqui Joannes Hus Extr. Unctionem habebat pro Sacramento, ut ex ipsius in Epist. B. Jacobi Commentario probat Jacobus Lenfant, in Historia Concilii Constant. ad an. 1415. ut ego alibi.

XVI. Nec obest id Æneæ Sylvii in Epist. ad Card. Carvajal. *Hussitæ de Sacramentis Ecclesiæ Baptismum, Eucharistiam, Matrimonium, Ordinemque recipiunt. De Pœnitentia parum sentiunt; de Confirmatione & Extr. Unctione nihil.* Hæc enim ostendunt equidem Wiclefitas de utroque hoc Sacramento parum fuisse sollicitos, forte propter abusus in eorum administratione quibusdam in locis inductos; at non probant eadem ab ipsis ex albo Sacramentorum deleta fuisse. Quapropter Concilium Constantiense Sess. ult. de utriusque Novatoris erroribus suspectos interrogari jubet, non utrum hæc Sacramenti admittant, sed *utrum credant quod Christianus contemnens suspensionem Confirmationis vel Extr. Unctionis, aut solemnisationis Matrimonii, peccet mortaliter.* Quæ interrogatio supponit neglectum, non vero negationem Sacramenti. His positis sit

CONCLUSIO. Unctio extrema verum est novæ Legis Sacramentum.

XVII. Prob. 1. ex Epist. Canonica Beati Jacobi, cap. 5. vers. 14 ubi sic: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.* Unde sic: Ad Sacramentum, teste Calvino, Lib. 4. Institut. cap. 19. §. 5. requiritur & sufficit ritus sensibilis & permanens, annexam habens gratiæ promissionem, proinde à Christo institutus. Atqui talis est Unctio de qua loquitur sanctus Iacobus, 1. quidem est ritus sensibilis, cum extrema materia, scilicet unctione olei & adjunctis precibus coalescat: *Orent super eum, ungentes eum oleo; &c.* 2. Est ritus permanens; cum verba hæc: *Inducat Presbyteros, & oratio fidei alleviabit infirmum, &c.* nullis temporum aut personarum limitibus coerceatur: nec minus omnes cujuslibet sæculi Fideles spectent, quam sequentia ista: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, &c.* Unde & ritus ille semper in Ecclesia retentus est, & in ea stabit, quamdiu erunt infirmi. 3. Ritus ille annexam habet gratiæ promissionem, vel quod eodem redit, vim infallibilem ejus conferendæ; cum oratio unctioni conjunctæ peccata infirmi, si quæ in eo sint, remittere debeat. 4. Demum à Christo institutus est; cum Christus solus certis rebus ac verbis gratiam annexere potuerit. Ergo ritus, de quo Iacobus, habet omnes veri Sacramenti characteres, eosdemque in individuo assignatos, materiam in oleo, proximam in unctione

etione, formam in oratione, Ministrum in Presbyteris, subjectum in infirmis.

XVIII. Prob. 2. ex Traditione. Origenes, tertii sæculi Scriptor insignis, Hom. 2. in Lev. (Tom. 1. pag. 68.) varia inter media, quæ peccatorum remissionem conciliant, Pœnitentiam & Extr. Unctionem commemorat. Sic ille: *Est adhuc septima licet dura & laboriosa, per pœnitentiam remissio peccatorum: in quo impletur & illud quod Apostolus dicit: Si quis autem infirmatur, vocet Presbyteros Ecclesiæ, & imponant ei manus, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Atqui hic Origenes, & Unctionem à pœnitentia expresse distinguit; cum illi propriam assignet materiam, oleum, scilicet, quod nunquam pro materia pœnitentiæ habitum est; & hanc ipsam habet pro Sacramento (Pœnitentiæ completivo) cum & eam comparat Pœnitentiæ. quam dubio procul instar Sacramenti habuit, & per eam sub certis materia & forma peccatum remitti declarat. Ergo.

XIX. S. Chrysostomus Libr. 3. de Sacerdotio (edit. novæ Tom. 1. p. 384. E.) *Neque enim, inquit, Sacerdotes tantum cum nos regenerant; sed etiam post regenerationem admissa peccata condonare possunt. Nam infirmatur quis in vobis, ait Apostolus, adducat Presbyteros Ecclesiæ.* Atqui hic & sermo est de Extr. Unctione, cum agatur de ritu erga infirmos exercendo, quæ conditio nusquam ad Pœnitentiæ Sacramentum requisita est: & sermo est de Unctione quæ fit vere Sacramentum: cum effectus ejus effectui Baptismatis compararetur; & suam perinde ac Baptisma materiam habeat &c.

XX. S. Innocentius I. qui exeunte IV. & ineunte V. Ecclesiæ sæculo claruit, in Epist. ad Decentium, Eugubinum * Antistitem, à quo interrogatus fuerat, an Jacobi verba de infirmis omnino intelligenda forent; an iis, non à Presbyteris tantum, sed & ab Episcopis Unctio hæc administrari posset; an item conferri posset publicis pœnitentibus, quibus alia Sacramenta quandoque negabantur; sic respondet cap. 8. (Tom. 2. Concil. p. 124.) *Non est dubium Apostoli verba de fidelibus Ægrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrysmatis perungi possunt, quo ab Episcopo confecto, non solum Sacerdotibus; sed omnibus uti Christianis licet in sua aut suorum necessitate inungendo. Ceterum illud superfluum videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non est dubium. Pœnitentibus (minime reconciliatis) istud infundi non potest, quia genus est Sacramenti. Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?*

XXI. Ex his non una exurgit probatio, 1. enim dubitabat Decentius an unctio infirmis administrari posset ab Episcopis. Atqui si unctionem pro ritu mere Ecclesiastico habuisset, nihil fuisset dubii an ab Episcopis, qui eum instituissent, conferri posset.

XXII. 2. Cum respondet Innocentius

Episcopum posse Unctionem illam administrare, utpote *cujus sit ipsum chryisma conficere*, idem est ac si dicat, eum qui solus materiam sacramenti conficere potest, ejusdem Ministrum esse posse,

XXIII. 3. Qui Unctionem hanc nostram vocat *genus Sacramenti*, id est unum è Sacramentis: quid docet ex consequenti illud esse denegandum iis, quibus alia Sacramenta denegantur; & hoc docet nemine tota in Ecclesia reclamante; is unique Unctionem Sacramentis annumerat. Atqui Innocentius I. hæc docet, & quidem nemine per orbem reclamante; cum è contra S. ille Pontifex pro pietate & doctrina toti semper Ecclesiæ, Chrysostomo præsertim, Hieronymo & Augustino commendatissimus fuerit. Ergo *non est dubium* quin Unct. Extremam habuerit pro Sacramento.

XXIV. Atque, ut advertit Bellarminus hic cap. 4. vel is unus Innocentii textus asserendo catholico dogmati sufficit; cum & Auctor antiquus sit, liquidem an. 402. sedere incepit; & vir sit doctus æque ac sanctus; & de re velut indubia loquatur; & adversarium habeat neminem. Hinc etiam colligitur, *cur non extent multa hujus generis, tum in argumento prælenti, tum & in aliis quibusdam, testimonia, id est, tam antiqua, & tam expressa; quia videlicet non habuerunt occasionem de hac re scribendi. Nam nec Innocentius de hac re scripsisset, nisi Episcopo Eugubino dubitatio illa in mentem venisset, &c.*

XXV. Eandem Unctionem cum ejusdem efficaciam fiducia V. & VI. sæculo usurpatam fuisse à fidelibus, liquet tum ex S. Cyrillo Alexand. qui Lib. 6. de oratione in spiritu, &c. hæc loquitur, *Commemorabo etiam divinitus inspiratam Scripturam, quæ ait. Infirmatur quis in vobis. adducat Presbyteros Ecclesiæ, &c.* Tum ex Cæsario Arelat. Sermon. nunc 265. in Appendice Augustini (Tom. 5. p. 437.) alias inter Augustinianos 215. de tempore, ubi: *Quoties, inquit, aliqua infirmitas supervenerit, Corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat, accipiat, & inde corpusculum suum ungat, per Presbyteros scilicet; ut illud quod scriptum est impleatur in eo: Infirmatur aliquis, &c.*

XXVI. S. Gregorius desinente eodem VI. sæculo Pontifex, post descriptos ritus benedicendi infirmorum olei, præcipit ut Sacerdos in ipsa ungenti actione hanc fundat orationem: *Deus: conserva famulo tuo tuarum dono virtutum, & concede ut medulam tuam, non solum in corpore, sed etiam in anima sentiat. Ungendi officium hæc ibidem claudit oratio: Mittere digneris S. Angelum tuum, qui famulum tuum in Angustiis & necessitatibus laborantem, consolationibus tuis attollat, quibus & de præsentibus consequatur auxilia, & æterna remedia comprehendat.* (Sacrament. Operum Tom. 3. p. 237.) Atqui in his textibus occurrunt materia, forma, gratiæ collatio &c. Ergo.

XXVII. Sæculo VII. Theodorus Cantuariensis Archiepiscopus in Libro pœnitentiali decernit ut *ab infirmis in periculo mortis positus*

positis, pura inquiratur peccatorum confessio. & secundum auctoritatem canonicam. sacra Unctione olei iuncti. communionem Viatici reficiantur. Ubi tria infirmis, secundum auctoritatem canonicam conferuntur Sacramenta, Pœnitentiæ videlicet, Unctionis & Eucharistiæ.

XXVIII. Sæculo VIII. Capitularia Caroli Magni hæc sanciunt cap. 75. & 76. Si infirmitate quis depressus fuerit, vitam sine communionem non finiat, nec Unctione sacrati olei careat. Omnes Presbyteri oleum infirmorum ab Episcopo expetant, secumque habeant, & moneant Fideles infirmos illud exquirere, ut eodem oleo peruncti, gratia Dei sanentur, quia oratio fidei salvabit infirmos.

XXIX. Eundem usum sæculis IX. X. XI. & XII. pie & sedulo fuisse observatum liquet ex Paschasio Radberto in vita Adelardi, Corbejenfis Abbatis; ex Scriptore vitæ S. Osualdi Episcopi Eboracensis; ex Wiberto in vita Leonis IX. ex D. Bernardo in vita S. Malachiæ Episcopi. Similia plura dabit Sanbovius in præcitato Tractatu.

XXX. His addi possint Concilia multa, ex quibus nos pauca hæc subnectimus. Concilium Cabilonense II. an. 813. Can. 48. hæc statuit: Secundum B. Jacobi Apostoli documentum, cui etiam documenta Patrum consentiunt, infirmi oleo quod ab Episcopis benedicitur, à Presbyteris ungi debent. Sic enim ait Jacobus, Infirmatur quis, &c. Non est itaque parvi pendenda huiusmodi medicina, quæ animæ corporisque medetur languoribus. Atqui medicina quæ animæ corporisque languoribus secundum Apostoli doctrinam medetur, non est Histrionica Hypocrisis, nec figmentum humanum.

XXXI. Concilium Moguntinum an. 847. citata superius num. 27. Theodori Cantuariensis verba refert & amplectitur.

XXXII. Concilium Ticinense I. an. 855. cap. 8. Illud quoque Sacramentum, inquit, quod commendat Jacobus Apostolus dicens, &c. solerti prædicatione populis innotescendum est: Magnum sane & valde appetendum mysterium, per quod. remittuntur peccata, & consequenter corporalis sanitas restituitur, &c. Hic porro Unctio extrema & Sacramentum aperte dicitur, & præcipuum Sacramenti caràcterem habet, videlicet magnæ gratiæ productionem. Ergo erat is totius sæculo IX. Ecclesiæ sensus. Sed & præcedentium seculorum erat; cum nemo Unctionis huius dignitatem extra limites antiquos evectam fuisse conquestus sit.

XXXIII. Concilium Constantiense ann. 1414. Sess. 15. confirmat Decretum Martini V. sancientis, ut ab eo qui de hæresi suspectus fuerit, præter cetera quærat, an Christianus contemnens susceptionem Sacramentorum Confirmationis, vel Ext. Unctionis, peccet mortaliter.

XXXIV. Eugenius IV. in celebri pro instruendis Armenis Decreto an. 1439. Extr. unctionem cæteris Sacramentis quinto loco annumerat; ejusque usum & effectus B. Jacobi auctoritate suffulcit.

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

XXXV. Demum Trid. Synodus sess. 14. Can. 1. Si quis dixerit Ext. Unctionem non esse vere & proprie Sacramentum, à Christo D. N. institutum, & à B. Jacobo promulgatum; sed ritum tantum acceptum à Patribus, aut figmentum humanum, anathema sit.

XXXVI. Prob. 3. argumento præscriptionis, jam quidem trito, sed semper efficaci. Dogma quod ante exortas Lutheri, Calvinique novitates pari consensu credebant Ecclesiæ Latina, Græca, ceteræque Orientales, & ita credebant ut ejus tanquam de novo in easdem Ecclesias inducti epocka figi non possit; illud, inquam, dogma non ut figmentum humanum, sed ut perennis Ecclesiæ fides haberi debet. Atqui, Extremæ-Unctionis velut Sacramenti dogma.

1. Credebatur in tota, qua pater, Ecclesia Latina, prout constat ex adductis supra Innocentii & Gregorii Magni auctoritatibus.

2. Pari fide credebatur in Ecclesia Græca, ceterisque Orientalibus, aut saltem earum præcipuis. Et id quidem liquet, 1. ex omnibus eorum Euchologiis, quæ Olei sancti officium, à Sacerdotibus septem, tum & benedicendi, tum & administrandi fuse continent, 2. ex præcipuis ejusdem gentis Scriptoribus. Sic Gregorius Protosyncellus in Epitome dogmatum Ecclesiæ, cap. de Extr. Unctione: Septimum, inquit, Sacramentum unctio puri olei est, pro ægotantibus præparata per benedictionem & sanctificationem, sanitatis spiritualis & corporalis conferendæ vim habens. Sic auctor Confessionis Orthodoxæ, Operis apud Græcos spectatissimi: Septimum Sacramentum est Extr. Unctio à Christo præscripta. Fructus huius Sacramenti sunt, quos velut ei proprios S. Jacobus Apostolus explicat, videlicet remissio peccatorum, animæ salus, &c. Sic Melerius Syrigus in confutatione articulorum Cyrilli Lucaris: Certo credimus oleum Domini & Dei N. J. C. invocatione consecratum, ab ipso Christo præscriptum esse. Ait enim B. Jacobus Apostolus: Infirmatur quis, &c. Nec enim credibile est paria jussuros Apostolos, nisi in mandatis à Domino habuissent. Unde infertur, id quod à nobis oleum cum prece vocatur, vere sacrum mysterium, id est Sacramentum esse.

His accedit citata pluries, ubi de aliis Sacramentis, auctoritas, tum Jeremiæ, CP. Patriarchæ in Respons. ad Lutheranos Wittenbergenses; tum Synodorum quæ plures contra perfidam Cyrilli Lucaris fidei confessionem habitæ sunt; in his enim omnibus eadem quoad rei substantiam deprehenditur Ecclesiæ Græcæ fides, quæ Latinæ.

3. Demum assignari nequit epocha mutationis, quam in præsentī materia inductam esse fabulantur Calviniani; cum reclament Rituales Latinorum Libri omnes cum antiquioribus Euchologiis, iisque antiquiores Patres, qui de Unctionis ritu, ut sacro & gratiæ productivo constanter, data occasione, locuti sunt.

L I I I

XXXVII.

XXXVII. Objic. 1. Potissima Conclusio-
nis nostræ probatio desumitur ex Jacobi ca-
pite 5. Atqui hæc probatio omni ex parte
ruinosa est. Ut enim ruinosa dicatur nostra
hæc probatio, duo sufficiunt; 1. ut Epi-
stola Jacobo afficta, nec Jacobi Apostoli
fictus sit, nec Canonica; 2. ut supposita
gratis ejus Canonicitate, nihil ex ea in gra-
tiam Sacramenti hujus extundi possit. At-
qui. 1. Epistola hæc Canonica non est;
ut hinc patet, quod prioribus sæculis re-
jecta fuerit, nec deinceps potuerit fieri di-
vina. 2. Nec ex ipsa quidquam in gratiam
Sacramenti hujus extundi potest; quando-
quidem in ea sermo non sit de Sacramento
proprie dicto, sed de gratia curationum
primis Ecclesiæ sæculis vulgari, & à Chri-
sto Discipulis suis concessa, secundum id
Marci 6. 13. *Dæmonia multa ejiciebant,
& ungebant oleo multos egros, & sanabant.*
Porro exterior curationum gratia, quæ
quandoque erga infideles exercebatur, à
gratia Sacramentali insigniter discrepat.
Ergo.

XXXVIII. Resp. ad 1. & 2. neg. min. &
dico 1. Epistolam Jacobi vere Canonicam
esse, prout ad calcem Capitis brevi Dissertatione ostendemus. Dico 2. in ea Episto-
la sermonem esse de gratia Sacramentali,
non de gratia curationum; hæc enim per
se non remittebat peccata, nec indigebat
Sacerdotum aut seniorum ministerio; cum
infirmities sanarent ipsi etiam utriusque se-
xus juvenes insigniter pii, secundum istud
Pauli, 1. Corinth. 12. 4. & seq. *Di-
visiones gratiarum sunt: alii quidem per
Spiritus datur sermo sapientiæ: alii gratia
sanitatum: hæc autem omnia operatur unus
atque idem Spiritus dividens singulis prout
vult*, tum divi Petri, Act. 2. vers. 17. ubi
impletum dicit illud quod prædixerat Joel:
*Effundam de Spiritu meo super omnem car-
nem, & prophetabunt filii vestri, & filie
vestre, & juvenes vestri visiones videbunt,*
&c. Atqui gratia de qua loquitur S. Jaco-
bus, & peccata dimittebat, & solo Sacer-
dotum ministerio conferebatur, ut cap. seq.
ostenderetur. Ergo.

XXXIX. Ad id quod additur, gratiam de
qua loquitur Jacobus eandem esse de qua
loquitur Marcus cap. 6. non una est Theo-
logorum Catholicorum responsio. Alii
enim id sponte fatentur, sed utramque ve-
re Sacramentalem fuisse contendunt. Ita
Alphonfus à Castro, Thomas Valdensis,
Maldonat. Catharinus; & novissime, ad-
ductis variis, D. Thomæ præsertim, Bo-
naventuræ, Scoti, Hugonis Victorini au-
thoritatibus, probabile reputat Laurentius
Berti. Alii communius identitatem hanc
negant, & melius. Ita qui pro se etiam
Doctores Angelicum & Seraphicum cum
Hugone Victorino adducunt, Cajetanus,
Bellarminus, Estius, Sylvius, Tournelyus,
&c. 1. Quia gratia de qua Marci 6. ea ip-
sa est quam dedit Christus, Matth. 10. v. 8.
his verbis: *Infirmos curate, mortuos susci-
tate, leprosos mundate, dæmones ejicite.*
Atqui gratia hæc per se ipsam simpliciter ex-

terior, ad solam corporum curationem di-
rigitur; nihil in ea est de unctione Sacra-
mentali, nihil de gratia peccatum remitten-
te, nihil de oratione à Sacerdotibus effun-
denda; quæ omnia distincte commemorat
S. Jacobus.

XL. 2. Quia non decebat ut Sacramen-
tum, cujus administratio solis Sacerdotibus
reservanda erat, ab iis conferretur qui non-
dum erant Sacerdotes. Porro ex Trid.
Sess. 22. cap. 1. Apostoli nonnisi in ultima
Cæna Sacerdotes constituti sunt. Nec va-
let quod reponit Maldonatus, Christum an-
ticipatione quadam Apostolos Extr. Unctio-
nis Ministros fecisse, sicut & Baptismi; hæc
enim mera est conjectura, nullo prorsus
fundamento innixa: neque eadem erat Un-
ctionis hujus conditio, quæ Baptismi; cum
is novæ quam Christus instituebat Religio-
nis tessera esset, & signum quo Fideles à
Judæis atque Gentilibus necessario secernen-
di forent.

XLI. 3. Quia Apostoli non eos solum qui
infirmi decumbebant, sed & quoscunque
etiam ceteroqui sanos ungebant, claudos
puta, cæcos, possessos à dæmone, &c.
Atqui Unctio de qua Jacobus, solos spectat
ægotantes cum periculo vitæ, ut constat
ex omnium sæculorum sensu, & ex Jacobo
ipso, cum ii de quibus loquitur Sacerdotes
adire vix possint, sed eos præ infirmitate
adducere cogantur.

XLII. 4. Quia quos ungebant Apostoli,
non interrogabant an baptizati forent, vix-
que dubium est quin infideles multos unxe-
rint. Atqui ex ipsa Christi constitutione,
non autem ut somniat Maldonatus, ex Ec-
clesiæ disciplina, Sacramenta nulli nisi ba-
ptizato conferri debent, & multo minus
adhuc infideli. Esto enim miracula in ali-
quo per unctionem perpetrata, eum ad fi-
dem proxime disponent, ut ait Maldona-
tus; at certe necdum Fidelis est, qui ad fi-
dem disponitur. Ergo gratia quam recen-
set Jacobus, non ea est de qua loquitur Mar-
cus cap. 6. Unde Tridentina Synodus Sess.
14. cap. 1. caute dicit Sacramentum hoc
*apud Marcum quidem insinuatam fuisse: sed
per Jacobum Apostolum ac Domini fratrem
Fidelibus commendatum.* Nec audiendus
Beati, qui vocem *insinuatam* idem vult esse
ac *inductum* & *institutum*; insinuare enim
non est instituere, sed *in notitiam alicujus
inducere*, ut vel ex ipso Calepini Dictiona-
rio norunt juniores Grammatici. Quapro-
pter Marci unctio instituendæ postmodum
à Christo unctionis alterius longe præstan-
tioris typus erat atque symbolum; sicut
Joannes Baptismus Baptismi subinde à Chri-
sto instituendi figura erat.

XLIII. Atque hinc jure à Pallavicino, Lib.
12. cap. 12. num. 11. & seq. vapulat Petrus
Suavis, qui scribit Tridentinos PP. in pri-
ma Decreti sui forma seu delineatione dix-
isse, *Sacramentum Extr. Unctionis à Chri-
sto fuisse institutum Marci 6.* nec ab idea hac
recessisse, nisi quia unus è Theologis, Jo-
docus Ravenstein Lovaniensis, *Patres mo-
nuit, Apostolos, quo tempore infirmos oleo
unxisse*

unxisse à Marco narrantur, nondum fuisse Sacerdotes ordinatos, &c.

Hæc enim sycophantæ intus Calviniani narratio ne veri quidem umbram habet; cum ex Actis Concilii liquido constet, in Congregatione ad citatum Decretum prævia, non unum modo, sed plures à Theologis monuisse, Unctionem nostram insinuatam fuisse ac præfiguratam Marci 6. non autem institutam: Et aliunde nemo in animum inducere sibi queat, eo collapsam esse sanctam Synodum, ut articulum hunc contra Patrum torrentem, & nobiliores Scholæ Magistros, definiret.

XLIV. Inst. 1. Unctio mere temporalis tam in effectu quam in usu, nihil aliud esse potuit quam exterior gratia curationis. Atqui unctio de qua Jacobus mere temporalis erat; 1. in effectu, cum ad solam corporis sanitatem ordinaretur, ut ex Jacobiverbis patet: *Et alleviabit eum Dominus, græce relevabit, seu eriget* jacentem. 2. In usu, cum alleviatio per unctionem fieri solita post Apostolorum tempus evanuerit. Unde merito, Lutherus, Libr. de Captiv. Babylon. *Si unctio ista Sacramentum est, debet esse sine dubio, ut dicunt, efficax signum ejus quod significat & promittit. At sanitatem & restitutionem infirmi promittit. Quis autem non videt hanc promissionem in paucis, imo in nullis impleri. Inter mille enim vix unus restituitur; idque nemo Sacramento, sed naturæ, vel medicinæ beneficio fieri putat.* Ergo.

XLV. Resp. negat. min. 1. enim unctio de qua Jacobus non erat mere temporalis quoad effectum; tum quia non sistit Apostolus in *alleviatione*, de qua loquitur objectio, sed ulterius ad sanitatem spiritualem progreditur per hæc verba: *Et si in peccatis sit, remittentur ei*; tum quia voces *alleviabit, seu eriget*, jure optimo intelliguntur de anima. quam gratia Sacramentalis à vicinæ mortis anxietatibus *relevat*. Sane relevatur quidquid depressum jacet. Atqui depressum jacere in Scripturæ phrasi non ad corpus solum pertinet. Neque enim ad corpus spectabat id Pauli, Ephes. 5. *Surge qui dormis*; istudve Roman. 13. *Hora est jam nos de somno surgere*. Et vero si comma hoc: *Alleviabit eum Dominus*, de corporali sanitate intelligatur, nihil jam est aliud quam frigida versiculi præcedentis repetitio: *Oratio fidei salvabit infirmum*; utriusque enim idem erit sensus. Id autem quis facile admittat?

XLVI. 2. Neceadem Unctio penes usum temporalis fuit, seu transitoria; tum quia eam perpetuo in Ecclesia viguisse constat ex allata superius Traditione; tum quia eandem nunc quoad animas, in iis qui bene dispositi sunt, effectum operatur, quem ab initio habuit; licet non magis ille efficiat sensus, quam qui ab aliis Sacramentis producit. Neque vero mirum, quod non quæcunque Unctio corporum sanitatem tribuat; cum hæc secundarius tantum sit Sacramenti nostri effectus; nec à Deo petatur absolute, sed ut alia quæcunque tem-

poralia bona, ea tantum conditione, quod æternæ hominis saluti, quæ sola vera est salus, conveniat: unde qui ab Apostolis ipsis ungebantur infirmi, non urique semper convalescere. Quod autem negat Lutherus, quempiam Unctionis hujus virtute sanari, Pseudoprophetæ est & sacrilegæ divinitatis. Unde enim plus naturæ & Galeno tribuit Novator, quam Unctioni ad refocillandas vires divinitus institutæ? An rursus à diabolo, suo circa Missam præceptore, didicit, eos qui accepta Unctione sanantur, non vi ejus, sed naturæ vel artis beneficio sanari? Annon infirmum, etiam ex morbo conficiendum, eximie alleviat sacra Unctio, cum ei in ferendis doloribus patientiam, atque integram divinæ voluntati submissionem conciliat? An demum quia cum Baptismo, vel actu suscepto, vel proxime suscipiendo, fiebant primitus miracula, nec forte infrequenter (ut patet tum ex Paulo, qui dum ab Anania tingeretur, *visum* recepit, Actor. 9. 18. tum ex Cornelio Centurione, qui Baptismo proximus, cum cognatis & amicis suis *loquebatur linguis*, ibidem 10. 46.) quæ quidem miracula pridem evanuerunt; ideo periclitabitur fides Baptismi, isque tantum ad tempus diceretur institutus fuisse.

XLVII. Inst. 2. Unctio ad animæ salutem in ratione Sacramenti permanenter instituta, effectum suum ex opere operato, & ideo absolute, produceret. Atqui Unctio Jacobæa, 1. effectum suum ex solo opere operantis parit, nempe ex fide Ministri, ut ex eo liquet: *Oratio fidei salvabit infirmum*. 2. Et eam parit conditionate tantum, ut indicant hæc ibid. verba: *Si in peccatis sit, remittentur ei*.

XLVIII. Resp. ad 1. neg. min. Ad 1. 2. neg. antec. Neque enim per hæc verba, *Oratio fidei*, &c. intelligitur fides Ministri, aut etiam suscipientis, (nisi prout ex hujus parte obicem remover, quo sensu de regenerationis Sacramento dictum est: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*) sed oratio quæ in totius Ecclesiæ fide funditur, pro solis Fidelibus instituta est, & sola fide intelligitur: quo sensu, juxta Augustinum, Tractat. 80. in Joann. Verbum fidei operatur in Baptismo, non quia dicitur exterius, sed quia mente creditur.

XLIX. Ad 2. 2. neg. ant. Sicut enim Baptismus absolute peccata remittit, nec tamen remittit, cum ea per contritionem perfectam dimissa reperit; sic & Extr. Unctio hominem solvit à peccatis, nec solvit, nisi cum peccata habet; quod sæpe quantum ad læthalia non evenit; quia Extr. Unctio post pœnitentiam & Viaticum multis in locis datur. Ut ergo effectum suum quoad dimissionem peccati absolute operetur Unctio extrema, sufficit ut peccatum remittat, si occurrit; & gratiam de se ejusdem remissivam conferat; prout à simili diximus in Tract. de pœnitentia.

Non desunt qui, ut infra videbimus, particulam *Si* existiment in Jacobæo textu non sumi pro conditione rei dubiæ, sed pro designatione eventus certi, prout in aliis Scripturæ

Scripturæ locis. At eam Trid. Synodus hic cap. 2. conditionate accipit; & is genuinus est Jacobi sensus.

L. Inst. 3. Nostra hæc interpretatio à sensu veterum dissonat; quam enim Unctioni tribuimus peccatorum remissionem, hanc Origenes, Hom. in Levit. & Beda in Jacobum, tribuunt potestati clavium, seu confessioni. Quin ibid. Beda docet à Jacobo consilium dari infirmis, ut se à murmuribus, invocato seniorum auxilio, tueantur. Hæc autem quam aliena sint à dogmate nostro nemo non videt.

LI. Resp. Origenem & Bedam in uno Jacobi textu duplex Sacramentum deprehendisse; Pœnitentiæ aliud, quo graviora peccata remitterentur; aliud quo per olei Unctionem alleviaretur infirmus. *Sed magis probabile est*, ait Estius in 4. dist. 23. §. 7. imo plusquam probabile, totam Jacobi sententiam eodem pertinere; & posteriori parte leviorum (quin & graviorum) peccatorum promitti remissionem, prout forma Sacramenti manifeste significat.

LII. Quod addit Beda, moralis est expositio, non literalis. Ceterum paulo post perspicue docet illud ab Apostolo præcipi, quod Ecclesiastica consuetudine circa infirmos observatur, videlicet sacræ Unctionis Mysterium, quod & ex Innocentii I. verbis confirmat. Ergo.

LIII. Obj. 2. Unctio de qua Jacobus, toto cælo ab ea differt quam celebrant Catholici; 1. quia illa sanabat infirmos, nostra non item; 2. quia illa per plures Presbyteros administrabatur, nostra per unum; 3. quia illa conferebatur infirmis quibuscunque, nostra cadaveribus pene mortuis, 4. quia illius Ministri erant Seniores, ut indicat vox græca, nostræ soli Sacerdotes; 5. quia illa certo ritu constabat, nostra tam ambigua, ut internos nec de materia, nec de forma, nec de effectu, nec de ipso etiam subjecto conveniat; cum Græci sanos etiam ungant, Latini eos duntaxat quorum sanitas desperata sit.

LIV. R. neg. ant. Ad 1. unctio Apostolica, perinde ac nostra, infirmos sanabat, cum id eorum saluti expediebat, non semper; alioqui ii soli tunc mortui essent: quibus præsto non fuissent Presbyteri.

LV. Ad 2. per Presbyteros unum de Presbyteris intellexit Jacobus, qui de qualitate magis quam de numero sollicitus fuit. Sic vulgato sermone dicimus confitenda esse Sacerdotibus peccata, licet ad id unus sufficiat. Ceterum non negamus bonum esse ut adsint Sacerdotes multi, prout in Monasteriis & in aliis quibusdam locis observatur.

LVI. Ad 3. neg. ant. 1. quia alleviatio quam expressit vulgatus Interpres, græce designat statum hominis qui valde oppressus decumbit: 2. quia homo non ita infirmus potuisset ire ad Sacerdotes, nec credibile est voluisse Jacobum, ut qui sibi in obviis infirmitatibus per remedia naturalia succurrere poterant, illico ad supernaturalia confugerent; 3. quia si seniores multos ad

unumquemque infirmum accedere oportuisset, nec orationi, nec ipsi somno vacare potuissent in urbibus populosis, quæ tot habent infirmos. 4. Ipsi se jugulant adversarii: Si enim ægrotos omnes inungi jubet Apostolus, cur ipsi nullum inungunt? Ita Bellarminus, hic Lib. 1. cap. 3.

LVII. Ceterum perperam effutiunt Novatores, Unctionem nostram ideo extremam dici, quia semimortuis tantum conferenda sit; quandoquidem cum Catechismo Romano, part. 2. c. 6. n. 9. confitemur gravissime peccare eos, *qui illud tempus ungendi infirmi observare solent, cum jam omni spe salutis amissa, vita & sensibus carere incipiat.*

LVIII. Ad 4. quamvis vox *Presbyter* idem græce sit ac senior, ea tamen in novo Testamento ubique fere, sicut & vox *Sacerdos*, non ætatis nomen est, sed officii & dignitatis Ecclesiasticæ; Idque, si alibi dubium esset, in textu Jacobi indubium fuerit. 1. quia ut cavillis locum præcluderet Apostolus, non dixit *Presbyteros* simpliciter, sed *Presbyteros Ecclesiæ*, neque enim monere voluit Christianos ut ad Ethnicorum preces non recurrerent. 2. Quia per *Seniores* non potuit Jacobus laicos indistincte designare, cum non omnes laici haberent gratiam curationum, de qua Apostoli textum interpretantur Lutherani. 3. Quia solis Sacerdotibus datum est remittere peccata. Velint porro, nolint Adversarii, per Jacobæam unctionem remittebantur infirmo peccata, si in iis esset.

LIX. Ad 5. controversiæ Catholicorum nec dogmatis substantiæ nocent, cum eam supponant; nec modo dogmatis, cum qui certum ritum pro accidentali habent, eum nusquam omitant. Ceterum non est quod lites nostras objiciant nobis Adversarii, qui nequidem de ipsius Baptismi materia, forma & effectibus conveniunt, ut olim evicimus. Sed de his suo loco inferius.

LX. Objic. 3. cum Kemnitio: Ritus partim ab Hæreticis, partim ab Ethnicis desumptus, non potest haberi nisi pro admodum profano. Atqui unctionis nostræ ritus partim à Valentinianis desumptus est, ut patet ex Irenæo, Lib. 1. cap. 18. partim ad Ethnicis, de quibus Latinus Poeta: *Corpusque lavant frigentis & ungunt.*

LXI. Resp. neg. min. 1. quia si ritum quem abjici oporteat, quia ipso usi sunt hæretici vel gentiles, rejiciendum erit aquæ Baptisma, quia aquam utrique suis in Mysteriis adhibebant. 2. Quia non desumpsit Ecclesia ritus suos ab hæreticis, aut Ethnicis; sed hi Ecclesiæ vel Hebræorum ritus pie institutos impie corruperunt. 3. Quia Valentiniani & Heracleoniæ (de quibus Augustinus Lib. de hæres. cap. 16.) oleo & aqua commixtis, idque in vicem Baptismi, & horribilibus quibusdam verbis Hebraicis, non viventium, sed defunctorum corpora inungebant, ut aperte tradit Epiphanius hæres. 36. 4. Quia Virgilius de mortuorum unctione loquitur, nos de viventium. 5. Quia etsi mala erat Gen-

tilium

tilium superstitio, malum non erat quod corpora mortuorum lavarent & ungerent. Unde & Christiani Tabitham post mortem lavarunt, Act. 9. & Christus pietatem Mariæ, quæ eum quasi *ad sepeliendum* unxit, laudat, Joan. 19.

LXII. Objic. 4. Nulla est Extr. Unctionis mentio in omnibus, qui plures supersunt, secundi & tertii sæculi Libris, etsi in iis accurate exprimuntur quæcumque ad Sacramenta pertinent. Item prioris ævi Scriptores, cum de piorum mortibus loquuntur, ne verbo quidem insinuant eos oleo in extremis unctos fuisse. Id silent Eusebius in vita Constantini, Athanasius in vita S. Antonii, Gregorius Nazianz. in vita sororis suæ Gorgoniæ; Ambrosius in funebri oratione, seu Satyri fratris sui, seu Theodosii Senioris; Sulpitius in vita S. Martini, Augustinus de morte Monicæ loquens; Possidius in vita Augustini, &c. Præterea plerumque sacri Canones recensent eos quibus in exitu vel neganda, vel tribuenda sit Eucharistia. Atqui nullibi vel voculam reperies de neganda, vel de concedenda Extr. Unctione.

LXIII. Resp. ad 1. arg. part. 1. neg. ant. Origenes enim tertio sæculo Unctionis per oleum, tanquam constanti usu à Jacobo ad suum usque tempus conservatæ disertim meminit. Meminit & ejusdem qui sequenti sæculo floruit Chrysostomus: Meminit tanquam ritus vulgatissimi Innocentius I. Atqui pluris sunt duo tresve testes qui rem palam affirmant, quam mille qui rem silentio prætermittunt. Unde

LXIV. Resp. 2. neg. conf. 1. Quia ex argumento negante nihil concluditur, præsertim cum suppetunt positiva; 2. quia nemini dubium est quin è priorum sæculorum scriptis plura interierint; 3. quia postulabat silentii seu secreti lex antiqua, ut Religionis Mysteria, ea præsertim quæ Gentibus calumniendi materiam præbere poterant, scripto non traderentur, ut alibi pluries observavimus. Porro arcana inter S. Basilium, Lib. de Spiritu S. cap. 27 *olei inunctionem* expressim recenset.

LXV. Ad 2. part. neg. conseq. 1. quia, fatente Dalleo, quæ trita sunt, & quotidiano usu frequentantur, recenseri non solent.

LXVI. 2. Quia Viaticum certo recipiebatur à morientibus, secundum id Canonis 13. Synodi Nicenæ: *De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisque servabitur, ita ut si quis egreditur è corpore, ultimo & necessario Viatico minime privetur.* Atqui tamen nec Gregorius Nazianz. in vitis Gorgoniæ, Gregorii patris, & Basilii; nec Gregorius Nyssenus in Actis Gregorii Neocæsar. Ephremi, & Macrinæ sororis; nec Ambrosius in orationibus de morte Satyri fratris, & Theodosii; nec S. Sulpitius in vita S. Martyni, nec Hieronymus cum illustrium utriusque sexus personarum mortes celebrat, sacri Viatici ab iisdem recepti meminerunt, sic nihil inde

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

contra susceptionem sanctæ Unctionis inferri potest.

LXVII. 3. Quia dubio procul notat S. Bernardus pretium & dignitatem Extr. Unctionis, ut constat ex scripta ab eo vita S. Malachiæ. Atqui tamen à nemine Scriptum est, Bernardum Unctione illa donatum fuisse, cum tamen ejus recipiendæ opportunitatem habuerit, nec circa mortis suæ horam fuerit deceptus, utpote qui eam prædixisset.

LXVIII. 4. Quia cum Extr. Unctio quoddam esset pœnitentiæ complementum, quædam & appendix, non absurdum fuerit credidisse de ea in antiquis sermonem fieri, quoties ii morientium pœnitentiam commemorant. Porro nihil est in vitis Sanctorum frequentius, quam eos ubi diem obitus instare sentirent, nihil eorum neglexisse quæ ad veram pœnitentiam pertinerent. Sic Ferrandus Fulgentii Diaconus, in ejus vita: *Postrema sua, inquit, pœnitentiæ consecravit.* Sic de S. Augustino Possidius: *Sentiebat . . . etiam laudatos Christianos & Sacerdotes absque digna & competenti pœnitentiâ exire de corpore non debere, quod etiam ipse fecit, in ultima qua defunctus est ægitudine.*

LXIX. 5. Quia non omnes religiose etiam defuncti sacro ritu ungebantur; non Clinici qui Baptisma ad ultimum vitæ tempus differebant, quod utcumque Constantino Magno evenit; non ii quos inopina mors, nulla prævia ægitudine, tollebat è vivis, quales fuere Chrysostomus, Paulus Eremita, Paphnutius, Simeon Stylites, & alii plurimi. Sed nec ii forte, qui cum Angelicam vitam vixissent, ab omni culpa immunes judicabantur. Favet huic conjecturæ, quod teste Paschasio Radberto, in vita S. Adhelardi, cum Hildemanus Bellovacensis Antistes à Fratribus petiisset, *utrum Adhelardus benedictionis oleo deberet perungi,* illi interrogaverunt eum *utrumne vellet? Quem,* subjicit auctor, *procul dubio sciebamus peccatorum oneribus non detineri.* Ubi, quemadmodum notat Sanbovius, p. 441. dubitatur an vir sanctus, & qui sciebatur à peccatis liber, Extr. Unctione donari deberet.

LXX. 6. Quia id cavebant unum Fideles ne Mysteria nostra Ethnicis innotescerent. Atqui si passim infirmis decumbentibus data fuisset Unctio, hujus necessario testes fuissent Ethnici; tunc enim temporis, si fidelis erat uxor, ut Monica, infidelis erat vir, ut Patricius; si Christianus frater, soror gentilis. Adde quod qui latitare cgebantur Sacerdotes, statim cogniti in magnum vitæ discrimen venissent; quod ut vitaretur, ne Viaticum quidem deferri solebat ad infirmos, sed in domum deferenda tradebatur Eucharistia, ut norunt omnes.

LXXI. 7. Falsum est nulla esse antiquioribus sæculis recepti hujus in extremis Sacramenti vestigia. Liqueat enim ex vitis SS. Eugendi Abbatis, & Trefani Presbyteri, quorum vitas exhibet Bollandus Tom.

M m m m

1. Ja-

1. Januarii, & Tom. 2. Februarii, eos, ut *moris* est, sacro Oleo in extremis inunctos fuisse. Extant plura sæculorum sequentium in idem exempla, quæ videris apud Sanbovium, p. 406. & seq. Imo cum tunc usu receptum foret, ut Viaticum post receptam sancti Olei unctionem susciperetur, unctione hac donati censerī debent, quos Viatico re-fectos fuisse legimus; sicut Pœnitentiæ Sacramento expiatus esse intelligitur, qui dicitur Viaticum recepisse, nulla licet præviæ confessionis mentio fiat.

LXXII. Ad 3. part. Resp. cum Ill. Albaspineo, Libr. 1. Observat. numer. 1. *nomen communionis latius patere Eucharistia, eaque omnia prorsus complecti, quæ quisque Fidelium communia habet cum ceteris Fidelibus*; quod & extendit, ibid. Observat. 11. ad Viatici nomen, ita ut *Viaticum non distinguatur à communionē, nisi quod sit brevi morituri communio*. Jam vero hinc sequitur Extr. unctionem iis omnibus concessam fuisse, quibus concessa fuere Communio vel Viaticum. Quod si Communio & Viatici nomina strictiori sensu accipiantur pro Eucharistia, quibus hæc concessa fuerit, concessam fuisse unctionem moraliter necesse est; cum hæc vulgo prævia foret ad Eucharistiæ participationem dispositio.

LXXIII. An pari jure quibus negata est Communio, is negata sit Extrema Unctio, non ita cumpertum est. Multo certius videtur negatam hanc fuisse illis quibus negabatur pœnitentia; quia Unctio hæc quædam sit *pœnitentiæ species & consummatio*; atque id non obscure declarat Innocentius I. in textu supra citato. Qua porro ratione, & an passim negata sit in exitu pœnitentia, expendimus superius.

LXXIV. Objic. 5. Si Unctio Extr. prioribus sæculis fuisset in usu, ut ad minimum donanda fuisset, quibus per pœnitentiam non poterat succurri. Atqui tamen non dabatur. Minorem probat Dallæus, 1. ex facto Serapionis illius, ad quem, teste apud Eusebium Dionisio Alexandrino, missa est per puerum Eucharistia, non vero oleum sacrum. 2. Et Can. 37. Concilii Illiberitani quo *Fidelibus qui à spiritibus immundis vexantur, si vitæ finis imminet, decernitur dandam esse Communionem*; nihil autem de unctione, &c.

LXXV. Resp. ad 1. neg. min. quæ nec ex facto Serapionis vera esse probatur, cum ei per puerum laicum sacra Unctio administrari non posset; & ex Can. 37. Illiberitanæ Synodi facta esse probatur; quia, ut num. præcedenti dictum, communio vel omnia complectebatur auxilia, quæ Fidelibus in extremis impertiri poterant; vel si de Eucharistia strictius intelligebatur, omnia ad debitam ejus susceptionem necessaria præsupponebat: alioqui iis etiam data esset Eucharistia, qui cum Deo per pœnitentiam reconciliati non essent; cum prædictus

Canon & alii plures altum fileant de pœnitentia. Id autem si forte Dallæo, at nemini præter ipsum probabitur. De his adi Sanbovium, pag. 451. & seq.

Ubjic. 6. Ecclesiæ Armenorum & Æthiopum Extr. unctionem non agnoscunt. Ergo.

LXXVI. Resp. Ex iis Ecclesiis quæ pari ad ignorantiam schismate laborant, nihil in Dallæi gratiam colligi posse, cum earum auctoritas, non secus ac Calvinianæ Synagogæ, cum ceteris mundi totius Ecclesiis collata, nullius sit momenti. Ceterum facti hujus veritas multis incerta videbitur.

LXXVII. Objic. 7. Sacramenta novæ Legis non ab alio quam à Christo institui potuerunt. Atqui Unctio Extr. à Christo instituta non est. Quidquid enim instituit Christus, in Evangelio recensetur. Atqui nulla est in quatuor Evangeliiis mentio institutæ per Christum Extr. unctionis.

LXXVIII. Resp. ad 1. data maj. cujus examen alterius est loci, neg. min. Extrema siquidem Unctio, non à Jacobo, ut existimarunt Hugo Victor. Magister, & alii quidam, sed à Christo ipso instituta est, ut aperte declarat Tridentinum.

LXXIX. Ad 2. neg. maj. Multa enim fecit & dixit Christus, quæ ab Evangelistis prætermittuntur, & ad nos seu Apostolorum, seu Traditionis ope deducta. Ea vero potissimum commemorarunt Evangelistæ, quæ vel ad necessitatem salutis pertinent, ut Baptismus & Pœnitentia; vel ad distinguendos Ecclesiæ gradus spectant, ut Ordo, & Eucharistiæ ministerium. Nihil ergo mirum, si de unctione Extr. ut & de Confirmatione siluerint, cum neutra vel ad salutem necessaria sit, vel Fideles à Fidelibus quoad gradum secernat.

Objic. 8. Quidquid in nova Lege factum est, præfiguratum fuit in antiqua. Atqui nulla est in veteri Testamento figura unctionis nostræ.

LXXX. Respondent plures, quos secuti sumus Tom. IV. p. 12. nullam in veteri Testamento fuisse imaginem Extremæ unctionis, quia hujus Sacramenti vis in eo est, quod exeuntes ab hoc sæculo disponat ad Regni cœlestis ingressum, qui tunc decedentibus nondum patebat. Censet tamen Estius eadem dist. 23. §. 7. Sacramentum istud non modo insinuatum fuisse per unctionem de qua Marci 6. sed etiam prænuntiatum in Lege per quasdam unctiones, eam præsertim qua David tertio unctus legitur, ut jam totum Israelis regnum possideret, qui primo unctus erat ad regnum comparandum, & secundo ad idem propagandum. Sic enim 1. unguuntur Fideles in Baptismo, ut fiant hæredes Regni; 2. in Confirmatione, ut Christi Regnum pugnando promoveant; 3. in Extr. unctionis Sacramento, ut ad pacatissimum Christi Regnum in Cœlis possidendum transeant.

DISSERTATIO.

DE

AUCTORITATE EPISTOLÆ S. JACOBI.

LXXXI. **L** Utherus Epistolam Jacobi à Scripturarum canone refecat, eamque stramineam, aridam & Apostolo indignam nuncupat. Ei concinunt Brennius, Kemnitius & Magdeburgenses: quin & Erasmus asserit hanc non redolere gravitatem Apostolicam. Longe aliter sentiunt Catholici, à quibus, projectæ licet temeritatis homo, recedere ausus non est Calvinus, Lib. 3. Instit. cap. 17. §. 11. & 12. cui assentit Confessio Pissiacensis, art. 3. Mirum sane quod Spiritus S. qui Epistolam hanc apocrypham esse Lutherum docuit, Calvinum docuerit eam esse canonicam. Sit

CONCLUSIO. Epistola D. Jacobi vere est canonica.

LXXXII. Prob. Ideo aliquos utriusque Testamenti Libros, licet horum aliqui, ut Canticum Canticorum, nonnihil difficultatis facebant, pro Canonicis habemus, quia eos uti tales de sæculo in sæculum moraliter habuerit Ecclesia. Atqui pariter Epistolam Jacobi omnibus retro sæculis ut Canonicam habuit Ecclesia, moraliter loquendo. Licet enim aliquando à QUIBUSDAM, teste Eusebio, Lib. II. Histor. cap. 22. *tanquam adulterina & minime germana propterea judicata fuerit, quod non ADEO MULTI EX VETERIBUS illius meminissent, sicut neque alterius quæ dicitur Judæ.:: tamen nos istas cum reliquis, IN QUAMPLURIMIS ECCLESIIS publice receptas approbatasque cognovimus.* Neque hinc multum recedit Hieronymus, Lib. de Scriptoribus Ecclesiast. ubi de Jacobo: *Unam, inquit, tantum scripsit Epistolam, QUÆ DE SEPTEM CATHOLICIS EST*, quæ & ipsa ab alio quodam sub nomine ejus edita asseritur à nonnullis scilicet; licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem;* tantamque ut Hieronimus ipse eam pluribus in locis, præsertim vero in Epist. ad Paulinum; citet velut opus divinum. Nec certe immerito, cum hanc Scripturis Canonicis annumerent Melito coævus Polycarpi, Origenes, Hom. 7. in Josue, Athanasius, aut quisquis Auctor est Synopsis eidem adscriptæ, Cyril. Hierosol. Cathech. 4. Laodicenum Concilium, Can. 60. Carthaginense III. Can. 47. Gregor. Nazianz. Tom. 2. p. 98. August. Lib. 2. de Doct. Christ. cap. 8. Innocentius I. Epist. ad Exuperium, Can. 7. Gelasius S. P. in Concilio 70. Episcoporum. De his adi Bellarminum, Lib. de Verbo Dei, cap. 18. Tillemontium hic, &c.

LXXXIII. Objic. 1. cum Erasmo. Epistola hæc, si illius Jacobi est, illius certe est qui primus fuit Hierosolymorum Antistes, & de quo tam multa dicuntur in Act. Apost. & in Epist. ad Galatas. Atqui Jacobum Epistolæ nostræ Auctorem, unum ex duodecim Apostolis fuisse diserte negat Hieronymus, in cap. 1. Epist. ad Galat.

KXXXIV. Resp. neg. min. non enim negat eo loci Hieronymus Jacobum hunc unum esse è duodecim Apostolis, sed eum esse Jacobum illum, Joannis fratrem, ac Zebædei filium, cognomine Majorem, quem Herodes capite plecti jussit. Et id quidem merito negat S. Doctor, quia cum Jacobus major an. 44. undecim post Christi mortem annis necatus est, Act. 12. necdum nata erat Simonianorum hæresis de fide sine operibus sufficiente, quæ in hac Epistola confutatur. An vero Jacobus ille noster fuerit ipse Alphæi filius, qui Marci 15. vers. 40. dicitur Jacobus minor; an non simplex Discipulus, qui Christi cognatus esset, & primus Jerosolymorum Antistes; ita ut tres Jacobos distinguere oporteat, gravis est controversia. Pro duobus tantum Jacobis stant innumeri pene cum Frassenio in Disquis. Biblicis, p. 736. Tillemontio, &c. Pro tribus pugnant Bollandistæ, quos adi, si vacabit.

LXXXV. Objic. 2. Auctor Epistolæ hujus non utitur consueta Apostolorum salute, qua, ut Apostoli, pacem & gratiam Christi optant Fidelibus: sed tantum profano more salutem dat duodecim Tribubus. Deinde nec explicari potest quid sibi per eas duodecim Tribus velit. Ergo.

LXXXVI. Resp. ad 1. mirum esse quod Cajetanus argumentum illud effutire ausus sit, si enim hæc Jacobi salutatio profana est, magis profana erit hæc quæ habetur Act. 15. *Apostoli & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ.:: salutem.* Ceterum nec Paulus ipse Apostolum se in omnibus Epistolis prædicavit, ut patet in iis quas ad Philippenses, ad Thessalonicenses, & ad Philemonem scripsit.

LXXXVII. Ad 2. per duodecim Tribus quæ sunt in dispersione, intelligunt multi Judæos qui ex unaquaque Tribu fidem amplexi, huc & isthuc, præsertim à persecutione ob S. Stephanum facta, dispersi erant. Alii cum Maldutio hic, dissert. 27. duodecim Tribus allegorice interpretantur de Christianis omnibus à Gentilitate, vel à Judaismo ad fidem conversis. Hoc sensu sponde-

* Epistola hæc perinde ac sex aliz sequentes, dicitur Catholica, seu ut ab apocryphis quæ plures prodierunt, Epistolis distingueretur; seu quia universalis esset; id est non ad unam personam vel civitatem scripta, sed ad Fideles ubique dispersos. Ibi autem, ut moris est, denominatio sumitur à potiori parte; secunda enim & tertia Joannis ad privatas personas diriguntur,

spondebat Apostolis suis Christus, futurum ut thronis duodecim superpositi judicarent *duodecim Tribus Israel*. Hoc rursus sensu Joannes in Apocalypsi vidit portas duodecim cœlestis Jerosolymæ, unamquamque unius Tribus nomine inscriptam, &c. ubi per Tribus duodecim omnes cujuscumque Gentis Christiani designantur.

LXXXVIII. Objic. 3. Doctrina Epistolæ hujus à Pauli doctrina insigniter aberrat; Jacobus enim cap. 2. non uni fidei, sed operibus justificationem adscribit. Contra Paulus, Rom. 3. 28. *Arbitramur*, inquit, *justificari hominem per fidem sine operibus legis*. Ergo.

LXXXIX. Resp. neg. antec. docet enim Paulus neminem per opera sine fide Christi facta utcumque mereri primam eam justificationem, qua homo ex injusto fit justus; neque id ullibi negat Jacobus. Rursum docet Jacobus ad secundam justificationem, qua quis ex justo justior fit non sufficere fidem nisi bonis operibus stipatam; & id adeo non negat Paulus, ut 1. Corinth. 13. 2. fidem quæ montes transferat sine charitate nihil prodesse affirmet. Hinc Augustinus, Libr. 2. de fide & operibus, cap. 14. *Excutiendum est à cordibus religiosis, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putaverint, bene autem vivere, & bonis operibus viam Dei tenere ueglexerint. Nam etiam temporibus Apostolorum non intellectis quibusdam sub obscuris sententiis Apostoli Pauli, hoc eum quidem arbitrati sunt dicere: Quoniam ergo hæc opinio tunc fuerat exorta, aliæ Apostolicæ Epistolæ Petri, Joannis, Jacobi contra eam maxime dirigunt intentionem, ut vehementer adstruant fidem sine operibus nihil prodesse: sicut etiam ipse Paulus non quamlibet fidem, qua in Deum creditur, sed eam salubrem, planeque Evangelicam definivit, cujus opera ex dilectione procedunt. Ergo Jacobus veteres quidem hæreticos, & in eis propaginem ipsorum, Lutheranos*

infectatur, at Paulo nullatenus contradicit.

XC. Inst. Auctor Epistolæ, cap. 1. & 2. Legem antiquam vocat *Legem libertatis*; Paulus vero eandem in Epist. ad Galatas vocat *Legem servitutis*. Ergo alter alteri è diametro adversatur.

XCI. Resp. neg. ant. pro 1. parte: Id enim Jacobi, cap. 1. vers. 25. *Qui perspexerit in Legem perfectam libertatis*, non cadit in Mosaicam Legem, sed in Legem novam, quæ, cum bona Lutheri venia dictum sit, non solas gratiæ promissiones, & fidei prædicationem complectitur, sed & universa Decalogi antiqui præcepta injungit, ut patet ex Matt. 5. & tamen, ait Augustinus, Lib. de nat. & grat. cap. 57. *Lex est libertatis, non servitutis, quia charitatis utique, non timoris, de qua & Apostolus Jacobus ait: Qui autem perspexerit*, &c.

XCII. Objic. 4. Auctor prædictæ Epistolæ quædam ex Petri & Pauli Epistolis testimonia profert. Ergo non Apostolus ipse, sed Apostolorum Discipulus fuit.

XCIII. Resp. 1. non minus sacram fore Epistolam hanc, etiamsi non esset Apostoli: genuina utique sunt Marci & Lucæ Evangelia, nec hi tamen Apostoli fuere.

XCIV. Resp. 2. ne unum quidem esse in Epistola Jacobæa locum, qui sit Petri vel Pauli; etsi quædam sunt sententiæ eodem tendentes, quod & in aliis Scripturis non ita raro contingit.

XCV. Resp. 3. mirum fore si Spiritus S. quæ uni verba inspiravit, non potuisset alii inspirare. Ergo ut antecedens, sic & negari potest consequentia.

XC. Quæres ubi & quando Epistola hæc scripta fuerit.

Resp. De neutro indubie constat; veri tamen simillimum est eam Jerosolymis conscriptam esse, post scriptum à Paulo ad Romanos Epistolam, quia Simoniani abutebantur: isthæc autem anno æræ Christi 58. non improbabiler consignatur.

CAPUT SECUNDUM.

DE

AUCTORE ET MINISTRO EXTREMÆ UNCTIONIS.

UTRAMQUE causam, efficientem scilicet & ministerialem conjungimus, de utraque duobus articulis dicturi.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

INSTITUTIONE EXTREMÆ UNCTIONIS.

DUO hic brevis negotii expendenda veniunt; I. quis Sacramentum Extr. Unctionis instituerit; II. quo tempore fuerit institutum.

I. 1. Circa primum existimarunt Magister Sentent. Libr. 4. dist. 23. Hugo à S. Victore, & alii pauci è veteribus. Sacramentum istud, non à Christo, sed ab Apostolis institutum fuisse. Hinc arripuerunt Protestantes occasionem insultandi dogmati Catholico, quasi Sacramentum esse non possit ritus quem instituissent Apostoli. Verum hic, ut alibi solent, lapsi sunt; neque enim vel usquam negarunt prædicti Doctores Unctionem Extr. verum esse Sacramentum; vel asseruerunt eam ab Apostolis vi humana institutam esse; sed ex Christi solius virtute, qui ut hominum ministerio suscitabat mortuos à tumulo; sic & eorum ope infirmos spirituali & corporeo sensu sublevare poterat; quod nullam involvere repugnantiam probavimus, Tom. 4.

Quin & censet Estius, hic §. 3. id quod post Hugonem dicit Magister Sentent. institutum esse ab Apostolis Sacramentum istud, non de primæva illa institutione accipiendum esse, qua quodcumque Decretum Legislatoris seu Principis auctoritate conditur, sed de Legis & Decreti promulgatione; quo sensu Jacobi verba intellexere Tridentini Patres. Sic legimus à Lino institutum esse, ne qua mulier, nisi velato capite, Ecclesiam introiret; ab Alexandro, ne quid præter panem, vinum & aquam in mysterio Altaris offerretur; & hæc tamen vel ab Apostolis, vel à Christo instituta erant, tantumque à prædictis Pontificibus promulgata sunt, aut, quia neglecta essent, ab iis in usum revocata. Ergo nihil est cur ab ea paucorum è veteribus opinione sibi blandiantur Calvinistæ. Tota igitur in præsens quæstio est, an Christus per homines fecerit id quod per eosdem facere potuit; annon vero Sacramentum hoc per se & immediate instituere voluerit. Sit ea de re

CONCLUSIO I. Christus non mediate
Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

per Apostolos, sed immediate per se ipsum Extr. Unctionem instituit.

III. Probat. 1. ex Trident. tum Sess. 7. Canon. 1. ubi anathemate percelluntur *qui dicunt Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à J. C. D. N. instituta*; tum Sess. 14. ubi de hoc nostro Sacramento expresse ait cap. 1. *instituta est autem sacra hæc Unctio infirmorum, tanquam vere & proprie Sacramentum novi Testamenti à Christo Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum ac Domini fratrem, Fidelibus commendatum ac promulgatum.* Quod & decernitur ibid. Can. 1. Atqui textus illi vix de alia quam de immediata institutione intelligi possunt; 1. quia in usu communi, à quo S. Synodus non debet præsumi recessisse, illud quis simpliciter instituisse dicitur, quod per se ipsum immediate instituit; alioqui dici posset Christum Festa & censuras instituisse, quia facultatem ea instituendi Apostolis concessit; 2. quia Tridentinum opponit institutionem promulgationi. Atqui non stare oppositio hæc, si promulgator Sacramenti Jacobus, idem esset qui institutor. Ergo.

IV. Prob. 2. Quia veteris Legis Sacramenta à Deo solo fuere instituta. Ergo deuit etiam & à fortiori, ut novæ Legis Sacramenta, quæ & de se sanctiora sunt, & virtute majora, à solo Christo instituerentur.

V. Subdit post Estium Tournely, in Prælect. de Extr. Unct. potestatem instituendi Sacramenta omnem humanæ & Apostolicæ facultatis vim excedere. At nullius est momenti ratio isthæc; nec enim si Unctionem Extr. instituisset Jacobus, id propria sua virtute fecisse diceretur, sed Christi. *Potuit autem D. N. J. C. si vellet, dare potestatem alicui servo gratiam quibusdam signis annectendi, ut ex S. Thoma docuimus, Tom. 4. p. 23. & id ipse paulo post Estius confiteri videtur §. Est autem, &c.*

CONCLUSIO II. Extr. Unctio nec in-
stituta

N n n n

stituta est, cum Marci 6. acceperunt Apostoli potestatem ungendi & sanandi infirmos: nec post Christi Ascensionem, sed medio Resurrectionem inter & Ascensionem tempore.

VI. Prob. 1. pars contra Theophilactum, OEcumenium, Victorem Antiochen & Bedam in cap. 6. Marci; 1. quia unctio de qua Marci 6. ab Unctione extr. toto cælo discrepat, uti diximus cap. 1. n. 39.

VII. 2. Quia postulat ratio ut Sacramentum, quod quædam est appendix & complementum Sacramenti alterius, ante istud non instituitur. Atqui Extrema Unctio quoddam est complementum, seu consummativum pœnitentiæ, ut ex Tridentino & Patribus notum est. Ergo cum hæc non nisi post Resurrectionem instituta sit, neque illud antea institui debuit.

VIII. Prob. 2. pars contra Magistrum & Bonaventuram; hi nempe non alia de causa Sacramentum hoc post Ascensionem institutum fuisse volunt, quam quia illud à Jacobo ex particulari S. Spiritus revelatione institutum esse arbitrantur. Atqui male,

tum ex dictis Concl. præced. tum quia aliqui Ecclesia utilissimo Sacramento per annos circiter 25. caruisset.

IX. Prob. 3. pars ex duobus præviis. Si enim nec post Ascensionem, nec ante Pœnitentiam instituta est Extr. Unctio, superest ut medio Resurrectionem inter & Ascensionem tempore instituta sit; cum nempe per dies 40. Christus cum Apostolis convalescens loquebatur eis *de Regno Dei*. *Hi enim dies*, ait S. Leo, Serm. 1. de Ascens. cap. 2. (Tom. 1. pag. 321.) *non otioso transierunt decursu, sed magna in eis confirmata sunt Sacramenta, magna revelata mysteria.*

X. Confirm. quia sicut Christus ligandi & solvendi claves, quas ante mortem promiserat, post Resurrectionem dedit, sic & quam ante mortem exhibuerat Marci 6. Unctionis nostræ figuram, post Resurrectionem, cum suis degens, implere debuit.

Objectiones quæ contra proponi solent, diluimus, ubi de Sacram. in genere, cap. 2.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

MINISTRO EXTREMÆ UNCTIONIS.

TRia hic inquiruntur; 1. quis Extr. Unctionem valide administrare possit; 2. quis licite; 3. an plures ad ministerium istud concurrere debeant Sacerdotes, an unius opera sufficiat. Sit

CONCLUSIO I. Solus Sacerdos Minister est Extr. Unctionis.

XI. Prob. ex citato toties textu: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ*. Atqui per Presbyteros eo loci non intelliguntur, ut Novatoribus placet, seniores è Christiano grege, sed qui Sacerdotali caractere insigniti sunt: & id vel una textus Apostolici series evincit, ut eum in locum observat Estius. Namque 1. non loquitur Jacobus de Presbyteris simpliciter, sed de Presbyteris Ecclesiæ; 2. jubet eos orare super infirmum; 3. & iis unctionem præscribit faciendam in nomine Domini; 4. remissionem peccatorum ex hoc ipsorum ministerio obtinendam esse promittit. Atqui hæc omnia non ætate seniores, sed ordine & dignitate Presbyteros indicant: alioqui enim, ut notat idem Estius, in 4. dist. 23. §. 11. cum aliquando præficerentur Ecclesiis ætate juvenes, ut Timotheus qui ab Apostolo Episcopus constitutus est; hi, non obstante qua eminebant pietate, ab eo ministerio excludendi fuissent. Id autem quis cupiat?

XII. Confirm. ex constanti PP. doctrina, & continuo Ecclesiæ usu, qui Jacobum non de senioribus ætate, sed de veris Sacerdotibus intellexerunt; his enim major ha-

benda fides, quam Novatoribus sæculi XVI.

Merito igitur Tridentinum, Sess. 14. Can. 4. *Si quis dixerit Presbyteros Ecclesiæ, quos B. Jacobus adducendos esse ad infirmum unguendum hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis Communitate, ob idque proprium Extr. Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem; anathema sit.*

XIII. Obj. 1. Vox Presbyteri idem est græce ac seniores. Ergo nihil est cur ad Extr. Unctionem veri Sacerdotes requirantur.

XIV. Resp. disting. antec. Idem est quoad vim nominis, Conc. quoad nominis usum in novo Testamento, Neg. Siquidem, ut vere Estius in Jacob. cap. 5. *vix unquam in Scriptura novi Testamenti, vox Presbyter nomen est ætatis; sed passim aut Magistratus populi*, (qui non semper ætate seniores erant) eo vocabulo designantur, ut in Evangelio, & interdum in Actis Apostolorum; aut ii significantur Presbyterorum nomine, qui ad Episcopalem aut Sacerdotalem functionem ordinatione sua promoti sunt, uti videre est Actor. 14. vers. 12. ibid. 15. vers. 2. I. ad Tim. 5. vers. 17. & 19. I. Petri 5. vers. 1. ac demum initio I. & II. Joann. Id autem si moraliter loquendo verum est, quanto magis cum vox illa ex adjunctis ad designandos veri nominis Sacerdotes determinatur, ut in præsens, ex dictis n. 1.

XV. Obj.

XV. Obj. 2. Sacerdos non est necessarius Minister Sacramenti, quod Fidelis quisque sibi conferre potest. Atqui . . . Prob. min. ex citata Innocentii. I. Epist. ad Decentium, (Tom. 2. Concil. p. 1248.) ubi hæc *Sancto oleo Chriftmatis . . . non solum Sacerdotibus, sed omnibus uti Chriftianis licet in sua aut suorum necessitate inungendo.* Quibus concinit Beda in cap. 5. Epistol. Jacobi, monens infirmos ut *seniorum adjutorio curari se meminerint, neque ad juniores minusque doctos causam suam imbecillitatis deferant.* Unde patet in hujus Sacramenti administratione seniores laicos juniori Parocho præferendos esse. Præierrat Auctor Libri de rectitudine Catholice conversationis apud Augustinum, his verbis: *Qui ægrotat, oleum Benedictum fideliter ab Ecclesia petat, unde corpus suum ungat.*

XVI. R. 1. fuisse qui Innocentii Decreto commoti existimarint, Sacramentum istud à laicis, deficiente Presbytero, administrari posse; quo ferme pacto permissum est olim Diaconis, imo & laicis, ut in Sacerdotis defectum, morituri confessionem exciperent; atque ita sensit Thomas Waldensis, Tom. 2. de Sacram. cap. penult.

XVII. Verum opinio hæc nec antiquitati consonat, nec ex ambiguo Innocentii textu satis firmatur, nec cum Tridentina definitione conciliari facile potest; sed nec ei ulum accrescit robur ex aducto confessionis exemplo; tum quia credunt nonnulli Diaconos, de quibus quantum ad exomologesim frequenter agit Cyprianus, fuisse veros Sacerdotes, quod & de B. Laurentio indubium putant; tum quia nec Diaconi illi, si meri Diaconi fuere, nec laici, qui quandoque alter alterius peccata excipiebant, veram ac Sacramentalem absolutionem largiebantur, uti superius expendimus. Unde.

XVIII. Respondent alii permitti quidem ab Innocentio ut Fidelis quilibet, tum se, tum alios, in necessitatis casu, ungere possit, non quidem Sacramentum conficiendo, sed ex pio in Sacramenti materiam ab Episcopo consecratam affectu; quo pacto Fideles aqua benedicta aliisque rebus consecratis ex devotione uti solent. Hæc solutio præterquam à textu nihil habet alieni, confirmari potest. 1. ex his Ordinis Romani verbis: *Tunc offeratur Pontifici oleum de ampullis, quas offerunt populi ad ungendos tam infirmos, quam energumenos.* Hinc enim manifeste sequitur, oblatas fuisse ad Episcopi benedictionem ampullas oleo plenas, quas subinde, ut nunc aquam Benedictam, populi domum deferrent, iis in sua & suorum necessitate usuri. 2. Ex usu, qui ambigua solide interpretatur; constat enim ex Palladio, Histor. Lausiace cap. 20. Macharium, ex Eustathio Presbytero Euthychium Constantinopolitanum, ex Gregorio Turon. in vitis Patrum, cap. 14. n. 2. Martium Abbatem, ex D. Thoma. Suppl. q. 31. B. Genovesam, sibi & aliis,

cum infirmi decumberent, *infuso benedicti olei liquore*, mederi fuisse solitos.

XIX. Respondent demum alii cum Baronio, Bellarmino, Ruaro, Jansenio Gandavensi, Estio hic, §. 12. Suarez, disp. 43. sect. 1. num. 6. Innocentii sensum esse, non quod Fidelis quisque alius alium inungere possit; sed quod nemo sit Fidelis, præter eos qui publicæ penitentiae addicti sunt, qui unctione hac donari non possit; quia unctio hæc nec Regum, nec Sacerdotum propria est, ut erant non paucae in veteri Lege unctiones, quaedam etiam in nova, sed pro universis instituta est. Porro interpretatio hæc, quæ vocem *inungendo*, non active, sed passive exponit, hinc confirmatur, 1. quod non dicit Innocentius *inungendo eos*, sed absolute & nullo adito casu, *inungendo*, ut scilicet unctionem passivam designet: quo pacto dictum est à Poeta: *Uritque videndo femina*, id est, dum videtur: *cantando rumpitur anguis*, id est, dum incantatur. 2. Quod idem Pontifex manifeste loquitur de unctionis hujus subjecto, quod in *Sacerdotibus & omnibus aliis Chriftianis* constituit: infra autem de Ministro loquens, *Presbyterorum* vocabulo utitur. Ergo sensus Innocentii est, non solum Sacerdotes, cum infirmantur, ungendos esse, sed & alios quoslibet Fideles; non quidem per se, sed Presbyteros advocando.

XX. Quod ad Bedam attinet, is, uti jam observavimus, unum Apostoli locum & morali sensu intelligit de confessione, & literaliter de unctione extrema. Juxta priorem intellectum, Presbyteri nomen secundum ætatem accipit; quia reapse multo facilius est *causam suam imbecillitatis referre*, seu peccata sua confiteri senioribus magisque doctis, quam juveni cuiquam, vel indocto. Juxta posteriorem sensum nomen *Presbyteri* sumit secundum dignitatem, prout sumptum est ab Innocentio, cujus verba ipsissima recitabat.

XXI. Moram non facit textus à Lib. de rectitudine desumptus: quia melioris notæ Codices non habent, *ungat*, prout legit Waldensis; sed *ungatur*, quæ lectio verbis Jacobi ab eodem Auctore citatis longe magis congruit. Ita Estius.

CONCLUSIO. II. Potest Sacerdos omnis, etiam Censura percussus, Extr. unctionem administrare; licite vero non potest nisi Parochus, aut alter de ejus licentia.

XXII. Probat. 1. pars. Potestas quæ Sacerdoti competit ratione Ordinis solius, ab omni Sacerdote valide exercetur, etsi non semper licite, ut patet in consecratione Eucharistiæ. Atqui potestas Extrem. unctionem administrandi competit Sacerdoti etiam ratione Ordinis, non autem ratione jurisdictionis. Minor patet tum ex communi Ecclesiæ sensu, tum quia Unctio extr. non confertur per modum judicii, sicut Bœnitentia, quæ idcirco jurisdictionem requirit; tum utcumque quia Jacobus non dixit: *Inducat Episcopum & Rectorem,*
bene

bene vero, *inducat Presbyteros Ecclesie*; quia pluris intereat doceri populos facultatem hanc Presbiteris omnibus competere, quod in dubium vocari potuisset, quam doceri eam nonnisi à Pastoribus legitime exerceri posse; quia id in Ecclesia bene constituta satis intelligebatur. Ergo quilibet Sacerdos, etiam suspensus ab officio, degradatus, &c. Sacramentum hoc valide conferre potest.

XXIII. Prob. 2. pars, quia Pastoris est oves suas pascere. Atqui Sacramenta primam sibi sedem vindicant inter spiritualis vitæ pabula. Unde ne ipse quidem Baptismus, etsi summæ ad salutem necessitatis, ab alio quam à proprio Sacerdote conferri licite potest, nisi grave impendeat periculum.

XXIV. Confirm. ex Concilio Viennensi, ubi hæc Clemens V. (Clement. 1. de privilegiis) *Religiosi qui Clericis aut laicis Sacramentum Unctionis extr. vel Eucharistiae ministrare; Matrimonia solemnizare, non habita super his Paræcialis Presbyteri licentia speciali. præsumpserint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per Sedem Apostolicam duntaxat absolvendi*, quæ prohibitio ipsos etiam sæculares Presbyteros afficit, licet hi censuræ, ut qui vix unquam in hac parte delinquerent, non fuerint suppositi.

XXV. Obj. contra 1. part. Ad pœnitentiæ administrationem validam requiritur jurisdictio. Atqui Unctio Extr. quoddam est Pœnitentiæ consummativum. Ergo.

XXVI. Resp. dist. min. Est consummativum Pœnitentiæ, quia superstities post ipsam peccati reliquias tollit, Conc. quia eodem modo exerceatur ac Pœnitentia, N. Hæc enim per modum veri iudicii exerceatur, adeoque jurisditionem stricte sumptam requirit; illa vero non exerceatur per modum iudicii, adeoque solam boni ordinis jurisditionem postulat, sicut & Baptismus.

XXVII. Objic. contra 2. part. Hincsequi nequidem in necessitatis casu licitum esse Religioso Extr. Unctionem infirmis conferre. Id autem quam durum sit, nemo non videt.

XXVIII. Resp. neg. sequel. Quidquid enim contra senserit Navarrus, in Manuali, cap. 27. num. 101. nusquam Ecclesie intentio fuit, ut absente Parocho, vel citra causam ministerium suum recusante, Fideles Sacramento tam salubri privarentur. Noluit quidem Ecclesia, ut Regulares futilibus nixi privilegiis in Parochorum jura involarent, sed neque voluit ut istorum discordia Fidelibus suis noceret. Unde S. Carolus in Concilio Mediolanensi V. *Si Parochus impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat, hoc Sacramentum Sacerdos alius administret.* (Tom. 15. Concil. p. 590.)

XXIX. Etsi autem in eo necessitatis casu satius est ut idem sit Unctionis Minister, qui fuit Pœnitentiæ, non est tamen id necessarium. Hic suprema lex, morientium sa-

lus. Indubie tamen præferendus est excommunicato is qui à censuris liber fuerit. Imo, ceteris paribus, aptior videtur qui ad cetera approbatus est, quam omni omnino jurisditione destitutus.

CONCLUSIO III. Ad validam hujus Sacramenti administrationem sufficit unus Sacerdos. Valer tamen rite collatum à pluribus: & ii aliquando necessarii sunt ex lege Ecclesiastica.

XXX. Prob. 1. pars. 1. ex Innocentio I. citata ad Decentium Epistol. ubi declarat Episcopum esse Sacramenti hujus Ministrum; neque tamen exigit ut collegam advocet, quod moraliter loquendo non potuisset fieri.

XXXI. 2. ex Alexandro III. cap. *Quæsiuit* 40. *De verb. significat.* ubi ait, quod *Sacerdos uno præsentem Clerico, & etiam solus, potest infirmum ungere.*

XXXII. 3. ex S. Thoma, Lib. 4. contra Gentes, cap. 73. (Tom. 14. pag. 777.) ubi: *Si tamen unus solus Presbyter adsit, intelligitur Sacramentum perficere.*

XXXIII. 4. ex Ecclesie sensu, quem varia variis sæculis ejus exempla confirmant. Constat enim ex vitis S. Eugendi, S. Popponis, S. Wolphelmi, S. Mauræ, & factis aliis quæ dabit Sanbovius p. 501. item ex Concilio Aquisgranensi II. Can. 5. & Hincmaro Remensi, cap. 10. Unctionem nostram ab uno pluries administratam fuisse. Nec vero apte suorum bono consulisset Christus, si plures hujus Sacramenti Ministros necessario sanxisset, cum certo præsciret innumera fore loca, quibus unus tantum præesset Sacerdos.

XXXIV. Confirm. Si ad Unctionis extr. valorem multiplici opus sit Presbytero (uti volunt Lutherus, ac Simeon Thessalonicensis, qui tres saltem Presbyteros requirit;) utique propter pluralem hanc Jacobi vocem, *inducat Presbyteros*. Atqui hæc ratio nullius omnino est momenti, cum ea vox per *enallagem*, seu mutationem numeri, unum per plures exprimat, prout solemus nos cum peccata Sacerdotibus, id est alicui ex ipsis, confitenda esse dicimus. Neque hæc in Scripturis vel Patribus Infrequens est figura: Sic Matth. 27. dicitur: *Latrones qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei*, id est, Latronum alter, ut indicat Lucas 23, Sic ibidem apud Lucam: *Illudebant ei milites. acetum offerentes*; & tamen unus tantum acetum obtulit, ut constat ex Mat. 27. & Marci 15. Sic Paulus, Hebr. 11. de Prophetis ait: *Obturaverunt ora leonum. lapidati sunt, secti sunt*; & tamen unus Daniel obturavit ora leonum, unus Jeremias fuit lapidatus, unus Isaias sectus fuit, &c. Sic scribit Augustinus Serm. 324. alias 33. de diversis feminam detulisse infantem à S. Stephano resuscitatum, ad Presbyteros: ut baptizaretur, id est ad aliquem è Presbyteris. Similia habet S. Doctor Lib. de consensu Evangelistarum, cap. 16. Ergo cum dixit Jacobus: *Inducat Presbyteros*, idem dixit quantum ad sensum quod Christus Leprosis, Luc. 17. *Ostendite vos Sacerdotibus*.

cerdotibus; id est Sacerdotum uni, hoc enim sufficiebat, ut patet ex Levitici 14. ubi: *Hic est ritus leprosi, quando mundandus est; adducetur ad Sacerdotem.*

XXXV. Deinde esto Jacobus plures Presbyteros requisiverit, nusquam probabitur eos esse de necessitate Sacramenti; potuerunt enim ad solam solemnitatem requiri, ut scilicet ungente ex iis uno, alii cum iuvarent per preces, ac quasi per manum illius ungerent; quo ferme modo ad Episcopi inaugurationem concurrunt plures, uno tantum reipsa consecrante, ut multis videtur, de quo Tract. seq.

XXXVI. Probat. 2. pars, 1. quia Extr. Unctio apud Græcos à Sacerdotibus septem confertur, ut ex eorum Euchologiis liquet. Unde Simeon Thessalonicensis: *Septem inquit, esse vocandos consuetudine traditum est. Quod fieri arbitror propter septem dona Spiritus sancti vel propter illos septem antiquæ Legis Sacerdotes, qui divino jussu circummeantes urbem Hierico, septies tubis cecinerunt, &c.* vel quia, ut ait Arcudius, Lib. 5. cap. 3. *septem corporis partes unguunt; quanquam, si urget necessitas, sufficiant Græcis Presbyteri tres, sed nunquam unus vel etiam duo, alioqui, saltem Constantino- poli, ab officio deponuntur, ut ibidem scribit & improbat Arcudius; quia hinc fit ut innumeri Fideles saluberrimo eo Sacramen- to priventur.*

XXXVII. 2. Quia eundem olim in Ecclesia Latina usum, si minus quoad septem, saltem quoad multos Sacerdotes, viguisse pluribus indubiæ fidei monumentis constat. Sic sanctus Gregorius Magnus Lib. Sacram. apud Menardum, p. 253. *Multi Sacerdotum, inquit, infirmos perungunt in quinque sensus, &c.* Sic Carolus M. oleo sancto inunctus ab Episcopis fuisse refertur; sic, ut plures alios, quos videris apud Sanbovium pag. 499. prætermittam, ipse sanctus Thomas citat Lib. & cap. contra Gentes: *Quia, inquit, hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum habet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramento, quod multi Sacerdotes intersint, & quod oratio totius Ecclesiæ effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Et vero Waldenses, teste supra Regnerio, *Sacramentum Extr. Unctionis* utcunque reprobant propter plures Sacerdotes ibi necessarios, nec gratis, quod pessimum, operam suam impendentes.

XXXVIII. Sed quomodo hæc unius infirmi Unctio fiebat à pluribus?

Respondent Sanbovius ibid & Tournely, id pluribus modis factum esse, 1. ita ut unus oleum applicaret, altero formæ verba pronuntiante, ut habet Liber Sacram. S. Gregorii, ex Codice Menardi, & ex Cod. Rotradi. 2. Ita ut singuli easdem omnes ungerent corporis partes, & ungendo formam proferrent, ut in Codice Tilliano & Remigio-Rhemensi; quo casu non multiplex, sed unum erat Sacramentum, ex omnibus illis Unctionibus resultans; 3. ita ut unus unam partem, alius aliam ungeret, prout fit apud Græcos.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

XXXIX. Fatendum tamen ex his modis nullum esse præter secundum, qui difficultatem non facessat. Primus quidem; quia si invalidum sit Baptisma collatum à duobus, quorum alter formam conferat, alter materiam applicet; invalida esse debet pariformæ Extræ Unctio. At reponi possit, discrepare insigniter formam Baptismi, quia indicativa sit, à forma Extr. Unctionis quæ deprecatoria est. Si enim citra mendacium dicere non potest: *Ego te Baptizo*, qui reipsa non baptizat; potest qui non ungit citra mendacium dicere: *Per istam Unctionem m.:. indulgeat tibi Deus, &c.* Nec valet quod regerit Henno, pag. 368. ab hero per famulum stipem dante non immerito dici: *Ego do tibi eleemosynam*; à pari igitur ab uno per alium baptizante dici posse: *Ego te baptizo.* Non valet, inquam, quia actio baptizandi physicum quid & personale ex usu communi designat; contra vero actio dandi nihil requirit aliud quam dominii translationem, quæ sine manuum ope fieri potest; unde domum dat vel agrum, qui suam ea de re voluntatem exterius manifestat.

XL. Ut ut sit, opinio quæ Extremam Unctionem, uno materiam applicante, alio formam pronuntiante, valere negat, practice omnino tenenda est, non ut tutior tantumquod nemo in dubium vocat, sed ut probabilior; atque id resolvit qui nunc feliciter regnat Benedictus XIV. in Constitutione *Et si pastoralis*, super ritibus Græcorum, num. 5. Nec multum habenda fides Codicibus quibusdam antiquis, cum alii ab aliis differant, & eorum nonnulli abusus nunquam ab Ecclesia probatos indicare possint. Idem docent Sylvius, in Suppl. quæst. 31. art. 1. Pontas, hic cas. 7. &c.

XLI. De secundo modo quem valere diximus in Conclusionem, & à pari in Tract. de Baptismo, unum est quod addam, nempe id apud nos illicitum esse, utpote quod universæ Ecclesiæ praxi adversetur.

XLII. Quod ad tertium modum spectat, censent plures eum valere; unde sequitur moriente Presbytero, qui jam oculos inunxit cum formula Unctioni huic respondente, posse alium qui præsto est, residuas Unctiones quatuor cum formulis suis perficere, ita ut ex utriusque Ministri actione unum exurgat Sacramentum. Opinionem hanc indubie tenet Divus Thomas, in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 2. ubi sic S. Doctor: *Quamvis in Euchristia, si post consecrationem moriatur Sacerdos, alius Sacerdos possit ad consecrationem vini incipere, ubi ille dimisit, vel etiam incipere à capite super aliam materiam; tamen in Extræ Unctione non potest à capite incipere, sed debet semper procedere; quia Unctio in eadem parte facta tantum valeret, ac si bis consecraretur eadem hostia; quod nullo modo faciendum est. Nec tamen Ministrorum pluralitas tollit unitatem Sacramenti, quia instrumentaliter tantum operantur; mutatio autem martellorum non tollit unitatem operationis fabri.* Opininionem hanc satis receptam esse asserit Suarez, citat. disput. 43. sect.

O o o o

sect. 2. num. 5. eamque tradit S. Carolus Borrom. cui concinit Pontas hic, cas. 13.

XLIII. Reclamant tamen alii cum Simoneto, Tom. 9. pag. 663. 1. quia Concilia Florentinum & Tridentinum dicunt in numiro singulari Ministrum extremæ Uctionis esse Sacerdotem; ergo non plures, ut essent in præsentī casu. 2. Quia valet in præsens istud D. Thomæ principium, 3. part. qu. 67. art. 6. O. *Homo non baptizat nisi ut Minister Christi, & vicem ejus gerens: unde sicut unus est Christus, ita oportet unum esse Ministrum, qui Christum repræsentet*: pari enim jure dicere possum: *Sacerdos non ungit infirmum, nisi ut Minister Christi, & vices ejus gerens. Ergo sicut unus est Christus, ita oportet unum esse Ministrum extremæ Uctionis qui Christum repræsentet.*

XLIV. Nec prodest comparatio ex valida panis consecratione petita; prima enim hæc consecratio effectum suum sortita est, & vere panem convertit in Corpus Christi; & hoc sensu verum efficit Sacramentum. At in proposito casu Sacerdos qui primam fecit Uctionem, etiam cum forma sibi respondente, nec Sacramentum fecit, nec partialem etiam Sacramenti effectum produxit. Unde Sacerdos secundus primam iterando Uctionem cum formula eidem respondente, facere potest id quod ab alio factum non est, nempe Sacramentum, & reipsa faciet, reliquas Uctiones perficiendo; adeoque nec perperam nec irreverenter ceremoniam à priori factam iterabit.

XLV. Eadem ratione solvunt id quod obijci solet, Episcopum videlicet, si moriatur Episcopus alter peracta priori cæremonia, qua confertur Eucharistiæ consecrandæ potestas, nec posse, nec debere primam hanc cæremoniam iterare, sed proseguī à ritu altero, quo confertur potestas dimittendi peccata.

XLVI. Nec enim, inquiunt, quia Ordinatio plures successive Ministros habet, ideo & plures habere poterit Uctio extrema. Siquidem Ordinatio Presbyteralis est Sacramentum constans ex duabus partibus, quarum utraque seorsim ab alia completam habet significationem sacramentalem, ac proinde quarum utraque est vero aliquo sensu Sacramentum integrum, (quanquam in unum totale coalescens, quia caracter, qui utriusque effectus est, in unum totalem caracterem coalescit.) At vero Uctionis extremæ Sacramentum constat quidem è multis partibus, sed quarum nulla seorsim ab aliis completam significationem sacramentalem facit; proinde nihil habere potuit effectum, nisi per alias, & quidem ab eodem Ministro factas compleretur. Unde cum ab eo compleri non potuerint, necessum est ut omnes à capite iterentur.

XLVII. Hæc secunda opinio, ait idem Theologus pag. 665. & valde saltem probabilis est, & opposita tutior, adeoque anteponenda videtur. Anteponam igitur (in locis scilicet ubi contrarium minime sancitum fuerit) non quia omnimodis probatum, sed quia in his quæ hinc quidem à Dei volun-

tate non satis manifestata pendent, inde vero ad Sacramenta spectant, id sequendum quod nullitatem Sacramenti efficacius removere valeat. Sed de his rursus aliquid ubi de effectu hujus Sacramenti.

Ex iis jam intelligitur cur in Conclusionē hac tertia dictum sit, valere extremam Uctionem, modo rite collatam à pluribus. Dubia enim ut minimum erit, si uno materiam applicante, formam alter pronuntiet. Sed & dubia utcunque videbitur, si qui Sacerdotis alterius vices excipit, Uctiones ab eo peractas non iteret.

CONCLUSIO IV. Est etiam Episcopus Minister hujus Sacramenti Ita semper judicatum adversus eos qui Uctionis extremæ administrationem solis Presbyteris reservaverunt. Unde

XLVIII. Prob. Quia ita variis temporibus pronuntiarunt Innocentius I. Epist. ad Decentium; Concilium Regiaticense can. 8. Pronuntiarunt & facto fideles ac Postores Ecclesiæ Christi. Siquidem Carolus Mag. teste Monacho Engolismensi, *inunctus est ab Episcopis*, S. Maura à prudentio Tricassino, ut ipse de se in illius vita testatur, &c.

XLIX. Idem probat ratio; quia recepti juris est, ut possit Episcopus quidquid potest simplex Sacerdos; cum & ipse vere sit & eminenter Sacerdos.

Quæres 1. quid in Parocho requiratur, ut Sacramentum hoc licite administret.

L. R. Cum eod. Simonnet. pag. 661. requiri duo, 1. ut sit in statu gratiæ, 2. ut à denunciata excommunicationis suspensionisve censura liber sit. Primum patet ex dictis in Tract. de Sacramentis in genere, Secundum constat ex Tractat. de censuris part. 2. cap. 1. art. 3. sect. 3. Ex his enim sequitur excommunicatum vel suspensum, qui minime tolerantur, Ordinis ac Jurisdictionis usu privari; ita ut extremam Uctionem nunquam licite administrent, nisi moribundus in æternæ salutis discrimen veniat, quia confiteri non potuit, nec præsto est alius, qui possit & velit eum inungere. Quod si Rector suspensus sit vel excommunicatus, sed toleratus, liquet ex ibidem assertis, posse fideles, juxta Bullam *ad vitanda scandala*, ab eo extremam Uctionem petere, quam ipse impendere potest indigentibus, præmisso vividæ contritionis actu, si hic & nunc per claves reconcillari non possit, nec adsit cui provinciam hanc demandare valeat. Sed de his quæ in longum ducant, necessario adeundus idem Tractatus de censuris.

LI. Quæres 2. an Parochus ex justitia & sub mortali extremam Uctionem subditis indigentibus, per se, vel per alium administrare teneatur.

R. arffirmat. Idemque est de Superiore domus respectu subditorum. Ratio est, quia Pastorum est oves sibi concreditas ordinariis alimentis pascere. Atqui Uctio extrema, ab Apostolo insigniter commendata, non infimum habet locum inter ordinaria spiritualis vitæ pascua & remedia. Hinc

Catechif-

Catechismus Romanus part. 3. n. 18. *gravissime* eos peccare decernit, qui non tantum Sacramenti hujus administrationem negligunt, sed & qui eam nimio differunt, donec nempe *jam omni salutis spe omissa* *Aegrotus vita & sensibus carere incipiat.*

LII. Quin & deficiente Parocho tenetur Sacerdos alius ex caritate vicem ejus supplere. Jubet enim caritas ut proximo in necessitate constituto adiutrix, cum potest, manus porrigatur. Atqui utcumque necessaria est infirmis extrema Unctio, tum ut leniori animo ægritudinis molestiam ferant; tum ut ingruentes eo præsertim tempore Diaboli insidias potentius superent.

LIII. An autem hæc caritatis obligatio gravis sit, disputant Theologi. Fatentur omnes eam gravem fore, si moribundus nec Eucharistiæ vel Pœnitentiæ Sacramenta recipere possit, qui casus vix evenire potest; vel eam solum receperit speciem absolutionis, quam graves multi pro dubia & incerta habent, qualis est quæ homini sensibus destituto, propter æquivoca signa, aut vitam dubie Catholicam impenditur. Ratio est quia posset tunc Sacramentum istud moribundo huic gratiam primam conferre.

LIV. Hac præcisâ hypothesi censent nonnulli non teneri alienum Sacerdotem sub gravi extremam Unctionem præbere. Mihi quidem dura hæc agendi ratio dubii ut minimum mortalis peccati suspecta fuerit. Fateris nimirum tu quicum congregior, summe utilem esse Unctionem extremam ut quis alleviatur in morbo, ut vim dolorum patientiori animo toleret, ut diabolicos insultus potentius evadat. Ergo fieri potest ut in negligentia tua pereat infirmus frater pro quo mortuus est Christus; quia fieri potest ut eo careat gradu auxilii, quo tentationi restitisset.

LV. Nec est quod dicas, eum si cessit, culpa sua cessisse; quia vires sibi per pœnitentiam & Eucharistiâ amplissimas parere potuerat. Namque 1. sua quoque culpa peribat infirmus ille, de quo Paulus 1. Corint. 8. v. 11. nec tamen in solum sui damnum peribat. 2. Quæro annon sua etiam, eaque maximi momenti, præter pœnitentiam & Viaticum; auxiliaferat extrema Unctio. Sifert: ergo jacturam grandem patitur infirmus. Mirum porro, si damnum quod in temporalibus sub gravi avertere teneris, illud in spiritualibus sub levi tantum avertere tenearis.

LVI. Quæres 3. an teneatur Pastor cum gravi vitæ periculo Sacramentum hoc ministrare Parochianis peste vel alio contagioso morbo laborantibus.

Et quidem 1. Fatendum cum Sylvio Suppl. qu. 32. artic. 3. Concl. 4. teneri Parochum per se, si per alium non possit, extr. Unctionem subditis suis in his casibus largiri *non obstante parvo aliquo periculo, si illud non sit moraliter magnum.* Ratio est quia ex modo dictis Sacramentum istud magnæ est utilitatis, & per se ad Parochi officium spectat ejus administratio.

LVII. Fatendum etiam cum eodem, Pa-

rochum ad ejusdem Sacramenti administrationem teneri, non solum quoties infirmus nec Eucharistiæ, nec pœnitentiæ Sacramenta recipere potuit, &c. Sed etiam cum tot, tamque gravibus tentationibus urgetur, ut nisi extr. Unctione roboretur, grave subeat lapsus ac ruinæ periculum; quia tunc non utile modo, sed & quasi necessarium est Sacramentum.

LVIII. 3. Et id fatendum posse Pastorem Sacramentum hoc, ut & alia infirmis per Vicarium aut alios Sacerdotes ministrare; præsertim cum major gregis sui pars à morbo immunis est; quia cum persona sit publica, seipsum ut infirmis, sic & sanis debet. Ab his autem fugeretur, si cum pestiferis conversatus esset. Atque ita resolvit approbante Gregorio XIII. Sacra Congregatio, teste apud Pontaf. V. *Cure*, Cas. 4. Fagnano in cap. *Clericos final. de Clericis non residentib.* Lib. 3. decretal. Tit. 4. *Tota* igitur quæstio est de casu, quo infirmus sacra jam Eucharistia, vel pœnitentiæ Sacramento, quantum fieri moraliter potest, certo donatus fuerit.

LIX. Docet porro idem Sylvius cum Suarez, Tannero, Possevino, quos ut plurimum sequuntur alii, non teneri Parochum in hoc casu *cum notabili vitæ suæ periculo* Sacramentum hoc administrare. Ratio est, 1. quia non tenetur subditus cum gravi vitæ periculo recipere Sacramenta vivorum, puta Eucharistiâ, vel Confirmationem, &c. quæ vitam spiritualem non inducunt, sed inductam supponunt. Ergo nec ad ea Ministranda tenetur Parochus, qui non plus proximo debet, quam proximus sibi. 2. Quia ubi deficit lex, agendum ex consuetudine. Atqui moris non est plerisque in locis, ut Pestiferis detur extr. Unctio. De Italia testatur Possevinus, de Hispania & nonnullis aliis Provinciis Leander de S. Martino, Doctor Duacenus: de Belgio res constat, quia grassante in illis partibus lue, reprehensi non fuere Pastores, qui id omisissent. 3. Quia in ruralibus Parochiis sæpe unicus est Sacerdos, qui si ad ungendum domos infectas subeat, vitabitur à sanis, quibus jam inutilis erit. Sed &, si hunc contagio infici & emori contingat, multa sequitur confusio in grege. Hæc illi.

Aliter sentiunt Wiggers, Nugnus & Henricus Scaille, Lovaniensis Doctor, & Professor Regius; *eamque sententiam*, inquit pag. 29. *semper audiavi in hac Schola defendi.*

LX. Probant. 1. quia Fideles jus habent Sacramentum istud exigendi à suis Pastoribus; cum ad hoc præsertim toto vitæ suæ decursu alantur, ut in necessitatis tempore spiritualia ovibus suis alimenta conferant, ea saltem, quæ ut media ordinaria in ecclesiæ utilitatem constituta sunt. Atqui suum illud jus retinent Fideles ipso etiam pestis & contagii tempore. Ergo Sacramentum hoc administrare debent, quoties *non adest moralis certitudo contrahendæ infectionis, sed solum periculum illud quod regulariter sequitur*

tur ex tali infirmitate & contagio, Verba sunt ejusdem Scallii ibid.

LXI. Probant. 2. quia duces ac milites, qui in bello serviunt, regulariter ex officio tenentur vitam majoribus exponere periculis, propter impendentem Reipublicæ necessitatem, etiamsi hæc non sit extrema. Cur ergo non tenebitur Parochus tempore belli spiritualis, maxime periculosi, vitam exponere periculo, si id requirat ministratio Sacramenti hujus, quo Redemptor vitæ nostræ finem velut firmissimo quodam præsidio munire voluit?

LXII. Probant. 3. quia onus istud imponunt Synodi complures Belgicæ, ut secundæ Cameracensis Provinciæ titul. 5. cap. 10. Iprensis titul. 8. cap. 1. Audomarensis titul. 19. cap. 1. Leodiensis titul. 8. cap. 4. Idem subinducunt Pastoralia quædam & Ritualia Diceceson, quæ ritus tempore pestis observandos præscribunt. Quod autem dicit Marchantius licitum forsan esse conqueri de Episcopis, qui *alligent onera importabilia, nec ea digito movere velint*; & inverecunde dictum est, & falso, ut ex pestis Massilensis historia liquet: nec si verum sit, quidquam probare potest; cum sua sit æquitas Legibus, etiam cum à Legislatoribus non observantur.

LXIII. Probant. 4. quia *si nudum vitæ periculum, etiam non extraordinarium admittatur sufficere ad eximendum Pastorem à prædicta obligatione*, erit pariter ab ea eximendus, *si grassentur febres valde malignæ, si dyssenteria, & si qui similes morbi contagiosi, à quibus sæpe non minus vitæ periculum creatur ministranti.* Quin & facile ex eodem principio procedetur ad denegationem Viatici. *Quæ omnia non possunt non cedere in gravissimum Fidelium præjudicium.* Ita idem Scallius, qui hæc subjungit: *Fateor tamen lubenter, cum per alia Sacramenta necessitati ægri jam utcunque subventum sit, occurrere posse plures casus, in quibus Pastor, nec ad extr. Unctionis, nec ad Viatici administrationem, censeatur obligari: qualis indubie foret, si subesset periculum extraordinarium & mors Pastoris evidenter cederet in publicum detrimentum spirituale communitatis. Item si Pastor vocetur ad alium infirmum, &c.* Vide Tom. v. hujus Operis.

Nec plurimum moventur ii Theologi argumentis num. 59. adductis. Unde respondent.

LXIV. Ad 1. 1. perrarum esse, ut quis sanus vel æger non nisi à Sacerdote pestifero Sacramenta recipere possit; proinde raro fieri ut hinc grave immineat damnationis periculum: contra vero tempore pestis quotidie fieri ut pestiferi plures Sacerdotis ministerio indigeant. Ubi vero multi indigent ministerio Sacerdotis, vix unquam fieri potest ut pene necessarium aliquibus non sit, *id* quod tantummodo utile judicabatur. 2. Teneri posse Parochum administrare, licet non teneatur fidelis suscipere; quia quisque melius propriam conscientiam, dispositiones suas, suamque in bono firmitatem no-

vit, quam alius; 3. non deesse casus in quibus etiam cum vitæ periculo Sacramenta suscipi debeant, puta ab eo qui imminens ex gravi tentatione facinus nulla alia via avertere possit.

LXV. Ad 2. Constat S. Carolum piis adhortationibus suis obtinuisse ut extr. Unctio in Dicecesi sua peste infectis conferretur. Constat rursus Nugnum, Doctorem Hispanum, & Vallisoletani Collegii primum Professore hæc de extrema Unctione scripsisse: *Parochus tenetur ad administrandum suis subditis hoc Sacramentum etiam cum notabili periculo vitæ.* Alias esset magna tristitia & perturbatio in Ecclesia, quia nullus vellet conferre Sacramentum extremæ Unctionis in tempore pestis. Ergo non adeo certum est, invaluisse prorsus morem contrarium. Sicubi autem viget, forte toleratur ab Episcopis metu gravioris mali; forte etiam quia opinionem nostræ oppositam habent pro tuta, *de quo ipsi viderint: neque enim nobis incumbit de singulorum facto respondere.* Ita idem Scallius pag. 40.

LXVI. Ad 3. 1. Cessat objectio isthæc quantum ad loca, ubi plures suppetunt Presbyteri, quorum unus solis infectis ministrat. 2. Si Pastor invigilet ut extrema Unctio tempestive conferatur, vix unquam opus erit demum introire; sed poterit æger ad liberum aerem deferri, ibique longiori virgula inungi. 3. recurrit idem incommodum, si subeunda sit domus ad excipiendam pestiferi confessionem, nec tamen dubitandum quin ad hoc teneatur Parochus, si quidem exigat necessitas. 4. Curandum quidem ex dictis n. 58. ut Pastor sanis se incolumem servet, cum potest; sed rebus profunde inspectis, minus est periculum quod vitetur à sanis, qui providere sibi possunt, quam quod ægris omnibus desit salubre Sacramentum. Alioqui male populis suis consulissent Episcopi, qui vel præceperunt tunc temporis dari Sacramentum istud, vel ad id pro viribus exhortati sunt.

LXVII. Ceterum parum vel nihil sanis imminet periculi è commercio Parochi pestiferos invisentis, cum is debita utitur diligentia ne luem contrahat. Depopulante an. 1721. Provinciam pestis flagello, qui tunc Aquis Sextiis constanter permansit Carolus Vintimilius, Medicum singulis diebus in sedili ad id tantum destinato excepit; nec labem contraxit. Quin & datis pro sapientia sua mandatis sic providit omnibus, ut eorum qui cadavera defodiebant, vix unus, si tamen unus, peste inficeretur. Hæc ab oculato teste didici, quæ ad commendandam Pontificis optimi memoriam inservire velim.

Huic sententiæ, ut quæ Deo acceptior sit, morientibus utilior, & minus dura, quam prima fronte videatur, adhærendum puto iis in locis, ubi in mortui Sacerdotis locum alius substitui facile possit. Quod iis temporibus non ægre contingit: cum audito grassantis contagii rumore, ubi maxime sævit, eo statim avolent Sacerdotes, caritatis martyrium æmulati.

LXVIII.

LXVIII. Hæc autem à Presbytero infectos ungente servanda, 1. ut vestes breves gerat, easque ita ad se colligat, ut infirmi contactum fugiat, quam maxime potest; 2. ut infirmum, si potis est, in loco puro & libero constitui curet; 3. ut non se statuat inter ignem & infirmum, neque inter januam vel fenestram. & ægrotum; 4. ut minuat se præservativis judicio Medicorum; 5. uti potest virga oblonga, vete tamen oleo tincta, quam vel purgabit, si argentea sit, aut stannea; vel igne comburet, si lignea. Hanc virgæ praxim approbant quædam Ritualia, nec est quod redarguatur; 6. è re etiam erit ut duplex olei vasculum habeat, aliud pro pestiferis, aliud pro iis qui à lue hætenus immunes sunt. *Neque hoc magni dispendii est*, ait Scallius p. 247. *cum non requiratur ut vascula ista sint argentea, sed satis sit esse stannea, uti diserte habetur in Rituali Romano.* Ceterum si oleo lues adhærere possit, quod à Medicis rescindendum, non liceret post unctum infectum, eodem alium à contagio liberum inungere. In his, ut opinor, casibus, supplici oratione confugendum est ad Deum qui veritatem omnem, tunc temporis necessariam, edoceat.

Quæres 4. Quomodo gerere se debeat Parochus erga moribundos repente sensu omni destitutos.

LXIX. Resp. Hos inungi debere, quotiescunque præsumi possint certo vel dubie dispositi, hoc est contriti, vel saltem attriti. Præsumuntur autem dispositi, quoties non constat eos esse indispositos, secundum hanc legem: *Tamdiu quisquis debet præsumi bonus, quamdiu non constat eum malum.* Adde quod in extremis extrema quæque tentari debent. Sed de his infra cap. 5.

Quæres 5. Quid observandum à Parocho in administratione hujus Sacramenti.

LXX. R. Hæc ab eo curanda. 1. Ut precibus suis suas jungant qui interfunt actioni; quo utcunque verificetur istud Apostoli: *Orent super eum.* Unde quibusdam in locis pie institutum est, ut ex campanæ pulsu innotescat populis proxima Sacramenti hujus administratio. 2. Ne quid exigit pretii propter hanc suam actionem, quod tota exhorret Ecclesia, & Waldensium errori originem dedit. 3. Nec certum cereorum numerum superstitione accendi patiatur.

Quæres 6. Quos errores plebem dedocere debeat Parochus circa hoc Sacramentum.

LXXI. Resp. hos præsertim; 1. quod semel inunctus testamentum condere, vel Matrimonio uti non possit; 2. quod si convalescat, gradi non possit nudis pedibus; 3. quod citius moriturus sit. Imo sapienter animadvertit Bellarminus, Lib. 2. de arte bene moriendi, cap. 8. causam cur non convalescant multi, esse quod serius ad illud remedium confugiant; 4. quod ad imitationem Christi à Patre suo in extremis derelicti possit omitti Sacramenti hujus susceptio: est enim hæc deceptio diaboli aperitissima, qui ut infirmum devoret, eundem à præsidio tam salutari avertit.

Quæres 7. quo habitu administrari debeat Extrema Unctio.

LXXII. Resp. Gravis est obligatio ut Sacerdos superpelliceo & stola indutus sit; posset tamen, ait La Croix L. 1. part. 2. n. 2116. ministrare in habitu communi, si id exigeret necessitas.

CAPUT TERTIUM.

DE

MATERIA EXTREMÆ UNCTIONIS.

MATERIA hujus Sacramenti, ut & aliorum, duplex; remota, quæ est res sensibilis, cujus applicatione conficitur Sacramentum; & proxima, quæ ipsa est materiæ remotæ applicatio. De utraque dicendum.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

MATERIA REMOTA EXTREMÆ UNCTIONIS.

I. **C**ONSTAT apud omnes Sacramenti hujus materiam esse oleum, prout docent Eugenius IV. in Decreto, & Tridentinum, sess. 14. cap. 1. & id expresse tradit his verbis Jacobus cap. 5. *Ungentes eum oleo.* Neque hic desunt congruentiæ. *Unctio* enim, ait ibid. Tridentinum, *aptis-* *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

sime Spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat. Atque sicut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit, ita Sacramenti hujusce virtus animæ tristitiam ac dolorem minuit.

At controvertitur 1. quale esse debeat oleum

P p p p

oleum istud; 2. an illud ab Episcopo bene dictum fuisse oporteat. Sit

CONCLUSIO I. Materia extremæ Unctionis est oleum ex olivis expressum; illudque simplex, non ex balsamo aliisve aromatibus compositum.

II. Prob. 1. pars, tum ex citato Eugenii Decreto, ubi extrema Unctionis materia dicitur esse *oleum olivæ per Episcopum benedictum*; tum quia sicut panis simpliciter dictus triticeum panem designat, uti diximus in Tract. de Eucharistia; sic & olei simplicis nomen oleum olivarum exprimit; alii enim liquores è nucibus, amygdalis, &c. expressi, non nisi cum addito dicuntur oleum.

III. Prob. 2. pars, tum quia olei nomen non significat aliquid è variis liquoribus compositum; tum quia Ecclesia constanti usu in Unctione infirmorum oleo simplici usa est; licet forte alicubi eidem balsami quid additum fuerit. Nec enim hinc periclitatur Sacramentum, modo pars addita non mutet prioris rei substantiam: sicut nec periclitatur Eucharistia, si tritico filiginis quidpiam vel alterius grani admisceatur; in ente enim morali, quale est Sacramentum, materia moraliter, non physice omnino, spectanda est; at moraliter dicitur triticeus panis qui melanthii tantillum habet.

At, inquires, Innocentius I. cit. ad Decentium Epist. docet infirmos *ex sancto oleo Chrismatis perungi*; Chrisma autem aliud importat quam oleum simplex.

IV. R. Chrismatis nomen ab Innocentio sumi prout unguentum, seu id quo quis ungitur, significat; non prout strictiori Theologorum sensu mixturam ex oleo & balsamo exprimit. Quanquam fieri potuit ut Innocentii tempore modicum quid balsami oleo infirmorum adjiceretur.

CONCLUSIO II. Oleum istud debet esse benedictum ab Episcopo, saltem mediate. An autem benedictio hæc sit de necessitate Sacramenti, ambigitur inter Theologos. Probabilius quod non.

V. Prob. 1. pars, quia benedictio hæc constanti usu in omnibus Ecclesiis adhibita est. Atqui constans ille usus ad minimum probat Legem Ecclesiasticam. Minor patet. Prob. maj. 1. ex cit. toties Innocentii Epist. ubi docet Fideles *sancto oleo Chrismatis*: ab Episcopo confecto uti posse. 2. Ex Ecclesiasticis Auctoribus, quorum alii ut S. Eligius & Scriptor vitæ B. Roberti de Arbrucellis oleum istud vocant *benedictum*; alii, ut Beda & Ælfricus, *oleum consecratum*; alii, ut Jonas Aurelianensis, *oleum Pontificali benedictione consecratum*, & *oleo sanctificatum*; alii, ut Patres Concilii Aquigranensis, *oleum sacrificatum*; alii, ut Heraldus Turonensis, *sacratum oleum*; alii *oleum sanctum*, *oleum sacrum*, &c. 3. Ex

Decreto Eugenii IV. ubi Sacramenti hujus materia dicitur esse *oleum olivæ per Episcopum benedictum*; 4. ex Tridentino, quod sess. 14. cap. 1. in ejusdem Sacramenti materiam assignat *oleum ab Episcopo benedictum*.

VI. Quod autem benedictio hæc ab Episcopis fieri debeat, patet ex mox adductis Innocentii, Eugenii IV. & Synodi Trid. auctoritatibus.

VII. At quod eadem benedictio ab Episcopis mediate tantum fieri possit, seu ab iisdem facienda demandati simplicibus Presbyteris, patet ex usu perantiquo Ecclesiæ Græcæ, in qua moris est ut Presbyteri oleum infirmorum benedicant*; nectamen usquam ea de re, five ante, five post schisma reprehensi sunt ab Ecclesia Latina. Imo hanc eorum consuetudinem approbavit Clemens VIII. in Constitutione 34. ann. 1598. per Instructionis modum super Græcorum ritibus edita, ubi hæc habet: *Non sunt cogendi Presbyteri Græci olea sancta, præter Chrisma ab Episcopis Diæcesanis Latinis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum & Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur. Chrisma autem, quod non nisi ab Episcopo, etiam juxta eorum ritum benedici potest, cogantur accipere.* Eundem ritum approbavit Congregatio de propaganda fide, cujus jussu & impensis edita est Romæ Synopsis vernacula Neophyti Rhodini, in qua hæc leguntur: *Materia Sacramenti Extremæ Unctionis est oleum olivæ expressum, à Pontifice vel à Sacerdote benedictum.* Jam vero quod ex facultate sibi concessa possunt Græci Sacerdotes, id dubio procul Latini possent ex pari facultate, sibi vel concessa per sanctum Pontificem, vel etiam per Episcopos, nisi, ut docet Sambovius pag. 459. resisteret Lex Ecclesiastica.

VIII. Prob. 2. Quia controvertitur graves inter Theologos, an olei benedictio sit necessaria necessitate Sacramenti, an solum necessitate præcepti Ecclesiastici. Pro affirmativa pugnant Theologi plures magni nominis, ut Bellarminus, Estius, Suarez, Sylvius, & alii. Negativam tuentur Franciscus Victoria, Cajetanus, Maldonatus; Sambovius, Nat. Alexader, alii complures, quorum opinio in Academia Parisiensi plurimum invaluit. Utrique porro armis ferme paribus congrediuntur.

IX. Nimirum sic disputant priores. Florentinum & Tridentinum in hujus Sacramenti materiam expresse assignant oleum benedictum. Atqui cum strictè & dogmatice loquantur, nihil requirunt quod ab substantiam Sacramenti hujus non pertineat.

X. Confirm. 1. Vel utriusque Synodi Patres benedictionem hanc requirunt, quia hæc necessaria sit ad essentiam Sacramenti; vel quia ad ejus solemnitatem necessaria sit ex Lege Ecclesiastica. Atqui postremum hoc dici

* „ Quamvis Episcopi Græci, approbante R. Pontifice, benedictionem hujus olei Presbyteris commiserint ipsi tamen Græcorum Pontifices non se privarunt hac sua jurisdictione; sed semel in anno, more Latinorum, Feria V. sacrationis hebdomadis solemnè pompa & apparatu, peracto sacro, illud consecrant, quo deinde præsentibus, qui divinis interfunt, illiunt. Arcudius, Lib. 5. cap. 2. ut ego ante.

dici non potest. Siquidem benedictio aquæ Baptismalis necessaria est de lege Ecclesiastica ad solemnitatem Baptismi. Atqui tamen neutra Synodus dicit materiam Baptismi esse aquam benedictam, sed aquam naturalem. Ergo cum assignando materiam extremæ Unctionis requirit benedictionem Episcopi, requirit aliquid non accidentali solum & positiva Ecclesiæ Lege institutum, sed ex institutione Christi necessariam.

XI. Confirm. 2. Cum Florentinum ait: *Materia Baptismi est aqua vera & naturalis*, perinde est ac si diceret: *Materia Baptismi est aqua*, non quælibet, sed vera & naturalis. Ergo à pari cum ait; *Materia extremæ Unctionis est oleum olivæ per Episcopum benedictum*, perinde est ac si diceret: *Materia extremæ Unctionis est oleum alivæ* non quodlibet, sed ab Episcopo benedictum.

XII. Nec est quod dicas, Florentinum id unum intendisse ut Armenos doceret quo ritu extrema Unctio in Ecclesia Romana doceretur: Tridentino autem propositum non fuisse, ut lites Catholicos inter salva fide agitata dirimeret: Hæc enim levi statu dissipant. Unde

XIII. Reponunt ad 1. Florentini Decreti intentum non melius detegi posse, quam ex ipsius verbis: hæc autem sic habent: *Ecclesiasticorum Sacramentorum veritatem, pro ipsorum Armenorum, tam præsentium quam futurorum faciliiori doctrina, sub hac brevi redigimus formula: Novæ Legis septem sunt Sacramenta, &c.* Ergo non ritus tantum, sed & Sacramentorum substantialia docere intendit Eugenius.

XIV. Respondent ad 2. 1. Tridentinis Patribus id etiam propositum fuisse, ut Fideles essentiam, adeoque materiam & formam Sacramentorum edocerent; 2. ab iis quandoque reprobatae fuisse opiniones, quæ prius salva fide agitabantur; quo pacto eorum, licet numero plurium, opinionem reprobarunt, qui absolutionem, non remissivam peccati, sed obtentæ jam remissionis mere declarativam esse propugnabant. Subdunt mirum non esse, quod proscripta sit opinio negans olei benedictionem ad extremæ Unctionis essentiam pertinere; cum ea Concilii tempore nullum haberet vindicem præter Victoriam, cuius tanti non erat auctoritas, ut Patres à definitione dimoveret.

XV. Pugnant 2. idem Theologi ex auctoritate Doctorum Angelici, Seraphici & Subtilis, quorum, qui ceterorum instar erit, primus sic habet q. 30. a. 6. *In aliis Unctionibus etiam materia per Episcopum consecratur. Ergo ita debet esse in ista.* Atqui veri non est simile veteres Theologos cum Antesignanis suis id necessarium necessitate Sacramenti credidisse, quod lege tantum humana imperatum esset. Hæc illi.

XVI. Arguunt è contrario alterius opinionis defensores, 1. Si olei benedictio ad Sacramenti huius substantiam pertineat, vel id ex Scriptura deducitur, vel ex Traditione. Non primum cum Jacobus simpliciter dicat: *Ungentes eum oleo*; quod enim

sequentia hæc verba, *in nomine Domini*, quidam de benedictione Pontificia post Bedam interpretantur, nullius est roboris; cum verba *in nomine Domini*, non ad oleum referantur, sed ad actionem Ministri, qui non suo, sed Dei nomine ungere debet. Non 2. aliud enim est quod constans Traditio benedictionem olei requirat, aliud quod eam ut essentiali quid necessariam esse declarat. Siquidem constans Ecclesiæ totius Traditio docet vinum quod in Altari offertur, non simplex, sed aqua delibutum esse debere. Docet & eadem Traditio ad Confirmationis materiam requiri Crisma ab Episcopo consecratum. Atqui tamen certo certius est aquam Eucharisticæ consecrationi essentiali non esse: Ad minus vero dubium an Chrismatis benedictio sit de substantia consecrationis, uti Tom. V. diximus.

XVII. Arguunt 2. Approbat, vel saltem tolerat Ecclesia Romana Unctionem extremam prout datur à Græcis cum oleo per solum Sacerdotem benedicto. Atqui si Ecclesia olei benedictionem haberet ut aliquid essentiali, non posset istud extremæ Unctionis genus tolerare, ac multo minus approbare: Nec enim tolerari potest quod Sacramentum cum materia admodum dubia conferatur. Atqui summopere dubium est an Sacerdotalis benedictio sufficiat ad oleum infirmorum. cum proximam hanc suam, licet in Gente sua antiquam, nullo quinque priorum seculorum argumento adstruere valeant, eaque toti Ecclesiæ Latinæ, in qua *orthodoxæ fidei fundamenta* sunt, prorsus ignota sit. Ergo censet quidem Ecclesia Rom. benedictionem hanc ex præcepto gravi necessariam esse, sed eam minime habet ut essentiali.

XVIII. Confirm. Ritus ad substantiam Sacramenti pertinet, fixus est, constans & immutabilis; quandoquidem, ut solide Vincentius Lirinensis, commonit. 1. cap. 32. *Christi Ecclesia, sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos, nihil unquam in eis commutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat necessaria, non apponit superflua.* Atqui nihil est in Ecclesia fixum circa benedictionem olei infirmorum; hæc enim apud Latinos eo usque semper fuit Episcoporum propria, ut Suarez, tom. 4. disp. 40. sect. 1. neget eam vel ab ipso etiam Papa Presbyteris demandari posse; quia, inquit, quæ juris sunt divini, & ad substantiam Sacramentorum pertinent, ab Ecclesia immutari nequeunt. Et si autem ex Scriptura & Traditione inferri possit Presbyterum esse, v. grat. Confirmationis Ministerium extraordinarium, nullo tamen Scripturæ vel primævæ Traditionis momento suaderi potest, eum benedictionis vel olei infirmorum, vel Chrismatis Confirmatorii Ministerium esse. Atqui tamen finit Ecclesia Romana ut Græci Presbyteri in hac sua benedicendi infirmorum olei consuetudine perseverent; nec ullam iis litem ea de re movit in Concilio Lugdunensi II. & Florentino; cum tamen vera Christi Ecclesia eos

eos in sinum suum admittere non possit, quos norit errare in negotiorum momenti, & Sacramenta alio celebrare ritu, quam essentialiter à Christo instituta sint. Ergo.

XIX. Arguunt 3. Quia adeo non urgent partis adversæ momenta, ut consensum eliciant; multoque minus habent roboris, quam quæ modo proposita sunt. Unde reponunt.

XX. Ad 1. supra n. 9. neg. min. Concilia enim, dum etiam dogmatice loquuntur, ea præcipere possunt & debent, quæ licet essentialia non sint, sine gravi peccato, (forte etiam & Sacramenti periculo) omitti non possunt. Hinc Florentinum Eucharistiæ consecrandæ formam referens, ea omnia verba recensuit quæ à Latinis proferri consueverant. Atqui tamen ne ipsi quidem singula hæc habent pro essentialibus.

XXI. Ad 2. n. 10, neg. min. & dico necessum fuisse ut Patres de olei benedictione loquerentur, non autem de benedictione aquæ; isthæc enim nec in omni Baptismo adhibetur, nec ab ullo unquam pro essentiali habita est; illa vero & in omni Sacramenti extr. Unctionis administratione constanter adhibetur, & à pluribus judicatur essentialis. Horum autem opinioni, quæ & suam probabilitatem habet, & forte vera est, licet nobis falsa videatur, non erat detrahendum.

XXII. Ad 3. n. 11. neg. conseq. Non enim magis necessarium est, ut omnia quæ in materiam extr. Unctionis assignat Florentinum sint essentialia, quia idem Concilium nihil in materiam Baptismi assignat, quod substantiale non sit; quam necesse sit ut omnia quæ assignat in formam Eucharistiæ, sint essentialia; quia nihil in formam Baptismi assignat quod essentialia non sit. Atqui, &c.

XXIII. Ad 4. n. 13. Potuit Florentina Synodus docere quæ *ad veritatem Sacramentorum* pertinent, nec tamen vel docere omnia essentialia, vel nihil præscribere quod ex institutione divina essentialia non sit. Patet id ex dictis in Tract. de Confirmatione, de Eucharistia, & plenius patebit ex dicendis ubi de materia Ordinum, & Ministro Matrimonii.

XXIV. Ad 5. n. 14. Esto Tridentini Patres reprobaverint nonnullas opiniones, quæ olim salva fide controvertebantur (quod an bene probeb objectio, judicandum est ex dictis supra in Tractat. de Pœnitentia, p. 506.) at constat ne tactam quidem fuisse eorum sententiam, qui benedictionem olei substantialem esse inficiantur, cum hanc nullo per orbem episcopo reclamante doceant majoris famæ Theologi, tum in Galliis, ut nemo ambigit, tum in Italia, ut Auctor Librorum de re Sacramentaria p. 195.

XXV. Ad 6. n. 15. Si certo de mente Angelici constaret, non ab eo divellerentur, qui pene in ipsius verba jurant Thomistæ. Atqui aliud tamen sentiunt eorum nobiliores, ut Nat. Alexander, citatus mox Drouin, &c. Porro ubi dubia est Scriptoris *eximii auctoritas*, inspicienda sunt ejus mo-

menta. ex dictis autem patet ea non multum habere firmitatis,

XXVI. Inst. Non alia de causa reprobati sunt Waldenses, quam quia benedictionem olei reprobarent. ergo hæc essentialis est.

XXVII. R. neg. conseq. aliud est enim sacros Ecclesiæ ritus velut supersticiosos rejicere, quæ fuit Waldensium, & hodieque est Calvinistarum impietas, aliud negare horum aliquos, etsi de se bonos, ad Sacramenti essentiam pertinere, quæ est quotidiana Theologorum doctrina.

XXVIII. Ergo, inquires, si Sacerdos oleum Catechumenorum, vel Chrisma quo recens baptizati in vertice inunguntur, imo commune oleum, imprudenter adhibuerit, non erit iteranda Extr. Unctio.

XXIX. R. neg. seq. etsi enim opinio, quæ benedictionem olei essentialialem esse negat, *speculative* probabilior est: quia tamen minus est tuta, eique absolute falsum subesse potest, nunquam sequenda est *præctice*. Unde, quod sæpius à nobis observatum fuit, proscripta est ab Innocentio XI. propositio asserens in *Sacramentis conferendis licitum esse sequi opinionem probabilem, relicta tutiore*. Hinc S. Carolus in Synodo V. Mediolanensi, an. 1579. (Tom. 15. Concil. p. 590.) *Parobus, si per errorem aliud oleum, quam quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum adhibuerit, etiamsi Chrismatis aut Catechumenorum sit, ut erratum emendet, olei sacri quod proprium infirmorum est, unctionem eidem adhibeat, tuncque Sacramenti formam iteret; secluso tamen scandali, alteriusve gravis incommodi periculo*. Scallius, p. 241.

Sed num, saltem in necessitatis casu, oleo vel communi, vel Cathecumenorum uti licebit.

XXX. Non desunt ex iis etiam qui benedictionem olei ad essentiam Sacramenti hujus pertinere credunt, qui existiment licere uti oleo Catechumenorum, quia, inquiunt cum Goneto, hic disp. 1. n. 27. non requiritur in oleo benedictio *certo ritu & forma verborum* peracta, sed quocunque modo ab Episcopo, vel à simplici Sacerdote, ex Episcopi commissione facta. Ex quo sequitur oleum Catechumenorum, quod diversa benedictione ab Episcopo consecratus, esse sufficientem materiam hujus Sacramenti, cum non differat ab oleo infirmorum, nisi diversa benedictione, quæ non variat essentialiter materiam. Non debet tamen, nisi magna urgente necessitate, in tali oleo Sacramentum Extr. Unctionis ministrari, propter contrariam Ecclesiæ consuetudinem. Hæc illi, quæ uni ex Fratribus ejus probabilia videntur.

XXXI. Ad hæc ego paucis; 1. Vix unquam uterer oleo communi; cum usus ejusdem toti Ecclesiæ ignotus videatur. Vix, inquam, quia si *infirmus nec dare potuit, nec unquam dedit signa pœnitentiæ, censent plurimi, in hac extrema necessitate adhiberi posse, & ideo debere oleum ab Episcopo non benedictum*; ita Paulus Lugdun. p. 442. 2. non in quocunque etiam mortis imminentis casu uterer oleo Catechumenorum, sed in his

his angustiarum casibus, quos supra c. 2. n. 53. & 57. descripsi. 3. Nec tunc ob Goneri rationes uterer (si enim, ut ipse vult, Christus olei benedictionem præcepit, non utique vagam, sed accommodatam usui ad quem oleum & unctio destinabantur) sed ob generale principium, quod in extremis dubia etiam materia uti licitum sit.

XXXII. Ex his colliges ad vitandum in administratione hujus Sacramenti errorem, qui teste Haberto, ut ego alibi, *non est ista infrequens*, curandum sedulo ut oleum Cathecumenorum & infirmorum in vasibus separatis conserventur.

XXXIII. Quæres 1. quid facto opus sit, cum deficere incipit oleum benedictum.

Resp. ei priusquam omnino deficiat immiscendum esse oleum commune, quod, ut in re morali fieri solet, benedictionem ejus participabit. Unde Innocentius III. cap. 3. de consecrat. Ecclesiæ: *Non negamus*, inquit, *quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri*: ubi licet non præscriptum sit ut oleum simplex consecrato admisceatur in minori quantitate, non est tamen ab hac cautione recedendum; quia Legis defectum supplet consuetudinis receptæ interpretatio. Imo Rituale Romanum, Parisiense, &c. præcipiunt, ut in hoc casu oleo benedicto superfundatur non benedictum *in minori quantitate*. Et vero, si ut adversariis placet, dignius ad se traheret minus dignum, conjecta vel olei benedicti in dolium, vel in puteum, aut etiam in mare, aquæ benedictæ gutta, totum dolii oleum, tota & putei vel maris aqua fierent benedicta, quod est ridiculum.

XXXIV. Sed quid, si pestis v.g. tempore paulatim & distinctis vicibus tantum addatur olei non Benedicti quantitas, ut hæc olei ab initio benedicti quantitatem excedat.

Resp. Non desitiram benedictionem; quia oleum etiam ex mixtione benedictum,

vere est benedictum, proinde totum ejusdem virtutis. Ergo quæcumque fiat ei additio, modo semper in minori quantitate, non minus transfundetur benedictio, quam prima vice transmissa fuerit. Sic Ecclesia per modicas partes statim resecta, nunquam à consecratione sua excidit, etiamsi temporis successu partes de novo additæ superent antiquas. Ita Sylvester, Panormitanus, & alii quos citat & sequitur Quarti in Tract. de benedictionib. Tit. 1. sect. 2. dub. 5. ut ego alibi.

XXXV. Quæres 2. an necesse sit ut oleum eodem anno benedictum fuerit.

R. id necessum non esse de necessitate Sacramenti. De necessitate autem Ecclesiasticæ Legis, saltem gravi, à quibusdam dubitatur: Quia id expressum non est quantum ad oleum infirmorum, licet expressum sit quoad Chrisma. Ut ut est, declaravit S. Congregatio, die 20. Martii 1690. Gavanto teste, posse Sacerdotem, adeoque teneri, vetus oleum adhibere, si desit hoc anno Benedictum. Imo si grassante alicubi peste prævideat Pastor oleum novum non fore sufficiens, poterit vetus reservare, donec majorem novi copiam acceperit, & in hujus defectum vetus vel solum, vel novo commixtum adhibere. Rectissime autem monet Hesselius, Lib. 5. c. 67. cavendum Parochis, ne veteri se oleo exuant, donec novum acceperint; ne inde dispendii quid ferant ægrotantes. Ubi autem advenit novum, vetus in lampade quæ coram SS. Sacramento ardet, comburetur, ut docet Coll. Andegav. p. 350.

XXXVI. Quæres 3. an qui oleum verum quo caret, oleo benedicto admiscere non potest, peccet si Balsamum, aut extraneum liquorem, aquam v.g. eidem alioqui defecturo admisceat.

Resp. negat. cum Scallio, ibid. p. 237. modo & in gravi solum necessitate id faciat, & alium liquorem non apponat in ea quantitate, quæ olei naturam subvertat.

ARTICULUS SECUNDUS.

D. E

MATERIA PROXIMA EXTREMÆ UNCTIONIS.

XXXVII. CUM materia proxima cujuslibet Sacramenti sit ipsa materiæ remotæ applicatio, oleum vero non nisi per inunctionem ægro applicari possit, constat unctionem esse proximam hujus Sacramenti materiam. Atque id satis indicant hæc ejusdem Apostoli verba: *Ungentes eum oleo*.

XXXVIII. Porro rituales Libri præcipere solent, 1. ut unctio fiat in quinque, aut etiam in septem corporis partibus. Sic Rituale Romanum Pauli V. jussu editum: *Quinque*, inquit, *corporis partes præcipue ungi debent, quas velut sensuum instrumenta homini natura tribuit, nempe oculi aures, nares, os*

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

& manus. Attamen pedes & renes ungi sunt; sed renum inunctio in mulieribus, honestatis gratia semper omittitur, etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus sive in viris, alia corporis pars pro renibus inungi non debet. 2. Et id etiam plerumque præcipiunt, ut unctio hæc fiat per modum crucis. Jam quæritur an & quousque hæc necessaria sint. Qua de re sit

CONCLUSIO I. Non est necessum ad essentiam Sacramenti hujus, ut unctio una vel multiplex fiat per modum crucis.

XXXIX. Prob. quia nec signi hujus meminit Jacobus, neque illud commemorat

Q q q q

Traditio

Traditio, nec præscribunt Concilia Florentinum & Tridentinum, quæ materias & formas Sacramentorum accurate recensent; neque si præscriberent, ideo essentialiter censeferi deberet; cum ex dictis Artic. præced. quædam etiam minime substantialia identidem præscribant.

XL. Obj. 1. id Stephani Papæ, dist. V. de consecrat. cap. 10. (circa ann. 887.) *Numquid non omnia Chrismata Sacerdotalis Mysterii (vel Ministerii) crucis figura perficiuntur.* Ergo seclusa cruce perficitur Chrisma, quo nomine olea quæcumque sancta exprimuntur.

XLI. Resp. neg. conseq. hæc enim verba solam Ecclesiastici præcepti necessitatem, indicant, ut ex his sequentibus patet; *Numquid Baptismatis unda, nisi cruce sanctificata, peccata relaxantur?* &c. Valet enim indubie Baptisma cum aqua simplici, nec per crucem sanctificata collatum. Hanc porro Ecclesiasticæ legis necessitatem sponte agnoscunt Theologi; imo tantum plures, ut hanc crucis formam sine peccato mortali omitti posse negent.

XLII. Obj. 2. Non valet unctio Chrismatis in Confirmatione, nisi fiat per modum crucis. Ergo nec in Sacramento exeuntium.

XLIII. R. Prætermisso antecedente, quod ad minus dubium esse liquet ex dictis in Tract. de Confirmatione, cap. 3. pag. 108. neg. conseq. Disparitatis ratio est, vel esse potest, quod, ut ait Eugenius IV. in Decreto, *Confirmandus in fronte, ubi verendia sedes est, inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, Gentibus autem stultitia, propter quod signo crucis signatur.* At in morientium Sacramento ægrotus tantum ungitur per modum medicinæ, ad recuperandam mentis & corporis sanitatem; ad id autem sufficit invocatio nominis Domini, non autem absolute requiritur crucis ejus imago, licet hæc pie & utiliter ex usu Ecclesiæ adhibeatur.

CONCLUSIO. II. Ad Sacramenti hujus valorem non requiritur unctio multiplex; hæc tamen ex Ecclesiæ præcepto, pro tempore & loco adhibenda est. Ita censent ætatis nostræ eruditi pene omnes, ait eruditus Auctor Libri de re Sacramentaria, pag. 198.

XLIV. Prob. 1. pars. Illud solum in essentiali Sacramenti materiam assignari debet, quod ab omni ævo materiam ejus fuisse rite conjicitur; neque enim Ecclesia materiam aut formam Sacramentorum prohibitu immutat, uti probatum est in Tract. de Sacram. in genere. Atqui nihil est unde vel probabiliter conjiciatur, unctionem quæ nunc in quinque sensuum organis efficitur, ab initio viguisse. Non ex Scriptura, quæ Jacobi 5. Unctionem generatim requirit, sed de partibus liniendis altum flet.

Non ex primæva Traditione, quæ ut ex allatis Origenis, Chrysostomi & Innocentii I. auctoritatibus liquet, unctionem præscribere contenta, ne insinuat quidem quibus in partibus hæc facienda sit. Non ex praxi perpetua, quæ Traditionis cujusdam oralis vices gerat; 1. quia currente jam sæculo VI. moris erat ut unctio in uno solum pectore fieret; ut testatur anonymus Scriptor vitæ S. Eugendi, vel Augendi, qui hoc tempore floruit; de quo sic ille: *Vocato uno ad se de Fratribus, cui olim perungendi infirmos opus injunxerit, secretissime quoque sibi pectusculum petiit, ut moris est, inungi.* Ergo tunc moris erat, ut pectus solum inungeretur, prout in Præfatione ad sæculum I. Ordinis Sancti Benedicti observat Mabillonius. 2. Quia cum invaluit usus plures partes liniendi, non ubique eadem perunctæ sunt; vetera enim Græcorum Euchologia, nullum designando corporis membrum, videntur Sacerdotibus suis liberum fecisse, quas velent corporis partes pro vario ægrotantium statu linere. Sanctus Gregorius Magnus circa initium sæculi VII. morem induxit quinque sensuum organa ungendi; sed mos ille nec quoad numerum, nec quoad partem ungendam ubique receptus est. *Perungant*, ait Tilianus, seu Sagienfis Codex antiquissimus (apud Hug. Menardum, p. 340.) *singuli Sacerdotes infirmum de oleo sanctificato; cruces faciendo in collo, & gutture, & pectore, & inter scapulas, seu in loco ubi dolor plus imminet.* Hodierni Græci, teste Arcudio lib. 5. cap. 7. *ungunt ægri frontem, mentum, ambas genas; ita ut fieri videatur unctio in capite ad modum crucis, deinde pectus, tum manus, idque ex utraque parte, postremo pedes.* Neque his ritus multæ est apud eos antiquitatis, cum Simeon Thessalonicensis, Florentina Synodo paulo antiquior, de pectore & pedibus nullam facit mentionem. Eugenius IV. in Instruct. ad Armenos: *Hoc Sacramentum, inquit, nisi infirmo de cujus morte timetur, dari non debet: qui in his locis ungendus est, in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibi vigentem.* Sed neque huic plane consonat Rituale Pauli V. juxta quod *quinque corporis partes præcipue ungi debent nempe oculi, aures, nares, os & manus: Attamen pedes etiam & renes ungendi sunt; sed renum inunctio in mulieribus, honestatis gratia semper omittitur; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Ergo Græci & Latini, tum ab invicem, tum etiam ipsi inter se, quantum in Unctione admittenda consentiunt, tantum in unctio-num numero, vel ungendis partibus discrepant,

* Hæc tantum habet Gregorius M. in Sacramentario, quod publici juris fecit Menardus. „ Multi Sacerdotes „ infirmos perungunt in quinque sensibus corporis, id est, in superciliis oculorum, &c. Hæc vero legem non „ faciunt, sed factum referunt.

crepant, & præteritis ætatibus dissenferunt. Atqui dissensio hæc in re ad essentiam Sacramenti spectante supponi non potest. Ergo.

XLV. Prob. 2. Non aliter loquitur Scriptura de unctione infirmorum, quam de ablutione Cathecumenorum. Ut enim de ablutione ait Christus, Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine, &c.* sic de unctione ait Jacobus cap. 5. *Orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Atqui ad Baptismi substantiam sufficit ablutio una, licet trina olim & diu fuerit in usu. Ergo à pari, &c.

XLVI. Prob. 3. Si ad Sacramenti essentiam unctio quinque sensuum pertineret, unctio una in nullo quantumlibet gravis necessitatis casu sufficeret, aut à magnis Ecclesiis, dissimulante Romana, sufficere crederetur. Atqui tamen, &c. Prob. min. 1. quia Codex Remigio - Rhemenfis, abbreviatum hujus Sacramenti ritum describens, unius tantum unctionis mentionem facit. 2. Quia Rituale Mechliniense, ab Academia Lovaniensi ann. 1588. approbatum, statuit, quod *ut in morbis contagiosis periculum vitetur, sufficit inungi sensus organum magis ad unctionem expositum aut detectum, dicendo, Per istam sanctam unctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, odoratum, gustum & tactum.* 3. Quia idem docent Manualia Cameracense & Atrebatense, apud Sylvium quæst. 32. artic. 6. 4. Quid id ipsum sanxit Octovius Tricariensis per Germaniam & Belgarum Provincias Apostolicus Nuntius in Directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, ubi hæc: *Et si ordinarie inungenda sunt singula singulorum sensuum loca, nec unquam, nisi gravissima necessitas cogat, aliter faciendum; constabit tamen sacræ Unctionis Sacramentum; & in inungendo quopiam contagioso morbo aut peste laborante, ad evitandum contagionis periculum sufficeret, si inungatur sensus organum ad unctionem magis expositum & detectum, dicendo: Per istam sanctam Unctionem, &c.* ut statim. 5. Quia Rituale Parisiense non sine præstantiorum Urbis primariæ Theologorum consilio editum ab Antonio Card. Noallio, pag. 204. *Si non possit super infirmos fieri nisi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud sensuum organum, & ceteris prætermisissis dicatur; Per istam sacri olei unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus.* Idem præscribit Rituale Argentinense jussu Eminentiss. Armandi Gastonis Cardin. de Rohan. editum, p. 187. ubi ritum Sacramenti hujus, tempore pestis, administrandi, paucis his complectitur: Sacerdos intrans cubiculum infirmi, dicat: *Pax huic domui.* Aspergat infirmum aqua benedicta, si ad manum habeat, & *mox prætermisissis orationibus, & aliis precibus, eum ungat cum bacillo seu virgula super primum sensum obvium, dicens: Per istam sanctam unctionem, &c.*

XLVII. Prob. 2. pars, quia ex S. Au-

gustino, nulla prudentior est regula, quam ut quisque Ecclesiæ suæ ritum sequatur. Id autem præcipue servandum in Sacramenti, in isto autem maxime quantum ad unctiones quinque organorum sensus, quæ adeo in Ecclesia Latina obtinuerunt, ut S. Thomas in 4. dist. 23. q. 2. art. 3. eas dicat *ab omnibus observari, quasi de necessitate Sacramenti.*

XLVIII. Objiciuntur duo contra 1. part. 1. quod Florentinum, Rituale Pauli V. & Catechismus Romanus pure ac simpliciter quinque sensus inungi præcipiunt; 2. quod Pastorale Mechliniense, cui multum innitimur, anno 1608. emendatum sit, & ad formam Ritualis Romani reductum; in hoc porro non permittitur sensus unius unctio.

XLIX. Resp. ad 1. neg. conseq. aliud est enim unctionem quinque sensuum præcipere, quod & nos facimus; aliud eandem pro essentiali habere. Sane ne ipsum quidem Pauli V. Rituale in hac parte consentit Florentino Decreto.

L. Ad 2. 1. Editores Postremi Ritualis Mechliniensis non reprobarunt opinionem prioris; sed quia illic trepidaverunt timore ubi non erat timor, eam ut incertam suppresserunt: 2. ut bene Sylvius, ubi supra p. 134. esto eam rejecerint, at non inde sequitur Professores S. Theologiæ Lovanienses, aliosque doctos viros, qui prius Manuale vel concinnaverunt, vel probaverunt, à priori sua sententia recessisse. 3. Non ita Manuali huic innitimur, ut, eo deficiente, causa nostra periclitetur, ut patet ex monumentis statim congestis. 4. Non ipsi quidem adversarii sibi satis cohærent; exigunt enim ut sensuum organa ungantur. Atqui tamen non unguntur oculi, sed palpebræ, quæ nullatenus sunt organum visus: pari modo unguntur os & labia, non lingua & palatum, in quibus tamen unis positum est gustus organum. Demum si cui abscissa sit manus, ei pugnus inungitur. Pugnus autem à manu essentialiter discrepat.

LI. Nec est quod dicant, non equidem tunc ungi organa visus, gustus, &c. sed partes vicinas, quod sufficit; quia harum unctio non equidem physice, sed moraliter unctio est organorum. Namque 1. hinc sequitur in rei veritate non organa, quod tamen, si quid requirunt, requirunt Concilia. 2. Non magis moraliter ungitur organum visus & gustus, cum liniuntur vicinæ partes, quam ungatur manus, cum ungatur pugnus in homine membris integro. 3. Si moralis organorum unctio ad valorem Sacramenti sufficere potest, sufficeret unica unctio; quia unica unctio physica potest esse moralis unctio organorum omnium sensuum; uncta enim fronte ungitur caput in nobiliori sui parte; uncto autem capite, moraliter saltem unguntur sensus omnes, qui in capite velut in arce resident; & id unum requirere videtur Sanctus Gregorius, Lib. Sacrament. ubi sic: *Ingrediens Sacerdos in domum infirmi, dicat hanc orationem, &c.*

Et c. postea faciat ei signum crucis in capite de oleo benedicto, dicens; In nomine Patris, Et c. sit tibi hæc perunctio olei sanctificati ad purificationem mentis & corporis. Ergo sicut suppleri potest unctio organi per unctiorem vicinæ partis, sic & suppleri potest per unctiorem partis in qua residet sedes organorum; imo quod suppleri potest, non est essentiale Sacramento.

LII. Inst. Duo apud Theologos recepta sunt; 1. iterandam esse primam unctiorem, si Ministrum, ea sola peracta, mori contingat; 2. nullum esse Sacramentum, si infirmus post primam, secundam, imo & quartam unctiorem sufficeret, neque ea in priori casu iteranda foret; nec dubium aut invalidum foret Sacramentum in posteriori. Ergo.

LIII. R. ad 1. Nihil minus receptum esse apud Theologos, quam primæ hujus unctiorem iterationem, quam, ut dixi cap. 2. num. 41. expresse rejicit S. Thomas, & his verbis, S. Carolus ubi de hoc Sacramento, *Si aliquando acciderit ipsum Parochum dum ungit, præ virium debilitate aliove casu deficere, alius Sacerdos, si præsens aderit, aut aliunde statim evocatus, reliquas partes quas ille non unxit, ungere rite perget; unctas autem denuo non unget.* Censet quidem Grandin, hic p. 183. tutius esse ut tunc repetantur unctiões prius factæ, si per tempus licebit: sed ejus dubium inde quoad præsens oritur, quod incertum ei sit an Sacerdotes duo, quorum unus partem unam, alter alteram, seu simul, seu successive inungit, valide operentur. Et id ego, ut dixi, sequerer in locis, ubi nihil contra fuisset sancitum.

LIV. Ad 2. fateor non stare Sacramentum, si Presbytero quinquies ungere volente, moriatur infirmus ante quintam unctiorem. Verum non ideo tunc deficit Sacramentum, quia unctio non possit sufficere, sed quia deficit forma quæ sufficienter & ex intentione Ministri totum Sacramenti effectum exprimat; tunc enim duntaxat exprimitur totalis effectus Sacramenti, cum significatur remissio peccatorum omnium, quæ per illud Sacramentum auferri possunt. Atqui cum juxta usum Ecclesiæ Romanæ administratur Extr. Unctio, remissio totalis peccatorum, quæ per Sacramentum hoc deleri possunt, non exprimitur nisi post unctiorem quinti sensus, cum formula sibi respondente. Quælibet enim formula speciatim sumpta effectum hunc non significat, sed solum partem ejus. Ergo ut totus exprimat effectus, proinde ut conficiatur Sacramentum, necesse est ut unctiões omnes positæ sint. Verum si à prima unctiõe exprimeretur totalis Sacramenti effectus, cum intentione eum totum conferendi; puta si diceret Sacerdos; *Indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti,*

tunc dubio procul statim existeret Sacramentum.

Quæres 1. an unctio fieri debeat in oculis cæci nati.

LV. Negant S. Thomas, S. Antoninus, & alii, quos sequitur Pontas hic, cas. 11. quia non indiget ut sibi condonetur quidquid per visum deliquit, qui nusquam deliquit per visum. Idem præscribit Rituale Argentin. p. 175. *Si quis cæcus sit aut surdus à nativitate, non fiat super eum unctio bis sensibus respondens. In mutis autem à nativitate fiat unctio ad labia, sed reticeantur hæc verba, per locutionem.*

LVI. Aliter sentiunt Toletus, & alii non pauci, quos sequi videtur Habert. Horum ratio est, quod licet per organum quo privatus est, exterius peccare non potuerit, potuit tamen appetere actus noxios, qui per ejusmodi organum perficiuntur, & exterius prodeunt, puta intueri, quæ videre non liceat. Idem docent Collator Andegav. p. 361. ubi nititur auctoritate S. Thomæ, Rituale Burdigalense*, & PP. Antonius & Paulus Lugdunensis. Atque id quia prodesse possit, nihil autem nocere, sequerer in praxi, nisi resisteret usus locorum. Unde obiter arguendi veniunt Ritualium factores, qui quod in aliis Ritualibus detegunt, inconsultis Theologis sequuntur. Interim à lege contraria, sicubi viget, recedere non ausim, nisi ad id obtenta Superioris facultate.

LVII. Quæres 2. an proseguendæ sint unctiões, si æger interim decedat.

R. cum Rituali Romano: *Si dum inungitur infirmus decedat, Presbyter reliquas unctiões omittat. Quod si dubitet an vivat adhuc, unctiorem proseguatur, sub conditione pronuntiando formam, dicens: Si vivis, per istam sanctam unctiõnem, Et c.* Cum adeo in extrema vergit infirmus, ut periculum sit ne decedat antequam finiantur unctiões, prætermittendæ sunt orationes, quæ unctiões præcedunt. Imo tunc non duplex sensus organum, sed unum duntaxat, puta oculus unus, auris una inungi debet. Quod si supervivat infirmus prætermittæ orationes dicendæ erunt: ita passim Rituales Libri. Consulunt nonnulli cum Sylvio, ut in his augustiarum casibus, si multi sint Sacerdotes, *unus unam unctiõnem faciat cum sua forma, & alius aliam, etiam cum propria forma, quod, inquit, ob necessitatem, licite fieri potest.* Id equidem, de quo sup. cap. 2. n. 41 non reprehenderim, quia in extremis dubia quæcumque licent. At malim ut obvius sensus semel ungatur cum forma generali superius num. 46. exhibita. Nusquam tamen sic partienda hujus Sacramenti administratio, ut *uno ungente alter formam proferat*, quia tunc *nihil fit*; aut saltem nulla est utilitas, quæ hujusce ritus dubietatem compenset.

Vide

* On ne doit omettre aucune des onctions sur les Personnes qui n'ont jamais fait usage de quelques sens, tels que sont les aveugles, les sourds & les muets de naissance; parce qu'encore qu'ils ne se soient jamais servi de l'ouïe, de la vue, ou de la langue pour pécher, ils ont pu désirer d'en avoir l'usage, par prendre quelque plaisir illicite, Rituale Burdigale, pag. 173.

Vide Sylviū, Suppl. q. 31. art. 1. sub finem, & supra, cap. 2. num. 29.

LVIII. Quæres 3. quid observandum Parocho duplex ejusdem sensus organum linienti.

Resp. cum Rituali Roman. *Dum oculos, aures, & alia corporis membra quæ paria sunt, Sacerdos ungit, caveat ne ipsorum alterum in ungendo, Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi paria membra perunxerit.*

LIX. Quæres 4. unde incipiendæ sint unctiones.

Resp. quod licet unctionem ordo in nulla prorsus opinione pertineat ad substantiam Sacramenti, passim tamen præscribunt Ritualia, ut *semper* incipiatur ab oculis; si nempe sublit spes futurum ut unctiones omnes perfici valeant; alioqui enim consultius est, quemadmodum docet Benedictus XIV. in Tract. de Synodo, Lib. 7. cap. 18. *ut caput, è quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universaliter inungatur;* quod & Episcopi plures permiserunt, & optandum ut omnes permittant. Ne vero, subdit idem Pontifex, *Parochi hac libertate abutantur, expedit ut Episcopus simul serio eos admoneat, à gravis culpæ reatu non excusari, qui extra casum veræ necessitatis, vel unam ex quinque sensuum unctionibus prætermittat.*

LX. Quæres 5. an unctio Sacerdotibus applicetur eodem modo, quo ceteris Fidelibus.

Resp. negat. *Sacerdotibus enim manus exterius inungendæ sunt, non interius, propter reverentiam olei sacri, quo in Ordinatione unctæ fuerunt.* Rit. Argent. & alia passim.

LXI. Quæres 6. quomodo unctiones fieri debeant.

Resp. eas fieri posse sive crudo pollice, sive ope bacilli in oleo intincti; quod ultimum observari debet, cum inunguntur peste, vel rabie infecti; & hi in genis, non in ore ipso liniri debent, ne malum inferat saliva. Porro bacillus; si metallicus sit, igne purgari, si ligneus flamma consumi debet. Idem de globulis absterfione sacri olei delibutis faciendum, vel in ipsa infirmi domo, vel in Ecclesia; tuncque cineres in sacrarium projiciendi. Ita monet cum Ritualibus Collator Andegav.

LXII. Quæres 7. an sufficiat infirmum una olei gutta liniri.

Negarunt aliqui cum Suarez; quia ad Baptismum non sufficit una aquæ gutta. Sed melius affirmant alii; quia si olei gutta linias, diceris ungere: contra si digito apponas aquæ guttam, non diceris abluere; quia ad ablutionem requiritur fluxus. Ceterum unctio incipit ab oculo dextro, & similiter ab aure dextra, manu, pede, &c.

CAPUT QUARTUM.

DE

FORMA EXTREMÆ UNCTIONIS.

I. CIRCA hujus Sacramenti formam varias in partes abierunt Scholastici. Ex iis enim nonnulli, de quibus S. Thomas, Supplem. quæst. 29. art. 7. *dixerunt quod nulla est forma de necessitate hujus Sacramenti.* Neque hinc omnino recedit Maldonatus, qui quamvis credat Extrem. Unctionis formam his indicari B. Jacobi verbis: *Ungentes eum oleo, &c.* Docet tamen formas Sacramentorum verbis necessario non constare. Alii docent suam ut ceteris Sacramentis, sic & Extr. Unctioni necessario formam inesse; sed hanc, nisi deprecativa sit, irritam prorsus esse volunt. Alii deprecativam fatentur Jacobi verbis summopere accommodari: at simul indicativam seu absolutam sufficere posse contendunt. Quæ lis ut pro modulo dirimatur, sit.

CONCLUSIO I. Sua indubie forma Sacramento extremæ Unctionis.

II. Prob. 1. Ex ipso Jacobi textu: *Orent super eum, ungentes.* & oratio fidei solvabit infirmum. Unde sic: si Sacramentum istud non constaret forma, sola ad effectum ejus sufficeret materia, videlicet olei Un-

ctio. Atqui tamen cum Unctione concurrere debet oratio fidei; quod & ita facit, ut ei potissimum adscribatur Sacramenti effectus, nimirum spiritualis, vel etiam corporea salus infirmi. Ergo.

III. Prob. 2. Ex utriusque Ecclesiæ consensu. De Orientali constat ex veteribus & novis Græcorum Euchologiis. De Occidentali ex Conciliis Tridentino & Florentino, quæ id unum ad nos transmissere, quod ab antiquis acceperant.

IV. Prob. 3. Ratione D. Thomæ: Sacramentum non operatur nisi id quod significat. Atqui Unctio per se solam & independentem à forma non significat id quod in isto Sacramento operari debet; debet enim animæ præsertim sanitatem operari: hanc autem practice non significat olei Unctio, quæ multa alia significare potest.

CONCLUSIO II. Secura est, & alia quacunque convenientior forma deprecatoria.

V. Prob. 1. Forma quæ profertur juxta modum ab Apostolo constitutum, indubie secura est, & alia quacunque convenientior. Atqui talis est forma deprecatoria, quæ mirè congruit, tum his Jacobi verbis,

R r r r

quæ

quæ Sacramenti hujus ministrandi ritum continent: *Orent super eum, ungentes, &c.* tum & his quæ Sacramenti effectum designant, *Et oratio fidei salvabit infirmum.* Ergo.

VI. Probat. 2. Forma quam semper adhibuit Ecclesia Orientalis, quæque jam pridem, si non ab omni ævo, usurpatur in toto Occidente, & secuta est, & admodum conveniens: Alioqui vel nullum hodie esset in tota Ecclesia Sacramentum extremæ Unctionis, vel illud minus decenter administraretur. Atqui deprecativam formam semper adhibuit Ecclesia Orientalis, istam videlicet quam exhibent Euchologia: *Pater sancte, medice animarum & corporum, qui misisti Unigenitum Filium tuum D. N. J. C. omnem morbum sanantem, & à morte liberantem, sana quoque hunc servum tuum à corporali spiritualique infirmitate, qua continetur, & vivifica eum per gratiam Christi tui, &c.* Sed & formam huic Græcorum penes essentialia parem multis abhinc sæculis adhibet Ecclesia Latina; hanc nimirum: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum (& sic de aliis sensibus) deliquisti.* Hæc autem forma à Tridentino & Florentino præscripta, diu ante erat in usu, ut patet ex sancto Thoma, qui ibidem sic loquitur: *Forma hujus Sacramenti est oratio deprecativa, ut patet per verba Jacobi, & ex usu Romanæ Ecclesiæ, quæ solum verbis deprecativis utitur in collatione hujus Sacramenti.* Hanc autem formam Græcanicæ formæ penes essentialia parem dico; quia si à forma Latina demantur accidentaliter isthæc: *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam;* à Græca vero cetera præter breve istud: *Pater sancte, sana hunc servum tuum ab infirmitate qua continetur,* palam erit non aliud esse inter utramque formam discrimen, quam grammaticale; & utrobique eundem significari effectum, nempe gratiam, quæ peccati reliquias absterget; de quo cap. seq.

Idem variis, ut loquuntur, congruentiis probat cit. art. 7. S. Thomas quem adi, si vacat.

VII. Obj. 1. Tam ex his verbis: *Ungentes eum,* colligi debet forma indicativa. Atqui.

VIII. Resp. neg. maj. in his enim verbis, *Baptizantes,* aut in iis quæ eadem sequuntur, vel præcedunt, nihil est quod deprecationem sonet. Atqui contra in his Jacobi verbis, tum antecedentibus, *orient ungentes,* tum sequentibus, *& oratio fidei, &c.* est aliquid quod orationem abunde exprimat. Ergo.

IX. Obj. 2. Forma Sacramenti duo essentialiter habet; 1. quod pariat gratiam; 2. quod eam pariat infallibiliter. Atqui forma mere deprecativa, nec gratiam causat, sed tantum petit; nec infallibiliter causat, cum effectus orationis non sit infallibilis.

X. R. neg. min. Forma enim deprecativa, licet forte ut opus est operantis, effe-

ctum suum vel certo non pariat, vel proprie non causet; tamen ut est opus ex Christi institutione ad esse Sacramenti elevatum, non minus quam absoluta quæcunque forma effectum suum parit; est enim instrumentum quo Deus secundum leges à se positas utitur; instrumenti autem modus nihil divinæ operationi nocet.

XI. Ergo, inquires, posset etiam Sacerdos in Pœnitentiæ Sacramento remittere peccata, orando ut remittantur, per hæc similia verba: *Misereatur tui, &c.* Atqui tamen non remitteret; & ideo juxta S. Thomam, 3. p. q. 84. art. 3. ad 1. non remitteret, quia non absolveret ipse, sed tantum peteret absolvi. Ergo nec peccata per verbum, *indulgeat,* remittere potest.

XII. R. 1. Non deesse graves Theologos, & in his primi subsellii Thomistas, qui absolutionem deprecativam certo valere contendunt, uti diximus Parte I. cap. 7. n. 10. & seq. 2. Si forte non valet, nec usquam valuerit absolutio deprecativa, debet id reperi, tum ex Christi voluntate, qui gratiam suam determinatis pro sapientia sua signis annectit; tum quia in Tribunali pœnitentiæ Sacerdos judicem agit; judex autem non precatur, sed fixam & absolutam sententiam profert. Atqui contra in extremæ Unctionis ritu Sacerdos non agit judicem, neque sententiam fert, sed essentialiter precatur. Ergo.

XIII. Inst. Si forma extremæ Unctionis sit essentialiter oratio, Sacerdos voluntarie distractus, adeoque vere non orans, nihil operabitur. Atqui durum consequens.

XIV. R. ex Theologis alios concedere illationem cum Henno; p. 364. quia qui in Sacramento orationem exigente non intendit orare, non intendit Sacramentum conferre; alios vero negare, tum quia Sacramenti valor non pendet ab oratione Presbyteri, prout est opus operantis; sed prout est quid Sacramentale, & suam ex Christi meritis efficaciam habens; tum quia, dum etiam male orat Sacerdos, Ecclesia per eum bene orat. Utraque opinio in re non satis à Christo manifestata probabilis videtur. Quibus res dubia videbitur, & sane videbitur non paucis, his Sacramentum sub conditione iterandum erit, si citra grave scandalum iterari poterit.

Quæres 1. an omnia prædictæ formæ verba sint de necessitate Sacramenti.

XV. R. nullum ex his verbum, dempto necessitatis casu omitti posse sine peccato, quod gravius erit vel levius pro ratione omissionis.

XVI. R. 2. non esse essentialia isthæc, 1. *sanctam* aut *sacram*, cum in Florentino & Tridentino omittantur; 2. *per suam piissimam misericordiam*, quia vel Sacramenti forma non requirit expressionem principalis causæ sui effectus; vel hujus causæ expressio satis habetur in verbo *Indulgeat tibi Deus*; quia indulgere quidquid deliquit homo, grandis est misericordia; 3. nec essentialia videntur hæc *per visum, gustum, &c.*

§c. Cum ea generali hac voce *per sensus* suppleantur aliquando in variis Dicecesibus. Si tamen, ut communiter fieri solet, unctis sigillatim cum partiali forma sensibus, effectus Sacramenti usque ad unctionem finem suspendatur, videntur hæc essentialia; quia nec prior sine posterioribus, utpote ad certum peccati genus coarctata; nec posteriores, eadem de causa, sine priori operari possunt. Malim profecto dixisse generatim, *Quidquid deliquisti*, quam dixisse tantummodo, *quidquid per visum deliquisti* 4. Negant plures essentialia esse ista: *In nomine Patris, &c.* Quia, inquit, non unguntur infirmi, sicut confirmati, ad defendendam fidem, cuius præcipuum objectum est Trinitas. Verum absit ut ab huiusmodi ratiunculis dijudicetur Sacramentorum essentia. Sane unguntur infirmi ad resistentium diabolo, qui præcipue ejicitur in nomine Trinitatis. Ergo nihil mirum, si expressa ejus invocatio dubie saltem essentialis existimetur. 5. Nec desunt quibus vocalæ: *Quidquid deliquisti*, haud omnino necessariae videantur, quia per eas verbum *indulgeat*, satis reddi & significari opinentur. Sed rursus male, quia ad minus dubie; vox enim *indulgere*, præterquam latiore habet sensum quam condonare, seu remittere*, de pœna non minus quam de culpa intelligi posset. Ergo nisi ad peccati remissionem determinetur, per id *Quidquid deliquisti*, non significabit distincte satis effectum hujus Sacramenti.

XVII. Sed quid de verbis istis: *Per istam unctionem, &c.* Negant quidam ea absolute requiri, vel expresse, quod certum est, cum iis non utantur Græci; vel æquivalenter, quod falsum est; tum quia alioqui non exprimeretur actio Ministri; tum quia oleum de se ad multa indifferens, non magis per formam determinaretur ad unctionem, quam aqua ad ablutionem in Baptismo, si Minister non diceret: *Baptizo te*. Sufficit tamen, si ungendi actio implicite exprimitur. Sic enim eam, nec aliter, exprimunt Græci per hæc verba: *Pater sancte, Medice animarum & corporum, sana, &c.* sanat enim Medicus per remedia quæ ejus jussu applicantur.

XVIII. Ergo indubie pro essentialibus haberi debent hæc, vel æquivalentia: *Per istam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*. Pro dubie essentialibus isthæc: *Per sensus, & in nomine Patris, &c.* cetera vero pro accidentalibus.

XIX. Quæres 2. Annon eo redargui possit consueta extremæ Unctionis forma, quod effectum Sacramenti hujus totalem non significet. Utique enim forma hæc eorum duntaxat defectuum Indulgentiam exprimit, qui per quinque corporis sensus commissi sunt. Constat porro ex dicendis cap. seq. per hoc Sacramentum sanari etiam delicta sine sensuum ministerio commissa, qualia sunt spiritualia superbiæ peccata, &c.

XX. R. Cum Suarez, disp. 41. sect. 2. n. 14. (Tom. 4. in 3. p. pag. 53.) per Unctiones quinque, & quæ eis respondent formas, sufficienter significari mundationem ab omnibus peccatis; 1. quia radix peccatorum est cogitatio; hæc autem à sensibus, vel aliquo ad sensus relativo originem ducit: unde hic præsertim valet vetus adagium: *Nil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu*. Nec enim quis mente solum superbus est, sed amat videri, laudari, ceteris præferri, &c. 2. Quia nullum est peccatum in homine, quod solius animæ sit, & non totius hominis; nullum proinde peccatum, cuius curatio per corporis curationem significari non possit. Ergo & optime significatur per eam corporis partem, quæ est radix peccati, id est per sensus,

XXI. Quæres 3. An Sacramentum istud, licet materiis pluribus constet & formis, sit unum.

R. affirm. Cum S. Thoma, Suppl. q. 29. art. 2. Ratio est quia Sacramentum, utpote compositum morale, unum esse debet, si unus finis ad quem ordinatur. Porro re ipsa unus est hujus Sacramenti finis, nempe perfecta spiritualium animæ vulnerum curatio. Ergo.

Major est circa tertium caput difficultas, an videlicet ad essentiam Sacramenti opus sit forma deprecatoria; annon sufficiat forma indicativa, seu absoluta. Istam omnino sufficere, atque olim pluribus in Ecclesiis solam viguisse docent uno prope calculo recentiores, atque in his Morinus, Lib. 8. de pœnit. cap. 16. Hugo Menardus, in notis ad Sacramentarium Gregorii Magni, Joannes Launojus, in speciali Libro de hoc Sacramento, & alii quos sequuntur Iuenn. hic q. 4. Tournely pag. 231. Auctor Historiæ Sacramentorum, &c.

XXII. Probant ex variis formulis quibus insignes etiam Ecclesiæ, Romana potissimum, Mediolanensis, Germanicæ pene omnes, Remensis, &c. usæ sunt. 1. itaque Gregorius M. hanc inungendi formam tradit, (apud Menard. part. 1. pag. 251.) *Inungo te oleo sancto, sicut unxit Samuel David in Regem & Prophetam. Operare creatura olei in nomine Patris omnipotentis, ut non lateat illic spiritus immundus, neque in membris illius, neque in ulla compagine membrorum, sed in te habitet virtus Christi altissimi, & Spiritus sancti. Per eundem, &c.*

XXIII. 2. Forma quæ dicitur Ambrosiana, quia à S. Doctore usurpata fuisse creditur, quamque ex D. Bonaventura in 4. dist. 23. q. 4. refert idem Menardus in notis, p. 332. sic habet: *Ungo te oleo sanctificato, in nomine Patris, &c. ut more militis uncti præparatus ad certamen æreus possis superare potestates*. Porro, ait Paludanus in 4. dist. 23. formam hanc nullus ex antiquis Patribus improbasse legitur.

XXIV. 3. B. Albertus Magnus, eadem dist. asserit se oculis lustrasse Germaniæ Ritualia

* Indulgeo, seu obsequor, consensio, inservio, facile concedo. 2. Plus æquo remitto, Calepin.

tuales Libros antiquissimos, qui Sacramenti hujus formam mere indicativam contineant, quæ in iis Regionibus Gregoriana vocitabatur.

XXV. 4. Arcudius; Lib. 5. cap. 5. laudat Sacramentale Venetum à Leone X. approbatum, hanc continens formam: *ungo te oleo sancto, ut hac unctione protectus fortiter stare valeas adversus varias catervas. In nomine Patris, &c.*

* Wurtzbourg.

XXVI. 5. Serrarius in Opusculo de extrema Unctione, cap. 5. testatur se in vetusto Halitgarii ad Ebonem Remensem Codice Mss. Herbipol* hæc legisse: *Postea unges eum, infirmum, de oleo sanctificato, his verbis: Ungo te de oleo sanctificato, ut more militum, & præparatus ad luctamen, aëreas possis superare catervas. Operare creatura olei, &c.* fere ut supra in forma Gregoriana. Florebat porro Halitgarius tempore Ludovici Pii.

XXVII. Idipsum demonstrant Ritualia multa multæ antiquitatis, puta Remense, Tilianum, sive Sagiense, Ratoldi, Siculum, Sueffinense, Catalaunense, Ambianense, quorum editio, ait Martenius, Lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus, cap. 7. art. 3. nu. 9. *necdum ducentos attigit annos*; quibus concinunt alia quæ in præcitis Auctoritatibus videre est. Jam vero nisi valeat forma indicativa, quæ hisce monumentis continetur, dicendum erit pleraque Ecclesias, & in his admodum insignes, ut sunt Romana, Mediolanensis, Germanicæ pene omnes, longo sæculorum decursu, genuino extremæ Unctionis Sacramento caruisse, cujusque in locum vanam Sacramenti imaginem subrogasse.

XXVIII. Opinio hæc, si posset rejici, rejicienda videretur, 1. quia formam exhibet Jacobæo textui minus congruentem; cum vel ipsa sola ejus inspectio formam deprecatoriam exigat. 2. Quia stupendam invehit varietatem formarum in Sacramento, quod cum usus esset non infrequentis, iis saltem sæculis quibus eadem formæ viguisse supponuntur; mirum si cujusque, ut ita loquar, Diocesis arbitrio permillum sit; 3. quia Græcam Ecclesiam præ Latina non parum commendat; cum illi eadem constanter fuerit forma, eaque deprecativa: hæc vero à deprecativa, quam omnium Ecclesiarum ab initio fuisse veri admodum simile est, ad absolutam, vel potius ad absolutas, sine causa ulla, & ab his rursus ad deprecativam unanimem stupenda levitate pertransierit. Loquor in systemate Morini, Menardi, & utriusque sequacium.

Sed quid demum responsi ad objecta monumenta? duplex è diametro adversum, quod utrumque paucis proponam.

XXIX. Reponunt itaque plures, formas, quæ à Menardo & aliis obtruduntur, re ipsa esse quantum ad aliquid deprecativas, vel explicite, ut aliqui censent, vel implicite, ut aliis videtur. Nimirum, ajunt cum Nat. Alexandro, hic cap. 1. art. 3. verba hæc *ungo*, vel *inungo te*, sunt equidem indicativa: at deprecativa sunt sequentia isthæc:

ut in te habitet virtus Christi, &c. ut more militis uncti præparatus ad certamen, &c. hæc enim conjuncta invocationi supremi Numinis, ex noto Ecclesiæ sensu, tacitam ad minus deprecationem continebant. Atque id indicat Pontificale vetus Anglicanum, de quo Sambovius, p. 467. ubi Gregoriana forma ab his desinit verbis: *Quatenus per hujus operationem Mysteriorum, & per hanc sacrosancti olei unctionem, atque nostram deprecationem, virtute sanctæ Trinitatis medicatus sive sanatus, pristinam & melioratam recipere merearis sanitatem.* Idem colligere est ex Codice Arremarense, ubi dicit Sacerdos: *Per istam unctionem & Dei benedictionem mudentur ab omni sorde: & os, cor quoque & tactus, &c.* Et postea subditur: *In nomine Patris, &c. sit tibi hæc perunctio olei sanctificationis ad purificationem mentis & corporis.* Similia habent plerique qui ab adversariis obijciuntur Codices. Sic Tilianus iisdem desinit verbis quibus Anglicanum Pontificale de quo supra: *Quatenus: per nostram deprecationem virtute sanctæ Trinitatis, &c.* ubi vel forma solum est deprecativa, vel deprecativa conjungitur indicativæ. Hæc illi, quibus nemo dicet rationem offendi.

XXX. Respondent alii cum S. Thoma, in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 4. q. 2. ad 3. *Verba illa, quæ secundum morem quorundam præmittuntur orationi, non sunt forma hujus Sacramenti, sed sunt quedam dispositio ad formam, in quantum intentio Ministri determinatur ad actum per illa verba.* Quoniam vero solutionem hanc in S. Thoma improbat Tournely in Petro Ledesm Jueninus, ut ego alibi & in Scholasticis omnibus Auctor Historiæ Sacramentorum, Tom. 4. p. 389. huic paulo fufius immorandum. Itaque.

XXXI. 1. Constat Sacramentorum formas inviolata secreti lege rectas fuisse quarto & quinto Ecclesiæ sæculo, ut eas ne in privata quidem ad Episcopum Epistola proferre auderet R. Pontifex. Notum est omnibus id S. Innocentii, Epist. ad Decentium Eugubinum in Umbria Episcopum: *Verba dicere non possum, ne magis prodere videar, quam ad consultationem respondere.* Et infra de extrema Unctione loquens, formam ejus reticer: *Reliqua vero, inquit, quæ scribis non erat, interrogati viva voce, cum huc veneris, poterimus edicere.* Eadem perseverabat sæculo vii. disciplina, ut patet ex S. Maximo, qui an. 660. Martyrio consumptus est; is enim ad hunc S. Dionysii, vulgo Areopagitæ, Lib. de Hier. Eccl. c. 1. locum: *Invocationes perfectivas, seu formas quibus perficiuntur Sacramenta, nefas est scripto interpretari: sed ut nostra sacrosancta Traditio docet, eas secretioribus instructionibus hauries, sic loquitur: Vide ea quæ medio verbo aguntur, & verbo non scripto Mystera esse tradita: Nota etiam non scriptis instructionibus divina nobis tradi.* Ergo septimo etiam sæculo corruunt formæ Gregoriana & Ambrosiana, quarum prior sæculo sexto exeunte, posterior diu ante scribi

scribi debnisset. Ergo neutra hæc formula vera fuit extremæ Uñtionis forma. Sane silentii legem servabat & impetrabat Ambrosius, ut ex cap. ult. Libri de his qui iniuntur, probat Estius in 4. dist. 11. §. 18. ut ego alibi.

XXXII. 2. Ad minus difficile est, ut duplex fuerit Sacramenti forma, alia pure indicativa, qualem hanc judicant adversarii: *Inungo te: sicut unxit Samuel David*, &c. alia deprecativa. Atqui Gregorius ibid. formam, si tamen forma est, saltem ultima sui parte deprecatoriam adducit, hanc nempe quæ in pluribus Mss. Codicibus recurrit: *Inungo te oleo sancto in nomine Patris*, &c. *ut non lateat in te spiritus immundus: sed in te habitat virtus Christi altissimi & Spiritus Sancti*; quatenus per hujus operationem Mysterii, & hanc sacrati olei uñtionem, atque nostram deprecationem, &c. ut supra, n. 19.

XXXIII. 3. Nec probabile est unquam valuisse formam quæ nullam habet ad Sacramentum Extr. Uñtionis ejusque effectum relationem. Atqui talis est vaga hæc forma: *Inungo te sicut Samuel*, &c. quæ ad minus tam apte consecrationi Regis, aut ipsi Confirmationi conveniret, quam Uñtioni Extremæ.

XXXIV. 4. Ex dictis formæ antiquitas non tradebantur scripto, sed memoriæ consignabantur. Quis porro prolixas hujusmodi formas fragili hominum memoriæ commissas esse crediderit?

XXXV. 5. Testatur cit. dist. 23. artic. 4. Albertus Magnus, se in Libris adeo veteribus ut eas vix legere posset, hanc invenisse formam, qua ipsius ætate utebatur tota Alemanniæ Ecclesia: *Ungo vos oculos oleo sanctificato in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: per istam uñtionem & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum*. Ergo merito conicitur postremam hanc, quam adversarii sufficientissimam judicant, ubique viguisse; sed ab Ecclesiis aliquibus scriptam, ab aliquibus non; quia in aliis ocus, serius in aliis desuit lex silentii.

XXXVI. 6. Testatur Martenius, qui an. 1700. Librum suum *de antiquis ritibus* dedidit in lucem, se in Ritualibus necdum gemino sæculo antiquioribus formas indicativas reperisse. Atqui nemo facile concipiet

formam indicativam in plurimis Galliarum Dicecesibus usque ad an. 1500. permansisse, contra Angelici Solis doctrinam, quam ipsa generalia Concilia multo studio reverita sunt; contra Eugenii IV. decisionem, quæ ad minus sana erat, & admodum facilis, &c. Ergo hæc Ritualia ab antiquioribus quidem exscripta erant, sed in utrisque omissa erat vera hujus Sacramenti forma, quæ memoriter in ipso Sacramenti actu recitabatur. Id autem, quia non satis observarunt veteres quidam Theologi, formæ instar habuerunt id quod forma non erat; unde & deprecativam atque absolutam formam pari loco esse crediderunt. Sed rem ut se habebat subodoratus Angelicus Præceptor, errorem emendavit. Et vero quæ tandem ratione, qui Italiam, Germaniam, Galliam, eruditique oculis perlustraverat S. Thomas; formam, quæ si Mss. Codicum indagatoribus creditur, ubique ferme, vel saltem in omnibus pene Provinciis alicubi vigeat, velut insufficientem rejicere potuisset? Quo pacto qui Colonia, Parisiis & alibi tantum Magistrum audierant, & exinde ad Diceceson regimen vocati sunt, abjectis utcunque Doctore & doctrina, viam, quæ ad minus dubia videri posset, eadem quæ prius fide securi sunt?

Et hæc modeste, ut decet, non autem ad cujuspiam labem dicta sint. Mihi id unum in votis ut Romanam Ecclesiam à variationibus immnem faciam. Optandum sane, ut quemadmodum ab Academiis Literariis honorifica præmia iis asseruntur qui nodos quosdam difficiles solvunt; sic & iis asserentur, qui gravia Theologiæ capita evolverent. Quantum ad illud de quo nunc, quod eruditos calamos exercere possit, hæc venient discutienda, 1. annon, quamdiu viguit, ubique viguerit lex secreti, de qua supra; 2. an in Occidente ante sæculum septimum desierit; prout contendit doctus Witassii Continuator; 3. an ea lex non spectaret Rituales Libros, (quam tamen vel in privata Epistola violare non audebat Summus Pontifex) uti docet Morinus; 4. an absurde quis dicat vitiatam fuisse in quibusdam Dicecesibus formam alicujus Sacramenti. Horum indagatori, si forem opum dives, præmium sponderim: at saltem & ab eruditis laudem plurimam, & à Deo mercedem non modicam polliceri ausim.

CAPUT QUINTUM.

DE

SUBJECTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

QUATUOR in hoc quinto capite disputanda sunt, 1. an solis infirmis conferenda sit Extr. Uñtio 2. an solis graviter & periculose infirmis; 3. an his omnibus, 4. an ante vel post viaticum, sit

Tour. Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

CONCLUSIO I. Solis infirmis danda est Uñtio Extrema.

I. Prob. 1. ex Scriptura. Iis solis conferri debet Extr. Uñtio, quibus solis divinitus destinata est. Atqui iis solis infirmis:

S s s s

Siquidem

Siquidem de his unis loquitur Jacobus cap. 5. *Infirmatur quis in vobis; inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo, &c.*

II. Prob. 2. ex Traditione. Innocentius I. Epist. ad Decentium cap. 8. *Non est dubium, inquit, verba Jacobi de Fidelibus ægrotantibus accipi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt.*

III. S. Gregorius Magn. in Sacramentario, ubi de sacri hujus olei benedictione: *Emitte Domine, inquit, Spiritum Sanctum tuum Paracletum de cælis in hanc pinguedinem olivæ, ut tua sancta benedictione, omni hoc unguentum tangenti, sit tutamentum mentis & corporis, ad evacuandum omnes dolores, omnesque infirmitates, omnem ægritudinem corporis. &c.*

IV. Theodorus Cantuariensis, qui Græcus origine, & Latinæ Ecclesiæ Antistes, utriusque dogma norit & disciplinam, in Pœnitentiali. *Ab infirmis in periculo mortis positus pura est inquirenda confessio peccatorum. & sacra Unctione olei inuncti, secundum statuta SS. Patrum communione Viatici reficiantur.*

V. Capitularia Caroli Magni lib. 6. cap. 75. *Si infirmitate quis depressus fuerit, vitam sine communione non finiat, nec Unctione sacrati olei caveat, ut, ajunt cap. seq. eodem oleo peruncti, gratia Dei sanentur; quia oratio fidei salvabit infirmos.*

VI. Idipsum docent Concilia Cabillonense II. an. 813. can. 49. Aquisgranense an. 836. can. 5. & alia quibus concinunt, tum Eugenius IV. in Decreto pro Armenis ubi: *Hoc Sacramentum nisi infirmo de cujus morte timetur, dari non debet;* tum Trid. PP. in doctrina de extrema Unctione, ubi declarant Christum Sacramento isto finem vitæ tanquam firmissimo præsidio munivisse contra adversarium, qui nunquam vebementius omnes suæ versutiæ nervos intendit, quam cum impendere nobis exitum vitæ perspicit. Atqui hi textus omnes thesim nostram continent, vel supponunt.

VII. Prob. 3. Ex Historia Ecclesiastica. Hæc nimirum docet Unctionem extremam B. Mauræ à Prudentio, instante jam morte: Carolo M. ab Episcopis ante Viaticum; Adelardo graviter ægrotanti ab Hildemano Episcopo collatam fuisse.

VIII. Objic. 1. Citati textus docent equidem Sacramentum hoc infirmis dari, sed sanos non excludunt. Unde Eugenius IV. Armenis proposuit amplectendam Roman. Ecclesiæ praxim, sed non declaravit qualis esset institutio Sacramenti. Sicut ergo nunc Eucharistia nonnisi rationis suæ compotibus conferri debet; neque tamen pro iis solis instituta est, qui rationis usum haberent: sic & extrema Unctio ex Ecclesiæ lege solis ægrotantibus danda est; & tamen ex institutione non prohibetur dari sanis: ita Sanbovius pag. 506.

IX. Confirm. ex facto B. Odiliæ, quæ præmonita à Ricardo S. Vilani Virdunensis de morte sua, die sequenti futura, in crastinum Liquore sancti olei ab eo inuncta fuit,

cum nullam gravedinem pateretur, & cum communicasset divinis Mysteriis: inter manus ejus in cinere & cilicio læta spiritum efflavit; prout refert Hugo Flaviniacensis in Chronico Virdunensi p. 167.

X. Resp. opinionem hanc à temeritatis nota non videri immunem; cum & plusquam moraliter unanimi Theologorum sententiæ adversetur; (quod videbis Suarem disp. 42. sect. 2. num. 2.) & doctores communi calculo per citata Jacobi verba sanos excludi doceant, quod & tradunt Concilia vel supponunt, & abunde probat constans Ecclesiæ praxis. Et vero si impune dici potest per hæc verba: *Infirmatur quis in vobis*, non excludi sanos; impune etiam dici poterit, per hæc quæ subsequuntur verba: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*, non excludi laicos, aliosve Clericos inferiores. Id autem quis cogitare ausit?

XI. Nec obest comparatio ex communionem etiam mentis impotibus concessa. Hanc enim diserte permiserunt seu Concilia. ut Carthaginense IV. seu Libri multi Rituales, uti Tom. V. diximus. Atqui nusquam in Ecclesia tale quid factum est relative ad Ext. Unctionem sanis administrandam. Ergo nulla est ab uno ad aliud conclusio.

XII. Ad confirm. Resp. 1. Ex iis quæ revelante Deo fiunt, nihil pro casibus ordinariis colligi posse; 2. Odiliam, licet nihil gravedinis pateretur, intus tamen affectam fuisse morbo, quo sequenti die consumpta est; 3. factum illud non unicum fore in tota Historia, si receptum aliquando fuisset ut sani ipsi linirentur, & tamen hoc unum proferre potuit Martenius Tom. 2. Lib. 1. c. 7. art. 1. n. 1.

XIII. Inst. Quod tota facit Ecclesia Græca, nusquam reclamante, atque ideo approbante Latina, id profecto permissum dici potest. Atqui Ecclesia Græca Sacramentum hoc tum sanis, tum infirmis administrat. Eaque præsens Græcorum consuetudo, non in aliquo angulo Græciæ viget, sed ubique passim, quam eandem retinet hac nostra ætate Ruscia universaque Moscovia; ita Arcudius Lib. 5. capit. 4. & rursum ut ego alibi Græci hodie penitentes quamvis benevalentes in omnibus iis corporis partibus adhibita quoque forma Sacramenti, non aliter atque infirmos inungunt.

XIV. Respondent plures, hanc equidem esse Græcorum praxim, sed redarguendam maxime, ut quæ Sacramenti hujus institutioni, & Traditioni antiquæ repugnet. Ego, inquit, citato proxime loco Arcudius, præsentem hunc morem Græcorum: nulla ratione probare possum; & si sordidi quæstus gratia id faciunt, ut testatur Nathanael, eo magis detestandus est.

XV. Respondent alii cum Goario in Euchologio Græcorum, nota 3. in Officium S. Olei, ritum hunc apud Græcos meram esse cæremoniam, quæ à Sacramento penitus discrepet, & nihil omnino habeat mali. Solutionem hanc alteri præfert Tournelyus, 1. quia ex citato alias Innocentii

centii textu non inepte colligi possit, Latinos olim ad depellendos morbos oleum ab Episcopo sanctificatum adhibuisse; quod & confirmari possit ex variis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis. Genoseva siquidem, S. Eutychius Patriarcha CP. S. Uldaricus, & alii plures oleo isto graves morbos curaverunt; 2. quia Latina Ecclesia, quæ hunc Græcorum morem non nesciit, eum nullibi unquam reprehendit. Quod enim scribebat ad Episcopum Tusculanum Innocentius IV. *Nullis per Sacerdotes, vel Confessores pro satisfactione pœnitentiæ unctio aliqua solum inungatur*, (Tom. XI. Concil. p. 613. num. 6.) non unctionem ipsam redarguit, sed quod ea in pœnitentiam sola injungeretur.

XVI. *Nec dicas*, inquit citatus Parisiensis Magister, p. 58. *in praxi Græcorum adesse materiam, formam & Ministerium Sacramenti*. Namque, reponit, *pariter & in ritu quo hæreticos ad Ecclesiam redeuntes olim Græci recipiebant, aderat materia, forma & Minister Confirmationis; nec tamen verum erat ac proprium Sacramentum quod dicitur Confirmatio*. Quid ita? quia non erat idem Operandi modus, non eadem mens atque intentio, tum conferentium, tum percipientium eam exteriorem ceremoniam. Idem jam dici debet in præsentis negotio.

XVII. Solutionem hanc improbat Autor. Histor. Sacrament. Tom. IV. p. 435. quia, inquit, ex actione judicatur de intentione agentis. Unde, pergit, nullus dubito quin Calvinus qui Sacerdos erat, etsi dixisset se missam offerre nolle, imo eam se detestari, re ipsa consecrasset, si iidem materia & forma usus esset, quæ in Ecclesia adhibentur.

XVIII. Verum bis eo loci labitur vir doctus, 1. quod Calvinum Sacerdotem facit, qui licet ad Parochialis Ecclesiæ regimen semel & iterum nominatus, nequidem Subdiaconatus gradum recepit*, 2. quod nequidem externam intentionem ad consecrationem Sacramenti requirere videtur. Illam enim non habet, qui palam profitetur se eam non habere. Unde nimium agit, & nihil ultra.

XIX. Quidquid id est, constat neminem in explorandis Græcorum ritibus oculatiorem fuisse doctissimo Renaudot. Atqui is Tom. V. perpetuitatis fidei cap. 3. expressim docet, moris quidem esse apud Græcos, un inuncto ægro, inungantur eodem oleo quicumque adstant, & liniri petunt, sed absque ulla precum hujus Sacramenti propriarum recitatione. Neque vero, inquit, vel Græci illi corporis sanitatem quærunt, qua fruuntur; vel peccata sua sibi per Unctionem tanquam Sacramentum condonari; cum inviolati sit juris apud Orientales ut Extr. Unctionis receptioni præmittatur confessio Sacramentalis. Ergo is Græcorum ritus ei similis est quo vel distribuuntur

reliquiæ panis ad sacrificium assumpti; vel tingitur frons aqua ad Baptismum benedicta. Si quid ultra hæc forte inductum est, id avaritiæ quidem & inscitæ Sacerdotum, sed nec Euchologiis, nec ipsis Ecclesiæ Græcæ principiis imputandum est. Sicut nec Romanæ Ecclesiæ imputandum, si quis forte ex Presbyteris ejus, maleficii propellendi causa, jam conjunctos denuo in Matrimonium conjunxerit.

CONCLUSIO II. Non iis solum qui jamjam morituri sunt impendenda est Extr. Unctio; sed & his etiam quorum ægritudo mortem, licet incerto, prælagit. Illis autem qui levi morbo tenentur, non est danda, saltem juxta Ecclesiæ Latinæ disciplinam.

XX. Prob. 1. & 2. pars, contra impudens Calvini mendacium scribentis Lib. 4. Instit. cap. 19. num. 21. Catholicos, non infirmos, sed semimortua cadavera pinguedine sua inficere, cum jamjam anima in primoribus labris laborat. Prob. inquam, quia ex Decreto Eugenii Hoc Sacramentum dari debet infirmo, de cujus morte timetur. Atqui timetur de morte non ejus solum qui in extremis est, sed illius etiam cujus talis est ægritudo, ut mortem, dubie licet, prælagiat.

XXI. Prob. 2. ex Tridentino, quod sess. 14. cap. 3. declarat hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti esse videantur. Si illis præsertim: ergo & aliis etiam, qui licet nec sint, nec videantur in exitu vitæ constituti, periculose tamen decumbunt.

XXII. Prob. 3. ex variis Conciliis, quæ Tridentini mentem assecuta esse nemo inficiabitur. Mediolanense I. Sub S. Carolo (Tom. 15. Concil. p. 264.) *Extremæ Unctionis Sacramentum curet Parochus, ut ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur*. Burdigalense an. 1583. Tit. 13. (ibid. p. 957.) *Non eo usque tamen differendum est, dum æger omnibus pene sensibus destitutus sit*. Bituricense an. 1584. Tit. 28. numer. 1. (ibid. 1097.) *Administretur tempestive a Sacerdote Extr. Unctio olei sancti, ita ut Christianus mente adhuc integra Sacramenti efficaciam agnoscere possit*.

XXIII. Catechismus Rom. part. 2. num. 17. & 18. *Cum illi tantum qui morbo laborant, curatione indigeant; idcirco iis etiam, qui adeo periculose ægrotare videntur, ut ne supremus illis vitæ dies instet, metuendum sit, hoc Sacramentum præberi debet*. In quo tamen gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam omni spe salutis amissa, vita & sensibus carere incipiat. Constat enim ad uberiolem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens & ratio viget, fidemque & religiosam animi voluntatem asserre potest, sacro oleo liniatur.

Atqui

* Joannes Calvinus nullis alioqui Pontificiis Ordinibus initiatus. Melchior Adam in vita Calvini, Edit. Francofurti. 1653. ut ego ante. Remarquez bien que Calvio ne fut jamais Pretre; & qu'il ne tenoit à l'Etat Ecclesiastique, que par la simple Tonsure. Bayle, v. Calvin noté A. Edit. Roter 1720.

Atqui in his omnibus requiritur equidem ægrotatio seria & gravis, sed non tanta ut rationis & sensuum privationem inducat, qualis est in semimortuis cadaveribus. Ergo.

XXIV. Et vero ex dicendis, diu moris fuit ut ante Viaticum daretur Extrem. Unctio. Atqui sedulo semper, quantum fieri licuit, curatum est, ut mente omnino sanis, nec sensuum usu destitutis Viaticum daretur; Etsi non iis semper negatum est quos improvisa morbi vis in phrænesim egisset. Ergo.

XXV. Prob. 2. Pars 1. Ex auctoritatibus mox allatis, quæ Unctionem Sacram nemini indulgent, nisi ea laboret ægrotatione, quæ, ut ait S. Thomas, *nata est inducere mortem, & de cujus periculo timetur.*

XXVI. 2. Ex Apostolo, qui quod Latina versio per *infirmum* expressit, græce exprimit per voculam quæ sonat *fere ex morbo deficientem.* Idem liquet ex adductis superiori Conclusionem exemplis.

XXVII. 3. Ex communi tum Ecclesiæ usu, tum suffragio Doctorum, qui cum Conciliis Extrem. Unctionem vocant *Sacramentum exeuntium*; eamque à Christo misericorditer institutam esse dicunt, tum ad roborandam infirmi mentem in mortis discrimine, tum ad eum, quantum in se est, proxime, & immediate disponendum ad ingressum cœlestis patriæ.

XXVIII. Atque hinc mihi summopere dubium est, an legitima sit consuetudo Græcorum *qui omnes indiscriminatim pro quavis etiam levi ægitudine ad Unctionem admittunt.* prout dicit & approbat Scriptor Operis de re Sacramentaria p. 217. Hunc equidem usum non redarguero, ut qui juxta eundem Auctorem, *non possit sine temeritate redargui.* Duo tantum observavero reverenter; 1. Opinionem hanc alienam prorsus videri à mente Doctoris Angelici, cui, ait p. 203. P. Drouin. *contradicere nobis religio est*; 2. eam minus solide probari.

XXIX. Primum liquet; quia ex S. Thoma Sup. q. 32. art. 1. ad 1. *Solum illis hoc Sacramento sanitas spiritualis dari potest, quibus corporalis curatio competit, scilicet infirmis; sicut ille solus potest Baptismum suscipere, qui potest esse corporalis ablutionis particeps, non autem puer in ventre matris existens, & artic. 2. O, Hoc Sacramentum illis tantum infirmantibus debet exhiberi, qui sunt in statu exeuntium, propter hoc quod ægritudo nata est inducere mortem.* Unde sic: Non magis ex D. Thoma valet Unctio non infirmis data, quam Baptisma collatum infanti in ventre matris. Atqui ex S. Thoma non alii relative ad Extr. Unctionem sunt infirmi, quam *qui sunt in statu exeuntium, & quorum ægritudo nata est inducere mortem.* Ergo.

XXX. Secundum non minus constat. Ut enim ex Rom. Ecclesiæ silentio, cui soli inititur P. Drouin, aliquid colligeretur, necessum foret ut vel omnes omnino Græcorum abusus explorasset; vel is de quo nunc

fermo est, Florentini Concilii tempore frequens fuisset. Neutrum autem solide probabitur: imo neque hunc abusum vel usum vigere probant verba hæc quæ ipse sola ex Goario refert; moris nimirum esse apud Græcos, ut ægri plurimi sacram Unctionem accepturi, *aliorum ope & manibus ad Ecclesiam se deferri faciant, ibique plurimum nonnunquam dierum spatium in catechumenæis jaceant, pernoctent, morentur, & sacra tandem unctione sibi remedium exposcant.* Jam enim graviter male habent, qui nonnisi *aliorum ope & manibus ad Ecclesiam deferri possunt*; & multo pejus, qui transactis ibidem diebus aliquot, *tandem* Unctionis sibi remedium deprecant. Stet igitur adhærendum D. Thomæ, non ejus Discipulo.

CONCLUSIO III. Non omnibus etiam periculose infirmis, aut mortis proximæ periculum subeuntibus, danda est Unctio extrema.

XXXI. Prob. inductione, 1. enim non est danda iis qui baptizati non sunt: Quia Baptismus ceterorum est Sacramentorum janua.

XXXII. 2. Nec danda est iis, five infantibus, five amentibus, qui hætenus, rationis usum non continuere. In his enim nec verificari potest forma: *Quidquid deliquisti, cum nunquam deliquerint*; nec produci primarius Sacramenti effectus, id est gratia adversus dæmonis insidias corroborans; quia in ipsa sua imbecillitate tutissimum habent contra ejusdem insultus præsidium.

XXXIII. 3. neque iis est impertienda, quibus proximum impendit vitæ discrimen, sed non ex infirmitate; quales sunt mox venturi ad arma, quassati tempestate, morte plectendi, mulieres partui etiam periculoso vicinæ, qui secantur pro calculo; quia licet vereri sit ne pereant, non sunt tamen infirmi. Atque ita docent Catechismus Trident. ubi supra n. 9. Concilium Mediolanense IV. &c.

Sed num dari debet, 1. pueris aliquo rationis usu præditis, 2. rabidis aut peste infectis, 3. lethaliter vulneratis; 4. ex potato veneno morientibus; 5. feminis quæ deficiunt in partu; 6. senibus qui absque alia infirmitate senio ipso consumuntur; 7. adultis statim à Baptismo morti proximis?

XXXIV. Affirmat de his omnibus præter pueros Sylvius q. 32. art. 2. Quia, inquit, & adulti sunt, qui peccare potuerunt, atque probabiliter peccaverunt; & vere infirmi iique in mortis periculo constituti. Quamvis enim quidam morbum suum extrinsecæ ac violentæ causæ debeant; vere tamen infirmitate gravi premuntur. Et quid est senectus, non quæcunque, sed deficiens, nisi virium consumptio & naturæ totius infirmitas? & ita habet Rituale Romanum.

XXXV. Quod ad pueros septennies attinet, iis S. Thomas eadem quæst. 32. art. 4. Unctionem negari vult, eo maxime quod *Sacramentum hoc exigit actualem devotionem in suscipiente, sicut & Eucharistia.* Quæ etiam de causa S. Doctor ibid. ar. 3. ab eadem

dem unctione furiosos & amentes excludit, nisi haberent lucida intervalla, in quibus Sacramentum recognoscerent. Favet quoad pueros sancto Doctore consuetudo, non tamen unanimis*, & quam, ubi non esset inducta, minime inveherem: Utique pueri capaces sunt totius effectus hujus Sacramenti; nec expertes sunt devotionis ad Sacramenti receptionem sufficientis. Sane militat contra S. Thomam exemplum Eucharistiae, quam actu phreneticis concessam fuisse, cum pluribus aliis & ipso S. Thomae q. 80. art. 9. non semel diximus. Atque ita censent. Layman, Averla, &c. Sylvius vero hic n. 2. &c. devotionem quae praecesserit aliquam, non vero actualem requirit.

XXXVI. Quod ad furiosos spectat, amentes & alios, qui olim certo vel dubie habuerunt, vel nunc habent usum rationis, his, si absit irreverentiae periculum, quod iisdem ligatis ad tempus potest averti, danda est Extrema Unctio; uti jam communiter docent Theologi ex Rituali Romano, & Synodo Colonienſi an. 1682. Cap. 3. §. 6.

XXXVII. Possent etiam ungi, nisi resisteret consuetudo, tum affixi roae, si ferventer peterent; quia ex membrorum divulsione graviter infirmantur; tum vulnerati in duello, si quid exhiberent poenitentiae. Non tamen ii quibus pes vel manus abscissa fuerint; quia non solent deficere. Haec ex circumstantiis definienda. Inungi siquidem potest puerpera, si foetus extrahendus sit, vel ei mors ob specialem causam ex hoc partu timeatur; uti docent Sylvester, Navarrus & alii apud La Croix Lib. 6. part. 2. num. 2108.

XXXVIII. Sed num etiam peccatoribus, qui confiteri non possunt, tribuenda Unctio Extrema?

Resp. Non esse dandam iis qui in ipso criminis actu sensibus destituti sunt, utpote qui impoenitentes sint, & gratiae sanctificantis incapaces. Si tamen ait Habert ut ego ante spatium habuerint poenitendi, priusquam rationis impotes flerent, non est eis denegandum istud Sacramentum: quia conſectare licet eos poenituisse, etiamſi nullum poenitentiae suae signum dederint. Ita communitur Theologi, ii etiam qui in hisce circumstantiis absolutionem concedendam esse negant.

XXXIX. Hinc colligere est cum praedicto Doctore, adultis quibusve Fidelibus, sive pie, sive male vixerint, modo poenitentes praesumi possint, administrandam esse Unctionem Extremam, etiamſi sensibus sint destituti. Ratio est quia per Baptismum jus acceperunt ad alia Sacramenta, quibus privandi non sunt, nisi constet eos jure suo cecidisse per manifestam impoenitentiam. Utique, ait Augustinus Lib. 1. de adulterinis conjugis cap. 26. Multo satius est nolenti dare, quam volenti denegare. Vide quae de pari argu-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

mento diximus supra, & animadvertet, quidquid de absolutione dictum est, a fortiori intelligendum de Extr. Unctione, quae nullum exteriorum subjecti actum requirit, prout requirit Poenitentia.

XL. Paulo severior Sylvius hic art. 3. exigit quoad amentem, phraeneticum, & energumenum, ut vel Sacramentum petierit; vel si non petivit, vir fuerit bonae vitae, aut saltem ostenderit signa sinceræ ad Deum conversionis. Quoad eos vero, qui vi morbi usum rationis amiserunt, adeo ut confiteri non possint, requirit idem ut De Sacramentis Ecclesiae bene senserint, nec in notorio mortali peccato jaceant, absque signo contritionis. Eadem est Ritualis Burdigalensis dispositio, p. 174. Ergo quidem Haberto adhaerendum opinor, ut cujus doctrina & liberior sit à scrupulis, & uni forte è ducentis morientium millibus prodesse valeat. Confer quae dixi ubi de Poenitentia cap. 5. n. 481. & seq.

Quæres, an inungi possit justus qui nunquam peccavit actualiter.

XLI. Quæstio hæc, uti observat Nugno, prorsus impertinens est quoad mores, quia præter B. Virginem nemo est purus homo, qui ab omni actuali culpa immunis sit. An autem inuncta sit B. Virgo controvertunt Doctores. Affirmant post Albertum Magnum S. Bonaventura, Ricardus & nonnulli recentiores, 1. quia B. V. Baptismum recepit, licet per eum insinuetur peccati remissio, facienda saltem, si in subjecto sit peccatum. 2. Quia ad validam Extr. Unctionis receptionem sufficit ut subjectum diabolicæ tentationi obnoxium sit: Huic autem non minus obnoxia erat Christi mater, quam ipse Christus. Sed & id habuit, quod in exitu ita ab intrinseco debilitata fuerit, ut sua ipsi vita naturaliter conservari non posset.

XLII. Negant alii, vel incerti hærent. 1. Quia nequidem certum est an Deipara ex infirmitate occubuerit, an non charitatis impetu consumpta, 2. quia hinc equidem nusquam in ea verificari potuit verbum istud: Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, inde vero sola infirmitas corporis non est sufficiens ratio conferendi hujus Sacramenti, quod alioqui vel infantulis conferri posset.

XLIII. Nec nocet objectio è Virginis Baptismo petita. Baptismus enim sicut non omnino exigit actuale peccatum, sic nec præteritum absolute requirit, uti dictum est Tom. 4. cap. 7. art. 2. At Unctio Extr. necessario requirit ut aliquando peccati quidpiam præcesserit: cum ea quadantenus fortitur rationem poenitentiae, cujus consummativum est. Addunt alii cum Sanbovio hic pag. 513. Apostolos baptismo tinctos fuisse ex dispensatione Christi, qui voluit ut iis non nisi per Baptisma pateret Ecclesiae aditus. Unde, inquiunt, sequeretur tantum, quod posset quis nulla actuali labecula

* „ Il faut administrer ce Sacrement aux enfans malades qui ont atteint l'age de discrétion, quelque ils n'ayent pas fait leur première Communion; mais on ne doit pas le donner à ceux qui n'ont pas cet âge, non plus qu'à aux insensés, Rit. Burdigal. pag. 174.

becula infectus, infirmorum oleo ex speciali privilegio liniri.

XLIV. Instant cum Suarez disp. 42. n. 7. Jacobus non supponit eum qui liniri debet, actualis peccati reum esse debere: quandoquidem particula conditionalis utitur: *Quod si in peccatis fuerit, dimittentur ei.* Nec dubium quin eodem conditionato sensu locuti sint Patres, cum extemam Unctionem *medicinam animæ & pœnitentiæ completivum* dixerunt.

XLV. Confirm. qui nusquam actualiter peccavit, potest virtute Sacramenti nostri recipere augmentum gratiæ præparantis ad gloriam. Quin & infirmus quilibet propriis hujus Sacramenti auxiliis indiget, ut superstites originalis peccati reliquias, & cum iis diaboli insultus superet. Ergo non est cur Unctione ad minus perutili privetur.

XLVI. Resp. ad 1. Jacobum supponere id quod est, videlicet ipsos etiam justos septies peccare, adeo ut qui dixerit se non habere peccatum, ipse se seducat.

XLVII. Nec nocet particula *Si*, qua utitur; 1. quia hæc in Scriptura non raro certi aliquid, minime autem conditionati designat. Sic Malachiæ 1. *Si pater ego sum, ubi est honor meus?* id est, Cum ego pater sim, ut quid non honoratis me. Sic 2. Thessal. 1. *Si tamen justum est apud Deum retribuere tribulationem iis qui vos tribulat.* Id est, Quandoquidem justum est. Sic Jacobus ipse ibid. cap. 1. *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo.* Id est, cum vestrum quisque indigeat sapientia, &c. Ergo Jacobi verba citra vim ullam absoluto sensu intelligi possunt. 2. (Et melius, cum particula *Si* conditionalis esse soleat) quia textus Apostoli de peccatis etiam gravibus intelligitur: his porro non semper subjacent, qui extrema Unctione donantur.

XLVIII. Ad Confirm. nego ant. Quia extrema Unctio non confert augmentum gratiæ ad gloriam præparantis, nisi per modum medicinæ.

XLIX. Ad id quod subditur, respondet S. Thomas, Unctionem extremam non posse mederi debilitati, quæ ex originali peccato nascitur in homine nullius actualis peccati reo; sed ei soli, quæ quodammodo per actualia peccata increvit.

L. At inquirunt, duo hinc sequuntur absurda, 1. quod homini sub vitæ finem baptizato, & sacra communione refecto, Sacramentum istud tribui non possit; 2. quod qui ex speciali privilegio venialibus omnibus caruisset, non posset, extrema Unctione donari.

LI. Respondet idem Sambovius, in priori casu neminem statim inungendum esse; quia desunt reliquæ peccati per actualia peccata confortati. Idem de eo dicit, cui sua à quocunque peccato immunitas revelata fuisset. *Quia vero, ait, id non est, neque si esset, revelaretur, imo docet fides neminem esse absque peccato, hinc fit quod quilibet Fidelis adultus potest inungi.* Sed de quæstione otiosa hæctenus plus satis. Ne-

mo est qui non videat utramque contradictionis partem non ægre posse defendi.

CONCLUSIO IV. extremæ Unctionis receptio quandoque sacri Viatici receptionem subsecuta est, quandoque præcessit. Circa ordinem utriusque standum est disciplinæ locorum.

LII. Prob. 1. pars, ex plurimis monumentis quæ congerit Martenius ubi supra art. 2. p. 106. Et quidem 1. Acta S. Trevisani Presbyteri, qui in pago Remensi florebat sæculo vi. sic de eo habent: *Oleum sanctæ reconciliationis accepit, atque postquam exolevit, viaticum petiit.* 2. Theodorus qui teste Yvone Carnot. an. 668. à Vitaliano Papa inauguratus est Archiepiscopus Cantuariensis, in Pœnitentiali: *Ab infirmis in periculo mortis positus pura est inquirenda peccatorum confessio: sacra Unctione olei inuncti secundum statuta SS. Patrum, communione Viatici reficiantur.* 3. Acta sanctæ Hunegundis virginis sæculo 2. Benedictino: *Unctionis oleum & communionem expetiit.* 4. Venerabil. Beda apud Reginonem Lib. 1. cap. 119. *Postquam infirmus sacra unctione fuerit delibutus, statim corpore & sanguine Domini recreandus est: quem ritum moriens ipse Beda observavit, inunctus & communicatus, ait Guillelmus Malmesburiensis Lib. 1. Hist. cap. 3. 5. Concilium Aquilgran. an. 836. cap. 5. Infirmitate depressus ne confessione & unctione sacrificati olei per Sacerdotis negligentiam careat; denique si finem urgentem perspexerit, commendet animam christianam Domino cum acceptione sacre communionis.* Plura id genus Decreta & facta dabit idem eruditus Martene in loco citato.

LIII. Prob. 2. pars, nimirum contrarium morem alicubi, & quidem in magnis Ecclesiis obtinuisse. 1. Namque id aperte factis colligitur ex sancto Cæsario, ferm. 265. in Append. Augustini ubi: *Quoties aliqua infirmitas supervenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & inde corpusculum ungat.* 2. Idem tradit S. Eligius Tract. de rectitudine Catholicæ conversat. num. 5. 3. Herardus Turonensis Archiepiscopus in Capitulari n. 21. præcipit, *ut in infirmitate positi absque dilatione reconciliantur, & Viaticum viventes accipiant, & benedictione sacrati olei non careant.* 4. Isaac Lingonensis in Capitulis tit. 1. cap. 23. *Si in infirmitate deprehensus quis fuerit, vitam sine communione non finiat nec unctione sacrati olei careat.* 5. S. Prudentius Trecentis in sermone de vita & morte S. Mauræ, virginem hanc sic loquentem inducit: *At te peto, Prudenti Pater Episcopo, ut: de manu tua Eucharistiæ & extremæ Unctionis recipiam Sacramenta.* Multa in idem monumenta alia congerit Martenius, quæ tamen dicit pauca esse, præ infinita Rituum multitudinem, Auctorumque veterum turba, in quibus unctio Viatico præmittenda decernitur.

LIV. His de causis antiquum morem renovarunt Episcopi plures, atque in his Ludovicus Ant. Card. Noaillius. Nec dubium

biūm quin Sacramentorum Administri suæ, quæcunque ea sit, Dicecesis consuetudinem sequi teneantur, secundum Augustini regulam pluries nobis commemoratam. Et vero utraque suis se rationibus tuetur. Prior hinc commendanda, quod & frequentior fuerit; & animam per unctionem, quæ pœnitentiæ consummatio est, à Peccatorum reliquiis abstersam, ad sacrosancti Viatici mysteria aptiorem efficiat. Posterior, quod labes post sacram communionem quomodocunque contractas diluendo, cœlestis regni introitum promptiorem efficiat; & aliunde ex Cæsarii sermonibus antiquior esse videatur.

Martene,
To. 2. p.
110.

LV. Sed qua ratione factum est ut ritus præmittendæ Viatico unctionis olim tam

frequens, tot exinde in locis obsoleverit? Mutationis hujus potissima ratio petenda est ex falsa illa populorum persuasionem, quod semel uncti jam testamenti incapaces forent, quod certo morituri, quod ad opus conjugale reverti, ac deinceps vesci carnibus non possent, &c. Cum enim idcirco Sacramenti hujus perceptionem pro viribus differrent ægroti, & differendam curarent amici, quotidie eveniebat, ut multi sine unctione, adeoque sine Viatico ad eum prævio, fortassis etiam sine confessione morerentur. Quibus ergo extrema Unctio vix jam dari potuit, his collatum est Viaticum, ne omni prorsus auxilio destituti occumberent. Ita ferme Bellarmin. Lib. 2. de arte bene moriendi, cap. 7.

CAPUT SEXTUM.

DE

PROPRIETATIBUS EXTREMÆ UNCTIONIS.

PROPRIETATUM loco expendimus an sacra Unctio necessaria sit, an pluries recipi valeat, quæ ad eum prærequirantur dispositiones, de quibus sit.

CONCLUSIO I. Extrema Unctio non est per se necessaria necessitate mediæ, est tamen necessaria necessitate præcepti, tum divini tum & Ecclesiastici.

Prob. 1. pars: necessarium necessitate mediæ illud dicitur, quo etiam inculpabiliter omisso salus obtineri non potest; ut patet in Baptismo vel martyrio respectu infantis. Atqui sine Extr. Unctione, præsertim inculpabiliter omissa, potest obtineri salus. Imo unctio hæc per se Sacramentum est vivorum, & de lege ordinaria supponit justificationem jam concessam per usum Pœnitentiæ, cujus ipsa complementum est. Ergo.

II. Dixi: *per se*: fieri enim potest ut eadem sancta Unctio per accidens necessaria fiat; puta ei, qui, ut ait Merbesius hic differt. 5. quæst. 10. lethalia sua nullatenus confiteri posset; vel aliquo tenetur quod invincibiliter ignorat, nec perfecte contritus est; vel gravi ac importunæ qua fatigaretur dæmonis tentationi, nulla alia ratione, puta qua Viatici ex vomitu incapax, resistere valeret. Strictè enim tenetur ad antidotum, cui mors, nisi eo utatur, pene certa impendit.

III. Prob. 2. pars: contra Estium in 4. dist. 23. §. 15. Sambovium pag. 514. alioque non paucos. 1. Quia vix sibi quisquam persuadere possit, magnum novæ legis Sacramentum, magnifica spondens ac præstans, sic à Christo institutum fuisse, ut meri consilii, & devotionis utcunque arbitrariæ praxis foret: ita ut non equidem liceret illud aspernari, atliceret pro nutu præmittere.

IV. 2. Quia hæc Jacobi verba: *Inducat Presbyteros, non minus præceptum arguunt, quam isthæc, Confitemini alterutrum, Orate pro invicem, Orent super eum ungentes oleo*, quibus in eodem orationis contextu utitur Apostolus. Atqui verba hæc posteriora præceptum grave important, & ita à Patribus, & antiquis Theologis exposita sunt. Certe ad minus cordato cuique & Deum timenti dubium erit, an vox, *inducat*, merum consilium sonet, an veram legem. Et quis in se sumat, ut quod lex esse possit, in puram adhortationem convertat?

V. 3. Quia ne unum quidem extat in tota retro antiquitate monumentum, quod Jacobi verba de simplici consilio interpretetur: est autem & multiplex, quod eadem de mandato ac lege interpretari videatur. Sic Theodorus Cantuariensis in textu jam citato: *Sacra unctione olei inuncti secundum statuta SS. Patrum &c.* Sic Concilium Cabilonense, Can. 48. *Secundum B. Apostoli documentum, cui etiam documenta Patrum consentiunt, infirmi oleo, quod ab Episcopo benedicitur, à Presbyteris ungi debent.* Sic Rupertus in vita Hereberti: *Abbatem etiam accersivit, quo veniente secundum præceptum Apostoli, sacro est unctus oleo in nomine Domini.* Sic Concilium Colonense, 1536. *Sacra Unctio impendatur cum expositione mandati Apostolici.* Sic demum Trid. Synodus sess. 14. cap. 3. non eos tantum rejiciendos esse tradit: qui docent Unctionem hanc à *Fidelibus sine peccato contemni posse*; sed & qui docent eam *nec mandatum Dei nec promissionem gratiæ habere.* Ex iis omnibus sic: Quod secundum mandatum Dei, secundum præceptum Apostoli, secundum Patrum statuta recipi debet; illud tum divini, tum & Ecclesiastici juris lege necessarium

rium est. Atqui talis est Unctio Extrema, &c.

VI. Confirm. quia, ut solide ait Tournelyus in Prælect. quemadmodum dubio procul contra jus divinum peccaret, qui imminente persecutionis æstu, cum necesse est fidem intrepide sustineri, nihil curaret de percipiendo Confirmationis Sacramento; Sic & contra idem jus peccare debet, qui in periculo vitæ constitutus, adeoque actu vel potentia gravioribus diaboli insidiis objectus, ad Unctionem contra eos rebo rantem non confugeret. Ergo cum insidiæ illæ vel Immineant, vel semper timeri possint, peccat graviter qui se eis inermem objectat, cum præ manu habet arma quibus tueri se possit.

VII. Respondet Neotericus aliquis 1. auxilia hæc aliunde absolute obtineri posse; 2. Ceteroquin hinc secuturum Ext. Unctionem necessitate medii necessariam esse; quod ipsi negamus.

VIII. Verum utraque responsio inutilis est; prior quidem, quia qui media à Deo ad finis affecutionem constituta negligit, temere admodum consideret, se auxilia hisce mediis misericorditer annexa per aliam viam esse obtenturum. Esto igitur hæc sincero Sacramenti cujuscunque voto rependantur; at nusquam futura sunt turpis negligentiae merces; eo maxime quod negligentia hæc vix satis à virtuali contemptu discernatur.

IX. Posterior vero, quam qui proponit, haud scire videtur quid sit necessarium necessitate medii. V. n. 1.

X. Ex his probata manet tertia pars, num. 1. quod divino iuste constitutum est, id à suis observari vult Ecclesia, 2. quod Patres & Concilia uti præceptum commendat, citra dubium Ecclesiastica lege præceptum est. Atqui &c.

XI. Confirmatur assertio nostra ex eo quod narrat D. Bernardus de S. Malachia apud Hibernos Episcopos, in vita ipsius cap. 24. *Cum pararet Malachias ungere, mulierem ad quam accersitus fuerat, visum est omnibus differendum potius usque mane; erat enim vespera. Acquivit Malachias. At vero post modicum subito clamor factus est. Accurrit Malachias tumultu audito, & accidens ad lectum, ut certo comperit expirasse, consternatus est animo, sibi imputans quod fraudata gratia Sacramenti obierit, & elevatis in cælum manibus; Obsecro, Domine, inquit, insipienter egi: Ego peccavi, qui distuli; non ista, quæ voluit. Hæc dicens, contestatus est in audientia omnium, nullam se recepturum consolationem, nullam daturum requiem spiritui suo, nisi, quam tulerat, liceret restituere gratiam. Et stans super eam tota nocte laborabat in gemitu suo, & pro oleo sancto, longo imbrey lacrymarum perfundens mortuam, vicem illi unctionis quam poterat, exhibebat. Quid plura aperuit oculos quæ fuerat mortua. Sed & Malachias gratus agens benedixit Dominum, & unxit eam nihilominus, sciens in hoc Sacramento remitti peccata, & quod oratio fidei*

salvat infirmum. Post hæc abiit ille, & illa convaleuit. Atqui factum hoc & catholicum dogma impendio confirmat contra Pseudoreformatos; & simul cuique plus veritatis quam argutiarum studioso demonstrat. Unctionem hanc rem esse gravissimam; non consilii modo & quasi supererogationis; sed vere in præcepto; ita ut & eo solum à peccato mulier immunis fuerit, qui recipere voluit; & se non leviter reum crediderit Malachias, quia *distulerat*. Hinc Sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi V. part. 1. (Tom. 15. Concil. p. 590. D.) *Caveat Parochus, ne in eo Sacramento negligentiam, aliamve moræ culpam contrahat. Alioquin, si ad illius ministrationem accersitus, ire neglexerit, cum rationem Deo reddet, tum pœna ab Episcopo graviter plectatur.* Is porro ad omnem hujus Sacramenti in tempore administrandi diligentiam, præterquam quod præcipue cura sua, quæ sanctæ sollicitudinis plena est, Officio valde admodum perpetuo excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi Episcopi Malachiae accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus affert, quod culpa sua mulier quædam Sacramenti hujus gratia fraudata decesserit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, &c. Hæc animis revolvant Pastores, qui identidem ne alienæ cœnæ desint, huic, quod vidi, ministerio desunt.

XII. Confirm. 2. peccat indubie contra jus divinum qui verbo vel facto Ext. Unctionem contemnit; unde & Ecclesiastica sepultura privari jubetur à Concilio Coloniensi ap. 1549. Sed qui in periculo positus Unctionem recipere negligit, eam facto aspernatur: sicut juxta Synodum Senonensem an. 1514. Confirmationis Sacramentum temnit, qui ab eo recipiendo abstinet, *quando Episcopus est præsens, paratus dare, & persona hoc sciens negligit aut despicit recipere.*

XIII. Confirm. 3. Sanxerunt Mediolanenses Synodi Ext. Unctionem à Parochis sæviante peste dandam esse, proinde cum gravi Ministrorum periculo. Atqui non latebat eos præcipi neutiquam posse, ut quis gravi mortis periculo se se, ob rem meri consilii, ultro exponat. Ergo hinc divinam legem subesse intellexerunt. Ita Gilbert in locum Cabassutii mox citandum.

XIV. Objic. 1. cum Henno p. 373. Si Sacramentum hoc sub gravi recipere teneretur infirmus, vel ex natura rei, vel ex lege divina, vel jure Ecclesiastico, vel ex consuetudine. Atqui nullum ex his dici potest. Non 1. cum Extr. Unctio sit Sacramentum utilitatis, non necessitatis. Non 2. quia vox inducat, documentum sonat, non præceptum, aut si præceptum, non graviter obligans, sed tantum leviter ut patet ex communi Theologorum sensu. Non 3. quia Innocentius I. dicit solum quod *Fideles ægroti S. Olei perungi possunt, & quod eo omnibus uti licet.* Nec nocent voces *mandati & debiti*, quia per *mandatum* intelligitur divina institutio, secundum quam Christus

Christus Sacramentum hoc existere voluit; & id *debere* dicimur, quod melius fuerit, non quod præceptum; quo sensu plerumque id auditur: *Fideles sæpe confiteri, crebro Missam audire debent*; licet neurra hæc actio sub legem rigorosam cadat. Non 4. quia non omnis consuetudo obligat sub culpa; ut patet in consuetudine recitandi, *Angelus*, ter in die, frontem signandi lustrali aqua in ingressu Ecclesiæ. Ergo.

XV. Resp. ad 1. neg. min. & quidem 1. dici potest Sacram. Unctionem ex natura rei saltem in voto necessariam esse; tum quia ad minus dubium est an non sit necessaria; in dubio autem pars tutior tenenda est ex natura rei; tum quia grave in extremis impendit diaboli impetus periculum; nec dubium quin eis gravius immineat, qui constituta à Deo remedia negligunt. Porro ex natura rei tenetur quisque se contra periculum munire. Et hac de causa contra eosdem, quos in præsentem habemus adversarios, diximus cum Facultate Parisiensi non posse Confirmationis Sacramentum sine peccato prætermitti.

XVI. 2. Ex adjunctis patet verbum, *inducat*, præceptum sonare, & id quidem grave, ob materiæ gravitatem: quin & in dubio præsumendum esset pro lege.

XVII. 3. Ex Innocentio, cujus auctoritatem objicit sibi Juenin, & non solvit, nihil concludi potest. Neque enim de Extr. Unctionis necessitate consultus erat Innocentius, sed de subjecto. Existimabant aliqui, ut notat Petrus Coutant, Unctionis Sacramentum pro solis Sacerdotibus institutum esse; reponit Innocentius ceteros etiam fideles oleo sancto inungi posse. Id sane & non aliud respondere debuit. Male enim dixisset indistincte fideles omnes ungi posse, cum & hodieque sint, qui ungi non debeant, puta qui in flagranti delicto sensibus destituti sunt; & Innocentii tempore non inungerentur certi pœnitentes: sicut nec apud nos unguntur fontes rotæ affixi.

XVIII. Obj. 2. Cum Cabassut. Lib. 3. cap. 15. Theor. &c. Quæ juris sunt positivi etiam divini, non obligant cum gravissimo eorum quibus imponuntur detrimento. Atqui Extr. Unctionis apparatus, qui vicinæ mortis ideam importat, in grave infirmi detrimentum cedere potest. Hinc enim facile fiet, ut tremore concussus, incapax efficiatur actuum pietatis ad quos maxime conari debet, imo ut adaucto morbo vita ejus in majus periculum veniat.

XIX. Resp. 1. Hinc sequi per accidens fieri posse, ut vitandi hujusce periculi causa, quibusdam ad extremos pene halitus differatur Extr. Unctio.

XX. Resp. 2. Cum Juenino hic p. 815. 1. argumentum illud non habere locum in iis infirmis; qui cupiunt dissolvi & esse cum Christo. 2. Periculum, cui Cabassutius consultum voluit, raro iis etiam qui sani sæculo servierunt, impendere: 3. Eodem argumento evictum iri, ipsum etiam Viati-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

cum plerisque infirmis dandum non esse; cum vel agrestiores sciant Viaticum non nisi periculose decumbentibus administrari.

4. Majores nostros nullam periculi hujus rationem habuisse; 5. docendos esse fideles Extr. Unctionem iis etiam dari quorum salus conclamata non sit; imo per eam fieri ut plures sanitatem recuperent. 6. Male supponi infirmos ordinarie monendos non esse de periculo, in quo versantur. Quod tamen falsissimum est. Hæc ille, quibus etsi nihil detractum volo, censeo tamen mortem caute & prudenter, nisi aliud quid exigat periculosa infirmi fiducia, esse denuntiandam. Dicat Sacerdos, è Parochiæ exemplo esse, ut æger quam primum Sacramentis refici postulet; remedia eo plus ipsi profutura esse, quo conscientia erit tranquillioris; prodesse Unctionem ad recuperandas vires suas. Sed mortem non inclamet ab abrupto. Novimus nec impios, quibus eo nuntio concussum veluti fulmine cerebrum toto triduo fuerit, adeo ut vix uno ante obitum momento, sani mente potuerint absolvi. Pius erat Ezechias: & tamen quæ ejus consternatio ad hanc Isaiæ vocem 4. Reg. 20. 1. *Præcipe domui tuæ: morieris enim tu, & non vi- ves.*

CONCLUSIO. II. Extr. Unctio pluries conferri valet. Quin & olim in eodem morbo iterabatur; quod hodie fieri prohibitum est, nisi ægritudo Physice vel morali- ter diversa sit.

XXI. Prob. 1. pars 1. Quia ut duodecimo sæculo arguebat Petrus Cluniacensis Lib. 5. Epistolarum, Epist. 7. contra Goffridum Vindocinensem, & Yvonem Carnot, qui Sacramentum hoc iterari posse negabant; *Non ait Jacobus; Infirmatur quis in vobis semel: aut infirmatur quis in vobis; inducat Presbyteros Ecclesiæ semel: Sed nulla mentione unius, binæ vel ternæ Unctionis facta, jubet nullo præfixo numero induci ad ægrotum Presbyteros Ecclesiæ, &c.*

XXII. Prob. 2. quia ea solum Sacramenta iterari prohibentur, quæ characterem imprimunt. Atqui Extr. Unctionem hujusmodi esse nec probatur, nec probari potest.

XXIII. Probat. 3. Ideo iteratur pœnitentia, quia in remedium peccati, quod sæpius recurrit, instituta est. Atqui & Unctio in medicinam infirmatis corporis & animæ, quæ sæpius renascitur, constituta fuit. Ergo.

XXIV. Probat. 4. quia opinionem Goffridi & Yvonis tota rejecit Ecclesia Christi, præeuntibus Petro venerabili, Magistro Sentent. Hugone Victorino, &c.

XXV. Atque hinc corrumpit quod contendebat Durandus, videlicet hominem ab Episcopo semel inunctum, non posse de novo, propter supremi Ordinis reverentiam, à simplici Presbytero inungi. Id enim & gratis fictum est, & rationibus mox adductis convellitur.

XXVI. Objiciebant tria repititæ Unctionis adversarii; 1. Unctionem esse genus

U u u u

Sacra-

Sacramenti, porro injuriam faceret Sacramenti, qui eadem repetit; 2. Eandem Unctionem esse Sacramentum poenitentiae publicae, istud autem non magis repeti posse quam Baptismum, uti docet Augustinus; 3. Ceteras Unctiones. Baptismi v. g. Confirmationis, Ordinis sacri, vasorum Ecclesiae, nusquam iterari. Ergo nec unctionem de qua loquimur. Verum haec caduca sunt. Unde

XXVII. Ad 1. neg. ant. Constat enim Eucharistiae, Poenitentiae, & Matrimonii Sacramenta iterari posse.

XXVIII. Ad 2. 1. Extr. Unctio perperam dicitur Sacramentum poenitentiae publicae; cum iis semper collata sit, aut conferri potuerit, qui nusquam poenitentiae publicae; obnoxii fuerant. 2. Si poenitentia publica non iterabatur, id positivis Ecclesiae Legibus tribuendum, non juri divino. Cum ergo Ecclesia nusquam Unctionis nostrae iterationem vetuerit, non est cur haec prohibita censeatur.

XXIX. Ad 2. Non iterantur Unctiones Baptismi, Confirmationis, &c. quia vel Ecclesia, vel Deus eas semel tantum adhiberi voluit; nec novum jam effectum parere valent. Contra vero Deus non vetuit ne Unctio infirmorum repeteretur; eaque in morbo posteriori eundem fortiri potest effectum, quem jam habuerit in priori. Jam.

XXX. probat. 2. pars; nempe quod Extrem. Unctio in ejusdem morbi decursu pluries daretur. 1. ex S. Gregorio Magno in Sacramentario apud Menardum p. 253. ubi sic: *Deinde absoluto toto Extrem. Unctionis ritu communicet eum corpore & sanguine Domini; & sic faciant illi per septem dies, si necessitas fuerit, tam de communione, quam de alio officio videlicet Unctionis; & suscitabit eum Dominus; & si in peccatis fuerit, dimittentur ei.* 2. ex vita S. Remberti Hammaburgensis Archiepiscopi scripta ab aequali Auctore, saeculo IV. Benedictino, in qua haec leguntur: *Septimo ante obitum die ministerium sacrae Unctionis ei fieri cepit, & una tum communione Corporis & Sanguinis Domini usque ad diem animae exeuntis de corpore hoc salutare remedium omni die percepit.* 3. Ex Ritualibus plurimis, praesertim vero ex duobus Ecclesiae Turonensis, quae annos 800. superant, uno B. Mariae Remensis, ejusdem aevi, &c. de quibus adi Martenium Tom. 2. Lib. 1. cap. 7. artic. 2. num. 5. pag. 109.

XXXI. Prob. 3. pars ex Trid. Sess. 14. cap. 3. *Quod si infirmi post susceptam hanc Unctionem convalescerint, iterum Sacramenti hujus subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitae discrimen inciderint.* Porro ex usu in novum vitae discrimen incidere censetur, cui, licet pristinam valetudinem minime recuperasset, ita morbi vis temperata erat, ut moraliter censeretur defuisse periculum mortis. Tunc enim redeunte eodem, quod prius, periculo, novus morbus in ratione periculosi redire aestima-

tur: atque, ut ait S. Thomas in 4. distinct. 23. quaestione 2. *jam est quasi alius infirmitatis status, quamvis non sit alia infirmitas simpliciter.* Utramque propositionis nostrae partem paucis his complectitur Rituale Romanum: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convalescerit, in periculum mortis incidat.* Et si vero praecipit Illustr. Tutelensium Praeful Tom. 2. p. 400. ut à prima Sacramenti hujus administratione ad secundam usque sex ut minimum Hebdomadae effluxerint; melius tamen generatim consulit Rituale Argentin. p. 175. ut tunc quidem utramque inter administrationem fervetur quoddam temporis intervallum, sed juxta prudentem Medici aut Parochi estimationem. Quin, & meo quidem judicio prudentissime, monet Collator Andegaven- sis ut ego alibi in dubio an iterari debeat Unctio non esse rem scrupulosiori trutina expendendam, sed judicandum in aegroti favorem: cum id antiquae Ecclesiarum praxi congruat. Unde quod dicit Henno p. 374. iteratum in eodem morbo Sacramentum, ex communi Doctorum sententia irritum fore, nequidem meretur confutari.

CONCLUSIO III. Ad extremam Unctionem requiruntur animae & corporis dispositiones, vel remotae, vel propinquae.

XXXII. Prob. 1. enim requiritur ut Unctionem recepturus, baptismo tinctus fuerit; ut rationis usum aliquando habuerit; ut nulla excommunicatione irretitus sit; ut demum periculose decumbat; & eae sunt remotae dispositiones.

XXXIII. 2. Quoad corpus requiritur, ut inungendae partes lotae sint & mundae; ut infirmo rasa sit barba, quatenus ob stare possit, ne Unctio labia contingat. Atque id his praecipit verbis Rituale: *Sacerdos operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc Sacramentum ministretur.*

XXXIV. 3. Quoad animam requiritur, ut aeger conscientiam ab omni lethali peccato puram gerat; proinde ut vel jam reconciliatus fuerit per Sacramentum Poenitentiae; vel, si confiteri nequit, sinceram, quantum poterit, contritionis actum eliciat; tumque, vel, juxta nos, etiam sine apertis signis absolvi poterit, vel, juxta alios, minime absolutus, sacra Unctione donabitur.

XXXV. 4. Et ante Unctionem curabit, ut Theologicarum virtutum actus eliciat, fidei praesertim illius vivae, cum qua ad Christum accedebant sanandi. Sed & sataget, ut divinae voluntati omnimodis se subjiciat, & vitam suam eidem offerat in sacrificium.

XXXVI. 5. Dum penes sensum quemque linietur, quidquid per singulos deliquerit, toto corde dolebit. Atque id monendus est à Sacerdote.

XXXVII. 6. Sacramento donatus gratias Domino rependet singulares, intuitu tanti beneficii, quod, ut ex adductis exemplis liquet, enixe optarunt sancti, sibi que gratulati sunt acceptam. Ita ferme Collator Andegav.

CAPUT SEPITMUM.

DE

EFFECTIBUS ET CEREMONIIS UNCTIONIS
EXTREMÆ.

PUNCTUM prius fuse satis, posterius brevissime scrutabimur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE

EFFECTIBUS EXTREMÆ
UNCTIONIS.

I. **N**EGANT ex æquo Lutherani & Calvinistæ ullum esse Unctionis nostræ effectum. Reclamant Catholici omnes, & huic pœnitentis subscribunt Concilii Trident. doctrinæ, sess. 14. cap. 2. *Res & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus sancti, cujus Unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat & confirmat, magnam in eo divinæ gratiæ fiduciam excitando; qua infirmus sublevatus, & morbi incommoda ac labores levius fert, & temptationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, uti salutis animæ expedierit, consequitur.* Quæ omnia his paucis contrahit sacra Synodus Canon. 2. ubi; *Si quis dixerit sacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos. Anathema sit.* Brevius Florentinum in Decreto Rom. effectus quinti hujus Sacramenti est mentis sanitas; & in quantum expedit, ipsius etiam corporis.

II. Et hæc quidem Catholicis sufficere debuerant. Sed quia nodos nectere amant Scholastici, varias circa unamquamque Tridentini capitis voculam difficultates moverunt. Docuerunt itaque 1. nonnulli per unctionem hanc nullum seu mortale, seu veniale peccatum remitti; sed tantum residua è peccato vestigia & cicatrices, id est pravas habitudines, seu proclivitatem in malum, torporem & debilitatem ad bonum; quæ peccati nomine à Tridentino & Patribus expressa esse existimant: ita Dominic. Soto in 4. distinct. 23. quæst. 1. artic. 2. Alii hanc peccati acceptionem violentam esse persuasi, docuerunt per sacram Unctionem & venialia & mortalia condonari. Sed hic nova lis; an scilicet mortalia ipsa per se & primario vi Sacramenti hujus remittantur; an secundario, & per accidens tantum. Pro remissione directa & per se, pugnat

Sanbovius p. 478. directa alii quoad peccata venialia sponte admittunt; sed quoad mortalia negant: neque hic stetit controversiæ finis. Quæsitum nempe est insuper an sanitas corporis, quam hujus Sacramenti effectum esse constat, ab eo ex opere operato producat; an solum ex opere operantis, quo ferme modo Sacramentalium, puta aquæ benedictæ, usus mundatur à peccatis. De quæstione hac quam Theologicæ argutiæ ex aperta satis intricatam fecere, sequentia statuimus, quæ Deo dante, haud multum necessaria sunt; cum sacra Unctio certum independentem ab humanis discrepationibus, eumque dubio procul gravis momenti, effectum producat.

CONCLUSIO I. Extr. Unctio per se & primario ad alleviandum hominem, & aliqua saltem ejus peccata dimittenda à Christo instituta est. Concl. est de fide.

III. Prob. Utraque pars ex Apostoli textu, ubi hæc toties repetita: *Et alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.* Atqui sacre unctioni abnegari non potest effectus, quem ei diserte adscribit Scriptura. Ergo.

IV. Hæc autem alleviatio in eo sita est, quod sacra unctio, *ægroti animam confirmat*, eumque adversus morbi incommoda ^{Trid. sup.} ac labores, dæmonisque rugientis impetus corroborat, auferendo ab eo languorem illum ac torporem, quo depressi, præsertim in gravioribus morbis, Christiani à supernis exitioso quodam pondere ad terrena revocantur. Atque id exprimebat vetus hæc forma, si tamen vere forma fuit, Mediolanensis Ecclesiæ: *Ungo te: ut move militis uncti præparatus ad certamen, aëreas possis superare potestates.*

V. Obj. 1. cum Brentio Lutherano: Unctionis nomen in textu Jacobi metaphorice intelligi debet: nimirum pro solatio infirmis per Evangelii lectionem procurato.

VI. R. neg. ant. quod utique non probabit Brentius ex Scriptura, quam tamen sibi & suis unam esse regulam falso asseverat, 1. Namque

Namque nihil est in textu Apostoli quod metaphoram sonet; nec est cur magis Unctio olei de qua loquitur, Spirituali sensu intelligatur, quam quæ Marci 6. recensetur. 2. Quia locum hunc de vera & reali unctione tota semper intellexit Ecclesia, cui major quam Brentio debetur fides; 3. quia alioqui Jacobææ Unctionis exsortes forent, qui Evangelii lectionem vel audire, vel animo concipere non possent; quod repugnat generali Jacobi sententiæ: *Infirmatur quis in vobis, &c.*

CONCLUSIO II. Extrema Unctio peccata venialia per se & primario remittit.

VII. Prob. 1. Extr. Unctio id per se & primario facit, ad quod directe instituta est. Atqui extrema Unctio :: Ad id enim directe instituta est, quod veluti unum exprimariis ejusdem effectibus nobis proponunt Scriptura & Concilia. Atqui :: Minor patet ex Apostoli textu, qui non minus remissionem peccati, quam infirmi alleviationem huic Sacramento attribuit. Consonat id Tridentini supra: *Unctio delicta, si quæ sint :: abstergit.* Mirum sane quod sacra Synodus eum primo loco Sacramenti hujus effectum commemorasset, qui ab eo vel nullatenus, vel quasi per accidens produceretur.

VIII. Prob. 2. Ille esse debet primarius Sacramenti effectus, quem ipsius forma directe exprimit. Atqui peccati remissionem directe exprimit recepta hæc toto in Occidente forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid per visum, &c. deliquisti.* Ergo.

IX. Prob. 3. Unctio extrema vero aliquo sensu remittit peccata, uti docet fides ex Apostoli textu. Atqui per peccata hæc saltem intelligi debent venialia quæcunque, vere tamen peccata. Si quid enim præter ista intelligi valeat, vel reatus pænæ peccato remisso debitæ, vel reliquæ ex peccato superstitæ, id est pronitas in malum, torpor & debilitas ad bonum, vel demum lethalia peccata. Atqui nullum ex his dici posse videtur in adversariorum opinione.

X. Non 1. Siquidem extrema Unctio ex natura sua gratiam sanctificantem in subiecto prærequirit, proinde æternæ pænæ, sicut & mortalis culpæ remissionem supponit. Aliunde vero eadem Unctio pœnam temporalem non relaxat; tum quia alioqui cœleste Regnum pleno cursu ingrederentur, qui pie Unctionem suscepisset; tum quia nulla pœnitentibus infirmis, qui mox liniendi forent, injungenda esset satisfactio; quam praxim in Græcis apud quos invaluerat, reprobavit Innocentius IV.

XI. Non 2. 1. Quia peccatum à peccati reliquiis expressissime distinguit Tridentinum in textu citato; ubi *delicta* sub conditione, *si quæ sint*, peccati vero reliquias absolute & simpliciter abstergi declarat; 2. Quia peccatum in communi Scripturæ usu, à quo nusquam sine gravi causâ recedere licitum est, non metaphorice pro languore, qui peccatum non est, sed proprie & literaliter pro vero culpæ reatu accipi debet. Ergo & in Jacobæo textu, præsertim cum

hunc de peccato simpliciter dicto tota ante Scholasticos intellexerit antiquitas.

XII. Non 3. saltem in opinione adversariorum, qui si venialia per Unctionem remitti negant, negant à fortiori per eam dimitti lethalia, de quo Concl. seq.

XIII. Obj. 1. Cum Goneto hic disp. 2. n. 19. ex forma Sacramenti hujus nihil colligi potest; 1. Quia formæ Mediolanensis & Veneta nihil de peccatorum remissione loquuntur; & tamen legitimæ erant; 2. Quia hodierna forma non minus de lethali peccato, utpote generalis, *quidquid deliquisti, &c.* intelligi potest, quam de veniali: Attamen negant plerique lethalia per Unctionem nostram remitti.

XIV. Resp. ad 1. 1. Incertum esse an prædictæ formulæ veram aliquando & totalem Sacramenti hujus formam exhibuerint; 2. indubie certiorē ac meliorem esse formam, quæ nunc in tota qua pater Occidentali Ecclesia usurpatur. Neque enim Ecclesia vel certioribus incertiora, vel melioribus minus bona substituit; 3. in hac forma; *Ungo te*, implicite contineri remissionem peccatorum: nunquam enim facilius ærias potestates in judicio vincit anima, quam cum maculas leviores pro viribus suis absterfit.

XV. Ad 2. patebit responsio ex Concl. seq.

Obj. 2. Cum eodem ibid. num. 5. post D. Thomam hic quæst. 30. art. 1. Deus nihil facit frustra. Atqui frustra Unctionem instituisset in remissionem venialium: Cum Pœnitentia ad horum remissionem plene sufficiat.

XVI. Resp. 1. ad summum hinc sequi, quod absolute potuerit Christus Extrem. Unctionem non instituere in remissionem venialium; nequaquam autem quod de facto eam in hunc finem non instituterit. Quid sibi vult istud argumentandi genus? Declarat quidem Tridentinum per Unctionem abstergi delicta: Cave tamen id proprie intelligas, quia sic esse non potuit. Quanto sanius est Deo gratias habere singulares, quod sicut pœnitentiam instituit ad remittenda peccata, quæ per contritionem remitti poterant, sed multo difficilius; sic & post institutam Pœnitentiam instituerit Extr. Unctionem, per quam peccata facilius, quia sine confusione, remitti possunt quo tempore pleniori eorum remissione indiger homo.

XVII. Resp. 2. neg. min. Ut enim potuerit, & præ infinita sua miseratione utcunque debuerit Christus Unctionem sacram in venialium remissionem instituere, satis erat, ut unctio venialia in casibus innumeris abstergere posset, in quibus id vel non potest, vel non certo potest Pœnitentia. Atqui res sic se habet. Pœnitentia enim, potissimum juxta plures ex adversariis, non delet peccata sine exterioribus pœnitentium signis, aut saltem ea certo non delet. Annon vero multi est in his qui tam frequenter recurrunt casibus, habere Sacramentum quod gerat pœnitentiæ vices.

At

At inquires cum recentiore, ut effectus ille habeatur, sufficit quod Unctio venialia per accidens remittat.

Resp. 1. Disputant Theologi de accidentali Sacramentorum effectui, an infallibilis sit, necne. 2. concesso quod infallibilis sit, equidem per accidens producet, non secus ac producit, per se; sed an æque stabit Tridentina hæc definitio: *si quis dixerit sacram Unctionem. Non remittere peccata, nec alleviare infirmos; anathema sit*: Hic enim peccati remissio ab aliis effectibus appertissime distinguitur.

XIX. Inst. Cum eodem, & quem innotatum transcripsit, Goneto num. 7. in hac nostra opinione Unctio non remittet venialia simpliciter, sed in exitu, ne gloriæ affecutioni obicem ponant. Atqui duo hinc sequuntur absurda. 1. hoc Sacramentum serius quam fieri poterit; & in ipso mortis articulo conferendum esse, quando jam non subest periculum peccandi. 2. illud damnatis ad mortem esse administrandum.

XX. R. 1. Duo hæc ab adversariis, nisi ludant, solvenda esse. Cum enim juxta ipsos Ext. Unctio per accidens venialia remittat, eo plura dimittet, quo serius data fuerit, atque ipsis etiam ad mortem damnatis poterit, secundario quidem, vere tamen opitulari.

XXI. Resp. 2. quod ipsi nobis reponebant, neg. min. pro utraque parte. Pro prima, tum quia Unctio instituta est etiam ad infusionem gratiæ contra extremum luctamen corroborantis, qua qui diutius caret, plus periclitatur; tum quia qui mente plene integra linitur, uberem percipit gratiam, quæ venialis alicujus peccati dimissionem aliunde compensat, & non raro impedit ne committatur. Et id præcipue verum est in opinione Angelici doctoris, qui ad Sacramenti hujus fructum *devotionem actualem* requirere videtur.

XXII. Pro secunda parte; quia norunt vel infantes 1. non prodesse Sacramenta nisi eis quorum in gratiam instituta sunt; 2. Unctionem hanc non nisi pro ægrotantibus institutam esse.

XXIII. Obj. 2. Cum S. Thoma 3. p. q. 65. art. 1. ad 3. *Ad deletionem venialis peccati non requiritur infusio gratiæ. Atqui in quolibet Sacramento novæ Legis gratia infunditur. Ergo nullum Sacramentum novæ Legis directe instituitur contra veniale, quod tollitur per quædam Sacramentalia, puta per aquam benedictam.*

XXIV. R. Quidquid sit de forma hujus argumenti, 1. ex eo equidem consequi posset Unctionem Ext. non fuisse simpliciter institutam ad solam venialium remissionem; non vero quod Deus, qui dives est in misericordiis, vel non potuerit, vel non voluerit eam sic instituere, ut simul & gratiam augeret, & venialia dimitteret. Unde

XXV. R. 2. Dist. maj. ad venialium remissionem non requiritur gratia, sed potest tamen cum gratia tribui venialium re-

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.

missio, si hanc illi Deus annectere voluerit, C. Ad venialium remissionem. & non potuit Deus remissionem hanc cum gratia connectere, N. Id enim nec attributis Dei, nec hominis, nec gratiæ aut peccati adversatur.

CONCLUSIO. III. Unctio peccata etiam mortalia per se remittit; non tamen eo modo quo Pœnitentia.

XXVI. Prob. 1. pars, quam tenent Sanbovius p. 383. Henricus à S. Ignatio Lib. 6. n. 29. Habert cap. 6. Tournely in prælectionibus, & alii quibus præiverunt Bellarminus, Maldonatus, &c. Prob. inquam, non metaphysicis argutiis, quæ in materia Sacramentaria, modici, si cujus, pondoris esse debent; sed 1. ex verbis Jacobi: *Si in peccatis sit, remittentur ei*. Atqui 1. verba hæc generalia sunt; 2. & habitum peccati exhibent, non enim est *in peccatis* nisi qui eorum habitum gerit; 3. nec ad peccati reliquias, nec ad peccata venialia restringi possunt. Nec enim dubium est quin infirmus ejusmodi reliquiis saltem per originale peccatum contractis implicetur; & levioris alicujus culpæ conscius sit: cum toties justis ipsis venialiter peccare contingat. Ergo dubium Apostoli cadit in peccata mortalia, quæ, si forte insint, per sacram Unctionem remissum iri declarat.

XXVII. Prob. 2. Ex verbis formæ, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*: unde sic: *Sacramenta novæ Legis id operantur quod significant*. Atqui Sacramentum Ext. Unctionis significat quorumque peccatorum remissionem: ergo hanc essentialiter producit, cum producere potest; si infirmus sit in peccatis.

XXVIII. Respondent Sacramenti formam non operari nisi cum materia, seu *proportionaliter ad materiam*; proinde cum *materia, seu Unctio, significet sanctionem, quæ supponit vitam, seu absentiam peccati*, non posse Sacramentum operari remissionem peccati. Verum solutio hæc, quæ formæ apertissimæ sensum ex materia de se, juxta adversarios ipsos indifferenti, restringit, vel potius pervertit; quam exilis sit & caduca patebit ex dicendis n. 36. & 37.

XXIX. Probat. Quia Sancti Patres generatim & indistincte docent per unctionem, de qua loquitur Sanctus Jacobus, remitti peccata. Petrus Cluniacensis, de quo supra, probat iterandam esse unctionem infirmorum, *quia iterari necesse est peccatorum, propter quam sit illa Unctio, remissionem*. Sanctus Carolus in instruct. de unct. extrem. *Prima, inquit, utilitas & effectus hujus Sacramenti est, quod peccati reliquias tollit tanquam complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Quæ reliquiæ peccata esse intelliguntur, sive mortalia, sive venialia, quæ post alia Sacramenta remanent. Potest enim fieri, ut ignorante eo qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat, in quo delendo ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri possit eum per hoc Sacramentum*

X x x x

tum

tum salvari, qui alioqui fuisset damnandus.

XXX. Reponunt effectum hunc remissionis peccatorum Extrem. Unctioni, sicut & aliis vivorum Sacramentis, Eucharistiæ præsertim, competere secundo; idque ad obsectorum textuum veritatem sufficere. Verum solutio hæc, nisi res præsens ad meram de nomine quæstionem reducat, aut vox *secundario* explicetur ut infra numer. 39. nequaquam sufficit; docent enim plures Eucharistiæ, & à fortiori cetera quæ vivorum dicuntur Sacramenta, nunquam remittere lethalia, nisi mediante perfecta contritione, quæ si desit, in eo etiam qui bona fide Eucharistiæ recipit, manet peccati mortalis reatus. Qui autem aliter sentiunt, quod & nos fecimus Tom. 5. non tam asserendo, quam conjectando sentiunt; ut qui sciant suam hanc opinionem piis equidem conjecturis niti, sed nullo fulciri argumento quod assensum certo eliciat. Aliud est de Extr. Unctione, cui virtus remittendi peccata indefinite tribuitur, tum in Scriptura: *Si in peccatis sit, &c.* tum per ipsam Sacramenti formam, *Quidquid deliquisti, &c.* quæ, quod notatu dignum est, ait Parisiensis Doctor, à Tridentinis Patribus vindicata est adversus alienas interpretationes, quibus nonnulli & Jacobi verba, & ejusdem Sacramentalis formæ sensum obscurare nitentur. Sic enim Patres, quod repetere non pigeat, *Unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccata reliquias abstergit*; ubi conceptis verbis delicta à reliquiis peccati distinguuntur; & ea quidem delicta à quibus æger potest esse immunis; ergo lethalia, cum à venialibus nemo diu prorsus immunis sit.

XXXI. Prob. 2. pars, nimirum quod Ext. Unctio non remittat peccata, ut remittit Pœnitentia. 1. Quia Pœnitentia sic instituta est, ut semper & in omni casu peccata remittat. Atqui non sic Ext. Unctio, quæ ea solum in periculo mortis dimittit, & tunc solum quando ea per Pœnitentiam remitti non possunt.

XXXII. 2. Quia Sacramentum Pœnitentiæ iis qui post Baptismum lapsi sunt, omnino necessarium est, cum recipi valet. Atqui non ita necessarium foret, si per Extrem. Unctionem semper, aut saltem in omni mortis periculo suppleri posset.

XXXIII. 3. Si Extr. Unctio instar Pœnitentiæ dimitteret mortalia, non minus ex genere suo mortalia præsupponeret, quam Pœnitentia. Atqui tamen ea non supponit; 1. quia alioquin inepta foret hæc condicionalis locutio Jacobi: *Si in peccatis sit*; sicut inepta foret, cum de Sacramento Pœnitentiæ agitur; 2. quia Unctio hæc est Sacramentum vivorum, & ex primaria sua institutione supponit animam à peccati morte suscitaram.

XXXIV. Obj. 1. contra 1. part. non equidem Scripturam, Concilia aut Patres, quæ tamen in gravibus ejusmodi materiis

potissima esse deberent argumenta; sed metaphysicas quasdam subtilitates. Sic itaque disputant. Extrem. Unctio est instituta per modum curationis & sanationis. Atqui medicina & curatio supponunt vitam in eo qui curatur. Ergo extr. Unctio supponit vitam spiritualem in infirmo: adeoque absentiam mortalis peccati.

XXXV. R. 1. dist. maj. Instituta est per modum curationis, & simul supplementi pœnitentiæ in certis casibus, nempe *si æger in peccatis sit*, C. per modum curationis simpliciter & pro quocunque casu, N. Solutionis veritas patet ex Scriptura & Conciliis.

XXXVI. R. 2. cum aliis dist. maj. Est instituta primario per modum medicinæ & curationis, C. Est instituta unice per modum medicinæ spiritualis, Neg. Atqui medicina, &c. disting. pariter min. Medicina quæ non habet nisi vim sanandi, supponit vitam, Conc. Medicina quæ primario vim habet sanandi, secundo autem vim vitam infundendi, Neg. Itaque ex prima divini Reparatoris intentione Extr. Unctio instituta est per modum medicinæ vitam actualem supponentis; unde qui sibi lethalis peccati conscius est, ante Unctionis susceptionem tenetur vel ad pœnitentiam confugere, si potest; vel si non potest, quantam valebit contritionem in semetipso cum Sacramentalis Confessionis voto accendere. Verum stat cum his eum per Unctionem à mortuis aliquando suscitari posse, etiam cum imperfecta contritione, quæ à Sacramento infirmorum seclusa, eidem iustificando non sufficeret, adeoque ut *per hoc Sacramentum* salvetur, qui alioqui fuisset damnandus.

XXXVII. Inst. Quod peccata secundo tantum remittit, ea non remittit nisi per accidens. Atqui ex modo concessis Extr. Unctio, &c. Ergo nullum reipsa nos inter & Thomistas occurrit discrimen, nisi in verbis.

XXXVIII. R. neg. maj. Neque enim, ut apposite monet Habertus, confundi debent voces iste *per se* & *primario*. Aliud enim est rem *per se* ad finem aliquem esse institutam; aliud eam *primario* ad finem hunc institutam esse; quædam enim tam ex intentione operantis, quam operis assumuntur ad finem, qui tamen non intenditur nisi secundo. Patet id exemplo Medici, qui ita vult levare dolorem capitis, ut timeat nocere pulmone male affecto, ideoque medicamentum parat, cui utilia ad utrumque morbum curandum immiscet. Medicamentum illud per se ad capitis & pulmonis levamen dirigitur; sed primario in capitis levamen, quod primum intendit Medicus, secundo autem in bonum pulmonis. Sic Unctio per se tendit in abstersionem peccati & reliquiarum ejus: sed secundo tantum in abstersionem peccati mortalis; quia intendit, ut, si fieri potest, jam per clavium opem remissum fuerit. His adde quod Sacramentum certo, & cum minori

nori dispositione id facit, quod per se facit. Quod autem *per accidens* tantum operatur, non ita certo, nec cum iisdem dispositionibus operatur, juxta Theologos plures, quorum opinio etsi minus rara videatur, non omni tamen veri specie destituta est.

XXXIX. Objic. 2. Nonnisi duo sunt Sacramenta mortuorum. Atqui admissa nostra opinione tria forent.

XL. R. neg. min. Ut enim bene Sanbovius, ea duntaxat Sacramenta pure & simpliciter *mortuorum* dicuntur, quæ ex primaria propriæ institutionis intentione remittunt peccata mortalia; seu quæ non requirunt ut dispositionem ordinariam, absentiam peccati mortalis. Atqui Unctio extrema peccatum mortale ex primaria intentione non remittit, sed ut ordinariam dispositionem requirit absentiam ejus. Ergo non debet dici simpliciter Sacramentum mortuorum. Nihil autem absurdi erit, si eo nomine secundum quid donetur.

XLI. Not. Triplex est ratio qua peccatum in Sacramentis dimittitur. Prima est *per se ex primaria intentione* primariæ institutionis; & hæc est propria Baptismi & Pœnitentiæ. Secunda est *per se ex secundaria intentione* propriæ institutionis; & hæc est peculiaris sacræ de qua nunc Unctionis. Tertia denique est *per accidens*, quæ convenit ceteris quatuor Sacramentis. Quod autem Unctio *per se*, licet ex intentione tantum secundaria, dimittat peccata, hinc probatur quod scripturæ & Concilia de remissione peccatorum per Unctionem alio loquuntur modo, quam per cetera *vivorum* Sacramenta. Porro si extrema Unctio peccata solum per accidens remitteret, non magis remissio hæc inter effectus ejus, quam inter Eucharistiæ v. g. vel Ordinis effectus recenseretur. Hæc idem Doctor, pag. 478.

XLII. Inst. 1. Duo Sacramenta non ordinantur ad eundem effectum. Atqui Pœnitentia ad remissionem peccati mortalis ordinatur. Ergo.

XLIII. R. 1. Argumentum hoc ab Adversariis solvendum esse, si remissio mortaliū, quam per accidens ab extrema Unctione fieri consitentur, vera sit & infallibilis. An enim Unctio vere non ordinabitur ad remissionem, quam certo & infallibiliter producat, sicut pœnitentia; licet eam nonnisi per accidens producere dicatur?

XLIV. R. 2. dist. maj. Duo Sacramenta non ordinantur ad eundem effectum sub eadem ratione producendum, C. sub diversa, N. porro extrema Unctio non remittit peccata eadem ratione qua Pœnitentia; isthæc enim peccata delet semper & in quocunque casu; nec ullum est Sacramentum quod ea sine ordine ad ipsam remittere valeat. Contra Unctio infirmorum ea tantum delet in exeuntibus, quæ alia nulla ratione succurri potest.

XLV. Inst. 2. Sacramentum quod culpam absolutione Sacramentali dimissam sup-

ponit, nullo modo culpam hanc remittit. Atqui Unctio extrema. Unde in Elucidario apud S. Anselmum hæc legere est: *Si de peccato pœnitentiam non egit, ista Unctio non solum ei nihil prodest, sed etiam multum obest.*

XLVI. R. dist. min. Supponit culpam de lege communi, C. quasi nunquam possit culpam hanc remittere; puta cum æger vel confiteri non potest, vel alicujus ab ultima confessione perpetrati peccati oblitus est, aut nulla dat doloris signa; quo in casu plures eum sacramentaliter absolvere non audent, N. Itaque qui sacramentaliter absolvi potest, ad id procul dubio tenetur; cum quidquid per claves deleri valet, per eas necessario delendum sit. Unde qui Unctioni, quia faciliori, omiſsa Sacramenti Pœnitentiæ via, confideret, *Unctio hæc non solum ei nihil prodesset, sed etiam*, quia sacri lege suscepta, *multum obesset.* Verum non ideo nullum ex ea fructum capiet qui sacramentaliter absolvi non poterit; fiet enim aliquando ut per eam salvetur, *qui alioqui fuisset damnandus.*

XLVII. Obj. 3. Nullum in lege nova remittitur peccatum, nisi per actum judiciale. Atqui nihil est in unctione extrema quod actum judiciale sapiat, cum forma ejus sit deprecativa.

XLVIII. R. neg. maj. Quæ licet de lege communi vera sit, falsa est in casibus num. præced. recensitis.

XLIX. Obj. 4. Cum Auctore Operis de re Sacramentaria, pag. 223. Ex Tridentina definitione Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptisma necessarium est necessitate medii. Atqui non potest stare hoc dogma, si extrema Unctio per se ad dimittenda mortalia sufficere possit; in hac enim hypothesis possent ablui peccata mortalia per solam Unctionem, secluso Pœnitentiæ Sacramento.

L. Resp. 1. Nusquam dixit Tridentinum Pœnitentiam lapsis esse necessariam necessitate medii; sed simpliciter eam esse lapsis necessariam, *sicut nondum regeneratis* necessarius est *ipse Baptismus*: porro Baptismus æque non est, adultis saltem, necessarius necessitate medii; cum in his per Baptismum flaminis suppleri possit, imo & in infantibus per Martyrium, uti cum multis docuimus in Tractatu de Baptismo, cap. 8. art. 2. sect. 1.

LI. Resp. 2. neg. min. Sicut enim Sacramentum Pœnitentiæ vere dicitur necessarium, licet effectus ejus per internam contritionem suppleri possit; quia nunquam sine ordine ad claves: sic & idem Sacramentum vere necessarium dici debet, licet per extremam Unctionem aliquando suppleatur sine ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ; & ita secum cohæret sacra Synodus, quæ sic docet necessariam esse Pœnitentiam ad peccati remissionem, ut remissionem hanc per extremam Unctionem haberi posse declaret.

CONCLUSIO IV. Extrema Unctio per se &

se & primario peccatorum reliquias abstergit, & animam alleviat.

LII. Prob. 1. pars. Per reliquias Peccati intelligitur animi torpor, seu, ut loquitur S. Thom. in 4. dist. 23. q. 1. a. 2. q. 1. *quædam debilitas spiritualis*, mentem à cœlestibus avocans, & ad terrena deprimens; inceptor item & anxietas quæ hominem morti vicinum vexare consuevit, & diffidentiam concitat. Et is quidem totius hominis languor partim ex originali labe contrahitur, partim ex longa peccatorum serie vires & augmentum sumit, secundum id Augustini, Lib. ult. de Trinitate, cap. 27. *Quæ causa est cur acie fixa lucem illam incommutabilem videre non possis, nisi infirmitas? & quid tibi eam fecit, nisi iniquitas?* Atqui torporem hunc abstergit Unctio sancta, & quidem per se & primario; 1. quia datur per modum medicinæ. *Medicina autem*, ait ibid. S. Thomas, *per se & primario est ad pellendam infirmitatem.* 2. Quia ad minus tollit venialium culpam. Atqui mens ab his, velut à multiplici gravamine libera, ad cœlestium meditationem fit expeditior. 3. Quia Sacramenta id efficiunt quod significant. Atqui aliqua hujus Sacramenti pars, Unctio scilicet olei, significat id in anima per Sacramentum hoc effici, quod olei Unctio in corpore operatur. Hæc autem vigorem artibus præbet, & ab iis torporem abigit, ut compertum est exemplo Athletarum. *Oleum*, ait Victor Antiochenus, in cap. 6. Marci, *inter alia & laborum molestias mitigat, & lumen fovet, & hilaritatem conciliat.* Ergo.

LIII. Prob. 2. pars 1. Ex ipso S. Jacobi textu, qui alleviationem hanc recenset ut primarium Unctionis nostræ effectum: *Et alleviabit eum Dominus*, seu, ut Græce habetur: *Et eriget eum Dominus*, id est firmabit, corroborabit, & ut legebat Innocentius I. *suscitabit*; 2. quia Unctio extrema, juxta Patres tam Græcos quam Latinos, est perfectivum, seu, ut loquitur Trident. Synodus, *consummativum Pœnitentiæ*. Atqui non est consummativum Pœnitentiæ, nisi quia, instar illius peccatum abigendo, mentem adversus residuas è peccato infirmitates confirmat; 3. quia eadem Unctio passim à SS. Doctores vocatur *Sacramentum spei*, sicut Baptismus & Confirmatio dicuntur Sacramenta fidei, & Eucharistia Sacramentum amoris. Atqui eatenus spei Sacramentum est, quatenus homini, penes venialia & venialium reliquias mundato, multam injicit spem divinæ misericordiæ, quo nihil aptius ad alleviandam ac reficiendam animam excogitari potest; 4. Demum, quia per Eugenium IV. in Decreto: *Unctionis nostræ effectus est mentis sanatio.* Atqui anima sanatur tum remissione peccatorum, juxta istud Prophetæ: *Sana animam meam, quia peccavit tibi*; tum abstersione languoris è peccatis contracti; juxta illud ejusdem: *Miserere mei, quoniam infirmus sum.* Ergo.

LIV. Hos effectus pie & nervose his ex-

posuit verbis Trident. in procæmio de extrema Unctione: *Clementissimus Redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum; quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit quibus Christiani conservare se integros; dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possent; in extremæ Unctionis Sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, munivit. Nam etsi adversarius noster occasiones per omnem vitam quærat & capteret, ut devorare animas nostras quoquo modo possit, nullum tamen tempus est, quo vehementius ille omnes suæ versutiæ nervos intendet ad perdendos nos penitus, & à fiducia etiam, si possit, divinæ misericordiæ deturbandos, quamcum impendere nobis exitum vitæ perspicit.* Hæc autem Unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat & confirmat; magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando; qua infirmus sublevatus, & morbi incommoda ac labores levius fert, & temptationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistet, & sanitatem corporis interdum, ubi salutis animæ expedierit, consequitur.

LV. Objic. 1. Post receptum extremæ Unctionis Sacramentum manent in iis qui convalescerunt, peccatorum reliquiæ, scilicet peccati fomes, vitiosi habitus, naturæ in malum proclivis, torpor ad bonum. Ergo falsum est quod extrema Unctio reliquias peccatorum abstergat.

LVI. R. 1. neg. conseq. Namque, ut advertit ibid. S. Thomas; ad 2. *Reliquiæ peccati non dicuntur hic dispositiones ex actibus relictæ, quæ sunt quidam habitus inchoati, sed quædam spiritualis debilitas in ipsa mente existens, qua sublata, etiam iisdem habitibus vel dispositionibus manentibus, non ita potest inclinari mens ad peccata.* Ergo curatur equidem infirmitas mentem incurvans, ita ut homo, si gratia sibi oblata utatur, ad bonum longe facilius tendat; sed manet fundus dispositionum perversarum, ut & peccati fomes, qui nullo unquam Sacramento aufertur, licet non parum imminui possit. Unde

LVII. Resp. 2. dist. conseq. Extrema Unctio non abstergit reliquias peccatorum, immutando nativam corporis habitudinem, Conc. Non abstergit tribuendo robur & vigorem adversus pravos quæ ex peccato remanent dispositiones, Neg. Itaque extr. Unctio duo facit. 1. Culpæ reatum, si quis sit, penitus delet; 2. culpæ ejus reliquias, non equidem funditus delet, (quia providentiæ est ut ad virtutis exercitium supersint, atque etiam ad pœnam peccati, ut dicat homo cum fratribus Joseph: *Merito hæc patimur*:) verum eas imminuit, aut saltem vires largitur, quibus ex eis proventum faciat infirmus, secundum id Catechismi Rom. §. 28. *Allevatur & erigitur ægri animus divinæ bonitatis spe, eaque corroboratus, morbi incommoda omnia fert levius,*

levius, ac ipsius demonis calcaneo insidiantis artificium & calliditatem facilius eludit.

LVIII. Inst. Hæc reliquiarum peccati absterfio perperam extremæ Unctioni tribuitur; cum eam abunde operetur Pœnitentiæ Sacramentum, quod, ut norunt omnes, jus tribuit ad auxilia quibus pœnitens concupiscentiam frænare, tentationibus obsistere, proficere in bono, & usque ad exitum perseverare valeat. Ergo non est cur hæc reliquiarum peccati absterfio in extr. Unctionem refundatur.

LIX. Resp. neg. antec. Nam Pœnitentia dat equidem vires adversus ordinaria spiritalis vitæ pericula; sed quemadmodum Medicus, qui hominem infirmæ valetudinis hætenus per leniora remedia curavit, fortiora, ingravescente morbo, incunctanter adhibet, sic & postulabat clementissimi Redemptoris nostri benignitas, ut Fideles suos, recrudescente periculo, firmioribus, & ad hunc finem directe institutis præsiidiis muniret. Atqui pœnitens, periculosa ægritudine correptus, longe majus quam antea subit in spiritalibus discrimen. Invadunt animam torpor & anxietas, cruciant acutissimi dolores corporis, perturbat quam maxime horror præsentissimæ mortis; hinc animo recurrit præteritarum iniquitatum memoria, & immanes conscientiae stimuli; inde obstrepit amara vox; *Statutum est hominibus semel mori*, tibi mox, *post hoc autem judicium*. His accedunt vehementiores dæmonis impetus, qui cum Sanctos aliquando perterruerint, peccatores aut tepidos ad desperationem conjiciant, nisi afflictis succurat misericordia divina, viresque novas & arma suppeditet. Hæc pie idem Paris. Magister.

LX. Atque hinc cum ipso colliges, quanta commiseratione digni sint fideles plerique, qui nullam tanti gratiarum thesauri cognitionem habent; sua minus, quod summo opere dolendum est, quam Pastorum incuria, è quibus multi perraro, quidam ne semel quidem in longo Regiminis decursu de præsentis argumento ad plebem suam verba faciunt. Unde accidit, ut Deus nec gloriam, nec gratias sibi è tam salubri beneficio debitas referrat; quin & illud plures negligant, sæpe etiam velut certum mortis sententiam averfentur; ipsi quoque Parochi tam præsens remedium infirmis proponere vereantur, ne concidant animis, & tota velut ad fatalem nuntium perturbetur familia. Et re ipsa quidem ad unum sacrae hujus Unctionis nomen affines & domestici dedunt se lacrymis: inter ægrotos vero ii habentur religiosiores, qui Ministro rem proponenti non refragantur, nec ægre divinum illud medicamen sibi adhiberi ferunt; pauci vero occurrunt, qui illud exoptent, & ea qua par est devotione & animi præparatione suscipiunt.

LXI. Præparationem dico; hæc enim cum ad omnia adultorum Sacramenta requiratur, & ad istud quoque requiritur; *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

eo præsertim quod & Pœnitentiæ completivum sit, & per adjunctam contritionem omnes anteactæ pœnitentiæ defectus reparare debeat. Porro in pœnitentia, qua sani defungimur, quatuor occurrere possunt defectus. Vel enim deest propositum efficax vitandi peccata, quæ in Tribunali deposuimus, solaque adfuit velleitas quæ propositi loco imprudenter habita est: Vel ex vincibili & culpabili ignorantia gravia etiam peccata excusamus, nec proinde corrigimus, quod malum i a frequens esse censent viri graves, ut quotquot in æternum pereunt; omnes, paucis exceptis, propter vincibilis ignorantiae peccata, perire constanter asseverent: (Unde Augustinus Lib. 10. Confess. cap. 35. *Multum timeo occulta mea, quæ norunt oculi tui, mei autem non. Tu nosti de hac re ad te gemitum cordis mei, & flumina oculorum meorum.* Sed & præstantiores amici Dei; alii cum Rege Propheta, Psalm. 12. *ab occultis meis munda me*; alii cum Apostolo trepidi ajebant: *Nil mi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.*) Vel levia multa quasi per ludum committimus, nec consentaneo dolore abstergere molimur; Vel de his etiam quæ sincere detestamur per dignos pœnitentiæ fructus non facimus satis; unde manet nos gravis reatus pœnæ temporalis.

LXII. Atqui Ext. unctio sine accuratiore infirmi pœnitentia vita illa integre non corrigit. Non defectum, si quis fuerit, efficacis propositi, nisi jam plene mutata in bonum voluntas omnem peccandi effectum exuat. Non ignorantiae peccata, nisi infirmus ea nunc condemnet, quæ male hætenus excusavit; & inita arctiori crucis seu Evangelii via, spatiosam sæculi viam, quæ tenebris obsita est, dimittat, ut sic ea saltem ignorantia, quæ primitus voluntarie contracta est, deinceps involuntaria & veniæ digna censeatur. Non peccata venialia; cum deleri ea non possint, nisi aliquali quæ ad ea se extendat pœnitentia. Non reatum pœnæ temporalis, qui si forte ad reliquias peccati per Extrem. Unctionem auferendas pertinet, ut D. Thomæ & pluribus post ipsum videtur, dimitti nequit, nisi infirmus ex ardenti studio satisfaciendi divinæ justitiæ, morbi dolores strenue sustineat, atque *in spiritu humilitatis & in animo contrito*, imminentem totius mundi & vitæ ipsius jacturam in scelerum suorum expiationem acceptet.

LXIII. Ex his colligent Pastores, 1. amplam sibi ex hoc Sacramento, dicendi copiam exurgere; 2. suam ea de re orationem non esse remittendam ad tempus mortis, cum jam vel utcumque suspecta est infirmo, vel ei plurimum prodesse non potest; sed è suggestu coram populo quantum sufficiet, habendam esse; ut discant sani, quæ sibi postmodum infirmis utilia sint: *Nec dubitandum esse,*

Y y y y

ait

ait Catechismus Trid. hic num. 30. *quin Fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum percipiant*; 3. haud satis esse, quo infirmum ad debitam hujus Sacramenti perceptionem informet, ut eum generatim ad poenitentiam moveant; sed operæ pretium esse ut insuper capita superius annotata sigillatim attingant; *ac præsertim quæ spectant ignorantiam vincibilem, propter quam tot homines in æternum pereunt.* Ita & instanter citatus Doctor, quem qui à nobis (in moralibus scilicet) appellari ægre fuerunt, ægre in primis ferre debuerunt, quod vulgares Scholastici multa, plerumque jejuna disputent, vix quid unquam afferant, unde juvari pietas, & Pastores ad munia sua informari possint.

CONCLUSIO V. Valet etiam Extrem. Unctio ad restituendam corporis sanitatem, idque ex opere operato; attamen sub conditione, si animæ saluti expedierit. Tres sunt partes.

LXIV. Prob. 1. pars, 1. ex S. Jacobi verbis: *Oratio fidei salvabit infirmum.* Atqui hæc infirmi salus ab Hugone Victor. Magistro Sentent. SS. Thoma & Bonaventura, & aliis vulgo Theologis de corporea sanitate, & merito intelligitur. Hæc enim verba: *Oratio salvabit infirmum*, ad præcedentia hæc, *Infirmatur quis in vobis*, necessario referuntur. Atqui postrema hæc verba de corporea tantum infirmitate intelligi possunt. Ergo.

LXV. Prob. 2. Ad id instituta sunt Sacramenta, quod per ea fieri precantur Ecclesiæ Ministri. Atqui corporis sanitatem ab extr. Unctione præstari hætenus orant Ecclesiæ Ministri, si minus in ipsa forma semper, quia hæc primarios effectus spectat; saltem in orationibus ad eam præambulis. Sic in Gregoriano ritu precatur Sacerdos, ut divina *benedictione sit unguentum hoc omni* qui ab eo tactus fuerit, *tutamentum mentis & corporis ad evitandos omnes dolores omnempne ægritudinem corporis*; & huic concinunt monumenta superius passim relata.

LXVI. Prob. 3. tum ex Decreto Eugenii IV. ubi effectus hujusce Sacramenti est *mentis sanatio*; in quantum autem expediat, etiam corporis tum ex Tridentino, quod per eam sacram Unctionem *sanitatem corporis interdum, ubi animæ expedierit*, conferri declarat.

LXVII. Prob. 2. pars contra Estium, qui negat infirmi sanitatem à virtute hujus Sacramenti expectandam esse; eamque solum ab Ecclesiæ & Ministrorum precibus repetendam esse contendit. Prob. inquam, 1. quia interpretatio hæc aliena est à communi Catholicorum sententia, quam in Decreto suo Eugenius, & cit. loco Tridentini Patres exponunt. 2. quia sanitas corporis non minus inter Unctionis effectus recensetur, quam mentis alleviatio. Ergo licet indubie Sacramentum hanc primario intendat, quia, ut docet Augustinus, Enchyrid. cap. 66. *Totum quod salutaribus*

agitur Sacramentis, magis ad spem futurorum bonorum, quam ad retentionem vel adoptionem præsentium pertinet; constat tamen & illam pari efficacia ab eodem Sacramento produci.

LXVIII. Prob. 3. pars, tum ex citatis Eugenii IV. & Synodi Trident. textibus, tum quia, ut bene S. Thomas cit. dist. 23. quæst. 1. art. 2. *Operans nunquam inducit secundarium effectum, nisi secundum quod expedit ad principalem*; & ideo ex hoc Sacramento non sequitur corporalis sanatio semper, sed quando expedit ad spiritualem sanationem; & tunc semper eam inducit, dummodo non sit impedimentum ex parte decipientis.

LXIX. Objic. 1. cum Lutero. Quod non datur nisi discessuris, non confert corporis sanitatem. Atqui extrem. Unctio, &c.

LXX. Resp. neg. min. Datur enim sacra Unctio iis qui periculose decumbunt. Porro ex iis qui periculose decumbunt, plures sunt qui per media vel naturalia, vel supernaturalia ad integram sanitatem revocari possunt. Datur quidem etiam proxime discessuris Sacramentum istud: sed nihil inde; quia quod ad unum effectum valere nequit, ad alios quos præcipue intendit Christus, valere potest.

LXXI. Obj. 2. Sacramentum suos semper effectus habet in iis qui ad ipsum non ficti, seu bene dispositi accedunt. Atqui Unctionem recipiunt multi, bene & ut par est dispositi, qui tamen sanitati non restituuntur. *Vix enim*, ait idem Lutherus, *inter mille unus restituitur*, &c.

LXXII. Resp. dist. Sacramentum suos semper habet effectus promissos absolute, C. promissos sub conditione, N. Porro sanitas sub hac tantum conditione promittitur, si animæ saluti expediat; unde licet prioribus Ecclesiæ sæculis, quibus fides hominum cordibus inferenda erat, plurimum expedirent miraculosæ sanationes, non tamen à morbo convalescebant quicunque ungebantur.

LXXIII. Inst. Atqui Unctioni sanitas sub prædicta conditione promissa non est. Prob. subf. Multi Unctione suscepta sanitatem recuperant, qui postmodum in vitia proruunt; & his dubio procul melius fuisset mori. Multi contra tunc temporis moriuntur, qui recuperata sanitate priora merita novis cumulassent, & his vivere melius fuisset.

LXXIV. Resp. ad 1. neg. subf. ad 1. 2. dico 1. nunquam in particulari constare quis hujus Sacramenti virtute sanitatem recuperaverit: Forte enim citra Unctionem vitæ redditus fuisset; uti apud Turcas & Judæos aliis pluribus in eodem casu contingit: unde objectio hæc nititur incerto. Dico 2. iis etiam qui per Unctionem sanati supponerentur melius quid ab ipsa contigisse, nimirum plenioris gratiæ mensuram. Quod autem ab ea deinceps exciderint; ipsis solis, non autem extrem. Unctioni imputandum

putandum est; sicut quod quis recepta pie Eucharistia, postmodum in vitia proruat, & in eis usque ad exitum perseverans, durius ob gratiam qua perfusus erat, à supremo Iudice excipiat, non Eucharistiae vitium est, sed personae.

LXXV. Ad 2. 2. 1. Et id etiam incertum est, an diu steterint in bono, qui per Unctionem sanati fuissent; 2. nemo est sincere Christianus, qui cum Paulo non arbitretur sibi melius esse Christo citius perfrui, quam in hac lacrymarum & anxietatis valle diutius commorari; 3. qui momenta nostra computavit Deus, certam cuique pro summo arbitrio gloriae mensuram destinavit. Ergo sicut de eo conqueri non possunt infantes statim à Baptismo rapti, licet ex iis non pauci ad sublimiorem beatitudinis gradum deventuri fuissent; sic nec iis conquerendum quos tangit objectio.

LXXVII. Objic. 3. Si quotiescunque corporis salus ad salutem animae expedit, liberetur à morte infirmus, plerumque sanitas insigni miraculo adscribenda erit; quoties nempe tanta est iniquitas morbi, ut citra miraculum aeger sanari non possit. At qui miracula nec à Sacramentis hodie, nec ab Ecclesiae Ministris expectari debent.

LXXVII. Respondent Dom. Soto, in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. Sacramenti huius effectum, esse, non ipsam sanitatem in se, sed auxilium quoddam ad recuperandam sanitatem, quod licet infallibiliter juvet ut praestans Medici pharmacum, non tamen infallibiliter sanat; quia vis morbi quandoque eo potentior est. Sicut Confirmationis effectus, qui est intrepida fidei confessio, quia non in se datur, sed in auxiliis ad ipsam quandoque majoribus tormentis cedit, &c.

LXXVIII. Verum doctrina haec, quam ne leviter quidem redarguit Juenius ut ego alibi à Suare, disp. 41. sect. 4. num. 4. Gonet, disp. 2. num. 25. Haberto, cap. 6. sub finem, & alii passim rejicitur ut ad minimum temeraria, & opposita, non quidem definitioni, sed doctrinae Tridentinae supra adductae. Nec profecto digne de Sacramento sentit, qui plus non eidem tribuit quam pharmaco, vel arti medicae. Nec obest exemplum ab eodem Theologo adductum; constans enim fidei professio est

opus pendens ab hominis libertate, quam gratia non tollit: at vero corporis sanitas non est opus libertatis, sed per modum naturalis operis perficitur; adeoque quod aegritudinem non vincat remedium, ejus infirmitati tribuendum est. Id autem de Sacramento sentire prorsus indignum est.

LXXIX. Resp. itaque neg. maj. sanatio enim etiam supra naturae vires tunc duntaxat vere est & dicitur miraculum, quando fit supra consuetum gratiae, Sacramentive operandi modum. Duo scilicet ex S. Thoma ad miraculum requiruntur; 1. ut opus naturae vires excedat; 2. ut rarum sit & praeter ordinem à Deo constitutum; unde justificatio impii, licet vim naturae superet, miraculum dici nequit; quia nec rara est, nec à Sacramento nisi secundum ordinem à Deo constitutum producit. Pari ratione sanitas, quae naturae viribus propter iniquitatem morbi restitui non potest, per Sacramenti virtutem absque miraculo restituitur; quia restituitur juxta legem à Deo constitutam. Ita Sanbovius, & melius Habert.

LXXX. Quæres quis sit ordo inter recensitos Unctionis nostrae effectus.

Resp. cum Sanbovio, ibid. p. 489. quod corporea sanitas, si cum tribus aliis effectibus comparetur, rationem habet effectus secundarii; ii vero tres rationem effectus primarii. Si vero tres iidem effectus inter se comparentur, remissio peccatorum primam habet fedem; secundam absterfio reliquiarum peccati; tertiam denique gratia confortans & allevians.

LXXXI. Quæres iterum, an extrema Unctio imprimat characterem.

Resp. neg. Idque fide constat, quia Tridentinum tria duntaxat Sacramenta recenset quae characterem imprimant. Accedit 1. quod ex D. Thoma *Character non imprimitur nisi in illis Sacramentis, quibus homo ad aliquod sacrum deputatur. Sed hoc extremae Unctionis Sacramentum est solum in remedium, & non deputatur per ipsum homo ad aliquod sacrum agendum vel suscipiendum.* 2. Quod Sacramenta quae characterem imprimunt, iterari non possint. Porro ex dictis iterari potest Unctio extrema quamquam qui eam iterari posse duodecimo saeculo negarunt Gosfridus & Yvo, haud tamen arbitrabantur per eam imprimi characterem.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE

CEREMONIIS UNCTIONIS INFIRMORUM.

LXXXII. UNCTIONIS ritus antiqui apud Sanbovium ii sunt; 1. benedictio olei, quae vel ab Episcopo fit singulis annis in Ecclesia Latina, vel in Graeca, cum Sacramentum administrari

debet. 2. Locus administrandi Sacramenti, qui vel erat Ecclesia, ut etiamnum passim observant Graeci, vel ut hodie apud nos, cubiculum infirmi. 3. Processio ad locum in quo decumbit infirmus, quae

quæ olim ritu maxime solemnè fiebat. 4. Interrogatio hæc à Sacerdote post domus & adstantium aspersionem aqua benedicta factam: *Ad quid nos vocasti, frater?* 5. Recitatio ab infirmo, tum orationis Dominicæ, tum & Symboli. 6. Confessio Sacerdoti facta. 7. impositio cineris super pectus infirmi, & cilicii super caput ejus; & hæc Unctionem præcedebant.

LXXXIII. Tunc fiebant Unctiones ut & nunc in modum crucis. Recitabantur interim orationes & Psalmi. Decantabatur à Clero inter ungendum, vel post Unctionem, Hymnus *Christe Cælestis*, quem ex veteri Codice Siculo descripsit Morinus citato supra loco de Pœnitentia.

LXXXIV. Unctionem sequebatur, ut etiamnum in Ordine Cisterciensi, Eucha-

ristiæ participatio, & pluribus in locis sub utraque specie, vel successive, cum licebat per tempus, vel particula sanguine pretioso tincta, quod extra Ecclesiam difficile erat & periculosum. Item Unctio alicubi per sex dies iterabatur. Sequebatur Missa pro infirmo, quæ quandoque sicca in infirmi cubiculo dicebatur.

Ex his ritibus plures jam nunc non vigent; non ubique sunt iidem. De his sequatur quisque Diœcesis suæ sanctiones.

Et hæc sunt quæ de Purgatorio, Indulgentiis, &c. dicenda habebamus; in quibus si quid nobis incautis fidei vel sanioris Ethicæ legibus haud satis consonum exciderit, pro non dicto, jamque revocato haberi volumus.

S U M M A DOCTRINÆ CATHOLICÆ

D E

POENITENTIA, PURGATORIO, INDULGENTIIS, ET EXTREMA-UNCTIONE.

DECRETUM CONCILII FLORENTINI DE POENITENTIA.

„ **Q**UARTUM Sacramentum est Pœnitentia, cujus quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes; quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum promisso non peccandi de cetero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet ut peccator peccata amnia quorum memoriam habet, suo Sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro pec-

„ catis secundum arbitrium Sacerdotis; quæ quidem præcipue fit per orationem, jejunium & eleemosynam. Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert, cum dicit: *Ego te absolvo*, &c. Minister hujus Sacramenti est Sacerdos habens auctoritatem absol- vendi, vel ordinariam, vel ex commissi- sione Superioris. Effectus hujus Sacra- menti est absolutio à peccatis.

CANONES TRIDENTINI DE POENITENTIA.

„ I. Si quis dixerit in Catholica Eccle- sia Pœnitentiam non esse vere & proprie Sacramentum, pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labun- tur, ipsi Deo reconciliandis à Christo Domino institutum, anathema sit.

„ II. Si quis Sacramenta confundens, ipsum Baptismum Pœnitentiæ Sacramen- tum esse dixerit, quasi hæc duo Sacra- menta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non recte secundam post naufragium tabulam appellari; anathe- ma sit.

„ III. Si quis dixerit verba illa Domini *Accipite Spiritum sanctum: Quorum re- miseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*, non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœ- nitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab ini-

„ tio semper intellexit; detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium; anathema sit.

„ IV. Si quis negaverit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi ma- teriam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfac- tionem, quæ tres Pœnitentiæ partes di- cuntur; aut dixerit duas tantum esse Pœ- nitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientiae, agnito peccato, & concep- tam fidem ex Evangelio, vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata; anathema sit.

„ V. Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectio- nem & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ

„ animæ suæ, ponderando peccatorum
 „ suorum gravitatem, multitudinem, fœ-
 „ ditatem, amissionem æternæ beatitudinis,
 „ & æternæ damnationis incursum, cum
 „ proposito melioris vitæ, non esse verum
 „ & utilem dolorem, nec præparare ad
 „ gratiam, sed facere hominem hypocri-
 „ tam & magis peccatorem; demum illam
 „ esse dolorem coactum, & non liberum
 „ ac voluntarium; anathema sit.

„ VI. Si quis negaverit Confessionem
 „ Sacramentalem vel institutam, vel ad fa-
 „ lutem necessariam esse jure divino; aut
 „ dixerit modum secrete confitendi soli
 „ Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab
 „ initio, semper observavit & observat,
 „ alienum esse ab institutione & mandato
 „ Christi, & inventum esse humanum; ana-
 „ thema sit.

„ VII. Si quis dixerit in Sacramento Pœ-
 „ nitentiæ ad remissionem peccatorum ne-
 „ cessarium non esse jure divino confiteri
 „ omnia & singula peccata mortalia, quo-
 „ rum memoria cum debita & diligenti
 „ præmeditatione habeatur, etiam occulta,
 „ & quæ sunt contra duo ultima Dacalogi
 „ præcepta, & circumstantias quæ peccati
 „ speciem mutant; sed eam confessionem
 „ tantum esse utilem ad erudiendum &
 „ consolandum pœnitentem, & olim ob-
 „ servatam fuisse tantum ad satisfactionem
 „ Canonicam imponendam; aut dixerit
 „ eos qui omnia peccata confiteri student,
 „ nihil relinquere velle divinæ misericor-
 „ diæ ignoscendum; aut demum non li-
 „ cere confiteri peccata venialia; anathe-
 „ ma sit.

„ VIII. Si quis dixerit confessionem om-
 „ nium peccatorum, qualem Ecclesia ser-
 „ vat, esse impossibilem, & traditionem
 „ humanam à piis abolendam; aut ad eam
 „ non teneri omnes & singulos utriusque
 „ sexus Christi Fideles, juxta magni Con-
 „ cillii Lateranensis Constitutionem, semel
 „ in anno, & ob id suadendum esse Fide-
 „ libus ut non confiteantur tempore Qua-
 „ dragesimæ; anathema sit.

„ IX. Si quis dixerit absolutionem sacra-
 „ mentalem Sacerdotis non esse actum ju-
 „ dicialem, sed nudum ministerium pro-
 „ nuntiandi & declarandi remissa esse pec-
 „ cata confitenti; modo tantum credat se
 „ esse absolutum; aut Sacerdos non serio,
 „ sed joco absolvat: aut dixerit non requi-

„ ri confessionem pœnitentis, ut Sacerdos
 „ eum absolvere possit; anathema sit.

„ X. Si quis dixerit Sacerdotes qui in
 „ peccato mortali sunt, potestatem ligandi
 „ & solvendi non habere; aut non so-
 „ los Sacerdotes esse Ministros absolutio-
 „ nis, sed omnibus & singulis Christi Fi-
 „ delibus esse dictum; *Quæcunque ligave-
 „ ritis super terram, erunt ligata & in Cæ-
 „ lo, & quæcunque solveritis super terram,
 „ erunt soluta & in Cælo; & quorum remi-
 „ seritis peccata, remittuntur eis; & quo-
 „ rum retinueritis retenta sunt*: quorum
 „ verborum virtute quilibet absolvere possit
 „ peccata; publica quidem per correptio-
 „ nem duntaxat, si correptus acquieverit;
 „ spontanea vero per spontaneam confes-
 „ sionem; anathema sit.

„ XI. Si quis dixerit Episcopus non ha-
 „ bere jus reservandi sibi casus, nisi quoad
 „ externam politiam, atque ideo casuum
 „ reservationem non prohibere quominus
 „ Sacerdos à reservatis absolvat; anathe-
 „ ma sit.

„ XII. Si quis dixerit totam pœnam si-
 „ mul cum culpa remitti semper à Deo,
 „ satisfactionemque pœnitentium non esse
 „ aliam quam fidem qua apprehendunt
 „ Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.

„ XIII. Si quis quis dixerit pro peccatis
 „ quoad pœnam temporalem minime Deo
 „ per Christi merita satisfieri pœnis
 „ ab eo inflictis & patienter toleratis, vel
 „ à Sacerdote injunctis; sed neque sponte
 „ susceptis, ut jeuniis, orationibus elee-
 „ mosynis, vel aliis etiam pietatis operibus,
 „ atque ideo optimam pœnitentiam esse tan-
 „ tum novam vitam; anathema sit.

„ XIV. Si quis dixerit satisfactiones qui-
 „ bus pœnitentes per Christum Jesum pec-
 „ cata redimunt, non esse cultus Dei, sed
 „ traditiones hominum, doctrinam de gra-
 „ tia, & verum Dei cultum, atque ipsum
 „ beneficium mortis Christi obscurantes;
 „ anathema sit.

„ XV. Si quis dixerit claves Ecclesiæ
 „ esse datas tantum ad solvendum, non
 „ etiam ad ligandum; & propterea Sacer-
 „ dotes, dum imponunt pœnas confiten-
 „ tibus, agere contra fidem Clavium &
 „ contra institutionem Christi; & fictionem
 „ esse quod virtute Clavium, sublata pœna
 „ æterna, pœna temporalis plerumque ex-
 „ solvenda remaneat; anathema sit.

DOCTRINA CONCILII TRIDENTINI DE PURGATORIO.

„ Si quis post acceptam justificationis
 „ gratiam cuilibet peccatori pœnitenti ita
 „ culpam remitti, & reatum æternæ pœ-
 „ næ deleri dixerit, ut nullus remaneat rea-
 „ tus pœnæ temporalis exsolvendæ, in
 „ hoc sæculo, vel in futuro in Purgatorio
 „ antequam ad regna Cælorum aditus pate-
 „ re possit; anathema sit. *Sess. 6. Can. 30.*
 „ Non solum pro Fidelium vivorum pec-
 „ catis, pœnis, satisfactionibus & aliis ne-
 „ cessitatibus; sed & pro defunctis in Chri-
 „ *Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars II.*

„ sto, nondum ad plenum purgatis, rite,
 „ juxta Apostolorum traditionem offertur
 „ *Missæ Sacrificium. ibid. Sess. 22. cap. 2.*
 „ Si quis dixerit Missæ Sacrificium... fo-
 „ li prodesse fumentis; neque pro vivis &
 „ defunctis... offerri debere; anathema sit,
 „ *ibid. Can. 3.*

„ Cum Catholica Ecclesia, Spiritu San-
 „ cto edocta, ex sacris Litteris & antiqua
 „ Patrum Traditione, sacris Conciliis, &
 „ novissimæ in hac cecumenica Synodo,
 „ *Z z z z* *locis*

„ *locis mox adductis*) docuerit , Purgato-
 „ rium esse, animasque ibi detentas Fide-
 „ um suffragiis, potissimum vero accepta-
 „ bili Altaris suffragio juvari; præcipit san-
 „ cta Synodus Episcopis, ut sanam de Pur-
 „ gatorio doctrinam, à sanctis Patribus &
 „ sacris Conciliis traditam, à Christi Fide-
 „ libus credi, teneri, doceri, & ubique
 „ prædicari diligenter studeant. Apud ru-
 „ dem vero plebem difficiliore ac subtili-
 „ ores quæstiones, quæque ad ædificatio-
 „ nem non faciunt, & ex quibus plerum-
 „ que nulla sit pietatis accessio, à popula-
 „ ribus concionibus secludantur. Incerta
 „ Idem, vel quæ falsi specie laborant, evul-
 „ gari ac tractari non permittant. Ea vero

„ quæ ad curiositatem quandam aut super-
 „ stitionem spectant, vel turpe lucrum fa-
 „ piunt, tanquam scandala & Fidelium of-
 „ fensacula prohibeant. Curent autem Epif-
 „ copi, ut Fidelium vivorum suffragia,
 „ Missarum scilicet Sacrificia, orationes,
 „ eleemosynæ, aliaque pietatis opera, quæ
 „ à Fidelibus pro aliis Fidelibus defunctis
 „ fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ
 „ instituta pie & devote fiant, & quæ pro
 „ illis ex testatorum foundationibus, vel alia
 „ ratione debentur, non perfunctorie, sed
 „ à Sacerdotibus & Ecclesiæ Ministris &
 „ aliis qui hoc præstare tenentur, diligen-
 „ ter & accurate persolvantur.

DECRETUM DE INDULGENTIIS.

„ Cum potestas conferendi Indulgentias
 „ à Christo Ecclesiæ concessa sit, atque
 „ huiusmodi potestate divinitus sibi tradita
 „ antiquissimis etiam temporibus illa usa fue-
 „ rit: Sacrosancta Synodus Indulgentia-
 „ rum usum Christiano populo maxime salu-
 „ tarem, & sacrorum Conciliorum auctori-
 „ tate probatum, in Ecclesia retinendum
 „ esse docet & præcipit; eosque anathe-
 „ mate damnat, qui aut inutiles esse asse-
 „ runt, vel eas concedendi in Ecclesia po-
 „ testatem esse negant. In his tamen con-
 „ cedendis moderationem, juxta veterem
 „ & probatam in Ecclesia consuetudinem,
 „ adhiberi cupit; ne nimia facilitate Eccle-

„ siastica disciplina enervetur. Abusus ve-
 „ ro qui in his irrepserunt, & quorum oc-
 „ casione insigne hoc Indulgentiarum no-
 „ men ab hæreticis blasphematur, emen-
 „ dados & correctos cupiens, præsentis De-
 „ creto generaliter statuit, pravos quæstus
 „ omnes pro iis consequendis, unde plu-
 „ rima in Christiano populo abusuum cau-
 „ sa fluxit, omnino abolendos esse. Ce-
 „ teros vero qui ex superstitione, ignoran-
 „ tia, irreverentia, aut aliunde quomodo-
 „ cunque provenerunt :. ad S. Rom.
 „ Pontificem deferri mandat, &c. *Trident.*
 „ *Sess. 24. continuat.*

CANONES DE EXTREMA UNCTIONE.

„ I. Si quis dixerit Extr. Unctionem non
 „ esse vere & proprie Sacramentum à C.
 „ D. N. institutum, & à B. Jacobo pro-
 „ mulgatum; sed ritum tantum acceptum
 „ à Patribus, aut figmentum humanum;
 „ anathema sit.
 „ II. Si quis dixerit sacram infirmorum
 „ Unctionem non conferre gratiam, nec
 „ remittere peccata, nec alleviare infir-
 „ mos; sed jam cessasse, quasi olim tan-
 „ tum fuerit gratia curationum; anathema
 „ sit.
 „ III. Si quis dixerit Extr. Unctionis ri-

„ tum & usum quem observat S. Rom. Ec-
 „ clesia, repugnare sententiæ B. Jacobi
 „ Apostoli, ideoque eum mutandum, pos-
 „ seque à Christianis absque peccato con-
 „ temni; anathema sit.

„ IV. Si quis dixerit Presbyteros Eccle-
 „ siæ, quos B. Jacobus adducendos esse ad
 „ infirmum inungendum hortatur, non ef-
 „ se Sacerdotes ab Episcopo ordinatos,
 „ sed ætate seniores in quavis communi-
 „ tate, ob idque proprium Extr. Unctio-
 „ nis Ministrum non esse solum Sacerdotem;
 „ anathema sit.

F I N I S.

I N D E X

INDEX RERUM,

QUÆ

IN TOTO TRACTATU, ET APPENDICIBUS DE POENITENTIA CONTINENTUR.

NUMERUS PRIMUS INDICAT VOLUMEN, SECUNDUS.

PAGINAM: VERBA ITALICE SCRIPTA MONENT UT AD
IPSA PROPRIIS IN LOCIS RECURRATUR.

A

ABBATES, an *Indulgentias* dare possint,
II. 241.

Abortus procuratio reservatur, II. 43. Qui
casum hunc incurrant, II. 44. Quid si dubitet
mulier an gravida foret, *ibid.* Quid si puella
abortus suspecta ad Synaxim accedere jubeatur, *ibid.*

Absolutio judiciaria, quomodo differat à suffra-
gio & solutione, II. 225.

1. *Absolutio* poenitentiae forma, II. 1. *Vide* An
declaret tantum peccata remissa, I. 34. An suppo-
nat peccatorem contritione perfecta donatum, I. 52.
& seq. 116. & seq. An in aliquo saltem casu dici
possit simpliciter declaratoria, I. 159. An ad ab-
solutionem requirantur particulae. *Ego*, vel à pecca-
tis tuis &c. II. 1. An olim valuit apud Latinos
forma deprecative, II. 2. & seq. Ordinariae for-
mae quis sensus, II. 11. Quomodo verificetur circa
peccata jam dimissa, I. 71. Absolutionis ritus, II.
11. An servandus erga omnes, II. 12. An verbis
exprimenda absolutio; II. *ibid.* An conditionate
dari possit I. 259. II. 13. Condicio hæc an ex-
primenda, I. 260. II. 13.

2. An à peccatis absolvi possit quis antequam à
censuris, II. 24. An ad novam absolutionem nova
opus sit confessio, *ibid.* An eam præcedere
debeat actus contritionis, I. 182. An sufficeret con-
tritio sine ordine ad absolutionem, *ibid.* An
quoties nova recipitur absolutio, novus dolor requi-
ratur, I. 183. An absolutio, vel ab uno pluribus,
vel à pluribus uni impendi queat, II. 14. An va-
leat data absenti, I. 273. 275. An, antequam re-
cipiatur, impletum sit præceptum confessionis annuæ,
I. 234. Quid si injuste denegetur, *ibid.* Sacer-
dos omnis an vi Ordinis sui absolvere possit, II. 21.
Jurisdictio ejus quotuplex, II. 25.

3. *Absolutio* an dari debeat Puella gravidæ, quæ
moribunda statum nec declarat, nec post mortem
declarari permittit, II. 130. Absolutionis denega-
tae rationes, an ad preces poenitentis, judici decla-
rari possint, II. 130. Quid respondendum interro-
ganti an poenitentem absolveris, II. 139. Quid su-
periori conquerenti, quod publico peccatori absolu-
tionem dederis, II. 140. *Schedula* an ei neganda,
cui negata est absolutio, II. 140. Quid agere de-
beat Sacerdos ob negatam absolutionem, gravi ca-
lumnia impetitus, vel is cui poenitens mortem mi-

Tournely Theol. Moral. Tom. IX. Pars I. & II.

naretur, nisi eum absolveret, II. 144. Absolutio
nunquam in exitu negata à majoribus Ecclesiis iis
qui poenitentia fungi cœpissent, I. 261. Alicubi ta-
men viguit severior disciplina, I. 263. An negata
iis qui in extremo tantum morbo veniam deprecab-
antur, *ibid.* & 267.

4. *Absolvere* à reservatis quis possit, II. 74. An
Sacerdos communis à reservatis valide absolvit poeni-
tentem alterius Diœcesis, *ibid.* An eadem sit ratio
casus, cum censura reservati, quæ casus reservati sine
censura, II. 75. Quid de censura ab homine, *ibid.*
An à communi Sacerdote absolvi possit qui hic &
nunc celebrare tenetur, II. 76. An qui apud commu-
nem Presbyterum deposuit peccata & reservati ali-
cujus oblitus est, illud apud approbatum denuo con-
fiteri debet, II. 77. Quid si apud Superiorem con-
fessus sit, *ibid.* An tollatur reservatio per abso-
lutionem invalidam, II. 78. Quid faciendum,
cum Sacerdos communis casum reservatum detegit
in poenitente, II. 79. Quid cum animadvertit se
perperam absolvisse, II. 80. & 135. An possit
superior absolvere à reservatis & ad communem Pres-
byterum remittere pro ceteris, II. 81. An confi-
tendum Superiori, si neget licentiam recurrenti ad
alterum, *ibid.* An qui accepit licentiam absol-
vendi ab uno reservato ab aliis absolvere queat, *ibid.*
An vi potestatis absolvendi à casu non reservato,
posset quis absolvere à reservato; *ibid.* Vel unum
pro alio, II. 82. An qui ex speciali licentia eligere
potest Confessarium. ab eo absolvi possit à reservatis,
ibid. An potestas dimittendi reservata expiret per
mortem Superioris, *ibid.* An subjacet reservationi,
qui peccat in loco exempto, vel nullius Diœcesis,
II. 83. Sæcularis an Regularem absolvere potest,
ibid. Quid de sæculari per Epistolam deputato
ad audiendas Monialium confessiones, II. 84. Quid
agendum sæculari ad quem recurrit Regularis de Su-
periorum licentia, vel tempore stationis, *ibid.*
Pœnæ eorum, qui sine licentia absolvunt à reserva-
tis, II. 85. Absolutio quibus deneganda, II. 95.
Vide Confessarius, n. 1. & 2. Poenitens.

Abstinentiæ violatio alicubi reservata, II. 68.
Vide Jejunium.

Advenæ an in aliena Diœcesi confiteri possint, II.
30. Quid si in ea aliquot tantum horas degant &
indulgentiam lucrari velint, *ibid.*

Adulterium reservatur, II. 44. Modo formale
sit,

fit, non coactum, & consummatum, 45. Hæc ultima conditio minus bene requiritur, *ibid.* Ubi duplex adulterium, an duplex reservatio, *ibid.*

Adulti omnes qui post Baptismum lethaliter deliquerunt, an teneantur divina confessionis lege, I. 220.

Alea seu aleæ ludus reservatur: an semper, II. 70.

Alensis pœnitentiam exhibet ut collectionem virtutum, an bene, I. 5. & seq.

Altare privilegiatum, quid sit, II. 267. An qui in eo celebrat, non Indulgentiam tantum, sed & Missam in defuncti subsidium applicare debeat, *ibid.* Quid si neutra indigeat defunctus, *ibid.* An quæ in Altari privilegiato celebratur Missa, debeat dici de *Requiem*, *ibid.* Varia circa hanc materiam, II. 268. Quid si quis in Altari communi celebret, sed aliam Indulgentiam applicet defuncto, II. 269. An subsistat privilegium Altaris, si pauciores in eo Missæ celebrentur, quam ferat tenor privilegii, II. *ibid.* An Altaris privilegium communicetur, II. 270. An dirutis Ecclesia vel Altari, concidat privilegium, *ibid.* An privilegium suspendatur tempore Jubilæi, *ibid.* A quo die privilegium incipiat, *ibid.* Quid si Missæ omnes in Altari illo celebrari non possint, *ibid.* Cur defunctis sæpius applicentur plenariæ Altarium Indulgentiæ, II. 271. An in iis acceptari possint foundationes, *ibid.*

Ambrosius (S.) an faveat Novitianorum errori, I. 50. & seq. An liber de lapsu Virginis ipsi sit tribuendus, I. 51. Quare hujus auctor, Virginis lapsæ spem veniæ adimit, *ibid.*

Amicitia. Vide Amor. Benevolentia.

Amor. Amoris nomen ambiguum, I. 115. Amor Dei aliquando idem est, ac persecutio boni, *ib.* Amor concupiscentiæ quid sit, *ibid.* An dici possit amor *Spei*, *ibid.* Amor *benevolentie* quid sit, *ibid.* In quo differat ab amore amicitiae, I. 115. Quænam ad verum amicitiae amorem requirantur, II. 116. Amor *charitatis* multiplex, *ibid.* & seq. An requiratur saltem initialis in Sacramento Pœnitentiæ, I. 164. & seq. An sufficeret actus ejus qui non esset super omnia, I. 179. & seq. Num forte ejus influxus, I. 180. & seq. An Amor *spei*, I. 162. & seq. An amor *benevolentie*, I. 177. & seq.

Angelus. An precatio illa tempore etiam paschali flexo genu ad Indulgentiæ lucrum recitari debeat, II. 275. Ei substituenda est Antiphona *Regina cæli* paschali tempore ex Decreto Benedicti XIV. *ibid.*

Antiochus, quare misericordiam non consecutus, I. 52.

Apostasia triplex, II. 45. Quæ subjacet reservationi, *ibid.* & 71. An ut Apostata sit habendus, qui ostendit se omni religione destitutum, II. 45. Quid de Diacono habitum sacrum dimittente ad tempus, II. 46. Quis proprie apostata à religione, *ibid.* Quid de eo, qui ad regulam meliorem transit, *ibid.* Cujus est apostatam absolvere, *ibid.*

Apostolici conjugio & bonorum possessioni renuntiabant, I. 26. Lapsis omnem adimebant spem veniæ, *ibid.*

Approbatio, necessaria ad excipiendas fidelium confessiones, II. 22. An data in una Diœcesi sufficiat in altera, II. 31. An ad eam sufficiat intentio interpretativa Episcopi, *ibid.* An rati habitio de præsentis, II. 32. An præsumptio, quod Episcopus finitam renovaverit, *ibid.* An etiam capaci negati potest approbatio, II. 33. An potest hæc limitari quoad locum, tempus, & personas, II. 34. Approbationes ad tempus vel beneplacitum quando desinunt, *ibid.* Vide *Parochi*. An semel approbati denuo ad examen vocari possint, *ibid.* Vide *Religiosus*.

Approbatio non expirat cessu vel decessu approbantis, II. 35. Quid de approbatione quoad casus reservatos, *ibid.* Quibus subiaceat pœnis qui non approbatus excipit confessiones, *ibid.* Approbatus ad absolvendum ab hæresi an absolvere possit ab *apostasia*, II. 45. Quilibet Sacerdos pro articulo mortis approbatus est, II. 91. An præferri tunc possit non approbatus approbato, II. 94. An in articulo mortis censeri debeat is de quo incertum est an evadere possit, *ibid.* Vide *Jurisdicctio*. Appro-

batio an hodie separari soleat à jurisdictione, I. 228. An olim Parochi approbaverint Sacerdotes sibi pro excipiendis confessionibus operi laturos, *ibid.* An Sacerdos non approbatus possit absolvere venialia, II. 32.

Archidiaconi, An Indulgentias distribuant, II. 241.

Athanasius. (S.) Quomodo refutet Origenem & Theognostum, I. 43. An quædam ignoverit peccata irremissibilia, I. 47. & seq.

Attritus, Novatianus mitior rigidiores damnat, I. 26. Solis Libellaticis pacem negat, *ibid.*

Attritio unde nomen desumat, I. 93. Mere naturalis à multis habita ut sufficiens ad effectum Sacramenti, I. 96. An supernaturalis esse debeat ratione principii & motivi, *ibid.* An attritio ex solo metu concepta bona sit & utilis, I. 129. & seq. An excludat voluntatem peccandi, 132. & seq. 138. & seq. An sit vera virtus, I. 143. An à Tridentino definitum sit attritionem ex solo metu conceptam sufficere ad *Sacramentum Pœnitentiæ*, I. 144. & seq. An opinio hæc, supposita ejus probabilitate, esset præctice tuta, I. 158. An sit quædam attritio; quæ ab omnibus tanquam insufficiens rejicitur, I. 180. An in omni attritione quæ hodie defenditur ut sufficiens, aliquis includatur Dei amor, *ibid.* Quinam requiritur & sufficit, *ibid.* à pag. 181. usque ad pag. 161. (Vide Amor, Benevolentia, Contritio, Spes) An ad venialium remissionem requiratur attritio, I. 183. An mortaliter peccet qui sine ea venialia confitetur, *ibid.*

Augustana confessio, confessionem peccatorum retinet, I. 26. Eorum enumerationem impossibilem, adeoque non necessariam docet, *ibid.*

Augustinus. (S.) Quo sensu Baptismo tribuat remissionem peccatorum, quæ ipsum sequuntur, I. 36. An Donatistis concedat peccata vere per Baptismum dimissa reviviscere, I. 67. & seq. An certus fuerit de suo in Deum amore antequam baptizaretur, I. 121. & seq. An putaverit Catechumenum divina flagrantem Charitate, à cælo extorrem futurum si sine Baptismo vita migraverit, *ibid.*

B.

BAPTISMUS infanti collatus sine ceremoniis consuetis alicubi casum reservatum inducit, II. 46. An casum hunc incurrit, qui dispensationem sine causa obtinuit ab Episcopo, II. 47. Baptismus laboriosus vel lacrymarum quid sit, I. 21. An à Baptismo vel Baptismi memoria, *Pœnitentia* distinguenda sit, I. 27. 34. & seq. Quo sensu tota Fidelium mundatio, Baptismo tribui possit, I. 36. & seq. An ut adultus in Baptismo abluatur à mortalibus, satis sit quod eis non adhæreat, I. 109. An ut Sacramentum *Pœnitentiæ* deleat peccata post Baptismum sicte receptum admissa, requiratur dolor peccati ante Baptismum admissi, I. 185.

Benedictus XIV. ejus Decretum pro denunciandis sollicitantibus ad turpia, II. 154.

Benevolentie amor an & quomodo distinguatur ab amicitia seu charitate, I. 115. An sufficiat ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, I. 177. & seq.

Bernardus (S.) primum suum, in confessionis gratiam miraculum edidit, I. 206.

Bernardus (S.) Indulgentiam Crucesignatis denuntians; innumera miracula edidit, II. 243.

Bestialitas, casus reservatus, Vide *Sodomia*, II. 67.

Blasphemia, quid & quomodo committatur, II. 47. Non est ubique reservata eodem modo, *ibid.* Blasphemia in Spiritum sanctum an sit omne peccatum quod à baptizato committitur, I. 43. An impenitentia finalis, *ibid.* An peccatum omne quo quis extra Ecclesiam remissionem peccatorum quæreretur, 44. An peccatum omne quod ex malitia committitur, *ibid.* An peccatum illud quo contra veritatem cognitam opera Spiritus sancti diabolo tribuntur, *ibid.* An prorsus irremissibilis declaretur *Matth.* 12. *ib.* & seq.

Bonaventura, (S.) quare putet Religiosos citius ad contritionem de lethalibus teneri, quam laicos, I. 107.

Bonifacius VIII. an institutor Jubilæi, II. 280.

Cæcus

INDEX RERUM.

C.

COECUS natus, an oculi ejus inungi debeant, II. 578.

Cajani. Cainum & Judam Iscariotem impensius laudant, I. 22. Quædam peccata nec Ecclesiæ clavibus remitti, nec sanguine Christi purgari posse statuunt, *ibid.*

Calvinistæ. Potestatem solvendi peccata reponunt in nudo ministerio exteriori, I. 52. Immerito opinionem Lombardi afferunt in præsidium sui erroris, *ibid.* Arma ministrant Socinianis, I. 54. 57. Falso existimant deleta culpa deleri semper omnem reatum pænæ temporalis, I. 60.

Calvinus, pœnitentiam à memoria Baptismi non distinguit, I. 27. Totam pœnitentiæ rem collocat in mortificationem vitiorum & bene vivendi studio, I. 87. Justificationem soli fidei tribuit, I. 114. Confessionem mox deprimit, mox commendat, I. 189.

Canones pœnitentiales, I. 306.

Capitulum Cathedralis, an Indulgentias largiri valeat Sede vacante, II. 241.

Capucini (RR. PP.) quid juris habeant in Indulgentia *Portiuncula*, II. 271.

Cardinales, quid possint in Indulgentiis, II. 241.

Carena, Indulgentiæ species, quid sit, II. 218.

Carolus VI. praxim denegandæ Pœnitentiæ iis, qui morte plectendi erant, abrogavit, II. 263.

Castitas, an ejus votum in Jubilæo commutetur, II. 305. & 308. Quid si vovens contraxit matrimonium, II. *ibid.*

Casus reservatus quid II. 35. *Vide* Reservatio.

Casus reservati, an omnes in Jubilæo solvi queant, 292. An extra Sacramentum Pœnitentiæ, II. 301. Quid si quis in eos inciderit spe Jubilæi, *ibid.* Aut post Jubilæum apertum, *ibid.* Aut idem jam lucratum, 302. Aut dilatum, *ibid.* An post Jubilæum absolvi quis possit à casibus oblitis, *ibid.* Quid si sacrilege confessus sit, vel neglexerit lucrari Jubilæum, II. 303.

Catechumeni an possint justificari ante susceptum Baptismum, I. 120. & *seq.*

Catechumeni, an suffragiorum capaces, II. 215.

Causa finalis & efficiens Pœnitentiæ, I. 9. *Vide* Pœnitentia, n. 2.

Censuræ. an omnes in Jubilæo solvi queant - II. 299. Quid de *hæresi*, II. 300. Qua conditione relaxetur censura specialis, *ibid.*

Charitas, à Pœnitentia distinguitur, I. 6. Non eodem modo peccata attingit, I. 7. Ea non delet immediate, *ibid.* Dolorem imperat, sed non elicit, *ibid.* Charitatis nomen ambiguum, I. 115. Quæ ad veram charitatem requirantur, I. 116. Charitas multiplex distinguitur, *ibid.* An perfecta stare possit cum peccato lethali, I. 117. An initialis, I. 168. 172. Quo sensu Charitas foras mittit timorem, I. 135. An charitas initialis requiratur in Sacramento pœnitentiæ, I. 164. An hoc posito pejor evadat quoad reconciliationis facilitatem Christianorum conditio, quam Judæorum, I. 171. Num sufficeret charitas quæ non esset super omnia, I. 179. Num charitatis influxus, I. 180.

Christus, an prædicaverit in inferis, II. 203.

Chrysostomus. (S.) an confessionis necessitatem agnovit, 212. & *seq.* Quid sit apud ipsum soli Deo confiteri, I. 213. & *seq.* An à probationibus Eucharistiæ præviis confessionem excluderet, I. 214.

Circumstantiæ quæ in confessione aperiendæ, I. 239. 240. & *seq.* Non adeo difficile est aggravantes declarare, I. 242. Gravia hujus doctrinæ confectaria, I. 243. Quid de circumstantia intensio- nis, *ibid.* Quid de circumstantiis minuentibus, I. 244. An oblitus gravem peccati circumstantiam, totum hoc denuo confiteri debeat, I. 247. An circumstantiæ debeant à confessario reticeri, II. 129.

Clemens VIII. an hominem è tecto ruentem absolvit, I. 257. Ejus Decretum circa absolutionem datam absenti, I. 275. Ejus instructio circa absolutionem Græcorum, II. 3. Decretum quo cuidam Sodalitio permittit ut à certis casibus absolvat, non derogando Bullæ Sixti IV. an valeat, II. 43.

Touruely Theol. Mor. Tom. IX. Pars I. & II.

Clemens VI. Jubilæum post annos quinquaginta reverti voluit, II. 285.

Clerici majores an obnoxii pœnitentiæ publicæ, I. 341.

Clausura regularis, qui eam violant, censuram incurrunt, II. 64. An ab hac lege liberi sunt principes & alii quidam, *ibid.* Quid si Monasterium ingressus cum licentia, hic diutius commoretur, vel alio se ferat, 65. An censuras incurrant femina Regularium ædes ingressæ, *ibid.* An qui eas admittunt, *ibid.* Canonici Regulares iisdem pœnis subjacent, *ibid.* Moniales quando clausuram violant, *ibid.*

Clinici, his negata unctio extrema, II. 547.

Communio, an dari debeat notorio Peccatori, etiam ab eo, cui ipse confessus est, II. 141.

Communicatio privilegiorum, an locum habeat in Altaribus privilegiatis, II. 270.

Communio, an necessaria in omnibus Jubilæis, II. 288. Quid si fieri nequit, *ibid.* An sufficiat informis, II. 289. An pueris sit commutanda, & Quando recipienda, *ibid.*

Commutatio votorum tempore Jubilæi. *Vide* Vota.

Concupiscentiæ amor quid sit, I. 116. An amor *spei* dici possit, *ibid.* An sufficiat ad justificationem in Sacramento obtinendam, I. 162.

1. *Confessarius*, quid debet in ordine ad absolutionem præstare, II. 95. Quibus signis dignoscere possit an legitima sit pœnitentium contritio, I. 186. Quibus mediis eam in corde ipsorum generare, I. 187. & *seq.* An debeat novi pœnitentis nomen, familiam & similia interrogare, &c. Non debet digno negare absolutionem, II. 95. At negare debet tum iis, qui nesciunt fidei Mysteria, II. 96. Tum iis qui eadem nesciri permittunt, *ibid.* Quid de pœnitente ad discendum hebeti, II. 97. An debeat adigere ad iterandas confessiones eum qui gravis peccati malitiam ignoravit, *ibid.* Debet negare absolutionem iis qui necessaria ad professionem suam ignorant, II. 98. An semper monendus qui ex ignorantia facit aliquid illiciti, *ibid.* & *seq.* Differenda absolutio propter occasionem peccati, II. 99. Regulæ S. Caroli, II. 100. Quid de eo qui semel in anno sed semper peccat, II. 103. Quibus differenda absolutio propter habitum peccati, *ibid.* An ignotus circa habitum interrogari debet, II. 104. An aliquando statim absolvi potest qui fuit in habitu peccandi, II. 106. An peregrinatio pia sit ratio absolvendi hominem ex habitu recens egressum, II. *ibid.* An doctrina quæ consuetudinarium differri sancit, gravibus subiaceat incommodis, II. 108. Quid de consuetudinario ad matrimonium parato, II. 110. Monitum grave, II. 111. Exceptiones à lege communi, II. 112. Quid circa habitum peccati venialis, *ibid.* Consuetudinarii ad iterandas confessiones an adigendi, II. 113. Absolutio an differenda propter relapsum, II. *ibid.* Quæ his omnibus proponenda remedia, II. 114.

2. An debeat Confessarius absolutionem differre iis, qui aliena retinent, qui violatam proximi famam non reparant, qui gravem inimicitiam non deponunt, II. 134. An eum absolvere qui ad Confessoris opinionem accedere recusat, II. 115. Ad quid teneatur, cum absolvit indignos, II. 116. Vel quos absolvere non valebat, II. 79. Potestne in utroque casu pœnitentem monere non obtenta licentia, II. 136. Quid cum in errorem induxit, II. 116. An in locum pœnitentis restituere debeat qui neglexit eum restitutionis admonere, *ibid.* & *seq.* Quid si male interrogavit circa numerum & circumstantias, II. 119. Quando adigendus pœnitens ut *generalem confessionem* faciat, *ibid.* An hæc statim proponenda, II. 122. An peccent, qui ignoto gravia, levia ordinario Confessario aperiunt, I. &c.

3. Quid Confessarius curare debeat in imponenda *satisfactione*, I. 316. Quid circa hæreticos ad Ecclesiam redeuntes, II. 25. Quid circa magos & fortarios, II. 67. An matri vel nutrici, eo quia cubent cum infante, absolutionem negare debeat, II. 60. Quid circa Regulares ad eum stationis tempore recurrentes, II. 84. Quid circa facturos *generalem*

(())

neralem confessionem, II. 121. & seq. Excidit à jurisdictione per crimen cum pœnitente, II. 56. An omne crimen pari pœna plectitur, *ibid.* Quid si quis cum aliqua nondum pœnitente sua peccavit, *ibid.* Aut cum ea quam nesciebat esse pœnitentem suam, vel quæ jam non est sua, II. 56. Quid si impudice tetigit dormientem, II. 57. Quid consulendum *Parochus* qui cum Parochiana deliquit, *ibid.* Quid agendum cum pœnitente, qui falso negat se reum esse certi criminis, II. 122.

4. Confessarius. an & quo jure teneatur ad *sigillum*, II. 126. Quæ *sigillo* celare tenetur, *Vide Sigillum*, n. 10. An illud frangere possit ut salutis infantis provideat, qui puellam gravidam jamjam defunctam audivit, II. 130. An ipsam puellam *absolvere* debuit, si nec statum declarare, nec saltem post mortem declarari permittere voluerit, *ibid.* Quid si à puella revocatus, eam sensibus destitutam invenit, *ibid.* An sine licentia pœnitentis nomen ejus consiliario declarari possit, II. 134. An & quæ requiritur & sufficit ejus *Licentia* *ibid.* v. *Licentia*. An possit Confessarius cum alio, de peccatis utrique confessis loqui, *ibid.* An cum ipso pœnitente, *ibid.* Quid si pœnitens prior Confessarium interrogat, II. 136. An ex ejus licentia peccata audita, prout audita, revelare possit, *ibid.* & seq. An ad ejus preces rationes pandere cur denegarit absolutionem, II. 136. & seq. An propria peccata confiteri, aliena sibi in confessione aperta intellectu, *ibid.* An redarguendus qui è Tribunali exiens Pœnitentem interrogat, num formulam sibi ad communionem apponi velit, II. 138.

5. Confessarius quid respondere debeat interroganti an pœnitens tale crimen admiserit, anve ei absolutionem dederit, II. 139. Quid si Superior conqueratur quod publicum peccatorem absolverit, II. 140. An *Schedulam* negare possit ei quem non absolvit, *ibid.* *Vide Parochus*. An confessionem revelare ejus qui patriæ aut Principis cladem meditatur, II. 141. Quid hac occasione Angliæ regi responderit Perronius, II. 142. Quid Henrico IV. ejus Director, *ibid.* An saltem sine revelatione remedium adhibere teneatur, *ibid.* An hæreticum prodere possit, ne is alios corrumpat, *ibid.* An impedimenta matrimonium dirimentia, *ibid.* An uti confessionis notitia ad servandam vitam, II. 143. An fugere, quando scit Pœnitentem à complicitibus interficiendum ut secreti proditorem, *ibid.* An à parato sibi vino venenato abstinere coram pœnitente vel complicitibus, II. 144. An Hæretico mortem minanti fateri se audivisse famulum quem scit hac de causa ab hero interficiendum, *ibid.* An alium adire Confessarium, si ex confessione discat suum non esse Sacerdotem, *ibid.* *Vide Superior*. Quid agere debeat Confessarius à muliere speciosa admonitus se ab ea sub prætextu morbi advocandum, *ibid.* A pœnitente ob negatam sibi absolutionem, gravi calumnia impetratus. *ibid.* Ab hypocrita nihil nisi fabulas recitaturum quotidie ad Tribunal vocatus, *ibid.* Quid si in ipso Tribunali mortem minetur pœnitens, quia absolutionem negas, *ibid.*

6. An uti possit confessione ad regimen exterius, ubi nullus est revelationis timor, II. 145. An ex confessione unius alterum interrogare, *ibid.* An rebus propriis diligentius invigilare, *ibid.* An exteriores peccandi occasiones tollere, *Vide An Pœnitenti* quem ex confessione scit indignum, beneficium, quod ei mente destinaverat, non conferre, II. 145. & seq. An famulum ejicere quem eadem via scit esse furem & homicidam, II. 147. An ancillam, quæ juniorem Presbyterum ad crimen sollicitat, *ib.* An declarare eum quem ad fûrcas comitatus est infontem periisse, *ibid.* An luxuriæ deditum à communi cum pueris lectulo remove, *ibid.* An inquirere nomen complicitis ut eum emendet, *ibid.* & seq. An aliquando Pœnitenti injungere ut eum Magistratui denuntiet, II. 148. Quæ in his circumstantiis observanda, II. 151. & seq.

7. Confessarius an *Sigillum* violans subiaceat censuræ, vel irregularitati, II. 152. An sit à Laico vel ab Ecclesiastico tantum judice puniendus, *ibid.* Multiplex *Sigilli* violandi modus, II. 137. *Vide Sigillum* n. 3. Quomodo inquirendum sit delictum

in judicio, ut puniatur, II. 152. Quid si Confessarius dicat se à Pœnitente habuisse licentiam loquendi, aut se rem aliunde didicisse, 153.

1. Confessio quotuplex in Scriptura distinguatur, I. 188. Quomodo definiatur Sacramentalis, *ibid.* An idem sit apud Latinos, quod apud Græcos *exomologesis*, I. 21. & 188. An fuit in ulu apud Judæos, I. 158. 171. 188. An præcepta sit jure divino, I. 189. An ejus necessitas probetur ex Scriptura, I. 190. An traditione, I. 192. & seq. An eadem nunc vigeat quæ sæculo nono, I. 202. An utraque Ecclesia Græca & Latina confessionis necessitatem numeret inter fidei dogmata, I. 207. An circa hanc necessitatem potuerit contingere mutatio, *ibid.* & seq. An circa necessitatem, an vero circa ejus efficaciam libera Gratiani temporibus ageretur quæstio, I. 216. & 217. An confessio à *Nectario* fuerit sublata, 208. *Vide Pœnitentiarius*. An & quomodo à quibusdam Lutheranis retineatur, I. 26.

2. Confessionis conditiones sexdecim explicantur, I. 232. & seq. Debet esse vera ita ut excludat *mendacium*, I. 233. An peccat qui peccata nondum confessa miscet cum jam confessis, I. 235. Qui mala fide celat peccatum, an omnes exinde confessiones iterare debet, *ibid.* Quid ei agendum, qui dum confitetur, advertit Sacerdotem dormire, *ib.* Confessio frequens non est redarguenda, I. 236. Licet non omnibus temere persuadenda, *ibid.* Utiliter suadetur iis, qui necdum satis alieni sunt à peccato, *ibid.* An summam tantum audiendi qui in malo habitu degunt, I. 237. Decisio hic data lenitur, *ibid.*

3. Confessioni præmittendum *examen*, I. 237. An necesse sit ut eam dolor actualis comitetur, 181. An ut eam *contritio* præcesserit, *ibid.* An ut ad eam ordinem dicat, I. 182. Quænam in ea requiratur *contritio*, Quis amor, *Vide Attritio*, Amor. An valet confessio illius, qui in detestanda vita præterita occupatus actu de futura non cogitat, I. 105. *Vide Propositum*. Confessio an possit esse simul valida & informis, I. 184. An talis foret in qua duplicis peccati mortalis reus, de uno quod veniale putaret vel nullatenus doleret, vel tantum Purgatorii metu, I. 186.

4. Quæ in confessione requiratur *integritas*, I. 238. Male confitetur qui dicit se ter aut quater peccasse, I. 239. Quid agendum ei, qui certo compere non potest quoties peccaverit, *ibid.* An qui dicit se toties plus vel minus peccatum hoc commisisse, si dehinc numerum certo detegat, eum declarare teneatur, I. 240. Quid si dixerit se fecisse decies, quod quinquies tantum fecit, I. 240. An in hoc casu poterit impositam sibi pœnitentiam moderari, *ibid.* Qui *circumstantiæ* oblitus est, an totum ad quod ea spectat peccatum aperire debet, *ibid.* An exprimendum opus externum & effectus ex ipso proveniens, I. 244. Peccata dubia declaranda, *ibid.* An etiam à scrupulosis, I. 247. Major requiritur exactitudo circa peccatorum substantiam, quam circa numerum, *ibid.* Quid si quis aperuit peccatum, cujus nec ipse, nec Confessarius sciebat gravitatem, *ibid.* Ab integritate confessionis excusant oblivio & ignorantia invincibilis, I. 247. Hæc tamen peccata, si in memoriam redeant, confitenda erunt, *ibid.* An necessario ante Communionem, I. 248. An nova donari debeant absolutione, *ibid.* Ab eadem integritate excusat impotentia, I. 249. Ejus exemplum multiplex, *ibid.* & seq. Quid de tempore pestis, *ibid.* Excusat & metus damni gravis, *ibid.* Quid damnum grave, I. 250. Non excusat frequens populi concursus in solemnitate, I. 251. Neque complicitis infamia, *ibid.* Quædam hic cavenda, I. 252. An excusat infamia non complicitis, *ibid.* An absolvi debeat *moribundus* qui nullatenus vel non integre confitetur, I. 253.

5. Qui divina confessionis lege tenentur, I. 220. Quando lex illa obligat per accidens, *ibid.* Quando per se, *ibid.* An statim moraliter post commissum lethale, *ibid.* An quando ex dilatione sequitur periculum obliviscendi lethalia, I. 221. An per præceptum confessionis annuæ Ecclesia permittat confessionem ad annum differri, *ibid.* Quis sit proprius Sacerdos cui facienda confessio annua, I. 222. *Vide*

Vide Parochus. An in quibuscunque Diœcesibus valeret facta Sacerdoti approbato sine licentia *Parochi*, I. 228. An lex confessionis annuæ obliget omnes baptizatos, I. 229. An Pueros, *ibid.* An eos qui non habent nisi peccata interna, *ibid.* An eos qui non haberent nisi venialia, *ibid.* An eos qui iuste timerent, ne unicus quem habent Sacerdos, vel peccata sua revelaret, vel sibi in confessione aperta intelligeret, II. 230. An eos qui confiteri nequeunt nisi per *interpretem*, I. 230. Aut in scriptis, I. 231. An impletur præceptum per confessionem sacrilegam, *ibid.* An per confessionem rite factam, nondum secuta absolutione, *ibid.* Quid si injuste denegetur, *ibid.* An per confessionem validam & informem, *ibid.* An qui hoc anno confiteri omisit, plura, differendo, peccata committat, *ibid.* An iterum confiteri teneatur qui semel rite confessus, eodem anno in mortale labitur, *ibid.* Quibus subjaceant *pœnis* qui annuæ confessioni defunt, *ibid.* *Vide* Lateranense.

6. Confessiones multis modis contra regulam, audiri possunt, II. 47. Quando hic incurratur casus reservatus, *ibid.* Multa ea de re quæstiones solvuntur, *ibid.* Confessio an voce necessario facienda, I. 272. An passim nutibus vel scripto fieri queat, *ibid.* An ex natura rei valeat facta absenti per internuntium, I. 273. An isthæc olim fuerit in usu, I. 274. Nunc plane nulla, I. 275. Et à *Clemente VIII.* divisim ut & conjunctim irritata, I. 276. & *seq.* Qualiter pœnitens Sacerdoti debeat esse præsens ad absolutionem, I. 277. Subjectum confessionis, I. 278. An publicæ confessioni subjacerint quæ subjacebant pœnitentiæ publicæ, *ibid.* Pœnitentes num aliquando publice occulta confessi, I. 279.

7. Confessio generalis aliquando dissuadenda, II. 119. Quinam ad hanc adigendi, II. 120. An qui pœnitentiam non implevit, *ibid.* An qui paulo post recidit in peccatum, *ibid.* Qui in eo casu versentur, *ibid.* Exceptiones, *ibid.* Num aliquando possit Confessor dissimulare pœnitenti obligationem, quæ ipsi incumbit iterandæ confessionis, II. 121. Quid commendandum iis qui confessionem generalem meditantur, *ibid.* Hæc quomodo facienda, *ibid.* Quæ ratione ad confessionem generalem adduci debet, qui ab ea plurimum alienus est, *ibid.* Modus examinis præscribendi, II. 122. & *seq.* An iteranda semper omnium peccatorum confessio, *ibid.* An hæc jam ab initio proponenda pœnitenti, *ibid.* An satius sit ut confessio generalis apud eundem Directorem fiat, II. 123.

Confessio, an requiritur ad lucrum Indulgentiæ contritis & confessis propositæ, II. 260. An & quæ præmittenda ad Jubilæi gratiam, II. 286. & *seq.* An necessaria venialium, *ibid.* Quid si inculpate omittatur, *ibid.* Non sufficit sacrilega, II. 287. An denuo confiteri teneatur qui vel peccatum aliquod oblitus est; vel novum commisit, *ibid.* Quid si is absolutionem non recipiat, *ibid.* An Confessio ceteris operibus præmittenda, *ibid.* Num differri possit in Dominicam sequentem, *ibid.*

Confessor seu *Confessarius*, an Sacerdos quilibet tempore Jubilæi in Confessarium eligi possit, II. 295. A quo ordinario approbari debeat Confessor Jubilæi, *ibid.* An approbatus à duobus Episcopis possit in utraque Diœcesi absolvere à casibus reservatis, II. 296. An in tota Diœcesi absolvere valeat qui designatus est in Confessarium Jubilæum, *ibid.* Quid de Regulari quem approbavit Episcopus, seu quem à confessionibus audiendis prohibet Superior, *ibid.* An Regulares vi Jubilæi Confessarium extra Ordinem suum eligere possint, *ibid.* & *seq.* A quo approbatus esse debeat Sacerdos, cui Regularis vult per Jubilæum confiteri, II. 297. *Vide* Moniales. Quid possit Confessarius Jubilæi circa irregularitates, II. 304.

Conjugicidium casus passim reservatus, II. 48. Is ut incurratur an necesse sit conjugem occidi de facto, vel mortem ejus directe intendi, *ibid.* Quid de eo qui pugionem emit, ut compartem occidat, *ibid.*

Consiliarius, an à Confessario consultus teneatur lege sigilli, II. 134. An consuli debet is cui innotescere potest pœnitens, *ibid.* An pœnitens ei possit nominari, nisi is expresse consenserit, *ibid.* An

teneatur lege sigilli, si ab ipso pœnitente in ordine ad confessionem consulatur, *ibid.*

Consuetudinariis differenda absolutio, II. 104. & *seq.* An ad iterandas confessiones adigendi, II. 113. *Vide* Confessarius, n. 1. & 2.

Constitutiones Apostolicæ an sint Apostolorum, aut saltem S. Clementis Romani fœtus, I. 45-

2. *Contritio* unde nomen desumat, I. 93. Non nisi improprie sacrificium vocatur, I. 7. Minus Deo placet in ratione satisfactionis, quam ei displiceat peccatum in ratione offensæ, I. 8. An ipsi derogatum fuerit per institutionem Pœnitentiæ & Baptismi, *ibid.* An sit Sacramenti Pœnitentiæ materia proxima, I. 88. Quo sensu dici possit materia per accidens, I. 92. *Contritio* quomodo definienda, I. 94. Importat vitæ veteris odium, I. 95. An existimata contritio eundem quem vera effectum producat, *ibid.* An ut deleat peccata, debet esse interior, 96. An supernaturalis ratione principii & motivi, *ibid.* An talis sit quæ peccatum detestatur prout oppositum Deo tanquam auctori naturæ, I. 98. Optanda quidem, sed non necessaria contritio intensa quoad gradus, I. 99. & *seq.* Necessaria appetitive summa, I. 100. Quid de contritione extensive summa, I. 101. An contritio debeat augeri pro vario peccatorum gradu, I. 103. An comprehendere omnia lethalia, *ibid.* An etiam omnia venialia, *ibid.*

2. *Contritio* an & qua necessitate sit lapsis necessaria, I. 107. & *seq.* An ejus votum in *charitate* includatur, *ibid.* An ejus præceptum aliquando obliget tum per se, tum per accidens, I. 110. An urgeat, quoties menti occurrit peccatum, *ibid.* An statim ut contritionis actus elici potest, *ibid.* An contritio sit causa remissionis peccatorum, I. 114. An & quomodo eam mereatur, *ibid.* & *seq.* An contritio perfecta semper justificet ante Sacramentum, 116. An sit ad Sacramentum necessario prærequisita, I. 123. *Vide* Tridentinum. An perfecta esset quæ non includeret *vorum* Sacramenti, I. 124. An requirat votum formale, *ibid.* Quænam requiratur & sufficiat in Sacramento pœnitentiæ, *Vide* Amor, Attritio, Benevolentia, Charitas, Dolor, Spes, Timor.

3. Quo tempore elici debeat contritionis actus, I. 181. An necesse sit quod *Confessionem* præcedat, *ibid.* An sufficit qui dicta ante præcessit, sed in ordine ad ipsam, I. 182. An qui eliceretur sine ordine ad Sacramentum, I. *ibid.* An jam elicited retractetur per peccatum subsequens, I. 183. Etiam per veniale, *ibid.* An requiratur ad venialium remissionem, *ibid.* Quibus signis legitima contritio dignosci possit, I. 186. & *seq.* Quibus mediis in corde pœnitentium generari, I. 187. *Vide* Confessarius, n. 1.

Cornelius, an justus fuerit antequam fidei mysteria edoceretur, I. 121.

Crimen falsi committitur falsam monetam cudendo, & adulterando legitimam; falsum reddendo testimonium coram Judice, vel in causa Matrimonii, Bullas Ecclesiasticas falsificando, & in his casibus reservatum est, II. 48. Monetæ falsæ criminis quinam rei, *ibid.* Qui testimonium falsum reddant coram Judice, *ibid.* Qui à vivente accepit, vel compensationis titulo retinet, aut rem subreptam tradidit Confessario ut ab eo restituatur, an coram Judice jurare possit se nihil habere alienum, II. 49. Ad falsum in causa Matrimonii quæ requirantur, II. 49. Quis inde reservationem incurrat, *ibid.* Falsificatio in Litteris Apostolicis à quibus fiat, *ibid.* An censuram incurrat qui Litteras Pontificias ante vitiat quam iis utatur, II. 50. Quid si quis dispensationem falsis de causis obtineat, *ibid.*

D.

DALLÆUS Patrum testimonia quæ necessitatem Confessionis astruunt, frustra interpretatur de confessione publica, I. 190. 193. & 198. Immerito Homiliam in Ps. 37. Origeni eripit, I. 194. Frustra textum Commentarii S. Hilarii in Matth. corruptum clamat, I. 196. Falso textus confessioni faventes explicat de confessione Deo facienda, I. 198. Falso IX. sæculo immutari cœpisse veterem disciplinam.

disciplinam asserit, l. 201. Falso Confessionem à Patribus habitam fuisse ut aliquid spontanei, l. 204. Falso primævæ Ecclesiæ Antistites non vacasse confessionibus excipiendis fabulatur, l. 219.

David, propter dimissum scelus pœnas luit, l. 60. 61.

Defuncti pie an possint juvari à viventibus, II. 210. & 214. An per indulgentias, II. 263. An iis ea profint per modum absolutionis, II. 264. An ex congruo solum, *ibid.* Observatio, II. 265. Quæ conditiones requirantur ut indulgentiæ defunctis utiliter applicentur, *ibid.* An iis nunc indulgentiæ omnes applicari possint, 267. *Vide* Altare privilegiatum, Indulgentia, Purgatorium.

Denuntiatio Confessarii ad turpia sollicitantis, cui facienda, II. 161. & quotum intra tempus, *ib.* *Vide* Sollicitantes.

Deprædatio ad naufragos pertinentium casus est reservatus, II. 50. Quid si bona hæc infidelium sint. *ibid.* Quid rursus, si quis primò habuerit intentionem hæc bona restituendi, *ibid.* Vel hæc subripuerit Piratæ qui subripuerat, *ibid.* Vel hæc subripuerit naufrago, sed deprædatori, *ibid.* Vel hæc, nisi rapuisset, essent peritura, *ibid.* Vel si non rapueris ipse, sed rapi Consulueris, *ibid.*

Deus, an pacem iis omnibus promiserit, qui promissiones à se factas in memoriam revocarent, l. 35. Num dici possit supplere Sacerdotis Ministerium, vel adaugere Charitatem ejus qui ad Sacramentum recte dispositus, ante vita fungitur, quam Sacramentum recipere possit, l. 176. & seq. An eodem modo homini peccata dimittat quo homo fratri suo, l. 192. Quid sit apud Græcos soli Deo confiteri, 212. 213.

Divinatio, vide Magia.

Dolor de peccatis quo sensu à Charitate eliciatur, l. 6. Multiplici modo dici potest intensive summus, l. 98. Quis dicatur summus appetitive aut extensive, *ibid.* Sæpius cum detestatione confunditur, à qua tamen longe discrepat, l. 100. Optandus in contritione dolor intensive summus, l. 99. Necessarius appetitive summus, *ibid.* An & quomodo nimius esse possit, l. 101. In ipso idem ordo ac in amore, l. 103. An major esse debeat de propriis peccatis levioribus, quam de gravioribus, sed alienis, *ibid.* An necesse ut sit in confessione actualis, 181. An novus requiritur quoties nova requiritur absolutio, l. 183. Semel conceptus quomodo retractatur, *ib.* *Vide* Contritio, l. 2. & 3. An sufficiat quod pœnitens doleat se non dolere, l. 186.

Dominis, (Marci Antonii de) varii status mutationes, l. 27. Ejus circa Pœnitentiam error, *ibid.*

Duellum reservatur, II. 50. qui casuam hunc incurrant, vel non, 51.

Durandus pœnitentiam confundit cum justitia commutativa, l. 8.

E.

ECCLESIA an possit venialium confessionem præcipere, l. 232. An permittat confessionem ad annum differri, l. 221. An permiserit violationem sigilli per legem pœnitentiæ publicæ, l. 127.

Ecclesia Anglicana an & quando in ea obsolevit confessio sacramentalis, l. 189.

Ecclesia Gallicana an definierit contritionem perfectam non requiri in Sacramento Pœnitentiæ, l. 160. 161.

Ecclesia militans quid debeat patienti, II. 208. An pereunte Ecclesia, pereant ejus Indulgentiæ, II. 221. An & quales ad Jubilæi lucrum Ecclesias invisere oporteat, II. 289. *Vide* Visitatio. Quid si Ecclesia ab Episcopo designata corruat inopino casu, II. 290.

Effractio Templorum reservatur modo juncta sit cum eorum spoliatio, II. 64.

Egressio è Monasterio reservatur, & quando, II. 71.

Elemosyna ad Jubilæum præcepta, an corporalis esse debeat, II. 290. In quo hæc sita non sit, vel consistat, *ibid.* & 291. An modicissima sufficiat, *ibid.* Quoties sit facienda, II. 292. An ad eam teneantur pauperes & Religiosi, II. 291. An Jubi-

læi particeps fiat qui stipem commisit famulis à quibus retenta est, II. 291. Quid si detur ficto pauperi, II. 292. An data in locum alicujus elemosyna debeat ab isto cognosci & acceptari, *ibidem.*

Episcopi jus habent eligendi sibi Confessarium, II. 28. An jus illud competit Episcopis omnibus, *ib.* An eligere possint Sacerdotem sibi non subditum, qui minime approbatus sit ab Ordinario loci. *ibid.* An possit Meldensis Parochus Episcopum suum in aliena Diœcesi absolvere, II. 28. Possunt sibi reservare casus etiam quoad Parochos, II. 37. An in Synodo reservatio hæc facienda, II. 71. An sit proprius Sacerdos de quo Lateranense, l. 223. An jus habeant alios à Parochis constituere qui confessiones excipiant tempore Paschali, l. 224. An clausula de consensu Parochorum, quam apponere solent in Litteris approbatoriis, sint condescensus, an necessitatis, *ibid.* An inconsulta Sede Apostolica possint negare omnibus alicujus Communitatis Religiosis facultatem audiendi confessiones sæcularium, *ibid.* An approbationem negare capaci vel limitare quoad locum &c. II. 33. *Vide* approbatio. Episcopi loco suo cedentis quando vacet Sedes, II. 71.

Episcopus non consecratus, an indulgentias largiri possit, II. 239. & quales, II. 238. An Stationes Jubilæi ad minorem numerum coarctare, per se aut per Confessarios valeat, II. 290. An jejunium Jubilæi commutare queat tempore Paschali, II. 293. An sit Minister extremæ Unctionis, II. 330. An ab eo solo oleum benedici possit, II. 334.

Epistola ad Hebræos quare à quibusdam olim rejecta, l. 28. Quare à Luthero & hodie à Lutheranis, *ibid.*

Epistola, quædam cur dicantur Catholica, II. 323. S. Jacobi an Canonica, *ibid.*

Error privatus & communis, II. 26. Posterior dat jurisdictionem, & quando, *ibid.* An sine titulo colorato, *ibid.*

Esau an constet de ejus reprobatione, l. 41.

Estius docet contritionem perfectam non semper justificare per se solam, l. 117. An ejus opinio dici possit à Tridentino damnata, *ibid.* Num saltem damnata sit à Pio V. & à Facultate Parisiensi, *ibid.*

Eucharistia, an & quare peccaret mortaliter, qui cum triticeis panibus hordeacum offerret ad consecrationem, l. 104. Eucharistiæ profanatio ejusve ad extinguenda incendia delatio an est casus reservatus, II. .

Examen Confessioni præmittendum, l. 237. Quale, *ibid.* Qualiter instituendum, *ibid.* Pro confessione generali, l. 238. Quid hac in re faciendum à Confessario, *ibid.*

Exomologesis nonnisi confessionem proprie sonat, l. 21. Ex usu tamen totam pœnitentiam exprimit. *ibid.* & l. 188. At ante S. Irenæi tempora solam exprimebat Confessionem, l. 193.

1. *Extrema Unctio* multiplici nomine donatur ab Antiquis, II. 314. Definitio ejus, *ibid.* Qui eam ex Sacramentorum albo deleverint, *ibid.* Verum est Sacramentum, II. 315. A Christo immediate institutum, II. 325. Quo tempore, *ibid.* Extremæ Unctionis Minister solus Sacerdos, II. 326. Valide quidem Sacerdos omnis, at licite solus Pastor, II. 327. Et ad id unus sufficit, II. 328. Unde redarguendi Græci, qui Unctionem negant; nisi tres ad eam concurrant Presbyteri, *ibid.* Quo pacto olim à pluribus Presbyteris conferebatur, II. 329. An moriente Presbytero qui oculos inunxit, sufficiat ut ab alio continuentur reliquæ unctiones, *ibid.* & seq. Episcopus est etiam hujus Sacramenti Minister, II. 330. *Vide* Parochus, Materia, Oleum, Forma.

2. An Unctio Extrema unum sit Sacramentum, II. 343. Subjectum ejus sunt infirmi soli, II. 345. Quid juris de contraria Græcæ Ecclesiæ praxi, *ib.* An iis solum conferenda sit, quibus jam mors imminet, II. 347. An etiam leviter ægrotantibus, *ib.* Non est danda omnibus etiam periculose infirmis, II. 348. An danda pueris, rabie vel peste infectis, lethaler vulneratis, ex veneno pereuntibus, feminis deficientibus in partu, senibus decrepitis, adultis, à Baptismo recentibus, *ibid.* & seq. An rotæ affixis II.

II. 349. An peccatoribus qui confiteri non valent, *ibid.* An iustis ab actuali peccato immunibus, *ibid.* An Extrema Unctio conferri debeat ante vel post receptionem Viatici, II. 350.

3. Unctio Extr. non est per se necessaria necessitate medii, II. 351. Potest esse necessaria per accidens, *ibid.* Est necessaria ex divina lege, *ibid.* Proinde & ex lege Ecclesiastica, II. 352. An ea lex exceptionem patiatur, II. 353. Unctio Extr. pluries conferri valet, *ibid.* An in eodem morbo, *ibid.* Ad eam requiruntur variae corporis & mentis dispositiones, & quæ, II. 354.

4. Ceremoniæ Extr. Unctionis, quæ olim fuerint observatæ, II. 363.

5. Effectus Extr. Unctionis, II. 355. Qui negent illius effectum, *ibid.* Variæ Catholicorum ea de re opiniones, *ibid.* An Unctio Extr. per se & primario ad alleviandum hominem, & aliqua saltem ejus peccata dimittenda à Christo instituta sit, *ibid.* In quo sita sit hæc alleviatio, *ibid.* An peccata venialia per se & primario remittat, II. 356. An etiam mortalia, II. 357. An eodem modo quo Pœnitentia, *ibid.* Diversæ rationes quibus in Sacramentis remittuntur peccata, 359. An ipsas etiam illorum reliquias Extr. Unctio per se primario abstergat, *ibid.* & 360. Moribundum adversus ingruentes instante morte tum animi tum corporis dolores roborat, II. 360. Pœnitentiæ antea defectus per adjunctam contritionem reparat, II. 361. Ipsam, si illud animæ salutem expedit, corporis sanitatem ex opere operato restituit, II. 362. Sanitas illa nequaquam miraculo adscribenda, *ibid.* Quis sit ordo inter recensitos Unctionis effectus, II. 363. An per illam character imprimatur, *ibid.*

6. Forma Extr. Unctionis, II. 341. An sit deprecatoria, *ibid.* An sufficiat indicativa, II. 334. Quid si Sacerdos reipsa non oret, II. 342. An omnia formæ communis verba sint de necessitate Sacramenti, *ibid.* Annon forma hæc inde vitiosa sit, quod totalem Sacramenti effectum non exprimat, II. 343. Certior ac melior ea est quæ nunc in tota qua pater Occidentali Ecclesia usurpatur, 341.

Exustio Templorum casus est reservatus, II. 54. *Vide* Incendium.

F.

FALSIFICATIO Litterarum Apostolicarum, quomodo fiat, & quando reservetur, II. 49. *Vide* Crimen falsi.

Falsificatio manus quid sit, & quando reservetur, II. 72.

Forma pœnitentiæ, II. 1. *Vide* Absolutio.

G.

GNOSTICI, Borboritæ, seu cænosi quare sic vocati, I. 22. Inter eos qui Pœnitentiæ Sacramentum indirecte expungunt, à Tournelyo annumerantur, *ibid.* Potuerunt tamen illud admittere, *ibid.* Imo & admisisse præsumi possunt, *ibid.*

Gradus pœnitentiæ solemnus, I. 320. *Vide* Pœnitentia, n. ult.

Gratianus, an dubitaverit de necessitate confessionis, I. 217. An circa eam versaretur quæstio ipsius ævo agitata, *ibid.* An tanta Gratiani auctoritas, ut certum ex eo depromi possit argumentum, I. 216.

H.

HABITUS vitiosi an sint *materia* remota Sacramenti Pœnitentiæ, I. 102. Iis qui versantur in habitu peccandi quando danda, quando differenda Absolutio, *Vide* Confessarius, n. 1. & 2.

Hæresis mentalis non reservatur, II. 38. At reservatur quæ foris prodit, si sit formalis, II. 51. Et ab homine fidem Christi professio oriatur, *ibid.* Quid si quis solum de aliquo fidei capite dubitet, *ibid.* Vel hæretice sentiat ex mortali ignorantia, II. 52. Num reservationem incurrit, qui bene sentiens, eos qui aliter sentiunt non condemnat, *ibid.* Hæresis quæcunque exterior an inducit reservationem, licet publica non sit, *ibid.* Quid de iis qui

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars I. & II.

hæreticorum concionibus interfunt, *ibid.* Aut in uno loco primum hæretice, in alio jam vivunt Catholice, *ibid.* Quæ à Confessario servanda erga pœnitentem ab hæresi reversum, *ibid.* An hæreticus per confessionem cognitus possit declarari, ne alios corrumpt, II. 142.

Hæresis crimen an à Jubilari Confessore absolvi possit, 299.

Heli pœnitentiam Scriptura non adstruit, I. 16. Negant Calculo fere unanimi antiqui Patres, *ibid.* Asserunt quidam recentiores, I. 17. & seq. An auctoritatem fidei habeant quæ dixit ad filios, *Si peccaverit vir in virum*, &c. I. 41. Hujus textus explicatio duplex, *ibid.*

Hieronymus (S.) negat Christi abnegationem esse blasphemiam in Spiritum Sanctum, I. 51. Nec concedit istam esse prorsus irremissibilem, *ibid.* Quo sensu ministerium Sacerdotum novæ legis erga peccatores cum ministerio Levitico erga leprosos comparat, I. 158. & seq.

Homicidium est casus reservatus, II. 53. Quid de homicidio casuali, *ibid.* & seq. Quid item si inflictum vulnus, à quo æger diu post decesserit, *ibid.* Homicida ebrius an subiaceat reservationi, *ibid.* Homicidium qui mandat an liber à reservatione, *ibid.* Quid si mandatum revocavit, II. 54. Vel unum occidi jubens à servo, causa sit cur servus perierit, *ibid.* Vel percussione jussit solum, & mandataris mandati leges prætergressus sit, *ibid.*

Hostia an ejus nomine Baptismus exprimi possit, I. 27. Quo sensu non relinquitur ex Apostolo peccantibus hostia, *ibid.* & seq.

Hus (Joannes) admisit septem Sacramenta, I. 26.

I.

JACOBUS (S.) ejus Epistola vere est Canonica, II. 323. Quis Jacobus hujus auctor extiterit, *ibid.* An à S. Paulo dissentiat circa principium justificationis, II. 324. An Extr. Unctionem instituerit, II. 325.

Jansenius an docuerit actum timoris sine charitate initiali elicitum, nec supernaturalem esse, nec sine peccato elici, I. 126. & seq.

Jejunii vel abstinentiæ violatio pluribus in locis reservata, II. 68. An quocunque actu incuratur, *ibid.* Quæ volucres diebus jejunii comedi possint, II. 69. An à jejunio liber sit, qui liber est ab abstinentia, *ibid.* An dapes miscere liceat, *ibid.*

Jejunium an semper ad Jubilæi consecutionem necessarium sit, II. 293. Quale tunc requiratur, *ibid.* An ab Episcopo commutari possit tempore paschali, *ibid.* Quid de jejunio in præcipuam loci festivitatem cadente, *ibid.* An omnes ad jejunium teneantur pro Jubilæo, etiam senes, menses, &c. *ibid.* Quo tempore jejunia fieri debeant, II. 294. Quid si segnis quipiam post elapso jejunii tempore ad Confessarium accedat, *ibid.*

Ignorantia invincibilis an excuset ab integritate confessionis, I. 247. Unde judicetur ignorantiam fuisse invincibilem, I. 248. Quid de ignorantia malitiæ pollutionis, *ibid.*

Illiberitana Synodus, an gravissime lapsis absolutionem in exitu negaverit, I. 265.

Impedimentum Matrimonium dirimens per confessionem cognitum an possit revelari, II. 142.

Impositio manuum an sit materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ. I. 88.

Incendium reservatur, & cui, II. 54. Incendarius quis proprie, *ibid.* Quid de complicibus, II. 55. Qua opus sit denuntiatione ut crimen illud reservetur Papæ, *ibid.* Num subiacet reservationi qui gravi ex incuria Templum vel domum comburit, *ibid.*

Incestus naturalis quando reservationem inducit, II. 55. Multiplex circa incestum spirituale disciplinæ, 56. Pœnæ incesti Confessoris, *ibid.* Per quod peccatum contrahantur, *ibid.* Casus multi circa hanc materiam, *ibid.* & seq.

I. *Indulgentia* quid sit, II. 217. Alia est plenaria, alia particularis, *ibid.* Quid plenior & plenissima, *ibid.* Quid quadragenæ, & septenæ, II. 218. Cur aliquando plenariis Indulgentiis junguntur

)()()(

- tur partiales, *ibid.* Fabulosa annorum 100000. Indulgentia, *ibid.* Quid Indulgentia de injunctis penitentis, II. 219. & seq. Indulgentia localis, quid II. 220. An gemina possit esse in eodem loco, II. 221. An loco pereunte pereat, vel reedificato reviviscat, *ibid.* An ad ejus lucrum necesse sit corporaliter ingredi locum cui annexa est, *ibid.* Indulgentia realis exponitur, II. 222. Quid circa eam notandum, *ibid.* & 272. Indulgentia Personalis & ejus appendices, II. 222. Cur eam pauci lucentur in articulo mortis, *ibid.*
2. Indulgentia per se non remittit peccatum, II. 223. Etiam veniale, *ibid.* Remittit vere & coram Deo poenam Purgatorii, II. 224. Quo gradu incertum, *ibid.* Defunctis non applicantur sicut viventibus, 225. An & a quibus poenitentia laboribus eximant Indulgentia, II. 226. & seq. Indulgentiarum fides vindicatur, II. 231. A quibus concedi possint, II. 237. An ab Episcopo necdum consecrato, II. 239. An ab Archiepiscopis in Provincia sua, II. 240. An a Concilio generali, absente Papa, *ibid.* An a Capitulo Cathedrali, II. 241.
3. Thesaurus Indulgentiarum fons, in quo consistat, II. 245. Ad ejus dispensationem in Indulgentiis requiritur causa justa & proportionata, II. 251. Unde desumenda haec proportio, II. 253. & 254. An Indulgentia quae defectu causae non valet ad poenae remissionem, valeat in ceteris, puta ad dispensationem voti, &c. II. 254. Quae potiores sint Indulgentias largiendi causae, *ibid.* Quibus modis desinat indulgentia, II. 255. & seq. Ad indulgentia lucrum requiritur character Baptismalis, II. 257. Rationis usus, & quo sensu, *ibid.* Status gratiae, cum praestatur opus ultimum ex praescriptis, II. 258. & seq. An iis profint indulgentiae qui per se non satisfaciunt, cum possunt, II. 259. An ad eas praerequiratur confessio, II. 260. Annon satis sit ut per alium impleantur opera praescripta, II. 261. An eadem tempore praefixo impleri debeant, *ibid.* An per unum actum, vel saltem per plures actus qui simul fiunt, acquiri possint indulgentiae plures, *ibid.* An comparentur per actum alias praecceptum, II. 262. An per actum interiorem, *ibid.* An sine intentione eas lucrandi, *ibid.*
4. Quod sit indulgentiae subiectum, II. 263. An Defuncti, *ibid.* Quae ad id requirantur conditiones, II. 265. An plus iis profint quibus specialiter applicantur, II. 266. & seq. An Indulgentiae omnes defunctis nunc applicari possint, II. 267. An qui opus praescriptum implere prohibetur, defunctis Indulgentiam procuret, *ibid.* Quid de Altaribus privilegiatis, *ibid.* Vide Altare privilegiatum Rosaria si vendantur, ab indulgentia excidunt, II. 271. Distributio Indulgentiarum uni concessa, non communicatur alii, *ibid.* Indulgentia Stationum, *ibid.* Portiuncula, *ibid.* Regularium, II. 273. Vide Regulares. Fidelium omnium, II. 274. Confraternitatum, II. 276. In articulo mortis, *ibid.* Via Crucis, II. 277. Qua hora incipiunt vel desinunt indulgentiae, *ibid.* qua conditione dantur pro peregrinis, *ibid.* Quando habenda pro authenticis, *ibid.* Abusus qui irrepunt occasione indulgentiarum, *ibid.* Indulgentiae in forma Jubilaei concessae, non habent privilegia Jubilaei, II. 279. Indulgentiae, an & quae per Jubilaeum suspendantur, II. 310. Vide Suspendio.
- Inferius*: An ad veram detestationem peccati requiritur ut quis malit inferorum poenas sustinere, quam peccare lethaliter, I. 62. 127.
- Inferi*, ubi sint, II. 197. Christus quomodo solutus a doloribus inferni, II. 199. Quid de praedicatione Christi in inferis, II. 203. An damnati ex inferis exire possint, II. 200.
- Infermi*, an soli & omnes Extr. Unct. donari possint, II. 345. 347. Vide Extr. Unctio.
- Ingratitudo* multiplex, 68. Quae in relapsu repetiatur, I. An in confessione aperienda, *ibid.*
- Integritas in confessione* requiritur formalis, I. 238. Ad hanc quae requirantur, I. 239. An Sacerdos privato castitatis voto ligatus circumstantiam hanc aperire teneatur, *ibid.* Vide Confessio, n. 4.
- Interpres*. An qui confiteri nequit nisi per Interpretem, immunis sit a lege confessionis annuae, I. 230. An etiam a praeccepto divino confitendi in articulo mortis, *ibid.* An interpres teneatur lege sigilli, II. 133.
- Irregularitates*: an possit ab iis dispensare Confessarius Jubilaei, II. 304.
- Joannes Nepomucenus* (S.) sigilli confessionis martyris, II. 127.
1. Jubilaeum unde sic dictum, II. 279. Definitio ejus, *ibid.* Jubilaeum Romanum quid, *ibid.* Quid Compostellanum, *ibid.* Quid extraordinarium, *ibid.* Istud qui differat a Romano, *ibid.* An eadem sint utriusque privilegia, *ibid.* Jubilaeum ad instar, 280. Solus Papa Jubilaeum concedere potest, *ibid.* Quis ejus sit institutor, & quae in eo contigerint mutationes, *ibid.* & seq.
2. Jubilaeum solus viator, isque rationis compos & ab excommunicatione liber, percipere potest, II. 281. Jubilaeum anni sancti non nisi Romae obtineri potest, *ibid.* Vel in via ad Urbem, *ibid.* Quid si eo contendere non possint ut Moniales & Eremitae, & qui hoc utroque nomine veniant, *ibid.* Quid de incarceratis & infirmis, *ibid.* Quis Regularibus in hoc casu opera praescribere valeat, 282. An ii invito Superiore Romae tunc temporis adire possint, *ibid.* An peregrini in loco ubi apertum est Jubilaeum, illud consequi valeant, *ibid.* Consecraria practica, *ibid.* An Jubilaeum in Diocesi sua lucratus, possit illud denuo lucrari in alia, *ibid.* An viatores ab itinere reversi Jubilaeum percipere queant, & quamdiu, *ibid.* An ad ejus lucrum sufficiat intentio habitualis, *ibid.* An illud possit quis alii, seu vivo, seu defuncto applicare, 284. An ante luciferi possit, quam ab Episcopo fuerit promulgatum, *ibid.* An Fideles illud lucrari teneantur, *ibid.* An omnes qui Jubilaei opera pie adimplent, ex aequo istius fiant participes, *ibid.*
3. Opera ad Jubilaeum praescripta quomodo debeant impleri, II. 285. An & quibus ad hunc finem necessaria sit confessio, II. 286. Vide Confessio. Quid de communionem, II. 288. Vide Communio. Quid de visitatione Ecclesiarum, II. 289. Vide Visitatio. Quid de Eleemosyna, II. 290. Vide Eleemosyna. Quid de jejuniis, II. 293. Vide Jejunium.
4. Jubilaei privilegia an profint, si Pontifex indicto ad causam quae non jam subsistit Jubilaeo, moriatur, II. 294. An omnes Jubilaei gratiae ab eodem Sacerdote conferri debeant, II. 295. Facultas eligendi Confessarium in quo posita, *ibid.* Vide Confessor, Regulares, Moniales. Quid possit Confessor Jubilaei quantum ad censuras & casus reservados, II. 293. Vide Censura & casus reservati; quid quantum ad irregularitates, 304. Quid quantum ad criminis sui complicem, *ibid.* Quid quantum ad vota, 305. & seq. Vide Vota. An & quae Indulgentiae suspendantur tempore Jubilaei, 310. An Regularium facultates, 312. Vide Suspendio & Regulares.
- Judei* an peccata olim distincte confiterentur, ut nunc Christiani, 158. 159. 188.
- Judex*, an Sacerdotes instituti iudices eorum qui post Baptismum lapsi sunt, I. 190. Triplex inter temporaneos Judices & Christi Ministros disparitas, I. 192. An verum exercent iudicium, quando indignos arcent a Baptismo, I. 190. 192. Quis Judex in Gallia puniat fractionem Sigilli confessionis, II. 152.
- Juramentum* falso praestitum coram Judice, vel in causa matrimonii reservatur, II. 48. & seq. Vide crimen falsi.
- Jurisdictio* duplex, II. 25. Quid ordinaria & quibus competit, *ibid.* Acquiratur ratione domicilii, *ibid.* In vagos, *ibid.* Per privilegium quale habent Religiosi in commensales, *ibid.* Per errorem communem, II. 26. Jurisdictio delegata quid, *ibid.* Quomodo acquiratur, II. 27. Qualiter competat Religiosis Mendicantibus, *ibid.* Vide Episcopi, Parochi, Peregrini. Quis Episcopus Jurisdictionem tribuit in poenitentem alterius Diocesis, II. 30. An Sacerdos Diocesis hujus Jurisdictionem habet in subditos Diocesis vicinae, II. 31. An ad Jurisdictionem sufficit voluntas interpretativa Episcopi, *ibid.* An rati habitio de praesenti, *ibid.* An praesumptio renovata Jurisdictionis, *ibid.* Licetne uti Jurisdictione dubia vel probabili, II. 22. 33. Vide Approbatio, Regulares, Superior, Moniales. Jurisdictio an hodie detur absque approbatione, I. 228.

An in articulo mortis cuilibet Sacerdoti etiam præciso competat, II. 91. Quid si quis licentiam Episcopi obtinere possit, II. 94. An ministerium suum offerre debeat approbatus, qui scit fore ut pœnitens apud alium libentius confiteatur, *ibid.*

Iustificatio, an soli fidei tribuatur in Scriptura, I. 114.

Iustitia commutativa an tota ejus ratio reperiatur in Pœnitentia, I. 8. An iustitiam lædit qui infringit *sigillum* Confessionis, II. 126.

L.

LACRYMÆ an necessariae ad virtutem pœnitentiæ, I. 11.

Lapsus carnis apud Regulares reservatus quid sit, II. 73.

Lateranense Concilium Confessionem non instituit; I. 206. An primum imperaverit, *ibid.* Quis sit proprius Sacerdos cui faciendam sanxit annuam confessionem, I. 222. *Vide* Episcopi. Parochi. An lex ab eo lata obliget omnes baptizatos, I. 229. Etiam Pueros, *ibid.* An eos qui non haberent nisi peccata interna, *ibid.* Aut venialia duntaxat, *ibid.* An & quæ excuset impotentia, I. 230. *Vide* Confessio n. 5. An ipso facto incurratur pœna quam decernit erga transgressores, I. 231. Quam pœnam decernit in Confessarios qui *sigillum* frangerent, II. 127.

Lenocinium, quo impudicitia crimen procuratur, est reservatum, II. 57. An reservationi subjacet quæ crimen fornicatione minus procurat, *ibid.* Quid de famula quæ Dominæ Epistolas desert ad Amasium, *ibid.* Conditiones ut peccatum hoc reservetur, II. 58.

Libelli lapsis à Martyribus dati, à Cypriano redarguuntur, I. 270.

Literæ approbationis, an clausula *de consensu* Parochi in iis apponatur ex necessitate, I. 227.

Locus exemptus & locus nullius Diœcesis quomodo discrepant, II. 83.

Luciferiani an possint annumerari inter hostes Sacramenti Pœnitentiæ, I. 26.

Lutherani unde pœnitentiæ nomen desumant I. 2. Alii confessionem abigunt, alii retinent, I. 26. A Luthero recedunt circa naturam contritionis, I. 93. 95. Quam falso soli fidei tribuunt remissionem peccatorum, I. 114.

Lutherus non alias agnoscit pœnitentiæ partes quam terrores conscientiae, & fidem qua quis credit peccata sibi remissa, I. 87. Quæ docuerit circa contritionem, I. 93. An putaverit eam esse causam remissionis peccatorum, I. 114. An fatetur per contritionem Charitate initiali stipatam excludi voluntatem peccandi, I. 133. Ejus variationes quoad necessitatem & utilitatem confessionis, I. 26.

Lymbus Patrum erat sub terra, II. 197. Ut & *Lymbus* puerorum, II. 199.

M.

MACHABÆORUM Libri duo Canonici, à II. 182. ad 189. Cur libri illi desint in Canone Judæorum, II. 184. An secum pugnent circa mortem & locum Antiochi Epiphani, II. 185. Circa pacem cum Judæis sancitam ab Antiocho Eupatore, *ibid.* Circa mortem Judæ Machabæi, *ibid.* Circa purgati Templi epocham, *ibid.* An conciliari possint cum Historiis Græcorum, *ibid.* Quid de Jeremia Arcam fœderis abscondente sentiendum, II. 117. Num historia hæc probis moribus repugnet, II. 118. Actor ipse, *ibid.*

Macula peccati deleta an remaneat pœna subeunda, I. 60. *Vide* Pœna. Maculam producit peccatum veniale, I. 84. Neque hæc semper in iustis ante mortem deletur, I. 85.

Magdalena an iustificata priusquam à Christo audierit remittuntur &c. I. 118. An ejus iustificatio favet iis qui initialem in attritione charitatem exigunt, *ibid.*

Magia, quæ casus est reservatus, definitur, II. 66. Hujus species maleficium & divinatio, *ibid.* An ad incurrendam reservationem necesse sit ut invocetur dæmon, vel ut effectus intentus obtineatur,

II. 67. Quid si Bohemis manum quis exhibeat, *ibid.* Monita circa magos & sortarios, *ibid.*

Magister sententiarum. Quæ ejus opinio circa effectum absolutionis, I. 53. An differat ab opinione Heterodoxorum, *ibid.* An Tridentini anathemate prostrata, *ibid.* A multis ut temeraria & erronea rejicitur, I. 54.

Malachias (S.) feminam à mortuis suscitavit, & oleo sacro inungit, II. 399.

Manichæi & peccatum & pœnitentiam tollunt, I. 22.

Massaliani, quare dicti Euchytæ, quare Saccephori, I. 25. Ad delenda peccata preces substituunt Baptismo & Pœnitentiæ, *ibid.*

Mater: an absolutio huic neganda, quia tenellam prolem in eodem secum lecto reponit, II. 55. & seq.

Materia virtutis Pœnitentiæ proxima est omne peccatum formale, I. 10. Remota, imperfectiones, peccata ignorantiae vel inadvertentiæ invincibilis, *ib.* Omissio consiliorum, *ibid.* Sub ea malum culpæ & malum pœnæ non eadem ratione comprehenduntur, I. 11. Materia quorundam Sacramentorum an Ecclesiæ dispositioni permissa, I. 33. *Materia* Sacramenti Pœnitentiæ duplex, I. 74. Remota illud omne circa quod destruendum versatur, *ibid.* Tale non est peccatum originale, *ibid.* Est autem quodcumque Baptismus sequitur, sed aliter veniale vel lethale directe remissum, aliter lethale necdum directe remissum, *ibid.* & seq. Variæ circa materiam proximam Sacramenti Pœnitentiæ opiniones. I. 87. An sit *impositio* manuum, I. 88. An tres actus pœnitentis, *ibid.* & seq.

Materia Extremæ Unctionis proxima & remota, II. 333. & 337. *Vide* Oleum & Unctio.

Matrimonii celebratio illegitima subjacet reservationi, II. 58. Hanc incurrit Sacerdos etiam Regularis qui alterius Parochiæ sponfos sine proprii Parochi licentia conjungit, *ibid.* An & qui solum omittit Bannorum promulgationem, *ibid.* Quid de nubentibus post votum Castitatis, *ibid.* Vel scienter in gradu prohibito, II. 59.

Maximus (S.) de quibusdam loquitur qui censebant peccata non pœnitentia, sed pecunia redimi, I. 22.

Melchior Canus solam confessionem habet ut materiam essentialem Sacramenti Pœnitentiæ, I. 87.

Meletiani volebant orare cum lapsis, I. 25.

Meletius lapsis veniam negat, I. 25. Ab Epiphanio, sed falsa historia decepto, excusatur, *ibid.* Sacrificat idolis, & persecutionem accendit, *ibid.*

Mendacium in confessione an & quale peccatum, I. 234. Qui negat à se factum veniale peccatum quod fecit, graviter aliquando peccat, *ibid.*

Minister pœnitentiæ solus Sacerdos, II. 15. An Diaconus juxta Cyprianum, II. 16. Dotes Ministri Pœnitentiæ, II. 95. *Vide* Confessarius.

Minister Extremæ Unctionis solus Sacerdos, & quis, II. 326. & 327. *Vide* Extrema Unctio.

Missam celebrans sine veste talari incidit in casum reservatum, II. 59. Idem aliquando est de iis qui sine Episcopi licentia, vel certis in locis celebrant, *ibid.*

Mæchi an aliquando absolutione penitus privati fuerint, I. 263.

Moneta falsæ crimen reservatur, II. 48. *Vide* Crimen falsi.

Moniales per quos absolvi possint à reservatis, II. 88. An possit Superiorissa eis dare facultatem confitendi cui volent, *ibid.* Iis dandi identidem extraordinarii Confessores, *ibid.* Iique tunc domum ingredi possunt, *ibid.* Moniales violant Clausuram, cum proprio motu prodeunt extra septa domus, II. 65. Cum sub morbi prætextu alio transmigrant, *ibid.* Quibus de morbis exire possint, II. 66. An ab Abbatibus obtinere possint licentiam exeundi, *ibid.* Quid juris de ea quæ ultra tempus sibi concessum foris manet, vel alio se transfert, *ibid.*

Moniales, an *Fubilai* tempore quemcunque Sacerdotem in Confessarium eligere possint, II. 297. An saltem eligere possint eum qui generatim pro Monialibus approbatus sit, II. 298.

Montanista cur nunc Pepusiani, nunc Cataphriges dicuntur, I. 22. An peccata quæ ab Ecclesia remit-

ti non possent, agnoverunt, I. 194. An talia esse censuerunt quæcunque mortalia, I. 23. An hæc irremissibilitas fuerit eis dogma fidei, an merum disciplinæ caput, *ibid.* Quomodo damnati, I. 40.

Montanus in quibus erraverit, I. 23. Quomodo vitam finit, *ibid.*

Moribundus venialium duntaxat reus an divina confessionis lege teneatur, I. 229. An etiam si non possit confiteri nisi per *interpretem*, I. 230. An qui sciret peccatum suum alteri à Confessario revelandum, *ibid.* An qui in genere solum confitetur absolvi debet, I. 253. Item & qui absente Ministro quædam exhibuit signa pœnitentiæ, I. 254. Etiam coram unico teste & dubia, I. 255. Quid si catholice quidem vixerit, sed nulla exhibuerit doloris specimina, I. 256. Notabile ea de re exemplum, I. 258. Quid de censura Facultatis Parisiensis, I. 259. An potest absolvi conditionate qui apud Catholicos inventus nulla edidit Pœnitentiæ signa, *ibid.* *Moribundus* à quolibet Sacerdote absolvi potest, II. 91. *Vide* Approbatio.

N.

NAUFRAGI boni deprædatio casus est reservatus, II. 50. *Vide* deprædatio.

Nectarius: an fabula sit quæ de eo narrant Socrates & Sozomenus, I. 209. An secretam confessionem abrogavit, I. 210. An publicam, I. 209. publicam tantum peccatorum occultorum, *ibid.* An solum *Pœnitentiarium*, *ibid.*

Novatiani in quibus erraverint, I. 23. Varii hujus hæreseos gradus exponuntur, *ibid.* Critice discutiantur, *ibid.* & *seq.* Eo deveniunt ut non nisi levioribus peccatis indulgentiam donent, I. 26. Mitescunt deinde, saltem aliqui, *ibid.* Dum indulgentiam negant, nec à pœnitentiæ actibus eximunt, nec vetant veniam à Deo sperari, I. 26. 39. Duplex Novatianorum error, alter quod omnia baptizatorum peccata putarent esse blasphemiam in Spiritum sanctum, alter quod blasphemiam in Spiritum sanctum crederent virtute clavium irremissibilem, I. 48. 49. An confessionem omnino abrogaverint, I. 195.

Novatianus Antipapa Novati socius & Novatianorum parens, I. 23. Ab initio solis Libellaticis veniam denegat, *ibid.* Longius progreditur, *ibid.* & 24.

Novatus *Novatiani* in schismate & errore socius, I. 23. cum eo pluries confunditur, I. 25. & *seq.*

Novitii an à casibus Episcopo reservatis per Magistros suos absolvi possunt, II. 87.

Nutrix an *absolutione* privanda, quia cum lactente suo cubet, II. 60. & *seq.*

O.

OBJECTUM formale pœnitentiæ quid sit, I. 4. & *seq.* An diversum ab objecto formali aliarum virtutum, *ibid.* *Vide* Pœnitentia num. 1.

Oblivio excusat ab integritate confessionis, I. 247. An periculum oblivionis obliget quamprimum confiteri, I. 221. & *seq.*

Oleum, quale, & an simplex sit materia Extremæ Unctionis, II. 333. An debeat esse benedictum ab Episcopo, II. 338. An in casu necessitatis liceat uti oleo communi, vel saltem Catechumenorum, 336. Cautio adhibenda, *ibid.* Quid fieri oporteat cum deficere incipit oleum benedictum, 337. An necesse sit ut oleum eodem anno benedictum fuerit, *ib.* An ei aqua possit immisceri, *ibid.*

Opinio: pœnitens an cogendus ad amplectendam confessarii opinionem, I. 244.

Oppressio tenellæ prolis obnoxia reservationi, II. 59. *Vide* Mater. An neganda absolutio ei quæ infantem in eodem secum lecto reponit, II. 60. Quando ex oppressione prolis incurritur reservatio, *ibid.* Quid si inops mater exponat infantem qui propterea moritur, *ibid.*

Opus: Quotuplex distinguitur operum genus, I. 69. Opus mortuum an & qua mercede donetur, *ibid.* Peccato mortificatum an pœnitentia reviviscat, *ibid.* & *seq.* An in ipso justificationis instanti, I. 71. An secundum omnem meriti gradum, per pœnitentiam remissam, *ibid.* & *seq.*

Oratio vocalis, an necessaria ad lucrum *Jubilai*, II. 289. An sufficiat brevissima, II. 290.

Ordines illegitime suscipiens quis, & quando reservationi obnoxius, II. 60. Quid de iis qui *titulum* exhibent, vel obtentum Simoniace, vel ut ab omni onere liberum, qui talis non sit, II. 61. *Vide* Titulus.

Origenes an putavit omne peccatum baptizatorum esse blasphemiam in Spiritum sanctum, I. 43. An juxta Athanasium quæcunque regeneratorum peccata remitti posse negaverit, I. 46. & *seq.* An Homilia in Psalmum 37. ipsi tribui non possit, I. 194. An ex ipsa erui possit necessitas confessionis sacramentalis, *ibid.* & 195.

P.

PALLAVICINUS refert paratum fuisse à Patribus Tridentinis Canonem adversus eos qui negarent contritionem perfectam semper justificare ante Sacramentum, I. 117. Refert pariter reformatum modum quo statim adornatus fuerat Canon circa materiam attritionis, I. 147. An ejus Historia fidem mereatur, I. 149. & *seq.*

1. *Parochus* an sit proprius Sacerdos de quo Lateranense, I. 222. An ita ut excludantur *Episcopi* & summus Pontifex, I. 223. Quid ipsi agendum tempore paschali ut suis omnem anxietatem tollat, I. 228. An facile indulgere debeat licentiam extra fines Parochiæ confitendi, *ibid.* Ipsi habenda ratio & Parochiani, & Sacerdotis cui is confiteri decrevit, *ibid.* An peccent Parochi qui simul plures audiunt pueros, II. 128. An inter Parochos conveniri possit, ut iis solum detur *confessionis schedula*, quibus impensa fuit *absolutio*, II. 140. An ad sacram Synaxim admittere debeat Parochus publicum peccatorem, quem in confessione audivit, II. 141.

2. *Parochus* an confiteri possit apud Sacerdotem non approbatum, II. 29. An saltem apud quemcunque approbatum, *ibid.* An servanda consuetudo quæ generalem hanc Parochis licentiam tribuit, II. 29. Annon possit absolute consuetudo hæc ab Episcopis revocari, *ibid.* An alterius Diœcesis incolas audire valeant sine Episcopi licentia, II. 31. Quid si Episcopus contradicat, *ibid.* An prohibere possint ne Parochiani sui apud vicinum Pastorem confiteantur, *ibid.*

3. *Parochus* qui beneficio cedit, an nova indiget approbatione, II. 34. Qui Parochum habet imperitum, non potest pro nutu ad alium recurrere, II. 35. Quid consulendum Parocho, qui cum propria ove deliquit, II. 57.

Parochi an indulgentias dare possint, II. 241. An in Confessarios Jubilares à Monialibus, vel alijs eligi, II. 298. An ab iis inungi debeant cæci nati, II. 340. Quid ab iis servandum, quando duplex ejusdem sensus organum liniunt, II. 341. Quam invigilare debeant ne suorum quis minime unctus decedat, II. 352. & *seq.* *Parochus* an ut Extremam Unctionem conferat, debeat esse in statu gratiæ, & liber à censuris, II. 330. An eam administrare teneatur sub gravi, *ibid.* An tempore pestis vel contagii, II. 331. & *seq.* An moribundis sensu destitutis, II. 333. Quæ servanda, docenda, vel dedocenda circa hoc Sacramentum, *ibid.* 353. 361. Quo in habitu administrandum, *ibid.*

Parisiensis facultas quare propositiones à Seguenoto traditas damnaverit, I. 160. An exinde concludi possit ipsam tueri sufficientiam attritionis servilis in Sacramento, *ibid.* Quid de censura ejus circa absolutionem datam moribundo, I. 259.

Paschale tempus, an per illud *Angelus* flexo genu dici debeat ad lucrum Indulgentiæ, II. 275. An eo tempore jejunium pro Jubilæo præscriptum commutare possit Episcopus, II. 293. *Vide* *Angelus*.

Paulus II. Jubilæum post annos 25. celebrari sanxit, II. 280.

Peccator an vivere debeat ut solvatur per Sacerdotes, I. 57. An tenetur peccatum cujus veniam poscit, super omnia alia peccata detestari, I. 160. Temere expendit an mallet talem in specie pœnam sustinere, quam redire ad vomitum, *ibid.*

Peccator confiteri non valens, an Extr. Unctione donandus, II. 349.

I. Pecca-

INDEX RERUM.

1. *Peccatum* qua ratione attingitur à *pœnitentia*; I. 5. Quodcumque sit, est materia virtutis *Pœnitentia*, I. 9. Quomodo alienum, I. 10. Quomodo originale, *ibid.* An commissum post Baptisma deleri potest aliquo remedio exteriori, I. 27. Quod sit verum Sacramentum, I. 29.

2. Peccata mortalia & venialia non eadem ratione comprehenduntur his verbis: *quorum remisistis*, I. 38. An sit aliquod tam grave, quod per Ecclesiæ claves dimitti nequeat, I. 39. An aliquod fuerit in antiqua Lege, quod pœnitentia diluere non posset, I. 41. Quid sit peccatum ad mortem de quo Ep. Joan. c. 5. I. 42. & *seq.* Quod genus peccati intelligi debeat per *Blasphemiam* in Spiritum sanctum, de qua Matth. 12. I. 43. *Vide Blasphemia.* An unum peccatum mortale possit remitti sine alio, I. 52. An dimittantur sine infusione gratiæ, *ibid.* & I. 60. Num eadem ratio peccati mortalis & venialis quoad remissionem, I. 53. An peccata vere dimittantur per *absolutionem*, *ibid.* & *seq.* An eodem modo per Claves & per Baptismum, I. 55. An semel remissa reviviscunt, I. 65. & *seq.* Reviviscere possunt secundum genus & speciem, *ibid.* Non quoad actum, *ibid.* Nec etiam quoad eandem numero malitiam, *ibid.* Nullum simpliciter & absolute reviviscit, *ibid.* & *seq.* Reviviscunt tamen virtualiter & secundum quid, I. 68. *Vide Reviviscencia.*

3. An peccatum originale sit *materia* Sacramenti Pœnitentiæ remota, I. 74. An omne quod Baptismum sequitur, *ibid.* & *seq.* Quodnam inter mortale & veniale, mortale remissum & non remissum, discrimen, *ibid.* & *seq.* *Vide Materia.* Quomodo possit haberi *propositum* vitandi omnia venialia, I. 77. An hæc delentur sine ulla pœnitentia, I. 78. & *seq.* An quovis opere meritorio, I. 80. & *seq.* An per actum contrarium solis naturæ viribus elicatum, I. 81. An ei qui mortalium reus est, I. 81. 84. Incertum an eorum remissio adjunctam habeat novam gratiæ infusionem, *ibid.*

4. Peccatum veniale per accidens puniri potest pœna æterna, I. 82. Primum hominis non regenerati peccatum an possit esse veniale, *ibid.* Peccatum veniale remittitur per Sacramenta & Sacramentalia, I. 83. & *seq.* Remittitur etiam quoad culpam in altera vita, I. 84. & quomodo, I. 85. & *seq.* An venialia confiteri sit superfluum, I. 84. An possint in confessione aperiri sine ordine ad absolutionem, I. 104. An Sacerdoti non approbato, II. 32. An qui veniale confitetur, venialium, quæ non aperit, obtineat remissionem, 83. 84. An peccet mortaliter, qui non dolet de omnibus, quæ confitetur, I. 103. & *seq.* 183. Quid si de nullo, *ibid.* An differri potest absolutio venialiter peccanti ex habitu, II. 112. An & quando confiteri tenetur qui lethalia admisit, I. 220. & *seq.* *Vide Confessio*, n. 5.

5. Peccata dubia aperiri debent in confessione, I. 244. Quomodo absolvenda, I. 245. An omne dubium ad id sufficiat, *ibid.* An qui ut dubium confessus est quod postea deprehendit certum, id debeat confiteri, *ibid.* Quid si quis confessus sit peccatum, cujus tam ipse quam Confessor gravitatem tunc ignorabat, I. 246.

Peccata, quæ canonica, & Pœnitentiæ publicæ obnoxia, I. 325.

Percussio parentum quæ & quorum sit reservata, II. 62. Quid si levis sit & cum moderamine justæ tutelæ, *ibid.* *Percussio* Clericorum, *ibid.* remissive.

Peregrini, an in alia Diœcesi peccata deponere possint, II. 30. Quando malæ fidei censeantur, *ibid.*

Pestis: an ejus tempore integra esse vel audiri debeat confessio, I. 249.

Pœna æterna nunquam subeunda sublata culpa, I. 60. Temporalis quædam nulla pœnitentia expungitur, *ibid.* Alia interdum tollitur, sæpius remanet, *ibid.* & *seq.* I. 282. *Vide Reatus.*

Pœnitens: triplex pœnitentium genus, quorum habitualis status diversitas diversa exhibet aut exigit contritionis signa, I. 186. & *seq.* Quando his debet differri absolutio, *Vide Confessarius*, num. 1. & 2. An pœnitens *satisfactionem* acceptare debet, I. 309. An exequi tempore præfixo, I. 310. An proprio motu commutare in melius, I. 311. An mitiori donatus graviolem sibi imponere, I. 314.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars I. & II.

An si hæc in officii lectione consistat, officium hoc cum alio recitare, *ibid.* An ei, si flagitiosus sit, injungi possit ingressus in religionem, *ibid.* *Vide satisfactio.* An peccet si molliorem Confessarium quærat de industria, I. 315. Quando avertendus à generali confessione, II. 119. Quando ad eam cogendus, II. 120. Quid si paulo post absolutionem relapsus sit, *ibid.* An aliquando non aperienda pœnitenti suæ ad generalem confessionem obligatio, II. 121. An si hanc instituat apud Confessorem solitum omnia peccata sua aperire teneatur, II. 122. An expediat ut mutet Confessarium, II. 123. An satius sit ut confessionem generalem faciat apud ordinarium Confessorem, *ibid.* An relaxet præceptum divinum quando peccata sua revelare permittit, II. 137. An ut id permittat peccata repetere teneatur quasi Confessarius ea non audisset, *ibid.* An ipse sigillo tenetur, *ibid.* An excusandus qui Confessarii praxim & monita levius aperit, *ibid.* An tenetur Confessarium confessione abutentem denuntiare, *ibid.*

1. *Pœnitentia* vel virtus vel Sacramentum, I. 1. Unde nomen ejus desumatur ab Isidoro? *ibid.* Unde à *Luthero*? Unde à Catholicis? I. 2. Non importat solam consilii mutationem, *ibid.* & *seq.* Ejus habitus, est virtus propriè dicta, I. 3. Expetitur propter finem proprium, *ibid.* sequitur, I. 4. de actu suo lætatur, non tamen ea delectatione, quæ pœnam omnem abigat, *ibid.* Est virtus specialis, *ibid.* Male ab Alensi exhibetur ut collectio virtutum, I. 5. Male à Cajetano cum religione, & à Durando cum justitia commutativa confunditur, I. 7. 8. & *seq.* Potest tamen inter potentiales istius partes annumerari, I. 5. & 7. Habet *objectum* formale proprium, I. 5. Omnia peccata impugnat efficienter, non formaliter, I. 6. Distinguitur à charitate, I. 7. Aliquid de justitia vindicativa executrice participat, I. 9. In præsentī statu est supernaturalis quoad actum simul & habitum, *ibid.* Quomodo infusa, an per se an per accidens, *ibid.*

2. Virtutis pœnitentiæ causa efficiens, I. 9. Causa finalis remota & proxima, *ibid.* Actus imperati, *ibid.* Et elicitī, I. 10. Ejus *materia* an quodcumque peccatum actuale, *ibid.* An habituale & iam dimissum, *ibid.* An alienum, *ibid.* An, & quomodo, originale, *ibid.* An imperfectiones, I. 10. An omissio consiliorum, *ibid.* Pœnitentia an comprehendat malum pœnæ sicut & culpæ, I. 11. Subjectum pœnitentiæ duplex, I. 11. Circa subjectum proximum, duplex error, *ibid.* Subjectum remotum quid, *ibid.* Pœnitentia an reperiatur quoad actum vel quoad habitum in damnatis, *ibid.* Quoad habitum an sit in viatoribus mortali infectis, I. 12. An fuerit in bonis Angelis viatoribus, *ibid.* An in Protoparentibus ante peccatum, *ibid.* An in B. Virgine ante mortem, *ibid.* An manet in Sanctis, I. 13. Quo sensu fuit in Christo, *ibid.* Pœnitentiæ quæ dignitas, I. 13. An multiplex principium, *ibid.* An actus absolute necessarius, I. 14. Pœnitentia *Samsonis*, I. 14. & *seq.* *Vide Samson, Heli, I. 16. & seq. Vide Heli, Salomonis, I. 18. & seq. Vide Salomon.*

3. *Pœnitentia* vera non est de uno mortali quæ non sit de omnibus, I. 52. Quoties tollit reatum culpæ, tollit etiam reatum pœnæ æternæ, I. 60. raro aufert reatum totius Pœnæ temporalis, *ibid.* & *seq.* *Vide Pœna.* Opera mortua & à fortiori mortifera, vita donare nequit, I. 69. Merita per peccatum mortificata redintegrat, *ibid.* & *seq.* Quo gradu, I. 71. & *seq.* An, & quæ pœnitentia requiritur ad diluenda venialia, I. 78. Quandonam Pœnitentia virtualis involvitur in actibus meritoriis, I. 80. & *seq.*

4. Varia Sacramenti Pœnitentiæ nomina, I. 21. & *seq.* Varii hostes, I. 22. & *seq.* An Pœnitentia sit verum novæ Legis Sacramentum, I. 29. An eadem sit in nova quæ in veteri lege, I. 32. & *seq.* An è veteri Testamento Tridentinum probaverit Sacramentum Pœnitentiæ, I. 33. Istud an distinguitur à *Baptismo*, I. 34. An consistit in *Baptismi* memoria, *ibid.* contrarium probatur consensu totius antiquitatis, sive Catholicæ, sive Hæreticæ, I. 35. & *seq.* An in Evangelii prædicatione consistat, *ibid.* An in solo ministerio exteriori, *ibid.* & *seq.* Quando

(()) (())

INDEX RERUM.

do à Christo institutum, I. 36. An & qua necessitate lapsis necessarium, I. 33. & seq. 37. & seq.

5. Sacramenti pœnitentiæ materia remota non est peccatum originale, I. 74. Est autem quodcumque licet diverso modo peccatum quod Baptismus sequitur, *ibid.* & seq. Vide peccatum n. 3. Ejus partes intrinsecæ non sunt terrores, aut fides Lutheri, I. 87. Nec Calviniana mortificatio & vivificatio, *ib.* Ejus materia proxima an manuum impositio, I. 88. An tres actus pœnitentis, *ibid.* Quomodo satisfactio, *ibid.* Vide Satisfactio. An Sacramentum Pœnitentiæ possit esse simul validum & informe, I. 98. Vide Confessio. An & quo sensu fieri possit ut ejus defectu homo in æternum pereat, I. 177. Quæ in eo requiritur Contritio? Quæ sufficit? Vide Attitio. Contritio n. 2. Quæ sit ejus forma, II. 1. Vide absolutio, n. 1. Quis minister, II. 15. Vide Minister.

6. Pœnitentia alia privata, alia publica, I. 317. Pœnitentia mitior usque ad tempus Montani, *ibid.* Paululum induruit post tempus Montani, I. 318. Fuit longe gravior post Novatianum Schisma, *ibid.* Quando & ubi primum refriguit, I. 319. Quis ejusdem ritus ex parte pœnitentium, I. 320. Quatuor ejus gradus seu stationes, *ibid.* Fletus, I. 321. Auditio, I. 322. Substratio, I. 323. Consistentia, *ibid.* A quo imponebatur Pœnitentia publica 324. Quo tempore, *ibid.* Pœnitentes publici non uni pœnæ subjacebant, *ibid.* Pœnitentiæ publicæ ritus ex parte Ministrorum, I. 325. Quæ peccata eidem fuerint obnoxia, *ibid.* An omnia lethalia saltem notoria, *ibid.* & seq. An Canonica etiam secreta, I. 334. An publica majorum Clericorum, I. 341. An saltem Clericorum minorum, I. 344. Quid de hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, *ibid.* Non iterabatur pœnitentia solemnis, I. 345. Nec tamen negabatur pœnitentia omnis iis qui relapsi essent, I. 349. An ante emensam pœnitentiam omnem reconciliarentur Pœnitentes publici, I. 350.

Pœnitentiarius quo tempore & qua de causa institutus, I. 208. 209. An solus confessiones exciperet, *ibid.* An eorum tantum qui in certo genere deliquerant, *ibid.* Qua occasione sublati, *ibid.* An tolli potuerit quin tolleretur confessio secreta, I. 210. An & qua ratione ejus abolitio gravem intulit plagam disciplinæ Ecclesiasticæ, *ibid.* An ipso sublato sublatum fuerit quidquid ipse præstabat, *ibid.* Quo sensu ejus abrogatio liberiores fecit accessum ad Sacramenta, I. 211.

Pœnitentiarii, quid possint in negotio Indulgentiarum, II. 241.

Pestis, an ea infectis extrema Unctio conferri debeat, II. 331. 348.

Pollutio, an Malitia ejus invincibiliter ignoretur, I. 248.

Popinæ frequentatio Clericis prohibetur sub censura, II. 70. Per popinam haud intelliguntur Caffæa, *ibid.*

Portiuncula Indulgentia à quo primum concessa, II. 271. Ubi percipi possit, II. 272. An pluries una die comparari valeat, *ibid.* Non suspenditur tempore Jubilæi, *ibid.* Indevotis ludibrio, piis pretiosa, *ibid.*

Postulantes: per quos & à quibus reservatis absolvi possint, II. 83. & 87.

Potestas in Sacerdote Ordinis alia, alia Jurisdictionis, II. 21.

Prelati minores habent jus eligendi sibi Confessarium, II. 27. An eo nomine veniant Parochi. Vide Parochi.

Priscillianistæ Gnosticorum errores renovant, I. 22.

Privilegium. Vide Communicatio & Altare.

Propositum non peccandi quotuplex, I. 104. An fide constet, propositum non peccandi lethaliter includi debere in contritione, *ibid.* & seq. An propositum illud debet esse formale, I. 105. An lex propositi formalis urgeat in ultima vitæ periodo, *ib.* An propositum debet esse affective efficax, I. 106. An absolutum quoad omnia lethalia, *ibid.* An quoad venialia quædam, si hæc duntaxat clavibus subiciantur, *ibid.* Propositum vitandi omnia venialia

an possit haberi, I. 90. 183. Propositum confiteandi quomodo includitur in contritione, I. 106.

Proprietas in Religioso scelus reservatum, II. 72. Quæ ad id requiratur quantitas, *ibid.*

Pseudo: Spirituales Libertini appellantur, I. 22. Quietistis præeunt, *ibid.* Sacramentum Pœnitentiæ è medio tollebant, *ibid.*

Puella: an moribunda absolvi debeat, si se gravidam declarare nolit, nec Confessario permittere ut post mortem declaretur, II. 130.

Pueri, an teneantur lege Confessionis annuæ, I. 229. An qui ei defuncti subiaceant pœnis quas minatur Lateranense Concilium, *ibid.*

Pueri an extrema Unctione donandi, II. 348.

Purgatorium: unde sic dictum, I. 85. Purgat maculas peccati venialis, *ibid.* Non tamen per condignam pœnæ solutionem, I. 86. Sed per actus caritatis, quos eliciunt animæ quæ in eo detinentur, *ibid.*

Purgatorium quid sit, II. 162. Dubii ejus vel certi hostes, II. 163. Existentia ejus probatur, II. 164. Vindicatur à cavillis, II. 173. Qui Purgatorio plectendi, II. 189. An in eo locus sit merito vel demerito, 191. & 194. An purgantes animæ de salute sua certæ sint, *ibid.* Ubi sit Purgatorium, II. 196. 199. & seq. An inde exiri possit, II. 200. Diuturnitas pœnarum hujus loci, II. 205. An ignis purgans sit corporeus, II. 206. An in eo torqueantur animæ a dæmonibus, *ibid.* An & quæ pœna istic gravissima sit, II. 207. Quid debeat Ecclesiæ patienti Ecclesia militans, II. 208. An illi profint viventium suffragia, II. 210. & seq. An restitutiones à defunctis omissæ, II. 213. An Candelarum & olei oblatio, 214. An Catechumeni suffragiorum capaces sint, II. 215. An Indulgentiæ vere dimittant pœnam Purgatorii, II. 224.

Q

QUESNELLUS, an doceat timorem sine caritate initiali nec supernaturalem esse, nec sine peccato elici, I. 126. & seq.

R

RAPTUS quid sit & quotuplex, II. 62. An subiacet reservationi; *ibid.* Quid si rapta sit quæ perperam credebatur Virgo, *ibid.* Aut quæ olim corrupta, nunc honeste vivit, II. 63. Aut rapiens rapta minime abusus sit, *ibid.*

Reatus culpæ alter, alter pœnæ, I. 281. Dimisso culpæ reatu manet sæpe debitum luendæ pœnæ, I. 282. Debitum illud bonis operibus aliquando redimi potest, I. 283. Non semper, I. 285. Vide Satisfactio.

Reatus culpæ, an discrepet à reatu pœnæ, inania quæstio, II. 181.

Regulares an jure sint proprii populorum Sacerdotes, I. 222. Tridentinum revocavit privilegia ipsis ab Alexandro concessa, I. 226. Quæ illud subsecuta sunt, an in Gallia vim habent, *ibid.* An ab Episcopo approbati possint ordinarie confessiones excipere tempore paschali sine consensu parochi, I. 225. & seq. An Mendicantes Jurisdictionem habent à jure, II. 27. An semel approbati facultatibus suis ab Episcopo privari possint, II. 34. Quid si Episcopus iis jurisdictionem injuste neget, II. 33. An possit vocari ad novum examen, I. 227. II. 34. Quibus in casibus reservationem incurrunt, II. 71. & seq. An quoties renunt mandato obedire, II. 73. Quid possint in confessione quantum ad reservata, Vide Superior Regularis. Quid quantum ad seculares, II. 88. Quo loco & tempore Fidelium confessiones excipere valeant, II. 90. Num in articulo mortis absolvere possunt sine licentia superioris, II. 94.

Regulares: his concessæ Indulgentiæ, revocatæ à Paulo V. II. 273. Qui certiores concessit, *ibid.* Harum enumeratio, *ibid.* & seq. Per communicationem participantur, *ibid.* Non tamen omnes, *ibid.* An ad Jubilæi lucrum invitatis Superioribus contendere possint, II. 282. An & ipsi tunc tempo-

ris ad eleemosynam teneantur, II. 291. An renuente Prælato aliquid clanculum ad id subripere possint, *ibid.* An approbati ab Episcopis confessiones, remittente Prælato suo, excipere valeant, II. 296. An tempore Jubilæi suspendantur facultates Regularibus concessæ ad absolvendum à casibus reservatis, II. 312. An si alibi, etiam Romæ, II. 313.

Religio à Pœnitentia distinguitur, I. 7. Ejus actus non eodem fine exercentur, *ibid.* nec spectat jus Dei læsum prout reparabile per Satisfactionem, *ibid.*

Religionis votum, an & quando in Jubilæis commutatur, II. 305. *Vide Vota.*

Renovatio ad Pœnitentiam quo sensu dicatur ab Apostolo impossibilis, I. 28.

Reservatio quid sit, II. 35. Est in Ecclesia potestas reservandi quædam peccata, II. 36. Potestas hæc competit Episcopis etiam quoad Parochos, II. 37. An Parochis, *ibid.* Ut reservetur peccatum debet esse mortale saltem ex circumstantiis, II. 37. & seq. Externum, II. 38. Quid si exterius leve sit, & affectu grave, *ibid.* Completum in genere suo, II. 39. An debeat esse certum facti vel juris, *ibid.* Varia hac de re Diœceson disciplina, II. 40. an à reservatione immunis sit, qui ut dubium confessus est peccatum quod subinde rescit esse reservatum, *ibid.* Impuberis scelus an reservatum, II. 41. Quæ peccata Papæ reservata, *ibid.* Eadem non raro ad Episcopos redeunt, II. 42. Casus Episcopis reservati recensentur, II. 43. ad 45. Casus in Synodo reservari expedit, II. 74. Nec multos reservari decet, *ibid.* Reservatio an cesset per mortem vel cessum Episcopi, *ibid.* Monita ad reservantes, II. 79. Regulares possunt sibi reservare casus quoad suos, II. 71. Non plures quam undecim qui recensentur, *ibid.* *Vide Superior regularis.* Moniales. Absolutus à reservatis in articulo mortis, si convalescit, an de novo absolvendus, II. 94.

Reviviscentia peccatorum quotuplex distinguitur, I. 65. An simplex & absoluta admitti potest, *ibid.* & seq. An saltem virtualis, I. 68. *Vide Peccatum, n. 2.* Reviviscentia meritorum an sine temeritate negari possit, I. 69. & seq. Probabiliter locum habet in ipso justificationis instanti, I. 71. An salvatur in opinione Bannesii, *ibid.* An restringitur secundum mensuram dispositionum, *ibid.* Quid in hac parte sentiat D. Thomas, I. 72.

Rosaria, si vendantur, excidunt ab Indulgentia, II. 271.

S.

1. SACERDOS solus Pœnitentiæ Minister, II. 15. In eo potestas Ordinis & Jurisdictionis, II. 21. Ei non sufficit potestas Ordinis ad absolvendum, *ibid.* & seq. Quotuplex sit jurisdictio, II. 25. In quibus conveniat solutio quæ fit à Sacerdotibus novæ Legis cum solutione Lazari facta à Discipulis, I. 57. In quibus discrepet, *ibid.* & seq. Comparatur eorundem potestas cum potestate Sacerdotum Leviticorum circa leprosos, I. 58. Varia inter utramque discrimina, *ibid.* An à se ipsis judices creati, I. 190. An ea quam acceperunt solvendi & ligandi potestas exerceatur per Baptismum & Prædicationem, I. 191.

2. Sacerdos proprius, cujus meminit Lateranense quis sit, I. 222. Quinam ii quibus opponitur proprius Sacerdos, I. 224. An ipsi Sacerdotes comprehendantur voce *omnis fidelis*, I. 229.

3. Sacerdos simplex an potest apud alium quemcunque ex approbatis confiteri, II. 30. In una Diœcesi approbatus non ideo in alia approbatus est, II. 31. Non potest qui approbatus non est excipere confessionem venialium, II. 32. Potest vero à mortalibus etiam reservatis absolvere *moribundum*, II. 91. *Vide Approbatio.* Moribundus.

4. Sacerdos fictus an teneatur Sigillo confessionis, II. 131. An verus qui è Tribunali fugiens peccatum aliquod audit invitatus, *ibid.* *Vide Sigillum, n. 2.*

Sacramentalia an valeant ad venialium remissionem, I. 79. 83. An eorum vis impediatur dispositionibus subjecti, *ibid.* An sit ex opere operantis, I. 84.

Sacramentum nullum à Wiclefo & Joanne Hus negatur, I. 26. Triplex primum à Luthero, mox duplex tantum agnoscitur, *ibid.* Quotuplex nunc à Lutheranis, incertum, *ibid.* A pluribus hæreticis quartum rejicitur, I. 22. ad 25. Omnia Sacramenta remittunt venialia, I. 83. & seq. Et quidem ex opere operato, I. 84. An Sacramentum Pœnitentiæ institutum sit simpliciter per modum judicii, I. 91. An possit esse simul validum & inforine, I. 98. *Vide Pœnitentia.* An in ejus favorem primario institutum sit Sigillum, II. 36. *Vide Sigillum.*

Sacrilegium subjacet reservationi, II. 63. Committitur per Eucharistiæ profanationem, & quam, *ibid.* Per conjugium Gominianum, *ibid.* Per furtum in loco sacro, *ibid.* Res sacra quid sit, *ibid.* Locus sacer exponitur, *ibid.* Quantitas ad furtum rei sacræ requisita, II. 64. Sacrilegium in personas sacras, *ibid.* *Vide Incertus.* Sacrilegium in loca sacra committit qui atrociter percutit, vel fornicatur in Ecclesia, *ibid.* Qui hanc comburit, *ibid.* Qui violat Clausuram regularem, *ibid.* & seq.

Salomon triplex de ipsius pœnitentia opinio, I. 18. Incerta est respectu nostri, *ibid.* In eam tamen propendere suadet Ecclesiasticus liber, I. 19. & seq.

Salomon, cur ob polygamiam reprehensus, I. 18.

Samuel, an vere apparuerit Sauli, II. 200. & seq.

Samsonis peccatum multiplex, I. 14. & quomodo deletum, I. 15. Quo animo sibi mortem intulit, *ibid.* An excusandus, si absque speciali mandato, aut saltem inspiratione egisset, *ibid.*

1. Satisfactio quid sit, I. 281. An à merito discrepet, *ibid.* Ejus divisiones, *ibid.* Nostra non derogat satisfactioni Christi, I. 63. Supponit rem jam solutam, *ibid.* Multiplici titulo est imperfecta, I. 64. Quo modo nobis applicat virtutem passionis Christi, *ibid.* An pro culpa mortali possit fieri de condigno, I. 282. Opera quibus peccata sua redimunt just, vera sunt satisfactio, & quo sensu, I. 285. & seq. Prodest satisfactio vel sponte assumpta, vel à Sacerdote imposita, I. 286.

2. Satisfactionis conditiones, I. 287. Debet esse pœnalis, *ibid.* Debet fieri in gratia, 81. & 289. Valetne satisfactio in statu peccati adimpleta, I. 81. 291. An possit quis pro uno peccato satisfacere non pro alio, I. 292. Ad satisfactionem opus est acceptione Dei, *ibid.*

3. Satisfactio an sit Sacramenti Pœnitentiæ materia proxima, I. 88. Quo sensu, *ibid.* & 92. Injungi debet à Sacerdote ei quem absolvit, I. 292. 293. Exceptiones, *ibid.* An peccet qui pro venialibus, vel jam confessis satisfactionem non injungit, *ibid.* Satisfactio imponenda præceptive, I. 294. Ea que par crimini, prudenter tamen, *ibid.* Hic cavenda laxitudo, & multa caute pensanda, I. 395. & seq. Monita ad Confessarios, I. 297. Quæ satisfactio imponenda artificibus, I. 297. Num opera aliunde præcepta injungi possint, I. 300. Num orationes pro defunctis, *ibid.* Quid præsumendum in dubio an opus alias debitum injunxerit Confessarius, *ibid.* An satisfactio ante absolutionem præstanda, I. 301. & 303. An si praxim hanc verus Ecclesia servavit, ideo necessario servanda, *ibid.* Satisfactio an à Confessario determinanda quoad speciem & tempus, I. 306. An ante absolutionem injungenda, *ibid.* Canones Pœnitentiales, *ibid.*

4. Satisfactio an à Pœnitente acceptanda, I. 309. Quid si alium Confessorem adire vult, I. 316. Debet pœnitens injunctam Pœnitentiam exequi, *ibid.* Quid si levem negligat, *ibid.* An eam præfixo sibi tempore implere tenetur, *ibid.* Annon eam in melius quid commutare potest, I. 311. Annon saltem id potest Confessarius alter & qua lege, *ibid.* 304. An ad id necessum est ut audiat Confessio tota pœnitentis, I. 313. An qui jussus est nummum dare, dare queat posito in extremis, 312. An per alium pœnitentiam implere sufficiat, I. 313. An intentionem habere eandem implendi, *ibid.* An eam implere per tempus Missæ, I. 314. Quid si invalide confessus est, *ibid.* Vel mitiori donatus satisfactione, *ibid.* *Vide Pœnitens.*

5. Satisfactionis effectus, I. 315. Pœnam temporalem remittit & quo sensu, *ibidem.* Curanda à Confessa.

Confessariis, *ibid.* An conferat gratiam in opere exercito, *ibid.* Vide Pœnitentia.

Satisfactio differt ab impetratione, II. 216. An satisfactiones Sanctorum ad Indulgentias solum concurrant per viam impetrationis, II. 249.

Saul, Vide Samuel.

Schedula: an peccat mortaliter qui legit schedulam, cujus priora verba confessionem scriptam indicant, II. 133. An teneatur sigillo, *ibid.* Scheda confessionis an negari possit pœnitenti non absoluto, II. 141. Ejus forma, *ibid.*

Scorista totam Sacramenti pœnitentiæ rationem ponunt in absolutione, I. 87. An vera sit hæc eorum opinio, I. 88. An à Florentino vel Tridentino damnata, *ibid.* An aliquid mereatur censuræ, I. 92.

Scrúpulosi an dubia peccata confiteri debent, I. 247. Regula circa ipsos à Confessariis servandæ, *ibid.* Mali quomodo regendi, *ibid.* An integre audiendi, I. 250.

Secretum naturale an & qua de causa revelandum, II. 128. An ejus obligatio nascatur ex confessione non sacramentali, II. 130.

Sedes Episcopi loco suo cedentis an vacet quando Successor ejusdem præconisatur, II. 71.

Serapionis in exitu Eucharistia se ipsum reficientis historia expenditur, II. 20.

Sigillum confessionis quid & quomodo definitur, II. 126. Quo jure præceptum, *ibid.* Quanta dignum reverentia, II. 127. Vix unquam fractum, *ibid.* An Lex sigilli obliget sub mortali in quacunque materia, II. 128. An ejus materia sint ea quæ statim ab absolutione dicuntur, *ibid.* An tentationes quas pœnitens patitur invitus, *ibid.* An circumstantiæ peccatum minuentes, II. 129. An peccatorum objecta, *ibid.* Quid de iis quæ ad peccati explicationem commemorantur, *ibid.* Vel quæ ex confessionis modo innotescunt, *ibid.* An ea omnia quæ pœnitentem etiam immerito infamarint, *ibid.* An ea quæ infamarent alium à pœnitente, II. 130. Etiam indirecte tantum, *ibid.* Sigillum An Confessarium liget etiam quoad mortuos, *ibid.* An frangi potest ut infantis saluti provideatur, *ibid.* Saltem ex puella gravidæ præsumpta licentia, *ibid.*

2. Sigilli vinculum. An oriatur ex confessione facta non Sacerdoti, II. 130. An ex confessione facta Sacerdoti existimato, *ibid.* & 133. An ex confessione ad illudendum vel subornandum Confessorem facta, II. 131. An lege sigilli obligetur Sacerdos, qui nolens aliquod peccatum audit, 132. An Superior etiam fictus, ad quem pro casu reservato confugit pœnitens aut Confessor, II. 133. An qui confessionem audivit, vel ex gestibus Confessarii intellexit, *ibid.* An interpret, *ibid.* An internuncius, aut amicus amici confessionem scribens, *ibid.* An qui factam vel faciendam confessionem scriptam legit, *ibid.* Vide Scheda. An qui pœnitentem audierit in examine peccata proferentem, *ibid.* An ii coram quibus ex necessitate sit confessio sacramentalis, *ibid.* Quid de iis coram quibus fieret humiliationis causa, *ibid.* An is quem consulit Confessarius, II. 134. An is quem consulit ipse pœnitens, *ibid.*

3. Sigillum in cujus favorem primario institutum II. 136. & seq. An possit ejus obligatio relaxari à pœnitente, II. 137. An ut reservetur, reticere possit in confessione proprium peccatum, *ibid.* An Obliget pœnitentem, *ibid.* Vide Pœnitens. An sigillum frangit, qui publicum crimen sibi vel confessum vel non confessum fuisse declarat, II. 138. An qui è Tribunali exiens formulam præcipit apponi ad communionem personæ auditæ, *ibid.* An qui in concione, vel alibi, ea profert, ex quibus peccati suspicio inducitur, *ibid.* An qui paucos audiens aliquod in specie peccatum se audisse declarat, *ibid.* An qui religiosi crimen referens, ordinem ejus nominaret, *ibid.* An qui in angusto loco certa peccata vigere ait, *ibid.* An qui pœnitentem solito acerbius post confessionem excipit, *ibid.* Vel in Tribunali tanto eum æstu arguit, ut aliquid suspicari possint adstantes, *ibid.* Vel eum ad tale tempus distulisse, vel tali donasse pœnitentia diceret, *ibid.* An qui è pœnitentibus unum impense celebrat, *ibid.* An nullus sit casus in

quo sigillum frangi possit, II. 141. Vide Confessarium. Hæreticus. Impedimentum. Princeps. Parochus.

4. Sigillum frangens an censuræ vel irregularitati obnoxius, II. 152. A quo Judice puniendus, *ib.* Quomodo inquirendum ejus delictum, ut puniatur, *ibid.* Quid si Confessarius dicat se vel licentiam habuisse, vel rem aliunde didicisse, II. 153.

Simoniam mentalis non est reservata, II. 38. Nec semi-realis, II. 67. Reservatur ad quam sufficit munus à manu, vel à lingua, *ibid.* An ea quæ fit in Religionis ingressu, *ibid.* Reservatur quæ Ecclesiastico solum juri adversatur, *ibid.* Quid de Simoniacis bonæ fidei, *ibid.*

Socrates: num deceptus in his in quibus à Sozomeno circa Nectarii factum dissentit, I. 211.

Sodomie crimen reservatum, II. 67. An completum esse debeat, II. 68. Quid de Sodomia imperfecta, *ibid.* Hæc in marito gravior cum conjuge, quam cum alia, *ibid.*

Sollicitantes ad turpia in confessione castigati Decreto Benedicti XIV. II. 154. Quid si ad crimen à venereo diversum sollicitent, II. 155. Quid si aliquem sexus sui, II. 156. Vel non in gratiam sui, sed alterius, *ibid.* Et an mandans iste pœnis subiaceat, *ibid.* An sollicitatio in ipso confessionis decursu debeat fieri, ut pœnas incurrat, *ibid.* Quid de tribuente chartam amoris in Tribunali, II. 157. Explicantur variae Decretorum clausulæ, *ibidem.* An denunciandi qui inhonestos cum pœnitente sermones habent sine animo sollicitandi, II. 158. An denunciare teneatur quæ sollicitationis sensum non nisi deinceps intellexit, *ibid.* An fieri debeat denuntiatio, cum sollicitatio mutua fuit, II. 159. Qui ad denuntiationem teneantur, *ibid.* An qui ex ea discrimen sibi grave timent, II. 160. An qui rem didicere sub secreto, *ibid.* An mater filium, *ibid.* An denunciandus Clericus, qui pro Sacerdote se gerens sollicitavit, *ibid.* An denuntiationi præmittenda correctio fraterna, II. 161. An denuncianda mulier quæ sollicitat, *ibid.* Denuntiatio cui facienda, *ibid.* Quo tempore, *ibid.* An quæ sero denuntiavit à censura per quemlibet absolvi valeat, II. 162. An peccet qui non monet pœnitentem de facienda denuntiatione, *ibid.*

Sortiarii: his caute credendum, cum se interfuisse Sabbatho dicunt, II. 67.

Spes an dici potest amor, I. 115. An includit aliquid Amoris, *ibid.* An Amor ille sit amore concupiscentiæ nobilior & difficilior, *ibid.* An sufficiat ad justificationem in Sacramento obtinendam, I. 162. & seq. Vide Concupiscentia.

Stationes pœnitentiæ sollemnis I. 320. & seq. Vide Pœnitentia, n. 6.

Stationes quid, & quæ indulgentiæ iis concessæ, II. 271. Qui eas lucrentur, *ibid.* An Stationes quatuor à Papa ad Jubilæi lucrum præscriptas ad unam reducere possit Episcopus vel Confessarius, II. 290.

Stuprum quid, II. 69. Reservatur, *ibid.* Quid si dolo consensum extorques, II. 119. An subiacet reservationi is etiam qui meretricem opprimit, *ibid.* Quid si verberum aut mortis metu coitum obtinet, *ibid.* Quid si mulier parum resistit, *ibid.* Quid si crimen non consumetur, *ibid.* Quid de complicibus, *ibid.* Pœnæ oppressoris, II. 70. Non incurrit reservationem abusus ea quæ cessit lucri intuitu, quæve prior ad amorem flectere enixa est, &c. *ibid.*

Subiectum Pœnitentiæ duplex, remotum aliud, aliud proximum, I. 11. Error vulgaris circa proximum, *ibid.* Circa idem error Pseudoreformatorum, *ibid.* Quodnam sit, *ibid.* & seq. Quodnam remotum, *ibid.* An reprobi, *ibid.* An viatores peccato mortali inquinati, I. 12. An fuerint Angeli boni, B. Virgo, Christus, *ibid.* & seq. Vide Pœnitentia, n. 2.

Subiectum Extremæ Unctionis infirmus, & quis, II. 345.

Suecii an retinent confessionem, I. 26

Suffragia Ecclesiæ an profint defunctis, II. 210. Quas condiciones habere debeant ex parte tam subiecti, quam principii, II. 215.

Superior

Superior verus vel existimatus, ad quem extra confessionem confugit pro casu reservato pœnitens aut Confessarius, an tenetur *sigillo*, II. 133. An debet punire delictum quod ex fractione sigilli innotuisse videt. *ibid.* An præcipere inferiori ut quæ in confessione aperuit, vel ipse declaret, vel à confessorio declarari permittat, II. 137. Permissio hæc an sufficeret Confessori, *ibid.* An pœnitenti crimen Directoris denuntianti statim credere debet Superior, *ibid.* Quid in hoc casu suadet prudentia, II. 140. Casus in quo peccare posset dicendo se N. audivisse, II. 144. An attentius vigilare, ut peccatis per confessionem cognitis locum præcludat, II. 145. An pœnitenti, qui per confessionem cognoscitur indignus, quod ei mente destinaverat officium non conferre, *ibid.* & seq. An à ministerio arcere quem eadem via scit non esse Sacerdotem, II. 147. Quid sentiendum de responso quod in pari casu ab Innocentio III. datum refert Cæsarius, 132.

2. *Superior* regularis an suorum confessiones audire possit, II. 73. An quibusdam casibus ultra novem à Clemente VIII. expressos censuram reservatam annectere, *ibid.* Quid possit circa casus reservados quantum ad familiam suam, II. 85. An eadem omnium quæ Mendicantium potestas, II. 86. Facultates eorum in quibusdam restrictæ, II. 87. An Novitios suos à casibus Episcopo reservatis absolvere veleant, *ibid.* Quid de Postulantibus, *ibid.* Quid de Secularibus, & qui horum vere sint de familia, II. 88. Eorum potestas circa irregularitates. *ibid.* Circa Moniales sibi subjectas, *ibid.* An qui præficitur à Superiore Monialibus, possit eas à reservatis absolvere, *ibid.* Quid possint Regulares in Professos Ordinis alterius, *ibid.* Quid erga Regulares, II. 89. & seq. Vide Regularis.

Suspensio Indulgentiarum tempore Jubilæi, II. 310. Non spectat indulgentias Cruciatæ, *ibid.* Et defunctorum, *ibid.* Sed alias plenarias, non tamen omnes, *ibid.* Quid de partialibus, II. 311. Quid de concessis ad definitum tempus, *ibid.* An lucretur Indulgentiam qui suspensionem ejus ignorat, *ibid.* Qua pœna plectantur qui suspensas Indulgentias promulgant, II. 312. An tempore Jubilæi suspendantur facultates Regularibus concessæ ad absolvendum à casibus reservatis, *ibid.* Quomodo incipiat aut desinat illud suspensionis genus, II. 313.

T.

TABULA post naufragium vocatur à Tridentino Pœnitentiæ Sacramentum, I. 21. Tridentino prævit tota Traditio, I. 33.

Tactus impudici nomine inter pœnitentem & Confessarium quid intelligatur, II. 57.

Tertullianus non satis aperte Montanistarum placita enuntiat, I. 23. Quos scripserit libros post lapsum, I. 46. An in iis quos ante lapsum scripserat, nihil occurrat reprehensibile, *ibid.* An docuit negatam fuisse mœchis absolutionem, I. 263.

Testamenti suppressio multis in locis reservata, II. 68. Quid de suppressione folius Codicilli, *ibid.* An reservationi subjacet qui testamentum celat ad tempus, *ibid.* Vel illud celat quidem, sed plene exequitur, *ibid.* Quid si reipsa invalidum supprimit, *ibid.*

Theresia (S.) infidelium tenebras perpetuis lacrymis deflebat, I. 94.

Thesaurus fons Indulgentiarum quid sit, II. 245. An constet ex Christi meritis, *ibid.* An etiam ex satisfactionibus Beatorum, *ibid.* An ex meritis iustorum qui aliquando reprobandi sunt, II. 248. An per indulgentias solas dispensetur, *ibid.* An satisfactiones Sanctorum ad indulgentiam concurrant per modum veræ solutionis, II. 249.

Thomas Apostolus quomodo potestatem remittendi peccata accepit, I. 37.

Thomas (S.) verecundiam è virtutum albo expungit, I. 4. In pœnitentia quandam agnoscit commutationem, I. 5. Ealso D. Augustino Librum de vera & falsa pœnitentia affingit, I. 52. Quid sentiat circa gradum reviviscentiæ meritorum, I. 72. Ejus opinio anteponenda, I. 132. Ad venialium remissionem novam infusionem gratiæ non requirit.

Tournely Theol. Mor. Tom. IX. Pars I. & II.

I. 82. Negat primum non regenerati peccatum posse esse veniale, *ibid.* An & quo sensu docet Sacramentum pœnitentiæ posse esse validum & informem, I. 98. An putavit præceptum contritionis non obligare statim post admissum lethale, I. 107. 113. & seq. Docet Deum supplere defectum dispositionis in eo qui ad Sacramenta Confirmationis & Eucharistiæ bona fide accedit, I. 117. An licitum putavit confessionem differre usque ad Pascha, I. 220. An negavit præceptum esse confiteri per interpretem, I. 230.

Timor in genere quid sit, 126. Quid mundanus. *ibid.* Quid servilis, & serviliter servilis, *ibid.* Quid filialis, *ibid.* Quid initialis, *ibid.* An simpliciter servilis bonus est & utilis, si non habet adjunctam caritatem initialem, I. 128. An ex se solo excludit voluntatem peccandi, I. 133. & seq. 138. & seq. An aliquid ultra requiratur ad justificationem in Sacramento, I. 161. & seq.

Titulus clericalis: hunc qui falsum exhibent, subjacent reservationi, II. 61. Falsus est qui simoniae obtinetur, *ibid.* Qui exhibetur ut liber ab omni onere, cum non sit, *ibid.* Quid si Chirographariis debitis gravetur, *ibid.* Vel fratribus ex parte restituendus sit, *ibid.* Vel promiserit clericus se ex eo nihil exacturum, *ibidem.* Titulus an possit alienari, *ibid.* Quid si pater alienet, nec filius contradicere ausit, *ibid.* Aut is sat aliunde habeat boni, *ibid.*

Titulus coloratus an requiritur cum errore ad jurisdictionem, II. 26.

Tournely quosdam hæreticos inter Sacramenti pœnitentiæ hostes non satis accurate annumerat, I. 22. Ejus opinio circa Montanistarum placita non satis probatur, I. 23. Se ipsum refellit quoad Luciferianos, I. 26. Quo modo probat sufficere ad Sacramentum Pœnitentiæ amorem spei, I. 162. An ejus probatio omnes ipsius adversarios impetat, I. 163. An extra dubium relinquit minimam caritatem justificare extra Sacramentum, I. 164.

Traditio circa existentiam Sacramenti Pœnitentiæ vindicatur, I. 30. & seq. In multis supplet Scripturæ silentium, I. 33. Pœnitentiam à Baptismo, Baptismive memoria unanimiter distinguit, I. 35. & seq. Necessitatem & usum confessionis adstruit, I. 192. & seq.

Tridentinum an damnavit opinionem Lombardi circa effectum absolutionis, I. 52. 54. Supponit contritionem perfectam, non esse necessariam ad Sacramentum, I. 55. An definierit ipsam semper justificare sine Sacramento actu recepto, I. 117. An statuit attritionem per se solam excludere voluntatem peccandi, I. 133. Vel sufficere in Sacramento, I. 144.

Turpia. Vide Sollicitantes.

V.

VAGI, ubi eorum Banna publicari debeant, II. 58.

Waldenses nil circa Sacramenti Pœnitentiæ substantiam innovarunt, I. 26. Erraverunt circa Ministrum I. 333.

Waldenses, an Extremam Unctionem negaverint esse Sacramentum, II. 189.

Venatio Clericis interdicta sub pœna reservationis, II. 170. Quid de venatione quieta, *ibid.*

Veneficium II. 66. Vide Magia.

Veritas an lædatur per infractionem sigilli confessionis, II. 126.

Vestis Talaris omissio in celebratione Sacri reservata est, II. 59. Vide Missa.

Viaticum, an ejus receptio præcesserit olim receptionem Extremæ Unctionis, II. 350. Quid in praxi de utriusque Sacramenti ordine tenendum, II. 351.

Vicarii generales an Indulgentias concedant, II. 241.

Wiclefus an agnovit confessionis necessitatem, I. 26. An Purgatorium, septem Sacramenta, & invocationem Sanctorum, *ibid.* Ipse usque ad mortem confessiones probabiliter excepit, *ibid.*

Wicle-

)) ((((((((

INDEX RERUM.

Wiclefita, an male fenserint de Extrema Unctione, II. 315. & seq.

Violatio abstinētiæ, vel jejuniū, casus reservatus, II. 68.

Violatio clausuræ regularis. *Vide* Clausura.

Violatio scēminæ cujuslibet reservatur, II. 69. *Vide* Stuprum.

Violatio Statutorum Ecclesiasticorum per ludos *aleæ*, per *venationem*, per frequentationem *popinæ*, per omissionem *vestis talaris* in celebratione Sacri reservatur, II. 70.

Virgo (B.) an capax fuerit Unctionis Extremæ, II. 349.

Virtus pœnitentiæ quid sit, I. 1. & seq. *Vide* Pœnitentia, n. 1.

Visitatio Ecclesiarum quoties iteranda ad lucrum *Jubilæi*, II. 289. An desit *Jubilæo* qui uni solum visitationi deest, *ibid.* An dividi possit Ecclesiarum visitatio, *ibid.* An pie hæc facienda, *ibid.* An coram foribus facta valeat, *ibid.* An in ea requiratur oratio vocalis, II. 290. Et quanta, *ibid.* Quid si Ecclesia visitanda interim corruat, *ibid.* An *Stationes* quatuor ad unam reducere possit Episcopus, vel Confessarius ex ejus concessione, *ibid.*

Unctio. *Vide* Extrema Unctio, Oleum, Materia. Unctio ubi fieri solita, II. 337. An necessario per modum crucis, *ibid.* An necessaria sit Unctio multiplex, II. 338. An fieri debeat in oculis cœci nati, 340. An prosequendæ Unctiones, si æger interim decedat, *ibid.* Quid cavendum Parocho dum duplex ejusdem sensus organum inungit, II. 341. Unctiones quo à sensu incipiendæ, *ibid.* Et quomo-

do faciendæ, *ibid.* An una olei gutta perfici queant, *ibid.*

Voluntas an possit ita manere suspensa, ut peccatum admissum, de quo cogitat, nec approbet, nec improbet, I. 113. 114.

Vota: an in *Jubilæis* omnibus detur facultas ea commutandi, II. 305. An omnia tunc temporis commutari valeant, *ibid.* An castitatis & Religionis vota semper commutari alienando possint, & quibus in casibus, *ibid.* An commutari possint ea etiam quæ juramento sunt confirmata, *ibid.* An quæ cadunt in utilitatem proximi, *ibid.* An quorum quis vovit se commutationem non esse petiturum, *ibid.* An commutatio ea in aliquid minus & lenius facienda sit, II. 306. Quæ ad commutationem in *Jubilæis* requiratur causa, *ibid.* An Confessor commutationem hanc petenti indulgere teneatur, *ibid.* An commutatio solum in Tribunali facienda, *ibid.* An intra tempus *Jubilæi*, *ibid.* An subsistat voti prioris obligatio, donec aliud opus fuerit à Confessore substitutum, II. 307. Quid de votis tempore *Jubilæi* oblitis, *ibid.* An commutationem secundam obtinere possit, qui primam obtinuerat, II. 309. An valeat commutatio ei facta qui postmodum *Jubilæum* non lucratus est, *ibid.*

Vorum contritionis an includatur in caritate, I. 107. An aliquando sufficiat, I. 109. An sufficiat in Pœnitentia & Baptismo, *ibid.* An sufficiat votum fidei, *ibid.* Votum Sacramenti Pœnitentiæ an requiratur ad contritionem perfectam, I. 124. An debeat esse formale, *ibid.* & seq.

FINIS INDICIS.

Tournély, Honoré, 1658-1729

Honorati Tournely ... Cursus Teologicus Scholastico-Dogmaticus et Moralis,
Sive Praelectionum Theologicarum, Quas Author in Scholis Sorbonicis habuit,
Tomus ...
Bd.: 9,2

Coloniae Agrippinae 1765

2 Dogm. 327 b-9/10

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10325788-9

VD18 12414948-001